વેપારી બજારોનો ભોમીઓ

A GUIDE TO COMMERCE.

પ્રયોજક
પ્રાણજીવન વીઠલદાસ ધ્રુવ

કીંમત રૂ. ૭—૮—૦

શ્રી

"વેપારી બજારોનો ભોમીઓ"

A Guide To Commerce

જેની અંદર

વેપારી બજારોની—રૂ, સુતર, કાપડ, રેશમ વિગેરે માલની, સોનુ, ચાંદી, ત્રાંબુ, પીતળ આદિ ધાતુઓની, હીરા-મોતી, ચોખા, અનાજ અને તેલબીઆ વિગેરેની જાત, ભાત, હિસાબ અને ધટમાપની-કરીઆણાની ચીજોની જાત, પેદાશ અને વલતર-વગેરે આદિની, નોટ-લોન, શેર ઉપરાંત વીમા અને નૂરની માહિતી-અનુભવીઓના અનુભવની હકીકત, ઉપરાંત અંગ્રેજી હુંડીના અને વારોવારીઆ વ્યાજના તૈયાર કોઠાની, હીંદના દરેક બંદરમાં ઉત્પન્ન થતા અને ખપતા માલના વેપારની, દરેક ચીજની લેવાતી જગાત અને તેના હિસાબ ગણવાની રીતની તથા તાર ટપાલ, સ્ટીમરો અને રેલ્વે સંબંધી વેપારી સાધનોની ઘણી ઉપયોગી **માહિતી**—૬૧ વિષયોની માહિતી-તેની એસો સીએશનના અને બજારના ધારા-ધોરણ સહિત આપવામાં આવી છે

પ્રકાશક અને [illegible]—

પ્રાણજીવન વીઠલદાસ ધ્રુવ

(પોરતુગીઝ ભાષાના ભોમીઆના પ્રયોજક)

વિક્રમ સંવત ૧૯૮૦] ૧ લી આવૃત્તિ [ઇ. સ. ૧૯૨૪

કીમત રૂા ૮-૮-૦

(અગાઉથી ગ્રાહક થયેલાને માટે રૂા ૫-૦-૦)

આ પુસ્તક મળવાનુ ઠેકાણું:—

પ્રાણજીવન વિઠલદાસ ધ્રુવ.

અમરવાડી, નવીચાલ ન. ૧૫૭

મુબઇ ન ૪

સુરત—ખપાટીયા ચકલા લક્ષ્મીનારાયણની વાડીમા આવેલા "જૈન વિજય" પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમા
મુલચંદ કસનદાસ કાપડીયાએ છાપ્યુ.

આ પુસ્તકના વાંચકો પ્રત્યે

"સુચના."

આ ગ્રંથના અગાઉથી થયેલા અને નહી થયેલા એવા સર્વ ગ્રાહકો, તેમજ વાચક વર્ગ-પ્રત્યે જણાવવાનું કે આ પુસ્તકમાં જે જે હકીકત દાખલ કરેલ છે, તે માંહેલા ઘણા વિષયોની અને કેટલાક નવા નવા ઉપયોગની ઉત્તમોત્તમ માહિતી અને અનુભવીઓના અનુભવો સહિત વિગત જે હમેશા ઉપયોગી અને કારગત નીવડે તેવી, આ પુસ્તક છપાવવું શરૂ થયું ત્યારથી તે છપાઈ પુરૂં થયું તે દરમ્યાન) મળેલી અને એકત્ર થયેલા તથા ચાલુ સમયને બંધ બેસતી હોવાથી જે બીજી આવૃત્તિ ઈશ્વર કૃપાએ બહાર પડશે તેમા દાખલ કરવામા આવશે

જેથી જે કોઇ અગાઉથી પોતાનું નામ, ઠામ ધારામુજબ નોંધાવશે તેઓને-(૧) નવી આવૃત્તિ તુરતા તુરત મોકલી શકાશે (૨) તેઓનુ નામ, ઠામ અને ધંધાની માહિતી પુસ્તકને અંતે ડીરેકટરીમા દાખલ કરી શકાશે અને (૩) તેઓને પુસ્તક પોણી કીમતે મળી શકશે

તેમજ આ પુસ્તકમાં જણાવેલ હકીકતના સંબંધમાં સુધારો વધારો સુચવવાની દરેક વાંચકને છુટ છે. યોગ્ય હકીકત કે વિગત માટે તેમની કદર કરવામાં આવશે

લી૦ પ્રયોજક-

પ્રાણજીવન વીઠલદાસ ધ્રુવ

ઠેકાણું —અમરવાડી, નવીચાલ ન. ૧૫૭
મુંબઈ નં. ૪

અર્પણ પત્રિકા

માન્યવર શ્રીમાન્

શેઠ મગનલાલ પરભુદાસ મહેતા

રાજરત્ન

મુંબઈ

મહાશય,

હાલના રાજનૈતિક સિદ્ધાંત મુજબ સ્વરાજ્ય સુતરના તાંતણે છે હીંદના સુતર બજારોમાં
મુંબઈનું સુતર બજાર અગ્રસ્થાને છે, અને તે સુતર બજારની એસોસીએશનના
આપ ઘણા વખતથી પ્રમુખ છો સદરહુ બજારના સૂક્ષ્મ, વ્યાપારિક અને વ્યાવહારિક
ફૂટ પ્રશ્નોના નિવેડા આપની તીવ્ર બુદ્ધિ હરહમેશ કરતી આવી છે, જેથી
કરીને બજારવાળાઓનો આપે ચાહ મેળવ્યો છે આ ઉપરાંત મુંબઈની
મીલ માલેકોની મંડળીમાં અને 'દેશી વેપારીઓની ચેંબર"ની કાર્યવાહક
કમીટીમાં પણ આપ નીમાયેલા છો વળી મુંબઈના સુતર બજારમાં જ
નહીં પરંતુ આપના સ્વસ્થાન સિદ્ધપુર પાટણથી માંડીને હીંદના
લેંકેશાયર જેવા અમદાવાદના મીલ માલેકોમાં અને ગુજરાત
કાઠીયાવાડના વેપારીઓમાં પણ જાણીતા અને માનીતા છો
આપના અનેક જાહેર પરોપકારી કામોને અનુલક્ષીને
નામદાર ગાયકવાડ સરકારે "**રાજરત્ન** નો ખેતાબ
આપી આપની કદર કરી છે મારા અને આપના
છેલ્લા કેટલાક વરસોના નિકટ પરિચયથી તથા
મારા આ પુસ્તકના પ્રકાશનના કામમાં આપે
આપેલી કીમતી મદદથી અને આપના
ઉપર જણાવેલા બધા સદ્ગુણોથી આકર્ષાઈ
વ્યાપારીને ઉપયોગી આ પુસ્તક
આપના યશસ્વી નામથી
અંકિત થાય એ હેતુથી આ
પ્રથમાવૃત્તિ સપ્રેમ આપને
અર્પણ કરવાની
રજા લઉં
છું

મુંબઈ જ્યેષ્ઠ
સંવત ૧૯૮

લી. ગુમા[illegible]વી

પ્રાણજીવન વીઠલદાસ ધ્રુવ

પ્રસ્તાવના.

ગુજરાતિ સાહિત્યની વૃદ્ધિ કરનાર "ગુજરાતી" પત્ર, રા બાઇ સપટ, તેમજ રા નંગીનદાસ ગીરધરલાલ શેઠના મત મુજબ ગુજરાતી ભાષામા વ્યાપારી પુસ્તકોની સંખ્યા બહુંજ જુજ છે અને તેમાય વેપારને લગતા જમાનાનુસાર ઉપયોગી પુસ્તકો તો નહી જેવા અને જેટલાંજ છે. આવોજ મત દેશી વેપારી ચેમ્બરના સને ૧૯૨૩ના મે માસના અંકમા તેના બાહોશ સેક્રેટરી રા રા જયસુખલાલ કૃષ્ણલાલ મહેતા એમ એ કે જેઓએ આ પુસ્તકની હસ્ત લિખિત પ્રત અથથી ઇતિ સુધી નિહાળ્યા બાદ જે સમાલોચના આલેખી છે તેની શરૂઆતમા જણાવે છે કે "આપણી ગુજરાતી પ્રજા વેપારી પ્રજાને નામે મશહુર છે દરેક જાતના વેપારમા તે આગળ પડતો ભાગ લઇ દરેક દેશાવરમા તેનુ થાણું વ્યાપારી તરીકે સુવિખ્યાત કરેલ છે વેપાર સબધી હકીકત દર્શાવનારા અગ્રેજીમા ઘણા પુસ્તકો, પાના અને ચોપાનીઆ નીકળે છે, તેનો ઉઠાવ પણ અગ્રેજી વેપારી પ્રજા નિરતર કરે છે, દાખલા તરીક અગ્રેજી ડીરેકટરીની કીમત એક પ્રતના રૂપીઆ ૫૦) પચાસ હોય તો તેપણ ખરચવા તેઓ તૈયાર હોય છે આપણી ગુજરાતી વેપારી પ્રજામાં એવા પુસ્તકો અને વેપારી ચોપાનીઆ હજુ બહાર નથી પડતા તેનુ મુખ્ય કારણ વાચનના શોખનો અભાવ અને તેથી ઉત્તેજનનો પણ અભાવ ×××××" વિગેરે જણાવી છેવટમા જણાવે છે કે "આપણે આવા પુસ્તકોની કદર કરીએ તો ભવિષ્યમાં આપણી પ્રજાને પણ તેનો લાભ મળતો રહે."

આ સર્વ ઉપરથી જણાય છેકે વેપારી લાઇનના પુસ્તકોની જરૂર તો છેજ કારણકે અમેરિકા, જર્મની, ઇગ્લાડ આદિ સ્થળોએ તે દરેક ધધાને લગતુ ઓછામા ઓછુ એક એક ચોપાનીયુ તો દરમાસે બહાર પડે છેજ, જેવા કે શાહીને માટે Ink Magazine, સ્ટીલની ટાંકને માટે Steel pen Magazine, કાગળોને માટે Paper Maker વિગેરે માસિકો, સાપ્તાહિકો, પાક્ષિકો, અને વાર્ષિકો નીકળે છે, તો આપણે ત્યા આવા સર્વ વ્યાપારી વિષયોના અનુભવોનો સગ્રહ એક પુસ્તકના રૂપમા કરવામા આવે તો તે આકાર દાયક થઇ પડવુજ જોઇએ એમ સહજ સમજી શકાય તેમ છે

સદરહુ વિચારો આ પુસ્તકના પ્રયોજકને સને ૧૯૨૧ ની સાલમા ઉદ્‌ભવ્યા, અને "પોરતુગીઝ ભાષાનો ભોમીઓ" બહાર પડ્યુ ત્યારથીજ આને લગતી પ્રવૃત્તિ ચાલુ તો હતીજ, કારણકે આફ્રીકાના મુસાફરની મુનીમગીરી દરમ્યાન મુમઇ અને દેશાવરના દરેક ધધાના રીતરીવાજ કમીશન એજટોની પેઢીઓના ધારાધોરણ, તોલમાપની રૂઢી અને વલતર આદિની રૂઢી જાણ્યા પછી તે જાણવાનુ સાધન બહારગામના અને દૂરના વેપારીઓને ઉપયોગી થઇ પડે, એવી રીતે એકત્ર કરી યથાસ્થિતરૂપે બહાર પાડવાની ઉત્કંઠા થઇ, પણ તેમા કેટલીક મુસ્કેલી હતી પરતુ તે દરમ્યાન એકવખતે દેશઈ પ્રાગજી સુરભાઇવાલા ર૦ રા૦ મોહનજીભાઇ કે જેઓ આપબળથી એ મોટી પેઢીના માલીક થયા હતા, તેમજ વેપારમા બાહોશ તથા શરાફ મહાજનના ઓન સેક્રેટરી હોવાથી ઘણા શરાફ, વપારીઓ અને તેમના આડતીઆઓમા પોતાના બહોળા અનુભવને લીધે માન્ય ગણાતા, તેઓની સાથે પ્રસંગોપાત વાતચીતમાં આ વિષય નીકળતા તેઓએ કહ્યુ કે આ પેઢીમા હુ જોડાયો તે પહેલા ઘણા વેપારીના રીતરીવાજથી તોલ અને વલતરાદિના ધારાથી, ઘટ અને માપના ચલણથી અજાણ

હતો અને ઘણી મુશ્કેલીઓ આવતી પણ એવુ એકપણ પુસ્તક મને મળ્યુ નહીં કે જે ચાલુ વખતને માટે ઉપયોગી થઇ પડે હાલમા જો કે "વ્યાપારશિક્ષક" અને "મુમઇના તોલમાપ" એ બે પુસ્તકો છે, પણ તે જુદીજ ઢબના છે માટે હમેશા ઉપયોગી રહે તેવા વ્યાપારી પુસ્તકની જરૂર છે " આ ઉપરથી આ પુસ્તકનું કાચુ લખાણ તેમને દેખાડતા તેઓ ખુશી થયા, અને યોગ્ય સલાહ દરેક બાબતમા આપવા મને ઇચ્છા દર્શાવી કેટલાક વિષયોમા તો તેઓનો અનુભવ લખાવતા, જુનામા વધારો કરાવી, નવુ ઉમેરાવતા, વ્યાજના કોઠામા પણ તેમનીજ સલાહ વધારે કીંમતી થઇ. તેમણે એક સ્નેહી તરીકે પોતાનો અનુભવનો લાભ આપેલો, અને આ કાર્ય પુરૂ થયાથી પોતાના તરફથી ઘટતો આશ્રય આપવા જણાવેલુ, પરતુ દીલગીરી એટલીજ કે તેઓ આ સપૂર્ણ કાર્ય જોવા રહ્યા નહી દરેક લખાણ દરમ્યાન તેઓ કહેતા કે " દરેક લખાણ નિયમો કરતાં વ્યવહારને અનુસરતું (Theoretical કરતાં Practical) હોય તેવુંજ દાખલ કરવાથી લોકોને વધુ ઉપયોગી થઇ શકે, વેપારીઓને વાચવુ ઠીક પડે, વિદ્યાર્થીઓ જાણી આગળના અનુભવમા લે, અને વકીલોને પોતાના અસીલોના કેસ વખતે ધારાધોરણ અને એસોશીએશનના રીતરીવાજ જાણવાને ઉપયોગી લાગે "

આ વિચારો મુજબ મુબઇની અને દેશાવરની પેઢીમા થયલો અનુભવ, તે તે લાઇનમા આગળ વધેલા ગ્રહસ્થોને વચાવી તેઓના અનુભવ સાથે ચાલુ વર્ણન વિગેરે જે છાપાં અને પત્રો દ્વારા જાણવામા આવ્યુ, તે એકત્ર કરી યથાસ્થિત આ પુસ્તકમા આપવામા આવેલ છે પુસ્તકની રચનામા એ ખાસ ધ્યાનમાં રાખવામા આવ્યુ છે કે વેપારીને વધારે-લાંબુ-લખાણ વાચવાને નવરાશ હોય નહી, તેમ થોડુ વાંચ્યા વિના છુટકો નહી દાખલા તરીકે-વેપારી પારકી પચાત કરવા નવરો ઓછો હોય છતાં ગામની-દેશની-પચાતથી ભરેલા છાપાં જોયા વિના તેને છુટકો નહી તેથી ઉપર ટપકથી કામ જેટલુ હોય તે વાચી જાય. તે મુજબ આ પુસ્તકમા દરેક વિષય પરત્વે લખાણ તો ઘણુ છતા બહુજ જરૂરી વિગતો આપી છે. આથી કદાચ કોઇને એમ લાગશે કે અમુકમાં ઘણી હકીકત બાકી છે તો તેનો ટુકો અને સરલ જવાબ એજ છેકે ઉપલા કારણે તથા આ પ્રયાસ શરૂઆતનોજ છે તેથી યોગ્ય સૂચનાનો અવકાશ રહે તે બનવા જોગ છે

આ પુસ્તક છપાવવુ શરૂ કર્યું ત્યારે જે હકીકત દાખલ કરવી ધારેલી તેમાય ઉમેરો કર્યો છે તોપણ તેના કરતાં પુરૂ થવા આવ્યુ ત્યારે ઘણા વેપારોની ઉમદા હકીકત તે તે લાઇનના અનુભવીઓ પાસેથી ઉપલબ્ધ થયેલ છે કે જે ઇશ્વર કૃપાએ બીજી આવૃત્તિનો યોગ આવતા આપવા ધારી છે

પ્રસ્તાવનાની જરૂર એટલા માટે હોય છે કે ગ્રથ પ્રસિદ્ધ કરવાનુ કારણ, ગ્રથમાના પ્રતિપાદિત વિષયોનાં વિવેચનના સબધમા કેટલાક ખુલાસા વિગેરે જે કાઇ જણાવવાનુ હોય તે જણાવાય આ હિસાબે પ્રસિદ્ધ કરવાનુ કારણ ઉપર જણાવ્યુ અને વિષયોના સબધમાં દરેક હકિકત તે તે વિષયમા દર્શાવેલી છે તેથી અત્રે પિષ્ટપેષણ કરવાની જરૂર રહેતી નથી તેમજ જે જે હકીકત જણાવી છે તે ચાલુ વ્યવહારની વાતો છે, તે તે દેશોની પેદાશ છે અને તે તે સ્થળોના તોલ માપ છે

શિક્ષણમા વેપારી સાહિત્ય અગત્યનો ભાગ ભજવે છે કારણકે બાપદાદાથી ચાલ્યો આવતો ધધો જેનો હોય, તેવા વેપાર કરનારાને પણ હકીકત-જે વાકેફગારી, જે માહિતી મળવી મુશ્કેલ

પડે તે સાહિત્ય દર્શાવે છે જેમ ખોયેલી મીલકત ઉદ્યોગ અને કરકસરથી, ગુમાવેલુ જ્ઞાન અભ્યાસથી, અને ગુમાવેલુ આરોગ્ય મિતાહાર અને ઔષધથી, પાછુ મળે છે, તેમ આવા પુસ્તકો વાચવાથી વેપારી બજારમા ફરીને જાણે વેપાર કેમ ન કરવા હોય તેવો અનુભવ થાય છે. અર્થાત્ આવા પુસ્તકો એ **ફતેહ પામેલા અને આગળ વધેલા વેપારીઓના અનુભવોજ દર્શાવે છે,** તેથીજ પોતાનો ધધો આગળ વધારવા, અને આબાદ રાખવા ઇચ્છનાર દરેક વેપારીની તે વાચવાની ફરજ છે

આવા પુસ્તકોના અભ્યાસથી વિદ્યાર્થીઓને પણ અનુભવોનો ફક્ત થોડા ખરચે અમુલ્ય લાભ મળે છે અને શાળાઓ છોડયાબાદ અનુભવી માણસની પેઠે દરેક બાબત સમજીને કામ કરવાને શક્તિમાન થાય છે અને તેવા વાંચનથી વેપારના ચાલુ સંજોગો અને ભવિષ્યની વલણ નક્કી કરાય છે

આ પ્રમાણે **વેપારીઓ તેમજ વિદ્યાર્થીઓને આવાં પુસ્તકોનો અભ્યાસ આવશ્યક છે;** કેમકે ધધાના અભ્યાસીઓનો તો પોતાનાજ ડહાપણ ઉપર વધારે આધાર રાખવાનો હોય **છે ચાલતા કાર્ય** ઉપરથી **શુ ફળ આવશે, અથવા ફળ આવ્યુ તો તે કયા કારણથી ? તે જાણવુ તેનું નામ વિદ્યા.** અર્થાત્ વિદ્યા એટલે બનેલા બનાવો ઉપરથી કાઢેલો સાર, બનાવોની માહિતી નિરીક્ષણ, વાતચીત કે વાંચન ઉપરથીજ માલુમ મળે છે આવા પુસ્તકોનુ વાંચન તેટલા સારૂજ ઉપયોગી હોય છે.

સદરહુ પુસ્તકના સબધમા નીચેના પુસ્તકો જોયા છે

A Hand-book of Commercial Training

A Hand-book of Commercial Information for India by C W. E Cotton Esq

The Investors' Guide

The statistical Abstract for British India 1912-21

Lessons in Commerce

વ્યાપાર શિક્ષક,

વ્યાપારની ચાવી,

વ્યાપારી માહિતી.

આ ઉપરાત દેશી વેપારી ચેબરના છેલ્લા ત્રણ વરસના માસિકો, ફીનેન્સ એન્ડ કૉમર્સના અકો, જુદી જુદી ડીરેકટરીઓ અને બજાર બુકો, કેપીટલ પત્રો અને મેગેઝીનો, કેટલાક ઉપયોગી ચાલુ પત્રો, વિગેરે વિગેરે.

આ સર્વના આધારો કેટલેક સ્થળોએ લેવા પડયા છે તે માટે તેઓના કર્તાઓનો આભાર માનવાની મારી પવિત્ર ફરજ છે. આ ઉપરાત કેટલાક ગૃહસ્થોએ નિસ્વાર્થ પોતાનો વખત રોકી, પોતાના ધધામાથી વખત લઇ વિદ્યા વિલાસજ ખાતર કેટલીક હકીકત પુરી પાડી છે, તેમાના કેટલાક પોતાના નામ દર્શાવવા ઇચ્છા ન રાખતા હોવાથી જણાવી શકાતા નથી, તો પણ તેમાં શેઠ નટવરલાલ કેશવલાલની કું. વાલા રા. મોતીલાલ નારણદાસનો બ્યાજ જગાત વિગેરેની હકીકત માટે, સુદામા પેપર માર્ટવાલા રા. મગનલાલ માણેકલાલ ઝવેરી કે

જેઓએ કાગનની હકીકત ઉપરાત કેટલક વિષયો પરત્વે સુચનાઓ કરી છે તેમનો, શેઠ અમુલખ ખુમચદવાલા અને મરહુમ ભાઇ બાપાલાલ મગનલાલ કે જેઓએ મોતીના ચવના હિસાબ પરત્વે ખાસ તકલીફ ઉઠાવી સગવડતા કરી આપી હતી તેમનો, સદગત શેઠ મકનજી મોરારજીનો તથા શેઠ કલ્યાણજી ચત્રભુજ કે જેઓએ નોટ અને સોનના વિષયમા પોતાના અનુભવનો લાભ આપ્યો છે તેનો, વાયદાના વેપારના કામમા જાણીતા કમીશન એજન્ટ રા રેવાશંકર માધવજીએ તે વિષય જોઈ જવાની અને સુધારો વધારો કરી આપી વખતનો લાભ આપ્યો તેનો, ઇસ્ટેટના દલાલીના વિષય સબધમા શેઠ ચતરભુજ ભવાનીદાસનો તથા દેશી વેપારી ચેમ્બરના સેક્રેટરી રા જે કે મ્હેતા અને આસિ સેક્રેટરી ભાઇ કાન્તીલાલ એમ દેશાઈ કે જેઓને વખતોવખત આપેલી તસ્દી માટે આભાર માનવો આવશ્યક છે

આ પુસ્તક ઘણી વ્યક્તિઓના અનુભવો છતા આપેલા વિષયો સપૂર્ણ છે એમ કહેવાનો દાવો નથી. દરેક બનતી માહિતી આપી છે છતા યોગ્ય સુચના કે વાજબી સુધારો જણાવવામા આવશે તો ઉપકાર સહિત સ્વીકારવામા આવશે, અને આ પ્રયાસ ફલીભુત થયા બાદ નવા રૂપમા ઉત્તમ પ્રકારે જોઇ શકાશે.

પુસ્તક બહાર પાડવામા થયેલો વિલબ કે જે કેટલીક અડચણને આભારી છે અને જેને લઇને અગાઉથી ગ્રાહક તરીકે નામ નોધાવનાર ગૃહસ્થોને આપેલા વાયદા લબાવવા પડ્યા છે તેમની આ સ્થળે ક્ષમા માગુ છુ, છતા તે લબાવેલા વાયદાને લીધેજ પુસ્તકની હકીકતમા વધારો થયો છે, એમ જોઇ શકાશે

વળી જે જે ધારાધોરણો (મડળના કે વેપારના) આ પુસ્તકની અદર દર્શાવવામા આવેલ છે, તે ચાલુ રીવાજ મુજબ સમજવા છતા વખતના વહેવા સાથે તેમા ફેરફાર થાય કે સુધારો વધારો થાય અને તે જાણવામા આવે તો સુજ્ઞોએ તે મુજબ સમજી લેવુ

છેવટમા એટલુજ જણાવવાનુ કે બને ત્યાસુધી સ્થાયી હકીકતજ દરેક વિષય પરત્વે તો આપવામા આવી છે, છતા સુધારાવધારાનુ સ્થાન તો રહેજ કારણકે વેપાર એ શબ્દ વ્યાપક છે, તેમાં સમયાનુસાર ફેરફાર થવાનાજ. તો નીરક્ષીરરૂપે હસદૃષ્ટિ રાખવી એ સુજ્ઞનુ કર્તવ્યજ છે.

આ પુસ્તક બહાર પાડવામા અગાઉથી નામ નોધાવનારા ઉપરાત સુતરમર્જારની એસોશીએશન કે જેણે એકસો પ્રતો રાખી ઉત્તેજન આપી ઉત્સાહમા વધારો કર્યો તે માટે તેમનો ખાસ આભાર માનવામાં આવે છે.

સદરહુ પુસ્તકના છાપવાના કાર્યમા જે ખત અને કાળજી રાખી તેના માલેક શા. મુલચદ કીસનદાસ કાપડીઆ અમોને સગવડ આપતા રહ્યા છે, તે માટે અત્રે તેમનો પણ આભાર માનવાની અમારી ફરજ સમજીએ છીએ

મુબઇ
તા૦ ૩ જુન સને ૧૯૨૪

પ્રાણજીવન વીઠલદાસ ધ્રુવ

અનુક્રમણિકા.

ક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠાંક
૩૨	કાગળો	૧૬૯
૩૩	હાથીદાંત	૧૭૬
૩૪	હુંડી	૧૭૮
૩૫	અંગ્રેજી હુંડીના હીસાબ (પૌઉન્ડના રૂપીઆ) (શિ ૧-૩ા થી ૧-૭ સુધી)	૧૮૪
૩૬	દેશી હુંડી	૨૪૧
૩૭	નોટસ અને લોન્સ	૨૪૮
૩૮	સ્ટોક અને શેર	૨૫૮
૩૯	સટ્ટો અને વાયદાનો વેપાર	૨૭૮
૪૦	વાયદાના વેપારના ધારા અને કમીશન એજંટોની પેઢીઓ	૨૮૫
૪૧	એસોશીએશનો	૨૯૧
૪૨	હાજર માલની આડત, હકશી અને વલતર સબંધમાં ધારા	૨૯૬
૪૩	ટાઉનડયુટી કયા કયા માલ ઉપર અને કેટલી લેવાય છે તેની વિગત	૨૯૮
૪૪	હીંદનું સરકારી જગાતનું ધોરણ સને ૧૯૨૪નું	૨૯૯
૪૫	નારનો વેપાર	૩૨૦
૪૬	વીમો	૩૩૧
૪૭	સ્થાવર જમીન અને મકાનોના લેવાણ વેચાણ સબંધી દલાલી વિગેરેના ધારા અને રીત રીવાજો	૩૩૮
૪૮	પગાર ભથ્થું કે રોજીંદી મજુરી ગણવાનો કોઠો	૩૪૦
૪૯	દેશીનામું	૩૪૧
૫૦	વારીવારીક વ્યાજ અને તેની સમજણ	૩૪૪
૫૧	વ્યાજના કોઠા (આઠ દસ અને બાર આના લેખે)	૩૪૮
૫૨	ઇનકમટેક્ષ સબંધી સુચના	૩૭૨
૫૩	હીંદુસ્થાનના દરેક જાતના પાકના રીપોર્ટ જે સરકાર તરફથી બહાર પડે છે તેની મુદતની નોંધ	૩૭૯
૫૪	ટપાલ સબંધી ઉપયોગી હકીકત	૩૮૧
૫૫	તાર સબંધી હકીકત	૩૮૬
૫૬	દુનીઆમાં રહેતો એક વખતનો ટાઇમ	૩૮૮
૫૭	દુનીઆના મોટા શહેરોમાં વાર્ષિક પડતા વરસાદની સરાસરી	૩૯૦
૫૮	મુબઇમાં આવેલી બેંકોના નામ અને ઠેકાણા	૩૯૨
૫૯	રેલ્વે સબંધી સામાન્ય અને ઉપયોગી માહિતી	૩૯૩
૬૦	વિષયોની વસ્તુ-નિર્દેશ વિગતસહ અનુક્રમણિકા	૪૦૧
૬૧	વેપારીઓની ડીરેકટરી	૪૨૨

હુન્નર ઉદ્યોગના વિષયનો નમુનો-આરી ભરતકામ-(પાના ૪૧૪ મે જોવું)

ઉપર જણાવેલા વિષયોની વિગતવાર હકીકત જાણવા અને જોવા માટે વાંચો પાના ૪૦૧ થી ૪૦૮

શુદ્ધિપત્ર.

નોંધ—જે જે ભુલો છાપખાનામાં છપાતી વખતે અક્ષરો ખડી પડી ગયાને લીધે થયેલ હોય તે વાંચનાર સુધારી વાંચશે એવી આશા છે બાકીની સરતચુકથી રહેલ ભુલોનુ શુદ્ધિપત્ર આપેલ છે.

પાનું	લીટી	અશુદ્ધ	શુધ્ધ
૨૭	૮	સુતરમા કાપડ કાઢનારી	સુતર અને કાપડ કાઢનારી
૩૦	૪	૧ાા થી ૫૮ ૨ાા	૨ાા થી ૨ાા
૩૦	૧૭	દલાલી ટકો ૦ાા	ટકો ૦ા
,,	૨૮	Bomay	Bombay
,,	,,	Naitve	Native
૩૬	૧	આકલી	આકલેટ
,,	૧૮	લખાય	લેખાય
૪૨	૩૨	ત્રાકા	ત્રાકો
૫૩	૧	ચો	ચોખા
૬૧	૨૯	કલ્પી	કાલ્પી
૬૯	૨૧	વારપવા	વાપરવા
૮૮	છેલ્લી	નીલગ	નીલગીરી
૧૦૪	૧	પાસીસ	પાલીસ
૧૧૯	૧૭	સેકૃાપર	સેકૃાયર
૧૩૪	૨૯	૫૫ાાા ૧ાા ૦ાા	૫૫ાા ૧ાા ૦ાા
,,	૩૦	૫૫ાા ૧૬ાા ૧ા	૫૫ાાા ૧૧ાા ૧ા
૧૩૬	છેલ્લી	૮૫ાા ૧૨ાા	૧૮૫ાા ૧૨ાા
૧૩૭	૨૦ાા≈	૨૪૩ાા ૨૧ ૧ા	૨૪૩ાા ૨૧ા ૧ા
૧૩૮	૨૧)≈ાા	૨૫૭ાાા ૧૯ા ૩ાા	૨૫૭ાાા ૧૯ાા ૩ાાા
,,	૨૧ા	૨ ૭ાા ૨૦ાા ૦ા	૨૫૮ાા ૨૦ાાા ૦ા
,,	૨૭ાાા ૦ાા	૨૯૭ા ૮ા ૦ાા	૨૯૭ા ૮ાા ૦ાા
૧૪૫	૨૦	તો ગુણવા	તો ૬ ગુણવા
૧૬૩	૧૯/૨૪	બારો	(ભુલથી છપાઇ ગયું છે)
૧૭૨	૧૭	૧૩×૧૬	૧૩½×૧૬½
૧૭૫	૧૯	૧૭×૨૨	૧૭½×૨૨½
,,	૨૦	૧૩½×૧૬	૧૩½×૧૬½
,,	૨૬	૧૫×૨૦	૧૫½×૨૦
,,	૩૨	શાસ્તર શાની	શાસ્તરખાની
૧૮૦	૭	એકસમેજ	એકસચેજ

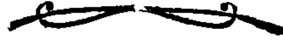
પાનું	લીટી	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૧૯૬	શિ. ૪ ૧-૪[illegible] લેખે	રૂા ૩-૧૫-૧-૫૦	રૂા. ૨-૧૫-૧-૫૦
,,	પી. ૯૦ ૧-૪[illegible] ,,	,, ૧૧૨૯-૩-૮-૩૦	,, ૧૩૨૯-૩-૮-૩૦
૧૯૯	,, ૧૦૦ ૧-૪[illegible] ,,	,, ૧૫૫૫ . . .	,, ૧૪૫૫
૨૧૭	,,૧૦૦૦ ૧-૫[illegible] ,,	,, ૧૬૬૬૫	,, ૧૩૬૬૫
૨૧૮	લીટી બીજી	૧-૫[illegible]	૧-૫[illegible]
૨૩૬	શિ. ૧૯	,, ૧૨-૩-૬-૭૨	૧૨-૨-૬-૭૨
૨૫૩	લીટી ૧૪	જેને	જેવો
૨૫૪	,, ૭	કીમતનો	કીમતના
	,, ૧૧	૧૦	૧૦૦
	,, ૨૬	Promise to pay	Promise to pay on demand.
૨૫૮	,, ૩૧	ઓરડીનરીઅનો	ઓરડીનરી અને
૨૬૧	,, ૨૭	Cumulativs	Cumulatives.
૨૬૯	છેલ્લી બે લીટીમા શબ્દો ઉલટા સુલટા છપાયા છે તે હેઠળ ઉપર કરી સુધારી વાંચવા એટલે સોદા ચાલે છે અને સોદા બદલાવી નાખવા એમ વાચવુ		
૨૭૨	લીંટી ૨૧	કમીટીમા	કમીટીની
૨૭૩	કરીમભાઇના		
	શેરોની સખ્યા	૧૮૮૦૦	૮૮૦૦
૩૧૪	લીટી ૫	ત્રાઝનર	ત્રાઉઝર
૩૩૧	,, ૨૩	સને ૯૭૬	સવત ૧૯૭૬
૩૩૩	,, ૨	ઉભો	ઊભો
૩૩૬	,, ૫	Asoociation	Association
૩૭૦	,, ૬	દિવસ ૩૬૧ નુ	૩૬૦ નુ
૩૮૮	,, ૨૩		
	ડબ્લીન-આયર્લાંડ	૧૧-૩૫ P M	૧૧-૩૫ A M
૪૦૯	,, ૫	Ar-bharat	Aribharat
૪૨૪	,, ૪	તપનીસ	તપસીલ
૪૨૭	નાથાલાલ રેવાશકર ભટ્ટ અને નેમચદ લાલચદ એ બન્નેમાં છાપખાનાની ભુલથી બધા ઉલટા સુલટા (ઉપર નીચે) મુકાઇ ગયા છે તે સુધારીને વાચવુ		

શ્રી રા

"વેપારી બજારોનો ભોમીઓ"

A Guide to Commerce.

૧-" વેપાર અને વેપારીઓ "

TRADE AND TRADERS

"વ્યાપારે વસતિ લક્ષ્મી' એ સૂત્ર અનુસાર દેશની ખરી આબાદી તેના વ્યાપાર, ધધા, કળા, વિદ્યા અને ઉદ્યોગ હુન્નર ઉપર અવલબીને રહેલી હોય છે તેમા રહેલી વિવિધતાઓ જાણવી તે વેપારીઓને ખાસ અગત્યનુ છે વેપારમા નાનામા નાના કામથી શરૂ કરી છેટલે સુધીના કામકાજથી જે માહિતી મેળવે તેજ કુશળ વેપારી ગણાય છે

હીંદ એ વેપારનુ વિશાળ ક્ષેત્ર છે ઘણા [illegible] બોલાતી [illegible] ઉક્તિ છે કે **"હીંદ એ કાચુ સોનુ"** છે, તેનુ કારણ એ છે કે હીંદ આખી દુનીઆને હાજત પુરી પાડનો અગ્રસ્થાને આવેલો દેશ છે હીંદ વેપારમા, તત્ત્વજ્ઞાનમા અને કાવ્યો નીપજાવવામા સર્વોત્તમ દેશ ગણાઈ ચુકયો છે કાચા સોનાનો એટલોજ અરથ છે કે આજ બસે હજાર વરસ થયા [illegible] ગીજનીથી માડી મુગલ સુધીના તેમુર, જંઘીસખાન જેવા લુંટારૂઓ અઢળક દોલત ઘસડી ગયા અનેક યુરોપીય અને પરદેશી વેપારીઓ આવી અનેક તરેહથી જેમ લેવાય તેમ લઇ ગયા છતા તે પોતાની મૂળ સ્થિતિએ ઉભો છે તે તેની સાચી પેદાશને લીધેજ છે ચાલુ દાખલા તરીકે મુબઈ ઈલાકો તેના કાપડ સુતરના મીલ ઉદ્યોગને માટે, બગાળા-કલકત્તા તેના ગુણી શણ અને કોલસાની ખાણોને માટે, આસામ અને નીલગીરી ચાના ઉદ્યોગને માટે, રગુન બરમા ચોખા, ઈમારતી લાકડુ અને ઘાસલેટ વીગેરે ખનીજ તેલને માટે, મદ્રાસ ઈલાકો [illegible] ચા અને બુંદ કાફી પકવવાના મોટા વજીકાઓને માટે, કરાચી ઘઉં અને અનાજ બીઆની પેદાશ અને નીકાશને માટે, કાશ્મીર રેશમ પકવવાના ઉદ્યોગ માટે, પંજાબ ઊનના વેપારને માટે અને કાનપુર ગરમ કાપડના ઉદ્યોગને માટે પ્રખ્યાત છે તે સહુ કોઇ જાણે છે

હાલની પરીસ્થિતિ આવી છે એટલુજ નહી, પરતુ દરેક ચીજ નીકાશ

તેમજ આયાત કરવામા પણ તે એકકુ છે નીકાશમા કયો કયો માલ કયે કયે સ્થળે મળે છે તે આગળ દર્શાવેલુ છે તેમ આયાત પણ કેટલી ચીજોની અને કેટલા પ્રમાણમા કરે છે તે પણ દર્શાવેલુ છે, છતા પણ ટુંકમા જણાવવાનુ જે કચ્છી ઘણા ભાગે લંકા અને સ્ટેટસ સેટલમેંટમા, ગ્રેટ ઇગ્લાંડ, બેલજીઅમ, વિગેરે દેશોમા, અફ્રીકા ચીન, કોચીનચીન અને મલાયાના ટાપુઓ ઉપરાંત મીસર અને તુર્કસ્તાનમા, રૂ અને ગોળ ઇગ્લંડ આદિ દેશોમા, તેલી બીઆ અને તલ ફ્રાન્સ આદિ મુલકોમા અને ઊન ખાસ ઇંગ્લાડમા નીકાશ કરનારો દેશ હીન્દ છે તેમજ દુનીઆના દરેક ભાગમા અનાજ, રૂ, તેલબીઆ, શણ, ઊન, ધાતુઓ, ચા, કાફી અને કરીઆણાની ચીજો આયાત નીકાશ થયા કરે છે તેની હકીકત વીગતવાર આ પુસ્તકમા આપવામા આવી છે તે જોવાથી જણાશે.

હીન્દનુ ક્ષેત્રફળ ૧૭,૭૩,૧૬૮ ચોરસ માઈલ છે અને વસ્તી સને ૧૯૨૧ ના ૧૮ મી માર્ચની રાત્રે ગણત્રી કરી તે મુજબ ૩૧,૯૦,૭૫,૧૩૨ ની (બ્રીટીશ અને દેશી રજવાડામા થઇને ગણત્રી કરતા) થઈ હતી હીમાલયથી કેપ કુમારી સુધી અને કલકત્તાથી કચ્છ સુધી રેલ્વે દરેક ભાગમા નખાયેલ હોવાથી, તેમજ દેશના અંદરના ભાગમા નહેરોની ખીલવણી થયેલી હોવાથી અને નાના મોટા બંદરોમા સ્ટીમરો અને વહાણોની મોટી આવજાવ થતી રહેતી હોવાથી હાલ ને હાલમા વેપાર ફુલ ખીલી નીકળ્યો છે જર્મન બ્રીટીશની છેલ્લી લડાઈ દરમ્યાન વેપારનુ પાસુ હીન્દની તરફેણમાજ હતુ, તેનુ કારણ કાચા માલની કીમત પરદેશમા ઉંચા ભાવે અંકાણી અને આયાત ચીજના ભાવ દેશમા વધી ગયા હતા

શરૂઆતની આટલી ઉપયોગી હકીકત અને દેશની પરિસ્થિતી દર્શાવ્યા બાદ કેટલી અને કઇ રેલ્વેઓએ કેટલા માઈલમા પોતાની લાઇન નાખી છે તે દરેક રીતે ખાસ જાણવુ જરૂરનુ હોવાથી તે હકીકત સહિત તેના ઉપર આવેલા મોટા ગામોનો જણાવવાનુ કામ પ્રથમ કરેલ છે, અને બીજી ઉપયોગી હકીકત કઇ કઇ ચીજ કયે કયે સ્થળે ઉત્પન્ન થાય છે, અને નીકાશ કયા દેશ ખાતે કયે બંદરેથી થાય છે, તે જણાવ્યા પછી દેશની કાચી દોલતની દરેક ચીજની ઉપયોગી બિના જાત અને ભાત, તોલ, વલત વટાવ, અને આયાત નીકાશ વિગેરેની હકીકત જણાવવાનુ ઠરાવ ધરવામા આવ્યુ છે આ સ્થળે એક બાબત જણાવવાની જરૂર છે કે આ પુસ્તકમા હીન્દ અને દેશ પરદેશની વેપારની હકીકત આપવામા આવેલ છે પરંતુ દાખલા તરીકે અમુક ગામનુ ઉદાહરણ હોવુ જોઇએ, જે ઉપરથી ખાસ અનુભવ કરી શકાય, આ હિસાબે મુબઇ કે જે પહેલા નંબરનુ હીન્દનુ બંદર અને શહેર હોવાથી તેનોજ દાખલો લઇ વીગત લખી છે.

૨-"હીંદુસ્થાનની જુદી જુદી રેલ્વેઓ કેટલા માઇલમા અને કયા કયા ભાગમા નખાયેલી છે, તેના (હેડક્વાર્ટર) મુખ્ય સ્ટેશનના નામ સહિત હકીકત":—(Indian Railways with their Head Quarters.)

રેલ્વેનુ નામ અને તેનુ હેડકવાટર.	કેટલા માઇલમા	મુખ્ય મુખ્ય કયા પ્રદેશમા પસાર થાય છે અને તે ઉપરના મોટા સ્ટેશનો
બગાળ નાગપુર રેલ્વે (કલકત્તા)	૩૧૨૩	બીહાર, ઓરીસાથી વીઝાગાપટમ સુધી તેના ઉપર રાઇપુર, જબલપુર વીગેરે
બોમ્બે બરોડા એન્ડ સેન્ટ્રલ ઇંડીઆ રેલ્વે (મુબઇ)	૪૦૭૬	મુબઇ ઈલાકો, મધ્ય પ્રાતથી રજપુતાના થઇ પજાબ સુધી તેના ઉપર દીલ્હી મથુરા, સુરત વીગેરે,
ઇસ્ટર્ન બેગાલ સ્ટેટ રેલ્વે (કલકત્તા)	૧૭૬૪	બગાળા, આસામ, ગગાજીનો પ્રદેશ અને હીમાલય સુધી. તેના ઉપર નારાયણગજ અને પટણા વીગેરે
ઇસ્ટ ઇંડીઅન રેલ્વે (કલકત્તા)	૨૭૮૩	પજાબ, બીહાર અને બગાળાના પ્રાતમા તેના ઉપર બનારસ, અલ્હાબાદ, દીલ્હી, અલીગઢ વીગેરે
ગ્રેટ ઇંડીઅન પેનીનશુલા રેલ્વે (મુબઇ)	૩૪૪૧	મુબઇ અને મદ્રાસ ઈલાકામા થઇ મધ્ય પ્રાત ને રજપુતાના અને સયુક્ત પ્રાતમા તેના ઉપર પુના, નાગપુર, આગ્રા, અહમદનગર, વીગેરે સ્થળો છે
મદ્રાસ અને સધર્ન મરાઠા રેલ્વે (મદ્રાસ)	૩૧૭૧	મુબઇનો દક્ષીણ ભાગ, મદ્રાસ ઈલાકાનો ઘણો ભાગ અને મહીસોર પ્રાતમા તેના ઉપર પુના, મહીસુર કોકનાડા, બેગલોર વિગેરે
નીઝામ સ્ટેટ રેલ્વે (સીકદરાબાદ)	૯૧૦	હૈદરાબાદનુ રાજ્ય.

નોર્થવસ્ટર્ન રેલ્વે (લાહોર)	૫૬૮૭	સીધ, પજાબ અને બલુચીસ્તનના ભાગમા તેના ઉપર હેદ્રાબાદ, શીકરપુર, રાવલપીડી, અમૃતસર, ક્વેટા વીગેરે
આઉધ એન્ડ રોહીલખડ રેલ્વે (લકનો)	૧૬૨૪	સયુક્ત પ્રાતમા તેના ઉપર બનારસ, લકનો અલીગઢ, દહેગદુન વીગેરે
સાઉથ ઇડીયન રેલ્વે (ત્રીચીનોપલી)	૧૯૫૩	દક્ષીણ હીદના અને મદ્રાસ ઇલાકાથી ઠે૦ ધનુષ્કોડી સુધી તેના ઉપર મદુરા, કોઈમબતુર, કાલીકટ, તુતુકોરીન વીગેરે
આસામ બગાળ રેલ્વે (ચીતાગોગ)	૧-૪૧	આસામ પ્રાતમા તેના ઉપર નારાયણગજ, ગોહતી, સીલ્હેટ વીગેરે
બગાળ અને નોર્થવેસ્ટર્ન રેલ્વે (ગોરખપુર)	૨૮૬૧	સયુક્ત પ્રાતો અને બીહારમા તેના ઉપર મોગીર, અલ્હાબાદ વિગેરે
બર્મા રેલ્વેઝ (રગુન)	૧૬૩૩	બરમાની અદર તેના ઉપર પેગુ, માડલે, બસીન વીગેરે,

આ સિવાય કાઠીઆવાડની નેટીવ સ્ટેટસ રેલ્વે, તાપ્તીવ્રેલી રેલ્વે તથા એવી બીજી નાની લાઈને પેટા લાઇનો છે તે અધ્યાહાર તરીકે સમજી લેવાની છે

૩ "હીદના મુખ્ય વેપારી બદર અને શહેરો" (Chief Ports & Towns of India)

હીદમા **સરકારી જગાત** દરીઆઈ રસ્ને આવતા માલની લેવા માટે **મોટા છ થાણા** નક્કી નિમાયલા છે તના નામ —

કલકત્તા મુબઈ, મદ્રાસ, રગુન, કરાચી, અને ચીતાગોગ

કેટલાક બદરો તથા શહેરો જે વેપારના મુખ્ય સ્થળો છે, ત્યાથી કયો કયો માલ **આયાત નીકાશ** થાય છે તેનુ ટુક દીગદર્શન —

એડન-પેરીમ-વસ્તી પચાસ (૫૪૬૨૨) હજારની આશરે છે આ બદરે સ્ટીમરો હમેશા પુષ્કળ જોવામા આવે છે, કારણકે જે માલ અરબસ્તાન, સુદાન, ... ની અબાસ, મોમાસા, ઇટાલીના અને ફ્રેચના આફ્રીકાના બદરો અને

આણીસીનીઆમા જવાનો હોય તે અહી ટ્રાન્શીપ કરે છે એટલે ખાલી કરે છે, અને યુરોપ અને એશીઆના બંદરો માટે લઇ જવાનો માલ ઉપાડે છે તે તરફની ઉપજમા ગુંદ, ચામડા, ગુંદર, હીરાબોર, છીપ, મોતી અને નીમક છે જેની નીકાશ થયા કરે છે અને કાપડ ખાંડ અને ખોગકી બરની આયાત કરે છે.

કરાચી—આ બંદરની ખુબી એ છે કે વીલાયત જવા માટે હીંદનુ પાસેનુ પાસે બંદર આ છે લગભગ બસો વરસ થયા ઘણા દેશાવરો સાથે વેપાર ખેડતુ ચાલ્યુ આવે છે તેથી તેનો વેપાર ધમધકાકાર છે મુખ્ય ચડત આ બંદરેથી ઘઉં, રૂ, જવ, તેલીઆ, ઊન, ચામડા, હાડકા વીગેરેની છે અને આયાતમા કાપડ, અને ગરમ વુલન કાપડ તેમજ હોઝીઅરી, ખાંડ, લોખંડી સામાન, ઘાસલેટ અને કોલસા મુખ્ય છે. સરકારને હિસાબેજ નોર્થ વેસ્ટર્ન રેલ્વે માટે જોઇતો કોલસો જંગી સ્ટીમરો ભરાઇને આ બંદરે હમેશા જોવામા આવે છે ત્યાની વસ્તી છેલ્લી વસ્તી ગણત્રી ૧૯૨૧ માર્ચની ૧૮ મી મુજબ ૨૧૫૭૮૨ માણસની છે બલુચીસ્તાન, અફગાનીસ્તાન તથા ઉત્તર તરફના સરહદ ઉપરાતના બીજા દેશો માટે માલ આ બંદરેથી તરી તેમજ ખુસ્કી રસ્તે જતો હોવાથી વેપાર બહોળા પ્રમાણમા છે અને હાલમા બંદર તથા પોર્ટ ટ્રસ્ટનુ કામ સુંદર જણાય છે

મુબઇ—વેપારને માટે જાણીતુજ છે ૧૬૬૮ મા ચર્લ્સ બીજાને પહેરામણીમા મળ્યુ ત્યારનુ પચાસ ઝુપડાનુ અને હાલનુ પચાસ લાખ દેદીપ્યમાન આકાશી ઇમારતોથી દેખાતુ મુબઈ એ બેમા કેટલો ફેર ? હાલના મુબઈની ગોદીઓ અને બંદરનો ઠઠારો, રેલ્વેની આવજાના ધમધમાટ, પોર્ટ ટ્રસ્ટ અને મ્યુનીસીપાલીટીઓની ધમાલ અને વેપારી વાહનોના શોર બકોર અવનવીજ શોભા દર્શાવે છે તે બધા વેપારનોજ પ્રતાપ છે મુબઇમા કાચી ચીજની આવકમા રૂ મુખ્યત્વે ગણાય છે જેટલું રૂ આ બંદરે આવે છે તેટલુ હીંદના કોઇ પણ બંદરે આવક ચડત થતુ નથી આ ઉપરાત કોલસો, ચામડા, સુતર, કાપડ, લોખંડ, અનાજ, તેલબીઆ, કાચીધાતુ, ઘાસલેટ અને ઘાસ, ઊન, હરડે, અફીણ, ખાંડ, ઇમારતી લાકડું વીગેરે છે; અને આ કાચા માલ ઉપરાત બીજી કેટલીક ચીજો દુનીઆના દરેક દેશાવરે જાય છે દુનીઆના દરેક ભાગની અને પ્રાતની આગબોટો લાગરેલી હમેશા આ બંદરમા ભરચક દેખાય છે—વળી હજ પઢનારા હાજીઓને સ્ટીમરનુ સાધન અહીંથી હોવાથી, દુનીઆના દરેક ભાગના સ્ટીમર વાળાની ઓફીસો અહી હોવાથી, ચીન જાપાન તથા એશીઆ અને આફ્રીકાના દરેક વેપારીઓની ખરીદી નિરંતર ચાલુ હોવાથી અને પરદેશી સહેલાણીઓની આવજાવથી તથા દેશના—અંદરના ભાગ કાઠીઆવાડ મલબાર વિગેરેના વેપારનુ મધ્ય સ્થળ આ બંદરજ હોવાથી મુબઇ એ અલકાપુરી છે આ બંદર દસ માઇલ લાબુ અને ચા

છ માઇલ પહોળાઇમા છે અને હજુ વધતુ જાય છે તેમા ત્રણ લીલી જબરી ગોદીઓ અને બે સુકી ગોદી જબરદસ્ત છે, તેનુ એકંદર બાધકામ ૪ા માઇલમા છે આ ગોદીમાથી રૂ જે રીવરી કોટન ગ્રીનનો જથ્થો ઠરાવવામા આવેલ છે ત્યાથી ચડત થાય છે

મારમુ ગોવા—કોકણના કીનારા ઉપર જઇગ-માલવણ એ વેપારના ધીકતા બદરો છે, પણ ગોવા જબરૂ બદર-બારૂ-હોવાથી મુબઇની ઉપડેલી તે તરફ આફ્રીકા જતી સ્ટીમર પ્રથમ અહીં બદર કરે છે, તે પોરતુગીઝ સરકારને તાબે છે દીવ, દમણ ને ગોવા એ ત્રણ પોરતુગીઝના થાણા છે તે માહેલુ આ બારૂ ઘણુ સારૂ અને સગવડતાવાળુ છે, સ્ટીમર ઉપરથી આસપાસનો દેખાવ વણો રળીઆમણો લાગે છે આ બદરેથી કાચી ધાતુ યુરોપ તરફ, નીમક, અને લાકડા, બસરા તરફ, અને નાળીએર અને સોપારી હીદના બીજા ભાગમા જાય છે.

મેગલોર— મદ્રાસ ઇલાકામા કાનરા પ્રાતમા આવેલુ વેપારનુ બદર ગોવાથી ૧૩૦ માઇલ થાય છે અહીથી મરીની નીકાશ યુરોપ ખાતે મોટા જથામા થાય છે, કારણ કે મરીના વજીફા નજીદના પ્રાતમા આવેલા છે, તે ઉપરાત કાફી, સુખડ, જે મહિસોરની મુખ્ય પેદાશ છે, તેની અહીથી ચડત થાય છે આ ઉપરાત વળી નળીઆ, ચોખા, મછીઆરૂ વીગેરે સીલોન તથા બીજા બદરના ભાગમા જાય છે આ બદરમા મુખ્ય આવક કાથાની છે જે કાથો લકદીવ બેટો જે તેની નજીકમા છે ત્યાથી, કાથો કાથાના દોરડા બનાવવા માટે ઉપયોગી રેસા પુષ્કળ અત્રે આવે છે

તેલીચેરી—મેગલોરથી ૯૪ માઇલ છે સ્ટીમર દરીઆમાં બંદરથી બે માઇલ દૂર ઊભી રહે છે અહીંથી કાફી, મરી, કોપરા, સુખડ અને ચા ની નીકાશ મોટા પ્રમાણમા થાય છે, કારણ કે કાફી અને મરીના વજીફા-તેની આસપાસ આવેલા મહીસુર અને કુર્ગ પ્રાતને સગવડ પડતા છે

કાલીકટ—મલબાર જીલ્લામા કોચીનથી ૯૦ માઇલ આવેલુ છે. વસ્તી ૮૧૯૯૫ માણસની છે બારૂ છીછરૂ છે, કીનારેથી આગબોટો ત્રણ માઇલ દુર લાગરે છે ત્યાની દીવાદાડી બાર માઇલમા ફરતી દેખાય છે દર વરસે આશરે બસો આગબોટો લાગરે છે ત્યાની પેદાશ નીકાશમા કાથો, કાથાના દોરડા, કોપરા, કાફી, ચા, મરી સુઠ, રબર, અને મછીઆરૂ મુખ્યત્વે કરીને છે. કાથો તે દેશની પેદાશ હોવાથી તેના મોટા મોટા કારખાનાઓ ત્યા આવેલ છે તેમા મેસર્સ ઇબ્રાહીમ આદમજી એન્ડ કુ નુ મરકન ટડવ દરીઆ કીનારે દોરડાનુ કારખાનુ આવેલુ છે, ત્યા વળી જાતના રાઢવા, દોરડા, છીંદરી બને છે.

આ ઉપરાત ઇમારતી લાકડા, સાગ, સીસમ, આમલી, ઝેરકોચલા, એલા

ચરી, જાયફળ, ઉપરાત આખા લીંબુ, ફ્રણસ વિગેરે પુષ્કળ ઉત્પન્ન થાય છે, જેની દેશના અદરના ભાગમા નીકાશ જથાબધ થયા કરે છે નાળીએરીના અસખ્ય ઝાડો હોવાથી કાથો એ મુખ્ય પેદાશ ગણાય છે

દેશમા આયાત માલમા યત્રકામ ખોરાકી પોશાકી બર અને ધાતુના વાસણ તથા બીજો સરસામાન એ મુખ્ય છે.

કોચીન—એ કાલીકટથી ૯૦ માઇલ દૂર દક્ષીણના ભાગમા આવેલુ વેપારનું મોટુ મથક છે, જે મુંબઇ તેમજ કોલબો સાથે વેપાર ખેડે છે, તેમજ મદ્રાસ અને તુતુકોરીન રસ્ને વેપારી ચીજોની આયાત નીકાશ બહોળા પ્રમાણમા થાય છે રબર ચા અને ઇમારતી લાકડાના જગલો આ દેશમા પુષ્કળ હોવાથી અહી રેલ્વે અને ટ્રામવે નાખી ખીલવણી વિશેષ કરવામા આવી છે. તેવીજ સ્ટીમરોને ઊભી રહેવાનો ધક્કો બધાતો જાય છે

વરસાદની રૂતુમા એટલે મે માસની આખરીએથી આગસ્ટ સુધી વેપારની સીઝન બધ જેવી ગણાય છે તેમજ નાળીએરીનો પાક અને કાથાની ઉતરાઇ ઓછા પ્રમાણમા તે રૂતુમા હોય છે કોચીનના બદરેથી કાથો, કોપરા, કોપરેલ, ચા, રબર વિગેરે મોટા પ્રમાણમા વહાણો, ફતેમારીઓ અને સ્ટીમરો રસ્તે મુબઈ કોલબો, તથા બીજે સ્થળોએ ચડે છે આ ઉપરાત ભોયસીગ (શીગદાણા) નો પાક તેના આસપાસના પ્રદેશમા પુષ્કળ હોવાથી તેની પણ ચડત વિશેષ થાય છે કોચીનમા બે જાતની સત્તા છે બ્રીટીશ કોચીન અને દેશી રાજ્યનુ તેમા વેપારના સાધન ગોદી, રેલ્વે વિગેરે અગ્રેજી હદના હોવાથી ત્યા વેપાર ધમધોકાર જોવામા આવે છે અગ્રેજી કોચીનની વસ્તી ૨૨ હજારની ગણી શકાય

અલેપી—એ ત્રાવણકોર રાજ્યમા આવેલુ બદર છે કોચીનથી ૩૫ માઇલ દૂર છે આ બદરેથી કોપરા, નાળીએર, કાથના દોરડા, સાદડીઓ, એલચી, સુઠ અને મરી જથાબધ નીકાશ થાય છે અને જથાબધ મોટી વખારોમાથી ટ્રામ્વે રસ્તે માલ લાવ લઈજા કરવામા આવે છે તેની પાસેનુ કીલોન બદર છે ત્યાથી પણ ઉપરના માલ ઉપરાત ઈમારતી લાકડુ ચડે છે

તુતીકોરીન—અલેપીબંદરના કીનારેથી આવતા દક્ષીણહીદમા મદ્રાસથી બીજે નબરે વેપારનુ મોટુ મથક આ ગણાય છે અને સધર્ન ઇંડીઆ રેલ્વેનુ છેવટનુ સ્ટેશન છે, ત્યાનુ બારૂ ઊંડુ નહી હોવાથી સ્ટીમરો પાચેક માઇલના અતરે લાગરે છે સીલોન જવુ હોય તો ત્યાથી જવાય છે આ બદરનો વેપાર લકા સાથે ચોખા, દાળ, ડુગરી, મરચા વિગેરેનો જથાબધ અને બહોળા પ્રમાણમા ચાલે છે તેમજ જાપાન અને ગ્રેટબ્રીટન ખાતે રૂ, ચા, કાફી, સોનામુખી (મીંઢીઆવળ) અને તાડના ન તુ જડીઆ નીકાશ થાય છે.

ધનુષ્કોડી—હીંદનુ દક્ષીણ ભાગનુ છેવટનુ મથક તે આ સાઉથ ઇંડીઆ રેલ્વેનો છેડો પણ આ રામેશ્વર જતા બે દરીઆનો-બંગાળા ઉપસાગર અને અરબી સમુદ્રનો-સંગમ થાય છે તેજ આ સ્થળ છે. ત્યા ધક્કો સુંદર બાંધેલો છે લંકાથી સ્ટીમર આવે છે અને અહીની રેલ્વેના પેસેંજર હેઠળ પગ ન મુકતા પરભારા તે સ્ટીમરમા ચડે તેવી ગોઠવણ કરેલી છે. અહીથી ચોખા, રબર, ચા કાફી અને કાપડની નીકાશ થાય છે આ ગામની આખી વસ્તી રેલ્વે તાર ટપાલ વગેરેમા નોકરીઆતની અને ગોરપદુ કરનાર પંડયાઓની છે

નેગાપટમ—એ આવ્યુ તાંજોરમા રેલ્વે અને ગોદી એ બન્ને સાધન છે સ્ટ્રેટ સેટલમેંટને રસ્તે વીલાયતની ટપાલ અહીથીજ જાય છે મુબઇથી રેલ્વેમા અહીં આવે અને પાસેની સ્ટીમરમા પીનાગ-સીંગાપુર રસ્તે રવાના થાય છે આ બંદરેથી શીંગદાણા મોટા પ્રમાણમા માર્સેલ્સ અને યુરોપના બીજા બંદરે ચડત થાય છે, અને રંગીન કાપડ, તમાકુ તથા તાજા ફ્રુટ પીનાગ, સીંગાપુર અને કોલંબો તરફ નીકાશ થાય છે આ બંદરેથી જે મજુરો રબરના વજીફામા કે ચાના બગીચામા નોકરીએ બંધાઇને મલાયાના ટાપુમા કે સીલોનમા જાય છે તેને રવાના કરવામા આવે છે

પોંદીચેરી—કારીકલ અને કડલોર મુકયા પછી ફ્રેંચ સત્તા જ્યા છે તે બંદર પોંદીચેરી, કોરોમાંડલના કાંઠા ઉપર આવેલ છે મદ્રાસથી તે ૧૦૫ માઇલ છે, ત્યા આવેલા ઘોઘમાર દરીઆનુ નામ બંગાળાનો ઉપસાગર છે બંદર ઉપર ધક્કો તથા વીજળીક ક્રેઇનો ગોઠવી દીધી છે શહેર પણ મોટુ છે વસ્તી આશરે પચાસ હજારની છે અહીના વેપારમા શીંગદાણાનો પાક જે આસપાસના પ્રદેશમા થાય છે તેની નીકાશ માર્સેલ્સ ખાતે કરવામા આ બંદરેથી સગવડતા છે ગામમા ચાર મીલો, લોખંડના મોટા કારખાના અને સ્ટાંડર્ડ ઓઇલ કુ, ધી એસીઆટીક પેટ્રોલીઅમ કુ ના તેલના મોટા ભંડારો આવેલા હોવાથી વેપાર ધીકતો છે

અહીથી દેશાવર ખાતે ચડતમા શીંગદાણા (ફોલેલા અને વગર ફોલેલી મગફળી), સોપારી, એરંડીઉ, મરચા, ઘી વીગેરે છે અને આયાતમા રૂ, ઘાસલેટ, ગુણી અને બારદાન (શીંગદાણા ભરવા સારૂ) છે આ રાજ્યમા જે માલ દેશમા આયાત થાય તેના ઉપર કુલ્લ જગાત નથી લેવાતી વરસ દહાડે બસો ને આશરે સ્ટીમરો આ બંદરે આવજાવ કરે છે

મદ્રાસ—દક્ષીણ હીંદમા મદ્રાસ એ વેપારને માટે તથા રાજધાનીના શહેર તરીકે બ્રીટીશ અમલના જુના વખતથી પ્રખ્યાતિ પામેલ બંદર અને શહેર છે તેની ગોદી તથા સ્ટીમરો લાંગરવાના સ્થળો શોભામા વધારો કરે છે જેનો

સબધ પરભારો રેલ્વે સાથે કરેલ છે, જેથી માલ ચઢાવવા ઉતારવાની સગવડતા સારી હોવાથી સ્ટીમરોમાંથી પરભારા રેલમા તેલ, ઘાસલેટ, કોલસા, જાનવરો વિગેરે ઓછા ખરચે અને સહેલાઈથી જમીન ઉપર લાવ લઇ જા કરી શકાય છે મદ્રાસ ઇલાકામા માડવીનો પાક વિશેષ હોવાથી અત્રેથી વીલાયત તરફ ચડગત થાય છે, તે માટે ગોદી ઉપર મોટા મોટા ગોદાઉનો બાધેલા છે જ્યા સાફસુફ કરી કોથળા ભરી મોકલી આપવામા આવે છે આ ઉપરાત દરેક જાતના તલી-બીઆ, ચામડા, રૂ, અનાજ, કઠોળ, કાપ્રી, ચા, કાથો, બારદાન અને તેજાનો વિગેરે અત્રેથી દેશાવર ખાતે તથા પરદેશ ખાતે ચડગત થાય છે અને આયાતમા કાપડ, સુતર, ધાતુ અને ત્રાબા પીતલના વાસણ, ખાડ, દરેક જાતના તેલ, તેજા-નાના-મસાલા અને પુષ્કળ સામાનનો સમાવેશ થાય છે

મછલીપટમ—મદ્રાસને કીનારેથી ઉત્તરના વેપારનુ ઉપયોગી બદર મછલીપટમ આવે છે તે કૃષ્ણા નદી ઉપર આવેલુ છે તેની એક તરફ મદ્રાસ, બીજી તરફ કલકત્તા અને વચ્ચે બેઝવાડા આવેલ હોવાથી, અને રેલ્વે સ્ટેશન હોવાથી વેપારને માટે બહુ સબધ ધરાવે છે મોટી સ્ટીમરો બંદરથી પાચેક માઇલને છેટે ઉભી રહે છે પવન સારો હોય તો સ્ટીમર ઉપર જાલીબોટો અને મછવા જાય છે બાકી વહાણોનો હમેશનો ચાલુ વહેવાર આ બદરેથી સીલોન તરફ વિશેષ પ્રમાણમા છે જે અહીની પેદાશ ચોખા, તલી, અને કપાશીઆ છે, તે દેશાવર ખાતે મોકલે છે

કોકોનાડા—ગોદાવરીના કીનારા ઉપર મછલીપટમથી ૧૨૦ માઇલ દુર આવેલુ છે મોટી સ્ટીમરો માલ ભરીને આવે તે બદરેથી સાત માઇલના આશરે દૂર ઉભી રહે છે, અને ત્યા મછવાઓમા ખાલી કરી બદર તરફ આવે છે આ મછવા બે ટન જેટલા એટલે ૧૩૦૦ ગુણી માલ ઉપાડી શકે તેવડા જઇ આવી શકે છે ધકા ઉપર માલ રાખવાના વેર હાઉસો ત્રીસેકને આશરે છે આ ગામની વસ્તી આશરે ૫૫ હજારની છે સ્ટેશન હોવાથી દેશની અદરના ભાગમા પણ માલની આવકજાવક સારી થાય છે અહીથી અત્રેની પેદાશનુ રૂ યુરોપમા ફ્રાન્સ અને ગ્રેટબ્રીટન મોટા પ્રમાણમા ચઢે છે, ચોખા અને ડાગર જથ્થાબધ સીલોન અને મોરીસ્યસ તરફ જાય છે, અને આયા-તમા અમેરીકાથી ઘાસલેટ, જાવાથી ખાડ અને ગ્રેટબ્રીટનથી ધાતુ અને ધાતુના ઘાટ ખાસ કરીને છે દર વરસે બસો જેટલી સ્ટીમર આવતી રહે છે

વીઝાગાપટમ—એ કલકત્તાથી ૫૪૫ માઇલ અને કોકોનાડાથી ૧૦૫ માઇલ દૂર આશરે ૪૫ હજારની વસ્તીવાળુ આ શહેર, મદ્રાસ અને સધર્ન મરાઠા તથા બેગાલ નાગપુર રેલ્વે સાથે સબધ ધરાવે છે પરદેશોથી જે માલ આવે છે તે અત્રે પરભારો આવી શકતો નથી, પણ કલકત્તાથી કે મદ્રાસથી

થઈને આવે છે અહીથી ચડગતમા મેંગેનીઝ ધાતુ, હરડા અને ગોળ મુખ્ય છે અને રંગુન જતા મજુરોને આ બંદરેથી ચઢાવવામા આવે છે

બીમ્બલીપટમ—આ બંદરેથી શણ, હરડા, મહુડા, તલ, અને તલી પુષ્કળ ચડગત થાય છે બારૂ છીછરૂ હોવાથી વહાણો કાઠેથી એકાદ ગાઉ દૂર ઉભે છે મછવા માલ લાવ લઈજા કરે છે માલ ચડાવવાને તૈયાર રાખવા માટે કીનારે વેપારીઓના ગોદાઉનો બાધેલા છે, પણ ડકકો કે એવુ કાઇ નથી આ બંદર વીઝાગાપટમથી ૭૧ માઇલ દૂર છે અને ચોખાના પાક વખતે રંગુન ખાતે મજુરો બહુ પ્રમાણમા આ બંદરેથી ચડે છે

કટક—એ મોટુ પચાસ હજારની વસ્તીવાળુ શહેર-બંદર અને સ્ટેશન છે-મદ્રાસથી કલકત્તા જતા મહા નદીના કાઠે કલકત્તાથી ૨૫૩ માઈલ દૂર આવેલુ છે તેનુ બારૂ સારૂ છે પરદેશ ખાતાના વેપારમા કોલબો અને મોરીશ્યસ ખાતે ચોખા અને તેલબીઆની ચડગત થયા કરે છે અને નિમક અને સુતર મોટા પ્રમાણમા આયાત કરે છે

કલકત્તા—હુગલી નદી ઉપર આવેલુ દસ લાખની વસ્તીવાળુ (હાવરા સાથે બારલાખ) રાજ્યધાનીનુ શહેર અને મોટુ બંદર છે આ બંદરે મોટો વેપાર શણ, ચા અને કોલસા એ ખાસ કરીને છે, કારણ કે બંગાળા કોલસાની ખાણોથી, તેમજ શણની પેદાશ અને બારદાન તથા ગુણીઓના કારખાનાઓથી ભરચક છે, વળી આસામના ચાના બગીચા નજીક હોવાથી તેની ચડગત અત્રેથી થાય છે આ ઉપરાત બીહાર અને સંયુકત પ્રાન્તોમાથી અલસી સરસી અને ઘઉ જે બંગાલ નાગપુર અને ઇસ્ટર્ન બંગાલ રેલ્વે માર્ફતે અત્રે આવે છે તે સ્ટીમર માર્ફતે યુરોપાદિ દેશખાતે ચડગત થાય છે છેલ્લા દસ વરસમા વેપાર વધતો જાય છે સને ૧૯૧૮-૧૯ મા તેર કરોડ પવનની માલની આવજા થઈ હતી

કલકત્તાનો વેપાર મુબઇની સરખામણી કરી શકે મુખ્ય નીકાશમા શણ, ચા, કોલસા, બારદાન કતાન, ગુણી, ચોખા, તેલબીઆ અને અનાજ તથા કઠોળ, ચામડા અને સુરોખાર, રૂ, કાચુ લોઢુ અને મેંગેનીઝ ધાતુ છે, અને આયાતમા નિમક, પોલાદ, ખાડ, ઇમારતી લાકડુ, કાપડ, ગોળ, સીમેટ, તેજાનો, ચોખા અને તેલબીઆ છે

કલકત્તાની કીડરપોર ગોદી જોવાલાયક છે તેની આસપાસ મોટા વેર હાઉસો છે, કેટલાકમા જાવાથી આવેલી ખાડ ઉતરે છે, અને કેટલાકમા ચડાવવા માટેની ચા ભરેલી હોય છે આ બધા વેર હાઉસો પોર્ટ કમીશનરના તાબામા છે, તે વેપારીઓ પાસેથી ભાડુ લે છે મુબઇમા પણ તેમજ છે ઘાસલેટને વાસ્તે બજબજનો ઘણો અલાયદો રાખેલ છે, જ્યા પરભારી નળીવાટે ટાકીઓ ભરાય છે નાગર ડમા કે પેટીઓના ગોદાઉનમા તે ખડકવામા આવે છે

૧૧૫૦૮

ચીનાગોંગ—પૂર્વ બંગાળામાં નદી કીનારે આવેલું મોટું બંદર છે, જ્યાંથી ચા, શણ અને ચોખાની નીકાશ મોટે ભાગે થાય છે તેમજ સરકારી જંગલખાતાનું ખાસ મોટું થાણું છે અને દેશના અંદરના ભાગમાંથી રેલ્વે મારફતે માલ આવી અત્રે મોટા બાંધેલા ગોદાઉનમાં ઉતારવામાં આવે છે કતાનની ગાંસડીઓ નારાયણગંજથી બંધાઇને આવે છે, અને ચા આસામ બંગાલ રેલ્વે મારફત આવે છે અને આયાતમાં નિમક, રેલ્વે સામાન, ગાલ્વેનાઇઝડ પતરા અને ચા મશીનરી સામાન મુખ્ય છે આ બંદરે માલની આવકજાવક એટલી મોટી છે કે વર્ગસ દહાડે છસો વહાણોની આવજા થાય છે અને પોર્ટ ટ્રસ્ટને કતાનની ૪૦૦ રતલની ગાંસડીએ બે આનાને હિસાબે હજારો રૂપીઆની આવક થાય છે ચીતાગોંગ અને અકયાબ વચ્ચે વહાણ માર્ફત વહેવાર ચાલે છે

અકુયાબ—આરાકાનમાં આવ્યું આશરે ત્રીસ હજારની વસ્તીનું બંદર છે બંદર ઉંડાઇમાં હોવાથી સ્ટીમરો ઠેઠ ઉભી રહે છે અને માલ ખાલી કરે છે તથા લઇ શકે છે ત્યાં રેલ્વે નથી પણ સ્ટીમર મારફત ટપાલ લાવ લઇજા કરાય છે નીકાશમાં તે દેશની ઉત્પત્તિ ખાસ ડાંગર ચોખાની છે અને કોલસા, દેવડા અને વાસણકુસણ વિશેષ પ્રમાણમાં આયાત કરે છે

રંગુન—ત્રણ લાખને આશરે વસ્તીવાળું શહેર ખાસ ચોખાનો વેપાર ધીકતો કરે છે, અને દુનીઆના દરેક ભાગમાં ચોખા મોકલાવે છે વેપારીઓમાં ચીના ત્યાં બહુ જોવામાં આવે છે ત્યાંની આયાતમાં કાપડ, સુતર, ધાતુ, ખોરા કીબર, રેશમ, ખાંડ, નિમક અને લોખંડી સામાન મુખ્ય છે, અને ચોખા, કઠોળ, મીણ, ચામડાં, રૂ, લાકડ અને ઇમારતી, લાકડું, રબર, ધાતુ, તેલના કુવા પુષ્કળ હોવાથી ખનીજ તેલ, તમાકુ અને ચોખાના છાલા પરદેશ ખાતે રકમબંધ ચડે છે

મુલમૈન—તેનાસરીમ પ્રાંતમાં આવેલું બંદર છે ત્યાં લકડાની મીલો ઘણી છે ત્યાં ચોખા અને ઇમારતી લાકડાની પેદાશ વિશેષ હોવાથી તેની નીકાશ દેશાવરો ખાતે થયા કરે છે, તે ઉપરાંત ચોખાનાં છાલા, ચામડાં અને સીગાર પણ બહાર જાય છે અને આયાતમાં કોલસો અને દોરડાં તથા વાસણકુસણ મુખ્ય છે

ટેવોય—આ સ્થળે કલઇની ખાણો હોવાથી તે ઉદ્યોગને માટે જાણીતું અને બર્મામાં આવેલું બંદર છે વસ્તી એક લાખ પત્રીસ હજારની છે બંદરોમાં ટપાલ લાવ લઇજા માટે અઠવાડિક સ્ટીમર મેલ ચાલ્યા કરે છે આ બંદરનો મુખ્ય વેપાર સ્ટ્રેટસ સેટલમેંટ, સીઆમ અને પૂર્વના કનારાના સ્થળો સાથે છે આયાતમાં ખોરાકી પોશાકી, વાસણ કુસણ, પતરા, ગાંસડી જડેરા,

એ મુખ્ય છે અને નીકાશમા ચોખા ઉપરાત હાલમા કલઈના સ્થળો હાથ લાગવાથી તે ધાતુ, રબર અને શાર્ક માછલીની પાંખો એ મુખ્ય છે

મેરગુઇ—આ સ્થળ બ્રહ્મ દેશમા રબરને માટે પ્રખ્યાત છે, તથા મોતી શોધવાનુ ખાસ સ્થળ તરીકે જાણીતુ છે વધારે વેપાર પીનાંગ સાથે તથા સીયામ મલાયા અને તેનાસરીમ સાથે જોવામા આવે છે નીકાશમા રબર, કલઈ અને મોતી એ મુખ્ય ચીજ છે

આ પ્રમાણે બદરોમા થતી ઉપજ અગર તે બદરો મારફતે તેની આસ પાસના મુલકમાથી પેદા થતા કઇ કઇ જાતના માલની નીકાશ થાય છે તે ખાસ ઉપયોગી હોવાથી જણાવ્યું; તેમા મુબઈ તેના મીલ ઉદ્યોગને માટે, કલકત્તા શણ અને કોલસાને માટે, કરાચી ઘઉ અને બીઆને માટે, રગુન ચોખા, ઇમારતી લાકડુ અને ખનીજ તેલને માટે અને મદ્રાસ સુતર વીગેરે ચીજોના વેપાર માટે પ્રખ્યાત છે તે દેખાઇ આવે છે આ ઉપરાત દેશના અદરના ભાગમા ખાસ વેપારી સ્થળો છે તેના નામ સાથે ઉપયોગી હકીકત જણાવવી આવશ્યક છે

કાનપુર—બે લાખની વસ્તીવાળુ શહેર છે મુબઇથી ૮૭૦ માઇલ અને કલકત્તાથી ૬૩૦ માઇલ દૂર આવેલુ રેલ્વે જંકશન છે ત્યા કાપડની, વુલનની, ચામડાની ચીજો બનાવવાના અને તબુ બનાવવાના કારખાનાઓ છે તે ઉપરાત લોખડના કારખાના અને કેમીકલ કારખાના હોવાથી ત્યાનો વેપાર ધીકતો છે

દીલ્હી—એ નવ રેલ્વેઓનુ જકશન ગણાય છે અને પજાબ, વાયવ્ય પ્રાતો અને ઉત્તરના મુલકોમા કાપડ, રેશમ અને ગરમ કાપડના માલ મોકલવાનુ મુખ્ય સ્થળ હોવાથી, કાતવાની અને વણવાની મીલો ઉભી થયેલ હોવાથી, આટાની અને બીસ્કીટની મીલ ચાલુ થવાથી ત્યા ઘણો સારો ઉઠાવ થઇ શકે છે, અને મુબઇ કલકતાથી માલ ત્યા ખાતે નીકાશ થાય છે ઉત્તર હિદુસ્તાનમા દીલ્હી અને કાનપુર એ બે મોટા માલ ખાનારા બજારો ગણાય છે વળી દીલ્હી રાજ્યધાનીનુ શહેર છે, અને હાથીદાત, જવેરાત, લાખનુ મીણાકારી કામ, સોના ચાદી અને ભરતકામમા ઉમદા કારીગીરીને માટે તથા વાસણ કુસણ માટે ઘણુજ નામીચુ શહેર છે

અમદાવાદ—મીલોનુ સ્થળ તરીકે પકાએલ છે એકલા અમદાવાદમા ૬૪ મીલો છે હીદનુ તે લેકેશાયર ગણાય છે વસ્તી સવા બે લાખની ગણાય છે આ ઉપરાત

અમૃતસર—શેત્રજી અને શાલ માટે, **આગ્રા** ભરતકામ અને ગાલીચા માટે, **બેંગલોર** જુદી જુદી જાતના કારીગીરી માટે, અને **બનારસ**-કાશી-રેશમી કામ માટે પ્રખ્યાત છે વળી **લાહોર**, **લકનૌ** અને **નાગપુર** તો

તે તે પ્રાતના વેપારના મોટા દરવાજા ગણાય છે, કે જ્યાથી દરેક માલ પ્રાતના દરેક ભાગમા જાય છે આ ઉપરાત **ઢાકા** મલમલ માટે, **મદુરા** સાડી અને સેલા માટે, **ગ્વાલીઅર** પથ્થર કામ માટે, **મીરજાપુર** વાસણકુસણની આબેહુબ કારીગીરીને માટે અને **શ્રીનગર** રેશમી ભરતકામને માટે પકાએલ છે આ સો કરતા **સોલાપુર અને ઉમરાવતી** કાપડ કામને માટે અને **જયપુર** પીતલના ઘાટ અને હાથીદાતના રમકડા માટે પ્રખ્યાત હોવાથી વ્યાપારી શહેરોની ગણત્રીમા આવી જાય છે

મુખ્ય મુખ્ય બદરો અને **શહેરોની** જેટલી હકીકત જણાવી તે કરતા વિશેષ ઉપયોગી હકીકત, દરેક કાચો માલ કયે કયે સ્થળે ઉત્પન્ન થાય છે, તેની ખપતી અને નીકાશ કયે કયે સ્થળોએ કેટલા પ્રમાણમા થાય છે, દરેક ચીજમા જાત, ભાત, (Varieties) તોલ, અને વલનર વટાવના ધારાઓ શુ શુ છે, તેમજ બનાવટોના કારખાનાઓ કયે કયે સ્થળે છે, અને તે તે માલના મુખ્ય મુખ્ય વેપારીઓ મુબઇના બજારમા કોણ કોણ છે તે દરેક હકીકત **ચીજવાર** અલગ અલગ રીતે આપવામા આવે છે

૪-કાપુસ-રૂ (Cotton)

રૂ કાપુસનુ મૂળ ઉત્પત્તિ સ્થાન હિદુસ્થાન છે, અને અહીથી ચીન, ઇરાન, અરબસ્તાન વિગેરે સ્થળોએ ફેલાવો થયો છે. ઠેઠ યુરોપમા હીદુસ્થાનથી કાપુસ અસલવારે પણ જતુ, અને હાલ પણ જાય છે

હાજર માલ

રૂ ગરમ દેશોમા સારો પાકે છે હીદુસ્થાનમા દરેક ભાગમા કાપુસનુ વાવેતર પુષ્કળ થાય છે, અને જ્યા ૪૦ ઇચને આશરે વરસાદ પડે છે, ત્યાનો કાપુસ સારો થાય, પરતુ મુખ્ય આધાર જમીન ઉપર રહે છે કપાસમાથી કપાશીઆ લોઢાવી રૂ છુટુ પાડવામા આવે છે, જેને યુરોપીઅન વેપારી તેની વર્ગવાર જાત નીચે લખ્યા પ્રમાણે કરે છે, જે ઉપર મુબઇમા રૂના વેપારમા જે જાતનો વ્યવહાર ચાલે છે, તે કયા કયા પ્રાતની પેદાશ છે તેની ઉપયોગી હકીકત નીચે મુજબ છે —

૧	**રૂ**	**ભરૂચ**	ભરૂચ, સુરત તથા વડોદરા જીલ્લામા પાકતા રૂને ભરૂચ રૂ કહેવામા આવે છે, તેનો તાર સારો નીકળે છે
૨	,,	**ધોલેરા**	અમદાવાદ જીલ્લામા ધોલેરા બદર છે, જે ખભાતના અખાત નજદીક છે ત્યાનુ તથા વડોદરા સસ્થાનમા કેટલાક ભાગમા

પાકતુ, તથા કાઠીઆવાડમા પણ જે સારી જમીનમા ઉત્પન્ન થયેલ હોય તેને ધોલેરાનુ રૂ કહેવામા આવે છે

૩ રૂ **ધારવાડ** ધારવાડ, વીજાપુર અને દક્ષીણ મહારાષ્ટ્રમા નીપજતા રૂને ધારવાડનુ રૂ કહેવામા આવે છે

૪ ,, **ઉમરા** આકોલા, ઉમરાવતી, જલગાવ, ધૂળીઆ, અક્કલકોટ, વીગેરે સ્થળે નીપજતા રૂને ઉમરાનુ રૂ કહેવામા આવે છે

૫ ,, **વેસ્ટર્ન** મદ્રાસ જીલ્લો, નીઝામ સ્ટેટસ, કડપા, બલ્લારી, ગતુર, કર્નુલ વીગેરે સ્થળોએ નીપજતા રૂને વેસ્ટર્ન રૂ કહેવામા આવે છે

૬ ,, **બગાલ** પજાબ, યુનાઇટેડ પ્રોવીન્સીસ, અયોધ્યા, બગાળા, મધ્ય હીદુસ્થાન અને રજપુતાનામા નીપજતા રૂને બગાળ રૂ કહેવામા આવે છે

૭ , **કુમઠા** એ ધારવાડ જીલ્લામા નીપજતા રૂની એક જાત છે, જે વીલાયતી રૂને મલતુ આવે છે તેને કહે છે

૮ ,, **મઠીઓ** ગુજરાત, કાઠીઆવાડ, ભાવનગર, મહુવા અને ખાનદેશ જીલ્લામા થતા રૂને મઠીઓ કહેવામા આવે છે

ભરૂચ કરતાયે નવસારી પ્રાતનુ જીનીગ રૂ સો ટકા ફેર ઉચુ હોય છે આ સિવાય કચ્છ દેશનો રૂ જે કાલા જીનનો રૂ કહેવામા આવે છે, તે સહુથી ઉચો આવે છે, તે ઉપરાત કોકાનાડા, હીગણઘાટી, સીંધી, આસામી તીનેવેલ્લી, (ખામગામ, ધામણગામ, નાગપુરના રૂને સી પી નં ૧, સી પી ન ૨ કહે છે તે) અને બીરારનો રૂ, તથા કાઠીઆવાડના વઢવાણ તેમજ વીરમગામ વિગેરે દેશો ઉપરથી તે તે દેશના રૂના નામ (જાત) બજારમા વેચતી લેતી વખતે બોલાય છે આ સિવાય જે જે જાતો મુબઈમા દેશાવરથી આયાત થાય છે તે કોલાબામા ઉતરે છે અને ત્યાજ વેચાણ થાય છે હાલમા કોલાબાનુ રૂનુ મથક ફેરવી "સીવરી" ખાતે લઇ જવામા આવ્યુ છે જે "કોટન ગ્રીન" નામનુ રૂનુ મોટુ મથક કહેવાય છે કે જ્યા રૂના મોટા ગોદાઉન વિગેરે બધાવી ના ૧૩ મી મર્ચ ૧૯૨૩ થી મુબઈના ગવનર સર લોઈડ જયોર્જે ખુલ્લુ મુકેલ છે અને અહેરો બરથી ત્યા ખાનેજ રૂનો વ્યવહાર અને વ્યાપાર ચાલશે

આખી દુનીઆમા સૌથી શ્રેષ્ઠ રૂનુ બદર (વીલાયતમા લેકેશાયર સિવાય) મુબઈ બદર કહેવાય છે જ્યા દર વરસે ૪૦ લાખ હડરવેટ રૂની નીકાશ થાય છે, અને ૨૦ લાખ હડરવેટ તો મુબઇ વિગેરેમા કાપડ સુતર બનાવવામાજ

બપી જાય છે, ફકત ગુજરાત કાઠીઆવાડમાથીજ રૂ લગભગ ત્રણ કરોડ રૂપીઆનુ આવે છે

દરેક જાતના રૂમા ઉચુ હલકુ કયુ તે નીચે આપેલા તેના ભાવ ઉપરથી સમજણ પડશે તેના ભાવ માલના કોલેટીના પ્રમાણમા રહે છે, એટલે બંગાલ, ઉમરા, ભરૂચ સીંધ વિગેરે રૂની જાતોમા ગુડ, ફુલીગુડ, ફાઇન, અને સુપર ફાઇનના ભાવ જુદા જુદા હોય છે, અર્થાત્ તે દરેક જાતના રૂમા ભાવ ફેર હોય છે ઉચી જાત સુપર ફાઇન, તેનાથી ૧૦ ટકા હલકુ ફાઇન, તેનાથી ૧૦ ટકા હલકુ ફુલીગુડ અને ફુલીગુડથી ૧૦ ટકા હલકુ તે ગુડ આમ બધી જે ઉચી નીચી જાત ગણાય છે, તે તેના તાર ઉપર આધાર રાખે છે તાર લાબો અને ઝીણો નીકળે તે ઉત્તમ સુપર ફાઇન ગણાય ઉપરની બધી રૂની જાતો જે જણાવી છે તેના આ ચાર કલાસ પાડી શકાય દરેક જાતના રૂની ફાઇન કોલેટી મુજબ ભાવની ગણત્રી કરીએ તો નીચે મુજબ ટકાનો ઓછો વધુ ફેર રહી શકે જો ધારવાડના રૂના ખાડીના રૂા ૫૫૫ હોય તો (૨) ભરૂચ ૫૫૦ (૩) વરધા હીંગણઘાટ ૫૧૫ (૪) નાગપુર ૫૦૦ (૫) યોતમાલ ૪૭૫ (૬) ધામણગામ-પુલગામ ૪૭૦ (૭) ખામગામ અકોલા ૪૬૦ (૮) ખાનદેશ ૪૬૦ (૯) મદ્રાસ ૪૫૫ (આ ભાવો સને ૧૯૨૩ ના જુલાઇ માસના ત્રીજા અઠવાડીઆ દરમ્યાનના છે)

ટુકમા ઉચી જાત ભરૂચની ગણાય છે, તેને મળતુ ગુજરાત, કુમઠો, વઢવાણ વીગેરે તેથી ઉતરતુ બગાળ, તેથી ઉતરતુ કોચીન જીન, ઓરાર, ખામગામ વિગેરે એક એકર જમીનમા સરાસરી એક ખાડી કપાસ ઊગે તે ઘણો સફેત, રેશમ જેવો અને લાબા તારવાળો હોવાથી સારામા સારો ગણાય છે એમ અનુભવીઓનુ કહેવુ છે

આ સિવાય પરદેશી રૂ કે જેનો વેપાર મુબાઇ ખાતે થાય છે, તેમા "અમેરીકન" અને "ઇજીપ્શીઅન" માલ ઊચા ગણાય છે તેના સોદા ઓફીસવાલા અને મીલવાલા કરે છે અમેરીકન રૂ સોથી સારો ગણાય છે ઇજીપ્તનો લાબા તારનો આવે છે, તેમાથી ઝીણુ સુતર નીકળે છે, તે ઝીણા માલમા વપરાય છે આ સિવાય "કેમ્બોડીઆ," 'સ્પેન્સ કોટન," 'કરવોનીકા" વિગેરે પરદેશી રૂની ઘણી જાતો આવે છે અમેરીકાથી રૂના ભાવ આવે છે, તે સેન્ટ અને દોકડાના આવે છે, એક દોકડાના ૧૦૦ ફોકડા જેટલા ફોકડા ઓછા વધુ હોય તેને લે કે અમુક 'ફીચર" મદી તેજી એમ બોલે છે હાલમા આફ્રીકા તરફથી યુગાન્ડાનુ રૂ અહીના બજારમા આવતુ થયુ છે, અને આસ્ટ્રેલીઆમા રૂની ખેતી શરૂ થઇ છે

સને ૧૯૨૧ મા આખી દુનીઆમા રૂનો પાક (પાચસો રતલની ગાસડીને

હિસાબે) ૧,૫૫,૯૩,૦૦૦ ગાસડીનો ગણવામા આવ્યો હતો જેમા પ્રથમ નબરે યુનાઈટેડ સ્ટેટસનો પાક ૮૩,૪૦,૦૦૦ ગાસડીનો, ત્યારપછી ચીનનો ૧૬,૫૦,૦૦૦ ગાસડીનો અને ઇજીપ્તનો પાક ૬,૮૪,૦૦૦ ગાસડીનો હતો, બાકીનો હિંદુસ્થાન તથા બીજા દેશોનો હતો

રૂની બજારના ભાવનો આધાર જાપાન, યુરોપ, અમેરીકા અને સ્થાનિક મીલોની લેવાલી ઉપર રહે છે, આ ઉપરાત (corner) ખેલાથી ભાવ વધે તે જુદુ દાખલા તરીકે "ધી ઇસ્ટ ઇન્ડીઆ કોટન એસોશીએશને" સને ૧૯૨૨ ના સપ્ટેબરમા ઉમરાનો ભાવ ૪૮૦ નો તા ૯-૯-૨૨ ના રોજે બાધી આપ્યો, જે વખતે ભરૂચ એપ્રીલ મે વાયદો ૪૯૧, ઉમરા જાનેવારી ૪૩૯, હાજર ભરૂચ ૫૨૫, ઉમરા હાજર ૪૬૫, અને બગાલ ૩૬૫, હતા આમા જે ૪૮૦ નો ભાવ કપાયો તે ખેલાને લીધેજ હતો, કેમકે ભરૂચ કરતા ઉમરો ૫૦ ટકા ઓછો ગણાય

રૂ નો ભાવ ખાડી ઉપર થાય છે ખાડી મુબઇના મણ ૨૮ ની ગણાય છે હાજર માલમા આડત-દલાલી વલતર વીગેરેના ધારા ધોરણ નીચે મુજબ છે

૧ હકશી, આડત, કમીશન દર સેકડે ટકો ૦।। (હાજરમા) અને ટકો ૦।। વાયદામા છે

૨ દલાલી સેંકડે ટકો ૦।। અરધો છે

૩ મુકાદમી, વીમો, ગોદામ ભાડુ-સીઝન મુજબ એસોશીએશન તરફથી નક્કી થાય તે ચોમાસાના ભાવ જુદા હોય છે, અને સુકી મોસમના ભાવ જુદા હેય છે ચોમાસામા ગોદાઉન ભાડુ લાગે

૪ નમુનો ગાસડીએ આઠ આના

૫ ધરમાઉ લાગો મીલને વેચે તો ખાડીએ સવાઆનો મીલવાળા કાપી લેછે

૬ આ સિવાય ઓફીસવાલા રૂના સેંપલ તરીકે ૧૦ ગાસડીએ એક રતલ લેખે રૂ લઇ જાય, અગર તેટલા પૈસા કાપી લે

૭ ગાસડીના બે પાટા તુટેલા હોય તો પ્રેસીગ ચાર્જ આશરે રૂા ૩) ત્રણ લાગુ પડે

૮ રૂનો હિસાબ સાફી છે માલના નાણા કાટા ઉપર પણ લે, અગર સધર આશામી લાગે તો વલને દહાડે લે

ઉપરની બધી હકીકત **હાજર માલ** સબધી થઈ હવે **વાયદામા** રૂની કઇ કઇ જાત ચાલે છે, ધારા ધોરણ શુ છે, તથા પતાવટ કેમ કરાય છે તે સબધમા ઉપયોગી હકીકત નીચે આપી છે તે પહેલા "**ધી ઇસ્ટ ઇડીયા કોટન એસોશીએશન**" લીમીટેડની હકીકત જણાવવી જરૂરી છે

મુબઇમા રૂના સબધમા કાયદા કાનુનને અનુસરી દરેક ધારાધોરણને અમલમા મુકનારી સસ્થા કે જેનુ અગાઉનુ નામ "ધી બોમ્બે કોટન કોન્ટ્રાક્ટસ બોર્ડ" હતુ તેણે સરકારને આગ્રહ કરવાથી સરકારે કાયદો બાધી રૂના વેપારને નિયમીત ધોરણ ઉપર મેલવા સારૂ આ સસ્થાને બહાલી આપી છે, અને તેનુ નવુ નામ "ધી ઇસ્ટ ઇડીઆ કોટન એસોશીએશન લીમીટેડ' રાખવામા આવ્યુ છે

સદરહુ એસોશીએશનને, રૂના સોદા નિયમસર કરવાની, તેના ઉપર આકોશ રાખવા માટે પેટા કાનુનો ઘડવાની, કલીઅરીગ હાઉસ નીયમસર ચલાવવાની, તથા તેને નિભાવવા માટે જુદા જુદા મેબરોને દાખલ કરવાની, અને બીજાઓને દૂર રાખવાની, સસ્પેડ કરવાની, રૂના કબાલાના વગ તથા સખ્યા કે જેના સબધમા પતાવટ કરવાની, યા વલણ પગાર કરી દેવાની, સોદાની પતાવટના દિવસો મુકરર કરવાની, સોદા ફેરવવા વિગેરેની, કબાલાની સરતો અને ફારમો મુકરર કરવાની, કમીશન એજટ અને તેના ઘરાક, દલાલ અને તેના ઘરાક, જથાવાળા યા મુકાદમ અને તેના ઘરાક, તથા મડળીના મેબર અને બીન મેબર વચ્ચેના સાટા રેગ્યુલેટ કરવા, બજાવવા તથા રદ કરવાની, પક્ષકારોની જવાબદારી મુકરર કરવાની, લવાદીની, લવાદાના ચુકાદા સામે અપીલ કરવાની, ફી, દડ, વિગેરે ઉઘરાવવાની અને દલાલોને લાઇસસ આપવાની સત્તા વિગેરે આપવામા આવી છે

મજકુર એસોશીએશનમા રૂના વેપારીઓ, દલાલો, આયાત કરનારાઓ, નીકાશ કરનારાઓ, જથાવાળાઓ વિગેરે જોડાએલા છે, તેના પચ પાડયા છે જેવા કે (૧) આયાત કરનારાઓની પચ, (૨) મીલ માલેકોની પચ, (૩) નીકાશ કરનારાઓની પચ. (૪) વેપારીઓ અને કમીશન એજટોની પચ, (૫) જથાવાલાઓની પચ અને (૬) દલાલોની પચ આ છ પચનુ કામ આ સસ્થા કરે છે આ છ પચ રૂના દરેક પ્રકારના વેપારી પ્રતિનીધિઓ ધરાવે છે તેમાથી ડીરેકટરોની ચુટણી થાય છે એટલે મજકુર પચો પોતપોતાનામાથી દરેક ૧૫ પ્રતિનીધિઓ અને બબે ડીરેકટર નીમે એટલે કુલ ૯૦ પ્રતિનીધિઓ અને ૧૨ ડીરેકટરો થયા તેઓ બીજા ચારને નેવુમાથી પસદ કરે છે આ પ્રમાણે ૧૬ ડીરેકટરોનુ બોર્ડ નીમાય છે, જેઓ પ્રેસીડટ અને વાઇસ પ્રેસીડટની નીમણુક કરે છે, અને તેઓ આ સસ્થા ચલાવે છે તેને **રૂમ** કહેવામા આવે છે

મારવાડી બજાર અને કોલાબાના જથા ઉપર દરરોજ જે કામકાજ થાય, તે મુજબ રૂના છેલ્લા ભાવ રૂમના બોર્ડ ઉપર હમેશા મુકવામા આવે છે

આ રૂમ થવાથી હવે કાર્ડ વિનાના, નાના સુના વેપારી કે દલાલ સોદા

કરી શકે નહી જે મેમ્બર રજીસ્ટર થયેલા હોય તેજ સોદાનુ કામકાજ કરી શકે, જે કોઇ રૂપીઆ વીશ હજાર ભરે તેજ મેમ્બર થઇ શકે, અને તેનાજ નામથી સોદા કરી શકાય છે શરૂઆતમા પાચ હજાર અને દશ હજારના એમ બે કલાસ પાડેલા, પરંતુ તારીખ ૧૫ મી જુલાઇ ૧૯૨૨ થી રૂપીઆ વીસ હજારની કીમત નક્કી થઇ છે આ સસ્થા ઉપર સરકાર કાયદા પૂર્વક બધારણ રાખવાનો આગ્રહ કરી શકે છે

વાયદાનુ બજાર

રૂનો વાયદાનો વેપાર મારવાડી બજારમા અને કોલાબા ઉપર થાય છે વાયદામા કયા કયા માલમા કઇ કઇ જાતના સોદા થાય છે, તથા મારવાડી બજારમા જે "ધી કૉટન બ્રોકર્સ એસોશીએશન" કહેવાય છે તેની સક્ષેપ હકીકત અત્રે જણાવવી જરૂરની થઇ પડશે

(સોદામા માલની જાત અને તેની હકીકત

મારવાડી બજારમા કાચી ખાડીના સોદા જે દર રોજ થાય છે, તેની વાત કરતા નથી કેમકે તેનુ વલણ અને પતાવટ દર શનીવારે સટ્ટા રૂપે થઇ જાય છે પરતુ એપ્રીલ-મે અને જાને-વારી વિગેરેના વાયદાઓ જે જે રૂની જાતના થાય છે, જેના ડીલીવરી ઓર્ડરો અને રેલ્વે રસીદો અપાય છે લેવાય છે, તેનીજ હકીકત જણાવેલ છે હાજર માલ જે કોલાબામા ડીલીવરી અપાય છે લેવાય છે તેના નામ આગળ આપ્યા છે વાયદામા તો **ભરૂચ, બંગાલ,** અને **ઉમરાના** ભાવ બોલાય છે, તેમા જે જેના સોદા થાય છે તે માલ તોળાય છે, તેની (કોલીટી) જાત ભરૂચ બગાલમા **ફુલીગુડ** અને ઉમરામા **ફ્રાઇનની** છે

ભરૂચના વાયદા એપ્રીલ-મે અને જુલાઇ-ઓગસ્ટના નીકળે છે, અને ઉમરા અને બગાલના વાયદા માસ વાર અમુક મુદતના નીકળે છે.

હાલમા ભરૂચ રૂનો જે સોદો થાય છે તેમા સને ૧૯૨૧ સુધી ભરૂચ એટલે એકજ ભરૂચ જીલ્લાના રૂની બોલીથી સોદા થતા, તેમા એલો (Corner) થવાનો સભવ રહેતો હોવાથી હાલમા 'ધી ઇસ્ટ ઇંડીયા કોટન એસોશીએશન લીમીટેડ' બીજી અઢાર જાતની રૂની જાતો જેવી—કે વીરમગામ, વઢવાણ, કચ્છ, ગુજરાત કાઠીયાવાડ વીગેરે સ્થળોનુ કે જે ભરૂચના રૂને મલતુ આવે, એટલે તાર લાંબો અને ઝીણો નીકળે તે બધાને ભરૂચનુ નામ રાખી સોદો કરવાની છુટ રાખી છે, પરતુ તે ભરૂચમા મઠીયાની જાત બાદ રાખી છે.

૩ ભરૂચનો વાયદો એપ્રીલ-મેનો ચાલે છે, તેની તેજી મદી માર્ચની તા૦ ૩૦ મીએ અને વાયદો મેની તા૦ ૨૫ મીએ ખડાય છે ૩ ઉમરા તથા બગાલનો વાયદો ડીસેબર-જાનેવારીનો ચાલતો હોય તો, તેની તેજી મદી નવેંબરની તારીખ ૩૦ મીએ, અને વાયદો જાનેવારીની તા૦ ૨૫ મીએ પતે

તેજી મદી વીગેરેની પતાવટ

એટલે જે માસનો વાયદો ચાલતો હોય, તેના આગલા માસની ૩૦ મીએ તેજી મદી અને વાયદો ચાલતા માસની તા૦ ૨૫ મીએ પતી જાય, એવી રીતે ઉમરો જુલાઇ ઓગસ્ટનો વાયદો તા૦ ૨૫ મી સપ્ટેબરે ખલાસ થાય છે

"ઇસ્ટ ઇડીઆ કોટન એસોશીએશનના" ધારા અલગ છે, જેનુ કામકાજ ફકત કોલાબા ખાતેજ છે, અને મારવાડી બજારમા તો દલાલો આમન સામન "ધી કોટન બ્રોકર્સ એસોશીએશન"ના ધારા મુજબ વર્તે છે તેમા વાધા પડે, લવાદ નીમાય, અમ્પાયર નીમાય, હવાલા પડાય તથા હોલમા દાખલ થવા મેબર થવુ પડે તે મડલીની સભાસદોની કમીટીજ મુકરર કરતી રહે છે, તથા ચાલુ ધારા તરીકે સામાન્ય રીત રીવાજ નીચે મુજબ છે (૧) મુબઈમા જેની પેઢી કે ઓફીસ હોય તેજ આ મડલીનો સભાસદ થઇ શકે (૨) આગલે દિવસે થયેલા સોદાનુ કામકાજ બીજે દિવસ સવારના ૯ થી ૧૧॥ સુધીમા આમન સામન રજુ કરી સહી લેવી દેવી (૩) દલાલી ટકો ૦॥ અરધો વેચનાર આપે (૪) હોલના પાટીઆ ઉપર દરરોજના ભાવ વધીને, ઘટીને, ઉઘડીને અને બધ બજારે રહેલા હોય તે મુકાવા જોઇએ (૫) મારવાડીબજાર ૧૨ થી ૫ સુધી ખુલ્લો રહે ત્યારે સોદાનું કામકાજ થાય પણ જે દિવસે કોલાબા બંધ હોય ત્યારે ૧૨ થી ૩ સુધી બજાર ઉઘાડો રહે આ સિવાય નીચે જણાવેલા તહેવારોએ તો બજાર સદતર બધ રહે છે

રવિવારો, મકર સક્રાત, મહાશીવરાત્રી, હોળી, રામનવમી, ગુડફ્રાઇડે, નાળીએલી પુનેમ, જન્માષ્ટમી, મોહરમ, દસરા, નાતાલ, ભાદરવા સુદી ૫, અને અનત ચતુર્દશી

આ સિવાય કોઇ કારણસર બજાર બધ રખાવાય ત્યારે સોદા ન કરવા. સદરહુ બજારનુ વલણ સહી સલામત પતી શકે એટલા સારૂ "ધી કલીઅરીગ હાઉસ" (પતવણી કરી આપનાર સસ્થા) જેમ શેરબજારમા છે, તેમ અત્રે પણ રાખવામા આવ્યુ છે, વેપારીઓ હવાલા પાડી પોતે લેણદેણુ કરવાને બદલે બધુ કામ આ સસ્થાને સોપી દે છે, અને એકજ સ્થળે બધાનો લેવડદેવડનો હિસાબ ચોખ્ખો થઇ જાય છે તથા જોખમ ઓછું રાખવુ પડે છે. આ કલીઅરીગ હાઉસની પતવણી મહિનામા બે વખત થાય છે

વળી જે જે માલનો વાયદો પુરો થતો હોય ત્યારે તેની ડોલેવરી સબંધમા

"હેજ કોન્ટ્રેકટ"થી વેચાણ થાય છે તેનો અર્થ એવો છે કે અમુક જાતના રૂના વર્ગમા બે પાચ જાત ગણાય છે અને તેની આપ લે એક બીજાને બદલે કર વાની છુટ રહે છે જેમકે ઉમરામા સી પી ન ૧, સી પી ન ૨ અને બીરારનુ રૂ ગણત્રીમા ચાલી શકે છે

અહીનુ રૂનુ બજાર મોટે ભાગે ન્યુયૉર્ક અને લીવરપુલના બજાર ઉપર ચાલે છે તારમા ન્યુયૉર્કના અને લીવરપુલના **ફીચર** આવે તે ઉપર આધાર રાખીને મારવાડી બજારમા અને કોલાબામા ભાવ ખુલે છે, કારણકે તે ભાવો, રૂનો ખપ કેટલો છે, ઉપજ અને આવક કેવીક છે, તથા દુનીઆની પાગણી અને કારખાનાઓની લેવાલી કેવી છે, તે ઉપર આધાર રાખતી જણાયછે

૫ સુતર—(Yarn)

મુબઈમા સુતર બજાર પાયધુની ત્રાબાકાટા ઉપર આવેલુ છે, ત્યા સુતરના વેપારીઓની લગભગ ૮૦ થી ૧૦૦ દુકાનો છે તે બજારનુ નામ સુતર અને ત્રાબા પીતળનુ બજાર કહેવાય છે કેમકે ત્રાબા અને પીતળના પતરા, લઠ્ઠા, કલઈ, જસત વીગેરેનો મોટો વેપાર પણ તેજ સ્થળે છે આખા હીદમા સુતર બજાર મોટુ તે મુબઈનુજ છે અહીથી સુતર ચીન, રગુન, ઈરાન, તુર્કસ્તાન વગેરે સ્થળોએ ચડે છે

સુતર ન ૧-૨-૩-૪ થી કરી ન ૧૬૦ સુધીનુ ગામઠી, જાપાની કે વીલાયતી આવે છે સો વરસ અગાઉ ઢાકા બગાળામા ન ૨૦૦ સુધીનુ સુતર આગળાના નખથીજ કાઢતા, જેની એક સાડી દસ વારની હોય તે છતા એક વાસની ભુગળીમા સમાઈ જતી

ન ૨ નુ સુતર દાખલા તરીકે સોલાપુર, કસ્તુરચદ, સેચરી વિગેરે મીલો કાઢે છે ન ૩ નુ સુતર ડેવીડ, કોહીનુર વિગેરેમા થાય છે, જે જાડુ હોવાથી દોરી તથા શેતરજી વિગેરેમા ઉપયોગમા આવે છે હાલમા રેટીઆથી સુતર જે હાથે કતાય છે, તે ન ૬ થી ૧૨ સુધીનુ સાધારણ રીતે નીકળે છે ગામઠી સુતર ન ૨ થી ૮૦ સુધીનુ મીલોમાથી નીકળે છે જેમ સુતર બારીક તેમ નબર ઉચો ગણાય છે વીલાયતી સુતર નબર ૧૦૦-૧૨૦ અને ૧૫૦ સુધીનુ આવે છે, જેના સચા પણ હીદુસ્તાનમા મલતા નથી મુબઈ ભરૂચ અને અમદાવાદમા ન ૮૦ સુધીનુ સુતર કાઢવાના સચા છે સો અને તેથી ઉચા નબરો કાઢતી હીદમા બે ત્રણ મીલોજ છે

સુતરનો ભાવ રતલ ઉપર થાય છે ગામઠી સુતરની ગાસડી ૩૦૦ અને

૪૦૦ રતલની આવે છે (દાખલા તરીકે ન ૨૦ાા નુ કાળો દોરો ૩૦૦ રતલી ગાસડી આવે છે, બાકી ઘણીખરી ૪૦૦ રતલની આવે છે) વીલાયતીમા ૨૦૦ ૩૦૦–૪૦૦ રતલની આવે છે, એટલે જેમ નબર ઉચો તેમ રતલ ઓછા, જેમકે ન ૬૦ કે ૮૦ નુ હોય તો ૨૦૦ રતલની ગાસડી આવે, ન ૪૦ નુ સુતર હોય તો ૩૦૦ અગર ૪૦૦ રતલની ગાસડી આવે છે

સુતરમા **સીગલ** અને **ડબલ** એ મુખ્ય ચાલુ બર ગણાય છે તેમજ ટેબલ એટલે ત્રણ તારનુ સુતર પણ આવે છે, જેવુ કે ૬–૩, ૮–૩, ૧૦–૩, ૨૦–૩ વિગેરે ડબલ એટલે બેવડો દોરો વણેલો સામાન્ય રીતે વેપાર સીગલનોજ મોટા પાયા ઉપર થાય છે, તેમા મીલના નામ ઉપર સુતરના ભાવ બોલાય છે દેશાવર વાળા મીલનું નામ ન જાણતા હોય તો સુતરના પડીકા ઉપરની ટીકેટ મુજબ માગણી કરે છે જેમકે ફોટો, ગાડી, બે છોકરા વિગેરે ગામઠી સુતરના ભાવ જે બજારમા બોલાય છે, તે મીલના અગર ટીકેટના નામથી બોલાય છે તેમજ સોદા હાજર તેમજ વાયદાથી પણ થાય છે, જે માલ **ચાલુ બજાર બર તથા ચીન બર ગણાય છે તેના** ભાવ વીગેરેમા કેટલો ફરક ચાલુ રહે છે, તે નીચેની વીગતેથી જણાશે

(તા ૨૦–૭–૨૩ મુજબના ભાવ છે–)

ન	૬ાા	લાઇટ હાઉસ	૦ાા−ાાા
,,	૬ાા	શાપુરજી	૦ાા≈
,,	૧૦ાા	ડેવીડ	૦ાા≋ાાા
,,	૧૦ાા	શાપુરજી	૦ાા≋ા
,,	૧૦ાા	ત્રીકમદાસ	૦ાા≋ાા
,,	૧૨ાા	કરીમભાઇ	૦ાા૦)≈
,,	૧૨ાા	એલ્ફીસ્ટન	૦ાા૦ા
,,	૧૪ાા	કીલાચદ	૦ાા−ા
,,	૮ાા	સાત તારા જેકબ	૦ાા≋
,,	૧૦ાા	,, ,,	૦ાા
,,	૧૨ાા	,, ,,	૦ાા૦ા

સુતરમા જાત ઘણી હોવાથી, તેમજ એકજ નબરમા ઘણી ભાતો હોવાથી ઉપરના જે નામો આપ્યા છે તે ચાલુ બરમાથી થોડાક નમુના દાખલ જણાવેલ છે

નંબર ૧૦–૧૨ અને ૨૦ ચીનબરનુ સુતર ગણાય છે, પણ હાલમા ન ૧૦ અને ૧૨જ ચીનબર ગણાય છે અગાઉ ન ૬ાા–૧૬ અને ૨૦ નુ સુતર પણ ચીન જતુ હતુ, પણ ત્યા મીલો થવાથી હવે તે માલ નથી જતો

આ સિવાય જાપાની સુતર જે ચાલુ માલ તરીકે બજારમા ખપે છે, તેમા નબર ૨૦, ૩૦, અને ૪૦ નોંબલ મુખ્ય છે, જેના અનુક્રમે ભાવ ૧)=॥, ૧॥, અને ૧॥=। લેખાય

ઉપર મુજબ ભાવનુ ધોરણ રહે છે વધઘટ વખતે બધા ભાવમા ઓછા વત્તુ પ્રમાણ રહે ઉપરની હકીકત તો સહેજ દીશા જાણવા માટે આપી છે, પણ ગામઠી સુતરમા નબર ૧૨॥–૧૪॥–૧૬॥–૧૨–૧૩–૧૬–૧૭–૨૦–૨૨–૨૪–૨૬ ૩૦–૩૨–૩૪ ૪૦ અને ૪૪ સુધીનુ આવે છે ન ૪૦–૪૪ વીલાયતી પણ બજારમા આવે છે

જુદી જુદી જાતના સુતરના નામ અને ટીકીટ

સુતરમા ગામઠી, જાપાનીશ, વીલાયતી મર્સરાઇઝડ વીગેરે જુદી જુદી જાતો આવે છે તેના વેપારીઓ પણ જુદા જુદા છે (તેના નામ પાછળ આપ્યા છે) તેના વટાવ–વલતરના ધારા પણ જુદા જુદા છે ગામઠી સુતરની તથા વીલાયતી સુતરની કેટલીક જાતો મીલોના નામથી અને ટીકેટના નામથી પણ વેચાય છે જે નીચે મુજબ જાણવા માટે (જે ચાલુબરાબર છે તે) આપી છે

ન ૬॥ ગામઠી સફેત

કરીમભાઈ મીલ, ચાઇના મીલ, મુનમીલ, ખટાઉમીલ, ડેવીડમીલ, (ફુવારો અને લાઇટ હાઉસ છાપનુ) આરામીલ, પ્રેસીડન્સી મીલ, સનમીલ (આના છાપ) ઇંડોચાઈના મીલ, સોગબ મીલ, ત્રીકમદાસ મીલ, ડેન મીલ (બે છોકરા છાપ અને ફાનસ છાપ) ગોલ્ડ મહોર મીલ, ફીનીક્ષ મીલ, સીમ્પ્લેક્ષ મીલ, સેન્ચરી મીલ, જીવરાજ મીલ, સાસુન ટેક્ષટાઇલ મીલ, વિગેરે આ મુજબ મીલોના નામ છે પણ દેશાવરવાલા ટીકેટથી માગણી કરે છે, જેમકે ગાડી છાપ, ગાય છાપ, તબુરા છાપ, પજા છાપ, શીકારી ઘોડો, ચીના છાપ, હરણ છાપ, ગ્લોબ છાપ, ઘડીઆલ છાપ, ફોટો છાપ, ફોનોગ્રાફ છાપ, સાહેબ છાપ, હનુમાન છાપ વીગેરે

ન ૮॥ ગામઠી સફેત નીચે મુજબ મીલનુ નીકળે છે

કરીમભાઈ, ડેન–ચાઇના–ખટાઉ–આશર વીરજી, સન મીલ, ચોવઝ, માણેકજી, ડેવીડ ફ્લાવર, વિગેરે, નમજ છાપમા પાલખી છાપ, સુરજ છાપ, સાત તારા છાપ, ફ્રોગ છાપ, ટોપલી છાપ વીગેરે

આ મુજબ ન ૧૦॥–૧૨॥–૨૦–૨૦॥ તથા ૨૨–૨૪ થી ૨૬ નુ ઉપર મુજબ મીલોનુ તથા બીજી ઘણી જાત અને છાપનુ આવે છે તે ગામઠી સફ્ત સુતર (સીગલ) કહેવાય છે

ચીનબર અને બજાર બર

ઉપરના સુતરમા ચીનબર અને બજાર બર એગ બે નામથી લેવાણ વેચાણુના સોદા થાય છે ચીનબર એટલે મુબઇ તળપદમા કે બહાર રેલ્વે રસ્તે દેશાવરમા ન જતા પરભારૂ, ચીન વીગેરે સ્થળે સ્ટીમર મારફતે ચડત થાય તે જેમકે ઇડો ચાઇના ન ૧૦॥ રગુન જાય છે ન ૧૦॥ શાપુરજી ચીન જાય છે બીજા કેટલાક બસરા વીગેર સ્થળે જાય છે

કેટલોક માલ ચીનબર અને બજાર બર એમ બને ગણાય છે, જેવા કે ઈડો ચઇના ન ૧૦॥, શાપુરજી ન ૧૦॥, સ્વદેશી ન ૧૦, આસર ન ૧૦ વીગેરે, એટલે આ સુતરની ચડત પણ થાય છે, અને દેશાવર અને સ્થાનિક માટે પણ બજારમા ખપે છે તેના લેવાણુ વેચાણુના ખાસ નામ પાડી સોદા થાય છે

ચીનબરમા અને બજાર બરમા તફાવત એમ છે કે-બજાર બર તે બજાર ધારે લીએ તો ડીલેવરી બજારમા આપવી પડે, અને વટાવ ધારામુજબ બે આની આપવી પડે, અને નાણુા–હિસાબ-ત્રણ દિવસે મલે, પણ ચીનબર તરીકે સોદો હોય તો હિસાબમા વટાવ નહી એટલે રૂપી અને મીલમાથી ડીલેવરી અપાવે એટલે ગાડી ભાડુ મજુરી નો બચાવ અને હિસાબ તેજ દિવસે

ચીનબરની ખાસ પેઢીઓ.

મુબઇમા ચીન ખાતે જે જે મોટી અને મશહુર પેઢીઓ સુતર ચડાવે છે, તેમાના કેટલાકના નામ

મેસર્સ દેવીડ સાસુનની કુ	મેસર્સ ડબલ્યુ એચ બ્રેડી કુ
" ઇ ડી સાસુનની કુ	" મીટસુઇ બુશાન કઇશા
" સાસુન જે દેવીડ	" ખરશેદજી બમનજીની કુ
" કરીમભાઈ ઇબ્રાહીમની કુ	" માવવદાસ અમરશી
" તાતાસન્સ કુ	" જાપાન કોટન ટ્રેડીગ કુ
" ગોસો કાબુશીકી કેશા લીમીટેડ	

આતો થોડાક નામ આપ્યા છે બાકી બીજી કેટલીક પેઢીઓ સુતરની આયાત અને નીકાશ બને કરે છે

ચીનમનુ સુતરબજાર હીદમાં કેમ પડી ભાંગ્યુ ? સુતરની ખપ-પેદાશના પ્રાંતવાર આંકડા

અગાઉ સુતર મોટે ભાગે હીદમાથી ચીનમા જતુ, ત્યારે વેપાર ધીકતો હતો હાલમા ચીનમા પણ સુતરની મીલો મોટા ભાગે થઇ છે

તે ઉપરાંત હીંદનો કેટલાક સુતરનો વેપાર જાપાને ખેચી લીધો છે જાપાને અત્રેથી રૂ ખરીદી લઇ તેનુ સુતર બનાવી તે ચીનમા વેચવા માડયાથી હીંદના સુતરના વેપારને ચીનના બજારમાથી અર્ધાથી વધારે ઓછો કરી નાખ્યો કારણ કે જાપાન એ ચીન દેશ નજીક હોવાથી મજુરી નોર વીગેરેમા ફેર પડે તેથી ભાવ પણ ઓછા સંભવે દશ વરસ પહેલા હીંદ જેટલુ સુતર ચીનમા વેચતુ, તેનો અર્ધો ભાગ હવે જતુ નથી

આ બાબતમા તપાસ કરતા ટોકયોના એક જર્નલમા એક બાબત જણાવી છે, તે ઉપરથી ખાત્રી થાય છે કે ચીનમા જે મોટા પ્રમાણમા સુતર જતુ તે નીચેના કારણથી અટકયુ જણાય છે.—

"થોડા છેલ્લા વરસો થયા ચીનમા સુતરની મીલોની મોટી ખીલવણી થઇ વધારો થયો છે, અને જાપાન કરતા પણ તે આગળ વધ્યુ છે સને ૧૯૧૩ મા ફક્ત દસ લાખ સ્પીન્ડલો ચીનમા હતી, જે હાલ (તા ૧-૪-૨૩ દરમ્યાન) ત્રેવીસ લાખ ચાલીસ હજાર સ્પીન્ડલો થઇ છે, અને દસ લાખ વધુ સ્પીંન્ડલો ચાલુ સાલમા ૧૯૨૩ મા ઉભી થવાની તૈયારી છે

વળી તે ઉપરાત લગભગ ૬૦ ટકા જેટલી આયાત જાપાન ખાતેથી કરે છે જાપાનમા ૪૩ લાખ સ્પીન્ડલો કામ કરે છે, અને મહીને દહાડે બે લાખ ગાસડી સુતર ઉત્પન્ન કરે છે આમાથી ૫૦ હજાર ગાસડીઓ કાપડ બનાવનારી મીલો વાપરે છે અને ૫૦ હજાર ગામડીઓનો નીકાશ કરવામા આવે છે, પણ બાકીની એક લાખ ગાસડી સુતરનો ઉઠાવ કરવો તે જાપાનને માટે મુશ્કેલ કામ છે, અને હવે તેથી ઉત્પન્ન ઘટાડવાની વાતો થાય છે તેઓ હીંદી રૂ અને અમેરીકન રૂ વાપરે છે હીંદમા રૂના હાલના ભાવો ઉચા હોવાથી તેઓને મુશ્કેલી નડે છે

પરતુ સને ૧૯૨૩ ની શરૂઆતથી ચીનમા જજાતના નવાદરો અમલમા આવવાથી ચીન ખાતે જે સુતર જાપાનથી કે બીજા દેશોથી આયાત થાય, તેના ઉપર ખરાબ અસર થઇ શકે છે અને ખુદ ચીનમાજ રૂની ઉત્પત્તિ મોટી છે, પણ તે રૂ હલકુ ગણાય છે છેલ્લા વરસોમા કાપડ સુતરની આયાત નીકાશના આકડા ઉપરથી જણાશે કે ચીને પોતાની ખીલવણી કેટલી વધારી દીધી છે સને ૧૯૧૩મા ચાર લાખ રતલ સુતર પેદા કર્યું હતુ, અને નવ લાખ રતલ આયાત કર્યું હતુ, તે વધતા ઘટતા સને ૧૯૨૨ મા દસ લાખ રતલ સુતર પેદા કર્યું, અને ચાર લાખની આયાત કરી હતા, તેજ દેખાડી આપે છે કે ચીન હવે પોતાનોજ માલ ખાતુ થયુ છે, જેથી બહારના દેશાવર ખાતે તેની માગ ઓછી રહેવા સભવે છે

(ખ૫) અગ્રેની મીલોનુ સુતર, મીરો કાપડમા વાપરે છે, થોડુક દરીઆ પાર મોકલે છે બાકીનુ હાથ વણાટમા કતાય છે સને ૧૯૨૧-૨૨ મા ૬૬ કરોડ રતલ સુતર પેદા કર્યુ, તેમા ૮૧ કરોડ રતલની નીકાશ કરી, ૨૫ કરોડ રતલ હાથવણાટમા ગયુ, અને ૩૪ કરોડ રતલ મીલોએ વણ્યુ આપણા દેશમા હાથ વણાટનો ઉદ્યોગ જાગતો હોવાથી એટલુ સુતર ખપ્યુ

સુતરની પ્રાતવાર પેદાશ સને ૧૯૨૧-૨૨ મા હીદમા કેટલી થઈ તેના આકડા નીચે મુજબ છે —

પ્રાંત	એપ્રીલ આસમા		
	૧૮૨૧	૧૯૨૨	
મુબઈ	૩૮૭	૩૯૧	(લાખરતલ)
મદ્રાસ	૩૭	૪૧	,,
બગાલ	૨૬	૨૨	,,
સયુક્તપ્રાત	૨૯	૩૨	,,
અજમેર મેવાડ	૧	૧	,,
પજાબ	૨	૩	,,
દીલ્હી	૨	૨	,
મધ્યપ્રાત અને બીગર	૨૭	૨૭	,,
દેશીરાજ્યો	૩૦	૩૧	,,
	૫૪૫	૫૫૪	લાખરતલ

સુતરના ભાવ લડાઈ પહેલા કેટલા હતા અને આજે કેટલા છે, તે જણાવવુ જરૂરતુ છે સુતર ન ૧૦ાા નો ભાવ સને ૧૯૧૪ મા રતલનો પાચ આના એક પાઈ રૂા ૦-૫-૧ હતો, સને ૧૯૧૮ મા રૂા ૧-૪-૦ સવા રૂપીઓ હતો સને ૧૯૨૧-૨૨ મા રૂ ૦-૧૨-૩ સવાબાર આનાની રાશ હતી જે ઘટતુ ઘટતુ સને ૧૯૨૩મા અગીઆર આનાની આસપાસ છે (જુલાઈ ૧૯૨૩)

સુતરના સરેરાશ ભાવ

સુતરના ઉદ્યોગમા કેવા ફેરફાર કરવા જોઈએ, અને તેનુ ક્ષેત્ર કેટલુ વિશાલ છે, તેના સબધમા તા ૨૦-૯-૨૨ ના કાગળમા સર ચારલેટ મેકારા જણાવે છે કે હીદ, ચીન અને જાપાનની એકદર વસ્તી ૮૦ કરોડ માણસની છે, જ્યારે તેઓના "સ્પીન્ડલો" (તાત) ની સખ્યા ફકત ૧ કરોડ ૨૦ લાખ નીજ છે આટલી સ્પીન્ડલોતો ઇગ્લડ અને આયર્લાંડની જરૂર પુરી પાડે, અને મજકુર સ્પીડલો જાડુ સુતર કાતતી હોવાથી લેકેશાયરને પણ બીક જેવુ નથી

સુતર મ્યુલ, ડબલ, વૉટર અને રીગ સંબંધી હકીકત.

સુતરમા મ્યુલ અને વૉટર એમ બે જાત આવે છે મ્યુલ એટલે વાણાનુ સુતર, જે સીગલ અને નરમ હોવુ જોઇએ અને વૉટર એટલે તાણાનુ સુતર તે મજબુત હોવું જોઇએ વૉટર કે રીગ તે વલદાર અગર ડબલ હોવાથી તાણામા વપરાય છે

ઉપરની જે હકીકત સુતરની આવી તે સીગલ સુતર સબધીની થઇ પણ જે સુતર બેવડુ કરેલ હોય તે ડબલ સુતરની વણત્રામા ખાસ જરૂર પડે છે સીગલ સુતરના કરતા તેનો ભાવ એક આના જેટલો વધારે હોય છે નીચે મુજબ મીલો ડબલ સુતર નબરવાર કાઢે છે

ન ૬ ડબલ મજગામ, એપોલો ત્રીકમદાસ વીગેરે

ન ૧૦ , શાપુરજી, એપોલો, ત્રીકમદાસ સીપ્લેક્ષ, કરીમભાઇની મીલો વીગેરે

ન ૨૦ ,, દેવીડ, જ્યુબીલી વીગેરે

ન ૪૦ ,, ભરૂચ, સોલાપુર વીગેરે

ન ૨૮–૪૦–૫૦–૬૦ ગામઠી મીલો તથા અમદાવાદની મીલો કાઢે છે, તેમજ વીલાયતી પણ આવે છે

અગાઉ શરૂઆતમા હીદમા મ્યુલ સુતરજ નીકળતુ, પણ નવા સાચા દાખલ થવાથી હવે રીગ (વલદાર) સુતર નીકળવુ ચાલુ થયુ છે, અને મ્યુલ તેના પ્રમાણમા ઓછુ થયુ છે બનેના ભાવમા સહેજ આના જેટલો ફેર રહેવો યોગ્ય છે આ ફેર ૧૯૧૪ ની લડાઇ પહેલા હતો, પણ લડાઇ દરમ્યાન ૨–૧૦ અને ૨–૨૦ (એટલે ડબલ દશ અને ડબલ વીસ)ના ભાવ શીગલ દશ અને સીગલ વીસના કરતા બેથી અઢી આના જેટલા વધારે હત

લડાઈ પહેલાના વખતમા મીલોવાળા નબર ૬ અને ૮ વેચના, તે પા આના ફેરે વેચના, અને ન ૮।। અને ૧૦।। વચ્ચે ફક્ત

નબર મુજબ નફાની માહીન

અરધા આનાનો ફેર હેતો, ન ૧૦।। અને ૧૨।। વચ્ચે ફક્ત પા આનાનોજ ફરક આવતો, પણ લડાઈ દરમ્યાનથી આજ છ વરસ થયા ઉપલો માલ એક આના ફેરે વેચાવા લાગ્યો, જે ગાળો ઘણો કહેવાય આગલ જતા તે ગાળો નીકળી જવો જોઇએ લડાઇ પહેલા મીલોનો નફો એટલે એક આનાથી સવા આનાનો રહેતો, પણ લડાઇથી અત્યાર સુધીમા એવરેજ ત્રણથી ચાર આના સુધીનો નફો રતલ દીઠ થતો આવે છે, જે હળવે હળવે ઘટવાની શરૂઆત થઇ છે તે કયા અટકશે તે જોવાનુ છે

કયા કયા રૂમાંથી કઈ કઇ જાતનુ સુતર નીકળે છે તેની માહીતિ.

બગાલ અને ઉમરાના મીકશનમાથી સુતર ન ૧૦ અને ૧૨ નીકળે છે. અને તેના વેસ્ટમા થોડુ હલકુ રૂ (મઠીઆ જેવુ) મેલવીને ન ૬ ૪ અને ૨ કાઢે છે ભરૂચ રૂમાથી નબર ૨૦–૨૨ અને ૨૪ નીકળે છે સુરત નવસારી કૉટનમાથી નબર ૩૦નુ સુતર નીકળે છે, સીધ અમેરીકન રૂમાથી નબર ૪૦ અને ૬૦નુ નીકળે છે, વિગેરે હકીકત ટુકામા જણાવી છે

મીલોની સખ્યા

સુતરમા કાપડ કાઢનારી મીલો અને Spinning and weaving mills કહેવાય છે એકલુ સુતર કાઢનારી મીલ Spinning કહેવાય છે ઘણી ખરી મીલો કાપડ અને સુતર બને કાઢે છે એકલુ સુતર કાઢવાની મીલોની સખ્યા જુજ છે એકલા મુબઇમા સુતર અને કાપડની મલી આશરે ૯૦ મીલો છે, અને તે સિવાય મુબઇ ઇલાકામા એટલે અમદાવાદ, ખાનદેશ જીલ્લો, ખેડા, સોલાપુર, રાજકોટ, ભાવનગર, વીરમગામ, ભરૂચ, સુરત વીગેરે સ્થળોએ મલી આશરે ૧૦૦ મીલો છે, અને હીદુસ્થાનના બીજા પ્રાતો જેવા કે મદ્રાસ, ત્રાવણુકોર, પોંદીચેરી, આગ્રા, આઉધ, પજાબ, બગાળ, અને બીરાર આદિમા થઇ સુતર અને કાપડની ૧૦૦ મીલો છે

સુતરની ગાંસડીમા નબર વાર બાધો, આટી અને દોરા કેવી રીતે આવે છે તે

સુતર નબર ૨ અને ૪ની અદર ૧૦ રતલના એક બડલમા ૨૦ આટી આવે છે ગાસડીમા ૪૦ બડલ (૪૦૦ રતલ) આવે ન ૬ાા ના એક પડીકામા ૧૩ આટી, ન ૮ાા મા ૧૭, નં ૧૦ાા મા ૨૧ ન ૧૨ાા મા ૨૫, ન ૧૧ાા મા ૨૩, ન ૧૪ાા મા ૨૯, ન ૨૦ મા ૨૦, ન. ૨૨ મા ૨૨, ન ૨૪ મા ૨૪ આટી, ન ૩૦ મા ૩૦ આટી, ન ૪૦ મા ૪૦ આટી, અને ૬૦મા ૩૦ આટી એક બડલમા આવે દરેક બડલ ૧૦ રતલનુ હોય, અને ગાસડીમા ૪૦ બડલ (એટલે ૪૦૦ રતલ) હોય છે આખા હીદની બધી મીલોમા આજ મુજબ બાધા અને બડલ આવે છે નબર ૪૦ અને ૬૦ મા ડબલ આટી બાધેલ હોવાથી ઉચા નબરમા કોઇ કોઇ માલમા પાચ રતલનુ બડલ આવે છે.

આટીની હકીકત — ૧ આટી (૭૭) મા ૧૦ ભાગ, ૧ ભાગની અંદર ૭ નખ, ૧ નખની અદર ૮૦ દોરા હોય છે એક આટીની અદર ૧૨૦ વાર લાબો તાર આવે (દોરા ૮૦ જ હોય) આ પ્રમાણે બધા સુતરમા આવે

દરેક આટીને દોરો બાધેલો આવે છે જેને (Tie) કહે છે, જે ઘણે ભાગે કલાવર ટાઇ (લાલ અને સફેત મીક્ષ કરેલ) બાધેલો હોય છે પણ કેટલાક દેશાવરમા જુના રીવાજ મુજબ લાલ ટાઇ, પીળો ટાઇ, કાળો ટાઈ, ચાલુબર ગણાતા હોવાથી તે બાધવામા આવે છે આવો ગાડરીઓ પ્રવાહ હવે નીકળી જવા આવ્યો છે, કારણુ કે હવે દોરો ન જોતા માલ જોઇ કીમત કરી ખરીદી કરાય છે નબર ૨૨, ૨૪, ૨૭ મા ગુલાબી દોરો આવે છે વીલાયતી સુતરમા ફ્લવર ટાઈ અને બાધો ૩૦૦ રતલનો (ડબલ કે સીગલમા), અને જાપાનીઝ સુતરમા સફેત ટાઇ અને બાધો ૪૦૦ રતલનો (' ') આવે છે

આટીનો દોરો

કેટલા નંબરનું સુતર છે તેનો આંક કાઢવાની રીતઃ—

સુતરની આક કાઢવાની ગણત્રી એવી છે કે ૮૪૦ વારની લબાઈ એ તેનું મુકરર કરવામા આવેલુ માપ છે આ માપ એક રતલમા કેટલા ગણુ સમાય તેટલો તે સુતરના નબરનો આક ગણાય જેમકે —

૧૨ાા આકવાળા નમુનાની તાણીના તાર ગણતા તેની સખ્યા ૮૩૪ થઇ તેની લંબાઇ ૬ા વાર હતી એટલે સુતરની કુલ લબાઇ લગભગ ૫૨૧૨ વાર થઇ, ૮૪૦ વારની તે લગભગ સવાછ ગણી લબાઇ થઇ હવે તે તાણીનુ વજન એક રતલ હોત તો તે ૬ા આકનુ સુતર ગણાત, પણ વજન અરધા રતલનુ હતુ, એટલે તેનો આક ૧૨ાા નો થયો

કયા કયા નબરનું સુતર હીદના કયા કયા ભાગમા મુખ્યત્વે કરીને ખપે છે

કાનપુર, હાથરસ, દીલ્હી તરફ સુતર ન ૧૨ાા–૧૦ાા–૧૪ાા સીગલ અને (ડબલતીશ–ડબલદસ) ૨–૨૦, ૨–૧૦ ખપે છે

કાઠીઆવાડ અને અમદાવાદ જીલ્લામા ન ૬ાા–૮ાા અને ૧૦ાા ની ખપતિ છે વીજયનગર, ભરતપુર, કોકનાડા અને મદ્રાસ જીલ્લામા ન ૧૧ાા–૧૪ાા–૨૦–૩૨ અને ૪૦ મોટા પ્રમાણુમા ખપે છે

મુબઇઇલાકાના સુતરનો મોટો ભાગ, મોટા પ્રમાણમા મદ્રાસઈલાકોજ ખાય છે કારણકે ત્યા હાથવણાટના કારખાના અને શાળો મોટા પ્રમાણમા આવેલી છે

અમદાવાદની મીલોનુ સુતર મુરાદાબાદ અને કાનપુર ખાય છે કલકત્તામા ન ૨૨–૨૪–૩૦–૩૨–૪૦ વીગેરે ઊચા નબરનુ ખપે છે નાના બાજારોલમા ન ૨૦ાા નો મોટો ઉઠાવ છે

સુતર મેઢીઉ, વીલાયતી જાપાનીશ અને મર્સરાઇઝડ.

ઇજીપ્શીઅન કોટનનુ જે સુતર બનાવવામા આવે છે, તેનુ નામ **મેઢીઉ** કહેવાય છે મેઢીઉ એટલે કોરૂ સુતર તનો રગ પીળાશ પરતો અને સફેત એટલે બ્રાઉન જેવો હોય છે તે સુતર ન ૪૦-૫૦-૬૦-૭૦-૮૦-૧૦૦ અને ૧૨૦ નંબર સુધીનુ આવે છે મેઢીઉ મર્સરાઈઝડ વીગેરે જીણા સુતરનો ઉપયોગ મદ્રાસઇલાકામા મોટે ભાગે થાય છે, કારણકે ત્યા શાળો પુષ્કળ છે

વીલાયતી સુતર—નબર ૩૦ થી શરૂ કરી ન ૧૦૦ સુધીનુ આવે છે અગાઉ ૨૦ થી ઉચા નબરો આવતા હતા પણ અહીની મીલો ૨૦ થી ૨૮ સુધી નબરનુ સુતર કાઢતી હોવાથી હરીફાઈને લીધે પોસાતુ નથી તેથી ૩૦ થી ઉપરનુ આવે છે નબર ૩૦ મા ૩૦ આટી અને ન ૪૦ મા આટી એમ આવે છે મજકુર સુતર પડીકા તથા દાગીના બધ વેચાય છે રગીન સુતર વીલાયતી ન ૪૦ નુ આવે છે, તે અહી પણ બને છે પણ ભાવમા ફરક રહે છે અહીના સુતરનો રૂા રાા ભાવ હોય તો વીલાયતીનો રૂા ૩ા-૩ાા હોય, તેનુ કારણ ત્યાના મશીનો ઊચા અને કામ સફાઈબધ હોવાથી રગીનમા કઈ કઈ છાપ ચાલુ છે તેની હકીકત—

ન ૨૦ કનુબીમા નીલીરાણી, બલુન, હાથી, મોટર વીગેરે છાપ આવે છે, જે અત્રેનો ડાઇગ મીલનો દેશી રગેલ માલ છે

ન ૩૦ મા હરણ, ઘોડો, બલુન વીગેરે ઉપલીજ મીલનો રગેલ માલ વેચાય છે

ન ૪૦ હાથી, સસલો, રાજા, ઘોડો તથા ન ૪૦ મા લીલું પીરૂ આવે છે, તેમા વાઘ, હાથી, દેવી છાપ, હનુમાન છાપ, વીગેરે વીલાયતી સુતરની જાતો છે. હિંદમા સુતર રગવાના કારખાના ફકત જુજ છે, તેમા ૪ કારખાના મુંબઇમા, (બોંબે ડાઇગ, ઇંડીઅન બ્લીચીગ, ઇ ડી સાસુન ડાઇગ અને આમદ મોતીવાલુ) અને ૨ પેટલાદમા છે

જાપાનીશ સુતર-સીગલમા નં ૨૦-૩૦-૩૨-અને ૪૦ આવે છે, અને ડબલમા ૨-૪૦ અને ૨-૪૨ આવે છે તેના વેપારીઓ તથા વટાવ વલતર જુદા છે, જે નીચે આપ્યા છે

મર્સરાઈઝડ સુતર-એટલે જે સુતરને ગ્લેઝડ અર્થાત્ પાલીશ કરેલુ હોય તે તેમા બે જાત આવે છે બ્લીચ (ધોયેલુ સફેત) અને ગ્રે (કોરૂ) જાણે રેશમી સુતર હોય નહી એમ ભુલાવામા પડી જવાય તેવુ ઈમીટેશન કરેલુ આ સુતર રેશમ જેવુજ આવે છે મર્સરાઇઝડ સુતર ડબલજ આવે જે વાણામાજ ઉપયોગ આવે છે ૪૦ નબરના ઉપરનુ સુતર મર્સરાઇઝડ થઇ શકે છે. શરૂ-

આગમા આ સુતર માન્ચેસ્ટરનાજ કારખાના બનાવતા, પણ હવે જાપાન પણ બનાવી મોટા પ્રમાણમા નીકાશ કરે છે

મરસરાઈઝડમા તાણી અને વાણો એવી બે જાતજ તૈયાર આવે છે

તાણી-૫૮ નંગ લાબી અને ૧૯૦૦ તારની આવે, તેનુ વજન રા થી ૫૮ ગાા રતલ થાય તેનો ભાવ નંગ ઉપર થાય છે, એક પેટીની અદર ૧૦૦ તાણી આવે, તાણી ધોયેલ અને કેરી નં ૮૦ અને ૧૦૦ એવી બે જાતની આવે છે વીલાયતવાલા તાણીને દરેક કલરમા ડાઈંગ કરેલી આપી શકે છે જાપાન તેને ડાઈંગ કરી શકતુ નથી

વાણો-વાણાની અદર ડબલ ૪૨ એટલે ૨ ૪૨, ૨-૬૪,૨-૮૮, ૨-૧૦૦ અને ૨-૧૦૪ નંબરો આવે છે એક પેટીની અદર ૬૦ બંડલ એટલે (પાચ રતલનુ બંડલ લેખે) ૩૦૦ રતલ આવે છે વીલાયતી વાણો રંગીન આવી શકે છે

મર્સરાઈઝડ સુતર ઘણે ભાગે મદ્રાસ ઇલાકો, સુરત, અમદાવાદ, બનારસ અને પંજાબની અદર મોટા પ્રમાણમા ખપે છે

સુતરમાં વલતર-વટાવ

સુતરનો ભાવ રતલ ઉપર થાય છે ગામઠી સુતરની ગાંસડી ૪૦૦ રતલની આવે છે, તેનો વટાવ સેંકડે બેઆની-દલાલી ટકો ાા હીસાબ ત્રણ દિવસે લેવાનો રીવાજ છે, વીલાયતી સુતર રંગીન સીંગલનો વટાવ ટકો ૧૫ છે, અને મુદત દીન છની છે, પણ રોકડામા બોલીથી ત્રીજે દિવસે હિસાબ લેવાય છે રંગીન વીલાયતી ડબલનો વટાવ બેઆની છે જાપાનીશ નં ૪૦ મા ૧૫ અને નં ૨૦-૩૦-૩૨ મા બે આની છે બધામા દલાલી ટકા પા તે ખરો, જે વેચનાર ધણી પાસેથી લેવાય છે આ ઉપરાંત ગામઠી કે વીલાયતી સફેત સુતરની ગાસડી ઉપર એક આનો, રંગીન વીલાયતી કે ગામઠી સુતરની ગાસડી ઉપર દોઢ આનો, અને મર્સરાઈઝડ રંગીન કે સફેત સુતરની પેટી ઉપર બેઆના લાગો લેવાનો બજાર ધારો છે સુતરનો વેપાર ચીનની હુંડી ઉપર મોટો આધાર રાખે છે ચીનની અદર સુતરના બે મોટા બંદર ગણાય છે, શાંઘાઇ અને હોંગકોંગ બંનેના ચલણ જુદા જુદા છે શાંગાઈમા ટેલ ચાલે છે, અને હોંગકોંગમા ડાલર ચાલે છે

મુંબઈમા 'The Bombay Yarn Copper And Brass Native Merchants' Association" એટલે સુતર અને ત્રાંબા પીત્તળના દેશી વેપારીઓની મંડળી" આજ આઠ વરસ થયા હસ્તી ધરાવે છે, તેમા દરેક સુતરના વેપારી અને ત્રાંબા પીત્તળના પતરા વેચનારાઓ સભાસદો તરીકે દાખલ થઇ શકે છે તેના ધારાઓમા નીચે મુજબ મુખ્ય છે

લાગો—ગામઠી તથા વીલાયતી સફેત સુતરની ગાસડી દીઠ એક આનો તથા પાટાવાળા બાચકા ઉપર નંગે એક આનો ધરમાઉ લાગો લેવો અને રગીન (વીલાયતી તથા ગામઠી) સુતરની ગાસડી તથા પાટાવાળા બાચકા ઉપર નગ દીઠ દોઢ આનો, તથા મર્સરાઇઝડ, રગીન અગર સફેત સુતરની પેટી તથા કોકડી આવે તે, તથા મર્સરાઇઝડની ગાસડી તથા કોરમજની દરેક પેટી તથા ગાસડી ઉપર બે આના મુજબ લેવો આ મુજબ લાગાના પૈસા મડળીના સભાસદ શીવાયના કોઇ વેપારી પાસેથી માલ ખરીદવામા આવે તો તેને આપવા નહી તથા ઉપર મુજબ લાગો જે ખરીદનાર વેપારી ન આપે તેને બજારધારે માલ આપવો નહી

માલના નાણાની આપ લે મબધમા—

1 જે દિવસે માલ ઉપડે, અગર બજારભરના ડીલીવરી આરડરો અપાય તે દિવસથી ત્રીજે દિવસે નાણા સાજના સાત (મુ ટા) સુધીમા આપવા લેવા આ મુજબ ન આપવામા આવે તો વળતે દિવસે સેકડે ૦॥ ટકા લેખે વ્યાજ સહિત નાણા આપવા લેવા, જે કોઇ વ્યાજ વગર નાણા આપે તો નાણા લઇને એસોશીએશનના સેક્રેટરીને જાણ કરવી

2 ચીનબરના સુતરના **ડીલીવરી આરડરો** દરેક અગ્રેજી માસની છેલ્લી તારીખે મોડામા મોડા મુબઇ ટાઇમ પાચ વાગતા સુધીમા આપવા લેવા, અને નાણા તેજ દિવસના સાત (મુ ટા) સુધીમા આપવા લેવા આ મુજબ નાણા આપવામા ઢીલ થાય તો વળતે દિવસે બાર વાગતા સુધીમા સેકડે ૦॥ ટકા વ્યાજ સહિત આપવા લેવા પણ જો ડીલીવરી આરડર પાચ વાગ્યા બાદ અપાયા હોય તો બીજે દિવસે બાર વાગતા સુધીમા વગર વ્યાજે આપવા લેવા

3 ચીનબરના સુતરની ડીલીવરી નોટ (ચીઠ્ઠીઓ) ના ડીફરન્સના નાણા સાજના સાત (મુ ટા) સુધીમા ઉપરના ઠરાવ મુજબ લેવા

મજકુર એસોશીએશન તરફથી સુતર અને ત્રાબા પીતલનુ બજાર બધ રાખવા માટે નીચે મુજબ તહેવારો પાળવામા આવે છે —

કારતક શુદી ૧૧	દેવ દીવળી
„ શુદી ૧૫	ચોમાસુ પુરૂ થવાનો દિવસ
માહા વદી ૧૪	મહા શીવરાત્રિ
ચેત્ર શુદી ૯	રામનવમી
વેશાખ શુદી ૧૪	સિહ ચતુર્દશી

આશાડ શુદી ૧૧	દેવશયની એકાદશી
, શુદી ૧૪	બેસતુ ચોમાસુ
શ્રાવણ વદી ૮	જન્માષ્ટમી
,, વદી ૧૧	પજુસણુનો પ્રારભ
ભાદરવા શુદી ૪	પજુસણની સમાપ્તિ
,, ,, ૧૨	વામન દ્વાદશી

આ સિવાય કોઈ આચાર્યના લીલાવિગ્રહ (દેહાવસાન) કે બીજા કોઈ કારણવશાત બજાર બધ રાખવામા આવે છે

બજાર બધ હોય ત્યારે રેલ્વે કે ગોદીમાથી માલ લાવવાના આવે તો રૂા રાા એસોશીએશનના સેક્રેટરીને મોકલી પરવાનગી લેવાય છે, જેમાથી રૂા ૧ા શ્રીનાથજીની ભેટમા, અને રૂા ૧ા શ્રી ગોરક્ષા ફડમા જાય છે

ઉપરોકત મડળીના સુતરના (ગામઠી, જાપાનીસ, વીલાયતી, અને મર્સ-રાઈઝડના) વેપારીઓના નામ

મુખ્ય ગામઠી સુતરના વેપારી, મીલોના કમીશન એજન્ટસ, અગર મીલમાલેક

શેઠ મગનલાલ પરભુદાસ
,, કીલાચદ દેવચદની કુા
,, ધી કરીમભાઈ ઈબ્રાહીમ સન્સ લીમીટેડ
,, ખટાઉ મકનજી સ્પીનીગ એન્ડ વીવીગ કુા
,, વીઠલદાસ ભવાનીદાસ
,, ચતરભુજ ભવાનીદાસ
,, નારણદાસ ટોપણદાસ

શેઠ ન્યાલચદ લલ્લુચદ
,, (વીલાયતીના પણ વેપારી)
,, ડુગરશી ગાગજી
,, પ્રહલાદભાઈ દોલતરામ
,, દલસુખભાઈ મગનલાલ
,, ઈશ્વરદાસ વેણીલાલ
,, પોપટલાલ મુલચદ
,, હીરાચદ મુલચદ
, મફતલાલ ગગલદાસ

એકથી વધારે જાતના સુતરના વેપાર કરનારાઓના નામ —

શેઠ અમરતલાલ જેચદ (ગામઠી)
,, અમીચદ મોતીચદ (જાપાની, મર્સરાઈઝડ અને ગામઠી)
,, આદમજી હાજી કરીમ (,, ,,)
,, ધી એડવાન્સ્ડ ટ્રેડીગ કુા (વીલાયતી)

શેઠ અંબારામ મોતીચંદ (ગામઠી)
,, આમદ મુસા મોતીવાલા (ગામઠી)
,, અબુલ અજીજ હાજી તૈયબ (,,)
,, કાન્તીલાલ મણીલાલ (ગામઠી)
,, કસ્તુરચંદ નાનચંદ (,,)
,, કેશવલાલ મલુકચંદ (ગામઠી અને વીલાયતી)
,, ગીરધરદાસ જેસીંગભાઈ (ગામઠી, વીલાયતી, જાપાની અને મર્સરાઈઝડ)
,, ગીરધરદાસ ગોરધન (,, ,, ,, ,,)
,, ગોરધનદાસ દામોદરદાસ (ગામઠી)
,, ગોરધનદાસ નાથાલાલ (વીલાયતી, જાપાનીશ, મર્સરાઈઝડ)
,, ગોતમચંદ ઉમેદચંદ (બધી જાતના ખરીદી કરનાર)
,, ઘેલાભાઈ ખુશાલદાસ (ગામઠી, અને જાપાનીસ)
, ચીમનલાલ પુનેમચંદ (ગામઠી)
,, ચીમનલાલ શીવલાલ (વીલાયતી)
,, ચીમનલાલ ડાહ્યાભાઈની કું (ગામઠી)
,, ચુનીલાલ છગનલાલ સુતરવાલા (જાપાનીશ અને મર્સરાઈઝડ)
,, ચુનીલાલ લલ્લુભાઈ (ગામઠી)
,, ચંદુલાલ શીવલાલ (ગામઠી)
, છગનલાલ વીરચંદ (વીલાયતી)
,, છોટાલાલ લલ્લુભાઈ (વીલાયતી, જાપાની અને મર્સરાઈઝડ)
,, જમનાદાસ બલદેવદાસની કું (ગામઠી, વીલાયતી, જાપાની)
,, દ્વારકાદાસ પુરૂષોત્તમ (ગામઠી, વીલાયતી, અને જાપાની,)
,, ત્રીકમલાલ મુલચંદ (ગામઠી,)
,, ત્રીકમલાલ હરીલાલ (,,)
,, દોલતરામ વેણીચંદ (ગામઠી, અને વીલાયતી,)
, નગીનદાસ બાલુભાઈ (ગામઠી, વીલાયતી અને જાપાની)
,, નાથાલાલ નગીનદાસ (ગામઠી)
,, પોપટલાલ વીરચંદ (,,)
,, પોપટલાલ મોહનલાલ (ગામઠી, અને વીલાયતી)
,, બાપુલાલ ઈશ્વરદાસ (ગામઠી)
,, ભાઈચંદ રૂપચંદ (વીલાયતી)
,, ભગવાનદાસ ગંગારામ (ગામઠી, અને વીલાયતી)
,, ભોગીલાલ જીવાચંદ (વીલાયતી)

,, મગનલાલ છગનલાલ (બધી જાતનુ ખરીદી કરનાર)
,, મણીલાલ વાડીલાલ (ગામઠી વીલાયતી અને જાપાની)
,, માધવલાલ પીતાંબરદાસ (,,)
,, માણેકલાલ બીજલાલ (,, ,, ,,)
,, રમણલાલ છબીલદાસ (ગામઠી)
,, લલ્લુભાઇ કેવલદાસ (ગામઠી, વીલાયતી, અને જાપાની)
,, વીઠલદાસ જાદવજી (વીલાયતી અને જાપાની)
,, વાડીલાલ બલદેવદાસ (ગામઠી)
,, વાડીલાલ લહેરચંદ (,,)
,, સામલદાસ મોહનલાલ (,,)
,, હરજીવન હીરાલાલ (,,)
,, હીરાચંદ મુલચંદ (ગામઠી, વીલાયતી, જાપાની)
,, હરીચંદ કું (,, ,, ,,)
,, હસન હાજીદાદા (,, ,, ,,)
,, હરીદાસ પદમશી (ગામઠી, વીલાયતી, જાપાની)
, હરગોવીંદદાસ ગીરધરલાલની કું (વીલાયતી)
,, હીમતલાલ હરગોવીંદ (ગામઠી)
આ બધા વેપારીઓના ઠેકાણા પાયધુની, ત્રાંબાકાટો છે

હોલ સેલ-(જથ્થાબંધ) ત્રાંબા અને પીતલના વેપારીઓના નામ

શેઠ વીઠલદાસ લખમીચંદ
, કેવળદાસ લલ્લુભાઇ
,, અમૃતલાલ છોટાલાલ
,, ચુનીલાલ છગનલાલ
,, સુરચંદ દેવલદાસ

શેઠ કે૦ એમ૦ કોપર મરચન્ટસ કું૦
,, ધી મેટલ મર્ચન્ટસ કું૦
,, ગોપાલદાસ માણેકલાલ
,, ઇશ્વરદાસ વેણીલાલ

બધા વેપારીઓનુ ઠેકાણુ—**પાયધુની**, ત્રાંબા કાટો છે

૬–કાપડ (Piece goods)

મુંબઇમા કાપડ લેવા વેચવાના મુખ્ય મથકો તરીકે—મુલજી જેઠા મારકીટ, લખમીદાસ ખીમજી મારકીટ, મગલદાસ મારકીટ, મોરારજી ગોકલદાસ મારકીટ, અને મેમણ મહોલ્લાની કટપીસ મારકીટ છે તે ઉપરાત (કલબધ દાગીના ખરીદવા માટે) મીલની ઓફીસો અને વીલાયતવાલાની ઓફીસો છે વળી ગરમ અને ફેન્સી કાપડ ચકલામા મોટા જથ્થામા મલે છે, પરતુ પરચુરણ કાપડ લેવુ હોય તો તેના વેપારીઓ મુખ્યત્વે ભુલેશ્વર (બૈરાઓના બરતું ખાસ કાપડનુ મથક ગણાય છે), ભીંડી બજાર, નલ બજારનુ નાકુ, ગીરગામ, ઉપરાત સ્ટોર્સ મુખ્ય ભાગે કામ કરે છે આ બધા લત્તા ગામની પરચુરણ ઘરાકીને સાચવે છે હાલના છેલ્લા દાયકામા સ્ટોર્સનો રાફડો એટલો બધો ફાટયો છે કે બધા તે સ્થળે પરચુરણ લેવુ પસદ કરે છે સ્ટોર્સની અદર દરેક ચીજ રાખી શકાય તે સ્થળનો અર્થજ કસ્તુરીથી કાપડ અને કરીઆણુ વેચવાનુ મથક એ થાય છે એટલે જો કે તે ખાસ કાપડનુ મથક ગણાય નહી, પણ કાપડ વિના સ્ટોર્સ હોઈ શકે એવુ મુબઇમા દેખાતુ નથી કાપડમા અનેક જાતો અને તરેહવાર ભાતો હોવાથી દરેક લાઇનના જેવાકે—વીલાયતી, ગામઠી, ગરમ, જાપાનીસ, ફેન્સી ધોએલા, અને કોરા વીગેરેના વેપારીઓ જથ્થાબધના (મુળજી જેઠા મારકીટમા) જુદા જુદા છે મુબઇની કાપડના **દેશી વેપારીઓની મંડળી** જે મુખ્ય અગ ગણાય છે, તેમા ઉપર બતાવેલ જુદી જુદી લાઇનના વેપારી-ઓની બનેલી મડળીઓ પેટા ભાગ તરીકે આવેલી છે તેના ધારા ધોરણ પણ જુદાજ હોય છે, પરતુ સ્વદેશ હિતનુ કે સરકાર સબંધી કે કાપડને લગતી બાબત નીકળે ત્યારે તેઓ બધા એકત્ર થઇને કામ કરે છે

ઉપર મુજબ જુદા જુદા કાપડમા એટલી બધી જાતો આવેલી છે કે તેનાં નામજ ફકત આપવા તેજ મુસ્કેલ છે છતા જે ચાલુબરતુ કાપડ-ગામઠી-વીલાયતી કે જાપાનીઝ કે જેની ખરીદી અત્રેના બજારમા મુખ્ય ભાગે થયા કરે છે, અગર જેના સોદા ફુટથી બોલાય છે, તેમાના કેટલાક નામ ઉદાહરણ તરીકે આપ્યા છે ભાવો (તા. ૧૬-૭-૨૩ મુજબ જણાવ્યા છે)

તાકાના ભાવ.

કોરૂ શરટીંગ ફારી ન-૨૦૦૦	રૂા ૧૨ાા	જાપાનીઝ હાથી છાપ કોરૂં	
કોરી જગન્નાથી ન-૧૮	,, ૯ાા–	ડ્રીલ	રૂા૦ ૧૯–
,, ડ્રીલ ન-૪૨૫ મશીહ છાપ	,, ૧૪ાા–	લોગ ક્લોથ ધોયેલ ન. ૧૫૦૦	
,, પેપર ડ્રીલ	,, ૨૪)		રૂા ૨૫ાા
,, સફેત મલમલ ન-૧૨૬૦	,, ૭ાા	લોગકલોથી સી ૪૦૦૦૦	
,, ,, ન-૧૪૨	,,		રૂા૦ ૨૮ાા

તેના પના મુજબ ભાવ જુદા જુદા છે.

કોરી સફેત મલમલ ન—૯૦૦૦ રૂ ૯ાા ચાકલી જીન છીં રતલના ૦ાા=
,, ,, નં-૮૮ ,, ૭ાા
, નેનસુખ ૮૮-૮૮૮ રૂ ૫ા
,, ,, ૧૮૫૦,, ૩ાા

જાપાનીસ માલમા લોગકલાથ કોરો આવે છે, તેમા નં ૬૬૬, ૨ ન ૮૨૪૨, ૮૧૮૧, ૧૨ સીપાઇ, ૩૮૩૮, ૧૦૦૦૧, ૯૯૧૫, ૭૨૦૦ વીગેરે જુદી જુદી જાત આવે છે તેમજ જીન કોરી બતકછાપ, હસછાપ, ૮, અને હાથી છાપ આવે છે

દેશી મીલના માલમા—લાનકલાથ ઇચ ૩૪—૪૦ મા રેચલ મીલનો, સ્ટાડર્ડ મીલનો, સેચરી મીલનો, હીદુસ્તાન મીલનો, કાજલ, ટેસ્ટાઈલ વીગેરે મીલનો આવે છે, તે પુરા વજનનો માલ સારા સુતરનો આવે છે તેના ભાવ રતલ ઉપર ગણાય છે એટલે એક તાકો જેટલા રતલ થાય તેનો ભાવ હાલ રૂ૦ ૧ા ની આસપાસ રતલના ગણાય

આ ઉપરાત લોગકલોથ હલકો માલ ઉપલીજ મીલનો જુદી જુદી કવોલી ટીનો પણ આવે છે જેમકે ટેસ્ટાઇલ મીલનો હાથી છાપ, સ્પ્રીંગ મીલનો વેપારી છાપ, સેચરી મીલનો બ્યુગલ છાપ, જેનીથ મીલનો પડઘમ છાપ, એવી જુદી જુદી છાપનો હોય છે જેના ભાવ ઉપરના કરતા બેથી ત્રણ આના રતલે ઓછા લખાય.

આ ઉપરાત દેશી મીલોમા બનેલો જુદી જુદી જાતનો ઘણો માલ નીકળે છે. જેવો કે ધોતીઆ, કોરી જીન, ચેક કોરા અને ધોયેલા, ગજીન, સફેત અને સલીવાળા આવે છે ચેકનો ભાવ તાકાનો થાય છે તાકો ૨૪ વારના આવે ઓછો વધુ હોય તો હિસાબે સમજાય ચેકની જાતોમા સ્ટાડર્ડ, ફીનીક્ષ, સ્વાન, ફીન્લે, ટેસ્ટાઇલ, પર્લ, કસ્તુરચદ, બોબે યુનાઈટેડ, સ્પ્રીંગ વીગેરેના માલ બજારબરના ચાલુ માલ ગણાય, તેના ભાવ પણ રૂા ૪ાા થી કરી રૂા. ૧૨ાા અને ૧૪ાા ના પણ હોય છે

કાપડમા અનેક જાત અને ભાત હોવાથી તેનુ સ્પષ્ટિકરણ કાઇ ટુકામા થઇ શકે નહી પણ આટલી હકીકત ભોમીઆ તરીકે ઉપયોગી થાય તેથી જણાવી છે

દેશી માલમા હમણા ને હરાણા કેટલોક વખત થયા ધોતીઆ તથા સાડીઓ અને ખાદી કાઢવાનુ ઘણી મીલોએ શરૂ કર્યુ છે, જે ખુશી થવા જેવુ છે અને તેથી પરદેશી માલ કરતા તેનો ફેલાવો બહોળા પ્રમાણમા થાય છે પણ નફાની

માર્જીન જો ટુકી કરવામા આવે તો આ ઉત્પન્ન થનો દેશી માલ મોટા પ્રમાણમા વપરાય અને મીલો સદાને માટે નફા કરતી રહે

ગામઠી કાપડમા એક મોટી હરકત વેપારીઓને અને મીલવાળાને એ છે કે-વીલાયતમા જેમ "મર્ચન્ડાઇઝ માર્કસ એકટ" છે તેમ અત્રે નહી હોવાથી અમુક મીલ કોઈ પણ નબર રજીસ્ટર કરાવી શકતી નથી, અને તેથી કરીને એક નંબર જો બજારમા ચાલુ થાય છે તો તેજ નબર બીજી મીલવાળાઓ પણ પોતાના કાપડ ઉપર મારી શકે છે આ ઘણા શોચનીય બાબત હોવાથી તેમા સુધારો થવો ઘટે છે

દરેક જાતના ગરમ કાપડ ઉપર તેમજ નીચે જણાવેલી સુતરાઉ કાપડની જાતના તાકા ઉપર કેટલા વારનો તે તાકો કે રેજો છે તેની છાપ મારેલી હોવી જોઇએ એવો સરકારી ધારો છે તે કાપડની જાત —

કીનખાબ, કેબ્રીક, કેનવાસ, ચેક, ક્રોમ્પ, ચદ્દર, કાશ્મીર, સર્જ, ક્રેપ, (ધોતીઆ ઉપર વાર અને જોટો કે સીગલ,) કોટનું કાપડ, ચોપડીઓ બાધવાનુ કાપડ, દોરીઆ, ડ્રીલ, ફલાલીન, ગાઝ, જીન, લપેટ, લૉન, લાગકલાથ, માદરપાટ, મજલીન, નેનસુખ, નેટનુ (મછરદાનીનુ) કાપડ, દરેક જાતની છીટ, સાડી જોટા કે સીગલ, પીછોડી અને દુપેટા, ખમીશ પેરણનુ કાપડ, તસર અને તવીલ, ટીકલોથ, (તબુનુ કાપડ), છત્રીનુ કાપડ, મખમલ, વેનીશ્યન, જાફર, સીલે સ્યાઆ વિગેરે

આ દરેક કાપડ ઉપર જો વાર-કે નગ વીગેરે ન છાપેલ હોય તો જગાત-ખાતુ કસ્ટમમા પાસ કરતુ નથી અને તે મુજબ છાપ મારેલી જોઇનેજ પસાર થવા દે છે

કાપડમા દરેક જુદી જુદી જાતોમા વલતર વટાવ બારદાન કાપી આપવાના ધારા શુ શુ છે તેની હકીકત —

૧ કાપડ સુતરાઉ **ગામઠી** મુબઇની મીલનુ રતલ ઉપર વેચાય છે, તેમા વટાવ સેકડે ૦)= બે આના અને બોલીથી ૦᠄= મલે છે પણ ચાદર જોટાનો વટાવ દર સેકડે ટકા ૩ અને રોકડેથી ૩)= કપાય છે મુદત દીન પાચની છે દલાલી ટકો ૦। કાપવાનો ધારો છે જુદા જુદા માલમા વટાવ જુદા જુદા છે તેની વીગત —

ક ધોતી જોટા ખરીદે તો વટાવ દર સેકડે ટકો ૦। અને રોકડેથી ૦।= કપાય છે ખુલા થાન ખરીદે તો પણ વટાવ ઉપર મુજબ મળે છે

ખ નાગપુરી ધોતીઆ જોટા, ગામઠી માલનો વટાવ દર સેકડે ૧॥ ટકો છે.

ગ. અમદાવાદી ધોતીઆ જોટા, તથા સાડી વીગેરેનો વટાવ દર સેકડે ત્રણ ટકા કપાય છે, બારદાન મલતુ નથી. મુદત દીન ૮ થી ૧૦ ની છે.

ઘ સોલાપુરી શાડી તથા ચોલીના ખડ વીગેરેનો વટાવ દર સેકડે ટકો ાા કપાય છે મુદત દીન ૧૫ ની છે

ક છાયલ માલવી તથા જેપુરીમા નામનો ટકો ાા અરધો વટાવ મલે છે પણ ફેન્સી છાયલમા વટાવ ટકો ૧ થી ૧। મલે છે તથા કાપડ જરીકામમા વટાવ મલતો નથી

૨ કાપડ વીલાયતી સુતરાઉ **ધોયેલું—**પેટી અથવા ગાસડી અકબધ ખરીદે તો માલ ઉપાડયા પછી છ દિવસે વલતર ટકા ૩ાા કાપી આપી હિસાબ આપે છે બારદાન ધારા મુજબ જુદુ મળે છે છુટક માલ ખરીદે તો માલ લીધા પછી ૨૦ મે દિવસે મજકુર વલતરના ટકા ૩ાા કાપી આપી વેચેલા માલના નાણા લે બારદાન છુટક માલના હિસાબે થાય ઉપર મુજબ ટાઇમસર નાણા નહીં આપનાર પાસેથી દર સેકડે ટકો ાા પોણા લેખે વ્યાજ ચઢે

બારદાન દાગીનાને હિસાબે ખુલ્લો માલ વેચવામા આવ્યો હોય તો દર દાગીને રૂપીઆ એકના હિસાબે બારદાન કાપવુ ખુલ્લો માલ જેવો કે નેનસુખ, મલમલ, જગન્નાથી, અને લોન કલોથમા બારદાન દર તકા એકે આનો ા પા અને અડધીઆનુ બારદાન ૦)૧ાા અરધો પૈસો લેખે કાપી આપવુ પરતુ લાનકલાથ વાર ૪૦-૪૨ ઉપર આનો અરધો બારદાનનો કાપી આપવો

કડદો મલમલ, નેનસુખ અને જગન્નાથીના તાકાની કીંમત રૂ ૪ાા અને તે ઉપરમા ટુપાર્ટ તથા નમુનાના તાકા હોય તો તેનો કડદો દર તાકે રૂા, ા પા રૂપીઓ લેવો દેવો રૂા ૪ાા ની અદરની કીમતના માલ ઉપર દર તાકે બે આના કડદો લેવો દેવો તેમજ લોન કલોથના તાકાવાર ૪૦-૪૨ ના ટુપાર્ટ માટે દર તાકા દીઠ રૂપીઓ પા અને અડધીયા વાર ૨૦ ના તાકા દીઠ બે આના ટુપાર્ટનો કડદો લેવો દેવો

ઉપરની દરેક જાતના માલમા પેટીની અદર દશ તાકા ઉપરાત જો તાકા વધારે કડદાના નીકળે તો દોઢે કડદે વધારાના કડદાના તાકા ખરીદનારે રાખવા, એટલે બે આનાને બદલે ત્રણ આના લેખે, અને ચાર આનાને બદલે છ આના લેખે કડદો લેવો દેવો

૩. કાપડ વીલાયતી સુતરાઉ કોરૂં-પેટી અગર ગાસડી અકબંધ ખરીદે તો રૂપીઆ પાચ દિવસમા વટાવ ટકા ૩ અને રોકડેથી ૩)= કાપી લઈ ભરવા છુટક તાકાનો વટાવ પણ તે મુજબ છે. બારદાન તથા કડદો ધોયેલ મુજબ ધારાસર છે.

૪ કાપડ, (અંગ્રેજી) **ગરમ**, સુતરાઉ, ફેન્સી, મખમલ, પ્લશ, રેશમી, સાટીન જરી, કીનખાબ, શાલ તથા શણુ વીગેરેમા એટલે બનાત કાશ્મીરી, વુલન, ફલાલીન, આલપાકો, સર્જ, પરમાટો વીગેરેમા વટાવ આદિ નીચે મુજબ અપાય છે'—

ક. અકબંધ માલની વલતરના ટકા ૩ાા તથા છુટક માલમા ટકા ૪ા કાપી આપવામા આવે છે પરચુરણ છુટો માલ જો પેટીમા ભરી આપ્યો હોય તો તેનો વટાવ ટકા ૪ા કાપી આપવાનો ધારો છે

ખ માલ લખાવ્યા પછી છ દહાડાની અંદર ઉપાડવાનો ધારો છે. હિસાબના નાણા અકબંધ દાગીનાના, ઉપડેલી મીતીથી દશમે દહાડે પાકે, અને છુટક માલ વેચ્યો હોય તો પાકા પંદર દહાડે તેના નાણા વસુલ કરી શકે તેમા ફેરફાર પડે તો વ્યાજ ટકા પોણા લેખે પડે

ગ ઉપર મુજબ જણાવેલા માલો ઉપર **બારદાન** કાપી આપવાનો ધારો નથી

ઘ **દલાલી** રીવાજ મુજબ ટકો ૦ા કાપવાનો ધારો છે

૫ કાપડ **સણુનું કંતાન** બારીક તથા મોટુ જેવા કે મુગટા વીગેરેમા વટાવ સેકડે ટકા ૩ાા છે

૬. **ખાદી** હાથની વણેલીનો ભાવ સાફી છે મીલની ખાદીમા વેપારીઓ ગાસડી ઉપર છ આની વટાવ આપે છે દલાલી જુદી

૭ કાપડ **વિલાયતી રંગીન** છીટ ફેન્સી, કસુબા, રૂમાલ, સાડીઓ તથા છાપેલા માલમા નીચે મુજબ વટાવ-વલતરના ધારા છે —

૧-વટાવ અકબંધ માલ ,ગાસડી અથવા પેટી, અગર છુટો માલ પા અરધી કે પોણી પેટી મુજબ પેટી કે ગાસડીના ભાવે વેચાય તો તેના નાણા માલ ઉપાડયા પછી દીન પાકા ૧૦ દશમે, અને છુટક માલનો હિસાબ ૧૬ મે દિવસે વટાવ ટકા ૩ાા કાપીને અપાય છે, પણ વલતે દિવસે જો હિસાબ

આપવામા આવે તો ૦। પા ટકો વધારે એટલે ટકા ૪ લેખે કાપી આપે છે માલ લખાવ્યા પછી અકબધ હોય તો દીન આઠ સુધીમા અને છુટક મ લ દિવસ દશ સુધીમા લેનારે ઉપાડવો જોઇએ નહીતર વટાવમા વાધો પડે

૨-બારદાન બારદાન સબંધમા એમ છે કે બારદાન પા પેટી, અરધી પેટી કે પોણી પેટીનુ એવી સરતે અપાય છે કે પેટીના ખોખાની કીમત રૂા ૧। ની એવરેજ અને ગાસડીનુ રૂ ०॥। પોણાની એવરેજ પ્રમાણે કાપી આપે

છુટક માલનુ બારદાન તાકા ઉપર નીચે મુજબ અપાય છે

મજલીન તથા છીટના વાર ૧૦ થી ૧૨ નો આનો પા લેખે	०)०
રગીન દોરીઆ વાર ૧૦ થી ૧૨ નો આનો અરધા લેખે	०)०॥
કસુબી, ગુલાબી, ઘાઘરાપાટ, કોર વગરની છીટ બોરડ જે ૪૦વારના તાકાના ભાવે વેચાય છે, તેનુ બારદાન એક આના લેખે	०)-
છીટ વીગેરે વાર ૨૦ થી ૨૮ સુધી અરધો આનો	०)०॥
,, ,, ૨૮ થી ૪૦ ,, પોણો ,,	०)०॥।
,, ,, ૪૦ થી ઉપર ૪૮ સુધી એક ,,	०)-
,, ,, ૪૮ થી વધારે વાર હોય તેનો સવાઆનો	०)-।
જે છીટ તાકાને હિસાબે ૨૮ વાર આવે તેનુ અરધા આના લેખે બારદાન કપાય	०)०॥
રૂમાલનુ સીગલ બારદાન પા આનો કપાય	०)०।

સાડી ચાકલેટનુ બારદાન વાર ૪ થી ૭ નો દોકડો ०॥। પોણો
,, ૮ થી ૯ નો ,, ૧ એક
,, ૧૦ થી ૧૨ નો પૈસો એક

સાડી ગુલાબીનુ બારદાન વાર ૪ થી ૫ નો પા આનો -)० અને છુટા વાર ૧। વારથી ૨ વારની નગે ૧ એક પાઇ, ૨॥ થી ૩ વારની પૈસાની ૨ અને ૧૨॥ થી ૨૦ ની નગ દશની નગે પાઇ લેખે એમ બધા રીવાજ જુદા જુદા છે

શાહી અકબધ માલમા દર પેટી અગર ગાસડી દીઠ જો આકડામા લખ્યુ હોય તો રૂપીઆ ૧ થી ૧૦ સુધી શાહી આપી શકાય, અને છુટક માલમા પા પેટીનો રૂા, ૧, અરધીના રૂ. ૨,

પોણીના રૂા ૩, અને આખી પેટીના વધુમા વધુ રૂા ૪ કાઢી આપી ગણાય છુટક માલના વેચાણ ઉપર કાઢીનો ધારો નથી

૮ કાપડ **રેશમી** સાડી વીગેરે ચીનાઇ જાપાનીસ બજારમા (માંડવી બંદર ઉપર છે ત્યા) વેચાય છે, જેમા **જાપાનીશ અને શાંઘાઇ રેશમી** કાપડમા હીસાબ એસોશીએશનવાલા બજારના વેપારીઓ ૨૫ દિવસે લે છે અને આપે છે જ્યારે બહારના ઘરાકો માટે ૧૫ દિવસે હિસાબ લેવાનો રીવાજ છે વટાવ ટકા ૩ા લેખે કાપવાનો ધારો છે અને ચીનાઇ રેશમી કાપડમા વટાવ ટકા ૨ાા કાપવાનો ધારો છે.

ઉપર મુજબ ધારા એસોશીઅશનોના છે, તેમજ દરેક માલ અકબંધ કે છુટક ખરીદાય તેના પસા કેટલા દિવસે લેવાય છે, તથા વટાવ જુદા જુદા માલમા શુ પ્રમાણમા ગણવામા આવેછે, તેનો ઉપરની હકીકતનો સઘળો સારાશ નીચે મુજબ છે, જે ઘણા વેપારીઓને ઉપયોગી થવા સંભવ છે બારદાન કડદાની વિગત ઉપર આપેલી છે તે મુજબ સમજવી તથા દલાલી ટકો ૦ા પા અને કોઇકમા ટકો ૦ાા અરધો માલ મુજબ રીવાજસર જાણવી

માલની જાત.	**વટાવ સેકડે**	**પચુરણ માલનો હિસાબનો ધારો**	**અકબંધ દાગીનાનો હિસાબનો ધારો**
દેશી ધોતીયા ધોયેલા	૧ાા	૧૫ દિવસ	૭ દિવસ
,, , કોરા	૦ાァ	૧૫ ,,	૩ ,,
વીલાયતી ધોતીયા ધોયેલા	૩ાા	૨ ,,	૬ ,,
,, , કોરા	૪ાા	૬ ,,	૩ ,,
ધોયલુ કાપડ, નૈનસુખ, મલમલ, હરખ વિગેરે	૩ાા	૨૦ ,,	૬ ,,
શર્ટીંગ દેશી જેવા કે ચેક, સુરી વિગેરે	૧	૧૫ ,,	૫ ,,
શર્ટીંગ વીલાયતી ,, ચેક વિગેરેમા	૪ાથી૪ાા	૧૬ ,,	૫ થી, ૭ દિવસ
ગરમ અગ્રેજી માલ	૪ાા	૧૬ ,,	૫ દિવસ
ગળુક્રાક, હોઝયરી વીલાયતી, જાપાની વીગેરે	૪ાા	૧૫ ,, થી વધુ	૫ ,,
ચાઇના સીલ્ક અને રેશમી	૩ાા	૧૫ દિવસ	૫ ,,
કસુબા, ચુદડી, લહેરીઆ (વીલાયતી)	૩ાા–૪ા	૧૫ દિવસ	૧૦ ,,

જાપાન જીન, માદરપાટ, સાટીન બે આની ૧૫ ,,			૩	,
ગામઠી સુતરાઉ કાપડનો જુદો જુદો વટાવ ઉપર આપેલ છે	૧૦-૧૨ દિવસ		૫	,,
શાલ	૪ાા	૧૨ ,,	૫	,,
જાપાની રેશમ	૩	૧૦ ,,	૫	,,
ચીનાઈ સાટીન	૨ા-૨ાા	૧૨ ,,	૫	,,
કટ પીસ	૦ાા થી ૧	૧૫ ,,	૮	,,
મીલ કાપડ	૧ાા	૧૨ ,,	૫	,,

આ પ્રમાણે મારકીટના વેપારીઓ અને શરાફોની પેઢીઓ વચ્ચે માલના હિસાબની બાબતમા ધારા ધોરણ ચાલે છે. દલાલીની બાબતમા અકબધમા ટકો ૦ા આપે છે પણ છુટકમા ૦ાા અરધો ટકો દલાલી ગામઠીમા છે ઉપર મુજબ ધારા, ચાલુ રીવાજ મુજબ છે પણ તેમા ફેરફાર વખતના પ્રમાણમા તથા લેનાર વેચનારની ગરજના પ્રમાણમા—થઇ શકે છે જે ખાસ સમજી લેવા ખાતર જણાવ્યુ છે

નામદાર મુબઇ સરકાર તરફથી સને ૧૯૨૧-૨૨ ની સાલનો બહાર પડેલો જે રીપોર્ટ છે તે ઉપરથી જણાય છે કે કાઠીઆવાડ અને દેશી રાજયોના ભાગ બાદ કરતા મુબઇ ઇલાકામા કુલે ૧૦૫૩ કારખાના કામ કરેછે, અને તેનો મોટો ભાગ કાપડ બનાવવામા રોકાયેલો છે

ખાનદેશ, અમદાવાદ, સુરત, હૈદ્રાબાદ અને દક્ષિણ મહારાષ્ટ્રમા રૂમાથી કપાશીયા જુદા પાડનારા, સાફ કરનારા અને ગાસડી બાધનારા બધા મળી ૫૮૬ કારખાના છે, અને ૧૭૮ કાતવા વણવાની મીલો છે ૧૫ એકલી કાતનારી, અને ૬૫ વણનારી અને કાતનારી મીલો મુબઇ શહેરમા છે, અને તે ક્રમ મુજબ ૧૬ તથા ૫૧ અમદાવાદમા છે, કુલે ૭૭૭ કારખાનાઓ કાપડ વણાટના ઉદ્યોગમા રોકાયેલા છે, જેમા ૬૯ યુરોપીઅન કુપનીના હાથમા છે આ કાપડની મીલોમા કુલે બે લાખ એશી હજાર માણસ ગમે લાગેલા છે યુરોપીઅન દેખરેખ નીચે ચાલતી કાપડની મીલોની સખ્યા ૮૪ની છે આ પ્રમાણે કાપડનો ઉદ્યોગ ખીલેલો મુબઈ ઇલાકામા માલુમ પડે છે

વળી જયારે ચીનનુ સુતર બજાર, હીન્દીઓના હાથમાથી ઘણુખરૂ જતુ રહ્યુ હોવાથી, મુબઈના જે મીલો એકલુ સુતર કાતવાનુ કામ કરતી હતી, તેની સખ્યા ઘટી, અને કાતવાની તથા વણવાની ભેગી મીલોની સખ્યામા વધારો થયો હતો મુબઇમા આરીતે કારખાના મીલોની સખ્યામા કાઇ પણ ફેરફાર થયો નથી, છતા પણ ત્રાકાની સખ્યામા ૬ ટકા જેટલો વધારો થયો છે, અને વણવાની શાળોમા ૨૦ ટકા જેટલો વધારો થયો છે

વળી મીલ બનાવટની માલની જાતમા સુધારો થયો છે, અને કાતવાની મીલોમા પણ ધીમે ધીમે ઊંચા આકનુ સુતર કાઢવામા આવે છે

કાપડ સુતરના ભાવનો આધાર આખા દેશની સ્થિતિ ઉપર મુબઈમા રહે છે હીદુસ્થાનમા કલકત્તા, કરાચી, રંગુન, મદ્રાસ અને મુબઇ એ પાચ મોટાં બદરો છે અને ઉત્તર હીદમા કાનપુર, દીલ્હી અને અમૃતસર એ કાપડનાં મોટાં બજારો છે. એ સર્વ સ્થળોની અસર અરસપરસ થાય છે

સને ૧૯૨૨ના એપ્રીલથી સને ૧૯૨૩ના માર્ચ સુધી બારમાસ દરમ્યાન ૪૦ કરોડ અને ૬ લાખ રતલ જેટલુ કાપડ હીદમા બનાવવામા આવ્યુ હતુ, જેની કીમત રૂપીઆ ૫૯ કરોડ અને ૩૬ લાખની ગણાઈ હતી અને એક્ષાઇઝ જગાત બે કરોડ અને બે લાખની ઉપજી હતી આ ઉપરાત પરદેશથી ૬૦ કરોડ અને ૮૭ લાખનું કાપડ આયાત કરવામા આવ્યુ હતુ

રેશમ (Silk)

જાત

રેશમનુ ઉત્પત્તિ સ્થાન ચીન દેશ છે રેશમ એ રેશમનો કીડો જેનું નામ કોશેટો કહેવાય છે, તે કીડામાથી ઉત્પન્ન થાય છે આપણા દેશમા બગાળા રેશમનુ ઉત્પત્તિ સ્થાન ગણાય છે, પણ યુનાઇટેડ પ્રોવીન્સીઝ, પજાબ, કાશ્મીર, અને બેગલોર તરફ પણ કાચુ રેશમ ઉત્પન્ન થાય છે કારણ કે રેશમના કીડા ઉછેરવામા તે દેશોની હવા અનુકૂળ છે મહીસુર, બગાળ અને કાશ્મીર એ ત્રણે રેશમના મથકો માટે પ્રખ્યાત છે

કાચું રેશમ એટલે છાલ સડાવીને જે-છુટુ બોરામા આવે છે તે અને પાકુ રેશમ એટલે તેની આંટી થઇ પેટીઓમા ભરાઇને આવે છે તે કાચુ રેશમ, ઉપર જણાવેલા આપણા દેશોમાથી જુજ ભાગે મુબઇમા આવે છે, કારણ-કે તેનો ભાવ અહી કરતા સ્થાનિક વધારે આવે છે પાકુ રેશમ ચીનના શાઘાઇ અને કતાન બદરેથી આવે છે

શાઘાઈથી જે રેશમ આવે છે, તેમા બે જાતો આવે છે-સફેત અને પીળુ.

તોલનુ પ્રમાણ

તે મુબઇમા ૭૨॥ તોલાના પાકા શેરના હિસાબે વેચાય છે મુબઇના એક મણનુ પાકુ ૧૫ શેર, અને એક રતલનુ પાકુ અરધો શેર અને એક તોલો એ હિસાબે શેરનો ભાવ ગણાય છે તેમા જુદા જુદા નબર અને છાપ એમ એકસે જાત આવે છે, તેના ભાવ પાકા શેરના રૂા ૧૩ થી ૪૦ સુધીના હોય છે એટલે હલકી

કોલેટીનો ભાવ રૂા ૧૩ હોય અને ઉંચીનો રૂા ૪૦ હોય, પણ અહીં ૧૯ થી ૨૫ ના ભાવની ખપતી વિશેષ કારણ કે હિંદ બહુ ભારે ઉંચો માલ ખપતુ નથી જે તાણી અને વાણા નીકળે છે તે રેશમના વેસ્ટમાથી (કચરામાથી) નીકળે છે

મજકુર રેશમ ખાનારા દેશ મદ્રાસ ઈલાકો, સુરત, અમદાવાદ, પાટણ, દીલ્હી, કલકત્તા, પંજાબ અને કાઠીઆવાડમા જામનગર અને પોરબંદર છે તથા મીલોમા માલ ખપે છે

માલની ખપતી

આપણા દેશમા રેશમના કારખાના ઘણા છે, બંગાળામા તો કલકત્તા, મુર્શીદાબાદ, મીદનાપુર, બરદ્વાન, બહેરામપુર, રજશાહી, ફરીદપુર, બારીસાલ વીગેરે સ્થળોએ છે, યુ પી મા બનારસ અને પરતાપગઢમા છે, દક્ષીણમા માઈસોર, બેંગલોર, પોંડીચેરી, મદુરા, તાંજોર વીગેરે સ્થળોએ છે, અને મુબઈ ઈલાકામા દશ મીલો રેશમની છે, જેમા મુબઈ તળપદના પાંચ, બે અમદાવાદમા, એક પુનામા, એક સુરતમા અને એક પાલણપુરમા છે

રેશમના કારખાના ક્યા ક્યા છે

આ ઉપરાત હાથવણાટના રેશમના કારખાના છે જેમા અમદાવાદની અતલસ, જામનગરી અબર, સાફા, અને રેશમી પાઘડી, બનારસના મુગટા, પોરબંદરી રેશમી સાડી અને પાઘડી, અને પુનાની પીતાંબરીઓ પટણના પટોળા અને સુરતની ગજી પ્રખ્યાત છે

રેશમનો ભાવ હાલમા જેનો રૂા ૪૦ ગણાય છે તેનો ભાવ લડાઈ અગાઉ રૂા ૨૦ નો હતો, રૂા ૧૩ ના ભાવના રૂપીઆ ૮-૯ હતા હાલમા ભાવ વધારે હોવાનુ કારણ ખપત વધી, પેદાશ ઘટી અને લડાઈના વખતમા પુષ્કળ માલ લડાઈના ઉપયોગમાજ લેવાયો તે ભાવ ઉંચા જ ગયેલા તે ધીમે ધીમે ઘટે

હાલના અને આગલના ભાવમા તફાવત

રેશમમા વટાવ સેકડે ટકો ૧॥, દલાલી ટકો ॥ અને નાણા માલ ઉપડ્યા પછી તેજ સાજરે કે તુરતજ લેવાનો રીવાજ છે

વટાવ-દલાલી

મુબઈમા કાચા રેશમના વેપારી જુજ છે શેઠ નગીનચદ ફુલચદ ચીનાઈ અને શેઠ જવેરચદ ગુમાનચદ એ મુખ્ય છે મેસર્સ સર કરીમભાઈ ઈબ્રાહીમ કુ અને ગેબાજી કરજીયા કુ એ કાચુ રેશમ જથાબધ વેચનારી પેઢીઓ છે

રેશમના વેપારી

રેશમની ઉત્પત્તિ કરનાર પરદેશોમા મુખ્ય ફ્રાંસ, ઈટાલી, સ્પેન, આસ્ટ્રીયા ટીબેટ, ચીન, જાપાન અને સીયામ છે હિંદ પણ ગણત્રીમા આવી જાય છે મોટામા

મોટો પાક સને ૧૯૧૯મા આખી દુનીઆમા રેશમનો હતો જે ૨૭૨૯૦ હજાર કીલોસ હતો એક કીલના ૮૪ તોલ ગણવા

હાલમા બનાવટી રેશમનો ઉપયોગ વધારે થાય છે, તેનો ઉદ્યોગ તેથી વીકાસ પામતો જાય છે ઇટલીમા ચાર કપનીઓ હસ્તિમા છે (મે ૧૯૨૩), તે દરરોજ પચીસ હજાર રતલ બનાવટી રેશમ બનાવે છે આ સિવાય રોમ અને નેવરલેડમા પણ કારખાના ઉભા થાય છે, આ કામ માટે સોડા, કારબોન બાઈસલ્ફાઇડ અને ગધકનો તેજાબ મુખ્ય જોઇએ છીએ

૮ ઊન (Wool)

ઊન એ મેઢાના રૂવાડા છે તે રૂવાડા ગરમ હોવાથી તેમાથી બનતી ચીજો ગરમ તરીકે શીયાળા અને ચોમાસામા ઉપયોગમા લેવાય છે

ઉનની પેદાશ અને ચડત

ઊન સફેત, પીળુ, ભુરૂ આવે છે, અને બકરાના કાળા વાળને ઊનની ગણત્રીમા ગણતા નથી કાઠીયાવાડ અને ગુજરાત ભરવાડ લોકો ફાગણ માસમા ઉનની કાતરણી કરે છે ઊનની પેદાશ કચ્છ, કાઠીયાવાડ, ગુજરાત, બીકાનેર, જયપુર, ખાનદેશ, યુ પી પ્રાતો, પુના, સતારા અને મદ્રાસ ઇલાકામા જે થાય છે, તેની ચડત મુબઇ માર્ફતે થાય છે, અને મુખ્યત્વે કરીને લીવરપુલ ચડે છે બગાળામા જે ઉન થાય છે, તેની ચડત કલકત્તાથી થાય છે અને પજાબ, લાહોર, અભોર અને મારવાડમા થતા ઊનની નિકાશ કરાચી ખાતેથી તાર્તર પ્રીટ્ડ કુ કરીને અમેરીકાની પેઢી છે, તે દરેક સ્થળનો મલતો માલ ચડાવે છે આ સિવાય પર્શીયન ગલ્ફ અને આફ્રીકાના બદરોનો માલ મુબઇ આવે છે, તે અત્રેની મીલો ખાય છે, અગર તો વીલાયત ચડત થાય છે ઉત્તર હિદુસ્થાનમા મોટા મથકો કવેટા, શીકારપુર, અમૃતસર અને મુલતાન છે, અને તે સ્થળોએ એકઠુ થયેલુ ઊન કરાચી માર્ફતે ચડે છે. મુબઇમા ઊન કદહારી, બીકાનેરી હલકા ભારેના (સફેત)ના ભાવ બોલાય છે

ઊનનો ઉપયોગ અને ઉત્તમ જાત

આખા હિદુસ્થાનમા ઊન આશરે બે કરોડ રતલ નીપજે છે ઊનની સાથે રૂ નુ મિશ્રણ કરી તેના કપડા બનાવે છે, એકલા ઊનનુ પણ કાપડ બને છે ઊન કાળા રગનુ તથા સફેત રગનુ મુખ્યત્વે કરીને હોય છે, અને ભુરા રગના મેઢા હોય તો તેવુ ઊન આવે છે સારી જાતનુ ઊન તેજ ગણાય છે કે જે તદન સાફ કીધેલુ હોય ચીકાશ નહી કાતો નહી, અને કાદવ નહી, આવા ઊનના ગાલીચા બને છે

ઊનમાથી બનતો માલ

તે સિવાય ઊનમાથી વાબળા, ધાબળી, શાલ, બનુસ, મોજા, ગલપટ્ટા, રૂમાલ આસનીયા, ગજીફ્રાક, ટુવાલ, ચડ્ડી, કારપેટો, રગે વિગેરે બને છે સને ૧૯૨૧-૨૨ મા બાર લાખ રૂપીઆની કીમતના કારપેટો, અને રગ બ્રીટીશ બનાવટના હિંદમા આયાત થયા હતા, અને બીજુ ઊનનુ કાપડ ૭૯ લાખનુ આવ્યુ હતુ હાલમા હીંદમા પણ કારખાના ઉઘડયા છે તે નીચે જણાવેલ છે

વીલાયતી શાલો ગરમ આવે છે, પણ કાશ્મીરની ભરતભરેલી શાલ તેનાથી ચડીયાતી હોય છે વીલાયતી માલ સોઘો અને દેખાવડો હોય છે, જ્યારે દેશી માલ ટકાઉ પણ ઓછો દેખાવડો હોવાથી લોકો વીલાયતી માલ ખરીદી થોડા પૈસે ભપકો મારી શકે છે ઉપર જે ચીજોના નામ આપ્યા છે, તેમાનો ઘણોખરો માલ હોઝયરી (Hosiery) અગ કહેવાય છે તે, તથા તેવોજ માલ સુતરાઉ બનેનો પણ ઇગ્લાડ, જર્મની અને આસ્ટ્રીઆ, અમેરિકાથી આ દેશમા ભરપુર આવે છે લડાઇના વખતમા જર્મની અને આસ્ટ્રીઆની જગ્યા જાપાને લીધી હતી, હાલમા તો હીંદમા પણ કારખાના ખુલ્યા છે

આલપાકો

આલપાકો ગરમ કાપડમા ગણાય છે, પણ તે ઊન કહી શકાય નહી દક્ષીણ અમેરીકામા પેરૂ કરીને એક દેશ છે, ત્યા બકરા જેવા આલપાકા નામના પશુ થાય છે, તેના વાળનુ બનાવેલુ કપડુ આલપાકા નામથી ઓળખાય છે જેમ ઊનના કપડા ઉપર જાત જાતનો રગ ચડે છે તેમ આલપાકો પણ દરેક જાતનો રગીન બની શકે છે

વિશેષ હકીકત

ઊનનો વપરાશ હીંદમા અસલ વારેથી છે, તે "પારાયણ સગ્રહ" ગ્રથ જોવાથી જણાય છે, તેમા લખ્યુ છે કે—'શ્રાદ્ધ કરનારે ઊનના વસ્ત્ર પહેરીને પીડ આપવા. કેમકે એવી રીતે પીડ આપવાથી તે ગયાજી ખાતે શ્રાદ્ધ કરવા બરાબર થાય છે" તેમજ હારિત સ્મૃતિમા લખે છે કે—"અગ્નિ, ઊનનું કપડુ, બ્રાહ્મણ અને કુશનુ ઘાસ એ ચાર ચીજો મહા કૃપાળુ બ્રહ્માએ બનાવી છે આ ઉપરથી માલુમ પડે છે કે પ્રાચિન કાળમા ધાર્મિક દ્રષ્ટિથી ઊનને માનથી નીરખવામા આવતુ"

ટીબેટના જુદા જુદા ભાગમા અમુક જાતના ઘેટા બકરા થાય છે જેમા બીયાગી નામના ઘેટાનુ ઊન ઘણુ સુવાળુ અને લાબા તારવાળુ હોય છે, પશ્મ ઘેટાનુ એના કરતા વધારે સુવાળુ અને બારીક હોય છે પશ્મના ઊનના બે વર્ગ હોય છે, એક કાળુ કે કાબરચિત્રુ, અને બીજુ સફેદ આ જાતના ઊનમાથી જે શાલ બને છે, તે કાશ્મીરી શાલ તરીકે પ્રખ્યાત છે તે ઊનની ખરીદી સોમલા પાસે

રામપુર અને કાશ્મીરમા થાય છે હાલ ટીબેટથી જે ઊન આવે છે, તે ખરીદ વાનુ મુખ્ય મથક **કાલીમ્પોગ** સ્ટેશન જે ટીસ્ટા રેલ્વે કે જે **દાર્જીલીંગ હીમાલય રેલ્વેની** શાખા છે, ત્યા આવેલુ છે, તે રેલ્વે લીપુલાકી ખીણમા થઇને **કૈલાશ પર્વત અને માન સરોવર** પાસે પસાર થાય છે આ સિવાય સરહદ તરફના ભાગની ઊન આવે છે, તે "બેગોલ નોથ વેસ્ટર્ન રેલ્વે" ઉપરના **રક્ષાલ** સ્ટેશને આવે છે ઊન આસ્ટ્રેલીઆ અને ન્યુઝીલાડમા પુષ્કળ થાય છે

ક્યા તોલથી ઊન વેચાય છે

મુબઇમા જે માલ વેચાય છે તે મુબઇના ૨૧ મણની ખાડીના હીસાબે, (૨૮ રતલનો મણ), કરાચીના ૮૦-૮૨ અને ૮૪ રતલના હિસાબે, કાઠીઆવાડમા ૪૦ રતલના મણને હિસાબે, અને મદ્રાસમા ૨૫ રતલના મણને હિસાબે વેચાય છે

વળતર વટાવ, દલાલી અને બારદાન

ઊનમા ઘણી જાત આવે છે, તે લેનાર વેચનારની ગરજ ઉપર વેચાતુ હોવાથી અને તેની એસોશીએશન જેવુ કાઇ બધારણ ન હોવાથી ઘર ઘરના ધરે વેચાય છે, સાટીએ પણ વેચાય અને ૪ ટકાના વટાવથી પણ વેચાય છે મજકુર ઊનની મીલોને માટે ખરીદી કરાય છે, તથા વેપારીઓ પોતાને હિસાબે ચડગત કરવા ખરીદે છે દલાલી વેચનાર કે લેનાર એમ બને પાસેથી ગરજ અને સમય મુજબ સેકડે ટકા ાા લેખે અને બા દાન બોરાનુ જેટલુ ૭) રતલથી મણ સુધીનુ થાય તે કાપી લે છે

મુબઇમા ઊનના વેપારીઓ અને દલાલો

મુબઇમા કાચા ઊનના જુજ વેપારીઓ છે, અને મોટા જથા જે મુખ્ય ગણાય છે, તેના નામ (૧) શેઠ ભવાનજી હરભમ (૨) વીરચદ ઉમરશી (૩) મુલજી ઉમરશી અને નરશુમલ ગોકળદાસ છે દલાલો મોટા બે છે વલભદાસ દયળજી અને જમનાદાસ મેઘજી છે આ સિવાય ઠા મથુરાદાસ ઠાકરશીની કુ પણ ઉન તથા હેમ્પના મોટા વેપારીઓ છે

ઊનના કારખાના

વીલાયતમા ઊનના મોટા કારખાના બ્રેડફર્ડ અને હડસફીલ્ડમા છે હીદમા કાનપુર વીગેરે સ્થળોએ નીચે મુજબ છે, જ્યા હોજયરી વીગેરે ઊનનો માલ બને છે

મુબઇ ઇલાકામા ઊનના કારખાના નીચે મુજબ છે-

બોમ્બે વુલન મીલ્સ, ઇડીયન વુલન મીલ્સ, એગ્લો શીયામ કોરપોરેશન મીલ્સ, એલ્ફીસ્ટન વુલન મીલ્સ, વાડીયા વુલન મીલ્સ, ડક્ષ્મરી વુલન મીલ્સ, સ્ટાડર્ડ વુલન મીલ્સ, કરીમભાઇ વુલન એડ સીલ્ક મીલ્સ અને ધરમશી મોરાર વુલન મીલ્સ (આ બધી મુબઇમા છે) તથા કેવલદાસ ત્રીભોવનદાસ વુલન મીલ્સ અમદાવાદમા છે.

બીજા પ્રાંતોમાં નીચે મુજબ છે

કાનપુરમા—કાનપુર વુલન મીલ્સ કુ૦, મુઈર મીલ્સ કુ૦, ધી એલ્જીન મીલ્સ કુ૦ અને સ્વદેશી સ્પીનીગ એન્ડ મીલ્સ કુ૦ઓ છે **આગ્રામાં** વુલન એન્ડ કોટન સ્પીનીગ એન્ડ વીવીગ મીલ્સ કુ૦ લીમીટેડ છે **ધારીવાલમા** ન્યુ ઇગરટન વુલન મીલ્સ કુ૦ છે **કલકત્તામા** અમૃતસર વુલન મીલ્સ, કલકત્તા નીટીગ એન્ડ વુલન મીલ્સ કુ૦, ક્રાઉન વુલન મીલ્સ અને હોલ્ડન વુલન મીલ્સ છે

બેંગલોરમાં—બેંગલોર વુલન કોટન એન્ડ સીલ્ક મીલ્સ કુ૦ અને **વેલોરમાં** મહમદ યાકુબ સાહેબની ઊનની મીલ્સ છે આ મુજબ હીંદુસ્તાનમા ઊનના કારખાનાઓ છે

આ ઉપરાત ઢાકા સેન્ટ્રલ જેલ વુલન ફેક્ટરી ઢાકામા, અને જયપુર અંબાલા, ટોંક (રજપુતાના) અને જબલપુરની જેલમા પણ ઊનના તથા રૂના ધાબળા બને છે

હીંદમા જાપાને તો ઘર ઘાલ્યુ છે જાપાનથી ઊનનો માલ પુષ્કળ આવે છે જાપાનમા "વુલન ઇન્ડસ્ટ્રી એસોશીએશનની માલેકીની ૧૨ કંપનીઓ છે. જેઓ ઊનનુ કાપડ, ફ્લેનલ, બ્લાકીટો, સરજ, મુસેલાઇન, વીગેરે બનાવે છે આ સિવાય બીજી કંપનીઓમા મુખ્ય "ટોકીયો મુસેલાઇન વીવીગ કુ૦ની પણ મીલો છે, જે પણ પુષ્કળ ઊનનુ કાપડ કાઢે છે, અને હીંદમા મોકલી બીજા માલમા હરીફાઈ કરે છે

હીંદુસ્થાનમાથી કેટલુ ઊન વીલાયત ખાતે દર વરસે ચડગત થાય છે, તે "લીવરપુલનુ ' "ઇસ્ટ ઇન્ડીઅન વુલ ઓકશનનુ ' છાપુ જે લીવરપુલની ઊનના દલાલોની એસોશીએશન તરફથી દર માસે બહાર પડે છે, તેમા આપેલા આકડાથી જણાય છે મજકુર ઊનની જાતોમા જોરીઆ બીકાનેરી, રજપુતાનાનુ, પેશાવરી, કંદહારી, હરનાઇ, બીજુ, જેસલમીરી, મારવાડી, મદ્રાસી અને બસરાનુ આ મુખ્ય છે તેમા સફેદ, પીળુ, ભુરૂ, જીન થયેલુ અને કાળુ એમ જુદી જુદી જાતના ભાવ જણાવેલા હોય છે અને બસરાના કાળા વાળના ભાવ જુદા જણાવવામા આવેલા હોય છે નીકાશ થયેલા ઊનના આકડા—

સને ૧૯૧૫મા	૧,૮૭,૨૯૩	ગાસડી	૧૯૨૦મા	૧,૫૪,૫૯૧	ગાસડી
૧૯૧૬મા	૨,૩૬,૦૪૯	,,	૧૯૨૧મા	૯૪,૩૫૪	,,
૧૯૧૭મા	૧,૨૨,૭૪૯				
૧૯૧૮મા	૧,૬૧,૪૪૭	,,	૧૯૨૨મા	૧,૭૨,૮૬૮	,,
૧૯૧૯મા	૨,૦૫,૫૧૭	,,	૧૯૨૩ના જુન સુધી	૧૬,૮૪૪	,,

૯ કતાન અને બારદાન (Jute-Cloth)

કતાનનો મોટો વેપાર કલકત્તા ખાતે ખાનગી જે મુબઈના બારદાનનુ બજાર બાડ બજારને નાકે આવેલી બારદાન ગલીમા છે

ઉત્પતિ અને કારખાના શણ ભીડી વિગેરે તતુના ઝાડ હીદુસ્થાનમા ઘણા જુના વખતની ઉત્પન્ન થાય છે, તેમાંથી જે કાપડ બને છે તેને કતાન કે બારદાન કહે છે અગ્રેજીમા તતુને અને તેના જ્યુટ (Jute) કહે છે જ્યુટની વિશેષ ઉત્પત્તિ મુબઈ ઇલાકામા દેખાતી નથી, પણ બગાળામા તેને આબોહવા અનુકૂળ હોવાથી ત્યા મોટા પ્રમાણમા ઉત્પન્ન થાય છે, અને તેના કારખાના મોટે ભાગે ત્યાજ છે એકલા કલકત્તામાજ જ્યુટની આશરે ૭૦ મીલો છે, તે ઉપરાત જ્યુટ પ્રેસો બગાળા અને મદ્રાસ ઇલાકામા થઇ ૫૦ ને આશરે છે

વિલાયતમા જ્યુટના મોટા કારખાના ડડી, ગ્લાસગો, અને બેલફાસ્ટમા છે, તથા જર્મનીમા સેક્સની પ્રાતમા છે આ દેશનુ જ્યુટ તે સ્થળોએ તથા અમેરીકા અને આસ્ટ્રીઆમા જાય છે જેઓ યાત્રિક અને રસાયણીક ક્રિયાઓથી તેનુ સુદર કાપડ બનાવી આ દેશમા પાછુ મોકલે છે બગાળામા અગાઉ હાથથી ચલાવવાની શાળ વડે કોથળા બનાવવાનો ધધો ચાલતો, હાલમા તો તે કામ મીલો કરી રહી છે જ્યુટના કારખાના નીકળવાથી હાથવણાટનો ઉદ્યોગ નાશ પામ્યો છે, જો કે બગાળામા કેટલેક સ્થળે હજુ જોવામા આવે છે, પરતુ મીલો એક દિવસમા લગભગ ત્રણહજાર ટન જેટલુ કાપડ બહાર કાઢે ત્યા હાથ વણાટ શુ હિસાબમા? સને ૧૯૦૪ મા ફક્ત ૪૬ મીલમા એક લાખ માણસ કામ કરતા હતા, તે સ્થળે ૧૯૧૮ મા ૭૬ મીલમા અઠાવીશલાખ માણસ કામ કરવા લાગ્યા, અને દર વરસે પચાસલાખ ગાસડી નીકળવા લાગી અને ગુણીઓ અને બારદાન મલી છલાખ એસીહજાર છસો ટનની નીકાશ કરવામા આવી હતી જ્યારે બગાળામા કારખાનાની શરૂઆત નહોતી, ત્યારે હાથની શાળનો ઉદ્યોગ ચાલતો, અને ઘણોખરો માલ સ્કોટલાડમા જતો, પણ સને ૧૮૫૦ પછી કલકત્તામા કારખાના ઉભા થયા, અને ત્યારથીજ શણનો ઉપયોગ ઘણોખરો ત્યાજ થાય છે શણના કારખાનાઓમા મુખ્ય નામ અલાયન્સ, આકલાડ, કલાઇવ, હાવરા, હુગલી, કસ્તુરહતી, કકનારા, રીલાયન્સ, કેમ્પરડાઉન, વીગેરે ઘણી મીલોના નામ છે.

પેદાશ, જાત અને ઉપયોગ જ્યુટના રેસા સરેરાશ એક એકરે પદર મણ ઉતરે છે, એવી ગણત્રી છે, તેમાથી કંતાન, ગુણીઓ, કાગળો, સુતળી બનાવવામાં આવે છે તે ઉપરાત દોરડા, પડદા, ગાલીચા, ચટાઇ, વિગેરે પણ બને છે સુફેદ, રગદાર, ચળકટવાળુ, અને લબાઈમા જેમ વધારે હોય તે શણ ઉત્તમ ગણાય છે ટાટી શણના વેપારનુ

સ્થળ **નારાયણગંજ** મુખ્ય ગણાય છે, જ્યા ખેડુત સાથે વેપારી અગાઉથી સોદા કરેલાની લેતી દેતી કરી, માલ કલકત્તા કે ચીતાગોગને રસ્તે દેશાવર ચડાવે છે, અગર મીલવાળાને વેચે છે કલકત્તાથી દર વરસે લગભગ આઠ લાખ ટન જેટલુ જ્યુટ નીકાશ થાય છે

જ્યુટની મુખ્ય પેદાશ બગાળામા ઢાકા, હુગલી, બરદ્વાન, જરગોન, વિગેરે પ્રાતમા થાય છે, તેનો પાક સને ૧૯૨૧-૨૨ મા બગાળા, બીહાર, ઓરીસા, નેપાલ અને આસામના જીલ્લામા કેટલો ઉતર્યો હતો, તેનો સરકારી રીપોર્ટ નીચે મુજબ છે —

બગાળા જીલ્લામા-ચીતાગોગ, જલપઇગુરી, રગપુર, પબની, કુચબીહાર, અને બીજા ૨૪ પરગણામા થઇ સને ૧૯૨૧ મા ૩૬,૦૫,૯૯૧ ગાસડીનો પાક હતો, અને ૧૯૨૨ મા ૩૫,૭૭,૪૮૪ નો હતો.

બીહાર ઓરીસામા-ઢાકા, ફરીદપુર, નદીઆ, જેસર, મીદનાપુર વિગેરેમા થઇ સને ૧૯૨૧ મા ૩,૦૪,૯૧૮ ગાસડીનો પાક હતો, અને ૧૯૨૨ મા ૩,૯૧,૦૪૪ ગાસડીનો પાક હતો

આસામમા- સને ૧૯૨૧ મા ૧,૫૪,૨૦૦ ગાસડીનો પાક હતો, અને ૧૯૨૨ મા ૨,૬૮,૦૦૦ નો હતો

નેપાલમા- સને ૧૯૨૧ મા ૭૯,૫૫૧ ગાસડીનો પાક હતો, અને ૧૯૨૨ મા ૭૭,૬૨૦ ગાસડીનો હતો

જીલ્લાવાર જ્યુટની પેદાશ ઉપરથી તેની જાતો જુદી જુદી ગણાય છે, જેમકે દેશી, બકરાવાદી, ભટીચાલ, ઢવરા, કરીમગજી, શેરાગજી, ઊત્તરીઆ વિગેરે

જ્યુટમાથી બનતા કતાન વિગેરેના ભાવ તેની પેદાશ ઉપર આધાર રાખે છે

ભાવની ગણત્રી અને વગાવ દલાલીના રીવાજ

સને ૧૯૧૮ મા પાણીની રેલ આવવાથી, પાકને નુકશાન થવાથી ભાવ વધી ગયા હતા કલકતામા કતાનનો ભાવ ૧૦૦ વારના અમુક રૂપીઆ લેખે બોલાય છે, અને મુંબઈમા એક વારની અમુક પાઇ એમ બોલાય છે કલકતામા સને ૧૮૫૧ મા એકસો વારના રૂા ૧૪॥ હતા, સને ૧૯૦૬ મા રૂા ૫૦॥ હતા, સને ૧૯૦૯ મા ૩૯ થી ૩૭॥ લગભગ થયા હતા, સને ૧૯૧૨ મા ૫૪ થયા હતા, સને ૧૯૧૩ મા ૭૧, ૧૯૧૪ ના એપ્રોલમા ૮૬॥ બોલાયા હતા, અને લડાઇ દરમ્યાન બારદાન ખાનારા જર્મની અને આસ્ટ્રીયામા નીકાશ કરવાની બધી થવાથી ભાવ એકદમ બેસી ગયા હતા, અને હાલમા સને ૧૯૨૩ ના આગસ્ટની અધવચમા રૂા ૧૨॥ નોજ ભાવ (એકસો વારનો) ચાલે છે કતાનની ગાસડી ૧૦૦૦ વારની અને ૨૦૦૦ વારની આવે છે, તે તેના માપના પ્રમાણમા

આવે છે ૪૦×૮ની બેહજાર વારની આવે છે, ત્યારે ૪૫×૧૧ અને ૫૦×૧૦ ની એકહજાર વારની આવે છે તેના ભાવો વચ્ચે કેટલો ફરક મુબઇના બજારમા રહે છે તે એક દિવસના ભાવ આપી જણાવાય છે (કલકત્તાના બજારની રીતના ભાવ ઉપર જણાવ્યા છે) તા ૨૦–૮–૨૩ મુજબ મુબઇના ભાવ —

ચાલુ બજારભર કતાન (Hasian) ૪૦×૮ નો વાર ૧ નો ભાવ ૨૬ પાઇ
૫૦×૧૦ ના ,, ,, ૩૩ા ,,
૪૫×૧૧ ,, ,, ,, ૩૮ ,,

મુબઈમા હાજર માલનો સોદો ગમે તેટલા પ્રમાણમા થઈ શકે છે પણ વાયદાનો સોદો ૨૫ ગાસડીથી ઓછો થતો નથી તેમા વટાવનો ધારો ટકો ૦ા પા અને દલાલી ટકો ૦ા અરધો છે કતાનનો ઉપયોગ કાપડ, સુતરની ગાસડીઓ મીલમા અને સચામા બાધવામા, રેલ્વે અને સ્ટીમર ઉપર ચડતા દરેક માલ ઉપર શીવવામા અને બીજા ઘણા પરચુરણ ઉપયોગમા કરાય છે

કલકત્તામા બારદાન કાઢનારી મીલો છે, તેના ચાર (Group) ભાગ પાડયા છે A, B, C, અને D આ ગ્રુપ, માલની ઊચી કે હલકી કોલેટી કાઢે તે ઉપરથી નક્કી થયેલા છે તેમા A અને B ગ્રુપની મીલોના માલનો ભાવ C અને D ની મીલોના માલના ભાવ કરતા એક ટકો ઊંચો રહી શકે છે વાયદાના સોદામા (Forward Delivery મા) બોલી જો કે ન થઇ હોય પણ A અને B ની મીલોનો માલ સમજી લેવાય છે આ ફરક ફક્ત કલકત્તામાજ ચાલુ છે મુબઈમા નહિ

ગુણીઓ જુદી જુદી મીલોની અને જુદા જુદા વજનની આવે છે, અને બાધામા પણ ફરક હોય છે, અને માલના પ્રમાણમા ભાવ પણ ફેર હોય છે. ગુણીનો ભાવ ૧૦૦ એકસો નગ ઉપર થાય છે સમજાવટ ખાતર દાખલો નીચે મુજબ આપી જણાવાય છે તા૦ ૨૦–૮–૨૩ ના ભાવ મુજબ

મીલ	વજન રતલી	ભાવ રૂ૦	બાંધો
હેસ્ટીંગ્સ (અસલ)	૨ા=	૫૮	૨૫૦ નો
સામનગર	,,	૫૪	,,
અલાયન્સ	૨ા	૫૨	,,
,,	૨।	૪૮	,,
કેલવીન	૨	૪૨	૩૦૦

આ મુજબ બધી મીલોનુ સમજી લેવુ સાદી ૫ રીની ગુણો આવે છે તેનો બાધો ૪૦૦ નો આવે છે

જે જાતની ગુણીઓ મીલનાઓ બનાવે છે તેના મુખ્ય જાતોના નામ, વજન અને માપ

ગુણીની જાત	માપ (સાઈઝ)	વજન
૧ ઘઉં ભરવાના કોથળા	૪૧×૨૩	૨। રતલી
૨ લાલ ધારી, કાળી ધારી અને બ્લૂ ધારી, કાળી ધારીના કોથળા	૪૪×૨૬॥	૧, ૨॥, ૧॥ , આવે છે
૩ અનાજ ભરવાના કોથળા (ગ્રેન સેકસ)	૬૦×૩૦	૫ રતલી (આ સીગાપુરી ભર છે)
૪ ખાંડની કોથળી (જે જુદા જુદા માપના થાય છે તે)	૪૮×૨૯ ૪૮×૨૮	૨। રતલી
૫ ધાન, કમોદ વગેરે ભરવાના કોથળા જે K B કહેવાય છે	૪૦×૨૮	૧॥ ,,
૬ આટાના કોથળા	૫૬×૨૮	૨॥ ,
૭ નીમકના કોથળા	૪૫×૨૬	૧॥। ,
૮ પાકી સી (મુબઈબંધ)	૪૦×૨૮	૨। ,
કાચી સી ,,	૪૦×૨૮	૨ ,,

મુબઈના ગુણપટમાં વટાવ સેકડે ૧ા ના ટકો, અને દલાલી ટકો ના પા આપવાનો ચાલે છે હિસાબ બીજે દિવસે લેવાય છે

બારદાન બનાવનાર મોટા દેશો ગ્રેટબ્રિટન, અમેરીકા, ફ્રાન્સ, ઇટાલી, સ્પેન ઉપરાત લડાઈ પહેલા જર્મની અને આસ્ટ્રીયા ઘણાજ મોટા પ્રમાણમા હતા, જે બને દેશ ખાતે લગભગ દસ લાખ ગાસડીનો ઉઠાવ દર વરસે થતો હતો અમેરીકા દર વરસે પાચ લાખ ગાસડીને આશરે ઉઠાવ કરી શકે છે અને સાથી મોટો ઉઠાવ ગ્રેટબ્રિટનનો છે, જે દર વરસે આશરે તેર લાખ ગાસડીનો ઉઠાવ કરે છે આ ઉપરાત બ્રાઝીલ અને જાપાન પણ જોઇતો ઉપાડ કરે છે

સુતલી–સુતલીના ભાવ જુદી જુદી મીલનો તરેહવાર (કોલેટી) જાત મુજબ કરાય છે જેમકે ઇન્ડીયા મિલની બનાવટનુ ૧ ના રૂા ૮ (મુબઈના ભાવ છે,) અલાયન્સ મીલના રૂા ળા, એમ માલ મુજબ ગણત્રી થાય છે વટાવ સુતલીમા ટકો ૧। સવા અને દલાલી ટકો ના પા નો રીવાજ છે હિસાબ બીજે દિવસે લેવાય છે

હેમ્પ (શણ) એ એક જાતના લીલા રેસાવાળા છોડમાથી બનતી એક જાત છે જેને હેમ્પ નામથી ઓળખવામા આવે છે, જેમાથી ' મનીલા ' રોપ્સ (દોરડા અને દોરી) આ બનાવવામા આવે છે ... મધ્ય પ્રાત અને બગાળાના કેટલાક ભાગમા થાય છે ... યુરોપ ખાતે મોટી નીકાસ કરાય છે તેની વિગત આગળ ઉપર આપશુ

૧૦—ચોખા (Rice)

ચોખાનો વેપાર મુબઇમા ઘણોજ મોટો છે, રગુન અને બરમાના બદરોથી જે માલ સ્ટીમરોમા આવે છે, તેનો મોટો ઉઠાવ અહી ખાતે થઇ દરેક દેશાવરમા હીદુસ્થાન તેમજ હેઠ આફ્રીકા, યુરોપ વીગેરે સ્થળે જાય છે આ સિવાય થાણા જીલ્લામા ઉત્પન્ન થતા ગામઠી ચોખાની પણ આયાત નીકાશ મોટા પ્રમાણમા થાય છે ચોખાનુ મોટુ બજાર કર્ણાક બદર પાસે આવેલુ "ચોખા બજાર" છે, અને ગામઠી ચોખાનુ બજાર દાણા બદરના પાછલના ભાગમા આવેલુ નામે 'ભાત બજાર" કરીને છે ચોખાની ઘણી જાતો આવેછે તે નીચેની હકીકતથી સમજાશે

દર વરસે બરમા સહિત હીદુસ્થાનમા ચાર કરોડથી વધારે એકરમા ચોખાની વાવણી થાય છે જેમ કાઠીઆવાડ, ગુજરાત, પજાબ અને મધ્ય હીદમા ઘઉ, બાજરો એ મુખ્ય ખોરાક છે, તેમ કર્ણાટક વીગેરે દક્ષીણ હીદુસ્થાન તથા બગાળા પ્રાતના ચોખા એ મુખ્ય ખોરાક છે જયા વરસાદ વધારે ત્યા ચોખાની ઉત્પત્તિ સારી અને વધારે થાય છે, કારણકે ભીની જમીનમાજ ચોખા થાય છે ચોખા એટલે કમોદ–ડાગર–હીદુસ્થાનના દરેક ભાગમા થાય છે, પરતુ બરમા, મદ્રાસ ઇલાકો, બગાળા પ્રાત, ઓરીસા અને થાણા જીલ્લો એ ચોખાના પાક થવાના મુખ્ય દેશો છે જોકે ગુજરાત કાઠીઆવાડમા પણ કમોદનો પાક થાય છે, પણ થોડા પ્રમાણમા

હવે ચોખાની જાત કેટલી થાય છે તેનો તપાસ તથા વિચાર કરતા એમ કહેવાય છે કે જેમ મોતીની જાતો ઘણી છે અને પારખવી મુશ્કેલ પડે છે તેમ ચોખાની જાત ઘણીજ છે દશહજાર ચોખાની જાત હોય એમ કહેવાય છે કેમકે કાઠીઆવાડ અને સુરત, ભરૂચ, ખેડા, અમદાવાદ, પચમહાલમા થતા ચોખાની જાત જુદી જુદી, નાશીક, પુના, સતારા, તેમજ દક્ષીણમા કર્ણાટક જીલ્લો, બેલગામ, ધારવાડ, કોકનાડા, તીરુપુર વિગેરે દરેક સ્થળની જાત જુદી જુદી, કોકણ, કોલાબા અને થાણા જીલ્લામા થતી જાત જુદી જુદી, પનવેલીમાજ કેટલી બધી જાતના ચોખા ? કાનગ અને રત્નાગીરી જીલ્લામા વળી ઘણી જાતના ચોખા થાય છે આ ઉપરાત ઓરીસ, બગાળ અને બરમાની જાત તો જુદીજ રહી એકલા બંગાળામા પાચ હજાર જાતના ચોખા થાય છે, એમ કહેવાય છે રગુની ચોખાની ઘણી જાતો આવે છે તેમાથી થોડાક નામ અત્રે આપવામા આવે છે જેવા કે —

હુડા, હુડાનીગલ, ચીનીસાકર, જીરા, આબા મોરા, પેગુ, યુરોપન ૧–૨ પોટકલી, ખોડવાઇ, બસીન, રગુન હલવો, નાની મીલ, સ્પેશ્યલ, બુટકો, અકયા

બનું લારૂન, હાથ છડ, હાથ સુગધી, રંગુન મીલછડ, મીલ સુગધી, માડલો, સીગાપુરી, વેણા, કણી નબર ૧-૨-૩ વીગેરે આ તો રગુની ચોખાની મુખ્ય મુખ્ય જાતો કહી, તે ઉપરાત બગાળા તથા બીજા દેશાવરના જે ચોખા બજારમા આવે છે તેમાના-બાલમ, રાણીગજ, કાજલા, કરાચી પાક, કાનપુરી પાકા, પાકા હુડા, દાઉદખાની, માજા, દાઉદખાની કોરા, પાકાહુડા પીઠવાલા, કોકનાડો બીજવાડો અને તેમા પણ અવાતર જુદી જુદી જાતો આવે છે, આટલા નામ તો ફક્ત જાણવા માટે આપ્યા છે કે જેની બજારમા માગણી થયા કરે છે તેમા અત્રેના બજારના ચાલુ બરમા સ્પેસ્યલ (મોટી મીલ), નાની મીલ, યુરોપ કોલીટી, મીલ સુગધી, કણી ન ૧-૨-૩ મુખ્ય ગણાય છે

કમોદમાથી ચોખા કાઢવાની મોટી મોટી મીલો બગાલા, બરમા અને મદ્રાસ જીલ્લામા પુષ્કળ છે, તે ઉપરાત સયુક્ત પ્રાતો, પજાબ અને વાયવ્ય પ્રાતોમા પણ આવેલી છે ત્યા આગળ કમોદમાથી ઉપરના છાલા કાઢી નાખી, ચોખા છુટા પાડી, તેની જાતવાર એટલે કણી, અરધા ભાગેલા, આખા, એમ જુદી જુદી જાતવાર તારવી કાઢી પછી ગુણપાટના કોથળામા ભરે છે બરમામા મોટી મીલો રગુન, અકયાબ, મુલમેન, માડલે, બસીન વીગેરે બદરોએ આવેલી છે, જયાથી લાખો ટન ચોખા પરદેશ ખાતે તથા અહીં મુબઇ માટે ચડે છે એક નાની મીલ હમેશની એક હજાર ગુણી ચોખા કાઢે છે, અને મોટી મીલ દશ હજાર ગુણી ચોખા કાઢે છે ફોતરા અથવા છાલાનો ઉપયોગ બાળવાના તેમજ ઢોરોને ખવડાવવાના કામમા આવે છે મુબઈમા તો ન્યાતો જમે ત્યારે ભીની જમીન સાફ કરવાના કામમા આવે છે રગુની ચોખાની મુખ્ય જાતો ઉપર જણાવી છે

મુબઇમા હાજર તથા વાયદામા મુબઈના છ મણની ગુણીના હિસાબે ભાવ થાય છે, એટલે ૧૬૮ રતલ કહો કે દોઢ હદરવેટ કહો તે ગુણીની ભરતી ગણાય રગુની ગમે તે જાતના ચોખા હોય તે, કણી, બગાળાના કાચા પાકા હુડાના કે બાલમ અગર દાઉદખાની હોય તે બધાનો ભાવ છ મણના હિસાબથીજ થાય છે ભરતી ઓછી કે વધુ હોય પણ હિસાબ તો એકજ રીતથી થાય ફક્ત ગામઠી ચોખા જે ભીમડી, કલ્યાણી કે પનવેલ અથવા ચીંચણ વીગરે થાણા જીલ્લાના આવે છે, તે ફરાને હિસાબે લેવાય-દેવાય છે, એટલે ૧૬ પાલીનો ફરો અને આઠ ફરાની ખાડી, એ હિસાબે ગણત્રી થાય છે, અર્થાત્ તોલથી ૨૭ મણની ખાડી લેખાય છે ચોખાનો હિસાબ વલતે દિવસે લેવાનો રિવાજ છે અને વટાવ ટકો ૦॥ અરધો કાપી આપે છે, પણ ગામઠીમા તો સાફી તરીકેજ વેચે છે દલાલી

તથા નમુનો દલાલને વેચનાર ધણી પાસેથી મલે છે તે સેકડે બે આના સુખડી કાપીને આપે છે તથા વાયદાના કામકાજમા દલાલી સેકડે ત્રણ આના લેખે છે.

મુબઇમા ચોખાનો જે વાયદાનો વેપાર થાય છે, તે મોટી મીલના એટલે સ્પેશ્યલનાજ એક વાયદામા ૨૫ ટન (૩૩૫ ગુણી) લેખે ત્રણ વાયદાના ૭૫ ટન (એટલે ૧૦૦૦ ગુણી) લેવા-દેવાની બોલીથી સોદા કરાય છે, તે વાયદા દેશી મહિનાની બોલીથી એટલે કારતકથી આશો માસના કગય છે જેમ કે ફાગણ,-ચૈત્ર-વૈશાકના વાયદા, શ્રાવણ-ભાદરવો-આશોના વાયદા-વિગેરે વિગેરે ગુણીની ભરતી છ મણ-નીજ સમજી લેવી એટલે દોઢ હદરવેટની

રગુનમા પણ હાજર તથા વાયદાનો મોટો વેપાર દેશાવરના તાર-ટપાલથી થાય છે મુબઇના વેપારીઓ તારથી ત્યાના બજારમા મોટો વેપાર ખેડે છે, અને શીપમેટો કરાવે છે ત્યા તોલનો હિસાબ ટોપલીનો (જેને કેટલાક ટોકરી પણ કહે છે) છે એટલે ૧૦૦ ટોપલીના ૭૫૦૦ રતલ થાય, તે ૧૬૮ રતલની ભરતી કરાવે એ હિસાબે ૨૮ રતલના મુબઇના મણ લેખે છમણની ગુણીનો ભાવ થાય છે એક ગુણીમા ૨। (સવાબે ટોપલી સમાય તે ઉપરાત નુર, વીમો, બદર ખરચો તથા બીજો પરચુરણ ખરચો આવે તે જુદો રગુનમા જે વાયદા થાય છે તે અગ્રેજી મહિના મુજબ એટલે જાનેવારીથી ડીસેબર મહિનાના ચાલે છે

હીદનો ચોખો ખાનાર દેશ સીલોન, સ્ટ્રેટસ સેટલમેટ, જાપાન, જાવા, દક્ષીણ અમેરીકા, વેસ્ટ ઇડીઝ, આફ્રીકના બદરો અને મોટે ભાગે યુરોપ છે લડાઈ પહેલા જર્મની ચોખાનુ મોટુ ઘરાક હતુ બગાળાના ચોખા ક્યુબા તરફ જાય છે, અને મદ્રાસનો પાક સીલોન અને મોરીસ્યસ તરફ ચડગત થાય છે હીદમાથી બહાર મોકલાતા ચોખાના દર બગાળી મણે ત્રણ આનાની જગાત લેવામા આવે છે, તેથી લગભગ આઠ લાખ પવનની આવક થાય છે

રગુનમા ડાગરની ૪૬ રતલની ટોપલીને હિસાબે ૧૦૦ ટોપલીનો ભાવ થાય છે, અકયાબમા ૨૩ રતલની ટોપલી ગણવામા આવે છે પરતુ બર્માની અદર ચોખા વેચવાનુ માપ નીચે મુજબ રાખ્યુ છે

રગુન તળપદ માટે	૭૫	રતલની ૧૦૦ ટોપલીનો ભાવ
યુરોપને માટે	૧૧૨	રતલના હદરવેટનો ભાવ
જાવાને માટે	૧૩૬	રતલના પીકલનો ભાવ
મનીલાને માટે	૧૩૩૧	રતલના પીકલનો ભાવ
સ્ટ્રેટસને માટે	૫૩૩૩૧/૩	રતલના કુચાનો ભાવ
જાપાનને માટે	૧૩૬	રતલ પીકલનો અગર ૧૧૨ રતલના હદરવેટનો ભાવ

હીંદુસ્થાન માટે	૧૬૮	રતલથી ૨૨૫ રતલ સુધીની ગુણીના વજન મુજબ ભાવ

રંગુનના બજારમા જે માલની કોલેટી બોલાય છે તે સબંધમા —

ઊંચો સારો સફેતી માલ

ન ૧-૨-૩ યુરોપ કોલેટી, S Q એસ કયુ, યુરોપ, (જે માલ સ્ટ્રેટસ કોલેટીની લાયકાતવાળો હોય તે,) નાની મીલ, અને મોટી મીલ અગર સ્પેશ્યલ વીગેરે જાતોના નામ છે

જે માલ કણી આવે છે, તેના નામ કેવી રીતે રાખેલ છે તેની હકીકત

૧ ન ૪-૫-૬ ની જાતના સફેત ભાગેલા ચોખાની કણીને **કાર્ગો બ્રોકન રાઇસ કહે છે.**

૨ ન ૧ અને ૨ યુરોપ ચોખાની જાતમાથી નીકળેલા ભાગેલા ચોખાને **એ વન, એ ટુ અને એ થ્રી** કણી કહે છે

૩ ન ૩ યુરોપ ચોખામાથી ભાગેલા અને એસ કયુ યુરોપ ચોખાની ભાગેલી કણીને **બી વન, બી ટુ અને બી થ્રી** કણી કહેવામા આવે છે

૪ નાની મીલ અને મોટી મીલના ચોખામાથી નીકળેલી કણીને **સી વન, સી ટુ,** અને **સી થ્રી** કહેવામા આવે છે

રંગુનના ચોખાના પાકની સીઝન ૧૫ જાનેવારીથી ૧૫ એપ્રીલની મુખ્ય ગણાય છે ચોખાની મીલ મોસમમા બાર કલાક કામ કર્યા કરે છે અને ૯૦૦ ટન ચોખા એક દિવસમા કાઢે છે મીલના બળતણમા ચોખાના ફોતરાનોજ ઉપયોગ કરે છે ચોખાની મુખ્ય નીકાશ બર્મા-રંગુન ખાતેથી થાય છે, અને બીજે નંબરે બંગાળા આવે છે, જે લગભગ બે લાખ ટન ચોખો દર વરસે બહાર મોકલાવી શકે છે જેની જાતોમા દાઉદખાની, બાલમ, ચીની સાકર, પટણા, કાજલા એ મુખ્ય પકાએલી જાણીતી જાતો છે કાજલા એ સીલોની બાર ગણાય છે બંગાળાની ભરતી ૧૬૪ રતલી અગર ૨૨૪ રતલીની આવે છે આ ઉપરાંત મદ્રાસ જીલ્લામાથી કોકોનાડા નેગાપટમ અને તુતુકોરાનથી પણ ચોખા મોરીસ, અને સીલોન તરફ જાય છે તેની ભરતી ૧૬૪ રતલની ગણાય છે મુબઈથી જે ચોખાનુ માપ થાય છે તે ૧૬૮ રતલની ગુણીનુ માપ ગણાય છે અને કરાચીથી જે ચોખા ઇરાની અખાત, મસ્કત, રાતા સમુદ્ર, એડન અને સીલોન તરફ જાય છે તેનુ માપ ૬૫૬ રતલની ખાડીનો હિસાબ, અને ભરતી બે અગર અઢી મણની કરે છે

મુંબઇની ચોખા બજારની એસોશીએશન કે જેનુ નામ "ધી રાઇસ મર્ચન્ટસ એસોશીએશન" છે તેના મુખ્ય મુખ્ય ધારા નીચે મુજબ છે—

૧ વાયદાના થએલા સોદાઓનો માલ જોખાય, તેના ૧૦૦ ટનની આશરે ગુણી ૧૩૪૦ (મુંબઇના ૮૦૦૦ મણ) થવી જોઇએ એટલે ત્રણ ગુણીનો ધડો ૧૬॥ મણથી ઓછો ન હોવો જોઇએ

૨ ચોખાનો વાયદાનો સોદો સ્પેશ્યલ કોલેટી ચોખાનો થાય છે, તેને બદલે રજીસ્ટર માર્કાવાલી નાની મીલની કોલેટીનો માલ લેવો પડે (જે મારકા વારવાર એસો૦ તરફથી નક્કી કરાય છે)

૩ શીપમેંટના સોદાના કબાલા જે મહીનાની શીપમેંટનો માલ વેચ્યો હોય, તે માસની તારીખ ૧લી થી આખર સુધીમા ડીલીવરી અપવો સ્ટીમરને આસમાની સુલતાની થાય તો માલ કેન્સલ થાય

૪ શીપમેંટનો માલ મેદાનમાથી અગર ગોદીમાથી જ્યાથી માલની ડીલેવરી આપે ત્યાથી માલ લેનાર ધણી માલ લેવા બધાયેલ છે, પણ વાયદાના સોદા થાય, તેનો માલ વેચનાર ધણી ગોદીમાથી ઉપડાવે ન (એટલે લેનાર ગોદીમાથી ડીલેવરી લે નહી)

૫ વેચનાર પાર્ટીએ લેનાર પાર્ટીને ઓરડર આપ્યા પછી માલ, ૨૪ ચોવીશ કલાકમા આપવો તથા માલનુ સ્થળ બતાવવુ તેમ કરતા નિષ્ફળ નિવડે તો લેનાર ધણી ૨૪ કલાકની લેખીત નોટીસથી માલ બજારમાથી લીએ. અને નુકશાન વસુલ કરે

૬ વેચનાર ધણી લેનાર આશામીને ઓર્ડર આપ્યા પછી લેનાર ધણી કબાલામા જણાવેલ ટાઇમની અંદર મજકુર માલ ઉપાડી જવા બધાયેલ છે, તે પ્રમાણે રાદરહુ ટાઇમમા માલ લેવા નિષ્ફળ નીવડે તો ૨૪ કલાકની લેનાર આશામીને નોટીશ આપી તેના હિસાબે વેચી નાખે અને તફાવત તથા ખરચ થાય તે મજરે લે

૭ ૨૫ ટનથી ઓછો ઓરડર કાઢવો નહી વેચનારે લેનાર ધણીને ઓર્ડર પોતાનાજ ઘરનો (નામનો) આપવો ઓરડર પર મથાળા કરવા નહીં

૮ શીપમેંટ અને વાયદાના માલ લેનાર ધણીને ડીલવરી ઓર્ડર મળ્યા પછી તેની મરજી માલની સરવાઇ કરાવવાની થાય તો તેણે તે બાબતની સામા પક્ષકારને કલાક ૪૮ ની અંદર લેખીત નોટીશ આપવી તે પ્રમાણે લેનાર ધણી સરવાઇ માગવામા તેવી ખબર આપવામા નિષ્ફળ નીવડે તો તેને ફરી સરવાઇ માગવાનો અધિકાર રહેશે નહી

૯ સરવાઇ ફી દરેક સર્વેયરની રૂ ૧૫) પદર ઠરાવી છે તેમાથી દરેક સર્વેયરે રૂા ૫) એસોશીએશનના લાગાના આપવા

૮

૧૦ આવતી સ્ટીમર તથા શીપમેટના નામના માલના કબાલાના સોદાના સબધમા સ્ટીમર મુબઇના બારામા આવી પહોચે તે પહેલા માલ વેચનાર ધણી કોઇપણ વખતે માલ લેનાર ધણીને પોતે વેચેલા માલના મારકા આપવા બધાયેલ છે, તથા સ્ટીમર આવ્યેથી માલ વેચનારે માલ લેનારને તુરત લેખીત ખબર આપી ડીલવરી ઓર્ડર મોકલી આપવા બધાયેલ છે કારણકે તેમ કરવાથી લેનાર ધણી પોતે ખરીદેલો માલ ફીની અદર ઉપાડી શકે આમ કરવામા વેચનાર ધણી જો નિષ્ફળ નીવડે, તો લેનાર ધણી પોતે ખરીદેલ માલ લેવા બંધાયેલ નથી. અને જે નુકશાની લેનારને થશે તે વસુલ કરવા હક્કદાર થશે

૧૧ પણ વેચનારની કસુર ન હોય અને લેનારજ ફીના દીવસની અદર માલ ન ઉપાડે તો ફીના છેલ્લા દિવસની અગાઉ ૨૪ કલાકની નોટીશ આપવી અને માલ ફીની અદર ન ઉપાડે તો તે ધણીના હિસાબે અને જોખમે લીલાઉથી વેચી નાખે અને નુકશાની ખરચ સીખે વસુલ કરે

૧૨ કબાલાનો માલ સ્ટીમર આવી પહોચે અને ડકા ઉપર ઉતરે કે તુરતજ માલ વેચનાર ધણીએ માલ લેનાર ધણીને તે બાબતની લેખીત ડીલીવરી ઓર્ડરથી ચેતવણી આપવી, એટલે માલ લેનાર ધણીએ વગર વિલબે તે માલ ફીની અદર ઉપાડી લઇ જવો પણ તે માલ બાબત વાધો પડે તો સરવાઇ તથા વાધાને લગતા સઘળા સવાલોનો ફડચો એસોશીએશનના કાનુનને અનુસરીને કરાશે સ્ટીમરમાથી ઉતરેલા માલની ડીલીવરી આપી દેતા જે સ્લેક અથવા ફાટેલી ગુણી રહે તે માલ વેચનાર ધણીએ માલ ધણીને ઉપાડી આપવી અને જે કાઇ ડામેજ માલ રહે, અને તે જો માલ લેનાર ધણી ઉપાડવા ખુશી હોય તો માલ વેચનાર ધણી તેમ ઉપાડવા દેવા બધાયેલ છે. અને જો માલ લેનાર ધણી ને ડામેજ માલ ઉપાડવા ખુશી ન હેય તો તેટલા માલની માલ વેચનાર ધણીએ ઓછી ડીલીવરી આપી એમ ગણવુ

૧૩ સ્ટીમર તથા શીપમેટ અને વાયદના તથા તેયારીના સોદાઓનુ કામકાજ માત્ર એસોશીએશને મુકરર કરેલા દલાલો મારફતેજ થઇ શકશે

૧૪ મંડળીનુ વરસ ફાગતક માસથી શરૂ થાય છે ત્યાથીજ લવાજમ લેવાય છે દલાલની દાખલ ફી રૂા ૨૦) અને વાર્ષિક લવાજમ રૂા ૧૫) છે બજારના વેપારીઓની દાખલ ફી રૂા ૧૦૦) અને વાર્ષિક લવાજમ ૨૦) છે અને બજાર બહાર રજીસ્ટર વેપારીઓ જેઓ મોટે ભાગે વાયદાનુજ કામ કરનાર ગણાય તેની દાખલ ફી રૂ ૧૫ અને વાર્ષિક લવાજમ રૂા ૧૦) છે

૧૫ આ એસોશીએશન બરમા અને કલકતા વિગેરેથી ચોખા આયાત કરનાર દેશી વેપારીઓનુ બનેલુ છે તેમા મેબર તરીકે ચોખાના અને અનાજના દેશી વેપારીને મેબર કરી શકાશે

૧૬ મેબર સિવાયના બહારના કોઈ વેપારીના ચોખા કોઈપણ બરમા પોર્ટમાથી મુબઇ આવે તો તે ખરેખરો ઇમ્પોર્ટ કરનાર ધણી પોતાનો માલ મેબરોમાંના કોઇને ત્યા તેની કનસાઈનમા–આડતમા–કમીશને માલ વેચી શકે પણ ઈમ્પોર્ટ કરનાર અગર તેના ખાસ દલાલ માર્ફતે વેચાવે તો આપણા મેબરોમાથી કોઇએ તે માલ લેવો નહી

૧૭ રવીવાર તથા એસોશીએશને જાહેર કરેલા તહેવારો પાળવા મડળીના સભાસદોની ફરજ છે બધના દિવસે ધારા મુજબ ગોડાઉન છાપરૂ બધ રાખવુ પડશે

૧૮ બધના દિવસે બદરનુ કામકાજ, હાથકાટો બધ રાખવા ઉપરાત માપ તથા પાલા કરવાનુ કામ બધ રખાય છે, પણ અગત્યના કારણે ગોદીનુ માપ લેવુ હોય તો ફીના રૂા ૧૧ા ભરી એસોશીએશનની પરવાનગીથી થઇ શકે. વળી સ્ટીમર ઉપડતી હોય અને માલ ઉપાડવો હોય તો કાટો તો કરાય નહી પણ તોલી રાખેલ માલ એવરેજમા ઉપાડે તો રૂા ૬ા અગાઉથી એસોશીએશનમા ભરી જઇ પરવાનગી લોએ અને સો ઉપરના દરેક બસ્તે એક આના પ્રમાણે વધુ ફી ગણવી

૧૯ ગોડાઉન ભાડે આપવા લેવાની ઇસ્ટેટની દલાલી આમન સામન ટકા એક લેખે આપવી અને પા ટકો સુખડી તે દલાલીમાથી કાપી લેવી. આ કામ માટે જે ખાસ દલાલો એસોશીએશનમા હોય તેજ કરી શકે

૨૦ તોલાનો જોખ ૧૮ મણની ધરણુ પછવાડે વજનમા સાત તોલા અથવા તેની અદર એસોશીએશનના વજન સાથે સરખાવતા ઓછા થાય તો ઘટ મજરે લેવી દેવી નહી પરતુ સાતથી વધુ ઘટ માલુમ પડે તો વેચનારે લેનારને ઘટ મજરે આપવી

૨૧ ચોખાની વાયદાની ડીલેવરીમા જે જાતના મારકા એસોશીએશન વારવાર મુકરર કરે છે, તેવા મારકાવાલા માલની લેતી દેતી થાય છે આ વિગેરે ચાલુ ધારા છે

ઉપરના ધારાઓમા ફેરફાર કે વધારો સુધારો એસોશીએશન કરી શકે છે.

૧૧ અનાજ (grains and Coins)

હરેક જાતના અનાજનુ બજાર—જે દાણા બદર કહેવાય છે તે-કર્ણાક બદર અને મશીદ બદરના પાછલા ભાગમા આવેલુ છે ત્યા અનાજના મોટા છાપરા આવેલા છે, જે ગલીઓને નામે ઓળખાય છે આ સ્થળે અનાજનો ઘણો મોટો વેપાર તેમજ રાહ ઘાટનો બહોળો વ્યવહાર અને ઠઠ નજરે પડે છે

મુબઈમા દરેક જાતનુ અનાજ ભરીને આપવાનો રીવાજ છે એટલે ૧૬ પાલીનો ફરો અને ૮ ફરાની ખાડી એ હિસાબે ભરતરી થાય છે (બાર શેરની પાલી અને બે ટીપરીનો ૧ શેર ગણાય છે) ભાવ ભરીને અને તોલીને એમ જુદા જુદા કહેવામા આવે છે. ભરવા કર । તોલીને લેવામા ચારથી પાચ ટકા વધારે માણે છે ભરીને લેવુ હોય તો લાકડાના ફરા હોય છે તે કાપીને ભરતી કરે છે અને તોલીને આપવુ હોય તો નીચેના રીવાજે આપે છે—બધા મણ મુબઈના સમજવા

ઘઉ પીળા, કાઠા ખડવો ,, પીસી વીગેરે	૨૭ મણની ખાડી
ચણા	૨૭ મણની ખાડી
મેથી	૨૭ મણની ખાડી
રાઈ	૭૨ાા મણની ખાડી
તલ	૨૦ મણની ખાડી
વાલ, વટાણા, અડદ, ચોળા, મઠ મગ, મસુર, લાગ અને તુવેર	૨૮ મણની ખાડી
જુવાર, મકાઈ, જવ,	૨૭ મણની ખાડી
એરડા અને સીગદાણા	૨૦ મણની ખાડી
મહુડા	હદરવેટ ઉપર
અલસી, સરસી, ખસખસ	હદરવેટના હિસાબથી વેચાય છે

અનાજની ભરતી કે તોલ થયા પછી હિસાબ બીજે દિવસે લેવાનો રીવાજ છે હિસાબમા વટાવનો રીવાજ ન હોવાથી સાફીજ ગણાય છે અનાજની વિગત દરેક માલની જુદી જુદી હોવાથી લબાણ આપવુ તે નિરર્થક પરતુ બજારમા મુખ્ય મુખ્ય દરેક જાતો નીચે મુજબ લેવાય દેવાય છે તે જાણવી જરૂરની હોવાથી લખેલ છે

ઘઉ, અલસી, સરસી, તલ, શીગદાણા અને એરડાની હકીકત "ઘઉ અને તેલ બીઆ"ની હકીકતમા આપી છે **બાજરી** જુદા જુદા દેશાવરથી આવે છે, તેમા કાલ્પી, કાનપુરી, કરાચી અને કાઠીયાવાડી મુખ્ય સારી જાતો

ગણાય છે, ગુજરાત અને જગબારી સાધારણ ગણાય છે **જુવારમાં** સોલાપુરી, ગાડરવાલા, અને રગુની સારો માલ આવે છે, કાઠીયાવાડી જુવાર પણ ઘણી ખરી સારી જાત આવે છે, અને ઇંદોરી જુવાર હલકી ગણાય છે

ચણા-જબુસરી, સેફ્રો અને પીળા દીલ્હી સારો ઊંચો માલ ગણાય છે, અને લાલ દીલ્હી, કાલ્પી, બાધો, વીગેરે ચાલુ માલની ગણત્રીમા લેખાય છે

દાળ તુવેરની—તેલવાળી અને વગર તેલવાળી એમ બે જાતો વેચાય છે તેલવાળી એટલે એરડીઉ લગાડેલ હોય તેને બોલે છે એકજ ઢગલામાથી ઊંચી, સાધારણ અને હલકી એટલે વીણેલી, વગર વીણેલી અને સામાન્ય વીણેલી એમ ઊંચી હલકી જાતો જુદી પાડી રાખે છે, અને તેના ભાવ જુદા જુદા રહે છે તેમા સુરતી તુવેર ઊંચો માલ ગણાય છે કોરી તુવેરની દાળની (વગર તેલની) જાતમા જબુસરી, કાગદી વિગેરે ઊંચો માલ ગણાય છે, અને ચદુસી, હલદો તથા કાનપુરી, હાથરસ એ સાધારણ માલ ગણાય છે તુવેરની પેદાશ ગુજરાતમા નડીયાદ, આણુદ, ખેડા, મહેમદાવાદ, મહુધા વિગેરે ઘણા સ્થળોએ તથા સુરત જીલ્લામા પુષ્કળ વાવેતર થતુ હોવાથી ત્યા થાય છે

ચણાની દાળમાં—ભટીડા (પજાબ) ઊંચો માલ ગણાય છે કરાચી ભટીંડો, ચદ્ર છાપ એ બીજા નબરમા ખપે છે આ સિવાય કરાચીની મશીન પાલીશ ઈસાખાની અને પજાબી એ ચાલુ માલ લેખાય છે આ શિવાય ગુજરાત અને સુરત તરફની આવતી ચણાની દાળ સારા માલ તરીકે પ્રખ્યાત છે મુબઇમા રહેતા ઘર ધણીઓ આ માલ વાપરે છે, કરાચી અને ભટીડા દેશાવર ખાય છે અને કંદોઇઓ, વીશીવાળાઓ અને લોજવાળા લાગ દાળ વાપરે છે

લાંગ દાળ—એ ચણાની દાળ જેવીજ હોય છે ગુજરાત તરફથી આવતી દાલ જાડે દાણે આવે છે, અને કલકત્તા અને પટણા જીલ્લાની આવતી ઝીણે દાણે આવે છે આમા ઊંચો માલ તે ઝીણો દાણો ગણાય છે લાગ દાળ એ ચણાની દાળને બદલે ભેળ સેળ ચાલે છે અને મીઠાવાળા તેનોજ મોટે ભાગે લોટ કાઢવામા ઉપયોગ કરે છે આ દાળ મોટે ભાગે મોરીશ્યસ બહુ ચડે છે

મગ—કાળા, કાબરા અને લીલા આવે છે, તેમા દીલ્હીના મગ સારા વખાણવા લાયક પણ તેના કરતા જે મગ ચીનાઇ આવે છે તેનો દાણો તો ઘણો મોટો, દેખાવમા સારો પણ દીલ્હીના મગ જેટલો સ્વાદિષ્ટ નહી આ ઉપરાત કાનપુરી અને કલ્પીના મગ આવે છે જે સમાનજ ગણાય (કેલેટીમા)

વટાણા—ગાડરવાલા, લીલા અને સફેત એમ અનુક્રમે ભારે હલકી જાત આવે છે, જેમા બેથી પાચ ટકાનો અને અછત હોય તો વધારે ભાવનો તફાવત રહે છે. બીજા અનાજમા વિશેષ જાણવા જેવુ નહી હોવાથી પિષ્ટ પેષણ કર્યું નથી.

મેથી—કાનપુરી કાઠીઆવાડી, નાશિક જીલ્લાની એમ જુદી જુદી જાતે આવે છે, કારણ કે મેથીનું મુખ્ય વાવેતર ગુજરાત, કાઠીઆવાડ, નાશિક જીલ્લો તથા દક્ષિણના કેટલાક ભાગમા થાય છે મેથીનો ઉપયોગ ઢોરને ખવરાવવામા, વઘારમા, અથાણામા થાય છે, પણ ખોરાક તરીકે તેને જુજ ઉપયોગ થાય છે

રાઈ—મારવાડી, તથા ખાનદેશી આવે છે રાઈને બદલે રાઈડો વિશેષ વેચાય છે રાઈનુ વાવેતર હીંદુસ્થાનના ઘણા ભાગમાં એટલુજ નહી પણ અમેરીકા, એશીઆ અને યુરોપના ભાગમ પણ કરાય છે કેમકે દવાના ઉપયોગમા ઘણીજ વપરાય છે આપણા દેશમા તો મુખ્યત્વે કરી અથાણા અને રાઈતામાજ વપરાય છે

૧૨—ઘઉં તથા તેલબીઆ (Wheats and Seeds)

મુબઈમા ઘઉં તથા સીડસના જુદા જુદા એકથી વધારે વાયદના બજારો છે જેવા કે મારવાડી બજાર, જયા ઘઉ અને અલસીના (સપ્ટેબર અને મે) વાયદાની ડીલીવરી ઓર્ડરોના સોદા થાય છે બીજુ બજાર જે ‘ ગુજરાતી વેપારીઓની મડળી ” કહેવાય છે, ત્યા ગુજરાતિ ધારે ફક્ત એરંડાનાજ (આશો અને વેશાક માસના) વાયદાની ડીલેવરીના સોદા થાય છે, અને ત્રીજુ બજાર અનાજ તથા બીઆનુ મોટુ લેવડ દેવડનુ મથક જે માંડવી ઉપર છે કે જેનુ નામ “ધી ગ્રેન મર્ચન્ટસ એસોશીએશન ’ કહેવાય છે તે સ્થળે દરેક અનાજ ઘઉ, એરંડા, અલસી, સરસી, શીંગદાણા, તલ, ખુરસાણી વીગેરેના **બજાર ધારે** તથા **ડીલીવરી ધારે** દરેક અગ્રેજી મહિના મુજબ સોદા થાય છે આ ત્રણે બજારની હકીકત નીચે મુજબ આપી છે —

૧—મારવાડી બજાર કે જેને ‘અલસીનુ પાટીઉ” કહે છે ત્યા ઘઉ અને અલસીના સોદાજ થાય છે તે બજાર “ ધી મારવાડી ચૅમ્બર ઓફ કોમર્સ ” ના ધારા મુજબ ચાલે છે, તથા તેની સાથે ‘ ધી ગ્રેન એન્ડ સીડસ બ્રોકર્સ એસો-શીએશન” (The grains and Seeds Brokers Association) જોડાયેલી છે આ બને ચીજના વાયદા સપ્ટેમ્બર અને મે માસની ડીલીવરીનાજ નીકળે છે, તેમા તેજીમદી બાંધી તથા ખવાડી શકાય છે સપ્ટેમ્બર વાયદાની તેજી મદી ૩૦ મી આગસ્ટે નડી પડે છે, અને વાયદો તા ૩૦ મી સપ્ટેબરે પતે છે મેના વાયદાની તેજીમદી ૩૦ મી એપ્રીલે સહી પડે છે, અને વાયદો તા ૩૧મી મેનો પતે છે સોદા દરેક ચીજના ઓછામા ઓછો ૨૫ ટન સુધીનો થઈ શકે છે અને ભાવ હંડરવેટ ઉપર થાય છે સઘળુ સોદાના કબાલા થાય છે, ડીલેવરી ઓર્ડરો પાકની મુદતે નીકળે છે, અને મેબરો વચ્ચેજ સોદા થતા હોવાથી ગાધો

વચકો પડે તો એસોશીએશનના ચુકાદા મુજબ પતાવેશ આમન નામન થઇ શકે છે જેને મેબર થવુ હોય તેને વાર્ષિક લવાજમના રૂા ૫૧) પ્રથમ વર્ગના અને રૂા ૩૧) બીજા વર્ગના ભરવા પડે અને પેઢીના નામથી મેબર થઇ શકે, અગર પોતીકા એકના નામથી પણ થઇ શકે

જે દીલ્હી સફેત (પીળી) ઘઉનો વાયદાનો ગેહો થાય છે તેની કોલેટી ૭૦ અને ૩૦ ની કાનપુર કોલેટી કહેવાય છે, એટલે તે માલમા ૭૦ ટકા સફેત અને ૩૦ ટકા સુધી લાલ દાણે ઘઉ હોવા જોઇએ વધારે લાલ દાણો ન હોવો જોઇએ, તેમજ દીલ્હીની આસપાસના ગામ કર્નાલ, કટોલી, દેવબદ, દીલ્હી, પાણીપત વિગેરે સ્થળોનો માલ હોવો જોઇએ વાયદા ઉપર ઘણા ખરા સોદા તો પતી જાય છે, પણ જેને માલ લેવો હોય તેને માલની રેલ ડીલીવરીની બીલ્ટી અગર ગોડાઉન ડીલેવરીથી માલ તોલીને મળી શકે છે, તેમા ઘટનો ધારો ૬ અને ૮ ટકાનો છે એટલે ડીલીવરી ઓરડર લીએ તો ૬ ટકા અને તોલ કરે તો ૮ ટકા મજરે આપવી લેવીનો ધારો છે ઘટ કેવી રીતે કાપવામા આવે છે? તેની હકીકત નીચે આપી છે તેમજ માલ તોલાવનારને ગોડાઉન ભાડુ, સરવે ફી, ક્લીનીગ ચાર્જ, મુકાદમી, વીમો વિગેરે જે ભરવાનુ હોય તે એસોશીએશનના ધારા મુજબ આપવુ પડે છે, તેમાના કેટલાક તો "ગ્રેન મર્ચન્ટસ એસોશીએશન"ના ધારાને મલતા જ છે જે નીચે આપ્યા છે

અલસીના સબધમા "બ્રાઉન બોલ્ડ" વિગેરે માલની ડીલીવરીનો રીવાજ છે તેમા ૬૫ અને ૩૫, એટલે ૬૫ ટકા મોટે દાણે અને ૩૫ ટકા સુધી નાને દાણે માલ હોય તો પાસ થાય નહીતર એટલે ઝીણો દાણો ૩૫ ટકાથી વધારે હોય તો માલ રીજેક્ટ થાય અલસીની ઘટ ૪ થી ૬ ટકાની છે બાકીની બીજી હકીકત ઉપર પ્રમાણે ઘઉ મુજબ સમજી લેવી અલસી અને ઘઉમ દલાલી સેકડે ટકો ૦૫ છે

૨-'ગુજરાતી વેપારીઓની મડળી' જે માડવી બદર ઉપર આવેલ છે તેના દલાલો અને મેબરો વચ્ચે ગુજરાતી ધારે, ગુજરાતી મહીના આશો અને વેશાક માસના વાયદના ફક્ત એરડાનાજ સોદા થાય છે નજકુર વેપારીઓ સદરહુ મડલીના મેમ્બરો હોવા જોઇએ તેનુ વાર્ષિક લવાજમ રૂા ૧૦૧) છે, અને દલાલોની કાર્ડ ફી વાર્ષિક રૂા ૫૧) છે વાયદા આશો શુદી ૧૫ અને વેશાક શુદી ૧૫ના આવે છે તેની તેજી મદી એક માસ અગાઉ એટલે આશોની ભાદરવા વદી ૧ એકમના રોજે અને વેશાક વાયદાની ચૈત્ર વદી ૧ એકમના રોજે સહી પડવાનો ધારો છે સોદા ઓછામા ઓછા ૧૦૦ એકસો ખાડીના થાય છે અને ભાવ ખાડી ઉપર બોલાય છે (ગ્રેન મર્ચન્ટસ એસો. મા હદરવેટ

ઉપર થાય છે) તેના કબાલા આમન સામન થાય છે, તેમજ બીઝનેસ સ્ટેંડીંગ કલાલોના નામથી પણ રહી શકે છે દલાલી ટકો ૦। છે અને ઘટનો ધારો ૫) ટકાનો છે

૩—ધી "ગ્રેન મર્ચન્ટસ એસોશીએશન" છે તેમા શીંગદાણા, એરંડા, ઘઉં, અલસી, ખુરસાણી, તલ વિગેરે બધા અનાજના બજાર ધારે તેમજ ડીલીવરી ધારે ટનના હિસાબે સોદા થાય છે સોદો ઓછામા ઓછો ૨૫ ટનનો (એટલે ૫૦૦ હંડરવેટ અર્થાત્ ૨૦ મણની ખાડીને હિસાબે ૧૦૦ ખાડીનો) હોવો જોઇએ તે દરેક અંગ્રેજી માસ મુજબ એટલે જાનેવારીથી ડીસેંબર સુધીના કોઈ માસ મુજબ સોદા થઇ શકે છે ઓફીસ ધારા મુજબ સેટલમેંટ બીજા મહિનાની આખરીએ થાય છે વાંધા સાંધા એસોશીએશન મારફતેજ ચુકવાય છે મજકુર સોદામા કોન્ટ્રાકટ વેપારીઓને નામેજ થવા જોઇએ તે વેપારીઓ અને સોદા કરનાર દલાલ બંને આ મંડળીના રજીસ્ટર મેંબર હોવા જોઇએ તે સંબંધી વિશેષ હકીકત નીચે મુજબ છે

આ મંડળીના દલાલો તથા સભાસદોના, તોલ માપના, ઘટ મજરે આપવાના, મુકાદમીના, તથા બજારધારા અને ડીલવરી ધારાના તથા બીજા ઉપયોગી મુખ્ય મુખ્ય **ધારા ધોરણ** નીચે મુજબ છે

૧ દલાલો સંબંધમા—

અ દરેક અનાજ, સીડ્ઝહીટના દલાલનુ, તથા તેના ભાગીદારનુ વરસ એકનુ લવાજમ રૂ ૪૧) લઇ સર્ટીફીકેટો આપે છે

બ દરેક અનાજ, સીડ્ઝહીટના દલાલના નોકર જે સોદા કરતા હોય તે દરેકનુ લવાજમ રૂ ૨૧) લઇ સર્ટીફીકેટ આપે છે

ક દરેક ગોડાઉન ભાડાના દલાલનુ વરસ એકનુ લવાજમ રૂ ૧૦૧) લે છે પરંતુ જે દલાલો માત્ર ઓફીસોનીજ દલાલી કરતા હોય અને બીજી દલાલી ન કરતા હોય તેઓને લવાજમ ભરી સર્ટીફીકટ લેવાની જરૂર નથી મજકુર મંડલીનો દલાલ પોતાને માટે સોદો કરી શકે નહીં, પણ એસોશીએશનના મેંબરના નામથીજ કરી શકે સોદા એસોશીએશને છપાવેલી છાપવાલી બુકમાજ થઇ શકે તેમા આમન સામન સહી લેવાય અને તે કબાલા પહોચાડવાની જોખમદારી દલાલોને છે દરેક સીડ્સ, ગ્રેનમા તૈયાર તથા વાયદાના ડીલવરી ધારે તથા બજાર ધારે જે માલ વેચાય, તેની દલાલી દર સેંકડે ૦।૫ા ટકા લેખે આપવી આ દલાલીની જે રકમ થાય, તેમાથી સુખડી દર રૂપીએ ચાર આના કાપી લઇ દલાલી ચુકવવી ગોડાઉન તથા વખાર ભાડાની દલાલી ભાડે લેનાર ટકા ૧ લેખે તથા ભાડે આપનાર ટકા ૧ લેખે આપે તેમાથી સુખડી દર રૂપીએ ચાર આના બાદ કરાશે

૨ એસોશીએશનના સભાસદનુ લવાજમ દર પેઢીએ અનાજ તથા સીડ વિગેરેના વેચાણ ઉપર દર ૧૦૦ એકસો ગુણીએ એક આનો ઠરાવેલ છે, અને સાધારણ વેપારીનુ લવાજમ રૂા ૧૭) છે

૩ પાજરાપોલના લાગા તથા ડીલીવરી ધર્માદા લાગા સબધમા—જેને ત્યાથી માલ ઉપડયો હોય તે ધણીએ, અગર રેલ્વે ડીલીવરી ઉપર નીચે મુજબ લાગો ભરવો તે લાગા ભર્યાની રસીદ દેખાડવાથી ખરીદનારે હિસાબ ચુકવવો કપાશીઆ ઉપર દર સોગુણે છ આના લેખે પાજરાપોલના ધરમાદામા અને એક આના પ્રમાણે એસોશીએશનના લાગાના ભરવા

સીડ વ્હીટ એટલે ઘઉ, બાજરો, જુવાર, ચણા, હરડા, શણ વિગેરે ઉપર દર સો ગુણીએ બાર આના લેખે પાજરાપોલનો અને એસો. નો ઉપર મુજબ લાગો ભરવો

૪ આ એસોશીએશને મુકરર કરેલા બજાર બધ રાખવાના રજાના દિવસો જે નીચે આપ્યા છે, તેમા સોદાનુ કામકાજ તો બધજ સમજવુ, તેમજ કાટો પણ બધ રાખવો, પણ તે સિવાયના અડચણના દિવસે અણુચિતવ્યા કાટા બધ થાય અને સ્ટીમર ઉપડતી હોય અને માલ તોલી લેવાની જરૂર હોય તો એસો-શીએશનના સેક્રેટરીની પરવાનગીથી નીચે મુજબ ફી ભરી વેચનારના ગોડાઉનમાથી લેનારે, પોતાના ગોડાઉનમા માલ લઈ જઈ ત્યા તોળવો પણ વેચનારના ગોડાઉનમા તોળવો નહિ

ફી નીચે મુજબ

	બધના અણુચિતવ્યા દિવસે તોલવો પડે તો	બધના મુકરર કરેલા દિવસે તોળવો પડે તો
પોતા ૧ થી ૧૦૦ સુધી	રૂા ૫-૦-૦	રૂા ૬-૪-૦
પોના ૧૦૦ થી વધારે દર એકસોએ અગર તેના કોઇ ભાગે	રૂા ૫-૦-૦	રૂા ૬-૪-૦

આવા તહેવાર કે બધ બજારના દિવસે "ડયુ ડેઇટ" હોય તો ગોડાઉન ડીલેવરીનો માલ પકકો કરી શકાય પણ કાટો માડી શકાય નહીં ફક્ત ચોખા કે કરીઆણુ તે ગોડાઉનમા હોય તોજ તોલી શકાય

૫ મુકરર કરેલા રજાના દિવસો—

કારતક શુદી ૧૧	નાળીએરી પુનેમ
,, ,, ૧૫	ગોકલ આઠેમ
અગ્રેજી બેસતુ વરસ	અઠાઇધર
મહા શિવરાત્રી	વાલકેશ્વરનો મેળો

રામ નવમી	પજુશણ
મહાવીર સ્વામીનો જન્મ દિવસ	લાભુત (બપોરે ત્રણ વાગ્યે)
ભીમ અગીઆરસ	કાળી ચૌદસ
આશાડ શુદી ૧૫	દીવાળી
શ્રાવકોની ચોમાસાની શરૂઆત	શહેનશાહનો જન્મ દિવસ
	સોમવતી અમાસ
	સૂર્ય ગ્રહણ

૬ તોલના સબંધમા જોખ સાખવો હોય તો એસોશીએશનમા આવીને સાખી જાય જોખો પાચ તોલા સુધી ઓછા થાય, તો કાઇ પણ મુજરે મલતુ નથી, પાચ તોલા ઉપર ઓછુ થાય તો પંદર તોલા સુધી પા રતલ અને ૨૫ તોલા સુધી અરધો રતલ મજરે આપવામા આવે વેચનાર વેપારી જેટલી વજન ઘટ મજરે આપતો હોય, તેથી વધારે વજન ઘટ જોખ સખાવ્યા પછી વેચનાર વેપારીએ આપવી ઠરે તો જોખ લાવવા લઇ જવાનો ખરચ વેચનાર આપે અને વેચનારના કહેવા મુજબ અગર તેથી ઓછી વજન ઘટ જણાય તો બધો ખરચ લેનારે ભોગવવો અને બંધના દિવસે લેનારના ગોડાઉનમા માલ તોલતી વખતે લેનારના જોખ વધારે માલુમ પડે તો તે વેચનારને મજરે આપવુ

૭ એસોશીએશનમા બીન સભાસદો જોખ સખાવવા લઇ જાય તો લાગો દર સો ગુણીએ એક આનો તથા એસોશીએશનના ફંડમા રૂા ૧ા લઇ જોખ સાખી આપે સરવાઇ માટેની ચીજો દરેક સરવે બદલ રૂા ૧) એક લઇ એસોશીએશનના રૂમમાજ વાપરવા દેવામા આવે

૮ મુકાદમી, ગોદામભાડું, વીમો, ગાડી ભાડુ વિગેરેના ધોરણ બજારમા ફેરફાર થતા રહે છે તે મુજબ આપતા લેતા રહેવાય છે

૯ સરવાઇના સબંધમા—તૈયાર અને વાયદાની ડીલેવરી તથા બજાર ધાગના અનાજ તથા બીઆ વિગેરેના વાધા પડે તો સરવે કરાવવા તે માલ સાથે સંબંધ ન હોય તેવા બે સરવેઅરોને (જેને એસો० ને દર વરસે નીમેલા હોય તેમાથી) નીમવા અને રીજેકટ થયેલા માલની સરવે ફી દરેક પાર્ટીએ ભોગવી લેવી

૧૦ માલ તોળાયા પછી એટલે કાટામાથી માલ નીકળ્યા પછી, તેના વજન બાબત કે કાલીટી બાબત કે કોઇ જાતની તકરાર કે વાધો ઉઠાવી શકાય નહીં અને નાણા કે રસીદ અટકાવી શકાય નહી

૧૧ વાયદાની ડયુ ડેઇટે બજાર બધ હોય તો આગલો દિવસ ડયુ ડેઇટ ગણવો એટલે તે માલની ડીલીવરી આપવા લેવાનો છેલ્લો દિવસ ગણવો, તેમજ

એક તહેવાર અથવા રવિવારના દિવસે રેલ્વે રસીદો આપવા માટે અગર ગોડાઉન ડીલીવરી આપવા માટે ડયુ ડેઈટ આવતી હોય તો તેને માટે ડયુ ડેઈટ વળતે દિવસે ગણવી

૧૨ કબાલાઓ માટે મુદ્દત વૈશાક માસ ગણાય છે, પણ બે વૈશાક હોય તો પ્રથમના વૈશાક સુદી ૧૫ નો છેલ્લો દિવસ ગણાય છે

૧૩ ગાડીભાડું દરેક જાતનાં અનાજ સીડ માટે દર ટને (કાચા વજન ઉપર) બાર આના લેખે બી વોર્ડનુ (ભુલેશ્વરથી દાણાબદરની હદ સુધીમાં) લેવુ પણ સીવરી સીવાય બહારની હદ સુધીમા દર ટને રૂ- ૧. લેવુ એવો ઠરાવ છે.

૧૪ વેપારીના નાણા બાબત મુકાદમને (વિલાયતી ચડગતવાળા મુકાદમો સિવાય) જવાબદાર લેખવામા આવે છે ભલે પછી માપેલા કે તોળેલા માલની રસીદ આપી હોય કે નહી. તે બાબતમા વાધો પડયે એસોશીએશનમા જાણ કરવા ઠરાવ છે રસીદ આપતા હોય તેઓએ વળતે દિવસે બપોરે બાર વાગ્યા અગાઉ રસીદો તૈયાર રાખવી જોઇએ, અને વેપારી લેવા જાય ત્યારે આપવી જોઇએ, અને રસીદ નહી આપતા તેણે ચીઠ્ઠી આપવીજ જોઇએ.

૧૫ તેમજ ઓર્ડરનો માલ જે મુકાદમના ગોડાઉનમા આવે તેજ તે માલની ઘટ, તોલ, કવોલીટી, બારદાન વિગેરે નક્કી કરાવી આપવા બધાયેલ છે તથા માલની સરવાઈ પણ તેજ આપે અને નાણા આપવાની જોખમદારી પણ તેનીજ છે.

૧૬ તથા મારવાડી બજારના ઓર્ડર અથવા રેલ્વે રસીદના માલનાં તોલ ઘટ, કવૉલીટી, બારદાન વીગેરે નક્કી કરવા અથવા સર્વેઅર નીમવાની ફરજ મુકાદમની છે

૧૭ મુકાદમ વગર માલ લેતા હોય તેવા માલ લેનાર પાસેથી ભરેલા માલના નાણા વલતે દિવસે લેવા માલના નાણા વેપારીઓ ખરીદનાર પાસેથી વળતે દિવસે સાજસુધી લેશે તેવી રીતે નાણા ન મલે તો ત્રીજે દિવસે સાજ સુધી મુકાદમોએ માપેલા માલના નાણા પોતાના પદરથી ચુકાવી આપે પણ જેઓ રોકડા નાણા આપી માલ ભરી જવા માગે તો માલ આપવાને હરકત નથી.

૧૮ માલ તોલાવી ખરીદનાર, પૈસા અગર રસીદ ન આપે ત્યા સુધી એસોશીએશનના મેબર સિવાયનાને માલ કાઢી આપે નહી. ખરીદનાર ચાર દિવસની અદર માલ ન ઉપાડે તો ત્યારબાદ દર ગુણીએ એક આના લેખે ભાડુ લેવુ. માલ ઉપાડયા પછી માલ બરાબર ન હોય અને નાપાસ થાય તો રસીદની

સામા જે રકમ રાખવામા આવી હોય તે ખરીદનારને વગર વ્યાજે પાછી મલે, અને ખરીદનાર પોતાને ત્યા માલ રહે તેનુ ગોદાઉન ભાડુ માગી શકે નહી

૧૯ હિસાબ ચુકવનાર મુકાદમ હોય તો ટોપલીના પેસા કાપી આપવા, પણ અન્ય ત્રાહિતને માટે આપવા નહી હિસાબના નાણા વલતે દિવસે લેવા, પણ જેઓ મોડી રાત્રે હિસાબ આપતા હોય, તો તેઓએ વ્યાજ શીખે ત્રીજે દિવસે નાણા વેચનારની પેઢી ઉપર આપી આવે તોળેલા માલના નાણામાથી ડીફરન્સના નાણા વાળી શકાય નહીં

૨૦ તૈયાર સોદાનો માલ તોલાવવામા એસોશીએશન વચ્ચે પડતી નથી, પરતુ તોલાયેલા માલના નાણા ન મળ્યા હોય તો તે બાબત એસોશીએશન હાથ ધરે છે તેમજ રસીદો ઉપર એડવાન્સ ન આપે તેની સાથે એસોશીએશનના મેબરોએ કામ કરવુ નહીં

૨૧ જે માલ **ડીલીવરી ધારે** વેચાય, તેમા વેચનાર ગોદામ ડીલીવરી માલ મોકલે, તે ખાલી કરી લઇ, એલાવસ તરીકે માલની કીમતના નેવુ ૯૦ ટકા તો લેનારે આપવાજ જોઇએ બારદાન કોલીટીના સબધમા ૧૦ દસ ટકા રાખી શકે ડીલીવરી ધારે આખો લાટ તોળવો પડે તો તેમા છુટ તરીકે ફક્ત બારદાનનું વજન કાપી આપવુ

૨૨ **બજારધારામા**–તૈયાર માલ વગર તોલે ખરીદનારના ગોડાઉન ઉપર મોકલવો નહી (૨) ધર્માઉના હડ્રવેટ એકે એક દોકડો અથવા ખાડીએ એક આનો વધારે ચડાવી હિસાબ ચુકાવી દેવો (૩) તોલીને વેચાતા માલમા બારદાન જેવુ હોય તેવુ માલમા આપવુ અને બારદાનનુ તોલ કાપવુ નહી (૪) તોલીને વેચાતા માલમા ગુણી ૧ એક રતલ ૨॥ થી વજનમા વધુ હોય તો તે વધારાનુ વજન માલ તોલતી વખતે મુજરે દેવુ અને બારદાનનુ એલાવસ હડ્રવેટ અગર ખાડીએ ઠરાવ્યુ હોય તો તે ભાવમાથીજ કાપી આપવુ પરતુ કપાશીઆમા તો બારદાન જેવું હોય તેવુ પાસ સમજવુ (૫) સોદો નવો બારદાનનો થયો હોય, અને જુનુ આપવામા આવે તો સમજુતી ન થઇ હોય તો એલાવસ (કડદા) દાખલ હડ્રવેટે એક આનો અને ખાડીએ હોય તો દર ખાડીએ ચાર આના ગણવાનો રીવાજ છે (૬) સીગદાણામા ગુણી એકમા કડદો ૭ સાત રતલ જેટલો નીકળે ત્યા સુધી ગણવો નહી વધારે નીકળે તો કડદો આપવો અને માલ જોઇ કડદો નક્કી કરવો

૨૩–જે સીડ વ્હીટના સોદા થાય છે, તેમા ગુણીના સોદાના ભરતી કેટલી આવે છે તે હકીકત —

અલસી	ગુણી	એકમા	હંડરવેટ	૧॥
સરસી	,,	,,	,,	૧॥-૧૪ રતલ
ઘઉ	,,	,,	,,	૨
શીગદાણા / ખસખસ / એરંડી	,,	,,	,,	૧॥
કપાશીઆ	,,	,,	,	૧।

૨૪ હવે દરેક માલની ઘટ શા પ્રમાણમા લેવા દેવાનો રીવાજ છે તેની તથા તે સબંધી બીજી હકીકત:—

માલની ઘટ બારદાન શીખેના વજન પ્રમાણે લેવી દેવી (૨) ઘટ કાઢવામા હરવાલો એટલે તારની ગુથણીની ચાલણી કે ચાલણો વાપરવા દેવો નહી (૩) ઘટ ચડતા તથા બાદ થતા જે નક્કી હંડરવેટનો તોલ થાય તેજ કબાલામા ભરી શકાય (૪) ઘટ તેજ દિવસે સાફ થવીજ જોઈએ

અલસી સરસી તલ રાઈ ખુરસાણીમા ઘટ ટકા ૬) થી વધતી ઓછી લેવી દેવી ખસખસમા ઘટ ટકા ૮) થી વધતી ઓછી લેવી દેવી ગુજગતી સરસીમા ઘટ ટકા ૬ થી વધતી ઓછી લેવી દેવી એરંડામા ટકા ૪ ચારથી વધતી ઓછી લેવી દેવી

અલસીમા ડીલીવરી ધારે જો ઘટ આઠ ટકા કરતા વધુ હોય, ઘઉમા ચાર-ટકા કરતા અને એરંડામા નવટકા કરતા વધુ હોય તો વેચનાર દર ૧૦૦ ગુણીએ રૂા ૩॥ કલીનીંગ ચાર્જ આપે અલસીમા અલસી સિવાયના બીજા તેલીબીઆ માટી તરીકે ગણવામા આવે. થોથનો ભાવ કબાલાના ભાવથી પોણો, ડામીજ બીઆનો ભાવ અરધો અને સહેજ ડામીજ બીયાનો ભાવ પોણો અને અરધા ટકા કરતા જેટલો વધારે પાકો દાણો હોય અને અરધા ટકા કરતા જેટલો વધુ છાટવાળો દાણો હોય તેનો ભાવ કબાલાના ભાવથી ચૌદ આના ગણાય આમ દરેક ચીજના રીવાજ જુદા જુદા છે

મજકુર ધારાઓ એસોશીએશન તરફથી ફેરફારને આધિન છે

અનાજમાથી ઘટ કેવી રીતે કાઢે છે તથા તેના હિસાબ કેવી રીતે ગણાય છે તેની હકીકત:—

ઘટ કાપવાના રીવાજ દરેક બજારના જુદા જુદા છે જે ઉપર મુજબ જણા-વેલ છે કારણ કે માલની કોલીટી ઉપર તે ધારાનુ બધારણ દીસે છે. હવે જ્યારે

ઘટ કાઢવી હોય ત્યારે તોળી લીધેલી તમામ ગુણોમાથી અમુક દસ કે પંદર ગુણોમા બાબુ મારી દરેકમાથી સરખે હિસ્સે થોડો થોડો નમુનો એકઠો કરવો પછી તે નમુનાનો તોલ કરવો તોલ કર્યા પછી અંદરથી કચરો કાઢી નાખી, સાફ કરાવી ફરીથી તોલી તે પ્રથમના નમુનાના તોલમાથી બાદ કરવો જે બાકી રહે તે ઘટ (જે કચરો કાઢી નાખતા ઘટ લાગે તેનુ નામ ઘટ) મજકુર ઘટ ૪-૬-કે ૮ એમ અમુક ટકા સુધી સો હંડરવેટે નહી ગણવી, એવો રીવાજ હોય છે પણ તે ઉપરાત ઘટ લાગે તો મજરે લેવાનો રીવાજ છે તેમજ ધારાના ટકા કરતા ઓછા ટકા ઘટ આવે તો તેટલી પુરી કરી તેની કીંમત લેવામા આવે છે એટલે જે જાતનુ અનાજ હોય તે અનાજની ઘટનો જે ધારો હોય, તે કરતા જો ઓછી હેય તો તેટલી મજરે આપવી અર્થાત્ તેટલા ટકા પુરા કરી આપવા, અને જો વધારે હેય તો તે આવેલી ઘટમાથી ધારાની ઘટ બાદ કરતા જે બાકી રહે તેટલા ટકા નક્કી ઘટ ૧૦૦ હંડરવેટ ઉપર આવી સમજવી **તે ઘટના હિસાબ ગણવાની રીત —**

ઉપર મુજબ બાદબાકી કરતા (કચરો તોલતા જે વજન થયુ તે) જે ઘટ આવી, તેને કુલે અનાજની ઘટ કાઢવા સારૂ ૧૦૦ સોએ ગુણી જે આવે તેને કાઢેલા નમુનાના તોલેથી ભાગવા અને જે જવાબ આવે તે સો હંડ્રવેટના ઘટના ટકા ગણાય છે પછી તેના રીવાજ મુજબ ૪-૬-૮ ટકા જે ઘટના ગણવાનો રિવાજ હોય તે બાદ કરવા જે બાકી રહે તે સો હંડરવેટ ઉપર આવી જાણવી

હવે તોળેલ માલ જેટલા હંડ્રવેટ હોય તેમાથી બારદાન બાદ કરતા જે નક્કી હંડરવેટ રહે, તેને આવેલી ઘટે ગુણી તેનો જે ગુણાકાર આવે તેને ૧૦૦ એ ભાગતા જે આવે તેટલા હંડ્રવેટ જાણવા અને બાકી વધે તે દોકડા જાણવા અને પછી ૬૧ દોકડાના ૭ રતલ (એટલે ૧૧૨ થી ગુણી ૧૦૦ એ ભાગતા જે જે આવે તે રતલ) એવી રીતે હિસાબ ગણી નક્કી રતલ કરી તોળી આપેલ અગર લીધેલ માલમાથી હંડરવેટ, રતલ તથા તોલા બાદ કરી જે હંડરવેટ રતલ અને તોલા બાકી રહે તેના હિસાબ હંડરવેટના ભાવ મુજબ કીંમત ગણવી

દાખલો —

સરસીની ગુણી ૩૫ તોલમાં બારદાન બાદ કરતાં હંડરવેટ ૧૮૦ અને ૩ રતલ થયા, તે મધ્યેથી નમુનાનુ અનાજ ૧૫૦ તોલામા ૧૬ તોલા ઘટ આવી તો કુલે ૩૫ ગુણીની ઘટ કેટલી ? ઘટનો રીવાજ ૬ ટકા છે.

૧૫૦) ૧૬૦૦ (૧૦ાા તોલા
૧૫૦૦
———
૧૦૦
૭૫
———
૨૫
×૧૦૦
———
૧૫૦) ૨૫૦૦ (૧૬ દોકડા
૨૪૦૦
———
૧૦૦
×૧૬
———
૧૫૦) ૧૬૦૦ (૧૦ બદામ
૧૫૦૦
———
૧૦૦

ઉપર મુજબ ૧૬×૧૦૦=૧૬૦૦ ને નમુનાના તોલા ૧૫૦ થી ભાગતા ૧૦ાા તોલા ૧૬ દોકડા અને ૧૦ બદામ આવી આમા તોલા કાઢતા બાકી શેષ રહે તેને ૧૦૦એ ગુણી દોકડા કરી એજ તોલાથી ભાગતા જે આવે તે દોકડા જાણવા અને જે બાકી દોકડા રહે તેની ૧૬ એ ગુણી બદામ કરી તેજ તોલાથી ભાગવા એટલે ભાગાકાર તોલા દોકડા અને બદામ આવશે

એટલે ૧૦ાા તોલા ૧૬ાા દોકડા આવ્યા તે ૧૦૦ હંદરવેટની ઘટના ટકા આવ્યા

———

તેમાથી ૬ — ૭ ટકા રીવાજ મુજબ બાદ રાખ્યા એટલે

———

૪ાા ૧૬ાા રહ્યા તે એકસો હંદરવેટની રાશ આવી તો આખા તોલની ઘટ કેટલી તે કરવા સારૂ ૧૮૦ હંદરવેટ અને ૩ રતલથી ગુણી ૧૦૦ એ ભાગવા અને ઉપર મુજબ હિસાબ કરવો એટલે

૪ાા—૧૬ાા
×૧૮૦—૩

———

૮૩૯ાા હં ૭ રતલ ૪ તોલાને ૧૦૦ થી ભાગતા ૮ાા હં ૧૪ાા રતલ ૭ તોલા આવ્યા તેના પાકા તોલા (૬ા દોકડાના ૭ રતલ લેખે એટલે ૧૪ાા રતલને ૧૧૨થી ગુણી ૧૦૭એ ભાગતા પાકા તોલા) હં ૮ાા–૧૬ાા–ાા તોલો આવ્યા તે ૧૮૦ હં અને ૩ રતલમાથી બાદ કરી કરેલા ભાવે હિસાબ ગણવો

હવે દરેક **અનાજ સંબંધી ઉત્પત્તિ અને આયાત નીકાશ સંબંધી ઉપયોગી** હકીકત નીચે મુજબ છે —

ઘઉં—(**Wheat**) ઘઉં સબંધી હકીકત તો સહુ કોઇના જાણમાજ હોય મુબઇમા દરેક દેશાવરથી ઘઉની આયાત થાય છે લડાઇના વખત દરમ્યાન અને તે બાદ કંટ્રોલના વખતમા અને ૧૯૧૮–૧૯ મા ઠેઠ આસ્ટ્રેલીઆથી આયાત થઇ હતી આપણા દેશના ઘઉમા ખડવો, સફેતપીસી, કાનપુરી પીસી, કરાચી બંગલો, પીસી સેવની, લાલ પીસી, શરબતી પીળા, લાલ કાઠા, ચન્દુસી વિગેરે ઘણી જાતો છે વાયદામા મારવાડી બજારમા જે માલ તોળાય છે તે દીલ્હી પીસીની બોલીમાં લેવડ દેવડ થાય છે

ઘઉં ઊગાડનારા દુનીઆમા મોટા દેશો—(૧) યુનાઇટેડ સ્ટેટસ અમેરીકા (૨) રૂશીઆ (૩) હીંદુસ્થાન (૪) આર્જેન્ટાઈન અને (૫) કાનેડા તેમજ આસ્ટ્રેલીઆ છે, તેમા હીંદુસ્થાન ત્રીજે નબરે ઉપજમા આવે છે હીંદુસ્થાનમા ઘઉંનો પાક ખાસ પંજાબમા મોટો છે. ઘંઉનો પાક માર્ચ એપ્રીલમા પાકીને મે માસમા તૈયાર થાય છે અને એપ્રીલથી આગસ્ટ સુધી મોટા પ્રમાણમા ચડગત થાય છે કલકત્તા, કરાચી અને મુબઇ એ ત્રણ ચડગત કરનારાઓમા મુખ્ય ગણાય છે કરાચીમા ૬૫૬ રતલની ખાડીનો હીસાબ, મુબઇમા ૭૫૬ રતલની ખાડીનો અને કલકત્તામા ૧૮૨ થી ૨૨૪ રતલના હિસાબે ભાવ થાય છે

આ ઉપરાત ઘઉનો આટો સોજી મેદો પણ મોટા પ્રમાણમા મુબઇથી ઇજીપ્ત, મોરીશ્યસ, એડન, સીલોન, સ્ટેટસ સેટલમેટસ વીગેરે સ્થળોએ ચડગત થાય છે

અલસી (Linseed અલસીની ઉત્પતિ મિસરમાથી થઇ છે હાલ ઇરાની અખાત અને કાળા સમુદ્રની વચ્ચેના પ્રદેશમા કુદરતી રીતે ઉગી નીકળે છે અલસીનો મુખ્યત્વે પાક લાપ્લાટા, આર્જેન્ટાઇન, હીંદુસ્થાનના મધ્ય પ્રાતોમા અને બીરાર, સયુક્તપ્રાતો, બીહાર ઓરીસા, બગાળ, પંજાબ, હૈદરાબાદ, કોટા તેમજ મુબઇ ઇલાકાના કેટલાક ભાગમા અને દક્ષીણ ભાગમા થાય છે અલસી રાતા રંગની, કાળા રગની, કાબરી તથા સફેત રગની આવે છે, તેનુ તેલ ખાવાના કામમા આવે છે, તથા મોટેભાગે રગમા ઉપયોગ થાય છે ખોળ ઢોરને ખવરાવવામા તથા ખાતરમા વપરાય છે અલસીના છોડના રેસા થાય છે અને તેના તતુનુ જે કાપડ બને છે, તેને ફ્લાક્સ કહે છે જે માદા માણસના કામમા વપરાય છે આપણા દેશમાથી અલસી યુરોપ ખાતે ચડે છે જ્યા તેનો દરેક રીતે દવા માટે તથા ઉપર કહેલા બીજા ઉપયોગમા આવે છે અલસીનો ભાવ હંડરવેટ ઉપર થાય છે

સરસી (Rapeseed) સરસીનો પાક પંજાબ તરફ વિશેષ પ્રમાણમા છે, તેમા કાનપુરી પીળી, અને લાલ દીલ્હી ઇટાવાનો માલ સારો ગણાય છે તેમજ ગુજરાતમા પણ રગે પીળી સરસી નીપજે છે સરસીની ચડત મુખ્યત્વે કરીને દીલ્હી, ભટીડા, હિસાર, બરગુડી તથા દીલ્હી અબાલા રેલ્વેપરના સ્ટેશનોથી વિશેષ પ્રમાણમા થાય છે અને અત્રેથી યુરોપ જાપાન વિગેરે સ્થળે ચડે છે કરાચીમા ભાવ ૬૫૬ રતલની ખાડીનો થાય છે મુબઇમા હંડરવેટનો ભાવ થાય છે

એરંડા (Caster-seeds) દુનીઆના ઘણા ભાગમા થાય છે ઇરાન, અરબસ્તાન, ચીન, જાપાન, આફ્રીકાના ઘણા ખસ ભાગમા, ઉત્તર અમેરીકા, ઇટાલી અને ઇસ્ટ ઇંડીઝના ટાપુમા તથા હીંદુસ્તાનમા પણ થાય છે હીંદુસ્થાનમા

સુરત, અમદાવાદ, ધારવાડ, સોલાપુર, બેલગામ તથા મુબઇ ઇલાકાના બીજા ગામોમા પણ થાય છે મદ્રાસ ઇલાકામા, હૈદરાબાદ સ્ટેટમા પણ થાય છે તેમા એરંડી ચોમાસુ અને કાયમ રહે એમ બે જાતની થાય છે મુબઇ ઇલાકાની એરડી કાળાશની, મોટી અને તે ઉપર ધોળાડાઘ હોય તેમ થાય છે અને બનત સુધી શેરડીના વાડને ફરતી વાવવાનો રીવાજ છે એરડાની નીકાશ યુરોપના દેશો તથા આસ્ટ્રેલીઆ ખાતે મોટા પ્રમાણમા થાય છે મદ્રાસ તરફ થતા એરડા જાડા હોય છે, અને ગુજરાતમા ઝીણા થાય છે ઝીણો માલ તે સારો મુબઇમા ૨૦ મણની ખાડીને હિસાબે અને કલકત્તામા મણ ઉપર ભાવ થાય છે એરડીઉ દવામા, સચા વિગેરે કામમા, દીવેલ તરીકે, ગાડા ઉઘવામા, રેચમા વીગેરે અનેક ઉપયોગમા આવે છે એરડાનો ખોળ ખાતરમા કીમતી ગણાય છે

સીગદાણા (Monkey nuts) એટલે માડવી, મગફળી કે ભોય-શીંગ, એ હીદુસ્થાન, આફ્રીકા, બ્રાઝીલ વિગેરે જે ગરમ દેશો છે ત્યા થાય છે હીદુસ્થાનની મગફળી કરતા પૂવ આફ્રીકાના બદરો મુસબી, બેરા, ડેલાગોઆબે વિગેરે તરફની માડવીનો દાણો ઘણો મોટો થાય છે હીંદુસ્થાનમા મોટો પાક મદ્રાસ ઇલાકામા, ઈરોડ, કડપા વિગેરે ત । મુબઇ ઇલાકામા તેમજ કર્ણાટક અને સતારા જીલ્લામા થાય છે તેનો ઉપયોગ આપણા દેશમા ફરાળમા, તેમજ તેલ કાઢવામા થાય છે તથા અહીથી યુરોપ ખાતે નીકાશ થાય છે, તેના મોટે ભાગે મદ્રાસ તથા મુબઈથીજ ચડ । થાય છે ચઢાવ્યા પહેલા છાલા ફોતરા કાઢી નાખી દાણા કરી ગુણો ભરે છે મોટે ભાગે ફ્રાન્સના બદરે વિશેષ ખપે છે કેમકે તેના તેલમાથી સુગધીક સાબુ વિગેરે બનાવે છે તેનો ખોળ ખાતરમા તથા ઢારોને બત્તરાવવામા વપરાય છે બીજા ખોળ કરતા આમા **પ્રોટેન** વધારે પ્રમાણમા રહેલુ હોય છે હાલમા માડવીનુ તેલ કાઢવાની મીલો આપણા દેશમા ઘણી થઇ છે જે તેલ ઘણે ભાગે મીઠા તેલની સાથે ભેળસેળ કરી વેચવામા આવે છે મુબઇમા ૨૦ મણની ખાડીને હીસાબે ભાવ થાય છે અને તેલનો ભાવ મણના ઉપર થાય છે

તલ (Sesame) ઉત્તર હીદમા સયુક્ત પ્રાત સિવાય હીદુસ્થાનના દરેક ભાગમા થાય છે તે ઉપરાત આફ્રીકાના પૂર્વ કાઠેના બદરોમા ઠેઠ ડેલાગો આબેથી તે જગબાર સુધીના દરેક ભાગમા, મીસરમા તેમજ દુનીઆના ઘણા ભાગમા વવાય છે તલ રતા, કાળા, કાબરા અને ભુરા થાય છે સફેત રગના હોય તેને તલ્લા કહે છે તેમાથી બીજા તલ કરતા તેલ વધારે નીકળે છે તલમા ઘણી જાતો છે જેવી કે હાવરી સફેત, જાડા કાબરા, કાળા, શરાદીયા, પુરબીઆ, આશાઢી તલી વિગેરે તલનુ વાવેતર આપણા દેશમા કાઠીઆવાડ,

ખાનદેશ, નાશીક, અહમદનગર, સોલાપુર, કર્ણાટક જીલ્લો તથા ધારવાડમા મોટા પ્રમાણમા થાય છે તેમાથી કાઢવામા આવતુ તેલ તથા ખોળ મોટે ભાગે દેશ માજ ખપી જાય છે, છતા નીકાશ યુરોપાદિ દેશોમા થાય છે મુબઈમા ૨૦ મણની ખાડીનો ભાવ થાય છે કરાચીમા ૬૫૬ રતલની ખાડીનો ભાવ થાય છે

કપાશીયા (Cotton Seeds) કપાસના બીને કપાશીઆ કહે છે, જે જીનમા રૂ લોઢાયા પછી કાપુસમાથી છુટા પડે છે તેનો મુખ્ય ઉપયોગ ઢોરોને ખાણુ આપવામા આવે છે કપાશીઆ ખવરાવ્યેથી દુધમા ઘીનુ સત્વ વધે છે કપાશીયાનુ તેલ નીકળે છે, અને તે ખાવામા તથા મીઠાઈ તળવાના કામમા આવે છે, તથા તે તેલ સુગધી તેલમા ભેળવી વપરાય છે, તેથી બાલ વધે છે, અને મગજને થડક આપે છે મુબઈમા વરાડી, મુગલાઈ, ઘાટી, ઇટાવા એ નામના દેશાવર ઉપરથી તે તે નામની જાત આવે છે કપાશીઆની મુખ્ય પેદાશ ભરૂચ જીલ્લો, વરાડ, ખાનદેશ તથા કાઠીઆવાડમા થાય છે જ્યાથી મુબઈ બદરે આવક થાય છે, તથા બીજા દેશાવરો ખાતે નીકાશ પણ થાય છે ઉપરની જાતો મુબઈ ઇલાકાની ગણી, તે ઉપરાત દીલ્હી કાનપુરી જાત અમેરીકન કપાશીઆની જાત અને બગાળા તરફના કપાશીઆની જાત બજારમા આવે છે મુબઈમા કપાશીઆનો ભાવ ૨૮ મણની ખાડીનો થાય છે

ખસખસ (Opium seeds) ખસખસના છોડ હીંદુસ્થાનમા ફક્ત પટણા, બિહાર, માળવા અને કડી પ્રાતમા થાય છે, તેમજ ચીન, સ્પેન, અલ્જીરીઆ ફ્રાન્સ, સીસીલી, ગ્રીસ અને સાઇપ્રસના બેટોમા થાય છે ખસખસના ઝીડવામાથી અફીણ નીકળે છે મુબઈ ઇલાકામા અફીણનુ વાવેતર કરવાની સરકારની મનાઈ છે બીજા પ્રાતોમા જ્યા વવાય છે ત્યા સરકારનો પરવાનો લેવો પડે છે અને તેમાથી ઉપજતુ અફીણ પરબારૂ સરકારી ઠરાવથી સરકારને આપી દેવુ પડે છે અફીણના બીને ખસખસ કહે છે હીદુસ્થાનમા વાવેતર થયા પછીજ તેનુ વાવેતર ચીનમા થયુ હતુ અને હાલ ત્યા મોટા પ્રમાણમા વવાય છે કેમકે ચીના લોકો અફીણના શોખીન છે ખસખસમાથી તેલ કાઢવામા આવે છે તેનો ખોળ જાનવરોને ખવરાવાય છે ખસખસનુ તેલ સ્વાદ રહિત હોવાથી "ઓલીવ" તેલની સાથે ભેલવવામા આવે છે ખસખસનો ભાવ હડરવેટ ઉપર થાય છે

૧૩–ઘી (ghee)

મુબઇમા ઘીની આયાત કાઠીઆવાડ, ગુજરાત, મધ્યપ્રાત વિગેરે દેશોમાથી થાય છે તેમા ઘી પોરબદરી ઊચુ ગણાય છે, જે ઘી ખાસ તળપદ પોરબદરમાનુ હોતુ નથી, પણ બરડાના ડુગરનો જે પ્રદેશ છે, તેના નાના ગામડામાથી માલ ભેગો કરી, મોટા તાવા કરી વેપારીઓ પોતાનો માર્કો કરી વેચે છે તેમા ભાણા લવા અને ભીમા લવાના મારકાનુ (નિશાનીવાળા ડબાનુ) ઘી જે આવે છે તે વેપારીઓમા જાણીતુ છે કારણ કે તે ઘી એકજ પ્રથાનુ અને હમેશા તાવો સારો કરીને તથા ડમા નીટ કરી ભરતા હોવાથી વખણાય છે નહીતર જેમ ' ઘીનુ ગણુ અને તેલનુ તણુ " જે કહેવત છે તે આમને લાગુ પડતી નથી આ સિવાય મેદરડા, રાજકોટ, હાથરસ, સાગર, વેરાવલ, બેલગામ, અમદાવાદ અને સુરત વિગેરે સ્થળોનુ ઘી આવે છે, તે તે ગામના નામ મુજબ માલના નામ અપાય છે અને તે નામથીજ બજારમા માલ વેચાય છે ઘીબજાર બદર ઉપર ખાડ બજારને નાકે આવેલુ છે, જ્યા હજારો ડમાની લે વેચ થઇ શકે છે

ઘીનો ભાવ મુબઇના મણ ઉપર (૨૮ રતલનો) ઠરાવવામા આવે છે તેમા બારદાન ડબા એકે રતલ ૨॥ અઢી કાપી આપે છે બદર ઉપર ચાર ડબે વધારાના અઢી રતલ અને એકસો ડબે બીજા દમ રતલ વધારે બારદાન મલે છે વટાવ ૨૬ ૧બધ માલમા ટકો ૦॥ અરધો દર સેકડે હિસાબમાથી કાપી આપે છે ઘીની જગાત અને ટાઉન ડયુટીમલી દસ ટકા હોવાથી કાઠીઆવાડમા પાકા મણનો જે ભાવ હોય તજ ભાવ અહી કાચા મણનો પડે છે હિસાબ ચોથે કે પાચમે દિવસ લેવાનો ધારો છે ઘી મુખ્યત્વે કરીને હિદુસ્થાનમાજ વિશેષ ભાગે વપરાય છે અમેરીકા યુરોપઆદિમા તો માખણ (બટર) મલાઇ વીગેરે પરભારૂ જે "ડરી" (Dairy) મા તૈયાર થઇ ડાબલા ભરાય છે તેજ વપરાય છે તોપણ યુરોપ, આફ્રીકા, અમેરીકા આદિ દેશોમા જ્યા હીદીભાઇઓનો વસવાટ છે, ત્યા ઘીની નીકાશ થાય છે, તે ઉપરાત એશીઆઈ તુર્કસ્તાન, ઈરાનનો અખાત, આફ્રીકાના દક્ષીણ પૂર્વ ભાગના તમારૂ દેશો નાતાલથી તે જગબાર મોબાસા સુધીના આખા પૂર્વ કીનારાના તમામ બદરો તરફ જાય છે જર્મન બ્રીટનના ૧૯૧૪–૧૯ ના જબરા સગ્રામ વખતે ઘી મેસોપોટેમીઆ અને ફ્રાસ સુધી હીદી લશ્કરીઓ માટે ગયુ હતુ જેથી અત્રે ભાવ બહુજ વધી ગયા હતા એટલે મુબઇ॥ મણના રૂા. ૬૦ થયા હતા

ઘીની ચડત મુખ્યત્વે કરીને મુબઇ, અને પોરબદરથી થાય છે જામનગરથી પણ થોડી ઘણી નીકાશ થાય છે, કારણ કે બરડાનો મુલક જે જામનગર તથા પોરબદરની હદમા છે અને ત્યાના રબારીઓ ઢોર ત્યા ચરાવતા હોવાથી ત્યા થતા ઘીને પોરબદરી ઘી કહેવામા આવે છે જે માલ ઉચો હોવાથી તે બે બદરોએથી નીકાશ થાય છે આ જણાવેલા સ્થળોએ જેવુ ઘી થાય છે તેવુ આખા હીદના કોઇ પણ સ્થળોએ થતુ નથી

મુબઇમા ઘીના ભાવ વધી ગયા હતા ત્યારે મલાયામાંથી પણ ઘી આવ્યુ હતુ કેટલાક ઘીમા કોપરાનુ તેલ, કોકમનુ ઘી, બટાટા અને સક્કરીઆ બાફીને તેનો ભેગ કરે છે, તેનજ તુરતના મરેલા ભેંસ વિગેરે દુધાળા પ્રાણીઓના થાન માથી ઘી જેવા પદાર્થની ચરબી નીકળી હોય છે તે પણ ભેળવે છે આ બાબત સને ૧૯૨૦ ની સાલમા કલકત્તા અને મુબઇમા ખાસ મારવાડી ભાઇઓએ પોકાર ઉઠાવ્યો હતો, જે તે વખતના છાપા વાચવાથી જણાશે ઘીનો ઉપયોગ મારવાડી ભાઇઓ વિશેષ પ્રમાણમા કરે છે, કારણ કે તેઓ તેલને બદલે બધી વસ્તુઓમા ઘીનોજ ઉપયોગ કરે છે

જુદા જુદા દેશાવરના ઘી અને તેની હકીકત

ઘી ખાવામા તુરત માખણનુ તાવેલુ હોય તે જેટલુ લહેજતદાર હોય છે તેટલુ બીજુ હોતુ નથી કાઠીઆવાડના કેટલાક ભાગોમાથી બનતુ ઘી માખણ તાવીને પરભાર જે ગાડવા ભરાય છે તે અચ્છી મીઠાસ આપે છે, જો કે દેખાવમા નરમ હોવાથી ઉપરથી જોનારને મોહ લાગતો નથી પરતુ નકલી બાધાના ઘી કરતા તે ઘી ઘણુ સ્વાદીષ્ટ હોય છે અને ભાવમા પણ મણ પછવાડે પાચથી સાત ટકા ઓછા હોય છે સુરતી ઘી પણ આવીજ જાતનુ સારૂં આવે છે

પોરબદરનુ બનાવટી બાધાનુ ઘી જે લીલવણી અને સુદર દેખાય છે તે ઘી દવા નાખી કઠણ માલ બનાવાય છે પણ ઉપલા ઘી જેવુ ખાવામા લહેજત વગરનુ હોય છે, તે ઉનુ કરો ત્યારે તેમા સોડમ પણ ન આવે તેવુ હોય છે, અસલ પોરબદરી ઘી જે તાવડા કરેલુ ભરાઇને આવે છે, તેમા પણ તાજા માખણનુ ભરેલુ ગાડવાના ઘી જેવી લહેજત તો નથી હોતી, પરતુ બીજાના કરતા માલ ઉચો ગણાય છે તે ભરેલા ડબામાથી પરચુરણ વેપારીઓ ફોડતી વખતે મોઢીઆનુ એકથી બે રતલ ઘી ઉપરથી કાઢી લે છે અને તેનો તાવો કરી કઠણ માલ બનાવે છે અગર મીઠાઇવાલાને ઓછા ભાવે આપી દે છે સાગરનુ ઘી પાણી જેવુ આવે છે જેથી તે વિશેષ તલવાના ઉપયોગમા આવે છે, તેમજ મારવાડી ભાઇઓ તે વિશેષ વાપરે છે

આફ્રીકામા ઘી બનાવતા ન આવડતુ હોવાથી, અને દુધને હલાવી હલાવીને પરબારૂ ઘી કાઢતા હોવાથી, તે તદન પાણી જેવુ અને હલકુ ઘી જે અહી આવે છે તે બીજા ઘીમા ભેળ કરીને ઘણા ઓછા ભાવથી પણ વેચાય છે જેનો ઉપયાગ તદન ગરીબ લોકો કરે છે

અહી ખાસ જણાવવાનુ જે હાલમા "ઘી બાર" 'વેજીટેબલ ઘી" વિગેરે બનાવટી ઘીની જાતો નીકળી છે, પણ તે ઘીની ગણત્રીમા નહી આવતા હોવાથી ઘી બજારના તેને દાખલ કરેલ નથી કેમકે જેમ કોકમના તેલને "કોકમનુ ઘી" બોલે પણ તે કાઇ ખવાય નહી તે મુજબ આ બનાવટી ઘીનુ સમજવુ

૧૪-તેલ (Oils)

મીઠુ તેલ એ ખોરાકની ચીજ હોવાથી, અને શરીરની તદુરસ્તી માટે તલનુ તેલ ઉત્તમ હોવાથી તેનો વપરાશ સર્વસ્થળે જોવામા આવે છે મુબઇમા તેલ તો ઘણી જાતના બીયાના વેચાય છે તલીનુ ચોખ્ખુ તેલ હવણા હવણામા મલવા લાગ્યુ છે બે ચાર વરસ અગાઉજ તલના તેલની સાથે માડવી (ભોયશીગ) ના તેલનો ભેગ કરીને વેચવામા આવતુ હતુ તલના તેલને મીઠુ તેલ કહેવામા આવે છે (કણઝીઉ) કરડીનુ તેલ સરસીયા તેલ જેવુ હોય છે સરસીયાની વાસ મીઠા તેલ કરતા વધારે તીવ્ર હોય છે અને સ્વાદમા ફેર હોય છે તલના તેલનો સ્વાદ સરસીયા કરતા ઘણોજ સારો લાગે છે આ બને તેલનો ઉપયોગ ખાવામા તળવામા તથા અથાણા વીગેરેમા થાય છે કણઝીયાનો ઉપયોગ દીવેલમા થાય છે

તેલ તલનુ, કોપરેલ, સરસીઉ, ખસખસનુ, અલશીનુ, તથા એરડીકુ મુબઇના મણ (૨૮ રતલનો) ના હિસાબે વેચાય છે અને હિસાબ વટાવ ટકો ના પા કાપીને તુરત નાણા લેછે

કોઇ પણ તેલનો ઉપયોગ સાબુ બનાવવામા થઇ શકે છે તેમજ વાર-નીસ પાલીશ, રોગાન, મીણબત્તી તથા માથામા નાખવાના જે તેલ આવે છે તેમા જુદા જુદા તેલો જેવાકે કોપરેલ, મીઠુ તેલ, વીગેરેનો ઉપયોગ કરાય છે

ઉપરના જે તેલો કહ્યા તે સિવાય વનસ્પતિના તેલો છે જેવાકે ગઇનુ કપુરનુ, બદામનુ, ચારોળી, પીસ્તા અને કાજુનુ, લવીગ, તજ અને મરીનુ આમ ઘણી જાતના તેલ આવે છે કેટલાક તેલ ફળોમાથી કાઢવામા આવે છે દાખલા તરીકે જમાલ ગોટાનુ તેલ જે ચામડીને લાગતાજ ચામડીને બાળી નાખે છે તે તેના ફળનુ તેલ છે વળી નારગી, સત્રા, મુસબી, લીબુ વીગેરેના ફળોની છાલમા ઓછુ વત્તુ તેલ રહેલુ હોય છે, જે કુદરતી રીતે સ્વાભાવિક સુગધમય હોય છે કેટલાક તેલો લાકડામાથી નીકળે છે જેવાકે સુખડનુ તેલ, ટરપીનટાઇન વીગેરે તેલો તે જાતના લાકડામાથી નીકળે છે નારીએલના કાચલામા પણ તેલ રહેલુ છે

દરેક પ્રાણીના શરીરમા ચરબી છે તે તેલનો એક પ્રકાર છે માછલીના શરીરમાથી ચરબી કાઢી જે તેલ બનાવે છે તેમા કોડલીવર ઓઇલ, વ્હેલના તેલો જેની મીણબત્તી બને છે તે આ પ્રકારના છે મહુડાના બીઆમાથી તેલ નીકળે છે તેને ડોળીઉ કહે છે, તે દીવેલના ઉપયોગમા આવે છે સુખડ વિગેરેના તેલનો ભાવ રતલ ઉપર થાય છે, કેટલાક તેલ ખનીજ પદાર્થના છે, જેવા કે ઘાસલેટ, રોક ઓઇલ અથવા ખડકનુ તેલ વિગેરે ઘાસલેટ (જુદી જુદી જાતના) અમેરીકાથી તથા રગુન, બાકુ (રૂશીઆ) વિગેરે [illegible]મા કે જયા

તેના કુવા નીકળ્યા છે ત્યાથી અત્રે આયાત થાય છે તે સ્ટીમરમા મોટી ટાકીમા ભરીને દરીઆમા લાગરે છે જ્યાથી પાણીના નળની પેઠે નળીઓ લગાડી બદર ઉપર આવેલી મોટી ટાકીમા ભરે છે ઘાસલેટના તેલના વેપારીઓની મોટી મોટા કુપનીઓ છે, જેવી કે સ્ટાડડ એઇલ કુ. બર્મા ઓઇલ ટ્રેડીગ કુ વિગેરે જેઓ પોતાની છાપનો માલ દેશના વેપારીઓને વેચે છે જે અસલ ઘાસલેટ આવે છે તે ૧૫૦ ડીગ્રીનુ આવે છે તેના ડબા ભરાઇને તૈયાર પેકબધ અત્રે આવે છે

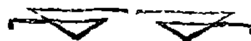
પીત્રોલ પણ તેલનીજ ગણત્રીમા આવે છે, જે મોટરમા ખાસ કરીને વપરાય છે

કઇ કઇ જાતના તેલો મુખ્યત્વે કરીની કયા કયા દેશાવરોનો ચાલુબાર હોવાથી ખપે છે તે નીચેના કોઠાથી જણાશે —

કોપરેલ	યુનાઇટેડ સ્ટેટસ અમેરીકા, ગ્રેટબ્રીટન જર્મની, બેલ્જીઅમ હોલાન્ડ એન્ડ સ્વીડન
એરડીઉ	આસ્ટ્રેલીઆ, ન્યુઝીલાડ, મોરીશ્યસ, સીલોન, મલાયાના ટાપુઓ અને યુનાઇટેડ કીગડમ
રાઇનુ અને સરસીઉ	મોરીસ, નાતાલ, ફીજી અને બ્રીટીશગાએના
ભોયશીગનુ	સીલોન, મોરીશ્યસ અને ફ્રાસ
તલીનુ	મસ્કત, એડન, સીલોન અને દારેસલામ તરફ પૂર્વ આફ્રીકાના બદરો
અલસીનુ તેલ	ન્યુઝીલાડ, હોગકોગ, આસ્ટ્રેલીઆ અને ગ્રેટબ્રીટન
કપાશીઆનુ	યુનાઈટેડ કીગડમ

આ બધા તેલ લડાઇ પહેલા જર્મની વિગેરે સ્થળોએ જતા તેલનો ઉપયોગ આગબોટ ઉપર પણ પુષ્કળ થયા કરે છે

હીદુસ્થાનમા જુદીજુદી જાતના બીઆમાથી તેલ કાઢવાની મોટી મીલોની સખ્યા ૨૦૦ જેટલી છે, જેમા મુબઇ ઇલાકામા ૩૦ છે, જે મુબઇ, અમદાવાદ વડાદરા, પુના, ભાવનગર, સોલાપુર, બારસી, કરાચી, અને હુબલી વિગેરે સ્થળોએ આવેલી છે એકલા મુબઇમાજ ૧૪ ને આશરે છે તે સિવાય આસામમા ૫, સયુક્ત પ્રાતમા ૯, વરાડ અને જોડયા પ્રાતમા ૭, મદ્રાસ ઇલાકામા ૭૪, પજાબમા ૭, બ્રમામા ૫, બીહાર અને ઓરીસામા ૫, અને બગાળામા ૫૭ છે આ ઉપરાત તેલીબીઆ પીલવાના નાના મોટા ઘાણા છે તે જૂદા.

૧૫-ગોળ (Treacle)

ગોળની મુખ્ય બનાવટ શેરડીના રસમાથી કાઠીઆવાડ, ગુજરાત, દક્ષીણમા ધારવાડ જીલ્લો, સાગલી, મીરજ વીગેરે સ્થળે થાય છે બગાળામા ખજુરમાથી પણ ગોળ બનાવવામા આવે છે ગુજરાત, કાઠીઆવાડમા ગોળના ઘડા ભરે છે, તેમજ ભીલા પણ પાડે છે પુનામા ૧૨૦ પાકા બગાલી શેરના મોટા ચાકા કે ઢેફા પાડે છે એક પલ્લો ગોળ લઇએ તો ૨૪૬ શેર ગોળ આવે શેરડીના એક એકરમાથી આશરે ૨૮ થી ૩૦ મણ ગોળ ઉતરે છે હીદુસ્થાનમા દર વરસે એસી લાખ મણ ગોળની નીપજ થાય છે મુબઇમા સાકરના કારખાનાવાલાઓ ખાડના મેલમાથી ગોળ બનાવે છે અને તેના ચાકા પુનાના ગોળના ચાકા જેવા પાડે છે શેરડીના રસના ગોળના કરતા આ ગોળ ઘણો હલકો હોય છે, અને ખાવામા ભુકા જેવો લાગે છે

મુબાઇમા ગોળ ૨૧ મણની ખાડી તોલ ગણે ૪૨ ગણે છે, વટાવ ૦।। અરધો ટકો કાપી આપે છે અને હિસાબ બીજે દિવસે લેવાય છે

ગોળ સબધી ઉપયોગી હકીકત ખાડની વીગત વાચવાથી જણાશે

૧૬-ખાડ (Suger)

ખાડ મુખ્યત્વે કરીને શેરડીમાથી નીપજે છે, જો કે જર્મની વીગેરે બીજા દેશોમા ખાડ જુદી જુદી ગળાશવાળી ચીજો જેવી કે બીટરૂટ, ગાજર આદિમાથી પણ બનાવવામા આવે છે બગાળામા ખજુરમાથી ખાડ બનાવવામા આવે છે હીદુસ્થાનમા શેરડી ઘણા ખરા ભાગોમા થાય છે રોઝી રાતી અને સફેત એવી બે જાતની થાય છે જો કે આખા હીદમા ચાલીસ જાતની શેરડી નીપજે છે જેમાથી ખાડ કરતા ગોળ વિશેષ પ્રમાણમા બનાવવામા આવે છે ખાડનો મોટો પાક મોરીશયસ, જાવા, ફીલીપાઇન ટાપુઓ અને આસ્ટ્રેલીઆમા થાય છે, તે ઉપરાત હીંદ-જાપાન દક્ષીણ આફ્રીકા અને યુરોપના બીજા દેશોમા પણ થાય છે, અને નીકાશ કરાય છે જે બધી હકીકત નીચે આપવામા આવી છે

ખાડ દુનીઆના બધા ભાગોમા થાય છે છેલ્લા દશકામા ખાડની ખીલવણી એટલા મોટા પ્રમાણમા થઇ છે કે દરેક સ્થળે ખાડ બનાવવાના કારખાના ઉભા થયા છે, અને શેરડીના પાકનુ વાવેતર થાય છે **મોરીશયસ**મા ઉગાડવામા આવતા પાકમા સઉથી અગત્યનો પાક શેરડીનો છે, જે સવાબેલાખ એકર જમીનમાથી પોણા બે લાખ એકર જમીન શેરડી વાવવામાજ ઉપયોગ થાય છે

આ પાક ઉપર ત્યાના લોકોનો એટલો બધો આધાર છે કે દરેક ધધા ઉપર આ પાકની અસર થાય છે શેરડી પીલવાની મોસમ દર વરસે આગસ્ટથી જાનેવારી સુધી ચાલે છે અને ૧૯૧૯ નું વરસ ખાડના ભાવ માટે ઉચામા ઉચુ હોવાથી ત્યાના કારખાનાઓએ મોટો લાભ કર્યો હતો, તે વખતે ખાડની કુલ પેદાશ આશરે અઢીલાખ ટન જેટલી હતી **આસ્ટ્રેલીઆમા** જે ખાડ બનાવવામા આવે છે તેમા નેવુ ટકા જેટલી તો એક કવીન્સલાડ પ્રાતમાજ બનાવાય છે, કારણ કે તે સ્થળે ખાડની મોટી મીલો આવેલી છે ૧૯૧૫ મા ૪૫ મીલો હતી, તેમા આજસુધી વધારો થતો રહ્યો છે દુની-આમા ખાડના કારખાનાઓ કયેકયે સ્થળે કેવી રીતે ચાલે છે, તે ફેબરૂઆરી ૧૯૨૨ ના એક જર્નલમા જણાવ્યુ છે તે હિસાબે **કયુબામાં** ૧૫૭ કારખાના-ઓમા એક અઠવાડીઆમા ૧,૬૩,૧૭૮ ટન ખાડ થઈ હતી એ માલ યુનાઈટેડ સ્ટેટસ, કેનેડા, યુરોપ અને જાપાન મોકલવામા આવ્યો, અને તા ૧૩-૧૨-૨૨ ના રોજે કારખાનાઓમા, વખારોમા અને ત્યાના બદરો ખાતે સ્ટીમરોમા મલી કુલ ખાડ ૧૧,૮૧,૭૦૬ ટન જેટલી હતી આ ઉપરાત **ફીલીપાઇનના** ટાપુમા ખાડ બનાવવાના કારખ... ને ગત દિવસ કામ કરે છે, જેમાથી ૨,૮૫,૦૦૦ ટન ખાડ નીપજે છે એમ જણાયુ છે, જે અમેરીકા, ચીન અને જાપાન ખાતે નીકાશ કરાય છે વળી **હાવાઇના** ટાપુમા દર વરસે ૪૫ લાખ ટન ખાડ નીપજે છે તેમજ **જરમની, ફ્રાંસ, બેલજીઅમ-હોલાડ** જ્યા બીટ રૂટ (મૂળીઆ)ની ખાડની પેદાશ થાય છે, અને સાફ કરવાના કારખાનાઓ છે, તેઓએ ૧૯૨૨ ના ફેબરૂઆરીમા અનુક્રમે ૧૨૭૦, ૨૮૯ અને ૩૭૩ ટન ખાડની પેદાશ કરી હતી **હીંદમા** અને ૧૯૨૧-૨૨ ની સાલમા શેરડીમાથી સીધી ખાડ બનાવવાના ૧૮ કારખાના હતા જે વધી થોડી મુદ્દતમા ૨૯ સુધીની સખ્યાએ પહોચ્યા હાલમા જે કારખાના છે તેની વીગત નીચે આપી છે ઉપરની ગણત્રી મુજબ ૨૯ કારખાનાઓએ ૭૩,૧૧૩ ટન ખાડ બનાવી હતી બીજા નાના કારખાનાઓ દર વરસે પચાસ હજાર ટન ખાડ કાઢે છે, તે મલી એકદર ૧,૨૩, ૧૧૩ ટન ગણાય જેમાથી કેટલોક જથ્થો મેસોપોટેમીઆ, ઇરાન, સીલોન વીગેરે સ્થળે મોકલાવાય છે આ ઉપરાત હીદુસ્થાન ૭,૪૮,૫૪૪ ટન જેટલી પરદેશી ખાડ વાપરે છે તેની કીમત ૧૫ કરોડ રૂપીઆ થાય છે, આથી હીદમા ખાડના ઉદ્યોગ માટે સારૂ ભવિષ્ય છે તેમજ પરદેશી ખાડ ઉપરની જગાતમા વધારો થતા હીદુસ્થાનમા મુડીદારોએ આ ઉદ્યોગ તરફ લક્ષ આપવુ જરૂરનુ છે યુરોપમા બીટરૂટની ખાડ બને છે, તેના કરતા આપણા દેશમા શેરડીમાથી જે ખાડ બનાવવામા આવે છે તે વધુ ફાયદાકારક થાય છે બગાળામા ખજુરમાથી ખાડ અને ગોળ બનાવવામા આવે છે એક ખજુરીના ઝાડમાથી આશરે ૨૪૦ શેર (બગાલ)

રસ નીકળે, તેનો ૨૪ શેર ગોળ બને અને ૩ાા મણુ ગોળની ૧ા મણુ ખાડ બને

સને ૧૯૨૦ મા ખાડના ભાવ ટોચે ચડયા હતા એટલે હંદરવેટ એકના રૂા ૫૦-૫૫ થી વધુ થયા હતા, જેના ૧૯૨૧ મા ૨૫ અને ૩૦ વચ્ચેના ભાવ રહ્યા હતા અને ૧૯૨૨ અને ૨૩મા રૂા ૨૨ની આસપાસના ભાવ મુબઇમા રહ્યા બીજા દેશો જેવાકે, કયુબા, કેનેડા, હાવાઇ ટાપુ, વરજીનીઆ ટાપુ, મોરીશ્યસ, જાવા, વેસ્ટઇંડીસ વીગેરેમા ખાડ બનાવવાનો જે ખરચો આવે છે તેના પ્રમાણમા શેરડીની કીમત, મીલમા શેરડી લાવવાનો ખરચો, સંચાની મરામત, ગુણો, રેલ્વે નુર, સ્ટીમર નુર, બદરપર થતો ખરચો, ટેકસ, વીમો તથા સરકારી કોર્ટ વીગેરેનો લાગો મલી જે ખરચ થાય તે બધા હિસાબ કરતા આપણા દેશની ખાડ કેમ ઓછે ભાવે પડે તેની ગણુત્રી કરીને, અને ખાડ બનાવવાની રીતમા પણુ ફેરફાર કરાય તો અવશ્ય ફાયદો થઇ શકે વળી ખાડ બનાવ્યા પછી પાછળ રહેતા વેસ્ટમાથી સુધરેલી પદ્ધતિ મુજબ " આલ્કોહોલ " બનાવવાના ઉદ્યોગની શરૂઆત થઇ છે, તેમજ " રમ " નામનો કેફી દારૂ પણુ તેમાથી બને છે અને લડાઇ દરમ્યાન જર્મની અને અમેરીકાએ ખાડમાથી " ગ્લીસરાઇન " બનાવવાની યુક્તિ શોધી કાઢી છે, જે લડાઇમા જર્મનીને ઉપયોગી થઇ પડી હતી. આ ઉપરાત એક વાત લક્ષ્યમા રાખવાની કે પરદેશી ખાડ સાફ કરવામા હાડકા તથા લોહીનો ઉપયોગ થાય છે કારણુકે દુધ કરતા લોહી અને ચરબી સસ્તા પડે છે તે બાબત " એન સાઇકલોપીડીઆ બ્રીટાનીકા " જેવા સર્વમાન્ય ગ્રથમાથી, તા ૨૮-૧૦-૧૯૦૫ ના "ભારતમિત્ર"માથી, તેમજ તારીખ ૩-૯-૦૮ના સયાજી વીજયમા બ્રીદાવન નામે એક પજાબી કે જે મોરીસમા પોતે જાતે ખાડના કારખાનામા ખાડ બનાવતો હતો તેના લખાણુ ઉપરથી માલુમ પડી આવે છે તો સ્વદેશી ખાડથી શારિરીક અને માનસિક પવિત્રતા જળવાતી હોવાથી તથા ગળપણુ પણુ વિશેષ હોવાથી તે વાપરવી ઉત્તમ છે.

ખાડનુ સ્ટાડર્ડ તથા જાત

ખાડની કીમત તેની આયાત ઉપરથી સરેરાશ ભાવને આધારે, જગાત માટે નક્કી કરવામા આવે છે તે માટે **૨૩-ડચ સ્ટાન્ડર્ડની** ખાડનુ ધોરણુ મનાય છે એવી ખાડની આયાત ૧૯૨૧ના અકટોબરથી ૧૯૨૨ ના જુનની આખર સુધી આશરે ૯૦ લાખ હંદરવેટ જેટલી થઇ હતી, તેનો ગોદી ડીલેવરીનો સરેરાશ ભાવ રૂા ૧૫ાા નો રહયો હતો મુબઇમા જે ખાડ આવે છે તે સુવાળી, ચીનમા સુધારેલી, અથવા જાવાની ૨૩ ડચ સ્ટાન્ડર્ડની તથા જાવાની અને જાપાનની ૧૬ થી ૨૨

ડચ સ્ટાન્ડર્ડની તથા તેથી હલકી અને મોરીસ્યસની ૧૬ ડચ સ્ટાન્ડર્ડની તથા ઊંચી સારી પણ આવે છે

ચાહુબર તરીકે બજારમા મોરીસ ક્રીસ્ટલ (દાણાદાર), મોરીસ બારીક, જાવાઇ સફેત જાવાઇ ભુરી વિગેરે, બે હુંદરવેટની ગુણી આવે છે અમેરીકન ખાંડ જે એક હુંદરવેટ અને બે હુંદરવેટની કોથળીમા આવે છે, તે સફાઇમા સારી જાવાઇ જેવી આવે છે, તેનો ભાવ પણ જાવાઇના જેટલોજ આવે છે કાશીપુરી ઊંચો માલ આવે છે તે જાવાઇ કરતા બે ટકા ઉંચા ભાવની હોય છે હોલાંડની જાવાઇ જે બારીક દાણાદાર સફેત આવે છે, તે જાવાઈના જેવડી અને તેટલાજ ભાવની આવે છે ઉપરની બધી જાતની ખાંડના ભાવ હુંદરવેટ ઉપર થાય છે, અને ભરતી આઠમણ (મુબઈના) ની હોય છે પણ કાનપુરી ખાંડ જે દેશી ખાંડ ગણાય છે તેનો ભાવ ૬ મણનો થાય છે, તેમજ બંગાલાની દેશી ખાંડનો ભાવ પણ છ મણનો થાય છે, ખાંડ લીસી (ડરઓટો કહે છે તે) ચીનથી આવે છે, તેમા ઊંચી અને હલકી એમ બે જાત આવે છે, તેના ભાવ પણ હુંદરવેટ ઉપર થાય છે

વટાવ દલાલી ટાઉનડયુટી — ખાંડમા વટાવ ટકો ૧ એક બારદાનનો ધારો ૬ મણની ગુણીમા બે રતલ, ૮ મણની ગુણીમા ૨॥ રતલ લેખે બાદ જાય છે અને દલાલી ટકો ૦। આપવાનો ધારો છે, તથા હીસાબ ત્રીજે દિવસે લેવાય છે તે ઉપરાત ટાઉનડયુટી નીચે મુજબ મળે છે —(એસોશીએશનના ધારા મુજબ)

A બે હુંદરવેટની ગુણી ખાંડ જાવાઈ વીલાયતી વિગેરેના ફારમ ગુણી ૧૬ અને તેનાથી વધુ હોય તેના ઉપર દર ગુણીએ રૂા ૦-૧૪-૦ લેખે

B બે હુંદરવેટની ગુણી ખાંડ જાવાઈ વીલાયતી વિગેરેના ફારમ ગુણી ૮ ના દર દાગીને રૂા ૦-૧૩-૬ લેખે

C દોઢ હુંદરવેટની ગુણી ખાંડ મોરીશ, ચિનાઇ, કાશીપુરી વિગેરેના ફારમ ગુણી ૧૬ અને તેનાથી વધુ ઉપર દર દાગીને રૂા ૦-૯-૬ લેખે

D દોઢ હુંદરવેટની ગુણી ખાંડ મોરીશ, ચિનાઇ, કાશીપુરી વિગેરેના ફારમ ગુણી ૧૦ ના દર દાગીને રૂા ૦-૯-૦

હીંદુસ્થાનમા અત્યાર સુધીમા ખાંડના મોટા કારખાનાઓ આશરે ૫૦ ની

કારખાના

સખ્યામા છે તે ઉપરાત નાના છુટક કારખાના જુદા ગણાય તેની ટુક નોધ લેતા સયુક્ત પ્રાતમા ૧૦ (કાન પુરમા ૩ બાકીના ગોરખપુર, શાલીગપુર, પીલીત, લખ નોર અને ઊનાઝમા મલી ૭) પજાબમા ૨ (અમૃતસરમા ૧ અને સુજાનપુરમા ૧) મદ્રાસ ઇલાકામા ૯, મધ્ય પ્રાતમા ૩, બગાળા અને બીહારમા મલી ૨૧ અને મુબઇ ઇલાકામા ૩, ગાયકવાડ શુગર વર્કસ કુ બરોડા, (૨) પુના સુગર વર્કસ એન્ડ રમ ડીસ્ટીલરી પુના અને ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ કોરપોરેશન મુબઇ એમ ત્રણ કારખાના છે

ખાડની ખીલવણી માટેનો અવકાશ મુબઇ ઇલાકામા પુષ્કળ છે હીદી ખાડ માટે નીમાયેલી કમીટીએ તે સબધમા રીપોર્ટ કરતા જણાવ્યુ છે કે "શેરડીનો પાક વધારવા દક્ષીણની નહેરો વધારવી જોઇએ, જાડી જાતની શેરડી વાવવા અખતરા કરવા જોઇએ, અને તે માટેના સ્થળો ગુજરાત અને કોકણમા ખોલવા જોઇએ તેમજ સિધમા શેરડીના પાકને પાણી મલે એટલા સારૂ સીધુને બધ બાધવા ની યોજના હાથ ધરવી જોઇએ વળી સહુથી અગત્યનો પ્રશ્ન જગાત સબધી છે, જે ખાડના ઉદ્યોગના રક્ષણ અર્થે વિચારવાની જરૂર છે, તેમજ સમુદ્ર અને રેલ્વેના દર સાથે હીન્દી ઉદ્યોગને સારૂ રક્ષણ પુરૂ પાડવુ જોઇએ, જો દેશી ખાડ પરદેશી ખાડના ભાવે વેચાય તો લોકો દેશી ખાડજ વાપરવી બહેતર ગણે છે"

હીદમાં ખાંડનો ઉદ્યોગ કેવી રીતે વધારી શકાય? આ બાબત વિચારતા જણાય છે કે આગ્રા અને આઉધ પ્રાતમા શેરડીનો પાક આખા હીદમા સર્વેથી વધુ ઉતરે છે ત્યાની પુનડા શેરડીમાથી એક એકરના પાકમાથી ૪ ટન જેટલો ગોળ ઉતરે છે, પણ પાતળી જાતની શેરડીમાથી એટલો ગોળ ઉતરતો નથી બિહારમા પણ શેરડીના ઘણા કારખાનાઓ છે, જે જુની રૂઢીથીજ ગોળ ઉતારે છે જો ખાતર વિગેરેમા તથા શેરડીના પાકમા સુધારો કરાય તો એટલો બધો ગોળ કે ખાડ તેમાથી ઉતરવા સભવ છે કે હીદમા ખાડ આયાત કરવાને બદલે સામી ખાડ હીદથી નીકાશ કરી શકાય એવો "ધી ઇંડીઅન શુગર કમીટીની" તપાસમા અભિપ્રાય પડયો છે, પણ તે ઉપર સરકાર તથા પ્રજા એ બન્નેએ ધ્યાન આપવુ જોઇએ તોજ સંગિન લાભ થાય કેમકે આઉધ, જોડયા પ્રાત, પજાબ અને કોઇમ્બતુરમા આ ઉદ્યોગ પાછળ ધ્યાન બરાબર અપાય, અને શેરડીના પાક માટે નાણાની મદદ કરનારી કપનીઓ નીકળે તો સરકાર પાસે કીફાયત ભાવે જમાન આપવાની, નહેરનુ પાણી પુરૂં પાડવાની, અને બીજી કેટલીક વ્યવહારીક માગણીઓ કરી શકાય.

ગઇ સાલ ૧૯૨૨-૨૩ મા હીંદમા ૨૮ કરોડની ખાડની આયાત થઇ હતી હીંદમા ફક્ત ગોળનોજ ખપ ૨૦ લાખ ટન જેટલો છે ખાડ અને ગોળનો વપરાશ હીંદનો હમેશનો અને જાથુકનો છે બીજા દેશોએ શેરડીના પાક માટે મોટા મોટા સુધારા કર્યા છે, અને તેના પાકમા વધારો કર્યો છે જાવામા અગાઉ એક એકરે ૧॥ દોઢ ટન ખાડ ઉતરતી, તેને બદલે સુધારો થવા પછી હાલમા ૪॥ સાડાચાર ટન જેટલી ઉતરે છે હીંદમા ખાડના કારખાનાઓમા ૧૦૦ એકસો ટન શેરડીમાથી માડ માડ ૭૦ સીતેર ટન જેટલી ખાડ ઉતરે છે, ત્યારે જાવામા ૯૫ ટન જેટલી કાઢવામા આવે છે તેજ જાવાએ સને ૧૮૪૫ની સાલમા હીંદમાથીજ ઉચી જાતની શેરડીના બીઆ મગાવ્યા હતા ત્યાના તુર્કમાનના જગલો કે જેના હવા પાણી પંજાબને મલતા છે, ત્યા એકરે દીઠ અઢી ટન ખાડ ઉતારવામા આવે છે આવીજ રીતે ફોરમોસાના ટાપુમા જાપાનીસ સરકારે નાણા, ખાતર વીગેરેની મદદ આપી શેરડીના પાકમા મોટો સુધારો કર્યો છે અને પરદેશી ખાડ ઉપર જગાત નાખી તે ખરચો વાળી લીધો છે

૧૭ સાકર (Suger-candy)

સાકરની બનાવટ ખાડમાથી કરવામા આવે છે તેના કારખાના મુબઇમા ઘોબી ગલીમા પુષ્કળ આવેલા છે, તેમજ ગુજરાત-કાઠીઆવાડમા ભાવનગર–રાજકોટ વિગેરે ઘણા સ્થળે છે તેમા બે ચાર જાતની સાકર બનાવવામા આવે છે ખાડમાથી જેમ વધારે મેલ કાઢવામા આવે તેમ સાકર ઊંચા પ્રકારની બને અને તેના ભાવ પણ ચડ ઉતરના લેખાય છે જેમ કે **ગંડેરી** અથવા ભાવનગરી જે મોટા ગાગડા એટલે ખડા આવે છે તેના મણના રૂા ૬॥= હોય ત્યારે **ફુલકલી** જે નાના ગાગડા ચપટી જેવી અને ચાલુમરની આવે છે તેના રૂા ૭॥ લેખાય, આમા **કણી** કરીને એક જાત આવે છે જે પુલકલીના નાના ગાગડાને મલતીજ હોય છે તેનો ભાવ ઓછો હોય છે **પતરી** જે ઉચો માલ સફેત અને પાસાવાળી બધી ચકતી હોય તેનો ભાવ ઉપરની સરખામણીમા રૂા ૧૦॥ લેખાય આમા અસલ પતરી અને સાદી પતરી એવી બે જાત આવે છે આ ઉપરાત સાકર **ચીનાઇ** જે અસલ **દોબની** કહેવાય છે (નકલી દોબ કારખાનાવાળા લાલાશ પડતી બનાવે છે તે જુદી) તે સાદડામા બાધેલી અને લાલ હોય છે તે ચીનથી આવે છે તે સુરતી ૪૩॥ ના તોલથી વેચાય છે બાકી મુબઇની સાકર મુબઇના ૨૮ રતલી મણના ભાવે વેચાય છે વલતર દલાલી ટકો ૧) એક આપવાનો રીવાજ છે હીસાબ બીજે દિવસે લેવાય છે

આ પ્રમાણે ખાડમાથી બનતી સાકર માટે તો જાણ્યુ પરતુ કેટલાક ઝાડ એવા છે કે તેના પાદડા ઉપર સવા ઇચથી બે ઇચ ઘેરાવાના સાકરના ગાગડા બાઝે છે, જે સાકરમા લાબા વખત સુધી ટકી રહેવાના ગુણો રહેલા હોય છે, જ્યારે આપણા ગોળ વિગેરે સાકરોનુ રૂપાતર જલદી થાય છે, તેમ આનુ થતુ નથી આ સાકરમા ઘણી ઊચી જાતની મીઠાશ રહેલી હોય છે તે મોમા નાખતા જરાકવાર સુધી ચીકણી લાગે છે પણ મોને તુરત સ્વાદિષ્ટ બનાવે છે આવી સાકરના ઝાડ બ્રીટીશ કોલબીઆની સુકી હવામા થાય છે, અને તે દેશના અદરના ગરમ પ્રદેશોમા ઊગેલા નજરે પડે છે તે સિવાય તુર્કસ્તાન અને ઇરાનમા પણ તેવા ઝાડો છે પણ જુજ પ્રમાણમા છે આ જાતના ઝાડને ૧૦૦થી કરીને ૧૮૦ પાદડા હોય છે. પાદડાની નીચે ચાદી જેવી ચળકાટ સફેતી હોય છે તે પાદડા લબગોળ હોય છે ઝાડના નામ—**ટેમસી ફ્રોલીઆ, ગ્લાસીઆ** વિગેરે છે જે બરફની પેઠે હમેશા સાકર આપ્યે જાય છે આવા ઝાડ હીંદમા જો રોપવામા આવે તો ઘણું સારૂ

સાકરના ઝાડ

૧૮-કરીઆણા અને ગધીઆણા વિગેરે મુખ્ય મુખ્ય ચીજોની ઉપયોગી વ્યાપારી હકીકતઃ—(Useful Details in groceries & Provisions)

એલચી—(Cardamoms) એલચીની વાવણી પશ્ચિમ અને દક્ષિણ હીદુસ્થાનમા શરદીવાળા ભાગમા કરાય છે, એટલે મલબાર, મદુરા, મહીસુર, ત્રાવણકોર, તથા બગાળા તરફના ભાગમા મુખ્યત્વે કરીને વીસથી પચીસ હજાર એકર જમીન તે માટે વપરાય છે એલચીનો ખપ હીદમાજ છે, તેમજ મોટે ભાગે દેશાવર ખાતે પણ જાય છે મહીસોર એ નામની એલચી ગોળ અને નરમ હોય છે, મલબારની લાબી અને ખડબચડા દાણાની હોય છે, નેપાલી મોટી એલચી સુવાસિક તેલ માટે મોટે ભાગે વપરાય છે એલચીને સલ્ફરમા ધોઇને તેમના દીટા તોડી જાતવાર જુદી પાડે છે તે સફેતાઇમા સારી દેખાય છે, પણ તેના કરતા લીલા રગની સુકવેલી એલચી વધારે સુવાસિક હોય છે એલચી જે મુબઇમા આવે છે તેમા કાગદી, હાવરી, લીલવા, સીલોની વીગેરે જાતોના નામથી ખરીદી વેચાણ થાય છે એલચીનો નિકાશ ઇગ્લડ, અમેરીકા, ફ્રાન્સ, જર્મની વિગરે સ્થળોએ દવા માટે થાય છે, તેમજ સીલોન, સ્ટેટ સેટલમેટ, અરબસ્તાન, તુર્કસ્તાન, એડન અને આફ્રીકાના બદરો તરફ પણ થાય છે, એલચીનું વાવેતર ભીનાશવાલી જગ્યામા સપ્ટેબર અકટોબરમા થાય છે, અને તેના ઝાડની ગાઠોના કટકા કરી અગર બીને ગખની સાથે લેગવીને વાવે છે, તેને પાદડાનુ ખાતર વધારે અનુકૂળ આવે છે, અને પાક અકટોબરમા તૈયાર થાય છે મુબઇમા સુરતી એતાલા મણના તોલના હિસાબે ભાવ થાય છે, અને પાચ મણની ગુણી આવે છે

અંબર—(Ambegris) એ મગરોનો ઓગાળ છે મગર જયારે પાણી-માથી બહાર ફરવા નીકળે અને કાઠા ઉપર પડી રહે ત્યારે તેનો ઓગાળ મોમાથી ફીણ રૂપે બહાર પડી જામી રહે છે અબરની પેદાશ આફ્રીકા, એડન, કોલબો વિગેરે સ્થળે થાય છે તેમા જગબારી માલ ઉચો ગણાય છે જે માલ વજનમા હલકો, દાણાદાર અને સફેત હોય તે સારો તથા સફેતાઇ ઓછી, અને કાળાશ પડતો અગર ઉઠાવાલો માલ હોય તે હલકો અંબરનો ભાવ તોલા ઉપર થાય છે તોલાની કીમત રૂપીઆ ૧૫ થી કરીને ૪૦ સુધીની ચાલુ સાલમા ગણાય છે

અબરખ (Mica) આ ધાતુના થરો મૈસુર, બીહાર, નેલોર, પજાબ, બગાળ, ગુજરાત, કાઠીઆવાડ, અહમદનગર મહીકાઠા વિગેરે જીલ્લાઓમા જમીન ઉપર પથરાયેલા નીકળે છે રજપુતાનામાં તો તેની ખાણો આવેલી છે હીંદુસ્થા-નમા અબરખનુ મોટુ બજાર ગીરડી જે હજારીબાગ જીલ્લામા આવેલુ છે ત્યા

મોટા સોદા થાય છે અબરખની મુખ્ય જાતો બે છે કાળી અને લાલ તેમા લાલ તે ઊંચો માલ ગણાય છે ખાણમાથી જે નીકળે તે કાચુ અબરખ (Raw) કહેવાય. તે પછી તેના ઉપર સસ્કાર થઈ સાફ થાય તેને (Dre sing of Mica) કહે અને ત્યાર બાદ કાપકુપ કરી કાતરણીથી ચકતા પાડે તે (Triming of Mica) કહેવાય અને છેવટમા સાઈઝ મુજબ grades પાડવામા આવે છે જેમ ચકતી મોટી તેમ તેનો નબર ઊચો ગણાય અને કીમત પણ સારી મલી શકે

અબરખનો ઉપયોગ વીજળીના કારખાનાઓમા, તેમજ ઇન્સ્યુલેટીગ મશીનરીમા ખાસ મોટા પ્રમાણમા કરાય છે, ત્રીજોરીઓમા પત્રાની વચ્ચે પણ અબરખ રાખવામા આવે છે, કારણ કે ત્રીજોરીમા તેવી રીતે મુકવાથી અગ્નિસ્થ અદરનો સામાન બળતો નથી આ ઉપરાત ચીમનીઓ બનાવવામા, કાચની બારીઓમા જડવામા, મોટરના પડદા અને બારીઓમા તથા તકતીઓ મઢવામા પણ ઉપયોગ કરાય છે અબરખનો ભાવ તોલ સુરતી ૪૪ નો ગણાય છે અબરખની નીકાશ યુરોપાદિ પરદેશ ખાતે સને ૧૯૨૨ ના એપ્રીલથી નવેબર સુધીમા ૪૦ લાખ રૂપીઆની થઇ હતી, અને ૧૯૨૧ ના તેજ અરસામા ૪૮ લાખનુ ગયુ હતુ

કસ્તુરી—(Musk) એ અત્યત સુગધી પદાર્થ છે, તે કસ્તુરી મૃગની દુટીમાથી નીકળે છે કસ્તુરીનો દુ'ટો કસ્તુરી મૃગની નાભી અને જનનેદ્રીયના ભાગની વચ્ચમા હોય છે તેના દુટાની અદરનો ભાગ ઘણોજ લીસો હોય છે, અને તેમાથી કસ્તુરી ઝરે છે તેનો ઉપલો ભાગ ખડબચડો અને વાળવાળો હોય છે, આ વાળની ગોઠવણમા પણ કેટલોક ફેર છે ઉપલા ભાગમા પુષ્કળ વાળ હોય છે તથા દુટાની આસપાસનો ભાગ થોડા વાળવાળો હોય છે તે દુટો લબાઇમા આશરે બે ઇચ હોય છે, અને દરેક દુટામાથી અરધાથી એક તોલો કસ્તુરી નીકળે છે કસ્તુરીનો રગ કાળો, ગૂઢો અને જરા રતાશપર હોય છે

આ દેશમા કેટલાક પરદેશી લોકો કૃત્રીમ દુટા લાવે છે કૃત્રીમ દુટા ઉપર માથે ખીસકોલીના રગના તેમજ તેના વાળ જેવા સુવાળા વાળ હોય છે ખરા દુટાના વાળ સાવ સફેત, જાડા, અને થોડા જેવા હોય છે ખરા દુટામાથી કસ્તુરી કાઢી લઇ, તેની અદર કાકરા ધૂળ સારી રીતે ભરી તેનો છેદ બધ કરી તે છેદ વાળની ગુચ્છાની અદર સતાડી દેવામા આવે છે, માટે કૃત્રીમ દુટા લેતી વખતે ખાસ સાવચેતી રાખવી, કે વાળની અદર આવો કંઈપણ છેદ છે કે નહી તે જોવુ કસ્તુરી તોલા ઉપર વેચાય છે અને તેનો ભાવ તોલા ઉપર થાય છે પહેલા નબરનો ઊચો માલ તે નેપાલી અને પજાબનો માલ આવે છે તે હલકો. ઊચાનો ભાવ રૂપીઆ ૩૨) તોલાના હોય તો હલકાના રૂા. ૧૫) હોય.

કપુર-બરાસ—(Camphor) એ જાપાનમા તથા ચીન હોંગકોંગમા થાય છે તેના ઝાડ આંબાના ઝાડ જેવા થાય છે તેના થડને વહેરી પાટીઆ પાડી, તેની સુગંધીદાર પેટીઓ બને છે તે પેટીમા રેશમી કપડા મેલવાથી જીવાત થતી નથી, તે ઝાડના રસમાથી કપુર બને છે તે એક જાતનુ પ્રવાહી તેલ છે, પણ સુકવવાથી અને તેની એકઆની ભારની ટીકડી કે ગોટીથી બબે રૂપીઆ ભારની નાની મોટી ગોટીઓ બનાવાય છે આપણા દેશમા આરતીમા કપુર ખાસ કરીને વપરાય છે કારણકે તેમા સુગંધ સુવાસક છે તે ઉપરાત પાણીમા બળતા બળતા પણ તરવાનો ગુણ ધરાવે છે આ ઉપરાત કપુર, દવાના કામમા સર્વત્ર વપરાય છે, તેમજ જંતુનાશક પદાર્થ હોવાથી ઊન કે રેશમી કપડામા ઉધઈ ન લાગે તે માટે મુકવામા આવે છે કપુર જલદી ન ઉડી જાય તે માટે તીખાની સાથે રાખવામા આવે છે વળી સુવાસિક તેલ બનાવવામા પણ વપરાય છે આપણા દેશમા રતલના ભાવથી વેચાય છે એક રતલના કલઇના ડબા આવે છે તેમા એક આની ભારની, દોઢ આની ભારની, બેઆની ભારની, ત્રણ, ચાર, છ, આઠ, દશ આની ભારની નાની મોટી ગોટીઓ હોય તે મુજબ ડબાના રતલના જુદાજુદા ભાવ હોય છે તેમજ પોણીઆ, રતલી વિગેરે ભાવથી પણ વેચાય છે સને ૧૯૨૨ ની સાલમા એપ્રીલથી નવેંબર સુધીમા દસ લાખ રૂપીઆનુ કપુર હીંદમા આયાત થયુ હતુ, અને ૧૯૨૧ મા તેજ અરસામા સતર લાખ રૂપીઆનુ આવ્યુ હતું

બરાસ—કપુર કરતા ઉંચો માલ ગણાય છે, સીંગાપુરી માલ તે ઊંચો, અને જર્મની, જાપાનીઝ તે ઉતરતો ઊંચામા સુવાસ વધારે તેથી થડક વધારે આપે હલકામા કપુર જેવી વાસ આવે ઊંચો હલકો માલ અનેક તરાહનો આવે છે હલકાની કીમત રતલના રૂ ૬) હોય તો સઉથી ઊંચાની કીમત રૂ ૧૪૦) સુધી આવે

બરાસનો ઉપયોગ જૈન મંદિરોમા, અને સુરમાઓમા ખાસ કરાય છે તે ઉપરાત પાક બનાવવામા, તથા સોપારી કેળવવામા પણ થાય છે

કંકુ—(Kunku) હલદરને લીંબુના રસનો ભેળ દીધેલ પાપડખાર સાથે કેળવણી કરીને બનાવે છે તેનો વપરાશ માંગલીક કાર્યમા અને દેવ સેવાના ઉપયોગમા થાય છે તે ઉપરાત બૈરાઓ ચાલ્લા માટે બહુ વાપરે છે સારૂ કંકુ જામનગરી વખણાય છે કંકુનો ભાવ મુંબઈના તોલ ૪૨ મુજબ થાય છે કંકુનો ખપ હીંદુસ્તાનમા સારો છે

કાફી—(Coffee) બુંદ દાણાનું નામ કોફી છે તે કાળા તથા સફેત એમ બે જાતના આવે છે સફેત સુરતી તોલ ૪૪ થી અને કાળા હંડરવેટથી વેચાય છે કાફીની પેદાશ આ દેશમા હીમાલય, નીલગીરી ના પ્રદેશમા, મદ્રાસ

ઇલાકામા તથા મઠીસુર પ્રાતમા મોટા પ્રમાણમા થાય છે મદ્રાસ ઇલાકામા ૨૨૫ ને આશરે, મહીસુર પ્રાતમા ૧૨૫ ને આશરે અને નીલગીરી ના પ્રદેશમા ૧૦૦ ને આશરે કાફી એલચી અને રબ ની ખેતીના વજીફા છે આ ઉપરાત ચીન, આસામ, સીલોન, અરબસ્તાન, કેનીઆ અને આઇબીરીઆમા પણ થાય છે મોખાની કાફી વખણુમા ગણાય છે બુદદાણાને શેકી, તેને દળી કાફીના લાટ (ડબ્બા) તૈયાર કરી પેક મધ અગધા ગતલી, પા ગતલી બજારમા છુટક તથા જથ્થાબધ વેચાય છે છુટક કાફી તોલાથી રતલના ભાવે પણ મળે છે દુનીઆના સર્વે ભાગમા આના જેટલો જ તેનો ઉપયોગ થાય છે તેની નીકાશ એશીઆઇ તુર્કી, મન્કન, ઇગ્લાડ, ફ્રાન્સ વિગેરે સ્થળોમા થાય છે કાફી સારી જમીનમા એક એકર દી૦ ૨૪૬ રતલ ઉતરે છે કાફીની નીકાશ સને ૧૯૨૨ના એપ્રીલથી નવેબર સુધીમા ૭૭ લાખ રૂપીઆની કીમતમાથી થઈ હતી, જ્યારે આગલા વરસે તેજ અરસામા ૯૦ લાખની કાફી પરદેશ ખાતે મોકલાવવામા આવી હતી.

કેસર (Saffron) કેસરની મુખ્ય પેદાશ સ્પેનમા થઈ છે તે ઉપરાત કાશ્મીર બુખારા, ઇરાન, અને સીઆમ વિગેરે દેશોમા પણ થાય છે તે બોમા કાશ્મીરી કેસર શ્રેષ્ઠ પકાય છે હમણા હમણા તો ઉત્તર હીદુસ્થાનમા પણ તેના છોડ માલુમ પડવા લાગ્યા છે સાભળવા પ્રમાણે મુરાદાબાદમા બાબુ કુજ બીહારી લાલજી પોતાના બગીચામા થોડાક વરસો થયા કેસરની ખેતી કરાવે છે અને તેમા તેઓ ફળીભુત પણ થયા છે

ઉત્પત્તિ સ્થાન

કેસરનુ ઝાડ વધારેમા વધારે એક ફુટ ઊચુ થાય છે પાતરા લાબા થાય છે અને ફુલનો રગ બેરગી હોય છે તેમા જે તતુઓ અર્થાત્ રેશા લાલ પીળા રગના હોય છે તેનેજ કેસર કહેવામા આવે છે એ રેશામા ઘણાજ બારીક રેશા હોય તે સારા હોતા નથી એક ઝાડ ઉપર ૩ થી ૪ ફુલ આવે છે એક ફુલમા દોઢથી બે રતી કેસર પાકે છે ઝાડ ઉગ્યા પછી ફુલ ત્રણથી ચાર અઠવાડીઆ માજ આવે છે ફુલ આવવાથી ઝાડનો દેખાવ રળીયામણો અને સોહામણો લાગે છે, અને સુગધી પણ ઘણે દૂર સુધી હવામા ફેલાય છે

કેસરના ઝાડ

કેસરનુ વાવેતર સપ્ટેમ્બરમા કરાય છે અને જુનમા તેના બી કાઢવામા આવે છે જો બીને ન ખોદી કાઢે તો પછી નવુ વાવેતર કરવાની જરૂર રહેતી નથી એના એજ બીમાથી કેસર દસ વર્ષ સુધી ઉતર્યા કરે છે એનુ બી કાદાના બીને મળતુ હોય છે અને જમીનમા નાખ્યા પછી તે વધે છે, ફુલે છે અને ઝાડ રૂપે થાય છે કેસરની ખેતી માટે જમીન ઊચી, ઢાળ પડતી,

કેસરનુ બી અને વાવેતર

પીલી મટોડીવાળી અને રેતાળ હોવી જોઇએ એને બહુ પાણીની જરૂર પડતી નથી તેમજ પાણી પણ એવી રીતે પાવુ જોઇએ કે મૂળીઆમા બહુ વાર પાણી પચી ન રહે એના ઝાડને કોઇપણ પ્રકારના ખાતરની જરૂર પડતી નથી પણ છોડને વરસાદ અને ઝાકળથી બચાવવાની ખાસ કાળજી લેવી પડે છે

કેસરમા જેમ સુગધ વધારે અને રગે સારૂં તેમ તે ઊચુ ગણાય છે

કેસરની પરીક્ષા

કાશ્મીરી કેસર રગમા ઉત્તમ અને ગધમા સુવાસિક આવે છે ઓછા ગધનુ, ઓછા રગનુ કે પીળા રગનુ અને બારીક રેસાવાળુ કેસર હોય તે હલકુ ગણાય છે ઇરાન, બુખારા વિગેરે સ્થળેથી આવતુ કેસર તેવુ હોય છે, તથા તેમા ભેળ સેળ પણ હોય છે ચોખા કેસરને 'મીકશન" કરવા માટે સુરોખારનો પાસ ચડાવે છે તેમજ રગદાર અને ઉજાસ બતાવવા માટે સ્પીરીટનો હાથ લગાડવામા આવે છે આથી કરીને અસલી કેસર કરતા નકલી કેસર દેખાવમા ઘણી ભરતો વધી જાય છે કારણકે નકલી કેસર બનાવવામા માસ અને લોહીનો ઉપયોગ પણ કરાતો જાણમા આવવાથી હાલમા દેરાસરો અને મદિરોમા તેનો વપરાશ ઓછો થઇ ગયો છે આવા નકલી કેસરને અગ્નિ ઉપર નાખવાથી દુર્ગધ આવે છે અને પાણી લઈ હથેલીમા ધીરે ધીરે ઓગાળવાથી માસના તતુ માલુમ પડે છે **અસલી** કેસરને પાણીમા પીછાળવાથી રગ અને ગધ બન્ને કાયમ રહે છે અને ધોવાથી તેના રેસા બાકી રહેતા નથી અને બધુ જ પીગળી જાય છે

ઉપયોગ

આપણા દેશમા કેસરનો વપરાશ ઘણા જુના વખતથીજ છે તેનો ઉપયોગ દવાના અને ખાવાના વપરાશ ઉપરાત દેવ સેવામા ખાસ કરીને થાય છે વળી બાળકોને કફ-ખાસી-શરદી અને સળેખમમા તથા મોટાઓને શૂળ નીકળતુ હોય તે વખતે દૂધમા નાખીને પવાય છે બાળાગોળીમા પણ તે વપરાય છે ઇરાનમા તો ગર્ભવતી સ્ત્રીઓ કેસરની ગોળી કરીને ચોલીમા સ્તન ઉપર બાધી રાખે છે કે જેથી સુખપૂર્વક પ્રસવ થઇ શકે

કેસરમા વટાવ ટકા એનો ધારો છે સને ૧૯૨૨મા છેલ્લા આઠ માસ દરમ્યાન હીંદમા ચાર લાખ રૂપીઆનુ કેસર આયાત થયુ હતુ બજારમા સુરજ છાપ, ચાદછાપ કેસર વખણાય છે પરતુ કાશ્મીરી કેસર સૌથી શ્રેષ્ઠ અને ચોખુ હોય છે ભુરા રગનુ ગુચ્છ વાળુ કેસર આવે છે તે કાશ્મીરી કેસરથી ઉતરતુ પણ વાપરવામા સારૂ આવે છે કાશ્મીરી કેસર જે પવિત્ર અને ખાત્રીવાળો અને ઊચો માલ આવે છે તેને મોટા જથ્થમા આયાત કરનાર **સુરતમા** શા૦ મુળચદ કીસનદાસ કાપડીઆ જે "દિગબર જૈન પુસ્તકાલય" ના માલિક છે તેઓ ઘણા સ્થળોએ માલ પુરો પાડે છે

કોકમ—(*Mangosteen*) કોકમની મુખ્ય પેદાશ કોકણના પ્રદેશમા વિશેષ થાય છે ગોવાના કોકમ પુષ્કળ આવે છે નખી કોકમ ઉચા ગણાય છે કોકમના ઝાડ થાય છે કોકમ નામના ફળની છાલને સુકવ્યાથી કોકમ બને છે અને ફળમાથી મીણ જેવુ ધોળુ જાડુ તેલ નીકળે છે તે કોકમનુ ઘી છે. કોકમ મુબઇમા ૨૮ મણની ખાડીના હિસાબે ભાવ થાય છે કોકમનુ ઘી ત્વચા ગરમી ઉપર અસરકારક ઇલાજ છે તે સુરતી તોલા ૪૪ ના ભાવે વેચાય છે કોકમનો ઉપયોગ ખટાઇ તરીકે થાય છે

કોપરાં (**Kernels of Cocoanut**) નાળીએરમાથી જે ગોટા નીકળે છે, તે સુકવીને તેના કોપરા બનાવવામા આવે છે બજારમા કોપરાની આઠ બલ, છબલ, ચોબલ માગરોલી ગોટા, મુડા પગડી એ મુખ્ય જાતો છે તેનો તોલ મુબઇના મણ ૨૨ાા ની ખાડીના ભાવે થાય છે પચાસ લાખ રૂપીઆના કોપરા હીદમાથી સીલોન અને મલબાર કોનારેથી પરદેશ ખાતે ૧૯૨૨ ના છેલ્લા આઠ માસ દરમ્યાન મોકલવામા આવ્યા હતા અને કોપરેલ સતર લાખનુ નીકાશ થયુ હતુ

કોપરાનો મોટો પાક મલબાર-કાલીકટમા થાય છે તેમા ઘણી જાતો આવે છે કાલીકટ બદરે નીચે મુજબ જાતો વેચાણ થાય છે

કોપરા આફીસ નોટમ (પીલવાના કામમા આવે તે) મદ્રાસ નોટમ (ખાવામા વપરાય તે) મદ્રાસ દીલખુશ (નાની વાટકીઓ ખાવાના ઉપયોગમા આવે છે તે) વિગેરે તેનો ભાવ ખાડી ઉપર થાય છે ત્યાની ખાંડી ૭૦૦ રતલની એટલે ૬ા હડરવેટની અથવા મુબઇના ૨૫ મણની થાય છે કોપરેલનો ભાવ ત્યા ખાડી ઉપર થાય છે તેમા બે જાત આવે છે ઓફીસ પાસ (સફેત) અને ચાલુ કોપરા મુબઇમા ૨૨ાા મણની ખાડીના ભાવે વેચાય છે ચટાઈ હોય તો બારદાન એક રતલ બાદ આપે છે વટાવ દોઢ ટકો, દલાલી અરધો ટકો, અને હિસાબ અઠવાડીએ લેવાનો રિવાજ છે ફીલીપાઇન કે સીલોનના કોપરા કરતા મલબારી કોપરા ઊંચો માલ ગણાય છે કારણ કે તડકેજ સુકવેલા હોવાથી તેમા તેલનો ભાગ વિશેષ રહેલો હોય છે

ખજુર-ખારેક-(**Wet & Dry dates**) આપણા દેશમા ખજુરીના ઝાડ થાય છે પણ મોટી પેદાશ અરબસ્તાન-ઇરાન અને આફ્રીકામા વિશેષ પ્રમાણમા અને સારા જથ્થામા જોવામા આવે છે ત્યા તેને ફળ ઘણા સારા આવે છે પાકેલ ફળનો ખજુર બનાવે છે, અને તેના વાડીઆ ભરે છે, તથા અધપાકા ફળ ઉતારી સુકવ્યાથી તેની ખારેક થાય છે ખજુરની જાતોમા રાતો અને કાળો એમ બે જાતનો આવે છે બજારમા બાયદી, શામરગ, બચડી, ફળદ

એમ ચઢતા ઉતરતા માલની જુદી જુદી બનાવટ મુજબ જાતો બોલાય છે વાડી આનો ભાવ મુબઈના ૩૦ મણની ખાડીના હિસાબે થાય છે અને બીજી જાતનો કાળો જે પેટીમા આવે છે તેનો સુરતી તોલ ૪૪ ના હિસાબે થાય છે આ સિવાય નાની પેટીઓમા તથા ટીનના લાટમા પણ તેની આવક થાય છે જેના ભાવ પેટીઓનો તેમજ હડરવેટ ઉપર થાય છે ખજુર-ખારેક ઉપર જગાત ટકા ૧૫) લેવાય છે

ખારેક સુકી, છુવારી (સોગી), કટમાણી, ચાપચાપ, જરદ, મીનાર્વી, સાક રીઆ વીગેરે જાતો આવે છે તેના ગુણીઓનો તોલ મુબઈની ૨૮ મણની ખાડીના હિસાબે કરી ભાવ થાય છે મસ્કત, એડનથી ખજુર ખારેક પરભારો વેરાવલ બંદરે થઇ કાઠીઆવાડમા જાય છે, જેથી ત્યાનુ પોસાણ મુબઇ ખાતે ઓછુ રહે છે બાકી મુબઇથી બીજા દેશાવર ખાતે રકમબધ માલ ચડે છે ખજુરની આયાત હીંદમા ૧૯૨૨ ના ૬૦ લાખ રૂપીઆની થઈ હતી

ખસખસ (Poppy seeds) ની હકીકત તેલબીયા (Wheats & Seeds) મા જોઈ લેવી

ગુદર (Gum) ઝાડની છાલમા કાટ પડવાથી તેમાથી જે રસ ઝરે છે તેજ ગુદર બાવળ તથા ખેરના ઝાડમાથી ગુદર પુષ્કળ નીકળે છે એ શિવાય ગોરડીઓ વિગેરે ઘણા ઝાડમાથી ગુદર બને છે તેનો ઉપયોગ **વારનીસ** બનાવવામા, દવામા, ખાવામા, કાગળો ચોટાડવામા પુષ્કળ થાય છે **તેની** આવક મધ્યહિંદુસ્તાન, તથા અરબસ્તાન તરફથી થાય છે બજારમા **મકલાઇ, બાવળીઓ, ખેરીઓ, ઘાટી એ જાતથી વેચાય છે તેનો ભાવ હડરવેટ ઉપર થાય છે ગુદમા બારદાન ગુણી ૧ ના બે રતલ, અને ડબલ હોય** તો ચાર કાપી આપે, નમુના બદલ દર ગુણીએ બે આના તથા **વટાવ ટકો** ના અરધો અને દલાલી ટકો અરધો વેચનાર કાપી આપે છે સને **૧૯૨૨ મા** ગુદર વીગેરે બાર લાખનો આયાત થયો અને છ લાખ રૂપીઆનો **પરદેશ** ખાતે નીકાશ થયો હતો ગુદરના ઝાડની મોટી સખ્યા ટ્રાન્સવાલમા છે જ્યા ઝાડો **૩૦** ફીટ ઊચા અને તેના થડ ત્રણથી ચાર ઇચ ઘેરાવાના છે આવા દસ હજાર ઝાડોનો તીડોએ નાશ કર્યો છે એમ મે ૧૯૨૩ ના સ્ટાર પત્રમા જણાવલ છે જે ઉપરથી ત્યા ઝાડોની સખ્યા કટલી વિપુલ છે તે જણાઈ આવે છે

ચા (Teas) ચાથી હાલ કોઈ માણસ અજાણ્યુ નથી ચાના ઉપયોગની શરૂઆત ઇસ્વી સન ૧૬૫૭ મા ઇગ્લાડમા થઇ ત્યારે દસ પાઉન્ડ **દોઢ** પાઉન્ડ મળતી હતી અને અર્લીગટનના અર્લ હાલના બર્કીંગહામ **પેલેસમા** પીતો હતા અને અમીર ઉમરાવ તેના ઉપયોગ કરતા ચાની મૂળ **પેદાશ** ચીનમાથી થઇ ચાની મુખ્ય ઉપજ હીંદમા આસામ, કાચાર, સીલ્હેટ **તાલુકો**

નીલગીરીના જંગલો ઉપરાંત, બંગાળા, બીહાર, ઓરિસા, મદ્રાસ અને સીલોનમા પણ મોટા જથ્થામા થાય છે આ ઉપરાંત ચીન, જાવા, તથા બરમાના મુલકમા પણ વાવેતર થાય છે મુબઈના બજારમા જે ચા આવે છે, તે કલકત્તાની તથા સીલોનની એમ બે જાત મુખ્ય ગણાય છે, તેમા આખી, તથા ભુકીની ઘણી જાત આવે છે, અને દરેક જાતના માર્કાના ટીન-ડબા જેવા કે લાલ પીળા લીપ્ટન, બ્રુકબોન્ડ, લીટલ, એ'બ, ઓરેંજ પેકો, ઓરેંજ કાગો વિગેરે આવે છે, તેના રતલના, પાચ રતલના એમ પેક બધ લેબલ લગાડેલ ટીન બજારમા વેચાય છે પણ આ છુટી આવે છે તેનો ભાવ રતલ ઉપર થાય છે અને ૫૦ રતલથી ૬૦-૭૦-૮૦-૯૦ અને ૧૦૦ રતલની પેટી (ખોખા) પેકબધ કરી આપે છે હીસાબનો રોકડાનો ધારો ૧૫ દિવસ અને વટાવ ટકો ૧ા અને ૫દર દિવસ બાદ ટકો ૮ાા આપે છે તથા દલાલી ટકો ૦ાા અરધાનો ધારો છે આ પેક બધ લાટ-ડબા-ઓ કરતા છુટી મોઘી પડે છે આ ઉપર જગાત ૫દર ટકા છે

ચીનમા તથા હીદમા કાળી (Back) અને લીલી (Gren) એમ બને જાતની ચા થાય છે અત્યારે દુનીયાનો હરેક દેશ ચાનો ઉપયોગ કરે છે પણ રૂશીઆમા તેનો ઉપયોગ ઘણોજ થાય છે, વળી ગ્રેટબ્રીટન, જર્મની, આસ્ટ્રીઆ અને રૂશીઆ વિગેરે દેશો ચીનની ચા કરતા હીદની ચા વધારે પસદ કરે છે કારણ કે હીદુસ્તાનની ચાનો રગ વધારે સારો થવા ઉપરાંત ચા કડક થાય છે લીલી ચા મુખ્યત્વે કરી ગ્રેટબ્રીટન, રૂશીઆ, યુનાઇટેડ સ્ટેટસ, અને અફઘાનીસ્તાન વાપરે છે થોડો ઘણો ઉપયોગ આપણા દેશમા પણ થાય છે, લીલી ચામા દુધ નાખવામા આવતુ નથી અને ફક્ત ગરમ પાણીમા નાખી રગ આવે ત્યારે સાકર નાખી પીવાય છે

ચાની પેદાશ **સીલોનમા** સને ૧૯૦૮ ની સાલમા અઢાર ક્રોડ રતલને આશરે થઇ હતી હીદુસ્તાનમા જે જે પ્રદેશોમા પુષ્કળ વરસાદ પડે છે, તે તે દેશોમા ચાનુ વાવેતર કરવામા આવે છે ચાના વાવેતર માટે રોકવામા આવેલી જમીનના ૮૪ ટકા જમીન આસામ-દાર્જીલીંગ અને ઉત્તર બગાળામા આવેલ છે તથા દક્ષીણ હીદુસ્થાનના મલબાર કીનારા ઉપરની ઉચાણની જમીનમા હીદુસ્થાનમા ચાના વાવેતર માટે ૧૨ ટકા જમીન રોકાએલ છે ચાની વાડી વજીરાઓની કુલ સખ્યા ૪૨૦૦ ને આશરે છે બરમાની પેદાશ બાજુએ રાખતા તે વાડીઓની કુલ પેદાશ સને ૧૯૧૯મા આશરે ૩૮ કરોડ રતલ કાળી અને લીલી ચા મલીને થઇ હતી જે વખતે વધારેમા વધારે દર એકર દીઠ ૭૬૨ રતલ (લખમીપુર આસામમા) હતી, અને ઓછામા ઓછી પેદાશ (ગાઢવાલ સયુક્ત પ્રાતમા) દર એકર દીઠ ૧૮ રતલની હતી જે સરેરાશ ૫૮૮ રતલની ગણી શકાય.

મજકુર ચાના ઘ ાક યુનાઈટેડ સ્ટેટસ યુનાઈટેડ કીંગડમ, સીલોન, ઇજીપ્ત, કાનેડા, ફ્રાન્સ, કેપકોલોની, ઇરાન, એશીઆઇ તુર્કી, ચીલી રૂશીઆ, આર્જેન્ટા ઈન, અને ન્યુઝીલાન્ડ એ મુખ્ય છે સને ૧૯૨૨ના એપ્રીલથી નવેમ્બર માસ સુધીમા ચૌદ કરોડ અને અગીઆર લાખ રૂપીઆની ચા હીંદે નીકાશ કરી હતી જ્યારે આગલા વર્ષે તેજ મુદત દરમ્યાન અગીઆર કરોડ રૂપીઆની ચાની નીકાશ થઈ હતી

જાયફળ-જાવંત્રી (Nutmeg & mace) એ સુમાત્રા, જાવા અને મલાકાના પ્રદેશમા નીપજે છે જાયફળ ટોપાવાળા અને વગર ટોપાના એમ બે જાત આવે છે ટોપાવાળા કરતા વગર ટોપાના એટલે ફોડેલાનો ભાવ બમણો હોય છે તેનો ભાવ રતલ ઉપર થાય છે તે દવામા તથા ખાવામા મસાલા તરીકે વપરાય છે

જીરૂ (Cumin Seed) ગુજરાતના કેટલાક પ્રાતમા જીરૂ વવાય છે પરતુ મોટો ભાગ ઉત્તર હિંદુસ્થાન એટલે રતલામ-માળવા તથા મેવાડ જબલ પુર તેમજ પજાબ તરફ થાય છે બજારમા જે જીરૂ આવે છે તેના માલ તેવા ભાવ હોય છે જીરૂ મરકની, જબલપુરી, રતલામી, ગુજરાતી, મેવાડી વિગેરે જુદી જુદી જાતનુ આવે છે, તેમા રતલામી એ સારામા સારૂ ગણાય છે જીરાનો તોલ સુરતી ૮ અને ૪૨ ઉપર ભાવ થાય છે જીરૂ આપણા દેશમા વિશેષ વપરાય છે પરદેશ ખાતે થોડા પ્રમાણમા જાય છે જે મુખ્ય ભાગે સીલોન, મલાયાના ટાપુ, અરબી સમુદ્રના કીનારેના અને આફ્રીકાના કીનારેના બદરોમાજ જાય છે

તજ (Cinnamon) તજ એ ઝાડની છાલ છે મસાલાના તથા દવાના ઉપયોગમા તેનો વપરાશ થાય છે તેની નીપજ સીલોનમા થાય છે તજની છાલ કાઢયા પછી તેના બડલો બાધે છે અને સુકાયા પછી બજારમા મોકલે છે જાડી છાલ હલકી ગણાય છે અને પાતલી છાલમા તીખાશ તથા સત્વ વધારે હોવાથી તેની કીમત વધારે આવે છે તજનુ તેલ કાઢે છે, તે ઝાડમાથી પણ કાઢે છે, છાલમાથી પણ કઢાય છે અને મૂળમાથી પણ કાઢેલુ હોય, તેથી તે ત્રણ પ્રકારનું તેલ ઊચુ હલકુ જણાય છે તજની નીકાશ મદ્રાસમા તેલીચેરીથી મોટે ભાગે થાય છે તેમજ બગાળામાથી પણ કરાય છે તે નીકાશ મોટે ભાગે ગ્રેટબ્રી ટન, દક્ષીણ આફ્રીકા કે જ્યા હીંદી ભાઇઓનો વસ્વાટ છે ત્યા, મોરીશ્યસ અને અમેરીકાના અમુક પ્રાતમા કરાય છે મુબઇમા તેનો ભાવ રતલ ઉપર થાય છે, અને તેની મોટી ઝુડી કે નાની ઝુડીના અમુક દોકડા રતલનો ભાવ કરી પેટીમા પેક કરી આપે છે.

તંબાકુ (Tobacco) તબાકુ અસલ વારે હીંદમા હતી નહી સને ૧૬૦૫ મા પોરતુગીઝો લાવ્યા ત્યારે રોપવામા આવી અને હવા અનુકુળ આવવાથી હીંદના જુદા જુદા ભાગોમા રોપાણી અને તેની જાતો પણ જુદી જુદી થવા લાગી (૧) બગાળામા રગપુર જીલ્લામા મોટો પાક તમાકુનો થાય છે તે જાત જુદી (૨) મદ્રાસ, કોકનાડા, કાલીકટ,, ત્રીચીનોપલ્લી ડીંડીગલમા થતી જાતો જુદી (૩) રગુન બરમામા જે જાત થાય છે તે જુદી આ શિવાય અવાતર જાતોની ગણત્રી લખતા નથી (૪) મુબઈ ઈલાકામા ગુજરાત પ્રાતમા તમાકુની જે જાત થાય છે તેની હકીકત નીચે જણાવેલી છે

તમાકુનો પાક ફેબરૂઆરી માર્ચ અને એપ્રીલમા મોટે ભાગે ઉતરે છે તેમજ ડીસેબરથી જુન સુધીમા કેટલાક ભાગમા નીદે છે તમાકુના પાદડા એકઠા કરી ચત્તા રાખી ૨૦ થી ૨૫ની થડી બાધી પછી તેને થોડા દિવસ ખુલ્લા રહેવા દઈ ગાસડી બાધી દેશાવર ખાતે ચડાવે છે હીંદનો વગર કમાવેલ તમાકુ હોંગકોંગ, ફ્રાસ, લાબુઆન અને મલાયાના ટાપુ તથા યુરોપના બીજા દેશો ખાતે જાય છે બર્માનો તબાકુ ફ્રાસ ચીન અને હોલાડ ખાતે મોટા પ્રમાણમા જાય છે તબાકુની ચડત મુબઇ, કલકત્તા, રગુન, અને મદ્રાસ ઈલાકાના નેગાપટમથી મુખ્ય છે સને ૧૯૨૧-૨૨ મા તમાકુની નીકાશ ત્રેવીસ લાખ રતલની થઇ હતી

હીંદમા તમાકુની સીગાર વીગેરે બનાવવાના કારખાનાઓમા મોગીર, ડીંડીગલ અને પોંડેચરી એ મુખ્ય છે જે સીગાર એડન, જીબ્રાલટર, સીઆમ, યુરોપી તરકી, મલાયાના ટાપુ, આફ્રીકાના બદરો ઉપરાત યુરોપના બીજા ભાગમા જાય છે

ગુજરાતમા જે તમાકુ થાય છે તેનો ઉઠાવ ગુજરાત—કાઠીઆવાડ મુબઇ ઈલાકો અને સુરત પ્રાત ઉપરાત બગદાદ સુધી જાય છે તેની જાતેમા નીચે મુજબ મુખ્ય છે

૧ લાલ ભુકો (બીડીબધ ઊચો)	ભાવ સુરતી મણના ચાલુ	રૂા	૮ થી ૧૧
૨ લીલો ભેડીઓ	ભાવ સુરતી મણના	રૂા	૯ થી ૧૪
૩ લાલ જરદો (ગાસડીનો)	,,		,,
૪ લાલ ગાળીઓ (ચલમમા વપરાય)	ભાવ	રૂા	૩ા-૫
૫ ખાખરી (મીઠો માલ)	ભાવ	રૂા	૧ા-૨

આ મુખ્ય જાતે છે તેના ગાસડીનો માલ ખાધામા તથા બીડીમા વપરાય છે ગાસડી ૨૦ મણની, ૧૦ મણની અને ૫ મણની ભરાય તોલ ૪૨ા તોલ (ગુજરાતમા ચાલે છે) અને વલતર ચાર ટકા અપાય છે

સુંઘણી માટે જે તમાકુ આવે છે તે કાળો આવે છે તેની કાળી ભુકી આવે છે તેનો તોલ વીગેરે ધારા ઉપર મુજબ ઉપરનો ન ૪ અને ૫ નો માલ પણ છીકણીમા વપરાય છે અને તેને દળીને તેયાર કરવામા આવે છે

ધાણા (Coriander Seeds) ધાણા મુબઈના ૧૧ મણની ખાડીનો ભાવ થાય છે ધાણાની ભાજીને કોથમરી કહે છે તેનુ વાવેતર સર્વત્ર થાય છે, પણ ધાણા તરીકે ઉત્તર હીદુસ્થાનમા વિશેષ વવાય છે મુબઈના જે ધાણા આવે છે તેમા જબુસરી કાનપુરી, ઇદોરી મુખ્ય ગણાય છે નાશિક જીલ્લામા તથા દક્ષીણ હીદમા પણ ઘણે સ્થળે ધાણાનુ વાવેતર થાય છે ધાણાની નીકાશ જ્યા હીદીભાઇઓનો વસવાટ છે ત્યા આફ્રીકા, વિગેરેના બદરો મલાયા ટાપુ મોરીશ્યસ સીલોન તથા બીજા દેશાવરો ખાતે ઉપયોગ પુરતી થાય છે બાકી મોટે ભાગે હીદમાજ અથાણા વિગેરેની રોજની ચાલતી ચીજ હોવાથી ખપે છે મદ્રાસમા ૫૦૦ રતલની ખાડીનો ભાવ થાય છે

નાળીએર (Cocoa nuts) નાળીએર ને શ્રીફળ કહે છે તેની પેદાશ હીદમા મલબાર, કોકણ, અને કોરોમાડલના કિનારા તરફ તથા ગોવા ટાપુમા થાય છે આ સિવાય સીલોન, આફ્રીકા અને દક્ષિણ અમેરીકામા ઊગે છે સિલોનમા ઝાડની મોટી રકમ છે દક્ષિણ હીદમા તો તેના કોપરા કાઢી તેનુ તેલ કાઢે છે, જે વીલાયત તેમજ બ્રહ્મદેશમા જાય છે, તથા આપણા દેશમા મીલ મશીનો વિગેરેના કામમા પુષ્કળ વપરાય છે મલબારમા નાળીએર ઝાડ ઉપરથી દર ૪૦ થી ૪૫ દિવસે ઉતારે છે તેને લીલા નવા, લીલા જુના, તેલીઆ, અને ગડગડીઆ એમ જાતવાર જુદા પાડે છે જે નાળીએર ને બી તરીકે ઉપયોગમા લેવાના હોય તેને સતથી બાર માસ પકત ઝાડ ઉપરજ મુકે છે, અને ત્યાથી ઉતાર્યા પછી બે ત્રણ માસ સુધી રાખી તેનુ પાણી સુકવી નાખી તે બીને એકથી બે ફીટ ઊડુ રોપે છે, તેના ઉપર વરસાદ પડે નહી ત્યા સુધી બીજે ત્રીજે દિવસે પાણી રેડે છે કીડ લાગે તો નીમક અને લાકડાની રાખ છાટે છે નાળીએરી પાચ વરસે ફળ આપે છે, અને દોઢસો વરસ સુધી નાળીએરીના ઝાડની ઉમર ગણાય છે ૧૦૦૦ સુકા નાળીએર ૫૦૦ રતલ કોપરૂ આપે, તેલ કાટી લીધા પછી રહેલા કુચામાથી મીણબત્તી બને છે, તેના છોટલામાથી જે રેસા નીકળે છે, તેને પાણીમા ભીજવી કાથો, અને કાથામાથી કોયર મેટીંગ બનાવાય છે આ મેટીંગો ચટાઇઓ) દાદર ઉપર ચડવાના ઉપયોગમા આવે છે, તેમજ તેના મોટા દોરડા જે ખારા પાણીમા લાબો વખત ટકી શકે છે તે પણ બને છે એ ઉપરાત નાળીએરીના પાદડાના પખાઓ બને છે નાળીએરીના ઝાડો ખાસ કરીને પાણી વાળી જગ્યાએ ઉગે છે કુવો ખોદનારા પાણીની શોધ માટે નાળીઅરીની નજદીક જગોપર પાણી મલી શકે એમ માને છે

મુબઇમા નાળીએરની નીચે પ્રમાણે જાત તથા ભરતી મુજબ ભાવ થાય છે ગોવાઇ નાળીએરનો ભાવ ૧૦૦૦ પાકા (૧૧૦૦ કાચાના) નો ગણાય છે ને સિવાયના જે નાળીએર કલીકટના પાણીચા, ગોળ દેવાઇ, લાબા દેપાઇ વીગેરે આવે છે તે ૧૦૦૦ પાકા (૧૨૫૦ નગ)નો ભાવ થાય છે, સુકા ગુડગુડા આવે છે તે સુકા ભરતીના હિસાબે ભાવ થાય છે, જે ભરતી ૧૧૦–૧૭૦ કે ૨૫ ની હોય છે મલબારીની ભરતી ૧૪૦ ની આવે છે તેમજ ભડોચછોલ, તથા સાફ છોલના ભાવ જુદા જુદા હોય છે હિસાબ રોકડાનો આઠમે દિવસે અને મુદતનો ૫ન્દરમે દિવસે લેવાનો રીવાજ છે

મરી (Peppers) મરીને તીખા પણ કહે છે મરી કાળા અને સફેત એમ બે જાતના આવે છે મુબઇમા સફેત મરીનો ભાવ મુબઇ તોલ ઉપર ૪૨ અને કાળા મરીનો મુબઇના ૨૧ મણની ખાડીના ભાવે તોલ થાય છે મરીની મુખ્ય પેદાશ મલબાર, કોચીન, ત્રાવણકોર, કારવાર અને કાનરાના જંગલોમા, તથા કેપ કામોરીનના પર્વતમા કુદરતી રીતે દ્રાક્ષના વેલાની માફક ઊગી નીકળે છે, તે વેલાના બીને સુકવીને મરી બનાવે છે આ ઉપરાત સિયામ, મલાયા ટાપુ, ચીન વિગેરેમા વાવેતર કરીને ઉત્પન્ન કરે છે મરીની વેલ રોપ્યા પછી ત્રણ વરસ બાદ પેદાશ મલી શકે છે માર્ચ માસમા મરીઓના લુમખાઓ પાકા થાય છે એક સારી વેલમાથી આશરે ચાર રતલ મરી નીકળી શકે મરીની મુખ્ય બે જાતો છે અલપાઇ અને તેલીચેરી તેમા તેલીચેરીનો દાણો મોટો હોય છે અને સારો ભાવ આવે છે મુબઇની બજારમા જે મરી વેચાય છે, તેમા ભટકી (ભટકુલ), અલપાઇ, કુમઠાઇ મુખ્ય જાતો છે મરીનો વેપાર યુરોપ સાથે ઘણા જુના વખતથી ચાલ્યો આવે છે અત્યારે પણ મલબારના બદરો કોચીન, અલપાઇ, કલીકટ, કાનાનોર, બડાગર તેમજ તુતીકોરીનથી પણ તેની નીકાશ ગ્રેટબ્રીટન, જર્મની, ફ્રાસ, ઇટલી, અમેરીકા તથા કાનડા ઉપરાત ઇરાન, અરબસ્તાન અને તુર્કસ્તાનમા જાય છે સને ૧૯૨૧ તથા ૨૨ ના એપ્રીલથી નવેબર સુધીમા વીસ લાખ રૂપીઆના મરી પરદેશો બાતે નીકાશ થયા હતા

તેલીચેરીમા મરી હન્દરવેટના ભાવથી, કોચીનમા ૬૦૦ રતલની ખાડીના ભાવથી, મુબઇમા ૨૧ મણની ખાડીના ભાવથી, અને કલકત્તામા બજારૂ મણના ભાવથી વેચાય છે

સફેત મરી—તૈયાર કરવા માટે મરી વેલ ઉપરથી ઉતાર્યા પછી તુરતજ સાત આઠ દિવસ પાણીમા ભીજવી રાખે છે, તે પછી મજુરો ઉપરના ફોતરા પગ વડે મસળીને કાઢી નાખે છે, અને તડકામા સુકવે છે

મરચા (Chilis) પોરતુગીઝ લોકોના વખતથી મરચા આપણા દેશમા દાખલ થયા છે તેના રોપા અત્રે લાવવામા આવ્યા હતા એમ કહેવાય છે મરચાની મોટી પેદાશ ઉત્તર અમેરીકા । છે આપણા દેશમા મરચાની જાતોમા ઘોલર, લવીંગીઆ, ગોવાઇ, મદ્રાસી ખાનદેશી, ઘાટી અને બોર એ મુખ્ય છે ગોવાના તેમજ દક્ષીણ તરફના મરચા વણાજ તીખા હોય છે ગુજરાત કાઠી આવાડના મરચા મોટા, લાગા પણ બહુ તીખા નથી હોતા મરચાનુ વાવેતર મુબઈ ઇલાકામા, મદ્રાસ જીલ્લાના ગતુર પ્રાતમા તથા ધારવાડ, બેલગામ, ખાનદેશ, સતારા, પુના સોલાપુર વીગેરે પ્રાતોમા કરવામા આવે છે ગતુરમા મરચાનો પાક બહુ મોટા પ્રમાણમા થાય છે

મરચાની ગુણી મુબઈ છ થી સાત મણની મદ્રાસ તરફથી આવે છે મુબઈમા મુબઈના ૨૧ મણની ખાડીના તોલથી કલકત્તામા બજારૂ મણના તોલથી, તુતુકોરીનમા ૧૫ રતલના તોલથી ભાવ થાય છે મરચાનો ઉપયોગ મોટે ભાગે હીદમાજ છે તોપણ તેની નીકાશ આફ્રીકા, મોરીસ્યસ, એડન વિગેરે સ્થળોએ જાય છે જે ૧૯૨૨ ના છેલ્લા આઠ માસ દરમ્યાન ૩૨ લાખ રૂપીઆના મરચા પરદેશો ખાતે નીકાશ કરાયા હતા

મીઠુ (Salt) મીઠુ દરીઆના પાણીમાથી તેમજ ખાણમાથી ઉત્પન્ન થાય છે દરીઆના કે સરોવરના પાણીના કયારા બાધી, સૂર્યના તાપથી સુકાવા દઈ કકડા અથવા ઢેફા બાઝે, ત્યારે ઉખેડી લે છે મુબઈના દરીઆમા તથા રજપુતાનાના સરોવરમા આ રીતે મીઠુ પકાવાય છે પજાબ તથા ઇરાન દેશમા મીઠાની ખાણ છે ત્યાથી મનુષ્યો ખોદી કાઢે છે ઇગ્લાડમા પણ મીઠાની ખાણ છે મીઠામા એવો ગુણ છે કે વનસ્પતિના પદાર્થો તેના પાણીમા બુડાડી રાખવાથી બગડી જતા નથી, તેથી અથાણા તથા મસાલામા કામ આવે છે તથા તેમા રોગના સૂક્ષ્મ જતુ નાશ કરવાનો ગુણ હોવાથી ખાતર તરીકે પણ ઉપયોગમા આવે છે, મીઠાની જગાત હાલમા બગાલી મણ ઉપર રૂપીઆ અઢી લેવાય છે

મેથી (Methi) તથા **રાઇની** હકીકત "અનાજમા" પાના ૬૨ મે આપી છે

રાજગરો (Grass-seeds) એ એક પ્રકારની ભાજીના દાણા છે તેની ગણત્રી અનાજમા થાય છે, અને ગુણોમા ભરાઇને આવે છે તથા ફરાળના કામમા આવે છે તે મુબઇમા ખાડીના હિસાબે વેચાય છે

રબર (Rubber) રબરના ઝાડ મલાયા, પીનાગ, સીગાપુર, ફેડ્રલ બો, બોનીઓ, સુમાત્રા, જાવા, આસામ તથા આફ્રીકાના કાગો પ્રાત તેમજ દક્ષિણ

આ ી ના કેટલાક ભાગેમા થાય છે, તેના થડ વડના થડના જેવા હોય છે રબરની બની આ ઉપરાંત બ્રહ્મદેશ અને મદ્રાસ જીલ્લામા પણ થય છે. કોચીન કાલીકટ કુનુર વીગેરે મલબાર જીલ્લામા થઇ આખા મદ્રાસ ઇલાકામા ૩૫ વ જીફા રબરના છે બ્રહ્મદેશમા ગુન, મુરમેન, ટુ ગુ વિગેરે સ્થળોએ મલીને ૨૫ ને આશરે વજીફા છે આસામમા છે તે જુદા મુબઇ ઈલાકામા રબરની ખેતીની શરૂઆત મલબાર ફોરેસ્ટ એન્ડ રબર કુપનીએ કરેલ છે રબરનો ભાવ રતલ ઉપર થાય છે રબરના ઝાડની ડાળી, પાદડા થડ વિગેરે કાપી, ઉકાળી તેનો રસ મેળવી તેમાથી રબર બનાવે છે તેમજ રબરના ઝીણા ઝીણા તતુઓ કાઢી આગળી ઉપર વીટીને તેની નાની લાકડીઓ અગર નાના દડાઓ બનાવે છે, જેની નીકાશ યુરોપ ખાતે થાય છે રબરનો ઉપયોગ ઘણા કામમા થાય છે, મોટરના અને ગાડીઓના ટાયરો, દવાખાનાની નળીઓ, કોથળીઓ વીગેરે અનેક તરેહના સામાન, વાલ્વ, વોશર, રીંગ, કોરક, પ્લગ, પેડ, શીટસ, ઇન્સર્શન પેકીંગ જે મીલો રેલ્વેઓ અને મ્યુનીસીપાલીટીમા વપરાય છે તે, તથા બુટની એડીઓ (ઇલાસ્ટીકો), મોજાના ગાટરો, વીગેરે રબરના બને છે આ ઉપરાંત ચોમાસામા પહેરવાના ઓવરકોટ (પાણીથી ન ભીજાય તેવા) રબરનાજ બનાવેલા આવે છે, રેલ્વે તથા સ્ટીમરોમા બારી બારણા, ડાઇનીંગ એન્ડ ડ્રેસીંગ રૂમમા રબરનો પુષ્કળ ઉપયોગ કરેલો માલુમ પડે છે આ ઉપરાંત શાહીના ડાઘ કાઢવાના ઉપયોગમા તેમજ રબર સ્ટાપ બનાવવાના ઉપયોગમા પણ આવે છે આ બધી કેળવણી રબરના ઝાડના રસમાથીજ બનાવવામા આવે છે

હીંદુસ્થાનમાથી કાચુ રબર પરદેશો ખાતે ૧૯૨૧ અને ૧૯૨૨ના એપ્રીલથી નવેબર માસ દરમ્યાન અનુક્રમે ૪૬ લાખ અને ૩૨ લાખ રૂપીઆનુ ગયુ હતુ

લવીંગ (Cloves) લવીંગની મોટી પેદાશ જગબાર (ઝાંઝીબાર આફ્રીકા) મા થાય છે જગબારમા પેબા કરીને એક પ્રાંત છે, જેને ઘણા ફેમ્બા પણ કહે છે તેમા મોટો ભાગ લવીંગનીજ થાય છે જગબાર જતા દરીઆમાથી સ્ટીમર ઉપરથી તે સ્થળ તથા લવીંગના બગીચા દૂરથી દેખાય છે મુબઇમા લવીંગની જાતોમા જગબારી લવીંગ, લ ગ ડેબો તથા વીલાયતી એ મુખ્ય નામો છે તેનો ભાવ આખા અને ટોપકા ખરેલા માલની જાત ઉપર થાય છે તેનો તોલ સુરતી ૪૨ ભેતાલો થાય છે લવીંગની નીકાશ મુબઇ બદરેથી યુરોપ, આસ્ટ્રેલીયા તેમજ અમેરીકા તરફ થાય છે, જ્યા તેના સત્વો કાઢે છે, તથા દવાના ઉપયોગમા વપરાય છે ૧૯૨૨ના છત્રીસ લાખ રૂપીઆના લવીંગ એપ્રીલથી નવેબર સુધીમા હીંદમા આવ્યા હતા

લાખ (Lac લાખ—એ બો ડી, પીપળે, ખાખરે, બેર બાવળ વિગેરે ઝાડના ડાળા અને થડ ઉપરથી મળી આવે છે પછી તેને શુદ્ધ કરી દાણા લાખ ચપડા લાખ, પતરી લા, એમ જુદી જુદી જાતની બનાવવામા આવે છે, તેનો ભાવ મુબઇ તોલ ૪૨ બેતાલા ઉપર થાય છે લાખની આવક છોટા નાગપુર, ઓરીસા, નીઝામ સ્ટેટસ સીધ, આસામ, સીગાપુર તથા બગાળામથી થાય છે, અને પરદેશથી રૂપાતર થઈને પાછી અત્રે આવે છે સાધારણ વખતમા ૧૦૦ શીલીગે હદરવેટ મલતી, તે લડાઇના વખતમા ૩૦૦ શીલીગે હદરવેટ મલવા લાગી હતી ઇગ્લાડથી જે લાખ આવતી તે દોઢ હદરવેટનુ પીપ આવતુ લાખનો ઉપયોગ સોની લોકો કરે છે તેમજ સીલ કરવાની લાલ લીલી કાળી વીગેરે રગીન લાકડીઓ બનાવવામા આવે છે એટલે તેનો રસ કરી મેળવણી કરી હીગળો નાખવાથી લાલ, અબરખનો ભુકો નાખવાથી રૂપેરી અને કાળો રગ નાખવાથી કાળી બને છે આ ઉપરાત હૅટનુ રેશમી કપડુ અક્કડ બનાવવાના, રાખ સાગ કલાસીક લેખકાના પુસ્તકો ઉપર લગાડી પુઠા ચળકતા કરવામા દારૂગોળો બનાવવામા, પનલની દારૂની ગોળીઓ બનાવવામા બદુક વારનીસ કરવામા વહાણના અને સ્ટીમરોના કેટલાક ભાગ વારનીસ કરવામા, હવાઇ વીમાનોની પાખ રગવામા લાખનો ઉપયોગ થાય છે લાખને સોડાના પાણીમા ઉકાળ્યાથી વારનીસ કરવાના ઉપયોગમા લેવાય છે ૧૯૨૭મા પાચ કરોડ પાસઠ લાખ રૂપીઆની લાખ પર દેશ ખાતે હીદમાથી ગઇ હતી આગલા વરસે તેજ અરસામા પાચ કરોડ અને અગીઆર લાખ રૂપીઆની મોકલવામા આવી હતી લાખ ફક્ત હીદમાજ ઉત્પન્ન થાય છે

વરીઆળી (Fennel Seed) વરીઆળી મુખ્યત્વે કરીને ગુજરાતમા તથા દક્ષિણમા થાય છે નડીઆદ, આણદ, ઉમરેઠ–કસ્બામા તથા દસક્રોઇ અને ભુલાન્ડા ગામ જે અમદાવાદથી ૭ ગાઉ દુર છે, ત્યા સારી અને મોટા પ્રમાણમા થાય છે વરીઆળી ચાર માસમા પાકી તેયાર થાય છે, અને તેનુ બી વાવવા કરતા જો રોપા કરી ફેરવીને વાવવામા આવે તો તેની ઉપજ સારી આવે છે વરસાદથી વરીઆળી જોરમા નીકળે છે વરીઆળીના ઝાડ ગાજરના ઝાડ જેવડા ચાર પાચ ફુટની ઊચાઇના થાય છે તેને ફુલ સફેત રગના ઝુમખામા આવે છે તેમા વરીઆલી બધાય છે વરીઆલીનો ઉપયોગ ખાવામા તથા દવામા કરાય છે મુબઇમા સુરતી તોલ ૪૨ ના હિસાબે વેચાય છે અને બારદાન માલમાજ ગણાય છે બજારમા વરીઆળી કપડવજી તથા ઘાટી એ નામથી ભાવપાડ થાય છે

સાબુ ચોખા (Sago ઇસ્ટ ઇડીઝના બેટોમા સાબુ ચોખાના ઝાડ થાય છે. આપણા દેશમા મલબાર અને કોકણ દેશમાં થાય છે. તેનો તોલ પાક

લના હિસાબે એટલે ૧ પીકલના મુબઈના મણ ૪ાા લેખે કરાય છે. સાબુ ચોખાનો ઉપયોગ હીદમા માદા સાજા પ્રસગે કરાય છે તે ઝાડનો રસ હોવાથી કરાળમા પણ વપરાય છે

સુવા (Fennel) સુવાની નીપજ ગુજરાત કાઠીઆવાડમા થાય છે, તે વરીઆળીની પેઠે જીરાની સાથે વવાય છે તેના રોપાને પીળા રગના ઝુમખા-બધ ફુલ આવે છે તેમા સુવા થાય છે લીલા હોય ત્યારે ભાજી તરીકે ઉપયોગ થાય છે, અને સુકાય ત્યારે દાણા કાઢી ખાવામા તથા દવામા મોટે ભાગે ઉપયોગ થાય છે યોનીના દોષને મટાડનાર તથા ધાવણ વધારનાર હોવાથી બૈરાઓ વિશેષ ઉપયોગ કરે છે મુબઇમા ૧૫ મણની ખાડીના ભાવે વેચાય છે

સુરોખાર (Salt-petre) સુરોખારનો ઉપયોગ ખાસ કરીને દારૂ બનાવવાના કામમા આવે છે બીહાર પજાબ અને સયુક્ત પ્રાતમાથી જેટલો સુરોખાર નીકળે છે, તેની નીકાશ યુરોપ ખાતે કરવામા આવે છે આપણા દેશમા બીજી વસ્તુઓ સાથે મેલવી બપોરીઆં, કોઠીઓ, ફુલકણીઓ તથા ટેટા બનાવે છે સુરોખારની નીકાશ ચીન, આસ્ટ્રેલીઆ યુરોપ, અમેરીકા અને સ્ટેટ સેટલમેટ ખાતે થાય છે મોરીસ અને સીલોનમા તે ખાતર તરીકે ઉપયોગ માટે જાય છે મુબઇમા છ મણની ગુણીનો ભાવ કરાય છે ૧૯૨૧ ના તથા ૧૯૨૨ ના એપ્રીલથી નવેંબર સુધીના અરસામા ૨૭ લાખ રૂપીઆની નીકાશ પરદેશ ખાતે સુરોખારની થઇ હતી

સુંઠ (Dry Ginger) સુઠ આદામાથી બને છે સુંઠ માટે મલબાર કીનારો પ્રખ્યાત છે તેનુ વાવેતર મે માસમા થાય છે, નવેબરમા તેનુ નીદામણ કરાય છે, અને પછી જમીન કોતરીને સુઠ કાઢે છે સુઠ સુરત, થાણા, બગાળામા રગપુર જીલ્લો, તથા સયુક્ત પ્રાતમા કમાઉન જીલ્લામા પણ થાય છે પણ કોચીનની સુઠ જે છોતરા કાઢેલી આવે છે, તે બહુજ સારી હોય છે સુઠનો ઉપયોગ હીદમા દરેક સ્થળે થાય છે તે ઉપરાત પરદેશ ખાતે પણ તેની નીકાશ ગ્રેટબ્રીટન, જર્મની, અમેરીકા, અરબસ્તાન, તુર્કસ્તાન તથા સિલોન તરફ પણ કરાય છે ૧૯૨૨ના છેલ્લા એપ્રીલથી નવેમર સુધીમા નવ લાખ રૂપીઆની સુઠ પરદેશો ખાતે મોકલવામા આવી હતી. ૧૯૨૧મા દસ લાખની નીકાશ થઇ હતી

સુઠનો ઉપયોગ દવા તરીકે વાપરવામા વિશેષ આવે છે કોચીન કાલીકટથી ગુણીમા મુબઇના પાચ મણના હિસાબે અગર ૧૨૬ રતલની ગુણીના ભાવે પણ આવે છે કલીકટમા હડરવેટનો ભાવ થાય છે. કોચીનમા ૬૦૦ રતલની ખાડીનો ભાવ બોલાય છે. મુંબઇની બજારમા અલપાઇ અને ચીનાઇ

સુંઠની જાતો ચાલુ ગણાય છે, તેમા મુઠ ધોયેલીનો ભાવ હંડરવેટ ઉપર અને બીજી સુઠનો ભાવ મુબઇના ૨૧ મણની ખાંડીના હિસાબે થાય છે જાપાન, ચીન અને હોંગકોંગથી પણ સુંઠ મુબઈના બજારમા આયાત થાય છે

સુખડ (Sandal wood) મદ્રાસ ઇલાકો માઇસોર, કુર્ગ, કર્ણાટક, તથા સોપી દીપેલા પ્રાંતોમા સુખડના ઝાડો (સેન્ટેલમ આલ્બમ) થાય છે, જ્યાથી સુખડ યુરોપ અને અમેરીકાના દેશોમા નીકાશ થાય છે લડાઇ પહેલા એટલે સને ૧૯૧૪ પહેલા મોટા ઘરાક ફ્રાંસ અને જર્મની માઇસોરી સુખડ માટે હતા, **મલબારી** સુખડમા માઇસોરી સુખડ ઊચુ ગણાય છે આ સિવાય જે સુખડ મલાયા, આર્કીપેલેગોમાથી આવે છે તે **સીંગાપુરી** તરીકે વેચાય છે, અને આસ્ટ્રેલીઆ, કવીન્સ લેંડ તરફથી આવે છે તે **જંગબારી** સુખડના નામથી વેચાય છે, આ સુખડ ઘણે ભાગે દવામાજ વપરાય છે હલકુ સુખડ અત્તરમા વપરાતુ નથી નલગીરી સુખડ ને મલબારનુ

સુખડના વૃક્ષનુ અંદરનુ લાકડુ ખરી રીતે ઊચુ ગણાય છે, તે લાકડુ કોતરકામમા–ખાસ કરીને આપણા દેશમા કોતરેલી પેટીઓને જડવ કામ કરવામા–વપરાય છે પણ તેની વધારે કીમત તો તેમાથી નીકળતા તેલને લીધે છે દવાના કામમા, તથા અત્તર બનાવવામા તેનુ તેલ ખાસ વપરાય છે વળી અર્ક કાઢવામા અંદરના લાકડાની પીસીઓ કે જે મૂળમાથી નીકળે છે તે વધારે પસંદ કરવામા આવે છે માઇસોરમા ઉત્તમમા ઉત્તમ સુખડનુ ઝાડ કે જેની ઉંચાઇ ભાગ્યેજ ૪૦ ફીટથી વધારે નથી હોતી, તેમાથી ઉત્તમ સુખડ નીકળે છે. સુખડની ૧૮ જાત છે, તેની કીમત તેના વજનના પ્રમાણમા ગણાય છે નાની લાકડી કે જેનુ વજન ૨૦ રતલ છે તે સૌથી સારી જાત અને કીમતમા ઉંચુ ત્યાથી માંડીને તે સુખડનો વેર જે લાકડા કાપતા પડે છે તે ઓછી કિંમતી ગણાય છે મહીસોરમા સુખડના તેલ કાઢવાના કારખાના છે આગઉ સુખડનુ તેલ જર્મનીથી આવતુ, પણ હવે તો પરદેશ ખાતે નીકાસ કરતુ થયુ છે સુખડનુ તેલ કાઢવાનું કારખાનુ બેંગલોરમા છે તેમા એક માસે ત્રણ હજાર રતલ તેલ નીકળે છે અને મહીસોરના મોટા કારખાનામાથી દસ હજાર રતલ તેલ દર માસે નીકળે છે મદ્રાસથી સુખડના તેલની નીકાશ ૧૯૧૬–૧૭ મા લગભગ ૪૦૦૦ ગેલન જેટલી ફક્ત યુનાઇટેડ કીંગડમ ખાતજ કરવામા આવી હતી સને ૧૯૨૨ના ફક્ત આઠ માસમાજ ૧૬ લાખ રૂપીઆના તેલની નીકાસ દેશાવર ખાતે થઇ હતી મુબઇમા સુખડ મલબારી, રાજાપુરી, સીંગાપુરી જંગબારી વિગેરે ચાલુ જાતો ગણાય છે તેના માચી, પેરીઆ, સલીગાઠ, તાછે ગામઠી, નાકે મુદાના, એમ દરેક નાના મોટા કટકા તથા ભુકો પરચુરણ ઘરાકી ખરા ગણાય છે, કેમકે પારસી લોકો સુખડનો અગ્નિમા હોમ માટે વિશેષ ઉપયોગ કરે છે. સુખડની દુકાનો ગીરગામ

ઉપર, પારસી ગલીમા તથા ખેતવાડી તરફ વિશેષ પ્રમાણમા છુટક માટે જોવામા આવે છે સુખડનો ભાવ મુબઈ તોલ ૪૨ અગર ૨૧ મણની ખાડીના હિસાબે થાય છે અને સુખડના તેલનો ભાવ રતલ ઉપર બોલાય છે બારદાન માલમા ગણાય છે વટાવ મુદતનો ટકો ના અને રોકડાનો ટકો ૦ાા અરધો તથા દલાલી ટકો ૦ાા અરધો આપે છે

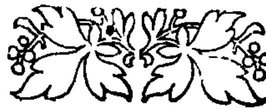
સોપારી (Betelnuts) સોપારીની મુખ્ય પેદાશ કોકણ, મલબાર અને સીલોનમા થાય છે તેની જાત સેવરધની, માગરોલી, હબા, સીંગાપુરી, ગોવાઈ, મજેસગી, દાસ્તાન, ચીકણી, બરડો વિગેરે આવે છે તેમા સેવરધનીનો તોલ મુબઈના તોલ ૪૨ થી અને બાકીની ખાડીના મુબઈના મણ ૨૧ લેખે વેચાય છે, તેમા નવો છોલ અને જુનો છોલ મુજબ ભાવમા ફેરફાર રહે છે સોપારીનો વપરાશ હિદુસ્થાનમા દરેક સ્થળે હોવાથી તેનો ખપ પુષ્કળ છે અને જે પરદેશ ખાતે ચડે છે ત્યા તેનો મુખ્ય વપરાશ દતમજન તથા દાતના રોગો ઉપરની દવામા કરાય છે હિદુસ્થાનમા જે વપરાશ છે, તે ખાધા પછી દાત સાફ થાય તે ઇરાદાથીજ ઉપયોગ થયો છે આ ઉપરાત મગલ કાર્ય તથા દેવદર્શન પ્રસગોમા પણ યથેચ્છ ઉપયોગ થાય છે

હીગ (Assafoetida) એટલે વઘારણી એ ઝાડનો રસ છે તે ઝાડો અફઘાનીસ્તાન અને ઇરાનના જગલમા તથા પજાબમા પણ થાય છે હીગ પાચક હોવાથી શાક ભાજીમા વપરાય છે, તથા વૈદ્ય લોકો દવા તરીકે ઉપયોગ પણ કરે છે હીગ આ દેશમા ખપે છે, તેવી રીતે મુબઈથી અમેરીકા, આસ્ટ્રેલીઆ તથા યુરોપના કેટલાક બદરોએ દવાના ઉપયોગ માટે નીકાશ થાય છે મુબઈમા હીગ સુરતી ૪૪ તોલથી જથ્થાબધ અને પરચુરણ રતલના ભાવે વેચાય છે હીગની જાતો કાળી અને પીળી એવી રગે, તથા હલકી અને ભારી ઘણી જાતો બાર આનાની રતલથી પાચ રૂપીઆ સુધીની રતલની આવે છે હીગ અસલ હોય તે રસ હોય છે અગર લાકડાની છાડીવાલો માલ હોય છે, તે પણ ચોખ્ખા માલની ગણત્રીમા ગણી શકાય છે પરતુ બનાવટી હીગ આવે છે કે જેને બાધો પણ કહે છે તે હીગ બનાવવામા જુજ હીગ ઊચી જાતની નાખી તેમા ચણાનો આટો, મરચા, મીઠો પીળો રગ, કુલીજનની છાડી વીગેરે વસ્તુનો ઉપયોગ કરે છે બાધાની હીગ વાપરવી તે ભ્રષ્ટતા કરતા છે

હલદળ (Turmeric) હલદળની મુખ્ય પેદાશ ઉત્પન્ન કરનાર મદ્રાસ ઇલાકો છે અને તેમાય ગતુર જીલ્લામા પુષ્કળ થાય છે તેની જાતોમા રાજાપુરી, ગતુર કડપો ઇરાટ, ગઠા અને ચાલુબર છે ગતુરમા હલદળની ખાણો નાખે છે, જે મોસમ વખતે ખોલે છે તથા તેને મશીનમા નાખી પાલીસ કરે છે ત્યા

પાલીસ અને વગર પાલીસ એમ બે જાતનો માલ વેચાય છે તેમા પાલીસવાળો માલ મુબઇ તરફ ચાલે છે અને વગર પાલીસનો કલકત્તા તરફ ચાલુ બર ગણાય છે મુબઇમા હલદળનો ભાવ તોલ ૨૧ મણની ખાડીને હિસાબે ગણાય છે મદ્રાસ તરફ ૫૦૦ અને ૬૦૦ રતલની ખાડીને હીસાબે ભાવ થાય છે હલદળ ખાનાર દેશ ફ્રાસ-સીલોન-યુનાઇટેડ કીંગડમ અને રૂશીઆ છે હીંદમાથી મુબઇ-કલકત્તા-મદ્રાસ-કોચીન અને તુતુકોરીનથી ચડગત થાય છે

હરડા-બેડાં (**Myrobalans**) હરડાની ઉત્પત્તિ મદ્રાસમા બીમ્બલીપટમમા, મુબઇ ઇલાકાના કેટલાક ભાગમા, જબલપુર અને મધ્ય પ્રાંતો વીગેરે સ્થળોએ થાય છે તેનો ઉપયોગ રગવાના કામમા થાય છે વીલાયત અને જર્મનીમા તેની ખપતિ-માગ વિશેષ ગણાય છે મુબઇમા ૨૫ મણની ખાડીના ભાવે અને મદ્રાસમા ૫૦૦ રતલની ખાડીના ભાવે ભાવ બોલાય છે કલકત્તામા બજારૂ મણ ઉપર ભાવ બોલાય છે સ્ટીમર ઉપર હડ્રેડવેટની ગુણી પેક કરી ચડત કરાય છે તે કલકત્તાથી મુબઇથી અને રત્નાગીરી જીલ્લાના બીજા સ્થળોએથી નીકાશ કરાય છે

ANAND SAGAR PRESS BOMBAY 2

૧૯—કાથો (Coir)

કાથો એ નાળીએરીમાથી જે છોડલાના રેસા નીકળે છે, તેમાંથી બનાવવામા આવે છે, તે કાથામાથી દોરડા, છીદરી, કોપર મેટીંગો, ચટાઈઓ તથા ધૂળ લુછવાના ડસ્ટરો વિગેરે ઘણી ચીજો બને છે કાથાની પેદાશ મલબાર, કોકણ તથા કોરોમાંડલના કીનારા ઉપર વિશેષ પ્રમાણમા થાય છે તેમજ કોલંબોથી પણ આયાત થાય છે

કાથાની જાત ત્રીસેકને આશરે છે, જે જાતોના નામો ગામની બનાવટ મુજબ કે પેદાશ મુજબ અપાયેલા ઘણેભાગે જોવામા આવે છે દરેક ગામની જાતમા ઉચી હલકી જાત તો આવે છે એટલે ઉચા માલના દોરડા બનાવી બાકી રહેતા બદલામાથી જે માલ બને ... હલકો માલ જાણવો હલકા મ ... બરદ્દી કાથો (હલકામા હલકો) કે ... છે જે કલીકટ બેપુર વીગેરેનો કાથો આવે છે તે ઉચા માલની ૬૫ રૂપીએ ખાડીનો ભાવ હોય, તો સાધારણ માલની કીમત રૂ ૭૫ થી શરૂ કરી ૫૦ સુધી ખાડીનો ભાવ ગણાય, કાથામા ઊચામા ઊચી જાત અલપાઇની ગણાય છે, જેનો ભાવ ઉપરના હિસાબે ખાડીના રૂ ૧૫૦) સુધી હોય છે આ સિવાય ગામ ઉપરથી કાથાની જાતો જેવી કે નકલ, પરૂટ, સેલાણી, મોઉઘાટ, અજીતગલ, પિડાણી વિગેરે આવે છે, તેમા ઉચી કોલીટી, હલકી કોલીટી તથા પોતપોતાના નબર અને નીશાનીઓ કરી બજારમા ચાલુ માલ કરાવી ભાવ જણાવાય છે આ સિવાય દોરડા સચાના ચટાઈવાલા (ઉચો માલ) સચાના ખુલ્લા, તથા દોરડા ગામઠી એવી દોરડાની જાતો બજારમા આવે છે કાથાનો ભાવ ૨૧ મણની ખાડીના હિસાબે મુબઇમા થાય છે કાથાનો ઉપયોગ સ્ટીમરના તથા વહાણના દોરડાઓમા મુખ્યત્વે કરીને કરાય છે કેમકે ખારા પાણીમા તે લાબો વખત ટકી રહે છે આ સિવાય બાધકામમા તથા દરેક સ્થળોએ ખેતી વિગેરેના તથા ઘરગથ્થુ ઉપયોગમા પણ ઘણોજ ઉપયોગ થાય છે

કાથાની નીકાશ કોકણથી પરભારી કલકત્તા, રગુન, ફ્રાસ, બેલ્જીઅમ, વીલાયત તથા બીજા દેશાવરો ઉપરાત કાઠીઆવાડમા વેરાવલ બદર તરફ પણ થાય છે મુબઇ જે કાથો આવે છે તેની ખપતી વગડ જીલ્લા, ગુજરાત કાઠીઆવાડ, પજાબ તથા બીજા પ્ર ... થા ...

કાથા સીંદરી નાળવાની રીત ... છાલી તેને દરીઆના ... રે મડા

બનાવટ ... ખોદી તના ચાર ... ડી ... છે તે પછી મજકુર છાલ કાઢીને તેને ધોકાવતી ધમધમાવે જેથી કબલો જુદો પડી જાય છે. એ કાબલાને હાથવતી વણીને કાથો બનાવે છે

બરાબર બાર મહીના દરીઆને કીનારે દાટેલી છાલનો કાબલાનો માલ ઘણોજ ઉંચો બને છે આ ઉદ્યોગ કાલીકટમા બૈરાઓનો ઘરગથ્થુ છે વરસાદની રૂતુમા ફક્ત ચાર મહીના દાટીને કાઢી લીધેલ કાબલાનો માલ રંગવાળો બને છે, પણ તે માલ બીલકુલ તાકાત વિનાનો હોવાથી જલદી સડી જાય છે મલબારમા મુખ્ય ત્રણ સ્થળોએ કાથાનો વેપાર ધમધોકાર જોવામા આવે છે

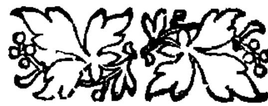
૧ અલપાઇમા જે કાથો બને છે તે માલ ઝીણો અને સારો બને છે. તેની જાતમા મુખ્ય અજીતગલ, આરારોટ, અસ્ટમુડી અને મંજાડમ એ મુખ્ય છે

૨ કોચીનમા જે કાથો આવે છે તેમા જાડામાલમા માવજાટ, કુડપુલી અને ગામનો એ મુખ્ય જાત છે અને ઝીણા માલમા ફકૂર અને અડવપીરી વીગેરે જાતો છે આ જાતના કાથામા સુકો માલ પણ આવે છે અને પાણી નાખીને પણ લાવે છે

૩ કલીકટમા બનતા માલમા ઘણી જાતો છે જેવીકે બેપુર, કીલાડી, પરોણી, એલતુર, બણકણ, કરવડી, પીલાણી વીગેરે

આ દરેક જાતના કાથાનો ભાવ કોચીનમા ૬૦૦ રતલની ખાડી, કાલીકટમા હંદરવેટ ઉપર, અને કોકનાડામા ૫૦૦ રતલની ખાડી ઉપર ભાવ થાય છે. આ દરેક બંદરેથી તથા ત્રાવણકોરના બંદરેથી કાથાની નીકાશ થાય છે નીકાશની સીઝન સપ્ટેમ્બરથી બે મહીના સુધીની ગણાય છે

મલબારમા કાથાના દોરડા સરકમફરમ બે ઇંચથી ૨૦ ઇંચ સુધીના જેવા જોઇએ તેવા સાઇઝના બનાવવાના કારખાના છે જેમા ઇબ્રાહીમ આદમજી એન્ડ કું૦ નુ કારખાનુ કલીકટમા મરકન કડવ દરીઆ કીનારે આવેલુ છે

૨૦ જુદી જુદી ચીજોના મુબઇમાં ચાલતા તોલ માપનો કોઠો.

(Table of several kinds of commodities in weights and measures current in Bombay)

અનાજ તથા કરીઆણાની મુખ્ય મુખ્ય ચીજોની હકીકત આગલ આવી છે, તેનાં દરેકના તોલ અને જોખના રીવાજ વિગેરે દર્શાવેલા છે પરંતુ પરચુરણ કેટલીક ચીજો કરીઆણાની તથા બીજી રહી છે તેનો તોલ જણાવવો આવશ્યક હોવાથી કરીઆણા બજારના અનુભવી દલાલ ભાઇ ચીમનલાલ સુરજમલ પાસેથી ખાસ મેલવીને આપેલી છે —દરેક તોલનુ વજન (રતલમા) કેટલુ' તે આ પછીના વિષયમા જણાવવામા આવશે

ચીજનું' નામ	કયા તોલથી વેચાય છે ?	ચીજનું' નામ	કયા તોલથી વેચાય છે.
અકલકરો (રાસબધ)	સુરતીતોલ ૪૪ *	અરીઠા	મુબઈ ૧૬ મણુની ખાડી
„ (સાફ કરીને)	સુરતી મણુથી		
અખરોટ	સુરતી તોલ ૪૪	આરાલોટ	મુબઈ ૨૦ મણુની ખાડી
અમરતાશ	„ „		
અજમો	મુબઇ ૧૪ મણુની ખાડી	આસન	સુરતી તોલ ૪૪
		આબોળીઆ	„ „
અજમો ખોરાસાણી)	સુરતી તોલ ૪૪	આલુ બોખાર	„ „
„ (હીરઆણી)	„ „	આખળા	„ „
અજમાના ફુલ	રતલથી (૩૯ તોલા)	આમલી આખી કાતરા	મુબઈ ૨૨ મણુની ખાડી
અજમાનું' તેલ	રતલથી	„ ફોલેલી	મું'બઇ ૨૧ મણુની ખાડી
અજમોદ	સુરતી તોલ ૪૪		
અબરખ	„ „	આબાહલદળ	„
„ (કાળો)	મુબઇના મણુથી	એલચી	સુરતી તોલ ૪૨
અબીલ	મુબઇના મણુથી	એખરો	„ ૪૪
અગરના લાકડા	રતલથી	એળીઓ	„ ૪૪
અસેળીઓ	સુરતી તોલ ૪૪થી	એસીડ	રતલથી
		એરવા દોસ	સુરતી તોલ ૪૪
		અબર	તોલાથી

* સુરતી તોલ ૪૪ એટલે ૨૦ મણુની ખાડી હોયજ એમજ સમજવુ.

ચીજનુ નામ.	કયા તોલથી વેચાય છે ?
અંગુર	સુરતી તોલ ૪૨થી
અંજીર સુકા (ગુણીના)	,, ૪૪થી
અંજીર વીલાયતી	હંદરવેટ
અંદરજો	સુરતી તોલ ૪૪
ઇસેસ (ધુપ)	હંદરવેટથી
ઇસબ ગોલ (સફેત જીરૂ)	સુરતી તોલ ૪૪
ઈંદ્રજવ	,,
ઉપલેટ રાશબંધ	,,
,, મૂળ છુટક	સુરતી મણથી
ઉનાબ	સુરતી તોલ ૪૪
ઉનાબી સાલમ	,, ,,
ઉકીગણનો મગજ	રતલથી
કસ્તુરી	તોલાથી
કમળકાકડી	સુરતી તોલ ૪૪
કપુર રતલ ૧વાલા ડબા	૪૮૦-૫૯૦-૬૬૦ ગોટીના રતલ ઉપર ભાવ
,,	તેમજ ૦ાાા-૦ાા ૦ા રતલી ડબા પણ આવે છે તેનો ભાવ રતલ ઉપર
કપુરકાચલી	સુરતી તોલ ૪૪
કરીઆતુ	,, ,,
કડુ રાસબંધ	,, ,,
,, સાફ કરીને	સુરતી મણથી
કડા છાલ	સુરતી તોલ ૪૪
કટોલ	,, ,,
કપાશીઆ	મુંબઇ ૨૮ મણની ખાડી
કરેચા	સુરતી તોલ ૪૪
કસુંબો	,, ,
કલાંબતુ	ઓસથી તથા રતલથી
કલઇ (વાડલી)	સુરતી મણથી
કલુંજી	સુરતી તોલ ૪૪
કલુંભો	,, ,,
કમરકસ	, ,,
કાળીજીરી	સુરતી તોલ ૪૪
કાયફળ	, ,,
કાચકા	,, ,,
કાસની	,, ,,
કાસનીની જડ	, ,,
કાકડીના બી	,, ,,
કાથો (ખાવાનો)	મુંબઈ તોલ ૪૨
કાથાના દોરડા	મુંબઇ તોલ ૨૧ મણની ખાડી
કાફી (બુંદદાણા સફેત)	સુરતી તોલ ૪૪
,, (કાળા)	હંદરવેટથી
કાજુ	મુંબઈ તોલ ૪૨
કાદા (લાલ-સફેત)	મુંબઇ ૨૨ મણની ખાડી
કાકણેજ (ગાલકાકડા)	સુરતી તોલ ૪૪
કીસગીસ	સુરતી તોલ ૪૨
કીરમજ	રતલથી
કુલફા	,,
કુલીજન (પાનની જડ)	સુરતી તોલ ૪૪
કેળા કુકણી (ખાવાનો મેવો છે)	સુરતી તોલ ૪૨
કેવડાની જડ	સુરતી તોલ ૪૪
કેરબો	રતલથી
કોડીખાગ	,
કોયારસમ	સુરતી તોલ ૪૪

ચીજનું નામ	કયા તોલથી વેચાય છે	ચીજનુ નામ.	કયા તોલથી વેચાય છે
કેસર	રતલથી	ગરીઆના બી	રતલથી
કોકમ	મુંબઇ ૨૮ મણુની ખાડી	ગળોનુ સત્વ	,,
		ગાજો	સુરતી તોલ ૪૨
કોકમનુ તેલ	સુરતી તોલ ૪૪	ગ્યાસલેટ તેલ	પેટીનો ભાવ તથા ગેલન ઉપર
કોડી મોટી	મુંબઇ ૨૮ મણુની ખાડી	ગાફણુ	સુરતી તોલ ૪૪
,, સખલી	સુરતી તોલ ૪૪	ગુલકંદ	મુંબઇના મણુથી
કેસુડાના ફુલ	૨૧ મણુની ખાડી	ગુલે ખતમી	રતલથી
કોલસા વીલાયતી	ટનથી	ગુલે બાબુના	,,
,, ગામઠી	ખાડી ૨૦ મણુની	ગુલે ગાફ્સ	સુરતી તોલ ૪૪
કંકુ	મુંબઈનો તોલ ૪૨	ગુલે હરમાણી	,,
કંપીલો	સુરતી તોલ ૪૪	ગુલે ગોજબાન	,,
ખસખસ	સુરતી તોલ ૪૪	ગુજર	,,
ખડીઓખાર (કાચો)	,, ,,	ગુલાબના ફુલ	,,
,, (વીલાયતી)	હંદરવેટ	ગુલખેરૂના ફુલ	,,
ખતમી	સુરતી તોલ ૪૪	ગુલાલ રાજાપુરી	મુંબઇ મણુથી
ખાપરીઉ	રતલથી	,, ગામઠી	સુરતી મણુથી (રેતીના કારણથી)
ખાખસીર	મુંબઇ તોલ ૪૪		
ખાખણુ તેલ	મુંબઇ મણુથી		
ખારો પાપડીઓ	મુંબઇ ૨૧ મણુની ખાડી	ગુગળ	મુંબઇ ૨૧ મણુની ખાડી
ખારેક-ખજુર ખાડ	પાછલ આપેલ છે.	ગુંદર-ખેરીઓ બાવળીઓ	હંદરવેટથી
ખેરસાલ	રતલથી	ગોખરૂ	સુરતી તોલ ૪૪
ખોળ	મુંબઇ ૨૧ મણુની ખાડી	ગોળ	મુંબઈ ૨૧ મણુની ખાડી
ખોરાસાની વજ	સુરતી તોલ ૪૪	ગોરૂચંદન	રતલથી
,, અજમો	,, ,,	ગોપીચંદન	પોતાનો ભાવ (ચાર મણુનુ પોતુ આવે)
ગજપીપર	,, ,,		
ગરમાલાની સીંગ	સુ તો ૪૪ ખાડી ૨૦ મણુની	ગોવાકરી લાકડી	સુરતી તોલ ૪૪
		ગદ્દા બેરજો	,,

ચીજનું નામ	કયા તોલથી વેચાય છે?	ચીજનું નામ	કયા તોલથી વેચાય છે.
ગંધક (અમલસાર વાલાયતી)	૧૦ શેરની કોથળીનો ભાવ	ઝેર કોચલા	સુરતી તોલ ૪૪
		જેઠીમધ	,,
		જેઠી મધનો શીરો	રતલથી
ઘઉલા	સુરતી તોલ ૪૪	જેર મે રો	,,
ઘી	મુબઇ મણથી	ઝેરી નાળીએર	નગ સુજબ
ઘોડાવજ	સુરતી તોલ ૪૪	,, ટોપરૂ	સુરતી તોલ ૪૪
ચણોઠી લાલ	,,	,, ગોઠલી	,, ૪૨
ચવક	,,	ટંકણખાર	સુરતી તોલ ૪૪
ચાક	હંદરવેટથી	ટાર (લાલ તથા કાળો ડામર)	મુબઇના મણથી
ચાહા	રતલથી તથા ડબાનો ભાવ		
ચારોલી	સુરતી તોલ ૪૪	ડામર	,,
ચીમેડ	,,	તજ (દાલચીણી) (પેટી અથવા પોતા)	રતલ ૧ના તો. ૩૯
ચીનીકબાલા	,,		
ચીત્રક મૂળ	,,	તમાલ પત્ર	સુ તો ૪૪ ની ખાડી ૨૦ મણની
ચીકાખાઇ	સુરતી તોલ ૪૪ ૨૦ મણની ખાડી		
		તેલ સુખડનુ	રતલથી
ચંદરોસ	સુરતી તોલ ૪૪	,, બદામનુ	,,
ચંદન મલબારી	૨૧ મણની ખાડી	,, લવીંગનુ	,,
ચોપચીની	સુરતી તોલ ૪૪	તેલ તલનુ	મુબઇ મણથી
જંદાલુ	સુરતી તોલ ૪૪	,, કોપરાનું	,,
જરસ	,,	,, એરંડીઉ	,,
જવખાર	રતલથી	તકમરીઆ	સુરતી તોલ ૪૪
જનારદન ધુપ	,,	તાપીઓ	હંદરવેટથી
જંગાલ	,,	ત્રીફળા	સુરતી તોલ ૪૪
જટા માસી	સુરતી મણથી	તુરબત	રતલથી
જમાલ ગોટો	સુરતી તોલ ૪૪	તુકમા (બાલુંગા)	સુરતી તોલ ૪૪
જાયફળ જાવંત્રી	રતલથી તોલા ૩૯	તુંદરી સફેત-લાલ	,,
જીરૂ મસકતી જબલપુરી	સુરતી તોલ ૪૪	તેજબળ	મુંબઇ મણથી
,, મેવાડી ગુજરાતી	,,	દગડ ફુલ (દવા છે)	હંદરવેટ
,, સફેત	,,	દ્રાક્ષ (કીસમીસ)	સુરતી તોલ ૪૨

ચીજનું નામ	કયા તોલથી વેચાય છે	ચીજનું નામ	કયા તોલથી વેચાય છે ?
દારૂ હળદર	સુરતી તોલ ૪૪	પદર પોટા	સુરતી તોલ ૪૪
દાડમની છાલ	,,	પતગના લાકડા (સીગાપુરી)	મુબઇની ખાડી ૨૮ મણની
દીકામારી	,,		
દેવદાર	,,		
દમણો	,,	,, ,, (મલબારી)	મુબઈની ખાડી ૨૧ મણની
ધાણા	મુબઇના ૧૧ મણની ખાડી	પસતા	સુરતી તોલ ૪૪
ધાવડીના ફુલ	સુ તો ૪૪ થી ૨૦ મણની ખાડી	પસતાનો મગજ ગામઠી	સુરતી તોલ ૪૨
		,, ,, કાબુલી }	
નર કચોરા	સુ તોલ ૪૪	,, ,, અમદસરી }	,, ,, ૪૪
નવસાગર	,,	પારો બાટલા	સુરતી મણનો ભાવ
,, પેગબરી	રતલથી		
નસોતરના મૂળ	સુ તોલા ૪૪થી ૨૦ મણની	પાપડખાર	મુબઇ ૨૧ મણની ખાડી
નરશુંડી	સુરતી મણથી	પાદડીઓ ધુપ	સુરતી મણથી
નર લવીંગ	સુરતી તોલ ૪૨	પાષાણભેદ (પથરીઓ)	સુરતી તોલ ૪૪
નખલા	સુરતી તોલ ૪૪	પ ઉજર	રતલથી
નીલુફળ	,,		
નિર્મળી	,	પીપરમેટના ફુલ	રતલથી તોલા ૩૯
નાગકેસર રાતુ	મુબઇ ૨૧ મણની ખાડી	પિસતાના ફુલ	સુરતી તોલ ૪૪
		પીત પાપડા }	
,, કાળુ	સુરતી તો ૪૪ની ૨૦ મણની ખાડી	પીલ પાપડા }	,, ,,
		પીપળ પાન	રતલથી
નાળીએર	હકીકત પાછળ આપી છે	પીપરા મોટા	સુરતી તોલ ૪૪
		પીપરીમૂળ	રતલ ઉપર
નેતર	હંડરવેટથી	પીપર સુવાળી	સુરતી ૪૪ તોલા
પડો પાદડી	સુરતી તોલ ૪૪	,, બગાળી	,, ,,
પદમક	,, ,,	પુવાડોઆના બી	,, ,,
પરવાળાની ડાખરી	રતલથી	પુનરનવા	,, ,,
પરવાળાના ગાઠા	સુરતી તોલ ૪૪	ફટકડી સફેત	મુબઇના ૨૮ મણની ખાડી
પપીતા	રતલથી		
પઠવાસ	સુરતી તોલ ૪૪	,, રાતી	સુરતી તોલ ૪૪

ચીજનું નામ	કયા તોલથી વેચાય છે	ચીજનુ નામ	કયા તોલથી વેચાય છે ?
ફુદીનો સુકો	સુ તો ૪૪	ભીલામા	મુબઇની ખાડી ૨૫ મણની
ફુદીનાનુ તેલ	રતલથી		
ફટાકડા	પેટીનો ભાવ	ભોજપત્ર	મુબઇ મણથી
બદામ ઇરપાની, જીજી નુગતી	સુરતી તોલ ૪૨	ભોયશીગ	૨૦ મણની ખાડી
		મનસળ	સુરતી તોલ ૪૪
બદામ કાગદી	સુરતી તોલ ૪૪	મજીઠ (રાસબધ)	,,
બદામ મગજ કાબુલી	,, ,,	,, (સાફ કરીને)	સુરતી મણથી
બદામનો મગજ ગામઠી	સુરતી તોલ ૪૨	મધ	મુબઇ તોલ ૪૨
બટેટા	મુબઇના ૭૧ મણની ખાડી	મરવી	સુરતી તોલ ૪૪
		મરડાશીગ	,,
બરાસ કપુર	રતલથી ૩૯ તોલા	મરચા	મુબઇ ૨૧ મણની ખાડી
બળદાણા	સુરતી તોલ ૪૪		
બાવચી	સુ તો. ૪૪થી ૨૦ મણની ખાડી	મરી કાળા	,,
		,, સફેત	મુંબઇ તોલ ૪૨
		મામીરો	રતલથી
બાદીઆન	સુરતી તોલ ૪૪		
બીજબધ	,,	માલકાકણા (કાકણેજ)	સુરતી તોલ ૪૪
બારદાન	૧૦૦ નગનો ભાવ	માજુ ફળ	,,
બાળતગ	રતલથી	મીણ	મુબઇ તોલ ૪૨
બીલીનો ગરભ	સુરતી તોલ ૪૪	મીઢોળ	સુરતી તોલ ૪૪થી ૨૦ મણની ખાડી
બાફલી	,,		
બનપસા	,,	મીઠુ વીલાયતી	હડરવેટથી
બગડીખાર	સુરતી તોલ ૪૪	મુસળી ધોળી તથા કાળી	સુરતી તોલ ૪૪
બોદાર	સુરતી મણથી	મુગલાઇ બેદાણા	,,
બેડા	સુરતી તો ૪૪થી ૨૦ મણની ખાડી	મેંદા લકડી	,,
		મેદો	૭ મણની ગુણીનો ભાવ
ભરચી	સુરતી તોલ ૪૪	મોર પીછ	હડરવેટથી
ભાગ	, તોલ ૪૨	મોચરસ	સુરતી તોલ ૪૪
ભારગ	, , ૪૪	મોરથુથુ	,,
ભીંડી	મુબઇની ખાડી ૨૧ મણની	રસવતી	,,
		રસ કપુર	સુરતી શેરનો ભાવ

ચીજનું નામ	કયા તોલથી વેચાય છે ?
રતનજોધ	સુરતી તોલ ૪૪
રતાંજળી (ચંદનની જાત છે)	,,
રણુકંગીજ	રતલથી
રસસીંદુર	,,
રાજગરો	ખાડીથી
રાજહંસ	સુરતી તોલ ૪૪
રાસના	સુરતી તોલ ૪૪
રાળ	મુંબઈ મણુથી
રાજન	,,
રામપતરી	સુરતી તો. ૪૪થી ૨૦ મણુની ખાડી
રૂમા મસ્તકી	રતલથી
રંગ	,,
રંગ આંસતો	સુરતી તોલ ૪૪
રેવચીની લાકડી	સુરતી મણુથી
રેવચીનો શીરો	રતલથી
રોઈસાનુ તેલ	મુંબઈના મણુ ૧ ના શેર ૧૫

(આ તેલની સુંદર વિગત અમોને હાલમાજ મળેલ હોવાથી તેની વિગત આગલ ઉપર અપાશે)

ચીજનું નામ	કયા તોલથી વેચાય છે ?
લસણુ	મુંબઈ ૨૧ મણુની ખાડી
લવીંગ તથા તેની દાંડી	સુરતી તોલ ૪૨
લાખ ચપડા (ચપટી)	મુંબઈ તોલ ૪૨
,, સીંગાપુરી	સુરતી તોલ ૪૪
લીંમડાની છાલ	,,
લીલુફળ	,,
લોબાન રસનો કોડીઓ	સુરતી મણુથી

ચીજનું નામ.	કયા તોલથી વેચાય છે ?
વરીઆળી	સુરતી તોલ ૪૨
વખમો	રતલથી
વછનાગ	સુરતી મણુથી
વડગુંદા	મુંબઈના મણુનો ભાવ
વાવડીંગ	મુંબઈ ૨૧ મણુની ખાડી
વાખુંભા	સુરતી તોલ ૪૪
વાળો	,,
વાસકપુર	રતલથી
સફેતો	હંદરવેટથી
સરસ	સુરતી તોલ ૪૪
સમુદ્રફીણ	હંદરવેટથી
શણુ	મુંબઈ ખાડી ૨૧ મણુની
સંચળ	સુરતી તોલ ૪૪
શતાવળી	,,
સાબુ	પેટીનો ભાવ તથા હંદરવેટથી
સાબુચોખા	પીકલથી ૪॥ મણુ
સાલમ	રતલથી
શાહજીરૂ	સુરતી તોલ ૪૪
સાજીખાર	મુંબઈની ખાડી ૨૮ મણુની
સીસોપાટ	હંદરવેટથી
સીંદોર જીનીવા હલકો ટકા ૬૫	,,
શીલારસ	સુરતી મણુથી
શીંધાલુણ	મુંબઈની ખાડી ૨૮ મણુની
શાંગડા	હંદરવેટ-ટનથી
શીંગોડા	સુરતી તોલ ૪૪
સીમેંટ	પીપનો ભાવ

ચીજનુ નામ	કયા તોલથી વેચાય છે ?	ચીજનું નામ	કયા તોલથી વેચાય છે ?
સુતળી કાચી	મુંબઇ મણથી	હરડા	મુંબઈની ખાડી ૨૫ મણની
,, પાકી	,,		
,, વીલયતી ગુચળી	રતલથી	હરડે	સુરતી તોલ ૪૨
સુવા	મુબઈ ખાડી ૧૫ મણની	હરમરો	સુરતી તોલ ૪૪
		હડતાલ	,,
સુરમો	સુરતી તો ૪૪	હમામો	,,
સુંઠ, સાકર, શ્રીફળ, સુખડ, સોપારી વિગરેની	વીગત પાછળ આપી છે.	હજરત બોર	,,
		હાવબોર	રતલથી
સુરોખાર	મુબઇના ૬ મણની ગુણી	હીરા દખણા	રતલથી
		હીમજ	મુબઇ ૨૧ મણની ખાડી
સોમલ	સુરતી તોલ ૪૪		
સોરગ્રી	,,	હીંજ	સુરતી તોલ ૪૪
સોડા	હદરવેટના પી-પનો ભાવ	હીરાબોળ	,,
		હીરાકસી	હદરવેટથી
સોનામુખી	હદ્રવેટથી	હીંગળો કાચો	સુરતી મણથી
		હીંગડો	સુરતી તોલ ૪૪
સોજી (રવો)	૭ મણની ગુણીનો ભાવ	હીંગળાના પડીકા	દજનનો ભાવ અગર રતલ ઉપર
હેલદળ	મુબઇની ખાડી ૨૧ મણની	હોરમજી	મુબઇ ૨૮ મણની ખાડી

૨૧-કરીઆણા વિગેરેનો જે તોલ જણાવેલ છે તેનું રતલના હિસાબે વજન કેટલુ તેની નોંધ-

(Perticulars of Bombay weights)

૨૮	રૂપીઆભારનો	મુબઈનો ૧ શેર થાય છે
૪૦	મુંબઈના શેરનો	મુબઇનો ૧ મણ થાય છે
૨૦	તેવા મણની	મુબઇની ૧ ખાડી થાય છે
૪	મુબઈના મણનો	૧ હંદરવેટ થાય છે
૨૦	હંદરવેટનો	૧ ટન થાય છે
૪૦	રૂપીઆભારનો	૧ રતલ થાયે છે.
૨૮	રતલનો	૧ મુબઈનો મણ થાય છે
૩૭॥	રૂપીઆભારનો	૧ સુરતી શેર થાય છે
૪૦	સુરતી શેરનો	૧ સુરતી મણ થાય છે
૧	મુબઈના મણનો	૧॥ સુરતી મણ થાય છે
૧	,, ,,	૧૪ બગાળી શેર અથવા ૨૮ રતલ થાય છે.
૮૦	રૂપીઆભારનો	૧ બગાળી શેર થાય છે
૪૦	બગાળી શેરના	૧ બગાળી મણ થાય છે

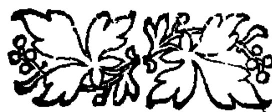
૧ સુરતી મણ તોલ ૪૧ના બગાળી શેર ૧૯ અને રતલ ૩૭ના થાય છે

૧ ,, તોલ ૪૨ના ,, ,, ૧૯॥ ,, ૩૯ના ,,

૧ ,, ,, ૪૪ના ,, ,, ૨૦॥ ,, ૪૧ ,,

૧ મુબઇનો ક્યો ૪૨ તોલના રતલ રતલનો થાય છે.

૧ તોલો=૧૮૦ ગ્રેન

૨૨–હીંદુસ્થાનના જુદા જુદા સ્થળોના તોલની સમજણઃ–(Explanation of weights of different countries in India).

સ્થળ.			દાખલા તરીકે કઇ ચીજમાં તે તોલ વપરાય છે તે
મુંબઈની ખાંડી—			
	મુંબઈના	૧૧ મણ (૩૦૮ રતલ) ની	ધાણામા
	,,	૨૦ ,, (૫૬૦ ,,) ,,	શીંગદાણા, તલ, એરંડા તબાકુ વીગેરેમા
	,,	૨૧ ,, (૫૮૮ ,,) ,,	ઉન, હળદર, મરી, મરચા વિગેરેમા
	,,	૨૨॥ ,, (૬૩૦ ,,) ,,	રાઇ
	,,	૨૫ ,, (૭૦૦ ,,) ,,	હરડા
	,,	૨૭ ,, (૭૫૬ ,,) ,,	ઘઉ, ચણા, જુવાર, બાજરી
	,,	૨૮ ,, (૭૮૪ ,,) ,,	રૂ, કમરશીઆ, કઠોળ
	,,	૨૯$\frac{11}{28}$,, (૮૨૩ ,,) ,,	ઝેરકોચલા
કરાચી—			
	શેર	૮૦ તોલાનો	
	મણ	૨૮ રતલનો	ચામડા
		૮૨ ,,	તેલબીયા
		૮૪ ,,	ઊન
	ખાંડી	૮ મણની (૬૫૬ રતલની)	ચોખા, ઘઉ, અનાજ વીગેરે
મદ્રાસ—			
	મણ	૨૫ રતલનો	ગળી
	ખાંડી	૫૦૦ રતલની	રૂ
		૬૭૨ રતલની	કોપરા
તુતુકોરોન—			
	તુલા	૧૪ રતલી	શીંગદાણા
	,,	૧૫ રતલી	મરચા
	,,	૨૦॥ રતલી	ખાંડ
	મણ	૨૬ રતલી	કાફી
	ખાંડી	૫૦૦ રતલી	રૂ
કોકનાડા	મણ	૨૫ રતલી	હલદળ
	ખાંડી	૫૦૦ રતલી	રૂ
કોચીન	,,	૬૦૦ રતલી	કોપરા વિગેરે

૨૩ કોષ્ટકો (Tables)

મુબઈમા દરેક ચીજમા કયા કયા તોલથી વજન, તોલ, માપ ભરતરી વિગેરે થાય છે તેની ગણત્રી નીચેના કોષ્ટકો ઉપરથી જાણી શકાશે —

૧ હીંદી નાણાનુ કોષ્ટક

૩ પાઈનો	૧ પૈસો
૪ પેસાનો	૧ આનો
૧૬ આનાનો	૧ રૂપીઓ

આ ઉપરાત મુબઇ તળપદમા ચાર પૈનુ ફદીઉ (પૈસ ને દોઢીઉ) કહે છે અને હિસાબમા ૧૦૦ દોકડાનો રૂપીઓ ગણે છે

૨ અંગ્રેજી નાણાનુ કોષ્ટક

૪ ફાર્ધીગની	૧ પેની
૧૨ પેન્સ	૧ શીલીગ
૨૦ શીલીગ	૧ પોડ

આ ઉપરાત ૨ શીલીગની ફલોરીન અને ૫ શીલીગનો ક્રાઉન ગણે છે પવનનેજ હવે ગીની બોલે છે આગળ ૨૧ શીલીગની ગીની કહેવાતી

૩ ગણુતરીનુ (સખ્યાદર્શક) કોષ્ટક

૨ નગ	૧ જોટો
૪ નંગ	૧ ચોકુ
૫ નગ	૧ પચોર
૧૦ નગ	૧ દસકો
૨૦ નગ	૧ કોડી
૧૨ નગ	૧ ડજન
૧૨ ડજન	૧ ગ્રુસ
૧૨ ગ્રુસ	૧ ગ્રેટગ્રુસ(ગ્રગ્રુસ)

૪ કાગળ ગણવાનું કોષ્ટક

૨૪ કાગળનો	૧ ઘા
૨૦ ઘા	૧ રીમ
૧૦ રીમની	૧ ગાસડી

૫ લુગડા ભરવાનું દેશી કોષ્ટક

૨ આગળ	૧ તસુ
૧૨ તસુ	૧ હાથ
૨૪ તસુ	૧ ગજ
૩૬ ઇચ	૧ વાર

૬ ગોળ લાકડા ભરવાનું કોષ્ટક

૧૬ આનાની	૧ વીસવાસી
૨૪ વીસવાસીનો	૧ વસો
૨૪ વસાની	૧ ખાડી

૭ ચોરસ લાકડાં ભરવાનું કોષ્ટક

૧૨ ઇચનો	૧ ફુટ
૧૨ ફુટનો	૧ ચોરસ (સ્કવેર) ફુટ
૧૨ ચોરસ ફુટનો	૧ ઘન (કયુબીક) ફુટ
૫૦ ઘન ફુટનો	૧ ટન

૮ સોનું રૂપું તોલવાનુ દેશી કોષ્ટક

૬ ચોખાભાર	૧ રતી
૩ રતી	૧ વાલ
૧૬ વાલ	૧ ગદીઆણો
૨ ગદીઆણા	૧ તોલો

મુબઈમા ૪૦ વાલનો તોલો ગણે છે.

૯ સોનુ રૂપું તોલવાનું અગ્રેજી કોષ્ટક (ટ્રોય વજન)

૨૪ ગ્રેન	૧ પેનીવેટ
૨૦ પેનીવેટ	૧ ઔસ
૧૨ ઔસ	૧ પૌડ

સોના રૂપાના તોલમા તેની શુદ્ધતા **કેરેટથી** બતાવવામા આવે છે એક કેરેટ શુદ્ધ સોનુ એટલે ૨૪ મો ભાગ શુદ્ધ છે એટલે કેરેટનો અર્થ ચોવીસમો ભાગ છે

૧૦ ઔષધ તોળવાનુ અગ્રેજી કોષ્ટક (એપોથેકરી વજન)

૨૦ ગ્રેન	૧ સ્કુપલ
૩ સ્કુપલ	૧ ડ્રામ
૮ ડ્રામ	૧ આસ
૧૨ આસ	૧ પૌંડ

૧૧ અંગ્રેજી સાધારણ તોલનુ કોષ્ટક (એવર્ડુ પોઇઝ વજન)

૧૬ ડ્રામ	૧ આસ
૧૬ ઔસ	૧ પાઉન્ડ (રતલ)
૨૮ પાઉન્ડ	૧ કર્વાટર (મુ મણ)
૪ કવાર્ટર	૧ હડરવેટ
૨૦ હડરવેટ	૧ ટન

૧૨ પ્રવાહી માપનુ (દાકટરોનુ) કોષ્ટક

૬૦ મીનીમ્સ (ટીપા)	૧ ડ્રામ
૮ ડ્રામ	૧ ઔસ
૨૦ ઔસ	૧ પાઇન્ટ
૨ પાઇન્ટ	૧ કવાર્ટ
૪ કવાર્ટ	૧ ગેલન

૧ ગેલન ચોખ્ખા પાણીનુ વજન ૧૦ રતલ થાય છે ૧ પાઇન્ટ પાણીનુ વજન ૧। રતલ થાય

૧૩ સુકા પદાર્થ ભરવાનુ માપ

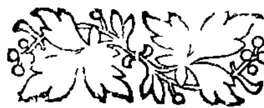
૨ ગેલન	૧ પેક
૪ પેક	૧ બુશલ

૧૪ મોતીના તોલનુ તથા મોતીના હીસાબ ગણવાનું કોષ્ટક

'મોતી અને હીરા" એ મથાળાના વિષયમા વાચો વાકેફ થવુ

૧૫ મુબઇમાં ચાલતા સામાન્ય તોલનુ કોષ્ટક

૪૦ વાલનો	૧ તોલો
૧॥। તોલાનો	૧ અધોળ
૨ અધોળ	૧ નવટાક
૨ નવટાકે	૧ પાશેર
૪ પાશેરે	૧ શેર
૪૦ શેરનો	૧ મણ
૨૮ રતલનો	૧ મણ
૪ મણનો	૧ હડરવેટ
૧૧૨ રતલનો	૧ હડરવેટ
૨૦ મણની	૧ ખાંડી
૨૦ હડરવેટ	૧ ટન
૪॥। મણનો	૧ પીકલ

૨૪ મોતી હીરા અને જવેરાત (Pearls, Diamonds and Jems.)

મોતી, હીરા, પાનુ, પોખરાજ વીગેરે ઝવેરીઓનુ ઝવેરાત છે, અને મ્હોટા નાણાવાલાની મોજની ચીજો છે તેમજ દરેક ચીજ ગ્રહના

સર્વે ગ્રહના નગ અને તેના રંગ તથા હકીકત

નગ તરીકે હીદુ ચુનાની વીગેરે શાસ્ત્રમા પરાપૂર્વથી ચકાતી આવેલી હોવાથી તેનો ઉપયોગ યથેચ્છ કરવામા આવે છે કઇ ચીજ કયા ગ્રહને લગતી છે તે નીચેની હકીકતથી સમજાશે

	નગનુ નામ	કયા ગ્રહનુ નગ	નગનો રંગ	શાસ્ત્રોક્ત તેનું નામ	અંગ્રેજીમા તેનુ નામ
૧	માણેક	રાવનું	કીરમજી	વેડુર્યમણિ	રૂબી (Ruby)
૨	મોતી	ચંદ્રનુ	સફેત	મુકતાફલ	પર્લ (Pearl)
૩	પરવાળુ	મગળ	સીંદોરીઓ	રકતમણિ	કોરલ (Coral)
૪	પાનુ	બુધ	લીલો	મરકતમણિ	એમરલ્ડ (Emerled)
૫	પોખરાજ	ગુરૂ	પીળો અગર સફેત	ચદ્રમણિ	ટોપાઝ (Topaz)
૬	હીરો	શુક્ર	સફેત	કૌસ્તુભમણિ	ડાયમડ (Damond)
૭*	નીલમ (શની)	શનિ	જાબુડીઓ	નીલમણી	સેફાયર (Sephire)
૮	ગોમેધક	રાહુ	ધુપેલીઓ	ધુમાસમાણ	સારડોની (Sardonyx)
૯	લસણીઓ	કેતુ	ખાખી	વિભૂતિમણિ	કીસો લાઇટ (Cats eye)

આ પ્રમાણે ગ્રહોવાર નગ માનેલા છે જયારે જે જે ગ્રહની નડતર હોય ત્યારે તે તે ગ્રહનુ નગ જપથી મત્રિત કરીને પહેરવામા આવે તો ગ્રહની નડતર બધ પડી શાતિ થાય છે નવે નગની વીટીઓ હાલમા મલે છે મુબઇમા હીરા મોતીનુ બજાર જે "ઝવેરી બજાર" ને નામે જાણીતુ છે, તે મુમ્બાદેવી ઉપર આવેલુ છે દરેક ચીજનો મ્હોટો વેપાર અને વ્યવહાર તેજ સ્થળે થાય છે, જો કે તે માલની આયાત નીકાશ કરનારા આરબો અને દેશી યુરોપીઅન પેઢીઓ અન્ય ઘણે સ્થળોએ આવેલો છે, પણ બહુ ધમાલ તો આજ સ્થળે જોવામા આવે છે તનો ખરો વેપાર તો સાજનાજ ૩ થી ૬ સુધી જોવામા આવે છે સવારના ૧૦ થી ૧૨ વચ્ચે જુજ દેખાવ જણાય

ઉપર જે નવ રત્નો જણાવ્યા તેમા મોતી એ પૃથ્વિમા ઉત્તમ ચીજ

*કેટલાક નીલમને શની કહે છે

મોતીની ઉત્પત્તિ અને જાત

હોવાથી તેને મેળવવા તથા પારખવાને લોકો ઘણા આતુર હોય છે હીંદુ શાસ્ત્રોમા તો મોતીની ઉત્પત્તિ નીચે જણાવેલા સ્થળોએ કહી છે

૧—ઐરાવત હાથીના વંશમા ઉત્પન્ન થયેલા ભદ્ર જાતિના હાથીના કુંભસ્થલમા આ મોતીની કીમત અમુલ્ય ગણાય છે, તે અત્યંત તેજવાળુ અને નમુનાદાર હોવુ જોઇએ

૨—તક્ષક કે વાસુકી નાગના કુળના વંશમા થયેલા સર્પની ફેણના અગ્ર ભાગ ઉપર મોતી હોય છે જે નીલ કાંતિવાળુ અને તેજસ્વિ હોય છે તેની પરીક્ષા એવી છે કે વર્ષાઋતુમા જો ચાંદીના વાસણમા રાખી ખુલ્લા મેદાનમા મુક વાથી વરસાદ તુરતજ આવે છે

૩—વાસમા મોતી નીપજે છે, તે કપુર અને સ્ફટિક જેવી કાંતિના હોય છે

૪—શંખમાથી મોતી નીપજે છે તે તારાના જેવા ચકચકતા હોય છે

૫—માછલીના પેટમા મોતી હોય છે તે તેની આંખના જેવુ તેજદાર અને લીલી ઝાંઈવાળુ હોય છે

૬—છીપમાથી મોતી નીકળે છે તેની હકીકત નીચે આપી છે

મોતી કાલુ નામની માછલીની છીપમા પાકે છે એમ મનાય છે કે શરદ પુનેમની રાત્રે દરીઆમા વરસાદ આવે, અને જે જે છીપોમા તેના છાંટા પડે તેમા મોતી બંધાય છે, અને તે છીપો દરીઆમા તરીવળે છે તેને વેપારીના વહાણો લાવી તેમાથી મોતી છુટા પાડે છે તે મોતીની પેદાશના મુખ્ય સ્થળો-ઇરાની અખાત, મનારનો અખાત, લંકા અને કન્યાકુમારીની ભૂશિર વચ્ચેનો દરીઓ, મદ્રાસ ઇલાકામા મદુરા અને તીનેવેલ્લીનો દરીઓ, અરબસ્તાનના બેટો, આરબીસમુદ્ર અને ચીનાઈ સમુદ્ર તેમજ આ દ્વેપોઆનો સમુદ્ર છે આ ઉપરાંત કાઠીઆવાડમા જામનગરના દરીઆમા અને કચ્છના અખાતમા તથા મુંબઈ પાસે ઊરણની ખાડીમાથી પણ કેટલીક જગ્યાએ નીકળે છે

હાલમા મદ્રાસ સરકારના માછલી ખાતાના સરકારી ઇન્સ્પેક્ટરે શોધ કરી છે કે ઉત્તર-પશ્ચિમ સીલોનના કીનારા અને તાનિવેલ્લીની વચ્ચે આવેલા મનારના અખાતમા વીસ માઇલના વીસ્તારમા કાલુ માછલી કે જેની છીપોમાથી મોતી નીકળે છે તેનુ નવું મથક મળી આવ્યુ છે આ સ્થળે અને ૧૯૨૬મા મોતી પાકશે અને ૧૯૨૭મા પુષ્કળ મોતી ત્યાથી મેળવી શકાશે જુના વખતમા મનારના અખાતમા જ્યાથી રકમબંધ મોતી મળતા હતા તે સ્થળની બરાબર સામેના ભાગમાજ આ જગ્યા દૂર આવેલી ,

હાલમા મોતીની જગ્યા માટે મેરગુઇ પ્રખ્યાત છે ત્યાથી મોતી, શખ વિગેરે મલી આવે છે ઈરાની અખાતમા જે મોતી નીકળે છે, તેને મુબઈ મોતી કહે છે, કારણ કે તેનો ઉઠાવ મુબઇના બજારમા ઘણો જબરો થાય છે ઇરાની અખાતમાથી લગભગ એક કરોડના મોતી મુંબઇમા દર વરસે આવે છે, ઉપરના લખેલા સ્થળે પણ મોટી રકમના મોતી નીકળવા સભવ છે

બીજા સ્થળોએ નીકળતા મોતીની વીગત —

જામનગરનુ મોતી પાણીદાર, તેજના સારૂ પણ ઘાટમા જોઇએ તેવુ ગોળ નહી હોવાથી બેડોળ દેખાવના નીકળે છે, છતા ઘણા વખાણવા લાયક ગણાય છે

ઈરાની અખાતમા બેહરીન, કાટીફા, જુલફાર અને ઓરમઝ બેસોરા વચ્ચે આવેલા કેમેરાતના ભાગના મોતી બહુ પાણીદાર ગણાય છે ત્યાથી આરબો મુબઇ લાવે છે, અને મુંબઇથી પારીસ, લડન, ન્યુયોર્ક વીગેરે સ્થળે જાય છે.

ઇરાની અખાતમા આવેલા કરક, કીસ્મ, અને ઓરમઝ બેટો છે ત્યા તથા બસરા પાસે મોતી નીકળે છે, તે સફેત ગુલાબી ઝાંયનું, પાણીદાર, બરાબર ગોળ અને સારૂ નીકળે છે તેને **બસરાઇ** મોતી કહે છે

અરબસ્તાનમા મોખા બદર છે, ત્યા તથા મસ્કત પાસેના દરીઆમા મોતી નીકળે છે તે પીળા તથા કાળા ગોળ નીકળે છે તેને **મોખાઇ** મોતી કહે છે કાળા મોતીને **કાગવાસી** મોતી કહે છે

મુમબીના દરીઆમા (મોઝામ્બીક આફ્રીકાના દરીઆમા) મોતી નીકળે છે તે પાણીદાર લાલઝાંયવાળુ પણ અખડા બખડુ હોય છે તેને **નીમસીરી** કહે છે

ચીનાઇ સમુદ્રમા મોતી નીકળે છે, જેને **ચીનાઇ** મોતી કહે છે તે રાગડુગવાળા અને બેડોળ હોય છે

સીલોન (લકા) પાસેના મનારના અખાતમા જે મોતી નીકળે છે તેને **ઉડન** તરીકે ઓળખવામા આવે છે તે બેડોળ પણ તેજદાર અને પાણીવાળા હોય છે

આસ્ટ્રેલીઆના સમુદ્રના નીકળતા મોતી તેજસ્વી, પાણીદાર થોડા ઘાટવાળા અને ચીપટડા દેખાવના હોય છે

આ સિવાય યુરોપ અને અમેરીકાની મોટી નદીઓમા નીકળે છે તે લાલ, કાળા, કે સફેત રગના હોય છે. તેમજ વેનેજુઇલામા પણ મોટી રકમના મોતી પાકે છે.

મોતી કેવી રીતે કાઢે છે?

મોતી કાઢવા માટે તે તે સ્થળોએ તેની મોસમ વખતે સખ્યાબધ હોડીઓમા બેસી લોકો જાય છે ત્યાં ગયા બાદ માણસો ટોપલીઓ સાથ અદર ઉતરે છે સાથે નાના ભાલા જેવુ હથીઆર લેતા જાય છે, કારણકે દરીઆની તળેટીએ કેટલાક હિસક જીવો નુકશાન કરે તેવા હોય છે જેવા કે શાર્ક માછલી, મગર વીગેરે તેનાથી તે હથીઆર વડે બચાવ થાય છે અને શરીરે લોખડી બખ્તર પહેરે છે, અને આખો ફક્ત ઉઘાડી રહે અને તેના ઉપર એવા ચશ્મા લગાવ્યા હોય છે કે હવાઇ વિમાનવાળા પહેરે છે તેવી રીતે તે પોતે બધાને જોઇ શકે તથા તેને પવન શ્વસ માટે મળે એવો બદોબસ્ત વહાણ ઉપરથી કરાયેલો હોય છે જયારે દરીઆની ટળેટીએ જાય અને ટોપલી ભરાય એટલે પોતાની પાસે રહેલુ દોરડુ હલાવે જેથી ઉપરના માણસો તેને ખેંચી લે છે આવી રીતે મોતી કાઢે છે તેમજ ઊડા દરીઆમા ખડક સાથે છીપો બાઝેલી હોય ત્યા મોટા તરનારા કાચની કોઠીમા ઉતરી, તેલનો કોગળો મોઢામા ભરીને જાય છે અને તે નીચે જતા વેત તેલ મોઢામાથી કાઢે છે એટલે ત્યા દીવા જેવું તેજ થાય છે અને ઉપર મુજબ છીપો કાઢી બહાર આવે છે

પરીક્ષા

મોતીની પરીક્ષા કરવી તે કાઇ સહેલ વાત નથી તેની પરીક્ષા ઝવેરી લોકો કેટલીક બાબતો ધ્યાનમા લઇ કરે છે જેમ ખરો દાકતર આખ તપાસી તુરતજ કહે છે કે આખ ખોટી છે, પડળ છે, ફુલુ છે, કે મોતીઓ છે તેમ ખરો મોતી પારખનાર તેને ફેરવીને જોતાજ કહી શકે છે કે આ મોતીમા આટલી એબ છે. કેટલીક વખતે મોતીને પારાની બગનો ઓપ ચડાવેલો હોય તો મોતી તેજ આપે છે અગર મોતીનુ વીંધ પહોળુ હોય તેમા એવી જાતનો સફેત સુરમો ઓપદાર પદાર્થ ભરે છે કે વીધ બારીક દેખાય જેની કાચા કારીગરને ખબર પડે નહી તેમજ મોતી કયા દેશાવરની પેદાશનુ છે? અને કયા સમુદ્રના ખાળાની ઉપજનું છે? તેનું પાણી, ઘાટ રૂપ અને રગ કેવો છે? (કારણ કે ઘાટ સારો હોય પણ પાણી ન હોય તો શુ કામનુ?) કાચું છે કે પાકુ, અને ખરૂ છે કે ખોટુ? (કારણ કે પાકુ વજનમા વધારે હોય છે, અને કાચુ વજનમા ઓછુ હોય છે) તેમજ એબવાળુ છે કે એબ વિનાનું? કયા દેશાવરની ઉપયોગની ચીજ છે? અને તે દેશાવરમા તેનો શુ ભાવ ચાલે છે? વળી કુદરતી છે કે સુધારેલ છે? (કારણ કે અસલની કીમત વધારે લેખાય) આ બધી બાબતો કાચની (Eye glass-ની) અદર તપાસે છે અને પરીક્ષા કરે છે. ટુકમા સગ, રગ અને ઢગ જોઇને પરીક્ષા કરે છે ખરેખર મગજ શક્તિના કામ મુજબ પરીક્ષા થાય છે

આ ઉપરાત મોતીની પોટલી હોય જેમાથી જુદા જુદા મોતીના ગચ્છ

કરી તેમો આંક ધારી તમામને એકઠા કરી ફરી આક મુકે છે, જેથી ચોકસ થાય છે. વળી અવિંધનો આક મુકે છે અને વીંધયા પછી કેટલી ઘટ લાગશે તેનો પણ આક મુકી જુવે છે મોતીની પરીક્ષામા દાણે દાણો ફેરવવો પડે છે મોતી જોવાનુ ઠેકાણુ એવુ હોવુ જોઇએ કે ત્યા કાચની બારોનો, રંગીન ભીંતની છોનો, વાદળાનો કે કોઇ એવી ચીજ કે સાધનનો ભાસ થતો ન હોવો જોઇએ જો ભાસ જણાય તો પરીક્ષામા ભુલ્યો સમજવુ, કારણ કે નબળો માલ હોય તે ભાસથી સારો દેખાઇ આવે અને સારો હોય તે નબળો દેખાઇ જાય. આથી કરીને ઝવેરી લોકો ખુલ્લા **પાડમાં** રહી મોતી જુએ છે

તમામ મોતીમાં ધોળા, સફેત, ગોળ, પાણીદાર મોતી ઉત્તમ પંક્તિના ગણાય છે કોઇ કોઇ મોતી પીળાશ મારે છે ત્યારે કોઇમા જરા રતાશ હોય છે. પરંતુ કલંક એટલે એબ વગરના ગોળ પાણીદાર દાણાની તેના કદના પ્રમાણમા સારી કીંમત ઉપજે છે ઉંચામા ઉંચા મોતી, **એરેબીઅન મોતી** ગણાય છે, **સીલોનનું મોતી** રંગમા સફેત પણ ગોળાઇ ઓછી, ચમક સારી અને વાપવામા સારૂ પણ તે ૨૫-૩૦ વરસે કાળુ પડી જાય છે, જ્યારે એરેબીઅન (એટલે પરશીઅન ગલ્ફનુ) મોતી ૧૦૦ વરસ સુધી પણ કાળું પડતુ નથી સીલોનની ખાડી બએ ત્રણ ત્રણ વરસે પાકતી હતી પણ આ છેલ્લા અઢાર વરસે એટલે (૧૯૨૪) મા આવતે વરસે નીકળવાની છે તેથી ઝવેરી લોકોનો તે ઉપર ભારે ડોળો ચાલી રહ્યા છે અને કરોડ રૂપીઆના મોતી નીકળવાની અટકળ છે મોતી કાઢવાની તે મોસમમા એટલે ફેબ્રુઆરી એપ્રીલ સુધીમાં સીલોનમા "મારીચીકાડી" નામના ગામડામા પચાસ હજાર માણસો એકત્ર થાય છે. **જામનગરી** મોતીની ગોળાઇ ઠીકઠીક પણ જરા ભીઠા રંગનુ મુંબઇની પાસે ઉરણ છે તેની ખાડી-માંથી જે મોતી નીકળે છે તે પાતળા, જીણાં અને વાપરવામા પોચા છે, પણ ખરા મોતી છે

અસલ મોતી લાંબો વખત ટકી રહે છે. પારીસમા લુવરના મ્યુઝીઅમમા ૨૦૦૦ વરસની પુરાણી મોતીની માળા હજુ જોવામા આવે છે

મોતીની પોટલીના બાધા બાધતાં શીખવુ તે પહેલુ કામ છે, કેમકે સાવ હલકો દાણો હોય તે સારાસારા મોટા દાણાની પોટલીમાં બીલકુલ ન બાંધ નહી, અને સારો મોટો દાણો હલકા મોતી સાથેની પોટલીમાં નાખવો ન જોઇએ, કારણ કે જે પોટલીમાં સારામા સારા મોતીના દાણા હોય તેમા ઝવેરીઓને મોહ વધારે હોય છે, અને ખાસ તેની કીંમત પણ આપે છે. વળી કોઇ મોતી જોતા બાતલ ભાસે તો કેવી રીતે સુધારાશે તેનો વિચાર કરે છે. પડ ઉખેડી સધાડે ચડાવી સુધારાશે કે કેમ તેની ગણત્રી કરે છે, પાણી

ચડશે કે કેમ ? ડાઘડુઘ હોય તો કાઢી શકાશે કે કેમ ? તે તેના કારીગરને પૂછીને ખાત્રી કરે છે કેમકે કારીગરો રંગ ફેર કરી આપે છે અને ડાઘડુઘ પણ કાઢી આપે છે તેમજ દવાના જોરથી, બાફથી અને તેવીજ બીજી હીકમતથી તેને સુધારીને હલકી કીમતનુ હોય તેને ઉંચી કીમતનુ કરી આપે છે અને તેનો રંગ વજનના પ્રમાણમાજ બનાવી દે છે

મોતીના છડા કે ચોકડા બાધવા તેમા પણ ગોઠવણ કરી બાધવાની યુક્તિ રહેલી છે, જેથી શોભાયમાન દેખાય છે તેમજ દરેક દાગીનામા મોતી બધાય છે તેમા પણ કારીગીરી છે, કારણકે યુક્તિથી અને તેના તેજદાર પડખાને સન્મુખ રાખી બધાય તો કીમતમા વધી જાય છે વળી દેખાવના મોના ઉપર રાગ સારા મોતીના દાણા બધાયેથી દાગીનો સારો દેખાય છે મોતીના દાણા દાગીનામા હોય ત્યારે બીજી રીતના દેખાય છે, અને બહાર કાઢના પછી જુદીજ રીતના રૂપ રંગ દેખાય છે આ બાબતમા કહેવત છે કે 'મોતી દોરે અને સ્વાર ઘોડે" શોભે છે માટે છુટા દાણા કરતા પરોવેલ દાણાના મોહ વધારે રહે છે તેમજ દાગીનામા હોય ત્યા સુધી મોતી ગોળ અને સારા જોવામા આવે છે પણ બહાર કાઢી હાથમા લઇ જોવામા આવે તો લેનાર ટાઢો પડી જાય છે અર્થાત્ દાગીનામા બાધેલા હોય અને જોવામા આવે તેવા છોડયા પછી દેખાતા નથી જે મોતી બાતલ હોય, પણ વજનમા સારૂ હોય તેને સુધારવાની આશા રહે પણ મોતી અંદર મટીઆર જેવુ હોય અને વજનમા હલકું હોય તેને સુધારવાની આશા રહેતી નથી બાતલ મોતીના ઉપરના પડ ઉખેડી નાખીને અંદરથી તેજવાળું મોતી કાઢે છે મોતીમા કોઇએક જગ્યોએ ડગળી મારેલ હોય, તે પુરતી રીતે જાણવાની જરૂર છે, કારણકે જેવુ મોતીનુ તેજ હોય તેવાજ રંગની પડની ડગળી મારેલી હોય છે, જેના સાધાની બીલકુલ કાચા પોચાને ખબરજ ન પડે જે મોતી થોડું શ્વેત, પીળુ, તામ્રવર્ણ કે વિષમ હોય, જેમા બે ત્રણ રંગ દેખાતા હોય, બરાબર વીંધેલુ ન હોય અગરતો બરૂડીવાળું કે અંદર હલકા ચિન્હવાળુ, માખીના ટાગા જેવા લીસોટા વાળુ હોય તે **એબવાળા** મોતી ગણાય છે

ઉપરની વિગતેથી મુખ્ય મુખ્ય બાબતો જે જણાવી છે તે મુજબ ઝવેરીઓ મોતીની પાળખ કરે છે મોતીના વાપરનાર દેશોમા પારિસના લોકો વધારે શોખીન છે જો કે યુરોપના ઘણા દેશોમા અને અમેરીકામા તેનો વપરાશ સારો થાય છે, પણ ઊંચી કીમત પારિસ અને લંડનમાજ આવી શકે છે. યુરોપમા નીચેના બરના મોતી ઠીક ચાલે છે

અ ૩ ગ્રેનથી મોટા કદના ક્રીમ અથવા ગુલાબી તથા એવાજ રંગના ૧૫ ગ્રેનથી વધુના ફાઇન છુટા મોતી

ब નાના કદના મોતી ક્રીમ અથવા ગુલાબી ૦ll થી ૪ ગ્રેન સુધીના તથા સફેત રગના

क બટન મોટા કદના છુટા અગર સારી કોલેટીની જોડી તથા એક ગ્રેનથી નીચેના ફાઇન નાના મોટા

ड ડરોપ સારી કોલેટી રોનકદાર આકારના, સીડ હલકા તથા સારી કોલેટીના આ ઉપરાત યુરોપમા લોકો સોગ વખતે કાળો પોશાક જેમ પહેરે છે, તેમ કાળા મોતીના દાગીના પહેરે છે

ઉપયોગી હકીકત

મોતીવાળી ચીજ જમીનમા રાખવી નહી એ ખાસ સભાળ રાખવાની જરૂર છે મોતીમા ઘણી તપાસ કરવાની જરૂર પડે છે મોતી બનવટી (Cultured and Imitation) આવે છે તે ઉપરાત સારા ચિન્હવાળા મોતી આવે છે તે શકુનવાળા ગણાય છે, જે લેવાથી, અને પહેરવાથી લાભ થાય છે, સતતિ વધે છે, રોગનુ શમન થાય છે, પરતુ અશુભ ચિન્હવાળુ મોતી આવી જાય તો દુષ્ટ ગ્રહોની પીડા થાય છે, નુકશાન ખમવુ પડે છે, વશમા દુષ્ટ કુષ્ટ રોગ માલુમ પડે છે આ માટેની સવિસ્તર હકીકત આપવાનુ આ સ્થળ નથી, તેથી વિરમવુ પડે છે

ખોટા મોતી

ખોટા મોતી (Cultured Pearls) હાલમા અસલ મોતીની નકલ કરનારા જેને "કલ્ચર્ડ પર્લ્સ" કહેવામા આવે છે તે નીકળ્યા છે ખોટા મોતી એટલે મીણીઆ કે કાચના બનાવેલા એમ નહી (કારણકે તે તો તદન ખોટાજ) પણ આ મોતી એટલે **બનાવટી** મોતી જેમ અસલ સાચા મોતી છે, તેનાજ જેવા રગે રૂપે અને ઢગમા દેખાય; પરતુ લાબે દહાડે તેમા વિકૃતિ થઇ રૂપાતર થઇ જાય છે. ઝવેરીઓ સાચા અને ખોટા તુરતજ પારખી શકે છે

ખોટા મોતીની બનાવટમા "જાપાન" બહુ આગળ વધી ગયુ છે આ મોતી કેટલી જાતના બને છે અને કેમ બનાવે છે, તેના ફોટોગ્રાફ સાથેનુ રમુજી વર્ણન Journal of Indian Industries and Labour ના બીજા ભાગમા Mr Cyril S Fox સાહેબે અચ્છી રીતે સમજાવેલ છે અને જવેરીઓને ચેતવે છે

આપણા દેશમા આવા બનાવટી મોતીની બનાવટની શરૂઆત મદ્રાસમા થઇ. જાપાનમા તો મોટા પ્રમાણમા બનાવવાની યુક્તિઓ છે ત્યા મોટા મોટા પાણીના તળાવો બાધી અદર રગબેરગી માછલીઓ રાખી કેવી રીતે બનાવે છે, તે જોવાનું રમુજ પડે તેવુ છે

(૧) અમુક રસાયની દવાની ગોળીઓ મોતીના આકારની અને કદની બનાવી માછલીના પેટમા મુકી દઇને તે માછલીઓને પાણીમા નાખે છે. આવી માછલીઓ રાખવાના મોટા સુદર તળાવ જાપાનમા ખાસ મોતી બનાવવા માટે બાધેલા છે અમુક સમય વિત્યાબાદ તે ગોળી પાછી કાઢી લેતા તેના ઉપર અસલ મોતી જેવી સફેતાઇ અને રગ દેખાય છે આ મોતી વાપરવામા અને વીધવામા એરેબીઅન મોતી કરતાયે પણ બહુ સખ્ત હોય છે

(૨) બે છીપ સાધીને વચ્ચમા નક્કર પદાર્થ મુકીને જે મોતી બનાવે છે તે **નીમરૂ**ના મોતી તરીકે ઓળખાય છે

(૩) ત્રીજી જાતના મોતી જે અસલ જેવાજ દેખાય છે, તે વીશેક વરસ થયા બનાવવામા આવ છે જેને (Imitation) "ઇમીટેશન" મોતી કહી શકાય તેમા ફેર એટલોજ કે ખરા મોતીને ગાદી ઉપર કે સામાન્ય નરમ વસ્તુ ઉપર ઘસીએ તો નઙી ઘસાય પણ આ ઈમીટેશન જે ત્રીજી જાતના છે તેને ઘસતાજ જગક "ઘાસોટો" (Scratch) તેના ઉપર દેખાશે

મોતી ધોવાની રીત

મોતીને ધોવાની રીત ઘણી છે પણ ધોતા સાવચેત રહેવાની જરૂર છે નહીતર દવાઓમા ખારૂ પાણી આવવાથી રગ ફેર થઇ જાય સામાન્ય રીતે સાજીના ફુલ (સોડાના) પાણીથી ધોવાય છે અરીઠા, લીબુનો રસ અને પનાસાથી પણ ધોવાય છે, ખાડ અને ચોખાથી પણ સાફ થાય છે અને ઘઉના પાશેર થુલાને બશેર પાણીમા ઉકાળ્યા પછી તે ડુચામા ઘસવાથી પણ સાફ થાય છે

તેમજ મોતી ધોવાની એક રીત એવી છે કે ફટકડી અને જરા મીઠુ તથા થોડા ભુસાવાળુ પાણી ગરમ થયુ હોય તેમા ઝબોળી રાખવા, અને બન્ને હાથોથી ધીમે ધીમે ઘસવા પાણી થડુ પડે ત્યા સુધી ચોળ્યા કરવા બાદ સઘળો મેલ કે ડાઘ જતા રહે કે તેને પાછા ચોખ્ખા પાણીમા બોળીને અધારી જગ્યામા સફેત વસ્ત્ર ઉપર સુકવવા

મોતીનો તોલ અને ધાસ

મોતીના તોલની અટકળ પણ કરી શકાય છે, કેમ કે ઝવેરી લોકો પાસે ચારણુ હોય છે. જેટલા નબરની ચારણમાથી તે મોતી નીકળ્યુ તે ઉપરથી અટકળ બાધી લીએ છે મોતીનો તોલ સરખે સરખા દાણાનો થાય છે નાના મોટા દાણા ભેગા તોલવાથી તોલમા ફેર પડી જાય છે દોરે ચડેલ હોય તો ધાસ નીચે મુજબ ગણવાનો રીવાજ છે મોતી વીધ્યા વગરના હોય તે કોરા કહેવાય છે

સૈના ઉપર ઘાસ ચડે છે વાપરેલાને મજીઠ કહે છે તે ઉપર ઘાસ ચડે નહી.
ઘાસનો રીવાજ—

ટાંક એકના	ચડતા	દાણા	૪ થી ૧૨	સુધીના	હોય તો	ટાંક એકે	૦।	રતી	ઘાસ.
,,	,,	,,	,,	૧૩ થી ૧૫	,,	,,	,,	૦।–	,,	,,
,,	,,	,,	,,	૧૬ થી ૧૮	,,	,,	,,	૦।=	,,	,,
,,	,,	,,	,,	૧૯ થી ૨૧	,,	,,	,,	૦।≡	,,	,,
,,	,,	,,	,,	૨૨ થી ૫૦	,,	,,	,,	૦॥	,,	,,
,,	,,	,,	,,	૫૧ થી ૧૦૦	,,	,,	,,	૧	,,	,,

ત્યાર બાદ સો ઉપર ગમે તેટલા દાણા હોય તો સેકડે રતી ૧ એક લેખે તેની ગણત્રી ગણાય છે

જો મોતી દોરામા પરોવેલા હોય છે ત્યારે દોરા કાપવામા આવે છે તે નીચે મુજબ —

અ છેડાનાદોરા એકે બે આના રતીના ઓછા કરવા

બ લરીના દોરા એકે એક આનો રતીનો ઓછો કરવો

હીંદમાં મોતીનુ વજન ટાંક અને રતીમા કરવામા આવે છે, તેમ **યુરોપમાં** ટાઇમમા તથા કેટલેક સ્થળે કેરેટ અને ગ્રેનમા કરવામા આવે છે ૪ ગ્રેનનો ૧ કેરેટ **ચીનમાં** કેન દોરના અને લીમા કરાય છે ૧૦ લીનો ૧ કેનદોરની થાય છે, ૧ કેનદોરનીનુ વજન ૧॥। કેરેટ હોય છે, **ઇરાન અને અરબસ્તામાં** મોતીનુ વજન **અબાસમા** કરવામા આવે છે. અબાસનુ વજન એક કેરેટ કરતા દશ ટકા ઓછુ હોય છે

મોતીનુ જુદા જુદા દેશનુ વજન

ખુદ હીંદમા પણ જુદા જુદા સ્થળોએ તોલમા ફેરફાર માલુમ પડે છે

મુબઈ અને પુનાનુ વજન એક સરખુ છે ૨૪ રતીનો ટાક કલકત્તામા અને જયપુરમા ૨૩ રતીનો ટાક મુબઇમા ૧૦૦ રતી હે યતો જયપુર અને કલકત્તામા ૧૦૪ રતી થાય અમદાવાદમા ૧૦૨ રતી થાય છે

મોતી કોરામા પચ ટકા મજીઠમા આઠથી દસ ટકા, મોટી રકમના સોદામા વેપારીધારો વેપારીઓમા અરસ્પરસ છે ઘરાકો માટે નહી, બાકી બોલીથી સાટ્ટી વેપાર પણ થાય છે તેનો કાઇ નિયમ નથી ઘરાક સાથે મોતીમા વટાવ ઓછી બેટકા અપાય લેવાય છે.

મોતીમા વટાવ દલાલી

મોતીનો અને હીરાનો તોલ એક સરખી રીતેજ " મોતીના ધરમના કાંટે " કરાવાય છે પણ **હિસાબ ગણવાની રીતમાં ફેર છે** હીરાનો હિસાબ જેટલા તોલા અને રતી હોય તેના ભાવ મુજબ સીધો ગણી શકાય છે તેમા વલતર ધારા મુજબ મળે છે પણ મોતીનો હિસાબ તો તેનુ વજન થાય અને તેના ટાંક, રતી તથા આની આવી હોય તેના ચવ-દોકડા કરવા પડે અને તેના આપેલા ભાવ મુજબ હિસાબ થાય કારણ કે ભાવ ચવ ઉપર થાય છે

મોતીના તોલનુ કોષ્ટક

૪ ચોખાભારની	૦। રતી (એટલે એક ઘઉનો દાણો)
૪ પા રતીની	૧ રતી
૧ ચોખ ભારનો	૧ આનો
૧૬ આનાની	૧ રતી
૨૪ રતીનો	૧ ટાંક

મોતીના હિસાબ ગણવાનુ કોષ્ટક.

૧૬ વીશવાસીની	૧ બદામ
૧૬ બદામનો	૧ દોકડો
૧૦૦ દોકડાનો	૧ ચવ-ટકો
૧૩ાા ટકાની	૧ રતી
૨૪ રતીનો	૧ ટાંક

હિસાબ ગણવાની રીત —

મોતીનો એક દાણા તોલમા જેટલી રતી તથા આનીનો થાય, તેને ૧૩ાા થી ગુણવા (કેમકે ૧૩ાા ટકાની રતી) જે ગુણાકાર આવે તે ટકા આવશે તેને ચોવીસે ભાગવા (જે ભાગાકાર આવે તે એક રતીના ચવ આવ્યા) ભાગાકારથી આવેલ જવાબને તોલની જેટલી રતી તથા આની હોય તેણે ગુણવા એટલે જવાબ પાકા ચવ તથા દોકડા થશે (આ એક દાણાના ચવ જાણવા)

જેમકે મોતીનો એક દાણો તોલમા રતી ૧૦ાાાા આની છે તેના ચવ એકના રૂ ૮) લેખે કેટલા રૂપીઆ

૧૦॥=॥
×૧૩॥।
૧૩૦
૭॥
૬॥
૦। ૧૨॥
૨) ૩
૯।
૨।
ટકા ૧૪૬॥–૨ દો
આ ટકા અને દોકડા આવ્યા
તેના ૬૨ ૩। ૮) લેખે

૨૪) ૧૪૬॥–૨ (૬
૧૪૪
૨॥
×૧૦૦
૨૫૦
૨
૨૪) ૨૫૨ (૧૦॥
૨૪૦
૧૨
આ એક રતીના
ચવ આવ્યા
૬૫ ૫॥। ૦॥।
×૮
૫૨૦
૦। ૨૧
૫૨૦। ૨૧॥ દોકડા એટલે રૂ ૫૨૦।ૅ॥ થયા જવાબ

ચવ દોકડા
૬ ૧૦॥
×૧૦॥=॥
૬૩
૦॥। ૧૮॥।
૧ ૫
૧॥ ૨
૫। ૨॥।
ચવ ૬૫–૫॥। દો ૦॥। બદામ
આ એક દાણાના પાકા ચવ થયા

જો એક કરતા વધારે દાણા સાથે તોળેલા હોય તો ઉપર મુજબ પાકા ચવ તથા દોકડાને જેટલા દાણા હોય તેટલાએ ભાગવા એટલે દાણા એકના ચવ આવશે જેમકે મોતીના ૧૫ દાણા તોલમા રતી ૧૮)≋ આની છે તેના ચવ એકના રૂપીઆ ૫) લેખે કેટલા રૂપીઆ ?

૧૮)≋
×૧૩॥।
૨૩૪
૧૩॥
૨। ૧૮॥।
૧૪
ટકા ૨૫૦) ૭॥ દો
ટકા તથા દોકડા આવ્યા

૨૪) ૨૫૦–૭॥ (૧૦। ચવ
૨૪૬
૪
×૧૦૦
૪૦૦
૭॥
૨૪) ૪૦૭॥। (૧૬॥ દોકડા
૩૮૪
૨૩॥।
૧૮
૫॥
×૧૬
૨૪) ૯૨ (૩॥ બદામ
૯૦
૨ વીસવાસી

ચવ દો બ વી
એટલે ૧૦। ૧૬॥ ૩॥ ૨
એક રતીના ચવ આવ્યા

૩ સુધી વીસવાસી હોય તે હિસાબમાં છોડી દેવાય છે. આગળ આપેલ હિસાબમા તેમજ ધોરણ રાખેલ છે

ચવ દો બ
૧૦। ૧૫॥। ૩॥।
×૧૮ ≡
૧૮૯॥ ૧ ૩॥। આ પાકા ચવ ૧૫ દાણાના થયા એટલે ૧૫ થી ભાગતા જે જવાબ આવશે તે એક દાણાના ચવ આવશે

૧૫) ૧૮૯॥-૧-૩॥। (૧૨॥ ચવ
૧૮૦
૯॥
૭॥
૨
×૧૦૦
૨૦૦
૧
૧૫) ૨૦૧ (૧૩ દોકડા
૧૯૫
૦૬
૩॥।
૨૧
×૧૬
૩૬
૩॥।
૧૫) ૩૯॥। (૨॥ બદામ
૩૭॥
૨। વીસવાસી

એટલે ચવ દોકડા બદામ વીસ
૧૨॥ ૧૩ ૨॥ ૨। થયા

૧૨॥ ૧૩ ૨॥ ૨।
×૫
૬૨॥
૦॥ ૧૬।
૦॥ ૦॥
૦॥ ૩।
૨ ૬૩ ૧૭ ૧ ૩। એટલે રૂપીઆ ૬૩)≡॥। જવાબ

ઉપરના દાખલામા ૧૩॥। ગુણી ૨૪ એ ભાગે છે તેને બદલે ૫૫થી ગુણી ૯૬ એ ભાગવાથી પણ તેજ જવાબ આવે છે જે રીત ઠીક લાગે તે પ્રમાણે ગણવુ

પરંતુ આ પ્રમાણે રતોના ચવ દોકડા કરતા વખત લાગે તેથી તેના તૈયાર હિસાબ એક ટાંક સુધી આપવામા આવે છે

બજારમા પા આનાના હિસાબ ચાલુ નહીં હોવાથી કેટલાક ઝવેરી ભાઈઓના મત મુજબ અરધા આનાનાજ ચાલુ હિસાબો આપેલ છે

મોતીના એક દાણાનો તોલ હોય તે ઉપરથી કેટલા યવ દોકડા અને બદામ તેના થાય તેનુ કોષ્ટક

મોતીના યવના હિસાબની જો કે એકથી વધારે જાતની ચોપડીઓ વડોદરા-વીસનગર અમદાવાદ મુંબઇ, પંજાબ વિગેરે સ્થળોએ છપાએલી છે તે સર્વ જોતા એકએકની સાથે મેળ ખાતોજ નથી આમનસામન હિસાબમા ફેર માલુમ પડતો હોવાથી " મુંબઇના મોતીના ધરમના કાંટામા રહેલા હિસાબવાળાએ ગણેલા અને બજારમા અરધા આનાના ફરકવાળા ચાલતા હિસાબો અત્રે આપેલા છે :—

(મજકુર હિસાબના કાર્યમા શેઠ જીવણભાઈ સાકરચંદ ઝવેરી અને ભાઈ બાપાલાલ મગનલાલ તથા ઝવેરી અમુલખ ખુબચંદવાલાએ લીધેલા પરિશ્રમને આભારી છીએ)

(દાણા એકના યવ)

રતી	આના	યવ	દોકડા	બદામ	રતી	આના	યવ	દોકડા	બદામ	રતી	આના	યવ	દોકડા	બદામ
૦)	૦॥	૦)	૦)	૦।॥ ૨।	૧)	૦॥	૦॥	૧૦।॥	૨।॥	૨)	૦॥	૨।	૧૧।	૨
૦)	−	૦)	૦)	૩॥	૧)	−	૦॥	૧૪॥	।॥	૨)	−	૨।	૧૮॥	૩।
૦)	−॥	૦)	૦॥	દોકડો	૧)	−॥	૦॥	૧૮॥	૦॥	૨)	−॥	૨॥	૧)	૨॥
૦)	=	૦)	૦।॥	૨।	૧)	=	૦॥	૨૨॥		૨)	=	૨॥	૮॥	૩।
૦)	=॥	૦)	૧।	૨।	૧)	=॥	૦।॥	૧॥	૧॥	૨)	=॥	૨॥	૧૬।	૨
૦)	≡	૦)	૨)	૦।	૧)	≡	૦।॥	૫।॥	૦॥	૨)	≡	૨॥	૨૪)	૨।
૦)	≡॥	૦)	૨॥	૩॥	૧)	≡॥	૦।॥	૧૦)	૧॥	૨)	≡॥	૨।॥	૭)	૦॥
૦।		૦)	૩॥	૧।	૧।		૦।॥	૧૪॥	૦।	૨।		૨।॥	૧૫)	૦॥
૦।	૦॥	૦)	૪॥	૦॥	૧।	૦॥	૦।॥	૧૯)	૦।॥	૨।	૦॥	૨।॥	૨૩)	૨॥
૦।	−	૦)	૫॥	૧॥	૧।	−	૦।॥	૨૩॥	૩	૨।	−	૩)	૬।	૨
૦।	−॥	૦)	૬।॥	૦।	૧।	−॥	૧)	૩।	૩।	૨।	−॥	૩)	૧૪॥	૩।
૦।	=	૦)	૮)	૦।॥	૧।	=	૧)	૮।	૧	૨।	=	૩)	૨૩)	૨॥
૦।	=॥	૦)	૯।	૩।	૧।	=॥	૧)	૧૩।	૦।॥	૨।	=॥	૩।	૬॥	૩।
૦।	≡	૦)	૧૦।॥	૩॥	૧।	≡	૧)	૧૮।	૨।	૨।	≡	૩।	૧૫।	૨।
૦।	≡॥	૦)	૧૨॥	૧।	૧।	≡॥	૧)	૨૩॥	૧॥	૨।	≡॥	૩।	૨૪)	૨।॥
૦॥		૦)	૧૪।	૧	૧॥		૧।	૩।॥	૨॥	૨॥		૩॥	૮)	
૦॥	૦॥	૦)	૧૬)	૨।॥	૧॥	૦॥	૧।	૯।	૧।	૨॥	૦॥	૩॥	૧૭)	૧।
૦॥	−	૦)	૧૮)	૨	૧॥	−	૧।	૧૪।॥	૨	૨॥	−	૩।॥	૧)	૩।
૦॥	−॥	૦)	૨૦)	૩।	૧॥	−॥	૧।	૨૦॥	૦।	૨॥	−॥	૩।॥	૧૦।	૨।॥
૦॥	=	૦)	૨૨।	૨	૧॥	=	૧॥	૧।	૦॥	૨॥	=	૩।॥	૧૯।॥	૦।
૦॥	=॥	૦)	૨૪॥	૨।॥	૧॥	=॥	૧॥	૭)	૨॥	૨॥	=॥	૪)	૪)	૩॥
૦॥	≡	૦।	૨	૧	૧॥	≡	૧॥	૧૩)	૨।	૨॥	≡	૪)	૧૩।॥	૦॥
૦।॥	≡॥	૦।	૪॥	૧॥	૧॥	≡॥	૧॥	૧૯)	૩।॥	૨॥	≡॥	૪)	૨૩।	૩॥
૦।॥		૦।	૭।		૧।॥		૧।॥	૦।	૩।	૨।॥		૪।	૮।	૦।
૦।॥	૦॥	૦।	૯।॥	૩॥	૧।॥	૦॥	૧।॥	૬।॥	૦॥	૨।॥	૦॥	૪।	૧૮)	૨॥
૦।॥	−	૦।	૧૨।॥	૧	૧।॥	−	૧।॥	૧૩)	૩।	૨।॥	−	૪॥	૩)	૩
૦।॥	−॥	૦।	૧૫।॥	૦॥	૧।॥	−॥	૧।॥	૧૯।॥		૨।॥	−॥	૪॥	૧૩।	૧
૦।॥	=	૦।	૧૮।॥	૧।॥	૧।॥	=	૨)	૧।	૨॥	૨।॥	=	૪॥	૨૩॥	૦।॥
૦।॥	=॥	૦।	૨૨)	૧	૧।॥	=॥	૨)	૮)	૩	૨।॥	=॥	૪।॥	૮।॥	૨।
૦।॥	≡	૦॥	૦।	૧।॥	૧।॥	≡	૨)	૧૫)	૧	૨।॥	≡	૪।॥	૧૯।	૧।॥
૦।॥	≡॥	૦॥	૩।॥	૦।	૧।॥	≡॥	૨)	૨૨)	૦।॥	૨।॥	≡॥	૫)	૪।॥	૩
૧)		૦॥	૭।	૦।॥	૨)		૨।	૪)	૨॥	૩)		૫)	૧૫॥	૨

(દાણા એકના ચવ)

રતી	આના	ચવ	દોકડા	બદામ	રતી	આના	ચવ	દોકડા	બદામ	રતી	આના	ચવ	દોકડા	બદામ
૩)	૦॥	૫।	૧।	૨॥।	૪)	૦॥	૯।	૬)	૦॥।	૫)	૦॥	૧૪॥	૦।	
૩)	~	૫।	૧૨।	૧।	૪)	~	૯।	૨૦॥	૦॥	૫)	~	૧૪॥	૧૮।	૧।
૩)	~॥	૫।	૨૩।	૧॥।	૪)	~॥	૯॥	૧૦)	૨।	૫)	~।	૧૪॥।	૬॥	
૩)	≈	૫॥	૯।	૩॥।	૪)	≈	૯॥	૨૪॥।	૧॥	૫)	≈	૧૫)	૪॥।	૦॥।
૩)	≈॥	૫॥	૨૦॥	૩॥।	૪)	≈॥	૯॥।	૧૪॥	૨॥।	૫)	≈॥	૧૫)	૨૩)	૩।
૩)	≋	૫॥।	૭)	૧॥	૪)	≋	૧૦)	૪॥	૧॥।	૫)	≋	૧૫।	૧૬॥	૩॥।
૩)	≋॥	૫॥।	૧૮॥	૧	૪)	≋॥	૧૦)	૧૯॥	૨॥	૫)	≋॥	૧૫॥	૧૦।	૧॥।
૩।		૬)	૫)	૨।	૪।		૧૦।	૯॥।	૧।	૫।		૧૫॥।	૪)	૧॥
૩।	૦॥	૬)	૧૬॥।	૧।	૪।	૦॥	૧૦॥	૦)	૧॥	૫।	૦॥	૧૫॥।	૨૨॥।	૩।
૩।	~	૬।	૩॥	૨।	૪।	~	૧૦॥	૧૫।	૩॥।	૫।	~	૧૬)	૧૬॥।	૨॥।
૩।	~॥	૬।	૧૫॥	૦॥।	૪।	~॥	૧૦॥।	૫॥	૩॥।	૫।	~॥	૧૬।	૧૧	
૩।	≈	૬॥	૨॥	૧।	૪।	≈	૧૦॥।	૨૧॥	૧॥	૫।	≈	૧૬॥	૫)	૩
૩।	≈॥	૬॥	૧૪॥।		૪।	≈॥	૧૧)	૨૨।	૧	૫।	≈॥	૧૬॥	૨૪।	૩॥।
૩।	≋	૬॥।	૧॥।	૩॥।	૪।	≋	૧૧।	૩)	૨॥	૫।	≋	૧૬॥।	૧૮।	૨॥
૩।	≋॥	૬॥।	૧૪।	૧॥	૪।	≋॥	૧૧।	૧૯)	૧॥	૫।	≋॥	૧૭)	૧૦।	૩
૩॥		૭)	૧॥।	૧	૪॥		૧૧॥	૧૦)	૨॥	૫॥		૧૭।	૮)	૧
૩॥	૦॥	૭)	૧૪।	૨॥	૪॥	૦॥	૧૧॥।	૧।	૧।	૫॥	૦॥	૧૭॥	૨॥।	૧
૩॥	~	૭।	૨)	૧॥।	૪॥	~	૧૧॥।	૧૭॥	૧॥।	૫॥	~	૧૭॥	૨૨॥	૩
૩॥	~॥	૭।	૧૪॥।	૨॥।	૪॥	~॥	૧૨)	૪)		૫॥	~॥	૧૭॥।	૧૭॥	૨।
૩॥	≈	૭॥	૨॥।	૧॥	૪॥	≈	૧૨।	૦॥		૫॥	≈	૧૮)	૧૨॥	૩॥।
૩॥	≈॥	૭॥	૧૫॥।	૨	૪॥	≈॥	૧૨।	૧૭)	૨	૫॥	≈॥	૧૮।	૭॥।	૩
૩॥	≋	૭॥।	૪)	૦॥	૪॥	≋	૧૨॥	૮॥।	૧॥	૫॥	≋	૧૮॥	૩।	
૩॥	≋॥	૭॥।	૧૭।	૦॥	૪॥	≋॥	૧૨॥।	૦॥	૩	૫॥	≋॥	૧૮॥	૨૩॥	૨॥।
૩॥।		૮)	૫॥	૨॥	૪॥।		૧૨॥।	૧૭॥		૫॥।		૧૮॥।	૧૯)	૩।
૩॥।	૦॥	૮)	૧૯)	૦।	૪॥।	૦॥	૧૩)	૯॥	૩।	૫॥।	૦॥	૧૯)	૧૪॥	૨॥
૩॥।	~	૮।	૭॥	૩॥।	૪॥।	~	૧૩।	૧॥।	૨	૫॥।	~	૧૯।	૧૦॥	૧॥।
૩॥।	~॥	૮।	૨૧।	૩।	૪॥।	~॥	૧૩।	૧૯)	૨॥।	૫॥।	~॥	૧૯॥	૬।	૩॥
૩॥।	≈	૮॥	૧૦।	૧।	૪॥।	≈	૧૩॥	૧૧॥	૧	૫॥।	≈	૧૯॥।	૨।	૩
૩॥।	≈॥	૮॥	૨૪)	૩।	૪॥।	≈॥	૧૩॥।	૪)	૧	૫॥।	≈॥	૧૯॥।	૨૭॥	૦॥।
૩॥।	≋	૮॥।	૧૩)	૩॥।	૪॥।	≋	૧૩॥।	૨૧॥	૩।	૫॥।	≋	૨૦)	૧૯॥।	
૩॥।	≋॥	૯)	૨।	૨।	૪॥।	≋॥	૧૪)	૧૪।	૩	૫॥।	≋॥	૨૦।	૧૬)	૧
૪)		૯)	૧૬॥	૨॥	૫)		૧૪।	૭॥	૦॥	૬)		૨૦॥	૧૨॥	

(દાણા એકના ચવ)

રતી	આના	ચવ	દોકડા	બદામ
૬)	૦॥	૨૦॥	૮)	૦॥
૬)	–	૨૧)	૫॥	૩
૬)	–॥	૨૧।	૨।	૩।
૬)	=	૨૧।	૨૪।	૧।
૬)	=॥	૨૧॥	૨૧।	૧
)	≡	૨૧॥।	૧૮।	૨॥
૬)	≡॥	૨૨)	૧૫॥	૨
૬।		૨૨।	૧૨॥।	૩।
૬।	૦॥	૨૨॥	૧૦।	૨।
૬।	–	૨૨॥।	૭॥।	૩
૬।	–॥	૨૩)	૫॥	૧॥
૬।	=	૨૩।	૩।	૧॥।
૬।	=॥	૨૩॥	૧।	
૬।	≡	૨૩॥	૨૪।	
૬।	≡॥	૨૩॥।	૨૨।	૧॥
૬॥		૨૪)	૨૦॥	૧
૬॥	૦॥	૨૪।	૧૮॥।	૨॥
૬॥	–	૨૪॥	૧૭।	૧।
૬॥	–॥	૨૪॥।	૧૫॥।	૨।
૬॥	=	૨૫)	૧૪॥	૧
૬॥	=॥	૨૫।	૧૩।	૧॥
૬॥	≡	૨૫॥	૧૨)	૩॥
૬॥	≡॥	૨૫॥।	૧૧)	૩॥
૬॥।		૨૬)	૧૦।	૧॥
૬॥।	૦॥	૨૬।	૯॥	।
૬॥।	–	૨૬॥	૮॥।	૧॥
૬॥।	–॥	૨૬॥।	૮।	૧॥।
૬॥।	=	૨૭)	૭॥।	૨॥।
૬॥।	=॥	૨૭।	૭॥	૧॥
૬॥।	≡	૨૭॥	૭।	૨
૬॥।	≡॥	૨૭॥।	૭	૦॥
૭)		૨૮)	૭	૦॥

રતી	આના	ચવ	દોકડા	બદામ
૭)	૦॥	૨૮।	૭।	૨॥
૭)	–	૨૮॥	૭॥	૨।
૭)	–॥	૨૮॥।	૭॥।	૩॥।
૭)	=	૨૯)	૮।	૩
૭)	=।	૨૯।	૯)	૦।
૭)	≡	૨૯॥	૯।	૩
૭)	≡॥	૨૯॥।	૧૦।	૩॥
૭।		૩૦)	૧૧।	૨।
૭।	૦॥	૩૦।	૧૨।	૨॥
૭।	–	૩૦॥	૧૩॥	૦॥
૭।	–॥	૩૦॥।	૧૪॥।	૦॥
૭।	=	૩૧)	૧૬)	૨
૭।	=॥	૩૧।	૧૭॥	૧॥
૭।	≡	૩૧॥	૧૯)	૨॥।
૭।	≡॥	૩૧॥।	૨૦॥।	૧॥।
૭॥		૩૨)	૨૨॥	૨॥
૭॥	૦॥	૩૨।	૨૪॥	૧
૭॥	–	૩૨॥।	૧॥	૧॥
૭॥	–॥	૩૩)	૩॥	૩॥
૭॥	=	૩૩।	૫॥।	૩॥
૭॥	=॥	૩૩॥	૮।	૧।
૭॥	≡	૩૩॥।	૧૦॥।	૦।
૭॥	≡॥	૩૪)	૧૩।	૨।
૭॥।		૩૪।	૧૬)	૧।
૭॥।	૦॥	૩૪॥	૧૮॥।	૨।
૭॥।	–	૩૪॥।	૨૧॥।	૦॥।
૭॥।	–॥	૩૫)	૨૪॥।	૧।
૭॥।	=	૩૫॥	૨॥।	૩॥
૭॥।	=॥	૩૫॥।	૬)	૩॥।
૭॥।	≡	૩૬)	૯॥	૧॥
૭॥।	≡॥	૩૬।	૧૩)	૧।
૮)		૩૬॥	૧૬॥	૨॥

રતી	આના	ચવ	દોકડા	બદામ
૮)	૦॥	૩૬॥।	૨૦।	૧॥।
૮)	–	૩૭)	૨૪)	૨॥।
૮)	–॥	૩૭॥	૩)	૧॥।
૮)	=	૩૭॥।	૭)	૨।
૮)	=॥	૩૮)	૧૧।	૦॥।
૮)	≡	૩૮।	૧૫॥	૦॥।
૮)	≡॥	૩૮॥	૧૯॥।	૨॥।
૮।		૩૮॥।	૨૪।	૨॥
૮।	૦॥	૩૯।	૪	
૮।	–	૩૯॥	૮॥	૩॥
૮।	–॥	૩૯॥।	૧૩॥	૦॥
૮।	=	૪૦)	૮।	૩॥
૮।	=॥	૪૦।	૨૩॥	૦।
૮।	≡	૪૦॥।	૩।	૨॥।
૮।	≡॥	૪૧)	૮॥।	૩
૮॥		૪૧।	૧૪।	૧
૮॥	૦॥	૪૧॥	૧૯॥।	૧
૮॥	–	૪૨)	૦।	૨॥।
૮॥	–॥	૪૨।	૬)	૨
૮॥	=	૪૨॥	૧૧॥।	૩।
૮॥	=॥	૪૨॥।	૧૭॥।	૨।
૮॥	≡	૪૩)	૨૩॥।	૩।
૮॥	≡॥	૪૩॥	૫)	૧॥।
૮॥।		૪૩॥।	૧૧।	૨।
૮॥।	૦॥	૪૪)	૧૭॥।	૦॥
૮॥।	–	૪૪।	૨૪।	૦॥
૮॥।	–॥	૪૪॥।	૫॥।	૨।
૮॥।	=	૪૫)	૧૨॥	૧॥।
૮॥।	=॥	૪૫।	૧૯।	૩
૮॥।	≡	૪૫॥	૧।	૨।
૮॥।	≡॥	૪૬)	૮।	૩।
૯)		૪૬।	૧૫॥	૨

(કાબુલ એકના ચત્ર)

તી	આના	ચત્ર	[illegible]	સતમ	તી	આના	ચત્ર	[illegible]	સતમ	તી	આના	ચત્ર	[illegible]	[illegible]
૯)	૦॥	[illegible]	॥	[illegible]	[illegible]		૫ ॥	૧૫)	૦॥	૧૧)	૦॥	૬૯॥	૨ ॥	૩॥
૮)	–	[illegible]	[illegible]	૦॥	[illegible]	–	૫૮)	૧		૧૧)	–	૧૦)	૧	॥
૯)	–॥	૪૭	૧ ॥	[illegible]	૧૦)	–॥	૫૮	૧૭)	૧॥	૧૧)	–॥	૭૦॥	૦॥	૩॥
૯)	=	૪૭॥	[illegible]	[illegible]	૧૦)	=	૫૮॥	૨૩	૦॥	૧૧)	=	૭૦॥	૧॥	૩॥
૯)	=॥	૪૮)	૩)	૨॥	૧૦)	=॥	૫૯)	૮	॥	૧૧)	=॥	૭૧	૫॥	૨
૯)	≡	૪૮	૧૧)		૧૦)	≡	૫૯	૨૧)	૦	૧૧)	≡	૭૧॥	૨૦॥	૭
૯)	≡॥	૪૮॥	૧૮॥	૭	૧૦)	≡॥	૫૯॥	૭॥	૧	૧૧)	≡॥	૭૨)	૧૦॥	
૯।		૪૯)	)	૦	૧૦।		૬૦)	૧૯)	૩	૧૧।		૭૨॥	૦॥	૩॥
૯।	૦॥	૪૯	૧૦)	૩	૧૦।	૦॥	૬૦	૫॥	૩॥	૧૧।	૦॥	૭૨॥	૦	૧
૯।	–	૪૯॥	૧૮	૩	૧૦।	–	૬૦॥	૧૭॥	૧	૧૧।	–	૭૩	૬॥	૦
૯।	–॥	૫૦)	॥	૨	૧૦।	–॥	૬૧	૪॥		૧૧।	–॥	૭૩॥	૨૨	૧
૯।	=	૫૦	૧૦	૨	૧૦।	=	૬૧॥	૧૬॥	૨॥	૧૧।	=	૭૪)	૧૩)	
૯।	=॥	૫૦॥	૧૯)	૦	૧૦।	=॥	૬૨)	૪)	૧॥	૧૧।	=॥	૭૪॥	૩॥	૦॥
૯।	≡	૫૧)	૭॥	૦	૧૦।	≡	૬૨	૧૦	૩	૧૧।	≡	૭૪॥	૧૯	૩
૯।	≡॥	૫૧	૧॥	૧॥	૧૦।	≡॥	૬૨॥	૩॥	૧॥	૧૧।	≡॥	૭૫	૧૦॥	૭
૯॥		૫૧॥	૭૦॥	૧	૧૦।		૬૩)	૧૬	૨॥	૧૧॥		૭૫॥	૧॥	૧
૯॥	૦॥	૫૨)	૪॥	૨	૧૦॥	૦॥	૬૩॥	૪)	૧	૧૧॥	૦॥	૭૬)	૧૮)	૦॥
૯॥	–	૫૨	૧૩॥	૧	૧૦॥	–	૬૩॥	૧૬॥	૧	૧૧॥	–	૭૬॥	૯	૨॥
૯॥	–॥	૫૨॥	૧૩)	૨	૧૦॥	–॥	૬૪	૪॥		૧૧॥	–॥	૭૭)	૦॥	૧॥
૯॥	=	૫૩)	૭॥	૦॥	૧૦॥	=	૬૪॥	૧૭॥	૩	૧૧॥	=	૭૭	૧૭	૨॥
૯॥	=॥	૫૩	૧૭)	૦॥	૧૦॥	=॥	૬૫)	૫॥	૦॥	૧૧॥	=॥	૭૭॥	૯)	૧॥
૯॥	≡	૫૩॥	૧॥	૩॥	૧૦॥	≡	૬૫	૧૯)		૧૧॥	≡	૭૮	૦॥	૨॥
૯॥	≡॥	૫૪)	૯	૩	૧૦॥	≡॥	૬૫॥	૭	૧	૧૧॥	≡॥	૭૮॥	૧૭॥	૧
૯॥		૫૪	૨૧	૦॥	૧૦॥		૬૬)	૭૦॥	૦	૧૧॥		૭૯)	૯॥	૧
૯॥	૦॥	૫૪॥	૧		૧૦॥	૦॥	૬૬॥	૯	૧	૧૧॥	૦॥	૭૯॥	૧॥	૨
૯॥	–	૫૫)	૧	૧	૧૦॥	–	૬૬॥	૨૭॥	૩॥	૧૧॥	–	૭૯॥	૧)	૭
૯॥	–॥	૫૫॥	॥	૦॥	૧૦॥	–॥	૬૭	૧૧॥		૧૧॥	–॥	૮૦	૧॥	૦॥
૯॥	=	૫૫॥	॥	૧	૧૦॥	–	૬૭॥	૦॥	૨	૧૧॥	=	૮૦॥	૪)	૦
૯॥	=॥	૫૬)			૧૦॥	=॥	૬૮)	૧૪॥	૭	૧૧॥	=॥	૮૧)	૨૧॥	૧॥
૯॥	≡	૫૬॥	॥	૦	૧૦॥	≡	૬૮॥	૩॥	૩॥	૧૧॥	≡	૮૧॥	૧૮	૦॥
૯॥	≡॥	૫૬॥	૧૮	૨॥	૧૦॥	≡॥	૬૮॥	૧૭॥	૩	૧૧॥	≡॥	૮૨)	૭)	૧
૧૦)		૫૭	૪)	૨॥	૧૧)		૬૯	૧	૦॥	૧૨)		૮૨॥		

(દાણા એકનાચવ)

રતી	આના	ચવ	દોકડા	બદામ	રતી	આના	ચવ	દોકડા	બદામ	રતી	આના	ચવ	દોકડા	બદામ
૧૨)	૦।।	૮૨।।।	૧૮)	૦।	૧૩)	૦।।	૯૭।	૩।।।	૨।	૧૪	૦।।	૧૧૨।।।	૪।	૧।।
૧૨)	~	૮૩।	૧૭)	૨।।	૧૩)	~	૯૭।।।	૦।।	૧।।	૧૪)	~	૧૧૩।	૪।।	૨।
૧૨)	~।।	૮૩।।।	૪।	૨।।	૧૩)	~।।	૯૮)	૨૨।	૩	૧૪)	~।।	૧૧૩।।।	૫)	૧
૧૨)	≈	૮૪)	૨૨।।।	૦।	૧૩)	≈	૯૮।।	૧૪।	૨।	૧૪)	≈	૧૧૪।	૫।।	૧।
૧૨)	≈।।	૮૪।।	૧૬)	૩।।।	૧૩)	≈।।	૯૯)	૧૬।	૩	૧૪)	≈।।	૧૧૪।।।	૬)	૩।।
૧૨)	≡	૮૫)	૯।।।	૧।	૧૩)	≡	૯૯।।	૧૩।	।।	૧૪)	≡	૧૧૫।	૬।।।	૩।
૧૨)	≡।।	૮૫।।	૩।।	૦।	૧૩)	≡।।	૧૦૦)	૧૦।।	૨	૧૪)	≡।।	૧૧૫।।।	૭।।	૧
૧૨।		૮૫।।।	૨૭।	૧।	૧૩।		૧૦૦।।	૮।	૦।।	૧૪।		૧૧૬।	૮।।।	૦।।
૧૨।	૦।।	૮૬।	૧૬।		૧૩।	૦।।	૧૦૧)	૫।।।	૦।।।	૧૪।	૦।।	૧૧૬।।।	૯।।।	૧।।।
૧૨।	~	૮૬।।।	૧૦।	૦।।	૧૩।	~	૧૦૧।।	૩।	૨	૧૪।	~	૧૧૭।	૧૧)	૧
૧૨।	~।।	૮૭।	૪।	૨।।।	૧૩।	~।।	૧૦૨)	૧)	૧।।।	૧૪।	~।।	૧૧૭।।।	૧૨।	૧।।।
૧૨।	≈	૮૭।।	૨૩।।	૧।।।	૧૩।	≈	૧૦૨।	૨૦।।।		૧૪।	≈	૧૧૮।	૧૩।।।	૦।।
૧૨।	≈।।	૮૮)	૧૮)	૦।।।	૧૩।	≈।।	૧૦૨।।	૨૧।।	૨।	૧૪।	≈।।	૧૧૮।।।	૧૫।	૧
૧૨।	≡	૮૮।।	૧૨।।	૦।।।	૧૩।	≡	૦૩।	।।।	૩।	૧૪।	≡	૧૧૯।	૧૬।।।	૩।
૧૨।	≡।।	૮૯)	૭)	૧।।।	૧૩।	≡।।	૧૦૩।।।	૧૮)	૨	૧૪।	≡।।	૧૧૯।।	૧૮।।	૩।
૧૨।।		૮૯।।	૧।।।	૧।	૧૩।।		૧૦૪।	૬।	૨।।	૧૪।।		૧૨૦।	૨૦।।	૧
૧૨।।	૦।।	૮૯।।।	૧।।	૭।	૧૩।।	૦।।	૧૦૪।।।	૧૪।।	૦।।।	૧૪।।	૦।।	૧૨૦।।।	૨૨।।	૦।।।
૧૨।।	~	૯૦।	૧૬।।		૧૩।।	~	૫।	૧૩।		૧૪।।	~	૧૨૧।	૨૪।।	૨।
૧૨।।	~।।	૯૦।।।	૧૧।।	૧।।	૧૩।।	~।।	૧૦૫।	૧૭।।।	૨।	૧૪।।	~।	૧૨૨)	૧।।।	૧।
૧૨।।	≈	૯૧।	૬।।।		૧૩।।	≈	૧૦૬।	૧૦।।	।।	૧૪।।	≈	૧૨૨।।	૪)	૨।
૧૨।।	≈।।	૯૧।।।	૨)	૦।	૧૩।।	≈।।	૧૦૬।।	૮।।		૧૪।।	≈।	૧૨૩)	૬।।	૧
૧૨।।	≡	૯૨)	૨।।	૧।	૧૩।।	≡	૧૦૭।	૮।	।	૧૪।।	≡	૧૨૩।।	૯)	૧।।।
૧૨।।	≡।	૯૨।।	૧૭।।।	૨	૧૩।।	≡।।	૧૦૭।।।	૭।।	૦।	૧૪।।	≡।।	૧૨૪)	૧૧।।।	
૧૨।।।		૯૩)	૧૩।	૩।।	૧૩।।।		૧૦૮।	૬।।	૩।	૧૪।।।		૧૨૪।।	૧૪।।	૦।
૧૨।।।	૦।।	૯૩।।	૯)		૧૩।।।	૦।।	૧૦૮।।।	૬)		૧૪।।।	૦।।	૧૨૫)	૧૭।	૨।
૧૨।।।	~	૯૪)	૫)		૧૩।।।	~	૧ ।	૫	।	૧૪।।।	~	૧૨૫।।	૨૦।	૨
૧૨।।।	~।	૯૪।।	૦।।।	૩	૧૩।।।	~।।	૧ ૯।।	૪।।	૭।	૧૪।।।	~।।	૧૨૬)	૨૩।	૩।।
૧૨।।।	≈	૯૪।।।	૨૧।।।	૩।।।	૧૩।।।	≈	૧૧૦	૮।	૦।।	૧૪।।।	≈	૧૨૬।।।	૧।।	૨।।।
૧૨।।।	≈।	૯૫।	૧૮	૨।	૧૩।।।	≈।।	૧ ૦ ।	૬	૦।।	૧૪।।।	≈।	૧૨૭।	૫)	
૧૨।।	≡	૯૫।।	૧૯।	૨।।।	૧૩।।।	≡	૧૧૧	૪	૧	૧૪।।।	≡	૧૨૭।।।	૮।	૩
૧૨।।	≡।।	૯ ।	૧૦।।।	૦।।।	૧૩।।।	≡।।	૧ ૧ ૧	૮)	૧।।	૧૪।।	≡।।	૧૨૮।	૧૧।।।	૩।।
૧૩)		૯૬।।।	૭।	૦।।।	૧૪)		૧૧૨।	૪)	૨।	૧૫)		૧૨૮।।।	૧૫।।	૨

(દાણા એકના ચવ.)

રતી	આના	ચવ	દોકડા	બદામ	રતી	આના	ચવ	દોકડા	બદામ	રતી	આના	ચવ	દોકડા	બદા૧
૧૫)	૦॥	૧૨૯।	૧૯।	~।	૧૬)	૦॥	૧૪૭)	૨૪)	૦।	૧૭)	૦॥	૧૬૬)	૧૮)	૩॥
૧૫)	~	૧૨૯॥	૨૩।	૦।	૧)	~	૧૪૭॥	૬।	૩॥	૧૭)	~	૧૬૬॥।	૪।	૦।
૧૫)	~॥	૧૩૦॥	૨।		૧૬)	~॥	૧૪૮।	૧૪)	૦॥।	૧૭)	~॥	૧૬૭।	૧૫।	૨॥
૧૫)	≈	૧૩૧)	૬।	૧॥।	૧૬)	≈	૧૪૮॥।	૨૧॥	૩॥	૧૭)	≈	૧૬૮)	૧॥	૨॥।
૧૫)	≈॥	૧૩૧॥	૧૦॥	૧।	૧૬)	≈॥	૧૪૯।	૪॥	૦।	૧૭)	≈॥	૧૬૮॥	૧૩)	૦॥
૧૫)	≋	૧૩૨)	૧૪॥।	૨॥	૧૬)	≋	૧૫૦)	૧૨।	૨॥।	૧૭)	≋	૧૬૯)	૨૪॥	૦॥।
૧૫)	≋॥	૧૩૨॥	૧૯।	૧॥	૧૬)	≋॥	૧૫૦॥	૨૦।	૩॥	૧૭)	≋॥	૧૬૯॥।	૧૧)	૨।
૧૫।		૧૩૩)	૨૩॥।	૩।	૧૬।		૧૫૧।	૩॥	૧।	૧૭।		૧૭૦।	૨૨॥।	૧॥
૧૫।	૦॥	૧૩૩॥।	૩॥	૦॥।	૧૬।	૦॥	૧૫૧॥।	૧૧॥।	૧।	૧૭।	૦॥	૧૭૧)	૯॥	૩॥।
૧૫।	~	૧૩૪।	૮।	૧।	૧૬।	~	૧૫૨।	૨૦)	૨॥।	૧૭।	~	૧૭૧॥	૨૧॥	૧॥।
૧૫।	~॥	૧૩૪॥।	૧૩)	૩।	૧૬।	~॥	૧૫૩)	૩॥	૨।	૧૭।	~॥	૧૭૨।	૮॥	૨॥
૧૫।	≈	૧૩૫।	૧૮)	૩॥	૧૬।	≈	૧૫૩॥	૧૨)	૩॥	૧૭।	≈	૧૭૨॥।	૨૦॥।	૧
૧૫।	≈॥	૧૩૫॥।	૨૩।	૧	૧૬।	≈॥	૧૫૪)	૨૦॥।	૨॥	૧૭।	≈॥	૧૭૩॥	૮)	૧॥
૧૫।	≋	૧૩૬॥	૩॥	૦॥।	૧૬।	≋	૧૫૪॥।	૪॥	૩॥	૧૭।	≋	૧૭૪)	૨૦।	૩॥
૧૫।	≋॥	૧૩૭)	૮॥।	૨	૧૬।	≋॥	૧૫૫।	૧૩॥	૨	૧૭।	≋॥	૧૭૪॥।	૭॥।	૩॥
૧૫॥		૧૩૭॥	૧૪।	૧।	૧૬।		૧૫૫॥।	૨૨॥	૨॥	૧૭॥		૧૭૫।	૨૦॥	૧
૧૫॥	૦॥	૧૩૮)	૧૯॥।	૨	૧૬॥	૦॥	૧૫૬॥	૬॥।	૦॥।	૧૭॥	૦॥	૧૭૬)	૮।	૦॥
૧૫॥	~	૧૩૮॥।	૦॥	૦॥।	૧૬॥	~	૧૫૭)	૧૬)	૦॥।	૧૭॥	~	૧૭૬॥	૨૧)	૨
૧૫॥	~॥	૧૩૯।	૬।	૧।	૧૬॥	~॥	૧૫૭॥।	૦।	૨॥	૧૭॥	~॥	૧૭૭।	૯)	૧
૧૫॥	≈	૧૩૯॥।	૧૨)	૩॥	૧૬॥	≈	૧૫૮।	૯॥।	૨	૧૭॥	≈	૧૭૭॥।	૨૨)	૧॥।
૧૫॥	≈॥	૧૪૦।	૧૮)	૩॥	૧૬॥	≈॥	૧૫૮॥।	૧૯।	૦॥	૧૭॥	≈॥	૧૭૮॥	૧૦।	૦॥
૧૫॥	≋	૧૪૦॥।	૨૪।	૧॥	૧૬॥	≋	૧૫૯॥	૪)	૨॥	૧૭॥	≋	૧૭૯)	૨૩॥	૧
૧૫॥	≋॥	૧૪૧॥	૫॥	૧	૧૬॥	≋॥	૧૬૦)	૧૩॥।	૩॥	૧૭॥	≋॥	૧૭૯॥।	૧૧॥।	૩।
૧૫॥।		૧૪૨)	૧૧॥।	૨॥	૧૬॥।		૧૬૦॥	૨૩॥।	૨।	૧૭॥।		૧૮૦॥	૦।	૩।
૧૫॥।	૦॥	૧૪૨॥।	૧૮।	૧॥।	૧૬॥।	૦॥	૧૬૧।	૮॥।	૨॥।	૧૭॥।	૦॥	૧૮૧)	૧૪)	૧
૧૫॥।	~	૧૪૩)	૨૪॥।	૨॥।	૧૬॥।	~	૧૬૧॥।	૧૯)	૧	૧૭॥।	~	૧૮૧॥	૨॥।	૦॥।
૧૫॥।	~॥	૧૪૩॥।	૬॥	૧॥	૧૬॥।	~॥	૧૬૨॥	૪।	૧।	૧૭॥।	~॥	૧૮૨।	૧૬॥	૨
૧૫॥।	≈	૧૪૪।	૧૩।	૨।	૧૬॥।	≈	૧૬૩)	૧૪॥	૩	૧૭॥।	≈	૧૮૩)	૫॥	૧।
૧૫॥।	≈॥	૧૪૪॥।	૨૦।	૦॥।	૧૬॥।	≈॥	૧૬૩॥।	૦)	૨॥।	૧૭॥।	≈॥	૧૮૩॥	૧૯।	૨।
૧૫॥।	≋	૧૪૫॥	૨।	૦॥।	૧૬॥।	≋	૧૬૪।	૧૦॥।	૦।	૧૭॥।	≋	૧૮૪।	૮॥।	૧
૧૫॥।	≋॥	૧૪૬)	૯।	૨॥।	૧૬॥।	≋॥	૧૬૪॥।	૨૧।	૩॥	૧૭॥।	≋॥	૧૮૪॥।	૨૩)	૧॥
૧૬)		૧૪૬॥	૧૬।	૨॥।	૧૭		૧૬૫॥	૭।	૦॥	૧૮)		૮૫॥	૧૨॥	

(દાણા એકના ચવ)

રતી	આના	ચવ	દોકડા	બદામ	રતી	આના	ચવ	દોકડા	બદામ	રતી	આના	ચવ	દોકડા	બદામ
૧૮)	૦॥	૧૮૬।	૨		૧૯)	૦॥	૨૦૭॥	૦।	૨	૨૦)	૦॥	૨૨૯॥।	૧૩।	૧।
૧૮)	-	૧૮૬॥।	૧૬॥	૨	૧૯)	-	૨૦૮)	૧૮॥	૧	૨૦)	-	૨૩૦॥	૧૦)	૧॥।
૧૮)	-॥	૧૮૭॥	૬।	૧॥।	૧૯)	-॥	૨૦૮॥।	૧૧॥।	૨।	૨૦)	-॥	૨૩૧।	૭)	
૧૮)	=	૧૮૮)	૨૧)	૩।	૧૯)	=	૨૦૯॥	૫।	૧	૨૦)	=	૨૩૨)	૪)	૦।
૧૮)	=॥	૧૮૮॥।	૧૧)	૨॥	૧૯)	=।	૨૧૦)	૨૭॥।	૧॥।	૨૦)	=॥	૨૩૨॥।	૧)	૨
૧૮)	≡	૧૮૯॥	૧)	૩॥।	૧૯)	≡	૨૧૦॥।	૧૭॥		૨૦)	≡	૨૩૩।	૨૩।	૧॥।
૧૮)	≡।	૧૯૦)	૧૬।	૨॥	૧૯)	≡।	૨૧૧॥	૧૧।	૦।	૨૦)	≡॥	૨૩૪)	૨૦॥	૩।
૧૮।		૧૯૦॥।	૬॥	૩।	૧૯।		૨૧૨।	૫)	૨।	૨૦।		૨૩૪॥।	૧૮)	૨॥
૧૮।	૦॥	૧૯૧।	૨૦)	૧॥	૧૯।	૦॥	૨૧૨॥।	૨૪)	૨	૨૦।	૦॥	૨૩૫॥	૧૫॥	૩॥
૧૮।	-	૧૯૨)	૧૨॥	૨	૧૯।	-	૨૧૩॥	૧૮)	૩॥	૨૦।	-	૨૩૬।	૧૩।	૨॥
૧૮।	-॥	૧૯૨॥।	૩।		૧૯।	-॥	૨૧૪।	૧૨।	૩	૨૦।	-॥	૨૩૭)	૧૧)	૩
૧૮।	=	૧૯૩।	૧૮॥	૩॥।	૧૯।	=	૨૧૫)	૬॥।		૨૦।	=	૨૩૭॥।	૯)	૧॥
૧૮।	=।	૧૯૪)	૯॥।	૧॥	૧૯।	=।	૨૧૫॥।	૧)	૩	૨૦।	=॥	૨૩૮॥	૭)	૧॥।
૧૮।	≡	૧૯૪॥।	૦॥।	૧	૧૯।	≡	૨૧૬।	૨૦।	૩॥	૨૦।	≡	૨૩૯।	૫)	૩॥
૧૮।	≡॥	૧૯૫।	૧૬॥।	૨	૧૯।	≡॥	૨૧૭)	૧૫।	૨।	૨૦।	≡।	૨૪૦)	૩।	૩॥
૧૮॥		૧૯૬)	૮)	૧	૧૯॥		૨૧૭॥।	૧૦)	૨॥	૨૦॥		૨૪૦॥।	૧॥।	૧
૧૮॥	૦॥	૧૯૬॥	૨૪॥	૨	૧૯॥	૦॥	૨૧૮॥	૫)	૦।	૨૦॥	૦॥	૨૪૧॥	૦।	૦॥
૧૮॥	-	૧૯૭।	૧૫॥।	૦॥	૧૯॥	-	૨૧૯।	૦)	૦॥	૨૦॥	-	૨૪૨)	૨૩॥।	૧॥
૧૮॥	-॥	૧૯૮)	૭।	૦॥।	૧૯॥	-॥	૨૧૯॥।	૨૦)	૨	૨૦॥	-॥	૨૪૨॥।	૨૨॥	૦॥
૧૮॥	=	૧૯૮॥	૨૩।	૩	૧૯॥	=	૨૨૦॥	૧॥	૧॥	૨૦॥	=	૨૪૩॥	૨૧	૧।
૧૮॥	=॥	૧૯૯।	૧૫॥	૩	૧૯॥	=॥	૨૨૧।	૧૦॥	૨॥।	૨૦॥	=॥	૨૪૪।	૨૦)	૩॥।
૧૮॥	≡	૨૦૦)	૭॥	૦॥।	૧૯॥	≡	૨૨૨)	૬)	૧॥	૨૦॥	≡	૨૪૫)	૧૯।	૦।
૧૮॥	≡॥	૨૦૦॥	૨૪॥	૦।	૧૯॥	≡॥	૨૨૨॥।	૧॥	૩	૨૦॥	≡॥	૨૪૫॥।	૧૮।	૨।
૧૮॥।		૨૦૧।	૧૬॥	૧॥	૧૯॥।		૨૨૩।	૨૭।	૧॥	૨૦॥।		૨૪૬॥	૧૭॥	૨।
૧૮॥।	૦॥	૨૦૨)	૮॥।	૦॥।	૧૯॥।	૦॥	૨૨૪)	૧૮)	૨	૨૦॥।	૦॥	૨૪૭।	૧૭)	
૧૮॥।	-	૨૦૨॥।	૧)	૧॥	૧૯॥।	-	૨૨૪॥।	૧૪)		૨૦॥।	-	૨૪૮)	૧૬।	૩॥
૧૮॥।	-॥	૨૦૩।	૧૮॥	૦।	૧૯॥।	-॥	૨૨૫॥	૧૦)		૨૦॥।	-॥	૨૪૮॥।	૧૬)	૦॥
૧૮॥।	=	૨૦૪)	૧૧)	૦॥	૧૯॥।	=	૨૨૬।	૬)	૧॥	૨૦॥।	=	૨૪૯॥	૧૫॥	૩॥
૧૮॥।	=॥	૨૦૪॥।	૩॥।	૩	૧૯॥।	=।	૨૨૭)	૨।	૧॥	૨૦॥	=॥	૨૫૦।	૧૫॥	૦॥
૧૮॥।	≡	૨૦૫।	૨૧।	૩।	૧૯॥।	≡	૨૨૭॥	૨૩॥	૨॥।	૨૦॥।	≡	૨૫૧)	૧૫।	૩।
૧૮॥।	≡॥	૨૦૬)	૧૪।	૧	૧૯॥।	≡॥	૨૨૮।	૨૦)	૧॥।	૨૦॥।	≡॥	૨૫૧॥।	૧૫।	૩॥।
૧૯)		૨૦૬॥।	૭।	૦॥।	૨૦)		૨૨૯)	૧૬॥	૨।	૨૧)		૨૫૨॥	૧૫॥	૨

(દાણા એકના ચવ)

રતી	આના	ચવ	દોકડા	બદામ	રતી	આના	ચવ	દોકડા	બદામ	રતી	આના	ચવ	દોકડા	બદામ
૨૧)	૦॥	૨૫૩।	૧૫॥	૨	૨૨)	૦॥	૨૭૮)	૮)		૨૩)	૦॥	૩૦૩॥	૧૪॥	૩
૨૧)	–	૨૫૪)	૧૬)	૩॥	૨૨)	–	૨૭૮॥।	૧૧॥।	૩	૨૩)	–	૩૦૪॥	૨૨)	૩॥
૨૧)	–॥	૨૫૪॥।	૧૬॥	૩।	૨૨)	–॥	૨૭૯॥	૧૬)		૨૩)	–॥	૩૦૫॥	૪॥।	૧॥।
૨૧)	=	૨૫૫।	૧૭।	૦॥।	૨૨)	=	૨૮૦।	૨૦)	૨	૨૩)	=	૩૦૬।	૧૨॥	૧॥
૨૧)	=।	૨૫૬।	૧૮)		૨૨)	=।	૨૮૧)	૨૪।	૩	૨૩)	=॥	૩૦૭)	૨૦।	૩॥
૨૧)	≡	૨૫૭)	૧૮॥	૧	૨૨)	≡	૨૮૨)	૩॥।	૧।	૨૩)	≡	૩૦૮)	૩।	૩।
૨૧)	≡।	૨૫૭॥।	૧૯।	૩॥	૨૨)	≡।	૨૮૨॥।	૮।	૧॥	૨૩)	≡॥	૩૦૮॥।	૧૧॥	૦॥
૨૧।		૨૫૮॥	૨૦।	૦।	૨૨।		૨૮૩॥	૧૨॥।	૩।	૨૩।		૩૦૯॥	૧૯॥	૩॥
૨૧।	૦॥	૨૫૯	૨૧॥।	૨॥	૨૨।	૦॥	૨૮૪।	૧૭॥	૩	૨૩।	૦॥	૩૧૦॥	૩)	૦॥
૨૧।	–	૨૬૦)	૨૩)	૨॥	૨૨।	–	૨૮૫)	૨૨॥		૨૩।	–	૩૧૧।	૧૧।	૩।
૨૧।	–॥	૨૬૦॥।	૨૪॥	૦॥	૨૨।	–॥	૨૮૬)	૨।	૩॥	૨૩।	–॥	૩૧૨)	૨૦)	૦॥।
૨૧।	=	૨૬૧॥।	૧)	૦।	૨૨।	=	૨૮૬॥।	૭॥	૦॥	૨૩।	=	૩૧૩)	૩॥	૨
૨૧।	=।	૨૬૨॥	૨॥	૧॥	૨૨।	=॥	૨૮૭॥	૧૨॥	૩।	૨૩।	=॥	૩૧૩॥।	૧૨।	૨
૨૧।	≡	૨૬૩।	૪।	૧	૨૨।	≡	૨૮૮।	૧૮)		૨૩।	≡	૩૧૪॥	૨૧।	
૨૧।	≡।	૨૬૪)	૬)	૨।	૨૨।	≡॥	૨૮૯)	૨૩।	૨।	૨૩।	≡॥	૩૧૫॥	૫।	
૨૧॥		૨૬૪॥।	૮)	૧।	૨૨॥		૨૯૦)	૩॥।	૨॥	૨૩॥		૩૧૬।	૧૪।	૧
૨૧॥	૦॥	૨૬૫॥	૧૦)	૧॥	૨૨॥	૦।	૨૯૦॥।	૯॥	૦॥	૨૩॥	૦॥	૩૧૭)	૨૩॥	૦।
૨૧॥	–	૨૬૬।	૧૨।	૦।	૨૨॥	–	૨૯૧॥	૧૫।		૨૩॥	–	૩૧૮)	૭॥।	૧॥
૨૧॥	–॥	૨૬૭)	૧૪॥	૦॥	૨૨॥	–॥	૨૯૨।	૨૧)	૧॥	૨૩॥	–॥	૩૧૮॥।	૧૭।	૦।
૨૧॥	=	૨૬૭॥।	૧૬॥।	૨	૨૨॥	=	૨૯૩)	૨)	૧	૨૩॥	=	૩૧૯॥।	૧॥।	૦॥।
૨૧॥	=।	૨૬૮॥	૧૮	૨।	૨૨॥	=॥	૨૯૪)	૮)	૨	૨૩॥	=॥	૩૨૦॥	૧૧।	૩।
૨૧॥	≡	૨૬૯।	૨૨)		૨૨॥	≡	૨૯૪॥।	૧૪।	૧।	૨૩॥	≡	૩૨૧।	૨૧)	૩॥
૨૧॥	≡।	૨૭૦)	૨૪॥	૩।	૨૨॥	≡।	૨૯૫॥	૨૦॥	૧॥	૨૩॥	≡।	૩૨૨।	૬)	૧॥
૨૧॥।		૨૭૧)	૨॥	૨॥	૨૨॥।		૨૯૬॥	૨)	૦।	૨૩॥।		૩૨૩)	૧૬)	૧।
૨૧॥।	૦॥	૨૭૧॥।	૫।	૩॥	૨૨॥।	૦॥	૨૯૭।	૮।	૦॥	૨૩॥।	૦।	૩૨૪)	૧)	૨॥।
૨૧॥।	–	૨૭૨॥	૮॥	૦।	૨૨॥।	–	૨૯૮)	૧૫)	૨॥	૨૩॥।	–	૩૨૪॥।	૧૧।	૨।
૨૧॥।	–॥	૨૭૩।	૧૧।	૩	૨૨॥।	–।	૨૯૮॥।	૨૧॥।	૨॥	૨૩॥।	–॥	૩૨૫॥	૨૧॥	૩।
૨૧॥।	=	૨૭૪)	૧૪॥।	૩।	૨૨॥।	=	૨૯૯॥।	૩॥।		૨૩॥।	=	૩૨૬॥	૭)	૨।
૨૧॥।	=॥	૨૭૪॥।	૧૮।	૧॥	૨૨॥।	=।	૩૦૦।	૧૦॥	૩॥	૨૩॥।	=॥	૩૨૭।	૧૭॥	૩
૨૧॥।	≡	૨૭૫॥	૨૧॥।	૧।	૨૨॥।	≡	૩૦૧।	૧૭॥।	૦॥	૨૩॥।	≡	૩૨૮।	૩।	૧॥
૨૧॥।	≡॥	૨૭૬॥	૦।	૩	૨૨॥।	≡॥	૩૦૨)	૨૪॥	૩॥	૨૩॥।	≡॥	૩૨૯)	૧૪)	૨
૨૨)		૨૭૭।	૪)	૨॥	૨૩)		૩૦૩)	૭।	૦।	૨૪) રતીનો ટાંક ૧ ૩૩૦)				

હીરા તથા ઝવેરાત (Diamonds and Jewels)

માણેક—જે નવરત્નો ગણાય છે, તેમા માણેકની જાત મુખ્ય ગણાય છે જુની ખાણના માણેક વજનદાર અને મજબુત હોય છે માણેકમા પણ એબ જોતા શીખવુ એ ખાસ જરૂરનુ છે કોઇમા જાળુ હોય, કોઇમા ફુલાર હોય, કોઇમા દુધક હોય, કોઇમા છાટા હોય, એમ અનેક પ્રકારની ખોડ હોય છે તે તપાસતા શીખવુ માણેકની પરીક્ષા શીખવાની રીત એવી છે કે જાતજાતના માણેકના કેરીઆના રંગ જુદા જુદા મેલવી પોતા પાસે નમુના રાખવા અને ચડતી ઊતરતી કીમતનો ગચ્છ પોતાની પાસે રાખવો, જેથી મેલવીને વેપાર થઇ શકે છે મોટુ માણેક હોય તો તેલ મુકીને "આઇ ગ્લાસ"થી જોઇ શકાય છે જવેરાતની બાબતમા માણેકથી ઉમદી એક પણ ચીજ નથી, જેને અગ્નિથી બળવાનો ભય નથી, તેમજ ઊંચા માણેક"તા"મા મુકવાથી રંગ પણ બદલાતો નથી

માણેકની ખાણો શીઆમ, બ્રહ્મદેશ, કાબુલ, મદ્રાસ ઇલાકામા, સીલોનમા (માણેક શની અને પોખરાજ ત્રણે જાત નીકળે છે) પંજાબ, મેવાડ અને કાઠી-આવાડમા સોરઠ પ્રાતમા કોઇ કોઇ સ્થળે નીકળે છે માણેકમા જાતો ઘણી આવે છે પાડવી, નથમલ સાઈ, કીરમજી, ગુલાબી, કંકુવર્ણી વીગેરે તેમજ એક નરમ જાત જેને Spinal Ruby કહે છે તે પણ માણેકમાજ નીકળે છે ખાણમાથી જે કાકરી નીકળે છે તેને **ખરડ** કહે છે માણેકની ખરડ રતીના હિસાબથી વેચાય છે તેમજ ગાર્નેટ વિગેરેની ખરડ રતલના હિસાબથી વેચાય છે મજકુર ખરડ સાફ કરવાના હીંદુસ્થાનમા કારખાનાઓ મુબઇ, મદ્રાસ, કલકત્તા, જયપુર, અમદાવાદ, ખભાત, સુરત, કાશી, બનારસ વિગેરે સ્થળોએ છે જ્યા માલ ઘસવા-વાળા રહે છે, ત્યા મોકલાય છે

હીરા—હીરો સફેતજ હોય તેમ કાઇ નહી લીલો, પીલો, ગુલાબી, ભૂખ-રો, અને કાળા રંગનો પણ હોય છે હીરાની ખાણ હીંદમા ગોવળકોંડા નીજામના રાજ્યમા છે, જેમાથી "કોહીનુર" હીરો નીકળ્યો હતો આફ્રીકામા કેટલાક ભાગોમા, કીંબર્લી, કેપ કોલોની વિગેરે પ્રાતમા હીરા નીકળવાની ખાણો છે તેમજ હાલમા "ગોલ્ડ કોસ્ટ કોલોની" પ્રાતમા હીરાની હસ્તી ધરાવતી મટોડી મલી શકે છે જેને સાફ કરતા તેમાથી સારી જાતના હીરાના ગાગડા મળી આવે છે આ જગ્યા "અકીમ" ના રાજ્ય કે જ્યા હીરાની ખાણ ચલાવવામા આવે છે તેની નજીકમા છે તેના નમુના લંડનમા મોકલવામા આવ્યા બાદ તે માટે એક કંપની સ્થપાનાર છે આ ઉપરાત આસ્ટ્રેલીઆ તથા અમેરીકામા

બ્રાઝીલ પ્રાતમા પણ નીકળે છે હીરાની જુદી જુદી જાતો કહેવાય છે જેમકે ફ્રાસમાથી આવતા હીરાને અબન્ખી હીરા, વીલાયતમાથી આવતા હીરાને નવી ખાણના, તુર્કી લોકો જે જે હીરા લાવે છે તેને ઇસ્તબોલી, તેમજ બીલીઆન કે બ્રીલીયટ, પરખ, વલદી વીગેરે નામો અપાય છે તેમા **બીલીઆન** એટલે બન્ને તરફ ઘસેલો અને નીચેના ભાગમા અણી હોય એક તરફ ઘસેલો હોય તે **વલદી** કહેવાય **પરખ** હીરો તે સાવ કાચ જેવો હોય અને પહેલ મારેલા હોય આ ઉપરાત વગર ઘસેલા જાડા હીરાને **ટાકીચા** કહે છે જનાપન્નાની ખાણમાથી આવતા હીરાને તે તે નામ અપાય છે

હીરાનુ થાન જેમ મોટુ તેમ કીમત વધારે ગણાય છે પરતુ તેમા તેજદાર, પાણીદાર, એબ વગરનો, એમ ઘણી હકીકત જાણવાની છે, તથા તેના ઉપર પહેલ પાડવામા આવે છે

હીરામા લાલ છાટા હોય તે “રગતીઓ” કહેવાય છે કાગડાના પગ જેવા કાળા છાટા હોય તે “કાગપગો” કહેવાય છે લોહીના જેવો ભાસ હોય તે વધુ એબવાળો કહેવાય છે આવા હીરાની કીમત ઓછી અકાય છે

જે હીરામા સફેતાઇના અગર લીલી ઝાઇ ચોખ્ખી અને એબ વગરની હોય તો તે ભારે કીમતનો સમજવો આવો હીરો પહેરવાથી ઘણુ સારૂ ફળ મળે છે એમ શાસ્ત્ર કહે છે જે હીરામા લીલી ઝાઈ અને અત્યત પાણી હોય તેને “વનસ્પતિ” કહે છે આ હીરો જેમ સફેત અને પાણીનો ભરપૂર સૂરજના જેવી કાતિવાળો, અને સફેતાઇ ઉપરાત ઘાટ તથા નમુનો સારો અને તરાહ તરાહની રગની ઝાઇવાળો હોય તેમ ઊચામા ઊચો ગણાય છે

હીરાને પહેલ પાડવાના (એટલે “કટ” કરવાના) કારખાના ફક્ત બેલ્જીઅમમાજ છે ત્યા હીરાને ઉત્તમ પ્રકારનો કટ થઇ શકે છે હીરો જ્યારે “કટ” કર્યા વગરનો હોય ત્યારે ભલે વજનમા વધારે હોય, છતા કીમત ઓછી ગણાય છે (દાખલા તરીકે રતિના ૨૦૦ રૂપીઆ હોય તેની કટ કર્યા પછી વજન ઘટી જાય છતા ઊચી કીમત ઉપજે છે) હીરાના સોદા વખતે બેલ્જીઅમ કટનો, અમેરીકન કટનો, ઇગ્લીશ કટનો, મ્યુચર કટનો, એમ નામ અપાય છે હીદમા “જયપુરી” કટ અને “ખભાતી” કટ એ નામો ઇમીટેશનમા પ્રખ્યાત છે હાલમા મુબઇમા પણ કટ થઇ શકે છે ઊંચી કીમતના હીરાઓમા—વનસ્પતિ, ગુલાબી અને બ્લ્યુ એ મુખ્ય છે કારણ તેની ઉત્પત્તિ જુજ છે હીરા વાપરનારી શોખીન પ્રજા પ્રથમ નબરે અમેરીકાની છે હીદમા

જે હીરા આવે છે તે ઓછી કીમતના અને સાધારણ માલ આવે છે એમ ઝવેરીઓનુ કહેવુ છે હાલમા રજવાડાઓ પણ તેવા ઊચો માલ લેવાનો શોખ ધરાવતા નથી

પાનુ—બ્રાઝીલ, બ્રહ્મદેશ, તેમજ મદ્રાસ ઇલાકામા નીકળે છે તેની ખાણુમાથી કાકરી નીકળે છે લીલા ટાપુ (Green Islands) મા નીકળતા પાના ઊચી કીમતના ગણાય છે ચોરાશી જાતના જવેરાતમા પાનાની પરીક્ષા કરવામા બહુજ સાવચેતી રાખવી પડે છે ચાલુ જમાનામા મોતી, હીરા, પાના, માણેક વીગેરે ઇમીટેશન પુષ્કળ નીકળ્યા છે જે અસલને પણ ટક્કર મારે તેવા હોય છે **શનીની** જાત સાચી તો કાશ્મીરના પત્યાળા પ્રાતમા ખાણુ છે ત્યા તથા હીમાલયના પહાડના મુલકોમા થાય છે **પરવાળુ'** ઇટાલી તરફ, ઇરાની અખાત અને સુમાત્રા તથા જાપાન તરફના દરીઆમા થાય છે તે રગે સીંદુરીઆ તથા ગુલાબી રગના પણ હોય છે આ સિવાય **પોખરાજ**, સીલોન બ્રહ્મદેશ વીગેરે મુલકોમા નીકળે છે સફેત પોખરાજ કોઈ કોઈ એવા તો આવે છે કે અસલ હીરાને પણ કોરે મુકી દીએ તેમા ચમક પણ હીરાના જેવીજ હોય છે તેના સાચા ખોટાની પરીક્ષા પાણીથીજ થાય છે બનાવટી પોખરાજ પણ આવે છે ઝવેરાતની ચોરાશી જાત જાણીની છે તેથી વધારે પણ હશે કારણકે ચાલુ જમાનામા નકલી અને બનાવટી "ટ્રેટના હીરા" જેવા ઝવેરાતો નીકળવાથી જાતોમા વધારો થઇ શકે દરેક જવેરાતને કેમ ઓળખવુ, તેમા રહેલી એબ કેમ જાણવી, એબ વિનાનુ નગ પહેરવાથી શુ શુ ફાયદા છે, તથા તે સબધી ફલાદેશ શું શુ થાય છે તે સવિસ્તર આપવામા આવે તો એક પુસ્તકજ થાય ઉપર જેટલા જણાવ્યા તે સિવાયના મુખ્ય લીલમ, ગોમેધક, લસણીઓ, અલેમાની, સલેમાની, ચમકપાણ વિગેરે ૮૪ જાતના છે તેના નામ આપવામા આવે છે

ચોર્યાશી જાતના જવેરાતના નામ'—

૧ હીરો	૨૨ સોનામુખી	૪૩ જાહુદ	૬૪ પદ્મ
૨ માણેક	૨૩ રૂપામુખી	૪૪ લાજવત	૬૫ ચકમક
૩ મોતી	૨૪ તારામડલ	૪૫ જરમુરા	૬૬ અકીક
૪ પાનુ'	૨૫ ટોપાસ	૪૬ દાનાફરંગ	૬૭ કેરબો
૫ પોખરાજ	૨૬ નરમ	૪૭ નગોરી	૬૮ પટોળીઉ
૬ પરવાળુ'	૨૭ ધુમ	૪૮ રેહડા	૬૯ લીલુ
૭ નીલમ	૨૮ તુનેલો	૪૯ કટલા	૭૦ ચેલાસાઈ

૮ ગોમેધક	૨૯ પતાનીઓ	૫૦ અઠડા	૭૧ ચમકપાણ
૯ લનણીગો	૩૦ સગેઝસબ	૫૧ જઠડા	૭૨ બીલાગો
૧૦ ખીરાજા	૩૧ સગેઅખસુદ	૫૨ હમમ	૭૩ સુગધી
૧૧ ગરમર્ગી	૩૨ સગેમગમગ	૫૩ પમમ	૭૪ લોલછાયો
૧૨ કડાક	૩૩ સગેમગવાર	૫૪ સનાદો	૭૫ મકનાતી
૧૩ ૩િઈના	૩૪ સગેજમમ	૫૫ ઢેરી	૭૬ રતક
૧૪ ઓપલ	૩૫ સસુધગીઆ	૫૬ હદીદ	૭૭ કુરડ
૧૫ પીરાજ	૩૬ સગેજરો	૫૭ ધુરેનજર	૭૮ ફાટક
૧૬ સેવાન	૩૭ સુવાભાજી	૫૮ રતક	૭૯ બુરચ
૧૭ પારમમણા	૩૮ સગેમગસુદ	૫૯ મુસાઇ	૮૦ સલોઠવર્ક
૧૮ લાલડી	૩૯ સગેગુદડી	૬૦ ગોહરી	૮૧ યાકુત
૧૯ મગજ	૪૦ સગેઅબરી	૬૧ જબરજત	૮૨ જેરમુરાદ
૨૦ સુલેમાની	૪૧ સગેતીલીઅર	૬૨ પાઉજર	૮૩ તામ્રમુખી
૨૧ સોનેડા	૪૨ સગેસતારા	૬૩ અલેમાની	૮૪ લોહમુખી

આ સિવાય ગાર્નેટ, એશ્મ, ગ્રેનાઇટ, વીગેરે નવા અગ્રેજી નામો ગણતા જાતોમા વધારો થઇ શકે

ઉપરની ચોરાશી જાતના જવેરાતની પાળખ શીખવવાની નિશાળ લખનૌમા ઝવેરી હીરાલાલ ચુનીલાલની દેખરેખ નીચે થોડા વરસ અગાઉ ચાલતી હતી એમ સાભળવામા આવતા તે દરેકની પાળખ સબધી વિશેષ હકીકત આગળ ઉપર આપવામા આવશે

જેમ દરેક વેપારના વેપારીઓની એસોશીએશન છે, તેમ હીરાના વેપારીઓની એસોશીએશન પણ છે, જેનુ નામ ' ધી બોમ્બે હીરાની મોતી ના વા ડાયમડ મરચન્ટસ એસોશીએશન ” છે આ એસોશીએશન દેશી વેપારીઓનુ બનેલુ છે હીરા અને ઝવેરાતના વેપારીઓનુ એક બીજુ યુરોપીયન મડળ છે કે જેનુ નામ “ ધી યુનીયન ઓફ ડાયમડ ઇમ્પોટર્સ ” છે તે જુદુ

મજકુર એસોશીએશનના સભાસદોની દાખલ ફી રૂા ૧) એક અને વાર્ષિક રા ૨૪) ચોવીસ છે ઝવેરાતનો વેપાર કરનાર આશામી કે દલાલ હોય તે

આ મડળનો સભાસદ થઈ શકે છે હાલ અને ૧૯૨૩ ના જુલાઈ દરમ્યાન મેબરોની સખ્યા ૧૦૩ ની છે સદરહુ મડળીના ઉપયોગી કેટલાક ધારાધોરણ નીચે મુજબ છે —

૧ એસોશીએશનના કોઇપણ મેબરે વિદેશી વેપારીઓને ઘરાકોમા લઈ જવા નહી

૨ મલ વેચનાર ધણી પાસેથી માલના વેચાણનુ બીલ જ્યા સુધી ન મલે ત્યા સુધી તે માલ વેચનારની માલીકીનો ગણાય

૩ હીરાનુ વેચાણ દલાલ માર્ફતે થયુ હોય—તો દલાલી

(૧) કેરેટના ભાવથી વેચાણ થયુ હોય તો દલાલી એક ટકા લેખે અને
(૨) રતિના ભાવથી વેચાણ થયુ હોય તો દલાલી બે ટકા લેખે વેચનાર આશામીને આપવી (અર્થાત્ લેનાર ધણીની માથે દલાલી નહી)

૪ એસોશીએશનના મેબરો શિવાયના હીરા ખરીદ કરનારામા હીરા રતિના ભાવથી અને વજનથી દરેક સભાસદે વેચવા, પરતુ ' યુનીયન ઓફ ડાયમડ ઇમ્પોર્ટર્સ "ના મેબરો કે જે આ એસોશીએશનના સભાસદો ન હોય તેને કેરેટના વજનથી વેચવાની સભાસદને છુટ છે

૫ ઘરાકોને જે માલ વેચવામા આવે, તે દરેક મેબરે નાણીથી વેચવો, એટલે રોકડાનું જે કઈ કાપી આપવામા આવતુ હતુ તે તા ૨૫–૫–૨૩ થી બધ કરવામા આવે છે

૬ ઘરાકોને માલ વેચતી વખતે મુકાબલામા એકજ ચીઠ્ઠીઓ લગાયા પછી સાકર વગેરે (કાપડમા " શાહી ' અપાય છે તેવી હીરામા સાકર શબ્દ વપરાય છે) કઇપણ કીમત ઓછી કરવી નહી અને તેજ દિવસે ખરીદનાર પાસેથી ખુલાસો લેવો ખુલાસો ન આપે તો મુકાબલાવાળા દરેક મેબરોએ મુકેલો માલ પોતાની પાસે તેજ વખતે પાછો લઇ લેવો

૭ (દિવાળી સિવાય) દરેક માસની અમાસને દિવસે બધા મેબરોએ આખો દિવસ કામકાજ બધ રાખવુ

આ ઉપરાત યુરોપીયન વેપારીઓનુ જે યુનીઅન છે તેની સાથેના થયેલા ઠરાવ અનુસાર એક એવી કલમ છે કે —

એસોશીએશનનો કોઇપણ સભાસદ મડળીના મેબર સિવાય બીજા કોઇ પણ માણસને વિદેશી હોલસેલ વેપારીના (સાહેબના) નામથી વેચી શકે નહી

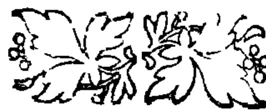
અને યુનીઅનના મેંબરો ફકત આ એસોશીએશનના મેંબરોનેજ પોતાનો માલ વેચી શકે આ ઉપરાંત માલ જાગડ (On approval) લઇ જાય તેના ધારા ટુંકમા નીચે મુજબ છે

૧ જાગડ માલ લેતી—આપતી વખતે બરાબર ખાત્રી કરવી (૧) જાગડ માલની તમામ જોખમદારી અને જવાબદારી જાગડ લેનાર ધણી ઉપર છે (૩) જાગડ માલનુ વેચાણ થયા બાદ પુરેપુરા નાણા ન ચુકવાયા હોય ત્યા સુધી માલની માલેકી માલધણીની ગણાય છે (૪) દલાલ મારફતના વેચાણમા માલ ધણી વેચાણ અને જોખમદારી કબુલ કરે ત્યા સુધી જાગડ માલની બધી જવાબદારી દલાલ ઉપર રહે

જન્મ દિવસના માસ મુજબ કયા કયા નંગનો ઉપયોગ કરવાથી શુ શુ ફાયદા થાય છે તે માટેની યુરોપીય માન્યતા

(Birthday-Jewels)

મહિનો		નગ		ફાયદો
જાનેવારી	મા	ગાર્નેટ	પહેરવાથી	સ્થિરતા
ફેબરૂઆરી	,,	યાકુત	,,	સતોષ
માર્ચ	,,	અકીક	,,	હીમત
એપ્રીલ	,,	હીરો	,,	નિર્દોષતા
મે	,,	પાનુ	,	સ્નેહમા અધિકતા
જુન	,,	એરમનુ નગ	,,	તદુરસ્તી
જુલાઇ	,,	માણેક	,,	મનોબળ
આગસ્ટ	,,	ગોમેધક	,,	લગ્નસબધ
સપ્ટેબર	,,	ક્રીસોલાઇટ	,,	દાનાઇ
અકટોબર	,,	લસણીયો	,,	આશાતૃપ્તિ
નવેબર	,,	પોખરાજ	,,	વફાદારીની પ્રાપ્તિ
ડીસેબર	,,	પીરોઝો	,,	સુખી

૨૫-ચાંદી (રૂપુ) (Silver)

ચાદી એટલે રૂપુ રૂપાના લાફા તથા પાટો આવે છે જેને Silver bars કહે છે, તે મુબઇમા પણ બને છે અને વીલાયત અમેરીકાથી પણ આવે છે જે લાફા દેશી આવે છે અને જેને ચાકીઓ અગર ગોળીઆ કહે છે તે ગામઠી ચાદીની પાડવામા આવેલી હોય છે ચાદીની નીપજ મોટે ભાગે મેકસીકો અને કાકેસસમા આવેલી ખાણોમાથી થાય છે જે ગળાઇને અને શોધાઇને અત્રે આવે છે એક પાટનુ વજન ૨૮૦૦ તોલાથી ૩૨૦૦ અને વધુમા ૩૫૦૦ તોલા સુધીનુ થાય છે તે અમેરીકાથી યુરોપથી, અને ચીનથી અત્રે આવે છે

ચાદીનો ભાવ વીલાયતમા ઔસ ઉપર અમુક પેનીનો થાય છે, જ્યારે અત્રે મુબઇ, કલકત્તા, વિગેરે સ્થળોએ ૧૦૦ તોલાનો અમુક રૂપીઆ એમ બોલાય છે એટલે વીલાયતી ચાદીની લેવડ દેવડ તથા વાયદાનો સોદો ૧૦૦ તોલાના હિસાબે બોલાય છે અને ગામઠી ચાદીનો ભાવ છુટક તોલાનો બોલાય છે. વીલાયતી ચાદી કરતા ગામઠી ચાદીનો ભાવ આગલ બેથી ત્રણ ટકા ઓછો રહેતો પણ હાલમા ગામઠી ચાદી ૯૯ જેટલા ટચની લગભગ આવતી હોવાથી વીલાયતીના ભાવ કરતા અરધાથી એક ટકાનો ફેર રહે છે. વીલાયતી ચાદી બે જાતની આવે છે ૧૭ાા પેનીની અને ૧૭ પેનીની, તેમા ૧૭ાા પેનીની ચાદીને બજારમા ગોળીઆ, ન. ૯૯૯ એમ બોલે છે આને મલતી પાટો મુબઇના કારખાનમા બનાવે છે પણ તે અસલ નહિ ચાદીની પાટ જે વિલાયતી આવે છે, તેના ઉપર તે કેટલા ઔસની છે તે જણાવેલુ હોય છે તેના તોલા કરવા હોય તો ગુણવા એટલે એક ઔસના ૨⅔ તોલા ગણાય છે અર્થાત્ ૩ ઔસના ૮ તોલા થાય છે દાખલા તરીકે ચાદીની ૧ પાટ ૧૨૦૦ ઔસની છે તેના દર રૂા ૮૭) લેખે કેટલા રૂપીઆ તો ઉપર મુજબ ૧૨૦૦ ઔસના ૩૨૦૦ તોલા થાય તેના ઉપરના ભાવથી રૂપીઆ ૨૮૫૬ થાય

અથવા ઔસને બમણા કરી ૩ ભાગવા. જે ભાગાકાર આવે તેને બમણા કરેલા ઔસમા ઉમેરતાથી પણ તેટલા તોલા આવશે ૧ ઔસના ૧૦૦ દોકડા ગણાય છે

ચાદીની ચડત ન્યુયોર્કથી, લડનથી અને સાન ફ્રાસીસ્કોથી હીન્દ તથા ચીન ખાતે મુખ્યત્વે કરીને થાય છે. ચીનમા ચાદીનુ ચલણ વિશેષ હોવાથી તથા હીન્દમા ચાદીના સિક્કા છુટથી ફરતા હોવાથી આ બન્ને દેશ મોટા પ્રમાણમા ચાદી ખાનારા દેશ કહેવાય છે જો કે હીદુસ્થાનમા કાગળની નોટોનુ ચલણ વિસ્તર્યા પછી, અને લોકોને સાચવવાની, ગણવાની તથા લાવવા લઇ જવાની

જહેમત વધારે પડે તેથી નોટોની પસદગી વિશેષ પ્રમાણમા થાય છે, ત્યારપછી ચાદીનો ખપ ઘટી જવા પામ્યો છે

મુબઇ કલકત્તામા ચાદીનો ભાવ ચીનની હુડી ઉપર, લડનના ભાવ ઉપર, બજારની લેવાલી વેચવાલી ઉપર, સ્ટર્લીંગ હુડીઆમણ ઉપર તથા આસમાની સુલતાની ઉપર રહે છે

ચાદીનો સટ્ટો બહોળા પ્રમાણમા મુબઇ, કલકત્તા વીગેરે સ્થળોએ ચાલે છે તે સટ્ટો એટલે વાયદાનો વેપાર દેશી મહિના મુજબ થય છે, એટલે જે માસ ચાલતો હોય તે માસની ડીલેવરીની બોલીથી તથા તે પછીના માસની ડીલેવરીની બોલીથી શરાફોની પેઢી, તેના આડતીઆ તથા બેંકો અને

વાયદા સબધી હકીકત તથા ધારા ધોરણ

ચોકસીઓ કરે છે તે ચોકસીઓની દુકાનો મુંબઇમા ઝવેરી બજારમા આવેલી છે જયા ચાદી અને સોનાનો હાજર તથા વાયદાનો વેપાર એસોશીએશનના બધારણ મુજબ થાય છે અને સોદો થયા પછી આપસ આપસમા વળતે દિવસે રજુ કરાવી લે છે તે એસોશીએશન કે જેનુ નામ પહેલા ધી બુલીઅન મર્ચન્ટસ એશોશીએશન હતુ તેને હાલમા "ધી બોમ્બે બુલીઅન એકસ્ચેઇજ લીમીટેડ" કહેવામા આવે છે, તેના ચાદીના સોદા તથા ડીલેવરી આપવા લેવાના ધારા નીચે મુજબ છે —

ચાદીના વાયદાના ધારા.

૧ ચાદીનો વાયદો દરેક મહિનાની વદી ૫ નો ગણાશે

૨ વાયદાનો સોદો એક પેટીના (એટલે પાટના) તોલા ૨૮૦૦ ના હિસાબે ગણાય

૩ તે જ મહી સુદી ૧૫ ને દિવસે ત્રણ વાગ્યે, અને રવિવર હોય તો ૧ વાગ્યે, પુનેમને દિવસે બજાર બધ હોય તો વદી ૧ ને દિવસે, અને બે પુનેમ હોય તો બીજી પુનેમને દિવસે સહી બોલવી પુનેમનો ક્ષય હોય તો વદી ૧ ને દિવસે સહી બોલવી

૪ હવાલા વદી ૩ થી શરૂ કરવા વદી ૫ ને દિવસે બાર વાગ્યે વધઘટનો ભાવ નક્કી કરી પછી ચીઠ્ઠી (Delivery order) કાઢવી

૫ વદી ૮ ને દિવસે ચાર વાગ્યા સુધીમા વેચનાર ધણી લેનારને ચીઠ્ઠી આપે, તે મુજબ ન આપે તો એસોશીએશનમા નોધ કરાવી વદી ૧૦ ને દિવસે ૧૨ વાગ્યા સુધી માલ આપવો જોઇએ, તે મુજબ પણ ન કરવામા આવે તો

બેથી સાડા પાચ સુધીમા વેચનારને જોખમે માલ ખરીદે, અને નુકશાની વસુલ કરે પણ તે નુકસાની લીલામના દિવસના ભાવ કરતા સો તોલે રૂા ૩ા થી વધુ ન હોવી જોઇએ

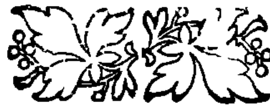
૬ તેમજ લેનાર વદી ૯ ને દિવસે ચીઠ્ઠીનો માલ ન કઢાવે તો વદી ૧૦ મે એસોશીએશનમા નોધ કરાવી, જાહેર લીલાઉથી વેચી નાખે, અને નુકશાની લેનાર પાસેથી વસુલ કરે

૭ ચીઠ્ઠીની લેવડ દેવડ બેકની સાડા પાચ વાગ્યા સુધી, શનીવારે ફક્ત બેકની ૧૨ વાગ્યા સુધી, અને ગામની સાડા પાચ વાગ્યા સુધી આપવી લેવી ચીઠ્ઠી લખી તારીખથી બીજે દિવસે આપે તો પાટ ૧ ના મીતી એક દીઠ બાર આના લેખે વ્યાજ લેવુ આપવુ

૮ માલ કઢાવવા સબંધી.—ચીઠ્ઠીનો માલ બેકનો ત્રણ (મુ ટા) વાગ્યા સુધી અને ગામનો પાચ વાગ્યા સુધી કાઢી આપવો ચીઠ્ઠી લખી તારીખથી બીજે દિવસે માલ કઢાવે તો તેનુ વ્યાજ લેવુ નહી, પણ તે પછી કઢાવે તો એક દિવસ ઓછો ગણી વ્યાજ લખી તારીખથી બાર આના લેખે લેવુ ચીઠ્ઠી લખી તારીખથી બીજે દિવસે બેક બધ હોય તો બેક ખુલ્લે વગર વ્યાજે માલ કઢાવી આપવો પણ પછી કઢાવે તો વ્યાજ લખી તારીખથી લેવુ

૯ વાયદામા ચાદી વીલાયતી, અમેરીકન જર્મની, આસ્ટ્રેલીઆ, ચીન, જાપાનથી આવેલી ટચ ૯૯૬ થી ૯૯૯ ની ચાલશે, અને ચાદીની પેટી ઔસ ૮૦૦ થી ઓછા વજનની ચાલશે નહી

૧૦ **ચાદીમા દલાલી પાટ દીઠ ચૌદ આના છે.**

ધી બોમ્બે બુલીઅન એકસચેન્જ લી૦ ના સવત ૧૯૮૦ના વાયદાના (ચાંદીને માટે) નક્કી થયલા પતાવટના દિવસો

મહીનાઓ	તેજી મદી	નધધર તોલા ૧૦૦) નો ભાવ	ચીઠ્ઠી ફરે	ચીઠ્ઠી નહિ મળવાને ટાઈમ	વેચનાર તથા લેનારને હીસાબે લીલામ	વલણ
કારતક	શુદ ૧૫ ને શુક્ર તા ૨૩-૧૧-૨૩	વદ ૫ ને બુધ તા ૨૮-૧૧-૨૩	વદ ૫ થી ૮ બુધથી શની તા ૨૭-૧૧-૨૩ થી તા ૧-૧૨-૨૩	વદ ૮ ને શની તા ૧-૧૨-૨૩ ની સાંજે	વદ ૧૦ ને સોમ તા ૩-૧૨-૨૩	વદ ૧૩ ને ગુરૂ તા ૬-૧૨-૨૩
માગસર	શુદ ૧૫ ને રવી તા ૨૩-૧૨-૨૩	વદ ૫ ને શુક્ર તા ૨૮-૧૨-૨૩	વદ ૫ થી ૮ શુક્રથી સોમ તા ૨૮ થી ૩૧-૧૨-૨૩	વદ ૮ ને સોમ તા ૩૧-૧૨-૨૩ ની સાંજે	વદ ૧૧ ને બુધ તા ૨-૧-૨૪	વદ ૧૩ ને શુક્ર તા ૪-૧-૨૪
પોષ	શુદ ૧૫ ને સોમ તા ૨૧-૧-૨૪	વદ ૫ ને શની તા ૨૬-૧-૨૪	વદ ૫ થી ૮ શની થી મંગળ તા ૨૬ થી ૨૯-૧-૨૪	વદ ૮ ને મંગળ તા ૨૯-૧-૨૪ ની સાંજે	વદ ૧૦ ને ગુરૂ તા ૩૧-૧-૨૪	વદ ૧૪ ને સોમ તા ૪-૨-૨૪
માહ	શુદ ૧૫ ને બુધ તા ૨૦-૨-૨૪	વદ ૫ ને સોમ તા ૨૫-૨-૨૪	વદ ૫ થી ૭ સોમથી બુધ તા ૨૫ થી ૨૭-૨-૨૪	વદ ૭ ને બુધ તા ૨૭-૨-૨૪ ની સાંજે	વદ ૧૦ ને શુક્ર તા ૨૯-૨-૨૪	વદ ૧૪ ને મંગળ તા ૪-૩-૨૪
ફાગણ	શુદ ૧૫ ને શુક્ર તા ૨૧-૩-૨૪	વદ ૫ ને મંગળ તા ૨૫-૩-૨૪	વદ ૫ થી ૮ મંગળ થી શુક્ર તા ૨૫ થી ૨૮-૩-૨૪	વદ ૮ ને શુક્ર તા ૨૮-૩-૨૪ ની સાંજે	વદ ૧૦ ને રવી તા ૩૦-૩-૨૪	વદ ૧૩ ને બુધ તા ૨-૪-૨૪
ચૈત્ર	શુદ ૧૫ ને શની તા ૧૯-૪-૨૪	વદ ૫ ને ગુરૂ તા ૨૪-૪-૨૪	વદ ૫ થી ૮ ગુરૂ થી શની તા ૨૪ થી ૨૬-૪-૨૪	વદ ૮ ને શની તા ૨૬-૪-૨૪ ની સાંજે	વદ ૧૦ ને સોમ તા ૨૮-૪-૨૪	વદ ૧૩ ને ગુરૂ તા ૧-૫-૨૪

વેશાખ	શુદ ૧૫ ને રવી તા ૧૮-૫-૨૪	વદ ૫ ને શુક્ર તા ૨૩-૫-૨૪	વદ ૫ થી ૮ શુક્ર થી સોમ તા ૨૩ થી ૨૬-૫-૨૪	વદ ૮ ને સોમ તા ૨૬-૫-૨૪ની સાંજે	વદ ૧૦ ને બુધ તા ૨૮-૫-૨૪	વદ ૧૩ ને શની તા ૩૧-૫-૨૪
જેઠ	શુદ ૧૫ને મગળ તા ૧૭-૬-૨૪	વદ ૫ ને શની તા ૨૧-૬-૨૪	વદ ૫ થી ૮ શની થી મગળ તા ૨૧ થી ૨૪-૬-૨૪	વદ ૮ ને મગળ તા ૨૪-૬-૨૪ ની સાંજે	વદ ૧૦ ને ગુરૂ તા ૨૬-૬-૨૪	વદ ૧૩ ને સોમ તા ૩૦-૬-૨૪
અશાડ	શુદ ૧૫ ને બુધ તા ૧૬-૭-૨૪	વદ ૫ ને સોમ તા ૨૧-૭-૨૪	વદ ૫ થી ૮ સોમ થી ગુરૂ તા ૨૧ થી ૨૪-૭-૨૪	વદ ૮ ને ગુરૂ તા ૨૪-૭-૨૪ ની સાંજે	વદ ૧૦ ને શની તા ૨૬-૭-૨૪	વદ ૧૩ ને મગળ તા ૨૧-૭-૨૪
શ્રાવણ	શુદ ૧૫ ને ગુરૂ તા ૧૪-૮-૨૪	વદ ૫ ને મગળ તા ૧૯-૮-૨૪	વદ ૫ થી ૯ મગળ થી શની તા ૧૯ થી ૨૩-૮-૨૪	વદ ૯ ને શની તા ૨૩-૮-૨૪ ની સાંજે	વદ ૧૦ ને સોમ તા ૨૫-૮-૨૪	વદ ૧૩-ને ગુરૂ તા ૨૮-૮-૨૪
ભાદરવો	શુદ ૧૫ ને શની તા ૧૩-૯-૨૪	વદ ૫ ને ગુરૂ તા ૧૮-૯-૨૪	વદ ૫ થી ૮ ગુરૂથી રવી તા ૧૮ થી ૨૧-૯-૨૪	વદ ૮ ને રવી તા ૨૧-૯-૨૪ ની સાંજે	વદ ૧૦ ને મગળ તા ૨૩-૯-૨૪	વદ ૧૩ ને શુક્ર તા ૨૬-૯-૨૪
આસો	શુદ ૧૫ ને રવી તા ૧૨ ૧૦ ૨૪	વદ ૫ ને શુક્ર તા ૧૭-૧૦-૨૪	વદ ૫ થી ૮ શુક્રથી મગળ તા ૧૭ થી ૨૧-૧૦-૨૪	વદ ૮ ને મગળ તા ૨૧-૧૦-૨૪ ની સાંજે	વદ ૧૦ ને ગુરૂ તા ૨૩-૧૦-૨૪	વદ ૧૨ ને શની તા ૨૫-૧૦-૨૪

તા૦ ક૦ ઉપલા દિવસોમા કોઇપણ દિવસ બજાર આખો દહાડો બધ રહેશે તો તેટલા દિવસો વાયદાની પતાવટમા વધારવામાં આવશે

૨૬ સોનુ (Gold)

સોનાની મોટી ખાણો અમેરીકા, આસ્ટ્રેલીઆ, દક્ષીણ આફ્રીકા (નાતાલ) કેલીફોર્નીઆ અને ન્યુસાઉથ વેલ્સમા છે, જ્યાથી શુદ્ધ થઇને ગળાઇને યુરોપ મારફતે અગર પરભારૂ હીંદુસ્થાનમા આવે છે હિંદુસ્થાનમા પણ સોનુ નીકળવાની જગ્યાઓ પ્રસિદ્ધ છે જેવી કે ઓરીસા અને ઓઢીઆ પ્રાતમાની સંબલપુર, બુંદેલખંડ અને મહિસુર પ્રાતની ખાણો, તથા ચીનાબ અને પજાબની રેતી તે સિવાય મદ્રાસ ઇલાકામા સંદુર, હુટી, અનંતપુર વીગેરે સ્થળો તથા બર્મામા પણ અમુક સ્થળો આવેલા છે

મુબઇની બજારમા સોનાની ઘણી જાતો વેચાય છે, જેવી કે નેશનલબેંકની લગડી, ચાર્ટર બેંકની લગડી, નેટીવ યુનીઅન લગડી, મુબઇની ટંકશાળના પાટલા, તેમજ ૯૭ ટચના પાટલાનુ સોનુ જેવુ કે નારણદાસ મોતીલાલની છાપનુ, ફકીર શેઠની છાપનુ, ચીતુની છાપનુ, મણી ચીમનની છાપનુ વીગેરે ઉપરની જે બેંકોની લગડી જણાવી છે તે ૧૦૦ ટચની ગણાય છે, અને જે ૯૭ ટચના પાટલા જુદા જુદા દુકાનવાળાના નામથી વેચાય છે તે અહીના બનાવેલા હોય છે દરેકનો ભાવ જુદો જુદો હોય છે અને દરેક સોનાનો ભાવ ટચ ઉપર થાય છે

૧ સોનાની લગડી જે નેશનલ બેંકની આવે છે, તે ૧૦૦ ટચની ગણાય છે, પણ ૯૯ ટચ અને ૬૪ દોકડાની આવે છે, પરંતુ પૈસા ૧૦૦ ટચના લેવામા આવે છે ઓછા ટચના પૈસા કાપી આપતા નથી. નેશનલની ત્રણ લગડી ૮૦ તોલા થાય છે

૨ બીજી લગડીઓ જે વીલાયતી પાટલાની આવે છે, તે ૯૯ ટચ ૪૧ દોકડાથી ૭૫ દોકડા સુધીની આવે છે અમેરીકન લગડી ૯૯-૮૦ દોકડાની થાય છે ભાવ તો ૧૦૦ ટચનો થાય છે અને વધારે ઓછા ટચના પૈસા મજરે લેવાય છે.

૩ મુબઇના ટંકશાળના પાટલા જે અત્રે ટંકશાળમા પાડેલા હોય છે, તેના ઉપર સરકાર ટચ નાખી આપે છે, તે વધારેમા વધારે ૯૯ ટચ અને ૯૮ દોકડા સુધીના આવે છે, તેપણ હિસાબે લેવાય દેવાય છે જેટલા ટચનો પાટલો પડાવવો હોય તે ટંકશાળ પાડી આપે છે અને વધારેમા વધારે ઉપર કહ્યા તેટલા ટચના પાડી આપે છે અને એસે (Assay) ડીપાર્ટમેંટ તેના ઉપર કસીને છાપ મારી આપે છે તથા તેનુ ફારમ પણ આપે છે

૪ ચીનાઈ ગોળ લગડી આવે છે તે ૯૭ ટચ ૬૦ દોકડાથી કરી ૯૯ ટચ અને ૨૦ દોકડા સુધીની આવે છે

૫ ગીનીનું સોનુ હમેશા હલકુ હોય છે, કારણકે વીલાયતી ગીની જેને પવન ઘોડાની કહીએ છીએ તે ૯૧ ટચ ૬૦ દોકડાની હોય છે ૧૦૦ ગીનીનુ વજન ૬૮ તોલા ૭ વાલ થાય ગીની વીલાયતી ઘોડાછાપ નવી અને જુની એમ બે જાતની આવે છે જ્યોર્જ અને એડવર્ડ • છાપની આવે તે નવી બાકીની જુની તેમા રાણી, ચોટલો, મુગટ એમ આવે છે, તે વજનમાં ૨૭ાા વાલની થાય છે એટલે અગીઆર આનીભાર થાય ગીની ટચની (નાતાલની) આવે છે તે ઓછા વજનની અને ઓછા ટચની આવે છે ચીનાઇ ગીની ૯૦ા ટચની આવે છે, અને તે વજનમા ૨૭ાા, ૨૭, ૨૫ અને ૨૨ાા વાલની પણ હોય છે તુર્કી છાપની ગીની આવે છે તે ૨૫ વાલની વજનની (દસ આનીભાર) પણ ૯૧–૬૦ ટચની હોય છે દરેક જાતની ગીનીના અરધીઆ પણ આવે છે

કુદન—સોનાથી પણ ઉચુ તે કુદન કુદન આપણા દેશના જડીઆજ બનાવે છે બીજે કેથેથી પણ આવતું નથી, તે બનાવવા માટે માટી, તેલ, મીઠુ વીગેરે નાખી ભેળ બાળીને શુદ્ધ સોનુ કરે તે કુદન તેના ટચ ૧૦૧ જેટલા થાય કુદનનો હીરા માણેક વિગેરે નગ જડવામાજ ઉપયોગ થાય છે તેમા કાચુ રહેલુ કામ ન લાગે એવી ખુબી છે.

સોનાનો તોલ મુબઇગરા રૂપીઆ પ્રમાણે થાય છે એક રૂપીઆભારનો એક તોલો ગણાય છે, અને ભાવ તોલાનો થાય છે તોલાના વાલ ૪૦ ગણાય છે અને મુબઇમા એજ રીતે હિસાબ ગણાય છે, પણ કાઠીઆવાડમા તોલાના ૩૨ વાલ (એટલે ૧૬ વાલનો ગદિઆણો અને ૨ ગદિઆણનો તોલો એ હિસાબે) ગણાય છે

મુબઇમા હિસાબ કરતી વખતે તોલાના ૪૦ વાલ મુજબ ગણતા જેટલે રૂપીએ તોલો તેથી અઢી ગણે દોકડે વાલ અને જેટલે આને તોલો તેથી અઢી ગણી બદામે વાલ મુજબ ગણત્રી કરાય છે ટચનો ફેર હોય તે મજરે લેવાય છે દાખલા તરીકે સોનાની ત્રણ લગડી તોલા ૮૫ાા ૪ વાલ છે તેના દર રૂા ૨૩ા— લેખે કેટલા રૂપીઆ ? તો ઉપર મુજબ ગણતા રૂા ૨૦૦૦ાા—ાા, અને ટચનો હિસાબ કરવો હોય તો ટચ અને દોકડા આપેલા હોય તેમા જેટલા રૂપીએ તોલો તેટલા દોકડાનો એક ટચ સમજવો અને જેટલા દોકડા ઓછા હોય તેને, જે હિસાબ (ભાવ અને તોલાથી ગણતા) આવ્યો હોય તે વડે ગુણતા જે ગુણાકાર આવે તે ફોકડા, તેમાથી જમણી બાજુના બે આકડા કાઢી નાખતા રહે તે દોકડા અને તેના કરવા રૂપીઆ ૧૦૦ ફોકડાનો ૧ દોકડો, ૧૦૦ દોકડાનો ૧ રૂપીઓ આ મુજબ હિસાબ ગણતાં જે આવે તે અસલ ગુણાકારમાથી બાદ કરવા.

ટચના હિસાબ

અથવા વજનના તોલા અને વાલ હોય તેને કહેલા ભાવથી ગુણતા જે ગુણાકાર આવે તેને જેટલા ટચનુ સોનુ કહ્યુ હોય તેટલાએ ગુણવા, આ રીતે ત્રણેના એકંદર ગુણાકારને ૧૦૦ થી ભાગતા પણ જવાબ આવશે નીચેના દાખલામા બન્ને રીત જણાવી છે —

દાખલો —સોનાનો પાટલો ટચ ૯૨ અને ૨૫ દોકડાનો તોલા ૧૧। ૪ વાલ છે તેના દર રૂા ૨૨) લેખે કેટલા રૂપીઆ ?

૧ લી રીતથી —

સો ટચના હિસાબે ૭૭૫ દોકડા ઓ૭ા છે

```
૧૧। ૪
×૨૨
―――――
૨૪૨
  ૫॥
 ૨ ૨૦
―――――
રૂા ૨૪૯॥ ૨૦ દોકડા
```

```
૨૪૯॥ ૨૦
 ×૭૭૫
―――――
 ૧૨૪૫
૧૭૪૩×
૧૭૪૩×
―――――
૧૯૨૯૭૫
   ૩૮૭॥
   ૧૫૫
―――――
૧૯૩૫૧૭। દોકડા
```

તેના દોકડા ૧૯૩૫
તેના રૂપીઆ ૧૯।-॥

એટલે રૂા ૨૪૯॥≡।
――――
૧૯।-॥ જતા
――――
રૂા ૨૩૦)-॥। જવાબ

બીજી રીતથી —

```
તોલા વાલ
૧૧।  ૪
×૨૨      (૧લી રીત મુજબ)
―――――
રૂા ૨૪૯॥ ૨૦ દો
×૯૨) ૭૫
―――――
 ૪૯૮
૨૨૪૧×
―――――
૨૨૯૦૮
   ૪૬
  ૬૨) ૩૭॥
  ૧૮) ૪૫
―――――
૨૩૦ ૪-૮૨॥
```

```
    ૨૦
×૯૨) ૨૫
―――――
 ૧૮) ૪૫
```

તેને ૧૦૦ થી ભાગતા
રૂ ૨ ૦-૩૪ દોકડા અને ૧૩ મદામ
આવી એટલે રૂ ૨૩૦)-॥ જવાબ

ગાપના દાગીના

ગૅાપના દાગીનાની મોટી મોટી દુકાનો આવેલી છે તેમા જે દાગીના વેચાય તે ગીનીના અને ૯૭ ટચની ઓલીથી વેચાય છે. તે બન્ને જાતના ભાવમા ફેર હોય છે ચોખ્ખા સોનાનો દાગીનો જલદી ઘસાઇ જાય તેથી ૯૭ ટચના કરવામા આવે છે અને બહુ પાલીસ તો ગીનીના સોના ઉપર સારો અને સહેલાઇથી થઇ શકે તેમજ ઘસાવાની ધાસ્તી ઓછી રહે છે

વાયદાનો વેપાર અને ધારા

મુબઇ કલકત્તા વગેરે સ્થળે સોનાનો જે વાયદાનો વેપાર ચાલે છે, તેમા મુબઇની ટકશાળના પાટલાની લેવડ દેવડ થાય છે વાયદાનો વેપાર કરનાર દુકાનો ઝવેરી બજારમા આવેલી છે, અને તેની સાથે શરાફોની પેઢીઆ પોતાના તથા આડતીઆઓનો મોટો સોદો કરે છે, જે સોદો એસોશીએશનના ધારા ધોરણને

અનુસરીને કરવામા આવે છે તે એસોશીએશનનું નામ ધી બુલીઅન મર્ચન્ટસ એસોશીએશન કે જેને હાલમા "ધી બોમ્બે બુલીઅન એકસચેન્જ લીમીટેડ" કહે છે તેના ધારા સોના માટે નીચે મુજબ છે.

૧ સોદો ૨૫૦ તોલાથી ઓછો કરવો નહિ

૨ સોનાનો વાયદો શુદી ૧૫ નો ગણાશે તેજીમદી શુદી ૧૩ ને દિવસે ત્રણ વાગ્યે બોલાય પણ તે દિવસે બધ બજાર હોયતો શુદી ૧૪ ને દિવસે ત્રણ વાગ્યે બોલાય, અને ૧૩ ને રવિવાર હોયતો એક વાગ્યે બોલાય. બે તેરસ હોય તો બીજી તેરસ ગણાય હવાલા શુદી ૧૪ થી શરૂ થાય, અને ચીઠ્ઠી એટલે ડીલીવર ઓર્ડર વદી ૧ થી ૫ ને દિવસે ૪ વાગ્યા સુધી આપવા લેવમા આવે

૩ ચીઠ્ઠી એકની સાડાપાચ સુધી શનીવારે બાર વાગ્યા સુધી અને ગામની સાડાપાચ વગ્યા સુધી લેવી દેવી ચીઠ્ઠીનો માલ એકનો ત્રણ વાગ્યા સુધી અને શનીવારે એક વાગ્યા સુધી કાઢી આપવો, અને ગામની ચીઠ્ઠીનો માલ પાચ વાગ્યા સુધીમાં કાઢી આપવો. એક ઉપરની ચીઠ્ઠી જે તારીખની લખેલી હોય તેને બીજે દિવસે એક બધ હોય તો એક ખુલે તે દિવસે માલ વગર વ્યાજે કઢી આપવો. ચીઠ્ઠી ઉપર એસોશીએશનની છાપ હોવી જોઈએ ડીલીવરી વખતે દર ૨૫૦ તોલા ઉપર ૨૫ તોલાની પ્રમણે માલ વધુ ઓછો આપી તથા લઇ શકાશે, અને તેનો ભાવ તે વખતે નક્કી કરાશે. વાયદામા નબર વગરના ટુકડા લેવા દેવા નહિ

૪ ચીઠ્ઠીના સબધમા એવુ ઠરાવવામા આવેલ છે કે વેચનાર ધણી લેનારને વદી ૫ ને દિવસે ચાર વાગ્યા સુધીમા ચીઠ્ઠી ન આપે તો તેની નોધ એસોશીએશનમા કરાવી, ને ધણી ૨૪ કલાકની નોટીસ આપે છતા વદી ૭ ને દિવસે ૧૨ વગ્યા સુધમા માલ ન મલે તો બજારમાથી વેચનારના હિમાએ માલ ખરીદી લે અને નુકશાન વેચનાર પાસેથી વસુલ કરે

૫ ચીઠ્ઠી આપતી લેતી વખતે લખી તારીખથી બીજે દિવસે મીતી ચડે તે દર એક હજાર તોલાની ચીઠ્ઠી ઉપર દરેક મીતીના વ્યાજનો દર નીચે પ્રમાણે નક્કી કરવામાં આવેલ છે

તોલાના ભાવ રૂ	૨૦) સુધી	વ્યાજ	રૂ.	૫)
"	૨૦) ૦। થી ૨૧) સુધી	"	"	૫।
,	૨૧) ૦। થી ૨૨)	"	"	૫॥
"	૨૨) ૦। થી ૨૩)	"	"	૫॥।
"	૨૩) ૦। થી ૨૪)	"	"	૬)
"	૨૪) ૦। થી ૨૫)	"	"	૬।
"	૨૫) ૦। થી ૨૬)	"	"	૬॥

,,	૨૬) ૦| થી ૨૭) સુધી	,,	,,	૬॥।
,,	૨૭) ૦| થી ૨૮)	,,	,,	૭)
,,	૨૮) ૦| થી ૨૯)	,,	,,	૭।
,,	૨૯) ૦| થી ૩૦)	,,	,,	૭॥
,,	૩૦) ૦| થી ૩૧)	,,	,,	૭॥।
,,	૩૧) ૦| થી ૩૨)	,,	,,	૮)

૬ ડીલેવરી લેવા સારૂ વદી ૬ નો દિવસ રાખવો વદી ૬ ને દિવસે પાંચ વાગ્યા સુધી લેનાર માલ કઢાવી નહી જાય તો વદી ૭ મે ૧૨ વાગતા સુધીમા એસોશીએશનમાં નોંધ કરાવી લીલાઉથી એસો૦ માર્ફતે વેચી નાખવો અને નુકશાનની માલ લેનાર ધણી પાસેથી વસુલ કરવી તેમા કોઈએ બીજી પાર્ટી બતાવવી નહી

૭ દરેક પાટલા સાથે અકેક જુદુ ટચનું ટંકશાળનુ સર્ટીફીકેટ આપવુ, અને વેચનાર ધણીને આવા સર્ટીફીકેટની જરૂર હોય તો તેને ટંકશાળનાં સટી ફીકેટની કોપી દરેક કોપીએ એક આનો લઇ એસોશીએશન તરફથી કરી આપવામાં આવશે અને તે ટંકશાળના સર્ટીફીકેટની જગ્યાએ વાયદામા પાટલા સાથે આપી શકાશે.

૮ વાયદાનો નીકાલ પાચ નીમેલ લવાદો અને સેક્રેટરી કરે

૯ વલણ વદી ૧૩ ને દિવસે બાર વાગ્યા પછી સોદો બધ કરી કરવુ તે દિવસે બેક બંધ હોય તો બીજે દિવસે કરવું

આ પ્રમાણે સોનાના વાયદા સબધી ધારા ધોરણ છે સોનાનો સોદો ૧૦૦ ટચના હિસાબે થાય છે દલાલી સેકડે ટકા અરધા લેખે (એટલે સો તોલા એ અરધા રૂપીઆ લેખે) વચંદ મા લેનાર ધણી આપે છે હાજરમા વેચનાર આપે

સોનાની વધઘટ અમેરીકન ક્રોસ (અમેરીકા અને લડન વચ્ચેના એક પવનના ડલરનો ભાવ) ઉપર, તથા વિલાયતમા એક ઔસની કીંમત, તથા અહીના સ્ટર્લીંગ હુડીઆમણના હિસબ ઉપર રહે છે આ સિવાય બજારની લેવાલી વેચવાલી ઉપર, હાજર માલના ઉઠાવ ઉપર, ખાણોની આવક ઉપર, અને આસમાની સુલતાની ઉપર રહે છે બજારમા હાજર માલની સાધારણ ખપત દરરોજ ૨૦ થી ૨૫ હજાર અને વધુમા ૪૦ હજાર તોલાની ગણી શકાય

કેરેટ સબંધી—જેટલા કેરેટ સોનુ જણાવાય તેટલો ભાગ (ચોવીસ ભાગમાથી તેટલા ભાગ) ચોખ્ખુ સોનુ અને બાકીનો ભેળ (ત્રાબાનો) ગણાય જેમકે ૧૮ કેરેટ સોનાની ચીજ છે તો ૨૪ ભાગમાથી અઢાર ભાગ ચોખ્ખુ અને ૬ ભાગ ભેગ સમજવો બાવીસ કેરેટનુ સોનુ ઊચુ, ૧૮ અને ૧૪ કેરેટના દાગીના યુરોપીઅનોમા વિશેષ વપરાય છે

ધી બોંબે બુલીઅન એકસચેન્જ લી૦ ના સવત ૧૯૮૦ ના વાયદાના (સોનાને માટે) નક્કી થયેલા પતાવટના દિવસો.

મહીનાઓ	તેજી મદી	ચોઠી ફરશે	ચોઠ્ઠી નહિ મળવાની નોટીસ	વેચનાર તથા લેનારને હીમાબે લીનામ	વલણુ
કારતક	શુદ ૧૩ ને બુધ તા ૨૧-૧૧-૨૩	વદ ૧ થી ૫ શની થી બુધ તા ૨૪ થી ૨૮-૧૧ ૨૩	વદ ૫ ને બુધ તા ૨૮-૧૧-૨૩ ની સાંજે	વદ ૭ ને શુક્ર તા ૩૦-૧૧-૨૩	વ ૧૩ ને ગુરૂ તા ૬-૧૨-૨૩
માગસર	શુ ૧૩ ને શુક્ર તા ૨૧-૧૨-૨૩	વદ ૧ થી ૫ સોમ થી શુક્ર તા ૨૪ થી ૨૮-૧૨-૨૩	વદ ૫ ને શુક્ર તા ૨૮-૧૨-૨૩ ની સાંજે	વદ ૭ ને રવી તા ૩૦-૧૨-૨૩	વદ ૧૩ ને શુક્ર તા ૪-૧-૨૪
પોષ	શુદ ૧૩ ને શની તા ૧૯-૧-૨૪	વદ ૧ થી ૫ મગળ થી શની તા ૨૨ થી ૨૬-૧ ૨૪	વદ ૫ ને શની તા ૨૬-૧-૨૪ ની સાંજે	વ૦ ૭ ને સોમ તા ૨૮-૧-૨૪	વદ ૧૪ ને સોમ તા ૪-૨-૨૪
માહ	શુદ ૧૩ ને સોમ તા ૧૮-૨-૨૪	વદ ૧ થી ૫ ગુરૂ થી સોમ તા ૨૧ થી ૨૫-૨-૨૪	વદ ૫ ને સોમ તા ૨૫-૨-૨૪ ની સાંજે	વદ ૭ ને બુધ તા ૨૭-૨-૨૪	વદ ૧૪ ને મગળ તા ૪-૩-૨૪
ફાગણ	શુદ ૧૩ ને બુધ તા ૧૯-૩-૨૪	વદ ૧ થી ૫ શની થી મંગળ તા ૨૨ થી ૨૫-૩ ૨૪	વદ ૫ ને મગળ તા ૨૫-૩-૨૪ ની સાંજે	વદ ૭ ને ગુરૂ તા ૨૭-૩-૨૪	વ ૧૩ ને બુધ તા ૨-૪-૨૪
ચૈત્ર	શુદ ૧૩ ને ગુરૂ તા ૧૭-૪-૨૪	વદ ૧ થી ૪ રવી થી બુધ તા ૨૦ થી ૨૩-૪-૨૪	વદ ૪ ને બુધ તા ૨૩-૪-૨૪ ની સાંજે	વ૦ ૭ ને શુક્ર તા૦ ૨૫-૪-૨૪	વદ ૧૩ ને ગુરૂ તા ૧-૫ ૨૪

મહીનાઓ	તેજી મંદી	ચીઠ્ઠી ૪ શે.	ચીઠ્ઠી નહિ મળ્યાની નોટીસ	વેચનાર તથા લેનારને હીસાબે લીલામ.	વલણ
વૈશાખ	શુદ ૧૩ ને શની તા ૧૭-૫-૨૪	વદ ૧ થી ૫ સોમ થી શુક્ર તા ૧૯ થી ૨૩-૫-૨૪	વદ ૫ ને શુક્ર તા ૨૩-૫-૨૪ ની સાંજે	વદ ૭ ને રવી તા ૨૫-૫-૨૪	વદ ૧૩ ને શની તા ૩૧-૫-૨૪
જેઠ	શુદ ૧૩ ને રવી તા ૧૫-૬-૨૪	વદ ૧ થી ૫ બુધ થી શની તા ૧૮ થી ૨૧-૬-૨૪	વદ ૫ ને શની તા ૨૧-૬-૨૪ ની સાંજે	વદ ૭ ને સોમ તા ૨૨-૬-૨૪	વદ ૧૩ ને સોમ તા ૩૦-૬-૨૪
અશાડ	શુદ ૧૩ ને સોમ તા ૧૪-૭-૨૪	વદ ૧ થી ૫ ગુરૂ થી સોમ તા ૧૭ થી ૨૧-૭-૨૪	વદ ૫ ને સોમ તા ૨૧-૭-૨૪ ની સાંજે	વદ ૭ ને બુધ તા ૨૩-૭-૨૪	વદ ૧૩ ને મંગળ તા ૨૯-૭-૨૪
શ્રાવણ	શુદ ૧૪ ને બુધ તા ૧૩-૮-૨૪	વદ ૧ થી ૫ શુક્ર થી મંગળ તા ૧૫ થી ૧૯-૮-૨૪	વદ ૫ ને મંગળ તા ૧૯-૮-૨૪ ની સાંજે	વદ ૭ ને ગુરૂ તા ૨૧-૮-૨૪	વદ ૧૩ ને ગુરૂ તા ૨૮-૮-૨૪
ભાદરવો	શુદ ૧૩ ને ગુરૂ તા ૧૧-૯-૨૪	વદ ૧ થી ૫ રવી થી ગુરૂ તા ૧૪ થી ૧૮-૯-૨૪	વદ ૫ ને ગુરૂ તા ૧૮-૯-૨૪ ની સાંજે	વદ ૭ ને શની તા ૨૦-૯-૨૪	વદ ૧૩ ને શુક્ર તા ૨૬-૯-૨૪
આસો	શુદ ૧૩ ને શુક્ર તા ૧૦-૧૦-૨૪	વદ ૧ થી ૫ સોમ થી શની તા ૧૩ થી ૧૮-૧૦-૨૪	વદ ૫ ને શની તા ૧૮-૧૦-૨૪ ની સાંજે	વદ ૭ ને સોમ તા ૨૦-૧૦-૨૪	વદ ૧૨ ને શની તા ૨૫-૧૦-૨૪

તા ક—ઉપલા દિવસોમા વાયદાની પતાવટમા કોઇ પણ દિવસ બજાર આખો દિવસ બંધ રહેશે તો તેટલા દિવસો વધારવામા આવશે

૨૭ ત્રાંબુ, પીત્તળ, જર્મન સીલ્વર, એલ્યુમીનમ અને કલઇ

Copper, Brass, German-silver, Aluminum & Tin

તાંબુ પીત્તલ—આ સર્વ ચીજોનુ બજાર મુબઇમા ત્રાબાકાટો જે પાયધુની ઉપર આવેલ છે, ત્યા રહેલુ છે ત્રાબા પીતળના જે ઘાટ વેચાય છે તેના મૂળ પતરા આવે છે તે પતરા ઇગ્લીશ, જર્મન, ફ્રેચ, જાપાન અને અમેરીકા એમ જાતવાર તે તે દેશમાથી અત્રે વેપારીઓ મગાવે છે તેના ભાવમા દરેકના માલ મુજબ (Quality મુજબ) ફરક રહેલો હોય છે પણ બને ધાતુમા ૪×૪ ની સાઇઝના પતરા આવે છે એક પતરૂ જાડાઇના પ્રમાણમા ૨૧ રતલથી ૫૬ રતલ સુધીના વજનનુ અને દરેક બડલ પાચ પાચ હદરવેટનુ આવે છે તે મુજબ બંડલ પેકબધ આવે છે અહી પણ હદરવેટ ઉપરજ ભાવ થાય છે, પણ અહી જે ઘાટ જે જે કારખાનામા તૈયાર થાય છે, તે પોતાની છાપ મારે છે અને તે ઘાટનો ભાવ તેની મજુરી ગણતા (ઘડેલા વાસણનો ભાવ) મુબઇના મણ ઉપર થાય છે મજકુર વાસણનો મુખ્ય ઉઠાવ વીજાપુર, હાથરસ તથા કાઠીઆવાડમા વિશેષ પ્રમાણમા થાય છે, બીજે થાય છે, પણ ઓછો

પતરાનો ભાવ લડાઇ પહેલા હદરવેટ ૧ ના ત્રાબાના રૂા ૬૦ અને પીતલના રૂા ૫૦ હતા લડાઇ દરમ્યાન બનેનો ભાવ રૂા ૨૦૦ સુધી હદરવેટ એકનો થયો હતો અને હાલ ૧૯૨૩ મા ત્રાબાના હદરવેટ ૧ ના રૂા ૭૭ અને પીતલ ના રૂા ૬૭ ની આસપાસ છે. તે વળી ૫ દર ટકા જગાત પડવાથીજ. નહીતર ઓછી કીમતે પણ પડે

ત્રાબા પીતલના સળીઆ જે છ આનીથી બે ઇચ સુધીના આવે છે તેની ભારી હદરવેટની તથા બબે હદરવેટની આવે છે, અને તે પણ ઉપરનાજ મુલકોમાથી નીકાશ થઇ અત્રે આવે છે. તેનો ઉપયોગ સ્ટીમરોમા, રેલ્વેઓમા, બેંકો વિગેરે મોટા રાજ્યવશી ખાતાઓમા તથા બીજા ઘણા ઉપયોગમા આવે છે, તેનો ભાવ પણ હદરવેટ ઉપર થાય છે. પીતલના રૂા. ૫૬) અને ત્રાબાના રૂા ૬૭) ની આસપાસ ચાલુ ભાવ ગણાય.

વટાવ—ત્રાંબા અને પીતલમા વટાવ દર સેંકડે ટકા ૦ાા અરધા લેખે અને હિસાબ શેકડાનો વટાવ દર સેકડે ટકા ૦ાા પોણા લેખે તેરીખ ૩ ત્રણનો રીવાજ છે તથા પતરા લાઠા તથા સીસીંગ માટે ધરમાઉ લાગો દર હદરવેટે અરધો આનો ભાવમા ચડે છે

જર્મન સીલ્વર—આ ધાતુ વધારે જસત અને થોડું ત્રાબું મેલવી બનાવેલી હોય છે. તે આસ્ત્રીઆ, જર્મની, અને ઇગ્લંડથી નીકાશ થાય છે. હાલમા ઇટાલીથી

આવતું શરૂ થયુ છે તેમા ઊચો માલ આસ્ત્રીઅન, (ઝાડ છાપ,) તેથી ઉતરતો જર્મની (ઘોડો છાપ) અને તેથી ઉતરતો ઇંગ્લડનો (નાણી છાપ) છે આ છાપ દરેક દેશની રજીસ્ટર થયેલી મનાય છે. અત્રે તે પતરાના અગર ગોળ બાધાના (Circles ના) આકારમા પેટીમા પેકબધ આવે છ પતરા ફુટ ૩×૨ અને ૩×૧ એટલે ત્રણ ફુટ લાબા અને બે અગર એક ફુટ પહોળા એ બે સાઈઝમા પેટી એકમા પાચસો રતલ આવે ગોળ બાધા પણ ચાર ઇચથી ચાલીસ ઈચ સુધીના માપની પાચસો રતલની પેટી આવે, અને ઉપર જણાવી તેવી છાપ મારેલા પતરા અને ગોળ બાધા અત્રે આવે છે જેના ઘાટ અહીના કારખાના વાલાઓ બનાવે છે સર્કલ (ગોળ બાધા) નો ભાવ પતરા કરતા એકાદ શીલીગ મોઘો હોય તેમ તેનામા કટીગ પાડતા કતરણી ખાડ ન પડે એ ફાયદો એટલા માટે તે વધારે પસદ કરાય છે

આ ચીજનો ભાવ રતલ ઉપર હોય છે આસ્ત્રીઅનનો ભાવ શી ૧-૧૦ હોય તો જર્મનીનો ૧-૮ હોય અને ઇંગ્લડનો તેથી ઓછો હોય તેવી રીતે અત્રે પણ રતલનો રૂા ૧ાા હોય તો માલ ફેર બબે આના ઓછા હોય આ ભાવ તો પતરા અને સર્કલનો થયો પણ ઘાટના ભાવ તો તેના ઉપર પડતી મજુરી મુજબ રૂા. ૨ થી કરીને ૩ાા સુધી નો હોય છે

લડાઇ પહેલા તેનો ભાવ રતલના ૦ાાં≈ એ દ આના હતા લડાઇ દરમ્યાન રૂા ૬) છ સુધી ભાવ થયેલો અને હાલમા પદર ટકા જગાત હોવાથી રૂા. ૨ એનો ભાવ ગણાય

વટાવ દલાલી ઘડેલા ઘાટ ઉપર ટકા ૨) બે લેખે આપવામા આવે છે. બાકી પતરા અને ગોળ બાધાના સોદા સાફી થાય છે

એલ્યુમીનમ—એલ્યુમીનમની ઉત્પત્તિના દેશો અમેરીકા, સ્વીટઝર્લાડ, નોર્વે અને ફ્રાસ છે બ્રીટનમાથી પણ માલની આયાત થાય છે જર્મન-બ્રીટીશ લડાઇ વખત તે તે દેશો ખાતેથી માલ મગાવી જાપાને નીકાશ કરવા માડી તેથી જાપાની માલ તરીકે બજારવાળાઓ ઓળખે છે બાકી જાપાનમા એલ્યુમીનમની પેદાશ થતી નથી અહીઆ પણ જાતોમા અર્થાત્ કોલેટીમા અમેરીકન કોલીટી, સ્વીસ કોલીટી, ઇંગ્લીશ કોલીટી, એવા નામ અપાય છે તેના ઉચો હલકો માલ કારખાનાની ચીટ્ઠ ઉપર અને બનાવટ ઉપર આધાર રહે છે

એલ્યુમીનમ જર્મની, ઇંગ્લડ, અમેરીકા અને જાપાનથી પતરા તથા ગોળ બાધાના આકારમા આવે છે તેમા ઉચો માલ ઇંગ્લીશ ગણાય છે જર્મની અને અમેરીકાનો માલ એક સરખો લેખાય છે પતરાં અને બાધા દરેકના એકજ માપના આવે છે એટલે ૪ ફુટના સમચોરસની ૫૦૦ રતલની પેટી આવે છે

અને ગોળ બાધામા ૪ ઇંચથી ૪૦ ઇચ સુધીના જેવા જોઈએ તેવા માપના અને ૫૦૦ રતલની પેટી આવે છે તે બનેના ભાવમા સહેજ એકાદ પેનીનો અને અહીં એકાદ આનાનો ફેર રહે છે જેમકે પતરાનો રતલનો શીલીંગ ૧ હોય તો ગોળ બાધાનો શી ૧–૧ હોય અહી પણ રતલનો ભાવ રૂપીઓ ૧ અને ૧)– એમ રહે છે

મજકુર પતરા અને બાધાના ઘાટ અહી ઘડાય છે અને તેના ઉપર છાપ પણ અહીના કારખાનાજ મારે છે તે વાસણના ભાવ ઘાટ મુજબ રૂ ૧ થી ૧॥ ગણાય છે તે ઉપર મજુરી પડે તેના પ્રમાણમા ગણાય છે

વટાવ દલાલી—પતરા અને બાધા સાફી ભાવથી વેચાય છે પણ જે વાસણો લેવામા આવે તેના ઉપર ટકા ૨) સેકડે કાપી આપવામા આવે છે (વટાવ ટકો ૧॥ અને દલાલી ટકો ૦॥ મલીને)

એલ્યુમીનમનો વધારે ખપ પંજાબ, બગાલ, અરબસ્તાન તથા આફ્રીકાના મુલકોમા જોવામા આવે છે ગુજરાત કાઠીઆવાડમા જુજ પ્રમાણમા. લડાઇ પહેલા તેનો ભાવ રતલના બાર આના ગણાતા લડાઇ દરમ્યાન રૂ ૪॥ સુધી રતલ એકના થયા હતા અને હાલમા રૂ ૧) એક લેખાય એલ્યુમીનમમા દેશી અને વીલાયતી એવી બે જાત ચાલુ રીવાજ મુજબ બોલાય છે તે અહીની પાડેલી અને વીલાયતી છાપ મારેલી તથા હલકી ભારી કોલીટી મુજબ જણાવાય છે

કલઇ (Tin) આ ધાતુ ઇંગ્લાડ, આસ્ટ્રેલીઆ અને અમેરીકાના પેરૂના મુલકમા મોટા જથામા મલે છે આ ઉપરાત બરમાના પ્રાત મેરગુઇ, અને ટેવેય પ્રાતમા તથા પીનાગ સીગાપુરની ખાણોમા પણ નીકળે છે હાલમા બરમાના શાન પ્રાતમા આઠ હજાર ફીટ લાબા અને પાચસો ફીટ પહોળા વિસ્તારમા કલઇના પડ જોવામા આવ્યા છે એમ જણાયુ છે

કલઇને શુદ્ધ કરવાના કારખાના ઇંગ્લાડમા છે તેની અકેક હદરવેટની પાટો બનાવેલી આવે છે તે પાટને ગાળીને તેમાથી પાતળા દોરા જેવા તાર ટીપી કાઢી તેના ઘુચળા બનાવે છે તે વાકલી કલઇ કલઇનો ભાવ મુબ બઇમા સુરતી મણના તોલથી થાય છે વટાવ ટકા ૧। દલાલી ટકો ૦। મલે છે અને સુરતી મણ દીઠ એક દોકડો ભાવમા ધરમાઉ લાગો ચડે છે

૨૮-લોખડ (Iron)

મુબઇમા લોખડનો મ્હોટો વેપાર કર્ણાક બદરની પુલ નીચે આવેલી જગ્યા કે જે "લોખડનો જથ્થો" એ નામે પ્રસિદ્ધ છે, ત્યા જોવામા આવે છે ત્યા દરેક ચીજ જેવી કે કોરૂગેટેડ આયર્ન (ઝીકના પતરા) લોખડના સળીઆ, લોખડના પાટા, ચોરસ, અને ગોળ ભારીઓ વીગેરે દરેક ચીજ મલી શકે છે તેના ભાવ ખાડી અને હડરવેટ બને ઉપર માલ મુજબ થાય છે કેમકે જેવી ચીજ તે મુજબ તોલ જુદો જુદો છે જેમકે સળીઆ જેવી ચીજનો ભાવ ખાંડી ઉપર થાય છે, અને પતગનો ભાવ હડરવેટ ઉપર ગણે છે

આપણા દેશમા લોખડની ખાણો દરેક સ્થળે છે પણ પરદેશના લોખડ કરતા હીદમા લોખડ કાઢવુ મોઘુ પડતું હોવાથી તે કામ ઘણે ભાગે પડતું મુકાય છે લોખડના મોટા ગજાવર કારખાનાઓ નીચે મુજબ છે

લોખંડના કારખાનાં

૧ તાતા આયર્ન ઍન્ડ સ્ટીલ વર્કસ જમશેદપુર

૨ ધી બેગોલ આયર્ન એન્ડ સ્ટીલ કુ૦—કુલતી મથક જે બરાકર નદી ઉપર આવેલ છે ત્યા આ કપનીએ લડાઇ દરમ્યાન ફેરો મેગેનીઝ બનાવવાનુ માથે લીધુ હતું

૩ ત્રીજી કપની હાલ નવીજ છે તેનું નામ "ધી ઇડીઅન આયર્ન ઍન્ડ સ્ટીલ કુ૦ હીરાપુર ખાતે તેનુ કરખાનુ છે

૪ આ સૌથી મોટી કુપની ધી યુનાઇટેડ સ્ટીલ કોરપોરેશન ઑફ એશીઆ" લીમીટેડ ઉભી થાય છે (જુલાઇ ૧૯૨૩) જે બેગાલ નાગપુર રેલ્વે ઉપર આવેલ સીગતુર ગામમા છે, જયા ઍન્જીન અને ડબાઓ કાઢવાનુ કામ કરવામા આવશે

આ સિવાય બીજા નાના કારખાનાઓ ઘણા છે, પણ પરદેશથીજ મોટા પ્રમાણમા લોઢુ મગાવવામા આવે છે, જે શોચનીય છે કહે છે કે સ્વીડનના જેવુ લોઢુ કોઇ પણ જગ્યાએ થતુ નથી પરદેશથીજ બધી જાતની મશીનરી, યાત્રિક હથીઆરો, મોટરો, વરાળ યત્રો, વીજળીને લગતો સામાન વીગેરે આયાત થાય છે તે લોખડનોજ હોય છે લોખડના નાના હથીઆર જેવા કે કાનસ, કરવત, ને કાતર, અસ્તરા, સોય, તાળા, ને ટાપની ડબીઓની વાત બાજુએ મુકીએ તો પણ દરીઆ ઉપર સ્ટીમરોમાથી માલ કાઢવાના યત્રો જેને ક્રેન કહે છે અને જે એક સાથે ઘણા ટન ભાર ઉપાડી શકે છે તેવા મશીનો, આગગાડી, અને

આગબોટના બોયલરો, ચક્રો, મીલના ભુંગળાઓ અને મીલ મશીનરી, કાગળ બનાવવાના, દાણા દળવાના, કપાસ લોઢવાના, રૂ કાતવાના, કાપડ વણવાના, ખેતી કરવાના, રસ્તા સાફસુફ કરવાના અને સુધરાઇ ખાતામા વપરાતા યત્રો, છાપખનાઓ અને સલેપાટો, નળીઓ, નળના પાઇપો, અને શીવવાના સચા, રૂ, કાપડ, સુતરની ગાસડી બાધવાના સચા, પાતાળ પાણી કાઢવાના સચા અને પવન ચક્કીઓ, વીજળી ગેસ, તાર અને ટેલીફોનના યત્રો તથા ઘડીઆલનો સામાન આ સર્વ લોખડમાથીજ બને છે અને તે માલ ઇગ્લાડ, સ્કોટલાડ, હોલાડ, જર્મની, બેલ્જીઅમ, અમેરીકા, સ્વીટ્ઝર્લાંડ, વીગેરે સ્થળોએથી આવે છે એવી અટકળ કરવામાં આવે છે કે આખી દુનીઅમા દરસાલ સાડા ત્રણ કરોડ ટન લોખડ ગાળવામા આવે છે અને ૭૫ કરોડ રૂપીઆનું લોખડ ખપે છે ઉપર જણાવેલ ઘણો ખરો સામાન અત્રે પણ બનાવી શકાય પણ રાજ્ય તરફથી જકાતના ધોરણમા સરક્ષક નીતિ દર્શાવાય તો અત્રેના માલનુ પોમાણ થઈ શકે. હિંદુસ્થાનમા લોખડ અને પીત્તલના ઘટ ઘડવાના તો ઘણા કારખાનાઓ છે એકલા મુબઇમાજ આશરે ૫૦ મોટા કારખાના છે. જે મઝગાવ, ખેતવાડી, પરેલ, ભાઇખાલા, કર્ણાક બદર તથા અન્ય સ્થળોએ આવેલા છે તેમા પોલાદની વસ્તુઓ, બીબાની અદર પાડેલા કાસ્ટ આયર્નના ઘાટો વીગેરે બનાવે છે તથા બીડના લાટ જે મીલોમા વપરાય છે તે બનાવેછે આ ઉપરાત મુબઇ ઇલાકામા અમદાવાદ, નડીઆદ વીગેરે સ્થળોએ કારખાના છે બગાલા અને મદ્રાસ, પજાબ અને વાયવ્ય પ્રાતો તેમજ અન્ય પ્રાતોમા ઘણા કારખાના છે

હાલમા ટાપ બનાવવાના કારખાના નીચેની જગ્યાએ નીકળ્યા છે રત્નાગીરી જીલ્લાના માલવણ ગામમા બે કારખાના છે ગ્વાલીઅરમા ત્રાબટ બ્રધર્સનુ, ઉજ્જનમા બીનોદ મીલ્સ, કલકત્તામા ગુપ્તા એન્ડ કુ અને મુરશીદાબાદમા એક કારખાનુ છે જેમા ટાપો બનાવે છે

વજન સાઇઝ અને બજારભાવ સબધી નોધ

લોખડમા વટાવ દલાલી પતરામા ૧॥-અને ખીલા સળીઆમા ૨) ટકા અપાય છે ખીલા આઠઆની બારઆની ચોરસ-ગોળ થોમસ સમારી એગ્લે બારીના સળીઆ આવે છે અને પતરા નીચે મુજબ સાઇઝના આવે છે તેના બાધમા નીચે જણાવેલા નગ નીકળે છે ભારી હડરવેટના વજનની આવે છે અને ભાવ હડરવેટ નોજ થાય છે

કેટલા ફુટનો બાધો	૬	૭	૮	૯	૧૦
કેટલાક નગ નીકળે	૧૪	૧૨	૧૦	-	૮

આ ઉપરાત લોખડની નીચેની ચીજો નો વપરાશ બહુજ જોવામા આવે છે માઇલ્ડ સ્ટીલ, ગોળ ચોરસ સળીઆ, નીમગોળ પાટા, એંગલ્રી, ખ્વીસ, ગાસડી બાધવાની પટી, છાપરા માટે કોરોગેટેડ પતરા, ગાલ્વેનાઇઝડ પ્લેન પતરા, બોભીઆ, રોલ્ડ બીમ, કાસ્ટ આયર્ન અને બીડનો સામાન વીગેરે

૨૯ લાકડ (Wood)

અહી મુંબઇમા લાકડાનો મોટો વેપાર શીવરી ખાતે છે, જયા દરીઆનો કેટલોક ભાગ એક ખાડીના આકારમા બાધી લઇ સ્ટીમરમાથી ઉતરતા લાકડાને તરતા રાખી, વેપારીઓના જુદા જુદા જથ્થાઓ નીમેલા હોય છે ત્યા દોરડાથી બાધીને પોતાનો માલ મારકાની નિશાની કરી રાખવામા આવે છે

લાકડાની મોટી આયાત સિયામ, સ્ટ્રેટસસેટલમેટ તથા રંગુન તેમજ યુરોપના રૂશીઆઆદિ દેશો તથા કાનેડા અને ઓસ્ટ્રેલીઆ કે જયા મોટા મોટા જગલો ઇમારતી લાકડાના આવેલ છે ત્યાથી મોટા બીમો તથા તોતીંગ જેવા સાગના તથા બીજા ભારવટીઆઓ વીગેરે ઘણો માલ સ્ટીમરો દ્વારા મંગાવવામા આવે છે આ સિવાય આપણા દેશમા ગીરના મુલકમા દક્ષીણના અને મધ્ય હીંદના જગલોમા પણ પુષ્કળ લાકડુ થય છે આપણા જીલ્લામા વલસાડ, દહેણુ, દમણ વીગેરે સ્થળોએ વળીઓ વિગેરે પુષ્કળ નીપજે છે તાપ્ટી લાઇનમા સોનગઢ વ્યારાનુ લાકડુ "વિરતર" તરીકે ઓળખાય છે તે ઘણુ સરસ બીમના કરતા ઊંચુ ગણાય છે શીવરીના જથ્થામા ગોળ તથા ચોરસ ભારોટ જેને બીમ કહે છે તેનો જથ્થાબધ માલ જોવામા આવે છે આ સિવાય વાસ-સીલીંગ બોટ, ફલોરીંગ બોટ વીગેરેના વેપારીઓ જુદા છે તે ખડક ઉપર તથા મજગાવના લત્તામા બેસે છે

લાકડાનો હિસાબ બીજે દિવસે દેવાનો ધારો છે જો કે કેટલાક તો તુરત પણ નાણા દેવા માગે તો લઈ શકે વટાવ ટકા ના અરધો કાપી આપે અને સારૂ મોટુ હોય તો ન પણ આપે ગોળ અને ચોરસ લાકડાના હિસાબ જાણવા ઉપયોગી હોવાથી તેની રીત અત્રે આપી છે ઇમારતી ચોરસ લાકડા ટનથી (૫૦ ઘનફુટનો,) ઇમારતી ગોળ લાકડા ખાંડીથી (૨૪ વસાની) અને બાવળના લાકડા મુબઇના ૨૮ મણની ખાડીથી વેચાય છે જે બળતણ તરીકેના ઉપયોગમા આવે છે અને ખાડીના આઠ બોજા ગણે છે

ગોળ લાકડાના હિસાબ કરવાની રીત એવી છે કે—ગોળ લાકડુ જેટલુ લાબુ હોય તેના વચગાળે દોરીથી ભરવુ, તે દોરી જેટલા તસુની થાય તેને ૪ થી ભાગવા ભાગાકારની જે રકમ આવે તેને તેજ રકમવડે ગુણવાથી (સ્કવેર કરવાથી) જે આવે તને લાકડાની કહેલ લબાઈના ગજે ગુણતા ગુણાકાર આવે તે વીશવાસી, તેને ૨૪ ભાગી વસા કરવા અને તે વસાને ૨૮ થી ભાગી ખાડી કરવી પછી કહેલ ભાવથી હિસાબ કરવા લાકડાનુ કોષ્ટક ૨૪ વીસવાસીનો ૧ વસો

૨૪ વસાની ૧ ખાડી

એ મુજબ કરાય છે

દાખલા તરીકે એક ગોળ લાકડુ લાંબુ ગજ ૩૨ છે તેની વચમાની દોરી તસુ ૩૨ ની છે તેના ખાંડી ૧ ના રૂા ૩૬ાા લેખે કેટલા રૂપીઆ?

તો ૩૨-૪=૮×૮= ૬, ૬૪×૩૨=૨૦૪૮ વીસવાસી તેને ૨૪ ભાગતા વસા ૮૫-૮ વી થઇ, ૮૫ ને ૨૪ થી ભાગતા ૩ ખાંડી આવી અને ૧૩ વસા વધ્યા. એટલે ૩ ખાંડી, ૧૩ વસા અને ૮ વીસવસી ને દર રૂા ૩૬ાા લેખે ગુણતા રૂા ૧૨૯। આવ્યા તે હિસાબ સમજવો

ચોરસ લાકડાંના હિસાબ

ચોરસ લાકડા બીમ-બારવટ વીગેરેનો હિસાબ કરવો હોય ત્યારે તેની જાડાઇ અને પહોળાઇના ઇંચનો ગુણાકાર કરી તેને લંબાઇના જે ફુટ હોય તેને ગુણતા જે રકમ આવે તેને ૧૪૪ થી ભાગતા ભાગાકાર આવે તે ઘન ફુટ, અને બાકી રહેલી રકમને ૧૨ થી ભાગતા આવે તે ચોરસ પુટ જાણવા શેષ વધે તે ઇંચ સમજવા તેનુ કોષ્ટક એવુ છે કે—

૧૨ ઇંચનો ૧ ફુટ
૧૨ ફુટનો ૧ ચોરસ (સ્કવેર) ફુટ
૧૨ ચોરસ પુટનો ૧ ઘન (કયુબીક) ફુટ
૫૦ ઘન ફુટનો ૧ ટન

આ તેના માપનુ કોષ્ટક છે તે આવેલા ઘન ફુટના ૫૦ ઘન પુટનો ૧ ટન ગણી કહેલા ભાવે હિસાબ ગણવો જેમકે—

એક બારો બારોટ લાંબો ૩૬ ફુટ અને પહોળો ૧૮ ઇચ, જાડો ૧૬ ઇચ છે તેના ટન એકના રૂા ૧૦૦ લેખે કેટલા રૂપીઆ?

તો ૧૮×૧૬=૨૮૮, ૨૮૮×૩૬=૧૦૩૬૮ ને ભાગ્યા ૧૪૪ થી એટલે ૭૨ ઘન ફુટ આવ્યા તેને ૫૦ થી ભાગતા ૧ા ટન ૯ાા ઘન પુટ થયા તેના દર રૂ ૧૦૦ લેખે રૂા ૧૪૪ આવ્યા તે હિસાબ

બીજો હિસાબ—બારો બારોટ ૧ એક લાંબુ ૨૩ ફુટ, જાડુ ૧૭ ઇચ અને પહોળુ ૧૫ ઇંચ છે તેના ટન એકના રૂ ૭૫ લેખે કેટલા રૂપીઆ?

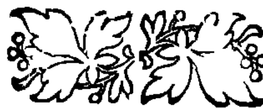
તો ૧૭×૧૫=૨૫૫, તેને ગુણ્યા ૨૩=૫૮૬૫ ને ભાગ્યા ૧૪૪ એટલે ૪૦ ઘન ફુટ અને ૧૦૫ વધ્યા તેને ભાગ્યા ૧૨ એટલે ૮ ચોરસ ફુટ આવતા વધ્યા ૯ તે ઇંચ, એટલે ૪૦ ઘન પુટ ૮ ચોરસ પુટ અને ૯ ઇચ ને ૫૦ થી ભાગતા

ટન ૦।। ।। ઘન ફુ. ૮ ચો ફુ ઇચ તેના દર રૂા ૭૫ લખે રૂા ૬૧) ના એકસઠ અને દોઢ આના થયા તે હિસાબ

હવે જયારે પાટીઆનુ માપ લેવુ હોય ત્યારે ફરખી જાડાઇ, અને હોળાઇના જેટલા પાટીઆ હોય તેની એકદર લબાઇ માપવી. અને પછી હિસાબ ઉપર મુજમ કરવો જેમકે, સાગના પાટીઆ નગ ૨૦ તેની બધાની એકદર લબાઇ ફુટ ૬૦૦ અને દરેક પાટીઆની જાડાઇ ઇચ ૧ાા અને પહોળાઇ ઇચ ૧૮ છે. તેના ટન એકના રૂા ૫૦ લેખે કેટલા રૂપીઆ ?

તો ૧ાા×૧૮ ૨૭ ને ગુણ્યા ૬૦૦ એટલે ૧૬૨૦૦ તેના ઘન ફુટ કરતા ૧૪૪ થી ભાગ્યા એટલે ૧૧૨ાા ઘન ફુટ આવ્યા તેને ૫૦ થી ભાગી ટન કરતા ૨ા ટન આવ્યા તેના દર રૂા ૫૦ લેખે રૂા ૧૧૨ાા થયા તે હિસાબ

લાકડાને માટે મોટા જગલો બરમાના ખાસ પ્રખ્યાત છે જયા દર વરસે પાચ લાખ ટન લાકડુ સાગ, સીસમ, દેવદાર, સુખડ વીગેરે ઘણી જાતના ઈમારતી લાકડાની ઉપજ થાય છે જયા હજારો માઈલમા લાકડાના જબ્બર જગલો આવેલા છે આ ઉપરાત એક બીજું મોટું મથક લાકડાને માટે મલબાર જીલ્લામા નીલાબુર પ્રાતમા આવેલ છે જયા સાગ, શીશમ, કારીમરદ, બીબલો, વેલાપેન, કલપેન, શાજડ, ઇરોડ, જગલી વુડ, સુખડ વીગેરે અનેક તરેહના લકડા મોટા પ્રમાણુમા મલી શકે છે ત્યા આબાના પાટીઆ ૧૪×૧ાા, ૧૨×૨, ૧૨×૧ા વિગેરે સાઇઝના કોડીના ભાવ ઉપર મળે છે કોડીના ગજ ૨૪૦ અને ગજ ૧ના ઇચ ૨૮ આ ત્યાનુ માપ (કાલીકટનુ) છે આ શિવાય સિયામના અને જાવાના જગલોમાર્થી પણ સાગ વિગેરે પુષ્કળ મલી શકે છે કે જયાથી કલકત્તા મોટી આયાત કરે છે રેલ્વેના સ્લીપરો ઉપલા જગલો ખાતેથીજ આવે છે

૩૦ કોલસા (Coal and Charcoal)

મુબઇના વપરાશમા કોલસા એ મુખ્ય દરરોજની ચાલુ ચીજ ગણાય છે કારણકે તે દરેકની જરૂરીઆતની વસ્તુ રહી ઘરોની અદર સગડી વિગેરેમા જે કોલસો બાળવામા આવે છે તે દેશી કોલસો અને તેના જગલોમાથી તૈયાર કરેલો હોય છે તેના ભાવ મુબઇની એકસો પાટી ખાડી અને મણ ઉપર ચાલે છે

પરતુ આ કોલસો મ્હોટા કારખાનામા વપરાતો નથી કારખાનાઓ, મીલો, આગબોટો અને રેલ્વેઓમા જે કોલસો બાળવામા આવે છે તે ખાણુ-માથી કાઢેલો હોય છે હીદુસ્થાનમા કોલસાની ખાણો બગાળા ઇલાકાના કેટલાક ભાગોમા, મદ્રાસ ઇલાકામા, મધ્ય હીદુસ્થાન અને નીઝામના રાજ્યમા, પજાબ અને સીધના પ્રદેશ ઉપરાત બીકાનેર, આસામ, દાર્જીલીગ, આરાકાન, પેગુ વિગેરે બ્રહ્મદેશના પ્રદેશમા પુષ્કળ આવેલી છે તેમા બગાળામા આવેલા ઝરીઆ અને રાણીગજની ખાણોનો કોલસો પ્રખ્યાત છે તેમજ વર્ધા અને નીઝામની ખાણોમાથી નીકળતો કોલસો જી આ પી રેલ્વેમા વપરાય છે આ શિવાય પરદેશમાથી નાતાલ તેમજ ઇગ્લાડ આદિ યુરોપના બીજા મુલકમાથી જે કોલસો આવે છે, તે સસ્તો હોવાથી આ દેશના કારખાનાઓમા વપરાય છે કેમકે કોલસો જે સ્ટીમરોમા લાવવામા આવે તેનુ નુર ઘણુ ઓછુ અને ઓછા ભાવની કીમત પડતી હોવાથી તથા તેમા ગરમીનુ પ્રમાણ (Heat power) ઘણુ રહેતુ હોવાથી ઇગ્લાડ-સ્કોટલેંડનો કોલસો ઊચો ગણવામા આવે છે અને વિશેષ વાપરવામા આવે છે લડાઇ દરમ્યાન કોલસો આવતો બધ થઇ ગયો હતો ત્યારે આપણા દેશનોજ કોલસો વપરાતો હતો

કોલસાનો ઉપયોગ મુખ્યત્વે કરીને રેલ્વેઓ, લોખંડ અને પીતળ વીગેરે ધાતુઓના કારખાના અને ઇજનેરી ખાતાઓ, રૂની, સુતરની અને શણુની મીલો, એડમીરલ્ટી અને ઇન્ડીઅન મરીન ખાતા, ઇંટ અને નળીઆના કારખાના, સ્ટીમરો, ચાના બગીચા, કાગળની મીલો, પોર્ટ ટ્રસ્ટો તથા એવા બીજા ઘણા ખાતાઓ કરી રહ્યા હોવાથી તેની આવક તેમ ખપ પણ વિશેષ જણાય છે લડાઇ દરમ્યાન કોલસાની તગી પડવાને લીધે ઇંટના કકડા જેવા લીલના કકડાઓ કોલસાને બદલે ઉપયોગ કરવાની રીત યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ અને ડેન્માર્કમા જરૂર પડી હતી તથા તે સસ્તા પણ પડયા હતા

કોલસાની ખાણો બગાળા, બીહારમા ઘણી છે અને તે માટે સેકડો "કોલ કંપની" ઊભી થઇ ઉદ્યોગને ખીલવ્યો છે સદરહુ કોલસો બંગાળ નાગપુર અને મદ્રાસ સધર્ન મરાઠા રેલ્વે વાપરે છે હાલમા કટક અને

તાલચેરમા લસાની ખાણો જે ૨૪૦ ચોરસ માઇલ જેટલા કોલસાથી ભરપુર છે તે જમીન થોડા વખતમા ખુલ્લી મુકાશે એમ સને ૧૯૨૨ મા જણાવવામા આવ્યુ હતુ અ કોલસો ખાસ કરીને દક્ષીણ હીંદના કારખાનાઓને ઉપયોગી થઇ પડશે આ સબધમા ઇડીઅન માઈનીગ ફેડરેશનની ઝરીઆની શાખાના સેક્રેટરી પોતાના એક કાગલમા જણાવેલ કે હીદી કારખાનાઓ હીદી કોલસો અને ખાસ કરીને બગાલાના કોલાસાનો ઉપયોગ કરશે તો હીદના ઉદ્યોગને ઘણી મદદ મળશે વળી પરદેશી કોલસા કરતા બંગાલનો કોલસો વધારે સસ્તો પડે છે અને ઉપયોગમા ખર્ચનો પણ બચાવ કરે છે આ ઉપરથી દેશી કોલસો હવે જો દરેક સ્થળે વપરાય તો દેશને રાહત મળે તેમ છે

એકલા હીદુસ્થાનમાજ સને ૧૯૨૦ ની સાલમા આશરે એક કરોડ ચોરાશી લાખ ટનની કુલ પેદાશ થઇ હતી, જેનો સરેરાશ ભાવ ટન દીઠ રૂ ૫-૩-૦ નો રહ્યો હતો, જેનો ઓછામા ઓછો ભાવ સને ૧૯૦૫મા રૂ ૨-૮-૦ નો હતો, પણ લડાઇ પછી કોલસો કાઢવાના ખરચમા વધારો થવાથી મજકુર ભાવ થયેલો હીદનો કોલસો સીલોનમા મોટા પ્રમાણમા વપરાય છે, અને જાપાનના કોલસા સ્ટ્રેઇટસ સેટલમેટમા મુખ્ય વપરાય છે. આ સિવાય કોલસો કાઢનારા દેશોમા મુખ્ય યુનાઇટેડ કીંગ્ડમ, ફ્રાન્સ, જર્મની, આસ્ટ્રેલીઆ યુનાઇટેડ સ્ટેટસ, જાપાન અને સાઉથ આફ્રીકા છે જે મોટા પ્રમાણમા કોલસો કાઢે છે અમેરીકામા વેનીઝુવેલાના એક ભાગમા ૪૦ ચોરસ માઇલના વીસ્તારમા કોલસાની ખાણો આવેલી છે જ્યાથી ૫૬ લાખ ટન કોલસો મળી શકશે, એમ ચાલુ સાલમા બહાર પડયુ છે

મુબઇની બજારમા બગાલ કોલ, સી. પી કોલ, નાતાલ કોલ તથા વીલાયતી કોલ (કાર્ડીફનો) ના ભાવો જુદા જુદા હોય છે કોલસાનો ભાવ તેને કાઢવા ઉપરાત, તેની જાત, વાપરવામા આવતા સચા, ખાણની ઉડાઇ તથા લાવવા લઇ જવાના ખર્ચ ઉપર આધાર રાખે છે હીદુસ્થાનમા હાલમા જે કોલસો કાઢવામા આવે છે, તે બીજા દેશોની સરખામણીમા સપાટીની પાસે છે તેમજ મજુરી સસ્તી છે આ કારણોને લીધે હીંદુસ્થાનનો ખાણ પાસેનો ભાવ રૂ ૫-૩-૦ છે જ્યારે બીજા દેશોના ભાવ ઉચા છે કોલસાની મોટી આયાત મુબઇ કરે છે મુબઇ ૬૨ ટકા, બગાળા ૧૧ ટકા, બર્મા ૨૬ ટકા અને મદ્રાસ ૧ ટકો આથી દેશનો કોલસો મોટે ભાગે દેશજ ખાય છે તો પણ સીલોન અને સ્ટ્રેઇટસ સેટલમેટમા હીન્દનો કોલસો ખાસ ખપે છે

હીદુસ્થાનમા કોલસાની ખાણો એકલા બગાળા ઇલાકામા બરદ્વાન અને

કલકત્તા મહાલમાજ આવેલી છે તેની સખ્યા આશરે ૧૩૫ની છે તે ઉપરાંત પજાબમા ૯, મધ્યપ્રાતમા છીદવાડા, નાગપુર, સબલપુર વીગેરે જગ્યાઓએ મળી ૧૦, આસામમા ૩, દખણ હેદરાબાદમા અને બર્માંમા જુજ પ્રમાણમા છે કોલસાની આયાત હીદમા ૧૯૨૨ ના એપ્રીલથી નવેબર માસ દરમ્યાન બે કરોડ અને પાત્રીસ લાખ રૂપીઆની જુદા જુદા દેશોમાથી થઇને થઇ હતી જ્યારે સને ૧૯૨૧ ના તેજ અરસાના આશરે સાડાત્રણ કરોડ રૂપીઆના કોલસા હીદમા આવ્યા હતા હીદુસ્થાનની કોલસાની ખાણોની ૨૪૪ કુપનીઓ છે; તેમાથી ૨૨૦ કંપનીઓ બ્રોટીશ માલેકીની છે બાકી રહ્યા તે દેશી

આફ્રીકાનો કોલસો દર વરસે સાડાસાત કરોડ રૂપીઆનો હીદમા આયાત થાય છે

૩૧ કાચ (Glass)

કાચ એ ચકમકની રેતી, સોડાખાર અને સીસુ એ ત્રણની મેલવણીનો રસ કર્યાથી બને છે સોડાને બદલે પોટાશ પણ વાપરે છે કાચની જુદી જુદી બનાવટનો માલ જેવો કે શીશીઓ, શીશા, હાડી, ઝુમ્મર તકતા, ચીમનીઓ, અરીસા વિગેરે પુષ્કળ માલ પરદેશથી અત્રે આવે છે જો કે હાલમા આ દેશમા પણ હવે તેના કારખાના પણ ખુલ્યા છે જેમાથી ચીમનીઓ, બગડીઓ, હાડીઓ, તથા બીજો સામાન પણ બની શકે છે તેવા કારખાના કપડવજ, તલેગાવ, વડોદરા, માટુગા, સીવરી વિગેરે સ્થળોએ આવેલા છે તે તથા અન્ય સ્થળોએ આવેલા કારખાનાની હકીકત નીચે આપી છે, પણ મુખ્ય માલ જે આસ્ટ્રીઆ અને જર્મનીથી આવતો હતો તેની જગ્યા લડાઇ દરમ્યાન જાપને લીધી છે જો કે જાપાનનો માલ જર્મની કરતા હલકો ગણાય પણ કીમતમા સસ્તો પડે

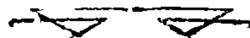
હીદમા કાચ ઈ સ. પૂર્વે બનાવવામા આવતો અને ઘણી ઊંચી જાતના કાચ બનતા એમ લખાણુ છે હાલમા હીદમા ૧૪ કારખાના કાચના મોટા છે તેમા મુબઇ, જબલપુર, અલ્હાબાદ, બીજોઈ, અને અબાલા એ મુખ્ય સ્થળો છે લાહોર, કલકત્તા વિગેરે સ્થળોએ શીશીઓ બને છે તેમજ અરધા ડ્રામથી ૧૨ ઔંસ સુધીની નાની મોટી શીશીઓ યુનાઇટડે પ્રોવીન્સમા આવેલા કીરતપુર ગામમા બનાવવામા આવે છે

મુબઇના કાચના કારખાનાઓ માટે રેતી અલ્હાબાદથી મગાવવમા આવે છે સને ૧૯૦૬મા પહેલું કારખાનુ નીકળ્યુ ત્યારે જાપાનીઓની દેખરેખ હેઠળ નાના છોકરાઓને તાલીમ આપવામા આવી હવે તો કાચના કારખાના હીદના દરેક ભાગમા ફેલાયા છે

પહેલ પાડેલા કાચ ખાસ કરીને ઇગ્લાડ અને બેલ્જીઅમના આવે છે અને બીજી

ચીનો હાડી-જુમ્મન તકતા, અરીસા, ચીમની એો વિગેરે આસ્ત્રીઆ, બેલ્જીઅમ, ફ્રાંસ, ઇગ્લાંડ તેમજ અમેરીકાથી પણ આવે છે બગડીઓ અને મોતી (કીડીઆ) ઈટાલી તથા જાપાનથી આવે છે કાચની બગડીઓ હીંદુસ્થાનમા પણ બને છે, તેના કારખાના કલકત્તા, ઇંદોર, ફીરોજાબાદ, કાનપુર, રંગુન, મદ્રાસ તથા મુબઈમા આવેલા માહિમ ગામમા પણ છે ફરનીચર બનાવવાના કારખાના અલ્હાબાદ, રજપુતાના, યુનાટેડ પ્રોવીન્સના મુરાદાબાદ પ્રાતમા કલકત્તા વીગેરે સ્થળો ઉપરાત ખુદ મુબઇ ઇલાકામા વડોદરા, પચમહાલ, કપડવજ, તલેગાવ, માટુગા, શીવરી, નાયગાવ વીગેરે સ્થળો એ આવેલા છે ચીમનીઓ તો ખાસ માટુગામા અને મુબઈમા પણ બને છે, આ સિવાય કલકત્ત, મદ્રાસ વિગેરે સ્થળો એ પણ બને છે ટકાઉ અને ઊંચી જાત બેલજીએમ, ઇંગ્લીશ જાપાન અને અત્રેની એમ અનુક્રમવાર લેખાય છે બારીના કાચ આવે છે, તે નાના મોટા સાઈઝના પ્રમાણમા પેટી એકમા ઓછા વધુ નગ ભરાય છે જેમકે ૧૯×૧૨ ની સાઈઝના પેટી ૧ મા નગ ૫૦ નીકળે ૧૨×૧૨ ના ૯૦ નીકળે તેમ ભાવ પેર્ટનો થાય છે કાચનો ભાવ હલકો ભારે માલ દરેક દેશની બનાવટ ઉપર આધાર રાખે છે વટાવ ટકા ૨) બે અપાય છે આ ઉપરાત રકાબી પ્યાલાના કારખાના પણ હીદુસ્થાનમા કલકત્તામા ટાલા રોડ ઉપર છે તથા ગ્વાલીઅરમા, કોચીનમા અને મલબારમા પણ નીકળ્યા છે તથા ભાવનગર જેલમા પણ રકાબી પ્યાલા બને છે કાચ ઘણી જાતના આવે છે જેમકે હાંડી, ગ્લાસ, પ્યાલાના કાચ ને **ક્રીસ્ટલગ્લાસ**, તકતા અરીસાના કાચને **ક્રાઉનગ્લાસ**, બારીના કાચને **બ્રોટગ્લાસ**, શીશીઓના કાચને **બોટલગ્લાસ** કહે છે તે સિવાય ચશ્માના, દુરબીનના તથા બીજી ઘણી તરેહના કાચ બને છે કાળા લીલા શીશા બને છે તે વળી મેલી રેતી અને સાબુના મેલમાથી બને છે વળી રગીન કાચ બનાવવા માટે તે બનાવતી વખતે જુદી જુદી જાતની મેળવણી તેમા મેલવે છે, જેમ કે નાગપુર તરફ નીકલતા લાલ પથ્થરની ભૂકી અગર ત્રાબાને તાવીને ટાર્ટરની ભુકી વીગેરેની મેલવણી મેલવીને નાખવાથી લાલ કાચ બને છે, અબરખ બાળીને કરેલી રાખ અને શીશાની રાખ સરખે ભાગે લઇ મુસમા ઘાલી તાપ દેવાથી પીળા રગનો કાચ, કાળી રેતી નાખવાથી કાળા રગનો કાચ, આમ જુદી જુદી મેલવણીથી આસમાની, ચાદી જેવો સફેત, લીલો, જાબુડીઓ વીગેરે જાત જાતના કાચ બનાવી શકાય છે એ ઉપરાત કાચ ઉપર ચિત્ર કાઢવા, કાચ ઉપર કલઇ કરવી, અક્ષર કોતરવા તેની પણ જુદી જુદી રીતિ અને પદ્ધતિઓ છે

કાચ ગાળવા માટે જે વાસણો હોય છે તે લોઢા અને ચુનાના ભેગ શિવાયની પરતુ એલ્યુમીનમ અને રેતીના ભેગવાળી માટીના હોય છે આવી માટી કોલસાની ખાણવાળી જમીનમાથી મળી શકે છે જેમાથી આવા વાસણ અગ્નિના જલદ તાપમા બનાવી શકાય છે

૩૨ કાગળો (Papers)

છાપવાના, લખવાના, પાકીટો બનાવવાના તથા બાંધવાના અને પુંઠાના જાડા કાગળો બનાવવા માટે સને ૧૯૦૭ મા હીંદુસ્થાનમા આઠ મીલો હતી ૩ બંગાળામા, ૩ મુંબઇમા, ૧ જોડીઆ પ્રાતમા, અને ૧ ગ્વાલીઅરમા તે બનાવેલા કાગળની કીંમત ૭૩ લાખ રૂપીઆ હતી, તે સિવાય ૯૫ લાખ રૂપીઆના કાગળ પરદેશથી આયાત થયા હતા

કાગળની આયાત પહેલા ચીનમાથીજ અત્રે થતી તેથી હાલ પણ જે રફ કાગળ આવે છે તે ચીનાઇ કાગળના નામ થી ઓળખાય છે હાલમા મોટા પ્રમાણમા તો ગ્રેટ-બ્રીટન, નોર્વે, જર્મની અને અમેરીકાથી છાપવાના, લખવાના ઇત્યાદિ અનેક જાતના કાગળો આ દેશમા જથ્થાબંધ આવે છે લડાઇ અગાઉ જાપાન પોતાના ઉપયોગ પુરતાજ કાગળ બનાવતુ તે માટે માવો સ્કેન્ડીનેવીઆથી આયાત કરતુ, પણ જર્મન બ્રીટીશ લડાઇ દરમ્યાન જર્મનીનો માલ બંધ થવાથી તે નીકાશ પણ કરતુ થયુ છે ત્યા કાગલના કારખાનાની સંખ્યા ૧૯૧૮ મા ૩૬૦ ની હતી આમાથી મુખ્ય ૧૪ કંપનીઓ તો "જાપાન પેપર મેન્યુફેકચરર્સ એસોસીએશન" નીજ માલેકીની છે લડાઇના વખતમા ઠેઠ સને ૧૯૧૯ સુધી કાગળના ભાવ ઇગ્લાંડ વીગેરે સ્થળોએ પણ એટલા બધા વધી ગયા કે ચોપડીઓ અને ન્યુસપેપરના કાગળો સુદ્ધા મોઘા થઇ ગયા હતા હીંદુસ્થાનમા છાપવાના કાગળનો ભાવ રતલ એકનો લડાઇ અગાઉ સવાબે આના હતો તેના બારઆના બોલાતા થઇ ગયા હતા આપણા દેશમા કાગળોનો ઉપયોગ વિશેષ હોવાથી અને સાધનો પૂરતા હોવાથી આ દિશામા આપણ દેશી કાગળ બનાવવાના હુન્નરની ખીલવણી કરવાની ખાસ જરૂર છે અને તેમા નફો પણ મેળવી શકાય તેમ છે હાલમા આપણા દેશમા અલ્હાબાદમા (અલ્હાબાદ પેપર મીલ્સ), કલકત્તામા (ટીટાઘર પેપર મીલ્સ, બેંગાલ પેપર મીલ્સ અને આસામ પેપર મીલ્સ), સુરતમા (ગાયકવાડ પેપર મીલ્સ), પુનામા (ડેક્કન પેપર મીલ્સ) તથા ગ્વાલીઅરમા (સીંધીઆ પેપર મીલ્સ) અને લખનૌમા (અપર ઇંડીઆ કૂપર પેપર મીલ્સ) તેમજ પુનાલૂર ખાતે (મીનાક્ષી પેપર મીલ્સ) છે. મુંબઇમા ગીરગામ પેપર મીલ બંધ થયા બાદ પદમજી મીલ જ બાકી છે આ ઉપરાંત કાશ્મીર અને ત્રાવણકોરમા મળી બે ચાર મીલો છે આ બધી મીલો ગણીગાંઠીજ જાતો કાગળની બનાવતી હોવાથી તે કાંઇ આખા દેશમા કાગળો પુરા પાડી શકે નહીં આ બાબતમા રોયલ સોસાઇટી ઓફ આર્ટસમા ના હીંદી સરકારના સેલ્યુલોઇડના એક્ષપર્ટ મી રેઇટે પોતાના ભાષણમા કાગળના ઉદ્યોગના સંબંધમા જણાવ્યુ હતુ કે " આખી દુનીયામા કાગળનો વપરાશ દર વરસે એક કરોડ વીશ લાખ ટનનો છે કાગલ બનાવવા માટે ઘાસ વાસ અને સેનેના ચાસીઅ (ખડ) ઉપયોગી થઇ પડે તેમા ઘાસનો મારો બર્મા, બેંગાલ અને સાઉથ

વેસ્ટ ઇંડીઝમાથી દરવરસે એક કરોડ ટન મલી શકે અને આસામમાથી દરવરસે ત્રીસ લાખ ટન સેનેના ઘાસનો માવો મલી શકે તેમ છે તેથી હીંદુસ્થાનમા કાચો માલ એટલો બધો છે કે આખી દુનીઆને વર્ષો સુધી કાગળ પૂરા પાડી શકાય. આ ઉપરથી હીંદના મુડીવાલા આ દિશામા નજર દોડાવે તો, ફાયદાકારક ઉદ્યોગ છે. હીંદુસ્થાનમા કંપનીઓ ઉભી કરી ઊંચા પ્રકારનુ સાંચાકામ મગાવી, સારા એક્ષપર્ટો રાખે તો લાભ ચોકકસ મેળવી શકે ઇગ્લાંડમા જે માલ બને છે તેના ઘરાક દક્ષીણ આફ્રીકા અને આસ્ટ્રેલીઆ પણ છે

આપણે ત્યા હવે જે જુજબાજ અમદાવાદી કાગળ બને છે તે ચોપડા બાંધવાના કામમા પણ પુરા પડતા નથી તે કાગળો બનાવવા માટે ચીથરાને કહોવરાવીને તેને ધોઇ, ઉકાળી ખાંડીને માવો બનાવે છે તે માવો ટાંકીમા નાંખ્યા બાદ સુકવીને તેને ફટકડીનુ પાણી પાઇ ઘુટાવતી ઘુટે છે બ્લોટીંગ પેપર બને છે તેને સરેસનુ પાણી પાવામા આવતુ નથી તેથી શાહી ચુશી શકે છે ફટકડીના પાણીમા કાગળ બોળી સુકવવાથી એવી જાતના કાગળ તેયાર થાય છે કે અગ્નિની પણ અસર તેના ઉપર થતી નથી કાગળો આ દેશમા ઘણી જાતના આયાત થાય છે દાખલા તરીકે લખવાના, છાપવાના, રેપર માટે ચામડા જેવા મજબુત, ગ્લેઝડ, ટ્રેસીંગ, પુઠા માટેના, પાલીસવાળા, કાંકરવાળા, શીલા પ્રેસના છાપવાના, ટોપી કાઢવાના, રગીન, જુદી જુદી તરાહના એમ અનેક જાતો આવે છે, જેમાની ઘણાખરાની હકીકત નીચે આપેલી છે હાલમા જુદા જુદા અનેક કાર્યોમા કાગળની જરૂર પડે છે છાપખાનાઓને અને પુસ્તક પ્રસિદ્ધ કરનારઓ માટે તો તે રોજનો ખોરાક છે કાગળો બનાવવાને એક સચો એક દિવસમા છ થી સાત ગાઉ પહોચે એટલા કાગળ બનાવી શકે છે આવા સેકડો સચાવાળા કારખાનાઓ ગ્રેટબ્રીટનમા, અમેરીકામા, ફ્રાંસ, જર્મની, જાપાન અને બીજા દેશોમા વીજળીક અને વરાળયત્રથી ચાલી રહ્યા છે, છતા કાગળનો તો તોટોજ જણાય છે.

કાગળો બનાવવા માટે જુના લુગડા, રૂ પરાળ, ટાટ, લાકડાનો ભૂકો, વાસ, એસપાર્ટો નામનુ ઘાસ તથા રદી કાગળનો ઉપયોગ થાય છે એ બનાવવા માટે સચાઓ ધોવાના, ખાંડીને માવો બનાવવાના, કાગળ બનાવવાના, તેને દાબવાના, અને ઊની પોલી લાટો ઉપર વીટાળીને સુકવવાના જુદા જુદા સચાઓ હોય છે સુકા થયેલા કાગળો તૈયાર થઇ એક પછી એક ફાળકા ઉપર વીટાય છે આ રીતે થયેલા કાગળને સરેસના પાણીમા બોળીને સુકાવી દે છે, તેથી લખવા જેવા બને છે અમેરીકા અને યુરોપમા કાગળ બનાવવા માટે મોટે ભાગે લાકડાના મેંદા વપરાય છે તે માટે ઉત્તમ પ્રકારનુ સાંચાકામ અને કસાયેલ તથા અનુભવી કામદારોનો ઉપયોગ થતો હોવાથી જે જાતના કાગળો

હીંદમા આયાત થાય છે તેવા કાગળો અહી બનતા નથી લાકડાને વહેરતા જે ભુકો પડે તેને રસાયણી ક્રિયાઓની ઉપયોગમા લેવાથી કાગળ બનાવવામા ઘણી સવળતા પડે છે આ લાકડાનો મેદો મોટે ભાગે સ્વીડન અને નોરવેથી વિશેષ પ્રમાણમા મળે છે, તોપણ રૂશીઆ, કેનેડા, ન્યુફાઉંડલેન્ડ અને જર્મનીમાથી કાચો માલ થોડો થોડો નીકાશ થાય છે કાગળ બનાવવામા ચાઈના કલે, ચાક અને હરસોઠનો ઉપયોગ કરવાથી આરપાર ન જોઈ શકાય તેવા કાગળો બને છે કાચી વસ્તુઓમાથી મળેલા માવાને સાફ કરવાને માટે સોડા, ચૂનો, બ્લીચીંગ પાઉડર ઇત્યાદિ વપરાય છે, અને સફાઇબધ બનાવવા માટે રોઝીન, ગ્લુ, જીલેટીન અને લાહીનો ઉપયોગ કરવામા આવે છે તથા તે ઉપર રગો આણવા માટે કોલટારના રગોનો ઉપયોગ કરાય છે

દુનીઆમા જેટલા કાગળો બને છે તેનો ત્રીજો ભાગ યુનાઇટેટડ સ્ટેટસ બનાવે છે, કેમકે ત્યા તથા કાનેડામા લાકડાનો મેદો અને પાણીની બહુજ સવડ હોય છે તે બને દેશો કાચો માલ ઇગ્લાડ મોકલે છે જેમાથી ઇગ્લાડ કાગળો બનાવે છે હાલમા પૂર્વ આફ્રીકામા આવેલા કેનીઆ સસ્થાનમાથી લાકડાનો માવો પુષ્કળ મળે તેમ હોવાથી ત્યાની સરકારે ટેન્ડરો માગ્યા છે કેનીઆમાં મોટા મોટા જગલો આવેલા છે, તેમા કીકુયુ અને મઉ પ્રાતમા વીસ હજાર ટન માવો દર વરસે મળે એવી વકી છે તેમજ બાબુ વાસમાથી પણ કાગળ બનાવવા માટે તજવીજ ચાલુ છે હાલમા એવી શોધ થઈ છે કે રબરના રેશામાથી કાગળ બની શકે અમેરીકાના હાવાઇના ટાપુમાથી શેરડીના રેશામાથી બનાવેલા કેટલાક જાડા કાગળના નમુના વીલાયત મોકલવામા આવ્યા છે જે પાણીથી ભીંજાય નહીં તેવા હોવાથી તે ઉપયોગી થઇ પડશે એમ મી કીટ્રઝ જણાવે છે

હવે મુખ્ય મુખ્ય કેટલી જાતના કાગળો કયે કયે સ્થળે બને છે અગર ક્યાથી આયાત કરાય છે તથા શુ શું ઉપયોગમાં વપરાય છે તેની ટુકી નોધ આપવી આવશ્યક છે —

૧ **મશીન ફીનીશ અથવા ગ્લેઝડ કાગળો** —આ કાગળો ચાલુ બુક પ્રીન્ટીંગ ઇત્યાદિ કામમા વપરાય છે, અને સારી જાતનો કાગળ લાકડાના માવાથી મુક્ત Woodfree હોય છે, તેથી તે જલદીથી રગ બદલતો નથી કે બટકી જતો નથી

૨ **રફ અથવા ન્યુસના**—(ચીનાઇ તરીકે ઓળખાતા કાગળો) વર્તમાન પત્રો, હેન્ડબીલો, અને એવા પરચુરણ સસ્તા કામો સારૂ વપરાતો કાગળ આ કાગળ મુખ્યત્વે નોર્વે—સ્વીડન, ઓસ્ટ્રીઆ અને કેનેડામા બને છે આપણા દેશમા તેની બનાવટ થતી નથી, કારણ કે હજુ અહીના જગ

લોનો ઉપયોગ કાચો માલ બનાવવાના કામમા કરવામા આવતો નથી, અને પરદેશથી મગાવેલો માવો મોઘો પડી જાય છે વળી તેને લાયકની રાક્ષસી મશીનરી પણ અત્રે નથી અને હાથીના દાતની માફક બહારથી સસ્તી જણાતી આપણા દેશની મજુરી પણ પોષાતી નથી, કારણ કે વીલાયતનો એક મજુર પોતાની જોખમદારીનો ખ્યાલ કરી એક દિવસમા જેટલુ કામ આઠ કલાકમા કરે તેટલુજ કામ (તેના જેવુ સરસ તે થાય કે નહિ તે તો જુદો સવાલ છે) કરવાને આપણને અત્રે ચાર કે છ મજુર રોકવા પડે અને તેમને કદાચ બાર કલાક કામ કરવુ પડે!

આમા રગીન અને સફેત અનેક જાતો આવે છે, અને ઇગ્લાડ એની નિકાશમા આગ્રુ પડયુ નથી કારણ કે તેને માવા સારૂ પરદેશ ઉપર આધાર રાખવો પડે છે વિલાયતમા ઘણાખરા મોટા વર્ત્તમાનપત્રોની પોતાના ખપના કાગળ સારૂ પોતાની કાગળ બનાવવાની સ્વતત્ર મીલો હોય છે

૩ **ફુલ્સકેપ**—અસલના નાજદરબારોમા વિદૂષકોના માથાની ટોપીઓ બનાવવામા આ સાઇઝ કદાચ બહુ અનુકૂલ પડતી હશે, તેથીજ એનુ નામ ફુલ્સકેપ (મૂર્ખાની ટોપી) રાખ્યુ હશે! પણ આપણે સમજીએ છીએ તેની એ કોઇ વિશિષ્ટ જાતના કાગળનુ નહિ, પરતુ સાઇઝ વિશિષ્ટનુ નામ છે અને આ કાગળની સાઇઝ ૧૩ x૧૬½ ઇંચ છે એમા ક્રીમલેડ, ચીકણા, ક્રીમવોવ ઇત્યાદિ જાતો આવે છે તે સર્વે મુખ્યત્વે લખવાનાજ કામમા વપરાય છે, અને તેનુ ખાનદાન પણ Writing paper નુજ છે

૪ **ચોપડાના કાગળો**—અમદાવાદી કાગળોની બનાવટ સબધી હકીકત ઉપર આવી ગઈ છે આ હાથે બનાવવાના કાગળોનો ઉદ્યોગ આપણે ત્યાથી હવે લુપ્તપ્રાય થઇ ગયો છે, છતા અમદાવાદી ચોપડાના કાગળોની એ ખાસ ખુબી હજુ જળવાઇ રહેલી છે કે સળ પાડતા કે ચોળાતા તે કાગળો તે ઠેકાણેથી બટકી જતા નથી જ્યારે વિદેશી કાગળો એટલે અશે એ ગુણમા એની સરખામણી કરી શકતા નથી, છતા હીદ જેવા ગરીબ દેશમા સસ્તા માલનો ઉઠાવ વધુ થઇ શકે, તેથી આસ્ટ્રીઆ અને નોર્વે—કે જ્યાનો માલ બીજા દેશો કરતા માફક દરનો અને ઉત્તમ હોય છે—તે બહુ ચાલુ થઇ ગયો છે. જર્મની પણ તે બનાવે છે, પણ ઉપલા બે દેશો જેટલી તેની કદર કે ખ્યાતિ નથી

આ કાગળ આપણે ત્યા ચીકણા, દક્ષિણ હૈદ્રાબાદમા "રૂપકારી" ઇત્યાદિ નામથી ઓળખાય છે વિલાયતમા તેને Japan simili અથવા Indian account book paper કહે છે વેપારી અકડાઓ, ચીઠ્ઠી પત્રીઓ, હુડીઓ ઇત્યાદિ પરચુરણ કામો માટે એ સાૈથી મજબુત, સરસ અને સુદર કાગળ છે

૫ **બેંક, બોન્ડ ઇત્યાદિ**—ખાસ મજબુત, અને કોપી કાઢવાનુ પાણી લગાડવા પછી પણ નરમ ન પડી જાય, અને લગતા છેકાય કે ફુટી નીકળે નહી, એવી જાતના રંગીન તથા સફેત કાગળો ને બેંક પોસ્ટ કહે છે તેમા સુંદર વૉટર માર્ક પણ હોય છે. એવી જાતો અમેરિકા બનાવે છે જે આપણા દેશમા બહુજ વખણાય છે અને ઇગ્લાંડમા પણ તેની કદર થાય છે બીજે નબરે ઇગ્લીશ માલ આવે છે, પણ તે ભાવમા મોઘો પડે છે, અને હવે તો નોર્વે-સ્વીડન, જર્મની, અને હોલેંડ પણ એની સારી જાતો કાઢે છે

૬ **મેનીફોલ્ડ, ટાઇપરાઇટર, તથા અનીઅન સ્કીન પેપર**—આમા પ્રથમના બે પાતળા પણ Writing paper ની જાતના અને બહુ ચીવટ પ્રકારના કાગળોની જાતો છે, જ્યારે ત્રીજો પણ તેવોજ આવે છે, પણ આપણા આ ગરીબ દેશમા તેની આયાત પોષાતી નથી વળી ભગવાન વિષ્ણુના થાળમાથી ગબડી ગયેલા કાંદા (Onion) ની છાલ જેવા પાતળા અને સુદર તથા મજબુત કાગળનો-કે જેના પરથીજ એનુ એ નામ પડેલુ લાગે છે—હીન્દ જેવા ધર્મચુસ્ત દેશમા બહુ આવકાર ન થાય તો નવાઇ નથી !

૭ **પાર્ચમેંટ પેપર**—શેર સર્ટીફીકેટો, અને કીમતી દસ્તાવેજો ઇત્યાદિ સારૂ વપરાતો મોઘો કાગળ

૮ **લેજર પેપર**—વિલાયતી ચોપડાઓ બાધવા વિગેરે કીમતી કામો સારૂ વપરાતા મોઘા અને મજબુત કાગળની આ જાત છે અને મુખ્યત્વે તેની બનાવટમા ઇગ્લાંડ પ્રમુખસ્થાન ભોગવે છે

૯ **હેંડમેઇડ**—આપણી કરસી નોટોના કાગળોની માફક હાથે બનાવેલા મજબુત અને લેજર પેપર કરતાયે મહત્ત્વના કામ સારૂ વપરાતો કાગળ, કે જે મુખ્યત્વે કરીને ઇગ્લાંડથીજ અત્રે આવે છે

૧૦ **સુપર કેલેંડર્ડ, આઇવરી ફીનીશ, રીયલ આર્ટ, ઇમીટેશન આર્ટ,** વિગેરે—આ સર્વે કાગળો ચિત્રો છાપવાના ઉપયોગમા આવે છે, તેમજ બ્લોકો છાપવા હોય તેવા કેટલોગોને સારૂ પણ મુખ્યત્વે એજ વપરાય છે. આ બધામા "આઇવરી ફીનીશ" કાગળ મજબુતીમા વધુ હોય છે

૧૧ **લીથો, ક્રોમો**—ઇત્યાદિ કાગળો વિના આપણે સુદર લેખકો અને રવિવર્મા આદિ ચિત્રકલાનિપૂણ આર્ટિસ્ટોના અદ્ભુત અને નયનમનોહર ચિત્રોના દર્શન ન કરી શકત

૧૨ **પોસ્ટર પેપર**—દિવાલે ચોટાડવાની જાહેર ખબર ઇત્યાદિ સારૂ ખાસ ઉપયોગમા આવતો કાગળ એમા અનેક જાતો આવે છે, પણ મુખ્યત્વે એક બાજુ રફ (કે જેથી ચોટાડવાને સુગમતા થાય) અને

બીજી બાજુ સુંદર ગ્લેઝડ કે જેથી અનેક રંગોના ચિત્રો સહેલાઇથી છાપી શકાય છે, અને વાર્નિશ લગાડવાથી તે ચિત્રો અત્યંત ચળકતા અને સુંદર દેખાય છે તેની (સરફેસ) સપાટી અત્યંત ગ્લેઝડ હોવાથી બહુજ થોડું વાર્નીશ તે પીએ છે

૧૩ ટીશ્યુ અથવા સીલ્વર પેપર—બહુજ પાતળા અને સફેદ યા રંગીન, પણ સ્વચ્છ અને સુંદર જાતના કાગળોનું આ નામ છે તેના વિના જેમ આદીસોનાના દાગીના આપણને શોભીતા લાગતા નથી, તેમજ પેશાવરથી પીચ પણ અત્રે આવી શકત નહી. વળી પતંગો ઉડાવીને આખો સુધાર વાનું સાધન પણ આપણે કદાચ આ કાગળ વિના મેળવી શકત નહિ !

૧૪ મનીલા, બ્રાઉન, ક્રાફ્ટ—આ બધી કાગળની જાતો Wrapping Papers એટલે માલ પેક કરવાના કાગળોની જાતો છે

૧૫ ડ્રૉઇંગ પેપર—આને કાટ્રીજ પેપર પણ કહે છે તે ડ્રોઇંગ વિગેરેના કામમાં મુખ્યત્વે વપરાય છે

૧૬ સ્ટ્રૉબોર્ડસ—ચોપડીના પુઠા, બાકસો, સુતરના પડિકા, ઇત્યાદિ ઉપયોગમાં આ લેવામાં આવે છે પીળા રંગના આ પુઠાની પેદાશ જર્મની, હાલેંડ અને જાપાનમાંજ મુખ્યત્વે થાય છે આપણે ત્યાં બંગાલમાં હાલમાં આવી એક મીલ કે જેનું નામ The Bengal Pasteboard & Paper Mills છે તે ઉભી થઇ છે પણ તેનો માલ હલકા પ્રકારનો આવતો હોવાથી અને ભાવમાં મોઘો પડતો હોવાથી ખપતો નથી

૧૭ કાર્ડબોર્ડ—બાકસો, ચાલુ પોસ્ટકાર્ડો, ઇત્યાદિ ઉપયોગ સારૂ વપરાતો અને જેની ઉપર લખતા શાહી ફેલાય કે ફુટે નહિ તેવી સરફેસવાલો જાડો સફેદ યા રંગીન કાગળ આમાં આર્ટ સરફેસનો પણ (ચિત્રો સારૂ) આવે છે

૧૮ પેસ્ટેડ બોર્ડ—બોક્ષ બનાવવાના તથા હોઝીઅરી મીલો વિગેરેના કામમાં આવતા સ્ટ્રૉ બોર્ડની ઉપર સફેત અથવા રંગીન ચોટાડેલા કાગલોવાળા પુઠા

૧૯ કવર પેપર—બુકોની ઉપર કાચા પુઠા સારૂ મજબુત કાગળોની ખાસ જરૂર હોય છે કે જે અંદર બીજા કોઇપણ કાગળની મદદ વિના પુસ્તકનું રક્ષણ કરી શકે આ કાગળો ઘીના ભાવ કરતા પણ મોઘા હોઇ શકે કારણ કે તેની સુંદરતા અને મજબુતાઇપરજ પુસ્તકના ખપનો અને સોંદર્યનો આધાર છે આમાં માસિકો પર લગાડાતા સસ્તા કાગળથી તે છેક "સોરાષ્ટ્ર" ની "રસધાર" ના કવર સુધીનો સમાવેશ થાય છે.

૨૦ ફ્લીંટ પેપર—રંગના ડબા, સુતરના પડોકા, ઇત્યાદિ ઉપર સુંદર ચિત્રો સાથે લગાડાતા એક બાજુ રંગીન કાગળો

૨૧ માર્બલ, ઇમીટેશન કલૉથ—ઇ૦ ચોપડીઓના પૂઠા પર કપડાને બદલે જાતજાતના ચોટાડવાના કાગળો

ઉપરના કાગળોમા સ્ટ્રૉબોર્ડ, પેસ્ટેડ બોર્ડ વીગેરે હ દરવેટ ઉપર વેચાય છે કાર્ડ બોર્ડ વિગેરે ગ્રસ ઉપર વેચાય છે, સુપરફેલેડર્ડ, આઇવરી ફીનીશ, રફ, ફુલસકેપ વિગેરે રતલના ઉપર વેચાય છે રીમ ૪૮૦ થી ૫૦૦ કાગળનું આવે છે ગાસડી આશરે ૫૦૦ રતલની થાય છે, પરતુ ગાસડીના કદ સારૂ કશું ખાસ બધારણ નથી છતા એક ટનની ચારથી પાચ ગાસડીઓ બધાઇને આપણા દેશમા આવે છે કાગળમા ચાલુ રીવાજ શેકડાનો વટાવ ટકા બેનો છે

ઉપરના સર્વે કાગળોની જાત "સુદામા પેપર માર્ટ" કે જે મુબઇમા કોટમા જનરલ પોસ્ટ ઓફીસ પાસે છે, તેઓ પરભારા મોટા જથામા આયાત કરતા હોવાથી તેમને ત્યાથી કીફાયત ભાવે મળી શકે છે

ઉપર મુજબ કાગળોમા સાઇઝ એટલે માપ કેવી રીતે આવે છે તેની હકીકત જાણ માટે આપેલ છે

કાગળોની ચાલુ સાઇઝો (સાઇઝ ઇચમાજ સમજવી)

૨૦×૨૭	રૉયલ,	૪૦×૨૭	ડબલ રૉયલ
૨૨×૨૯	સુપરરૉયલ	૨૯½×૪૩	,, સુપરરૉયલ
૧૫×૨૦	ક્રાઉન	૨૦×૩૦	,, ક્રાઉન
૧૭ ×૨૨	ડીમી	, ૨૨½×૩૫	,, ડીમી
૧૩½×૧૬½	ફુલસકૅપ,	૧૬½×૨૬½	,, ફુલસકૅપ
૧૮×૨૩	બેક પોસ્ટ,	૪૦×૪૦	કવૉડ ક્રાઉન
૧૬½×૨૧	લાર્જ પોસ્ટ	૩૫×૪૫	,, ડીમી
		૨૭×૩૪	,, ફુલસકૅપ

લેજર પેપરની સાઇઝો

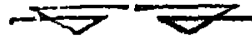
૨૨×૩૦	ઇપીરીયલ	૨૦×૩૧	ડબલ થર્ડ
૧૫½×૨૦	સીંગલ થર્ડ	૨૨½×૩૫	,, સેકડ
૧૭½×૨૨½	,, સેકડ,	૨૬×૩૮	,, ફર્સ્ટ
૧૯×૨૪	,, ફર્સ્ટ,	૧૭×૨૭	,, ફુલસકૅપ
૨૦×૨૮	સુપર રૉયલ		

ચોપડાના કાગળોની સાઇઝો

૨૩×૨૪½	સાહેબખાની ઉર્ફે ખંભાતી
૨૫½×૨૭½	શાસ્તરશાની
૩૩×૨૮	બહાદરખાની,

૨૧×૨૨½ મુરાદશાહી
૧૯×૨૧ વરાના
૧૭×૧૯ બીલીગરા

નોંધ—ઉપલી સાઇઝોમા દેશ અને જાત પ્રમાણે **ઇંચ અર્ધા ઇંચનો** ફેરફાર હોઇ શકે છે ઉદાહરણાર્થ–ડબલ સુપર રૉયલ સાઈઝનો ક્રાફ્ટપેપર હોય તો તેની સાઈઝ ૨૯½×૪૩ ને બદલે ૨૯×૪૪ કે ૨૯×૪૫ હોય છે, અને ડબલ ડીમીની ૨૨½×૩૫ને બદલે ૨૪×૩૬ હોય છે તેમજ રૉયલની સાઈઝ બંગાલ-પંજાબમા ૨૦×૨૭ને બદલે ૨૦×૨૬ હોય છે, ને ઇંગ્લાંડમા તે ૨૦×૨૫જ હોય છે

૩૩ હાથીદાત (Ivory)

હાથીદાતની નીપજ બર્મા, આફ્રીકાના ઘણા ભાગમા તેમાય મુખ્યત્વે કરીને ઇજીપ્તના મોટા ભાગમા અને સીલોન આદિ દેશોમા થાય છે મહીસુર અને દીલ્હી તરફના મુલકો કાઇ નીપજના દેશો કહેવાય નહી, જુજજાજ ઉપજ થાય એટલુજ

અહીં મુબઇમા જે હાથીદાત આવે છે, તે મોટે ભાગે આફ્રીકાથી અને વિલાયતથી આવે છે આફ્રીકાથી આવનાર માલ ગામઠી એટલે નબર કાઢયા વગરનો મીકસ માલ આવે છે તે પાચ રતલથી ૭૦ સીતેર રતલ સુધીના ટુકડા આવે છે વીલાયતથી જે માલ આવે છે તે નબરવાર કટ કરેલો માલ આવે છે જે ચુડીઓના કામમા વપરાય છે આફ્રીકાથી આવનાર મલમાથી ચુડીનો બર કાઢી લઇ બાકીનો ચીન જાપાન અને યુરોપના બીજા ભાગમા મોકલાય છે, જેના રમકડા આદિ ઘણી ચીજો બને છે ચુડીબગના હાથીદાતની ખપત મારવાડ, સીધ, પજાબ અને મુલતાન, ગુજરાત તેમજ કાઠીઆવાડમા થાય છે

દર વરસે હાથી દાત આશરે ૩૦ થી ૩૫ લાખનો માલ આ દેશમા આવે છે અને કુલ પેદાશ સવા બે કરોડને આશરેની ગણાય છે જેમાનો ઘણો ખરો માલ ખાનારા દેશ યુરોપ, અમેરીકા, ચીન અને જાપાન છે

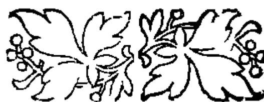
જગબારી હાથી દાત આવે છે તેમા ઘણી જાત આવે છે એક દાતના જુદા જુદા કકડા પાડી તેના ભાવ જુદા જુદા થાય છે કારણ કે હાથીદાતનો છેવટનો ભાગ પોલો નીકળે, વચલો નક્કર નીકળે અને શરૂઆતનો વળી જુદોજ નીકળે, જેને પોલી સુસી, લાટા, તથા ચટ્ટા એમ જુદા જુદા નામ આપેલા હોય છે

એક આખો હાથીદાત હોય તેનો ભાવ હાલ સુરતી મણ ૪૨ા તોલ લેખે રૂ ૩૮૦ થી ૪૫૦ ગણાય છે પણ જુદા જુદા કાપેલા કટકાનો ભાવ મણના ૨૮ રતલના હિસાબે રતલ એકનો ભાવ ગણાય છે જેમકે પોલી મુસી ન ૩ ના રૂ ૮ાા, ન ૪ ના રૂ ૬ા, લાટા ન ૨-૩ ગોળના રૂ ૧૨, ન ૪ ગોળના રૂ ૧૨ા, પોલી ફાકડી ગોળ ન ૪ ના રૂ ૮ાા, ફ્લેટ ફાકડી રૂ ૯ આ મુજબ ગણાય છે

હાથીદાત જેમ બહુ જાડો, ફેરવા, સારો, વગર ફાટેલો હોય તેમ ઉચો ગણાય છે તેમા વગાર ગામને મલમા ૩ા ટકા અને આમા તથા કપેલ માલમા ટકો ૦ા અને દલાલી ટકો ૦ાા કપાય છે માલના નાણા બીજે દિવસે લેવડ-દેવડનો ચાલ છે હાથીદાતના કારખાના જયપુર, મહીસુર, અમૃતસર, મોરબી વીગેરે સ્થળોએ છે જ્યા સુદર ચીજો તરેહવાર મળે છે બનાવટી હાથીદાતની બનાવેલી ચીજો બજારમા વેચાય છે, પણ તે અસલ હાથીદાત નહી તે બનાવટી હાથીદાત સેલ્યુલોઇડ જે કાગળ, કપુર અને દુધની મલાઈની બને છે, તેમાથી બનાવાય છે તે ઉપરાત કાસ્ટીક લાઇમ અને પ્લાસ્ટર ઓફ પારીસની બીજી વસ્તુઓ સાથે મેળવણીથી બની શકે છે પણ અત્રે ઉપયોગી હકીકત ન હોવાથી આપી નથી

હાથીદાત ઉપર લાલ, કસુબી, લીલો, પીળો, વાદળી વીગેરે જે જે રગ ચડાવવા હોય તેને લીબુના રસમા ચોવીશ કલાક રાખી તે તે જાતના રગ ચઢાવવાની પદ્ધતિ મુજબ રગ ચઢાવી શકાય છે

હાથીદાતને નરમ પાડવો હોય તો પાચ ઔસ પાણીમા એક ઔસ સુરાખારનો તેજાબ (Nitric-acid) નાખી તેનુ મિશ્રણ કરીને તેમા ત્રણથી સાત દિવસ સુધી હાથીદાતને ડુબાડી રાખ્યો હોય તો તે નરમ બની શકે છે

૩૪ હુંડી (Bill of Exchange)

હુંડી બે જાતની ગણાય છે એક દેશી રીતની હુંડી તે શરાફ ધારાની હુંડી અને બીજી પરદેશની હુંડી જે દરેક લાઇનોના પરદેશના વેપાર ઉપર આધાર રાખે છે, તેનુ મ્હોટુ કામકાજ બેંકો સાથેજ થાય છે

પરદેશની અગર વીલાયતની હુંડી કે જેનુ કામકાજ બેંકો સાથેજ કરવામા આવે છે તેનુ બજાર કોટમા ફ્લોરા ફાઉન્ટન આગલ છે જ્યા દલાલો, વેપારીને બજાર ભાવથી હુંડી બેંકમાથી અપાવે છે અને વેચી પણ આપે છે તથા કલેકશનમા પણ મુકાવી આપે છે વીલાયત અને અમેરીકા તથા દુનીઆના જુદા જુદા દેશોના ચલણ મુજબ દરેક હુંડીના નામ જુદા જુદા હોય છે જેમકે અમેરીકાનો લંડન ઉપરની હુંડીનો ડાલરમા ભાવ તે અમેરીકન કેસરેટ કહેવાય છે, ઇંગ્લાડની હુંડી જે પૌંડ, શીલીંગ પેન્સની હોય છે, તે સ્ટર્લીંગ હુંડી કહેવાય છે તેવી રીતે બધા દેશના ચલણનુ સમજવુ કયા કયા દેશમા કયુ કયુ ચલણ ચાલે છે તે નીચેની હકીકત ઉપરથી સમજાશે તેમજ સ્ટર્લીંગ હુંડીઆમણની ગણત્રીએ લગાઇ પહેલા જ્યારે ભાવો સ્થિર હતા ત્યારે મૂળ કીમત શુ લેખાતી તે પણ તે ઉપરથી જણાશે

દેશનુ નામ	ચલણનું નામ.	તે ચલણના નાના અશનું નામ	તે ચલણની સામાન્ય કીમત આશરે કેટલી પેની ગણાય ?	
હીંદુસ્થાન	રૂપીઓ	૧૬ આના	૧૬	પેની
જાપાન	યેન	૧૦૦ સેન	૨૪॥	,,
શાંઘાઇ	ટેલ	૧૦૦ કાશ	૩૨	,,
હોંગકોંગ	ડાલર	૧૦૦ સેન્ટસ	૧૧॥।	,,
સીંગાપુર	,,	,,	૨૮	,,
ન્યુયોર્ક (અમેરીકા)	,	,	૪૯ ‒	,,
કાનેડા	,	,,	,,	,,
મેક્સીકો	,,	,	૨૪॥	,,
મનીલા	,	,,	૨૪	,,
મેન્ટેવીડીઓ	,,	,,	૫૧	,,
બ્રાઝીલ	મીલરેસ	૧૦૦૦ રેસ	૧૬	,,
પોરતુગાલ	ઈસ્કુદ	૧૦૦૦ રેસ	૫૩।	,,
સ્પેન	પેસેટા	૧૦૦ સેન્ટીમુમ	૯॥	,,

ગ્રેટબ્રીટન	પોંડ	૨૦ શીલીંગ	૨૪૦	પેની
ફ્રાંસ	ફ્રાંક	૧૦૦ સેન્ટીમીસ	૯ાા	,,
જર્મની-પોલાંડ	માર્ક	૧૦૦ ફેનીજ	૧૧ાા	,,
બેલ્જીઅમ	ફ્રાંક	૧૦૦ સેન્ટીમીસ	૯ાા	,,
હોલાંડ	ફ્લોરીન	૧૦૦ સેન્ટ	૧૯ાા	,,
સ્વીડન	ક્રોન	૧૦૦ ઓરે	૧૩ા	,,
આસ્ટ્રીયા-હંગરી	,,	૧૦૦ હેલર	૧૦	,,
સ્વીટઝર્લાંડ	ફ્રેંક	૧૦૦ સેન્ટીમીસ	૯ાા	,,
ઇટાલી	લાયરા	૧૦૦ સેન્ટીસંમી	,,	,,
ગ્રીસ	ડ્રકમય	૧૦૦ લેપ્ટા	,,	,,
બેલગ્રેડ	દીનાર	૧૦૦ પરાસ	,,	,,
બુકારેસ્ટ	લેઇ	૧૦૦ બાની	,,	,,
સોફિઆ	લેવા	૧૦૦ સ્ટોટીકી	,,	,,
તુર્કસ્તાન	પીઆસ્ટર	૪૦ પારાસ	૨)≡	,,
મીસર	,,	૧૦ મીત્રીમીસ	૨ાા	,,
વાલપારૈસો	પેસુ	૧૦૦ સેન્ટાવુસ	૧૮	,,

આ પ્રમાણે દરેક દેશનુ ચલણ તથા મૂલ સ્થાયી કીંમત જણાવી છે એ કે હાલમા તો તે દરેક ચલણના ભાવમા મોટા ફેરફાર થઈ ગયા છે જેની હકીકત આગળ આવશે

સોનાનુ બજાર અમેરીકન ક્રોસ ઉપર ચાલે છે, ચાંદીનુ બજાર ચીનની હુંડી ઉપર ચાલે છે તેમ કાપડ, સુતર અને બીજા બજારો લંડનની હુંડી ઉપર આધાર રાખે છે, કારણકે જે જે દેશનો માલ આયાત અગર નીકાશ થયો હોય, તે તે દેશના નાણા, બજાર ભાવ મુજબ ભરવાના હોય છે અગર લેવાના હોય છે જેવાકે વીલાયતી કાપડ વીલાયતથી, લંડનથી, આવે તો તેના નાણા પવનથી ભરવાના હોય છે જર્મનીના નાણા માર્કસથી ભરવાના હોય છે પારીસના ફ્રાંકના હિસાબે ભરવાના હોય છે, ચીનના રેશમી કાપડના ટેલથી ભરવાના હોય છે, અને જાપાનના યેનથી ભરવાના હોય છે એટલે જે ચલણમા સોદો કરવો હોય તે ભાવથી હુંડીના ભાવ ગણાય છે જેથી દરેક બજારોના હુંડીના ભાવ જાણવા જરૂર પડે છે, તે દલાલો જણાવે છે પરંતુ એકંદરે હુંડીનો મોટો આધાર લંડનના બજાર ઉપર એટલે પવનની હુંડી જે સ્ટર્લીંગ હુંડી તરીકે ઓળખાય છે તે ઉપર રહે છે કેમકે ગ્રેટબ્રીટન, પારીસ, કે ન્યૂયોર્કથી જે માલ આવે અગર તે તે સ્થળે જે માલ નીકાશ થાય તેની હુંડી બેંક મારફતે મુખ્યત્વે કરીને પોંડ, શીલીંગ અને

પેમમાજ કરાય છે, તેથી તે નાણા, બજાર ભાવે ભરવાના હોય અગર ડોકયુમેન્ટથી લેવાના હોય તે બેક ધારા મુજબ દલાલો કામ કરી આપે છે આવી હુંડીમા તરતની, તારની મુદતની, કલેકશનની એમ ભેદ છે તારની હુંડી ટી ટી કહેવાય, તુરતની ડી ડી (દર્શનીય) કહેવાય, અને મુદતની તે ત્રણ માસની, છ માસની એમ માસવાર ગણાય જેના નાણા તારથી અપાવવા હોય અગર બેક ઉપરના તારના જવાબથી લેવાના હોય તે ટી. ટ (T T) એટલે **તારની** હુંડી કહેવાય જે હુંડીના ફર્સ્ટ ઓફ એકસચેન્જ, સેકન્ડ ઓફ એકસચેન્જ અગર "સોલા" તરીકે હોય (એટલે હુંડી અને પેઠ, અગર એવી હુંડીના કાઢેલા ટકા કે જેને ડ્રાફટસ કહે છે) તે રજુ કર્યેથી પેમ મળે છે તેને on Demand (દેખાડ કરે કે તરતજ મળે તેવી) એટલે **દર્શણીય હુંડી** કહે છે, તેના બજાર ભાવે નાણા અપાય, લેવાય છે આ ઉપરાંત જે હુંડી 30 days sight 60 days sight વિગેરેની હેય એટલે દેખાડ થયા પછી તેના નાણા ૩૦ દિવસે કે ૬૦ દિવસે હુંડીમા જણાવ્યા મુજબ મુદતે આપવા લેવાના હોય તે **મુદતની હુંડી** કહેવાય છે અગ્રેજીમા તેને "સઇટ બીલ" કહે છે, તે હુંડીમા જણાવેલા દિવસ ઉપરાંત વધારાના દિવસ જેને Days of grace કહે છે તે દરમ્યાન નાણા ભરી શકાય છે આ ઉપરાત કેટલીક હુંડી એટલે "બીલ" કલેકશનની પણ હોય છે એટલે માલના ડોકયુમેટ (માલનુ ભરતીઉ, બીલ ઓફ લેડીગ અને વીમા પલીસા) આપીને સાથે નાણાનું થતુ બીલ અપાય, અને જેના નાણા ભરપાઇ થયેથી વસુલ મળી શકે અને ત્યાસુધી બેકમા પડી રહે તે હુંડીનુ નામ B/C (એટલે Bill of Collection) વસુલ થયે નાણા મળે તેવી હુંડી કહેવાય છે પરતુ તેજ બીલ ઉપર બેક પોતે લેનાર અગર વેચનારની શાખ ઉપર નાણા (ચાલુ ભાવ મુજબ વ્યાજ લઇને) આપે તો B/D (એટલે Bill of Discount) "વટાવેલી હુંડી" કહેવાય છે ઉપરના દરેક બીલોમા બેંકના લેવાના અને વેચવાના ભાવમા ફેરફાર રહેલો હોય છે જેમકે —

		શી પે આની	
તારની હુંડી	(ટી ટી)	૧—૪—૯	(બેકનો વેચવાનો ભાવ હોય તો લેવાનો ૧-૪-૧૧ની આસપાસનો હોય)
દરશની ,,	(ડી ડી)	૧—૪-૧૦	(બેકનો વેચવાનો ભાવ હોય તો લેવાનો ભાવ ૧-૪-૧૨ની આસપાસનો હોય)
ત્રણ માસની ,,	(બી સી)	૧—૪-૧૫	વેચવા લેવાના આશરે બબે આના ઓછા વધુ સમજી લેવા
ડીસકાઉટ ત્રણ માસની	(બી ડી)	૧—૫—૩	

આ મુજબ એકો અગર હુંડીનો વેપાર કરનારી પેઢીઓ લેવા વેચવાના જરૂરીઆત અને ગરજ મુજબ ભાવમા વધુ ઓછો ફેર રાખી શકે છે કેટલો ફેર રહેવો તેનુ કાઇ ચોક્કસ બધારણ ન હોય

હુંડીના આ જે ભાવ જણાવ્યા તે લંડન ઉપરની હુંડીના અત્રે મુંબઇની બજારના ભાવ જણાવ્યા, તેવી રીતે ન્યુયોર્કની, પારીસની, આફ્રીકાની વીગેરેની હુંડીના ભાવો પણ બોલાય છે તે ઉપરાંત જાપાનીશ યેનના, અમેરીકન ડોલરના, જર્મની માર્કના, પારીસ ફ્રાંકના, શાંઘાઈ, સીંગાપુર, હોંગકોંગ, બેલ્જીઅમ, સ્વીડનના ક્રાઉનના તથા એક પવનના ફ્રાંક કેટલા તે દરેક ચલણના હાજર તથ હુંડીઆમણના ભાવ બજારમા બોલાય તે મુજબ લે વેચ પુષ્કળ થાય છે

દરેક હુંડીના ભાવ જેવી કે બીલ કલેકશન તારની હુંડી (ટી ટી) બીલ કલેકશન તુરતની હુંડી (ડી ડી) ત્રણ મસની હુંડી, છ માસની હુંડી વીગેરેના ભાવ એક માર્ફતે માલુમ પડે છે અને સોદા થઇ શકે છે મોટે ભાગે સ્ટર્લીંગ હુંડીઆમણનો ખપ વિશેષ માલુમ પડે છે જેથી તેના હિસાબ કેવી રીતે ગણાય છે તેની રીત નીચે મુજબ બતાવી છે આ રીતથી વેપારીઓને ગણતા વખત લાગે તેથી અને તેમા ભુલ થવા સભવ હોવાથી હુંડીઆમણના તૈયાર હિસાબ હોય તે બુકનો ઉપયોગ કરે છે, જેમા તુરતજ જવાબ મળી શકે છે ચાલુ બજારને ઉપયોગી હુંડીઆમણ શી ૧–૩ાા થી ૧–૬ાા સુધી લેખાય જે આ પુસ્તકમા આપવામા આવેલ છે, તે સર્વેને ઉપયોગી થઇ પડશે લડાઈના વખત દરમ્યાન અને ત્યાર પછી હુંડીઆમણ શી ૨–૬ અને ૨–૧૧ સુધી પહોચ્યુ હતુ કે જે વખતે આપણી નામદાર સરકારે સોનુ તોલા એકના રૂ ૧૯) ના ભાવે ટેન્ડરો બહાર પાડેલા હતા અને "રીવર્સ કાઉન્સીલ બીલો" ઉઘાડયા હતા આવો સમય કાઈકજ વખતે આવી શકે છે

વીલાયતની હુંડી એટલે સ્ટર્લીંગ હુંડીના હિસાબ ગણવાની રીત એવી છે કે —

૧ પોંડ	૨૦ શીલીંગ
૧ શીલીંગ	૧૨ પેની
૧ પેની	૧૬ આની

આ મુજબ ગણતા મૂળ રકમ જેટલા પવન, શીલીંગ પેની કે આની હોય તેના ઉપરના કોષ્ટક મુજબ આની કરવી, પછી હુંડીનો બજાર ભાવ જે શીલીંગ પેની અને આની કહ્યો હોય તેના પણ આની કરવી અને તે રકમ વડે ઉપલી રકમને ભાગતા જે આવે તે રૂપીઆ જાણવા, શેષ વધે તેને ૧૬

ગુણી આના કરવા, ભાગતા આના આવશે, અને ૧૨ ગુણી ભાગતા પાઈ આવશે તેમા ધ્યાનમા એટલુજ રાખવાનુ કે જો ભાવમા આની ન હોય તો બધી પેન્સજ રાખી ઉપર મુજબ હિસાબ ગણવો દાખલો —

૧૮૦ પવનના દર શીલીંગ ૧-૩-૧૧ (એટલે ૧ શીલીંગ ૩ પેની અને ૧૧ આની) ના ભાવે કેટલા રૂપીઆ ? તો

૧૮૦ ને ૨૦ ગુણતા ૩૬૦૦ શીલીંગ, તેને ૧૨ ગુણતા ૪૩,૨૦૦ પેની થઇ અને ૧૬ ગુણતા ૬,૯૧,૨૦૦ આની થઇ તેને ૧-૩-૧૧ એટલે ૧૨+૩=૧૫ પેની તેની આની કરતા ગુણવા ૧૬=૨૪૦ આની થઈ તેમા ૧૧ ઉમેરતા ૨૫૧ નો સરવાળો થયો તે વડે ઉપની રકમને ભાગતા ૨૭૫૩ આવ્યા તે રૂપીઆ, બાકી વધ્યા (શેષ) ૧૯૭ તેને ૧૬ ગુણી ૨૫૧ થી ભાગતા ૧૨ આના આવ્યા, અને શેષ ૧૪૦ રહ્યા તેને ૧૨ ગુણી ૨૫૧ થી ભાગતા ૬॥ પાઈ આવી, તેથી ૧૮૦ પવનના ૧-૩$\frac{૧૧}{૧૬}$ લેખે રૂા ૨૭૫૩-૧૨-૬ પાઇ ઉપજ્યા

ઘણી વખતે આનીથી પણ ઓટો ભાવ હોય છે અરધી આની પાઆની અને તેથી પણ ઓછો હોય છે જેમકે ૧-૩$\frac{૭}{૩૨}$ લેખે ૧૦૦ પૌંડના કેટલા રૂપીઆ થાય ? તો ૧૬ ને બદલે ૩૨ ગુણવા એટલે ૧૦૦×૨૦×૧૨×૩૨=૭,૬૮,૦૦૦ તેને ૧-૩-૭/૩૨ એટલે ૧૨+૩=૧૫×૩૨=૪૮૦+૭=૪૮૭ થી ભાગતા રૂા ૧૫૭૭ આવ્યા તે જવાબ

આ તો હુંડીના નાણા કર્યા કહેવાય, પણ કેટલીક વખતે નાણા આપી પરદેશની હુડી લેવાની હોય છે (જેને ડરાફ કઢાવવો કહે છે) એટલે રૂપીઆ વટાવી પવન શીલીગ પેન્સનો ડરાફ (હુંડી) કઢાવી બીડવો હોય તો તેનો હિસાબ ઉલટી રીતે ગણવો જોઇએ એટલે—

ભાવ જે ચાલતો હોય તેની શીલીંગની આની કરવી અને તે વડે કહેલા રૂપીઆને ગુણી જે ગુણાકાર આવે તેને ૧૬ ભાગતા પેન્સ, ૧૨ ભાગી શીલીંગ અને ૨૦ ભાગી પાઉન્ડ એમ અનુક્રમે કરવા જેમકે રૂપીઆ ૧૨૫૫ા ની વીલાયતની હુડી કરાવવી છે તેના દર શી ૧-૫-૨ લેખે કેટલા પવનની હુડી થશે ?

તો ૧×૧૨=૧૨+૫=૧૭×૧૬=૨૭૨+૨=૨૭૪ આની થઇ હવે ૧૨૫૫ા ને ૨૭૪ થી ગુણતા ૩,૪૪,૦૦૭ આવ્યા તેને ૧૬ ભાગતા ૨૧૫૦૦$\frac{૭}{૧૬}$ પેની થઇ, ૨૧,૫૦૦ ને ૧૨ ભાગતા ૧૭૯૧$\frac{૮}{૧૨}$ શીલીગ થઇ, અને ૧૭૯૧ ને ૨૦ થી ભાગતા ૮૯$\frac{૧૧}{૨૦}$ પવન થયા એટલે ૮૯ પૌંડ ૧૧ શીલીગ અને ૮$\frac{૭}{૧૬}$ પેની થયા તે જવાબ

આપણા દેશમા સ્ટર્લીંગ હુડીના ભાવ મુખ્યત્વે કરીને લંડન અને પરદેશો

માતેની આયાત નીકાશ ઉપર વધારે આધાર રાખે છે એટલે હીદમા આયાતનો વેપાર વિશેષ પ્રમાણમા હોય, અને નીકાશનો વેપાર ઓછા પ્રમાણમા હોય, તથા નાણાની સગવડતા હોય તો હુડીનુ બજાર તેજીમા ન આવી શકે એટલે ૧-૩-૯ દાખલા તરીકે ભાવ હોય તો તેથી ઉપરના ધોરણ મુજબ વધે નહી પરંતુ નરમ રહે

વળી આ દેશનુ હુડીઆમણ સને ૧૮૯૨ થી ૧૯૧૭ સુધી ૧૬ પેનીનો રૂપીઓ ગણાતો હોવાથી સ્થિર હતુ તે પાછુ ધીમે ધીમે અસ્થિર જણાવા લાગ્યુ અને બધા બજારો ઉપર અસર કરી આ હુડીનો ભાવ પરદેશોની સાથે સ્થિર કરવાને "મુબઇની દેશી વેપારી ચૅમ્બર" બે ઉપાયો સુચવે છે (૧) નવા રૂપીઆ પાડવા નહી (૨) અને અવેજ વગરની નોટોની રકમ સરકારી મહેસુલમાથી ભરી આપવી આ ઉપાયો પછી હીદમા દુકાળો નહી હોય તો આયાત કરતા નીકાશ વધારે થશે તે વેળા હીદના ચલણમા સીક્કાની જેટલી જરૂર હશે તેટલી સોનાના સીક્કાથી પુરાશે (૧૯૨૨ ના આગસ્ટ) વળી હુડીઆમણ ખોટી રીતે વધાર વાથી હીદી વેપારીઓને અને પરદેશી માલ આયાત કરનારાઓને ભારે ખોટમા ઉતરવુ પડયુ, દરેક જાતના યાંત્રિક ધધા ઉપર સામટી અસર થઈ, અને ફળ રૂપે વેપાર પડી ભાગ્યા, અને જો કે કારૂસલાઉ ફતેહ થઇ એમ લડનનુ ફાઇને ન્શ્યલ ટાઇમ્સે પોતાના ૧૯૨૨ ના સપ્ટેબરના અકમા વિગત પૂર્વક વર્ણન કરેલ છે

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પૌંડના રૂપીઆ) શિ ૧-૩॥ પે થી શિ ૧-૩॥ પે ०॥। આનો સુધી

રકમ	૧-૩$\frac{૧}{૨}$ (૧-૩॥)			૧-૩$\frac{૩૩}{૬૪}$ (૧-૩॥ ०।			૧-૩$\frac{૧૭}{૩૨}$ (૧-૩॥ ०॥)			૧-૩$\frac{૩૫}{૬૪}$ (૧-૩॥ ०॥।)		
	રૂા	આ	પૈ	રૂા	આ	પૈ	રૂા	આ	પૈ	રૂા	આ	પૈ
પેન્સ ૧	૦	૧	૦ ૩૮	૦	૧	૦ ૩૭	૦	૧	૦ ૩૬	૦	૧	૦ ૩૫
૨	૦	૨	૦ ૭૭	૦	૨	૦ ૭૪	૦	૨	૦ ૭૨	૦	૨	૦ ૬૯
૩	૦	૩	૧ ૧૬	૦	૩	૧ ૧૨	૦	૩	૧ ૦૮	૦	૩	૧ ૪૯
૫	૦	૫	૧ ૯૩	૦	૫	૧ ૮૭	૦	૫	૧ ૮૧	૦	૫	૧ ૭૫
૬	૦	૬	૨ ૩૨	૦	૬	૨ ૨૪	૦	૬	૨ ૧૭	૦	૬	૨ ૯૮
શિ ૧	૦	૧૨	૪ ૬૪	૦	૧૨	૪ ૪૯	૦	૧૨	૪ ૩૪	૦	૧૨	૪ ૧૯
૨	૧	૮	૯ ૨૯	૧	૮	૮ ૯૯	૧	૮	૮ ૬૯	૧	૮	૮ ૩૯
૩	૨	૫	૧ ૯૩	૨	૫	૧ ૪૮	૨	૫	૧ ૦૩	૨	૫	૦ ૫૮
૪	૩	૧	૬ ૫૮	૩	૧	૫ ૯૮	૩	૧	૫ ૩૮	૩	૧	૪ ૭૮
૫	૩	૧૩	૧૧ ૨૨	૩	૧૩	૧૦ ૪૭	૩	૧૩	૯ ૭૩	૩	૧૩	૮ ૯૮
૬	૪	૧૦	૩ ૮૭	૪	૧૦	૨ ૯૭	૪	૧૦	૨ ૦૭	૪	૧૦	૧ ૧૮
૭	૫	૬	૮ ૫૧	૫	૬	૭ ૪૬	૫	૬	૬ ૪૨	૫	૬	૫ ૩૭
૮	૬	૩	૧ ૧૬	૬	૨	૧૧ ૯૬	૬	૨	૧૦ ૭૬	૬	૨	૯ ૫૭
૯	૬	૧૫	૫ ૮૦	૬	૧૫	૪ ૪૫	૬	૧૫	૩ ૧૧	૬	૧૫	૧ ૭૭
૧૦	૭	૧૧	૧૦ ૪૫	૭	૧૧	૮ ૯૫	૭	૧૧	૭ ૪૬	૭	૧૧	૫ ૯૬
૧૯	૧૪	૧૧	૪ ૭૫	૧૪	૧૧	૧ ૪૧	૧૪	૧૦	૧૦ ૫૭	૧૪	૧૦	૭ ૭૪
પૌંડ ૧	૧૫	૭	૮ ૯૦	૧૫	૭	૫ ૯૦	૧૫	૭	૨ ૧૨	૧૫	૬	૧૧ ૯૩
૨	૩૦	૧૫	૫ ૮૦	૩૦	૧૪	૧૧ ૮૧	૩૦	૧૪	૫ ૮૪	૩૦	૧૩	૧૧ ૮૭
૩	૪૬	૭	૨ ૭૦	૪૬	૬	૫ ૭૨	૪૬	૫	૮ ૭૬	૪૬	૪	૧૧ ૮૧
૪	૬૧	૧૪	૧૧ ૬૧	૬૧	૧૩	૧૧ ૬૩	૬૧	૧૨	૧૧ ૬૮	૬૧	૧૧	૧૧ ૭૫
૫	૭૭	૬	૮ ૫૧	૭૭	૫	૫ ૫૪	૭૭	૪	૨ ૬૦	૭૭	૨	૧૧ ૬૯
૬	૯૨	૧૪	૫ ૪૨	૯૨	૧૨	૧૧ ૪૫	૯૨	૧૧	૫ ૫૨	૯૨	૯	૧૧ ૬૩
૭	૧૦૮	૬	૨ ૩૨	૧૦૮	૪	૫ ૩૬	૧૦૮	૨	૮ ૪૫	૧૦૮	૦	૧૧ ૫૭
૮	૧૨૩	૧૩	૧૧ ૨૨	૧૨૩	૧૧	૧૧ ૨૭	૧૨૩	૯	૧૧ ૩૭	૧૨૩	૭	૧૧ ૫૧
૯	૧૩૯	૫	૮ ૧૨	૧૩૯	૩	૫ ૧૮	૧૩૯	૧	૨ ૨૯	૧૩૮	૧૪	૧૧ ૪૫
૧૦	૧૫૪	૧૩	૫ ૦૩	૧૫૪	૧૦	૧૧ ૦૯	૧૫૪	૮	૫ ૨૧	૧૫૪	૫	૧૧ ૩૯
૨૦	૩૦૯	૧૦	૧૦ ૦૬	૩૦૯	૫	૧૦ ૧૮	૩૦૯	૦	૧૦ ૪૩	૩૦૮	૧૧	૧૦ ૭૯
૩૦	૪૬૪	૮	૩ ૦૯	૪૬૪	૦	૯ ૨૮	૪૬૩	૯	૩ [illegible]	૪૬૩	૧	૧૦ ૧૯
૪૦	૬૧૯	૫	૮ ૧૨	૬૧૮	૧૧	૮ ૩૭	૬૧૮	૧	૮ ૮૬	૬૧૭	૭	૯ ૫૮
૫૦	૭૭૪	૩	૧ ૧૬	૭૭૩	૬	૭ ૪૬	૭૭૨	૧૦	૨ ૦૭	૭૭૧	૧૩	૮ ૯૮
૬૦	૯૨૯	૦	૬ ૧૯	૯૨૮	૧	૬ ૫૬	૯૨૭	૨	૭ ૨૮	૯૨૬	૩	૮ ૩૮
૭૦	૧૦૮૩	૧૩	૧૧ ૨૨	૧૦૮૨	૧૨	૫ ૬૫	૧૦૮૧	૧૧	૦ ૫૦	૧૦૮૦	૯	૭ ૭૭
૮૦	૧૨૩૮	૧૧	૪ ૨૫	૧૨૩૭	૭	૪ ૭૫	૧૨૩૬	૩	૫ ૭૨	૧૨૩૪	૧૫	૭ ૧૭
૯૦	૧૩૯૩	૮	૯ ૨૯	૧૩૯૨	૨	૩ ૮૪	૧૩૯૦	૧૧	૧૦ ૯૩	૧૩૮૯	૫	૬ ૫૭
૧૦૦	૧૫૪૮	૬	૨ ૩૨	૧૫૪૬	૧૩	૨ ૯૩	૧૫૪૫	૪	૪ ૧૫	૧૫૪૩	૧૧	૫ ૯૬
૨૦૦	૩૦૯૬	૧૨	૪ ૬૪	૩૦૯૩	૧૦	૫ ૮૭	૩૦૯૦	૮	૮ ૩૦	૩૦૮૭	૬	૧૧ ૯૩
૩૦૦	૪૬૪૫	૨	૬ ૯૬	૪૬૪૦	૭	૮ ૮૦	૪૬૩૫	૧૩	૦ ૪૫	૪૬૩૧	૨	૫ ૯૦
૪૦૦	૬૧૯૩	૮	૯ ૨૯	૬૧૮૭	૪	૧૧ ૭૪	૬૧૮૧	૧	૪ ૬૧	૬૧૭૪	૧૩	૧૧ ૮૭
૫૦૦	૭૭૪૧	૧૪	૧૧ ૬૧	૭૭૩૪	૨	૨ ૬૮	૭૭૨૬	૫	૮ ૭૬	૭૭૧૮	૯	૫ ૮૪
૧૦૦૦	૧૫૪૮૩	૧૩	૧૧ ૨૨	૧૫૪૬૮	૪	૫ ૩૬	૧૫૪૫૨	૧૧	૫ ૫૨	૧૫૪૩૭	૨	૧૧ ૬૯
૨૦૦૦	૩૦૯૬૭	૧૧	૧૦ ૪૫	૩૦૯૩૬	૮	૧૦ ૭૩	૩૦૯૦૫	૬	૧૧ ૦૫	૩૦૮૭૪	૫	૧૧ ૩૯

નોંધ —એક પૈના ભાગાકાર કરતા ફક્ત બેજ આકડા દેસીમલના આપ્યા છે.

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પૌંડના રૂપીઆ) શિ ૧-૩॥~ થી શિ ૧-૩॥ ~।।। આના સુધી.

રકમ	૧-૩$\frac{૯}{૧૬}$ (૧-૩॥~)			૧-૩$\frac{૧૯}{૩૨}$ (૧-૩॥ ~।)			૧-૩$\frac{૩૯}{૬૪}$ (૧-૩॥ ~॥)			૧-૩$\frac{૫}{૮}$ (૧-૩॥ ~।।।)		
	રૂ	આ	પૈ	રૂ.	આ.	પૈ	રૂ	આ	પૈ.	રૂ	આ.	પૈ.
પેન્સ ૧	૦	૧	૦.૩૩	૦	૧	૦.૩૨	૦	૧	૦.૩૧	૦	૧	૦.૩૦
૨	૦	૨	૦.૬૭	૦	૨	૦.૬૫	૦	૨	૦.૬૨	૦	૨	૦.૬૦
૩	૦	૩	૧.૦૧	૦	૩	૦.૯૭	૦	૩	૦.૯૩	૦	૩	૦.૯૦
૫	૦	૫	૧.૬૮	૦	૫	૧.૬૨	૦	૫	૧.૫૬	૦	૫	૧.૫૦
૬	૦	૬	૨.૦૨	૦	૬	૧.૯૪	૦	૬	૧.૮૭	૦	૬	૧.૮૦
શિ. ૧	૦	૧૨	૪.૦૪	૦	૧૨	૩.૮૯	૦	૧૨	૩.૭૫	૦	૧૨	૩.૬૦
૨	૧	૮	૮.૦૯	૧	૮	૭.૭૯	૧	૮	૭.૫૦	૧	૮	૭.૨૦
૩	૨	૫	૦.૧૪	૨	૪	૧૧.૬૯	૨	૪	૧૧.૨૫	૨	૪	૧૦.૮૧
૪	૩	૧	૪.૧૯	૩	૧	૩.૫૯	૩	૧	૩.૦૦	૩	૧	૨.૪૧
૫	૩	૧૩	૮.૨૪	૩	૧૩	૭.૪૯	૩	૧૩	૬.૭૫	૩	૧૩	૬.૦૧
૬	૪	૧૦	૦.૨૮	૪	૯	૧૧.૩૯	૪	૯	૧૦.૫૦	૪	૯	૯.૬૨
૭	૫	૬	૪.૩૩	૫	૬	૩.૨૯	૫	૬	૨.૨૬	૫	૬	૧.૨૨
૮	૬	૨	૮.૩૮	૬	૨	૭.૧૯	૬	૨	૬.૦૧	૬	૨	૪.૮૨
૯	૬	૧૫	૦.૪૩	૬	૧૪	૧૧.૦૯	૬	૧૪	૯.૭૬	૬	૧૪	૮.૬૩
૧૦	૭	૧૧	૪.૪૮	૭	૧૧	૨.૯૯	૭	૧૧	૧.૫૧	૭	૧૧	૦.૦૩
૧૯	૧૪	૧૦	૪.૯૧	૧૪	૧૦	૨.૦૯	૧૪	૯	૧૧.૨૭	૧૪	૯	૮.૪૬
પૌંડ ૧	૧૫	૬	૮.૯૬	૧૫	૬	૫.૯૯	૧૫	૬	૩.૦૩	૧૫	૬	૦.૦૭
૨	૩૦	૧૩	૫.૯૨	૩૦	૧૨	૧૧.૯૮	૩૦	૧૨	૬.૦૬	૩૦	૧૨	૦.૧૪
૩	૪૬	૪	૨.૮૮	૪૬	૩	૫.૯૮	૪૬	૨	૯.૦૯	૪૬	૨	૦.૨૧
૪	૬૧	૧૦	૧૧.૮૫	૬૧	૯	૧૧.૯૭	૬૧	૯	૦.૧૨	૬૧	૮	૦.૨૮
૫	૭૭	૧	૮.૮૧	૭૭	૦	૫.૯૬	૭૬	૧૫	૩.૧૫	૭૬	૧૪	૦.૩૬
૬	૯૨	૮	૫.૭૮	૯૨	૬	૧૧.૯૬	૯૨	૫	૬.૧૮	૯૨	૪	૦.૪૩
૭	૧૦૭	૧૫	૨.૭૪	૧૦૭	૧૩	૫.૯૫	૧૦૭	૧૧	૯.૨૧	૧૦૭	૧૦	૦.૫૦
૮	૧૨૩	૫	૧૧.૭૧	૧૨૩	૩	૧૧.૯૫	૧૨૩	૨	૦.૨૪	૧૨૩	૦	૦.૫૭
૯	૧૩૮	૧૨	૮.૬૭	૧૩૮	૧૦	૫.૯૪	૧૩૮	૮	૩.૨૭	૧૩૮	૬	૦.૬૪
૧૦	૧૫૪	૩	૫.૬૩	૧૫૪	૦	૧૧.૯૩	૧૫૩	૧૪	૬.૩૦	૧૫૩	૧૨	૦.૭૨
૨૦	૩૦૮	૬	૧૧.૨૭	૩૦૮	૧	૧૧.૮૭	૩૦૭	૧૩	૦.૬૦	૩૦૭	૮	૧.૪૪
૩૦	૪૬૨	૧૦	૪.૯૧	૪૬૨	૨	૧૧.૮૧	૪૬૧	૧૧	૬.૯૦	૪૬૧	૪	૨.૧૬
૪૦	૬૧૬	૧૩	૧૦.૫૫	૬૧૬	૩	૧૧.૭૫	૬૧૫	૧૦	૧.૨૦	૬૧૫	૦	૨.૮૮
૫૦	૭૭૧	૧	૪.૧૯	૭૭૦	૪	૧૧.૬૯	૭૬૯	૮	૭.૫૦	૭૬૮	૧૨	૩.૬૦
૬૦	૯૨૫	૪	૯.૮૩	૯૨૪	૫	૧૧.૬૩	૯૨૩	૭	૧.૮૦	૯૨૨	૮	૪.૩૨
૭૦	૧૦૭૯	૮	૩.૪૬	૧૦૭૮	૬	૧૧.૫૭	૧૦૭૭	૫	૮.૧૦	૧૦૭૬	૪	૫.૦૪
૮૦	૧૨૩૩	૧૧	૯.૧૦	૧૨૩૨	૭	૧૧.૫૧	૧૨૩૧	૪	૨.૪૦	૧૨૩૦	૦	૫.૭૬
૯૦	૧૩૮૭	૧૫	૨.૭૪	૧૩૮૬	૮	૧૧.૪૫	૧૩૮૫	૨	૮.૭૦	૧૩૮૩	૧૨	૬.૪૮
૧૦૦	૧૫૪૨	૨	૮.૩૮	૧૫૪૦	૯	૧૧.૩૯	૧૫૩૯	૧	૩.૦૦	૧૫૩૭	૮	૭.૨૦
૨૦૦	૩૦૮૪	૫	૪.૭૭	૩૦૮૧	૩	૧૦.૭૯	૩૦૭૮	૨	૬.૦૧	૩૦૭૫	૧	૨.૪૧
૩૦૦	૪૬૨૬	૮	૧.૧૫	૪૬૨૧	૧૩	૧૦.૧૯	૪૬૧૭	૩	૯.૦૧	૪૬૧૨	૯	૯.૬૨
૪૦૦	૬૧૬૮	૧૦	૯.૫૪	૬૧૬૨	૭	૯.૫૯	૬૧૫૬	૫	૦.૦૨	૬૧૫૦	૨	૪.૮૨
૫૦૦	૭૭૧૦	૧૩	૫.૯૨	૭૭૦૩	૧	૮.૯૯	૭૬૯૫	૬	૩.૦૩	૭૬૮૭	૧૧	૦.૦૩
૧૦૦૦	૧૫૪૨૧	૧૦	૧૧.૮૫	૧૫૪૦૬	૩	૫.૯૮	૧૫૩૯૦	૧૨	૬.૦૬	૧૫૩૭૫	૬	૦.૦૭
૨૦૦૦	૩૦૮૪૩	૫	૧૧.૭૧	૩૦૮૧૨	૬	૧૧.૯૬	૩૦૭૮૧	૯	૦.૧૨	૩૦૭૫૦	૧૨	૦.૧૪

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પૌંડના રૂપીઆ) શિ ૧-૩ા≈ થી શિ ૧-૩ા ≈ાા આના સુધી.

રકમ		૧-૩$\frac{૫}{૮}$ (૧-૩ા≈)			૧-૩$\frac{૪}{૬}\frac{૧}{૪}$ (૧-૩ા≈ા)			૧ ૩$\frac{૨}{૩}\frac{૧}{૨}$ (૧-૩ા≈.ા)			૧-૩$\frac{૪}{૬}\frac{૩}{૪}$ (૧-૩ા≈ ા		
		રૂા	આ	પૈ.	રૂા	આ	પૈ	રૂા	આ	પૈ.	રૂા	આ.	પૈ.
પેન્સ	૧	૦	૧	૦.૨૮	૦	૧	૦ ૨૭	૦	૧	૦ ૨૬	૦	૧	૦ ૨૫
	૨	૦	૨	૦ ૫૭	૦	૨	૦ ૫૫	૦	૨	૦ ૫૨	૦	૨	૦ ૫૦
	૩	૦	૩	૦ ૮૬	૦	૩	૦ ૮૨	૦	૩	૦ ૭૯	૦	૩	૦.૭૫
	૫	૦	૫	૧ ૪૪	૦	૫	૧ ૩૭	૦	૫	૧ ૩૧	૦	૫	૧ ૨૫
	૬	૦	૬	૧.૭૨	૦	૬	૧.૬૫	૦	૬	૧ ૫૮	૦	૬	૧.૫૦
શિ.	૧	૦	૧૨	૩ ૪૫	૦	૧૨	૩ ૩૦	૦	૧૨	૩ ૧૬	૦	૧૨	૩ ૦૧
	૨	૧	૮	૬ ૯૧	૧	૮	૬ ૬૧	૧	૮	૬ ૩૨	૧	૮	૬ ૦૩
	૩	૨	૪	૧૦.૩૬	૨	૪	૯ ૯૨	૨	૪	૯ ૪૮	૨	૪	૯ ૦૪
	૪	૩	૧	૧.૮૨	૩	૧	૧.૨૩	૩	૧	૦ ૬૪	૩	૧	૦ ૦૬
	૫	૩	૧૩	૫ ૨૮	૩	૧૩	૪ ૫૪	૩	૧૩	૩ ૮૦	૩	૧૩	૩ ૦૭
	૬	૪	૯	૮ ૭૩	૪	૯	૭ ૮૫	૪	૯	૬ ૯૬	૪	૯	૬ ૦૯
	૭	૫	૬	૦.૧૯	૫	૫	૧૧ ૧૬	૫	૫	૧૦ ૧૩	૫	૫	૯ ૧૦
	૮	૬	૨	૩ ૬૪	૬	૨	૨ ૪૭	૬	૨	૧ ૨૯	૬	૨	૦ ૧૨
	૯	૬	૧૪	૭ ૧૦	૬	૧૪	૫ ૭૭	૬	૧૪	૪ ૪૫	૬	૧૪	૩ ૧૩
	૧૦	૭	૧૦	૧૦.૫૬	૭	૧૦	૯ ૦૮	૭	૧૦	૭ ૬૧	૭	૧૦	૬ ૧૪
	૧૯	૧૪	૯	૫.૬૬	૧૪	૯	૨ ૮૬	૧૪	૯	૦ ૦૭	૧૪	૮	૯ ૨૮
પૌંડ	૧	૧૫	૫	૯.૧૨	૧૫	૫	૬ ૧૭	૧૫	૫	૩ ૨૩	૧૫	૫	૦ ૨૯
	૨	૩૦	૧૧	૬.૨૪	૩૦	૧૧	૦ ૩૪	૩૦	૧૦	૬ ૪૬	૩૦	૧૦	૦ ૫૯
	૩	૪૬	૧	૩ ૩૬	૪૬	૦	૬ ૫૨	૪૫	૧૫	૯ ૭૦	૪૫	૧૫	૦ ૮૯
	૪	૬૧	૭	૦ ૪૮	૬૧	૬	૦ ૬૯	૬૧	૫	૦.૯૩	૬૧	૪	૧ ૧૯
	૫	૭૬	૧૨	૯ ૬૦	૭૬	૧૧	૬ ૮૬	૭૬	૧૦	૪.૧૬	૭૬	૯	૧ ૪૯
	૬	૯૨	૨	૬ ૭૨	૯૨	૧	૧ ૦૪	૯૧	૧૫	૭ ૪૦	૯૧	૧૪	૧ ૭૯
	૭	૧૦૭	૮	૩ ૮૪	૧૦૭	૬	૭ ૨૧	૧૦૭	૪	૧૦ ૬૩	૧૦૭	૩	૨ ૦૯
	૮	૧૨૨	૧૪	૦ ૯૬	૧૨૨	૧૨	૧ ૩૯	૧૨૨	૧૦	૧ ૮૬	૧૨૨	૮	૨ ૩૯
	૯	૧૩૮	૩	૧૦ ૦૮	૧૩૮	૧	૭ ૫૬	૧૩૭	૧૫	૫ ૧૦	૧૩૭	૧૩	૨ ૬૯
	૧૦	૧૫૩	૯	૭ ૨૦	૧૫૩	૭	૧ ૭૩	૧૫૩	૪	૮ ૩૩	૧૫૩	૨	૨ ૯૯
	૨૦	૩૦૭	૩	૨.૪૦	૩૦૬	૧૪	૩ ૪૭	૩૦	૯	૪ ૬૭	૩૦૬	૪	૫ ૯૮
	૩૦	૪૬૦	૧૨	૯.૬૦	૪૬૦	૫	૫ ૨૧	૪૫૯	૧૪	૧ ૦૦	૪૫૯	૬	૮ ૯૭
	૪૦	૬૧૪	૬	૪ ૮૦	૬૧૩	૧૨	૬ ૯૫	૬૧૩	૨	૯ ૩૪	૬૧૨	૮	૧૧ ૯૬
	૫૦	૭૬૮	૦	૦.૦૦	૭૬૭	૩	૮ ૬૯	૭૬૬	૭	૫.૬૭	૭૬૫	૧૧	૨ ૯૫
	૬૦	૯૨૧	૯	૭ ૨૦	૯૨૦	૧૦	૧૦ ૪૨	૯૧૯	૧૨	૨ ૦૧	૯૧૮	૧૩	૫ ૯૪
	૭૦	૧૦૭૫	૩	૨ ૪૦	૧૦૭૪	૨	૦.૧૬	૧૦૭૩	૦	૧૦ ૩૪	૧૦૭૧	૧૫	૮ ૯૩
	૮૦	૧૨૨૮	૧૨	૯.૬૦	૧૨૨૭	૯	૧ ૯૦	૧૨૨૬	૫	૬ ૬૮	૧૨૨૫	૧	૧૧ ૯૨
	૯૦	૧૩૮૨	૬	૪.૮૦	૧૩૮૧	૦	૩ ૬૪	૧૩૭૯	૧૦	૩ ૦૧	૧૩૭૮	૪	૨ ૯૧
	૧૦૦	૧૫૩૬	૦	૦.૦૦	૧૫૩૪	૭	૫ ૩૮	૧૫૩૨	૧૪	૧૧ ૩૫	૧૫૩૧	૬	૫ ૯૧
	૨૦૦	૩૦૭૨	૦	૦.૦૦	૩૦૬૮	૧૪	૧૦ ૭૬	૩૦૬૫	૧૩	૧૦ ૭૦	૩૦૬૨	૧૨	૧૧ ૮૨
	૩૦૦	૪૬૦૮	૦	૦ ૦૦	૪૬૦૩	૬	૪ ૧૪	૪૫૯૮	૧૨	૧૦ ૦૫	૪૫૯૪	૩	૫ ૭૩
	૪૦૦	૬૧૪૪	૦	૦ ૦૦	૬૧૩૭	૧૩	૯ ૫૩	૬૧૩૧	૧૧	૯ ૪૧	૬૧૨૫	૯	૧૧ ૬૪
	૫૦૦	૭૬૮૦	૦	૦ ૦૦	૭૬૭૨	૫	૨ ૯૧	૭૬૬૪	૧૦	૮ ૭૬	૭૬૫૭	૦	૫ ૫૫
	૧૦૦૦	૧૫૩૬૦	૦	૦ ૦૦	૧૫૩૪૪	૧૦	૫ ૮૨	૧૫૩૨૯	૫	૫ ૫૩	૧૫૩૧૪	૦	૧૧ ૧૦
	૨૦૦૦	૩૦૭૨૦	૦	૦.૦૦	૩૦૬૮૯	૪	૧૧ ૬૫	૩૦૬૫૮	૧૦	૧૧ ૦૬	૩૦૬૨૮	૧	૧૦ ૨૦

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પોંડના રૂપીઆ) શિ ૧-૩ાા≡ થી શિ ૧-૩ાા≡ાા આના સુધી.

રકમ		૧-૩$\frac{૧૧}{૧૬}$ (૧-૩ાા≡)			૧-૩$\frac{૪૫}{૬૪}$ (૧-૩ાા≡ા)			૧-૩$\frac{૨૩}{૩૨}$ (૧-૩ાા≡ાા)			૧-૩$\frac{૪૭}{૬૪}$ (૧-૩ાા≡ાાા)	
	રૂા	આ	પૈ	રૂા,	આ,	પૈ,	રૂા,	આ,	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ,
પેન્સ ૧	૦	૧	૦.૨૩	૦	૧	૦.૨૨	૦	૧	૦.૨૧	૦	૧	૦.૨૦
૨	૦	૨	૦.૪૭	૦	૨	૦.૪૫	૦	૨	૦.૪૨	૦	૨	૦.૪૦
૩	૦	૩	૦.૭૧	૦	૩	૦.૬૮	૦	૩	૦.૬૪	૦	૩	૦.૬૦
૫	૦	૫	૧.૧૯	૦	૫	૧.૧૩	૦	૫	૧.૦૭	૦	૫	૧.૦૧
૬	૦	૬	૧.૪૩	૦	૬	૧.૩૬	૦	૬	૧.૨૮	૦	૬	૧.૨૧
શિ. ૧	૦	૧૨	૨.૮૬	૦	૧૨	૨.૭૨	૦	૧૨	૨.૫૭	૦	૧૨	૨.૪૩
૨	૧	૮	૫.૭૩	૧	૮	૫.૪૪	૧	૮	૫.૧૫	૧	૮	૪.૮૬
૩	૨	૪	૮.૬૦	૨	૪	૮.૧૬	૨	૪	૭.૭૨	૨	૪	૭.૨૯
૪	૩	૦	૧૧.૪૭	૩	૦	૧૦.૮૯	૩	૦	૧૦.૩૦	૩	૦	૯.૭૨
૫	૩	૧૩	૨.૩૪	૩	૧૩	૧.૬૧	૩	૧૩	૦.૮૮	૩	૧૩	૦.૧૫
૬	૪	૯	૫.૨૧	૪	૯	૪.૩૩	૪	૯	૩.૪૫	૪	૯	૨.૫૮
૭	૫	૫	૮.૦૭	૫	૫	૭.૦૫	૫	૫	૬.૦૩	૫	૫	૫.૦૧
૮	૬	૧	૧૦.૯૪	૬	૧	૯.૭૮	૬	૧	૮.૬૧	૬	૧	૭.૪૪
૯	૬	૧૪	૧.૮૧	૬	૧૪	૦.૫૦	૬	૧૩	૧૧.૧૮	૬	૧૩	૯.૮૭
૧૦	૭	૧૦	૪.૬૮	૭	૧૦	૩.૨૨	૭	૧૦	૧.૭૬	૭	૧૦	૦.૩૦
૧૯	૧૪	૮	૬.૫૧	૧૪	૮	૩.૭૨	૧૪	૮	૦.૯૮	૧૪	૭	૧૦.૧૮
પોંડ ૧	૧૫	૪	૯.૩૭	૧૫	૪	૬.૪૪	૧૫	૪	૩.૫૩	૧૫	૪	૦.૬૧
૨	૩૦	૯	૬.૭૪	૩૦	૯	૦.૮૭	૩૦	૮	૭.૦૬	૩૦	૮	૧.૨૩
૩	૪૫	૧૪	૪.૧૧	૪૫	૧૩	૭.૩૪	૪૫	૧૨	૧૦.૫૯	૪૫	૧૨	૧.૮૫
૪	૬૧	૩	૧.૪૮	૬૧	૨	૧.૭૯	૬૧	૧	૨.૧૨	૬૧	૦	૨.૪૭
૫	૭૬	૭	૧૦.૮૫	૭૬	૬	૮.૨૩	૭૬	૫	૫.૬૫	૭૬	૪	૩.૦૯
૬	૯૧	૧૨	૮.૨૨	૯૧	૧૧	૨.૬૮	૯૧	૯	૯.૧૮	૯૧	૮	૩.૭૧
૭	૧૦૭	૧	૫.૫૯	૧૦૬	૧૫	૯.૧૩	૧૦૬	૧૪	૦.૭૧	૧૦૬	૧૨	૪.૩૩
૮	૧૨૨	૬	૨.૯૬	૧૨૨	૪	૩.૫૮	૧૨૨	૨	૪.૨૪	૧૨૨	૦	૪.૯૫
૯	૧૩૭	૧૧	૦.૩૩	૧૩૭	૮	૧૦.૦૨	૧૩૭	૬	૭.૭૭	૧૩૭	૪	૫.૫૭
૧૦	૧૫૨	૧૫	૯.૭૦	૧૫૨	૧૩	૪.૪૭	૧૫૨	૧૦	૧૧.૩૦	૧૫૨	૮	૬.૧૯
૨૦	૩૦૫	૧૫	૭.૪૧	૩૦૫	૧૦	૮.૯૫	૩૦૫	૫	૧૦.૬૧	૩૦૫	૧	૦.૩૯
૩૦	૪૫૮	૧૫	૫.૧૧	૪૫૮	૮	૧.૪૩	૪૫૮	૦	૯.૯૨	૪૫૭	૯	૬.૫૮
૪૦	૬૧૧	૧૫	૨.૮૨	૬૧૧	૫	૫.૯૧	૬૧૦	૧૧	૯.૨૩	૬૧૦	૨	૦.૭૮
૫૦	૭૬૪	૧૫	૦.૫૨	૭૬૪	૨	૧૦.૩૮	૭૬૩	૬	૮.૫૪	૭૬૨	૧૦	૬.૯૮
૬૦	૯૧૭	૧૪	૧૦.૨૩	૯૧૭	૦	૨.૮૬	૯૧૬	૧	૭.૮૪	૯૧૫	૩	૧.૧૭
૭૦	૧૦૭૦	૧૪	૭.૯૩	૧૦૬૯	૧૩	૭.૩૪	૧૦૬૮	૧૨	૭.૧૫	૧૦૬૭	૧૧	૭.૩૭
૮૦	૧૨૨૩	૧૪	૫.૬૪	૧૨૨૨	૧૦	૧૧.૮૨	૧૨૨૧	૭	૬.૪૬	૧૨૨૦	૪	૧.૫૭
૯૦	૧૩૭૬	૧૪	૩.૩૪	૧૩૭૬	૮	૪.૨૯	૧૩૭૪	૨	૫.૭૭	૧૩૭૨	૧૨	૭.૭૬
૧૦૦	૧૫૨૯	૧૪	૧.૦૫	૧૫૨૮	૫	૮.૭૭	૧૫૨૬	૧૩	૫.૦૮	૧૫૨૫	૫	૧.૯૬
૨૦૦	૩૦૫૯	૧૨	૨.૧૦	૩૦૫૬	૧૧	૫.૫૫	૩૦૫૩	૧૦	૧૦.૬૬	૩૦૫૦	૧૦	૩.૯૩
૩૦૦	૪૫૮૯	૧૦	૩.૧૫	૪૫૮૫	૧	૨.૩૨	૪૫૮૦	૮	૩.૨૪	૪૫૭૬	૧૫	૫.૮૯
૪૦૦	૬૧૧૯	૮	૪.૧૦	૬૧૧૩	૬	૧૧.૧૦	૬૧૦૭	૫	૮.૩૨	૬૧૦૧	૪	૭.૮૬
૫૦૦	૭૬૪૯	૬	૫.૨૫	૭૬૪૧	૧૨	૭.૮૮	૭૬૩૪	૩	૧.૪૦	૭૬૨૬	૯	૯.૮૩
૧૦૦૦	૧૫૨૯૮	૧૨	૧૦.૫૧	૧૫૨૮૩	૯	૩.૭૬	૧૫૨૬૮	૬	૨.૮૧	૧૫૨૫૩	૩	૭.૬૬
૨૦૦૦	૩૦૫૯૭	૯	૯.૦૩	૩૦૫૬૭	૨	૭.૫૨	૩૦૫૩૬	૧૨	૫.૬૩	૩૦૫૦૬	૭	૩.૩૨

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પૌંડના રૂપીઆ) શિ ૧–૩॥ થી શિ. ૧–૩.॥ પૈ. ૦॥ આના સુધી

રકમ		૧–૩⅞ (૧–૩॥)			૧–૩$\frac{૬૭}{૬૪}$ (૧–૩॥ ૦।)			૧–૩$\frac{૨૫}{૩૨}$ (૧–૩॥ ૦॥)			૧–૩$\frac{૫૧}{૬૪}$ (૧–૩॥ ૦।।।)	
		રૂ,	આ.	પૈ.	રૂ,	આ,	પૈ,	રૂ,	આ	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ,
પેન્સ	૧	૦	૧	૦ ૧૯	૦	૧	૦ ૧૭	૦	૧	૦ ૧૬	૦	૧	૦ ૧૫
	૨	૦	૨	૦ ૩૮	૦	૨	૦ ૩૫	૦	૨	૦ ૩૩	૦	૨	૦ ૩૦
	૩	૦	૩	૦ ૫૭	૦	૩	૦.૫૩	૦	૩	૦ ૪૯	૦	૩	૦ ૪૬
	૫	૦	૫	૦ ૯૫	૦	૫	૦ ૮૯	૦	૫	૦ ૮૩	૦	૫	૦ ૭૭
	૬	૦	૬	૧.૧૪	૦	૬	૧ ૦૭	૦	૬	૦ ૯૯	૦	૬	૦ ૯૨
શી	૧	૦	૧૨	૨ ૨૮	૦	૧૨	૨ ૧૪	૦	૧૨	૧ ૯૯	૦	૧૨	૧ ૮૫
	૨	૧	૮	૪ ૫૭	૧	૮	૪.૨૮	૧	૮	૩ ૯૯	૧	૮	૩ ૭૦
	૩	૨	૪	૬ ૮૫	૨	૪	૬.૪૨	૨	૪	૫ ૯૮	૨	૪	૫ ૫૫
	૪	૩	૦	૯ ૧૪	૩	૦	૮.૫૯	૩	૦	૭.૯૮	૩	૦	૭ ૪૦
	૫	૩	૧૨	૧૧ ૪૨	૩	૧૨	૧૦.૭૦	૩	૧૨	૯.૯૮	૩	૧૨	૯ ૨૫
	૬	૪	૯	૧ ૭૧	૪	૯	૦.૮૪	૪	૮	૧૧.૯૭	૪	૮	૧૧ ૧૧
	૭	૫	૫	૪ ૦૦	૫	૫	૨.૯૮	૫	૫	૧ ૮૭	૫	૫	૦ ૯૬
	૮	૬	૧	૬ ૨૮	૬	૧	૫.૧૨	૬	૧	૩ ૯૬	૬	૧	૨ ૮૧
	૯	૬	૧૩	૮ ૫૭	૬	૧૩	૭.૨૬	૬	૧૩	૫ ૯૬	૬	૧૩	૪.૬૬
	૧૦	૭	૯	૧૦ ૮૫	૭	૯	૯.૪૦	૭	૯	૭ ૯૬	૭	૯	૬ ૫૧
	૧૯	૧૪	૭	૭.૪૩	૧૪	૭	૪ ૬૭	૧૪	૭	૧ ૯૨	૧૪	૬	૧૧ ૧૮
પૌંડ	૧	૧૫	૩	૯ ૭૧	૧૫	૩	૬ ૮૧	૧૫	૩	૩ ૯૨	૧૫	૩	૧ ૦૩
	૨	૩૦	૭	૭ ૪૨	૩૦	૭	૧ ૬૨	૩૦	૬	૭ ૮૪	૩૦	૬	૨ ૦૬
	૩	૪૫	૧૧	૫ ૧૪	૪૫	૧૦	૮ ૪૪	૪૫	૯	૧૧ ૭૬	૪૫	૯	૩ ૦૯
	૪	૬૦	૧૫	૨ ૮૫	૬૦	૧૪	૩ ૨૫	૬૦	૧૩	૩ ૬૮	૬૦	૧૨	૪ ૧૩
	૫	૭૬	૩	૦ ૫૭	૭૬	૧	૧૦ ૦૭	૭૬	૦	૭.૬૦	૭૫	૧૫	૫.૧૬
	૬	૯૧	૬	૧૦ ૨૮	૯૧	૫	૪ ૮૮	૯૧	૩	૧૧ ૫૨	૯૧	૨	૬ ૧૯
	૭	૧૦૬	૧૦	૮ ૦૦	૧૦૬	૮	૧૧ ૭૦	૧૦૬	૭	૩ ૪૪	૧૦૬	૫	૭ ૨૨
	૮	૧૨૧	૧૪	૫ ૭૧	૧૨૧	૧૨	૬ ૫૧	૧૨૧	૧૦	૭ ૩૬	૧૨૧	૮	૮ ૨૬
	૯	૧૩૭	૨	૩ ૪૨	૧૩૭	૦	૧ ૩૩	૧૩૬	૧૩	૧૧.૨૨	૧૩૬	૧૧	૯ ૨૯
	૧૦	૧૫૨	૬	૧ ૧૪	૧૫૨	૩	૮ ૧૪	૧૫૨	૧	૩.૨૦	૧૫૧	૧૪	૧૦ ૩૨
	૨૦	૩૦૪	૧૨	૨ ૨૮	૩૦૪	૭	૪ ૨૯	૩૦૪	૨	૬ ૪૧	૩૦૩	૧૩	૮ ૬૫
	૩૦	૪૫૭	૨	૩ ૪૨	૪૫૬	૧૧	૦ ૪૪	૪૫૬	૩	૯ ૬૨	૪૫૫	૧૨	૬ ૯૭
	૪૦	૬૦૯	૮	૪ ૫૭	૬૦૮	૧૪	૮ ૫૮	૬૦૮	૫	૦ ૮૩	૬૦૭	૧૧	૫ ૩૦
	૫૦	૭૬૧	૧૪	૫ ૭૧	૭૬૧	૨	૪.૭૩	૭૬૦	૬	૪ ૦૩	૭૫૯	૧૦	૩ ૬૩
	૬૦	૯૧૪	૪	૬ ૮૫	૯૧૩	૬	૦ ૮૮	૯૧૨	૭	૭ ૨૪	૯૧૧	૯	૧ ૯૫
	૭૦	૧૦૬૬	૧૦	૮ ૦૦	૧૦૬૫	૯	૯ ૦૨	૧૦૬૪	૮	૧૦ ૪૫	૧૦૬૩	૮	૦ ૨૮
	૮૦	૧૨૧૯	૦	૯ ૧૪	૧૨૧૭	૧૩	૫ ૧૭	૧૨૧૬	૧૦	૧ ૬૬	૧૨૧૫	૬	૧૦.૬૧
	૯૦	૧૩૭૧	૬	૧૦ ૨૮	૧૩૭૦	૧	૧ ૩૨	૧૩૬૮	૧૧	૬ ૮૭	૧૩૬૭	૫	૮.૯૩
	૧૦૦	૧૫૨૩	૧૨	૧૧ ૪૨	૧૫૨૨	૪	૯ ૪૬	૧૫૨૦	૧૨	૮.૦૭	૧૫૧૯	૪	૭ ૨૬
	૨૦૦	૩૦૪૭	૯	૧૦ ૮૫	૩૦૪૪	૯	૬ ૯૩	૩૦૪૧	૯	૪ ૧૫	૩૦૩૮	૯	૨.૫૨
	૩૦૦	૪૫૭૧	૬	૧૦ ૨૮	૪૫૬૬	૧૪	૪ ૪૦	૪૫૬૨	૬	૦ ૨૩	૪૫૫૭	૧૩	૯ ૭૯
	૪૦૦	૬૦૯૫	૩	૯ ૭૧	૬૦૮૯	૩	૦.૮૬	૬૦૮૩	૨	૮.૩૧	૬૦૭૭	૨	૫.૦૫
	૫૦૦	૭૬૧૯	૦	૯ ૧૪	૭૬૧૧	૭	૧૧ ૩૩	૭૬૦૩	૧૫	૪ ૩૯	૭૫૯૬	૭	૦ ૩૨
	૧૦૦૦	૧૫૨૩૮	૧	૬ ૨૮	૧૫૨૨૨	૧૫	૧૦.૬૬	૧૫૨૦૭	૧૪	૮.૭૯	૧૫૧૯૨	૧૪	૦ ૬૪
	૨૦૦૦	૩૦૪૭૬	૩	૦.૫૮	૩૦૪૪૫	૧૫	૯.૩૩	૩૦૪૧૫	૧૩	૫.૫૮	૩૦૩૮૫	૧૨	૧.૨૮

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પૌંડના રૂપીઆ) શિ ૧-૩॥– થી શિ ૧-૩॥–॥ આના સુધી

રકમ	૧-૩ ૬૩/૬૪ (૧-૩॥–)			૧-૩ ૫૩/૬૪ ૧-૩॥–।)			૧-૩ ૨૭/૩૨ (૧-૩॥–॥)			૧-૩ ૫૫/૬૪ (૧-૩॥–॥)		
	રૂા,	આ	પૈ,	રૂા	આ,	પૈ,	રૂા,	આ,	પૈ,	રૂ,	આ	પૈ,
પેન્સ ૧	૦	૧	૦ ૧૪	૦	૧	૦.૧૩	૦	૧	૦ ૧૧	૦	૧	૦ ૧૦
૨	૦	૨	૦ ૨૮	૦	૨	૦ ૨૬	૦	૨	૦ ૨૩	૦	૨	૦ ૨૧
[illegible]	૦	૩	૦ ૪૨	૦	૩	૦ ૩૯	૦	૩	૦ ૩૫	૦	૩	૦.૩૧
૫	૦	૫	૦ ૭૧	૦	૫	૦ ૬૫	૦	૫	૦ ૫૯	૦	૫	૦ ૫૩
૬	૦	૬	૦ ૮૫	૦	૬	૦ ૭૮	૦	૬	૦ ૭૧	૦	૬	૦ ૬૩
શિ ૧	૦	૧૨	૧ ૭૦	૦	૧૨	૧ ૫૬	૦	૧૨	૧ ૪૨	૦	૧૨	૧ ૨૭
૨	૧	૮	૩ ૪૧	૧	૮	૩.૧૨	૧	૮	૨ ૮૪	૧	૮	૨ ૫૫
૩	૨	૪	૫ ૧૨	૨	૪	૪.૬૯	૨	૪	૪ ૨૬	૨	૪	૩ ૮૩
૪	૩	૦	૬ ૮૩	૩	૦	૬ ૨૫	૩	૦	૫ ૬૮	૩	૦	૫ ૧૦
૫	૩	૧૨	૮ ૫૩	૩	૧૨	૭ ૮૧	૩	૧૨	૭ ૧૦	૩	૧૨	૬ ૩૮
૬	૪	૮	૧૦ ૨૪	૪	૮	૯ ૩૮	૪	૮	૮ ૫૨	૪	૮	૭ ૬૬
૭	૫	૪	૧૧ ૯૫	૫	૪	૧૦ ૯૪	૫	૪	૯ ૯૪	૫	૪	૮ ૯૩
૮	૬	૧	૧ ૬૬	૬	૧	૦ ૫૦	૬	૦	૧૧ ૩૬	૬	૦	૧૦ ૨૧
૯	૬	૧૩	૩ ૩૬	૬	૧૩	૨ ૦૭	૬	૧૩	૦ ૭૮	૬	૧૨	૧૧ ૪૯
૧૦	૭	૯	૫ ૦૭	૭	૯	૩ ૬૩	૭	૯	૨ ૨૦	૭	૯	૦ ૭૬
૧૯	૧૪	૬	૮ ૪૪	૧૪	૬	૫ ૭૧	૧૪	૬	૨ ૯૮	૧૪	૬	૦.૨૬
પૌંડ ૧	૧૫	૨	૧૦ ૧૫	૧૫	૨	૭ ૨૭	૧૫	૨	૪ ૪૦	૧૫	૨	૧.૫૩
૨	૩૦	૫	૮ ૩૦	૩૦	૫	૨ ૫૪	૩૦	૪	૮ ૮૦	૩૦	૪	૩ ૦૭
૩	૪૫	૮	૬ ૪૫	૪૫	૭	૯ ૮૨	૪૫	૭	૧ ૨૦	૪૫	૬	૪ ૬૧
૪	૬૦	૧૧	૪ ૬૦	૬૦	૧૦	૫.૦૯	૬૦	૯	૫ ૬૦	૬૦	૮	૬ ૧૪
૫	૭૫	૧૪	૨ ૭૫	૭૫	૧૩	૦ ૩૬	૭૫	૧૧	૧૦.૦૧	૭૫	૧૦	૭.૬૮
	૯૧	૧	૦ ૯૦	૯૦	૧૫	૭ ૬૪	૯૦	૧૪	૨.૪૧	૯૦	૧૨	૯ ૨૨
૭	૧૦૬	૩	૧૧ ૦૫	૧૦૬	૨	૨ ૯૧	૧૦૬	૦	૬ ૮૧	૧૦૫	૧૪	૧૦ ૭૫
૮	૧૨૧	૬	૯ ૨૦	૧૨૧	૪	૧૦ ૧૮	૧૨૧	૨	૧૧ ૨૧	૧૨૧	૧	૦ ૨૯
૯	૧૩૬	૯	૭ ૩૫	૧૩૬	૭	૫ ૪૬	૧૩૬	૫	૩ ૬૨	૧૩૬	૩	૧ ૮૩
૧૦	૧૫૧	૧૨	૫ ૫૦	૧૫૧	૧૦	૦ ૭૩	૧૫૧	૭	૮ ૦૨	૧૫૧	૫	૩ ૩૬
૨૦	૩૦૩	૮	૧૧ ૦૦	૩૦૩	૪	૧ ૪૬	૩૦૨	૧૫	૪ ૦૪	૩૦૨	૧૦	૬ ૭૩
૩૦	૪૫૫	૫	૪ ૫૦	૪૫૪	૧૪	૮ ૨૦	૪૫૪	૭	૦ ૦૭	૪૫૩	૧૫	૧૦ ૧૦
૪૦	૬૦૭	૧	૧૦ ૦૦	૬૦૬	૮	૨ ૯૩	૬૦૫	૧૪	૮ ૦૯	૬૦૫	૫	૧ ૪૭
૫૦	૭૫૮	૧૪	૩ ૫૦	૭૫૮	૨	૩ ૬૭	૭૫૭	૬	૪ ૧૧	૭૫૬	૧૦	૪ ૮૪
૬૦	૯૧૦	૧૦	૯ ૦૧	૯૦૯	૧૨	૬ ૪૦	૯૦૮	૧૪	૦ ૧૪	૯૦૭	૧૫	૮ ૨૧
૭૦	૧૦૬૨	૭	૨ ૫૧	૧૦૬૧	૬	૫ ૧૪	૧૦૬૦	૫	૮ ૧૬	૧૦૫૯	૪	૧૧ ૫૮
૮૦	૧૨૧૪	૩	૮ ૦૧	૧૨૧૩	૦	૫ ૮૭	૧૨૧૧	૧૩	૪ ૧૮	૧૨૧૦	૧૦	૨ ૯૫
૯૦	૧૩૬૬	૦	૧ ૫૧	૧૩૬૪	૧૦	૬ ૬૧	૧૩૬૩	૫	૦ ૨૧	૧૩૬૧	૧૫	૬ ૩૨
૧૦૦	૧૫૧૭	૧૨	૭ ૦૧	૧૫૧૬	૪	૭ ૩૪	૧૫૧૪	૧૨	૮ ૨૩	૧૫૧૩	૪	૯ ૬૯
૨૦૦	૩૦૩૫	૯	૨ ૦૩	૩૦૩૨	૯	૨ ૬૮	૩૦૨૯	૯	૪ ૪૭	૩૦૨૬	૯	૭ ૩૮
૩૦૦	૪૫૫૩	૫	૯ ૦૫	૪૫૪૮	૧૩	૧૦ ૦૩	૪૫૪૪	૬	૦ ૭૧	૪૫૩૯	૧૪	૫ ૦૮
૪૦૦	૬૦૭૧	૨	૪ ૦૭	૬૦૬૫	૨	૫ ૩૭	૬૦૫૯	૨	૮ ૯૪	૬૦૫૩	૩	૨ ૭૭
૫૦૦	૭૫૮૮	૧૪	૧૧ ૦૯	૭૫૮૧	૭	૦ ૭૨	૭૫૭૩	૧૫	૫ ૧૮	૭૫૬૬	૮	૦ ૪૭
૧૦૦૦	૧૫૧૭૭	૧૩	૧૦ ૧૯	૧૫૧૬૨	૧૪	૧ ૪૪	૧૫૧૪૭	૧૪	૧૦ ૩૬	૧૫૧૩૩	૦	૦ ૯૪
૨૦૦૦	૩૦૩૫૫	૧૧	૮ ૩૯	૩૦૩૨૫	૧૨	૨ ૮૮	૩૦૨૯૫	૧૩	૮ ૭૩	૩૦૨૬૬	૦	૧.૮૯

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પૌંડના રૂપીઆ) શિ ૧-૩।।।≈ થી ૧-૩।।≈।।। આના સુધી

રકમ		૧-૩ ૭/૮ (૧-૩।।।≈)			૧-૩ ૫૭/૬૪ (૧-૩ ।।≈।)			૧-૩ ૨૯/૩૨ ૧-૩। ।≈।।)			૧-૩ ૫૯/૬૪ (૧-૩।। ≈।।।)		
		રૂ	આ,	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ
પેન્સ	૧	૦	૧	૦ ૦૯	૦	૧	૦ ૦૮	૦	૧	૦ ૦૭	૦	૧	૦ ૦૫
	૨	૦	૨	૦ ૧૮	૦	૨	૦ ૧૬	૦	૨	૦ ૧૪	૦	૨	૦ ૧૧
	૩	૦	૩	૦ ૨૮	૦	૩	૦ ૨૪	૦	૩	૦ ૨૧	૦	૩	૦ ૧૭
	૫	૦	૫	૦ ૪૭	૦	૫	૯ ૪૧	૦	૫	૦ ૩૫	૦	૫	૦ ૨૯
	૬	૦	૬	૦ ૫૫	૦	૬	૦ ૪૯	૦	૬	૦ ૪૨	૦	૬	૦ ૩૫
શિ	૧	૦	૧૨	૧ ૧૩	૦	૧૨	૦ ૯૯	૦	૧૨	૦ ૮૪	૦	૧૨	૦ ૭૦
	૨	૧	૮	૨.૨૬	૧	૮	૧ ૯૮	૧	૮	૧ ૬૯	૧	૮	૧ ૪૧
	૩	૨	૪	૩ ૪૦	૨	૪	૨ ૯૭	૨	૪	૨ ૫૪	૨	૪	૨ ૧૧
	૪	૩	૦	૪ ૫૩	૩	૦	૩ ૯૬	૩	૦	૩.૩૯	૩	૦	૨ ૮૨
	૫	૩	૧૨	૫ ૬૬	૩	૧૨	૪ ૯૫	૩	૧૨	૪ ૨૪	૩	૧૨	૩ ૫૩
	૬	૪	૮	૬ ૮૦	૪	૮	૫ ૯૪	૪	૮	૫ ૦૯	૪	૮	૪ ૨૩
	૭	૫	૪	૭ ૯૩	૫	૪	૬ ૯૩	૫	૪	૫ ૯૪	૫	૪	૪ ૯૪
	૮	૬	૦	૯.૦૭	૬	૦	૭ ૯૨	૬	૦	૬ ૭૮	૬	૦	૫ ૬૫
	૯	૬	૧૨	૧૦ ૨૦	૬	૧૨	૮ ૯૨	૬	૧૨	૭ ૬૩	૬	૧૨	૬ ૩૫
	૧૦	૭	૮	૧૧ ૩૩	૭	૮	૯ ૯૧	૭	૮	૮ ૪૮	૭	૮	૭.૦૬
	૧૯	૧૪	૫	૯ ૫૪	૧૪	૫	૬ ૮૩	૧૪	૫	૪ ૧૨	૧૪	૫	૧ ૪૨
પૌંડ	૧	૧૫	૧	૧૦ ૬૭	૧૫	૧	૭ ૮૨	૧૫	૧	૪ ૯૭	૧૫	૧	૨ ૧૩
	૨	૩૦	૩	૯ ૩૫	૩૦	૩	૩ ૬૪	૩૦	૨	૯ ૯૪	૩૦	૨	૪ ૨૬
	૩	૪૫	૫	૮ ૦૩	૪૫	૪	૧૧.૪૬	૪૫	૪	૨ ૯૨	૪૫	૩	૬ ૩૯
	૪	૬૦	૭	૬ ૭૦	૬૦	૬	૮ ૨૯	૬૦	૫	૭ ૮૯	૬૦	૬	૮ ૫૨
	૫	૭૫	૯	૫.૩૮	૭૫	૮	૩ ૧૧	૭૫	૭	૦ ૮૭	૭૫	૫	૧૦ ૬૫
	૬	૯૦	૧૧	૪ ૦૬	૯૦	૯	૧૦ ૯૩	૯૦	૮	૫ ૮૪	૯૦	૭	૦ ૭૮
	૭	૧૦૫	૧૩	૨ ૭૪	૧૦૫	૧૧	૬ ૭૬	૧૦૫	૯	૧૦ ૮૨	૧૦૫	૮	૨ ૯૨
	૮	૧૨૦	૧૫	૧ ૪૧	૧૨૦	૧૩	૨ ૫૮	૧૨૦	૧૧	૩ ૭૯	૧૨૦	૯	૫ ૦૫
	૯	૧૩૬	૧	૦ ૦૯	૧૩૫	૧૪	૧૦ ૪૦	૧૩૫	૧૨	૮ ૭૭	૧૩૫	૧૦	૭ ૧૮
	૧૦	૧૫૧	૨	૧૦ ૭૭	૧૫૧	૦	૬ ૨૩	૧૫૦	૧૪	૧ ૭૪	૧૫૦	૧૧	૯ ૩૧
	૨૦	૩૦૨	૫	૯ ૫૪	૩૦૨	૧	૦ ૪૬	૩૦૧	૧૨	૩ ૪૮	૩૦૧	૭	૬ ૬૩
	૩૦	૪૫૩	૮	૮ ૩૧	૪૫૩	૧	૬ ૬૯	૪૫૨	૧૦	૫ ૨૩	૪૫૨	૩	૩ ૯૪
	૪૦	૬૦૪	૧૧	૭ ૦૮	૬૦૪	૨	૦.૮૨	૬૦૩	૮	૬ ૯૭	૬૦૨	૧૫	૧ ૨૬
	૫૦	૭૫૫	૧૪	૫ ૮૫	૭૫૫	૨	૭.૧૫	૭૫૪	૬	૮ ૭૨	૭૫૩	૧૦	૧૦ ૫૭
	૬૦	૯૦૭	૧	૪,૬૨	૯૦૬	૩	૧ ૩૮	૯૦૫	૪	૧૦ ૪૬	૯૦૪	૬	૭ ૮૯
	૭૦	૧૦૫૮	૪	૩ ૪૦	૧૦૫૭	૩	૭.૬૧	૧૦૫૬	૩	૦ ૨૧	૧૦૫૫	૨	૫ ૨૦
	૮૦	૧૨૦૯	૭	૨,૧૭	૧૨૦૮	૪	૧ ૮૬	૧૨૦૭	૧	૧ ૯૫	૧૨૦૬	૧૪	૨ ૫૨
	૯૦	૧૩૬૦	૧૦	૦ ૯૪	૧૩૫૯	૪	૮.૦૭	૧૩૫૭	૧૫	૩.૭૦	૧૩૫૬	૯	૧૧ ૮૩
	૧૦૦	૧૫૧૧	૧૨	૧૧.૭૧	૧૫૧૦	૫	૨ ૩૦	૧૫૦૮	૧૩	૫ ૪૪	૧૫૦૭	૫	૯ ૧૫
	૨૦૦	૩૦૨૩	૯	૧૧.૪૩	૩૦૨૦	૧૦	૪ ૬૦	૩૦૧૭	૧૦	૧૦ ૮૯	૩૦૧૪	૧૧	૬ ૩૦
	૩૦૦	૪૫૩૫	૬	૧૧ ૧૪	૪૫૩૦	૧૫	૬ ૯૦	૪૫૨૬	૮	૪.૩૩	૪૫૨૨	૧	૩ ૪૫
	૪૦૦	૬૦૪૭	૩	૧૦ ૮૬	૬૦૪૧	૪	૯ ૨૦	૬૦૩૫	૫	૯ ૭૮	૬૦૨૯	૭	૦ ૬૦
	૫૦૦	૭૫૫૯	૦	૧૦ ૫૮	૭૫૫૧	૯	૧૧ ૫૦	૭૫૪૪	૩	૩ ૨૨	૭૫૩	૧૨	૯ ૭૫
	૧૦૦૦	૧૫૧૧૮	૧	૯ ૧૬	૧૫૧૦૩	૩	૧૧ ૦૦	૧૫૦૮૮	૬	૬ ૪૫	૧૫૦૭૩	૯	૭ ૫૦
	૨૦૦૦	૩૦૨૩૬	૩	૬ ૩૩	૩૦૨૦૬	૭	૧૦ ૦૧	૩૦૧૭૬	૧૩	૦ ૯૧	૩૦૧૪૭	૩	૩ ૦૦

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પૌંડના રૂપીઆ) શિ. ૧-૩ાાાૢ થી ૧-૩ાાાૣાા આના સુધી.

રકમ	૧-૩ ૧૫/૧૬ (૧-૩ાાાૢ)			૧-૩ ૬૧/૬૪ (૧-૩ાાૣા)			૧-૩ ૩૧/૩૨ (૧-૩ાાાૣા)			૧-૩ ૬૩/૬૪ (૧-૩ાાાૣાા)		
	રૂ,	આ,	પૈ,	રૂ,	આ,	પ,	રૂા,	આ,	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ,
પેન્સ ૧	૦	૧	૦ ૦૪	૦	૧	૦ ૦૩	૦	૧	૦ ૦૨	૦	૧	૦ ૦૧
૨	૦	૨	૦ ૦૯	૦	૨	૦ ૦૭	૦	૨	૦ ૦૪	૦	૨	૦.૦૨
૩	૦	૩	૦ ૧૪	૦	૩	૦ ૧૦	૦	૩	૦ ૦૭	૦	૩	૦ ૦૩
૫	૦	૫	૦ ૨૩	૦	૫	૦ ૧૭	૦	૫	૦ ૧૧	૦	૫	૦ ૦૫
૬	૦	૬	૦ ૨૮	૦	૬	૦.૨૧	૦	૬	૦.૧૪	૦	૬	૦ ૦૭
શિ ૧	૦	૧૨	૦ ૫૬	૦	૧૨	૦ ૪૨	૦	૧૨	૦.૨૮	૦	૧૨	૦ ૧૪
૨	૧	૮	૧ ૧૨	૧	૮	૦.૮૪	૧	૮	૦ ૫૬	૧	૮	૦ ૨૮
૩	૨	૪	૧ ૬૯	૨	૪	૧ ૨૬	૨	૪	૦.૮૪	૨	૪	૦ ૪૨
૪	૩	૦	૨.૨૫	૩	૦	૧ ૬૯	૩	૦	૧.૧૨	૩	૦	૦ ૫૬
૫	૩	૧૨	૨ ૮૨	૩	૧૨	૨ ૧૧	૩	૧૨	૧ ૪૦	૩	૧૨	૦ ૭૦
૬	૪	૮	૩ ૩૮	૪	૮	૨ ૫૩	૪	૮	૧ ૬૮	૪	૮	૦ ૮૪
૭	૫	૪	૩ ૯૫	૫	૪	૨ ૯૬	૫	૪	૧ ૯૭	૫	૪	૦ ૯૮
૮	૬	૦	૪ ૫૧	૬	૦	૩ ૩૮	૬	૦	૨ ૨૫	૬	૦	૧.૧૨
૯	૬	૧૨	૫ ૦૮	૬	૧૨	૩ ૮૦	૬	૧૨	૨ ૫૩	૬	૧૨	૧ ૨૬
૧૦	૭	૮	૫ ૬૪	૭	૮	૪ ૨૩	૭	૮	૨ ૮૧	૭	૮	૧.૪૦
૧૯	૧૪	૪	૧૦ ૭૩	૧૪	૪	૮ ૦૩	૧૪	૪	૫ ૩૫	૧૪	૪	૨ ૬૭
પૌંડ ૧	૧૫	૦	૧૧ ૨૯	૧૫	૦	૮ ૪૬	૧૫	૦	૫ ૬૩	૧૫	૦	૨ ૮૧
૨	૩૦	૧	૧૦ ૫૮	૩૦	૧	૪ ૯૨	૩૦	૦	૧૧ ૨૭	૩૦	૦	૫ ૩૩
૩	૪૫	૨	૯ ૮૮	૪૫	૨	૧ ૩૮	૪૫	૧	૪ ૯૦	૪૫	૦	૮ ૪૪
૪	૬૦	૩	૯ ૧૭	૬૦	૨	૯ ૮૪	૬૦	૧	૧૦ ૫૪	૬૦	૦	૧૧ ૨૬
૫	૭૫	૪	૮.૪૭	૭૫	૩	૬ ૩૧	૭૫	૨	૪ ૧૮	૭૫	૧	૨ ૦૭
૬	૯૦	૫	૭ ૭૬	૯૦	૪	૨ ૭૭	૯૦	૨	૯ ૮૧	૯૦	૧	૪ ૮૯
૭	૧૦૫	૬	૭ ૦૫	૧૦૫	૪	૧૧ ૨૩	૧૦૫	૩	૩ ૪૫	૧૦૫	૧	૭ ૭૦
૮	૧૨૦	૭	૬ ૩૫	૧૨૦	૫	૭ ૬૯	૧૨૦	૩	૯ ૦૮	૧૨૦	૧	૧૦ ૫૨
૯	૧૩૫	૮	૫ ૬૪	૧૩૫	૬	૪ ૧૬	૧૩૫	૪	૨ ૭૨	૧૩૫	૨	૧ ૩૩
૧૦	૧૫૦	૯	૪ ૯૪	૧૫૦	૭	૦.૬૨	૧૫૦	૪	૮ ૩૬	૧૫૦	૨	૪ ૧૫
૨૦	૩૦૧	૨	૯.૮૮	૩૦૦	૧૪	૧ ૨૪	૩૦૦	૯	૪.૭૨	૩૦૦	૪	૮ ૩૦
૩૦	૪૫૧	૧૨	૨.૮૨	૪૫૧	૫	૧.૮૬	૪૫૦	૧૪	૧ ૦૮	૪૫૦	૭	૦ ૪૫
૪૦	૬૦૨	૫	૭ ૭૬	૬૦૧	૧૨	૨ ૪૯	૬૦૧	૨	૯ ૪૪	૬૦૦	૯	૪ ૬૦
૫૦	૭૫૨	૧૫	૦.૭૦	૭૫૨	૩	૩ ૧૧	૭૫૧	૭	૫ ૮૦	૭૫૦	૧૧	૮ ૭૬
૬૦	૯૦૩	૮	૫ ૬૪	૯૦૨	૧૦	૩ ૭૩	૯૦૧	૧૨	૨ ૧૬	૯૦૦	૧૪	૦ ૯૧
૭૦	૧૦૫૪	૧	૧૦.૫૮	૧૦૫૩	૧	૪ ૩૬	૧૦૫૨	૦	૧૦ ૫૨	૧૦૫૧	૦	૫ ૦૬
૮૦	૧૨૦૪	૧૧	૩ ૫૨	૧૨૦૩	૮	૪ ૯૮	૧૨૦૨	૫	૬ ૮૮	૧૨૦૧	૨	૯ ૨૧
૯૦	૧૩૫૫	૪	૮ ૪૭	૧૩૫૩	૧૫	૫ ૬૦	૧૩૫૨	૧૦	૩ ૨૪	૧૩૫૧	૫	૧ ૩૭
૧૦૦	૧૫૦૫	૧૪	૧ ૪૧	૧૫૦૪	૬	૬ ૨૨	૧૫૦૨	૧૪	૧૧ ૬૦	૧૫૦૧	૭	૫ ૫૨
૨૦૦	૩૦૧૧	૧૨	૨ ૮૨	૩૦૦૮	૧૩	૦ ૪૫	૩૦૦૫	૧૩	૧૧ ૨૦	૩૦૦૨	૧૪	૧૧ ૦૪
૩૦૦	૪૫૧૭	૧૦	૪ ૨૩	૪૫૧૩	૩	૬ ૮૮	૮૫૦૮	૧૨	૧૦ ૮૦	૪૫૦૪	૬	૪ ૫૭
૪૦૦	૬૦૨૩	૮	૫ ૬૪	૬૦૧૭	૧૦	૦ ૯૧	૬૦૧૧	૧૧	૧૦ ૪૦	૬૦૦૫	૧૩	૧૦ ૦૯
૫૦૦	૭૫૨૯	૬	૭ ૦૫	૭૫૨૨	૦	૭ ૧૪	૭૫૧૪	૧૦	૧૦ ૦૦	૭૫૦૭	૫	૩ ૬૨
૧૦૦૦	૧૫૦૫૮	૧૩	૨ ૧૧	૧૫૦૪૪	૧	૨ ૪૯	૧૫૦૨૯	૫	૮ ૦૦	૮૫૦૧૪	૧૦	૭ ૨૪
૨૦૦૦	૩૦૧૧૭	૧૦	૪ ૨૩	૩૦૦૮૮	૨	૪ ૫૮	૩૦૦૫૮	૧૧	૪ ૦૧	૩૦૦૨૯	૫	૨.૪૯

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પૌંડના રૂપીઆ) શિ ૧-૪ પે થી શિ ૧-૪-૦ાા આના સુધી

રકમ	૧ ૪ (૧-૪-૦)			૧-૪ ૧/૧૬ (૧-૪-૦ા)			૧-૪ ૧/૮ (૧-૪-૦ાા)			૧-૪ ૩/૧૬ (૧-૪-૦ાાા)		
	રૂ,	આ,	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ,	રૂા,	આ	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ,
પેન્સ ૧	૦	૧	૦ ૦૦	૦	૦	૧૧ ૯૮	૦	૦	૧૧ ૯૭	૦	૦	૧૧ ૯૬
૨	૦	૨	૦ ૦૦	૦	૧	૧૧ ૯૭	૦	૧	૧૧ ૯૫	૦	૧	૧૧ ૯૩
૩	૦	૩	૦ ૦૦	૦	૨	૧૧ ૯૬	૦	૨	૧૧ ૯૨	૦	૨	૧૧ ૮૯
૪	૦	૪	૦ ૦૦	૦	૩	૧૧ ૯૪	૦	૩	૧૧ ૮૮	૦	૩	૧૧ ૮૨
૬	૦	૬	૦ ૦૦	૦	૫	૧૧ ૯૨	૦	૫	૧૧ ૮૫	૦	૫	૧૧ ૭૮
શિ ૧	૦	૧૨	૦ ૦૦	૦	૧૧	૧૧ ૮૫	૦	૧૧	૧૧ ૭૧	૦	૧૧	૧૧ ૫૭
૨	૧	૮	૦ ૦૦	૧	૭	૧૧ ૭૧	૧	૭	૧૧ ૪૩	૧	૭	૧૧ ૧૫
૩	૨	૪	૦ ૦૦	૨	૩	૧૧ ૫૭	૨	૩	૧૧ ૧૫	૨	૩	૧૦ ૭૩
૪	૩	૦	૦ ૦૦	૨	૧૫	૧૧ ૪૩	૨	૧૫	૧૦ ૮૭	૨	૧૫	૧૦ ૩૧
૫	૩	૧૨	૦ ૦૦	૩	૧૧	૧૧ ૨૯	૩	૧૧	૧૦ ૫૯	૩	૧૧	૯ ૮૯
૬	૪	૮	૦ ૦૦	૪	૭	૧૧ ૧૫	૪	૭	૧૦ ૩૧	૪	૭	૯ ૪૭
૭	૫	૪	૦ ૦૦	૫	૩	૧૧ ૦૧	૫	૩	૧૦ ૦૩	૫	૩	૯ ૦૫
૮	૬	૦	૦ ૦૦	૫	૧૫	૧૦ ૮૭	૫	૧૫	૯ ૭૫	૫	૧૫	૮ ૬૩
૯	૬	૧૨	૦ ૦૦	૬	૧૧	૧૦ ૭૩	૬	૧૧	૯ ૪૭	૬	૧૧	૮ ૨૧
૧૦	૭	૮	૦ ૦૦	૭	૭	૧૦ ૫૯	૭	૭	૯ ૧૯	૭	૭	૭ ૭૯
૧૯	૧૪	૪	૦ ૦૦	૧૪	૩	૯ ૩૩	૧૪	૩	૬.૬૬	૧૪	૩	૪ ૦૦
પૌંડ ૧	૧૫	૦	૦ ૦૦	૧૪	૧૫	૯ ૧૯	૧૪	૧૫	૬ ૩૮	૧૪	૧૫	૩.૫૮
૨	૩૦	૦	૦ ૦૦	૨૯	૧૫	૬ ૩૮	૨૯	૧૫	૦ ૭૭	૨૯	૧૪	૭ ૧૭
૩	૪૫	૦	૦ ૦૦	૪૪	૧૫	૩ ૫૭	૪૪	૧૪	૭ ૧૫	૪૪	૧૩	૧૦ ૭૬
૪	૬૦	૦	૦ ૦૦	૫૯	૧૫	૦ ૭૬	૫૯	૧૪	૧ ૫૪	૫૯	૧૩	૨ ૩૪
૫	૭૫	૦	૦ ૦૦	૭૪	૧૪	૯ ૯૫	૭૪	૧૩	૭ ૯૨	૭૪	૧૨	૫ ૯૩
૬	૯૦	૦	૦ ૦૦	૮૯	૧૪	૭ ૧૪	૮૯	૧૩	૨ ૩૧	૮૯	૧૧	૯ ૫૨
૭	૧૦૫	૦	૦ ૦૦	૧૦૪	૧૪	૪ ૨૩	૧૦૪	૧૨	૮ ૭૦	૧૦૪	૧૧	૧ ૧૧
૮	૧૨૦	૦	૦ ૦૦	૧૧૯	૧૪	૧ ૫૨	૧૧૯	૧૨	૩ ૦૮	૧૧૯	૧૦	૪ ૬૯
૯	૧૩૫	૦	૦ ૦૦	૧૩૪	૧૩	૧૦ ૭૧	૧૩૪	૧૧	૯ ૪૭	૧૩૪	૯	૮ ૨૮
૧૦	૧૫૦	૦	૦ ૦૦	૧૪૯	૧૩	૭ ૯૦	૧૪૯	૧૧	૩ ૮૬	૧૪૯	૮	૧૧ ૮૭
૨૦	૩૦૦	૦	૦ ૦૦	૨૯૯	૧૧	૩ ૮૦	૨૯૯	૬	૭ ૭૧	૨૯૯	૧	૧૧ ૭૪
૩૦	૪૫૦	૦	૦ ૦૦	૪૪૯	૮	૧૧ ૭૦	૪૪૯	૧	૧૧ ૫૭	૪૪૮	૧૦	૧૧ ૬૧
૪૦	૬૦૦	૦	૦ ૦૦	૫૯૯	૬	૭ ૬૦	૫૯૮	૧૩	૩ ૪૩	૫૯૮	૩	૧૧ ૪૮
૫૦	૭૫૦	૦	૦ ૦૦	૭૪૯	૪	૩ ૫૦	૭૪૮	૮	૭.૨૯	૭૪૭	૧૨	૧૧ ૩૫
૬૦	૯૦૦	૦	૦ ૦૦	૮૯૯	૧	૧૧ ૪૧	૮૯૮	૩	૧૧ ૧૫	૮૯૭	૫	૧૧ ૨૨
૭૦	૧૦૫૦	૦	૦ ૦૦	૧૦૪૮	૧૫	૭ ૩૧	૧૦૪૭	૧૪	૩ ૦૧	૧૦૪૬	૧૪	૧૧ ૧૦
૮૦	૧૨૦૦	૦	૦ ૦૦	૧૧૯૮	૧૩	૩ ૨૧	૧૧૯૭	૧૦	૬ ૮૭	૧૧૯૬	૭	૧૦ ૯૭
૯૦	૧૩૫૦	૦	૦ ૦૦	૧૩૪૮	૧૦	૧૧ ૧૨	૧૩૪૭	૫	૧૦ ૭૩	૧૩૪૬	૦	૧૦ ૮૪
૧૦૦	૧૫૦૦	૦	૦ ૦૦	૧૪૯૮	૮	૭ ૦૨	૧૪૯૭	૧	૨ ૫૯	૧૪૯૫	૯	૧૦ ૭૧
૨૦૦	૩૦૦૦	૦	૦ ૦૦	૨૯૯૭	૧	૨ ૦૪	૨૯૯૪	૨	૫ ૧૯	૨૯૯૧	૩	૯.૪૨
૩૦૦	૪૫૦૦	૦	૦ ૦૦	૪૪૯૫	૯	૯ ૦૭	૪૪૯૧	૩	૭ ૭૮	૪૪૮૬	૧૩	૮ ૧૪
૪૦૦	૬૦૦૦	૦	૦ ૦૦	૫૯૯૪	૨	૪ ૦૯	૫૯૮૮	૪	૧૦ ૩૮	૫૯૮૨	૭	૬.૮૫
૫૦૦	૭૫૦૦	૦	૦ ૦૦	૭૪૯૨	૧૦	૧૧ ૧૨	૭૪૮૫	૬	૦ ૯૮	૭ ૭૮	૧	૫ ૫૭
૧૦૦૦	૧૫૦૦૦	૦	૦ ૦૦	૧૪૯૮૫	૫	૧૦ ૨૪	૧૪૯૭૦	૧૨	૧ ૯૬	૧૪૯૫૬	૨	૧૧ ૧૪
૨૦૦૦	૩૦૦૦૦	૦	૦ ૦૦	૨૯૯૭૦	૧૧	૮ ૪૮	૨૯૯૪૧	૮	૩ ૯૨	૨૯૯૧૨	૫	૧૦,૨૯

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પૌંડના રૂપીઆ) શિ ૧-૪)~ થી શિ ૧-૪'~ાા આના સુધી

રકમ	૧-૪ ૧/૬૪ (૧-૪)~			૧-૪ ૫/૬૪ (૧-૪)~।			૧-૪ ૩/૩૨ (૧-૪ ~॥			૧-૪ ૭/૬૪ (૧-૪'~॥।		
	રૂ	આ	પૈ	રૂ.	આ	પૈ	રૂ.	આ	પૈ	રૂ	આ	પૈ
પેન્સ ૧	૦	૦	૧૧ ૯૫	૦	૦	૧૧ ૯૪	૦	૦	૧૧ ૯૩	૦	૦	૧૧ ૯૧
૨	૦	૧	૧૧ ૯૦	૦	૧	૧૧ ૮૮	૦	૧	૧૧ ૮૬	૦	૧	૧૧ ૮૩
૩	૦	૨	૧૧ ૮૫	૦	૨	૧૧ ૮૨	૦	૨	૧૧ ૭૯	૦	૨	૧૧ ૭૫
૪	૦	૪	૧૧ ૭૬	૦	૪	૧૧.૭૦	૦	૪	૧૧ ૬૫	૦	૪	૧૧ ૫૯
૬	૦	૫	૧૧ ૭૧	૦	૫	૧૧ ૬૫	૦	૫	૧૧ ૫૮	૦	૫	૧૧ ૫૧
શિ. ૧	૦	૧૧	૧૧ ૪૩	૦	૧૧	૧૧ ૩૦	૦	૧૧	૧૧ ૧૬	૦	૧૧	૧૧ ૦૨
૨	૧	૭	૧૦ ૮૭	૧	૭	૧૦ ૬૦	૧	૭	૧૦ ૩૨	૧	૭	૧૦ ૦૪
૩	૨	૩	૧૦ ૩૧	૨	૩	૯ ૯૦	૨	૩	૯ ૪૮	૨	૩	૯ ૦૬
૪	૨	૧૫	૯ ૭૫	૨	૧૫	૯ ૨૦	૨	૧૫	૮ ૬૪	૨	૧૫	૮ ૦૮
૫	૩	૧૧	૯ ૧૯	૩	૧૧	૮ ૫૦	૩	૧૧	૭.૮૦	૩	૧૧	૭ ૧૧
૬	૪	૭	૮ ૬૩	૪	૭	૭.૮૦	૪	૭	૬ ૯૬	૪	૭	૬ ૧૩
૭	૫	૩	૮.૦૭	૫	૩	૭ ૧૦	૫	૩	૬ ૧૨	૫	૩	૫ ૧૫
૮	૫	૧૫	૭ ૫૧	૫	૧૫	૬.૪૦	૫	૧૫	૫ ૨૮	૫	૧૫	૪ ૧૭
૯	૬	૧૧	૬ ૯૫	૬	૧૧	૫ ૭૦	૬	૧૧	૪ ૪૫	૬	૧૧	૩ ૨૦
૧૦	૭	૭	૬ ૩૯	૭	૭	૫ ૦૦	૭	૭	૩ ૬૧	૭	૭	૨ ૨૨
૧૯	૧૪	૩	૧ ૩૯	૧૪	૨	૧૦ ૭૦	૧૪	૨	૮ ૦૬	૧૪	૨	૫ ૪૨
પૌંડ ૧	૧૪	૧૫	૦ ૭૯	૧૪	૧૪	૧૦ ૦૦	૧૪	૧૪	૭ ૨૨	૧૪	૧૪	૪ ૪૪
૨	૨૯	૧૪	૧ ૫૮	૨૯	૧૩	૮ ૦૧	૨૯	૧૩	૨.૪૪	૨૯	૧૨	૮.૮૯
૩	૪૪	૧૩	૨ ૩૮	૪૪	૧૨	૬ ૦૧	૪૪	૧૧	૯ ૬૬	૪૪	૧૧	૧ ૩૩
૪	૫૯	૧૨	૩ ૧૭	૫૯	૧૧	૪ ૦૨	૫૯	૧૦	૪ ૮૯	૫૯	૯	૫.૭૮
૫	૭૪	૧૧	૩ ૯૬	૭૪	૧૦	૨ ૦૨	૭૪	૯	૦ ૧૧	૭૪	૭	૧૦ ૨૩
૬	૮૯	૧૦	૪ ૭૬	૮૯	૯	૦ ૦૩	૮૯	૭	૭ ૩૩	૮૯	૬	૨ ૬૭
૭	૧૦૪	૯	૫ ૫૫	૧૦૪	૭	૧૦ ૦૪	૧૦૪	૬	૨ ૫૬	૧૦૪	૪	૭ ૧૨
૮	૧૧૯	૮	૬ ૩૫	૧૧૯	૬	૮ ૦૪	૧૧૯	૪	૯ ૭૮	૧૧૯	૨	૧૧ ૫૬
૯	૧૩૪	૭	૭.૧૪	૧૩૪	૫	૬ ૦૫	૧૩૪	૩	૫.૦૦	૧૩૪	૧	૪ ૦૧
૧૦	૧૪૯	૬	૭ ૯૩	૧૪૯	૪	૪ ૦૫	૧૪૯	૨	૦.૨૩	૧૪૮	૧૫	૮ ૪૬
૨૦	૨૯૮	૧૩	૩ ૮૭	૨૯૮	૮	૮ ૧૧	૨૯૮	૪	૦ ૪૬	૨૯૭	૧૫	૪ ૯૧
૩૦	૪૪૮	૩	૧૧.૮૧	૪૪૭	૧૩	૦ ૧૭	૪૪૭	૬	૦ ૬૯	૪૪૬	૧૫	૧ ૩૮
૪૦	૫૯૭	૧૦	૭ ૭૫	૫૯૭	૧	૪.૨૩	૫૯૬	૮	૦.૯૩	૫૯૫	૧૪	૯ ૮૪
૫૦	૭૪૭	૧	૩ ૬૮	૭૪૬	૫	૮ ૨૯	૭૪૫	૧૦	૧ ૧૬	૭૪૪	૧૪	૬ ૩૦
૬૦	૮૯૬	૭	૧૧ ૬૨	૮૯૫	૧૦	૦ ૩૪	૮૯૪	૧૨	૧ ૩૯	૮૯૩	૧૪	૨ ૭૭
૭૦	૧૦૪૫	૧૪	૭ ૫૬	૧૦૪૪	૧૪	૪ ૪૦	૧૦૪૩	૧૪	૧ ૬૩	૧૦૪૨	૧૩	૧૧ ૨૩
૮૦	૧૧૯૫	૫	૩.૫૦	૧૧૯૪	૨	૮ ૪૬	૧૧૯૩	૦	૧ ૮૬	૧૧૯૧	૧૩	૭ ૬૯
૯૦	૧૩૪૪	૧૧	૧૧ ૪૩	૧૩૪૩	૭	૦ ૫૨	૧૩૪૨	૨	૨ ૦૯	૧૩૪૦	૧૩	૪ ૧૫
૧૦૦	૧૪૯૪	૨	૭ ૩૭	૧૪૯૨	૧૧	૪ ૫૮	૧૪૯૧	૪	૨ ૩૩	૧૪૮૯	૧૩	૦ ૬૧
૨૦૦	૨૯૮૮	૫	૨.૭૫	૨૯૮૫	૬	૯.૧૬	૨૯૮૨	૮	૪ ૬૬	૨૯૭૯	૧૦	૧ ૨૩
૩૦૦	૪૪૮૨	૭	૧૦ ૧૩	૪૪૭૮	૨	૧ ૭૪	૪૪૭૩	૧૨	૬ ૯૯	૪૪૬૯	૭	૧ ૮૫
૪૦૦	૫૯૭૬	૧૦	૫ ૫૦	૫૯૭૦	૧૩	૬ ૩૩	૫૯૬૫	૦	૯ ૩૨	૫૯૫૯	૪	૨ ૪૬
૫૦૦	૭૪૭૦	૧૩	૦ ૮૮	૭૪૬૩	૮	૧૦ ૯૧	૭૪૫૬	૪	૧૧ ૬૫	૭૪૪૯	૧	૩ ૦૮
૧૦૦૦	૧૪૯૪૧	૧૦	૧ ૭૭	૧૪૯૨૭	૧	૯ ૮૩	૧૪૯૧૨	૯	૧૧ ૩૦	૧૪૮૯૮	૨	૬ ૧૬
૨૦૦૦	૨૯૮૮૩	૪	૩ ૫૪	૨૯૮૫૪	૩	૭ ૬૬	૨૯૮૨૫	૩	૧૦ ૬૦	૨૯૭૯૬	૫	૦ ૩૩

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પૌંડના રૂપીઆ) (શિ ૧-૪)= થી શિ. ૧-૪)=ાાા આના સુધી.

રકમ	૧-૪૧/૮ (૧-૪)=			૧-૪૯/૬૪ (૧-૪)=।			૧ ૪૫/૩૨ (૧-૪)=।			૧-૪૧૧/૬૪ (૧-૪)=।		
	રૂ	આ.	પૈ	રૂ	આ	પૈ	રૂ	આ	પૈ	રૂ	આ	પૈ
પેન્સ ૧	૦	૦	૧૧.૯૦	૦	૦	૧૧ ૮૯	૦	૦	૧૧ ૮૮	૦	૦	૧૧.૮૭
૨	૦	૧	૧૧.૮૧	૦	૧	૧૧ ૭૯	૦	૧	૧૧ ૭૬	૦	૧	૧૧ ૭૪
૩	૦	૨	૧૧.૭૨	૦	૨	૧૧ ૬૮	૦	૨	૧૧ ૬૫	૦	૨	૧૧ ૬૧
૫	૦	૪	૧૧.૫૩	૦	૪	૧૧ ૪૭	૦	૪	૧૧ ૪૧	૦	૪	૧૧ ૩૬
૬	૦	૫	૧૧.૪૪	૦	૫	૧૧.૩૭	૦	૫	૧૧ ૩૦	૦	૫	૧૧ ૨૩
શિ. ૧	૦	૧૧	૧૦ ૮૮	૦	૧૧	૧૦ ૭૪	૦	૧૧	૧૦ ૬૦	૦	૧૧	૧૦ ૪૬
૨	૧	૭	૯ ૭૬	૧	૭	૯ ૪૯	૧	૭	૯ ૨૧	૧	૭	૮ ૯૩
૩	૨	૩	૮ ૬૫	૨	૩	૮.૨૩	૨	૩	૭ ૮૨	૨	૩	૭ ૪૦
૪	૨	૧૫	૭ ૫૩	૨	૧૫	૬ ૯૮	૨	૧૫	૬ ૪૨	૨	૧૫	૫ ૮૭
૫	૩	૧૧	૬ ૪૧	૩	૧૧	૫ ૭૨	૩	૧૧	૫ ૦૩	૩	૧૧	૪.૪૩
૬	૪	૭	૫ ૩૦	૪	૭	૪ ૪૭	૪	૭	૩.૬૪	૪	૭	૨ ૮૧
૭	૫	૩	૪.૧૮	૫	૩	૩ ૨૧	૫	૩	૨ ૨૫	૫	૩	૧ ૨૮
૮	૫	૧૫	૩.૦૯	૫	૧૫	૧ ૯૬	૫	૧૫	૦ ૮૫	૫	૧૪	૧૧ ૭૫
૯	૬	૧૧	૧.૯૫	૬	૧૧	૦ ૭૦	૬	૧૦	૧૧ ૪૬	૬	૧૦	૧૦ ૨૨
૧૦	૭	૭	૦.૮૩	૭	૬	૧૧ ૪૫	૭	૬	૧૦ ૦૭	૭	૬	૮ ૬૯
૧૯	૧૪	૨	૨.૭૯	૧૪	૨	૦ ૧૬	૧૪	૧	૯ ૫૩	૧૪	૧	૬ ૯૨
પૌંડ ૧	૧૪	૧૪	૧૦.૩૭	૧૪	૧૩	૧૦ ૯૦	૧૪	૧૩	૮ ૧૪	૧૪	૧૩	૫ ૩૯
૨	૨૯	૧૨	૩.૩૪	૨૯	૧૧	૯ ૮૧	૨૯	૧૧	૪ ૨૯	૨૯	૧૦	૧૦ ૭૮
૩	૪૪	૧૦	૫ ૦૨	૪૪	૯	૮ ૭૨	૪૪	૯	૦ ૪૪	૪૪	૮	૪ ૧૭
૪	૫૯	૮	૬.૬૯	૫૯	૭	૭ ૬૩	૫૯	૬	૮ ૫૮	૫૯	૫	૯ ૫૬
૫	૭૪	૬	૮ ૩૭	૭૪	૫	૬ ૫૪	૭૪	૪	૪ ૭૩	૭૪	૩	૨ ૯૫
૬	૮૯	૪	૧૦ ૦૪	૮૯	૩	૫ ૪૪	૮૯	૨	૦ ૮૮	૮૯	૦	૮ ૩૪
૭	૧૦૪	૨	૧૧ ૭૨	૧૦૪	૧	૪ ૩૫	૧૦૩	૧૫	૯ ૦૨	૧૦૩	૧૪	૧ ૭૩
૮	૧૧૯	૧	૧ ૩૯	૧૧૮	૧૫	૩ ૨૬	૧૧૮	૧૩	૫ ૧૭	૧૧૮	૧૧	૭ ૧૩
૯	૧૩૩	૧૫	૩ ૦૬	૧૩૩	૧૩	૨ ૧૭	૧૩૩	૧૧	૧ ૩૨	૧૩૩	૯	૦ ૫૨
૧૦	૧૪૮	૧૩	૪ ૭૪	૧૪૮	૧૧	૧ ૦૮	૧૪૮	૮	૯ ૪૭	૧૪૮	૬	૫ ૯૧
૨૦	૨૯૭	૧૦	૯ ૪૮	૨૯૭	૬	૨ ૧૬	૨૯૭	૧	૬ ૯૪	૨૯૬	૧૨	૧૧ ૮૨
૩૦	૪૪૬	૮	૨.૨૩	૪૪૬	૧	૩ ૨૪	૪૪૫	૧૦	૪ ૪૧	૪૪૫	૩	૫ ૭૩
૪૦	૫૯૫	૫	૬ ૯૭	૫૯૪	૧૨	૪ ૩૫	૫૯૪	૩	૧ ૮૮	૫૯૩	૯	૧૧ ૬૫
૫૦	૭૪૪	૨	૧૧ ૭૨	૭૪૩	૭	૫ ૪૦	૭૪૨	૧૧	૧૧ ૩૫	૭૪૨	૦	૫ ૫૬
૬૦	૮૯૩	૦	૪ ૪૬	૮૯૨	-	૬.૪૮	૮૯૧	૪	૮ ૮૨	૮૯૦	૬	૧૧.૪૭
૭૦	૧૦૪૧	૧૩	૯ ૨૦	૧૦૪૦	૧૩	૭ ૫૬	૧૦૩૯	૧૩	૬ ૨૯	૧૦૩૮	૧૩	૫ ૩૯
૮૦	૧૧૯૦	૧૧	૧ ૯૫	૧૧૮૯	૮	૮ ૬૪	૧૧૮૮	૬	૩ ૭૬	૧૧૮૭	૩	૧૧ ૩૦
૯૦	૧૩૩૯	૮	૬ ૬૯	૧૩૩૮	૩	૯ ૭૨	૧૩૩૬	૧૫	૧.૨૩	૧૩૩૫	૧૦	૫ ૨૧
૧૦૦	૧૪૮૮	૫	૧૧ ૪૪	૧૪૮૬	૧૪	૧૦ ૮૦	૧૪૮૫	૭	૧૦ ૭૦	૧૪૮૪	૦	૧૧ ૧૩
૨૦૦	૨૯૭૬	૧૧	૧૦ ૮૮	૨૯૭૩	૧૩	૯ ૬૦	૨૯૭૦	૧૫	૯ ૪૦	૨૯૬૮	૧	૧૦ ૨૬
૩૦૦	૪૪૬૫	૧	૧૦ ૩૨	૪૪૬૦	૧૨	૮ ૪૧	૪૪૫૬	૭	૮ ૧૦	૪૪૫૨	૨	૯ ૩૯
૪૦૦	૫૯૫૩	૭	૯ ૭૬	૫૯૪૭	૧૧	૭ ૨૧	૫૯૪૧	૧૪	૬ ૮૦	૫૯૩૬	૩	૮ ૫૨
૫૦	૭૪૪૧	૧૩	૯ ૨૦	૭૪૩૪	૧૦	૬ ૦૧	૭૪૨૭	૭	૫ ૫૦	૭૪૨૦	૪	૭ ૬૫
૧૦૦૦	૧૪૮૮૩	૧૧	૬ ૪૧	૧૪૮૬૯	૫	૦ ૦૩	૧૪૮૫૪	૧૪	૧૧ ૦૦	૧૪૮૪૦	૯	૩ ૩૦
૨૦૦૦	૨૯૭૬૭	૭	૦ ૮૩	૨૯૭૩૮	૧૦	-૦.૦૬	૨૯૭૦૯	૧૩	૧૦ ૦૦	૨૯૬૮૧	૨	૬.૬૦

અંગ્રેજી હુંડાના હિસાબ (પેંડના રૂપીઆ) શિ ૧-૪)≋ થી શિ ૧-૪)≋॥। આના સુધી

રકમ	૧-૪ ૧ ૩/૬ ૧-૪)≋			૧-૪ ૧/૨ ૩/૪ ૧-૪)≋।			૧-૪ ૭/૩૨ ૧-૪)≋॥			૧-૪ ૧/૨ ૫/૪ ૧-૪)≋॥।		
	રૂા	આ	પૈ	રૂા.	આ,	પૈ,	રૂા,	આ,	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ,
પેન્સ ૧	૦	૦	૧૧ ૮૬	૦	૦	૧૧ ૮૪	૦	૦	૧૧ ૮૩	૦	૦	૧૧ ૮૨
૨	૦	૧	૧૧ ૭૨	૦	૧	૧૧ ૬૯	૦	૧	૧૧ ૬૭	૦	૧	૧૧ ૬૫
૩	૦	૨	૧૧ ૫૮	૦	૨	૧૧ ૫૪	૦	૨	૧૧ ૫૧	૦	૨	૧૧ ૪૮
૫	૦	૪	૧૧ ૩૦	૦	૪	૧૧ ૨૪	૦	૪	૧૧ ૧૯	૦	૪	૧૧ ૧૩
૬	૦	૫	૧૧ ૧૬	૦	૫	૧૧ ૦૯	૦	૫	૧૧ ૦૨	૦	૫	૧૦ ૯૬
શિ ૧	૦	૧૧	૧૦ ૩૩	૦	૧૧	૧૦ ૧૯	૦	૧૧	૧૦ ૦૫	૦	૧૧	૯ ૯૨
૨	૧	૭	૮ ૬૬	૧	૭	૮ ૩૮	૧	૭	૮.૧૧	૧	૭	૭ ૮૪
૩	૨	૩	૬ ૯૯	૨	૩	૬ ૫૮	૨	૩	૬ ૧૭	૨	૩	૫ ૭૬
૪	૨	૧૫	૫ ૩૨	૨	૧૫	૪ ૭૭	૨	૧૫	૪ ૨૩	૨	૧૫	૩ ૬૮
૫	૩	૧૧	૩ ૬૬	૩	૧૧	૨ ૯૭	૩	૧૧	૨ ૨૮	૩	૧૧	૧ ૬૦
૬	૪	૭	૧ ૯૯	૪	૭	૧ ૧૬	૪	૭	૦ ૩૪	૪	૬	૧૧ ૫૨
૭	૫	૩	૦ ૩૨	૫	૨	૧૧ ૩૬	૫	૨	૧૦ ૪૦	૫	૨	૯ ૪૪
૮	૫	૧૪	૧૦ ૬૫	૫	૧૪	૯ ૫૫	૫	૧૪	૮ ૪૬	૫	૧૪	૭ ૩૬
૯	૬	૧૦	૮ ૯૮	૬	૧૦	૭ ૭૫	૬	૧૦	૬ ૫૨	૬	૧૦	૫ ૨૯
૧૦	૭	૬	૭ ૩૨	૭	૬	૫ ૯૪	૭	૬	૪ ૫૭	૭	૬	૩ ૨૧
૧૯	૧૪	૧	૪ ૩૦	૧૪	૧	૧ ૭૦	૧૪	૦	૧૧ ૦૯	૧૪	૦	૮.૫૦
પેંાડ ૧	૧૪	૧૩	૨ ૬૪	૧૪	૧૨	૧૧ ૮૯	૧૪	૧૨	૯ ૧૫	૧૪	૧૨	૬.૪૨
૨	૨૯	૧૦	૫ ૨૮	૨૯	૯	૧૧ ૭૯	૨૯	૯	૬ ૩૧	૨૯	૯	૦ ૮૪
૩	૪૪	૭	૭ ૯૨	૪૪	૬	૧૧ ૬૮	૪૪	૬	૩ ૪૬	૪૪	૫	૭ ૨૬
૪	૫૯	૪	૧૦ ૫૬	૫૯	૩	૧૧ ૫૮	૫૯	૩	૦ ૬૨	૫૯	૨	૧ ૬૮
૫	૭૪	૨	૧ ૨૦	૭૪	૦	૧૧ ૪૭	૭૩	૧૫	૯ ૭૮	૭૩	૧૪	૮.૧૦
૬	૮૮	૧૫	૩ ૮૪	૮૮	૧૩	૧૧ ૩૭	૮૮	૧૨	૬ ૭૩	૮૮	૧૧	૨ ૫૨
૭	૧૦૩	૧૨	૬ ૪૮	૧૦૩	૧૦	૧૧ ૨૭	૧૦૩	૯	૪ ૦૯	૧૦૩	૭	૮ ૯૫
૮	૧૧૮	૯	૯.૧૨	૧૧૮	૭	૧૧ ૧૬	૧૧૮	૬	૧ ૨૪	૧૧૮	૪	૩ ૩૭
૯	૧૩૩	૬	૧૧.૭૦	૧૩૩	૪	૧૧.૦૬	૧૩૩	૨	૧૦ ૪૦	૧૩૩	૦	૯ ૭૯
૧૦	૧૪૮	૪	૨ ૪૦	૧૪૮	૧	૧૦ ૯૫	૧૪૭	૧૫	૭ ૫૬	૧૪૭	૧૩	૪.૨૧
૨૦	૨૯૬	૮	૪ ૮૧	૨૯૬	૩	૯ ૯૧	૨૯૫	૧૫	૩ ૧૨	૨૯૫	૧૦	૮.૪૩
૩૦	૪૪૪	૧૨	૭ ૨૨	૪૪૪	૫	૮ ૮૭	૪૪૩	૧૪	૧૦.૬૮	૪૪૩	૮	૦ ૬૪
૪૦	૫૯૩	૦	૯ ૬૩	૫૯૨	૭	૭ ૮૩	૫૯૧	૧૪	૬.૨૪	૫૯૧	૫	૪ ૮૬
૫૦	૭૪૧	૫	૦ ૦૪	૭૪૦	૯	૬ ૭૯	૭૩૯	૧૪	૧ ૮૦	૭૩૯	૨	૯ ૦૭
૬૦	૮૮૯	૯	૨ ૪૫	૮૮૮	૧૧	૫ ૭૫	૮૮૭	૧૩	૯.૩૬	૮૮૭	૦	૧ ૨૯
૭૦	૧૦૩૭	૧૩	૪ ૮૬	૧૦૩૬	૧૩	૪ ૭૦	૧૦૩૫	૧૩	૪ ૯૨	૧૦૩૪	૧૩	૫ ૫૦
૮૦	૧૧૮૬	૧	૭.૨૭	૧૧૮૪	૧૫	૩ ૬૬	૧૧૮૩	૧૩	૦ ૪૮	૧૧૮૨	૧૦	૯ ૭૨
૯૦	૧૩૩૪	૫	૯ ૬૮	૧૩૩૩	૧	૨ ૬૨	૧૩૩૧	૧૨	૮ ૦૪	૧૩૩૦	૮	૧ ૯૪
૧૦૦	૧૪૮૨	૧૦	૦ ૦૯	૧૪૮૧	૩	૧ ૫૮	૧૪૭૯	૧૨	૩ ૬૦	૧૪૭૮	૫	૬ ૧૫
૨૦૦	૨૯૬૫	૪	૦ ૧૮	૨૯૬૨	૬	૩ ૧૭	૨૯૫૯	૮	૭ ૨૧	૨૯૫૬	૧૧	૦.૩૧
૩૦૦	૪૪૪૭	૧૪	૦.૨૭	૪૪૪૩	૯	૪ ૭૫	૪૪૩૯	૪	૧૦ ૮૨	૪૪૩૫	૦	૬ ૪૬
૪૦૦	૫૯૩૦	૮	૦ ૩૭	૫૯૨૪	૧૨	૬ ૩૪	૫૯૧૯	૧	૨.૪૨	૫૯૧૩	૬	૦ ૬૨
૫૦૦	૭૪૧૩	૨	૦.૪૬	૭૪૦૫	૧૫	૭ ૯૨	૭૩૯૮	૧૩	૬.૦૩	૭૩૯૧	૧૧	૬.૭૭
૧૦૦૦	૧૪૮૨૬	૪	૦.૯૨	૧૪૮૧૧	૧૫	૩ ૮૫	૧૪૭૯૭	૧૧	૦ ૦૬	૧૪૭૮૩	૭	૧ ૫૫
૨૦૦૦	૨૯૬૫૨	૮	૧ ૮૦	૨૯૬૨૩	૧૪	૭ ૭૦	૨૯૫૯૫	૬	૦ ૧૩	૨૯૫૬૬	૧૪	૩.૧૧

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પોંડના રૂપીઆ) શિ. ૧-૪ા થી શિ. ૧-૪ા ાાા આના સુધી.

રકમ	(૧-૪⅛ ૧-૪ા)			(૧-૪$\frac{3}{16}$ ૧-૪ા ાા)			(૧-૪$\frac{1}{4}$ ૧-૪ા ાા)			(૧-૪$\frac{5}{16}$ ૧-૪ા ાાા)		
	રૂ.	આ.	પૈ.	રૂ.	આ.	પૈ.	રૂ.	આ.	પૈ.	રૂ.	આ.	પૈ.
પેન્સ ૧	૦	૦	૧૧ ૮૧	૦	૦	૧૧ ૮૦	૦	૦	૧૧.૭૯	૦	૦	૧૧ ૭૮
૨	૦	૧	૧૧ ૬૩	૦	૧	૧૧.૬૦	૦	૧	૧૧ ૫૮	૦	૧	૧૧ ૫૬
૩	૦	૨	૧૧ ૪૪	૦	૨	૧૧.૪૧	૦	૨	૧૧ ૩૭	૦	૨	૧૧ ૩૪
૫	૦	૪	૧૧.૦૭	૦	૪	૧૧ ૦૨	૦	૪	૧૦ ૯૬	૦	૪	૧૦ ૯૦
૬	૦	૫	૧૦.૮૯	૦	૫	૧૦ ૮૨	૦	૫	૧૦ ૭૫	૦	૫	૧૦ ૬૮
શિ. ૧	૦	૧૧	૯.૭૮	૦	૧૧	૯ ૬૪	૦	૧૧	૯ ૫૧	૦	૧૧	૯ ૩૭
૨	૧	૭	૭ ૫૬	૧	૭	૭.૨૯	૧	૭	૭ ૦૨	૧	૭	૬ ૭૫
૩	૨	૩	૫.૩૫	૨	૩	૪.૯૪	૨	૩	૪ ૫૩	૨	૩	૪ ૧૩
૪	૨	૧૫	૩ ૧૩	૨	૧૫	૨ ૫૯	૨	૧૫	૨ ૦૪	૩	૧૫	૧ ૫૦
૫	૩	૧૧	૦.૯૨	૩	૧૧	૦.૨૪	૩	૧૦	૧૧.૫૬	૩	૧૦	૧૦ ૮૮
૬	૪	૬	૧૦.૭૦	૪	૬	૯ ૮૯	૪	૬	૯.૦૭	૪	૬	૮ ૨૬
૭	૫	૨	૮ ૪૯	૫	૨	૭ ૫૩	૫	૨	૬ ૫૮	૫	૨	૫ ૬૩
૮	૫	૧૪	૬ ૨૭	૫	૧૪	૫.૧૮	૫	૧૪	૪.૦૯	૫	૧૪	૩ ૦૧
૯	૬	૧૦	૪ ૦૬	૬	૧૦	૨.૮૩	૬	૧૦	૧.૬૧	૬	૧૦	૦ ૩૯
૧૦	૭	૬	૧.૮૪	૭	૬	૦ ૪૮	૭	૫	૧૧ ૧૨	૭	૫	૯ ૭૬
૧૯	૧૪	૦	૫ ૯૦	૧૪	૦	૩ ૩૨	૧૪	૦	૦ ૭૩	૧૩	૧૫	૧૦ ૧૫
પોંડ ૧	૧૪	૧૨	૩.૬૯	૧૪	૧૨	૦ ૯૬	૧૪	૧૧	૧૦.૨૪	૧૪	૧૧	૭.૫૩
૨	૨૯	૮	૭.૩૮	૨૯	૮	૧ ૯૩	૨૯	૭	૮ ૪૯	૨૯	૭	૩ ૦૭
૩	૪૪	૪	૧૧.૦૭	૪૪	૪	૨ ૯૦	૪૪	૩	૬ ૭૪	૪૪	૨	૧૦ ૬૦
૪	૫૯	૧	૨ ૭૬	૫૯	૦	૩ ૮૭	૫૮	૧૫	૪ ૯૯	૫૮	૧૪	૬ ૧૪
૫	૭૩	૧૩	૬.૪૬	૭૩	૧૨	૪.૮૪	૭૩	૧૧	૩.૨૪	૭૩	૧૦	૧ ૬૭
૬	૮૮	૯	૧૦ ૧૫	૮૮	૮	૫.૮૦	૮૮	૭	૧ ૪૯	૮૮	૫	૯ ૨૧
૭	૧૦૩	૬	૧.૮૪	૧૦૩	૪	૬.૭૭	૧૦૩	૨	૧૧ ૭૪	૧૦૩	૧	૪ ૭૫
૮	૧૧૮	૨	૫ ૫૩	૧૧૮	૦	૭.૭૪	૧૧૭	૧૪	૯ ૯૯	૧૧૭	૧૩	૦ ૨૮
૯	૧૩૨	૧૪	૯ ૨૩	૧૩૨	૧૨	૮.૭૧	૧૩૨	૧૦	૮.૨૪	૧૩૨	૮	૭ ૮૨
૧૦	૧૪૭	૧૧	૦ ૯૨	૧૪૭	૮	૯ ૬૮	૧૪૭	૬	૬ ૪૯	૧૪૭	૪	૩ ૩૫
૨૦	૨૯૫	૬	૧ ૮૪	૨૯૫	૧	૭.૩૬	૨૯૪	૧૩	૦.૯૯	૨૯૪	૮	૬ ૭૧
૩૦	૪૪૩	૧	૨ ૭૬	૪૪૨	૧૦	૫.૦૪	૪૪૨	૩	૭ ૪૮	૪૪૧	૧૨	૧૦ ૦૭
૪૦	૫૯૦	૧૨	૩ ૬૯	૫૯૦	૩	૨.૭૩	૫૮૯	૧૦	૧.૯૮	૫૮૯	૧	૧ ૪૩
૫૦	૭૩૮	૭	૪ ૬૧	૭૩૭	૧૨	૦ ૪૧	૭૩૭	૦	૮ ૪૭	૭૩૬	૫	૪ ૭૯
૬૦	૮૮૬	૨	૫ ૫૩	૮૮૫	૪	૧૦ ૦૯	૮૮૪	૭	૨.૯૭	૮૮૩	૯	૮ ૧૫
૭૦	૧૦૩૩	૧૩	૬ ૪૬	૧૦૩૨	૧૩	૭ ૭૮	૧૦૩૧	૧૩	૯.૪૬	૧૦૩૦	૧૩	૧૧ ૫૧
૮૦	૧૧૮૧	૮	૭.૩૮	૧૧૮૦	૬	૫.૪૬	૧૧૭૯	૪	૩.૯૬	૧૧૭૮	૨	૨ ૮૭
૯૦	૧૧૨૯	૩	૮ ૩૦	૧૩૨૭	૧૫	૩ ૧૪	૧૩૨૬	૧૦	૧૦ ૪૫	૧૩૨૫	૬	૬ ૨૩
૧૦૦	૧૪૦૬	૧૪	૯.૨૩	૪૧૫	૮	૦ ૮૨	૧૪૧૮	૧	૪ ૯૫	૧૪૭૨	૧૦	૯ ૫
૨૦૦	૨૮૧૩	૧૩	૬ ૪૬	૨૮૫૧	૦	૧ ૬૫	૨૯૪૮	૨	૯ ૯૦	૨૯૮૫	૫	૭ ૧૯
૩૦૦	૪૪૩૦	૧૨	[illegible] ૯	૪૪૨૬	૮	૨ ૪૮	૪૪૨૨	૪	૨ ૮	૪૪૧૮	૦	૪ ૭૮
૪૦૦	૯૦૯	૧૧	૦ ૯૨	૫૯૦૨	૦	૩. ૧	૫૮૯૬	૫	૯	૫૮૯૦	૧૧	૨ ૩૮
૫૦૦	૭૩૮૪	૯	૧૦ ૫	૭૩૭૭	૮	૪.૧	૭૩૭૦	૭	૦ ૧૫	૭૩૬૩	૫	૧૧ ૯૭
૧૦૦૦	૧૪૭૬૯	૩	૮ ૩૦	૧૪૭૫૫	૦	૮.૨૪	૧૪૭૪૦	૧૪	૧ ૪૨	૧૪૭૨૬	૧૧	૧૧ ૯
૨૦૦૦	૨૯૫૩૮	૧૪	૪.૬૧	૨૯૫[illegible]	૦	૧ ૪.૫૯	૨૯૪૮૧	૧૨	૩.૦૪	૨૯ ૪૫૩	૬	૧૧.૯૦

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબે 'પૈંડના રૂપીઆ' શિ ૧-૪ા- થી શિ ૧-૪ાાાા આના સુધી.

રકમ	૧-૪$\frac{૫}{૯૬}$ (૧ ૪ા-) રૂ.	આ	પૈ	૧-૪$\frac{૨૧}{૬૪}$ (૧-૪ા-ા) રૂ.	આ	પૈ	૧-૪$\frac{૧૧}{૩૨}$ (૧-૪ા-ાા) રૂ.	આ	પૈ	૧-૪$\frac{૨૩}{૬૪}$ (૧ ૪ા-ાાા) રૂ.	આ	પૈ
પેન્સ ૧	૦	૦	૧૧ ૭૭	૦	૦	૧૧ ૭૧	૦	૦	૧૧ ૭૬	૦	૦	૧૧ ૭૩
૨	૦	૧	૧૧ ૫૪	૦	૧	૧૧ ૫૧	૦	૧	૧૧ ૪૯	૦	૧	૧૧ ૪૭
૩	૦	૨	૧૧ ૩૧	૦	૨	૧૧ ૨[illegible]	૦	૨	૧૧ ૨૪	૦	૨	૧૧ ૨૦
૫	૦	૪	૧૦ ૮૫	૦	૪	૧૦ ૭૯	૦	૪	૧૦ ૭૩	૦	૪	૧૦ ૬૮
૬	૦	૫	૧૦.૬૨	૦	૫	૧૦ ૫૫	૦	૫	૧૦ ૪૮	૦	૫	૧૦ ૪૧
શિ. ૧	૦	૧૧	૯ ૨૪	૦	૧૧	૯ ૧૦	૦	૧૧	૮ ૯૭	૦	૧૧	૮ ૮૩
૨	૧	૭	૬ ૪૮	૧	૭	૬ ૨૧	૧	૭	૫ ૯૪	૧	૭	૫ ૬૭
૩	૨	૩	૩ ૭૨	૨	૩	૩.૩૧	૨	૩	૨ ૯૧	૨	૩	૨ ૫૧
૪	૨	૧૫	૦ ૯૬	૨	૧૫	૦ ૪૨	૨	૧૪	૧૧ ૮૮	૨	૧૪	૧૧ ૩૪
૫	૩	૧૦	૧૦ ૨૦	૩	૧૦	૯.૫૩	૩	૧૦	૮ ૮૫	૩	૧૦	૮ ૧૮
૬	૪	૬	૭ ૪૪	૪	૬	૬ ૬૩	૪	૬	૫ ૮૨	૪	૬	૫ ૦૨
૭	૫	૨	૪ ૬૮	૫	૨	૩ ૭૪	૫	૨	૨ ૭૯	૫	૨	૧ ૮૫
૮	૫	૧૪	૧ ૯૩	૫	૧૪	૦ ૮૫	૫	૧૩	૧૧ ૭૭	૫	૧૩	૧૦ ૬૯
૯	૬	૯	૧૧ ૧૭	૬	૯	૯ ૯૫	૬	૯	૮ ૭૪	૬	૯	૭ ૫૩
૧૦	૭	૫	૮ ૪૧	૭	૫	૭ ૦૬	૭	૫	૫ ૭૧	૭	૫	૪ ૩૬
૧૯	૧૩	૧૫	૭ ૫૮	૧૩	૧૫	૫ ૦૧	૧૩	૧૫	૨ ૪૫	૧૩	૧૪	૧૧ ૮૯
પોંડ ૧	૧૪	૧૧	૪ ૮૨	૧૪	૧૧	૨ ૧૨	૧૪	૧૦	૧૧ ૪૨	૧૪	૧૦	૮ ૭૩
૨	૨૯	૬	૯ ૬૫	૨૯	૬	૪ ૨૪	૨૯	૫	૧૦ ૮૫	૨૯	૫	૫ ૪૬
૩	૪૪	૨	૨ ૪૮	૪૪	૧	૬ ૩૭	૪૪	૦	૧૦ ૨૭	૪૪	૦	૨ ૨૦
૪	૫૮	૧૩	૭ ૩૧	૫૮	૧૨	૮ ૪૯	૫૮	૧૧	૯ ૭૦	૫૮	૧૦	૧૦ ૯૩
૫	૭૩	૯	૦ ૧૩	૭૩	૭	૧૦ ૬૨	૭૩	૬	૯ ૧૩	૭૩	૫	૭ ૬૬
૬	૮૮	૪	૪.૯૬	૮૮	૩	૦ ૭૪	૮૮	૧	૮ ૫૫	૮૮	૦	૪ ૪૦
૭	૧૦૨	૧૫	૯.૭૯	૧૦૨	૧૪	૨ ૮૭	૧૦૨	૧૨	૭ ૯૮	૧૦૨	૧૧	૧ ૧૩
૮	૧૧૭	૧૧	૨.૬૨	૧૧૭	૯	૪ ૯૯	૧૧૭	૭	૭ ૪૧	૧૧૭	૫	૯ ૮૬
૯	૧૩૨	૬	૭ ૪૪	૧૩૨	૪	૭ ૧૧	૧૩૨	૨	૬ ૮૩	૧૩૨	૦	૬ ૬૦
૧૦	૧૪૭	૨	૦ ૨૭	૧૪૬	૧૫	૯.૨૪	૧૪૬	૧૩	૬ ૨૬	૧૪૬	૧૧	૩ ૩૩
૨૦	૨૯૪	૪	૦.૫૫	૨૯૩	૧૫	૬ ૪૮	૨૯૩	૧૧	૦ ૫૨	૨૯૩	૬	૬ ૬૭
૩૦	૪૪૧	૬	૦ ૮૨	૪૪૦	૧૫	૩ ૭૩	૪૪૦	૮	૬ ૭૯	૪૪૦	૧	૧૦ ૦૦
૪૦	૫૮૮	૮	૧.૧૦	૫૮૭	૧૪	૦ ૯૭	૫૮૭	૬	૧ ૦૫	૫૮૬	૧૩	૧ ૩૪
૫૦	૭૩૫	૧૦	૧.૩૭	૭૩૪	૧૪	૧૦ ૨૧	૭૩૪	૩	૭ ૩૨	૭૩૩	૮	૪ ૬૭
૬૦	૮૮૨	૧૨	૧.૬૫	૮૮૧	૧૪	૭ ૪૬	૮૮૧	૧	૧ ૫૦	૮૮૦	૩	૮ ૦૧
૭૦	૧૦૨૯	૧૪	૧ ૯૩	૧૦૨૮	૧૪	૪.૭૦	૧૦૨૭	૧૪	૭ ૮૪	૧૦૨૬	૧૪	૧૧ ૩૪
૮૦	૧૧૭૭	૦	૨ ૨૦	૧૧૭૫	૧૪	૧ ૯૫	૧૧૭૪	૧૨	૨.૧૧	૧૧૭૩	૧૦	૨ ૬૮
૯૦	૧૩૨૪	૨	૨ ૪૮	૧૩૨૨	૧૩	૧૧ ૧૯	૧૩૨૧	૯	૮.૩૭	૧૩૨૦	૫	૬ ૦૧
૧૦૦	૧૪૭૧	૪	૨ ૭૫	૧૪૬૯	૧૩	૮ ૪	૧૪૬૮	૭	૨ ૬૩	૧૪૬૭	૦	૯ ૩૫
૨૦૦	૨૯૪૨	૮	૫ ૫૦	૨૯૩૯	૧૧	૪ ૮૮	૨૯૩૬	૧૪	૫ ૨૭	૨૯૩૪	૧	૬ ૭૦
૩૦૦	૪૪૧૩	૧૨	૮ ૨૫	૪૪૦૯	૯	૧ ૩૨	૪૪૦૫	૫	૧૦ ૪૧	૪૪૦૧	૨	૪ ૫
૪૦૦	૫૮૮૫	૦	૧૧ ૦૦	૫૮૭૯	૬	૯ ૭૬	૫૮૭૩	૧૨	૧૦ ૫૫	૫૮૬૮	૩	૧ ૪૦
૫૦૦	૭૩૫૬	૫	૧.૭૯	૭૩૪૯	૪	૬.૨૦	૭૩૪૨	૪	૧ ૧૯	૭૩૩૫	૩	૧૦.૯૬
૧૦૦૦	૧૪૭૧૨	૧૦	૩ ૫૮	૧૪૬૯૮	૯	૦ ૪૦	૧૪૬૮૪	૮	૨ ૩૮	૧૪૬૭૦	૭	૯ ૨
૨૦૦૦	૨૯૪૨૫	૪	૭ ૧૭	૨૯૩૯૭	૨	૦ ૮	૨૯૩૬૯	૦	૪.૭૭	૨૯૩૪૦	૧૫	૭ ૦૪

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પોંડના રૂપીઆ) શિ ૧-૪।≈ થી શિ. ૧-૪।≈॥ આના સુધી

રકમ		૧-૪ ૩/૮ (૧-૪।≈)			૧-૪ ૨૫/૬૪ (૧-૪।≈।)			૧-૪ ૧૩/૩૨ (૧-૪।≈॥)			૧-૪ ૨૭/૬૪ (૧-૪।≈.॥)	
		રૂ	આ	પૈ,	રૂા,	આ,	પ,	રૂ,	આ,	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ
પેન્સ	૧	૦	૦	૧૧ ૭૨	૦	૦	૧૧ ૭૧	૦	૦	૧૧ ૭૧	૦	૦	૧૧ ૬૯
	૨	૦	૧	૧૧ ૪૫	૦	૧	૧૧ ૪૨	૦	૧	૧૧ ૪૦	૦	૧	૧૧ ૩૮
	૩	૦	૨	૧૧ ૧૭	૦	૨	૧૧ ૧૪	૦	૨	૧૧ ૧૦	૦	૨	૧૧ ૦૭
	૫	૦	૪	૧૦ ૬૨	૦	૪	૧૦ ૫૭	૦	૪	૧૦ ૫૧	૦	૪	૧૦ ૪૫
	૬	૦	૫	૧૦ ૩૫	૦	૫	૧૦ ૨૮	૦	૫	૧૦ ૨૧	૦	૫	૧૦ ૧૫
શિ	૧	૦	૧૧	૮ ૭૦	૦	૧૧	૮.૫૬	૦	૧૧	૮.૪૩	૦	૧૧	૮ ૩૦
	૨	૧	૭	૫.૪૦	૧	૭	૫ ૧૩	૧	૭	૪ ૮૬	૧	૭	૪ ૬૦
	૩	૨	૩	૨ ૧૦	૨	૩	૧.૭૦	૨	૩	૧ ૩૦	૨	૩	૦.૯૦
	૪	૨	૧૪	૧૦ ૮૦	૨	૧૪	૧૦ ૨૭	૨	૧૪	૯.૭૩	૨	૧૪	૯ ૨૦
	૫	૩	૧૦	૭ ૫૧	૩	૧૦	૬ ૮૪	૩	૧૦	૬ ૧૭	૩	૧૦	૫ ૫૦
	૬	૪	૬	૪ ૨૧	૪	૬	૩ ૪૦	૪	૬	૨ ૬૦	૪	૬	૧ ૮૦
	૭	૫	૨	૦ ૯૧	૫	૧	૧૧ ૯૭	૫	૧	૧૧ ૦૩	૫	૧	૧૦ ૧૦
	૮	૫	૧૩	૯ ૬૧	૫	૧૩	૮ ૫૫	૫	૧૩	૭ ૪૭	૫	૧૩	૬ ૪૦
	૯	૬	૯	૬ ૩૨	૬	૯	૫.૧૧	૬	૯	૩ ૯૦	૬	૯	૨ ૭૦
	૧૦	૭	૫	૩ ૦૨	૭	૫	૧ ૬૮	૭	૫	૦ ૩૪	૭	૪	૧૧ ૦૦
	૧૯	૧૩	૧૪	૯ ૩૪	૧૩	૧૪	૬ ૭૯	૧૩	૧૪	૪ ૨૫	૧૩	૧૪	૧ ૭૧
પૌંડ	૧	૧૪	૧૦	૬ ૦૪	૧૪	૧૦	૩ ૩૬	૧૪	૧૦	૦ ૬૮	૧૪	૯	૧૦ ૦૧
	૨	૨૯	૫	૦ ૦૯	૨૯	૪	૬ ૭૨	૨૯	૪	૧ ૩૭	૨૯	૩	૮ ૦૨
	૩	૪૩	૧૫	૬ ૧૩	૪૩	૧૪	૧૦.૦૮	૪૩	૧૪	૨ ૦૬	૪૩	૧૩	૬ ૦૩
	૪	૫૮	૧૦	૦ ૧૮	૫૮	૯	૧ ૪૫	૫૮	૮	૨ ૭૪	૫૮	૭	૪ ૦૫
	૫	૭૩	૪	૬ ૨૨	૭૩	૩	૪ ૮૧	૭૩	૨	૩ ૪૨	૭૩	૧	૨ ૦૬
	૬	૮૭	૧૫	૦ ૨૭	૮૭	૧૩	૮.૧૭	૮૭	૧૨	૪ ૧૧	૮૭	૧૧	૦ ૦૭
	૭	૧૦૨	૯	૬ ૩૨	૧૦૨	૭	૧૧ ૫૪	૧૦૨	૬	૪ ૮૦	૧૦૨	૪	૧૦ ૦૯
	૮	૧૧૭	૪	૦ ૩૬	૧૧૭	૨	૨ ૯૦	૧૧૭	૦	૫ ૪૮	૧૧૬	૧૪	૮ ૧૦
	૯	૧૩૧	૧૪	૬ ૪૧	૧૩૧	૧૨	૬ ૨૬	૧૩૧	૧૦	૬.૧૭	૧૩૧	૮	૬ ૧૧
	૧૦	૧૪૬	૯	૦ ૪૫	૧૪૬	૬	૯ ૬૩	૧૪૬	૪	૬ ૮૫	૧૪૬	૨	૪ ૧૩
	૨૦	૨૯૩	૨	૦ ૯૧	૨૯૨	૧૩	૭ ૨૬	૨૯૨	૯	૧ ૭૧	૨૯૨	૪	૮ ૨૬
	૩૦	૪૩૯	૧૧	૧ ૩૭	૪૩૯	૪	૪ ૮૯	૪૩૮	૧૩	૮ ૫૭	૪૩૮	૭	૦ ૩૯
	૪૦	૫૮૬	૪	૧ ૮૩	૫૮૫	૧૧	૨ ૫૨	૫૮૫	૨	૩ ૪૨	૫૮૪	૯	૪ ૫૩
	૫૦	૭૩૨	૧૩	૨ ૨૯	૭૩૨	૨	૦ ૧૬	૭૩૧	૬	૧૦.૨૮	૭૩૦	૧૧	૮ ૬૬
	૬૦	૮૭૯	૬	૨ ૭૪	૮૭૮	૮	૯ ૭૯	૮૭૭	૧૧	૫ ૧૪	૮૭૬	૧૪	૦ ૭૯
	૭૦	૧૦૨૫	૧૫	૩ ૨૦	૧૦૨૪	૧૫	૭ ૪૨	૧૦૨૪	૦	૦ ૦૦	૧૦૨૩	૦	૪ ૯૩
	૮૦	૧૧૭૨	૮	૩ ૬૬	૧૧૭૧	૬	૫ ૦૫	૧૧૭૦	૪	૬ ૮૫	૧૧૬૯	૨	૯ ૦૬
	૯૦	૧૩૧૯	૧	૪ ૧૨	૧૩૧૭	૧૩	૨ ૬૮	૧૩૧૬	૯	૧.૭૧	૧૩૧૫	૫	૧.૧૯
	૧૦૦	૧૪૬૫	૧૦	૪ ૫૮	૧૪૬૪	૪	૦ ૩૨	૧૪૬૨	૧૩	૮.૫૭	૧૪૬૧	૭	૧ ૩૩
	૨૦૦	૨૯૩૧	૪	૯ ૧૬	૨૯૨૮	૮	૦ ૬૪	૨૯૨૫	૧૧	૫.૧૪	૨૯૨૨	૧૪	૧૦ ૬૬
	૩૦૦	૪૩૯૬	૧૫	૧ ૭૪	૪૩૯૨	૧૨	૦ ૯૬	૪૩૮૮	૯	૧ ૭૧	૪૩૮૪	૬	૩.૯૯
	૪૦૦	૫૮૬૨	૯	૬ ૩૨	૫૮૫૭	૦	૧ ૨૮	૫૮૫૧	૬	૧૦.૨૮	૫૮૪૫	૧૩	૯ ૩૨
	૫૦૦	૭૩૨૮	૩	૧૦ ૯૦	૭૩૨૧	૪	૧ ૬૦	૭૩૧૪	૪	૬ ૮૫	૭ ૦૭	૫	૨.૬૬
	૧ ૦૦	૧૪૬૫૬	૭	૯ ૮૦	૧૪૬૪૨	૮	૩ ૨૦	૧૪૬૨૮	૯	૧ ૭૧	૧૪૬૧૪	૧૦	૫ ૩૨
	૨૦૦૦	૨૯૩૧૨	૧૫	૭ ૬૦	૯૨૮૫	૦	૬ ૪૦	૨૯૨ ૧૭	૨	૩ ૪૨	૨૯૨૨૯	૪	૧૦.૬૪

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પૌંડના રૂપીઆ) શિ. ૧-૪।≈ થી ૧-૪।≈॥। આના સુધી.

રકમ	૧-૪ ૭/૧૬ (૧-૪।≈)			૧-૪ ૨૯/૬૪ (૧-૪।≈।)			૧-૪ ૧૫/૩૨ (૧ ૪।≈॥)			૧-૪ ૩૧/૬૪ (૧-૪।≈॥।)		
	રૂ,	આ,	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ,
પેન્સ ૧	૦	૦	૧૧૬૮	૦	૦	૧૧૬૬	૦	૦	૧૧૬૫	૦	૦	૧૧૬૪
૨	૦	૧	૧૧૩૬	૦	૧	૧૧.૩૩	૦	૧	૧૧૩૧	૦	૧	૧૧૨૯
૩	૦	૨	૧૧૦૪	૦	૨	૧૧૦૦	૦	૨	૧૦૯૭	૦	૨	૧૦૯૪
૫	૦	૪	૧૦૪૦	૦	૪	૧૦૩૪	૦	૪	૧૦૨૯	૦	૪	૧૦.૨૩
૬	૦	૫	૧૦૦૮	૦	૫	૧૦૦૧	૦	૫	૯૯૫	૦	૫	૯૮૮
શિ. ૧	૦	૧૧	૮૧૬	૦	૧૧	૮૦૩	૦	૧૧	૭૯૦	૦	૧૧	૭૭૬
૨	૧	૭	૪૩૩	૧	૭	૪૦૬	૧	૭	૩.૮૦	૧	૭	૩૫૩
૩	૨	૩	૦.૫૦	૨	૩	૦૧૦	૨	૨	૧૧૭૦	૨	૨	૧૧૩૦
૪	૨	૧૪	૮.૬૬	૨	૧૪	૮૧૩	૨	૧૪	૭૬૦	૨	૧૪	૭૦૭
૫	૩	૧૦	૪૮૩	૩	૧૦	૪૧૭	૩	૧૦	૩૫૦	૩	૧૦	૨૮૪
૬	૪	૬	૧૦૦	૪	૬	૦૨૦	૪	૫	૧૧૪૦	૪	૫	૧૦૬૧
૭	૫	૧	૯૧૭	૫	૧	૮૨૩	૫	૧	૭૩૦	૫	૧	૬૩૮
૮	૫	૧૩	૫,૩૩	૫	૧૩	૪૨૭	૫	૧૩	૩૨૧	૫	૧૩	૨૧૫
૯	૬	૯	૧૫૦	૬	૯	૦૩૦	૬	૮	૧૧૧૧	૬	૮	૯૯૧
૧૦	૭	૪	૯,૬૭	૭	૪	૮૩૫	૭	૪	૭૦૧	૭	૪	૫૬૮
૧૯	૧૩	૧૩	૧૧૧૭	૧૩	૧૩	૮૬૫	૧૩	૧૩	૬૧૨	૧૩	૧૩	૩૬૦
પૌંડ ૧	૧૪	૯	૭૩૪	૧૪	૯	૪૬૮	૧૪	૯	૨૦૨	૧૪	૮	૧૧.૩૭
૨	૨૯	૩	૨.૬૯	૨૯	૨	૯૩૬	૨૯	૨	૪૦૫	૨૯	૧	૧૦૭૪
૩	૪૩	૧૨	૧૦૦૩	૪૩	૧૨	૨૦૫	૪૩	૧૧	૬૦૭	૪૩	૧૦	૧૦૧૨
૪	૫૮	૬	૫૩૮	૫૮	૫	૬૭૩	૫૮	૪	૮૧૦	૫૮	૩	૯૪૯
૫	૭૩	૦	૦૭૩	૭૨	૧૪	૧૧૪૧	૭૨	૧૩	૧૦૧૩	૭૨	૧૨	૮૮૭
૬	૮૭	૯	૮,૦૭	૮૭	૮	૪૧૦	૮૭	૭	૦૧૫	૮૭	૫	૮૨૪
૭	૧૦૨	૩	૩૪૨	૧૦૨	૧	૮૭૮	૧૦૨	૦	૨૧૮	૧૦૧	૧૪	૭૬૨
૮	૧૧૬	૧૨	૧૦૭૬	૧૧૬	૧૧	૧૪૭	૧૧૬	૯	૪૨૧	૧૧૬	૭	૬૯૯
૯	૧૩૧	૬	૬૧૧	૧૩૧	૪	૬૧૫	૧૩૧	૨	૬૨૩	૧૩૧	૦	૬૩૬
૧૦	૧૪૬	૦	૧૪૬	૧૪૫	૧૩	૧૦૮૩	૧૪૫	૧૧	૮૨૬	૧૪૫	૯	૫૭૪
૨૦	૨૯૨	૦	૨૯૨	૨૯૧	૧૧	૯૬૭	૨૯૧	૭	૪૫૩	૨૯૧	૨	૧૧૪૮
૩૦	૪૩૮	૦	૪૩૮	૪૩૭	૯	૮૫૧	૪૩૭	૩	૦૭૯	૪૩૬	૧૨	૫૨૩
૪૦	૫૮૪	૦	૫.૮૪	૫૮૩	૭	૭૩૫	૫૮૨	૧૪	૯૦૬	૫૮૨	૫	૧૦૯૭
૫૦	૭૩૦	૦	૭૩૦	૭૨૯	૫	૬૧૮	૭૨૮	૧૦	૫૩૨	૭૨૭	૧૫	૪૭૨
૬૦	૮૭૬	૦	૮૭૬	૮૭૫	૩	૫૦૨	૮૭૪	૬	૧૫૯	૮૭૩	૮	૧૦૪૬
૭૦	૧૦૨૨	૦	૧૦૨૨	૧૦૨૧	૧	૩૮૬	૧૦૨૦	૧	૯૮૫	૧૦૧૯	૨	૪૨૦
૮૦	૧૧૬૮	૦	૧૧૬૮	૧૧૬૬	૧૫	૨૭૦	૧૧૬૫	૧૩	૬૧૨	૧૧૬૪	૧૧	૯૯૫
૯૦	૧૩૧૪	૧	૧૧૪	૧૩૧૨	૧૩	૧૫૩	૧૩૧૧	૯	૨૩૯	૧૩૧૦	૫	૩૬૯
૧૦૦	૧૪૬૦	૧	૨૬૦	૧૪૫૮	૧૧	૦૩૭	૧૪૫૭	૪	૧૦૬૫	૧૪૫૫	૧૪	૯૪૪
૨૦૦	૨૯૨૦	૨	૫૦૦	૨૯૧૭	૬	૦૭૫	૨૯૧૪	૯	૯૩૧	૨૯૧૧	૧૩	૬૮૮
૩૦૦	૪૩૮૦	૩	૭૮૦	૪૩૭૬	૧	૧૧૨	૪૩૭૧	૧૪	૭૯૬	૪૩૬૭	૧૨	૪૩૨
૪૦૦	૫૮૪૦	૪	૧૦૪૦	૫૮૩૪	૧૨	૧૫૦	૫૮૨૯	૩	૬૬૨	૫૮૨૩	૧૧	૧૭૬
૫૦૦	૭૩૦૦	૬	૧૦૦	૭૨૯૩	૭	૧૮૮	૭૨૮૬	૮	૫૨૮	૭૨૭૯	૯	૧૧૨૦
૧૦૦૦	૧૪૬૦૦	૧૨	૨૦૦	૧૪૫૮૬	૧૪	૩૭૬	૧૪૫૭૩	૦	૧૦૫૬	૧૪૫૫૯	૩	૧૦૪૦
૨૦૦૦	૨૯૨૦૧	૮	૪૦૧	૨૯૧૭૩	૧૨	૭૫૨	૨૯૧૪૬	૧	૯૧૩	૨૯૧૧૮	૭	૮૮૧

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પૌંડના રૂપીઆ) શિ. ૧-૪॥ પે થી શિ ૧-૪॥ ૦॥। આના સુધી

રકમ	૧-૪ ૧/૪ (૧-૪।)			૧-૪ ૩૩/૬૪ (૧-૪। ૦।)			૧-૪ ૧૭/૩૨ (૧-૪॥ ૦॥)			૧-૪ ૩૫/૬૪ (૧-૪॥ ૦॥।)		
	રૂ,	આ,	પૈ	રૂ,	આ,	પૈ,	રૂ,	આ	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ,
પેન્સ ૧	૦	૦	૧૧૬૩	૦	૦	૧૧૬૨	૦	૦	૧૧૬૧	૦	૦	૧૧૬૦
૨	૦	૧	૧૧૨૭	૦	૧	૧૧૨૫	૦	૧	૧૧૨૨	૦	૧	૧૧૨૦
૩	૦	૨	૧૦૯૦	૦	૨	૧૦૮૭	૦	૨	૧૦૮૪	૦	૨	૧૦૮૧
૫	૦	૪	૧૦૧૮	૦	૪	૧૦૧૨	૦	૪	૧૦.૦૭	૦	૪	૧૦૦૧
૬	૦	૫	૯૮૧	૦	૫	૯૭૫	૦	૫	૯૬૮	૦	૫	૯૬૨
શિ ૧	૦	૧૧	૭૬૩	૦	૧૧	૭૫૦	૦	૧૧	૭૩૭	૦	૧૧	૭.૨૪
૨	૧	૭	૩૨૭	૧	૭	૩૦૦	૧	૭	૨૭૪	૧	૭	૨૪૮
૩	૨	૨	૧૦૯૦	૨	૨	૧૦૫૧	૨	૨	૧૦૧૧	૨	૨	૯૭૨
૪	૨	૧૪	૬.૫૪	૨	૧૪	૬૦૧	૨	૧૪	૫.૪૮	૨	૧૪	૪૯૬
૫	૩	૧૦	૨.૧૮	૩	૧૦	૧૫૨	૩	૧૦	૦૮૬	૩	૧૦	૦૨૦
૬	૪	૫	૯૮૧	૪	૫	૯૦૨	૪	૫	૮૨૩	૪	૫	૭૪૪
૭	૫	૧	૫૪૫	૫	૧	૪૫૩	૫	૧	૩૬૦	૫	૧	૨૬૮
૮	૫	૧૩	૧૦૯	૫	૧૩	૦૦૩	૫	૧૨	૧૦૯૭	૫	૧૨	૯૯૨
૯	૬	૮	૮૭૨	૬	૮	૭૫૩	૬	૮	૬૩૫	૬	૮	૫૧૬
૧૦	૭	૪	૪૩૬	૭	૪	૩૦૪	૭	૪	૧.૭૨	૭	૪	૦૪૦
૧૯	૧૩	૧૩	૧૦૯	૧૩	૧૨	૧૦૫૮	૧૩	૧૨	૮.૦૭	૧૩	૧૨	૫૫૭
પૌંડ ૧	૧૪	૮	૮૭૨	૧૪	૮	૬૦૮	૧૪	૮	૩૪૪	૧૪	૮	૦૮૧
૨	૨૯	૧	૫૪૫	૨૯	૧	૦૧૭	૨૯	૦	૬૮૯	૨૯	૦	૧૬૩
૩	૪૩	૧૦	૨૧૮	૪૩	૯	૬૨૫	૪૩	૮	૧૦૩૪	૪૩	૮	૨૪૪
૪	૫૮	૨	૧૦૯૦	૫૮	૨	૦૩૪	૫૮	૧	૧૭૯	૫૮	૦	૩૨૬
૫	૭૨	૧૧	૭૬૩	૭૨	૧૦	૬૪૨	૭૨	૯	૫૨૪	૭૨	૮	૪૦૭
૬	૮૭	૪	૪૩૬	૮૭	૩	૦૫૧	૮૭	૧	૮.૬૮	૮૭	૦	૪૮૯
૭	૧૦૧	૧૩	૧૦૯	૧૦૧	૧૧	૬૫૯	૧૦૧	૧૦	૦૧૩	૧૦૧	૮	૫૭૧
૮	૧૧૬	૫	૯૮૧	૧૧૬	૪	૦૬૮	૧૧૬	૨	૩૧૮	૧૧૬	૦	૬.૫૨
૯	૧૩૦	૧૪	૬૫૪	૧૩૦	૧૨	૬૭૬	૧૩૦	૧૦	૭૦૩	૧૩૦	૮	૭.૩૪
૧૦	૧૪૫	૭	૩૨૭	૧૪૫	૫	૦૮૫	૧૪૫	૨	૧૦૪૮	૧૪૫	૦	૮૧૫
૨૦	૨૯૦	૧૪	૬૫૪	૨૯૦	૧૦	૧૭૦	૨૯૦	૫	૮૯૬	૨૯૦	૧	૪૩૧
૩૦	૪૩૬	૫	૯૮૧	૪૩૫	૧૫	૨૫૫	૪૩૫	૮	૦૪૪	૪૩૫	૨	૦૪૭
૪૦	૫૮૧	૧૩	૧૦૯	૫૮૧	૪	૩૪૦	૫૮૦	૧૧	૫૯૨	૫૮૦	૨	૮૬૩
૫૦	૭૨૭	૪	૪૩૬	૭૨૬	૯	૪૨૧	૭૨૫	૧૪	૪૪૦	૭૨૫	૩	૪.૭૯
૬૦	૮૭૨	૧૧	૭૬૩	૮૭૧	૧૪	૫૧૦	૮૭૧	૧	૨૮૮	૮૭૦	૪	૦૯૫
૭૦	૧૦૧૮	૨	૧૦૯૦	૧૦૧૭	૩	૫૯૫	૧૦૧૬	૪	૧૩૬	૧૦૧૫	૪	૯૧૧
૮૦	૧૧૬૩	૧૦	૨૧૮	૧૧૬૨	૮	૬૮૧	૧૧૬૧	૬	૧૧૮૪	૧૧૬૦	૫	૫૨૬
૯૦	૧૩૦૯	૧	૫૪૫	૧૩૦૭	૧૩	૭૬૬	૧૩૦૬	૯	૧૦૩૨	૧૩૦૫	૬	૧૪૨
૧૦૦	૧૪૫૪	૮	૮૭૨	૧૪૫૩	૨	૮૫૧	૧૪૫૧	૧૨	૮૮૦	૧૪૫૦	૬	૯૫૮
૨૦૦	૨૯૦૯	૧	૫૪૫	૨૧૦	૫	૫૦૨	૨૯૦૩	૯	૫૬૦	૨૯૦૦	૧૩	૭૧૭
૩૦૦	૪૩૬૩	૧૦	૨૧૮	૪૩૫૯	૮	૧૫૪	૪૩૫૫	૬	૨૪૦	૪૩૫૧	૪	૪૭૫
૪૦૦	૫૮૧૮	૨	૧૦૯૦	૫૮૧૨	૧૦	૧૦૦૫	૫૮૦૭	૨	૧૧૨૦	૫૮૦૧	૧૧	૨૩૪
૫૦૦	૭૨૭૨	૧૧	૭૬૩	૭૨૬૬	૧૩	૬૫૭	૭૨૫૮	૧૫	૮ ૦	૭૨૫૨	૧	૧૧૯૩
૧૦૦૦	૧૪૫૪૫	૭	૩૨૭	૧૪૫૩૧	૧૧	૧૧૪	૧૪૫૧૭	૧૫	૪૦૧	૧૪૫૦૪	૩	૧૧.૮૬
૧૦૦૦	૨૯૦૯૦	૧૪	૬૫૪	૨૯૦૬૩	૬	૨.૨૯	૨૯૦૩૫	૧૪	૮.૦૩	૨૯૦૦૮	૭	૧૧.૭૨

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પૌંડના રૂપીઆ) શિ. ૧-૪॥– થી શિ. ૧-૪॥–॥ આના સુધી

રકમ	૧-૪[illegible] (૧-૪॥–)			૧-૪[illegible] (૧-૪॥–।)			૧-૪[illegible] (૧-૪॥–॥)			૧-૪[illegible] (૧-૪॥–॥।)		
	રૂા	આ	પૈ	રૂા	આ	પૈ	રૂા.	આ	પૈ.	રૂા	આ	પૈ
પેન્સ ૧	૦	૦	૧૧.૫૯	૦	૦	૧૧.૫૮	૦	૦	૧૧.૫૭	૦	૦	૧૧.[illegible]
૨	૦	૧	૧૧.૧૮	૦	૧	૧૧.૧૬	૦	૧	૧૧.૧૪	૦	૧	૧૧.૧૧
૩	૦	૨	૧૦.૭૭	૦	૨	૧૦.૭૪	૦	૨	૧૦.૭૧	૦	૨	૧૦.૬૭
૫	૦	૪	૯.૯૬	૦	૪	૯.૯૦	૦	૪	૯.૮૫	૦	૪	૯.૭૯
૬	૦	૫	૯.૫૫	૦	૫	૯.૪૮	૦	૫	૯.૪૨	૦	૫	૯.૩૪
શિ. ૧	૦	૧૧	૭.૧૦	૦	૧૧	૬.૯૭	૦	૧૧	૬.૮૪	૦	૧૧	૬.[illegible]
૨	૧	૭	૨.૨૧	૧	૭	૧.૯૫	૧	૭	૧.૬૯	૧	૭	૧.૪૩
૩	૨	૨	૯.૩૨	૨	૨	૮.૯૩	૨	૨	૮.૫૪	૨	૨	૮.૧૫
૪	૨	૧૪	૪.૪૩	૨	૧૪	૩.૯૧	૨	૧૪	૩.૩૮	૨	૧૪	૨.૮૬
૫	૩	૯	૧૧.૫૪	૩	૯	૧૦.૮૯	૩	૯	૧૦.૨૩	૩	૯	૯.૫૮
૬	૪	૫	૬.૬૫	૪	૫	૫.૮૭	૪	૫	૫.૦૮	૪	૫	૪.૩૦
૭	૫	૧	૧.૭૬	૫	૧	૦.૮૪	૫	૦	૧૧.૯૩	૫	૦	૧૧.૦૧
૮	૫	૧૨	૮.૮૭	૫	૧૨	૭.૮૨	૫	૧૨	૬.૭૭	૫	૧૨	૫.૭૩
૯	૬	૮	૩.૯૮	૬	૮	૨.૮૦	૬	૮	૧.૬૨	૬	૮	૦.૪૫
૧૦	૭	૩	૧૧.૦૯	૭	૩	૯.૭૮	૭	૩	૮.૪૭	૭	૩	૭.૧૬
૧૯	૧૩	૧૨	૩.૦૭	૧૩	૧૨	૦.૫૮	૧૩	૧૧	૧૦.૧૦	૧૩	૧૧	૭.૬૨
પૌંડ ૧	૧૪	૭	૧૦.૧૮	૧૪	૭	૭.૫૬	૧૪	૭	૪.૯૪	૧૪	૭	૨.[illegible]
૨	૨૮	૧૫	૮.૩૭	૨૮	૧૫	૩.૧૩	૨૮	૧૪	૯.૮૯	૨૮	૧૪	૪.૬૭
૩	૪૩	૭	૬.૫૫	૪૩	૬	૧૦.૬૯	૪૩	૬	૨.૮૪	૪૩	૫	૭.૦૧
૪	૫૭	૧૫	૪.૭૪	૫૭	૧૪	૬.૨૬	૫૭	૧૩	૭.૭૯	૫૭	૧૨	૯.૩૪
૫	૭૨	૭	૨.૯૪	૭૨	૬	૧.૮૩	૭૨	૫	૦.૭૪	૭૨	૩	૧૧.૬૮
૬	૮૬	૧૫	૧.૧૩	૮૬	૧૩	૯.૩૯	૮૬	૧૨	૫.૬૯	૮૬	૧૧	૨.૦૨
૭	૧૦૧	૬	૧૧.૩૨	૧૦૧	૪	૪.૯૬	૧૦૧	૩	૧૦.૬૪	૧૦૧	૨	૪.૩૫
૮	૧૧૫	૧૪	૯.૫૦	૧૧૫	૧૩	૦.૫૩	૧૧૫	૧૧	૩.૫૯	૧૧૫	૯	૬.૬૯
૯	૧૩૦	૬	૭.૬૯	૧૩૦	૪	૮.૦૯	૧૩૦	૨	૮.૫૪	૧૩૦	૦	૯.૦૩
૧૦	૧૪૪	૧૪	૫.૮૮	૧૪૪	૧૨	૨.૬૬	૧૪૪	૧૦	૧.૪૯	૧૪૪	૭	૧૧.૩૬
૨૦	૨૮૯	૧૨	૧૧.૭૭	૨૮૯	૮	૭.૪૨	૨૮૯	૪	૩.૦૮	૨૮૮	૧૫	૧૦.૭૩
૩૦	૪૩૪	૧૧	૫.૬૬	૪૩૪	૪	૧૦.૯૯	૪૩૩	૧૪	૪.૪૭	૪૩૩	૭	૧૦.૧૦
૪૦	૫૭૯	૯	૧૧.૫૪	૫૭૯	૧	૨.૬૫	૫૭૮	૮	૫.૯૬	૫૭૭	૧૫	૯.૪૭
૫૦	૭૨૪	૮	૫.૪૩	૭૨૩	૧૩	૬.૩૨	૭૨૩	૨	૭.૪૫	૭૨૨	૭	૮.૮૩
૬૦	૮૬૯	૬	૧૧.૩૨	૮૬૮	૯	૯.૯૮	૮૬૭	૧૨	૮.૯૪	૮૬૬	૧૫	૮.૨૦
૭૦	૧૦૧૪	૫	૫.૨૦	૧૦૧૩	૬	૧.૬૫	૧૦૧૨	૬	૧૦.૪૪	૧૦૧૧	૭	૭.૫૭
૮૦	૧૧૫૯	૩	૧૧.૦૯	૧૧૫૮	૨	૫.૩૧	૧૧૫૭	૦	૧૧.૯૩	૧૧૫૫	૧૫	૬.૯૪
૯૦	૧૩૦૪	૨	૪.૯૮	૧૩૦૨	૧૪	૮.૯૮	૧૩૦૧	૧૧	૧.૪૨	૧૩૦૦	૭	૬.૩૧
૧૦૦	૧૪૪૯	૦	૧૦.૮૬	૧૪૪૭	૧૧	૦.૬૪	૧૪૪૬	૫	૨.૯૧	૧૪૪૪	૧૫	૫.૬૭
૨૦૦	૨૮૯૮	૧	૯.૭૩	૨૮૯૫	૬	૧.૨૮	૨૮૯૨	૧૦	૫.૮૩	૨૮૮૯	૧૪	૧૧.૩૫
૩૦૦	૪૩૪૭	૨	૮.૬૦	૪૩૪૩	૧	૧.૯૩	૪૩૩૮	૧૪	૮.૭૪	૪૩૩૪	૧૪	૫.૦૩
૪૦૦	૫૭૯૬	૩	૭.૪૭	૫૭૯૦	૧૨	૨.૫૭	૫૭૮૫	૪	૧૧.૬૬	૫૭૭૯	૧૩	૧૦.૭૧
૫૦૦	૭૨૪૫	૪	૬.૩૩	૭૨૩૮	૭	૩.૨૨	૭૨૩૧	૧૦	૨.૫૭	૭૨૨૪	૧૩	૪.૩૯
૧૦૦૦	૧૪૪૯૦	૯	૦.૬૭	૧૪૪૭૬	૧૪	૬.૪૪	૧૪૪૬૩	૪	૫.૧૪	૧૪૪૪૯	૧૦	૮.૭૮
૨૦૦૦	૨૮૯૮૧	૨	૧.૩૪	૨૮૯૫૩	૧૩	૦.૮૯	૨૮૯૨૬	૮	૧૦.૨૯	૨૮૮૯૯	૫	૫.૫૬

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પૌંડના રૂપીઆ) શિ ૧-૪॥= થી શિ. ૧-૪॥≈॥ આના સુધી.

રકમ	૧-૪૫/૮ (૧-૪ ॥=)			૧-૪૪૧/૬૪ (૧-૪॥≈।)			૧ ૪૨૧/૩૨ (૧-૪॥≈॥)			૧-૪૪૩/૬૪ (૧-૪॥≈॥।)		
	રૂ	આ	પૈ	રૂ	આ	પૈ	રૂ	આ	પૈ.	રૂ.	આ	પૈ
પેન્સ ૧	૦	૦	૧૧ ૫૪	૦	૦	૧૧ ૫૩	૦	૦	૧૧ ૫૨	૦	૦	૧૧ ૫૧
૨	૦	૧	૧૧ ૦૯	૦	૧	૧૧ ૦૭	૦	૧	૧૧ ૦૫	૦	૧	૧૧ ૦૩
૩	૦	૨	૧૦ ૬૪	૦	૨	૧૦ ૬૧	૦	૨	૧૦ ૫૮	૦	૨	૧૦ ૫૪
૫	૦	૪	૯ ૭૪	૦	૪	૯ ૬૯	૦	૪	૯.૬૩	૦	૪	૯.૫૮
૬	૦	૫	૯.૨૯	૦	૫	૯ ૨૨	૦	૫	૯.૧૬	૦	૫	૯ ૦૯
શિ. ૧	૦	૧૧	૬ ૫૮	૦	૧૧	૬ ૪૫	૦	૧૧	૬ ૩૨	૦	૧૧	૬ ૧૯
૨	૧	૭	૧ ૧૭	૧	૭	૦ ૯૧	૧	૭	૦ ૬૫	૧	૭	૦ ૩૯
૩	૨	૨	૭ ૭૫	૨	૨	૭ ૩૬	૨	૨	૬ ૯૭	૨	૨	૬ ૫૯
૪	૨	૧૪	૨ ૩૪	૨	૧૪	૧ ૮૨	૨	૧૪	૧ ૩૦	૨	૧૪	૦ ૭૮
૫	૩	૯	૮.૯૩	૩	૯	૮ ૨૮	૩	૯	૭ ૬૩	૩	૯	૬ ૯૮
૬	૪	૫	૩ ૫૧	૪	૫	૨ ૭૩	૪	૫	૧.૯૫	૪	૫	૧ ૧૮
૭	૫	૦	૧૦.૧૦	૫	૦	૯ ૧૯	૫	૦	૮ ૨૮	૫	૦	૭ ૩૭
૮	૫	૧૨	૪ ૬૯	૫	૧૨	૩ ૬૫	૫	૧૨	૨ ૬૧	૫	૧૨	૧ ૫૭
૯	૬	૭	૧૧ ૨૭	૬	૭	૧૦ ૧૦	૬	૭	૮ ૯૩	૬	૭	૭ ૭૭
૧૦	૭	૩	૫.૮૬	૭	૩	૪ ૫૬	૭	૩	૩ ૨૬	૭	૩	૧ ૯૬
૧૯	૧૩	૧૧	૫.૧૪	૧૩	૧૧	૨ ૬૭	૧૩	૧૧	૦ ૨૦	૧૩	૧૦	૯ ૭૩
પૌંડ ૧	૧૪	૬	૧૧.૭૨	૧૪	૬	૯ ૧૨	૧૪	૬	૬ ૫૨	૧૪	૬	૩ ૯૩
૨	૨૮	૧૩	૧૧ ૪૫	૨૮	૧૩	૬ ૨૫	૨૮	૧૩	૧ ૦૫	૨૮	૧૨	૭ ૮૭
૩	૪૩	૪	૧૧ ૧૮	૪૩	૪	૩ ૩૮	૪૩	૩	૭ ૫૮	૪૩	૨	૧૧ ૮૦
૪	૫૭	૧૧	૧૦ ૯૧	૫૭	૧૧	૦ ૫૦	૫૭	૧૦	૨ ૧૧	૫૭	૯	૩ ૭૪
૫	૭૨	૨	૧૦ ૬૪	૭૨	૧	૯ ૬૩	૭૨	૦	૮ ૬૪	૭૧	૧૫	૭.૬૮
૬	૮૬	૯	૧૦ ૩૭	૮૬	૮	૬ ૭૬	૮૬	૭	૩ ૧૭	૮૬	૫	૧૧.૬૧
૭	૧૦૧	૦	૧૦ ૧૦	૧૦૦	૧૫	૩ ૮૮	૧૦૦	૧૩	૯ ૭૦	૧૦૦	૧૨	૩.૫૫
૮	૧૧૫	૭	૯ ૮૩	૧૧૫	૬	૧ ૦૧	૧૧૫	૪	૪ ૨૩	૧૧૫	૨	૭ ૪૯
૯	૧૨૯	૧૪	૯ ૫૬	૧૨૯	૧૨	૧૦ ૧૪	૧૨૯	૧૦	૧૦ ૭૬	૧૨૯	૮	૧૧.૪૨
૧૦	૧૪૪	૫	૯.૨૯	૧૪૪	૩	૭ ૨૬	૧૪૪	૧	૫ ૨૯	૧૪૩	૧૫	૩ ૩૬
૨૦	૨૮૮	૧૧	૬.૫૮	૨૮૮	૭	૨ ૫૩	૨૮૮	૨	૧૦ ૫૮	૨૮૭	૧૪	૬ ૭૨
૩૦	૪૩૩	૧	૩.૮૭	૪૩૨	૧૦	૯ ૮૦	૪૩૨	૪	૩ ૮૭	૪૩૧	૧૩	૧૦ ૦૮
૪૦	૫૭૭	૭	૧ ૧૭	૫૭૬	૧૪	૫ ૦૭	૫૭૬	૫	૯ ૧૬	૫૭૫	૧૩	૧ ૪૫
૫૦	૭૨૧	૧૨	૧૦ ૪૬	૭૨૧	૦	૦ ૩૩	૭૨૦	૭	૨ ૪૫	૭૧૯	૧૨	૪ ૮૧
૬૦	૮૬૬	૨	૭ ૭૫	૮૬૫	૫	૭ ૬૦	૮૬૪	૮	૭ ૭૪	૮૬૩	૧૧	૮ ૧૭
૭૦	૧૦૧૦	૮	૫ ૦૫	૧૦૦૯	૯	૨ ૮૭	૧૦૦૮	૧૦	૧ ૦૩	૧૦૦૭	૧૦	૧૧ ૫૩
૮૦	૧૧૫૪	૧૪	૨ ૩૪	૧૧૫૩	૧૨	૧૦ ૧૪	૧૧૫૨	૧૧	૬ ૩૨	૧૧૫૧	૧૦	૨ ૯૦
૯૦	૧૨૯૯	૩	૧૧ ૬૩	૧૨૯૮	૦	૫ ૪૦	૧૨૯૬	૧૨	૧૧ ૬૧	૧૨૯૫	૯	૬ ૨૬
૧૦૦	૧૪૪૩	૯	૮ ૯૩	૧૪૪૨	૪	૦ ૬૭	૧૪૪૦	૧૪	૪ ૯૦	૧૪૩૯	૮	૯ ૬૨
૨૦૦	૨૮૮૭	૩	૫ ૮૬	૨૮૮૪	૮	૧ ૩૫	૨૮૮૧	૧૨	૯ ૮૧	૨૮૭૯	૧	૭ ૨૫
૩૦૦	૪૩૩૦	૧૩	૨ ૭૯	૪૩૨૬	૧૨	૨ ૦૨	૪૩૨૨	૧૧	૨ ૭૨	૪૩૧૮	૧૦	૪ ૮૮
૪૦૦	૫૭૭૪	૬	૧૧ ૭૨	૫૭૬૯	૦	૨ ૭૦	૫૭૬૩	૯	૭ ૬૩	૫૭૫૮	૩	૨ ૫૦
૫૦૦	૭૨૧૮	૦	૮ ૬૬	૭૨૧૧	૪	૩ ૩૮	૭૨૦૪	૮	૦ ૫૪	૭૧૯૭	૧૨	૦ ૧૩
૧૦૦૦	૧૪૪૩૬	૧	૫ ૩૨	૧૪૪૨૨	૮	૬ ૭૬	૧૪૪૦૯	૦	૧ ૦૮	૧૪૩૯૫	૮	૦ ૨૬
૨૦૦૦	૨૮૮૭૨	૨	૧૦.૬૪	૨૮૮૪૫	૧	૧ ૫૨	૨૮૮૧૮	૦	૨ ૧૬	૨૮૭૯૧	૦	૦ ૫૩

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પૌંડના રૂપીઆ) શિ ૧-૪॥≈ થી શિ ૧-૪॥≈॥ આના સુધી

રકમ	૧-૪ ૧૧/૧૬ (૧-૪॥≈)			૧-૪ ૪૫/૬૪ (૧-૪॥≈।)			૧-૪ ૨૩/૩૨ (૧-૪॥≈॥)			૧-૪ ૪૭/૬૪ (૧-૪॥≈॥।)		
	રૂ	આ	પૈ.	રૂ	આ,	પૈ,	રૂ.	આ,	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ,
પેન્સ ૧	૦	૦	૧૧ ૫૦	૦	૦	૧૧ ૪૯	૦	૦	૧૧ ૪૮	૦	૦	૧૧ ૪૭
૨	૦	૧	૧૧ ૦૧	૦	૧	૧૦ ૯૮	૦	૧	૧૦ ૯૬	૦	૧	૧૦ ૯૪
૩	૦	૨	૧૦ ૫૧	૦	૨	૧૦ ૪૮	૦	૨	૧૦ ૪૫	૦	૨	૧૦ ૪૨
૫	૦	૪	૯ ૫૨	૦	૪	૯ ૪૭	૦	૪	૯ ૪૨	૦	૪	૯ ૩૬
૬	૦	૫	૯ ૦૩	૦	૫	૮ ૯૬	૦	૫	૮.૯૦	૦	૫	૮.૮૪
શિ. ૧	૦	૧૧	૬ ૦૬	૦	૧૧	૫ ૯૩	૦	૧૧	૫ ૮૦	૦	૧૧	૫.૬૮
૨	૧	૭	૦ ૧૩	૧	૬	૧૧ ૮૭	૧	૬	૧૧.૬૧	૧	૬	૧૧.૩૬
૩	૨	૨	૬ ૨૦	૨	૨	૫ ૮૧	૨	૨	૫ ૪૨	૨	૨	૫ ૦૪
૪	૨	૧૪	૦ ૨૬	૨	૧૩	૧૧ ૭૫	૨	૧૩	૧ ૨૩	૨	૧૩	૧૦ ૭૨
૫	૩	૯	૬ ૩૩	૩	૯	૫ ૬૯	૩	૯	૫ ૦૪	૩	૯	૪ ૪૦
૬	૪	૫	૦ ૪૦	૪	૪	૧૧ ૬૩	૪	૪	૧૦ ૮૫	૪	૪	૧૦ ૦૮
૭	૫	૦	૬ ૪૭	૫	૦	૫ ૫૬	૫	૦	૪.૬૬	૫	૦	૩ ૭૬
૮	૫	૧૨	૦ ૫૩	૫	૧૧	૧૧ ૫૦	૫		૧૦ ૪૭	૫	૧૧	૯ ૪૪
૯	૬	૭	૬.૬૦	૬	૭	૫ ૪૪	૬	૭	૪ ૨૮	૬	૭	૩.૧૨
૧૦	૭	૩	૦.૬૭	૭	૨	૧૧ ૩૮	૭	૨	૧૦.૦૯	૭	૨	૮ ૮૦
૧૯	૧૩	૧૦	૭.૨૮	૧૩	૧૦	૪ ૮૨	૧૩	૧૦	૨ ૩૭	૧૩	૯	૧૧ ૯૨
પૌંડ ૧	૧૪	૬	૧.૩૪	૧૪	૫	૧૦ ૭૬	૧૪	૫	૮ ૧૮	૧૪	૫	૫ ૬૧
૨	૨૮	૧૨	૨.૬૯	૨૮	૧૧	૯ ૫૩	૨૮	૧૧	૪ ૩૭	૨૮	૧૦	૧૧ ૨૨
૩	૪૩	૨	૪ ૦૪	૪૩	૧	૮ ૨૯	૪૩	૧	૦.૫૬	૪૩	૦	૪ ૮૪
૪	૫૭	૮	૫ ૩૯	૫૭	૭	૭ ૦૬	૫૭	૬	૮.૭૪	૫૭	૫	૧૦ ૪૫
૫	૭૧	૧૪	૬ ૭૪	૭૧	૧૩	૫.૮૨	૭૧	૧૨	૪.૯૩	૭૧	૧૧	૪ ૦૬
૬	૮૬	૪	૮.૦૮	૮૬	૩	૪ ૫૯	૮૬	૨	૧.૧૨	૮૬	૦	૯ ૬૮
૭	૧૦૦	૧૦	૯.૪૩	૧૦૦	૯	૩ ૩૫	૧૦૦	૭	૯ ૩૦	૧૦૦	૬	૩ ૨૯
૮	૧૧૫	૦	૧૦ ૭૮	૧૧૪	૧૫	૨ ૧૨	૧૧૪	૧૩	૫ ૪૯	૧૧૪	૧૧	૮ ૯૦
૯	૧૨૯	૭	૦ ૧૩	૧૨૯	૫	૦ ૮૮	૧૨૯	૩	૧.૬૮	૧૨૯	૧	૨ ૫૨
૧૦	૧૪૩	૧૩	૧ ૪૮	૧૪૩	૧૦	૧૧ ૬૫	૧૪૩	૮	૯ ૮૬	૧૪૩	૬	૮.૧૩
૨૦	૨૮૭	૧૦	૨ ૯૬	૨૮૭	૫	૧૧ ૩૦	૨૮૭	૧	૭ ૭૩	૨૮૬	૧૩	૪ ૨૬
૩૦	૪૩૧	૭	૪ ૪૪	૪૩૧	૦	૧૦.૯૫	૪૩૦	૧૦	૫ ૬૦	૪૩૦	૪	૦ ૪૦
૪૦	૫૭૫	૪	૫ ૯૩	૫૭૪	૧૧	૧૦ ૬૦	૫૭૪	૩	૩.૪૭	૫૭૩	૧૦	૮ ૫૩
૫૦	૭૧૯	૧	૭.૪૧	૭૧૮	૬	૧૦ ૨૯	૭૧૭	૧૨	૧ ૩૪	૭૧૭	૧	૪.૬૭
૬૦	૮૬૨	૧૪	૮ ૮૯	૮૬૨	૧	૯ ૯૧	૮૬૧	૪	૧૧ ૨૧	૮૬૦	૮	૦ ૮૦
૭૦	૧૦૦૬	૧૧	૧૦ ૩૮	૧૦૦૫	૧૨	૯ ૫૬	૧૦૦૪	૧૩	૯ ૦૮	૧૦૦૩	૧૬	૮ ૯૪
૮૦	૧૧૫૦	૮	૧૧ ૮૬	૧૧૪૯	૭	૯ ૨૧	૧૧૪૮	૬	૬ ૯૫	૧૧૪૭	૫	૫ ૦૭
૯૦	૧૨૯૪	૬	૧ ૩૪	૧૨૯૩	૨	૮ ૮૬	૧૨૯૧	૧૫	૪ ૮૨	૧૨૯૦	૧૨	૧ ૨૧
૧૦૦	૧૪૩૮	૩	૨ ૮૩	૧૪૩૬	૧૩	૮ ૫૨	૧૪૩૫	૮	૨ ૬૯	૧૪૩૪	૨	૯ ૩૪
૨૦૦	૨૮૭૬	૬	૫ ૬૬	૨૮૭૩	૧૧	૫ ૦૪	૨૮૭૧	૦	૫ ૩૮	૨૮૬૮	૫	૬ ૬૮
૩૦૦	૪૩૧૪	૯	૮ ૪૯	૪૩૧૦	૯	૧ ૫૬	૪૩૦૬	૮	૮ ૦૭	૪૩૦૨	૮	૪ ૦૩
૪૦૦	૫૭૫૨	૧૨	૧૧ ૩૨	૫૭૪૭	૬	૧૦.૦૮	૫૭૪૨	૦	૧૦ ૭૬	૫૭૩૬	૧૧	૧ ૩૭
૫૦૦	૭૧૯૧	૦	૨ ૧૫	૭૧૮૪	૪	૬ ૬૦	૭૧૭૭	૯	૧ ૪૫	૭૧૭૦	૧૩	૧૦.૯૨
૧૦૦૦	૧૪૩૮૨	૦	૪ ૩૧	૧૪૩૬૮	૯	૧ ૨૦	૧૪૩૫૫	૨	૨.૯૧	૧૪૩૪૧	૧૧	૯ ૪૪
૨૦૦૦	૨૮૭૬૪	૦	૮ ૬૨	૨૮૭૩૭	૨	૨ ૪૦	૨૮૭૧૦	૪	૫ ૮૩	૨૮૬૮૩	[illegible]	૬.૮૯

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પૌંડના રૂપીઆ) શિ ૧-૪ાાા થી શિ ૧-૪ાાા ૦ાાા આના-સુધી

રકમ	૧-૪$\frac{૩}{૪}$ (૧-૪ાાા)			૧-૪$\frac{૪૯}{૬૪}$ (૧-૪ાાા ૦ા)			૧-૪$\frac{૨૫}{૩૨}$ (૧-૪ાાા ૦ાા)			૧-૪$\frac{૫૧}{૬૪}$ (૧-૪ાાા ૦ાાા)		
	રૂ,	આ	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ,	રૂ,	આ	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ,
પેન્સ ૧	૦	૦	૧૧.૪૬	૦	૦	૧૧.૮૫	૦	૦	૧૧.૪૪	૦	૦	૧૧.૪૩
૨	૦	૧	૧૦.૯૨	૦	૧	૧૦.૯૦	૦	૧	૧૦.૮૮	૦	૧	૧૦.૮૬
૩	૦	૨	૧૦.૩૮	૦	૨	૧૦.૩૫	૦	૨	૧૦.૩૨	૦	૨	૧૦.૨૯
૫	૦	૪	૯.૩૧	૦	૪	૯.૨૬	૦	૪	૯.૨૦	૦	૪	૯.૧૫
૬	૦	૫	૮.૭૭	૦	૫	૮.૭૧	૦	૫	૮.૬૪	૦	૫	૮.૫૮
શિ ૧	૦	૧૧	૫.૫૫	૦	૧૧	૫.૪૨	૦	૧૧	૫.૨૯	૦	૧૧	૫.૧૬
૨	૧	૬	૧૧.૧૦	૧	૬	૧૦.૮૪	૧	૬	૧૦.૫૯	૧	૬	૧૦.૩૩
૩	૨	૨	૪.૬૫	૨	૨	૪.૨૭	૨	૨	૩.૮૮	૨	૨	૩.૫૦
૪	૨	૧૩	૧૦.૨૦	૨	૧૩	૯.૬૯	૨	૧૩	૯.૧૮	૨	૧૩	૮.૬૭
૫	૩	૯	૩.૭૬	૩	૯	૩.૧૨	૩	૯	૨.૪૮	૩	૯	૧.૮૪
૬	૪	૪	૯.૩૧	૪	૪	૮.૫૪	૪	૪	૭.૭૭	૪	૪	૭.૦૧
૭	૫	૦	૨.૮૬	૫	૦	૧.૯૬	૫	૦	૧.૦૭	૫	૦	૦.૧૭
૮	૫	૧૧	૮.૪૧	૫	૧૧	૭.૩૯	૫	૧૧	૬.૩૬	૫	૧૧	૫.૩૪
૯	૬	૭	૧.૯૬	૬	૭	૦.૮૧	૬	૬	૧૧.૬૬	૬	૬	૧૦.૫૧
૧૦	૭	૨	૭.૫૨	૭	૨	૬.૨૪	૭	૨	૪.૯૬	૭	૨	૩.૬૮
૧૯	૧૩	૯	૯.૪૯	૧૩	૯	૭.૦૫	૧૩	૯	૪.૬૨	૧૩	૯	૨.૨૦
પૌંડ ૧	૧૪	૫	૩.૦૪	૧૪	૫	૦.૪૮	૧૪	૪	૯.૯૨	૧૪	૪	૭.૩૬
૨	૨૮	૧૦	૬.૦૮	૨૮	૧૦	૦.૯૬	૨૮	૯	૭.૮૪	૨૮	૯	૨.૭૩
૩	૪૨	૧૫	૯.૧૩	૪૨	૧૫	૧.૪૪	૪૨	૧૪	૫.૭૬	૪૨	૧૩	૧૦.૧૦
૪	૫૭	૫	૦.૧૭	૫૭	૪	૧.૯૨	૫૭	૩	૩.૬૮	૫૭	૨	૫.૪૬
૫	૭૧	૧૦	૩.૨૨	૭૧	૯	૨.૪૦	૭૧	૮	૧.૬૦	૭૧	૭	૦.૮૩
૬	૮૫	૧૫	૬.૨૬	૮૫	૧૪	૨.૮૮	૮૫	૧૨	૧૧.૫૩	૮૫	૧૧	૮.૨૦
૭	૧૦૦	૪	૯.૩૧	૧૦૦	૩	૩.૩૬	૧૦૦	૧	૯.૪૫	૧૦૦	૦	૩.૫૭
૮	૧૧૪	૧૦	૦.૩૫	૧૧૪	૮	૩.૮૪	૧૧૪	૬	૭.૩૭	૧૧૪	૪	૧૦.૯૩
૯	૧૨૮	૧૫	૩.૪૦	૧૨૮	૧૩	૪.૩૨	૧૨૮	૧૧	૫.૨૯	૧૨૮	૯	૬.૩૦
૧૦	૧૪૩	૪	૬.૪૪	૧૪૩	૨	૪.૮૦	૧૪૩	૦	૩.૨૧	૧૪૨	૧૪	૧.૬૭
૨૦	૨૮૬	૯	૦.૮૯	૨૮૬	૪	૯.૬૧	૨૮૬	૦	૬.૪૩	૨૮૫	૧૨	૩.૩૪
૩૦	૪૨૯	૧૩	૭.૩૪	૪૨૯	૭	૨.૪૨	૪૨૯	૦	૯.૬૫	૪૨૮	૧૦	૫.૦૨
૪૦	૫૭૩	૨	૧.૭૯	૫૭૨	૯	૭.૨૩	૫૭૨	૧	૦.૮૭	૫૭૧	૮	૬.૬૯
૫૦	૭૧૬	૬	૮.૨૩	૭૧૫	૧૨	૦.૦૪	૭૧૫	૧	૪.૦૮	૭૧૪	૬	૮.૩૭
૬૦	૮૫૯	૧૧	૨.૬૮	૮૫૮	૧૪	૪.૮૫	૮૫૮	૧	૭.૩૦	૮૫૭	૪	૧૦.૦૪
૭૦	૧૦૦૨	૧૫	૯.૧૩	૧૦૦૨	૦	૯.૬૬	૧૦૦૧	૧	૧૦.૨	૧૦૦૦	૨	૧૧.૭૨
૮૦	૧૧૪૬	૪	૩.૫૮	૧૧૪૫	૩	૨.૪૭	૧૧૪૪	૨	૧.૭૪	૧૧૪૩	૧	૧.૩૯
૯૦	૧૨૮૯	૮	૧૦.૦૨	૧૨૮૮	૫	૭.૨૮	૧૨૮૭	૨	૪.૯૬	૧૨૮૫	૧૫	૩.૦૬
૧૦૦	૧૪૩૨	૧૩	૪.૪૭	૧૪૩૧	૮	૦.૦૮	૧૪૩૦	૨	૮.૧૭	૧૪૨૮	૧૩	૪.૭૪
૨૦૦	૨૮૬૫	૧૦	૮.૯૫	૨૮૬૩	૦	૦.૧૭	૨૮૬૦	૫	૪.૩૫	૨૮૫૭	૧૦	૯.૪૮
૩૦૦	૪૨૯૮	૮	૧.૪૩	૪૨૯૪	૮	૦.૨૬	૪૨૯૦	૮	૦.૫૩	૪૨૮૬	૮	૨.૨૩
૪૦૦	૫૭૩૧	૫	૫.૯૧	૫૭૨૬	૦	૦.૩૫	૫૭૨૦	૧૦	૮.૭૧	૫૭૧૫	૫	૬.૯૭
૫૦૦	૭૧૬૪	૨	૧૦.૩૮	૭૧૫૭	૮	૦.૪૪	૭૧૫૦	૧૩	૪.૮૯	૭૧૪૪	૨	૧૧.૭૨
૧૦૦૦	૧૪૩૨૮	૫	૮.૭૭	૧૪૩૧૫	૦	૦.૮૯	૧૪૩૦૧	૧૦	૯.૭૮	૧૪૨૮૮	૫	૧૧.૪૪
૨૦૦૦	૨૮૬૫૬	૧૧	૫.૫૫	૨૮૬૩૦	૦	૧.૭૮	૨૮૬૦૩	૫	૭.૫૭	૨૮૫૭૬	૧૧	૧૦.૮૮

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પૌંડના રૂપીઆ) શિ ૧-૪॥।~ થી શિ. ૧-૪॥।~॥। આના સુધીનો

રકમ	૧-૪ ૧૩/૧૬ (૧-૪॥।~)			૧-૪ ૫૩/૬૪ (૧-૪॥।~।)			૧-૪ ૨૭/૩૨ (૧-૪॥।~॥)			૧-૪ ૫૫/૬૪ (૧-૪॥।~॥।)		
	રૂ,	આ	પૈ,	રૂ	આ,	પૈ	રૂ,	આ,	પૈ,	રૂ,	આ	પૈ,
પેન્સ ૧	૦	૦	૧૧ ૮૨	૦	૦	૧૧.૪૦	૦	૦	૧૧.૩૯	૦	૦	૧૧ ૩૯
૨	૦	૧	૧૦ ૮૪	૦	૧	૧૦ ૮૧	૦	૧	૧૦.૭૯	૦	૧	૧૦ ૭૭
	૦	૨	૧૦ ૨૬	૦	૨	૧૦.૨૨	૦	૨	૧૦ ૧૯	૦	૨	૧૦ ૧૬
૫	૦	૪	૯ ૧૦	૦	૪	૯ ૦૪	૦	૪	૮.૯૯	૦	૪	૮ ૯૪
૬	૦	૫	૮ ૫૨	૦	૫	૮ ૪૫	૦	૫	૮.૩૯	૦	૫	૮ ૩૨
શિ. ૧	૦	૧૧	૫ ૦૪	૦	૧૧	૪.૯૧	૦	૧૧	૪.૭૮	૦	૧૧	૪.૬૫
૨	૧	૬	૧૦.૦૮	૧	૬	૯ ૮૨	૧	૬	૯ ૫૭	૧	૬	૯ ૩૧
૩	૨	૨	૩.૧૨	૨	૨	૨.૭૪	૨	૨	૨.૩૫	૨	૨	૧.૯૭
૪	૨	૧૩	૮ ૧૬	૨	૧૩	૭ ૬૫	૨	૧૩	૭.૧૪	૨	૧૩	૬ ૬૩
૫	૩	૯	૧.૨૦	૩	૯	૦ ૫૬	૩	૮	૧૧ ૯૩	૩	૮	૧૧ ૨૯
૬	૪	૪	૬.૨૪	૪	૪	૫ ૪૮	૪	૪	૪.૭૧	૪	૪	૩ ૯૫
૭	૪	૧૫	૧૧ ૨૮	૪	૧૫	૧૦ ૩૯	૪	૧૫	૯ ૫૦	૪	૧૫	૮ ૬૧
૮	૫	૧૧	૪ ૩૨	૫	૧૧	૩.૩૦	૫	૧૧	૨ ૨૯	૫	૧૧	૧ ૨૭
૯	૬	૬	૯ ૩૬	૬	૬	૮ ૨૨	૬	૬	૭.૦૭	૬	૬	૫ ૯૩
૧૦	૭	૨	૨ ૪૦	૭	૨	૧.૧૩	૭	૧	૧૧.૮૬	૭	૧	૧૦ ૫૯
૧૯	૧૩	૮	૧૧ ૭૭	૧૩	૮	૯.૩૫	૧૩	૮	૬.૯૪	૧૩	૮	૪ ૫૩
પૌંડ ૧	૧૪	૪	૪.૮૧	૧૪	૪	૨ ૨૭	૧૪	૩	૧૧.૭૩	૧૪	૩	૯.૧૯
૨	૨૮	૮	૯ ૬૩	૨૮	૮	૪ ૫૪	૨૮	૭	૧૧ ૪૬	૨૮	૭	૬ ૩૯
૩	૪૨	૧૩	૨.૪૫	૪૨	૧૨	૬.૮૧	૪૨	૧૧	૧૧.૧૯	૪૨	૧૧	૩ ૫૯
૪	૫૭	૧	૭ ૨૭	૫૭	૦	૯ ૦૯	૫૬	૧૫	૧૦ ૯૩	૫૬	૧૫	૦ ૭૮
૫	૭૧	૬	૦ ૦૮	૭૧	૪	૧૧.૩૬	૭૧	૩	૧૦.૬૬	૭૧	૨	૯ ૯૮
૬	૮૫	૧૦	૪ ૯૦	૮૫	૯	૧ ૬૩	૮૫	૭	૧૦.૩૯	૮૫	૬	૭ ૧૮
૭	૯૯	૧૪	૯.૭૨	૯૯	૧૩	૩ ૯૧	૯૯	૧૧	૧૦.૧૨	૯૯	૧૦	૪ ૩૮
૮	૧૧૪	૩	૨.૫૪	૧૧૪	૧	૬ ૧૮	૧૧૩	૧૫	૯.૮૬	૧૧૩	૧૪	૧ ૫૭
૯	૧૨૮	૭	૭.૩૬	૧૨૮	૫	૮ ૪૫	૧૨૮	૩	૯.૫૯	૧૨૮	૧	૧૦ ૭૭
૧૦	૧૪૨	૧૨	૦.૧૭	૧૪૨	૯	૧૦ ૭૨	૧૪૨	૭	૯.૩૨	૧૪૨	૫	૭ ૯૭
૨૦	૨૮૫	૮	૦.૩૫	૨૮૫	૩	૯.૪૫	૨૮૪	૧૫	૬ ૬૫	૨૮૪	૧૧	૩ ૯૪
૩૦	૪૨૮	૪	૦ ૫૩	૪૨૭	૧૩	૮ ૧૮	૪૨૭	૭	૩.૯૮	૪૨૭	૦	૧૧ ૯૨
૪૦	૫૭૧	૦	૦.૭૧	૫૭૦	૭	૬.૯૧	૫૬૯	૧૫	૧ ૩૧	૫૬૯	૬	૯ ૮૯
૫૦	૭૧૩	૧૨	૦ ૮૯	૭૧૩	૧	૫ ૬૪	૭૧૨	૬	૧૦.૬૪	૭૧૧	૧૨	૭ ૮૭
૬૦	૮૫૬	૮	૧.૦૭	૮૫૫	૧૧	૪ ૩૭	૮૫૪	૧૪	૭.૯૭	૮૫૪	૧	૫ ૮૪
૭૦	૯૯૯	૪	૧.૨૪	૯૯૮	૫	૩.૧૦	૯૯૭	૬	૫.૨૯	૯૯૬	૭	૩ ૮૧
૮૦	૧૧૪૨	૦	૧.૪૨	૧૧૪૦	૧૫	૧ ૮૩	૧૧૩૯	૧૪	૨.૬૨	૧૧૩૮	૧૩	૧ ૭૯
૯૦	૧૨૮૪	૧૨	૧.૬૦	૧૨૮૩	૯	૦.૫૬	૧૨૮૨	૫	૧૧.૯૫	૧૨૮૧	૨	૧૧ ૭૬
૧૦૦	૧૪૨૭	૮	૧.૭૮	૧૪૨૬	૨	૧૧ ૨૯	૧૪૨૪	૧૩	૯.૨૮	૧૪૨૩	૮	૯.૭૪
૨૦૦	૨૮૫૫	૦	૩ ૫૬	૨૮૫૨	૫	૧૦.૫૯	૨૮૪૯	૧૧	૬.૫૬	૨૮૪૭	૧	૩.૪૮
૩૦૦	૪૨૮૨	૮	૫.૩૫	૪૨૭૮	૮	૯ ૮૯	૪૨૭૪	૯	૩ ૮૫	૪૨૭૦	૯	૧૧.૨૨
૪૦૦	૫૭૧૦	૦	૭ ૧૩	૫૭૦૪	૧૧	૯.૧૯	૫૬૯૯	૭	૧.૧૩	૫૬૯૪	૨	૬.૯૬
૫૦૦	૭૧૩૭	૮	૮ ૯૨	૭૧૩૦	૧૪	૮.૪૯	૭૧૨૪	૪	૧૦.૪૧	૭૧૧૭	૧૧	૨.૭૦
૧૦૦૦	૧૪૨૭૫	૧	૫.૮૪	૧૪૨૬૧	૧૩	૪ ૯૮	૧૪૨૪૮	૯	૮.૮૩	૧૪૨૩૫	૬	૫.૪૦
૨૦૦૦	૨૮૫૫૦	૨	૧૧.૬૮	૨૮૫૨૩	૧૦	૯.૯૬	૨૮૪૯૭	૩	૫.૬૭	૨૮૪૭૦	૧૨	૧૦.૮૧

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પોંડના રૂપીઆ) શિ ૧-૪॥ાઽ થી શિ. ૧-૪॥ાઽ॥ આના સુધી

રકમ	૧-૪૭/૮ (૧-૪॥ઽ)			૧-૪૫૭/૬૪ (૧-૪॥ઽ।)			૧-૪૨૯/૩૨ (૧-૪॥ઽ॥)			૧-૪૫૯/૬૪ (૧-૪॥ઽ॥।)		
	રૂ	આ	પૈ,	રૂા,	આ,	પ,	રૂ,	આ,	પૈ	રૂ,	આ,	પૈ
પેન્સ ૧	૦	૦	૧૧ ૩૭	૦	૦	૧૧ ૩૬	૦	૦	૧૧ ૩૫	૦	૦	૧૧ ૩૪
૨	૦	૧	૧૦ ૭૫	૦	૧	૧૦ ૭૩	૦	૧	૧૦ ૭૧	૦	૧	૧૦ ૬૯
૩	૦	૨	૧૦ ૧૩	૦	૨	૧૦ ૧૦	૦	૨	૧૦ ૦૭	૦	૨	૧૦.૦૩
૫	૦	૪	૮.૮૮	૦	૪	૮ ૮૩	૦	૪	૮ ૭૮	૦	૪	૮.૭૩
૬	૦	૫	૮ ૨૬	૦	૫	૮ ૨૦	૦	૫	૮ ૧૪	૦	૫	૮ ૦૭
શિ ૧	૦	૧૧	૪ ૫૩	૦	૧૧	૪ ૪૦	૦	૧૧	૪ ૨૮	૦	૧૧	૪ ૧૫
૨	૧	૬	૯ ૦૬	૧	૬	૮ ૮૧	૧	૬	૮ ૫૬	૧	૬	૮ ૩૧
૩	૨	૨	૧ ૫૯	૨	૨	૧ ૨૨	૨	૨	૦ ૮૪	૨	૨	૦ ૪૬
૪	૨	૧૩	૬ ૧૩	૨	૧૩	૫ ૬૨	૨	૧૩	૫.૧૨	૨	૧૩	૪ ૬૨
૫	૩	૮	૧૦ ૬૬	૩	૮	૧૦ ૦૩	૩	૮	૯ ૪૦	૩	૮	૮ ૭૭
૬	૪	૪	૩ ૧૯	૪	૪	૨ ૪૪	૪	૪	૧ ૬૮	૪	૪	૦ ૯૩
૭	૪	૧૫	૭ ૭૩	૪	૧૫	૬ ૮૪	૪	૧૫	૫ ૯૬	૪	૧૫	૫ ૦૮
૮	૫	૧૧	૦ ૨૬	૫	૧૦	૧૧ ૨૫	૫	૧૦	૧૦ ૨૪	૫	૧૦	૯ ૨૪
૯	૬	૬	૪ ૭૯	૬	૬	૩ ૬૬	૬	૬	૨ ૫૨	૬	૬	૧ ૩૯
૧૦	૭	૧	૯.૩૩	૭	૧	૮ ૦૭	૭	૧	૬ ૮૦	૭	૧	૫ ૫૫
૧૯	૧૩	૮	૨.૧૩	૧૩	૭	૧૧ ૭૩	૧૩	૭	૯.૩૩	૧૩	૭	૬.૯૪
પૌંડ ૧	૧૪	૩	૬ ૬૬	૧૪	૩	૪ ૧૪	૧૪	૩	૧ ૬૧	૧૪	૨	૧૧ ૧૦
૨	૨૮	૭	૧ ૩૩	૨૮	૬	૮ ૨૮	૨૮	૬	૩ ૨૩	૨૮	૫	૧૦ ૨૦
૩	૪૨	૧૦	૮ ૦૦	૪૨	૧૦	૦ ૪૨	૪૨	૯	૪ ૮૫	૪૨	૮	૯ ૩૦
૪	૫૬	૧૪	૨ ૬૬	૫૬	૧૩	૪.૫૬	૫૬	૧૨	૬.૪૭	૫૬	૧૧	૮ ૪૦
૫	૭૧	૧	૯.૩૩	૭૧	૦	૮.૭૦	૭૦	૧૫	૮ ૦૯	૭૦	૧૪	૭ ૫૧
૬	૮૫	૫	૪ ૦૦	૮૫	૪	૦.૮૪	૮૫	૨	૯ ૭૧	૮૫	૧	૬ ૬૧
૭	૯૯	૮	૧૦.૬૬	૯૯	૭	૪ ૯૮	૯૯	૫	૧૧ ૩૩	૯૯	૪	૫ ૭૧
૮	૧૧૩	૧૨	૫.૩૩	૧૧૩	૧૦	૯ ૧૨	૧૧૩	૯	૦ ૯૫	૧૧૩	૭	૪ ૮૧
૯	૧૨૮	૦	૦ ૦૦	૧૨૭	૧૪	૧ ૨૬	૧૨૭	૧૨	૨ ૫૭	૧૨૭	૧૦	૩ ૯૨
૧૦	૧૪૨	૩	૬ ૬૬	૧૪૨	૧	૫ ૪૦	૧૪૧	૧૫	૪ ૧૯	૧૪૧	૧૩	૩ ૦૨
૨૦	૨૮૪	૭	૧ ૩૩	૨૮૪	૨	૧૦ ૮૧	૨૮૩	૧૪	૮ ૩૮	૨૮૩	૧૦	૬ ૦૪
૩૦	૪૨૬	૧૦	૮ ૦૦	૪૨૬	૪	૪ ૨૧	૪૨૫	૧૪	૦ ૫૭	૪૨૫	૭	૯ ૦૭
૪૦	૫૬૮	૧૪	૨ ૬૬	૫૬૮	૫	૯ ૬૨	૫૬૭	૧૩	૪ ૭૬	૫૬૭	૫	૦ ૦૯
૫૦	૭૧૧	૧	૯.૩૩	૭૧૦	૭	૩ ૦૩	૭૦૯	૧૨	૮.૯૬	૭૦૯	૨	૩.૧૨
૬૦	૮૫૩	૫	૪ ૦૦	૮૫૨	૮	૮ ૪૩	૮૫૧	૧૨	૧ ૧૫	૮૫૦	૧૫	૬.૧૪
૭૦	૯૯૫	૮	૧૦ ૬૬	૯૯૪	૧૦	૧ ૮૪	૯૯૩	૧૧	૫ ૩૪	૯૯૨	૧૨	૯.૧૭
૮૦	૧૧૩૭	૧૨	૫ ૩૩	૧૧૩૬	૧૧	૭ ૨૪	૧૧૩૫	૧૦	૯ ૫૩	૧૧૩૪	૧૦	૦ ૧૯
૯૦	૧૨૮૦	૦	૦ ૦૦	૧૨૭૮	૧૩	૦ ૬૫	૧૨૭૭	૧૦	૧ ૭૩	૧૨૭૬	૭	૩.૨૨
૧૦૦	૧૪૨૨	૩	૬ ૬૬	૧૪૨૦	૧૪	૬ ૦૬	૧૪૧૯	૯	૫ ૯૨	૧૪૧૮	૪	૬ ૨૪
૨૦૦	૨૮૪૪	૭	૧ ૩૩	૨૮૪૧	૧૩	૦ ૧૨	૨૮૩૯	૨	૧૧ ૮૪	૨૮૩૬	૯	૦ ૪૯
૩૦૦	૪૨૬૬	૧૦	૮.૦૦	૪૨૬૨	૧૧	૬ ૧૮	૪૨૫૮	૧૨	૫ ૭૬	૪૨૫૪	૧૩	૬ ૭૪
૪૦૦	૫૬૮૮	૧૪	૨ ૬૬	૫૬૮૩	૧૦	૦ ૨૪	૫૬૭૮	૫	૧૧ ૬૮	૫૬૭૩	૨	૦ ૯૯
૫૦૦	૭૧૧૧	૧	૯ ૩૩	૭૧૦૪	૮	૬ ૩૦	૭૦૯૭	૧૫	૫ ૬૧	૭૦૯૧	૬	૭ ૨૪
૧૦૦૦	૧૪૨૨૨	૩	૬.૬૬	૧૪૨૦૯	૧	૦ ૬૧	૧૪૧૯૫	૧૪	૧૧ ૨૨	૧૪૧૮૨	૧૩	૨.૪૯
૨૦૦૦	૨૮૪૪૪	૭	૧.૩૩	૨૮૪૧૮	૨	૧ ૨૨	૨૮૩૯૧	૧૩	૧૦ ૪૪	૨૮૩૬૫	૧૦	૪ ૯૮

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પૌંડના રૂપીઆ) શિ. ૧-૪।।।≈ થી ૧-૪।।≈।।। આના સુધી.

રકમ	૧-૪ ૧૫/૧૬ (૧-૪।।।≈)			૧-૪ ૬૧/૬૪ (૧-૪।।।≈।)			૧-૪ ૩૧/૩૨ (૧-૪।।।≈।।)			૧-૪ ૬૩/૬૪ (૧-૪।।।≈।।।)		
	રૂ,	આ,	પૈ,	રૂ,	આ	પૈ,	રૂા,	આ,	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ,
પેન્સ ૧	૦	૦	૧૧ ૩૩	૦	૦	૧૧ ૩૨	૦	૦	૧૧.૩૧	૦	૦	૧૧ ૩૦
૨	૦	૧	૧૦ ૬૭	૦	૧	૧૦.૬૫	૦	૧	૧૦ ૬૨	૦	૧	૧૦.૬૦
૩	૦	૨	૧૦ ૦૦	૦	૨	૯.૯૭	૦	૨	૯ ૯૪	૦	૨	૯.૯૧
૫	૦	૪	૮ ૬૭	૦	૪	૮.૬૨	૦	૪	૮ ૫૭	૦	૪	૮ ૫૨
૬	૦	૫	૮ ૦૧	૦	૫	૭.૯૫	૦	૫	૭ ૮૮	૦	૫	૭ ૮૨
શિ ૧	૦	૧૧	૪ ૦૨	૦	૧૧	૩ ૯૦	૦	૧૧	૩ ૭૭	૦	૧૧	૩.૬૫
૨	૧	૬	૮ ૦૫	૧	૬	૭.૮૦	૧	૬	૭ ૫૫	૧	૬	૭ ૩૦
૩	૨	૨	૦ ૦૮	૨	૧	૧૧ ૭૧	૨	૧	૧૧ ૩૩	૨	૧	૧૦ ૯૬
૪	૨	૧૩	૪ ૧૧	૨	૧૩	૩ ૬૧	૨	૧૩	૩ ૧૧	૨	૩	૨ ૬૧
૫	૩	૮	૮ ૧૪	૩	૮	૭ ૫૨	૩	૮	૬ ૮૯	૩	૮	૬ ૨૭
૬	૪	૪	૦ ૧૭	૪	૩	૧૧ ૪૨	૪	૩	૧૦ ૬૭	૪	૩	૯ ૯૨
૭	૪	૧૫	૪ ૨૦	૪	૧૫	૩ ૩૨	૪	૧૫	૨ ૪	૪	૧૫	૧ ૫૭
૮	૫	૧૦	૮ ૨૩	૫	૧૦	૭ ૨૩	૫	૧૦	૬ ૨	૫	૧૦	૫ ૨૩
૯	૬	૬	૦ ૨૬	૬	૫	૧૧ ૧૩	૬	૫	૧૦.૦૧	૬	૫	૮ ૮૮
૧૦	૭	૧	૪.૨૯	૭	૧	૩ ૦૪	૭	૧	૧ ૭૯	૭	૧	૦ ૫૪
૧૯	૧૩	૭	૪ ૫૬	૧૩	૭	૨ ૧૭	૧૩	૬	૧૧ ૮૦	૧૩	૬	૯ ૪૨
પૌંડ ૧	૧૪	૨	૮ ૫૯	૧૪	૨	૬ ૦૮	૧૪	૨	૩ ૫૮	૧૪	૨	૧ ૦૮
૨	૨૮	૫	૫ ૧૮	૨૮	૫	૦.૧૬	૨૮	૪	૧૦ ૧૬	૨૮	૪	૨ ૧૬
૩	૪૨	૮	૧ ૭૭	૪૨	૭	૬ ૨૪	૪૨	૬	૧૦ ૭૪	૪૨	૬	૩ ૨૪
૪	૫૬	૧૦	૧૦ ૩૬	૫૬	૧૦	૦.૩૩	૫૬	૯	૨ ૩૨	૫૬	૮	૪ ૩૨
૫	૭૦	૧૩	૬ ૯૫	૭૦	૧૨	૬ ૪૧	૭૦	૧૧	૫ ૯૦	૭૦	૧૦	૫ ૪૦
૬	૮૫	૦	૩ ૫૪	૮૪	૧૫	૦ ૪૯	૮૪	૧૩	૯ ૪૮	૮૪	૧૨	૬ ૪૯
૭	૯૯	૩	૦.૧૩	૯૯	૧	૬ ૫૮	૯૯	૦	૧ ૦૬	૯૮	૧૪	૭ ૫૭
૮	૧૧૩	૫	૮ ૭૨	૧૧૩	૪	૦ ૬૬	૧૧૩	૨	૪ ૬૪	૧૧૩	૦	૮ ૬૫
૯	૧૨૭	૮	૫ ૩૧	૧૨૭	૬	૬ ૭૪	૧૨૭	૪	૮ ૨૨	૧૨૭	૨	૯ ૭૩
૧૦	૧૪૧	૧૧	૧ ૯૦	૧૪૧	૯	૦ ૮૨	૧૪૧	૬	૧૧ ૮૦	૧૪૧	૪	૧૦ ૮૧
૨૦	૨૮૩	૬	૩ ૮૦	૨૮૩	૨	૧ ૬૫	૨૮૨	૧૩	૧૧ ૬૦	૨૮૨	૯	૯ ૬૩
૩૦	૪૨૫	૧	૫ ૭૧	૪૨૪	૧૧	૨ ૪૮	૪૨૪	૪	૧૧ ૪૦	૪૨૩	૧૪	૮ ૪૫
૪૦	૫૬૬	૧૨	૭ ૬૧	૫૬૬	૪	૩ ૩૧	૫૬૫	૧૧	૧૧ ૨૦	૫૬૫	૩	૭ ૨૭
૫૦	૭૦૮	૭	૯ ૫૨	૭૦૭	૧૩	૪.૧૪	૭૦૭	૨	૧૧ ૦૦	૭૦૬	૮	૬.૦૯
૬૦	૮૫૦	૨	૧૧ ૪૨	૮૪૯	૬	૪ ૯૭	૮૪૮	૯	૧૦.૮૦	૮૪૭	૧૩	૪ ૯૧
૭૦	૯૯૧	૧૪	૧ ૩૨	૯૯૦	૧૫	૫.૮૦	૯૯૦	૦	૧૦.૬૦	૯૮૯	૨	૩ ૭૩
૮૦	૧૧૩૩	૯	૩ ૨૩	૧૧૩૨	૮	૬ ૬૩	૧૧૩૧	૭	૧૦ ૪૦	૧૧૩૦	૭	૨ ૫૫
૯૦	૧૨૭૫	૪	૫ ૧૩	૧૨૭૪	૧	૭ ૪૬	૧૨૭૨	૧૪	૧૦ ૨૦	૧૨૭૧	૧૨	૧ ૩૬
૧૦૦	૧૪૧૬	૧૫	૭ ૦૪	૧૪૧૫	૧૦	૮ ૨૯	૧૪૧૪	૫	૧૦ ૦૧	૧૪૧૩	૧	૦.૧૮
૨૦૦	૨૮૩૩	૧૫	૨ ૦૮	૨૮૩૧	૫	૪ ૫૮	૨૮૨૮	૧૧	૮ ૦૨	૨૮૨૬	૨	૦ ૩૭
૩૦૦	૪૨૫૦	૧૪	૯ ૧૨	૪૨૪૭	૦	૦ ૮૮	૪૨૪૩	૧	૬ ૦૩	૪૨૩૯	૩	૦.૫૬
૪૦૦	૫૬૬૭	૧૪	૪ ૧૬	૫૬૬૨	૧૦	૯ ૧૭	૫૬૫૭	૭	૮ ૦૪	૫૬૫૨	૪	૦ ૭૫
૫૦૦	૭૦૮૪	૧૩	૧૧ ૨૦	૭૦૭૮	૫	૫ ૪૭	૭૦૭૧	૧૩	૨ ૦૫	૭૦૬૫	૫	૦ ૯૩
૧૦૦૦	૧૪૧૬૯	૧૧	૧૦ ૪૦	૧૪૧૫૬	૧૦	૧૦ ૯૪	૧૪૧૪૩	૧૦	૪ ૧૧	૧૪૧૩૦	૧૦	૧ ૮૭
૨૦૦૦	૨૮૩૩૯	૭	૮ ૮૧	૨૮૩૧૩	૫	૯ ૮૯	૨૮૨૮૭	૪	૮ ૨૨	૨૮૨૬૧	૪	૩.૭૫

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પૌંડના રૂપીઆ) શિ ૧-૫-૦ પે થી શિ ૧ પે-૦।।। આના સુધી

રકમ	૧-૫ (૧-૫-૦)			૧-૫ ૧/૬૪ (૧-૫ ૦।)			૧-૫ ૧/૩૨ (૧-૫ ૦॥)			૧-૫ ૩/૬૪ (૧-૫ ૦।।।)		
	રૂ.	આ.	પૈ.	રૂ.	આ.	પૈ.	રૂ.	આ.	પૈ.	રૂ.	આ.	પૈ.
પેન્સ ૧	૦	૦	૧૧.૨૯	૦	૦	૧૧.૨૮	૦	૦	૧૧.૨૭	૦	૦	૧૧.૨૬
૨	૦	૧	૧૦.૫૯	૦	૧	૧૦.૫૬	૦	૧	૧૦.૫૪	૦	૧	૧૦.૫૨
૩	૦	૨	૯.૮૮	૦	૨	૯.૮૫	૦	૨	૯.૮૧	૦	૨	૯.૭૮
૫	૦	૪	૮.૪૭	૦	૪	૮.૪૧	૦	૪	૮.૩૬	૦	૪	૮.૩૧
૬	૦	૫	૭.૭૬	૦	૫	૭.૭૦	૦	૫	૭.૬૪	૦	૫	૭.૫૭
શિ ૧	૦	૧૧	૩.૫૨	૦	૧૧	૩.૪૦	૦	૧૧	૩.૨૮	૦	૧૧	૩.૧૫
૨	૧	૬	૭.૦૫	૧	૬	૬.૮૧	૧	૬	૬.૫૬	૧	૬	૬.૩૧
૩	૨	૧	૧૦.૫૮	૨	૧	૧૦.૨૧	૨	૧	૯.૮૪	૨	૧	૯.૪૭
૪	૨	૧૩	૨.૧૧	૨	૧૩	૧.૬૨	૨	૧૩	૧.૧૨	૨	૧૩	૦.૬૨
૫	૩	૮	૫.૬૪	૩	૮	૫.૦૨	૩	૮	૪.૪૦	૩	૮	૩.૭૮
૬	૪	૩	૯.૧૭	૪	૩	૮.૪૩	૪	૩	૭.૦૮	૪	૩	૬.૯૪
૭	૪	૧૫	૦.૭૦	૪	૧૪	૧૧.૮૩	૪	૧૪	૧૦.૯૬	૪	૧૪	૧૦.૦૯
૮	૫	૧૦	૪.૨૩	૫	૧૦	૩.૨૪	૫	૧૦	૨.૨૪	૫	૧૦	૧.૨૫
૯	૬	૫	૭.૭૬	૬	૫	૬.૬૪	૬	૫	૫.૫૨	૬	૫	૪.૪૧
૧૦	૭	૦	૧૧.૨૯	૭	૦	૧૦.૦૪	૭	૦	૮.૮૦	૭	૦	૭.૫૬
૧૯	૧૩	૬	૭.૦૫	૧૩	૬	૪.૬૯	૧૩	૬	૨.૩૩	૧૩	૫	૧૧.૯૭
પૌંડ ૧	૧૪	૧	૧૦.૫૮	૧૪	૧	૮.૦૯	૧૪	૧	૫.૬૧	૧૪	૧	૩.૧૩
૨	૨૮	૩	૯.૧૭	૨૮	૩	૪.૧૯	૨૮	૨	૧૧.૨૨	૨૮	૨	૬.૨૬
૩	૪૨	૫	૭.૭૬	૪૨	૫	૦.૨૯	૪૨	૪	૪.૮૪	૪૨	૩	૯.૪૦
૪	૫૬	૭	૬.૩૫	૫૬	૬	૮.૩૯	૫૬	૫	૧૦.૪૫	૫૬	૫	૦.૫૩
૫	૭૦	૯	૪.૯૪	૭૦	૮	૪.૪૯	૭૦	૭	૪.૦૭	૭૦	૬	૩.૬૭
૬	૮૪	૧૧	૩.૫૨	૮૪	૧૦	૦.૫૯	૮૪	૮	૯.૬૮	૮૪	૭	૬.૮૦
૭	૯૮	૧૩	૨.૧૧	૯૮	૧૧	૮.૬૯	૯૮	૧૦	૩.૩૦	૯૮	૮	૯.૯૪
૮	૧૧૨	૧૫	૦.૭૦	૧૧૨	૧૩	૪.૭૯	૧૧૨	૧૧	૮.૯૧	૧૧૨	૧૦	૧.૦૭
૯	૧૨૭	૦	૧૧.૨૯	૧૨૬	૧૫	૦.૮૯	૧૨૬	૧૩	૨.૫૩	૧૨૬	૧૧	૪.૨૧
૧૦	૧૪૧	૨	૯.૮૮	૧૪૧	૦	૮.૯૯	૧૪૦	૧૪	૮.૧૪	૧૪૦	૧૨	૭.૩૪
૨૦	૨૮૨	૫	૭.૭૬	૨૮૨	૧	૫.૯૮	૨૮૧	૧૩	૪.૨૯	૨૮૧	૯	૨.૬૯
૩૦	૪૨૩	૮	૫.૬૪	૪૨૩	૨	૨.૯૭	૪૨૨	૧૨	૦.૪૪	૪૨૨	૫	૧૦.૦૪
૪૦	૫૬૪	૧૧	૩.૫૨	૫૬૪	૨	૧૧.૯૬	૫૬૩	૧૦	૮.૫૮	૫૬૩	૨	૫.૩૮
૫૦	૭૦૫	૧૪	૧.૪૧	૭૦૫	૩	૮.૯૫	૭૦૪	૯	૪.૭૩	૭૦૩	૧૫	૦.૭૩
૬૦	૮૪૭	૦	૧૧.૨૯	૮૪૬	૪	૫.૯૪	૮૪૫	૮	૦.૮૮	૮૪૪	૧૧	૮.૦૮
૭૦	૯૮૮	૩	૯.૧૭	૯૮૭	૫	૨.૯૪	૯૮૬	૬	૯.૦૨	૯૮૫	૮	૩.૪૩
૮૦	૧૧૨૯	૬	૭.૦૫	૧૧૨૮	૫	૧૧.૯૩	૧૧૨૭	૫	૫.૧૭	૧૧૨૬	૪	૧૦.૭૭
૯૦	૧૨૭૦	૯	૪.૯૪	૧૨૬૯	૬	૮.૯૨	૧૨૬૮	૪	૧.૩૨	૧૨૬૭	૧	૬.૧૨
૧૦૦	૧૪૧૧	૧૨	૨.૮૨	૧૪૧૦	૭	૫.૯૧	૧૪૦૯	૨	૯.૪૬	૧૪૦૭	૧૪	૧.૪૭
૨૦૦	૨૮૨૩	૮	૫.૬૪	૨૮૨૦	૧૪	૧૧.૮૩	૨૮૧૮	૫	૬.૯૩	૨૮૧૫	૧૨	૨.૯૪
૩૦૦	૪૨૩૫	૪	૮.૪૭	૪૨૩૧	૬	૫.૭૫	૪૨૨૭	૮	૪.૪૦	૪૨૨૩	૧૦	૪.૪૨
૪૦૦	૫૬૪૭	૦	૧૧.૨૯	૫૬૪૧	૧૩	૧૧.૬૬	૫૬૩૬	૧૧	૧.૮૭	૫૬૩૧	૮	૫.૮૯
૫૦૦	૭૦૫૮	૧૩	૨.૧૧	૭૦૫૨	૫	૫.૫૮	૭૦૪૫	૧૩	૧૧.૩૩	૭૦૩૯	૬	૭.૩૬
૧૦૦૦	૧૪૧૧૭	૧૦	૪.૨૩	૧૪૧૦૪	૧૦	૧૧.૧૭	૧૪૦૯૧	૧૧	૧૦.૬૭	૧૪૦૭૮	૧૨	૨.૭૩
૨૦૦૦	૨૮૨૩૫	૪	૮.૪૭	૨૮૨૦૯	૫	૧૦.૩૪	૨૮૧૮૩	૭	૯.૩૪	૨૮૧૫૭	૧૦	૫.૪૬

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ-(પૌંડના રૂપીઆ) શિ ૧-૫)~ થી શિ ૧-૫)~।।। આના સુધી

રકમ		૧-૫ ૧/૬૪ (૧-૫)~)			૧-૫ ૫/૬૪ (૧-૫ ~।)			૧-૫ ૩/૩૨ (૧-૫)~।।)			૧-૫ ૭/૬૪ (૧-૫)~।।।)	
	રૂા	આ	પૈ	રૂા	આ	પૈ	રૂા	આ	પૈ	રૂા	આ	પૈ
પેન્સ ૧	૦	૦	૧૧ ૨૫	૦	૦	૧૧ ૨૪	૦	૦	૧૧ ૨૩	૦	૦	૧૧ ૨૨
૨	૦	૧	૧૦ ૫૦	૦	૧	૧૦ ૪૮	૦	૧	૧૦ ૪૬	૦	૧	૧૦ ૪૪
૩	૦	૨	૯ ૭૫	૦	૨	૯ ૭૨	૦	૨	૯ ૬૯	૦	૨	૯ ૬૬
૫	૦	૪	૮ ૨૬	૦	૪	૮ ૨૧	૦	૪	૮ ૧૬	૦	૪	૮.૧૧
૬	૦	૫	૭ ૫૧	૦	૫	૭ ૪૫	૦	૫	૭ ૩૯	૦	૫	૭ ૩૩
શિ ૧	૦	૧૧	૩ ૦૩	૦	૧૧	૨ ૯૦	૦	૧૧	૨ ૭૮	૦	૧૧	૨.૬૬
૨	૧	૬	૬ ૦૬	૧	૬	૫ ૮૧	૧	૬	૫ ૫૭	૧	૬	૫.૩૨
૩	૨	૧	૯ ૦૯	૨	૧	૮ ૭૨	૨	૧	૮ ૩૫	૨	૧	૭ ૯૮
૪	૨	૧૩	૦ ૧૩	૨	૧૨	૧૧ ૬૩	૨	૧૨	૧૧ ૧૪	૨	૧૨	૧૦ ૬૫
૫	૩	૮	૩ ૧૬	૩	૮	૨ ૫૪	૩	૮	૧ ૯૩	૩	૮	૧ ૩૧
૬	૪	૩	૬.૧૯	૪	૩	૫.૪૫	૪	૩	૪ ૭૧	૪	૩	૩ ૯૭
૭	૪	૧૪	૯ ૨૩	૪	૧૪	૮ ૩૬	૪	૧૪	૭.૫૦	૪	૧૪	૬ ૬૪
૮	૫	૧૦	૦.૨૬	૫	૯	૧૧ ૨૭	૫	૯	૧૦ ૨૮	૫	૯	૯ ૩૦
૯	૬	૫	૩.૨૯	૬	૫	૨ ૧૮	૬	૫	૧ ૦૭	૬	૪	૧૧ ૯૬
૧૦	૭	૦	૬ ૩૨	૭	૦	૫ ૦૯	૭	૦	૩ ૮૬	૭	૦	૨ ૬૩
૧૯	૧૩	૫	૯.૬૨	૧૩	૫	૭ ૨૭	૧૩	૫	૪.૯૩	૧૩	૫	૨ ૫૯
પૌંડ ૧	૧૪	૧	૦.૬૫	૧૪	૦	૧૦ ૧૮	૧૪	૦	૭ ૭૨	૧૪	૦	૫ ૨૬
૨	૨૮	૨	૧ ૩	૨૮	૧	૮ ૩૭	૨૮	૧	૩ ૪૪	૨૮	૦	૧૦.૫૨
૩	૪૨	૩	૧ ૯૭	૪૨	૨	૬ ૫૬	૪૨	૧	૧૧ ૧૬	૪૨	૧	૩ ૭૮
૪	૫૬	૪	૨ ૬૩	૫૬	૩	૪ ૭૪	૫૬	૨	૬ ૮૮	૫૬	૧	૯ ૦૪
૫	૭૦	૫	૩ ૨૯	૭૦	૪	૨ ૯૪	૭૦	૩	૨ ૬૧	૭૦	૨	૨ ૩૦
૬	૮૪	૬	૩ ૯૫	૮૪	૫	૧.૧૩	૮૪	૩	૧૦ ૩૩	૮૪	૨	૭ ૫૬
૭	૯૮	૭	૪ ૬૧	૯૮	૫	૧૧ ૩૧	૯૮	૪	૬ ૦૫	૯૮	૩	૦ ૮૨
૮	૧૧૨	૮	૫ ૨૭	૧૧૨	૬	૯ ૫૦	૧૧૨	૫	૧ ૭૭	૧૧૨	૩	૬ ૦૮
૯	૧૨૬	૯	૫ ૯૩	૧૨૬	૭	૭ ૬૯	૧૨૬	૫	૯ ૪૯	૧૨૬	૩	૧૧ ૩૪
૧૦	૧૪૦	૧૦	૬ ૫૯	૧૪૦	૮	૫ ૮૮	૧૪૦	૬	૫ ૨૨	૧૪૦	૪	૪ ૬૦
૨૦	૨૮૧	૫	૧ ૧૮	૨૮૧	૦	૧૧ ૭૬	૨૮૦	૧૨	૧૦.૪૪	૨૮૦	૮	૯ ૨૦
૩૦	૪૨૧	૧૫	૭ ૭૮	૪૨૧	૯	૫ ૬૫	૪૨૧	૩	૩ ૬૬	૪૨૦	૧૩	૧ ૮૦
૪૦	૫૬૨	૧૦	૨.૩૭	૫૬૨	૧	૧૧ ૫૩	૫૬૧	૯	૮ ૮૮	૫૬૧	૧	૬ ૪૧
૫૦	૭૦૩	૪	૮.૯૬	૭૦૨	૧૦	૫ ૪૨	૭૦૨	૦	૨ ૧૦	૭૦૧	૫	૧૧.૦૧
૬૦	૮૪૩	૧૫	૩ ૫૬	૮૪૩	૨	૧૧ ૩૦	૮૪૨	૬	૭ ૩૨	૮૪૧	૧૦	૩ ૬૧
૭૦	૯૮૪	૯	૧૦ ૧૫	૯૮૩	૧૧	૫ ૧૯	૯૮૨	૧૩	૦ ૫૪	૯૮૨	૧૪	૮ ૨૧
૮૦	૧૧૨૫	૪	૪ ૭૫	૧૧૨૪	૩	૧૧ ૦૭	૧૧૨૩	૩	૫ ૭૬	૧૧૨	૩	૦ ૮૨
૯૦	૧૨૬૫	૧૪	૧૧ ૩૪	૧૨૬૪	૧૨	૪ ૯૬	૧૨૬૩	૯	૧૦ ૯૯	૧૨૬૨	૭	૫ ૪૨
૧૦૦	૧૪૦૬	૯	૫ ૯૩	૧૪૦૫	૪	૧૦ ૮૪	૧૪૦૪	૦	૪ ૨૧	૧૪૦૨	૧૧	૧૦.૦૨
૨૦૦	૨૮૧૩	૨	૧૧ ૮૬	૨૮૧૦	૯	૯.૬૮	૨૮૦૮	૦	૮ ૪૧	૨૮૦૫	૭	૮ ૦૫
૩૦૦	૪૨૧૯	૧૨	૫ ૮૦	૪૨૧૫	૧૪	૮ ૫૩	૪૨૧૨	૧	૦ ૬૩	૪૨૦૮	૩	૬ ૦૮
૪૦૦	૫૬૨૬	૫	૧૧ ૭૩	૫૬૨૧	૩	૭ ૩૮	૫૬૧૬	૧	૪ ૮૪	૫૬૧૦	૧૫	૪ ૦
૫૦૦	૭૦૩૨	૧૫	૫ ૬૭	૭૦૨૬	૮	૬ ૨૩	૭૦૨૦	૧	૯ ૦૬	૭૦૧૩	૧૧	૨ ૧
૧૦૦૦	૧૪૦૬૫	૧૪	૧૧ ૩૪	૧૪૦૫૩	૧	૦.૪૬	૧૪૦૪૦	૩	૬ ૧	૪૦૨૭	૬	૪ ૨૧
૨૦૦૦	૨૮૧૩૧	૧૩	૧૦ ૬૮	૨૮૧૦૬	૨	૦.૯૪	૨૮૦૮૦	૭	૧ ૨૮	૨૮૦૫૪	૧૨	૮ ૪૨

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પૌના રૂપીઆ) શિ ૧-૪)= થી શિ ૧-૫)=ાા આના સુધી

રકમ	૧-૫$\frac{૧}{૮}$ (૧-૪)=)			૧-૪$\frac{૯}{૬૪}$ ૧ ૫)=ı)			૧ ૫$\frac{૫}{૩૨}$ (૧-૫ =ı)			૧ ૫$\frac{૧૧}{૬૪}$ ૧-૫,=ıı)		
	રૂ	આ	પૈ	રૂ	આ	પૈ	રૂ	આ	પૈ.	રૂ	આ	પૈ.
પેન્સ ૧	૦	૦	૧૧૨૧	૦	૦	૧૧૨૦	૦	૦	૧૧૧૯	૦	૦	૧૧૧૮
૨	૦	૧	૧૦૪૨	૦	૧	૧૦૪૦	૦	૧	૧૦.૩૮	૦	૧	૧૦૩૬
૩	૦	૨	૯૬૩	૦	૨	૯૬૦	૦	૨	૯૫૭	૦	૨	૯૫૪
૪	૦	[illegible]	૮૦૫	૦	૪	૮૦૦	૦	૪	૭.૯૫	૦	૪	૭૯૦
૫	૦	૫	૭૨૭	૦	૫	૭૨૦	૦	૫	૭.૧૪	૦	૫	૭૦૮
શિ ૧	૦	૧૧	૨૫૪	૦	૧૧	૨૪૧	૦	૧૧	૨.૨૯	૦	૧૧	૨૧૭
૨	૧	૬	૫૦૮	૧	૬	૪૮૩	૧	૬	૪.૫૯	૧	૬	૪૩૪
	૨	૧	૭૬૨	૨	૧	૭૨૫	૨	૧	૬૮૮	૨	૧	૬૫૧
૪	૨	૧૨	૧૦૧૬	૨	૧૨	૯૬૭	૨	૧૨	૯.૧૮	૨	૧૨	૮૬૯
૫	૩	૮	૦૭૦	૩	૮	૦૦૮	૩	૭	૧૧૪૭	૩	૭	૧૦૮૬
૬	૪	૩	૩૨૪	૪	૩	૨૫૦	૪	૩	૧.૭૭	૪	૩	૧૦૩
૭	૪	૧૪	૫૭૮	૪	૧૪	૪૯૨	૪	૧૪	૪૦૬	૪	૧૪	૩૨૧
૮	૫	૯	૮૩૨	૫	૯	૭૩૪	૫	૯	૬૩૬	૫	૯	૫૩૮
૯	૬	૪	૧૦૮૬	૬	૪	૯૭૫	૬	૪	૮૬૫	૬	૪	૭૫૫
૧૦	૭	૦	૧૪૦	૭	૦	૦૧૭	૬	૧૫	૧૦૯૫	૬	૧૫	૯૭૨
૧૯	૧૩	૫	૦.૨૬	૧૩	૪	૯૯૩	૧૩	૪	૯.૬૦	૧૩	૪	૫૨૮
પૌંડ ૧	૧૪	૦	૨.૮૦	૧૪	૦	૦૩૫	૧	૧૫	૯૯૦	૧૩	૧૫	૭૪૫
૨	૨૮	૦	૫૬૦	૨૮	૦	૦૭૦	૨૭	૧૫	૭૮૦	૨૭	૧૫	૨૯૧
	૪૨	૦	૮૪૦	૪૨	૦	૧૦૫	૪૧	૧૫	૫.૭૦	૪૧	૧૪	૧૦૩૭
૪	૫૬	૦	૧૧૨૧	૫૬	૦	૧૪૦	૫૫	૧૫	૩૬૦	૫૫	૧૪	૫૮૩
૫	૭૦	૧	૨૦૧	૭૦	૦	૧૭૫	૬૯	૧૫	૧૫૦	૬૯	૧૪	૧૨૮
૬	૮૪	૧	૪૮૧	૮૪	૦	૨૧૦	૮૩	૧૪	૧૧૪૦	૮૩	૧૩	૮૭૪
૭	૯૮	૧	૭૬૨	૯૮	૦	૨૪૫	૯૭	૧૪	૯૩૧	૯૭	૧૩	૪૨૦
૮	૧૧૨	૧	૧૦૪૨	૧૧૨	૦	૨૮૦	૧૧૧	૧૪	૭૨૧	૧૧૧	૧૨	૧૧૬૬
૯	૧૨૬	૨	૧૨૨	૧૨૬	૦	૩૧૫	૧૨૫	૧૪	૫૧૧	૧૨૫	૧૨	૭૧૧
૧૦	૧૪૦	૨	૪૦૨	૧૪૦	૦	૩૫૦	૧૩૯	૧૪	૩૦૧	૧૩૯	૧૨	૨૫૭
૨૦	૨૮૦	૪	૮૦૪	૨૮૦	૦	૭૦૦	૨૭૯	૧૨	૬ ૩	૨૭૯	૮	૫૧૫
૩૦	૪૨૦	૭	૦૦૮	૪૨૦	૦	૧૦૫૦	૪૧૯	૧૦	૯૦૪	૪૧૯	૪	૭૭૩
૪૦	૫૬૦	૯	૪૧૧	૫૬૦	૧	૨.૦૦	૫૫૯	૯	૦૦૬	૫૫૯	૦	૧૦૩૦
૫૦	૭૦૦	૧૧	૮૧૪	૭૦૦	૧	૫૫૦	૬૯૯	૭	૩૦૮	૬૯૮	૧૩	૦૮૮
૬૦	૮૪૦	૧૪	૦૧૭	૮૪૦	૧	૯૦૦	૮૩૯	૫	૬૦૯	૮૩૮	૯	૩૪૬
૭૦	૯૮૧	૦	૪૨૦	૯૮૦	૨	૦.૫૦	૯૭૯	૩	૯૧૧	૯૭૮	૫	૬૦૩
૮૦	૧૧૨૧	૨	૮૨૩	૧૧૨૦	૨	૪૦૦	૧૧૧૯	૨	૦૧૩	૧૧૧૮	૧	૮૬૧
૯૦	૧૨૬૧	૫	૦.૨૬	૧૨૬૦	૨	૭૫૦	૧૨૫૯	૦	૩૧૪	૧૨૫૭	૧૩	૧૧૧૯
૧૦૦	૧૪૦૧	૭	[illegible]	૧૪૦૦	૨	૧૧૦૦	૧૩૯૮	૧૪	૬૧૬	૧૩૯૭	૧૦	૧૭૬
૨૦૦	૨૮૦૨	૧૪	[illegible]	૨૮૦૦	૫	૧૦૦૦	૨૭૯૭	૧૩	૦૩૨	૨૭૯૫	૪	૩૫૩
૩૦૦	૪૨૦૪	[illegible]	૦ ૧૭	૪૨૦૦	[illegible]	૮૦૧	૪૧૯	૧૧	૬૪૯	૪૧૯૨	૧૪	૫૩૦
૪૦૦	૫૬૦૫	[illegible]	[illegible]	૫૬૦૦	૧૧	૮૦૧	૫૫૯૫	૧૦	૦૬૫	૫૫૯૦	૮	૭૦૭
૫૦૦	૭૦૦૭	[illegible]	૯૪૫	૭૦૦૦	૧૪	૭	૬૯૯૪	૮	૬૮૧	૬૯૮૮	૨	[illegible]
૧૦૦૦	૧૪૦૧૪	૯	૬૯	૧૪૦૦૧	૧૩	[illegible]	૧૩૯૮૯	૧	૧૬૩	૧૩૯૭૬	૫	૫૬૮
૦૦	૨૮૦૨૮	૩	૮૩	૨૮૦૦૩	૧૦	૪૦૯	૨૭૯૭૮	૨	૩૨૭	૨૭૯૫૨	૧૦	૧૧૩૭

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પૌંડના રૂપીઆ) શિ ૧-૫)≡ થી શિ ૧-૫)≡।॥ આના સુધી

રકમ	૧-૫$\frac{૩}{૧૬}$ (૧-૫)≡)			૧-૫$\frac{૧૩}{૬૪}$ (૧-૫)≡।)			૧-૫$\frac{૭}{૩૨}$ (૧-૫)≡॥)			૧-૫$\frac{૧૫}{૬૪}$ (૧-૫)≡।॥)		
	રૂા	આ	પૈ	રૂા	આ,	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ	રૂ,	આ,	પૈ,
પેન્સ ૧	૦	૦	૧૧ ૧૭	૦	૦	૧૧ ૧૬	૦	૦	૧૧ ૧૫	૦	૦	૧૧ ૧૪
૨	૦	૧	૧૦ ૩૪	૦	૧	૧૦ ૩૨	૦	૧	૧૦ ૩૦	૦	૧	૧૦.૨૮
૩	૦	૨	૯ ૫૧	૦	૨	૯ ૪૮	૦	૨	૯ ૪૫	૦	૨	૯ ૪૨
૫	૦	૪	૭ ૮૫	૦	૪	૭ ૮૦	૦	૪	૭ ૭૫	૦	૪	૭ ૭૦
૬	૦	૫	૭ ૦૨	૦	૫	૬ ૯૬	૦	૫	૬ ૯૦	૦	૫	૬ ૮૪
શિ ૧	૦	૧૧	૨ ૦૫	૦	૧૧	૧ ૯૨	૦	૧૧	૧ ૮૦	૦	૧૧	૧.૬૮
૨	૧	૬	૪ ૧૦	૧	૬	૩ ૮૫	૧	૬	૩.૬૧	૧	૬	૩ ૩૭
૩	૨	૧	૬ ૧૫	૨	૧	૫ ૭૮	૨	૧	૫ ૪૨	૨	૧	૫ ૦૫
૪	૨	૧૨	૮ ૨૦	૨	૧૨	૭ ૭૧	૨	૧૨	૭ ૨૩	૨	૧૨	૬ ૭૪
૫	૩	૭	૧૦ ૨૫	૩	૭	૯ ૬૪	૩	૭	૯ ૦૩	૩	૭	૮ ૪૩
૬	૪	૩	૦ ૩૦	૪	૨	૧૧.૫૭	૪	૨	૧૦ ૮૪	૪	૨	૧૦ ૧૧
૭	૪	૧૪	૨ ૩૫	૪	૧૪	૧.૫૦	૪	૧૪	૦ ૬૫	૪	૧૩	૧૧ ૮૦
૮	૫	૯	૪ ૪૦	૫	૯	૩ ૪૩	૫	૯	૨.૪૬	૫	૯	૧ ૪૯
૯	૬	૪	૬.૪૫	૬	૪	૫.૩૬	૬	૪	૪.૨૬	૬	૪	૩ ૧૭
૧૦	૬	૧૫	૮.૫૦	૬	૧૫	૭ ૨૯	૬	૧૫	૬.૦૭	૬	૧૫	૪ ૮૬
૧૯	૧૩	૪	૨.૯૬	૧૩	૪	૦.૬૫	૧૩	૩	૧૦ ૩૪	૧૩	૩	૮.૦૪
પૌંડ ૧	૧૩	૧૫	૫.૦૧	૧૩	૧૫	૨ ૧૮	૧૩	૧૫	૦ ૧૫	૧૩	૧૪	૯.૭૨
૨	૨૭	૧૪	૧૦ ૦૩	૨૭	૧૪	૪ ૧૬	૨૭	૧૪	૦.૩૦	૨૭	૧૩	૭.૪૪
૩	૪૧	૧૪	૩.૦૫	૪૧	૧૩	૭ ૭૪	૪૧	૧૩	૦ ૪૫	૪૧	૧૨	૫ ૧૭
૪	૫૫	૧૩	૮ ૦૭	૫૫	૧૨	૧૦ ૩૩	૫૫	૧૨	૦.૬૦	૫૫	૧૧	૨ ૯૦
૫	૬૯	૧૩	૧ ૦૯	૬૯	૧૨	૦ ૯૧	૬૯	૧૧	૦.૭૬	૬૯	૧૦	૦ ૬૩
૬	૮૩	૧૨	૬ ૧૦	૮૩	૧૧	૩ ૪૯	૮૩	૧૦	૦.૯	૮૩	૮	૧૦ ૩૫
૭	૯૭	૧૧	૧૧ ૧૨	૯૭	૧૦	૬ ૦૮	૯૭	૯	૧.૦૬	૯૭	૭	૮ ૦૮
૮	૧૧૧	૧૧	૪ ૧૪	૧૧૧	૯	૮ ૬૬	૧૧૧	૮	૧ ૨૧	૧૧૧	૬	૫ ૮૦
૯	૧૨૫	૧૦	૯ ૧૬	૧૨૫	૮	૧૧.૨૪	૧૨૫	૭	૧.૩૭	૧૨૫	૫	૩ ૫૩
૧૦	૧૩૯	૧૦	૨ ૧૮	૧૩૯	૮	૧ ૩	૧૩૯	૬	૧.૧૨	૧૩૯	૪	૧ ૨૬
૨૦	૨૭૯	૪	૪ ૩૬	૨૭૯	૦	.૬૬	૨૭૮	૧૨	૩.૦૪	૨૭૮	૮	૨ ૫૨
૩૦	૪૧૮	૧૪	૬ ૫૪	૪૧૮	૮	૫ ૪૯	૪૧૮	૨	૪.૫૭	૪૧૭	૧૨	૩ ૭૮
૪૦	૫૫૮	૮	૮ ૭૨	૫૫૮	૦	૭ ૩૨	૫૫૭	૮	૬.૦૯	૫૫૭	૦	૫ ૦૪
૫૦	૬૯૮	૨	૧૦ ૯૦	૬૯૭	૮	૯ ૧૫	૬૯૬	૧૪	૭ ૬૨	૬૯૬	૪	૬ ૩૧
૬૦	૮૩૭	૧૩	૧ ૦૯	૮૩૭	૦	૧૦ ૯૮	૮૩૬	૪	૯ ૧૪	૮૩૫	૮	૭ ૫૭
૭૦	૯૭૭	૭	૩ ૨૭	૯૭૬	૯	૦.૮૧	૯૭૫	૧૦	૧૦ ૬૭	૯૭૪	૧૨	૮ ૮૩
૮૦	૧૧૧૭	૧	૫ ૪૫	૧૧૧૬	૧	૨ ૬૪	૧૧૧૫	૧	૦ ૧૯	૧૧૧૪	૦	૧૦ ૦૯
૯૦	૧૨૫૬	૧૧	૭ ૬૩	૧૨૫૫	૯	૪ ૪૮	૧૨૫૪	૭	૧ ૭૨	૧૨૫૩	૪	૧૧ ૩૫
૧૦૦	૧૩૯૬	૫	૯ ૮૧	૧૩૯૫	૧	૬.૩૧	૧૩૯૩	૧૩	૩ ૨૪	૧૩૯૨	૯	૦ ૬૨
૨૦૦	૨૭૯૨	૧૧	૭ ૬૩	૨૭૯૦	૩	૦ ૬૨	૨૭૮૭	૧૦	૬ ૪૯	૨૭૮૫	૨	૧ ૨૪
૩૦૦	૪૧૮૯	૧	૫ ૪૪	૪૧૮૫	૪	૬.૯૩	૪૧૮૧	૭	૯.૭૩	૪૧૭૭	૧૧	૧.૮૬
૪૦૦	૫૫૮૫	૭	૩ ૨૭	૫૫૮૦	૬	૧.૨૪	૫૫૭૫	૫	૦ ૯૮	૫૫૭૦	૪	૨ ૪૮
૫૦૦	૬૯૮૧	૧૩	૧.૦૯	૬૯૭૫	૭	૭.૫૫	૬૯૬૯	૨	૪.૨૨	૬૯૬૨	૧૩	૩ ૧૦
૧૦૦૦	૧૩૯૬૩	૧૦	૨.૧૮	૧૩૯૫૦	૧૫	૩.૧૧	૧૩૯૩૮	૪	૮.૪૫	૧૩૯૨૫	૧૦	૬ ૨૦
૨૦૦૦	૨૭૯૨૭	૪	૪.૩૭	૨૭૯૦૧	૧૪	૬.૨૩	૨૭૮૭૬	૯	૪ ૬૦	૨૭૮૫૧	૫	૦ ૪૦

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પોંડના રૂપીઆ) શિ ૧-૫॥-૦ થી શિ ૧-૫॥-૦॥ આના સુધી

રકમ	૧–૫$\frac{૧}{૮}$ (૧ ॥)			૧–૫$\frac{૧૭}{૬૪}$ (૧–૫॥ ૦)			૧–૫$\frac{૯}{૩૨}$ (૧–॥ ૦॥)			૧– $\frac{૧૯}{૬૪}$ (૧–૫॥ ૦।।।)		
	રૂ,	આ	પૈ	રૂ	આ	પૈ	રૂ,	આ	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ,
પેન્સ ૧	૦	૦	૧૧ ૧૩	૦	૦	૧૧ ૧૨	૦	૦	૧૧•૧૧	૦	૦	૧૧ ૧૦
૨	૦	૧	૧૦ ૨૬	૦	૧	૧૦ ૨૪	૦	૧	૧૦ ૨૨	૦	૧	૧ ૨૦
૩	૦	૨	૯ ૩૯	૦	૨	૯ ૩૬	૦	૨	૯ ૩૩	૦	૨	૯ ૩૦
૫	૦	૪	૭ ૬૫	૦	૪	૭ ૬૦	૦	૪	૭ ૫૫	૦	૪	૭ ૫૦
૬	૦	૫	૬ ૭૮	૦	૫	૬ ૭૨	૦	૫	૬ ૬૬	૦	૫	૬ ૬૦
શિ ૧	૦	૧૧	૧ ૫૬	૦	૧૧	૧ ૪૮	૦	૧૧	૧ ૩૨	૦	૧૧	૧ ૨૦
૨	૧	૬	૩ ૧૩	૧	૬	૨ ૮૮	૧	૬	૨ ૬૪	૧	૬	૨ ૪૦
૩	૨	૧	૪ ૬૯	૨	૧	૪ ૩૩	૨	૧	૩ ૯૭	૨	૧	૩ ૬૧
૪	૨	૧૨	૬ ૨૬	૨	૧૨	૫ ૭૭	૨	૧૨	૫ ૨૯	૨	૧૨	૪ ૮૧
૫	૩	૭	૭ ૮૨	૩	૭	૭ ૨૨	૩	૭	૬ ૬૧	૩	૭	૬ ૦૧
૬	૪	૨	૯ ૩૯	૪	૨	૮ ૬૬	૪	૨	૭ ૯૪	૪	૨	૭ ૨૨
૭	૪	૧૩	૧૦ ૯૫	૪	૧૩	૧૦ ૧૧	૪	૧૩	૯ ૨૬	૪	૧૩	૮ ૪૨
૮	૫	૮	૦ ૫૨	૫	૮	૧૧ ૫૫	૫	૮	૧૦ ૫૮	૫	૮	૯ ૬૨
૯	૬	૪	૨ ૦૮	૬	૪	૦ ૯૯	૬	૩	૧૧ ૯૧	૬	૩	૧૦ ૮૨
૧૦	૬	૧૫	૩ ૬૫	૬	૧૫	૨ ૪૪	૬	૧૫	૧ ૨૩	૬	૧૫	૦ ૦૩
૧૯	૧૩	૩	૫ ૭૦	૧૩	૩	૩ ૪૪	૧૩	૩	૧ ૧૫	૧૩	૨	૧૦ ૮૬
પૌંડ ૧	૧૩	૧૪	૭ ૩૦	૧૩	૧૪	૪ ૮૮	૧૩	૧૪	૨ ૪૭	૧૩	૧૪	૦ ૦૬
૨	૨૭	૧૩	૨ ૬૦	૨૭	૧૨	૯ ૭૭	૨૭	૧૨	૪ ૯૪	૨૭	૧૨	૦ ૧૩
૩	૪૧	૧૧	૯ ૯૧	૪૧	૧૧	૨ ૬૬	૪૧	૧૦	૭ ૪૨	૪૧	૧૦	૦ ૧૯
૪	૫૫	૧૦	૫ ૨૧	૫૫	૯	૭ ૫૪	૫૫	૮	૯ ૮૭	૫૫	૮	૦ ૨૬
૫	૬૯	૯	૦ ૫૨	૬૯	૮	૦ ૪૩	૬૯	૭	૦ ૩૬	૬૯	૬	૦ ૩૨
૬	૮૩	૭	૭ ૮૨	૮૩	૬	૫ ૩૨	૮૩	૫	૨ ૮૪	૮૩	૪	૦ ૩૯
૭	૯૭	૬	૩ ૧૩	૯૭	૪	૧૦ ૨૦	૯૭	૩	૫ ૩૧	૯૭	૨	૦ ૪૫
૮	૧૧૧	૪	૧૦ ૪૩	૧૧૧	૩	૩ ૦૯	૧૧૧	૧	૭ ૭૮	૧૧૧	૦	૦ ૫૨
૯	૧૨૫	૩	૫ ૭૩	૧૨૫	૧	૭ ૯૮	૧૨૪	૧૫	૧૦ ૨૬	૧૨૪	૧૪	૦ ૫૮
૧૦	૧૩	૨	૧ ૦૪	૧૩૯	૦	૦ ૮૬	૧૩૮	૧૪	૦ ૭૩	૧૩૮	૧૨	૦ ૬૫
૨૦	૨૭૮	૪	૨ ૦૮	૨૭૮	૦	૧ ૭૩	૨૭૭	૧૨	૧ ૪૭	૨૭૭	૮	૧ ૩૦
૩૦	૪૧૭	૬	૩ ૧૩	૪૧૭	૦	૨ ૬૦	૪૧૬	૧૦	૨ ૨૧	૪૧૬	૪	૧ ૯૫
૪૦	૫૫૬	૮	૪ ૧૭	૫૫૬	૦	૩ ૪૭	૫૫૫	૮	૨ ૯૫	૫૫૫	૦	૨ ૬૦
૫૦	૬૯૫	૧૦	૫ ૨૧	૬૯૫	૦	૪ ૩૪	૬૯૪	૬	૩ ૬૮	૬૯૩	૧૨	૩ ૨૫
૬૦	૮૩૪	૧૨	૬ ૨૬	૮૩૪	૦	૫ ૨૧	૮૩૩	૪	૪ ૪૨	૮૩૨	૮	૩ ૯૦
૭૦	૯૭૩	૧૪	૭ ૩૦	૯૭૩	૦	૬ ૦૮	૯૭૨	૨	૫ ૧૬	૯૭૧	૪	૪ ૫૫
૮૦	૧૧૧૩	૦	૮ ૩૪	૧૧૧૨	૦	૬ ૯૫	૧૧૧૧	૦	૫ ૯૦	૧૧૧૦	૦	૫ ૨૦
૯૦	૧૨૫૨	૨	૯ ૩૯	૧૨૫૧	૦	૭ ૮૧	૧૨૪૯	૧૪	૬ ૬૪	૧૨૪૮	૧૨	૫ ૮૫
૧૦૦	૧૩૯૧	૪	૧૦ ૪૩	૧૩૯૦	૦	૮ ૬૮	૧૩૮૮	૧૨	૭ ૩૭	૧ ૮૭	૮	૬ ૫૦
૨૦૦	૨૭૮૨	૯	૮ ૮૬	૨૭૮૦	૧	૫ ૩૭	૨૭૭૭	૯	૨ ૭૫	૨૭૭૫	૧	૧ ૦૦
૩૦૦	૪૧૭૩	૧૪	૭ ૩૦	૪૧૭૦	૨	૨ ૦૫	૪૧૬૬	૫	૧૦ ૧૩	૪૧૬૨	૯	૭ ૫૧
૪૦૦	૫૫૬૫	૩	૫ ૭૩	૫૫૬૦	૨	૧૦ ૭૪	૫૫૫૫	૨	૫ ૫૧	૫૫૫૦	૨	૨ ૦૧
૫૦૦	૬૯૫૬	૮	૪ ૧૭	૬૯૫૦	૩	૭ ૪૩	૬૯૪૩	૧૧	૦ ૮૮	૬૯૩૭	૧૦	૮ ૫૨
૧૦૦૦	૧૩૯૧૩	૦	૮ ૩૪	૧૩૯૦૦	૭	૨ ૮૭	૧૩૮૮૭	૧૪	૧ ૭૭	૧૩૮૭૫	૫	૫.૦૪
૨૦૦૦	૨૭૮૨૬	૧	૪ ૬૯	૨૭૮૦૦	૧૪	૫ ૭૫	૨૭૭૭૫	૧૨	૩ ૫૫	૨૭૭૫૦	૧૦	૧૦ ૦૮

અંગ્રે / હુંડીના હિસાબ પૌંડના રૂપીઆ શિ ૧-૫ાન થી શિ ૧-૫ાનાા આના સુધી

રકમ		૧-૫ ૫/૧૬ (૧ પાન)			૧ ૫ ૨૧/૬૪ (૧-પાના।)			૧ ૫ ૧૧/૩૨ (૧-પાના)			૧- ૨૩/૬૪ (૧-પાના॥)		
		રૂ,	આ	પૈ	રૂ	આ,	પૈ	રૂ	આ,	પૈ,	રૂ,	આ	પૈ
પેન્સ	૧	૦	૦	૧૧ ૦૯	૦	૦	૧૧ ૦૮	૦	૦	૧૧ ૦૭	૦	૦	૧૧ ૦૬
	૨	૦	૧	૧૮	૦	૧	૧૦ ૧૬	૦	૧	૧૦ ૧૪	૦	૧	૧૦ ૧૨
	૩	૦	૨	૨૭	૦	૨	૯ ૦૪	૦	૨	૯ ૨૧	૦	૨	૯ ૧૮
	૫	૦	૪	૪૫	૦	૪	૭ ૪૦	૦	૪	૭ ૦૫	૦	૪	૭ ૩૦
	૬	૦	૫	૬ ૫૪	૦	૫	૬ ૪૮	૦	૫	૬ ૪૨	૦	૫	૬ ૩૬
શિ.	૧	૦	૧૧	૧ ૦૮	૦	૧૧	૦ ૯'	૦	૧૧	૦ ૮૪	૦	૧૧	૦ ૭૨
	૨	૧	૬	૨ ૧૬	૧	૬	૧ ૯૨	૧	૬	૧ ૬૮	૧	૬	૧ ૪૪
	૩	૨	૧	૩ ૨૪	૨	૧	૨ ૮૮	૨	૧	૨ ૫૨	૨	૧	૨ ૧૭
	૪	૨	૧૨	૪ ૩૩	૨	૧૨	૩ ૮૫	૨	૧૨	૩ ૩૭	૨	૧૨	૨ ૮૯
	૫	૩	૭	૫ ૪૧	૩	૭	૪ ૮૧	૩	૭	૪ ૨૧	૩	૭	૩ ૬૧
	૬	૪	૨	૬ ૪૯	૪	૨	૫ ૭૭	૪	૨	૫ ૦૫	૪	૨	૪ ૩૪
	૭	૪	૧૩	૭ ૫૮	૪	૧૩	૬ ૭૪	૪	૧૩	૫ ૯૦	૪	૧૩	૫ ૦૬
	૮	૫	૮	૮ ૬૬	૫	૮	૭ ૭૦	૫	૮	૬ ૭૪	૫	૮	૫ ૭૮
	૯	૬	૩	૯ ૭૪	૬	૩	૮ ૬૬	૬	૩	૭ ૫૮	૬	૩	૬ ૫૧
	૧૦	૬	૧૪	૧૦ ૮૩	૬	૧૪	૯ ૬૩	૬	૧૪	૮ ૪૩	૬	૧૪	૭ ૨૩
	૧૯	૧૩	૨	૮ ૫૭	૧૩	૨	૬ ૨૯	૧૩	૨	૪ ૦૨	૧૩	૨	૧ ૭૫
પૌંડ	૧	૧૩	૧૩	૯ ૬૬	૧૩	૧૩	૭ ૨૬	૧૩	૧૩	૪ ૮૬	૧૩	૧૩	૨ ૪૭
	૨	૨૭	૧૧	૭ ૩૨	૨૭	૧૧	૨ ૫૨	૨૭	૧૦	૯ ૭૨	૨૭	૧૦	૪ ૯૪
	૩	૪૧	૯	૪ ૯૮	૪૧	૮	૯ ૭૮	૪૧	૮	૨ ૫૯	૪૧	૭	૭ ૪૧
	૪	૫૫	૭	૨ ૬૪	૫૫	૬	૫ ૦૪	૫૫	૫	૭ ૪૫	૫૫	૪	૯ ૮૯
	૫	૬૯	૫	૦ ૩૦	૬૯	૪	૦ ૩૦	૬૯	૩	૦ ૩૨	૬૯	૨	૦ ૩૬
	૬	૮૩	૨	૯ ૯૬	૮૩	૧	૭ ૫૬	૮૩	૦	૫ ૧૮	૮૨	૧૫	૨ ૮૪
	૭	૯૭	૦	૭.૬૨	૯૬	૧૫	૨ ૮૨	૯૬	૧૩	૧૦ ૦૫	૯૬	૧૦	૫ ૩૧
	૮	૧૧૦	૧૪	૫ ૨૮	૧૧૦	૧૨	૧૦ ૦૮	૧૧૦	૧૧	૨ ૯૧	૧૧૦	૯	૭ ૭૮
	૯	૧૨૪	૧૨	૨ ૯૪	૧૨૪	૧૦	૫ ૩૪	૧૨૪	૮	૭ ૭૮	૧૨૪	૬	૧૦ ૨૬
	૧૦	૧૩૮	૧૦	૦ ૬૦	૧૩૮	૮	૦ ૬૦	૧૩૮	૬	૦ ૬૪	૧૩૮	૪	૦ ૭૩
	૨૦	૨૭૭	૪	૧.૨૧	૨૭૭	૦	૧ ૨૧	૨૭૬	૧૨	૧ ૨૯	૨૭૬	૮	૧ ૪૬
	૩૦	૪૧૫	૧૪	૧ ૮૧	૪૧૫	૮	૧ ૮૧	૪૧૫	૨	૧ ૯૪	૪૧૪	૧૨	૨ ૨૦
	૪૦	૫૫૪	૮	૨ ૪૨	૫૫૪	૦	૨ ૪૨	૫૫૩	૮	૨ ૫૯	૫૫૩	૦	૨ ૯૩
	૫૦	૬૯૩	૨	૩ ૦૩	૬૯૨	૮	૩ ૦૨	૬૯૧	૧૪	૩ ૨૪	૬૯૧	૪	૩ ૬૭
	૬૦	૮૩૧	૧૨	૩ ૬૩	૮૩૧	૦	૩.૬૩	૮૩૦	૪	૩ ૮૯	૮૨૯	૮	૪ ૪૦
	૭૦	૯૭૦	૬	૪ ૨૪	૯૬૯	૮	૪ ૨૪	૯૬૮	૧૦	૪ ૫૪	૯૬૭	૧૨	૫ ૧૪
	૮૦	૧૧૦૯	૦	૪ ૮૫	૧૧૦૮	૦	૪ ૮૪	૧૧૦૭	૦	૫ ૧૮	૧૧૦૬	૦	૫ ૮૭
	૯૦	૧૨૪૭	૧૦	૫ ૪૫	૧૨૪૬	૮	૫ ૪૫	૧૨૪૫	૬	૫ ૮૩	૧૨૪૪	૪	૬ ૬૧
	૧૦૦	૧૩૮૬	૪	૬ ૦૬	૧૩૮૫	૦	૬ ૦૫	૧૩૮૩	૧૨	૬.૪૮	૧૩૮૨	૮	૭ ૩૪
	૨૦૦	૨૭૭૨	૯	૦ ૧૨	૨૭૭૦	૧	૦ ૧૧	૨૭૬૭	૯	૦ ૯૭	૨૭૬૫	૧	૨ ૬૮
	૩૦૦	૪૧૫૮	૧૩	૬ ૧૯	૪૧૫૫	૧	૬ ૧૭	૪૧૫૧	૫	૭ ૪૫	૪૧૪૭	૯	૧૦ ૦૩
	૪૦૦	૫૫૪૫	૨	૦.૨૫	૫૫૪૦	૨	૦ ૨૩	૫૫૩૫	૨	૧ ૯૪	૫૫૩૦	૨	૫ ૩૭
	૫૦૦	૬૯૩૧	૬	૬.૩૨	૬૯૨૫	૨	૬ ૨૯	૬૯૧૮	૧૪	૮ ૪૩	૬૯૧૨	૧૧	૦ ૭૨
	૧૦૦૦	૧૩૮૬૨	૧૩	૦ ૬૪	૧૩૮૫૦	૫	૦ ૫૯	૧૩૮૩૭	૧૩	૪ ૮૬	૧૩૮૨૫	૬	૧ ૪૪
	૨૦૦૦	૨૭૭૨૫	૧૦	૧ ૨૯	૨૭૭૦૦	૧૦	૧ ૧૯	૨૭૬૭૫	૧૦	૯.૭૨	૨૭૬૫૦	૧૨	૨ ૮૯

અગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પોંડના રૂપીઆ) શિ ૧-પા= થી શિ ૧-પા=ાા આના સુધી.

રકમ	૧-૫$\frac{૩}{૮}$ (૧-પા=)			૧-૫$\frac{૨૫}{૬૪}$ (૧-૫ =ા)			૧-૫$\frac{૧૩}{૩૨}$ (૧-પા=ા)			૧-૫$\frac{૨૭}{૬૪}$ (૧-પા= ાા)		
	રૂ	આ,	પૈ,	રૂા,	આ,	પ,	રૂ,	આ,	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ
પેન્સ ૧	૦	૦	૧૧ ૦૫	૦	૦	૧૧ ૦૪	૦	૦	૧૧ ૦૩	૦	૦	૧૧ ૦૨
૨	૦	૧	૧૦ ૧૦	૦	૧	૧૦ ૦૮	૦	૧	૧૦ ૦૬	૦	૧	૧૦ ૦૪
૩	૦	૨	૯ ૧૫	૦	૨	૯ ૧૨	૦	૨	૯ ૦૯	૦	૨	૯ ૦૬
૫	૦	૪	૭.૨૫	૦	૪	૭ ૨૦	૦	૪	૭ ૧૫	૦	૪	૭ ૧૦
૬	૦	૫	૬ ૩૦	૦	૫	૬ ૨૪	૦	૫	૬ ૧૮	૦	૫	૬ ૧૨
શિ ૧	૦	૧૧	૦ ૬૦	૦	૧૧	૦ ૪૮	૦	૧૧	૦ ૩૬	૦	૧૧	૦ ૨૪
૨	૧	૬	૧.૨૦	૧	૬	૦ ૯૭	૧	૬	૦ ૭૩	૧	૬	૦ ૪૯
૩	૨	૧	૧ ૮૧	૨	૧	૧ ૪૫	૨	૧	૧ ૦૯	૨	૧	૦ ૭૩
૪	૨	૧૨	૨ ૪૧	૨	૧૨	૧ ૯૪	૨	૧૨	૧.૪૬	૨	૧૨	૦ ૯૯
૫	૩	૭	૩ ૦૨	૩	૭	૨ ૪૨	૩	૭	૧ ૮૩	૩	૭	૧ ૨૩
૬	૪	૨	૩ ૬૨	૪	૨	૨ ૯૧	૪	૨	૨ ૧૯	૪	૨	૧ ૪૮
૭	૪	૧૩	૪ ૨૩	૪	૧૩	૩ ૩૯	૪	૧૩	૨ ૫૬	૪	૧૩	૧ ૭૩
૮	૫	૮	૪ ૮૩	૫	૮	૩ ૮૮	૫	૮	૨ ૯૨	૫	૮	૧ ૯૮
૯	૬	૩	૫ ૪૩	૬	૩	૪ ૩૬	૬	૩	૩ ૨૯	૬	૩	૨ ૨૨
૧૦	૬	૧૪	૬ ૦૪	૬	૧૪	૪ ૮૫	૬	૧૪	૩ ૬૬	૬	૧૪	૨ ૪૭
૧૯	૧૩	૧	૧૧ ૪૮	૧૩	૧	૯ ૨૧	૧૩	૧	૬ ૯૫	૧૩	૧	૪.૭૦
પૌંડ ૧	૧૩	૧૩	૦ ૦૮	૧૩	૧૨	૯ ૭૦	૧૩	૧૨	૭ ૩૨	૧૩	૧૨	૪ ૯૫
૨	૨૭	૧૦	૦ ૧૭	૨૭	૯	૭ ૪૦	૨૭	૯	૨ ૬૪	૨૭	૮	૯ ૯૦
૩	૪૧	૭	૦ ૨૫	૪૧	૬	૫ ૧૧	૪૧	૫	૯ ૯૭	૪૧	૫	૨ ૮૫
૪	૫૫	૪	૦ ૩૪	૫૫	૩	૨ ૮૧	૫૫	૨	૫ ૨૯	૫૫	૧	૭ ૮૦
૫	૬૯	૧	૦ ૪૩	૬૯	૦	૦.૫૧	૬૮	૧૫	૦ ૬૨	૬૮	૧૪	૦ ૭૫
૬	૮૨	૧૪	૦ ૫૧	૮૨	૧૨	૧૦ ૨૨	૮૨	૧૧	૭ ૯૪	૮૨	૧૦	૫ ૭૦
૭	૯૬	૧૧	૦ ૬૦	૯૬	૯	૭ ૯૨	૯૬	૮	૩ ૨૭	૯૬	૬	૧૦ ૬૫
૮	૧૧૦	૮	૦ ૬૯	૧૧૦	૬	૫ ૬૨	૧૧૦	૪	૧૦ ૫૯	૧૧૦	૩	૩ ૬૦
૯	૧૨૪	૫	૦.૭૭	૧૨૪	૩	૨ ૩૩	૧૨૪	૧	૫.૯૨	૧૨૩	૧૫	૮ ૫૫
૧૦	૧૩૮	૨	૦ ૮૬	૧૩૮	૦	૧ ૦૩	૧૩૭	૧૪	૧ ૨૪	૧૩૭	૧૨	૧ ૫૦
૨૦	૨૭૬	૪	૧ ૭૨	૨૭૬	૦	૨.૦૭	૨૭૫	૧૨	૨ ૪૯	૨૭૫	૮	૩ ૦૧
૩૦	૪૧૪	૬	૨ ૫૮	૪૧૪	૦	૩ ૧૦	૪૧૩	૧૦	૩ ૭૪	૪૧૩	૪	૪ ૫૨
૪૦	૫૫૨	૮	૩ ૪૫	૫૫૨	૦	૪ ૧૪	૫૫૧	૮	૪ ૯૯	૫૫૧	૦	૬ ૦૨
૫૦	૬૯૦	૧૦	૪ ૩૧	૬૯૦	૦	૫ ૧૭	૬૮૯	૬	૬ ૨૪	૬૮૮	૧૨	૭.૫૩
૬૦	૮૨૮	૧૨	૫ ૧૭	૮૨૮	૦	૬ ૨૧	૮૨૭	૪	૭ ૪૯	૮૨૬	૮	૯.૦૪
૭૦	૯૬૬	૧૪	૬ ૦૪	૯૬૬	૦	૭ ૨૪	૯૬૫	૨	૮ ૭૪	૯૬૪	૪	૧૦.૫૪
૮૦	૧૧૦૫	૦	૬ ૯૦	૧૧૦૪	૦	૮ ૨૮	૧૧૦૩	૦	૯ ૯૯	૧૧૦૨	૧	૦ ૦૫
૦	૧૨૪૩	૨	૭ ૭૬	૧૨૪૨	૦	૯ ૩૧	૧૨૪૦	૧૪	૧૧ ૨૪	૧૨૩૯	૧૩	૧ ૫૬
૧૦૦	૧૩૮૧	૪	૮ ૬૩	૧૩૮૦	૦	૧૦ ૩૫	૧૩૭૮	૧૩	૦ ૪૯	૧૩૭૭	૯	૩ ૦૬
૨૦૦	૨૭૬૨	૯	૫ ૨૬	૨૭૬૦	૧	૮ ૭૦	૨૭૫૭	૧૦	૦ ૯૯	૨૭૫૫	૨	૬ ૧૩
૩૦૦	૪૧૪૩	૧૪	૧ ૮૯	૪૧૪૦	૨	૭ ૦૫	૪૧૩૬	૭	૧ ૪૮	૪૧૩૨	૧૧	૯ ૨૦
૪૦૦	૫૫૨૫	૨	૧૦ ૫૩	૫૫૨૦	૩	૫.૪૦	૫૫૧૫	૪	૧ ૯૮	૫૫૧૦	૫	૦ ૨૬
૫૦૦	૬૯૦૬	૭	૭ ૧૬	૬૯૦૦	૪	૩ ૭૫	૬૮૯૪	૧	૨ ૪૭	૬૮૮૭	૧૪	૩.૩૩
૧૦૦૦	૧૩૮૧૨	૧૫	૨ ૩૩	૧૩૮૦૦	૮	૭ ૫૦	૧૩૭૮૮	૨	૪ ૯૫	૧૩૭૭૫	૧૨	૬.૬૭
૨૦૦૦	૨૭૬૨૫	૧૪	૪ ૬	૨૭૬૦૧	૧	૩.૦૦	૨૭૫૭૬	૪	૯ ૯૧	૨૭૫૫૧	૯	૧.૩૪

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પૌંડના રૂપીઆ) શિ ૧-૫ાત્ર થી ૧-૫ાત્રાા આના સુધી

રકમ	૧-૫$\frac{૭}{૧૬}$ (૧-૫ાત્ર)			૧-૫$\frac{૨૯}{૬૪}$ (૧-૫ાત્રા)			૧-૫$\frac{૧૫}{૩૨}$ (૧ ૫ાત્રાા)			૧-૫$\frac{૩૧}{૬૪}$ (૧-૫ાત્રાાા)		
	રૂ,	આ,	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ,	રૂા,	આ,	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ,
પેન્સ ૧	૦	૦	૧૧ ૦૧	૦	૦	૧૧ ૦૦	૦	૦	૧૦ ૯૯	૦	૦	૧૦ ૯૮
૨	૦	૧	૧૦ ૦૨	૦	૧	૧૦.૦૦	૦	૧	૯ ૯૮	૦	૧	૯ ૯૬
૩	૦	૨	૯ ૦૩	૦	૨	૯ ૦૦	૦	૨	૮ ૯૭	૦	૨	૮ ૯૪
૫	૦	૪	૭ ૦૫	૦	૪	૭ ૦૦	૦	૪	૬ ૮૫	૦	૪	૬ ૯૦
૬	૦	૫	૬ ૦૬	૦	૫	૬ ૦૦	૦	૫	૫ ૯૪	૦	૫	૫ ૮૮
શિ. ૧	૦	૧૧	૦ ૧૨	૦	૧૧	૦ ૦૧	૦	૧૦	૧૧ ૮૯	૦	૧૦	૧૧.૭૭
૨	૧	૬	૦ ૨૫	૧	૬	૦.૦૨	૧	૫	૧૧ ૭૮	૧	૫	૧૧ ૫૪
૩	૨	૧	૦ ૩૮	૨	૧	૦ ૦૩	૨	૦	૧૧ ૬૭	૨	૦	૧૧ ૩૨
૪	૨	૧૨	૦ ૫૧	૨	૧૨	૦ ૦૪	૨	૧૧	૧૧ ૫૭	૨	૧૧	૧૧ ૦૯
૫	૩	૭	૦ ૬૪	૩	૭	૦ ૦૫	૩	૬	૧૧ ૪૬	૩	૬	૧૦ ૮૭
૬	૪	૨	૦ ૭૭	૪	૨	૦ ૦૬	૪	૧	૧૧ ૩૫	૪	૧	૧૦ ૬૪
૭	૪	૧૩	૦ ૯૦	૪	૧૩	૦ ૦૭	૪	૧૨	૧૧ ૨૪	૪	૧૨	૧૦ ૪૨
૮	૫	૮	૧ ૦૩	૫	૮	૦ ૦૮	૫	૭	૧૧ ૧૪	૫	૭	૧૦ ૧૯
૯	૬	૩	૧ ૧૬	૬	૩	૦ ૦૯	૬	૨	૧૧ ૦૩	૬	૨	૯ ૯૭
૧૦	૬	૧૪	૧ ૨૯	૬	૧૪	૦ ૧૦	૬	૧૩	૧૦ ૯૨	૬	૧૩	૯ ૭૪
૧૯	૧૩	૧	૨ ૪૫	૧૩	૧	૦ ૨૦	૧૩	૦	૯ ૮૬	૧૩	૦	૭.૭૨
પૌંડ ૧	૧૩	૧૨	૨ ૫૮	૧૩	૧૨	૦ ૨૧	૧૩	૧૧	૯ ૮૫	૧૩	૧૧	૭.૪૯
૨	૨૭	૮	૫ ૧૬	૨૭	૮	૦ ૪૨	૨૭	૭	૭ ૭૦	૨૭	૭	૨ ૯૯
૩	૪૧	૪	૭.૭૪	૪૧	૪	૦ ૬૪	૪૧	૩	૫ ૫૫	૪૧	૨	૧૦ ૪૮
૪	૫૫	૦	૧૦ ૩૨	૫૫	૦	૦.૮૫	૫૪	૧૫	૩ ૪૧	૫૪	૧૪	૫ ૯૮
૫	૬૮	૧૩	૦ ૯૦	૬૮	૧૨	૧.૦૭	૬૮	૧૧	૧ ૨૬	૬૮	૧૦	૧ ૪૭
૬	૮૨	૯	૩ ૪૮	૮૨	૮	૧ ૨૮	૮૨	૬	૧૧ ૧૧	૮૨	૫	૮ ૯૭
૭	૯૬	૫	૬ ૦૬	૯૬	૪	૧ ૫૦	૯૬	૨	૮ ૯૭	૯૬	૧	૪ ૪૭
૮	૧૧૦	૧	૮ ૬૪	૧૧૦	૦	૧ ૭૧	૧૦૯	૧૪	૬ ૮૨	૧૦૯	૧૨	૧૧ ૯૬
૯	૧૨૩	૧૩	૧૧ ૨૦	૧૨૩	૧૨	૧ ૯૩	૧૨૩	૧૦	૪ ૬૭	૧૨૩	૮	૭ ૪૬
૧૦	૧૩૭	૧૦	૧ ૮૦	૧૩૭	૮	૨ ૧૪	૧૩૭	૬	૨ ૫૩	૧૩૭	૪	૨ ૯૬
૨૦	૨૭૫	૪	૩ ૬૧	૨૭૫	૦	૪ ૨૯	૨૭૪	૧૨	૫ ૦૬	૨૭૪	૮	૫ ૯૧
૩૦	૪૧૨	૧૪	૫ ૪૧	૪૧૨	૮	૬ ૪૪	૪૧૨	૨	૭ ૫૯	૪૧૧	૧૨	૮ ૮૭
૪૦	૫૫૦	૮	૭ ૨૨	૫૫૦	૦	૮ ૫૯	૫૪૯	૮	૧૦ ૧૩	૫૪૯	૦	૧૧ ૮૩
૫૦	૬૮૮	૨	૯ ૦૩	૬૮૭	૮	૧૦ ૭૪	૬૮૬	૧૪	૦ ૬૬	૬૮૬	૫	૨ ૭૯
૬૦	૮૨૫	૧૨	૧૦ ૮૩	૮૨૫	૧	૦ ૮૯	૮૨૪	૫	૩ ૧૯	૮૨૩	૯	૫ ૭૫
૭૦	૯૬૩	૭	૦ ૬૪	૯૬૨	૯	૩ ૦૪	૯૬૧	૧૧	૫ ૭૩	૯૬૦	૧૩	૮ ૭૧
૮૦	૧૧૦૧	૧	૨ ૪૫	૧૧૦૦	૧	૫ ૧૮	૧૦૯૯	૧	૮ ૨૬	૧૦૯૮	૧	૧૧ ૬૭
૯૦	૧૨૩૮	૧૧	૪ ૨૫	૧૨૩૭	૯	૭ ૩૩	૧૨૩૬	૭	૧૦.૭૯	૧૨૩૫	૬	૨ ૬૩
૧૦૦	૧૩૭૬	૫	૬ ૦૬	૧૩૭૫	૧	૯ ૪૮	૧૩૭૩	૧૪	૧ ૩૩	૧૩૭૨	૧૦	૫ ૫૯
૨૦૦	૨૭૫૨	૧૧	૦ ૧૨	૨૭૫૦	૩	૬ ૮૭	૨૭૪૭	૧૨	૨ ૬૬	૨૭૪૫	૪	૧૧ ૧૯
૩૦૦	૪૧૨૯	૦	૬ ૧૯	૪૧૨૫	૫	૪ ૪૫	૪૧૨૧	૧૦	૩ ૯૯	૪૧૧૭	૧૫	૪ ૭૯
૪૦૦	૫૫૦૫	૬	૦ ૨૫	૫૫૦૦	૭	૧ ૯૪	૫૪૯૫	૮	૫ ૩૨	૫૪૯૦	૯	૧૦ ૩૯
૫૦૦	૬૮૮૧	૧૧	૬ ૩૨	૬૮૭૫	૮	૧૧ ૪૩	૬૮૬૯	૬	૬ ૬૫	૬૮૬૩	૪	૩ ૯૮
૧૦૦૦	૧૩૭૬૩	૭	૦ ૬૪	૧૩૭૫૧	૧	૧૦ ૮૬	૧૩૭૩૮	૧૩	૧ ૩૦	૧૩૭૨૬	૮	૭ ૯૭
૨૦૦૦	૨૭૫૨૬	૧૪	૧.૨૯	૨૭૫૦૨	૩	૯ ૭૨	૨૭૪૭૭	૧૦	૨ ૬૧	૨૭૪૫૩	૧	૩ ૯૫

અ ગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પૌંડના રૂપીઆ) શિ ૧–૫।।–૦ પે થી શિ ૧–૫।।–૦।।। આના સુ ?.

રકમ		૧–૫ ૧/૨ (૧–૫।।–૦)			–૫ ૨૩/૬૪ (૧–૫।। ૦।)			૧–૫ ૧૭/૩૨ (૧–૫।।–૦।।)			૧–૫ ૩૫/૬૪ (૧–૫।।–૦।।।)	
	રૂ	આ,	પૈ	રૂ,	આ	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ,
પેન્સ ૧	૦	૦	૧૦ ૯૭	૦	૦	૧૦ ૮૬	૦	૦	૧૦ ૯૫	૦	૦	૧૦ ૯૪
૨	૦	૧	૯ ૮૮	૦	૧	૯ ૯૨	૦	૧	૯ ૯૦	૦	૧	૯ ૮૮
૩	૦	૨	૮ ૯૧	૦	૨	૮ ૮૮	૦	૨	૮ ૮૫	૦	૨	૮ ૮૨
૪	૦	૪	૬ ૮૫	૦	૪	૬ ૮૦	૦	૪	૬ ૭૫	૦	૪	૬ ૭૧
૬	૦	૫	૫ ૮૨	૦	૫	૫ ૭૬	૦	૫	૫ ૭૧	૦	૫	૫ ૦૫
શિ ૧	૦	૧૦	૧૧ ૬૫	૦	૧૦	૧૧ ૫૩	૦	૧૦	૧૧ ૪૨	૦	૧૦	૧૧ ૩૦
૨	૧	૫	૧૧.૩૧	૧	૫	૧૧ ૦૭	૧	૫	૧૦ ૮૪	૧	૫	૧૦ ૬૧
૩	૨	૦	૧૦ ૯૭	૨	૦	૧૦ ૬૧	૨	૦	૧૦ ૨૬	૨	૦	૯ ૯૧
૪	૨	૧૧	૧૦ ૬૨	૨	૧૧	૧૦ ૧૫	૨	૧૧	૯ ૬૮	૨	૧૧	૯ ૨૨
૫	૩	૬	૧૦ ૨૮		૬	૯ ૬૯	૩	૬	૯ ૧૧	૩	૬	૮ ૫૨
૬	૪	૧	૯ ૯૪	૪	૧	૯ ૨૩	૪	૧	૮ ૫૩	૪	૧	૭ ૮૩
૭	૪	૧૨	૯ ૫૯	૪	૧૨	૮ ૭૭	૪	૧૨	૭ ૯૫	૪	૧૨	૭ ૧૩
૮	૫	૭	૯ ૨૫	૫	૭	૮ ૩૧	૫	૭	૭ ૩૭	૫	૭	૬ ૪૪
૯	૬	૨	૮ ૯૧	૬	૨	૭ ૮૫	૬	૨	૬ ૮૦	૬	૨	૫ ૭૫
૧૦	૬	૧૩	૮.૫૭	૬	૧૩	૭ ૩૯	૬	૧૩	૬ ૨૨	૬	૧૩	૫ ૦૫
૧૯	૧૩	૦	૫ ૪૮	૧૩	૦	૩ ૨૫	૧૩	૦	૧ ૦૨	૧૨	૧૫	૧૦ ૮૦
પૌંડ ૧	૧૩	૧૧	૫ ૧૪	૧૩	૧૧	૨ ૭૫	૧૩	૧૧	૦ ૪૪	૧૩	૧૦	૧૦ ૧૦
૨	૨૭	૬	૧૦ ૨૮	૨૭	૬	૫ ૫૮	૨૭	૬	૦ ૮૯	૨૭	૫	૮ ૨૧
૩	૪૧	૨	૩ ૪૨	૪૧	૧	૮ ૩૮	૪૧	૧	૧ ૩૪	૪૧	૦	૬ ૩૨
૪	૫૪	૧૩	૮ ૫૭	૫૪	૧૨	૧૧ ૧૭	૫૪	૧૨	૧ ૭૯	૫૪	૧૧	૪ ૪૩
૫	૬૮	૯	૧ ૭૧	૬૮	૮	૪ ૯૬	૬૮	૭	૨ ૨૪	૬૮	૬	૨ ૫૪
૬	૮૨	૪	૬ ૮૫	૮૨	૩	૪ ૭૬	૮૨	૨	૨ ૬૯	૮૨	૧	૦ ૬૫
૭	૯૬	૦	૦ ૦૦	૯૫	૧૪	૭ ૫૫	૯૫	૧૩	૩ ૧૪	૯૫	૧૧	૧૦ ૧૬
૮	૧૦૯	૧૧	૫ ૧૪	૧૦૯	૯	૧ ૩૧	૧૦૯	૮	૩ ૫૯	૧૦૯	૬	૮ ૮
૯	૧૨૩	૬	૧૦ ૨૮	૧૨૩	૫	૧ ૪	૧૨૩	૩	૮ ૦૪	૧૨૩	૧	૧ ૯૭
૧૦	૧૩૭	૨	૭ ૪૨	૧૩૭	૦	૭ ૮૩	૧૩૬	૧૪	૪ ૪૯	૧૩૬	૧૨	૫ ૦૮
૨૦	૨૭૪	૪	૬ ૮૫	૨૭૪	૦	૧૫ ૮૭	૨૭૩	૧૨	૮ ૯૮	૨૭૩	૮	૧૦ ૧૭
૩૦	૪૧૧	૬	૧૦ ૨૮	૪૧૧	૦	૧૧ ૮૧	૪૧૦	૧૧	૧ ૪૭	૪૧૦	૫	૩ ૨૫
૪૦	૫૪૮	૯	૧ ૭૧	૫૪૮	૧	૩ ૭૫	૫૪૭	૯	૫ ૯૬	૫૪૭	૧	૮ ૩૪
૫૦	૬૮૫	૧૧	૫ ૧૪	૬૮૫	૧	૭ ૬૯	૬૮૪	૭	૧૦ ૪૫	૬૮૩	૧૪	૧ ૪૩
૬૦	૮૨૨	૧૩	૮ ૫૭	૮૨૨	૧	૧૧ ૬૩	૮૨૧	૬	૨ ૯૪	૮૨૦	૧૦	૫૧
૭૦	૯૬૦	૦	૦ ૦૦	૯૫૯	૨	૩ ૫૭	૯૫૮	૪	૭ ૪૮	૯૫૭	૬	૧૧ ૬૦
૮૦	૧૦૯૭	૨	૩ ૪૨	૧૦૯૬	૨	૯ ૧૧	૧૦૯૫	૨	૧૧ ૯૩	૧૦૯૪	૩	૪ ૬૯
૯૦	૧૨૩૪	૪	૬ ૮૫	૧૨૩૩	૨	૧૧ ૪૫	૧૨૩૨	૧	૪ ૪૨	૧૨૩૦	૧૫	૯ ૭૧
૧૦૦	૧૩૭૧	૬	૧૦ ૨૮	૧૩૭૦	૩	૩ ૩૯	૧૩૬૮	૧૫	૮ ૮૧	૧૩૬૭	૧૨	૨ ૮૬
૨૦૦	૨૭૪૨	૧૩	૮.૫૭	૨૭૪૦	૬	૬ ૭૮	૨૭૩૭	૧૫	૫ ૬૩	૨૭૩૫	૮	૫ ૭૨
૩૦	૪૧૧૪	૪	૬.૮૫	૪૧૧૦	૯	૧૦ ૧૮	૪૧૦૬	૧૫	૧ ૭૫	૪૧૦૩	૪	૮ ૫૯
૪૦૦	૫૪૮૫	૧૧	૫ ૧૪	૫૪૮૦	૧૩	૧ ૫૭	૫૪૭૫	૧૪	૧૧ ૨૫	૫૪૭૧	૦	૧૧ ૪૫
૫૦૦	૬૮૫૭	૨	૩.૪૨	૬૮૫૧	૦	૪ ૯૬	૬૮૪૪	૧૪	૮ ૧૯	૬૮૩૮	૧૩	૨ ૩૧
૧૦૦૦	૧૩૭૧૪	૪	૬ ૮૫	૧૩૭૦૨	૦	૯ ૯૩	૧૩૬૮૯	૧૩	૫ ૧૯	૧૩૬૭૭	૧૦	૬ ૬૩
૨૦૦૦	૨૭૪૨૮	૯	૧ ૭૧	૨૭૪૦૪	૧	૧ ૮૬	૨૭૩૭૯	૧૦	૧૦ ૩૯	૨૭૩૫૫	૪	૯ ૨૭

અ[illegible] હિસાબ (પૌંડના રૂપિયા) શિ. ૧-૫।।- થી શિ. ૧-૫।।-।।। [illegible]

રકમ	૧-૫[illegible] (૧-૫।।-)			૧-૫[illegible] (૧-૫।।-।)			૧-૫[illegible] (૧-૫।।-।।)			૧-૫[illegible] (૧-૫।।-।।।)		
	રૂ.	આ.	પૈ.	રૂ.	આ.	પૈ.	રૂ.	આ.	પૈ.	રૂ.	આ.	પૈ.
પેન્સ ૧	૦	૦	૧૦.૯૩	૦	૦	૧૦.૯૨	૦	૦	૧૦.૯૧	૦	૦	૧૦.[illegible]
૨	૦	૧	૯.૮૬	૦	૧	૯.૮૪	૦	૧	૯.૮૨	૦	૧	૯.૮૦
૩	૦	૨	૮.૭૯	૦	૨	૮.૭૬	૦	૨	૮.૭૩	૦	૨	૮.૭૦
૫	૦	૪	૬.૬૫	૦	૪	૬.૬૧	૦	૪	૬.૫૫	૦	૪	૬.૫૧
૬	૦	૫	૫.૫૮	૦	૫	૫.૫૩	૦	૫	૫.૪૭	૦	૫	૫.૪૧
શિ. ૧	૦	૧૦	૧૧.૧૮	૦	૧૦	૧૧.૦૭	૦	૧૦	૧૦.૯૫	૦	૧૦	૧૦.[illegible]
૨	૧	૫	૧૦.૩૭	૧	૫	૧૦.૧૪	૧	૫	૯.૯૧	૧	૫	૯.૬૭
૩	૨	૦	૯.૫૬	૨	૦	૯.૨૧	૨	૦	૮.૮૬	૨	૦	૮.૫૧
૪	૨	૧૧	૮.૭૫	૨	૧૧	૮.૨૮	૨	૧૧	૭.૮૨	૨	૧૧	૭.૩૫
૫	૩	૬	૭.૯૪	૩	૬	૭.૩૫	૩	૬	૬.૭૭	૩	૬	૬.૧૯
૬	૪	૧	૭.૧૩	૪	૧	૬.૪૩	૪	૧	૫.૭૩	૪	૧	૫.૦૩
૭	૪	૧૨	૬.૩૨	૪	૧૨	૫.૫૦	૪	૧૨	૪.૬૮	૪	૧૨	૩.૮૭
૮	૫	૭	૫.૫૧	૫	૭	૪.૫૭	૫	૭	૩.૬૪	૫	૭	૨.૭૧
૯	૬	૨	૪.૭૦	૬	૨	૩.૬૪	૬	૨	૨.૫૯	૬	૨	૧.૫૫
૧૦	૬	૧૩	૩.૮૯	૬	૧૩	૨.૭૨	૬	૧૩	૧.૫૫	૬	૧૩	૦.૩૯
૧૯	૧૨	૧૫	૮.૫૮	૧૨	૧૫	૬.૩૬	૧૨	૧૫	૪.૧૧	૧૨	૧૫	૧.૯૪
પૌંડ ૧	૧૩	૧૦	૭.૭૭	૧૩	૧૦	૫.૪૪	૧૩	૧૦	૩.૧૧	૧૩	૧૦	૦.[illegible]
૨	૨૭	૫	૩.૫૪	૨૭	૪	૧૦.૮૮	૨૭	૪	૬.૨૨	૨૭	૪	૧.૫૭
૩	૪૦	૧૫	૧૧.૩૧	૪૦	૧૫	૪.૩૨	૪૦	૧૪	૯.૩૩	૪૦	૧૪	૨.૩૬
૪	૫૪	૧૦	૭.૦૮	૫૪	૯	૯.૭૬	૫૪	૯	૦.૪૪	૫૪	૮	૩.૧૪
૫	૬૮	૫	૨.૮૫	૬૮	૪	૩.૨૦	૬૮	૩	૩.૫૫	૬૮	૨	૩.૯૩
૬	૮૧	૧૫	૧૦.૬૨	૮૧	૧૪	૮.૬૪	૮૧	૧૩	૬.૬૭	૮૧	૧૨	૪.૭૨
૭	૯૫	૧૦	૬.૪૦	૯૫	૯	૨.૦૮	૯૫	૭	૯.૭૮	૯૫	૬	૫.૫૧
૮	૧૦૯	૫	૨.૧૭	૧૦૯	૩	૭.૫૨	૧૦૯	૨	૦.૮૯	૧૦૯	૦	૬.૩૦
૯	૧૨૨	૧૫	૯.૯૪	૧૨૨	૧૪	૦.૯૬	૧૨૨	૧૨	૪.૦૦	૧૨૨	૧૦	૭.૦૯
૧૦	૧૩૬	૧૦	૫.૭૨	૧૩૬	૮	૬.૪૦	૧૩૬	૬	૭.૧૧	૧૩૬	૪	૭.૮૭
૨૦	૨૭૩	૪	૧૧.૪૪	૨૭૩	૧	૦.૮૦	૨૭૨	૧૩	૨.૨૩	૨૭૨	૯	૩.૭૪
૩૦	૪૦૯	૧૫	૫.૧૬	૪૦૯	૯	૭.૨૦	૪૦૯	૩	૯.૩૪	૪૦૮	૧૩	૧૧.૬૧
૪૦	૫૪૬	૯	૧૦.૮૮	૫૪૬	૨	૧.૬૦	૫૪૫	૧૦	૪.૪૬	૫૪૫	૨	૭.૪૮
૫૦	૬૮૩	૪	૪.૬૧	૬૮૨	૧૦	૮.૦૦	૬૮૨	૦	૧૧.૫૮	૬૮૧	૭	૩.૩૫
૬૦	૮૧૯	૧૪	૧૦.૩૩	૮૧૮	૩	૩.૪૦	૮૧૮	૭	૬.૬૭	૮૧૭	૧૧	૧૧.૨૨
૭૦	૯૫૬	૯	૪.૦૫	૯૫૫	૧૧	૮.૮૦	૯૫૪	૧૪	૧.૭૭	૯૫૪	૦	૭.૧૪
૮૦	૧૦૯૩	૩	૯.૭૭	૧૦૯૨	૪	૩.૨૦	૧૦૯૧	૪	[illegible]	૧૦૯૦	૫	૩.૦૩
૯૦	૧૨૨૯	૧૪	૩.૫૦	૧૨૨૮	૧૨	૯.૬૦	૧૨૨૭	૧૧	૪.૦૭	૧૨૨૬	૬	૧૦.૮૧
૧૦૦	૧૩૬૬	૮	૯.૨૨	૧૩૬૪	૫	૪.૦૦	૧૩૬૨	૧	૧૧.૧૯	૧૩૫૯	૧૫	૬.૭૯
૨૦૦	૨૭૩૩	૧	૬.૪૪	૨૭૨૮	૧૦	૮.૦૦	૨૭૨૪	૩	૧૦.૩૮	૨૭૧૯	૧૫	૧.૫૮
૩૦૦	૪૦૯૯	૧૦	૩.૬૬	૪૦૯૩	૦	૦.૦૦	૪૦૮૬	૫	૯.૫૭	૪૦૭૯	૧૪	૮.૩૭
૪૦૦	૫૪૬૬	૩	૦.૮૮	૫૪૫૭	૫	૪.૦૦	૫૪૪૮	૭	૮.૭૬	૫૪૩૯	૧૪	૩.૧૬
૫૦૦	૬૮૩૨	૧૧	૧૦.૧૨	૬૮૨૧	૧૦	૮.૦૦	૬૮૧૦	૯	૫.૯૫	[illegible]	૮	[illegible]
૧૦૦૦	૧૩૬૬૫	૭	૮.૨૪	૧૩૬૪૩	૫	૪.૦૦	૧૩૬૨૧	૩	૩.૯૦	[illegible]	૧	[illegible]
૨૦૦૦	૨૭૩૩૦	૧૫	૪.૪૮	૨૭૨[illegible]	[illegible]	[illegible]	૨૭૨[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

અંગ્રેજી હુંડીઓ, હિસાબ (બ્રોડના રૂપીઆ) શિ ૧-પાઅ થી શિ. ૧-પાઅા આના સુધી

રકમ	૧-૫⅝ (૧-પાઅ)			૧-૫ $\frac{૪૧}{૬૪}$ (૧-પાઅા)			૧ ૫ $\frac{૨૧}{૩૨}$ (૧-પાઅા)			૧-૫ $\frac{૪૩}{૬૪}$ (૧-પાઅા)		
	રૂ	આ	પૈ	રૂ	આ	પૈ	રૂ	આ	પૈ	રૂ	આ	પૈ
પેન્સ ૧	૦	૦	૧૦ ૮૮	૦	૦	૧૦.૮૮	૦	૦	૧૦ ૮૭	૦	૦	૧૦.૮૬
૨	૦	૧	૯.૭૮	૦	૧	૯ ૭૬	૦	૧	૯ ૭૪	૦	૧	૯.૭૨
૩	૦	૨	૮.૬૮	૦	૨	૮.૬૫	૦	૨	૮ ૬૨	૦	૨	૮ ૫૯
૫	૦	૪	૬.૪૬	૦	૪	૬.૪૨	૦	૪	૬.૩૭	૦	૪	૬ ૩૨
૬	૦	૫	૫.૩૬	૦	૫	૫.૩૦	૦	૫	૫ ૨૪	૦	૫	૫ ૧૮
શિ. ૧	૦	૧૦	૧૦.૭૨	૦	૧૦	૧૦ ૬૦	૦	૧૦	૧૦ ૪૯	૦	૧૦	૧૦.૩૭
૨	૧	૫	૯ ૪૪	૧	૫	૯ ૨૧	૧	૫	૮ ૯૮	૧	૫	૮ ૭૫
૩	૨	૦	૮ ૧૭	૨	૦	૭ ૮૨	૨	૦	૭ ૪૭	૨	૦	૭ ૧૩
૪	૨	૧૧	૬ ૮૯	૨	૧૧	૬.૪૩	૨	૧૧	૫.૯૬	૨	૧૧	૫ ૫૦
૫	૩	૬	૫ ૬૧	૩	૬	૫ ૦૩	૩	૬	૪ ૪૬	૩	૬	૩ ૮૮
૬	૪	૧	૪.૩૪	૪	૧	૩ ૬૪	૪	૧	૨.૯૫	૪	૧	૨ ૨૬
૭	૪	૧૨	૩ ૦૬	૪	૧૨	૨ ૨૫	૪	૧૨	૧ ૪૪	૪	૧૨	૦ ૬૩
૮	૫	૭	૧ ૭૮	૫	૭	૦ ૮૬	૫	૬	૧૧ ૯૩	૫	૬	૧૧ ૦૧
૯	૬	૨	૦.૫૧	૬	૧	૧૧ ૪૬	૬	૧	૧૦ ૪૨	૬	૧	૯ ૩૯
૧૦	૬	૧૨	૧૧ ૨૩	૬	૧૨	૧૦.૦૭	૬	૧૨	૮ ૯૨	૬	૧૨	૭ ૭૬
૧૯	૧૨	૧૪	૧૧.૭૪	૧૨	૧૪	૯.૫૪	૧૨	૧૪	૭.૩૪	૧૨	૧૪	૫ ૧૫
પૌંડ ૧	૧૩	૯	૧૦.૪૬	૧૩	૯	૮.૧૫	૧૩	૯	૫ ૮૪	૧૩	૯	૩ ૫૩
૨	૨૭	૩	૮ ૯૩	૨૭	૩	૪.૩૦	૨૭	૨	૧૧ ૬૮	૨૭	૨	૭ ૦૬
૩	૪૦	૧૩	૭.૪૦	૪૦	૧૩	૦ ૪૫	૪૦	૧૨	૫ ૫૨	૪૦	૧૧	૧૦ ૫૯
૪	૫૪	૭	૫ ૮૭	૫૪	૬	૮.૬૦	૫૪	૫	૧૧ ૩૬	૫૪	૫	૨ ૧૩
૫	૬૮	૧	૪ ૩૪	૬૮	૦	૪ ૭૬	૬૭	૧૫	૫ ૨૦	૬૭	૧૪	૫.૬૬
૬	૮૧	૧૧	૨ ૮૦	૮૧	૧૦	૦ ૯૧	૮૧	૮	૧૧ ૦૪	૮૧	૭	૯ ૧૯
૭	૯૫	૫	૧ ૨૭	૯૫	૩	૯ ૦૬	૯૫	૨	૪ ૮૮	૯૫	૧	૦.૭૩
૮	૧૦૮	૧૪	૧૧ ૭૪	૧૦૮	૧૩	૫.૨૧	૧૦૮	૧૧	૧૦ ૭૨	૧૦૮	૧૦	૪ ૨૬
૯	૧૨૨	૮	૧૦ ૨૧	૧૨૨	૭	૧ ૩૭	૧૨૨	૫	૪ ૫૬	૧૨૨	૩	૭ ૭૯
૧૦	૧૩૬	૨	૮.૬૮	૧૩૬	૦	૯ ૫૨	૧૩૫	૧૪	૧૦ ૪૦	૧૩૫	૧૨	૧૧ ૩૩
૨૦	૨૭૨	૫	૫.૩૬	૨૭૨	૧	૭.૦૪	૨૭૧	૧૩	૮ ૮૧	૨૭૧	૯	૧૦ ૬૬
૩૦	૪૦૮	૮	૨.૦૪	૪૦૮	૨	૪ ૫૭	૪૦૭	૧૨	૭ ૨૨	૪૦૭	૬	૯ ૯૯
૪૦	૫૪૪	૧૦	૧૦ ૭૨	૫૪૪	૩	૨.૦૯	૫૪૩	૧૧	૫ ૬૨	૫૪૩	૩	૯ ૩૨
૫૦	૬૮૦	૧૩	૭.૪૦	૬૮૦	૩	૧૧ ૬૧	૬૭૯	૧૦	૪.૦૩	૬૭૯	૦	૮ ૬૫
૬૦	૮૧૭	૦	૪.૦૮	૮૧૬	૪	૯ ૧૪	૮૧૫	૯	૨ ૪૪	૮૧૪	૧૩	૭ ૯૮
૭૦	૯૫૩	૩	૦ ૭૬	૯૫૨	૫	૬.૬૬	૯૫૧	૮	૦.૮૪	૯૫૦	૧૦	૭.૩૨
૮૦	૧૦૮૯	૫	૯ ૪૪	૧૦૮૮	૬	૪ ૧૮	૧૦૮૭	૬	૧૧.૨૫	૧૦૮૬	૭	૬ ૬૫
૯૦	૧૨૨૫	૮	૬.૧૨	૧૨૨૪	૭	૧.૭૧	૧૨૨૩	૫	૯ ૬૬	૧૨૨૨	૪	૫ ૯૮
૧૦૦	૧૩૬૧	૧૧	૩ ૮૦	૧૩૬૦	૭	૧૧ ૨૩	૧૩૫૯	૪	૮ ૦૭	૧૩૫૮	૧	૫.૩૧
૨૦૦	૨૭૨૩	૬	૭ ૬૧	૨૭૨૦	૧૫	૧૦ ૪૬	૨૭૧૮	૯	૪ ૧૪	૨૭૧૬	૨	૧૦.૬૩
૩૦૦	૪૦૮૫	૧	૬ ૪૨	૪૦૮૧	૭	૯ ૭૦	૪૦૭૭	૧૪	૦ ૨૧	૪૦૭૪	૪	૩.૯૪
૪૦૦	૫૪૪૬	૧૨	૧૧ ૨૩	૫૪૪૧	૧૫	૮ ૯૩	૫૪૩૭	૨	૮.૨૮	૫૪૩૨	૫	૯ ૨૬
૫૦૦	૬૮૦૮	૮	૨ ૦૪	૬૮૦૨	૭	૮.૧૭	૬૭૯૬	૭	૪ ૩૫	૬૭૯૦	૭	૨.૫૭
૧૦૦૦	૧૩૬૧૭	૦	૪ ૦૮	૧૩૬૦૪	૧૫	૪ ૩૪	૧૩૫૯૨	૧૪	૮ ૭૦	૧૩૫૮૦	૧૪	૫ ૧૫
[illegible]	૨૭૨૩૪	[illegible]	૮ ૩૭	૨૭૨૦૯	[illegible]	૮.૬૯	૨૭૧૮૫	૧૩	૫ ૪૧	૨૭૧૬૧	૧૨	૧૦ ૩૧

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પૌંડમાં રૂપીઆ) શિ ૧-૫ાાઽ થી શિ ૧-૫ાાઽાા ના ભાવ સુધી

રકમ	૧-૫ ૧/૨ ૧/૮ (૧-૫ાાઽ)			૧-૫ ૪/૬ ૫/૪ (૧-૫ાાઽા)			૧-૫ ૩/૩ ૩/૨ (૧-૫ાાઽાા)			૧-૫ ૬/૮ ૭/૪ (૧-૫ાાઽાાા)		
	રૂ	આ	પૈ	રૂ	આ	પૈ	રૂ	આ	પૈ	રૂ	આ	પૈ
પેન્સ ૧	૦	૦	૧૦ ૮૫	૦	૦	૧૦ ૮૪	૦	૦	૧૦ ૮૩	૦	૦	૧૦ ૮૨
૨	૦	૧	૯ ૭૧	૦	૧	૯ ૬૯	૦	૧	૯ ૬૭	૦	૧	૯ ૬૫
૩	૦	૨	૮ ૫૬	૦	૨	૮ ૫૩	૦	૨	૮ ૫૦	૦	૨	૮ ૪૭
૫	૦	૪	૬ ૨૭	૦	૪	૬ ૨૨	૦	૪	૬ ૧૮	૦	૪	૬ ૧૩
૬	૦	૫	૫ ૧૩	૦	૫	૫ ૦૭	૦	૫	૫.૦૧	૦	૫	૪ ૯૫
શિ ૧	૦	૧૦	૧૦ ૨૬	૦	૧૦	૧૦ ૧૪	૦	૧૦	૧૦ ૦૩	૦	૧૦	૯ ૯૧
૨	૧	૫	૮ ૫૨	૧	૫	૮ ૨૯	૧	૫	૮.૦૬	૧	૫	૭ ૮૩
૩	૨	૦	૬ ૭૮	૨	૦	૬ ૪૩	૨	૦	૬ ૦૯	૨	૦	૫ ૭૫
૪	૨	૧૧	૫ ૦૪	૨	૧૧	૪ ૫૮	૨	૧૧	૪ ૧૨	૨	૧૧	૩ ૬૬
૫	૩	૬	૩ ૩૦	૩	૬	૨ ૭૩	૩	૬	૨ ૧૫	૩	૬	૧ ૫૮
૬	૪	૧	૧ ૫૬	૪	૧	૦ ૮૭	૪	૧	૦ ૧૯	૪	૦	૧૧ ૫૦
૭	૪	૧૧	૧૧.૮૩	૪	૧૧	૧૧ ૦૨	૪	૧૧	૧૦ ૨૨	૪	૧૧	૯ ૪૨
૮	૫	૬	૧૦ ૦૯	૫	૬	૯ ૧૭	૫	૬	૮ ૨૫	૫	૬	૭ ૩૩
૯	૬	૧	૮ ૩૫	૬	૧	૭ ૩૧	૬	૧	૬ ૨૮	૬	૧	૫ ૨૫
૧૦	૬	૧૨	૬.૬૧	૬	૧૨	૫ ૪૬	૬	૧૨	૪ ૩૧	૬	૧૨	૩ ૧૭
૧૯	૧૨	૧૪	૨ ૯૬	૧૨	૧૪	૦ ૭૮	૧૨	૧૩	૧૦ ૬૦	૧૨	૧૩	૮ ૪૨
પૌંડ ૧	૧૩	૯	૧ ૨૨	૧૩	૮	૧૦ ૯૩	૧૩	૮	૮.૬૩	૧૩	૮	૬ ૩૪
૨	૨૭	૨	૨.૪૫	૨૭	૧	૯ ૮૬	૨૭	૧	૫.૨૬	૨૭	૧	૦ ૬૮
૩	૪૦	૧૧	૩ ૬૮	૪૦	૧૦	૮ ૭૯	૪૦	૧૦	૧ ૯૦	૪૦	૯	૭ ૦૩
૪	૫૪	૪	૪ ૯૧	૫૪	૩	૭ ૭૨	૫૪	૨	૧૦.૫૩	૫૪	૨	૧ ૩૭
૫	૬૭	૧૩	૬ ૧૪	૬૭	૧૨	૬ ૬૫	૬૭	૧૧	૭ ૧૭	૬૭	૧૦	૭ ૭૧
૬	૮૧	૬	૭.૩૭	૮૧	૫	૫ ૫૮	૮૧	૪	૩.૮૦	૮૧	૩	૨ ૦૬
૭	૯૪	૧૫	૮ ૬૦	૯૪	૧૪	૪ ૫૧	૯૪	૧૩	૦.૪૪	૯૪	૧૧	૮ ૪૦
૮	૧૦૮	૮	૯ ૮૩	૧૦૮	૭	૩ ૪૪	૧૦૮	૫	૯ ૦૭	૧૦૮	૪	૨ ૭૪
૯	૧૨૨	૧	૧૧ ૦૬	૧૨૨	૦	૨ ૩૭	૧૨૧	૧૪	૫.૭૧	૧૨૧	૧૨	૯ ૦૯
૧૦	૧૩૫	૧૧	૦ ૨૯	૧૩૫	૯	૧ ૩૦	૧૩૫	૭	૨.૩૪	૧૩૫	૫	૩.૪૩
૨૦	૨૭૧	૬	૦.૫૯	૨૭૧	૨	૨ ૬૦	૨૭૦	૧૪	૪.૬૯	૨૭૦	૧૦	૬ ૮૭
૩૦	૪૦૭	૧	૦ ૮૯	૪૦૬	૧૧	૩.૯૦	૪૦૬	૫	૭.૦૪	૪૦૫	૧૫	૧૦ ૩૦
૪૦	૫૪૨	૧૨	૧.૧૮	૫૪૨	૪	૫ ૨૧	૫૪૧	૧૨	૯.૩૯	૫૪૧	૫	૧ ૭૪
૫૦	૬૭૮	૭	૧.૪૮	૬૭૭	૧૩	૬.૫૧	૬૭૭	૩	૧૧ ૭૪	૬૭૬	૧૦	૫ ૧૮
૬૦	૮૧૪	૨	૧ ૭૮	૮૧૩	૬	૭ ૮૧	૮૧૨	૧૧	૨.૦૯	૮૧૧	૧૫	૮ ૬૧
૭૦	૯૪૯	૧૩	૨ ૦૭	૯૪૮	૧૫	૯ ૧૧	૯૪૮	૨	૪ ૪૪	૯૪૭	[illegible]	[illegible]
૮૦	૧૦૮૫	૮	૨ ૩૭	૧૦૮૪	૮	૧૦ ૪૨	૧૦૮૩	૯	૬.૭૯	૧૦૮૨	૧૦	૩ ૪૮
૯૦	૧૨૨૧	૩	૨ ૬૭	૧૨૨૦	૧	૧૧ ૭૨	૧૨૧૯	૦	૯ ૧૪	૧૨૧૭	૧૫	[illegible]
૧૦૦	૧૩૫૬	૧૪	૨ ૯૬	૧૩૫૫	૧૧	૧ ૦૨	૧૩૫૪	૭	૧૧ ૪૯	૧૩૫૩	૪	[illegible]
૨૦૦	૨૭૧૩	૧૨	૫.૯૩	૨૭૧૧	૬	૨ ૦૫	૨૭૦૮	૧૫	૧૦ ૯૮	૨૭૦૬	૯	[illegible]
૩૦૦	૪૦૭૦	૧૦	૮ ૯૦	૪૦૬૭	૧	૩ ૦૮	૪૦૬૩	૭	૧૦ ૪૭	૪૦૫૯	૧૪	[illegible]
૪૦૦	૫૪૨૭	૮	૧૧ ૮૭	૫૪૨૨	૧૨	૪ ૧૦	૫૪૧૭	૧૫	૯ ૯૬	૫૪૧૩	૩	[illegible]
૫૦૦	૬૭૮૪	૭	૨ ૮૪	૬૭૭૮	૭	૫ ૧૩	૬૭૭૨	૭	૯.૪૬	૬૭૬૬	૮	[illegible]
૧૦૦૦	૧૩૫૬૮	૧૪	૫ ૬૮	૧૩૫૫૬	૧૪	૧૦ ૨૭	૧૩૫૪૪	૧૫	૬.૯૨	૧૩૫૩૩	૦	[illegible]
૨૦૦૦	૨૭૧૩૭	૧૨	૧૧.૩૬	૨૭૧૧૩	૧૩	૮.૫૪	૨૭૦૮૯	૧૫	૧ ૮૪	૨૭૦૬૬	૧	[illegible]

અમેરૂ હુંડીના હિસાબ (પેંડના રૂપીઆ) શિ ૧-૫ાાા-૦ થી શિ ૧-૫ાાા-૭ાા આના સુધી

ગ્રેઅ	રૂ-અ૬ (૧-૫ાાા)			૧-૫૬૯/૬૯ (૧-૫ાાા ૭ા)			૧-૫૨૫/૩૨ (૧-૫ાાા ૦ાા)			૧-૫૫૧/૬૪ (૧-૫ાાા ૦ાાા)		
	રૂ,	આ	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ,	રૂ,	આ	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ,
ગ્રેઅ ૧	૦	૦	૧૦.૮૧	૦	૦	૧૦.૮૦	૦	૦	૧૦.૭૯	૦	૦	૧૦.૭૮
૨	૦	૧	૯.૬૩	૦	૧	૯.૬૧	૦	૧	૯.૫૯	૦	૧	૯.૫૭
૩	૦	૨	૮.૪૫	૦	૨	૮.૪૨	૦	૨	૮.૩૯	૦	૨	૮.૩૬
૫	૦	૪	૬.૦૮	૦	૪	૬.૦૩	૦	૪	૫.૯૮	૦	૪	૫.૯૪
૬	૦	૫	૪.૯૦	૦	૫	૪.૮૪	૦	૫	૪.૭૮	૦	૫	૪.૭૩
સ્ક્રૂ. ૧	૦	૧૦	૯.૮૦	૦	૧૦	૯.૬૮	૦	૧૦	૯.૫૭	૦	૧૦	૯.૪૬
૨	૧	૫	૭.૬૦	૧	૫	૭.૩૭	૧	૫	૭.૧૪	૧	૫	૬.૯૨
૩	૨	૦	૫.૪૦	૨	૦	૫.૦૬	૨	૦	૪.૭૨	૨	૦	૪.૩૮
૪	૨	૧૧	૩.૨૧	૨	૧૧	૨.૭૫	૨	૧૧	૨.૨૯	૨	૧૧	૧.૮૪
૫	૩	૬	૧.૦૧	૩	૬	૦.૪૪	૩	૫	૧૧.૮૭	૩	૫	૧૧.૩૦
૬	૪	૦	૧૦.૮૧	૪	૦	૧૦.૧૩	૪	૦	૯.૪૪	૪	૦	૮.૭૬
૭	૪	૧૧	૮.૬૨	૪	૧૧	૭.૮૨	૪	૧૧	૭.૦૨	૪	૧૧	૬.૨૨
૮	૫	૬	૬.૪૨	૫	૬	૫.૫૦	૫	૬	૪.૫૯	૫	૬	૩.૬૮
૯	૬	૧	૪.૨૨	૬	૧	૩.૧૯	૬	૧	૨.૧૭	૬	૧	૧.૧૪
૧૦	૬	૧૨	૨.૦૨	૬	૧૨	૦.૮૮	૬	૧૧	૧૧.૭૪	૬	૧૧	૧૦.૬૦
૧૯	૧૨	૧૩	૬.૨૫	૧૨	૧૩	૪.૦૮	૧૨	૧૩	૧.૯૧	૧૨	૧૨	૧૧.૭૫
પૌંડ ૧	૧૩	૮	૪.૦૫	૧૩	૮	૧.૭૭	૧૩	૭	૧૧.૪૯	૧૩	૭	૯.૨૧
૨	૨૭	૦	૮.૧૧	૨૭	૦	૩.૫૪	૨૬	૧૫	૧૦.૯૮	૨૬	૧૫	૬.૪૩
૩	૪૦	૯	૦.૧૬	૪૦	૮	૫.૩૧	૪૦	૭	૧૦.૪૮	૪૦	૭	૩.૬૫
૪	૫૪	૧	૪.૨૨	૫૪	૦	૭.૦૯	૫૩	૧૫	૯.૯૭	૫૩	૧૫	૦.૮૭
૫	૬૭	૯	૮.૨૮	૬૭	૮	૮.૮૬	૬૭	૭	૯.૪૬	૬૭	૬	૧૦.૦૯
૬	૮૧	૨	૦.૩૩	૮૧	૦	૧૦.૬૩	૮૦	૧૫	૮.૯૬	૮૦	૧૪	૭.૩૧
૭	૯૪	૧૦	૪.૩૯	૯૪	૯	૦.૪૧	૯૪	૭	૮.૪૫	૯૪	૬	૪.૫૩
૮	૧૦૮	૨	૮.૪૫	૧૦૮	૧	૨.૧૮	૧૦૭	૧૫	૯૫	૧૦૭	૧૪	૧.૭૪
૯	૧૨૧	૧૧	૦.૫૦	૧૨૧	૯	૩.૯૫	૧૨૧	૭	૭.૪૪	૧૨૧	૫	૧૦.૯૬
૧૦	૧૩૫	૩	૪.૫૬	૧૩૫	૧	૫.૭૩	૧૩૪	૧૫	૬.૯૩	૧૩૪	૧૩	૮.૧૮
૨૦	૨૭૦	૬	૯.૧૨	૨૭૦	૨	૧૧.૪૬	૨૬૯	૧૫	૧.૮૭	૨૬૯	૧૧	૪.૩૭
૩૦	૪૦૫	૧૦	૧.૬૯	૪૦૫	૪	૫.૧૯	૪૦૪	૧૪	૮.૮૧	૪૦૪	૯	૦.૫૫
૪૦	૫૪૦	૧૩	૬.૨૫	૫૪૦	૫	૧૦.૯૨	૫૩૯	૧૪	૩.૭૫	૫૩૯	૬	૮.૭૪
૫૦	૬૭૬	૦	૧૦.૮૧	૬૭૫	૭	૪.૬૫	૬૭૪	૧૩	૧૦.૬૯	૬૭૪	૪	૪.૯૩
૬૦	૮૧૧	૪	૩.૩૮	૮૧૦	૮	૧૦.૩૮	૮૦૯	૧૩	૫.૬૩	૮૦૯	૨	૧.૧૧
૭૦	૯૪૬	૭	૭.૯૪	૯૪૫	૧૦	૪.૧૧	૯૪૪	૧૩	૦.૫૬	૯૪૩	૧૫	૯.૩૦
૮૦	૧૦૮૧	૧૧	૦.૫૦	૧૦૮૦	૧૧	૯.૮૪	૧૦૭૯	૧૨	૭.૫૦	૧૦૭૮	૧૩	૫.૪૮
૯૦	૧૨૧૬	૧૪	૫.૦૭	૧૨૧૫	૧૩	૩.૫૭	૧૨૧૪	૧૨	૨.૪૪	૧૨૧૩	૧૧	૧.૬૭
૧૦૦	૧૩૫૨	૧	૯.૬૩	૧૩૫૦	૧૪	૯.૩૦	૧૩૪૯	૧૧	૯.૩૮	૧૩૪૮	૮	૯.૮૬
૨૦૦	૨૭૦૪	૩	૭.૨૬	૨૭૦૧	૧૩	૬.૬૧	૨૬૯૯	૭	૬.૭૬	૨૬૯૭	૧	૭.૭૨
૩૦૦	૪૦૫૬	૫	૪.૯૦	૪૦૫૨	૧૨	૩.૯૨	૪૦૪૯	૩	૪.૧૪	૪૦૪૫	૧૦	૫.૫૮
૪૦૦	૫૪૦૮	૭	૨.૫૩	૫૪૦૩	૧૧	૧.૨૩	૫૩૯૮	૧૫	૧.૫૩	૫૩૯૪	૩	૩.૪૪
૫૦૦	૬૭૬૦	૯	૦.૧૬	૬૭૫૪	૯	૧૦.૫૪	૬૭૪૮	૧૦	૧૦.૯૦	૬૭૪૨	૧૨	૧.૩૦
૧૦૦૦	૧૩૫૨૧	૨	૦.૩૩	૧૩૫૦૯	૩	૯.૦૮	૧૩૪૯૭	૫	૯.૮૪	૧૩૪૮૫	૮	૨.૬૧
૨૦૦૦	૨૭૦૪૨	૪	૦.૬૬	૨૭૦૧૮	૭	૬.૧૭	૨૬૯૯૪	૧૧	૭.૬૯	૨૬૯૭૧	૦	૫.૨૨

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પૌંડના રૂપીઆ) શિ ૧-૫।।।- થી શિ ૧-૫।।।-।।। આના સુધી.

રકમ		૧-૫ ૧૩/૧૬ (૧-૫।।।-)			૧-૫ ૫૩/૬૪ (૧-૫।।।-।)			૧-૫ ૨૭/૩૨ (૧-૫।।।-।।)			૧-૫ ૫૫/૬૪ (૧-૫।।।-।।।)		
		રૂા,	આ	પૈ,	રૂા	આ,	પૈ,	રૂા,	આ,	પૈ,	રૂ,	આ	પૈ,
પેન્સ	૧	૦	૦	૧૦ ૭૭	૦	૦	૧૦.૭૬	૦	૦	૧૦ ૭૬	૦	૦	૧૦ ૭૫
	૨	૦	૧	૯ ૫૫	૦	૧	૯ ૫૩	૦	૧	૯ ૫૨	૦	૧	૯ ૫૦
	૩	૦	૨	૮ ૩૩	૦	૨	૮ ૩૦	૦	૨	૮ ૨૮	૦	૨	૮ ૨૫
	૫	૦	૪	૫ ૮૯	૦	૪	૫ ૮૪	૦	૪	૫ ૮૦	૦	૪	૫ ૭૫
	૬	૦	૫	૪ ૬૭	૦	૫	૪ ૬૧	૦	૫	૪ ૫૬	૦	૫	૪ ૫૦
શિ.	૧	૦	૧૦	૯ ૩૪	૦	૧૦	૯ ૨૩	૦	૧૦	૯ ૧૨	૦	૧૦	૯ ૦૦
	૨	૧	૫	૬ ૬૯	૧	૫	૬ ૪૬	૧	૫	૬ ૨૪	૧	૫	૬ ૦૧
	૩	૨	૦	૪ ૦૪	૨	૦	૩ ૭૦	૨	૦	૩.૩૬	૨	૦	૩ ૦૨
	૪	૨	૧૧	૧ ૩૮	૨	૧૧	૦ ૯૩	૨	૧૧	૦ ૪૮	૨	૧૧	૦ ૦૩
	૫	૩	૫	૧૦ ૭૩	૩	૫	૧૦ ૧૭	૩	૫	૯ ૬૦	૩	૫	૯ ૦૩
	૬	૪	૦	૮ ૦૮	૪	૦	૭ ૪૦	૪	૦	૬ ૭૨	૪	૦	૬ ૦૪
	૭	૪	૧૧	૫ ૪૩	૪	૧૧	૪ ૬૩	૪	૧૧	૩ ૮૪	૪	૧૧	૩ ૦૫
	૮	૫	૬	૨ ૭૭	૫	૬	૧ ૮૭	૫	૬	૦ ૯૬	૫	૬	૦ ૦૬
	૯	૬	૧	૦ ૧૨	૬	૦	૧૧ ૧૦	૬	૦	૧૦ ૦૮	૬	૦	૯ ૦૭
	૧૦	૬	૧૧	૯ ૪૭	૬	૧૧	૮ ૩૪	૬	૧૧	૭ ૨૦	૬	૧૧	૬ ૦૭
	૧૯	૧૨	૧૨	૯ ૫૯	૧૨	૧૨	૭ ૪૪	૧૨	૧૨	૫ ૨૯	૧૨	૧૨	૩ ૧૫
પૌંડ	૧	૧૩	૭	૬ ૯૪	૧૩	૭	૪ ૬૮	૧૩	૭	૨ ૪૧	૧૩	૭	૦ ૧૫
	૨	૨૬	૧૧	૧ ૮૯	૨૬	૧૦	૯ ૩૬	૨૬	૧૪	૪ ૮૩	૨૬	૧૪	૦ ૩૧
	૩	૪૦	૬	૮ ૮૪	૪૦	૬	૨ ૦૪	૪૦	૫	૭ ૨૫	૪૦	૫	૦ ૫૭
	૪	૫૩	૧૪	૩ ૭૮	૫૩	૧૩	૬ ૭૨	૫૩	૧૨	૯ ૬૬	૫૩	૧૨	૦ ૬૨
	૫	૬૭	૫	૧૦ ૭૩	૬૭	૮	૧૧ ૪૦	૬૭	૪	૦ ૦૮	૬૭	૩	૦ ૭૮
	૬	૮૦	૧૩	૫ ૬૮	૮૦	૧૨	૪ ૦૮	૮૦	૧૧	૨,૫૦	૮૦	૧૦	૦ ૯૪
	૭	૯૮	૫	૦ ૬૩	૯૪	૩	૮ ૭૬	૯૪	૨	૪,૯૧	૯૪	૧	૧ ૧૦
	૮	૧૦૭	૧૨	૭ ૫૭	૧૦૭	૧૧	૧ ૪૪	૧૦૭	૯	૭ ૩૩	૧૦૭	૮	૧ ૨૫
	૯	૧૨૧	૪	૨ ૫૨	૨૧	૨	૬ ૧૨	૧૨૧	૦	૯.૭૫	૧૨૦	૧૫	૧ ૪૧
	૧૦	૧૩૪	૧૧	૯ ૪૭	૧૩૪	૯	૧૦ ૮૦	૧૩૪	૮	૦ ૧૬	૧૩૪	૬	૧ ૫૭
	૨૦	૨૬૯	૭	૬ ૯૪	૨૬૯	૩	૯ ૬૦	૨૬૯	૦	૦ ૩૩	૨૬૮	૧૨	૩ ૧૪
	૩૦	૪૦૪	૩	૮ ૪૨	૪૦૩	૧૩	૮ ૪૦	૪૦૩	૮	૦ ૫૦	૪૦૩	૨	૪ ૭૨
	૪૦	૫૩૮	૧૫	૧ ૮૯	૫૩૮	૭	૭ ૨૦	૫૩૮	૦	૦ ૬૭	૫૩૭	૮	૬ ૨૯
	૫૦	૬૭૩	૧૦	૧૧ ૩૬	૬૭૩	૧	૬ ૦૦	૬૭૨	૮	૦ ૮૪	૬૭૧	૧૪	૭ ૮૭
	૬૦	૮૦૮	૬	૮ ૮૪	૮૦૭	૧૧	૪ ૮૦	૮૦૭	૦	૧ ૦૦	૮૦૬	૪	૯ ૪૪
	૭૦	૯૪૩	૨	૬ ૩૧	૯૪૨	૫	૩ ૬૦	૯૪૧	૮	૧ ૧૭	૯૪૦	૧૦	૧૧ ૦૨
	૮૦	૧૦૭૭	૧૪	૩ ૭૮	૧૦૭૬	૧૫	૨ ૪૦	૧૦૭૬	૦	૧ ૩૪	૧૦૭૫	૧	૦ ૫૯
	૯૦	૧૨૧૨	૧૦	૧ ૨૬	૧૨૧૧	૯	૧ ૨૦	૧૨૧૦	૮	૧ ૫૧	૧૨૦૯	૭	૨ ૧૭
	૧૦૦	૧૩૪૭	૫	૧૦ ૭૩	૧૩૪૬	૩	૦ ૦૧	૧૩૪૫	૦	૧.૬૮	૧૩૪૩	૧૩	૩ ૭૪
	૨૦૦	૨૬૯૪	૧૧	૯ ૪૭	૨૬૯૨	૬	૦ ૦૨	૨૬૯૦	૦	૩ ૩૬	૨૬૮૭	૧૦	૭ ૪૯
	૩૦૦	૮૦૪૨	૧	૮ ૨૧	૪૦૩૮	૯	૦ ૦૩	૪૦૩૫	૦	૫ ૦૪	૪૦૩૧	૭	૧૧ ૨૪
	૪૦૦	૫૩૮૯	૭	૬ ૯૪	૫૩૮૪	૧૨	૦ ૦૪	૫૩૮૦	૦	૬ ૭૨	૫૩૭૫	૫	૨ ૯૯
	૫૦૦	૬૭૩૬	૧૩	૫ ૬૮	૬૭૩૦	૧૫	૦ ૦૫	૬૭૨૫	૦	૮ ૪૦	૬૭૧૯	૨	૬ ૭૪
	૧૦૦૦	૧૩૪૭૩	૧૦	૧૧ ૩૬	૧૩૪૬૧	૧૪	૦ ૧૦	૧૩૪૫૦	૧	૪ ૮૧	૧૩૪૩૮	૫	૧ ૪૮
	૨૦૦૦	૨૬૯૪૭	૫	૧૦ ૭૩	૨૬૯૨૩	૧૨	૦ ૨૧	૨૬૯૦૦	૨	૯ ૬૨	૨૬૮૭૬	૧૦	૨ ૯૬

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પોંડના રૂપીઆ) શિ ૧-૫।।= થી શિ ૧-૫।।=।। આના સુધી

રકમ	૧-૫ ૭/૮ (૧-૫।।=)	૧-૫ ૫૭/૬૪ (૧-૫।।=।)	૧-૫ ૨૯/૩૨ (૧-૫।।=।।)	૧-૫ ૫૯/૬૪ (૧-૫।।=।।)
	રૂ આ પૈ,	રૂ, આ, પ	રૂ, આ, પૈ,	રૂ, આ, પૈ
પેન્સ ૧	૦ ૦ ૧૦ ૭૪	૦ ૦ ૧૦ ૭૩	૦ ૦ ૧૦ ૭૨	૦ ૦ ૧૦ ૭૧
૨	૦ ૧ ૯ ૪૮	૦ ૧ ૯ ૪૬	૦ ૧ ૯ ૪૪	૦ ૧ ૯ ૪૨
૩	૦ ૨ ૮ ૨૨	૦ ૨ ૮ ૧૯	૦ ૨ ૮ ૧૬	૦ ૨ ૮.૧૩
૫	૦ ૪ ૫.૭૦	૦ ૪ ૫ ૬૫	૦ ૪ ૫ ૬૧	૦ ૪ ૫.૫૬
૬	૦ ૫ ૪ ૪૪	૦ ૫ ૪ ૩૯	૦ ૫ ૪ ૩૩	૦ ૫ ૪ ૨૭
શિ ૧	૦ ૧૦ ૮ ૮૯	૦ ૧૦ ૮ ૭૮	૦ ૧૦ ૮ ૬૭	૦ ૧૦ ૮ ૫૫
૨	૧ ૫ ૫ ૭૯	૧ ૫ ૫.૫૬	૧ ૫ ૫ ૩૪	૧ ૫ ૫.૧૧
૩	૨ ૦ ૨ ૬૮	૨ ૦ ૨ ૩૪	૨ ૦ ૨ ૦૧	૨ ૦ ૧ ૬૭
૪	૨ ૧૦ ૧૧ ૫૮	૨ ૧૦ ૧૧ ૧૩	૨ ૧૦ ૧૦.૬૮	૨ ૧૦ ૧૦.૨૩
૫	૩ ૫ ૮ ૪૭	૩ ૫ ૭ ૯૧	૩ ૫ ૭ ૩૫	૩ ૫ ૬ ૭૮
૬	૪ ૦ ૫ ૩૭	૪ ૦ ૪ ૬૯	૪ ૦ ૪ ૦૨	૪ ૦ ૩ ૩૪
૭	૪ ૧૧ ૨ ૨૬	૪ ૧૧ ૧ ૪૭	૪ ૧૧ ૦ ૬૯	૪ ૧૦ ૧૧ ૯૦
૮	૫ ૫ ૧૧ ૧૬	૫ ૫ ૧૦ ૨૬	૫ ૫ ૯ ૩૬	૫ ૫ ૮ ૪૬
૯	૬ ૦ ૮ ૦૫	૬ ૦ ૭ ૦૪	૬ ૦ ૬ ૦૩	૬ ૦ ૫ ૦૨
૧૦	૬ ૧૧ ૪ ૯૫	૬ ૧૧ ૩ ૮૨	૬ ૧૧ ૨ ૭૦	૬ ૧૧ ૧ ૫૭
૧૯	૧૨ ૧૨ ૧ ૦૦	૧૨ ૧૧ ૧૦ ૮૬	૧૨ ૧૧ ૮ ૭૩	૧૨ ૧૧ ૬.૬૦
પૌંડ ૧	૧૩ ૬ ૯ ૯૦	૧૩ ૬ ૭ ૬૫	૧૩ ૬ ૫ ૪૦	૧૩ ૬ ૩ ૧૫
૨	૨૬ ૧૩ ૭.૮૦	૨૬ ૧૩ ૩ ૩૦	૨૬ ૧૨ ૧૦ ૮૦	૨૬ ૧૨ ૬.૩૧
૩	૪૦ ૪ ૫ ૭૦	૪૦ ૩ ૧૦ ૯૫	૪૦ ૩ ૪ ૨૦	૪૦ ૨ ૯ ૪૭
૪	૫૩ ૧૧ ૩ ૬૦	૫૩ ૧૦ ૬.૬૦	૫૩ ૯ ૯ ૬૧	૫૩ ૯ ૦ ૬૩
૫	૬૭ ૨ ૧ ૫૧	૬૭ ૧ ૨.૨૫	૬૭ ૦ ૩ ૦૧	૬૬ ૧૫ ૩ ૭૯
૬	૮૦ ૮ ૧૧.૪૧	૮૦ ૭ ૯ ૯૦	૮૦ ૬ ૮ ૪૧	૮૦ ૫ ૫ ૯૫
૭	૯૩ ૧૫ ૯ ૩૧	૯૩ ૧૪ ૫ ૫૫	૯૩ ૧૩ ૧ ૮૨	૯૩ ૧૧ ૧૦ ૧૧
૮	૧૦૭ ૬ ૭.૨૧	૧૦૭ ૫ ૧ ૨૦	૧૦૭ ૩ ૭ ૨૨	૧૦૭ ૨ ૧ ૨૭
૯	૧૨૦ ૧૩ ૫.૧૧	૧૨૦ ૧૧ ૮ ૮૫	૧૨૦ ૧૦ ૦ ૬૨	૧૨૦ ૮ ૪ ૪૩
૧૦	૧૩૪ ૪ ૩ ૦૨	૧૩૪ ૨ ૪ ૫૦	૧૩૪ ૦ ૬ ૦૩	૧૩૩ ૧૪ ૭ ૫૯
૨૦	૨૬૮ ૮ ૬ ૦૪	૨૬૮ ૪ ૯ ૦૧	૨૬૮ ૧ ૦ ૦૬	૨૬૭ ૧૩ ૩ ૧૯
૩૦	૪૦૨ ૧૨ ૯ ૦૬	૪૦૨ ૭ ૧ ૫૧	૪૦૨ ૧ ૬ ૦૯	૪૦૧ ૧૧ ૧૦ ૭૮
૪૦	૫૩૭ ૧ ૦ ૦૮	૫૩૬ ૯ ૬ ૦૨	૫૩૬ ૨ ૦ ૧૨	૫૩૫ ૧૦ ૬ ૩૮
૫૦	૬૭૧ ૫ ૩ ૧૦	૬૭૦ ૧૧ ૧૦ ૫૩	૬૭૦ ૨ ૬ ૧૫	૬૬૯ ૯ ૧.૯૭
૬૦	૮૦૫ ૯ ૬ ૧૨	૮૦૪ ૧૪ ૩ ૦૩	૮૦૪ ૩ ૦ ૧૮	૮૦૩ ૭ ૯.૧૭
૭૦	૯૩૯ ૧૩ ૯ ૧૪	૯૩૯ ૦ ૭ ૫૪	૯૩૮ ૩ ૬ ૨૧	૯૩૭ ૬ ૫.૧૬
૮૦	૧૦૭૪ ૨ ૦ ૧૬	૧૦૭૩ ૩ ૦ ૦૫	૧૦૭૨ ૪ ૦ ૨૫	૧૦૭૧ ૫ ૦ ૭૬
૯૦	૧૨૦૮ ૬ ૩ ૧૮	૧૨૦૭ ૫ ૪ ૫૫	૧૨૦૬ ૪ ૬ ૨૮	૧૨૦૫ ૩ ૮ ૩૫
૧૦૦	૧૩૪૨ ૧૦ ૬ ૨૦	૧૩૪૧ ૭ ૯ ૦૬	૧૩૪૦ ૫ ૦ ૩૧	૧૩૩૯ ૨ ૩ ૯૫
૨૦૦	૨૬૮૫ ૫ ૦ ૪૧	૨૬૮૨ ૧૫ ૬ ૧૩	૨૬૮૦ ૧૦ ૦ ૬૨	૨૬૭૮ ૪ ૭ ૯૦
૩૦૦	૪૦૨૭ ૧૫ ૬ ૬૨	૪૦૨૪ ૭ ૩ ૧૯	૪૦૨૦ ૧૫ ૦ ૯૪	૪૦૧૭ ૬ ૧૧ ૮૬
૪૦૦	૫૩૭૦ ૧૦ ૦ ૮૩	૫૩૬૫ ૧૫ ૦ ૨૬	૫૩૬૧ ૪ ૧ ૨૫	૫૩૫૬ ૯ ૩ ૮૧
૫૦૦	૬૭૧૩ ૪ ૭ ૦૪	૬૭૦૭ ૬ ૯ ૩૨	૬૭૦૧ ૯ ૧ ૫૭	૬૬૯૫ ૧૧ ૭ ૭૭
૧૦૦૦	૧૩૪૨૬ ૯ ૨.૦૯	૧૩૪૧૪ ૧૩ ૬ ૬૫	૧૩૪૦૩ ૨ ૩ ૧૪	૧૩૩૯૧ ૭ ૩ ૫૪
૨૦૦૦	૨૬૮૫૩ ૨ ૪ ૧૯	૨૬૮૨૯ ૧૧ ૧ ૩૧	૨૬૮૦૬ ૪ ૬ ૨૮	૨૬૭૮૨ ૧૪ ૭ ૦૯

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પૌંડના રૂપીઆ) શિ ૧-૫ાાઝ થી ૧-૫ાાઝાા આના સુધી.

રકમ	૧-૫$\frac{૧}{૨}\frac{૧}{૬૪}$ (૧-૫ાાઝ)			૧-૫$\frac{૧}{૩૨}\frac{૧}{૨}$ (૧-૫ાાઝા)			૧-૫$\frac{૩}{૬૪}\frac{૧}{૨}$ (૧-૫ાાઝાા)			૧-૫$\frac{૧}{૧૬}\frac{૧}{૨}$ (૧-૫ાાઝાાા)		
	રૂ,	આ,	પૈ	રૂ,	આ,	પ,	રૂ,	આ,	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ,
પ્રેન્સ ૧	૦	૦	૧૦૭૦	૦	૦	૧૦.૬૯	૦	૦	૧૦૬૮	૦	૦	૧૦૬૭
૨	૦	૧	૯૪૦	૦	૧	૯૩૮	૦	૧	૯૩૭	૦	૧	૯૩૫
૩	૦	૨	૮૧૧	૦	૨	૮.૦૮	૦	૨	૮૦૫	૦	૨	૮૦૨
૫	૦	૪	૫૫૧	૦	૪	૫૪૭	૦	૪	૫૪૨	૦	૪	૫૩૮
૬	૦	૫	૪૨૨	૦	૫	૪૧૬	૦	૫	૪૧૧	૦	૫	૪૦૫
શિ ૧	૦	૧૦	૮૪૪	૦	૧૦	૮૩૩	૦	૧૦	૮૨૨	૦	૧૦	૮૧૧
૨	૧	૫	૪૮૯	૧	૫	૪.૬૬	૧	૫	૪૪૪	૧	૫	૪૨૨
૩	૨	૦	૧૩૩	૨	૦	૧.૦૦	૨	૦	૦૬૬	૨	૦	૦૩૩
૪	૨	૧૦	૯૭૮	૨	૧૦	૯૩૩	૨	૧૦	૮૮૯	૨	૧૦	૮૪૪
૫	૩	૫	૬૨૨	૩	૫	૫૬૭	૩	૫	૫૧૧	૩	૫	૪૫૫
૬	૪	૦	૨૬૭	૪	૦	૨૦૦	૪	૦	૧૩૩	૪	૦	૦૬૬
૭	૪	૧૦	૧૧૧૨	૪	૧૦	૧૦૩૩	૪	૧૦	૯૫૫	૪	૧૦	૮૭૭
૮	૫	૫	૭૫૬	૫	૫	૬.૬૭	૫	૫	૫૭૮	૫	૫	૪૮૯
૯	૬	૦	૪૦૧	૬	૦	૩.૦૦	૬	૦	૨૦૦	૬	૦	૧૦૦
૧૦	૬	૧૧	૦૪૫	૬	૧૦	૧૧.૩૪	૬	૧૦	૧૦૨૨	૬	૧૦	૯૧૧
૧૯	૧૨	૧૧	૪૪૭	૧૨	૧૧	૨.૩૫	૧૨	૧૧	૦૨૨	૧૨	૧૦	૧૦૧૧
પૌંડ ૧	૧૩	૬	૦૯૧	૧૩	૫	૧૦.૬૮	૧૩	૫	૮૪૫	૧૩	૫	૬૨૨
૨	૨૬	૧૨	૧૮૩	૨૬	૧૧	૯૩૬	૨૬	૧૧	૪૮૦	૨૬	૧૧	૦૪૪
૩	૪૦	૨	૨૭૫	૪૦	૧	૮૦૫	૪૦	૧	૧૩૫	૪૦	૦	૬૬૭
૪	૫૩	૮	૩૬૭	૫૩	૭	૬.૭૩	૫૩	૬	૯૮૦	૫૩	૬	૦૮૯
૫	૬૬	૧૪	૪૫૯	૬૬	૧૩	૫.૪૨	૬૬	૧૨	૬૨૬	૬૬	૧૧	૭૧૨
૬	૮૦	૪	૫૫૧	૮૦	૩	૪૧૦	૮૦	૨	૨૭૧	૮૦	૧	૧૩૪
૭	૯૩	૧૦	૬૪૩	૯૩	૯	૨૭૮	૯૩	૭	૧૧૧૬	૯૩	૬	૭૫૬
૮	૧૦૭	૦	૭૩૫	૧૦૬	૧૫	૧૪૭	૧૦૬	૧૩	૭૬૧	૧૦૬	૧૨	૧૭૯
૯	૧૨૦	૬	૮૨૭	૧૨૦	૫	૦.૧૫	૧૨૦	૩	૪૦૬	૧૨૦	૧	૮૦૧
૧૦	૧૩૩	૧૨	૯૧૯	૧૩૩	૧૦	૧૦.૮૪	૧૩૩	૯	૦૫૨	૧૩૩	૭	૨૨૪
૨૦	૨૬૭	૯	૬૩૯	૨૬૭	૫	૯૬૮	૨૬૭	૨	૧૦૪	૨૬૭	૧૪	૪૪૮
૩૦	૪૦૧	૬	૩૫૯	૪૦૧	૦	૮૫૨	૪૦૦	૧૧	૧૫૬	૪૦૦	૫	૬૭૨
૪૦	૫૩૫	૩	૦૭૯	૫૩૪	૧૧	૭૩૬	૫૩૪	૪	૨૦૮	૫૩૩	૧૨	૮૯૬
૫૦	૬૬૮	૧૫	૯૯૯	૬૬૮	૬	૬૨૦	૬૬૭	૧૩	૨૬૦	૬૬૭	૩	૧૧૨૦
૬૦	૮૦૨	૧૨	૭૧૯	૮૦૨	૧	૫.૦૪	૮૦૧	૬	૩૧૩	૮૦૦	૧૧	૧૪૪
૭૦	૯૩૬	૯	૪૩૯	૯૩૫	૧૨	૩૮૮	૯૩૪	૧૫	૩૬૫	૯૩૪	૨	૩૬૯
૮૦	૧૦૭૦	૬	૧૫૮	૧૦૬૯	૭	૨૭૨	૧૦૬૮	૮	૪૧૭	૧૦૬૭	૯	૫૯૩
૯૦	૧૨૦૪	૨	૧૦૭૮	૧૨૦૩	૨	૧૫૬	૧૨૦૨	૧	૪૬૯	૧૨૦૧	૦	૮૧૭
૧૦૦	૧૩૩૭	૧૫	૭૯૮	૧૩૩૬	૧૩	૦૪૦	૧૩૩૫	૧૦	૫૨૧	૧૩૩૪	૭	૧૦.૪૧
૨૦૦	૨૬૭૫	૧૫	૩૯૭	૨૬૭૩	૧૦	૦૮૧	૨૬૭૧	૪	૧૦૪૩	૨૬૬૮	૧૫	૮.૮૩
૩૦૦	૪૦૧૩	૧૪	૧૧૯૫	૪૦૧૦	૭	૧૨૨	૪૦૦૬	૧૫	૩.૬૫	૪૦૦૩	૭	૭૨૪
૪૦૦	૫૩૫૧	૧૪	૭૯૪	૫૩૪૭	૪	૧૬૨	૫૩૪૨	૯	૮૮૬	૫૩૩૭	૧૫	૫૬૬
૫૦૦	૬૬૮૯	૧૪	૩૯૩	૬૬૮૪	૧	૨૦૩	૬૬૭૮	૪	૨૦૮	૬૬૭૨	૭	૪.૦૧૭
૧૦૦૦	૧૩૩૭૯	૧૨	૭૮૬	૧૩૩૬૮	૨	૪૦૭	૧૩૩૫૬	૮	૪૧૭	૧૩૩૪૪	૧૪	૮૧૫
૨૦૦૦	૨૬૭૫૯	૯	૩૭૨	૨૬૭૩૬	૪	૮૧૪	૨૬૭૧૩	૦	૮૩૪	૨૬૬૮૯	૧૩	૪૩૦

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબો (પોંડના રૂપીઆ) શિ. ૧-૬-૦ પે થી શિ ૧-૬-૦॥ આના સુધી

રકમ	૧–૬ (૧–૬–૦)			૧–૬ ૧/૪ (૧–૬–૦।)			૧–૬ ૧/૨ (૧–૬–૦॥)			૧–૬ ૩/૪ (૧–૬–૦।॥)		
	રૂ,	આ,	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ,
પેન્સ ૧	૦	૦	૧૦ ૬૬	૦	૦	૧૦ ૬૫	૦	૦	૧૦ ૬૪	૦	૦	૧૦ ૬૩
૨	૦	૧	૯ ૩૩	૦	૧	૯ ૩૧	૦	૧	૯ ૨૯	૦	૧	૯ ૨૭
૩	૦	૨	૮ ૦૦	૦	૨	૭ ૯૭	૦	૨	૭ ૯૪	૦	૨	૭ ૯૧
૫	૦	૪	૫.૩૩	૦	૪	૫ ૨૮	૦	૪	૫ ૨૪	૦	૪	૫ ૧૯
૬	૦	૫	૪ ૦૦	૦	૫	૩ ૯૪	૦	૫	૩ ૮૮	૦	૫	૩ ૮૩
શિ ૧	૦	૧૦	૮ ૦૦	૦	૧૦	૭ ૮૮	૦	૧૦	૭ ૭૭	૦	૧૦	૭ ૬૬
૨	૧	૫	૪.૦૦	૧	૫	[illegible]	૧	૫	૩ ૫૫	૧	૫	૩ ૩૩
૩	૨	૦	૦ ૦૦	૧	૧૫	૧૧ ૬૬	૧	૧૫	૧૧ ૩૩	૧	૧૫	૧૧ ૦૦
૪	૨	૧૦	૮ ૦૦	૨	૧૦	૭ ૫૫	૨	૧૦	૭ ૧૧	૨	૧૦	૬ ૬૭
૫	૩	૫	૪ ૦૦	૩	૫	૩ ૪૪	૩	૫	૨ ૮૯	૩	૫	૨ ૩૩
૬	૪	૦	૦ ૦૦	૩	૧૫	૧૧ ૩૩	૩	૧૫	૧૦ ૬૬	૩	૧૫	૧૦ ૦૦
૭	૪	૧૦	૮ ૦૦	૪	૧૦	૭ ૨૨	૪	૧૦	૬ ૪૪	૪	૧૦	૫ ૬૭
૮	૫	૫	૪ ૦૦	૫	૫	૩ ૧૧	૫	૫	૨ ૨૨	૫	૫	૧ ૩૪
૯	૬	૦	૦ ૦૦	૫	૧૫	૧૧ ૦૦	૫	૧૫	૧૦ ૦૦	૫	૧૫	૯ ૦૦
૧૦	૬	૧૦	૮.૦૦	૬	૧૦	૬ ૮૮	૬	૧૦	૫ ૭૮	૬	૧૦	૪ ૬૭
૧૯	૧૨	૧૦	૮ ૦૦	૧૨	૧૦	૫ ૮૮	૧૨	૧૦	૩ ૭૮	૧૨	૧૦	૧.૬૭
પોંડ ૧	૧૩	૫	૪ ૦૦	૧૩	૫	૧ ૭૭	૧૩	૪	૧૧ ૫૬	૧૩	૪	૯ ૩૫
૨	૨૬	૧૦	૮ ૦૦	૨૬	૧૦	૩ ૫૧	૨૬	૯	૧૧ ૧૨	૨૬	૯	૬ ૭૦
૩	૪૦	૦	૦ ૦૦	૩૯	૧૫	૫ ૩૩	૩૯	૧૪	૧૦ ૬૮	૩૯	૧૪	૪ ૦૫
૪	૫૩	૫	૪ ૦૦	૫૩	૪	૭ ૧૧	૫૩	૩	૧૦ ૨૫	૫૩	૩	૧ ૪૦
૫	૬૬	૧૦	૮ ૦૦	૬૬	૯	૮ ૮૯	૬૬	૮	૯ ૮૧	૬૬	૭	૧૦ ૭૫
૬	૮૦	૦	૦ ૦૦	૭૯	૧૪	૧૦ ૬૭	૭૯	૧૩	૯ ૩૭	૭૯	૧૨	૮ ૧૦
૭	૯૩	૫	૪ ૦૦	૯૩	૪	૦ ૪૫	૯૩	૨	૮ ૯૪	૯૩	૧	૫ ૪૫
૮	૧૦૬	૧૦	૮ ૦૦	૧૦૬	૯	૨ ૨૩	૧૦૬	૭	૮ ૫૦	૧૦૬	૬	૨ ૮૦
[illegible]	૧૨૦	૦	૦ ૦૦	૧૧૯	૧૪	૪ ૦૧	૧૧૯	૧૨	૮ ૦૬	૧૧૯	૧૧	૦ ૧૫
૧૦	૧૩૩	૫	૪ ૦૦	૧૩૩	૩	૫ ૭૯	૧૩૩	૧	૭ ૬૩	૧૩૨	૧૫	[illegible] ૫૦
૨૦	૨૬૬	૧૦	૮ ૦૦	૨૬૬	૬	૧૧ ૫૯	૨૬૬	૩	૩ ૨૬	૨૬૫	૧૫	૭ ૦૧
૩૦	૪૦૦	૦	૦ ૦૦	૩૯૯	૧૦	૫ ૩૯	૩૯૯	૪	૧૦ ૮૯	૩૯૮	૧૫	૪ ૧૧
૪૦	૫૩૩	૫	૪ ૦૦	૫૩૨	૧૩	૧૧ ૧૮	૫૩૨	૬	૬ ૫૩	૫૩૧	૧૫	૨ ૦૨
૫૦	૬૬૬	૧૦	૮ ૦૦	૬૬૬	૧	૪ ૯૮	૬૬૫	૮	૨ ૧૬	૬૬૪	૧૪	૧૧ ૫૩
૬૦	૮૦૦	૦	૦ ૦૦	૭૯૯	૪	૧૦ ૧૮	૭૯૮	૯	૯ ૭૯	૭૯૭	૧૪	૯ ૦૩
૭૦	૯૩૩	૫	૪ ૦૦	૯૩૨	૮	૪ ૫૭	૯૩૧	૧૧	૫ ૪૨	૯૩૦	૧૪	૬ ૫૪
૮૦	૧૦૬૬	૧૦	૮ ૦૦	૧૦૬૫	૧૧	૧૦ [illegible]૮	૧૦૬૪	૧૩	૧ ૦૬	૧૦૬૩	૧૪	૪ ૦૫
૯૦	૧૨૦૦	૦	૦ ૦૦	૧૧૯૮	૧૫	૪ ૧૭	૧૧૯૭	૧૪	૮ ૬૯	૧૧૯૬	૧૪	૧ ૫૫
૧૦૦	૧૩૩૩	૫	૪ ૦૦	૧૩૩૨	૨	૯ ૯૭	૧૩૩૧	૦	૪ ૩૨	૧૩૨૯	૧૩	૧૧ ૦૬
૨૦૦	૨૬૬૬	૧૦	૮ ૦૦	૨૬૬૪	૫	૭ ૯૪	૨૬૬૨	૦	૮ ૬૫	૨૬૫૯	૧૧	૧૦ ૧૨
૩૦૦	૪૦૦૦	૦	૦ ૦૦	૩૯૯૬	૮	૫ ૯૧	૩૯૯૩	૧	૦ ૯૭	૩૯૮૯	૯	૯ ૧૯
૪૦૦	૫૩૩૩	૫	૪ ૦૦	૫૩૨૮	૧૧	૩ ૮૮	૫૩૨૪	૧	૫ ૩૦	૫૩૧૯	૭	૮ ૨૪
૫૦૦	૬૬૬૬	૧૦	૮ ૦૦	૬૬૬૦	૧૪	૧ ૮૫	૬૬૫૫	૧	૯ ૬૨	૬૬૪૯	૫	૭ ૩૨
૧૦૦૦	૧૩૩૩૩	૫	૪ ૦૦	૧૩૩૨૧	૧૨	૩ ૭૦	૧૩૩૧૦	૩	૭ ૨૫	૧૩૨૯૮	૧૧	૨ ૬૪
૨૦૦૦	૨૬૬૬૬	૧૦	૮.૦૦	૨૬૬૪૩	૮	૭ ૪૧	૨૬૬૨૦	૭	૨ ૫૧	૨૬૫૯૭	૬	૫.૨૯

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પૌંડના રૂપીઆ) શિ ૧-૬)~ થી શિ ૧-૬)~ાા આના સુધી

રકમ	૧-૬ ૧/૧૬ (૧-૬~)			૧-૬ ૫/૬૪ (૧-૬~।)			૧-૬ ૩/૩૨ (૧-૬~॥)			૧-૬ ૭/૬૪ (૧-૬~॥।)		
	રૂા	આ	પૈ	રૂા	આ	પૈ	રૂા	આ	પૈ	રૂા	આ	પૈ
પેન્સ ૧	૦	૦	૧૦.૬૨	૦	૦	૧૦.૬૨	૦	૦	૧૦.૬૧	૦	૦	૧૦.૬૦
૨	૦	૧	૯.૨૫	૦	૧	૯.૨૪	૦	૧	૯.૨૨	૦	૧	૯.૨૦
૩	૦	૨	૭.૮૮	૦	૨	૭.૮૬	૦	૨	૭.૮૩	૦	૨	૭.૮૦
૪	૦	૪	૫.૧૪	૦	૪	૫.૧૦	૦	૪	૫.૦૫	૦	૪	૫.૦૧
૬	૦	૫	૩.૭૭	૦	૫	૩.૭૨	૦	૫	૩.૬૬	૦	૫	૩.૬૧
શિ. ૧	૦	૧૦	૭.૫૫	૦	૧૦	૭.૪૪	૦	૧૦	૭.૩૩	૦	૧૦	૭.૨૨
૨	૧	૫	૩.૧૧	૧	૫	૨.૮૯	૧	૫	૨.૬૭	૧	૫	૨.[illegible]
૩	૧	૧૫	૧૦.૬૭	૧	૧૫	૧૦.૩૪	૧	૧૫	૧૦.૦૧	૧	૧૫	૯.૬૮
૪	૨	૧૦	૬.૨૨	૨	૧૦	૫.૭૮	૨	૧૦	૫.૩૪	૨	૧૦	૪.૯૦
૫	૩	૫	૧.૭૮	૩	૫	૧.૨૩	૩	૫	૦.૬૮	૩	૫	૦.૧૩
૬	૩	૧૫	૯.૩૪	૩	૧૫	૮.૬૮	૩	૧૫	૮.૦૨	૩	૧૫	૭.૩૬
૭	૪	૧૦	૪.૯૦	૪	૧૦	૪.૧૨	૪	૧૦	૩.૩૫	૪	૧૦	૨.૫૮
૮	૫	૫	૦.૪૫	૫	૪	૧૧.૫૭	૫	૪	૧૦.૬૯	૫	૪	૯.૮૧
૯	૫	૧૫	૮.૦૧	૫	૧૫	૭.૦૨	૫	૧૫	૬.૦૩	૫	૧૫	૫.૦૪
૧૦	૬	૧૦	૩.૫૭	૬	૧૦	૨.૪૬	૬	૧૦	૧.૩૫	૬	૧૦	૦.૨૫
૧૯	૧૨	૯	૧૧.૫૮	૧૨	૯	૯.૪૮	૧૨	૯	૭.૩૯	૧૨	૯	૫.૩૦
પૌંડ ૧	૧૩	૪	૭.૧૪	૧૩	૪	૪.૯૩	૧૩	૪	૨.૭૩	૧૩	૪	૦.૫૩
૨	૨૬	૯	૨.૨૮	૨૬	૮	૯.૮૭	૨૬	૮	૫.૪૭	૨૬	૮	૧.૦૭
૩	૩૯	૧૩	૯.૪૨	૩૯	૧૩	૨.૮૧	૩૯	૧૨	૮.૨૦	૩૯	૧૨	૧.૬૧
૪	૫૩	૨	૪.૫૬	૫૩	૧	૭.૭૪	૫૩	૦	૧૦.૯૪	૫૩	૦	૨.૧૪
૫	૬૬	૬	૧૧.૭૦	૬૬	૬	૦.૬૮	૬૬	૫	૧.૬૭	૬૬	૪	૨.૬૮
૬	૭૯	૧૧	૬.૮૫	૭૯	૧૦	૫.૬૨	૭૯	૯	૪.૪૧	૭૯	૮	૩.૨૩
૭	૯૩	૦	૧.૯૯	૯૨	૧૪	૧૦.૫૫	૯૨	૧૩	૭.૧૫	૯૨	૧૨	૩.૭૬
૮	૧૦૬	૪	૯.૧૩	૧૦૬	૩	૩.૪૯	૧૦૬	૧	૯.૮૮	૧૦૬	૦	૪.૩૦
૯	૧૧૯	૯	૪.૨૭	૧૧૯	૭	૮.૪૩	૧૧૯	૬	૦.૬૨	૧૧૯	૪	૪.૮૪
૧૦	૧૩૨	૧૩	૧૧.૪૧	૧૩૨	૧૨	૧.૩૬	૧૩૨	૧૦	૩.૩૫	૧૩૨	૮	૫.૩૮
૨૦	૨૬૫	૧૧	૧૦.૮૩	૨૬૫	૮	૨.૭૩	૨૬૫	૪	૬.૭૧	૨૬૫	૦	૧૦.૭૬
૩૦	૩૯૮	૯	૧૦.૨૫	૩૯૮	૫	૪.૧૦	૩૯૭	૧૪	૧૦.૦૭	૩૯૭	૯	૪.૧૪
૪૦	૫૩૧	૭	૯.૬૭	૫૩૧	૦	૫.૪૭	૫૩૦	૯	૧.૪૩	૫૩૦	૧	૯.૫૨
૫૦	૬૬૪	૫	૯.૦૯	૬૬૩	૧૨	૬.૮૪	૬૬૩	૩	૪.૭૮	૬૬૨	૧૦	૨.૯૧
૬૦	૭૯૭	૩	૮.૫૧	૭૯૬	૮	૮.૨૧	૭૯૫	૧૩	૮.૧૪	૭૯૫	૨	૮.૩૦
૭૦	૯૩૦	૧	૭.૯૩	૯૨૯	૪	૯.૫૮	૯૨૮	૭	૧૧.૫૦	૯૨૭	૧૧	૧.૬૮
૮૦	૧૦૬૨	૧૫	૭.૩૪	૧૦૬૨	૦	૧૦.૯૫	૧૦૬૧	૨	૨.૮૬	૧૦૬૦	૩	૭.૦૭
૯૦	૧૧૯૫	૧૩	૬.૭૬	૧૧૯૪	૧૩	૦.૩૨	૧૧૯૩	૧૨	૬.૨૧	૧૧૯૨	૧૨	૦.૪૫
૧૦૦	૧૩૨૮	૧૧	૬.૧૮	૧૩૨૭	૯	૧.૬૯	૧૩૨૬	૬	૯.૫૭	૧૩૨૫	૪	૫.૮૩
૨૦૦	૨૬૫૭	૭	૦.૩૭	૨૬૫૫	૨	૩.૩૮	૨૬૫૨	૧૩	૭.૧૪	૨૬૫૦	૮	૧૧.૬૭
૩૦૦	૩૯૮૬	૨	૬.૫૬	૩૯૮૨	૧૧	૫.૦૭	૩૯૭૯	૪	૪.૭	૩૯૭૫	૧૩	[illegible]
૪૦૦	૫૩૧૪	૧૪	૦.૭૪	૫૩૧૦	૪	૬.૭૬	૫૩૦૫	૧૧	૨.૨૮	૫૩૦૧	૧	૧૧.૩૫
૫૦૦	૬૬૪૩	૯	૬.૯૩	૬૬૩૭	૧૩	૮.૪૫	૬૬૩૨	૧	૧૧.૮૭	૬૬૨૬	૬	૫.૧૯
૧૦૦૦	૧૩૨૮૭	૩	૧.૮૬	૧૩૨૭૫	૧૧	૪.૯૦	૧૩૨૬૪	૩	૧૧.૭૪	૧૩૨૫૨	૧૨	૧૦.[illegible]
૨૦૦૦	૨૬૫૭૪	૬	૩.૭૩	૨૬૫૫૧	૬	૯.૮૧	૨૬૫૨૮	૭	૧૧.૫૦	૨૬૫૦૫	૯	૮.૭૯

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પૌંડના રૂપીઆ) શિ ૧-૬)=થી શિ ૧-૬)=॥ આના સુધી

રકમ		૧-૬ $\frac{૧}{૮}$ (૧-૬)=)			૧-૬ $\frac{૯}{૬૪}$ (૧-૬)=।)			૧ ૬ $\frac{૫}{૩૨}$ (૧-૬)=।)			૧-૬ $\frac{૧૧}{૬૪}$ (૧-૬)=॥)		
		રૂ	આ	પ	રૂ	આ	પૈ	રૂ	આ	પૈ	રૂ	આ	પૈ
પેન્સ	૧	૦	૦	૧૦૫૯	૦	૦	૧૦૫૮	૦	૦	૧૦૫૭	૦	૦	૧૦૫૬
	૨	૦	૧	૯૧૮	૦	૧	૯૧૬	૦	૧	૯૧૪	૦	૧	૯૧૩
	૩	૦	૨	૭૧૧	૦	૨	૭૭૫	૦	૨	૭૭૨	૦	૨	૭૬૯
	૫	૦	૪	૪૯૬	૦	૪	૪૯૨	૦	૪	૪૮૭	૦	૪	૪૮૨
	૬	૦	૫	૩૫૫	૦	૫	૩૫૦	૦	૫	૩૪૪	૦	૫	૩૩૯
શિ	૧	૦	૧૦	૭૧૧	૦	૧૦	૭૦૦	૦	૧૦	૬૮૯	૦	૧૦	૬૭૮
	૨	૧	૫	૨૨૩	૧	૫	૨૦૧	૧	૫	૧૭૯	૧	૫	૧૫૭
	૩	૧	૫	૯૩૫	૧	૧૫	૯૦૨	૧	૧૫	૮૬૯	૧	૧૫	૮૩૬
	૪	૨	૧૦	૪૪૬	૨	૧૦	૪૦૩	૨	૧૦	૩૫૯	૨	૧૦	૩૧૫
	૫	૩	૪	૧૧૫૮	૩	૪	૧૧૦૩	૩	૪	૧૦૪૯	૩	૪	૯૯૪
	૬	૩	૧૫	૬૯૦	૩	૧૫	૬૦૪	૩	૧૫	૫૩૯	૩	૧૫	૪૭૩
	૭	૪	૧૦	૧૮૨	૮	૧૦	૧૦૫	૪	૧૦	૦૨૮	૪	૯	૧૧૫૨
	૮	૫	૪	૮૯૩	૫	૪	૮૦૬	૫	૪	૭૧૮	૫	૪	૬૩૧
	૯	૫	૧૫	૪૦૫	૫	૧૫	૩૦૭	૫	૧૫	૨૦૮	૫	૧૫	૧૧૦
	૧૦	૬	૯	૧૧૧૭	૬	૯	૧૦૦૭	૬	૯	૮૯૮	૬	૯	૭૮૯
	૧૯	૧૨	૯	૩.૨૨	૧૨	૯	૧૧૪	૧૨	૮	૧૧૦૬	૧૨	૮	૮૯૯
પૌંડ	૧	૧૩	૩	૧૦.૩૪	૧૩	૩	૮૧૫	૧૩	૩	૫૯૬	૧૩	૩	૩૭૮
	૨	૨૬	૭	૮૬૮	૨૬	૭	૪૩૧	૨૬	૬	૧૧૯૩	૨૬	૬	૭૫૭
	૩	૩૯	૧૧	૭૦૩	૩૯	૧૧	૦૪૬	૩૯	૧૦	૫૯૦	૩૯	૯	૧૧૩૬
	૪	૫૨	૧૫	૫૩૭	૫૨	૧૪	૮૬૨	૫૨	૧૩	૧૧૮૭	૫૨	૧૩	૩૧૪
	૫	૬૬	૩	૩૭૨	૬૬	૨	૪૭૭	૬૬	૧	૫૮૪	૬૬	૦	૬૯૩
	૬	૭૯	૭	૨૦૬	૭૯	૬	૦૯૩	૭૯	૪	૧૧૮૧	૭૯	૩	૧૦૭૨
	૭	૯૨	૧૧	૦૪૧	૯૨	૯	૯૦૮	૯૨	૮	૫૭૮	૯૨	૭	૨૪૦
	૮	૧૦૫	૧૪	૧૦૭૫	૧૦૫	૧૩	૫૨૪	૧૦૫	૧૧	૧૧૭૫	૧૦૫	૧૦	૬૨૯
	૯	૧૧૯	૨	૯૧૦	૧૧૯	૧	૧૩૯	૧૧૮	૧૫	૫૭૨	૧૧૮	૧૩	૧૦૦૮
	૧૦	૧૩૨	૬	૭૪૪	૧૩૨	૪	૯૫૫	૧૩૨	૨	૧૧૬૯	૧૩૨	૧	૧૮૬
	૨૦	૨૬૪	૧૩	૨૮૯	૨૬૪	૯	૭૧૦	૨૬૪	૫	૧૧૩૮	૨૬૪	૨	૩૭૬
	૩૦	૩૯૭	૩	૧૦૩૪	૩૯૬	૧૪	૪૬૫	૩૯૬	૮	૧૧૦૭	૩૯૬	૩	૫૬૦
	૪૦	૫૨૯	૧૦	૫૭૯	૫૨૯	૩	૨૨૦	૫૨૮	૧૧	૧૦૭૬	૫૨૮	૪	૭૪૭
	૫૦	૬૬૨	૧	૧૨૦	૬૬૧	૭	૧૧૭૫	૬૬૦	૧૪	૧૦૪૫	૬૬૦	૫	૯૩૩
	૬૦	૭૯૪	૭	૮૬૬	૭૯૩	૧૨	૯૩૦	૭૯૩	૧	૧૦૧૪	૭૯૨	૬	૧૧૨૦
	૭૦	૯૨૬	૧૪	૪૧૩	૯૨૬	૧	૬૮૫	૯૨૫	૪	૯૮૩	૯૨૪	૮	૧૦૭
	૮૦	૧૦૫૯	૪	૧૧૫૮	૧૦૫૮	૬	૪૪૦	૧૦૫૭	૭	૯૫૨	૧૦૫૬	૯	૨૧૪
	૯૦	૧૧૯૧	૧૧	૭૦૩	૧૧૯૦	૧૧	૧૯૫	૧૧૮૯	૧૦	૯૨૧	૧૧૮૮	૧૦	૪૮૦
	૧૦૦	૧૩૨૪	૨	૨૪૮	૧૩૨૨	૧૫	૧૧૫૦	૧૩૨૧	૧૩	૮૯૦	૧૩૨૦	૧૧	૬૬૭
	૨૦૦	૨૬૪૮	૪	૪૯૬	૨૬૪૫	૧૫	૧૧૦૦	૨૬૪૩	૧૧	૫૮૦	૨૬૪૧	૭	૧૩૫
	૩૦૦	૩૯૭૨	૬	૭૪૪	૩૯૬૮	૧૫	૧૦૫૧	૩૯૬૫	૯	૨૭૦	૩૯૬૨	૨	૮૦૨
	૪૦૦	૫૨૯૬	૮	૯૯૩	૫૨૯૧	૧૫	૧૦૦૧	૫૨૮૭	૬	૧૧૬૦	૫૨૮૨	૧૪	૨૭૦
	૫૦૦	૬૬૨૦	૧૧	૦૪૧	૬૬૧૪	૧૫	૯૫૧	૬૬૦૯	૪	૮૫૦	૬૬૦૩	૯	૯૩૭
	૧૦૦૦	૧૩૨૪૧	૬	૦૮૨	૧૩૨૨૯	૧૫	૭૦૩	૧૩૨૧૮	૯	૫૦૦	૧૩૨૦૭	૩	૬૭૫
	૨૦૦૦	૨૬૪ ૨	૧૨	૧૬૫	૨૬૪૫૯	૧૫	૨૦૭	૨૬૪૩૭	૨	૧૦૦૩	૨૬૪૧૪	૭	૧૫૧

અગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પૌંડના રૂપીઆ) શિ ૧-૬)≈ થી શિ ૧-૬)≈ાાા આના સુધી

રકમ	૧-૬ ૩/૧૬ (૧-૬)≈)			૧-૬ ૧૩/૬૪ (૧-૬)≈ા)			૧-૬ ૭/૩૨ (૧-૬)≈ાા)			૧-૬ ૧૫/૬૪ (૧-૬)≈ાાા)		
	રૂા	આ	પૈ	રૂા	આ,	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ,
પેન્સ ૧	૦	૦	૧૦ ૫૫	૦	૦	૧૦ ૫૪	૦	૦	૧૦ ૫૩	૦	૦	૧૦ ૫૨
૨	૦	૧	૯ ૧૧	૦	૧	૯ ૦૯	૦	૧	૯ ૦૭	૦	૧	૯ ૦૫
૩	૦	૨	૭ ૬૭	૦	૨	૭ ૬૪	૦	૨	૭ ૬૧	૦	૨	૭.૫૮
૫	૦	૪	૪ ૭૮	૦	૪	૪ ૭૩	૦	૪	૪ ૬૯	૦	૪	૪ ૬૪
૬	૦	૫	૩ ૩૪	૦	૫	૩ ૨૮	૦	૫	૩ ૨૩	૦	૫	૩ ૧૭
શિ ૧	૦	૧૦	૬ ૬૮	૦	૧૦	૬ ૫૭	૦	૧૦	૬ ૪૬	૦	૧૦	૬ ૩૫
૨	૧	૫	૧ ૩૬	૧	૫	૧ ૧૪	૧	૫	૦ ૯૨	૧	૫	૦ ૭૧
૩	૧	૧૫	૮ ૦૪	૧	૧૫	૭ ૭૧	૧	૧૫	૭ ૩૮	૧	૧૫	૭ ૦૬
૪	૨	૧૦	૨ ૭૨	૨	૧૦	૨ ૨૮	૨	૧૦	૧ ૮૫	૨	૧૦	૧ ૪૧
૫	૩	૪	૯ ૪૦	૩	૪	૮ ૮૫	૩	૪	૮ ૩૧	૩	૪	૭ ૭૭
૬	૩	૧૫	૪ ૦૮	૩	૧૫	૩ ૪૩	૩	૧૫	૨ ૭૭	૩	૧૫	૨ ૧૨
૭	૪	૯	૧૦ ૭૬	૪	૯	૧૦ ૦૦	૪	૯	૯ ૨૪	૪	૯	૮ ૪૮
૮	૫	૪	૫ ૪૪	૫	૪	૪ ૫૭	૫	૪	૩ ૭૦	૫	૪	૨.૮૩
૯	૫	૧૫	૦ ૧૨	૫	૧૪	૧૧ ૧૪	૫	૧૪	૧૦ ૧૬	૫	૧૪	૯ ૧૯
૧૦	૬	૯	૬ ૮૦	૬	૯	૫ ૭૧	૬	૯	૪ ૬૩	૬	૯	૩ ૫૪
૧૯	૧૨	૮	૬ ૯૨	૧૨	૮	૪ ૮૫	૧૨	૮	૨ ૭૯	૧૨	૭	૦ ૭૩
પૌંડ ૧	૧૩	૩	૧ ૬૦	૧૩	૨	૧૧ ૪૩	૧૩	૨	૯ ૨૬	૧૩	૨	૭.૦૯
૨	૨૬	૬	૩ ૨૧	૨૬	૫	૧૦ ૮૬	૨૬	૫	૬ ૫૨	૨૬	૫	૨ ૧૯
૩	૩૯	૯	૪ ૮૨	૩૯	૮	૧૦ ૩૦	૩૯	૮	૩ ૭૮	૩૯	૭	૯ ૨૮
૪	૫૨	૧૨	૬ ૪૩	૫૨	૧૧	૯ ૭૩	૫૨	૧૧	૧ ૦૪	૫૨	૧૦	૪ ૩૮
૫	૬૫	૧૫	૮ ૦૪	૬૫	૧૪	૯ ૧૬	૬૫	૧૩	૧૦ ૩૧	૬૫	૧૨	૧૧ ૪૭
૬	૭૯	૨	૯ ૬૪	૭૯	૧	૮ ૬૦	૭૯	૦	૭ ૫૭	૭૮	૧૫	૬ ૫૭
૭	૯૨	૫	૧૧ ૨૫	૯૨	૪	૮ ૦૩	૯૨	૩	૪ ૮૩	૯૨	૨	૧ ૬૬
૮	૧૦૫	૯	૦ ૮૬	૧૦૫	૭	૭ ૪૬	૧૦૫	૬	૨ ૦૯	૧૦૫	૪	૮ ૭૬
૯	૧૧૮	૧૨	૨ ૪૭	૧૧૮	૧૦	૬ ૯૦	૧૧૮	૮	૧૧ ૩૬	૧૧૮	૭	૩ ૮૫
૧૦	૧૩૧	૧૫	૪ ૦૮	૧૩૧	૧૩	૬ ૩૩	૧૩૧	૧૧	૮ ૬૨	૧૩૧	૯	૧૦ ૮૫
૨૦	૨૬૩	૧૪	૮ ૧૬	૨૬૩	૧૧	૦ ૬૬	૨૬૩	૭	૫ ૨૪	૨૬૩	૩	૯ ૯૦
૩૦	૩૯૫	૧૪	૦ ૨૪	૩૯૫	૮	૭ ૦૦	૩૯૫	૩	૧ ૮૬	૩૯૪	૧૩	૮ ૮૧
૪૦	૫૨૭	૧૩	૪ ૩૨	૫૨૭	૬	૧ ૩૩	૫૨૬	૧૪	૧૦.૪૯	૫૨૬	૭	૭ ૮૦
૫૦	૬૫૯	૧૨	૮ ૪૧	૬૫૯	૩	૭ ૬૭	૬૫૮	૧૦	૭ ૧૨	૬૫૮	૧	૬ ૭૫
૬૦	૭૯૧	૧૨	૦ ૪૯	૭૯૧	૧	૨ ૦૦	૭૯૦	૬	૩ ૭૪	૭૮૯	૧૧	૫ ૭૦
૭૦	૯૨૩	૧૧	૪ ૫૭	૯૨૨	૧૪	૮ ૩૪	૯૨૨	૨	૦.૩૭	૯૨૧	૫	૪ ૬૫
૮૦	૧૦૫૫	૧૦	૮ ૬૫	૧૦૫૪	૧૨	૨.૬૭	૧૦૫૩	૧૩	૮ ૯૯	૧૦૫૨	૧૧	૩ ૬૦
૯૦	૧૧૮૭	૧૦	૦ ૭૪	૧૧૮૬	૯	૯ ૦૧	૧૧૮૫	૯	૫ ૬૧	૧૧૮૪	૯	૨ ૫૬
૧૦૦	૧૩૧૯	૯	૪ ૮૨	૧૩૧૮	૭	૩ ૩૪	૧૩૧૭	૫	૨ ૨૪	૧૩૧૬	૩	૧ ૫૧
૨૦૦	૨૬૩૯	૨	૯ ૬૪	૨૬૩૬	૧૪	૬ ૬૯	૨૬૩૪	૧૦	૪ ૪૮	૨૬૩૨	૬	૩ ૦૨
૩૦૦	૩૯૫૮	૧૨	૨ ૪૭	૩૯૫૫	૫	૧૦ ૦૪	૩૯૫૧	૧૫	૬ ૭૩	૩૯૪૮	૯	૪ ૫૩
૪૦૦	૫૨૭૮	૫	૭ ૨૯	૫૨૭૩	૧૨	૧ ૩૯	૫૨૬૯	૪	૮ ૯૭	૫૨૬૪	૧૨	૬ ૦૪
૫૦૦	૬૫૯૭	૧૫	૦ ૧૨	૬૫૯૨	૪	૪ ૭૩	૬૫૮૬	૯	૧૧ ૨૧	૬૫૮૦	૧૫	૭ ૫૫
૧૦૦૦	૧૩૧૯૫	૧૪	૦ ૨૪	૧૩૧૮૪	૮	૯ ૪૭	૧૩૧૭૩	૩	૧૦ ૪૩	૧૩૧૬૧	૧૫	૩ ૧૧
૨૦૦૦	૨૬૩૯૧	૧૨	૦ ૪૯	૨૬૩૬૯	૧	૬ ૯૫	૨૬૩૪૬	૭	૮ ૮૭	૨૬૩૨૩	૧૫	૬.૨૩

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પોંડના રૂપીઆ) શિ ૧-૬।-૦ થી શિ ૧-૬।-૦।।। આના સુધી

ર મ	૧-૬$\frac{1}{4}$ (૧-૬।)			૧-૬$\frac{17}{64}$ (૧-૬।-૦।)			૧-૬$\frac{9}{32}$ (૧-૬।-૦।।)			૧-૬$\frac{19}{64}$ (૧-૬।-૦।।।)		
	રૂ	આ	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ,	રૂ,	આ	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ,
પેન્સ ૧	૦	૦	૧૦ ૫૨	૦	૦	૧૦ ૫૧	૦	૦	૧૦.૫૦	૦	૦	૧૦ ૪૯
૨	૦	૧	૯ ૦૪	૦	૧	૯ ૦૨	૦	૧	૯ ૦૦	૦	૧	૮ ૯૮
૩	૦	૨	૭ ૫૬	૦	૨	૧૦.૧૩	૦	૨	૭ ૫૦	૦	૨	૭ ૪૮
૫	૦	૪	૮ ૬૦	૦	૪	૪ ૫૫	૦	૪	૪ ૫૧	૦	૪	૪ ૪૬
૬	૦	૫	૩ ૧૨	૦	૫	૩ ૦૬	૦	૫	૩ ૦૧	૦	૫	૨ ૯૬
શિ ૧	૦	૧૦	૬ ૨૪	૦	૧૦	૬ ૧૩	૦	૧૦	૬ ૦૩	૦	૧૦	૫ ૯૨
૨	૧	૫	૦ ૪૯	૧	૫	૦ ૨૭	૧	૫	૦ ૦૬	૧	૪	૧૧ ૮૪
૩	૧	૧૫	૬ ૭૪	૧	૧૫	૬ ૪૧	૧	૧૫	૬ ૦૯	૧	૧૫	૫ ૭૬
૪	૨	૧૦	૦ ૯૮	૨	૧૦	૦ ૫૫	૨	૧૦	૦ ૧૨	૨	૯	૧૧ ૬૯
૫	૩	૪	૭ ૨૩	૩	૪	૬ ૬૯	૩	૪	૬ ૧૫	૩	૪	૫ ૬૧
૬	૩	૧૫	૧ ૪૮	૩	૧૫	૦ ૮૩	૩	૧૫	૦ ૧૮	૩	૧૪	૧૧ ૫૩
૭	૪	૯	૭ ૭૨	૪	૯	૬ ૯૭	૪	૯	૬ ૨૧	૪	૯	૫ ૪૬
૮	૫	૪	૧ ૯૭	૫	૪	૧ ૧૦	૫	૪	૦ ૨૪	૫	૩	૧૧ ૩૮
૯	૫	૧૪	૮ ૨૨	૫	૧૪	૭ ૨૪	૫	૧૪	૬ ૨૭	૫	૧૪	૫ ૩૦
૧૦	૬	૯	૨ ૪૬	૬	૯	૧ ૩૮	૬	૯	૦ ૩૦	૬	૮	૧૧ ૨૩
૧૯	૧૨	૭	૧૦ ૬૭	૧૨	૭	૮ ૬૨	૧૨	૭	૬ ૫૭	૧૨	૭	૪ ૫૩
પૌંડ ૧	૧૩	૨	૪ ૯૩	૧૩	૨	૨ ૭૭	૧૩	૨	૦ ૬૧	૧૩	૧	૧૦ ૪૬
૨	૨૬	૪	૯ ૮૬	૨૬	૪	૫ ૫૪	૨૬	૪	૧ ૨૩	૨૬	૩	૮ ૯૨
૩	૩૯	૭	૨ ૭૯	૩૯	૬	૮ ૩૧	૩૯	૬	૧ ૮૪	૩૯	૫	૭ ૩૮
૪	૫૨	૯	૭ ૭૨	૫૨	૮	૧૧ ૦૮	૫૨	૮	૨ ૪૬	૫૨	૭	૫ ૮૫
૫	૬૫	૧૨	૦ ૬૫	૬૫	૧૧	૧ ૮૫	૬૫	૧૦	૩ ૦૭	૬૫	૯	૪ ૩૧
૬	૭૮	૧૪	૫ ૫૮	૭૮	૧૩	૪ ૬૨	૭૮	૧૨	૩ ૬૯	૭૮	૧૧	૨ ૭૭
૭	૯૨	૦	૧૦ ૫૨	૯૧	૧૫	૭ ૪૦	૯૧	૧૪	૪ ૩૦	૯૧	૧૩	૧ ૨૩
૮	૧૦૫	૩	૩ ૪૫	૧૦૫	૧	૧૦ ૧૭	૧૦૫	૦	૪ ૯૨	૧૦૪	૧૪	૧૧ ૭૦
૯	૧૧૮	૫	૮ ૩૮	૧૧૮	૪	૦ ૯૪	૧૧૮	૨	૫ ૫૩	૧૧૮	૦	૧૦ ૧૬
૧૦	૧૩૧	૮	૧ ૩૧	૧૩૧	૬	૩ ૭૧	૧૩૧	૪	૬ ૧૫	૧૩૧	૨	૮ ૬૨
૨૦	૨૬૩	૦	૨ ૬૩	૨૬૨	૧૨	૭ ૪૩	૨૬૨	૯	૦ ૩૦	૨૬૨	૫	૫ ૨૫
૩૦	૩૯૪	૮	૩ ૯૪	૩૯૪	૨	૧૧ ૧૪	૩૯૩	૧૩	૬ ૪૬	૩૯૩	૮	૧ ૮૮
૪૦	૫૨૬	૦	૫ ૨૬	૫૨૫	૯	૨ ૮૬	૫૨૫	૨	૦ ૬૧	૫૨૪	૧૦	૧૦ ૫૧
૫૦	૬૫૭	૮	૬ ૫૭	૬૫૬	૧૫	૬ ૫૭	૬૫૬	૬	૬ ૭૬	૬૫૫	૧૩	૭ ૧૪
૬૦	૭૮૯	૦	૭ ૮૯	૭૮૮	૫	૧૦ ૨૯	૭૮૭	૧૧	૦ ૯૨	૭૮૭	૦	૩ ૭૭
૭૦	૯૨૦	૮	૯ ૨૦	૯૧૯	૧૨	૨ ૦૧	૯૧૮	૧૫	૭ ૦૭	૯૧૮	૩	૦ ૩૯
૮૦	૧૦૫૨	૦	૧૦ ૫૨	૧૦૫૧	૨	૫ ૭૨	૧૦૫૦	૪	૧ ૨૩	૧૦૪૯	૫	૯ ૦૨
૯૦	૧૧૮૩	૮	૧૧ ૮૩	૧૧૮૨	૮	[illegible] ૪૪	૧૧૮૧	૮	૭ ૩૮	૧૧૮૦	૮	[illegible] ૬૫
૧૦૦	૧૩૧૫	૧	૧ ૧૫	૧૩૧૩	૧૫	૧ ૧૫	૧૩૧૨	૧૩	૧ ૫૩	૧૩૧૧	૧૧	૨ ૨૮
૨૦૦	૨૬૩૦	૨	૨ ૦	૨૬૨૭	૧૪	૨ ૩૧	૨૬૨૫	૧૦	૩ ૦૭	૨૬૨૩	૬	૪ ૫૭
૩૦૦	૩૯૪૫	૩	૩ ૪૧	૩૯૪૧	૧૩	૩ ૪૭	૩૯૩૮	૭	૪ ૬૧	૩૯૩૫	૧	૬ ૮૫
૪૦૦	૫૨૬૦	૪	૪ ૬૦	૫૨૫૫	૧૨	૪ ૬૩	૫૨૫૧	૪	૬ ૧૫	૫૨૪૬	૧૨	૯ ૧૪
૫૦૦	૬૫૭૫	૫	૫ ૭૫	૬૫૬૯	૧૧	૫ ૭૯	૬૫૬૪	૧	૭ ૬૯	૬૫૫૮	૭	૧૧ ૪૨
૧૦૦૦	૧૩૧૫૦	૧૦	૧૧ ૫૦	૧૩૧૩૮	૬	૧૧ ૫૯	૧૩૧૨૮	૩	૩ ૩૮	૧૩૧૧૬	૧૫	૧૦ ૮૫
૨૦૦૦	૨૬૩૦૧	૫	૧૧ ૦૧	૨૬૨૭૮	૧૩	૧૧ ૧૯	૨૬૨૫૬	૬	૬ ૭૬	૨૬૨૩૩	૧૫	૯ ૭૦

અંગ્રેજી હુંડોના હિસાબ (પૌડના રૂપીઆ) શિ ૧-૬।~ થી શિ ૧-૬।~।॥ આના સુધી

રકમ	૧-૬ ૫/૧૬ (૧-૬।~)			૧-૬ ૨૧/૬૪ (૧-૬।~।)			૧-૬ ૧૧/૩૨ (૧-૬।~॥)			૧-૬ ૨૩/૬૪ (૧-૬।~।॥)		
	રૂ,	આ	પૈ,	રૂ	આ,	પૈ,	રૂ	આ,	પૈ,	રૂ,	આ	પૈ,
પેન્સ ૧	૦	૦	૧૦ ૪૮	૦	૦	૧૦ ૪૭	૦	૦	૧૦ ૪૬	૦	૦	૧૦ ૪૫
૨	૦	૧	૮ ૯૬	૦	૧	૮ ૯૫	૦	૧	૮ ૯૩	૦	૧	૮ ૯૧
૩	૦	૨	૭ ૪૫	૦	૨	૭ ૪૨	૦	૨	૭ ૪૦	૦	૨	૭ ૩૭
૫	૦	૪	૪ ૪૨	૦	૪	૪ ૩૭	૦	૪	૪ ૩૩	૦	૪	૪ ૨૮
૬	૦	૫	૨ ૯૦	૦	૫	૨ ૮૫	૦	૫	૨ ૮૦	૦	૫	૨ ૭૪
શિ ૧	૦	૧૦	૫ ૮૧	૦	૧૦	૫ ૭૦	૦	૧૦	૫ ૬૦	૦	૧૦	૫ ૪૯
૨	૧	૪	૧૧ ૬૩	૧	૪	૧૧ ૪૧	૧	૪	૧૧ ૨૦	૧	૪	૧૦ ૯૮
૩	૧	૧૫	૫ ૪૪	૧	૧૫	૫ ૧૨	૧	૧૫	૪ ૮૦	૧	૧૫	૪ ૪૮
૪	૨	૯	૧૧ ૨૬	૨	૯	૧૦ ૮૩	૨	૯	૧૦ ૪૦	૨	૯	૯ ૯૭
૫	૩	૪	૫ ૦૭	૩	૪	૪ ૫૪	૩	૪	૪ ૦૦	૩	૪	૩ ૪૭
૬	૩	૧૪	૧૦ ૮૯	૩	૧૪	૧૦ ૨૫	૩	૧૪	૯ ૬૦	૩	૧૪	૮ ૯૬
૭	૪	૯	૪ ૭૧	૪	૯	૩ ૯૫	૪	૯	૩ ૨૧	૪	૯	૨ ૪૬
૮	૫	૩	૧૦ ૫૨	૫	૩	૯ ૬૬	૫	૩	૮ ૮૧	૫	૩	૭ ૯૫
૯	૫	૧૪	૪ ૩૪	૫	૧૪	૩ ૩૭	૫	૧૪	૨ ૪૧	૫	૧૪	૧ ૪૫
૧૦	૬	૮	૧૦ ૧૫	૬	૮	૯ ૦૮	૬	૮	૮ ૦૧	૬	૮	૬ ૯૪
૧૯	૧૨	૭	૨ ૪૯	૧૨	૭	૦ ૪૫	૧૨	૬	૧૦ ૪૨	૧૨	૬	૮ ૩૯
પૌડ ૧	૧૩	૧	૮ ૩૧	૧૩	૧	૬ ૧૬	૧૩	૧	૪ ૦૨	૧૩	૧	૧ ૮૮
૨	૨૬	૩	૪ ૬૨	૨૬	૩	૦ ૩૩	૨૬	૨	૮ ૦૫	૨૬	૨	૩ ૭૭
૩	૩૯	૫	૦ ૯૪	૩૯	૪	૬ ૧૦	૩૯	૪	૦ ૦૮	૩૯	૩	૫ ૬૬
૪	૫૨	૬	૯ ૨૫	૫૨	૬	૦ ૬૭	૫૨	૫	૪ ૧૦	૫૨	૪	૭ ૫૫
૫	૬૫	૮	૫ ૫૬	૬૫	૭	૬ ૮૮	૬૫	૬	૮ ૧૩	૬૫	૫	૯ ૪૪
૬	૭૮	૧૦	૧ ૮૮	૭૮	૯	૧ ૦૧	૭૮	૮	૦ ૧૬	૭૮	૬	૧૧ ૩૩
૭	૯૧	૧૧	૧૦ ૧૯	૯૧	૧૦	૭ ૧૮	૯૧	૯	૪ ૧૯	૯૧	૮	૧ ૨૨
૮	૧૦૪	૧૩	૬ ૫૧	૧૦૪	૧૨	૧ ૩૫	૧૦૪	૧૦	૮ ૮૧	૧૦૪	૯	૩ ૧૧
૯	૧૧૭	૧૫	૨ ૮૨	૧૧૭	૧૩	૭ ૫૧	૧૧૭	૧૨	૦ ૨૪	૧૧૭	૧૦	૫ ૦૦
૧૦	૧૩૧	૦	૧૧ ૧૩	૧૩૦	૧૫	૧ ૬૮	૧૩૦	૧૩	૪ ૨૭	૧૩૦	૧૧	૬ ૮૯
૨૦	૨૬૨	૧	૧૦ ૨૭	૨૬૧	૧૪	૩ ૩૭	૨૬૧	૧૦	૮ ૫૪	૨૬૧	૭	૧ ૭૮
૩૦	૩૯૩	૨	૯ ૪૧	૩૯૨	૧૩	૫ ૦૬	૩૯૨	૮	૦ ૮૧	૩૯૨	૨	૮ ૬૮
૪૦	૫૨૪	૩	૮ ૫૫	૫૨૩	૧૨	૬ ૭૫	૫૨૩	૫	૫ ૦૯	૫૨૨	૧૪	૩ ૫૭
૫૦	૬૫૫	૪	૭ ૬૯	૬૫૪	૧૧	૮ ૪૩	૬૫૪	૨	૯ ૩૬	૬૫૩	૯	૧૦ ૪૬
૬૦	૭૮૬	૫	૬ ૮૩	૭૮૫	૧૦	૧૦ ૧૨	૭૮૫	૦	૧ ૬૩	૭૮૪	૫	૫ ૩૬
૭૦	૯૧૭	૬	૫ ૯૭	૯૧૬	૯	૧૧ ૮૧	૯૧૫	૧૩	૫ ૯૦	૯૧૫	૧	૦ ૨૫
૮૦	૧૦૪૮	૭	૫ ૧૧	૧૦૪૭	૯	૧ ૫૦	૧૦૪૬	૧૦	૧૦ ૧૮	૧૦૪૫	૧૨	૭ ૧૪
૯૦	૧૧૭૯	૮	૪ ૨૧	૧૧૭૮	૮	૩ ૧૯	૧૧૭૭	૮	૨ ૪૫	૧૧૭૬	૮	૨ ૦૪
૧૦૦	૧૩૧૦	૯	૩ ૩૯	૧૩૦૯	૭	૪ ૮૭	૧૩૦૮	૫	૬ ૭૨	૧૩૦૭	૩	૮ ૯૩
૨૦૦	૨૬૨૧	૨	૬ ૭૯	૨૬૧૮	૧૪	૯ ૭૫	૨૬૧૬	૧૧	૧ ૪૫	૨૬૧૪	૭	૫ ૮૭
૩૦૦	૩૯૩૧	૧૧	૧૦ ૧૯	૩૯૨૮	૬	૨ ૬૩	૩૯૨૫	૦	૮ ૧૭	૩૯૨૧	૧૧	૨ ૮૦
૪૦૦	૫૨૪૨	૫	૧ ૫૯	૫૨૩૭	૧૩	૭ ૫૧	૫૨૩૩	૬	૨ ૯૦	૫૨૨૮	૧૪	૧૧ ૭૪
૫૦૦	૬૫૫૨	૧૪	૪ ૯૯	૬૫૪૭	૫	૦ ૩૯	૬૫૪૧	૧૧	૯ ૬૨	૬૫૩૬	૨	૮ ૬૮
૧૦૦૦	૧૩૧૦૫	૧૨	૯ ૯૯	૧૩૦૯૪	૧૦	૦ ૭૮	૧૩૦૮૩	૭	૯ ૨૫	૧૩૦૭૨	૫	૫ ૩૬
૨૦૦૦	૨૬૨૧૧	૯	૭ ૯૮	૨૬૧૮૯	૪	૧ ૫૯	૨૬૧૬૬	૧૫	૨ ૫૧	૨૬૧૪૪	૧૦	૧૦,૭૨

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પૌંડના રૂપીઆ) શિ ૧-૬ા≈ થી શિ ૧-૬ા≈ાા આના સુધી

રકમ		૧-૬ ૩/૮ (૧-૬ા≈)			૧-૬ ૨૫/૬૪ (૧-૬ા≈ા)			૧-૬ ૧૩/૩૨ (૧-૬ા≈ાા)			૧-૬ ૨૭/૬૪ (૧-૬ા≈ાાા)		
		રૂ.	આ.	પૈ.	રૂ.	આ.	પ.	રૂ.	આ.	પૈ.	રૂ.	આ.	પૈ.
પેન્સ	૧	૦	૦	૧૦ ૪૪	૦	૦	૧૦ ૪૪	૦	૦	૧૦ ૪૩	૦	૦	૧૦ ૪૨
	૨	૦	૧	૮ ૮૯	૦	૧	૮ ૮૮	૦	૧	૮ ૮૬	૦	૧	૮ ૮૪
	૩	૦	૨	૭ ૩૪	૦	૨	૭ ૩૨	૦	૨	૭ ૨૯	૦	૨	૭ ૨૬
	૫	૦	૪	૪.૨૪	૦	૪	૪ ૨૦	૦	૪	૪ ૧૫	૦	૪	૪ ૧૧
	૬	૦	૫	૨ ૬૯	૦	૫	૨ ૬૪	૦	૫	૨ ૫૮	૦	૫	૨ ૨૩
શિ	૧	૦	૧૦	૫ ૩૮	૦	૧૦	૫ ૨૮	૦	૧૦	૫ ૧૭	૦	૧૦	૫ ૦૬
	૨	૧	૪	૧૦ ૭૭	૧	૪	૧૦ ૫૬	૧	૪	૧૦ ૩૪	૧	૪	૧૦ ૧૩
	[illegible]	૧	૧૫	૪ ૧૬	૧	૧૫	૩ ૮૪	૧	૧૫	૩ ૫૨	૧	૧૫	૩ ૨૦
	૪	૨	૯	૯ ૫૫	૨	૯	૯ ૧૨	૨	૯	૮ ૬૯	૨	૯	૮ ૨૭
	૫	૩	૪	૨ ૯૩	૩	૪	૨ ૪૦	૩	૪	૧ ૮૭	૩	૪	૧ ૩૪
	૬	૩	૧૪	૮ ૩૨	૩	૧૪	૭ ૬૮	૩	૧૪	૭ ૦૪	૩	૧૪	૬ ૪૧
	૭	૪	૮	૧ ૭૧	૪	૯	૦ ૯૬	૪	૯	૦ ૨૨	૪	૮	૧૧ ૪૮
	૮	૫	૩	૭ ૧૦	૫	૩	૬ ૨૫	૫	૩	૫ ૩૯	૫	૩	૪ ૫૫
	૯	૫	૧૪	૦ ૪૯	૫	૧૩	૧૧ ૫૩	૫	૧૩	૧૦ ૫૭	૫	૧૩	૯ ૬૧
	૧૦	૬	૮	૫ ૫૭	૬	૮	૪ ૮૧	૬	૮	૩ ૭૪	૬	૮	૨ ૬૮
	૧૯	૧૨	૬	૬ ૩૬	૧૨	૬	૪ ૩૪	૧૨	૬	૨ ૩૧	૧૨	૬	૦ ૨૯
પૌંડ	૧	૧૩	૦	૧૧ ૭૫	૧૩	૦	૯ ૬૨	૧૩	૦	૭ ૪૯	૧૩	૦	૫ ૩૭
	૨	૨૬	૧	૧૧ ૫૧	૨૬	૧	૭ ૨૪	૨૬	૧	૨ ૯૯	૨૬	૦	૧૦ ૭૪
	૩	૩૯	૨	૧૧ ૨૬	૩૯	૨	૪ ૮૭	૩૯	૧	૧૦ ૪૯	૩૯	૧	૪ ૧૨
	૪	૫૨	૩	૧૧ ૦૨	૫૨	૩	૨ ૪૯	૫૨	૨	૫ ૯૮	૫૨	૧	૯ ૪૯
	૫	૬૫	૪	૧૦ ૭૭	૬૫	૪	૦.૧૨	૬૫	૩	૧ ૪૮	૬૫	૨	૨ ૮૭
	૬	૭૮	૫	૧૦ ૫૩	૭૮	૪	૯ ૭૪	૭૮	૩	૮ ૯૮	૭૮	૨	૮ ૨૪
	૭	૯૧	૬	૧૦ ૨૮	૯૧	૫	૭ ૩૭	૯૧	૪	૪ ૪૮	૯૧	૩	૧ ૬૧
	૮	૧૦૪	૭	૧૦ ૦૪	૧૦૪	૬	૪ ૯૯	૧૦૪	૪	૧૧ ૯૭	૧૦૪	૩	૬ ૯૯
	૯	૧૧૭	૮	૯ ૭૯	૧૧૭	૭	૨ ૬૨	૧૧૭	૫	૭ ૪૭	૧૧૭	૪	૦ ૩૬
	૧૦	૧૩૦	૯	૯ ૫૫	૧૩૦	૮	૦ ૨૪	૧૩૦	૬	૨ ૯૭	૧૩૦	૪	૫ ૭૪
	૨૦	૨૬૧	૩	૭ ૧૦	૨૬૧	૦	૦ ૪૮	૨૬૦	૧૨	૫ ૯૪	૨૬૦	૮	૧૧ ૪૮
	૩૦	૩૯૧	૧૩	૪ ૬૫	૩૯૧	૮	૦ ૭૩	૩૯૧	૨	૮ ૯૨	૩૯૦	૧૩	૫ ૨૨
	૪૦	૫૨૨	૭	૨ ૨૦	૫૨૨	૦	૦ ૯૭	૫૨૧	૮	૧૧ ૮૯	૫૨૧	૧	૧૦ ૯૬
	૫૦	૬૫૨	૦	૧૧ ૭૫	૬૫૨	૮	૧ ૨૨	૬૫૧	૧૫	૨ ૮૭	૬૫૧	૬	૪ ૭૦
	૬૦	૭૮૩	૧૦	૯ ૩૦	૭૮૩	૦	૧ ૪૬	૭૮૨	૫	૫ ૮૪	૭૮૧	૧૦	૧૦ ૪૪
	૭૦	૯૧૪	૪	૬ ૮૫	૯૧૩	૮	૧ ૭૧	૯૧૨	૧૧	૮ ૮૨	૯૧૧	૧૫	૪ ૧૮
	૮૦	૧૦૪૪	૧૪	૪ ૪૦	૧૦૪૪	૦	૧ ૯૫	૧૦૪૩	૧	૧૧ ૭૯	૧૦૪૨	૩	૯ ૯૨
	૯૦	૧૧૭૫	[illegible]	૧ ૯૫	૧૧૭૪	૮	૨ ૨૦	૧૧૭૩	૮	૨ ૭૬	૧૧૭૨	૮	૩ ૬૬
	૧૦૦	૧૩૦૫	૧	૧૧ ૫૧	૧૩૦૫	૦	૨ ૪૪	૧૩૦૩	૧૪	૫ ૭૪	૧૩૦૨	૧૨	૯ ૪૦
	૨૦૦	૨૬૧૨	૩	૧૧ ૦૨	૨૬૧૦	૦	૪ ૮૯	૨૬૦૭	૧૨	૧૧.૪૯	૨૬૦૫	૯	૬ ૮૦
	૩૦૦	૩૯૧૮	૫	૧૦ ૫૩	૩૯૧૫	૦	૭ ૩૪	૩૯૧૧	૧૧	૫ ૨૩	૩૯૦૮	૬	૪ ૨૧
	૪૦૦	૫૨૨૪	૭	૧૦ ૦૪	૫૨૨૦	૦	૯ ૭૮	૫૨૧૫	૯	૧૦ ૯૮	૫૨૧૧	૩	૧ ૬૧
	૫૦૦	૬૫૩૦	૯	૯ ૫૫	૬૫૨૫	૧	૦ ૨૩	૬૫૧૯	૮	૪ ૭૨	૬૫૧૩	૧૫	૧૧ ૦૨
	૧૦૦૦	૧૩૦૬૧	૩	૭ ૧૦	૧૩૦૫૦	૨	૦ ૪૬	૧૩૦૩૯	૦	૯ ૪૫	૧૩૦૨૭	૧૫	૧૦ ૦૪
	૨૦૦૦	૨૬૧૨૨	૭	૨.૨૦	૨૬૧૦૦	૪	૦ ૯૩	૨૬૦૭૮	૧	૬ ૯૦	૨૬૦૫૫	૧૫	૮ ૦૯

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પૌંડના રૂપીઆ) શિ ૧-૬ા≈ થી ૧-૬ા≈ાા આના સુધી

રકમ	૧-૬$\frac{૭}{૧૬}$ (૧-૬ા≈)			૧-૬$\frac{૨૯}{૬૪}$ (૧-૬ા≈ા)			૧-૬$\frac{૧૫}{૩૨}$ (૧-૬ા≈ાા)			૧-૬$\frac{૩૧}{૬૪}$ (૧-૬ા≈ાાા)		
	રૂ,	આ,	પૈ,	રૂ,	આ	પૈ,	રૂા,	આ,	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ,
પેન્સ ૧	૦	૦	૧૦૪૧	૦	૦	૧૦૪૦	૦	૦	૧૦૩૯	૦	૦	૧૦૩૮
૨	૦	૧	૮૮૨	૦	૧	૮૮૦	૦	૧	૮૭૯	૦	૧	૮૭૭
૩	૦	૨	૭૨૪	૦	૨	૭૨૧	૦	૨	૭૧૮	૦	૨	૭૧૬
૫	૦	૪	૪૦૬	૦	૪	૪૦૨	૦	૪	૩૯૮	૦	૪	૩૯૩
૬	૦	૫	૨૪૮	૦	૫	૨૪૨	૦	૫	૨૩૭	૦	૫	૨૩૨
શિ. ૧	૦	૧૦	૪૯૬	૦	૧૦	૪૮૫	૦	૧૦	૪૭૧	૦	૧૦	૪૬૪
૨	૧	૪	૯૯૨	૧	૪	૯૭૧	૧	૪	૯૫૦	૧	૪	૯૨૯
૩	૧	૧૫	૨૮૮	૧	૧૫	૨૫૭	૧	૧૫	૨૨૫	૧	૧૫	૧૯૩
૪	૨	૯	૭૮૫	૨	૯	૭૪૨	૨	૯	૭૦૦	૨	૯	૬૫૮
૫	૩	૪	૦૮૧	૩	૪	૦૨૮	૩	૩	૧૧૭૫	૩	૩	૧૧૨૨
૬	૩	૧૪	૫૭૭	૩	૧૪	૫૧૪	૩	૧૪	૪૫૦	૩	૧૪	૩૮૭
૭	૪	૮	૧૦૭૮	૪	૮	૯૯૯	૪	૮	૯૨૫	૪	૮	૮૫૨
૮	૫	૩	૩૭૦	૫	૩	૨૮૫	૫	૩	૨૦૧	૫	૩	૧૧૬
૯	૫	૧૩	૮૬૬	૫	૧૩	૭૭૧	૫	૧૩	૬૭૬	૫	૧૩	૫૮૧
૧૦	૬	૮	૧૬૨	૬	૮	૦૫૬	૬	૭	૧૧૫૧	૬	૭	૧૦૪૪
૧૯	૧૨	૫	૧૦૨૮	૧૨	૫	૮૨૭	૧૨	૫	૬૨૭	૧૨	૫	૪૨૬
પૌંડ ૧	૧૩	૦	૩૨૫	૧૩	૦	૧૧૩	૧૨	૧૫	૧૧૦૨	૧૨	૧૫	૮૯૧
૨	૨૬	૦	૬૫૦	૨૬	૦	૨૨૭	૨૫	૧૫	૧૦૦૫	૨૫	૧૫	૫૮૩
૩	૩૯	૦	૯૭૬	૩૯	૦	૩૪૧	૩૮	૧૫	૯૦૭	૩૮	૧૫	૨૭૪
૪	૫૨	૧	૧૦૧	૫૨	૦	૪૫૫	૫૧	૧૫	૮૧૦	૫૧	૧૪	૧૧૬૬
૫	૬૫	૧	૪૨૭	૬૫	૦	૫૬૯	૬૪	૧૫	૭૧૨	૬૪	૧૪	૮૫૮
૬	૭૮	૧	૭૫૨	૭૮	૦	૬૮૨	૭૭	૧૫	૬૧૪	૭૭	૧૪	૫૪૯
૭	૯૧	૧	૧૦૭૭	૯૧	૦	૭૯૬	૯૦	૧૫	૫૧૭	૯૦	૧૪	૨૪૧
૮	૧૦૪	૨	૨૦૩	૧૦૪	૦	૯૧૦	૧૦૩	૧૫	૪૨૦	૧૦૩	૧૩	૧૧૩૩
૯	૧૧૭	૨	૫૨૮	૧૧૭	૦	૧૦૨૪	૧૧૬	૧૫	૩૨૨	૧૧૬	૧૩	૮૨૪
૧૦	૧૩૦	૨	૮૫૪	૧૩૦	૦	૧૧૩૮	૧૨૯	૧૫	૨૨૫	૧૨૯	૧૩	૫૧૬
૨૦	૨૬૦	૫	૫૦૮	૨૬૦	૧	૧૦૭૬	૨૫૯	૧૪	૪૫૦	૨૫૯	૧૦	૧૦૩૨
૩૦	૩૯૦	૮	૧૬૨	૩૯૦	૨	૧૦૧૪	૩૮૯	૧૩	૬૭૬	૩૮૯	૮	૩૪૮
૪૦	૫૨૦	૧૦	૧૦૧૬	૫૨૦	૩	૯૫૨	૫૧૯	૧૨	૯૦૧	૫૧૯	૫	૮૬૪
૫૦	૬૫૦	૧૩	૬૭૧	૬૫૦	૪	૮૯૦	૬૪૯	૧૧	૧૧૨૬	૬૪૯	૩	૧૮૧
૬૦	૭૮૧	૦	૩૨૫	૭૮૦	૫	૮૨૮	૭૭૯	૧૧	૧૫૨	૭૭૯	૦	૬૯૭
૭૦	૯૧૧	૨	૧૧૭૯	૯૧૦	૬	૭૬૬	૯૦૯	૧૦	૩૭૭	૯૦૮	૧૪	૦૧૪
૮૦	૧૦૪૧	૫	૮૩૩	૧૦૪૦	૭	૭૦૪	૧૦૩૯	૯	૬૦૩	૧૦૩૮	૧૧	૫૩૦
૯૦	૧૧૭૧	૮	૪૮૮	૧૧૭૦	૮	૬૪૨	૧૧૬૯	૮	૮૨૮	૧૧૬૮	૮	૧૦૪૬
૧૦૦	૧૩૦૧	૧૧	૧૮૨	૧૩૦૦	૯	૫૮૦	૧૨૯૯	૭	૧૦૫૩	૧૨૯૮	૬	૩૬૩
૨૦૦	૨૬૦૩	૬	૨૮૪	૨૬૦૧	૨	૧૧૬૦	૨૫૯૮	૧૪	૯૦૭	૨૫૯૬	૧૨	૭૨૬
૩૦૦	૩૯૦૫	૧	૪૪૭	૩૯૦૧	૧૨	૫૪૦	૩૮૯૮	૭	૭૬૧	૩૮૯૫	૨	૧૦૮૯
૪૦૦	૫૨૦૬	૧૨	૫૨૮	૫૨૦૨	૫	૧૧૨૦	૫૧૯૭	૧૫	૬૧૫	૫૧૯૩	૯	૨૫૨
૫૦૦	૬૫૦૮	૭	૭૧૧	૬૫૦૨	૧૫	૫૦૦	૬૪૯૭	૭	૪૬૯	૬૪૯૧	૧૫	૬૧૫
૧૦૦૦	૧૩૦૧૬	૧૫	૨૨૩	૧૩૦૦૫	૧૪	૧૦૦૧	૧૨૯૯૪	૧૪	૯૩૮	૧૨૯૮૩	૧૫	૦૩૧
૨૦૦૦	૨૬૦૩૩	૧૪	૪૪૭	૨૬૦૧૧	૧૩	૮૦૩	૨૫૯૮૯	૧૩	૬૭૬	૨૫૯૬૭	૧૪	૦૬૨

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પાઉનાં રૂપીઆ) શિ. ૧-૬॥-૦ પૈ થી શિ ૧-૬॥-૦॥। આના સુધી.

રકમ	૧-૬½ (૧- ॥-૦)			૧-૬૩૩/૬૪ (૧ ૬॥-૦।)			૧-૬૧૭/૩૨ (૧-૬॥-૦॥)			૧-૬૩૫/૬૪ (૧-૬॥-૦॥।)		
	રૂ	આ,	પ,	રૂ,	આ,	પૈ,	રૂા,	આ,	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ,
પેન્સ ૧	૦	૦	૧૦ ૩૭	૦	૦	૧૦ ૩૬	૦	૦	૧૦ ૩૬	૦	૦	૧૦ ૩૫
૨	૦	૧	૮ ૭૫	૦	૧	૮ ૭૩	૦	૧	૮.૭૨	૦	૧	૮ ૭૦
૩	૦	૨	૭ ૧૩	૦	૨	૭ ૧૦	૦	૨	૭.૦૮	૦	૨	૭ ૦૫
૫	૦	૪	૩ ૮૮	૦	૪	૩ ૮૪	૦	૪	૩ ૮૦	૦	૪	૩ ૭૬
૬	૦	૫	૨ ૨૭	૦	૫	૨ ૨૧	૦	૫	૨ ૧૬	૦	૫	૨ ૧૧
શિ ૧	૦	૧૦	૪ ૫૪	૦	૧૦	૪ ૪૩	૦	૧૦	૪ ૩૩	૦	૧૦	૪ ૨૨
૨	૧	૪	૯.૦૮	૧	૪	૮ ૮૭	૧	૪	૮ ૬૬	૧	૪	૮ ૪૫
૩	૧	૧૫	૧ ૬૨	૧	૧૫	૧ ૩૦	૧	૧૫	૦ ૯૯	૧	૧૫	૦ ૬૭
૪	૨	૯	૬ ૧૬	૨	૯	૫ ૭૪	૨	૯	૫ ૩૨	૨	૯	૪ ૯૦
૫	૩	૩	૧૦ ૭૦	૩	૩	૧૦ ૧૭	૩	૩	૯ ૬૫	૩	૩	૯ ૧૨
૬	૩	૧૪	૩ ૨૪	૩	૧૪	૨ ૬૧	૩	૧૪	૧ ૯૮	૩	૧૪	૧ ૩૫
૭	૪	૮	૭ ૭૮	૪	૮	૭ ૦૪	૪	૮	૬ ૩૧	૪	૮	૫ ૫૮
૮	૫	૩	૦ ૩૨	૫	૨	૧૧ ૪૮	૫	૨	૧૦ ૬૪	૫	૨	૯ ૮૦
૯	૫	૧૩	૪ ૮૬	૫	૧૩	૩ ૯૧	૫	૧૩	૨ ૯૭	૫	૧૩	૨.૦૩
૧૦	૬	૭	૯.૪૦	૬	૭	૮ ૩૪	૬	૭	૭ ૩૦	૬	૭	૬ ૨૫
૧૯	૧૨	૫	૨ ૨૬	૧૨	૫	૦ ૨	૧૨	૪	૧૦ ૨૭	૧૨	૪	૮.૨૮
પૌંડ ૧	૧૨	૧૫	૬ ૮૧	૧૨	૧૫	૪ ૭૦	૧૨	૧૫	૨ ૬૧	૧૨	૧૫	૦ ૫૧
૨	૨૫	૧૫	૧ ૬૨	૨૫	૧૪	૯ ૪૧	૨૫	૧૪	૫ ૨૨	૨૫	૧૪	૧ ૦૩
૩	૩૮	૧૪	૮ ૪૩	૩૮	૧૪	૨ ૧૧	૩૮	૧૩	૭ ૮૩	૩૮	૧૩	૧ ૫૪
૪	૫૧	૧૪	૩ ૨૪	૫૧	૧૩	૬ ૮૩	૫૧	૧૨	૧૦ ૪૪	૫૧	૧૨	૨ ૦૬
૫	૬૪	૧૩	૧૦ ૦૫	૬૪	૧૨	૧૧ ૫૪	૬૪	૧૨	૧ ૦૫	૬૪	૧૧	૨ ૫૭
૬	૭૭	૧૩	૪ ૮૬	૭૭	૧૨	૪ ૨૫	૭૭	૧૧	૩ ૬૬	૭૭	૧૦	૩ ૦૯
૭	૯૦	૧૨	૧૧ ૬૭	૯૦	૧૧	૮ ૯૬	૯૦	૧૦	૬ ૨૭	૯૦	૯	૩ ૬૦
૮	૧૦૩	૧૨	૬ ૪૮	૧૦૨	૧૧	૧ ૬૭	૧૦૩	૯	૮ ૮૮	૧૦૩	૮	૪ ૧૨
૯	૧૧૬	૧૨	૧ [illegible]	૧૧૬	૧૦	૬ ૩૭	૧૧૬	૮	૧૧ ૪૯	૧૧૬	૭	૪ ૬
૧૦	૧૨૮	૧૧	૮ ૧૦	૧૨૯	૯	૧૧ ૦૮	૧૨૯	૮	૨ ૧૦	૧૨૯	૬	૫ ૧૫
૨૦	૨૫૯	૭	૪ ૨૧	૨૫૯	૩	૧૦ ૧૭	૨૫૯	૦	૪ ૨૦	૨૫૮	૧૨	૧૦ ૩૧
૩૦	૩૮૯	૩	૦ ૩૨	૩૮૮	૧૩	૯ ૨૬	૩૮૮	૮	૬ ૩૧	૩૮૮	૩	૩ ૪૬
૪૦	૫૧૮	૧૪	૮ ૪૩	૫૧૮	૭	૮ ૩૪	૫૧૮	૦	૮ ૪૧	૫૧૭	૯	૮ ૬૨
૫૦	૬૪૮	૧૦	૪ ૫૪	૬૪૮	૧	૭ ૪૪	૬૪૭	૮	૧૦ ૫૨	૬૪૭	૦	૧ ૬૭
૬૦	૭૭૮	૬	૦ ૬૪	૭૭૭	૧૧	[illegible] ૫૩	૭૭૭	૧	૦ ૬૨	૭૭૬	૬	૬ ૯૩
૭૦	૯૦૮	૧	૮ ૭૫	૯૦૭	૫	૫ [illegible]	૯૦૬	૯	૨ ૭૩	૯૦૫	૧૩	૦ ૦૯
૮૦	૧૦૩૭	૧૩	૮ ૬	૧૦૩૬	૧૪	૪ ૭૨	૧૦૩૬	૧	૮ ૮૩	૧૦૩૫	૩	૪ ૨૪
૯૦	૧૧૬૭	૯	૦ ૯૭	૧૧૬૬	૯	૩ ૭૪	૧૧૬૫	૯	[illegible] ૯૪	૧૧૬૪	૯	૧૦ ૪૦
૧૦૦	૧૨૯૭	૪	૯ ૦૮	૧૨૯૬	૩	૨ ૮૮	૧૨૯૫	૧	૯ ૦૪	૧૨૯૪	૦	૩ ૫૫
૨૦૦	૨૫૯૪	૯	૬ ૧૬	૨૫૯૨	૬	૫ ૭૭	૨૫૯૦	૩	૬ ૦૯	૨૫૮૮	૦	૭ ૧૧
૩૦૦	૩૮૯૧	૧૪	૩ ૨૪	૩૮૮૮	૯	૮ ૬૫	૩૮૮૫	૫	૩ ૧૩	૩૮૮૨	૦	૧૦ ૬૭
૪૦૦	૫૧૮૯	૩	૦ ૩૨	૫૧૮૪	૧૨	૧૧ ૫૪	૫૧૮૦	૭	૦ ૧૮	૫૧૭૬	૧	૨ ૨૩
૫૦૦	૬૪૮૬	૮	૮ ૪૦	૬૪૮૧	૦	૨ ૪૩	૬૪૭૫	૮	૯ ૨૨	૬૪૭૦	૧	૧ ૭૯
૧૦૦૦	૧૨૯૭૨	૧૫	[illegible] ૮૧	૧૨૯૬૨	૦	૪ ૮	૧૨૯૫૧	૧	૬ ૪૫	૧૨૯૪૦	૨	૧૧ ૫૮
૧૦૦૦	૨૫૯૪૫	૧૫	૯ ૬૨	૨૫૯૨૪	૦	૮ ૭૨	૨૫૯૦૨	૩	૦ ૯૧	૨૫૮૮૦	૫	૧૧ ૧૭

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પૌંડના રૂપીઆ) શિ ૧-૬॥~ થી શિ ૧-૬॥~॥ આના સુધી

રકમ	૧-૬ ૯/૧૬ (૧-૬॥~)			૧-૬ ૩૭/૬૪ (૧-૬॥~।)			૧-૬ ૧૯/૩૨ (૧-૬॥~॥)			૧-૬ ૩૯/૬૪ (૧-૬॥~॥।)		
	રૂા	આ	પૈ	રૂા	આ	પૈ	રૂા.	આ	પૈ	રૂા	આ	પૈ
પેન્સ ૧	૦	૦	૧૦ ૩૪	૦	૦	૧૦ ૩૩	૦	૦	૧૦ ૩૨	૦	૦	૧૦ ૩૧
૨	૦	૧	૮ ૬૮	૦	૧	૮ -૬	૦	૧	૮ ૬૫	૦	૧	૮ ૬૩
૩	૦	૨	૭ ૦૩	૦	૨	૭.૦૦	૦	૨	૬ ૯૭	૦	૨	૬ ૯૫
૫	૦	૪	૩ ૭૧	૦	૪	૩.૬૭	૦	૪	૩ ૬૩	૦	૪	૩.૫૮
૬	૦	૫	૨ ૦૬	૦	૫	૨ ૦૦	૦	૫	૧ ૯૫	૦	૫	૧ ૯૦
શિ ૧	૦	૧૦	૪ ૧૨	૦	૧૦	૪ ૦૧	૦	૧૦	૩ ૯૧	૦	૧૦	૩ ૮૦
૨	૧	૪	૮ ૨૪	૧	૪	૮ ૦૩	૧	૪	૭ ૮૨	૧	૪	૭.૬૧
૩	૧	૧૫	૦ ૩૬	૧	૧૫	૦ ૦૫	૧	૧૪	૧૧ ૭૩	૧	૧૪	૧૧ ૪૨
૪	૨	૯	૪ ૪૮	૨	૯	૪.૦૬	૨	૯	૩ ૬૫	૨	૯	૩ ૨૩
૫	૩	૩	૮ ૬૦	૩	૩	૮ ૦૮	૩	૩	૭ ૫૬	૩	૩	૭ ૦૪
૬	૩	૧૪	૦.૭૨	૩	૧૪	૦.૧૦	૩	૧૩	૧૧ ૪૭	૩	૧૩	૧૦ ૮૫
૭	૪	૮	૪ ૮૪	૪	૮	૪ ૧૧	૪	૮	૩.૩૮	૪	૮	૨ ૬૬
૮	૫	૨	૮.૯૭	૫	૨	૮ ૧૩	૫	૨	૭ ૩૦	૫	૨	૬ ૪૬
૯	૫	૧૩	૧.૦૯	૫	૧૩	૦ ૧૫	૫	૧૨	૧૧.૨૧	૫	૧૨	૧૦ ૨૭
૧૦	૬	૭	૫.૨૧	૬	૭	૪ ૧૬	૬	૭	૩ ૧૨	૬	૭	૨ ૦૮
૧૯	૧૨	૪	૬.૩૦	૧૨	૪	૪ ૩૧	૧૨	૪	૨ ૩૩	૧૨	૪	૦ ૩૪
પૌંડ ૧	૧૨	૧૪	૧૦.૪૨	૧૨	૧૪	૮ ૩૩	૧૨	૧૪	૬.૨૫	૧૨	૧૪	૪ ૧૭
૨	૨૫	૧૩	૮ ૮૪	૨૫	૧૩	૪ ૭	૨૫	૧૩	૦ ૫૦	૨૫	૧૨	૮ ૩૪
૩	૩૮	૧૨	૭ ૨૭	૩૮	૧૨	૧ ૦૦	૩૮	૧૧	૬ ૭૫	૩૮	૧૧	૦ ૫૧
૪	૫૧	૧૧	૫ ૬૯	૫૧	૧૦	૯ ૩૪	૫૧	૧૦	૧ ૦૦	૫૧	૯	૪ ૬૮
૫	૬૪	૧૦	૪ ૧૨	૬૪	૯	૫ ૬૮	૬૪	૮	૭ ૨૬	૬૪	૭	૮ ૮૫
૬	૭૭	૯	૨ ૫૪	૭૭	૮	૨ ૦૧	૭૭	૭	૧ ૫૧	૭૭	૬	૧ ૦૨
૭	૯૦	૮	૦ ૯૬	૯૦	૬	૧૦ ૩૫	૯૦	૫	૭ ૭૬	૯૦	૪	૫ ૧૯
૮	૧૦૩	૬	૧૧ ૩૯	૧૦૩	૫	૬ ૬૯	૧૦૩	૪	૨ ૦૧	૧૦૩	૨	૯ ૩૭
૯	૧૧૬	૫	૯ ૮૧	૧૧૬	૪	૩ ૦૨	૧૧૬	૨	૮ ૨૬	૧૧૬	૧	૧ ૫૪
૧૦	૧૨૯	૪	૮ ૨૪	૧૨૯	૨	૧૧ ૩૬	૧૨૯	૧	૨ ૫૨	૧૨૮	૧૫	૫ ૭૧
૨૦	૨૫૮	૯	૪ ૪૮	૨૫૮	૫	૧૦ ૭૨	૨૫૮	૨	૫ ૦૪	૨૫૭	૧૪	૧૧ ૪૨
૩૦	૩૮૭	૧૪	૦ ૭૨	૩૮૭	૮	૧૦ ૦૯	૩૮૭	૩	૭ ૫૬	૩૮૬	૧૪	૫ ૧૩
૪૦	૫૧૭	૨	૮.૯૬	૫૧૬	૧૧	૯ ૪૫	૫૧૬	૪	૧૦ ૦૮	૫૧૫	૧૩	૧૦ ૮૫
૫૦	૬૪૬	૭	૫ ૨૧	૬૪૫	૧૪	૮ ૮૨	૬૪૫	૬	૦.૬૦	૬૪૪	૧૩	૪.૫૬
૬૦	૭૭૫	૧૨	૧ ૪૫	૭૭૫	૧	૮ ૧૮	૭૭૪	૭	૩ ૧૨	૭૭૩	૧૨	૧૦.૨૭
૭૦	૯૦૫	૦	૯ ૬૯	૯૦૪	૪	૭ ૫૪	૯૦૩	૮	૫ ૬૪	૮૦૨	૧૨	૩ ૯૮
૮૦	૧૦૩૪	૫	૫ ૯૩	૧૦૩૩	૭	૬ ૯૧	૧૦૩૨	૯	૮ ૧૬	૧૦૩૧	૧૧	૯ ૭૦
૯૦	૧૧૬૩	૧૦	૨ ૧૮	૧૧૬૨	૧૦	૬ ૨૭	૧૧૬૧	૧૦	૧૦ ૬૮	૧૧૬૦	૧૧	૩ ૪૧
૧૦૦	૧૨૯૨	૧૪	૧૦ ૪૨	૧૨૯૧	૧૩	૫ ૬૪	૧૨૯૦	૧૨	૧ ૨૧	૧૨૮૯	૧૦	૯.૧૨
૨૦૦	૨૫૮૫	૧૩	૮ ૮૪	૨૫૮૩	૧૦	૧૧.૨૮	૨૫૮૧	૮	૨ ૪૨	૨૫૭૯	૫	૬ ૨૫
૩૦૦	૩૮૭૮	૧૨	૭ ૨૭	૩૮૭૫	૮	૪ ૯૨	૩૮૭૨	૪	૩ ૬૩	૩૮૬૯	૦	૩ ૩૮
૪૦૦	૫૧૭૧	૧૧	૫ ૬૯	૫૧૬૭	૫	૧૦ ૫૬	૫૧૬૩	૦	૪ ૮૪	૫૧૫૮	૧૧	૦ ૫૧
૫૦૦	૬૪૬૪	૧૦	૪ ૧૨	૬૪૫૯	૩	૪ ૨૦	૬૪૧૩	૧૨	૬.૦૬	૬૪૪૮	૫	૯ ૬૪
૧૦૦૦	૧૨૯૨૯	૪	૮ ૨૪	૧૨૯૧૮	૬	૮.૪૧	૧૨૯૦૭	૯	૦ ૧૦	૧૨૮૯૬	૧૧	૭.૨૮
૨૦૦૦	૨૫૮૫૮	૯	૪ ૪૮	૨૫૮૩૬	૧૩	૪.૮૩	૨૫૮૧૫	૨	૦ ૨૦	૨૫૭૯૩	૭	૨ ૫૬

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પૌંડના રૂપીઆ) શિ ૧–૬॥= થી શિ ૧–૬॥=॥ આના સુધી

રકમ		૧–૬ ૫/૮ (૧–૬॥=)			૧–૬ ૪૧/૬૪ ૧–૬॥=।)			૧ ૬ ૨૧/૩૨ (૧–૬॥=।)			૧–૬ ૪૩/૬૪ (૧–૬॥=॥)		
		રૂ	આ	પૈ	રૂ	આ	પૈ	રૂ	આ	પૈ	રૂ	આ	પૈ
પેન્સ	૧	૦	૦	૧૦ ૩૦	૦	૦	૧૦ ૩૦	૦	૦	૧૦ ૨૯	૦	૦	૧૦ ૨૮
	૨	૦	૧	૮ ૬૧	૦	૧	૮ ૬૦	૦	૧	૮ ૫૮	૦	૧	૮ ૫૬
	૩	૦	૨	૬ ૯૨	૦	૨	૬ ૯૦	૦	૨	૬ ૮૭	૦	૨	૬ ૮૪
	૫	૦	૪	૩ ૧૪	૦	૪	૩ ૫૦	૦	૪	૩ ૪૫	૦	૪	૩ ૪૧
	૬	૦	૫	૧ ૮૫	૦	૫	૧ ૮૦	૦	૫	૧ ૭૪	૦	૫	૧ ૬૯
શિ	૧	૦	૧૦	૩ ૭૦	૦	૧૦	૩ ૬૦	૦	૧૦	૩ ૮૯	૦	૧૦	૩ ૩૯
	૨	૧	૪	૭ ૪૦	૧	૪	૭ ૨૦	૧	૪	૬ ૯૯	૧	૪	૬ ૭૮
	૩	૧	૧૪	૧૧ ૧૧	૧	૧૪	૧૦ ૮૦	૧	૧૪	૧૦ ૪૯	૧	૧૪	૧૦ ૧૮
	૪	૨	૯	૨ ૮૧	૨	૯	૨ ૪૦	૨	૯	૧.૯૯	૨	૯	૧ ૫૭
	૫	૩	૩	૬ ૫૨	૩	૩	૬ ૦૦	૩	૩	૫ ૪૮	૩	૩	૪ ૯૭
	૬	૩	૧૩	૧૦ ૨૨	૩	૧૩	૯ ૬૦	૩	૧૩	૮ ૯૮	૩	૧૩	૮ ૩૬
	૭	૪	૮	૧ ૯૩	૪	૮	૧ ૨૦	૪	૮	૦ ૪૮	૪	૭	૧૧ ૭૫
	૮	૫	૨	૫ ૬૩	૫	૨	૪ ૮૦	૫	૨	૩ ૯૮	૫	૨	૩ ૧૫
	૯	૫	૧૨	૯ ૩૪	૫	૧૨	૮ ૪૦	૫	૧૨	૭ ૪૭	૫	૧૨	૬ ૫૪
	૧૦	૬	૭	૧ ૦૪	૬	૭	૦ ૦૧	૬	૬	૧૦ ૯૭	૬	૬	૯ ૯૪
	૧૯	૧૨	૩	૧૦ ૩૮	૧૨	૩	૮ ૪૧	૧૨	૩	૬ ૪૪	૧૨	૩	૪ ૪૮
પૌંડ	૧	૧૨	૧૪	૨.૦૯	૧૨	૧૪	૦ ૦૨	૧૨	૧૩	૯ ૯૪	૧૨	૧૩	૭ ૮૮
	૨	૨૫	૧૨	૪ ૧૮	૨૫	૧૨	૦ ૦૪	૨૫	૧૧	૭ ૮૯	૨૫	૧૧	૩ ૭૬
	૩	૩૮	૧૦	૬ ૨૮	૩૮	૧૦	૦ ૦૬	૩૮	૯	૫ ૮૪	૩૮	૮	૧૧ ૬૪
	૪	૫૧	૮	૮ ૩૭	૫૧	૮	૦ ૦૮	૫૧	૭	૩ ૭૯	૫૧	૬	૭ ૫૩
	૫	૬૪	૬	૧૦ ૪૬	૬૪	૬	૦ ૧૦	૬૪	૫	૧ ૭૪	૬૪	૪	૩ ૪૧
	૬	૭૭	૫	૦ ૫૬	૭૭	૪	૦ ૧૨	૭૭	૨	૧૧ ૬૯	૭૭	૧	૧૧ ૨૯
	૭	૯૦	૩	૨ ૬૫	૯૦	૨	૦ ૧૪	૯૦	૦	૯ ૬૪	૮૯	૧૫	૭ ૧૭
	૮	૧૦૩	૧	૪ ૭૫	૧૦૩	૦	૦ ૧૬	૧૦૨	૧૪	૭ ૫૯	૧૦૨	૧૩	૩ ૦૬
	૯	૧૧૫	૧૫	૬ ૮૪	૧૧૫	૧૪	૦ ૧૮	૧૧૫	૧૨	૫ ૫૪	૧૧૫	૧૦	૧૦ ૯૪
	૧૦	૧૨૮	૧૩	૮ ૯૩	૧૨૮	૧૨	૦ ૨૦	૧૨૮	૧૦	૩ ૪૯	૧૨૮	૮	૬ ૮૨
	૨૦	૨૫૭	૧૧	૫ ૮૭	૨૫૭	૮	૦ ૪૦	૨૫૭	૪	૬ ૯૯	૨૫૭	૧	૧ ૬૫
	૩૦	૩૮૬	૯	૨ ૮૧	૩૮૬	૪	૦ ૬૦	૩૮૫	૧૪	૧૦ ૪૯	૩૮૫	૯	૮ ૪૮
	૪૦	૫૧૫	૬	૧૧ ૭૫	૫૧૫	૦	૦ ૮૦	૫૧૪	૯	૧ ૯૮	૫૧૪	૨	૩ ૩૧
	૫૦	૬૪૪	૪	૮ ૬૯	૬૪૩	૧૨	૧ ૦૦	૬૪૩	૩	૫ ૪૮	૬૪૨	૧૦	૧૦ ૧૪
	૬	૭૭૩	૨	૫ ૬૩	૭૭૨	૮	૧ ૨૦	૭૭૧	૧૩	૮ ૯૮	૭૭૧	૩	૪ ૯૭
	૭	૯૦૨	૦	૨ ૫૭	૯૦૧	૪	૧ ૪૦	૯૦૦	૮	૦ ૪૮	૮૯૯	૧૧	૧૧ ૭૯
	૮૦	૧૦૩૦	૧૩	૧૧ ૫૧	૧૦૩૦	૦	૧ ૬૦	૧૦૨૯	૨	૩ ૯૭	૧૦૨૮	૪	૬ ૬૨
	૯૦	૧૧૫૯	૧૧	૮.૪૫	૧૧૫૮	૧૨	૧ ૮૧	૧૧૫૭	૧૨	૭ ૪૭	૧૧૫૬	૧૩	૧ ૪૧
	૧૦૦	૧૨૮૮	૯	૫ ૩૯	૧૨૮૭	૮	૨ ૦૧	૧૨૮૬	૬	૧૦ ૯૭	૧૨૮૫	૫	૮ ૨૮
	૨૦૦	૨૫૭૭	૨	૧૦ ૭૮	૨૫૭૫	૦	૪ ૦૨	૨૫૭૨	૧૩	૯ ૯૪	૨૫૭૦	૧૧	૪ ૫૬
	૩૦૦	૩૮૬૫	૧૨	૪ ૧૮	૩૮૬૨	૮	૬ ૦૩	૩૮૫૯	૪	૮ ૯૨	૩૮૫૬	૧	૦ ૮૫
	૪૦૦	૫૧૫૪	૫	૯ ૫૮	૫૧૫૦	૦	૮ ૦૪	૫૧૪૫	૧૧	૭ ૮૯	૫૧૪૧	૬	૯ ૧૩
	૫૦૦	૬૪૪૨	૧૫	૨ ૯૭	૬૪૩૭	૮	૧૦ ૦૫	૬૪૩૨	૨	૬ ૮૭	૬૪૨[illegible]	૧૨	૫ ૪૨
	૧૦૦૦	૧૨૮૫	૧૫	૧ ૯૫	૧૨૮૭૫	૬	૮ ૧૧	૧૨૮૬૪	૫	૧ ૭૪	૧૨૮૫૩	૮	૧૦ ૮૪
	૨૦૦૦	૨૫૭૭૧	૧૨	૧૧ ૯૧	૨૫૭૫૦	૩	૪ ૨૩	૨૫૭૨૮	૧૦	૩ ૪૯	૨૫૭૦૭	૧	૯ ૬૯

અ ગ્રેજી હુંડોના હિસાબ (પૌંડના રૂપીઆ) શિ ૧-૬।।≈ થી શિ. ૧-૬।।≈।। આના સુધી

રકમ	૧-૬ ૧૭/૧૬ (૧-૬।।≈)			૧-૬ ૪૫/૬૪ (૧-૬।।≈।)			૧-૬ ૨૩/૩૨ (૧-૬।।≈।।)			૧-૬ ૪૭/૬૪ (૧-૬।।≈।।।)		
	રૂા	આ	પૈ	રૂા.	આ,	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ,
પેન્સ ૧	૦	૦	૧૦ ૨૭	૦	૦	૧૦ ૨૬	૦	૦	૧૦ ૨૫	૦	૦	૧૦ ૨૪
૨	૦	૧	૮ ૫૪	૦	૧	૮ ૫૩	૦	૧	૮ ૫૧	૦	૧	૮ ૪૯
૩	૦	૨	૬ ૮૨	૦	૨	૬ ૭૯	૦	૨	૬ ૭૭	૦	૨	૬ ૭૪
૫	૦	૪	૩ ૩૭	૦	૪	૩ ૩૨	૦	૪	૩ ૨૮	૦	૪	૩ ૨૪
૬	૦	૫	૧ ૬૪	૦	૫	૧ ૫૯	૦	૫	૧ ૫૪	૦	૫	૧ ૪૯
શિ ૧	૦	૧૦	૩ ૨૯	૦	૧૦	૩ ૧૮	૦	૧૦	૩ ૦૮	૦	૧૦	૨ ૯૮
૨	૧	૪	૬ ૫૮	૧	૪	૬ ૩૭	૧	૪	૬ ૧૦	૧	૪	૫ ૯૬
૩	૧	૧૪	૯ ૮૭	૧	૧૪	૯ ૫૬	૧	૧૪	૯ ૨૫	૧	૧૪	૮ ૯૪
૪	૨	૯	૧ ૧૬	૨	૯	૦ ૭૫	૨	૯	૦ ૩૪	૨	૮	૧૧ ૯૩
૫	૩	૩	૪ ૪૫	૩	૩	૩ ૯૩	૩	૩	૪૨	૩	૩	૨ ૯૧
૬	૩	૧૩	૭ ૭૪	૩	૧૩	૭ ૧૨	૩	૧૩	૬ ૫૧	૩	૧૩	૫ ૮૯
૭	૪	૭	૧૧ ૦૩	૪	૭	૧૦ ૩૧	૪	૭	૯ ૫૬	૪	૭	૮ ૮૭
૮	૫	૨	૨ ૩૨	૫	૨	૧ ૫૦	૫	૨	૦ ૬૮	૫	૧	૧૧ ૮૬
૯	૫	૧૨	૫ ૬૧	૫	૧૨	૪ ૬૯	૫	૧૨	૩.૭૬	૫	૧૨	૨ ૮૪
૧૦	૬	૬	૮ ૯૦	૬	૬	૭ ૮૭	૬	૬	૬ ૮૫	૬	૬	૫ ૮૨
૧૯	૧૨	૩	૨ ૫૧	૧૨	૩	૦ ૫૬	૧૨	૨	૧૦ ૬૧	૧૨	૨	૮ ૬૬
પૌંડ ૧	૧૨	૧૩	૫ ૮૧	૧૨	૧૩	૩ ૭૫	૧૨	૧૩	૧ ૭૦	૧૨	૧૨	૧૧ ૬૪
૨	૨૫	૧૦	૧૧ ૬૩	૨૫	૧૦	૭ ૫૧	૨૫	૧૦	૩ ૪૦	૨૫	૯	૧૧ ૨૬
૩	૩૮	૮	૫ ૪૫	૩૮	૭	૧૧ ૨૭	૩૮	૭	૫ ૧૦	૩૮	૬	૧૦ ૬૪
૪	૫૧	૫	૧૧ ૨૭	૫૧	૫	૩ ૦૩	૫૧	૪	૬ ૮૧	૫૧	૩	૧૦ ૫૯
૫	૬૪	૩	૫ ૦૯	૬૪	૨	૬ ૭૯	૬૪	૧	૮ ૫૧	૬૪	૦	૧૦ ૨૪
૬	૭૭	૦	૧૦ ૯૧	૭૬	૧૫	૧૦ ૫૫	૭૬	૧૪	૧૦.૨૧	૭૬	૧૩	૯ ૭૯
૭	૮૯	૧૪	૪ ૭૩	૮૯	૧૩	૨ ૩૧	૮૯	૧૧	૧૧ ૯૧	૮૯	૧૦	૯ ૫૪
૮	૧૦૨	૧૧	૧૦ ૫૫	૧૦૨	૧૦	૬ ૦૭	૧૦૨	૯	૧.૬૨	૧૦૨	૭	૯ ૧૯
૯	૧૧૫	૯	૪ ૩૭	૧૧૫	૭	૯ ૮૩	૧૧૫	૬	૩ ૩૨	૧૧૫	૪	૮ ૮૪
૧૦	૧૨૮	૬	૧૦ ૧૯	૧૨૮	૫	૧ ૫૯	૧૨૮	૩	૫.૦૨	૧૨૮	૧	૮.૪૯
૨૦	૨૫૬	૧૩	૮ ૩૮	૨૫૬	૧૦	૩ ૧૮	૨૫૬	૬	૧૦.૦૫	૨૫૬	૩	૪ ૯૮
૩	૩૮૫	૪	૬ ૫૮	૩૮૪	૧૫	૪ ૭૮	૩૮૪	૧૦	૩ ૦૮	૩૮૪	૫	૧ ૪૯
૪૦	૫૧૩	૧૧	૪ ૭૭	૫૧૩	૪	૬ ૩૭	૫૧૨	૧૩	૮ ૧૧	૫ ૨	૬	૯ ૯૮
૫૦	૬૪૨	૨	૨ ૯૬	૬૪૧	૯	૭ ૯૬	૬૪૧	૧	૧ ૧૪	૬૪૦	૮	૬ ૪૮
૬૦	૭૭૦	૯	૧ ૧૬	૭૬૯	૧૪	૯ ૫૬	૭૬૯	૪	૬ ૧૭	૭૬૮	૧૦	૨.૯૭
૭૦	૮૯૮	૧૧	૧૧ ૩૫	૮૯૮	૩	૧૧ ૧૫	૮૯૭	૭	૧૧.૧૯	૮૯૬	૧૧	૧૧ ૪૭
૮૦	૧૦૨૭	૬	૯ ૫૫	૧૦૨૬	૯	૦ ૭૫	૧૦૨૫	૧૧	૪ ૨૨	૧૦૨૪	૧૩	૭ ૯૬
૯૦	૧૧૫૫	૧૩	૭ ૭૪	૧૧૫૪	૧૪	૨ ૩૪	૧૧૫૩	૧૪	૯ ૨૫	૧૧૫૨	૧૫	૪ ૪૭
૧૦૦	૧૨૮૪	૪	૫ ૯૩	૧૨૮૩	૩	૩ ૯૩	૧૨૮૨	૨	૨ ૨૮	૧૨૮૧	૧	૦ ૯૭
૨૦૦	૨૫૬૮	૮	૧૧ ૮૭	૨૫૬	૬	૭ ૮૭	૨૫૬૪	૪	૪ ૫૬	૨૫૬૨	૨	૧ ૯૪
૩૦૦	૩૮૫૨	૧૩	૫ ૮૧	૩૮૪૯	૯	૧૧ ૮૦	૩૮૪૬	૬	૬ ૮૫	૩૮૪૩	૩	૨ ૯૧
૪૦૦	૫૧૩૭	૧	૧૧ ૭૫	૫૧૩૨	૧૩	૩ ૭૫	૫૧૨૮	૮	૯ ૧૩	૫૧૨૪	૪	૩ ૮૮
૫૦૦	૬૪૨૧	૬	૫ ૬૯	૬૪૧૬	૦	૭ ૬૯	૬૪૧૦	૧૦	૧૧ ૪૧	૬૪૦૫	૫	૪ ૮૫
૧૦૦૦	૧૨૮૪૨	૧૨	૧૧ ૩૯	૧૨૮૩૨	૧	૩ ૩૯	૧૨૮૨૧	૫	૧૦ ૮૩	૧૨૮૧૦	૧૦	૯ ૭૦
૨૦૦૦	૨૫૬૮૫	૯	૧૦ ૭૯	૨૫૬૬૪	૨	૬ ૭૮	૨૫૬૪૨	૧૧	૯ ૬૭	૨૫૬૨૧	૪	૭ ૪૧

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પોંડના રૂપીઆ) શિ ૧-૬।।।-૦ થી શિ ૧-૬।।।-૦।।। આના સુધી

રકમ	૧-૬ ૩/૪ (૧-૬।।।)			૧-૬ ૪૯/૬૪ (૧-૬।।।-૦।)			૧-૬ ૨૫/૩૨ (૧-૬।।।-૦।।)			૧-૬ ૫૧/૬૪ (૧-૬।।।-૦।।।)		
	રૂ,	આ	પ,	રૂ,	આ,	પૈ,	રૂ,	આ	પૈ,	રૂા,	આ,	પૈ,
પેન્સ ૧	૦	૦	૧૦ ૨૪	૦	૦	૧૦ ૨૩	૦	૦	૧૦.૨૨	૦	૦	૧૦ ૨૧
૨	૦	૧	૮ ૪૮	૦	૧	૮ ૪૬	૦	૧	૮ ૪૪	૦	૧	૮ ૪૨
૩	૦	૨	૬ ૭૨	૦	૨	૬ ૬૯	૦	૨	૬ ૬૬	૦	૨	૬ ૬૪
૪	૦	૪	૩ ૨૦	૦	૪	૩ ૧૫	૦	૪	૩ ૧૧	૦	૪	૩ ૦૭
૬	૦	૫	૧ ૪૪	૦	૫	૧ ૩૮	૦	૫	૧ ૩૩	૦	૫	૧ ૨૮
શિ ૧	૦	૧૦	૨ ૮૮	૦	૧૦	૨ ૭૭	૦	૧૦	૨ ૬૭	૦	૧૦	૨ ૫૭
૨	૧	૪	૫ ૭૬	૧	૪	૫ ૫૫	૧	૪	૫ ૩૫	૧	૪	૫ ૧૪
૩	૧	૧૪	૮ ૬૪	૧	૧૪	૮ ૩૩	૧	૧૪	૮ ૦૨	૧	૧૪	૭ ૭૨
૪	૨	૮	૧૧ ૫૨	૨	૮	૧૧ ૧૧	૨	૮	૧૦ ૭૦	૨	૮	૧૦ ૨૯
૫	૩	૩	૨ ૪૦	૩	૩	૧ ૮૮	૩	૩	૧ ૩૭	૩	૩	૦ ૮૬
૬	૩	૧૩	૫ ૨૮	૩	૧૩	૪ ૬૬	૩	૧૩	૪ ૦૫	૩	૧૩	૩ ૪૪
૭	૪	૭	૮ ૧૬	૪	૭	૭ ૪૪	૪	૭	૬ ૭૨	૪	૭	૬ ૦૧
૮	૫	૧	૧૧ ૦૪	૫	૧	૧૦ ૨૨	૫	૧	૯ ૪૦	૫	૧	૮ ૫૮
૯	૫	૧૨	૧ ૯૨	૫	૧૨	૦ ૯૯	૫	૧૨	૦ ૦૮	૫	૧૧	૧૧ ૧૬
૧૦	૬	૬	૪ ૮૦	૬	૬	૩ ૭૭	૬	૬	૨ ૭૫	૬	૬	૧ ૭૩
૧૯	૧૨	૩	૬ ૭૨	૧૨	૨	૪ ૭૬	૧૨	૨	૨ ૮૩	૧૨	૨	૦ ૮૯
પૌંડ ૧	૧૨	૧૨	૯ ૬૦	૧૨	૧૨	૭ ૫૫	૧૨	૧૨	૫ ૫૧	૧૨	૧૨	૩ ૪૭
૨	૨૫	૯	૭ ૨૦	૨૫	૯	૩ ૧૦	૨૫	૮	૧૧ ૦૨	૨૫	૮	૬ ૯૪
૩	૩૮	૬	૪ ૮૦	૩૮	૫	૧૦ ૬૬	૩૮	૫	૪ ૫૩	૩૮	૪	૧૦ ૪૧
૪	૫૧	૩	૨ ૪૦	૫૧	૨	૬ ૨૧	૫૧	૧	૧૦ ૦૪	૫૧	૧	૧ ૮૮
૫	૬૪	૦	૦ ૦૦	૬૩	૧૫	૧ ૭૬	૬૩	૧૪	૩.૫૫	૬૩	૧૩	૫ ૩૫
૬	૭૬	૧૨	૯ ૬૦	૭૬	૧૧	૯ ૩૨	૭૬	૧૦	૯.૦૬	૭૬	૯	૮ ૮૨
૭	૮૯	૯	૭ ૨૦	૮૯	૮	૪ ૮૭	૮૯	૭	૨.૫૭	૮૯	૬	૦ ૨૯
૮	૧૦૨	૬	૪ ૮૦	૧૦૨	૫	૦ ૪૨	૧૦૨	૩	૮ ૦૮	૧૦૨	૨	૩ ૭૭
૯	૧૧૫	૩	૨ ૪૦	૧૧૫	૧	૧૦.૯૮	૧૧૫	૦	૧ ૫૯	૧૧૪	૧૪	૭ ૨૪
૧૦	૧૨૮	૦	૦ ૦૦	૧૨૭	૧૪	૨ ૫૩	૧૨૭	૧૨	૭ ૧૦	૧૨૭	૧૦	૧૦ ૭૧
૨૦	૨૫૬	૦	૦ ૦૦	૨૫૫	૧૨	૭ ૦૭	૨૫૫	૯	૨ ૨૧	૨૫૫	૫	૯ ૪૨
૩૦	૩૮૪	૦	૦ ૦૦	૩૮૩	૧૦	૧૦ ૬૧	૩૮૩	૫	૯ ૩૨	૩૮૩	૦	૮ ૧૩
૪૦	૫૧૨	૦	૦ ૦૦	૫૧૧	૯	૨ ૧૪	૫૧૧	૨	૪ ૪૩	૫૧૦	૧૧	૬ ૮૫
૫૦	૬૪૦	૦	૦ ૦૦	૬૩૯	૭	૫ ૬૮	૬૩૮	૧૪	૧૧ ૫૪	૬૩૮	૬	૫ ૫૬
૬૦	૭૬૮	૦	૦ ૦૦	૭૬૭	૫	૯ ૨૨	૭૬૬	૧૧	૬ ૬૪	૭૬૬	૧	૪ ૨૭
૭૦	૮૯૬	૦	૦ ૦૦	૮૯૫	૪	૦ ૭૫	૮૯૪	૮	૧ ૭૫	૮૯૩	૧૨	૨ ૯૯
૮૦	૧૦૨૪	૦	૦ ૦૦	૧૦૨૩	૨	૪ ૨૯	૧૦૨૨	૪	૮ ૮૬	૧૦૨૧	૭	૧ ૭૦
૯૦	૧૧૫૨	૦	૦ ૦૦	૧૧૫૧	૦	૭ ૮૩	૧૧૫૦	૧	૩ ૯૭	૧૧૪૯	૨	૦ ૪૧
૧૦૦	૧૨૮૦	૦	૦ ૦૦	૧૨૭૮	૧૪	૧૧ ૩૭	૧૨૭૭	૧૩	૧૧ ૦૮	૧૨૭૬	૧૨	૧૧ ૧૩
૨૦૦	૨૫૬૦	૦	૦ ૦૦	૨૫૫૭	૧૩	૧૦ ૭૪	૨૫૫૫	૧૧	૧૦.૧૬	૨૫૫૩	૯	૧૦ ૨૬
૩૦૦	૩૮૪૦	૦	૦ ૦૦	૩૮૩૬	૧૨	૧૦ ૧૧	૩૮૩૩	૯	૯ ૨૪	૩૮૩૦	૬	૯ ૩૯
૪૦૦	૫૧૨૦	૦	૦ ૦૦	૫૧૧૫	૧૧	૯ ૪૮	૫૧૧૧	૭	૮ ૩૨	૫૧૦૭	૩	૮ ૫૨
૫૦૦	૬૪૦૦	૦	૦ ૦૦	૬૩૯૪	૧૦	૮ ૮૫	૬૩૮૮	૫	૭ ૪૦	૬૩૮૪	૦	૭ ૬૬
૧૦૦૦	૧૨૮૦૦	૦	૦ ૦૦	૧૨૭૮૯	૫	૫ ૭૦	૧૨૭૭૮	૧૧	૨ ૮૧	૧૨૭૬૮	૧	૩ ૩૨
૨૦૦૦	૨૫૬૦૦	૦	૦ ૦૦	૨૫૫૭૮	૧૦	૧૧ ૪૧	૨૫૫૫૭	૬	૫.૬૩	૨૫૫૩૬	૨	૬ ૬૪

અગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પૌંડના રૂપીઆ) શિ ૧-૬॥।~ થી શિ ૧-૬॥।~॥। આના સુધી

રકમ	૧-૬ ૧૩/૬૪ (૧-૨॥।~)			૧-૬ ૫૩/૬૪ (૧-૨॥।~।)			૧-૬ ૨૭/૩૨ (૧-૬।।~॥)			૧-૬ ૫૫/૬૪ (૧-૨॥।~॥।)		
	રૂા,	આ	પૈ,	રૂા	આ,	પૈ,	રૂા,	આ,	પૈ,	રૂ,	આ	પૈ,
પેન્સ ૧	૦	૦	૧૦ ૨૦	૦	૦	૧૦ ૧૯	૦	૦	૧૦ ૧૮	૦	૦	૧૦ ૧૮
૨	૦	૧	૮ ૪૧	૦	૧	૮ ૩૯	૦	૧	૮ ૩૭	૦	૧	૮ ૩૬
૩	૦	૨	૬ ૬૧	૦	૨	૬ ૫૯	૦	૨	૬ ૫૬	૦	૨	૬ ૫૪
૫	૦	૪	૩ ૦૩	૦	૪	૨ ૯૮	૦	૪	૨ ૯૪	૦	૪	૨ ૯૦
૬	૦	૫	૧ ૨૩	૦	૫	૧ ૧૮	૦	૫	૧ ૧૩	૦	૫	૧ ૦૮
શિ ૧	૦	૧૦	૨ ૪૭	૦	૧૦	૨ ૩[illegible]	૦	૧૦	૨ ૨૬	૦	૧૦	૨ ૧૬
૨	૧	૪	૪ ૯૪	૧	૪	૪ ૭૪	૧	૪	૪ ૫૩	૧	૪	૪ ૩૩
૩	૧	૧૪	૭ ૪૧	૧	૧૪	૭ ૧૧	૧	૧૪	૬ ૮૦	૧	૧૪	૬ ૫૦
૪	૨	૮	૯ ૮૮	૨	૮	૯ ૪૮	૨	૮	૯ ૦૭	૨	૮	૮ ૬૬
૫	૩	૩	૦ ૩૫	૩	૨	૧૧ ૮૫	૩	૨	૧૧ ૩૪	૩	૨	૧૦ ૮૩
૬	૩	૧૩	૨ ૮૩	૩	૧૩	૨ ૨૨	૩	૧૩	૧ ૬૧	૩	૧૩	૧ ૦૦
૭	૪	૭	૫ ૩૦	૪	૭	૪ ૫૯	૪	૭	૩ ૮૮	૪	૭	૩ ૧૭
૮	૫	૧	૭ ૭૭	૫	૧	૬ ૯૬	૫	૧	૬ ૧૪	૫	૧	૫ ૩૩
૯	૫	૧૧	૧૦ ૨૪	૫	૧૧	૯ ૩૩	૫	૧૧	૮ ૪૧	૫	૧૧	૭ ૫૦
૧૦	૬	૫	૦ ૭૧	૬	૫	૧૧ ૭૦	૬	૫	૧૦ ૬૮	૬	૫	૯ ૬૭
૧૯	૧૨	૧	૧૦ ૯૫	૧૨	૧	૯ ૦૩	૧૨	૧	૭ ૦૯	૧૨	૧	૫ ૧૭
પૌંડ ૧	૧૨	૧૨	૧ ૪૩	૧૨	૧૧	૧૧ ૪૦	૧૨	૧૧	૯ ૩૭	૧૨	૧૧	૭ ૩૪
૨	૨૫	૮	૨ ૮૭	૨૫	૭	૧૦ ૮૦	૨૫	૭	૬ ૭૪	૨૫	૭	૨ ૬૯
૩	૩૮	૪	૪ ૩૦	૩૮	૩	૧૦ ૨૦	૩૮	૩	૪ ૧૧	૩૮	૨	૧૦ ૦૪
૪	૫૧	૦	૫ ૭૪	૫૦	૧૫	૯ ૬૦	૫૦	૧૫	૧ ૪૯	૫૦	૧૪	૫ ૩૮
૫	૬૩	૧૨	૭ ૧૭	૬૩	૧૧	૯ ૦૧	૬૩	૧૦	૧૦ ૮૬	૬૩	૧૦	૦ ૭૩
૬	૭૬	૮	૮ ૬૧	૭૬	૭	૮ ૪૧	૭૬	૬	૮ ૨૩	૭૬	૫	૮ ૦૮
૭	૮૯	૪	૧૦.૦૪	૮૯	૩	૭ ૮૧	૮૯	૨	૫ ૬૧	૮૯	૧	૩ ૪૨
૮	૧૦૨	૦	૧૧ ૪૮	૧૦૧	૧૫	૭ ૨૧	૧૦૧	૧૪	૨ ૯૮	૧૦૧	૧૨	૧૦ ૭૭
૯	૧૧૪	૧૩	૦ ૯૧	૧૧૪	૧૧	૬ ૬૨	૧૧૪	૧૦	૦ ૩૫	૧૧૪	૮	૬ ૧૨
૧૦	૧૨૭	૯	૨ ૩૫	૧૨૭	૭	૬ ૦૨	૧૨૭	૫	૮ ૭૩	૧૨૭	૪	૧ ૪૭
૨૦	૨૫૫	૨	૪ ૭૦	૨૫૪	૧૫	૦ ૦૪	૨૫૪	૧૧	૭ ૪૬	૨૫૪	૮	૨ ૯૪
૩૦	૩૮૨	૧૧	૭ ૦૫	૩૮૨	૬	૬ ૦૭	૩૮૨	૧	૫ ૧૯	૩૮૧	૧૨	૪ ૪૧
૪૦	૫૧૦	૪	૯ ૪૦	૫૦૯	૧૪	૦ ૦૯	૫૦૯	૭	૨ ૯૨	૫૦૯	૦	૫ ૮૮
૫૦	૬૩૭	૧૩	૧૧ ૭૬	૬૩૭	૫	૬ ૧૨	૬૩૬	૧૩	૦ ૬૫	૬૩૬	૮	૭ ૩૫
૬૦	૭૬૫	૭	૨ ૧૧	૭૬૪	૧૩	૦ ૧૪	૭૬૪	૨	૧૦ ૩૮	૭૬૩	૮	૮ ૮૨
૭૦	૮૯૩	૦	૪ ૪૬	૮૯૨	૪	૬ ૧૭	૮૯૧	૮	૮ ૧૧	૮૯૦	૧૨	૧૦ ૨૯
૮૦	૧૦૨૦	૯	૬ ૮૧	૧૦૧૯	૧૨	૦ ૧૯	૧૦૧૮	૧૪	૫ ૮૧	૧૦૧૮	૦	૧૧ ૭૭
૯૦	૧૧૪૮	૨	૯ ૧૬	૧૧૪૭	૩	૬ ૨૨	૧૧૪૬	૪	૩ ૫૮	૧૧૪૫	૫	૧ ૨૪
૧૦૦	૧૨૭૫	૧૧	૧૧ ૫૨	૧૨૭૪	૧૧	૦ ૨૪	૧૨૭૩	૧૦	૧.૩૧	૧૨૭૨	૯	૨ ૭૧
૨૦૦	૨૫૫૧	૭	૧૧ ૦૪	૨૫૪૯	૬	૦ ૪[illegible]	૨૫૪૭	૪	૨ ૬૨	૨૫૪૫	૨	૫ ૪૨
૩૦૦	૩૮૨૭	૩	૧૦ ૫૬	૩૮૨૪	૧	૦ ૭૪	૩૮૨૦	૧૪	૩ ૯૪	૩૮૧૭	૧૧	૮ ૧૪
૪૦૦	૫૧૦૨	૧૫	૧૦ ૦૮	૫૦૯૮	૧૨	૦ ૯૯	૫૦૯૪	૮	૫.૨૫	૫૦૯૦	૪	૧૦ ૮૫
૫૦૦	૬૩૭૮	૧૧	૯ ૬૦	૬૩૭૩	૭	૧ ૨૪	૬૩૬૮	૨	૬ ૫૬	૬૩૬૨	૧૪	૧ ૫૭
૧૦૦૦	૧૨૭૫૭	૭	૭ ૨૧	૧૨૭૪૬	૧૪	૨ ૪૮	૧૨૭૩૬	૫	૧.૧૩	૧૨૭૨૫	૧૨	૩ ૧૪
૨૦૦૦	૨૫૫૧૪	૧૫	૨ ૪૩	૨૫૪૯૩	૧૩	૪ ૯૭	૨૫૪૭૨	૧૦	૨ ૨૬	૨૫૪૫૧	૮	૬ ૨૮

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પૌઉન્ડના રૂપીઆ) શિ ૧-૬ાા≈ થી શિ ૧-૬ાા≈ાા આના સુધી

રકમ	૧-૬$\frac{૭}{૮}$ (૧-૬ાા≈)			૧-૬$\frac{૫૭}{૬૪}$ (૧-૬ાા≈ા)			૧-૬$\frac{૨૯}{૩૨}$ (૧-૬ાા≈ાા)			૧-૬$\frac{૫૯}{૬૪}$ (૧-૬ાા≈ાાા)		
	રૂ	આ	પૈ,	રૂા,	આ,	પ	રૂ,	આ,	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ
પેન્સ ૧	૦	૦	૧૦ ૧૭	૦	૦	૧૦ ૧૬	૦	૦	૧૦ ૧૫	૦	૦	૧૦ ૧૪
૨	૦	૧	૮ ૩૪	૦	૧	૮ ૩૨	૦	૧	૮ ૩૧	૦	૧	૮ ૨૯
૩	૦	૨	૬ ૫૧	૦	૨	૬ ૪૯	૦	૨	૬ ૪૬	૦	૨	૬ ૪૪
૫	૦	૪	૨.૮૬	૦	૪	૨ ૮૧	૦	૪	૨ ૭૭	૦	૪	૨ ૭૩
૬	૦	૫	૧ ૦૩	૦	૫	૦ ૯૮	૦	૫	૦ ૯૩	૦	૫	૦ ૮૮
શિ ૧	૦	૧૦	૨ ૦૬	૦	૧૦	૧ ૯૬	૦	૧૦	૧ ૮૬	૦	૧૦	૧ ૭૬
૨	૧	૪	૪ ૦૩	૧	૪	૩ ૯૩	૧	૪	૩ ૭૨	૧	૪	૩ ૫૨
૩	૧	૧૪	૬ ૧૯	૧	૧૪	૫ ૮૯	૧	૧૪	૫ ૫૯	૧	૧૪	૫ ૨૯
૪	૨	૮	૮ ૨૬	૨	૮	૭ ૮૬	૨	૮	૭ ૪૫	૨	૮	૭ ૦૫
૫	૩	૨	૧૦ ૩૩	૩	૨	૯ ૮૨	૩	૨	૯ ૩૨	૩	૨	૮ ૮૧
૬	૩	૧૩	૦ ૩૯	૩	૧૨	૧૧ ૭૯	૩	૧૨	૧૧ ૧૮	૩	૧૨	૧૦ ૫૮
૭	૪	૭	૨ ૪૬	૪	૭	૧ ૭૫	૪	૭	૧ ૦૫	૪	૭	૦ ૩૪
૮	૫	૧	૪ ૫૩	૫	૧	૩ ૭૨	૫	૧	૨ ૯૧	૫	૧	૨ ૧૧
૯	૫	૧૧	૬ ૫૯	૫	૧૧	૫ ૬૮	૫	૧૧	૪ ૭૮	૫	૧૧	૩ ૮૭
૧૦	૬	૫	૮ ૬૬	૬	૫	૭ ૬૫	૬	૫	૬ ૬૪	૬	૫	૫ ૬૩
૧૯	૧૨	૧	૩ ૨૫	૧૨	૧	૧ ૩૩	૧૨	૦	૧૧ ૪૨	૧૨	૦	૯.૫૦
પૌઉ ૧	૧૨	૧૧	૫ ૩૨	૧૨	૧૧	૩ ૩૦	૧૨	૧૧	૧ ૨૮	૧૨	૧૦	૧૧ ૨૭
૨	૨૫	૬	૧૦ ૬૪	૨૫	૬	૬ ૬૧	૨૫	૬	૨ ૫૭	૨૫	૫	૧૦ ૫૫
૩	૩૮	૨	૩ ૯૧	૩૮	૧	૯.૯૧	૩૮	૧	૩ ૮૬	૩૮	૦	૯ ૮૨
૪	૫૦	૧૩	૯ ૨૯	૫૦	૧૩	૧ ૨૨	૫૦	૧૨	૫ ૧૫	૫૦	૧૧	૯ ૧૦
૫	૬૩	૮	૨ ૬૨	૬૩	૮	૪.૫૨	૬૩	૭	૬ ૪૪	૬૩	૬	૮ ૩૮
૬	૭૬	૪	૭ ૯૪	૭૬	૩	૭ ૮૩	૭૬	૨	૭ ૭૩	૭૬	૧	૭ ૬૫
૭	૮૯	૦	૧ ૨૭	૮૮	૧૪	૧૧ ૧૩	૮૮	૧૩	૮ ૦૨	૮૮	૧૨	૬ ૯૩
૮	૧૦૧	૧૧	૬ ૫૯	૧૦૧	૧૦	૨ ૪૪	૧૦૧	૮	૧૦ ૨૧	૧૦૧	૭	૬ ૨૧
૯	૧૧૪	૬	૧૧ ૯૨	૧૧૪	૫	૫ ૭૪	૧૧૪	૩	૧૧ ૬૦	૧૧૪	૨	૫ ૪૮
૧૦	૧૨૭	૨	૫ ૨૪	૧૨૭	૦	૯.૦૫	૧૨૬	૧૫	૦.૮૯	૧૨૬	૧૩	૪ ૭૬
૨૦	૨૫૪	૪	૧૦ ૪૯	૨૫૪	૧	૬ ૧૦	૨૫૩	૧૪	૧ ૭૮	૨૫૩	૧૦	૯ ૫૩
૩૦	૩૮૧	૭	૩ ૭૩	૩૮૧	૨	૩ ૧૫	૩૮૦	૧૩	૨ ૬૭	૩૮૦	૮	૨ ૨૯
૪૦	૫૦૮	[illegible]	૮ ૮૮	૫૦૮	૩	૦ ૨૦	૫૦૭	૧૨	૩ ૫૭	૫૦૭	૫	૭ ૦૬
૫૦	૬ ૫	૧૨	૨ ૨૦	૬૩૫	૩	૯ ૨૬	૬૩૪	૧૧	૪ ૪૬	૬૩૪	૨	૧૧ ૮૩
૬૦	૭૬૨	૧૪	૭ ૪૭	૭૬૨	૪	૬ ૩૧	૭૬૧	૧૦	૫ ૩૫	૭૬૧	૦	૪ ૫૯
૭૦	૮૯૦	૧	૦ ૭૧	૮૮૯	૫	૩ [illegible]૬	૮૮૮	૯	૬ ૨૪	૮૮૭	૧૩	૮ ૩૬
૮૦	૧૦૧૭	૩	૫ ૯૬	૧૦૧૬	૬	૦ ૪૧	૧૦૧૫	૮	૭ ૧૪	૧૦૧૪	૧૧	૨ ૧૩
૯૦	૧૧૪૪	૫	૧૧ ૨૦	૧૧૪૩	૬	૯ ૪૬	૧૧૪૨	૭	૮ ૦૩	૧૧૪૧	૮	૬ ૮૯
૧૦૦	૧૨૭૧	[illegible]	૪ ૪૫	૧૨૭૦	૭	૬ ૫૦	૧૨૬૯	૬	૮ ૯૨	૧૨૬૮	૫	૧૧ ૬૬
૨૦૦	૨૫૪૩	૦	૮ ૯૦	૨૫૪૦	૧૫	૧ ૦૪	૨૫૩૮	૧૩	૫ ૭૫	૨૫૩૬	૧૧	૧૧ ૩૨
૩૦૦	૩૮૧૪	૯	૧ ૩૫	૩૮૧૧	૬	૭ ૫૬	૩૮૦૮	૪	૨ ૭૭	૩૮૦૫	૧	૧૦ ૯૮
૪૦૦	૫૦૮૬	૧	૫ ૮૦	૫૦૮૧	૧૪	૨ ૦૮	૫૦૭૭	૧૦	૧૧ ૭૦	૫૦૭૩	૭	૧૦ ૬૫
૫૦૦	૬૩૫૭	૯	૧૦ ૨૫	૬૩૫૨	૫	૮ ૬૦	૬૩૪૭	૧	૮ ૬૨	૬૩૪૧	૧૩	૧૦ ૩૧
૧૦૦૦	૧૨૭૧૫	૩	૮ ૫૦	૧૨૭૦૪	૧૧	૫ ૨૧	૧૨૬૯૪	૩	૫ ૨૫	૧૨૬૮૩	૧૧	૮ ૬૩
૨૦૦૦	૨૫૪૩૦	૭	૫ ૦૦	૨૫૪ ૯	૬	૧૦ ૪૨	૨૫૩૮૮	૬	૧૦ ૫૧	૨૫૩૬૭	૭	૫ ૨૬

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પૌંડના રૂપીઆ) શિ ૧-૬।।।≈ થી ૧-૬।।।≈।।। આંના સુધી

રકમ	૧-૬ ૨૫/૨૬ (૧-૬।।।≈)			૧ ૬ ૬૩/૬૪ (૧-૬ ।≈।)			૧-૬ ૩૧/૩૨ (૧-૬।। ≈।।)			૧-૬ ૬૩/૬૪ (૧-૬।।।≈।।।)		
	રૂ,	આ	પૈ,	રૂ,	આ	પ,	રૂા,	આ,	પૈ,	રૂ,	આ,	પૈ,
પેન્સ ૧	૦	૦	૧૦ ૧૩	૦	૦	૧૦ ૧૩	૦	૦	૧૦ ૧૨	૦	૦	૧૦ ૧૧
૨	૦	૧	૮ ૨૭	૦	૧	૮ ૨૬	૦	૧	૮ ૨૮	૦	૧	૮ ૨૭
૩	૦	૨	૬ ૪૧	૦	૨	૬ ૩૯	૦	૨	૬ ૩૬	૦	૨	૬ ૩૪
૫	૦	૪	૨ ૬૯	૦	૪	૨ ૬૫	૦	૪	૨ ૬૧	૦	૪	૨ ૫૬
૬	૦	૫	૦ ૮૩	૦	૫	૦ ૭૮	૦	૫	૦ ૭૩	૦	૫	૦ ૬૮
શિ ૧	૦	૧૦	૧ ૬૬	૦	૧૦	૧ ૫૬	૦	૧૦	૧ ૪૬	૦	૧૦	૧ ૩૬
૨	૧	૪	૩ ૩૨	૧	૪	૩ ૧૨	૧	૪	૨ ૯૨	૧	૪	૨ ૭૨
૩	૧	૧૪	૪ ૯૯	૧	૧૪	૪ ૬૮	૧	૧૪	૪ ૩૮	૧	૧૪	૪ ૦૮
૪	૨	૮	૬ ૬૫	૨	૮	૬ ૨૫	૨	૮	૫ ૮૫	૨	૮	૫ ૪૫
૫	૩	૨	૮ ૩૧	૩	૨	૭ ૮૧	૩	૨	૭ ૩૧	૩	૨	૬ ૮૧
૬	૩	૧૨	૯ ૯૮	૩	૧૨	૯ ૩૭	૩	૧૨	૮ ૭૭	૩	૧૨	૮ ૧૭
૭	૪	૬	૧૧ ૬૪	૪	૬	૧૦ ૯૪	૪	૬	૧૦ ૨૪	૪	૬	૯ ૫૪
૮	૫	૧	૧ ૩૦	૫	૧	૦ ૫૦	૫	૦	૧૧ ૭૦	૫	૦	૧૦ ૯૦
૯	૫	૧૧	૨ ૯૭	૫	૧૧	૨ ૦૬	૫	૧૧	૧ ૧૬	૫	૧૧	૦ ૨૬
૧૦	૬	૫	૪ ૬૩	૬	૫	૩ ૬૩	૬	૫	૨ ૬૨	૬	૫	૧ ૬૨
૧૯	૧૨	૦	૭ ૬૦	૧૨	૦	૫ ૬૯	૧૨	૦	૩ ૭૮	૧૨	૦	૧ ૮૮
પૌંડ ૧	૧૨	૧૦	૯ ૨૬	૧૨	૧૦	૭ ૨૬	૧૨	૧૦	૫ ૨૫	૧૨	૧૦	૩ ૨૫
૨	૨૫	૫	૬ ૫૩	[illegible]	૫	૨ ૫૨	૨૫	૪	૧૦ ૫૧	૨૫	૪	૬ ૫૧
૩	૩૮	૦	૩ ૮૦	૩૭	૧૫	૯ ૭૮	૩૭	૧૫	૨ ૭૭	૩૭	૧૪	૯ ૭૭
૪	૫૦	૧૧	૧ ૦૬	૫૦	૧૦	૫ ૦૪	૫૦	૯	૯ ૦૩	૫૦	૯	૧ ૦૩
૫	૬૩	૫	૧૦ ૩૩	૬૩	૫	૦ ૩૦	૬૩	૪	૨ ૨૯	૬૩	૩	૪ ૨૯
૬	૭૬	૦	૭ ૬૦	૭૫	૧૫	૭ ૫૬	૭૫	૧૪	૭ ૫૫	૭૫	૧૩	૭ ૫૫
૭	૮૮	૧૧	૪ ૮૭	૮૮	૧૦	૨ ૮૨	૮૮	૯	૦ ૮૧	૮૮	૭	૧૦ ૮૧
૮	૧૦૧	૬	૨ ૧૩	૧૦૧	૪	૧૦ ૦૯	૧૦૧	૩	૬ ૦૬	૧૦૧	૨	૨ ૦૭
૯	૧૧૪	૦	૧૧ ૪૦	૧૧૩	૧૫	૫ ૩૫	૧૧૩	૧૩	૧૧ ૩૨	૧૧૩	૧૨	[illegible] ૩૩
૧૦	૧૨૬	૧૧	૮ ૬૭	૧૨૬	૧૦	૦ ૬૧	૧૨'	૮	૪ ૫૮	૧૨૬	૬	૮ ૫૯
૨૦	૨૫૩	૭	૫ ૩૪	૨૫૩	૪	૧ ૨૨	૨૫૩	૦	૮ ૧૭	૨૫૨	૧૩	૫ ૧૮
૩	૩૮૦	૩	૨ ૦૧	૩૭૯	૧૪	૧ ૮૪	૩૭૯	૯	૧ ૬૫	૩૭૯	૪	૧ ૭૭
૪૦	૫૦૬	૧૪	૧૦ ૬૯	૫૦૬	૮	૨ ૮૫	૫૦૬	૧	૬ ૩૪	૫૦૪	૧૦	૧૦ ૩૭
૫૦	૬૩૩	૧૦	૭ ૩૬	૬૩૩	૨	૭ ૦૬	૬૩૨	૯	૧૦ ૯૩	૬૩૨	૧	૬ ૯૬
૬૦	૭૬૦	૬	૪ ૦૩	૭૫૯	૧૨	૩ ૮	૭૫૯	૨	૩ ૫૧	૭૫૮	૮	૩ ૫૫
૭૦	૮૮૭	[illegible]	૦ ૭૧	૮૮૬	૬	૪ ૨૯	૮૮૫	૧૦	૮ ૧૦	૮૮૪	૧૫	૦ ૧૪
૮૦	૧૦૧૩	૧૩	૯ ૩૮	૧૦૧૩	૦	૪ ૯૦	૧૦૧૨	૩	૦ ૬૯	૧૦૧૧	૫	૮ ૭૪
૯૦	૧૧૪૦	૯	૬ ૦૫	૧૧૩૯	૧૦	૫ ૫૨	૧૧૩૮	૧૧	૫ ૨૭	૧૧૩૭	૧૨	૫ ૩૩
૧૦૦	૧૨૬૭	૫	૨ ૭૩	૧૨૬૬	૪	૬ ૧૩	૧૨૬૫	૩	૮ ૮૬	૧૨૬૪	૩	૧ ૯૨
૨૦૦	૨૫૩૪	૧૦	૫ ૪૬	૨૫૩૨	૯	૦ ૨૬	૨૫૩૦	૭	૭ ૭૨	૨૫૨૮	૬	૩ ૮૫
૩૦૦	૩૮૦૧	૧૫	૮ ૧૯	૩૭૯૮	૧૩	૬ ૪૦	૩૭૯૫	૧૧	૫ ૫૯	૩૭૯૨	૯	૫ ૭૭
૪૦૦	૫૦૬૯	૪	૧૦ ૯૩	૫૦૬૫	૨	૦ ૫૩	૫૦૬૦	૧૫	૩ ૪૫	૫૦૫૬	૧૨	૭ ૭૦
૫૦૦	૬૩૩૬	૧૦	૧ ૬	૬૩૩૧	૬	૬ ૬૬	૬૩૨૬	૩	૧ ૩૨	૬૩૨૦	૧૫	૯ ૬૨
૧૦૦૦	૨૬૭૩	૪	૩ ૩૨	૧૨૬૬૨	૧૩	૧ ૨૩	૧૨૬૫૨	૬	૨ ૬૪	૧૨૬૪૧	૧૫	૭ ૨૫
૨૦૦૦	૨૫૩૪૬	૮	૬ ૬૫	૨૫૩૨૫	૧૦	૨ ૬૭	૨૫૩૦૪	૧૨	૫ ૨૮	૨૫૨૮૩	૧૪	૨ ૫૨

અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પૌંડના રૂપીઆ) શિ. ૧-૭-૦ પૈ થી શિ ૧-૭-૦॥। આના સુધી.

રકમ		૧-૭ (૧-૭-૦)			૧-૭ ૧/૬૪ (૧-૭-૦।)			૧-૭ ૧/૩૨ (૧-૭-૦॥)			૧-૭ ૩/૬૪ (૧-૭-૦॥।)		
		રૂ.	આ.	પૈ.	રૂ.	આ.	પૈ.	રૂ.	આ.	પૈ.	રૂ.	આ.	પૈ.
પેન્સ	૧	૦	૦	૧૦.૧૦	૦	૦	૧૦ ૦૯	૦	૦	૧૦ ૦૮	૦	૦	૧૦ ૦૮
	૨	૦	૧	૮ ૨૧	૦	૧	૮ ૧૯	૦	૧	૮ ૧૧	૦	૧	૮ ૧૬
	૩	૦	૨	૬ ૩૧	૦	૨	૬ ૨૯	૦	૨	' ૨૬	૦	૨	૬ ૨૪
	૪	૦	૪	૨ ૫૨	૦	૪	૨ ૪૮	૦	૪	૨ ૪૪	૦	૪	૨ ૪૦
	૬	૦	૫	૦ ૬૩	૦	૫	૦ ૫૮	૦	૫	૦ ૫૩	૦	૫	૦ ૪૮
શિ	૧	૦	૧૦	૧ ૨૬	૦	૧૦	૧ ૧૬	૦	૧૦	૧ ૦૬	૦	૧૦	૦ ૯૬
	૨	૧	૪	૨ ૫૨	૧	/	૨ ૩૨	૧	૪	૨ ૧૨	૧	૪	૧ ૯૨
	૩	૧	૧૪	૩ ૭૮	૧	૧૪	૩ ૪૯	૧	૧૪	૩ ૧૯	૧	૧૪	૨ ૮૯
	૪	૨	૮	૫ ૦૫	૨	૮	૪ ૬૫	૨	૮	૪ ૨૫	૨	૮	૩ ૮૫
	૫	૩	૨	૬ ૩૧	૩	૨	૫ ૮૧	૩	૨	૫ ૩૨	૩	૨	૪ ૮૨
	૬	૩	૧૨	૭ ૫૭	૩	૧૨	૬ ૯૮	૩	૧૨	૬ ૩૮	૩	૧૨	૫ ૭૮
	૭	૪	૬	૮ ૮૮	૪	૬	૮ ૧૪	૪	૬	૭ ૪૪	૪	૬	૬ ૭૫
	૮	૫	૦	૧૦ ૧૦	૫	૦	૯ ૩૦	૫	-	૮ ૫૧	૫	૦	૭ ૭૧
	૯	૫	૧૦	૧૧ ૩૬	૫	૧૦	૧૦ ૪૭	૫	૧૦	૯ ૫૭	૫	૧૦	૮.૬૮
	૧૦	૬	૫	૦ ૬૩	૬	૪	૧૧ ૬૩	૬	૪	૧૦ ૬૪	૬	૪	૯ ૬૪
	૧૯	૧૧	૧૫	૧૧ ૯૯	૧૧	૧૫	૧૦ ૧૦	૧૧	૧૫	૮ ૨૧	૧૧	૧૫	૬.૩૨
પૌંડ	૧	૧૨	૧૦	૧ ૨૬	૧૨	૯	૧૧ ૨૭	૧૨	૯	૯ ૨૮	૧૨	૯	૭ ૨૯
	૨	૨૫	૪	૨ ૫૨	૨૫	૩	૧૦ ૫૪	૨૫	૩	૬ ૫૬	૨૫	૩	૨ ૫૮
	૩	૩૭	૧૪	૩ ૭૮	૩૭	૧૩	૯ ૮૧	૩૭	૧૩	૩ ૮૪	૩૭	૧૨	૯ ૮૮
	૪	૫૦	૮	૫ ૦૫	૫૦	૭	૯ ૦૮	૫૦	૭	૧ ૧૨	૫૦	૬	૫ ૧૭
	૫	૬૩	૨	૬ ૩૧	૬૩	૧	૮ ૩૫	૬૩	૦	૧૦ ૪૦	૬૩	૦	૦ ૪૭
	૬	૭૫	૧૨	૭ ૫૭	૭૫	૧૧	૭ ૨	૭૧	૧૦	૭ ૬૮	૭૫	૯	૭ ૭૬
	૭	૮૮	'	૮ ૮૪	૮૮	૫	૬ ૮૯	૮૮	૪	૪ ૯૬	૮૮	૩	૩ ૦૬
	૮	૧૦૧	૦	૧૦ ૧૦	૧૦૦	૧૫	૬ ૧૬	૧૦૦	૧૪	૨ ૨૪	૧૦૦	૧૨	૧૦ ૩૪
	૯	૧૧૩	૧૦	૧૧ ૩૬	૧૧૩	૯	૫ ૪૩	૧૧૩	૭	૧૧ ૫૨	૧૧૩	૬	૫ ૬૫
	૧૦	૧૨૬	૫	૦ ૬૩	૧૨૬	૩	૪ ૭૦	૧૨'	૧	૮ ૮૦	૧૨૬	૦	૦ ૯૪
	૨૦	૨૫૨	૧૦	૧ ૨'	૨૫૨	૬	૯ ૪૦	૨૫૨	૩	૫ ૬૧	૨૫૨	૦	૧ ૮૯
	૩૦	૩૭૮	૧૫	૧ ૮૯	૩૭૮	૧૦	૨ ૧૧	૩૭૮	૫	૨ ૪૨	૩૭૮	૦	૨ ૮૩
	૪૦	૫૦૫	૪	૨ ૫૨	૫૦૪	૧૩	૬ ૮૧	૫૦૪	૬	૧૧ ૨૩	૫૦૪	૦	૩ ૭૮
	૫૦	૬૩૧	૯	૩ ૧૫	૬૩૧	૦	૧૧ ૫૧	૬૩૦	૮	૮ ૦૩	૬૩૦	૦	૪ ૭૨
	૬૦	૭૫૭	૧૪	૩ ૭૮	૭૫૭	૬	૪ ૨૨	૭૫૬	૧૦	૪ ૮૪	૭૫૬	૦	૫ ૬૭
	૭૦	૮૮૪	૩	૪ ૪૨	૮૮૩	૭	૮ ૯૨	૮૮૨	૧૨	૧ ૬૫	૮૮૨	૦	૬ ૬૧
	૮૦	૧૦૧૦	૮	૫ ૦૫	૧૦૦૯	૧૧	૧ ૬૨	૧૦૦૮	૧૩	૧૦ ૪૬	૧૦૦૮	૦	૭ ૫૬
	૯૦	૧૧૩૬	૧૩	૫ '૮	૧૧૩૫	૧૪	' ૩૩	૧૧૩૪	૧૫	૭ ૨૭	૧૧૩૪	૦	૮ ૫૦
	૧૦૦	૧૨'૩	૨	૬ ૩૧	૧૨૬૨	૧	૧૧ ૦૩	૧૨૬૧	૧	૪ ૦૭	૧૨૬૦	૦	૯ ૪૫
	૨૦૦	૨૫૨૬	૫	૦ ''	૨૫૨૪	૩	૧૦ ૦૬	૨૫૨૨	૬	૮ ૧૫	૨૫૨૦	૧	૬ ૯૦
	૩૦૦	૩૭૮૯	૭	૬.૯૪	૩૭૮૬	૫	૯ ૧૦	૩૭૮૩	૪	૦ ૨૩	૩૭૮૦	૨	૪ ૩૫
	૪૦૦	૫૦૫૨	૧૦	૧ ૨૬	૫૦૪૮	૭	૮ ૧૩	૫૦૪૪	૫	૪ ૩૧	૫૦૪૦	૩	૧ ૮૦
	૫૦૦	૬૩૧૫	૧૨	૭ ૫૭	૬૩૧૦	૯	૭ ૧૬	૬૩૦૫	૬	૮ ૩૯	૬૩૦૦	૩	૧૧ ૨૫
	૧૦૦૦	૧૨૬-૧	૯	૩ ૧૫	૧૨૬૨૧	૦	૨ ૩૩	૧૨૬૧૦	૧૩	૪ ૭૮	૧૨૬૦૦	૭	૧૦ ૫૦
	૨૦૦૦	૨૫૨૬૩	૨	૬ ૩૧	૨૫૨૪૨	૬	૪ ૬૭	૨૫૨૨૧	૧૦	૯ ૫૭	૨૫૨૦૦	૧૧	૯ ૦૦

૩૬ દેશી હુંડી (Hundi) અથવા (Inland bill of exchange)

આ હુંડી એક લેખીત દસ્તાવેજ છે, જેમા લખનાર પોતાની સહિ કરી અમુક આસામીને તેમા જણાવેલી રકમ આપવા ચોક્કસ આસામીને ફરમાવે છે. મજકુર હુંડી જો કે એક કાગળના નાના ટુકડા ઉપર લખવાનો ધારો પ્રચલિત છે, પરંતુ "મુંબઈના શરાફ મહાજન"ના ધારા મુજબ અમુક ફારમમા છાપેલી હોય તો વધારે બહેતર ગણાય છે મુબઈના શરાફોની પેઢી ઉપર બહારગામથી આવી હજારો હુંડીઓ આવે છે, તેમજ મુલતાની દલાલો તેવી હુંડીઓ લખાવીને શરાફોને બેક પાસેથી નાણાની ધીરધાર કરાવે છે, જેથી આ દેશી હુંડીનો વેપાર ઘણાજ બહોળા પ્રમાણમા ચાલે છે અને બેંકોનો મહોટો વહીવટ આવી હુંડીઓ ઉપરજ રહે છે તે માટેના રીતરીવાજ તથા સ્ટાંપ વિગેરેના ધારા-ધોરણનુ દિક્દર્શન અત્રે કરવામા આવે છે

હુંડીનુ સ્પષ્ટીકરણ

જે ધણીએ હુંડી લખી હોય તે હુંડીનો **લખનાર** કહેવાય, જેના ઉપર લખી હોય તે **શીકારનાર** ગણાય, અને ચોક્કસ ધણીને (એટલે નામજોગી અગર શાહાજોગી હોય તેને) **રાખ્યા** કહી શકાય છે હુંડીની રકમ અક્ષર અને આંકડા એમ બન્નેમા સ્પષ્ટ રીતે લખાયેલા હોવા જોઇએ તથા છેવટે મિતિ નાખવામા આવે છે ત્યા મિતિ સાથે તારીખ લખવાથી વધઘટના દિવસ સબધી મુશ્કેલી ઉભી થતી નથી હુંડીનો ભાવ સેકડા ઉપર ગણાય છે બજારમા નાણાની છત હોય ત્યારે હુંડીનો ભાવ એકસોની ઉપર હોય છે અને બજારમા નાણાંની ભીડ હોય છે, ત્યારે ભાવ સોની અદર હોય છે

ઉપર મુજબ લખેલી હુંડી મોકલ્યા પછી ખોવાઈજવાથી, ચોરાઈ જવાથી, ફાટીજવાથી, કે કોઈ કારણથી ગેરવલ્લે જવાથી કે એવા કોઇ કારણથી હુંડીના નાણા મળી શકે તેમ ન હોય તો લખનાર હુંડીમા લખેલી વિગત સાથે બીજો દસ્તાવેજ મોકલી આપે તે **પેઠ** કહેવાય છે, અને હુંડી કે પેઠના નાણા ઉપરના કોઈ કારણથી મળી શકે તેમ ન હોય તો લખનાર તેવોજ ત્રીજો દસ્તાવેજ લખી આપે તે **પરપેંઠ** કહેવાય છે કદાચ આ ત્રણે વાના ગેરવલ્લે જાય તો જે ચોથો દસ્તાવેજ લખી આપે તે **કાગળ** કહેવાય છે આમાથી હુંડી, પેંઠ, પરપેઠ અગર કાગળ કે જેનો પહેલો દેખાડ થાય, તેના નાણા ભરવા જોઇએ, એટલે તે સબધીના બાકીના બીજા બધા દસ્તાવેજ રદ થાય છે તેમજ જે ધણી પાસેથી હુંડી ગેરવલ્લે ગઇ હોય, તે ધણી લખનાર પાસેથી તેમજ જેની પાસેથી તે હુંડી લીધી હોય અથવા મળી હોય તેમની પાસેથી પેઠ, પરપેઠ, કે કાગળ માગવા હક્કદાર છે, અને તે વ્યાજબી વખતમા મળવી જોઇએ.

હુ ડીનો દેખાડ "શરાફ મહાજન" તથા બીજી મ ડલીઓ જેવી કે મારવાડી ચેબર, હીદુસ્થાની દેશી વેપારીઓની મડળી, ગ્રેનમર્ચન્ટસ એસો વિગેરેના ધારા મુજબ દર રવિવારે તથા મુકરર કરેલ બધના દિવસે (જે પાછળ આપ્યા છે તે દિવસોએ) કરાતો નથી તથા નાણાની લેવડદેવડ પણ કરવા ફરજ પડાતી નથી હુડીની અદર કાઇ મુદત ન લખી હોય તો તુરતની (એટલે **દર્શનીય**) કહેવાય છે અને **મુદતની** હુડી હોય તેમા (૧) દિન બરાની અગર (૨) અમુક દિન કેડેની એમ લખેલી હોય છે તેમજ ૩) દેખાડ થયા પછી અમુક દિન કે માસ કેડેની પણ બાય છે

હુડીના દેખાડના રીવાજ — તુરત મુદતની હુડીનો દેખાડ કામકાજ કરવાને દહાડે "શરાફ મહાજનના સભાસદોની" અદર તથા ગ્રેનમર્ચન્ટસ એસો ના સભાસદોની અદર મુબઈ ટાઇમ ૩ વાગ્યા સુધી અને મુદતની હુડીનો દેખાડ મુબઈ ટાઈમ છ વાગ્યા સુધી કરી શકાય છે મારવાડી ચેબર અને "હીંદુસ્થાની દેશી વેપારીઓની મંડલી"મા મુ ટા ૪॥ સુધીમા તુરત મુદતની હુડીનો દેખાડ કરી શકાય છે અને બેંક ટાઇમ પ્રમાણે કામ કરતી ઓફીસો તેમજ બેકો તરફથી દેખાડવામા આવતી હુડીઓનો દેખાડ બે વાગ્યા (સ્ટા ટા) સુધીમા અને શનીવારે બાર વાગ્યા સુધીમા કરી શકાય છે વળી ખાસ સજોગોમા દેખાડ ટપાલના કાગલથી પણ કરી શકાય છે

તુરત મુદતની હુડીનો દેખાડ લખી મિતિથી છ માસ સુધીજ કરી શકાય **દિન બરાની** હુડીના દિવસ પુરા થયા પછી વળતે દહાડે પાકેલી ગણાય, તેમા છુટના દિવસ મલે નહી પરતુ **અમુક દિન કેડેની** હુંડીની મુદત લખી મિતિથી ગણાય છે અને **દેખાડ થયા પછી અમુક દિનની** હુડીની મુદત દેખાડ થયાના દિવસથી ગણાય છે તેમા નીચે મુજબ છુટના દિવસ ગણવામા આવે છે

(૧) દિન બેની, ત્રણની, ચારની, પાચની એમ લખેલી હોય તેમા છુટનો એક દિવસ

(૨) દિન ત્રણ ત્રણ કેડેની અગર દિન છ પછીની સાતમે દિવસે પાકે

(૩) દિન ચાર ચાર કેડેની અગર દિન આઠ પછીની લખેલી હુડી નવમે દિવસે પાકે એવીરીતે દિન દસની અગીઆરમે દિવસે અને દિન અગીઆરની બારમે દિવસે પાકેલી ગણાય

(૪) અગીઆર દિન ઉપરની અને વીસ દિન અદરની હુડીઓમા છુટના ત્રણ દિવસ અપાય છે અને વીસ દિવસ ઉપરાતની મુદતની હુંડીમા છુટના પાચ દિવસ અપાય છે

આ ઉપરાંત કેટલીક વખતે તારથી નાણા અપાય છે તે તારની ગણત્રી હુંડી તરીકે લેખતા એવો ધારો છે કે —

તારનો દેખાડ મુ૦ ટા૦ ૩ વાગ્યા સુધીમા લેવો અને તેના નાણા મુ૦ ટા૦ ૬ વાગ્યા સુધીમા ભરવા જોઇએ પણ શીકારનારને પોતાનો તાર પાચ વગ્યા સુધીમા ન મળેલ હોય તો કામકાજ કરવાને વળને દહાડે શીકારી આપે પણ નાણા લેનાર તે મુજબ તાર મળેલ છે તેની ખાત્રી માગે તો શીકારનારે તેની ખાત્રી કરી આપવી જોઇએ

હુંડીનો નાણા ભરવાનો વખત શરાફ મહાજનના ધારા મુજબ મુ. ટા. ૬ (સ્ટા ૬-૩-) નો ઠરાવેલ છે હવે તુરત મુદ્દતી હુંડી, દેખાડ તારીખે ન ભરાય તો ત્રણ દિવસ નાણા લેનારે ખડી રાખવી જોઇએ ચોથે દહાડે સાજના બીડી શકે મુદતની હુંડી પાકી મિતિને દહાડે ન ભરાય નો પાછી બીડી શકાય વળી ખડી રાખવાના દિવસ દરમ્યાન હુંડી પાછી બીડાઇ ગઇ હોય અને શીકારનાર કે **જીકરીવાલો** (કેટલીક વખતે હુંડી ઉપર એમ લખેલુ હોય છે કે મજકુર હુંડી કોઈ કારણસર ન શીકારાય તો અમુક ધણીએ પોતાને ખાતે શીકારી આપવી આવીરીતે શીકારી આપનાર ધણી તે જીકરીવાલો) નાણા ભરવા આવે તો પહોચ આપી, નાણા લેવા જોઇએ અને પહોચ ઉપરનો સ્ટાપ નાણા ભરનાર આપે છતા નાણા ન લીએ તો હુંડી નકરાણી ગણાય નહી. અને નકરામણ શીકરામણનો કોઇ જાતનો હક્ક લાગુ પડતો નથી જીકરીવાલાએ મજકુર હુંડીના નાણા જે દિવસે શીકારનારને ત્યા દેખાડ થયો હોય તે મીતિથી વ્યાજ સાથે ભરવા જોઇએ આમા ખાસ ધ્યાનમા રાખવાનુ કે જીકરીવાલા પાસેથી હુંડીના નાણા લેનાર ધણીએ હુંડી ઉપર **ભરપાયા** કરવી નહી પણ જુદા કાગળમા તે હુંડીની વિગત સાથે અને કોની પાસેથી કેટલા નાણા લીધા તે બધુ જણાવીને જેટલા નાણા લીધા હોય તેટલાની સ્ટાપવાળી પહોચ અને હુંડી **કોરે પુઠે** એટલે ભરપાયા કર્યા વગરની જીકરીવાળા ભરનારને આપવી જોઇએ પહોચ ઉપરનો સ્ટાપ જીકરીવાળાએ આપવો હુંડી દેખાડ થયા બાદ ખોવાઈ ગઇ હોય તો તેની પેઠ મગાવી દેખાડ કર્યા બાદ તેના નાણા ભરી શકાય છે હુંડીના નાણા લેનાર ધણીની કામકાજ કરવાની જગ્યાએ ભરવા જોઇએ, પણ જો કોઇ દેખાડ સાથે નાણા આપવા માગતો હોય તો તેમ કરી શકે છે પણ દેખાડ કર્યા પછી અરધા કલાકની અંદર નાણા આપવા જોઇએ. હુંડી ભરનારે દેખાડનાર ગમે તે નોકર ચાકરને આ મુજબ નાણા આપ્યા હોય અને તે ભાગી નાશી જાય અગર ગેરઉપયોગ કરે તો નાણા ભરનાર પોતાની જવાબદારીમાથી છુટો થઇ શકે છે એમ (The Bombay Shroff Association)

મુબઈ શરાફ મહાજનનો ધારો છે હુડીના નાણા સરકારી ચલણમા ભરી શકાય. પણ લેનાર ધણી ચેક લેવા ખુશી હોય તો તેમ કરી શકાય છે પણ તેને ફરજ પાડી શકાય નહી રોકડા ભરવાના હોય તો મુબઇ ચાર વાગ્યા પહેલા ભરવા જોઇએ અને રૂા ૯૦૦ થી વધારે હોય તો નાણા લેનાર જે સ્થળે ભરવા જણાવે ત્યા ઉપડાવીને લઈ જવા જોઇએ

જે હુડીનો દેખાડ લેવામા ન આવે અગર દેખાડ થયા પછી શીકારાય નહી તે **નકરાણી** કહેવાય તેની ખાત્રીને માટે સર્ટીફીકેટ જેને મેજરનામુ કહે છે તે શરાફ મહાજન તરફથી રૂા. ૧૦૦૦) સુધીની ફી ચાર આના અને હજારથી ઉપરાતના આઠ આના લઈ કાઢવામા આવે છે તેમજ બીજી મડળીઓ જે ઉપર જણાવી છે તે પણ આપે છે

હુંડીની પાછળ નાણા લેનારે પોતાની સહી સાથે તે હુડીના પુરા નાણા મળ્યા છે એવુ લખી આપવુ તેને **ભરપાયા** કહે છે અને ભરપાઇ હુડીને **ખોખુ** કહે છે હુડી ઉપર ઠેકાણુ બરાબર લખેલુ હોવુ જોઇએ તેમ ન હોય તો જીકરી વાલે ઠેકાણુ બતાવવુ જોઇએ અગર પોતે તેના નાણા ભરવા જોઇએ

સાધારણ રીતે હુંડી **શાહા જોગી** (એટલે શાહા જોગ, ગરથ, ઠામ ઠેકાણુ જોઇને આપજો એમ) લખાય છે પણ **નામજોગી** (એટલે ચોક્કસ ધણીને નાણા આપવા જણાવેલ હોય તેનુ નામ હોય તે) હુડીના નાણા તો તે ધણીનેજ આપી શકાય **દે ખાડનાર જોગ** હુડીના નાણા જે દેખાડ કરે તેને આપવાના હોય છે તેથી તેવી હુડીમા મથાળા બરાબર છે કે કેમ તે જોવાનુ રહેતુ નથી આ ઉપરાત **ફરમાનની હુડી** (or order) ની હોય છે તેમા રાખ્યા એ સહી કરીને આપ્યા પછી તે હુડી વટાવી શકાય અને પછી દરેક વેચનારે સહી કર્યા પછી વટાવી શકાય તેમા ફેરફાર હોય તો હુડીમા મથાળા બરોબર ન થાય ત્યા સુધી શીકારી શકાય નહી

મથાળું એટલે શું ? રાખ્યા ધણીએ હુડીના નાણા બીજાને આપવાનું મથાળુ કર્યું હોય તો હુંડી તે ધણી જોગ શીકારી આપવી પણ તે હુંડી તે ધણીએ બીજાને આપી હોય તો તેના નામનુ મથાળુ કરી આપવુ, એટલે તે ધણીની પાસે લખાવી લઇ તેની સહી લેવી તે એવી રીતે અનુક્રમે જે જે ધણી જોગ એ હુડી શીકારવાની હોય તેના બરાબર મથાળા હોવા જોઇએ મથાળામા લી ફલાણા એમ લખે છે

આ ઉપરાત **જોખમી હુંડી** છે એટલે માલ સાથે અથવા રેલ્વે રસીદ સાથે અથવા સતમી (બીલ્સ ઓફ લેડીંગ) સાથે હુડી લખાયેલી હોય તે સઘરહુ હુડી તો અંદર લખેલ માલ, રસીદ કે સતમી મળે ત્યાર બાદજ શીકારી શકાય છે

સ્ટાંપ—હુંડી ઉપર સ્ટાપ સરકારી ધારા મુજબ ચોડવાજ જોઇએ તુરત મુદતની હુંડી ઉપર એક આનાનો સ્ટાપ જોઇએ, પણ મુદતની હુંડી જે વરસ કરતા વધારે મુદતની ન હોય તેવી ઉપર નીચે મુજબ સ્ટાપ લેવાનો ધારો છે

રૂ	એકહોયતો	ડબલહોયતો દરેક ઉપર	ત્રણહોયતો દરેક ઉપર
૨૦૦ અને તેની અંદરની	૦-૩-૦	૦-૨-૦	૦-૧-૦
૨૦૦ થી વધારે અને ૪૦૦ ને તેની અદર	૦-૬-૦	૦-૩-૦	૦-૨-૦
૪૦૦ ,, ,, ૬૦૦ ને તેની અદર	૦-૯-૦	૦-૫-૦	૦-૩-૦
૬૦૦ ,, ,, ૮૦૦ ,, ,,	૦ ૧૨ ૦	૦-૬-૦	૦-૪-૦
૮૦૦ ,, ,, ૧૦૦૦ ,, ,,	૦ ૧૫-૦	૦-૮-૦	૦ ૫-૦
૧૦૦૦ ,, ,, ૧૨૦૦ , ,,	૧-૨-૦	૦-૯-૦	૦-૬-૦
૧૨૦૦ ,, ,, ૧૬૦૦ ,, ,,	૧-૮-૦	૦-૧૨-૦	૦-૮-૦
૧૬૦૦ ,, ,, ૨૫૦૦ ,, ,,	૨-૪-૦	૧-૨-૦	૦ ૧૨ ૦
૨૫૦૦ ,, ,, ૫૦૦૦ ,, ,	૪-૮-૦	૨-૪-૦	૧-૮-૦
૫૦૦૦ ,, ,, ૭૫૦૦ ,, ,,	૬-૧૨-૦	૩-૬-૦	૨-૪-૦
૭૫૦૦ ,, ,, ૧૦૦૦૦ ,, ,,	૯-૦-૦	૪-૮-૦	૩-૦-૦
૧૦૦૦૦ ,, ,, ૧૫૦૦૦ ,, ,,	૧૩-૮-૦	૬-૧૨-૦	૪-૮-૦
૧૫૦૦૦ ,, ,, ૨૦૦૦૦ ,, ,,	૧૮-૦-૦	૯-૦-૦	૬-૦-૦
૨૦૦૦૦ ,, ,, ૨૫૦૦૦ ,, ,,	૨૨-૮-૦	૧૧-૪-૦	૭-૮-૦
૨૫૦૦૦ ,, ,, ૩૦૦૦૦ ,, ,,	૨૭-૦-૦	૧૩-૮-૦	૯-૦-૦
૩૦૦૦૦ કરતા વધારે હોય તો દરેક દસ હજારે અને તેની અદરના વધારાએ વધારે	૯-૦-૦	૪-૮-૦	૩-૦-૦

હવે જે હુંડી વરસ કરતા વધારે મુદતની હોય તેના તથા બોન્ડ શેર વિગેરેના દર જુદા છે —

રૂા	
૧૦ અને તેની અદરના	૦-૨-૦
૧૦ કરતા વધારે રૂા ૫૦ અને તેની અદરના	૦-૪-૦
૫૦ ,, રૂા ૧૦૦ ,,	૦-૮-૦
૧૦૦ ,, રૂા. ૨૦૦ ,,	૧-૦-૦
૨૦૦ ,, રૂા ૩૦૦ ,,	૨-૪-૦

૩૦૦	કરતા વધારે	રૂ	૪૦૦	અને તેની અંદરના	૩-૦-૦
૪૦૦	,,	રૂ	૫૦૦	,,	૩ ૧૨ ૦
૫૦૦	,,	રૂ	૬૦૦	,,	૪-૮-૦
૬૦૦	,,	રૂ.	૭૦૦	,,	૫-૪-૦
૭૦૦	,,	રૂ	૮૦૦	,,	૬-૦-૦
૮૦૦	,,	રૂ	૯૦૦	,,	૬-૧૨ ૦
૯૦૦	,,	રૂ	૧૦૦૦	,,	૭-૮-૦

૧૦૦૦ કરતા વધારે રૂ ૫૦૦ હોય અથવા તેનો ભાગ હોય તો દરેક રૂ ૫૦૦ ના વધારાએ વધારો ૩ ૧૨ ૦

જરૂરી— હાલમા જે સ્ટાપનો દર તા. ૩-૧૦-૨૩ થી વધ્યો છે તે **હુડીના સબંધમાં** નહી પરતુ **પ્રોમીસરી નોટના** સબધમા છે એટલે જેમ સરકારી (ગવર્નમેટ) પ્રોમીસરી નોટો કહેવાય છે તે જુદી, પરતુ એક માણુસ બીજા પાસેથી નાણા લઇને તેને બદલે જે ચીઠ્ઠી કે કાગલ લખી આપે કે જેનો દેખાડ થતા નાણા ભરવાના હોય તેની ઉપર સ્ટાપ નીચે મુજબ ઠરાવેલ છે

૨૫૦ ની રકમ સુધી એકઆનો
૨૫૦ થી વધુ અને ૧૦૦૦ની અદર બે આના
૧૦૦૦ થી વધુ હોય તો ચારઆના

હવે આવી પ્રોમીસરી નોટ અને હુંડીમાં ફેર શું? આવો પ્રશ્ન સહજ છે તો જણાવવાનુ કે હુડીમા ત્રણ (પાર્ટી) આશામી હોય છે લખનાર, જેના ઉપર તે લખી હોય તે શીકારનાર, અને રાખ્યા અગર જેને નાણા ભરવા ના હોય તે લેનાર, પણ પ્રોમીસરી નોટમા તો એક આશામી બીજા આશામીને નાણા લીધા બદલે જે ચીઠ્ઠી, કે એવુ કઈ ખતરૂપે સાધન લખી આપે તેમા નાણા ભરવાને બધાયલો છુ (Promise to pay) એવી રીતનુ સાદુ લખાણ હોય છે તે

હુંડી સંબધમાં કેટલાક ઉપયોગી ધારા

૧ દેશાવરથી બીડાણ થતી હુંડીઓનો દેખાડ કરતી વખતે દેખાડનાર આસામીએ તે હુડીના નાણા કોના જોગ ભરવા તે બાબત હુંડી ઉપર પોતાના નામનો રબર સ્ટાપ મારવો

૨ વળી કોઈ પ્રસગે હુડી ખોટી ઠરે તોપણ નાણા લેનાર આસામીએ હુડી ભરનારની ખાત્રી કરી લઇ તે ખોટી હુંડી શીકરાવી હોય તે નાણા બાર આનાની તેરીખ સહિત પાછા આપવા.

૩ કોઇ હુંડી શીકરાયા બાદ વસુલ લેનાર આસામી કાચી પડે તો પણ શીકાર નાર ધણી તેને માટે જોખમદાર નથી

૪ પણ હુંડી શીકારાયા બાદ વસુલ લેનાર આસામી કાચો પડે ને તે હુંડીજ બનાવટી ઠરે તો હુંડી ભરનાર આસામી જવાબ ૧ર રહી શકે.

૫ હુંડીના નાણાની ભરપાઇમા ધણીના નામની વસુલ કરનારે વસુલમા પોતાના દસ્કત કરવા

હુંડી સંબંધમા દેખાડના ટાઇમમા તથા નાણા ભરવાના ટાઇમમા કેટલીક મંડળીઓના રીવાજમા સહેજ ફેર છે હીંદુસ્થાનની વેપારી મંડળીના અને મારવાડી ચેમ્બરના મેમ્બરો હુંડીનો દેખાડ આડાચાર વાગ્યા (મુ ટા) સુધી કરે છે પરંતુ શરાફ મહાજન અને ગ્રેન- મર્ચન્ટસ એસોશીએશનનો ધારો મુ ટા ત્રણ સુધીનો છે બધા તહેવારને દિવસે હુંડીનુ કામકાજ બધ રાખે છે કોઇ કોઇના તહેવારમા સહેજ ફરક રહેલ છે પણ સામાન્ય રીતે નીચે જણાવેલા તહેવારો સર્વને માન્ય છે

હુંડીનુ કામકાજ દર રવિવારે બંધ રાખવાનો રીવાજ છે તે ઉપરાતના સામાન્ય તહેવારો

૧ વિક્રમનુ બેસતુ વરસ	૨ નાતાલ
૩ અગ્રેજી બેસતુ વરસ	૪ મહા શિવરાત્રી
૫ ધુળેટી	૬ જમશેદી નવરોઝ
૭ રામનવમી	૮ ગુડફ્રાઇડે
૯ રમજાનઇદ	૧૦ નામદાર શહેનશાહનો જન્મદિવસ
૧૧ બકરીઇદ	૧૨ નાળીએરી પુનેમ
૧૩ મોહરમ	૧૪ જન્માષ્ટમી
૧૫ પપેટી	૧૬ મહાવીર જન્મોત્સવ
૧૭ ગણેશ ચતુર્થી, પજુસણનો છેલ્લો દિવસ અગર જૈન સવત્સરી	૧૮ દશેરા
૧૯ કાળીચોદશ	૨૦ દીવાળી

આ સિવાય કેટલેક સ્થળોએ કારતક સુદી ૧૧ (દેવદીવાળી), કારતક સુદી ૧૫ અને આશાડ સુદી ૧૧ તથા આશાડ સુદી ૧૫ (જૈન ભાઇઓનુ ચોમાસુ) પણ પળાય છે

૩૭ નોટસ અને લોન્સ (Notes & Loans)

હવે જે વિષય શરૂ થાય છે તે એક નાણા પ્રકરણ છે જેમ સોનાની ગીની, રૂપાના રૂપીઆ, ત્રાબાના પૈસા અને ઢબુ, કાસાના આના એ નાણું છે તેમ આગલ જણાવેલ હુડી તે પણ એક જાતનુ નાણા તરીકે ચાલતુ ચલણ ગણાય, તેવી રીતે હવે પછીની હકીકત જેમા નોટસ, બોન્ડો, પોસ્ટલ સર્ટીફીકેટો, મીલોના શેરો એ પણ એક જાતના નાણાના ચલણનુ રૂપાતરજ છે ત્યારે **નાણું એટલે શુ ?** એ જણાવવુ જરૂરી છે

નાણુ એટલે શુ ?

નાણુ-ધન-પૈસો એ નામોથી કોણ અજાણ્યુ છે ? સહુ કોઇ તે મેળવવા મથી રહેલ છે હીદમા તો જુના વખતમા ચીજોની અદલા બદલી (વિનીમયતા) થતી, ત્યાર પછી કેટલોક કાળ ગોધન ચાલ્યુ, ત્યારબાદ અમુક સમય સોનાના ચલણનો (નિષ્કનો) ઉપયોગ થયો, સૂવર્ણમાથી ચાદી, અને ચાદીમાથી ત્રાબુ થયુ તેમ વળી કેટલાક ભાગમા કોડીઓનુ પણ ચલણ હતુ વળી મહમદ બેગડાએ તો ચામડાના કટકાને સિક્કા કરાવીને નાણા તરીકે ચલાવ્યાનુ પ્રસિદ્ધ છે, અને આજે તો કાગલના કટકાને લોકો નાણુ સમજે છે, એ સરકાર ઉપર સંપૂર્ણ શ્રદ્ધાની નિશાની છે આ રીતે જોતા ખરી રીતે તો "જીવનની જરૂરીઆત સિવાય નાણુ એક મોહક શક્તિ બતાવનાર" વસ્તુજ છે કારણ કે લાખો રૂશી અન રૂબલનુ શુ થયુ ? અબજો જર્મની માર્કની પણ કેવી દશા થઇ ? તે પણ નાણુજ હતુ ને ! હુ આફ્રીકામા હતો, ત્યારે મેસર્સ સ્ટ્રાટસમેન જોશીગની પેઢી જે જર્મનીમા મોટી તેમજ લાગવગવાળી ગણાતી તેના એજટ ડેકશ સાહેબ, જે બીજી પ દર એજન્સીઓ ધરાવતા હતા ત વાત વાતમા જણાવતા કે અમુક વીમા કપનીની થાપણ દસ કરોડ માર્કની છે, અમુકની વીસ કરોડ માર્કની છે, અને તે બહુજ મોટી કુપનીઓ છે આજે ફક્ત તેને સાતજ વરસ થયા છે (૧૯૨૩) સાત વરસ ઉપરની આ વાત, જો ડેકશ સાહેબ જીવત હોય તો એક પૌડના એક અબજ માર્કના હિસાબે દસ કરોડની કુા, ની કીંમત ફક્ત બેજ શીલીગ જોતા છકજ થાય !!!

મુદ્દાની વાત એ છે કે જમનીમા તે ચલણ નીકળી ગયુ અગાઉના જેમ બધા ચલણમા ફેરફાર થતો ગયો છે તેમ આનુ પણ થયુ કાળ તેનુ કામ કરતો જાય છે, તે મુજબ દરેકમા પરિવર્તન તો થયા કરે છે થોડા વખત અગાઉ નાણા તરીકે જમનીમા **રોટલા** ચાલવા લાગ્યા દાક્તરની ફી કેટલી ? તો કહે **બે રોટલા** (પાઉ) (વાચો ૧૯૨૩ ના અકટોબરના ન્યુસપેપરો) દાક્તરની ફી ફક્ત બે રોટલા અને બેથી ત્રણ બટાટા ! આ શુ બતાવે છે ?

આ વાચીને યાદ એટલુજ આવે છે કે નાણુ પૈસો ધન એ લોકોએ માનેલી મોહક વસ્તુ છે જ્યા સુધી તેના ઉપર મોહ છે ત્યા સુધી તેના માટે લોભ રહે છે અને "લબ્ધેષુ અનુજ્ઞા અને અનુપલબ્ધેષુ વાચ્છા" (મેળવેલી વસ્તુની કીંમત નહીં અને નથી મળી તેને માટે મોટો પ્રયાસ કરવો) એ કુદરતી સ્વભાવ રહેલો છે પરતુ ચલણમા ચાલતા નાણા પ્રમાણિક પણે કમાવાય અને તેનો સદુપયોગ કરવા ઉદારતા દર્શાવાય તેજ જીવન સાફલ્ય છે

નાણા તરીકે ચાલુ જમાનામા નોટો, લોનો, શેરો, ડીબેચરો, પોસ્ટ ઓફીસ કેશ સર્ટીફીકેટો, ત્રેઝરી બીલો અને બોન્ડો તેમજ સરકારી જામીનગીરીઓના બીજા ખતપત્રો વિગેરેની લેવડદેવડ ઘણી થતી જોવામા આવે છે, તેનુ ટુક દિગ્દર્શન અત્રે જણાવવુ આવશ્યક છે.

નોટ અને લોન—જેમ શરાફ લોકો પોતાની આટ ઉપર હુડીનો કકડો ફક્ત ધોળા કાગલ ઉપર કાળી શાહીથી થોડુક લખાણુ લેવા દેવાનુ, તારીખ તીથીવાળુ અને નિશાની ઠેકાણા જોગનુ–લખીને જોઇતા નાણા મેળવે છે તેવી રીતે કોઇ પણ રાજ્યને જ્યારે નાણાંની જરૂર પડે છે, ત્યારે રાજ્યની સ્થિતિ અને આટ પ્રમાણે દર સેકડે વ્યાજ નક્કી કરી લોકો પાસેથી નાણા મેળવે છે અને લખત દાખલ જે લેખ કરી આપે છે, તે લેખને **લોન** અથવા **પ્રોમીસરી** નોટ કહેવામા આવે છે જેની સવિસ્તર હકીકત આગળ આપી છે

સરકારી પ્રોમીસરી નોટ એ એક જાતની હુડીજ છે

જ્યારે બજારમા નાણાની છુટ હોય, રાજ્યમા સુલેહ શાતિ હોય, અને વરસાદ તથા પાક સારો હોય તેમજ આબાદી હોય તો રાજ્યને થોડે વ્યાજે ઘણા નાણા મળે છે, પણ એથી ઉલટુ દેશમા લડાઇ હોય, દુકાળ હોય, નાણાની છુટ ન હોય, ગેર વિશ્વાસ હોય, કે વેપાર હુન્નરમા નાણા રાકવાથી મોટા નફા થતા હોય તો રાજ્યને પૈસા મેળવવાને વ્યાજ વધારે આપવુ પડે છે

આ લોન બીજી વસ્તુઓની માફક વેચી કે ખરીદી શકાય છે અને ગમે તે વખતે તે લોન ધરાવનાર આસામીને તે વખતના બજાર ભાવ પ્રમાણે ઓછુ વધતુ નાણુ મળે છે જો રાજ્યની હાલત સારી હોય અને ખરીદ કરનાર ઘણા હોય તો લોનના ભાવ ઊંચા રહે, પણ જો રાજ્ય લડાઇમા સડોવાયેલ હોય કે દેશ ઉપર કોઇપણ પ્રકારની આફત હોય ત્યારે લોનના ભાવ નીચા હોય છે મૂળ કીંમત કરતા જેટલો દર વધે તેને **પ્રીમીયમ** કહે છે અને મૂળ કીમત કરતા ઓછા ભાવ હોય તો તે **ડીસકાઉન્ટે** છે એમ બોલાય છે

હાલમા આપણી બ્રીટીશ સરકારની નીચે મુજબ હીદી લોનો ચાલુ છે, જેના નાણા પ્રજા પાસેથી મેળવવામા આવ્યા છે અગ્રેજીમા તેને National Debt કહે છે આવી લોનોમા બે ભાગ છે એક Non Terminable Loans (વગર મુદ્દતની લોન્સ) એટલે સરકાર અમુક ઠેરવેલી મુદ્દતે તેના નાણા આપશેજ એમ જેમા નક્કી તારીખ કે વરસ જણાવેલ ન હોય પણ સરકારની મરજી પડે ત્યારે ભરપાઇ કરે અને તે વખતે પ્રથમ ત્રણ મહિનાની જાહેરખબરથી લોકોને જાણ કરે દાખલા તરીકે ૩॥ ટકાની અને ૩ ટકાની આવી કેટલીક લોનો છે તે આ જાતની છે બીજી Terminable Loans (મુદ્દતની લોન્સ) એટલે જે લોનોના નાણા પગાર કરવાને અમુક તારીખ તેમા જણાવી હોય અગર તો અમુક ચોકકસ મુદ્દત કરતા વધારે મોડુ નહિ એવો વખત મુકરર કરેલો હોય તેવી લોનો ૪ ટકાની, ૪॥ ટકાની વિગેરે લોનો આ જાતની છે તે નીચેની હકીકતથી જણાશે મજકુર હકીકત 'ધી ઇન્વેસ્ટર્સ ગાઇડ" જે સરકાર તરફથી બહાર પડે છે તે ઉપરથી તથા ૧૯૨૩ ના ડીસેબરના છેલ્લા અઠવાડીઆ દરમ્યાન રહેલા ભાવો તથા આકડા મુજબ જણાવેલા છે —

જે લોનો રૂપીઆના ચલણમા આ દેશમાં કાઢવામા આવી છે તેની વિગત દરેકની મૂળ કીમત રૂપીઆ ૧૦૦) એકસોની છે

વગર મુદ્દતની લોનો.

લોનનુ નામ	ક્યારે કાઢવામાં આવી	વ્યાજ ક્યારે મળે છે	ક્યારે ભરપાઇ થશે	ભાવ ડીસેબર ૧૯૨૩
૩ ટકાની	ઇ સ ૧૮૯૬-૯૭	૩૦ જુન અને ૩૧ ડીસેબર	સરકાર ત્રણ માસની નોટીસ આપ્યા બાદ	૫૫
૩॥ ,,	૧૮૪૨-૪૩	૧લી ફેબરૂ અને ૧લી આગસ્ટ	,,	૬૩॥
૩॥ ,,	૧૮૫૪-૫૫	૩૦ જુન અને ૩૧ ડીસેબર		૬૩।
૩॥ ,	૧૮૬૫	૧લી મે અને ૧લી નવેબર	,,	૬૩॥
૩॥ ,,	૧૮૭૯	૧૬ જાનેવારી અને ૧૬ જુલાઇ	,,	૬૩॥
૩॥ ,,	૧૯૦૦/૦૧	૩૦ જુન અને ૩૧ ડીસેબર	,,	૬૩॥

મુદ્દતની લોનો

લોનનુ નામ	કયારે કાઢવામાં આવી	વ્યાજ કયારે મળે છે ?	છેલ્લામાં છેલ્લી ભરપાઇ થવાની તારીખ	ભાવ ડીસેમ્બર ૧૯૨૩
૪ ટકાની	૧૯૧૫-૧૬	૩૧ મે અને ૩૦ નવેમ્બર	Not later than ૩૦ નવેમ્બર ૧૯૨૦/૩	ભરપાઈ થઇ ગઈ
૪ ,,	૧૯૧૬-૧૭	૧લી એપ્રીલ અને ૧લી અકટોબર	૧ અકટોબર ૧૯૩૧/૩૬	૮૩॥
આ લોન કનવર્ઝન લોન કહેવાય છે કારણ કે ૩॥ ટકાની લોનને આ લોનમા ફેરવી નાખવામા આવી છે.				
૫ ,,	* ૧૯૨૩	૧૫ એપ્રીલ અને ૧૫ અકટોબર	૧૯૪૫-૫૫	૯૫॥
૫ ,,	૧૯૧૭	૧૫ ફેબરૂઆરી અને ૧૫ આગસ્ટ	૧૯૨૯-૪૭	૯૧
૫ ,,	* ૧૯૧૯	૧૫ એપ્રીલ અને ૧૫ અકટોબર	૧૯૪૫-૫૫	૯૫॥
૫॥ ,,	* ૧૯૧૮	૧૫ માર્ચ અને ૧૫ સપ્ટેમ્બર	૧૯૨૫	૧૦૨॥
૫॥ ,,	* ૧૯૧૮	૧૫ માર્ચ અને ૧૫ સપ્ટેમ્બર	૧૯૨૮	૧૦૨॥
૬ ,,	* ૧૯૨૦	૧૫ ફેબરૂઆરી અને ૧૫ આગસ્ટ	૧૯૩૦	૧૦૨
૬ ,,	* ૧૯૨૧	૧૫ માર્ચ અને ૧૫ સપ્ટેમ્બર	૧૯૨૬	૧૦૧
૬ ,,	* ૧૯૨૧	,,	૧૯૩૧	૧૦૨
૬ ,,	* ૧૦૨૨	,,	૧૯૨૭	૧૦૧
૬ ,,	* ૧૯૨૨	,,	૧૯૩૨	૧૦૩
૫ ,,	* ૧૯૨૩	,,	૧૯૩૩	૯૬।

મજકુર રકમનુ કુલે દેવું આશરે બે અબજનો આકડો થવા જાય છે આ ઉપરાત પ્રાતિક લોન તથા બોમ્બે ડેવલપમેન્ટ લોનની ગણત્રી આમા ગણેલી નથી

* આ ચિન્હવાળી લોનો ઇનકમટેક્ષથી ચોકખી સમજવી

આની લોન કાઢવાની શરૂઆત ઇસ્ટ ઇંડીઆ કુંપનીએ સને ૧૮૪૦-૫૦ દરમ્યાનમા કરેલી અને શરૂઆતમા પાચ ટકાને વ્યાજે નાણા લીધેલા, પરંતુ કંપની સરકારની આટ સારી બેસી જવાથી તેને થોડા વખતમા ચાર ટકે નાણા મળ્યા અને આગલી લોન આ બીજી લોન । ફેરવી આપી રફતે રફતે ૧૮૫૭ ના બળવા પછી મહા રાણી વિકટોરીઆના હાથમા હીન્દની રાજ્ય સત્તા આવ્યા બાદ અને ત્યતની ઉત્તમ વફાદારી અને સરસ રાજ્ય પદ્ધતિને લીધે ૩॥ ટકાની લોન કાઢવાને સરકાર ફતેહમંદ નીવડી અને ત્યારબાદ ૩॥ ટકાની લોનો પાછળ બતાવેલા વરસો દરમ્યાન જુદે જુદે વખતે નીકળવા પામી અને ઓછે વ્યાજે નાણા મલ્યા આ સાડા ત્રણ ટકાની લોનના નાણા પાછા આપવાની તારીખ સને ૧૯૦૪ ના ૧ લી આગસ્ટ બાદ ત્રણ માસની નોટીસ આપી ગમે ત્યારે આપવા જણાવેલ, જે હજુ સુધી સંપૂર્ણ ભરપાઈ થયેલ નથી પણ સરકારની ઇચ્છા થશે ત્યારે ત્રણ માસ અગાઉથી જાહેર કરી નાણા ભરપાઈ કરશે ત્રણ ટકાની જે લોન છે, તે સને ૧૮૯૬-૯૭ મા નીકળી તેં વખતે નાણા બજાર સુંદર અને સગવડતાવાળુ હોવાથી ઓછે વ્યાજે નાણા મલ્યા, અને મજકુર લોન પ્રીમીઅમથી ચાર કરોડની કાઢવામા આવી અને તેમા ૧૮૫૩-૫૪ ની અને ૧૮૯૩-૯૪ ની લોનને ફેરવી દેવાને મંજુરી આપવામા આવી આ પ્રમાણે જેમ જેમ જરૂર પડતી ગઈ તેમ તેમ ૧૯૦૦-૧ ની ૧૯૧૫-૧૬ ની તેમજ વોરલોનો વિગેરે કાઢવામા આવી, જે બધી હકીકત આપવાથી લખાણ થવા સંભવ છે, તેથી વિરમવુ પડે છે

સરકાર તરફથી ઉપરની વિગતે જે નાણા લોન વિગેરેના સાધન માર્ફતે લેવાય છે તે નીચના ત્રણ પ્રકારે લેવાય છે.

(૧) સ્ટૉક અથવા ચોપડામા ખાતે માડીને લેવુ તે (જેને બુકડેટ) કહે છે તે) (૨) બેરર બોન્ડસ અને ત્રીજુ (૩) પ્રોમીસરી નોટ આમા સ્ટોક અથવા બુકડેટ એટલે સરકારને જે રકમ આપવામા આવે તે બદલ સર્ટીફીકેટ સરકાર તરફથી અપાય તેનુ નામ પબ્લીક ડેટ ઓફીસના સરકારી ચોપડામા રજીસ્ટર કરાય પણ તે સ્ટૉક જ્યારે વેચી નાખવો હોય ત્યારે બીજાના નામથી ફક્ત ટ્રાન્સફર ડીડમા સહી કરી ટ્રાન્સફર કરાવી શકાય છે આ પ્રકારના સ્ટોકથી એક ફાયદો એ છે કે મજકુર નાણાની ચોરાવાની કે ખોવાવાની કે આગની બીક લાગતી નથી તેમજ કોઇ માણુસ ખોટી રીતે પચાવી પાડી શકતો નથી સટાપનુ ખરચ પણ તેમા થતુ નથી તેનુ વ્યાજ જે "ઇન્ટરેસ્ટ વોરન્ટસ" કહેવાય છે તે ચેકથી મોકલવામા આવે છે અને તે ચેક અગર વ્યાજનુ વોરન્ટ કયા મોકલવુ તે બાબત અગાઉથી "ડીવીડંડ રીકવેસ્ટ ફાર્મ" તે ધણીને મોકલવામા આવે છે અને તે જણાવે તે સ્થળે નાણા સરકાર પહોચાડે છે.

(૨) **બેરર બોન્ડ** એ એક એવી જાતનુ સરકારી લખત છે કે જેટલા નાણા સરકારમા ભર્યા હોય તેનુ વ્યાજ અગર રકમ જે કોઇ તે લઇને જાય તેને મળે છે, અને વટાવી શકાય છે તેની સાથે વ્યાજની કુપનો જોડેલી હોય છે જેનુ વ્યાજ પાકતી મુદતે લઇ શકાય છે દરેક કુપન છમાસની હોય છે તે કુપન ફક્ત રજુ કર્યાથી વ્યાજ મળે છે કુપનો ખલાસ થયેથી બોન્ડ પાક્યા ગણાય છે

(૩) **પ્રોમીસરી નોટ**—એ પણ સરકારી ખતપત્ર છે તે બજાર ભાવે ખરીદ પણ કરાય છે અને વેચી પણ શકાય છે માત્ર તેની પછવાડે સહી કરવાથી અરસપરસ લેવડ દેવડ થાય છે અને તેની પાકતી તારીખે રજુ કર્યાથી જે છેલ્લા ધણીના નામ ઉપર હોય તેને વ્યાજ આપવામા આવે છે આગલી બને જામીનીગીરીઓ કરતા પ્રામીસરી નોટ આ રીતે લેવડ દેવડનુ સાધન હોવાથી તેમા ફરક રહેલ છે તે આ છે આ પ્રામીસરીનોટ એક અગર એક કરતા વધારે ધણીના નામે લઇ શકાય છે

ટ્રેઝરી બીલ્સ—એટલે ટુંક વખત જેને કે ત્રણમાસ છમાસ કે વરસને માટે જોઇતા પૈસા અમુક વખત લઇને જે સર્ટીફીકેટ આપવામા આવે છે તે મજકુર બીલના નાણા પાકતી મુદત પુરેપુરા ભરપાઇ કરાય છે ખરીદતી વખતે તે ડીસ્કાઉંટથી (વટાવ બાદ કરી) આપવામા આવે છે પણ તેની નાનામા નાની રકમ ૫૦૦૦ નીજ રાખેલી છે

પોસ્ટઓફીસ કેશ સર્ટીફીકેટ—જે લોકો નાની રકમ બચાવીને તેનુ વ્યાજ ઉપજાવવા માટે ઇચ્છા રાખતા હોય તેઓને ટપાલ ઓફીસમાથી મલી શકે છે, તેની મુદત પાચ વરસની રાખેલ હોય છે, અને મૂળ કીમત કરતા ઓછા ભાવે મલે છે જેમ કે ૧૦ના ૭ાા, ૨૦ના ૧૫ાા, ૫૦ના ૩૮ાા, ૧૦૦ ના ૭૭ાા વિગેરે આ મુજબ ભાવે મલી શકે છે

ઉપર પ્રમાણેની જે લોનોને પ્રોમીસરી નોટ કહેવામા આવે છે, તે રાજ્ય પોતાના વહીવટી મહેસુલ ઉપર તથા આટ ઉપર કાઢે છે આ ઉપરાત જુદા જુદા ખાતાના નામથી પણ લોન કાઢી શકે છે જેવા કે ઈમ્પ્રુવમેંટ ટ્રસ્ટ, પોર્ટ ટ્રસ્ટ, મ્યુનીસીપાલીટી વિગેરે, એટલે તે તે ખાતાની આવક ઉપર તુરત જોઇતા નાણા તે તે ખાતાની આહેધરી (Credit ઉપર લઇ શકે છે દાખલા તરીકે પોર્ટ ટ્રસ્ટ છે, તેને કબજે ગોદી છે, હવે ગોદી ફી,-ધક્કા ચાર્જ-વીગેરેની આવક હમેશની ચાલુ કહેવાય, અને ગોદીનુ અમુક બાધકામ કરવાની જરૂર જણાતા જોઇતી નાણાની રકમ તે આવક ઉપર લઇ શકાય છે તે બોન્ડ, ડીબે-

ચરો કે લોન પણ એક જાતની લોનજ કહી શકાય મુબઈ, કરાચી, કલકત્તા, રગુન અને મદ્રાસ વિગેરે મોટા શહેરોએ પોત પોતાના સદરહુ ખાતાની, જુદા જુદા વ્યાજના દરની અને જુદી જુદી સાલમા ભરપાઇ કરવાની તારીખવારી સખ્યાબધ લોનો કાઢેલી છે, જેની વિગત "કેપીટલ" પત્ર જોવાથી જણાશે તે દરેકના ભાવ તેના વ્યાજ ઉપર ઓછા વત્તા રહે છે જેમકે મુબઇના તે તે ખાતાના ડીસેબર ૧૯૨૩ મા નીચે મુજબ ભાવો છે

૪ ટકાના	પોર્ટ ટ્રસ્ટ બોન્ડ	રૂા ૧૦૦ની	કીમતનો	ભાવના	રૂા ૭૪॥
૬ ,,	,, ,,	,,	,,	,,	રૂા ૧૦૦
૪ ,,	મ્યુનીસીપાલ લોન	,,	,,	,,	રૂા ૭૪
૪ ,,	ઇમ્પ્રુવમેટ ટ્રસ્ટ	,,	,,	,,	રૂા ૭૩
૬ ,,	મ્યુનીસીપાલ બોડ	,,	,,	,,	રૂા ૧૦

દલાલીનો ધારો

ઉપર જણાવેલ નોટ, બોન્ડ કે લોન લેવી વેચવી હોય તો દલાલ હથુ અગર બેકમા તેના સોદા થઇ શકે છે દલાલો કોટમા કુવારા પાસે બેસે છે સરકારી જામીનગીરી અને ડીબેચરો દલાલ મારફતેજ લેવાય વેચાય છે તેની દલાલી લેતા અને વેચતા નીચે મુજબ આપવામા આવે છે

૩ અને ૩॥ ટકાની સરકારી નોટ, તથા પા॥ ટકાના વોરબોન્ડ રોકડથી વેચતા લેતા દલાલી સેકડે બે આના અને વાયદાની હોય તો સેકડે એક આનો મુંબઈના મ્યુનીસીપાલ પોર્ટ ટ્રસ્ટના અગર ઇમ્પ્રુવમેટ ટ્રસ્ટના ડીબેચરોની દલાલી સેકડે બે આના અને હરકોઇ જોઇન્ટ સ્ટોક કુપનીના ડીબેંચરો માટે સેકડે અરધો ટકો

(૨) આ તો પ્રોમીસરી નોટની વાત થઇ, કે જે નોટ એક જાતની અમુક મુદતની સરકારી હુડીજ કહી શકાય અને પાકી તારીખે નાણા મલી શકે પણ તે સિવાય નોટની એક બીજી જાત છે તેને **કરન્સી નોટ** કહે છે. એટલે દેશમા જે લીગલ ચલણ ચાલતુ હોય તે નામની નોટ સરકાર કે બેક કાઢે છે. તેના નાણા તો માગે ત્યારે તુરતજ મલવા જોઇએ કારણકે તેમા Promise to pay એમ લખેલુ હોય છે આપણા દેશમા જે રૂપીઆ એકની, અઢીની, પાચની, દસની, પચાસની, સોની, પાચસોની, હજારની, અને દસ હજારની ફરતી નોટો છે તે આ જાતની નોટો છે તેના નાણા કદી પણ ખોટા થનાર નહીં કારણ કે જે નોટો કાઢવામા આવી હોય છે તેટલીજ રકમનુ સોનુ કે ચાદી પુરાતમા રાખેલુજ હોય છે. નોટો કાઢવાનુ કારણ એમ છે કે મુબઇ કલકત્તા જેવા મોટા

શહેરોમા દસ હજારની હુડી ભરવા જતા હજાર હજારની કોથળીઓ ભરી રોકડા રૂપીઆ લઇ જતા ગાડીભાડું, મજુરી અને સાથે ચોકીદારની જરૂર પડે, પણ દસ હજારનો એક કટકો કે દસ કટકા લઇ ખીસામા નાખી એક માણસ ભરી આવે આથી નોટોની લેવડ દેવડથી નાણા વ્યવહારમા સુગમતા પડે છે. નોટોથી દેશમા નાણા વધ્યા હોય એમ જણાય છે તેમજ સરકારની કે બેંકની શાહુકારીમા લોકોને પુરતો વિશ્વાસ હોવાથી નોટોથી વેચાતુ લેવાની શક્તિ રોકડા નાણાની બરોબર જ હોય છે

આ મુજબ નોટો સરકાર એટલે રાજ્ય પોતાના દેશની દોલત ઉપર કાઢી શકે છે, તેવી રીતે ઇગ્લાડ, આફ્રીકા, અમેરીકા વીગેરે દેશોની ખાનગી બેંકોને પણ ચલણી નાણાની નોટો કાઢવાનો અખત્યાર મળ્યો હોય છે જેમકે બેંક ઓફ ઇગ્લાડથી એક પવનની, પાચ પવનની નોટ, નેશનલ બેંક ઓફ સાઉથ આફ્રીકાની નાતાલ, પ્રીટોરીઆ વીગેરે શાખાની એકથી દશ પવન સુધીની નોટો, સ્ટાડર્ડ બેંક ઓફ સાઉથ આફ્રીકાની દશ શીલીંગથી દશ પવન સુધીની નોટે, બેંક અલ્ત્રામરીનાની પવનની નોટો વિગેરે એ બતાવે છે કે તે તે બેંકોની શાહુકારીમા લોકોને ભરોસો હોવાને લીધે તે નાણાને બદલે વપરાય છે આવી નોટો કાઢનારાઓએ તે તે રાજ્યની સરકાર પાસે નોટોનુ માગે ત્યારે સોનુ આપવુ-હાજર કરવું, એવી શરત કરેલી હોય છે અને સરકારે તેના ઉપર ફરજ નાખેલી હોય છે એટલે આવા ધારાથી કઇ તે બેંકોને પોતે કાઢેલી બધી નોટો જેટલા નાણા (સોનુ) રાખવા પડતા નથી કેમકે બધા લોકો કઇ સામટા માગણી કરવા આવતા નથી એટલે કાઢેલી નોટોનાથી ત્રીજો ભાગ રોકડ નાણુ હવાલામા રાખ્યુ હોય તો પણ ચાલી શકે એટલે ત્રણ કરોડની નોટ કડાડે તેના બદલામા એક કરોડ અનામત મુકે તો ચાલી શકે, એટલે બાકીના બે કરોડ રૂપીઆ દેશમા વધ્યા ગણાય આનુ નામ તે નોટોથી દેશમા નાણા વધ્યા એમ ગણી શકાય રાજ્ય પોતે સોનુ કે ચાદી અનામત રાખ્યા વિના નોટો કાઢવાનુ શરૂ રાખે તો દેશ પાયમાલ થઈ જાય અને તેની કીમત રહે નહી જેમ રૂશીઆના રૂબલનુ અને જર્મનીના માર્કનુ થયુ તે દાખલા મોજુદ છે જર્મનીના માર્કની જે સખ્યા મૂળ ડીપાઝીટના પ્રમાણમા હતી, તેના કરતા વધારે નોટો ફ્રાસનુ દેવુ ભરવા માટે છાપવાનુ શરૂ કર્યાથી માર્કની કીંમત ઘટતી ગઇ, તે એટલે સુધી કે તા ૧ લી આગસ્ટ ૧૯૨૦ ના રોજે એક પવનના માર્ક ૧૨૦ હતા તે નીચે મુજબ વધતા વધતા એક પવનના બે અબજ ઉપર જતા રહ્યા તે ભાવ કયારે અને કેટલો વધ્યો તેની વીગત —

૧૯૨૦ ની	ઓગસ્ટની	તારીખ	૧ લીએ	એક પવનના	માર્ક ૧૬૦
૧૯૨૧	,,	,,	,,	,,	૨૯૦
૧૯૨૨	જાનેવારી	,,	,,	,,	૮૦૦
૧૯૨૨	માર્ચ	,,	,,	,,	૧૦૦૦
૧૯૨૨	એપ્રીલ	,,	,,	,,	૧૩૨૦
૧૯૨૨	મે	,,	,,	,,	૧૨૫૦
,,	જુન	,,	,,	,,	૧૨૦૦
,,	જુલાઇ	,,	,,	,,	૧૬૫૦
,,	ઓગસ્ટ	,,	,,	,,	૨૮૫૦
,,	,,	,,	૨ જી	,,	૩૫૦૦
,,	,,	,,	૩ જી	,,	૩૯૭૦
,,	,,	,,	૪ થી	,,	૩૩૦૦
,,	,,	,,	૧૫ મી	,,	૪૫૦૦
,,	,,	,,	૧૮ મી	,,	૫૫૫૦
,,	,,	,,	૧૯ મી	,,	૫૪૫૦
,,	,,	,,	૨૩ મી	,,	૮૫૦૦
,,	,,	,,	૨૪ મી	,,	૯૦૦૦

તે વખતે એટલે તા ૧-૯-૨૨ ના રોજે ૨૧૫ અબજ માર્કસની નોટો ચલણમા હતી અને ત્યાર પછી નવી નોટો છુટ અને બુન્ડે બહાર પડતી ગઇ એટલે ભાવ કુદીને એક પવનના ૩૫૦૦૦ થી ૧૦ ૦૦૦ સુધી બોલાયો અને તા ૮-૮-૨૩ ના રોજે લંડનમાં તેનો ભાવ એક પવનના બે કરોડ સીતેર લાખ ભાવ બોલાયો હતો, ૧૯૨૩ ના નવેમ્બરમા માર્ક એક પવનના એક અબજ થઇ છેવટમા ૪૮ કરોડ ઉપરાંત નવેમ્બર મા એ અબજ ઉપર ભાવ થયો હતો અને આખરે તે ચલણ જર્મનીને બંધ કરવુ પડયુ અને અંતે જર્મનીને નાદાર સ્થિતિએ આવવુ પડયુ રશીઆના રૂબલની પણ તેવીજ સ્થિતિ થઇ હતી અને સને ૧૯૨૦-૨૧ મા ધુમસટો ચાલ્યો હતો તે દરમ્યાન સરકારે જાહેરનામુ બહાર પાડી તે નોટો પોતાને સ્વાધીન કરી સહેજ બંધ કરાવી લોકોને પાયમાલ થતા બચાવ્યા હતા

આ ઉપરથી એમ માલુમ પડે છે કે સોનુ કે ચાંદી રીઝર્વમા (અનામત) રાખ્યા વિના જો નોટો કાઢવામા આવે તો તે ચલણી નોટોની કીમત ઘટી જાય અને રાજ્ય તથા દેશ દેવાળીઆ થઇ જાય સન ૧૯૨૨મા દરેક રાજ્ય પાસે રીઝર્વનુ પ્રમાણ કેટલુ હતુ તે નીચે જણાવેલા કોઠામા જોઇ શકાશે

દેશનું નામ	૧૯૧૩ માં	૧૯૧૮ માં	૧૯૨૧ મા (રીઝર્વ હતુ)
સ્પેન	૨૪ ગણુ	૬૬ ગણુ	૫૯ ગણુ
આસ્ટ્રેલીઆ	૦	૦	૪૪ ,,
ફ્રાસ	૬૧	૧૧	૯ ,,
ઇજીપ્ત	૯૪	૭	૯ ,,
બેલ્જીઅમ	૨૩	૮	૪ ,,
ગ્રીસ	૧૦	૪	૨ ,,
આસ્ટ્રીઆ હંગરી	૪૨	૦	૦ ,,
જર્મની	૪૫	૧૦	૦ ,,
યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ	૦	૭૫	૧૧૩ ,,
ગ્રેટબ્રીટન	૧૧૮	૧૧૨	૧૦૧ ,,
જાપાન	૫૨	૬૧	૮૦ ,,
હોલાંડ	૫૧	૬૫	૬૩ ,,
કાનેડા	૪૦	૩૨	૩૭ ,,
ઈટલી	૬૨	૮	૫ ,,
સ્વીટઝર્લાંડ	૫૪	૪૨	૫૪ ,,

(ચેમ્બરમાથી)

આ ઉપરથી જણાશે કે ફ્રાંક લાયરા, માર્ક વિગેરેની નોટો અનામત ફંડ વિના કાઢવામા આવેલી હોવાથી ભાવ ઘટી ગયા જેમ નોટ અને લોન એ નાણા લઇને લખી આપેલા સરકારી ડોક્યુમેંટ (લખત-હુંડી) છે, તેવી રીતે બેંક કે શરાફ પણ નાણા લઇ "લેટર્સ ઓફ ક્રેડીટ, આઇ ઓ યુ, ચેક વીગેરે લખી આપે છે, જેના નાણા અમુક વખતે જણાવેલ સ્થળે અને મુદતે વસુલ કરી શકાય છે ચેકમા એવુ છે કે જો "બેરર" ના હોયતો તે બેંકમા લઇ જનાર માણસને તેના નાણા તુરતજ મલે છે, "ક્રોસ" નો હોય તો ખાતામા નખાય છે ત્યારે નાણા મલે છે, અને "ઓર્ડરનો" હોયતો તેમા જણાવેલ આશામીની સહી લીધા બાદજ ખાત્રી કરી નાણા આપે છે

અસલના વખતમા રાજ્યો દોલત એકઠી કરી રાખતા અને તેનો જોઇએ ત્યારે ઉપયોગ કરતા હાલના જમાનામા મોટામોટા રાજ્યોની સરકારો-મ્યુનીસીપાલીટીઓ-ઇમ્પ્રુવમેંટ ટ્રસ્ટો જેવા ખાતાઓ, પોતાની પાસે નાણાને અભાવે મોટી મોટી લોનો ઉભી કરી પ્રજા પાસેથી નાણા અમુક મુદતની શરતે લે છે અને પાકતી મુદતે તે ભરપાઇ કરે છે, અગર તો મુદત લંબાવે છે, કે તેની જગ્યાએ બીજી લોન ઉભી કરે છે

(૩૮) સ્ટોક અને શેર (Stocks and shares)

અત્યાર પહેલા જે નોટો અને લોનોની વાત થઇ તે "સ્ટોક" સબંધમા થઇ, હવે જે હકીકત આવે છે તે શેર સબંધમા છે મોટી મીલો, રેલ્વેઓ કે મોટા જબરદસ્ત તાતા કુ ના જેવા રાક્ષસી ખાતાઓ બાધવામા એટલી જબરી મુડીની જરૂર પડે છે કે એકજ આશામી તે ભાગ્યેજ પૂરી પાડી શકે, (કાર્નેગી જેવો કોઈકજ હોઇ શકે) તેથી તેવા કામ માટે જોઇતી મુડી હજારો માણુસ એકઠા મલીને કહાડે છે કેટલી મુડી જોઇશે તે કુપની ઉભી કરનારાઓ નક્કી કરે છે અને તે મુજબ માણુસ દીઠ વરાડ પાડે છે, હવે જે વરાડ થયો તે એક માણુસનો તેટલો ભાગ અથવા **શેર** દાખલા તરીકે એક મીલ સુતર અને કાપડની ઉભી કરવા માટે રૂા ૨૫ લાખની જરૂર છે, હવે ૨૫૦ ના વરાડને હીસાબે દશ હજાર (ભાગ એટલે) શેરો કાઢવા જોઇએ, એટલે જે એક શેર રાખે, તે તેટલો ભાગીદાર, એવા દશ હજાર ભાગીદાર ભેળા થાય, ત્યારે કપની ઉભી થાય હવે કોઇ નાણાવાલો હોય તે ૨૫૦ ના એકસો શેર રાખે અને સાધારણ મુડીવાલો હોય તે એક શેર રાખે જેમ સો શેર વાલો મોટો ભાગીદાર તેમ એક શેર વાલો નાનો ભાગીદાર તો ખરો પરતુ પત્યાળાના ભાગાદાર અને આવી લીમીટેડ કુપનીના ભાગીદાર વચ્ચેનો ફેર એટલોજ કે પંત્યાળાના ભાગીદારને વહીવટ ચલાવવાનો હક્ક હોય છે, જ્યારે લીમીટેડ કુપનીના ભાગીદારને તેવો હક્ક હોતો નથી તેનો કારોબાર એજટોજ કરે છે ભાગીદારને તો નફા મુજબ વહેચણીજ મળે છે કુપનીના વહીવટમા તે માથુ મારી શકતો નથી હવ આ શેર જે થયા તે એક જાતનુ લખત (Certificate) છે, એટલે ઉપર મુજબ રૂ ૨૫૦) આપવાથી તેને જે લેખ કરી આપવામા આવે છે તેને શેર સર્ટીફીકેટ કહે છે તે શેર, બજાર ભાવે-શેર બજારમા વેચી શકાય છે લઇ શકાય છે વેપારમા કે ઉદ્યોગમા તે કારખાનાનો નફો સારો થતા હોય તો તેના શરના ભાવ વધતા ઉપર હોય છે, અને ખોટ પડતી હોય તો ભાવ ઉતરતા જાય છે આવી કુંપનીમા શેરના ભાગ પ્રમાણે નફાની વહેચણી થાય છે તેમાય થોડીક બારીકી છે, એટલે મૂળ પ્રથમ કાઢેલા શેરો જે ઓરડીનરી કહેવાય, તે કાઢયા બાદ તે પછી વધારે થાપણની જરૂર પડે, તો ડીફર્ડ શેરો, પ્રેફરન્સ (પહેલા અને બીજા) શેરો, ડીબેચરો વિગેરે કાઢવામા આવે છે (જેની વિગત આગળ જણાવી છે) મજકુર પ્રેફરન્સ શેરો અને ડીબેચરોને તો અમુક વ્યાજ આપવાની બોલી કરી હોય છે અને તે મુજબ તેઓ વ્યાજનાજ હક્કદાર છે બાકી ઓરડીનરીઅનો, ડીફર્ડ શેરો વાલા નફા તોટાનાજ હક્કદાર છે. અને મીલ કે તે ખાતુ કડચામા જાય તો પહેલો

હક્ક ડીબેંચરવાળાનો, પછી પ્રેફરન્સ શેર વાળાનો, પછી ઓરડીનરી શેરવાળાનો અને છેવટમા ડીફર્ડ શેરવાળાનો હક્ક (એટલે સરખા હક્કના ભાગીદારોનો હક્ક) લાગુ પડે છે

દાખલા તરીકે કંપનીનુ કામકાજ સકેલવાનો (Wind up કરવાનો) વખત આવે તો કયા કયા શેરવાળાને કેવી કેવી રીતે ભાગ મળે? આવો સવાલ ઉભો થાય ત્યારે કાયદામા એવુ જણાવેલુ છે કે-થાપણ ઉપર પ્રથમ હક્ક ડીબેંચરવાળાનો, પછી સેકન્ડ પ્રેફરન્સવાળાનો, પછી ફર્સ્ટ પ્રેફરન્સવાળાનો (વર્ધમાન-અને સાદા પ્રેફરન્સવાળાનો) પહોચે આ બધાને પુરેપુરી થાપણ મલ્યા પછી વધારો રહે તોજ ઓરડીનરીવાલને પુરૂ અગર ફાળે પડતુ મલે છે, અને જો ઓરડીનરીવાલાઓને પુરેપુરૂ મળે તોજ પછી ડીફર્ડવાલાને મલે છે પ્રેફરન્સ શેરવાલાઓને થાપણ પુરેપુરી મલે છે, તેનુ વ્યાજ અને થાપણ સલામત ગણાય છે નફો વધારે હોય તો તેનો લાભ ઓરડીનરીવાલા અને ડીફર્ડ શેર ધરાવનારાઓને મલે છે કંપનીની કીમત દશગણી થાય તો પણ ડીબેંચર અને પ્રેફરન્સ શેરોની કીમત તો તેટલીજ રહે છે, કારણ કે તે વ્યાજખાઉ શેરો છે પણ ઓરડીનરી અને ડીફર્ડ શેરોની કીમત દશગણી થઇ જાય છે

કુંપનીની થાપણનો એકજ જથ્થો (ભંડોળ) તે સ્ટોક ગણાય છે અને તે થાપણના ભાગલાને (face value ને) શેર કહેવામા આવે છે, અર્થાત્ સ્ટોકના ભાગલા થાય પણ શેરના ભાગલા ન પાડી શકાય શેરના નાણા હફતે હફતે ભરી શકાય, જ્યારે સ્ટોકના નાણા પહેલેથીજ નક્કી થાય છે જ્યારે દેશમા નાણુ વધી પડયુ હોય ત્યારે વ્યાજ ખાવા રોકવુ પડે તે સરકારી જામીનગીરીઓમા એટલે નોટોમા અગર શેરમા રોકવા સગવડતાવાળુ હોવાથી શેરોના ભાવ વધે છે હવે મૂળ ભાવ કરતા તે શેરનો ઓછો ભાવ બોલાય તો સેકડે આટલા ટકા **ડીસકાન્ટે** છે એમ કહેવાય છે મૂળ ભાવ કરતા વધારે ભાવ બોલાય તો સેકડે આટલા ટકા **પ્રીમીયમે** છે એમ કહેવાય છે, અને મુદ્દલ ભાવે હોય તો સરભર ભાવે છે એમ કહેવાય છે જેમ કે રૂા. ૧૦૦ નો શેર હોય તેનો ભાવ રૂા ૯૦ થયા તો દસ ડીસકાન્ટે છે એમ કહેવાય છે, ૧૧૦ થયા તો દસ પ્રીમીયમે ગણાય છે અને ૧૦૦ પડી રહ્યા હોય તો **પારે** છે એટલે સરભર ભાવ ગણાય છે

શેરના નફાના પ્રમાણમા જે વ્યાજ આવે, તેને **ડીવીડન્ડ વોરન્ટ** કહે છે રૂા. ૨૫૦) નો શેર કંપની ઉઘડતી વખતે લેવા માટે આપણે માગણી કરી હોય અને તે માગણીની અરજી પાસ થાય તો તેના નાણા એકી સાથે ભરવા

પડતા નથી પણ છુટક હપતાથી ભરવાના હોય છે તે દરેક હપતાને કોલ (Call) કહે છે જેમકે અરજી સાથે અમુક રૂપીઆ ડીપાઝીટ મોકલવા પડે છે, ત્યાર પછી અરજી પાસ થાય ત્યારે પ્રથમ એલોટમેટના પૈસા ભરવા પડે, અને ત્યાર પછી કપનીના ડાયરેકટરો નક્કી કરે તે મુજબ પહેલા હપતાથી બીજા હફતાથી એમ જુદી જુદી વખતે જુદે જુદે નિયત સમયે પેસા ભરવાના હોય છે જે ધણી આવા શેરોમા નાણુ રોકે તેને (Invεstor) ઈન્વેસ્ટર કહે છે

કુપનીઓ સબધી હકીકત

લીમીટેડ કુ પનીઓ બે પ્રકારની હોય છે ખાનગી લીમીટેડ કુ પની અને જાહેર લીમીટેડ કુ પની ખાનગી લીમીટેડ કુ પનીમા ૧૯૧૩ ના ઇંડીઅન કંપનીઝ એકટ પ્રમાણે મેબરોની સખ્યા ૫૦ સુધીની હોય છે, અને તે પોતાના શેર કે ડીબેચર જાહેરમા બહાર પાડી શકે નહી, તેને પોતાનો હિસાબ રજીસ્ટર ઓફીસમા મોકલવો પડતો નથી, તેમજ હિસાબ તપાસનાર (ઑડીટર) ડાયરેકટર કે એજ ટ ને ન નીમતા બીજા કોઇની નીમણુક કરે છે, આવી કુ પની ઓનો ફાયદો એ છેકે ખાનગી વેપારોમા ખોટની મર્યાદા બધાયેલી હોવાથી કોઇને આચકો લાગતો નથી જાહેર લીમીટેડ કુ પનીઓ છે તે મદેહનજરો (Prospectus) બહાર પાડે છે, જેની અદર કુ પની સ્થાપવાનો હેતુ ડાયરેકટરો, એજ ટો, બેકરો, શાખાઓ વીગેરેના નામ, મુડીની રકમ, ઓરડીનરી થાપણ, ડીબેચર થાપણ વીગેરે જણાવેલી હોય છે તેમા ખાસ ધ્યાનમા રાખવાનુ એવુ છે કે (૧) ઓરડીનરી થાપણ ડીબેચર થાપણ કરતા વધારે હોવી જોઇએ (૨) એજ ટો પોતાની લાઇનના ખાસ અનુભવી હોવા જોઇએ (૩) ડીબેચરમા નાણુ રોકનારે ટ્રસ્ટડીડ વિષેની બધી માહિતિ મેળવવાની અગત્ય છે (૪) ડાયરેકટરો હોદ્દાવાળા કરતા હુશીઆરીવાળા હોવા જોઇએ (૫) કુ પનીનો હેતુ જરૂરીઆત ચીજ ઉત્પન્ન કરવાનો છે કે સામાન્ય ચીજ માટે છે તે તપાસવુ જોઇએ (૬) મદેહનજરનુ લખાણ ચોખવટ દેખાડે છે કે દ્વિ અર્થવાળુ છે તે જોવુ (૭) શેરોની સખ્યા મર્યાદિત છે કે અનલીમીટેડ (અમર્યાદિત) છે તે ધ્યાનમા રાખવાનુ છે, આતો મુખ્ય મુખ્ય કારણો જણાવ્યા છે વળી આવી કુ પનીમા "આર્ટીકલ્સ ઓફ એસોશીએશન" હોય છે તેમા કપનીના સામાન્ય કાયદાઓ, ડાયરેકટરો એજ ટો, અને ભાગીદારો એ સર્વના હકકોની વિગત જણાવેલી હોય છે આ ઉપરાત "મેમોરેન્ડમ ઓફ એસોશીએશન" જે કહેવાય છે તે કપનીનુ ખતપત્ર છે, તેમા કુ પનીના કામકાજના ઉદ્દેશો, વહીવટ ચલાવવાની રીત, થાપણની હકીકત તથા કેટલી રકમના ડીબેચરો કાઢવાની સત્તા કુ પની ધરાવે છે, વિગેરે હકીકત જણાવેલી હોય છે

આવી કુંપનીઓ જે જે જાતના શેરો કાઢે છે તે સબધી ઉપયોગી હકીકત જણાવવાની જરૂર છે બનતા સુધી કુંપનીની થાપણ ઓર્ડીનરી શેરોમાજ વહેચાયેલી હોય છે, પણ જરૂર પડતા બીજી જાતના શેરો કાઢી કંપનીની થાપણ ઉઘરાવે છે અને વધારી મુકે છે તેના નામ —ડીફ્રડ શેરો, પ્રેફરન્સ શેરો સાદા અને વર્દ્ધમાન શેરો (Cumulative) અને ડીબેચરો (મુદતન અને બીન મુદતના)

દરેક જાતના શેરોની હકીકત

ઓર્ડીનરી શેરો—(Ordinary) સાધારણ સામાન્ય રીતે મુડી ભેગી કરવ માટે કાઢેલા શેરો આ શેરોની વ્યાજની વહેચણી કાઇ બાધેલી હોતી નથી પ્રેફરન્સ શેર ધરાવનારાઓને વ્યાજ અપાયા બાદ નફાની રકમના વધારા મુજબ બધી વહેચણી ઓરડીનરી વાલાને મલે છે

ડીફ્ર્ડ શેરો—(Deferred) એટલે વીલબી શેરો આ શેરોને વ્યાજ મલવાની રીત એવી છે કે પ્રફરન્સ અને ઓરડીનરી શેરવાલાને વ્યાજની વહેચણી મલ્યા બાદ વધારા મુજબ વ્યાજની વહેચણી મલે છે ડીફ્રડ શેરની સખ્યા ઓરડીનરીના કરતા ઘણીજ નાની હોવાથી વહેચણીનો ફાળો ડીફ્રડ વાલાને મોટો મલે છે અને નથી મલતો તો ઘણા વરસ સુધી નથીજ મલતો આ બાબતમા તાતા ડીફ્રડ નો દાખલો સને ૧૯૨૦ થી ૨૩ સુધીમા મોજુદ છે

પ્રેફરન્સ શેરો (Preference , એટલે પસદગીના શેરો એનો અર્થ એટલો છે કે ઉપરના બન્ને જાતના શેરો કાઢયા બાદ વધારે મુડીની જરૂર હોય ત્યારે આ શેરો કાઢવામા આવે છે આ શેર બે જાતના હોઇ શકે, સાદા (Simple) અને વર્ધ્ધમાન (Cumulative) જ્યારે કુંપનીને નફો થાય અને વહેચણી અપાય ત્યારે ઉપરના ઓરડીનરી અને ડીફ્રડ શેરોને વ્યાજની વાટણી આપવા પહેલા આ શેરોને અમુક ઠરાવેલા ટકા વ્યાજ મલે છે તેમા (૧) સાદા પ્રેફરન્સ શેરોને જે વર્ષે નફો થાય, તેજ વરસે વ્યાજ મળે બાકી ન મળે અને (૨) વર્ધ્ધમાન પ્રેફરન્સ શેરોને ક્યુમ્યુલેટીવ (Cumulatives) દરેક વરસનુ અમુક ટકા વ્યાજ મલવુજ જોઇએ જો કંપનીને કેટલાક વરસ પર્યંત નફો ન થાય તો આ શેરોનુ વ્યાજ તેટલા વરસ સુધી ચડયાજ કરે, અને જે વરસે પુરતો નફો થાય ત્યારે ચડેલુ વ્યાજ આ વર્ધ્ધમાન (Cumulative) શેરોને અપાય ત્યાર બાદ બીજા શેરો માટે વહેચણી થાય છે આ બાબતમા વિષ્ણુ-કોટન મીલ્સનો દાખલો મોજુદ છે

ફર્સ્ટ પ્રેફરન્સ, સેકન્ડ પ્રેફરન્સ વીગેરે શેરોમા કેટલાક એવા શેરો હોય કે અમુક વ્યાજ મલ્યા પછી, ગંજાવર નફો હોય તો ઓરડીનરીવાલાને અપાવ્યા પછી ફરીથી અમુક ટકા વહેચણી મલે છે

ડીબેચરો (Debentures) નો અથ ખત કે દસ્તાવેજ થાય છે તેનો, અવ શેર નહીં અર્થાત્ ઉપરના બધા શેરો કાઢવા છતા નાણાની જરૂર પડે તો આ દસ્તાવેજથી નાણા અમુક વ્યાજ ઠરાવી મેલવી શકાય છે દાખલા તરીકે તાતા કુપનીવાલાએ ૫૦ લાખ પવનના ડીબેચરો છ ટકાના વ્યાજે લડનમા ૧૯૨૨ ના આગસ્ટમા કાઢયા તે આ દસ્તાવેજની અદર કપનીએ ઉછીના લીધેલા નાણાની વીગત તથા શરતો લખેલી હોય છે શેર ધરાવનારા કુપનીના ભાગીદાર ગણાય છે અને ડીબેચર ધરાવનાના કપનીના લેણદાર ગણાય છે કપની નફો કરે કે નુકશાન કરે પણ ડીબેચરવાલાને ઠરાવેલુ વ્યાજ મલવુ જ જોઇએ, નહીતર તે ખતવાલો, કુપની સામે પગલા ભરી શકે અને કપનીની મીલકત વેચાવી પણ શકે ડીબેચર એટલે કપનીનુ કરજ-દેવુ સમજવુ ડીબે-ચર કાઢવાથી લાભ એટલોજ કે ઓછે વ્યાજે નાણા મેલવવાથી કપનીના નફા માથી ફક્ત વ્યાજ આપી નફાની વહેચણી ભાગીદારોને વધારે મલી શકે છે **જેમ ભાગીદારોના પૈસે એજટોને લાભ તેમ ડીબેચરોના પૈસે શેર ધરાવનારને લાભ** કલકત્તાની ઘણીખરી શણની મીલોએ ઓરડીનરી થાપણ જેટલાજ ડીબેચરો કાઢેલા છે હવે શેરો વટાવથી (at discount) કહાડી ન શકાય પણ ફાયદેથી (at premium) કહાડી શકાય છે પણ ડીબેચરો તો વટાવે પણ કહાડી શકાય છે

ડીબેચરો પાચ જાતના છે (૧) મુદ્દતના (Redeemable) એટલે અમુક મુદ્દતે ભરપાઇ કરી આપવાની શરતે લીધેલા નાણા (૨) બીન મુદ્દતના (Irredeemable) એટલે તે ઉપર દર વરસે ઠરાવેલુ વ્યાજ આપવામા આવે પણ થાપણ કયારે પાછી આપવામા આવે તેની મુદ્દત ન હોય (૩) સાદા (Simple) એટલે કુપનીની મીલકત ઉપર હક્ક નથી હોતો, તેમજ ગીરો વગરના હોય છે તે (૪) (Mortgaged) એટલે જેમા કપનીના લેણા ઉપર ચોક્કસ હક્ક હોય છે, અર્થાત્ કપનીની મીલ્કત ડીબેચર ધરાવનારા ને ત્યા ગીરો ખત મુકેલી ગણાય છે (૫) ઉડત (floating) એટલે આ ડીબેચર ધરા વનારને રડયાની વખતે કપનીના સાધારણ લેણદારોના કરતા કપનીના લેણા ઉપર પહેલા હક્ક પહોચે છે

ઉપર મુજબ શેર સબધી હકીકત જણાવી તેમા ડીફર્ડ શેરોને વહેંચણી કેવી રીતે વ્યાજની વટાય છે તેનો દાખલો તાતા કુપનીના શેરોનો લેતા નીચે મુજબ અપાય તેથી જણાઇ આવશે

સોથી પ્રથમ પ્રેફરન્સ શેરોની ૭ ટકા લેખેની વર્ત્તમાન વહેચણી,

પછી ઓરડીનરી શેરોની ૮ ટકા લેખેની વહેચણી, ત્યારબાદ નફામાથી ૨૫ ટકા લેખે ડીફર્ડ શેરોને વહેચણી, આટલુ અપાઇ ગયા પછી કપનીનો નફો જો વધારે હોય તો તે વધેલા નફામાથી ૫૦ ટકા ઓરડીનરી શેરોને અને ૫૦ ટકા ડીફર્ડ શેરોને અધો અર્ધ વહેચી આપે

આટલી હકીકત શેરની જણાવી હવે **શેર બજાર** સબધી જણાવીશુ

શેર બજાર સબધી હકીકત

શેર બજાર એ દુનીઆમા ઉત્તમ રીતે કાયદા પૂર્વક સ્થપાયેલ બજાર છે, અને કોઇપણ સીકયુરીટીનુ છુટથી ખરીદી અને વેચાણ કરવા માટે અતિ ઉત્તમ સાધન હોવાથી ગમે તે વખતે તેના ભાવ નક્કી થઇ શકે છે માન્ય રાખેલી સીકયુરીટીના જાહેર વેચાણ લેવાણના ભાવ દિવસના દરેક કલાકે નીકળે છે. શેરો અને સ્ટોકો અઢારમા સેકામા હેયાતીમા આવ્યા છે, તેની શરૂઆત લડનની બેકમા સને ૧૮૦૧ ની સાલમા તેજ બેકના શેરોના લેવાણ અને વેચાણ કરવા માટે એકઠા થયા ત્યારે થઈ, પણ સદરહુ કામને માટે ઘણા જણા એકઠા થવાથી અને બેકના કામકાજને ખલલ પહોચવાથી એક જુદી જગ્યા લઈ વખતો વખત તે ઉપર કામ વધારવામા આવ્યુ હાલ તે જગ્યા લડનની "ધી રોયલ એક્ષચેઇન્જ" તરીકે ઓળખાય છે મુબઈમા શેરબજારની શરૂઆત થઈ ત્યારે એટલે સને ૧૮૬૧-૬૫ મા બજારમા ભાગ્યેજ એક ટકાની અઠવાડીઆમા ઉથલપાથલ થતી તે વખતે રૂનો ભાવ રૂા ૬૦ થી ૭૫ ખાડી એકનો હતો પણ અમેરીકાની લડાઈ વખતે ખાડીના ભાવ રૂા ૬૦૦ થી ૭૦૦ સુધી પહોચ્યા હતા અને પરપોટા કપનીઓ ઘણી ફાટી નીકળી હતી અને ૧૯૧૫-૧૯ ની જર્મન સાથેની મ્હોટી લડાઇ વખતે પણ તેવુજ બન્યુ હતુ વળી મુબઇના શેરબજારની ખરેખર શરૂઆત તા ૯-૭-૧૮૭૫ ના રોજથી જ્યારે સર દીનશાહ પીટીટે એસોશીએશનનો હોલ બાધવા નાણા આપ્યા ત્યારથી થઇ હતી. અમેરીકન લડાઇ વખતે શેરબજાર ખાતે જેમ શેઠ પ્રેમચદ રાયચદનુ નામ મશહુર હતુ તેવી રીતે જર્મન લડાઇ વેળા શેરબજારમા સર શાપુરજી ભરૂચાનુ નામ નામાકિત હતુ અસલ વારે શેઠ પ્રેમચદ રાયચદના વખતમા શેરબજાર સવારના ૯ થી સાજના ૭ સુધી ભરાતુ પણ હાલમા કેટલાક વરસો થયા સવારના ૧૨ થી બપોરના ૩ સુધી બજારનો ટાઇમ રાખવામા આવ્યો છે શરૂઆતમા મુબઇના દલાલોની સખ્યા આશરે સવાસોની આસ પાસ હતી, આજે પાચસો લગભગની મોજુદ છે, જ્યારે લડન દેશ પરદેશની જામીનગીરીઓ લેવા વેચવાનુ મોટુ સ્થળ હોવાથી ત્યા આશરે પાચ હજાર મેબરો છે અને ત્યાના બજારમા ઘણા પેટા વિભાગ છે જેમકે રેલ્વેનુ બજાર કે જ્યા બધી રેલ્વેનાજ સોદા થાય, કોન્સલોનુ બજાર કે જ્યા નોટ અને કોન્સ-

લેનીજ લેવડ દેવડ થઇ શકે, પરચુરણ કંપનીઓનુ બજાર, અમેરીકાની મીલોનુ બજાર, ઇન્ડીઅન સીકયુરીટીનુ બજાર વિગેરે ત્યારે મુબઇમા એકજ સ્થળે બધા સોદા થાય છે મુબઇમા દલાલના કાર્ડની કીમત અસલવારે ફક્ત રૂપીયા પાચની રૂા ૫) ની હતી ત્યાર બાદ રૂા ૫૧) હતી, તે સને ૧૯૧૦ મા રૂા. ૧૦૦૦) ની અંકાઇ, સને ૧૯૨૦મા રૂા ૨૫૦૦૦)ની ગણાઇ અને સને ૧૯૨૧મા એક દલાલનુ કાર્ડ રૂા ૪૩૦૦૦ થી એક મારવાડી દલાલે ખરીદ કર્યુ હાલમા તેની કીમત (માર્કેટવેલ્યુ) બજારભાવ ઉપર આધાર રાખે છે તે કાર્ડ કાઢવાની સત્તા શેરબજારની કમીટીની છે દલાલના કાર્ડની જે જામીનગીરી મંડળી પાસે રહે છે તે દલાલ નીષ્ફળ નીવડે કે મરી જાય તો તે રકમમાથી દલાલોનાજ નાણા અપાય છે અને બાકીનો વધારો તેના વારસોને અપાય છે મુંબઇમા બે શેરબજાર છે, જુનુ અને નવુ. આ હકીકત જુના બજારનેજ લગતી છે આ તો કાર્ડની કીમત થઇ પણ દરેક દલાલને વાર્ષિક લવાજમ એસોશીએશનમા રૂા ૫) અને ધરમાદો રૂા ૧) મલી રૂા ૬) ભરવા પડે નવા શેર બજારમા કાર્ડની કીમત રૂા ૨૫૦૦) ભરવા પડે

શેરબજારની જગ્યા તથા સસ્થા ખાનગી ગણાય છે સરકારની સાથે તેમા કાઈ લાગતુ વળગતુ નથી તે એક કમીટીની (Association) ની માલીકીનુ ગણાય છે, વહીવટ કમીટીના મેબરો કરે આ મેબરોમા બે જાત હોઇ શકે જોબર્સ (સટ્ટો કરનાર) અને બ્રોકર્સ (દલાલો) વીલાયતમા આવા બે વર્ગો છે, પણ મુબઇમા તો બધા દલાલોનીજ પંક્તિમા ગણાય છે દરેક દલાલ કે જોબરને કાર્ડ હોય તોજ બજારમા સોદો કરી શકે લંડનમા તો દલાલને શેર જોઇતા હોય તો પ્રથમ જોબર પાસે જવુ પડે, કારણકે તે જોબર કેટલાક શેરો ધરાવનો હોય છે

બજારમા કામ કરનારા દલાલો ઉપરાત કેટલાક સબબ્રોકરો પણ હોય છે જેઓ દલાલના ભાગમા કામ કરે છે ઘરાકોની જવાબદારી પોતાના ઉપર અને બજારના લેણાની જોખમદારી દલાલ ઉપર આ મુખ્ય ધોરણ ઉપર તેઓનુ કામ ચાલે છે

શેરબજારથી થતા લાભ

જો શેર બજાર ન હોય તો નાણુ રોકનાર કોઇ કુપનીના શેરો લે નહી કારણકે નાણા જોઇતા હોય ત્યારે મેલવવા મુશ્કેલ પડે શેર બજારની સગવડથીજ ટોલી નાણાવાળો શેરોમા નાણુ રોકવાની હીમત કરે છે દેશની પ્રગતિ અને પ્રવૃત્તિ જે લીમીટેડ કુપનીઓને લીધેજ છે, તેથીજ રેલ્વે, ટ્રામ, આગબોટ

વીગેરે સાધનોનો લાભ મળી શકે છે, અને તે બધાની લેવડદેવડ કરનાર શેરબજાર હસ્તી ન ધરાવતુ હોય તો દેશની આબાદી દેખાય નહી આથી **શેર બજાર એ નાણા બજારનુ એક જબરૂ સ્થાન છે.** દુનીઆમા પ્રથમ પંક્તિનુ શેરબજાર લંડનનુ, બીજે નંબરે ન્યુયોર્કનુ, અને ત્રીજે નંબરે મુબઇનુ ગણાય છે મુબઇમા બે શેરબજાર છે તે દલાલ સ્ટ્રીટમા આવેલ છે સને ૧૯૧૫–૧૯ ની જબરી બ્રીટીશ જર્મન લડાઇ વખતે હીંદુસ્થાનમા કંપનીઓ એટલી બધી ઉગી નીકળી કે દરેક માણસ **શેર** શબ્દથી વાકેફ થયેલો છે તેજ અરસામા કલકત્તા, મદ્રાસ, અમદાવાદ, સ્થળે જુના વખતના શેરબજારો હતા તે નવા અને મોટા રૂપમા આવ્યા અને સુરત, રંગુન, કરાચી વીગેરે સ્થળોએ નવાજ શેરબજાર ઉભા થયા

દલાલના રીવાજ

શેરબજારમા દલાલના નામથીજ વેપાર થઇ શકે છે ગમે તેવો માતબર આશામી હોય, પણ જો તે દલાલ તરીકેનુ કાર્ડ લઇ એસોશીએશનમા રજીસ્ટર થયેલ ન હોય ત્યા સુધી પોતાના નામથી વેપાર કરી શકે નહી આ બજારમા દલાલ પોતાના નામથી પોતાને હિસાબે અને જોખમે વેપાર કરી શકે છે એટલે ઘરાકોનો સોદો કર્યો હોય તેનુ, અને બજારમા સામા બીજા દલાલ સાથે સોદો કર્યો હોય તેનુ, અર્થાત્ તે બનેનુ જોખમ (તેમાથી ગમે તે આશામી સોદો કર્યા પછી નાણા ન આવે ત્યા સુધીમા નબળી પડી જાય તેનુ જોખમ) તેની માથે રહે છે આવા સોદાને કારણે મુબઇમા લેતા અને વેચતા બને બાજુથી દલાલી મળે છે દલાલીનુ ધોરણ ચોકસ નથી દરેક દલાલ પોતાના ગ્રાહક સાથેજ નક્કી કરી લે છે દલાલીનો રીવાજ હાલમા મોટા ફેરફારને લીધે એવો છે કે રૂા ૨૦૦ ની કીમતના શેર હોય ત્યા સુધી રૂા ૧, ૨૦૦ થી ૧૦૦૦ સુધીના શેરમા રૂા ૨ા, ૧૦૦૦ થી ૨૦૦૦ સુધીના શેરમા રૂા ૫, અને તે ઉપરના શેરમા રૂા ૧૦ આ દલાલી વાયદાના સોદામા અપાય લેવાય છે તે ધોરણ મુજબ જણાવ્યુ છે પરંતુ રોકડાના શેરો તથ પ્રેસ, જીન, રેલ્વે, બેંકો વિગેરેના શેરોમા દલાલી એસોશીએશનના ધારાની ચોપડી જે છાપેલી આવે છે તે મુજબ લેવાય છે ઓછા પુન્ના શેરમ દલાલી રૂા ૫૦ છે, તેવી રીતે જે શેરોના ભાવ બજારમા બોલાતા નથી અર્થાત્ જે શેરોના સોદા કરતા અને લેનાર વેચનારની તપાસ કરતા મહેનત વધારે પડે તેમા દલાલી વધારે પડે છે

કલકત્તામા ખરીદીની દલાલી લેવામા આવતી નથી વેચાણના કોન્ટ્રાકટ ફારમમા દલાલી અને શેરોના ભાવ જુદા જણાવવામા આવે છે અને દરેક શેર માટેની દલાલી ચોક્કસ કરેલી હોય છે ત્યા મોટુ કામકાજ રોકડાનુજ થાય છે. વાયદાનુ ઘણુ થોડુજ ચાલે છે, આશરે ૨૫૦ દલાલો ત્યા આગળ છે જે

બધા કામ કરતા નથી તેઓને દાખલ થતા પાચ હજાર ડીપાઝટ આપવાનો તથા અમુક સખ્યાના શેરો લેવાનો ધારો છે

શેરબજાર કોને માટે છે ?

શેરબજારમા દરેક માણસ હમેશા શેર લેવા તરીકે એટલે "ઇન્વેસ્ટર" તરીકે વેપાર કરતો નથી, પણ ભાવોની વધાઘટી મુજબ નફો નુકશાન ભોગવે છે શેર બજારમા દલાલો, વેપારીઓ એકરો અને બેંકો, ઉદ્યોગીક સંસ્થાઓ, નાણા વાળા અને સામાન્ય પ્રજા પણ કામ કરે છે મુબઇની બજારમા કયાકયા શેરોના વાયદાના સોદા બોર્ડની સમતિ મુજબ થાય છે, તેના નામ પાટીઓ ઉપર આપેલા હોય છે તે ઉપર દરેક અરધા કલાકે ભાવોમા થતી ફેરફારી લખવામા આવે છે આ ઉપરાત જુદ જુદા ન્યુસપેપરવાલાઓ રીપોર્ટવાલાઓ વીગેરે પોતાના ઘરાકને તેવા રીપોર્ટોથી વાકેફ કરે છે જેવા કે "ગુસ્તાદજી"નો રીપોર્ટ, "શેરસ્ટોક બુરો" વીગેરે આ સબધમા "બોબે ક્રોનીકલ" અને "એડવોકેટ ઓફ ઇંડીઆ" દરરોજની દરેક શેરમા વધારેમા વધારે અને ઓછામા ઓછી થયેલી વધાઘટી જણાવતા રહે છે, બજાર જોસમા હોય ત્યારે એક દિવસમા પાચથી દસ વખત ભાવોમા વધઘટ થયા કરે છે જેને (Big fluctuations) કહે છે અને બજાર શાત હોય એટલે કાંઇપણ ઉથલ પાથલ ન હોય ત્યારે ભાવ એકના એકજ રહે છે તેને (Tape quatitions) કહે છે

શેરોની જબરી વધાઘટી વખતે કેવી રીતે વર્તવુ ?

શેરબજારમા હમેશા વધઘટ શેરના ભાવના પ્રમાણમા મોટી થાય જો કે રોકડાના શેરના સોદામા જુજ ફેરફારી દેખાય, પણ વાયદાના એટલે બોર્ડે એક માસની મુદતે કરવાની છુટ આપી હોય તેવા શેરોમા ઉથલ પાથલ ઘણી વખતે મોટી હોય છે તે વખતે જેઓ મગજ ઉપર કાબુ ન રાખતા નહી જેવા ભાવની ઉથલ પાથલમા ગભરાઇ જાય તેવા સટો કરવાને લાયક બને નહી અને ઘણી વખતે ઉલટોજ સોદો (વેચવાને બદલે લેવાનો અને લેવાને બદલે વેચવાનોજ) કરી નાખે સટાબજારમા કામ કેમ કરવુ તે સબધી હકીકત "સટ્ટો અને વાયદાનો વેપાર" એ મથાળા નીચે આપી છે ત્યા જોવી અમારા ધારવા મુજબ તો જે લોકો બજારમા ઉભા રહી વેપાર કરે છે, તેના કરતા બહાર ગામ રહી જે લોકો શેરનો (ખરા માલનો) વેપાર ખેડતા હોય છે તે વિશેષ કમાઇ શકે છે કેમકે તેઓને તુરતમા થતી વધઘટની ખબર પડતી નથી, અને ઇન્વેસ્ટર તરીકે વેપાર કરતા હોવાથી ઊચામા ઊંચી વધમા પોતાનો માલ વેચી શકે છે અને નીચામા નીચા ઘટેલા ભાવમા તેઓ માલ લઇ શકે છે પણ શેર બજારમા ઊભા રહી વેપાર કરનારાઓના મગજ કરતા હીસ્ટારીઆના દરદવાળી ઓરતોનુ મગજ પણ વધારે ધીરજવાળુ હોય છે એમ અનુભવીઓનુ

કહેવુ છે દાખલા તરીકે લડાઇ વખતે એક એવો બુમાટો આવ્યો કે "પારીસ જર્મનોએ લીધુ" ત્યા નાગપુર અને કોહીનુર જેવા શેરોમા ૨૦૦ બસો વધી ગયા, એમ ધારીને કે ત્યાની–લેકેશાયરની–મીલો પડી ભાગી અને અહીની હીદુસ્તાનની મીલોએ કમાણી કરી લીધી બીજે દિવસે તે વાત ખોટી ઠરી એટલે ત્રણસો ટકા ઉપલા શેરોમાથી ઘટી ગયા, જાણેકે મીલોએ કરેલી કમાણી ઊડી ગઇ વરસાદના વખતમા એવા ખબર આવ્યાકે કોલંબામા વાવાઝોડુ થયુ અને વરસાદનો પ્રવાહ કાઠીઆવાડ ભણી તણાયો એટલે બજારમા શેરોના ભાવ વધી જાય, અને બીજે દિવસે મુબઈના ખુદ શેર બજારમા વરસાદ થાય છતા સો ટકા ઘટી જાય, જાણે કે શેરના કાગળીઆ પલળી જવાથી સુકવવા માટે તડકાની જરૂર પડે આવા મગજ જ્યા હોય ત્યા ખરો વેપાર કરતા સટ્ટો વધીજ જાય ટુકમા એટલુ જ કહેવાનુ કે એકદમ અને થોડીવાર રહેતા ભાવો ઉપર જે નજર રાખે છે, તે હિસાબે કમાય છે થોડુ, પણ ગુમાવે છે વધારે. આમા કોઇ અપવાદનો દાખલો બને તેને આપણે નશીબદારજ લેખીએ ખરો ઇન્વેસ્ટર તો મહિનાના તેડનો દિવસ આવે ત્યા સુધી ગભરાતો નથી, અને નાણા વાલો અને માલવાળો હોય તો વેપારમા નફોજ કરે છે એટલે જે ગોઠવણથી અને ઇરાદાથી સોદો કરે છે અને વગર નીશાને કઇપણ કરતો નથી ને લાભ મેળવે છે તેઓ જે સોદો કરે છે તેમા નીચેની હકીકત ધ્યાનમા રાખે છે

(૧) જે શેરો લેવા હોય તેના અતિ ઊચા અને અતિ નીચા ભાવોના કોઠા તપાસે છે (૨) છેલ્લા બે પાચ વરસના વ્યાજ જાણી હાલના બજારમા તેનો ભાવ સરખાવે છે (૩) અમુક શેરની ખરીદી કે વેચાણ વધારે છે કે નહિ, અર્થાત કૉર્નર (ખેલો) કરવા માગે છે કે નહી તે જાણે છે (૪) જે શેરનો કૉર્નર કરવા માગતા હોય તેમા સારૂ ઇન્વેસ્ટમેટ છે કે નહી તેનો વિચાર કરે છે આટલો વિચાર કરનાર ચઢતા ભાવે વેચી શકે છે અને ઉતરતા ભાવે લઇ શકે છે, અને મક્કમ વિચારે કરેલો સોદો યોગ્ય વખતે નફો મેળવી આપે છે ફક્ત નજીવા ફેરફારો અને રોજની વધઘટ જોવાની નથી, આ ઉપરાત નફો કે નુકશાન થાય ત્યા નશીબની બલિહારી માનવી

કૉર્નર શુ? કૉર્નર (Corner) એટલે ખેલો અર્થાત્ એક હાથ માલ કરવે તે એકજ અથવા થોડા શખ્સોની બનેલી એક સાન્ડીકેટ, એક કપનીએ કહાડેલા શેરોની ખરી સખ્યા કરતા વધુ મોટા પ્રમાણમા શેરો ખરીદવા લાગે તેને કોરનરીંગ કહે છે. અને વેચનાર પોતાનો સઘળો માલ ડીલીવરી કરી શકતો નથી અને પછી સપડાવાયાથી તેજી પક્ષ જણાવે તે ભાવે પતાવટ કરવા પડે છે આવી વાત અમુક શેર સબધી જ્યારે સાભળવામા આવે છે ત્યારે તેજીવાળા (Bull) અને

મદીવાળા (Bear) ની વચ્ચે ટટા બખેડા થવાનો સભવ દેખાય છે, ત્યારે તે શેર સબધમા કડચો એસોશીએશનની બોર્ડ કરે છે અને ભાવ બાધી આપે છે કે આ ભાવથી ઊચે ભાવે કૉર્નરવાલા શેરનો સોદો થઇ શકે નહી જેમકે ૧૯૨૨ના સપ્ટેબરના વાયદામા બોર્ડે "કરીમભાઇ"ના શેરનો ભાવ રૂા ૨૧૭૫ થી અને "દેવીડનો" ભાવ ૧૯૭૫ થી બાધી આપ્યો અને મદીવાલાને તે ભાવથી વેચાણ કાપવા પડયા નહીતર તેજીવાલી સીડીકેટે (કેટલાક નાણાવાલાઓ એકત્ર થઇ જે કમીટી વેપાર કરવાને બને તેને Syndicate કહે છે તેણે) કરીમનો ભાવ રૂા ૨૫૦૦ અને દેવીડનો ભાવ રૂા ૨૨૦૦ નો બોલાવવા ધાર્યો હતો આવી રીતે પ્રજા ગેર રસ્તે દોરાઇ ઊચા ભાવે ખરીદીઓ કરે નહી તેમાટે ગવર્નીંગ બોર્ડ ભાવ બાધી આપે છે ગવર્નીંગ બોર્ડ બોલાવના વખત લાગે તો પ્રમુખ અગર સેક્રેટરી કામ ચલાઉ તરીકે તેમ કરી શકે કૉરનરોના ભાવ બાધવાથી દલાલોને પણ બચાવી શકાય છે કારણકે કૉર્નર નિષ્ફળ નીવડેતો જોખમદારી તો દલાલોનીજ હોવાથી ઘરાક નાણા ન આપે તો તેઓનો મરોજ થાય છે

કૉર્નર થવાનુ મૂળ કારણ એ છે કે જે કપનીઓનો મોટો સટ્ટો થાય છે તેના શેરો, શેરબજાર ખાતે ઘણી નાની સખ્યામા રહેલા હોય છે કારણ કે સધર આશામીઓ પાસેનો માલ બજાર ખાતે હમેશા નીકળવા પામતો નથી કૉર્નર ઈરાદા પૂર્વક કરવામા આવે છે, અગર અણધાર્યો પણ થાય છે આવા કોરનરો તોડવાનો ઉપાય સામાન્ય રીતે એ છે કે જે શેરોમા કોરનર થયું જણાય કે તરકટી ભાવો દેખાય તો તરતજ તેનો સોદો કમીટીએ બધ કરવો અને ભાવ ન બાધતા લેવા વેચવાના કોન્ટ્રાકટ મુજબ ડ્યુડેઇટે ડીલીવરી થઇ જાય ત્યા સુધી વચમા ન પડવુ અને લીલામમા ઉપાડવાનો ભાવ પાચપચીસ ટકા વધુ રાખવો, અને તે પછી તે વાયદાનો સોદો તદન બધ કરવો, તે ઉપરાત બીજો રસ્તો એવો છે કે ઊચી રકમના થોડા શેરો રાખવા કરતા ઓછી કીમતના મોટી રકમના શેરો હોય તો પણ કોરનર કરી શકાતુ નથી કારણકે સામાન્ય જન સમાજના મોટા પ્રમાણમા તેનું સરક્યુલેશન થવાથી તેમ કરવુ અશકય થઇ પડે છે, એમ અનુભવીઓનુ માનવુ છે

ખરીરીતે જોતા શેરબજારમા નાણા રોકે તે વેપાર કરનારા કરતા સટ્ટ-ખોર આશામીઓ નાણાનો ધૂમાડો કરી પાયમાલ થયાના ઘણા દાખલા મોજુદ છે કેમકે "હાર્યો જુગારી બમણુ રમે અને જીત્યો જુગારી ચોગણુ ઝુકાવે" તેના કરતા નાણા રોકનાર તરીકે સટ્ટો કરવો બહેતર છે સામાન્ય રીતે ખરી દદારો અજાણ અને ધનવાન બની જવાને આતુરતા ધરાવનારા હોવાથી સટ્ટાની જાળમા ફસાય છે આવા સટ્ટાથી વગર મુડીના પૈસાદાર બની ગયા છે, અને કેટલાકને તેના પરિણામ સહન કરવા પડયા છે

ટ્રાન્સફર કેને કહે છે? — શેરોનો ધધો કરનાર માણસ જે શેર ખરીદે છે તે બીજાના નામના હોવાથી પોતાના નામ ઉપર ચડાવવા જોઇએ નહીતર વ્યાજ પોતાને મળે નહી, ખોવાઇ જાય તોપણ મુશ્કેલી, વીગેરે કારણથી સલામતી ખાતર પોતાના નામનાજ કરે છે આને બીજાના નામથી પોતાના નામ ઉપર ચડાવવા તેને ટ્રાન્સફર (Transfer deed) કહે છે તેમા લેનાર અને વેચનાર એ બનેને સહી કરવી પડે છે તથા સરકારી ધારા મુજબ સ્ટાપ ડયુટી લેનાર ધણી લગાડે છે ત્યારે કુપનીના રજીસ્ટર તેના નામ ઉપર ચડાવી આપે છે હાલમા સ્ટાપડયુટી રૂા ૨૦૦ ના ભાવ સુધી સેકડે આઠ આના અને બસો કરતા વધુ રકમ માટેના શેર ઉપર સેકડે બાર આના પડે છે સ્ટાપ માટેની વીગત પાના ૨૪૧ મે જોવી જે શેરો એવી રીતે નામે નહી ચડાવતા વેચનારની સહીવાલા શેરો તેવા ટ્રાન્સફર સાથે નાખી મુકે છે તે બ્લેંક ટ્રાન્સફર સાથના શેરો કહેવાય છે આવા બ્લેંક શેરો ખોવાઇ જાય તો જેના હાથમા આવે તે વેચી શકે છે સટોડીઆઓ પોતાને નામે ચડાવ્યા વગરના બ્લેંક શેરો બેંકમા એટલા માટે રાખે છે કે પોતાની ચળવળની કોઇને ખબર પડે નહી

શેરોના ભાવની વધઘટના અનુમાનો — શેરોના ભાવો કયા કારણથી વધે અગર કયા કારણથી ઘટે તેનો કોઇ સંગિન નિયમ નથી પરતુ નીચેના નિયમો ઉપર અનુભવીઓની ટાપ હોય છે લેનારા બહુ હોય અને વેચનારા થોડા હોય ત્યારે વધે, એથી ઉલટુ હોય ત્યારે ઘટે વ્યાજની વહેચણી કેટલી આપી શકશે તે ઉપર પણ આધાર રહે છે આ ઉપરાત દેશમા સુકાલ છે કે દુષ્કાળ, લડાઇ વિગેરે આફત આવે એમ છે કે નહી? હુડીઆમણ સ્થિર છે કે અસ્થિર? નવી જગાત વધારે પડશે કે ઓછી થશે? દેશમા નાણાની છુટ કેવી છે? તથા વ્યાજનો દર શુ ચાલે છે? વિગેરે બાબતો ઉપરથી અનુમાન બધાય છે

બદલા પતાવટ વગેરે — આટલી ઉપયોગી હકીકત ટુકમા જણાવ્યા બાદ વાયદાની આખરે બદલાનુ કામકાજ કેમ કરાય છે? તે તથા વલણની પતાવટ અને હવાલા સબધી હકીકત બહુ લબાણ થવાના ભયથી ટુકમા જણાવીએ છીએ જાપાનમા એક સામટા ત્રણ માસના સોદા કરવા દેવામા આવે છે અહી મુબઇમા એક માસનાજ સોદા ચાલે છે. અને નાખવા માસની આખર તારીખે ચાર પાચ દિવસ બીજા માસમા તે સોદા બદલાવી રાખેલા હોય છે

બદલા—દરેક માસની છેલ્લી ચાર પાચ તારીખ દરમ્યાન ઉપલો વાયદો ખુલે છે ત્યારે બદલાનુ કામકાજ થાય છે બદલા એટલે એક મહીનાનુ કામકાજ બીજા મહિનામા બદલાની ઊભુ રાખવુ તે, એટલે ચાલુ માસનું લેવાણ વેચાણ સરખુ કરી તે મુજબ ઉપલા વાયદામા તેજ વેપાર ઉભો રાખવો તે બદલા **તેજીના** અને **મદીના** એમ બે રીતે થાય છે તેનો અરથ એવો છે કે અમુક શેરનો ચાલુ માસનો લીધેલો વાયદો વેચી ઉપલા વાયદાનુ તેજ શેરનુ લેણુ કરવુ તે તેજીનો બદલો કહેવાય, અને ચાલુ માસના વાયદાના વેચેલા શેર ઉપાડી લઇને ઉપલા વાયદાનુ તેજ શેરનુ વેચાણ ઊભુ રાખવુ ને મદીનો બદલો કહેવાય આમ લેવાણ વેચાણ કરતા બે વાયદાની વચ્ચે ભાવમા જે ફરક રહે તે બદલાનુ વ્યાજ અર્થાત્ બદલાનો ગાળો ગણાય છે મજકુર ગાળો નાણાની છુટ બજારમા કેવી છે તે ઉપર આધાર રાખે છે બહુ છુટ હોય તો પોણો ટકો, દશ આના જેટલુ વ્યાજ પડે, અને નાણા ભીડ હોય તો બે ટકા જેટલો પણ ગાળો રહી શકે

મજકુર બદલા કોણ કરે છે ? :—માલ ડીલેવરી લેવા અશકત હોય, અને તેજ વેપારતો ઊભો રાખવો હોય તે વ્યાજ આપી તેજીના બદલા કરે છે અને વીયાજ ખાનાર શરાફ અગર વેચેલો માલ તુરત ન કાઢી આપનાર મદીના બદલા વ્યાજ ખાવા કરે છે બદલા ત્રણ જાતના હોય છે સીધા, ભાવોભાવના, અને ઊંધા દાખલા તરીકે ઇદોરનો સપ્ટેબર વાયદાનો ભાવ રૂા ૬૦૦ છે, અને નવો અકટોબર વાયદો નીકળતી વખતે તેનો ભાવ રૂા ૬૦૫ બોલાણો તે પાચ ફેર બદલો (વ્યાજ) ગણાય એટલે સપ્ટેબરનો વાયદો ૬૦૦ મા ખપે અને અકટોબરનો ૬૦૫મા મળે આ સીધો બદલો ગણાય આ વાયદો ૬૦૦મા ખપી અકટોબરનો વાયદો ૬૦૦ માજ મલે તે ભાવો ભાવનો બદલો અને આ વાયદો ૬૦૫મા ખપી ઉપલો અકટોબરનો વાયદો ૬૦૦ મા મલે તે ઊંધો બદલો કહેવાય છે બજારમા વેચાણ બહુ થયા હોય, અને માલ નમલતો હોય તો ઊંધો બદલો થાય છે અને બદલાનો ગાળો મોટો તેમ ખોટા લેણવાળાઓ વધારે સમજવા. સામાન્ય રીતે મોટા બદલાને મદીની નીશાની અને ઊંધા બદલાને તેજીની નીશાની લોકો ગણે છે પણ તે વાત હમેશા ખરી પડતી નથી એમ અનુભવીઓને માહિત હશે

બદલાના દિવસ પૂરા થયા પછી પતાવટના દિવસો બૉર્ડ તરફથી નક્કી થયેલા હોય છે જે લગભગ દસ બાર દિવસ સુધી ચાલે છે અગાઉ તો પતાવટ આમન સામન દલાલો કરી લેતા અને હવાલા બૉર્ડ તરફથી નક્કી થયાબાદ નંખાતા પણ હલમા બે વરસ થયા બધુ કામકાજ "ક્લીઅરીંગ હાઉસ" (Clearing House)

મારફતે થાય છે એટલે દલાલો પોતાના માણસ પાસે લેવડદેવનું લીસ્ટ તૈયાર કરી તે કલીઅરીંગ હાઉસને સોપી દે છે મુબઇની જુની શેરબજારે કલીઅરીંગ હાઉસ તરીકે "બેંક ઓફ ઇંડીઆની" નીમણુક કરી છે અને તે બદલ તેને પચાસ હજાર રૂપીઆ વર્ષાસન આપે છે અને તે નાણા દરેક મેમ્બર પાસેથી રૂા ૧૦) લઇને વસુલ કરાય છે અગાઉ જ્યારે આમન સામન પતાવટ થતી ત્યારે બોર્ડ પાચ જાતના હવાલા નંખાવતી પણ કલીઅરીંગ હાઉસ થતાં, પહેલા તો બાકી લેવા રહેતા શેરોની ચીઠ્ઠીઓ મોકલી, શેરની ડીલીવરીનુ લીસ્ટ કંપ્લીટ કરી, કલીઅરીંગ હાઉસને મોકલાવી દે તે નક્કી થયા બાદ વલતે દિવસે શેરો ટ્રાન્સફર સાથે કલીઅરીંગ હાઉસને મોકલી આપે તેમા જો ફેરફાર પડે તો કલીઅરીંગ હાઉસ બોર્ડને જણાવે જેથી બોર્ડ ઉભા બીઝનેસ માટે તે ધણીના જોખમે લીલાઉમાથી માલ ઉપાડે તથા વેચી નાખે અને પાકા હવાલાના ભાવ તે તે પાર્ટીને આપી દીએ કલીઅરીંગ હાઉસની મૂક ચઢી પાકો હવાલોજ છે ત્યારબાદ શેરોનુ પેમેંટ શરૂ થઇ રહ્યા બાદ વલણની ચીઠ્ઠી તથા નાણાનુ સ્ટેટમેન્ટ કલીઅરીંગ હાઉસને પહોચાડી આપે અને પતાવટ પૂરી થઇ ગઇ જ્યારે દરેકના ખાતામા હિસાબ મળી જાય અને બધુ કામકાજ રીતસર પૂરૂ થઇ જાય, ત્યારબાદ બીજે દિવસે કલીઅરીંગ હાઉસવાલા દરેકને આપવાના નાણા તથા શેરો બોર્ડના હુકમથી ડીલીવરી કરે છે

ટુંકમા હાલમા પહેલા બે દિવસે દલાલો માહોમાહે કેટલા સોદા થયા છે તે સરખાવે છે ત્રીજે દિવસે શેરની ડીલીવરી અપાય છે ચોથે દિવસે પાકા હવાલા અપાય છે પાચમે દિવસે ભાવોની સરખામણી કરવામા આવે છે અને ત્યાર બાદ એક બે દિવસ શેરો ઘરાકોને આપવામા અને નાણાની આપલેમા જાય છે અને આરીતે પતાવટ પૂરી થાય છે.

મુબઇના શેર બજારમા દર મહિને પતાવટ થાય છે, લડનમા દર પદર દિવસે થાય છે અને ન્યુયોર્કમા દરરોજ કરાય છે મુબઇમા રોકડાના સોદામા ટ્રાન્સફર ઉપર સહી થયા પછી વેચનારને આઠ દિવસે નાણા મળે છે કેટલાક ટ્રાન્સફરો બહારગામથી આવવાના હોવાથી આ ઢીલ થવા પામે છે વાયદાના સોદામા અત્યાર લગણ ૨૯ કુપનીઓના નામ હતા તે તા ૭-૧-૨૪ થી ૪૦ ના નામ રાખવાના છે

શેર સબધી, શેરબજાર સબધી, તથા દરેક ઉપયોગી બીજી બાબના સક્ષેપમા જણાવી હવે શેરબજારમા જે જે મુખ્ય મુખ્ય કુપનીઓના શેરોના ભાવો બોલાય છે તે સબધી યોગ્ય માહિતી નીચે મુજબ આપી છે, જે દરેક વાચનારને ઉપયોગી થઇ પડવા સભવ છે. મુંબઇ ઇલાકામા (૧૯૧૯-૨૦ મા)

૮૯૧ કારખાના બધા મલીને હતા ત્યાર બાદ બહુ ફેરફાર થયો નથી, જેમા ૫૫૯ રૂના જીનો અને પ્રેસો તથા ૧૭૯ રૂની મીલો હતી એકલા મુબઈનીજ મીલોમા દરરોજ બે લાખ મજુરો કામ કરે છે, જેટલા મજુરો હીંદના કોઈ પણ શહેરની મીલમા કામ કરતા નથી મુબઈ શહેરમા ૮૨ મીલો છે જેમા ૩૧ લાખ કરતા વધુ સ્પીન્ડલો અને ૬૫ હજાર કાપડ વણવાના સંચાઓ છે અમદાવાદની મીલો બાદ કરતા (અમદાવાદ શહેર મીલ મથકને નામે અળખાય છે તે બાદ કરતા) જે જે મીલોના પ્રમાના એજન્ટ વિગેરેના સોદા મુબઈની શેર બજારમા બોલાય છે તેની ઉપયોગી હકીકત આપી છે

તા ક—શેરબજાર અને તેના દલાલોની મડળીનુ બધારણ, વહીવટ, રીતશીવાજો, ધારાધોરણ સોદાઓના નિયમો, વિગેરેના સવાલ તપાસવા, અને પ્રજાની તે સબધમા કોઈ ફરીયાદ હોય તો સાભળવા અને મડળીના કામમા કઈ અનિયમિતતા હોય તો નાબુદ કરી પ્રજાના હિતનું લક્ષ કરવા તથા ઉપરના ધારા ધોરણ અને રીતિઓમા ઘટતા ફેરફાર સુચવવા ગવર્નરઈન કાઉન્સીલ તરફથી છ સભાસદોની એક કમીટી જેને "શેરબજાર એન્કવાયેરી કમીટી" કહે છે, તે લડનના શેરબજારના પ્રમુખ 'સર વીલફ્રીડ એટલે'ના પ્રમુખપણા નીચે તા ૨૩-૧૧-૨૩ થી શરૂ થઈ હતી અને તા ૧૫-૧૨-૨૩ ના રોજ ખતમ થઈ હતી તેમા જેને સુચનાઓ જેવી કે દલાલોના દર એક સરખો રાખવો, ટ્રાન્સફર ફારમો એક સરખા રાખવા, ભાવના લીસ્ટ બહાર પાડવા, ઓછા તહેવાર પાળવા, પતાવટ બાબત કેટલા દિવસ રોકી શકાય? તે અને માસિક કે પખવાડીક કેવી પતાવટ રાખવી? તે માટે વિચાર કરવાની સુચનાઓ થઈ છે મજકુર કમીટીમા મોટી રકમના વેપારીઓ, મોટા મીલમાલેકો, બેકના અને લીમીટેડ કપનીના મેનેજર અને શેરબજારના નામાકિત દલાલો તેમજ સામાન્ય પ્રજાવર્ગના આશામીઓની જુબાની લેવામા આવી હતી

મુંબઇના શેર બજારમાં વાયદાના તથા હાજરના જે શેરોના સોદા થાય છે તેમાંની મુખ્ય મુખ્ય કંપનીઓની ઉપયોગી પણ સંક્ષિપ્ત હકીકત નીચે મુજબ છે:—

(તા ૩૧-૧૨-૨૩ સુધી સ્પીંડલો, લુમ્સ અને રીઝર્વ ફંડ કેટલું તેના આકડા "કેપીટલ" પત્રને આધારે મુકયા છે.)

મીલો —

કંપનીના શેરનું નામ	શેર મૂડી (Face Value)	શેરોની સંખ્યા	સ્પીન્ડલ્સ (તાંત)	લુમ્સ (શળ)	રીઝર્વ અને બીજા ફંડ આશરે ડીસે ૧૯૨૩ સુધીના	ભાવ ૩૧-૧૨-૨૩ ના રોજે	રીમાર્ક.
ઇંદોર માલવા	૧૦૦	૨૦૦૦૦	૩૩૫૩૧	૧૨૭૫	રૂા એકોતેર લાખ	૫૦૦	દસ લાખના ડીબેંચરો છે.
કરીમભાઇ	૨૫૦	૧૮૮૦૦	૮૫૧૪૦	૧૦૧૪	,, સાડા ત્રેસઠ ,,	૪૭૫	વીસ લાખના ડીબેંચરો છે
ક્રેસન્ટ	૧૦૦	૧૫૦૦૦	૪૪૬૮૮	૧૧૦૬	,, સાડા ચોપન ,,	૨૧૧	બાર લાખના ડીબેંચર છે
કોલાબા લેંડ એન્ડ મીલ	૧૦૦	૨૮૦૦૦	૪૪૭૩૬	૭૦૦	,, પચાસ ,,	૧૫૫	
કોહીનુર	૫૦૦	૪૦૦૦	૬૯૨૦૦	૧૩૯૪	,, સાઠ ,,	૧૪૨૦	
ડેવીડ	૨૫૦	૯૬૦૦	૬૭૮૧૬	૯૫૪	,, સાડી ચોસઠ ,,	૬૦૦	દસ લાખના ડીબેંચરો છે
ન્યુગ્રેટ ઇસ્ટર્ન	૨૦૦	૭૫૦૦	૮૬૪૬૮	૧૦૫૯	,, સાડી એકતાલીસ લાખ	૫૨૫	
નાગપુર (સે ઇ)	૧૦૦	૪૬૮૭૫	૧૦૦૩૫૨	૨૨૨૦	,, એક કરોડ છન્નુ ,,	૫૨૫	આઠ લાખના પ્રેફરન્સ છે
પર્લ	૨૫૦	૮૦૦૦	૩૨૪૦૦	૧૦૩૬	,, એકતાલીસ ,,	૫૮૫	પચાસ લાખના પ્રેફરન્સ છે
ફાઝલભાઇ	,,	૭૨૦૦	૫૨૨૫૬	૧૩૧૦	, સાડી સડસઠ લાખ	૮૮૦	પંદર લાખના ડીબેંચર છે
ફીનલે	,,	૮૦૦૦	૪૬૦૭૨	૮૧૨	,, એકતાલીસ લાખ	૬૭૦	બાર લાખના ડીબેંચરો છે
ફીનીક્ષ	૧૦૦	,,	૫૧૩૫૦	૫૮૨	,, પંચાવન લાખ	૫૧૦	..
બ્રેડબરી	૨૫૦	૪૦૦૦	૩૫૫૮૪	૫૮૩	,, સાડી એકવીસ લાખ	૫૫૦	..
બોમ્બે ડાઈંગ	,,	૧૨૫૦૦	૧૦૫૨૬૦	૩૪૪૭	,, બે કરોડ પચાસ લાખ	૮૪૫	દસ લાખના ડીબેંચર અને પંદર ,, પ્રેફરન્સ
સ્વદેશી	૧૦૦	૨૦૦૦૦	૫૬૪૩૨	૧૫૪૨	,, એક કરોડ	૫૨૫	.. ..

સ્વાન	૨૫૦	૪૦૦૦	૩૬૬૧૬	૬૦૦	રૂા પચીસ લાખ	૮૬૦	
શાપુરજી ભરૂચા	૧૦૦	૫૦૦૦૦	૮૦૮૯૬	૫૪૮	,, વીસ લાખ	૨૨૫	૧૨॥ લાખના ડીબેંચર અને ૨૫ લાખના પ્રેફરન્સ
નીરલક્ષ	૨૫૦	૯૦૦૦	૩૨૦૦૦	૧૮૦૦	,, સાડી એકત્રીસ લાખ	૩૫૧	દસ લાખના ડીબેંચરો
ગ્રેશ્યરો	૧૦૦	૧૮૫૦૦	૯૪૭૮૦	૩૦૩૮	,, એક કરોડ સત્તર લાખ	૪૨૧	
ઇ ડી. સાસુન યુનાઇટેડ	૧૦	એક કરોડ	૨૧૭૪૫૫	૫૬૯૯	,, એક કરોડ અગીઆર લાખ	૩	
અમદાવાદ અડવાન્સ	૧૦૦	૧૦૦૦૦	૩૦૬૬૨	૬૦૦	, સાડી અડતાલીસ લાખ	૪૮૦	
બોમ્બે કોટન	૫૦૦	૨૪૦૦	૨૮૫૮૦	૭૫૦	,, સત્તર લાખ	૬૩૫	દસ લાખના ડીબેંચર ,, , ૭ ટકાના પ્રેફરન્સ
ડીન	૨૫૦	૩૨૦૦	૩૯૮૧૬		,, ત્રીસ લાખ	૬૯૦	આઠ લાખના ડીબેંચર
એડવર્ડ સાસુન	૨૦૦	૮૫૦૦	૪૫૪૦૮		, પચીસ લાખ	૨૪૧	૧૨ લાખના પ્રેફરન્સ
એલ્ફીન્સ્ટન	૧૦૦	૫૦ હજાર	૪૮૧૨૮	૭૬૪	, સાઠ લાખ	૫૫	પ્રેફરન્સ શેરો છે
એપોલો	૫૦	,,	૪૦૬૫૪		,, છત્રીસ લાખ	૨૪	
ગોલ્ડ	૧૦૦	૧૦ હજાર	૨૯૧૦૪	૭૪૪	,, એકવીસ લાખ	૭૫	૧૦ લાખના ડીબેંચરો
હીંદુસ્થાન	૧૦૦૦	૧૨૦૦	૨૩૧૮૪	૯૧૧	,, બાસઠ લાખ	૧૨૦૦	. ..
ઇંડિયન મેન્યુ	,,	૯૦૦	૨૩૩૯૨	૭૨૮	,, બત્રીસ લાખ	૧૨૦૦	
જમશેદ	૨૫૦	૪૦૦૦	૩૧૫૨૦	૩૬૫	,, સોળ લાખ	૧૪૦	દસ લાખના ડીબેંચરો ૪ લાખના પ્રેફરન્સ
કસ્તુરચંદ	૫૦૦	૨૪૦૦	૨૧૦૦૦	૮૯૦	,, સાડી છત્રીસ લાખ	૨૧૦	૪૦ લાખના ડીબેંચરો
,, નવા	૨૫૦	૨૪૦૦					
ખાનદેશ	૧૦૦૦	૭૫૦	૨૦૫૬૮	૪૩૫	,, ચાળીસ લાખ	૨૪૦૦	......
ખટાઉ	૧૦૦	૧૦ હજાર	૪૪૨૮૪	૧૧૦૧	,, સાડીઅડસઠ લાખ	૨૯૫	..
લક્ષ્મી કોટન	૧૦૦૦	૧૬૦૦	૪૫૭૯૨	૮૫૧	,, ઓગણોતેર લાખ	૫૨૦૦	૭॥ લાખના ડીબેંચર ૮ લાખના પ્રેફરન્સ પ્રેફરન્સ શેરો છે
માધવરાવ સીધીયા	૧૦૦	૧૮ હજાર	૪૩૧૦૮	૫૦૦	,, દસ લાખ ચોરાશી હજાર	૭૦	
માધવજી	,,	૧૩૫૦૦	૩૭૪૫૨	૬૬૭	,, સાડીબાસઠ લાખ	૨૬૫	
મથુરાદાસ	૫૦૦	૪૮૦૦	૩૧૬૯૨	૭૭૩	,, ઓગણીસ લાખ	૪૦૦	
માણેકજી પીટીટ	૧૦૦૦	૩૬૦૦	૧૪૮૩૮૮	૪૯૯૬	,, આઠ કરોડ	૩૨૦૦	

એપર સાસુન	૧૦૦	૧૦ હજાર	૩૦૪૩૨	...	રૂા. સવા તેવીસ લાખ	૧૮૨॥	૧૨ લાખના ડીબેંચર
[illegible]	૧૦૦૦	[illegible]	૬૫૦૬૪	[illegible]	,, એક કરોડ ઓગણીસ લાખ	૪૧૯૦	
[illegible]	૧૦૦	[illegible]	૩૧૧૧૮	...	,, પચીસ લાખ	૩૨૫	
[illegible]	૨૫૦	૮[illegible]	૫૫૪૨૪	૫૯૪	,, એકતાલીસ લાખ	૩૮૫	૧૫ લાખના ડીબેંચર
[illegible]	૧૦[illegible]	૧૫[illegible]	૩૧૦૦૦	૯૨૨	,,	૮૫	૧૨ ,, ,,
[illegible]પુર	૧૦૦૦	[illegible]	૭૧૪૮૬	[illegible]	,, પોણા બે કરોડ	[illegible]	
[illegible]	૫૦૦	૨[illegible]૦	૪૦૮૪૨	[illegible]૭૭	,, પોણી બાસઠ લાખ	૧૫૭૫	
તાતામીલ	,,	૬૦૦૦	૧,૦૯૭૩૬	૭૧૬૬	,, ઓગણીસ લાખ	૪૦૦	પ્રેફરન્સ શેરા
[illegible]	,,	૩[illegible]૦	૩૪૧૬૦	[illegible]૫૪	,, અડતાલીસ લાખ	૧૯૫૦	૧૨ લાખના ડીબેંચર ,, [illegible] પ્રેફરન્સ
[illegible]	૧૦૦૦	૧[illegible]	૨૭૮૨૮	[illegible]	,, તેત્રીસ લાખ	૭[illegible]	

પરચુરણ કંપનીઓ (હુન્નર ઉદ્યોગની)

કંપનીના શેરનું નામ	શેરની મૂળ કીંમત	શેરોની સંખ્યા	રીઝર્વ ફંડ રૂપીઆ ડીસેંબર ૧૯૨૩	શેરનો ભાવ ૩૧-૧૨-૨૩ના રોજે	રિમાર્ક
આલકોક એશડાઉન	૧૦૦	૮૬૨૫	સીતેર લાખ	૨૮૫	
ઇંડીઅન બ્લીચીંગ એન્ડ ડાઇંગ	૧૦૦	૧૨ હજાર	સોળ લાખ	૧૯૨॥	
જુના બર્મા (બર્મા ટ્રેડીંગ કો)	૧૨૫	૬૨ ,,	પચાણું લાખ	૨૭૫	
નવા બર્મા	૧૦	૮૪ ,,		૧૨૫	
તાતા આયર્ન એન્ડ સ્ટીલ ઓરડી	૭૫	૨ લાખ અને નવા દોઢ લાખ	ચાર કરોડ	૩૦	૨ કરોડના ડીબેંચર
,, ડીફર્ડ	૩૦	૨૫ હજાર જુના ૨૫ ,, નવા		૧૧૦	૬ ટકાના ફર્સ્ટ પ્રેફરન્સ ૭॥ ટકાના સેકન્ડ ,,
તાતા હાઇડ્રો કો	૧૦૦૦	૧૦ હજાર જુના ૮ ,, નવા	ચોવીશ લાખ	૬૯૦	પ્રેફરન્સ શેરો તથા ડીબેંચરો છે
કટની ઓરડી	૧૦૦	૧૪૪૦૦	છત્રીસ લાખ	૮૫	પાંચ લાખના પ્રેફરન્સ
,, ડીફર્ડ	૪૦	૧૫૦૦		૨૬૦	સાત લાખના ડીબેંચર
બોમ્બે ટ્રામ ઓર	૫૦	પાંચ લાખ	અઠોતેર લાખ	૯૦	એક કરોડના ડીબેંચરો
,, સ્ટીમર ,,	૨૫૦	૧૮ હજાર	સીતેર ,,	૮૫	પંદર લાખના પ્રેફરન્સ
શીવરાજપુર સેન્ટ્રલ ઇંડીઆ	૧૦	૫૦ ,,	પાંચ ,,	૩૦	
માઇનીંગ	૧૦	૫૦ ,,	બાર ,,	૨૫	
બુંદી	૧૦	દોઢ લાખ	પચીસ	૧૦	પાંચ લાખના ડીબેંચર
ઇંડીઅન સીમેંટ	૨૫૦	૭૯૦૦	વીસ ,,	૬૫	એક લાખના ડીબેંચર
સીધીઆ	૩૦	૭ લાખ	બાર ,,	૬॥।	
બરમા પેટ્રોલ	૩૦	વીસ લાખ	...	૫॥	
બેઢમ પાઇલ	૭૦	૫૦ હજાર	છ લાખ	૨૦	સાડા છ લાખના ડીબેંચરો

પ્રેસો				
ન્યુબીરાર	૫૦૦	૧૨૫૦	સાડા આઠ લાખ	૬૮૦
મનમાડ	૨૫૦	૧૪૦૦	૪૩૫૨૦	
ન્યુમોફ્યુસીલ	૪૦૦	૩૧૨૫	એકવીસ લાખ	૭ ૫
વોલકર્ટ	૫૦૦	૧૭૦૦	૫૬૨ લાખ	
બેંકો				
અલ્હાબાદ બેંક	૧૦૦	૧૫ હજાર		૩૨૦
	૫૦	૧૦ હજાર		૧૫૦
ઇંડીઆ ,,	૧૦૦ (ભરાયના ૫૦)	૨ લાખ	૮૧॥ ,,	૭૮
બરોડા ,,	,, ,,	૫૦ હજાર	૧૯ ,,	૭૨
સેન્ટ્રલ ,, ઓફ ઇંડીઆ	૫૦ (ભરાયા ૨૫)	૧ લાખ	૨॥ ,,	૫૦
યુનીઅન બેંક	૧૫ (૭॥ ભ)	૧૦ ,,	૨ ,,	૩॥
(મુંબઇ બેંક)	૫૦૦		૪ કરોડ ૨૨ લાખ	૧૩૭૫
ઇમ્પીરીયલ	૧૨૫ નવા			૩૨૨

"૩૯ સટ્ટો અને વાયદાનો વેપાર" (Difference between Speculation & Forward Delivery business)

ઘણીખરી વખતે વાયદાના વેપારને સટ્ટો કહેવામા આવે છે આથી આપણે કાચો સટ્ટો અને પાકો સટ્ટો એમ બે ભાગ પાડીએ

કાચો સટ્ટો અને પાકો સટ્ટો

કાચો સટ્ટો કે જેના સોદામાં માલની આપ-લે બીલકુલ થતી નથી, પણ ખાલી મોઢાની વાતોજ કરવામા આવે છે, અને જે ફરક (Difference) રહે તે લેવા દેવામા આવે છે તે સરવે કાચા સટ્ટાઓ છે જેવાકે—રૂના કાચી ખાંડીના, અફીણના આંકના, લીવરપુરની રૂની ગાસડીઓના થતા વેચાણ ઉપર તેજી મંદી લગાડી સોદા કરવા તે, તેમજ આઠ દિવસના વલણે રૂ, ચાદી કે સોનાના કાચા સોદા થાય તે આવા કાચા સોદાની ફરીઆદ કોરટમા બીલકુલ ચાલતી નથી, જેથી તેવા સોદાઓમા બેઉ પારટીઓની શાખ ઉપર પૈસાની આપ-લે થાય છે. આ સટ્ટાને જુગાર પણ કહી શકાય

પાકા સટ્ટાને વાયદાના વેપારનુ નામ આપી શકાય જે વેપાર અમુક માલ કે જેવાકે—રૂ, અલસી, ઘઉ, એરંડા, સોનુ ચાદી, શેર, બારદાન વીગેરેની ટૂંકી કે લાંબી મુદતે માલની ડીલેવરી લેવા આપવાના કંત્રાકટો લેનાર અને વેચનાર ધણી વચ્ચે સ્ટાંપ લગાડી કરવામાં આવે છે, અગર તો એસોશીએશનના ધારા મુજબ સોદો આમન સામન રજુ કરવામા આવે છે, આનું નામ લોકો સટ્ટો ભલે કહે, પણ તે વાયદાના વેપારની આપ-લે ઠરાવેલી મુદત ઉપર કરવી આપવી હોવાથી તે વેપાર કહેવાય છે તેમજ એસોશીએશનના ધારા સરકારમા રજીસ્ટર થયેલા હોવાથી તે પ્રમાણે ચાલવાને બન્ને પાર્ટીઓ બધાયેલી છે, અને તેની સાક્ષી કોરટમા વજુદ પડે છે

વળી જેમ ખેતરમા ઘઉં કે રૂનો પાક ઊભો હોય, ત્યારથી ખેતરનો ધણી આખો ઉભડ પાક અગર અમુક ખાંડી વેપારીને વેચવાની કબુલાત આપે, અગર માંડી આપે, અને તે પાક ઉતર્યે બાંધેલા ભાવે તોલી આપે, તે મુજબ જાણો કે સોનુ કે શેર એક વાયદાની મુદતે લીધુ તેના નાણા હમણાં ન ભરતા પાકેલી મુદતે ભરી માલ લઇ લેવો, અગર મુદત દરમ્યાન ભાવમા ફેરફાર થાય તો લાભ-નુકશાન વહોરવુ, તેને વેપારજ કહી શકાય આમા સટ્ટો ત્યારેજ કહેવાય કે પોતાની શક્તિ ઉપરાત માલ લેવાય જાય, અને પાકતી મુદતે પુરતા નાણા ન હોવાથી ભાવ કાપે, અગર પોતાની પાસે માલ ન હોય છતાં ભાવ ઘટવાની આશાએ માથા ઉપર વેચાણ કરે અને ભાવ ઘટે નહી તો નાણા

આપવા પડે, આથી જે માલ પોતાની શક્તિ ઉપરાંત લેય કે વેચે, તેને સટ્ટાનું રૂપ આપી શકાય

હવે આવા વાયદાના વેપારની બાબતમા કેટલી કેટલી બાબત ધ્યાનમા રાખવાની છે તેની સંક્ષેપમા નોધ લઇશુ

૧ દરેક માલના વિલાયતના તારોથી વાકેફ થવુ, લંડન, પારીસ, ન્યુયોર્કના ક્રોસરેટ વીગેરે હુંડીઆમણુથી તે માલનુ પોસાણ અત્રે થઇ શકે છે કે કેમ તેની ગણત્રી કરવી, વળી બજારમા કયા કયા મોટી ઓફીસવાલાની વેપારીની, મીલવાળાની, કે સટોડીઆની ખરીદી વેચાણ છે ? માલની છત છે કે અછત એટલે પાક કેટલો ઉતરવા સંભવ છે ? વીગેરે બાબતો ધ્યાનમા લેવી, દેશાવરના પાક સંબંધી સમાચાર, લોકોની મનોવૃત્તિ કેવી છે તે (કારણકે ઘડીક ઘડીકના જે ફેરફારો થાય છે તે ખાસ લોકોની મનોવૃત્તિ ઉપર આધાર રાખે છે) આવક ચડત કેટલી છે ? કયારે થશે ? તથા શુ કારણથી ઘટે છે કે વધે છે આ બધુ દરરોજના ડેલી રીપોર્ટો તથા છાપાઓ વાચી વાકેફ થવુ એ આવશ્યક છે

૨ વાયદાના વેપારમા ઉત્તાવળ કરી, તક જોયા વિના જે આડતીઓ હકશીને ખાતર વેપાર કરાવે, તેના ઉપર ન ચાલતા પોતાની મનોવૃત્તિ ઉપર મન કબુલ કરે તોજ કામ કરવુ કારણકે "સાકર ખાતા દાત પડે" તે કહેવત મુજબ પોતાના વિચારથી વખતે નુકશાન જાય તો પસ્તાવો પણ ઓછો થાય છે પરંતુ આ સ્થળે એવો અરથ કરવાનો નથી કે, ધ્યાન પહોચાડી સમય ઓળખનાર આડતીઆની રૂખ કે સલાહ વિના કામ કરી નાખવું

૩ જે જે વાયદાનો વેપાર જેવો કે રૂ, અલસી, ઘઉ વિગેરેમા છ છ માસ કે વરસ વરસની મુદતનો હોય તેમા તેજી મંદી લગાડવાથી કે એકલી તેજી અગર એકલી મંદી લગાડવાથી વહેલા મોડો રંગ આવી જાય છે ત્યારે લાભ લઇ લેવો, આમા જોખમ બાધ્યો અને લાભ પણ અણુચિંતવ્યો મલી આવે રૂમા તો લાબી મુદતની સોસો ટકા ફેરે અને પચાસ પચાસ ટકાફેરે પણ ગલી લગાડાય છે, અને ઓચિંતો ભાવ વધઘટ થતા ઓછે પૈસે વધારે લાભ મળે છે પણ માથાનો વેપાર લાબી મુદત સુધી જીરવી શકાય નહી અને ગભરાઇને સોદો ખોટે પણ કાપી નાખવો પડે રૂની પેઠે અલસીમા પણ બે ટકા ઊંચી અને બે ટકા નીચી તેજી મંદી નંખાય છે, જે એક સાથે લગાડતા એક બાજુનો ભાવ તો જરૂર પકડાય, ત્યારે તે પેટે બીજા જોખમે વેપાર ઘણી વખત થાય છે અને નવી ડીપાજીટ ભરવી પડતી નથી ટુંકમાં બહુ ભાવો ઘટી ગયા હોય ત્યારે એકલી તેજી નાખવી, બહુ ભાવ વધી જઇ ટોચના થયા હોય ત્યારે એકલી મંદી નાખવી, અને સ્થિર બજારે જોટાના દામ

ઓછા હોય તો લગાડવા આમ દરેક તક સાચવી, દીર્ઘસૂત્રતા ન કરે તો લાભ મળવા સભવ છે તેમજ તેજી મદી કે એકતરફી ગલી લગાડી વેપાર કરવો હોય તેટલી વખત થાય અને જ્યારે ન કરવો હોય ત્યારે પીઠબજારે પૈસા પાછા ખાઇ જવાય એટલે મીઠાઇના રમકડાની પેઠે રમવા જેવુ છે રમવુ હોય ત્યા સુધી રમાય અને ખાવું હોય ત્યારે ખવાય

આમા બહાર ગામના ઘરાકોએ ખાસ ધ્યાનમા રાખવાનુ છે કે તારથી ભાવ મગાવી સોદો કરવાને બદલે અગાઉથી લીમીટ આપવાથી ફાયદો થાય છે પોતાના સોદા માટે અમુક ભાવ થયે વેચવુ કે મદી નાખવી, અમુક થયે ખરીદવુ કે તેજી નાખવી વીગેરે બાબતની લીમીટ આપી રાખી હોય તો તેવા ભાવ આવ્યે સોદો થઇ શકે છે, તકેતક સચવાય છે, અને વેપાર પણ જામે છે પણ જો લીમીટ ન આપી રાખી હોય, અને ભાવના ખબર તારથી આવે અને પાછો તારથી જવાબ અપાય તેટલામા તો તે ભાવ ચાલ્યો જાય, અને સોદો રહી જાય પણ લીમીટ આપી હોય તો તુરત સોદો થઇ શકે છે

૪ જે માલનો સટ્ટો ચાલતો હોય તેની આખી દુનીઆ ઉપરની પેદાશ અને ખપના આકડા ધ્યાનમા રાખવા, નાણાની છુટ બજારમા કેવી છે તથા વ્યાજનો દર જે ચાલે છે તે માલની આવક વખતે શુ રહેશે તે પણ ધ્યાનમા રાખવુ, અને (Due-date) પાકતી મુદતે કેટલો માલ આવવા સભવ છે અને કેટલો બાકી રહેશે તેનો વિચાર કરવો જરૂરનો છે

૫ હીદુસ્થાનમાથી અલસી, ઘઉ, રૂ, શણ, બાગ્દાન વીગેરે માલ ચીન, જાપાન, યુરોપ અને અમેરીકા વિગેરે દેશો ખાતે ચડે છે, તો તે ચીજોના ભાવ ત્યા આગળ શુ છે, તથા ચાદી સોનું વીગેરે ત્યાથી આ દેશમા આવે છે તેના ભાવ પણ શુ છે, તેના દરરોજના તારસમાચારથી વાકેફ રહેવુ અને જે લોકો ખેલો (Corner) કે એકહથ્થુ માલ કરનારા હોય તેવા હીમતવાન માણસો બજારમા હોય તેથી બમણો ત્રમણો માલ લેવો કરે છે અને પાકતી તારીખે માલની માગણી કરે છે, અને વેચનારાઓ જો માલ આપવામા નિષ્ફળ નીવડે તો પોતાનો ધારેલો ભાવ લઇ શકે છે, આથી તે સમયનુ, માલનુ, લેનાર ધણીનુ તથા તેવા મોટા વેપારીઓ તેજી મદીની કઇ બાજુએ ઢળેલા છે તેનુ ધ્યાન પહોચાડવુ ઘણુ અગત્યનુ છે

૬ બજેટ વખતે સરકાર કેટલી જગાત વધારેછે, ઘટાડેછે, તથા માલની સ્ટીમરો જતી આવતી બુડી જવાનુ સભળાય છે, અને વરસાદ વીજળી કે રાજ્યપ્રકરણી બાબતોના બનાવો બને છે તે દરેકથી બજારના ભાવોમા ફેરફેર ઓચિતી અને ચોકાવનારી થાય છે તે વખતે દરેક બનેલા બનાવો માટેની હકીકતથી વાકેફ રહેવુ

હવે જેને માલની ડીલેવરી ન લેવી હોય અને સટ્ટોજ કરવો હોય તેણે આટલી બાબત તો ધ્યાનમાજ રાખવી (૧) નુકશાનીમા સમત ન રાખતા સોદો વેલાસર કાપી નાખવો, જેથી વધારે નુકશાની જવા સભવ ન રહે, અને નફામા પોતાની તરફેણમા બજાર જ્યાસુધી હોય ત્યાસુધી શાતિ પકડી પુરો નફો ખાવો (૨) પૈસાની લેતી દેતી વખતે ટાઇમસર હાજર રહેવુ અને સોદાઓ પોતાથી આબરૂદાર અને નરમ સ્વભાવના માણસો સાથે કરવા (૩) જેનો સટ્ટો કરવો હોય તેના વધારેમા વવારે અને ઓછામા ઓછા ભાવ જાણવા (૪) પરચુરણીઆઓએ તો શરાફોને ત્યા પાકી આડતમા સોદા નોધાવવા એ સૌથી સરસ રીત છે, આ બાબતો ધ્યાન રાખવા યોગ્ય છે

જે માણસની પાસે હામ–દામ–અને ઠામ એ ત્રણે હોય તે સટ્ટામા ફાવી શકે છે, છતાએ તે માણસમા ધીરજ અને તુલનાશક્તિ હોય તોજ સફળતા મેળવી શકે છે જેવીરીતે વ્યાપારમા કુશળતાની જરૂર છે, તેવીરીતે સટ્ટામા ધીરજની જરૂર છે, અને તુલનાશક્તિ એટલે ભવિષ્યની ગણતરી કરનાર હોય તોજ દરેક આવતી તકનો લાભ લઇ ખરે ટાકણે ખરીદી શકે છે અને યોગ્ય વખતે વેચી શકે છે તેમજ જે માણસ જોખમ ખેડે નહી, તે સટ્ટો પણ કરી શકે નહી કેમકે જોખમ વગરનો કોઇ સટ્ટોજ નથી રૂ અને શેરબજારનોજ દાખલો લઇએ જય કે સને ૧૯૧૪ મા મહાન્ જર્મન–બ્રીટન–યુદ્ધની શરૂઆત થઇ ત્યારે રૂ પરદેશ જતુ બધ થવાથી અને આ દેશનો માલ જે નીકાશ થતો હતો, તે પણ જતો બધ થવાથી ભાવ બેસી ગયા, તથા નાણા ભીડને લીધે શેરોમા શરૂઆતમા મોટી મદી આવી, પણ છ મહિના બાદ રૂ ત્રિગે-રેની ખપતિથી જે ભાવ ઘટીને રૂા ૨૨૫) થયા હતા તેના વધુમા વધુ ૯૫૦ સુધી ગયા, હવે જ્યારે કોઇ લેવાલ નહી હતુ તે વખતમા જે કોઇએ લીધુ હશે, અને જોખમ ખેડી ધીરજ ધરી હશે, તેને કેટલો લાભ થયો હશે ? તે વિચારો શેરોનુ પણ તેમજ થયુ શેરોના ભાવ એટલા વધ્યા કે જોખમ ખેડ-નારા માણસ ન્યાલ થઇ પડયા, અને વખત જોઇને એટલે ટાણુ જેણે જાણ્યું નહી, અને ઊચા ભાવમા નહી વેચતા રાખી મુકયા તે ન્યાલના પાયમાલ થયા હાલ જેમ ઘરોની કીમત અરધી થઈ ગઈ, શેરોના ભાવ ઘટી ગયા તેમ દરેકનો વારો આવે છે બહુ ઊચા ભાવે વેચનાર અને બહુ નીચા ભાવે લેનાર વખત આવ્યે ફાવે ખરો, પણ ધીરજ, હિમ્મત અને દામ હોય તોજ કેમકે **વેપાર ધીરે ધીરે એક સરખી રીતે કરી શકાય છે, પણ સટ્ટો તો લાગ આવે ત્યારેજ થાય છે** વખત ચુકયાથી નફો જતો રહે છે, અને અણધાર્યો નફો નશીબ જોગે થઈ આવે છે, પરતુ મનુષ્યસ્વભાવ એવો છે કે

ભાવ વધારે હોય છે, ત્યારે ખરીદનાર હોય છે, અને તે વખતે ખરીદવાનુ મન થાય છે, અને ભાવ ઓછા હોય અગર બેસી ગયા હોય ત્યારે ખરીદનાર ન હોવાથી ખરીદવાની હિમ્મત ચાલતી નથી ખરો સટ્ટોડીઓ તો શેત્રજની પેઠે ઉલટોજ ચાલે છે, અર્થાત્ શેત્રજમા લશ્કર ઉલટુ ચાલે તેવી રીતે જ્યારે કોઇ ખરીદે નહી ત્યારે તે ખરીદવા નીકળે છે, અને કોઇ વેચે નહી ત્યારે વેચવા નીકળે છે, છતા સામાન્યરીતે એ તો વેપારની રીત છે કે ઘટયે ભાવે લેવુ અને વધ્યે ભાવે વેચવુ

વેપાર સારો, પણ સટ્ટો કે સોદતી સારી નહી એમ કહેવુજ પડશે કેમકે સટ્ટામા જોખમ વધુ, રાત્રીએ ઉજાગરા કરવાનો વખત આવે, વિચારમા ને વિચારમાજ વખત ચાલ્યો જવાથી ઉજાગરો થાય, અને મન એટલુ બધુ ચચળ બને કે ઇશ્વરારાધાન જે આ બધી તકલીફો ઉપાડવાનુ કારણ છે તે થઇ શકે નહી એક સ્થળે સીડની સ્મીથ કહે છે તે આ સ્થળને લગતુ હોવાથી જણાવવુ પડે છે તે કહે છે કે —“ કુદરતથી જે કાઇ તમે હો તેજ રહેવા પ્રયત્ન કરો તમારી પોતાની બુદ્ધિ, પોતાની વૃત્તિનો માર્ગ છોડતા નહી કુદરતથી તમે જેને માટે નિર્માણ થયા હો તેજ થશો તો તમે ફતેહ પામશો તેનાથી બીજુ કાઇ થવા યત્ન કરશો તો તમે દરેકમા નિષ્ફળ નીવડશો ” એ વાત એમ બતાવે છે કે દરેક માણસે બીજાનુ જોઇ શક્તિ ઉપરાત કામ કરવા દોડવુ નહી સટ્ટો એ મારવાડી લોકોનોજ કહેવાય છે તેમા બીજા ઘણા થોડાકજ ફાવે છે, અને એવા તવગર મારવાડીના જેટલી શક્તિ હોય તો તે કરવા બહાર પડવુ એ શ્રેયસ્કર છે ઉદ્યમ કયો કરવો અને કયો ન કરવો, તે પોતાની શક્તિ નહીં જાણનાર પ્રત્યે એક લેખકે કહ્યુ છે કે —“ પોતાની શક્તિઓ કેટલી છે ? તે પશુઓ સારી રીતે જાણે છે રીછ ઉડવાનો પ્રયત્ન કદી કરશે નહી પાચ સળીઆના ઝાપાની અજમાયશ કરતા લગડો ઘોડો બહુ વિચાર કરશે ઊડી અને પહોળી ખાઇ જોઇ કુતરો પ્રેણુર્થીજ પાછો વળી જશે પરતુ માણસજ એકલો એવો પ્રાણી છે જે કુદરતની તેને અમુક મર્યાદામા રહેવાની સ્પષ્ટ આજ્ઞા છતા પોતાની મૂખતાને લીધે તે કુદરતની વિરૂદ્ધ વર્તન કરે છે ” આ હકીકત એટલા માટેજ આ વિષય પ્રત્યે જણાવેલ છે કે ગઇ મહાન લડાઇ થઇ ત્યારથી પૂરી થઇ અને પાચ વરસ વીતી ગયા તે દરમ્યાન દરેક ચીજોના ભાવ એટલા બધા વધી ગયા કે તેનુ કારણજ સટ્ટો છે મુબાઇમા રૂ, શેર, કાપડ, સુતર, ચાદી ઘઉ વીગેરેનો એટલો બધો સટ્ટો ચાલ્યો કે તેમા વિદ્વાન્ અને મુરખ, ધનવાન અને રાડી રાડ વીગેરેવાળીઓ, પણ સટ્ટો કરતી તે સઘળાની જાહોજલાલી આજે ચાલી ગઇ, પણ ઊચા ભાવ કાયમ રહી ગયા કાપડીઆ ભાઇઓ આ બાબતમા સારો ખુલાસો આપી શકે તેમ છે સને ૧૮૬૩–૬૪ ની અમેરીકાની લડાઇ વખતે પણ એમજ

થયુ હતુ તે વખતનો ઇતિહાસ તથા ‘ ગુજરાતી ” પત્રમા આવેલો શેઠ પ્રેમચદ રાઇચદનો ઇતિહાસ વાચવાથી જણાશે

ટુકામા વેપાર ધીરે ધીરે કમાવાય છે, અને સટ્ટામા ગાદી તકીઆ વાળા કે હોરી લોટા વાળા જલદી થવાય છે વેપારમા ખોટ આવે ખરી, પણ બહુ જુજ તે પણ ધધાની કસુરને લીધે નહી પણ ધધો કરનારની કસુરને લીધે મોટે ભાગે હોય છે બાકી અપવાદ તો બધે રહ્યા છે જેને પરમાત્માની ઇચ્છા કહીએ કે “ જેનું હલાવ્યુ ડગલુ હલે ”

પોતાની શક્તિ કરતા વધારે માલ ખરીદવાની હીંમત કરે યા પોતાની પાસે હોય તેના કરતા વધારે વેચવાનો સાહસ કરે તેને “ સટોરીઆ ” તરીકે ઓળખાવામા આવે છે ખરો સટ્ટાબાજ કોઇકજ થઇ શકે જેના ઉપર નશીબ દેવીની કૃપા ઉપરાત તે જે જાતનો સટ્ટો કરતો હોય તેની કીમત, ખપત વીગેરેથી આકડાવાર ગણત્રીબાજ હોવો જોઇએ સટ્ટો કરનારે એટલુ તો ધ્યાનમા રાખવાની જરૂર છેકે પોતાની આખી મુડી એકજ જાતની ચીજમા ન રોકવી, કેમકે એકજ વખતમા લાગ આવે તો બીજી ચીજનો સટ્ટો તે કરી શકે આમ કરવાથી સટ્ટો વેપારનુ રૂપ પકડે છે, અને જોખમ થોડુ રહે છે કેમકે એક ચીજમા ખોટ જાય, તો બીજીમા નહો મલે કે સરભર થાય, અને મુડી બાકાત રહેવાથી ભાવોમા વધઘટ થતી વખતે નવી ખરીદી કરવાની હિમ્મત રહે છે

ઉપરના લખાણનું સિહાવલોકન કરતા ટુકસાર એ નીકળે છે કે—વાયદાનો વેપાર કરનારે શરૂઆતથી નાના ક્રમે કરવો, જેથી કામ કરવાની આશા વધે દાખલા તરીકે પાચ પેટી ચાદીનો વેપાર કરવો પડે તો, પહેલા એક લેવી, તેથી ઘટે તો બીજી બે લેવી ત્યારપછી ઘટે તો ત્રીજી બે લેવી એમ ક્રમાનુસાર કામ કરવુ તેવીજ રીતે દરેક ચીજમા પોતાનુ ગજુ તપાસી કામ કરવુ નાના પગલા ભરવાથી ઘણુ લાબુ ચાલી શકાય છે અને નભી શકાય છે, પણ તુરતજ જો મોટો બીટ મુકવામા આવે તો નુકશાની મોટી આવી પડવાથી અને શક્તિ નહી રહેવાથી, આગળ પગલુ ભરી શકાતુ નથી અને વખતે ભેજુ ગેપ થઇ જાય છે માટે અનુભવીઓના મત પ્રમાણે તો બનતા સુધી સટ્ટો કરવોજ નહીં છતાએ કરવાનુ મન થાય તો બાધે જોખમે કરવો અગર તો ઉપર કહ્યા પ્રમાણે ક્રમવાર કરવો

બહારગામના આડતીઆએ ખાસ ધ્યાનમા રાખવાની ચેતવણી

બીજુ ખાસ એ ધ્યાનમા રાખવાનુ છે કે—વાયદાના વેપાર કરનારી કેટલીક પેઢીઓ સાધારણ નોકરી કરતા શેઠની દુકાનની જોયેલી પદ્ધતિ પ્રમાણે ગાદી, તકીઆ, અને પેટીઓ ગોઠવી, પેઢી કરવામા લાબા પૈસાની રકમ જોઇતી નથી તેથી, સારા મજાના કવર, કાર્ડ, નોટપેપરો અને મોટી મોટી જાહેરખબરોના છાપા છપાવી, આડતીઆઓને લલ

ચાવવા "ફર્સ્ટકલાસ" કાગળો એવા ડોળ અને રૂવાબથી લખે છે કે "અમારા વિલાયતના કાગલો અને અમારા વિલાયતના આડતીઆઓ અમોને આવી રૂખ જણાવે છે અમારૂ ધ્યાન આવું અને આમ છે વિગેરે" સુંદર લખાણોના હમેશા, એકાતરા કે અઠવાડીક પત્રો લખતાજ રહે છે, રીપોર્ટ કાઢી બીડે છે, અને તે ઉપરાત જણાવે છે કે "અમારે ત્યા દરેક જાતની તજવીજ ઉતરવા કરવાની છે, હકશી ગામ કરતા ઓછી લેશુ, ડીપાઝીટની રકમ પણ ઓછી લેશુ, વ્યાજ વધારે આપશુ અને નફાના નીકળતા નાણા વાયદાની વચ્ચમા જ્યારે જોઇએ ત્યારે પાછા આપીશુ" આવા લખાણથી ચેતતા રહેવાની એટલા માટે જરૂર છે કે બધા લખનારા એવા હોતા નથી પણ કેટલીક એવી પોકળ કુંપનીઓ અને પેઢીઓ હોય છે કે જેનુ નામ પણ બજારમા ચાલતુ નથી, પણ ઘર મોજ સોદા લખે છે, અને બનતા સુધી અવળીજ રૂખ લખે, જેથી આડતીયા પાસે તેનુ લેણુ પડે કે તુરતજ પૈસા માટે માગણી કરવામા આવે, જેથી આબરૂદાર આડતીઓ શરમાઇને નાણા ભરી દે છે વળી જો નફો થયો હોય તો પ્રથમ તો બીજો વેપાર કરવા લલચાવે, છતા કોઇ ભારાડી આડતીઓ ન લલચાય તો પોતાની મેળે સોદો કરીને લખી મોકલે, જેથી આડતીઓ રૂપીઆ મગાવતા અટકે, છતાયે કોઇ મજબુત મનનો આડતીઓ તે સોદો નાકબુલ કરે તો છેલ્લે ઉડાવનારો જવાબ આપી દે, જેથી ચેતવણી તરીકે આ બાબત ધ્યાનમા રાખવાની છે કે જુના, જાણીતા, આબરૂદાર અને અનુભવી તેમજ ઘણા વરસની તાલીમ લીધેલી પેઢી હોય ત્યાજ વેપાર કરવો એ બહારગામના આડતીઆઓને માટે શ્રેયસ્કર છે

૪૦ વાયદાના વેપારના ધારા અને કમીશન એજન્ટોની પેઢીઓ:—

(Rules for Forwarding Business and Commission Agents)

વાયદાના વેપાર સબંધી —

મુબઇમા જે જે વપારી બજારો છે, તેના વાયદાના વેપારનું કામ ઘણુ મોટુ ચાલે છે વાયદાનો વેપાર (Forw Delivery) એટલે તુરતજ માલ લઇ તેના નાણા તુરતજ નહી ચુકવતા, જે માલને જે મુદતનો વેપાર ચાલતો હોય તે મુદતનો માલ લઇ તેના કિમતના નાણા અગર વલણના નાણા તેની ઠરાવેલી મુદતે ચુકવાય છે જેમક સોના ગાદ્દાના વાયદાનો વેપાર દરેક માસનો ચાલે છે, એટલે ફરી મહીનાની મુદતે તે માલ લેવા દેવાની ચીઠ્ઠી (Delivery order) નીકળે, પાચમ સુધ માલ કાઢી અપાય અગર ઉપાડી લેવાય અને વદી ૧૩–૧૪નુ વલણ થાય ત્યારે ફિસાબની આપલે થાય છે આમ દરેક બજારમા તેના નિયત થયેલા વાયદાનુ કામકાજ ચાલે છે જેવાકે–રૂ, સુતર, સોનુ, ચાદી, અલસી, એરંડા, ઘઉં, ચોખા, ખાંડ શેર, નોટ બારદાન કપુર, શીંગદાણા વીગેરેના બજારો ના વાયદાના વેપારે જુદ્દા જુદ્દા ચાલે છે, તે સબધી વિગતવાર હકીકત તે તે રોજના ભાગમા આગળ આપી છે, જ્યા જોવાથી જણાશે અહી તો સક્ષેપમા પેઢીઓ સાથેના રીત રિવાજ અને આડત દલાલીના નિયમોની હકીકત જણાવી છે

દરેક માલના વાયદાનુ કામકાજ કરવાને પુજીની વધારે જરૂર પડતી નથી, પણ જેમ પુજી પાસે વધારે હોય તેમ કામ કરવાની સગવડ અને હિમત વધારે રહે છે તેમજ પોતાની પાસે પુજી હોય તેના કરતા વધારે વેપાર ખેડવા જાય તો તે સટ્ટાના રૂપમા ગણાય જાય છે આ બધા વાયદાના વેપારને ઘણા ખરાઓ સટ્ટો ગણી કાઢે છે જે સબંધી વિશેષ ખુલાસાવાર હકીકત "સટો અને વાયદાનો વેપાર"ની આ પહેલાના લેખમા જોઇ હશે, તોપણ ટુકમા જણાવતા એટલુજ કે સટ્ટામા અને વેપારમા ફેર એટલોજ છે કે જુગારીની પેઠે દાવ મુકી માલ ઉપાડવાની કે કાઢી આપવાની પોતાની શક્તિ ઉપરાત બીટ મુકી મોટો લાભ લેવા લલચાય છે ત્યા વેપાર તે સટ્ટાનુ રૂપ પકડે છે, અને દુકાન રાખી, ભાડું ભરી માલનો વીમો ઉતરાવી, નોકરો રાખી માલની લેવડ દેવડ કરી વકરો કરે તેને વેપાર કહી શકાય છે પરતુ મોટી બ્રીટીશ જર્મન લડાઇ પછી તો વેપાર પણ સટ્ટા જેવોજ ઘણે અશે થઇ જવા પામ્યો છે કેમકે અચાનક પીઠ ઘટતા લેનાર કોઇ નહી, વ્યાજબાધ પડે અને આખરે સટ્ટાના વેપાર જેવો ઘાણ નીકળે

હવે મુબઈની વેપારી બજારોમા વાયદાનો વેપાર કરવાની ઇચ્છા થાય અને પાસે હજારેક જેટલા રૂપીઆની નાની મુડી હોય

વાયદાનો વેપાર કરવાની રૂઢી

તે કેવી રીતે કામ કરે છે, તેની હકીકત જણાવવી ઉપયોગી છે મુબઇમા જે પેઢીઓ વાયદાના કામકાજ મુખ્યત્વે કરે છે, તેઓના નામ બજારમા જાણીતા હોવાથી તેઓના નામથી સોદા છુટથી થાય છે તેઓ આડતીઆઓનુ કામકાજ કરતા હોવાથી દરેક બજારની વધઘટ કે વારફેર મુજબ તે તે માલની અમુક ડીપાજીટ લઇ, પોતાની હકશી અને દલાલી ઠેરવી કામ કરી આપે છે તેઓ કાચી અને પાકી એમ બે જાતની આડત રાખે છે કાચીમા હકશી ઓછી લીએ અને પાકીમા હકશી વધારે લીએ જેમા હકશી ઓછી લીએ તેમા જોખમ આડતીઆને પોતાને માથે સમજવુ, અને પાકી આડતમા હકશી વધારે લીએ, તેમા સોદો કરનાર વેપારી ખુટે તો પણ તે ભરી આપવાને પેઢી વાળો બધાયેલો છે આવી કામ કરતી પેઢીઓમા જે સધર પેઢીઓ ગણાતી હોય, અને જેનુ નામ બજારમા છુટથી ચાલતુ હોય તેને ત્યા ડીપાજીટ મુકી, હકશી દલાલીનો ઠરાવ કરી કામ કરાય છે

હવે **કયા કયા માલની કેટલી કેટલી ડીપાજીટ લેવાય છે**, તથા **આડત દલાલી ના શું શું ધારા ધોરણ અને રીત રીવાજ છે તેની** તથા ડીપાજીટના પ્રમાણમા ઓછામા ઓછો સોદો કેટલો કરાય છે તેની વિગત —

	ઓછામા ઓછો	સોદો	ડીપાજીટ
રૂ ભરૂચ-ઉમરા-બગાલ ગાસડી	૧૦૦ ખાડી	૫૦નો થાયછે તેના	રૂા ૨૫૦૦
સોનુ	તોલા ૨૫૦	,, ,,	રૂા ૨૫૦
ચાદી	તોલા ૨૮૦૦ની પાટ ૧ નો	,, ,,	રૂા ૧૦૦
અલસી	૨૫ ટન એટલે ૫૦૦ હદરવેટનો	,, ,,	રૂા ૫૦૦/૧૦૦૦
ઘઉનો	,, , ,, ,,	,, ,,	રૂા ૨૫૦/૫૦૦
ચોખા	,, ,, ૩૩૫ ગુણીનો	,, ,,	રૂા ૩૦૦/૫૦૦
એરડા (બંદરધારે)	૧૦૦ ખાડીનો સોદો થાય છે	,, ,,	રૂા ૫૦૦
ખાડ	૨૫ ટન ગુણી ૨૫૦	,, ,,	રૂા ૫૦૦

આ સિવાય કપાશીઆ, કપુર વિગેરેની ડીપાજીટ વધાઘટી ઉપર આધાર રહે છે ઉપર જણાવેલ ડીપાજીટ આશરેની આપી છે, બાકી ઓછી વધુ લેવી તે વેપારી પેઢીવાલાની મરજી ઉપર છે ઘટાવધી મોટી હોય તો ડીપાજીટ એટલે તારણ વધારે લેવાય, તેમજ તેજીમદી કે એકલી તેજી કે એકલી મદી લગાડી હોય તેના તેટલાજ નાણા તે આશામીને ત્યા ભરવામા આવે તો તે કબુલ રાખે છે. અને પછી નફા ઉપર લે વેચનો વેપાર થઇ શકે છે આવી કમીશન એજ-

ટોની પેઢીઓ ઘેર બેઠા મુબઈમા વેપાર કરવા માટેની આડત બાધવા માટે પોતાના ઘરાકોને લખે છે, તેમા દરેકના રીતરીવાજમા ફેરફાર હોય છે તોપણ નીચે મુજબ તેના ધારા લેખાય છે

૧ આડત અને દલાલી—રૂ, અલસી, એરડા, ઘઉં, ચોખા, કપાશીઆ, વીગેરેમા આડત તથા દલાલી મળી સેકડે આઠઆના, દશઆના, બારઆના એ આશામી કામ કરનાર ઉપર લેવાય છે સધર પેઢીવાલા વધારે હકશી લીએ પણ નિશ્ચિત રહી શકાય છે અને લાગવગ તથા બજારની રીતભાતથી વધારે વાકેફ-ગાર હોય છે (કેટલેક સ્થળે હાજરમા ટકો ૦।। અને વાયદામા ટકો ૦।। પણ લીએ છે) ચાદીની પાટ ૧ની આડત તથા દલાલી મળી રૂપીઆ બેથી ત્રણ લેવાય છે, ગીનો તથા સોનાની આડત સેકડે બે આનાને હિસાબે લેવાય છે અને દલાલી સો તોલે અગર સો ગીનીએ અરધો ટકો લેવાય છે.

તેજી મદીની, એકલી તેજીની, એકલી મદીની કે ઊંચા નીચા ભાવની ગલ્લીની આડત અરધી લેવાય છે, પણ તે પેટે જેટલી વખત લે વેચનો વેપાર કરે તેટલી વખત વેચાણની કીમતની આડત પુરી લેવાય છે

૨ ડીપાઝીટના સબધમા એકલી તેજી અગર એકલી મદીના નાણા પુરેપુરા આપવા જોઇએ તેજીમદી એટલે જોટો કહો કે નજરાણુ કહો, તેના આશરે રૂપીઆ અપાય તો ચાલે (આશરે એટલે લાબી મુદ્દત હોય તો અરધી ટુકી મુદ્દત હોય તો પોણી, અને તદ્દન નજીક મુદ્દત હોય તો આખી લીએ) પણ ડીપાઝીટ તો પ્રથમ મુકે તોજ સોદો ચાલુ કરી શકાય બહારગામવાળા સોદા સાથે ડીપાઝીટના નાણા હુડીથી કે મનીઆડરથી બીડે છે જેથી આડતીઓ સોદો કરતા ઢીલ કરે નહી વળી ડીપાઝીટ વિના જેમ સોદો કરે નહી, તેમ ડીપાઝીટ ખલાસ થવા આવ્યે ભાવની વધઘટ મોટી જણાય, તો આડતીઓ તુરતજ વધારે ડીપાઝીટ માટે માગણી કરે અને નાણા તુરતજ જો મોકલવામા ન આવે, અગર મોકલતા ઢીલ થાય તો તે પેઢીવાળાઓ મજકુર સોદો ઊભો નહી રાખતા સરખો કરી નાખે, અને તે બાબત કાયદા મુજબ આડતીઆથી (ડીપાઝીટથી વેપાર કરનારથી) કાઈ બોલાય નહી પણ વેપાર કરનારનો વેપાર નફામા હોય, અને ડીપાઝીટના નાણા પાછા માગે તો, સોદો સરખો કર્યા બાદ તે પાછા આપે અને નફો થયો હોય તે રકમ ડીપાઝીટ ગણી તેમાથી વાયદાનો બીજો વેપાર કરી શકાય

ડીપાઝીટના જે નાણા મુકાય, તેનુ વ્યાજ આપવા પેઢીવાળો બધાયેલ છે, પણ તે ઠરાવ અગાઉથી નક્કી કરવો જોઇએ કેટલાક છ આના લેખે અને કેટલાક આઠ આના લેખે આપે છે

દરેક ચીજના સોદા અને **તેજી મંદી** ક્યારે ક્યારે **પતે છે, તેમજ સહી બોલે છે** તેની હકીકત દરેક ચીજના મથાળા હેઠળ આપી છે છતા સગવડને ખાતર અત્રે આપીએ છે

રૂ ભરૂચ એપ્રીલ મેના વાયદાનો સોદો આવે છે તેની **તેજી** મંદી માર્ચની તા ૩૦ મીએ અને વાયરો મેની ૨૫ મીએ ખડાય પચીસમા **તારીખનો** (રૂમકટનો) તેજી મંદીને સોદો પણ ઠરાવ કરીને થાય છે આવો સોદો આગળ હતો, પણ હવે ભેળસેળ થવાના **ભયથી** રૂમા રૂમકટનો સોદો થઈ શકતો નથી (તા ૧-૧-૨૪) આ સિવાય ઉમરા તથા બંગાલના સોદા ડીસેમ્બર જાનેવારી તથા બીજા નીકળે છે તેની સવિસ્તર હકીકત રૂના મથાળા **નીચે** વાચી વાકેફ થવુ

રૂમકટના સોદા કેમ કરી ગણાતો નથી તથા રૂનુ **કલીઅરીગ હાઉસ** કેમ પતે છે તે સબધી નોધ —

આગલ એવો રીવાજ હતો કે વાયદાની મુદ્દત નાણાની પતાવટ થતી, પણ હાલમા મોટી વધઘટ થવાથી "ધી ઈસ્ટઈન્ડીઆ કોટન એસોશીએશન" કે જેની અંદર દર પંદર દિવસે ભાવ (ફીક્સ્ડ) મુકરર કરવામા આવે છે તે પ્રમાણે કલીઅરીગ થઈ જાય છે, અને વાયદાની મુદ્દત સુધીનુ વ્યાજ કાપીને કલીઅરીગની લેવડ દેવડ થાય છે કલીઅરીગને [illegible] નાણાના ભરનારને 'ડીફોલ્ટર' ગણવામા આવે છે, જેથી પછી તેનુ નામ (કેન્સલ) રદ થાય છે

રૂના કાર્ડ શ્રીમત મ્યુનીસીપાલ તમામ કરીને આપવામા આવે છે, જેની કીમત ૧૦ હજાર રૂપીઆ લેવામા આવતી [illegible] નવા થાય તેના ૨૦ હજાર લેવામા આવે છે, [illegible] રૂપીઆ [illegible] મળે તેમ નહી તે શખસ જો નામાંકિત, વગદાર અને [illegible] જાહેર તેનેજ મળે છે કેમકે રૂની એવી મોટી [illegible] રૂા ૮૦૦ થી વધી રૂા ૧૦૦૦ અને ૧૦૦૦ થી વધી રૂા ૪૦૦ [illegible] હતા, તો તેના સમય પસાર કરનાર ધનાઢ્યોજ [illegible] છે, પણ કગાલ નભી શકે નહી માટે કાર્ડની આવી કીમત [illegible] આવી છે

રૂની તેજી મંદી [illegible] ખપે છે અને તે ઘણા વરસોથી ચાલે છે જેના કોન્ટ્રાકટ [illegible] નથી, [illegible] પણ નથી છતા તેજી મંદી ખાનાખાતે [illegible] ૪૦૦ની બાધી **હોય** અને ભાવ ૮૦૦ થઈ જાય તોપણ [illegible] છે, તેમા જણાવવાનુ એટલુજ કે **તેજી મંદી એટલે** [illegible] **—** "[illegible] જોખમનો વેપાર"—છે તેની દેશાવર વાળા સાધારણ [illegible] પણ [illegible] છે, પરતુ કોઈ વખત તેજી મંદી લગડાવી [illegible] અને [illegible] મોટા દલાલો મુશ્કેલીમા આવે છે **જે મુશ્કેલી એવી છે** કે—દાખલા તરીકે—

૪૦૦ ના ભાવમા તેજી ૨૦ ટકા લગાડી અને પછી ૪૫૦ થયે વેચી નાખ્યુ, તો તેજી કે મંદીનો હિસાબ તો તેજીમદી સહી પડે ત્યારે નક્કી થાય, ત્યા સુધી વેચેલી ગાસડી-ધારો કે ભાવ રૂ ૭૦૦ થયા તો તેનુ કલીઅરીંગ ૧૫મે દિવસે ભરવાનુ હોય, તે નાણા તો કલીઅરીગમા તુરત ભરવાના હોય તેથી તેજી મદી લગાડનારાને નફો તુરતમા જોઇતો હોય તો તેવો નફો આપનાર આડતીઆ ઓછા મલી શકે, અને મલે તો તે સદતર નાણા ન આપે અને ઘરાકને લલચાવે એટલુજ ખાસ રૂમકટના તેજીમંદીના સોદા બધ થયા છે

ચાંદી—જે માસનો સોદો ચાલતો હોય, તે માસની શુદી ૧૫ પુનેમે તેજી મદી સહી પડે, આરડરો (ચીઠ્ઠી) વદી ૧ થી નીકળવા માડે, વાયદો વદી પાચમનો પતે અને વલણ વદી ૧૩-૧૪ નુ થાય છે

સોનુ—તેજીમદી શુદી ૧૩ની સહી બોલાય છે, વાયદો વદી પાચમ સુધી ચાલે છે અને વલણ વદી ૧૩-૧૪નુ થાય છે વિશેષ હકીકત "સોના"ના મથાળા નીચે વાચવી.

અલસી-ઘઉં—(મારવાડી બજાર, અલસીનું પાટીઉં) મે વાયદો તથા સપ્ટેમ્બર વાયદો ચાલે છે અલસીનો સોદો મેનો કહેવાય છે, તેની તેજી મંદી એપ્રીલની તા ૩૦મીએ અને વાયદો મેની તા૦ ૩૧મીએ ખતમ થાય છે ઘઉંનો વાયદો એપ્રીલ-મે કહેવાતો હોવાથી તેજીમંદી માર્ચની તા ૩૦મીએ અને વાયદો મેની તા. ૩૧મીએ ખતમ થાય છે ઘઉ અને અલસીના સપ્ટેમ્બરનો જે વાયદો લેખાય છે તેની તેજીમદી ૩૦મી આગસ્ટે અને વાયદો ૩૦મી સપ્ટેમ્બરે પતે છે

એરંડા—(બદર ધારે-ગુજરાતી મડળી—ખાડીના હિસાબે) વૈશાક અને આશોના સોદા થાય છે તેની તેજીમદી એક માસ અગાઉ બોલાય છે એટલે વૈશાકની તેજીમદી ચઇતર વદી ૨ ની સહી બોલે અને વાયદો વૈશાક શુદી ૧૫ નો પતે છે, આશોની તેજીમદી ભાદરવા વદી ૨ ની સહી બોલે છે અને વાયદો આશો સુદી ૧૫ નો પતે છે એરંડા ખાડીના ૧ ના મુબઇના મણ ૨૦, દેશી ૧૩॥ એટલે બગાળી ૬॥ ના આશરે થાય

કપાશીયા—ફાગણ તથા વૈશાકના વાયદા આગળ થતા હાલમા જાનેવારી-ફેબ્રુઆરી-માર્ચ-એપ્રીલ, અને જુન-જુલાઇ વિગેરે અગ્રેજી માસના થાય છે ભાવ હદરવેટ ઉપર બોલાય છે તેની તેજીમદી ખવાતી નથી

ચોખા—મા ઘણી જાત આવે છે જે હકીકત "ચોખા" ના મથાળા હેઠળ આપેલી છે તે વાચવી. જે વાયદાના સોદા થાય છે તે સ્પેશ્યલ એટલે રંગુની

કોટીમીયના ગ્રે ... ગામ જે તેના ... ને ૨૫ ટન એટલે ૭૩૫ ગુણી ... ત્રણ મા ... ... ૭૫ ટનના સોદા ની ... છે શુ ... મુંબઈના ... ની ભરતરી ગણી ગુજરાતી મહિના મુજબ એટલે ફાગણ, ચૈત્ર, વૈશાખના વાયદા, જેઠ અશાડ અને શ્રાવણના વાયદા, શ્રાવણ ભાદરવો અને આસોના વાયદા એમ ચાલે છે તેની તેજીમદી તે તે માસની શુદી ૧૦ મે સહી પડે અને વાયદો શુદી ૧૫ નો પતે છે સોદો ત્રણ માસનો હોય તેમા દરેક માસની ડીલીવરી ૨૫ ટનના હિસાબે લેવી કે દેવી પડે અને ઓવરડ્યુ નીકળે

આ શિવાય શીંગદાણા, તલ, ઘઉં, અલસી વિગેરેના બજારભાવે અને ડીલીવરીભાવે બજાર ઉપરની "ધી ગ્રેન મરચંન્ટસ એસોશીએશનના" મેમ્બર અને હાજીસવાલા વચ્ચે સોદા ખૂબ ચાલે છે જેની સવિસ્તર હકીકત "ગ્રેઈન્સ એન્ડ શીડસ"ના મથાળે વાચી જોયાથી માલુમ પડશે

તેમજ વાયદાનો વેપાર કરતી વખતે જરૂરી અને ઉપયોગી હકીકત જે ખાસ ધ્યાનમા રાખવાની છે તે "સટ્ટો અને વાયદાનો વેપાર" એ મથાળા નીચે આપેલી હકીકત આ પુસ્તકમાથી વાચી જોવાથી ખાત્રી થશે તેમજ દરેક બજારના ધારા ધોરણ તે તે બજારના વેપારીઓની બનેલી એસોશી-એશને ઘડેલા હોય છે તે મુજબ ચાલે છે; અને વાયદાના સોદામાં, તેની પતાવટમાં કે વલણ સબધી વાધા વચકા પડે તો તેના ફેંસલા બનતા સુધી એસોશીએશનની કમીટીઓજ પતાવે છે હવે મુંબઈમા એસોશીએશન કેટલી હસ્તી ધરાવે છે, કેટલી હતી અને હાલ કેટલી કામ કરે છે, તથા એસોશીએ-શનનુ પ્રયોજન શું તે માટેની હકીકત જણાવવાની જરૂર છે તેથી અત્રે જણાવાય છે.

૪૧—એસોશીએશનો (Associations)

એસોશીએશન એટલે વેપારીઓનું એકત્ર થયેલુ મંડળ. અગાઉ જેમ દરેક ન્યાતનું મહાજન મળતુ, તેમ દરેક લાઇનના વેપારના કે નોકરીના માણુસો એકત્ર થઇ પોતાનો વિચાર જણાવે, અરસપરસનું હિત વધે તે માટે ધારા બાંધે, અને તે મુજબ ચાલવાને બંધારણ રચી તે મુજબ ચાલે, તેવા એકત્ર મંડળને અગ્રેજીમા "એસોશીએશન" કહે છે ગુજરાતિમા "મંડળી" કે મંડળ, એવો અર્થ થાય છે, અર્થાત્ એકજ ધંધાને અંગે હિત, અહિતની વાતો સમજનારા ઘણા જણુ એકઠા થઈ કાર્ય કરવા માંડે, ત્યારે તેમાં પડતા વાધાઓનો તોડ પણ તેજ કાઢી શકે, અને બહારથી આવતા આઘાતોને અટકાવી શકે; તથા બધા એકત્ર હોવાથી બીજાઓ ઉપર વિજય મેળવી શકે છે, આવુ જે કાર્ય, તે એસોશીએશન કરી શકે છે. આવા મડળ જે ઠરાવ કરે તેને રાજ્યસત્તા કે સરકાર વજન આપે છે સુધરેલા દેશોમા દરેક જાતના વ્યાપારીઓનુ તે તે વેપારનુ હિત જાળવવા મડળ હોય છે, એટલુજ નહીં પણ ખુદ સરકાર આવા મંડલોની સલાહ કાયદા કાનુન ઘડતી વખતે લે છે વળી જેમ બાળકને કોઈ કનેડે અને મા પાસે આવીને તે રાવ કરે ત્યારે તેનું સમાધાન મા જેવી રીતે કરે છે તેવી રીતે એક વ્યક્તિ કે વેપારીને કાંઇપણ અડચણ આવે, અને તે આવી સંસ્થાનો મેંબર (સભાસદ) હોય અને ત્યા તે નિવેદન કરે તો તેની મુશ્કેલી ઓછી કરવા બનતુ સસ્થા બનતી કોશેશ કરીને દૂર કરે છે આનો દાખલો થી ઇંડીઅન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર (દેશી વેપારીઓની ચેંબરનો) મોજુદ છે કે જેની સરકાર દરેક વેપારી બાબતમા સલાહ પૂછે છે તથા "કાપડ બજારની વેપારી મંડળી" નો પણ ફ્રેટના ડીસકાઉન્ટ બાબતનો દાખલો મોજુદ છે કે જેની ચળવળી બેહદ આ મંડળનેજ આભારી છે, જે એક વ્યક્તિને તે ફ્રેટનો રીબેટ આપી શકે નહીં

આ સબંધી ઘણી હકીકત જણાવવાની છે પરતુ તે લબાણુ કોઇને ગમે નહીં તેથી એસોશીએશનથી ફાયદા શુ છે ? તથા તે આપણુ દેશોમા ચાલતી નથી તેના કારણો કયા કયા છે તેજ અત્રે બતાવીશુ

એસોશીએશન અર્થાત્ મડળોની જરૂર શુ કરવા ? તો જણાવવાનુ જે

(૧) આવા મંડળથી વેપારીઓમા એકસપ થાય

(૨) એક બીજાના સંસાર વ્યવહારના કામમા પણ અન્યોન્યને મદદગાર પણ થઈ શકે, અગર કોઇ વેપારી ગરીબ હોય તેને નીભાવી શકે

(૩) વેપારીઓમા સંપ હોવાથી કમીશનના, માલની મૂળ કીમતના અને તેમાલની કીંમતમા ફાયદો થાય.

(૪) રાજ્યની ભુજા ખેડુત અને વેપારીઓ છે આ બે ભુજા મજબુત હોય તો રાજ્યમા ચૈતન્ય અદકુ આવે હવે વેપારીઓ એકમત હોય તો તેના આવા મડલ મારફતે રાજાની કે રેવન્યુ અધિકારીઓની કે અમાત્યની નજર, કાણુની, જગાતની બાબતમા, પોતાના વ્યાપારની બાબતમા, માલ લાવવા લઇ જવાના સાધનોની બાબતમા, તેમજ બીજી બાબતોમા પોતાની તરફ ખેંચી શકે અને રાહત મેલવી શકે દાખલા તરીકે સને ૧૯૨૦–૨૧ના ઇનકમટેક્ષના નવા કાનુન વખતે બધી એસોશીએશને એકત્ર થઇ પોકાર ઉઠાવ્યો તો નામદાર સરકારે તે વાત ધ્યાનમા લઇ ઇનકમટેક્ષના ફારમ ભરવાના કાયદામા ફેરફાર કરી સુધારો કરી આપ્યો

(૫) આવા મડલ લાગવગવાળા અને મજબુત બધારણના હોય તો (અર્થાત્ ઇગ્લાડની ટોરી અને વીગ અથવા આમ અને અમીર જેવા બનેલા હોય તો) વ્યાપાર સબધમા શહેર સરક્ષણ, અને સુધરાઇ ખાતામા પણ પોતાનો મત દાખવી શકે, અને રાજ્યના કાયદા કાનુન મુજબ કામકાજ બજાવી રાજ્યને રીપોર્ટ કરે અને કોઇ ખાતામા કોઇ અમલદારનો જુલ્મ હોય તો ઉકત મડળ નિપૂણતાથી કામ હાથમા લઇ તેનો યત્નશીલ અને પ્રમાણિક નીવેડો લાવે

(૬) રાજ્યને જ્યારે જ્યારે મદદની કે લોનથી નાણા લેવાની જરૂર પડે ત્યારે આવા મડલદ્વારા વેપારીઓ મદદગાર થઇ શકે, અને તેના બદલામા પ્રજાકિય કેળવણી માટે, પ્રજાકિય કામો માટે અને પોતાના વ્યાપારમા આવતી અગવડતાઓ માટે રાજ્યને તે અડચણ દૂર કરવા વીનવી શકે અને ફરજ પણ પાડી શકે

(૭) આ ઉપરાત બદર, ગોદી કે રેલ્વે એ ઉપર ઓફીસવાલા, સ્ટીમરોવાળા, દલાલો, માર્ફતીઆઓ, મુકાદમો વિગેરે વિગેરે કોઇ એક હથ્થુ સત્તાનો ઉપયોગ કરે, ત્યારે એક વેપારી જે કાઇ ન કરી શકે, તે બધુ આ મડલ કરી શકવાને યોગ્ય બને છે

(૮) આપણા દેશના વ્યાપારની શુ સ્થિતિ છે? ઇતર રાષ્ટ્રના તેજ માલના વ્યાપારોની શી સ્થિતિ છે? વ્યાપારમા ચડતી પડતી કેવી રીતે થઇ અને થાય છે? બીજા દેશના તેજ વ્યાપાર સાથે આપણા વ્યાપારનો શુ સબધ છે તે દરેક હકીકત આવી એસોશીએશનથીજ જાણી શકય છે દાખલા તરીકે હીદનુ સુતર પ્રથમ ચીન જતુ તે જાપાનની હરીફાઇથી જાપાનમાથી પરભારૂ ચીન જતુ હોવાથી હીંદનુ સુતરનુ બજાર પડી ભાગ્યુ હવે તે બજાર પાછુ કેમ ઉઘડે? જાપાનને અટકાવો કેમ શકાય? તેના આકડા વિગેરે એકત્ર કરી તેની તપાસ કરવી તેમજ બજારમા કોઇ નવી ટીકીટનો માલ ચાલુ થયો તેની ખબર કમીશન એજટોએ પોતાના મીલવાળાને જણાવી, ઊંચા પ્રકારનું મશીનરી

ગોઠવી તે જાતનુ સુતર કઢાવવુ અને દેશાવરમા તે માલ ચાલુ કરવો તેમજ રૂના આકડા જેમ અમેરીકા નક્કી કરે છે તેવી રીતે દેશાવરમા ચાલુ ખપતી હોય તેથી વધારે સુતર ન કઢાવતા ભાવ ટકાવી રાખવો વિગેરે કાર્ય એક વ્યક્તિનુ નથી

હવે આટલા બધા ફાયદા છતા એસોશીએશનો કેમ ચાલતી નથી તેના થોડાક કારણો બતાવીએ

પહેલા તો વેપારીઓમા સપ હોતો નથી (૨) સપ હોય તો પૈસાનો ભોગ આપી નવા નવા બુટાઓ શોધી ઉદ્યોગ ખીલવવા ઊમગ હોતો નથી (૩) કદાચ "આરભે શુરા" ની પેઠે શરૂઆતનો ઉમગ આવી જાય તો ખરા દીલથી કામ કરનાર માણુસો મલતા નથી (૪) વળી ખરા દીલથી કામ કરનારા માણસ મલે તો હોસાતોસીને લીધે પોતાના કાયદા રીતસર પાળવામા આવતા નથી અને "વાડ થઇને ચીભડા ગળે" ત્યા કોને કહેવુ ? આથી બધુ પડી ભાગે છે

ઇનકમટેક્ષનો વાધો સને ૧૯૨૦–૨૧ મા નીકળ્યો ત્યારે મુબઇ અને દેશાવરોમા થઇ પુષ્કળ એસોશોએશનો નીકળી તેમા ૭૨ મુખ્ય હતી અને એકલા મુબઇમા નીચે મુજબ (૫૨) એસોશીએશન હસ્તિમા હતી, હાલમા કામ કાજ કરવામા વીશ પચીશ ગણી શકાય અને જાહેરમા તો તેથી ઓછી જણાય છે તેમાના કેટલાક નામો અત્રે આપ્યા છે તે ઉપયોગી થવા દરેક વેપારીને યોગ્ય થઇ પડશે.

બધી દેશી એસોશીએશનોમા મુખ્ય **"ઇન્ડીઅન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર"** (દેશી વેપારીઓની મડળી) એ મુખ્ય સ્થાન ભોગવે છે જે સરકારી, રાજ્યદ્વારી કે વ્યાપારિક વીગેરે હરકોઇ નવીન ધારાધોરણ નીકળે તે બાબતની નોધ લઇ ઉહાપોહ કરી દરેકને જાણીતા કરે છે

આ ચેમ્બરમા દરેક બજારના વેપારીઓ સભાસદ થઇ શકે છે તેમાં દાખલ થવાની ફી રૂપીઆ ૫૦) પચાસ છે અને બાકીના સભાસદોની ફી નીચે મુજબ છે.

મુંબઇ શહેરના વેપારીઓ (સભાસદ તરીકે)ની	ફી	વાર્ષિક	રૂા		૬૦
બહાર ગામના ,,	,,	,,	,,	,,	૨૫
એસોશીએશન તરીકે	,,	,,	,,	,,	૧૨૫

આ મુજબ તેનુ લવાજમ હાલમા છે આ મડળીમાં મુબઇના અને દેશાવરના મુખ્ય મુખ્ય વેપારીઓ અને પેઢીઓ તેમજ એસોશીએશનો સભાસદ તરીકે જોડાએલ છે અને તેની એકદર સખ્યા લગભગ ૫૦૦ ની છે, તેમાથી દરેક બજારના મુખ્ય વેપારીઓની બનેલી એકલવાદ કોર્ટ છે જે તા ૧–૯–૨૩ થી

સ્થાપવામા આવી છે, જેમા વેપારીઓ વચ્ચેના ઝઘડાઓ સરકારી અદાલતમા લઈ જવામા આવતા વેપારીભાઈઓને ગંજાવર ખરચમા ઉતરવુ પડે છે તેથી અને ઝઘડાઓનો નીકાલ થવામા ઘણી ઢીલ થાય છે તેથી, અને બીજી કેટલીક મુશ્કેલીઓ અને હાડમારીઓ વેઠવી પડે છે તેમાથી બચાવ કરી આ નીમેલી લવાદ કોરટમાં અનુભવીઓ મારફતે ફેસલાના ચુકાદા અપાય છે આ ઉપરાંત બીજા કેટલાક ઉપયોગી કામકાજ આ ચેબર કરી રહી છે

બીજી એસોશીએશનોના નામ —

૧ મુબઈના કાપડના વેપારીઓની મડળી મુખ્ય ગણાય છે તેની અંદર બીજી મડળીઓ જેવી કે—"રગીન વીલાયતી કાપડના વેપારીઓની મડળી" "વીલાયતી, ધોએલા તથા સાદા કાપડના વેપારીઓની મંડળી"

"મુંબઈના ગામઠી કાપડના વેપારીઓની મડળી"

"મુંબઈના ગરમ અને ફેન્સી કાપડના વેપારીઓની મડળી"

"મુબઈના ગામઠી ફેન્સી કાપડના વેપારીઓની મડળી"

એમ બીજી મડળીઓ તેમા છે

૨ મુંબઈના સુતર અને ત્રાબા પીતળના દેશી વેપારીઓની મંડળી.

૩ મુંબઈનુ શરાફ મહાજન (દેશી હુંડી બાબતમાં)

૪ મુંબઈના હીરા મોતીના વેપારીઓની મડળી

૫ મુંબઈના શેર એન્ડ સ્ટૉક બજારના દલાલોની મંડળી. (શેર અને સ્ટૉક માટે)

૬ મુબઈના દાણાબદરના વેપારીઓની મડળી (ધી ગ્રેન મર્ચન્ટસ એસોશીએશન)

૭ સોના અને ચાદીના મુંબઈના ચોકસીઓની મંડળી. (ધી બુલીઅન મર્ચન્ટસ એસોશીએશન)

૮ મારવાડી ચેબર ઓફ કૉમર્સ. (ઘઉ અલસી વીગેરે માટે)

૯ ગુજરાતી વેપારીઓની મડળી (એરંડા માટે)

૧૦ શ્રીઝવેરી મહાજનનો મોતીનો ધરમનો કાટો (મોતીના તોલ માટે)

૧૧ મગલદાસ માર્કીટના છુટક કાપડ વેચનારાઓની મડળી

૧૨ હીંદુસ્થાની દેશી વેપારીઓની મડળી. (જેમા ખાસ મારવાડી શરાફોની પેઢીવાળા મેબરો છે)

૧૩ ચાદી અને સોનાના લગડીના વેચનારા વેપારીઓનુ મંડળ.

૧૪ મુંબઈના લોખડના જથાના વેપારીઓની મડળી.

૧૫ ખાડબજારના વેપારીઓની મડળી.

૧૬ રૂના દલાલોની મંડળી (જે મારવાડી બજારમાં છે તે પરંતુ " ધી ઇસ્ટ ઇંડીઆ કોટન એસોશીએશન " છે તેની અંદર ઘણી મંડળીઓનો સમાવેશ છે જે " રૂ "ના મથાળા હેઠળની હકીકત વાંચી વાકેફ થવુ)

૧૭ મુંબઈના ચોખાબજારના વેપારીઓની મંડળી. (રંગુન વીગેરે ચોખા માટે) (આ સિવાય ગામઠી ચોખાના વેપારીઓની મંડળી જુદી છે જે નીચે આપી છે.)

૧૮ મુંબઈના કરીઆણા બજારના વેપારીઓની મંડળી (મલબારી કરીઆણાના)
૧૯ ઘી બજારના વેપારીઓની એસોશીએશન

૨૦ મુંબઈના ચાહના સીલોનના વેપારીઓની મંડળી.
૨૧ „ કેનવાસ, કતાન અને તાડપત્રી વેચનારાઓની મંડળી,
૨૨ „ આફ્રીકાના વેપારીઓની મંડળી.
૨૩ „ ગુજરાત અનાજ વેચનારાઓનું મંડળ.
૨૪ „ રંગુનના વેપારીઓની મંડળી.
૨૫ „ કાગદીઓની મંડળી.
૨૬ „ ઊનના વેપારીઓની મંડળી.
૨૭ „ સ્ટેશનરી અને કાગળ વેચનારાઓની મંડળી.
૨૮ „ દવા તથા રસાયણી પદાર્થ વેચનારાઓની મંડળી
૨૯ „ એલ્યુમીનમ અને જર્મન સીલ્વરના વેપારીઓની મંડળી.
૩૦ „ ત્રાંબા પીતળના વાસણ વેચનારાઓની મંડળી.
૩૧ „ ઘાસના વેપારીઓની મંડળી
૩૨ „ ચુનો અને રેતી વેચનારાઓની મંડળી
૩૩ „ ચીનીકામ અને ફરનીચરના વેપારીઓની મંડળી
૩૪ „ શીપ ચૅન્ડલર, પાઇપ ફીટીંગ, અને મીલ જીન સ્ટોર વેચનારાની મંડળી
૩૫ „ મીઠાઇ બનાવનારાની મંડળી
૩૬ „ ટોપીના વેપારીઓની મંડળી.
૩૭ „ કટલરી વીગેરે લોખંડ, અને હોજીઅરી વીગેરે મોજાંના વેચનારાઓની મંડળી
૩૮ „ મેમણ મહોલ્લામા આવેલી કટપીસ વેપારીઓની મંડળી.
૩૯ „ રહેતા શીકારપુરવાળાઓનુ એસોશીએશન
૪૦ „ „ સીંધ ઠઠ્ઠાના વેપારીઓનુ મંડળ.
૪૧ „ જવેરી બજારના વેપારીઓની મંડળી.
૪૨ „ કોટન બજાર મહાજન.

૪૩ મુબઇના ગામઠી ચોખાના વેપારીઓની મડળી
૪૪ ,, આટાના વેપારીઓની મડળી
૪૫ , કોટનવેસ્ટના ,, ,,

આ બધા તો મુખ્ય મુખ્ય નામો આપ્યા છે તે સિવાયના "ધી મારવાડી સમાજ," "કાઠીઆવાડી મુસલમાન મેમણનુ એસોશીએશન," "ભુલેશ્વર લત્તાના વેપારીઓની તથા હાથીદાત વેચનારાની મંડળી વિગેરે અવાતર નામો મલી કુલે ૭૨ મુખ્ય ગણાતી

આ તો દેશી વેપારીઓના મંડળના નામ આપ્યા જે ફક્ત પોતપોતાના ધધાના લાભો સાચવવા માટે નિયત થયલા હોય છે આ સિવાય "મીલ ઓનર્સ એસોશીએશન" જેવી ધરખમ મડળી જેમા દેશીઓ અને યુરોપીઅન બધા મેબરો છે તેમજ "હિન્દી ઉતારૂઓ તથા વેપારીઓની હાડમારી દૂર કરનારી મડળી" પણ નીકળી છે તેમજ "યુરોપીઅન વેપારીઓનુ ચૅબર" વિગેરે પુષ્કળ સસ્થાઓ મુબઇમા હસ્તિ ધરાવે છે જેઓ પોતપોતામા પડેલા વાધાનો નીકાલ કરે છે, બજારનુ બધારણ બાધે છે અને મુશ્કેલી વખતે એકત્ર થઇ આવેલા આઘાતને પ્રત્યાઘાત રૂપે કરવા સમર્થ થાય છે.

૪૨ હાજર માલની આડત, હકશી અને વલતર સબધમાં ધારા—
Rules Between Pedhıwalas & Adtias ın Ready Goods

ગુજરાત, કાઠીઆવાડ, બરાડ તેમજ બીજા દરેક દેશાવર વાળાને તથા એડન, બગદાદ, બસરા અને આફ્રીકાના બદરોના વેપારીઓને મુબઇના આડતીઆઓની ખાસ જરૂર પડે છે કારણકે મુબઇથીજ ઘણોખરો માલ ચડગત થાય છે, તેમજ ત્રાન્સફર પણ થાય છે, જેથી હાજર માલની હકશી વીગેરેના રીત રીવાજ શુ છે તે જાણવા જરૂરના હોવાથી, તથા તે માટે ઘણા વેપારીઓની પૂછપરછ હોવાથા નીચે જણાવેલા છે—

હાજર માલની આડત જથ્થાબંધ ખાડ, ચોખા, કાપડ, સુતર, કરીઆણુ વિગેરેમા એક ટકો લેવાય છે વરાડ જીલ્લાવાળા કાપડ મોટી રકમનુ ખરીદ કરતા હોવાથી અને અવેજની વારફેર મોટા પ્રમાણમા કરતા હોવાથી પોણો ટકો અને અરધો ટકો પણ આપે છે મણીઆરૂ વિગેરે પરચુરણમા મહેનત વધારે

પડતી હોવાથી ૨) ટકા લેખે આપે છે હાજર ચાંદી સોનુ કઢાવવા હોય તો સેકડે બે આના મુજબ લેવાય છે હુડીના વહીવટમા બે આનાથી અને કોઇ ત્રણ આનાથી પણ કામકાજ કરે છે આડતના આ રીવાજ ઘરોઘરના જુદા હોય છે કારણકે તેની ગણત્રી વલતર આપવા ઉપર આધાર રાખે છે, એટલે સહુ કોઇ કમાવા બેઠુ છે તે ઘરનુ કાઢીને કોઇ આપે નહી પરતુ અસલ મૂળ વટાવ તથા ટાઉનડયુટી વીગેરે જે મળે છે તેમા તે કેટલી વલતર પાછી આપ-વાનો ઠરાવ થાય છે તે મુજબ આડતની ગણત્રી બધાય છે કાપડ, કટલરી, હોઝીઅરી, ઇનામેલવેર, ગ્લાસવેર, ચીનીકામ, અનાજ, બારદાન, કરીઆણુ, તેમજ સરવે જાતનો ગાધી સામાન, અગ્રેજી અને દેશી પેટંટ દવાઓ, ખોરાકી સન્ડ્રીઝ વીગેરે દરેક જાતના માલની અદર જે કાઇ વટાવ વલતર મળે, તેમાથી કેટલી મુજરે આપે તેના હિસાબે, તથા નોરની રીબેટ, ડ્રૉબેક (ધ્રાબક), ટાઉનડયુટી તથા વીમાની અદર જેટલી વલતર મળે તેટલી અગર જે નક્કી થાય તેને લહ્માબે, તથા ગોદી ફી, મુકાદમનો ખરચો અને પરચુરણ બારદાન વીગેરે, થપી કરામણ, ફગની ભરાઇ વીગેરે નક્કી કરાય તેના ઉપર, હકશીનો આધાર રહે છે તે એક બીજાની આપસ આપસની સમજણ મુજબ, ઠરાવ અનુસાર લેવાય અપાય છે આ ઉપરાત લેણી પડતી રકમ ઉપર વ્યાજ ઠરાવ મુજબ આઠ, દશ કે બાર આના લીએ અને જમે રકમનુ વ્યાજ છ આના કે આઠ આના અને ચોમાસાની થડી મોસમમા ચાર આના આપે તે પણ ઠરાવ નક્કી કરાય છે

વળી માલ વેચવા મોકલનારને નાણા જોઇતા હોય તો માલની રેલ્વે રસીદ કે સ્ટીમરની બીલ્ટી કે વહાણની સતમી ઉપર તે મલ્યાબાદ માલ ઉપર ૮૦ ટકા નાણા આડતીઓ આપી શકે અને તેની હકશી પોણો ટકો કે ટકો લઇ વ્યાજબી ખરચે પ્રમાણિકપણે વેચી આપે **વલતર નોર, શાહી, વીગે-રેમાં શુ શુ રીવાજ છે? તે સબધમા જણાવવાનુ જે—**

વળતર—કટલરી, ચીનીકામ, ઇનામલેર, ગ્લાસવેર, દોરા વિગેરેમા ટકા ૨), હોઝીઅરીમા ટકા ૫), મખમલ બનાતમા ટકા ૪॥, વીલાયતી ધોયેલ કાપડમા ટકા ૩॥, ચાઇના સીલ્ક, અને જાપાનીસમા ટકા ૩॥, છત્રીઓમા ટકા ૫, ગામઠી કાપડ ચાદરની ગાસડીઓમા જોટાના ભાવથી ટકા ૩)= તથા રતલના ભાવથી ૦)= બે આના, (સેકડે) તથા બારદાનમા ટકો ૧॥ મલે છે તે શિવાય અનાજ, કરીઆણુ, ખોરાકીમા જુદો જુદો નામનો વટાવ એટલે ટકો ૦।, ૦॥, ૦॥।, ૧। એમ મળે છે અનાજમા ઘઉ, બાજરો, દાળ વિગે રેમા વટાવ નથી મલતો ચોખામા ટકો ૦॥ અરધો મલે છે ખાડ મોરસ, જાવાઇ, બનારસીમા ટકો ૧) મલે છે, સાકરમા ટકો ૧) મલે છે કરીઆણામા વટાવ એકસરખો નથી એટલે કે સોપારી, હીંગ, ફટકડી, લોબાન, સીંદુર,

અકલગરો, અજમોદ, કમલકાકડી, કાળી મુસળી, કપુર, જાવંત્રી, જાયફળ, સાલમ વિગેરે ચીજોમા ટકો ૧ા મલે છે, જ્યારે ગુલકંદ, ગોલોચન, ગંધક જેવામા ટકો ૦ાા અને બીજી સામાન્ય ચીજો એલચી, કોકમ, કડુ, કરીઆતુ, જીરૂ વીગેરેમા ટકો ૦ા મલે છે આ સિવાય દલાલી જુદી ચામા ટકો ૦ાાા અને રોકડામા ૧ા મલે છે સુતર ગામઠીમા સેકડે ≈ બે આના અને વીલાયતીમા ટકો ૧ા મલે છે

વટાવ કાપવાની રીત એવી છે કે જે હિસાબ ગણુતા માલની જે કીંમત થાય તેને વટાવના ટકાથી ગુણુતા જે ગુણાકાર આવે તે દોકડા સમજવા અને ૧૦૦ દોકડાનો એક રૂપીઓ અને ૬ા દોકડાનો આનો લેખાય છે તે મુજબ ગણુતા જે આવે તે માલની કીંમતમાથી બાદ કરવુ

વટાવ કાપવાની રીત

નોરની રીબેટમાં ભરેલા નોરમાથી લેન્ડીંગ ચાર્જ બાદ જતા બાકી નક્કી (Net) નોર ઉપર કેટલાકમા આશરે સેકડે ૧૦ ટકા અને કેટલાકમા ટન ઉપર અમુક ટકા પાછા મલે છે

શાઇ ગામઠી કાપડની ગાસડીમા દર ગાસડીએ રૂા ૧) એક મલે છે, તેમજ કાપડ અને આ અકબધ માલ દેશાવર ચડે તેની **ડ્રાબેક** (ડ્રાબક) ઠરાવેલા ટકા મુજબ મજરે મલે છે આ શિવાય **વીમાની** વલતર ટકા ૨૦ થી ૫૦ લેખે મજરે મલે છે

ટાઉનડયુટી (નાકાવેરો) ટાઉનડયુટી તે મ્યુનીસીપાલ ટેક્ષ છે એટલે નીચે મુજબ જે ચીજો મુબઈમા આવે તેના ઉપર જણાવેલી વીગતેથી મ્યુનીસીપાલીટી પોતનો કર આકરે છે પરંતુ તે માલ જો છ માસમા દેશાવર પાછો મોકલવ‌ા આવે, અગર તેજ માલમા અમુક જથ્થો બહારગામ જાય તો લીધેલ ટાઉનડયુટી પાછી આપવાને મ્યુનીસીપાલીટી બધાયેલી છે ખાડની ૧૬ ગુણી અગર તથી વધારે નીકાશ થાય, ચોખા વીગેરેમા અમુક હંડરવેટ કે જેની હદ ઠરાવી હોય છે તે મુજબ છ માસની અંદર બહાર મોકલાય તો તે જગાત પાછી મલે છે દેશાવરવાળાને આ ટાઉનડયુટીનો મોટો લાભ મલે છે કારણકે ઘી, ખાડ, અનાજ વિગેરે માલ ટાઉનડયુટીવાલોજ જથ્થો આડતીઓ ખરીદીને નિકાશ કરે છે

૪૩-દેશાવરોથી આવતા ઘી, ગોળ, ખાંડ, અનાજ વીગેરે ઉપર મુબઇની મ્યુનીસીપાલીટી તરફથી લેવાતી ટાઉનડયુટી (૧૯૨૪).

ટાઉનડયુટી કયા કયા માલ ઉપર અને કેટલી લેવાય છે તેની વિગત

		રૂા આ. પા
ઘણી જાતના અનાજ ઉપર	દર ખાડીએ	૦-૬-૦

આટો સઘળી જાતનો		જે અનાજનો આટો થાય તે અનાજ ઉપર એ મુદતમા કર લેવાતો હોય તેના દર સેકડે પોણોસો ટકા
દારૂ	દર સરકારી ગેલન ઉપર	૦-૪-૦
બીર જાતનો દારૂ	,, ,,	૦-૦-૬
ખાડ તથા ગોળ ઉપર	દર હંડરવેટે	૦-૮-૦
ઘી ઉપર	દર મુબઇના મણે	૦-૧૦૦
બાળવાના લાકડા	,, ખાડીએ	૦-૨-૦
રેલ્વેના પાટા સિવાયના બાંધકામના લાકડ ઉપર બજારના ભાવ ઉપર		સેકડે ૨ાા ટકા લેવા

આ મુજબ જે ટાઉનડયુટી લેવાય છે તે ઉપરની વિગતેથી પાછી મેલવી શકાય છે, જે મેલવતા ચોકી અને ચીઠ્ઠીવાલાનો, તથા ફારમવાલાનો ખરચો બાદ જાય તેટલી રકમ આશરે રૂપીએ આનાથી દોઢ આનો બાદ જઇ બાકીની રકમ મલી શકે છે

ઉપર મુજબની બધી વલતર, વટાવ આડતીઓ મજરે આપે અને વ્યાજબી ખરચખુટણ આવતો હોય તો એ ટકાથી ઓછી આડતમા કામ કરે નહી, તોજ તેને પરવડી શકે

૪૪-હીંદનુ સરકારી જગાતનું ધોરણ સને ૧૯૨૪ નું.

Indian Tariff Schedule 1924

ટારીફ રેટ અને 'એડવેલો રેમ'' વચ્ચેનો ફરક

બ્રીટીશ હીંદમા જે જે માલ આયાત થાય તેમજ હીંદમાથી ચડગત રૂપે બહાર નીકાશ થાય તેના ઉપર દરવરસે શા પ્રમાણમા અને શું ભાવે જગાત લેવી તે નક્કી કરાય છે સને ૧૯૨૪ ને માટે નીચે મુજબ ભાવો ઉપર આયાત અને નીકાશ થતા માલ ઉપર જગાત લેવાનું તા ૧લી જાનેવારીથી પ્રગટ થયેલ છે હરેક ચીજ ઉપર કેટલા ટકા જગાત લેવી અને શુ દરે લેવી તે નક્કી કરવાને તેમાંની કેટલીકના ભાવો મુકરર કરેલા હોય છે જેને (Tariff Rates) કહે છે અને જે ના ભાવ બાંધ્યા નથી હોતા તેને (Ad valorem) કહે છે એટલે બજાર ભાવ મુજબ તેટલા

ટકા જગાત ગણવામા આવે છે જેમકે ખાડનો ભાવ રૂા ૧૭-૧૨-૦ બાધયો છે, તે "ટેરીફ રેઇટ" અને ખાડની બનાવેલી મીઠાઇનો ભાવ બાધેલ નથી તે "એડવેલોરમ" કહેવાય આ બેમા તફાવત એ છે કે જેનો ભાવ "ટારીફ" થી નક્કી કરેલ હોય તેની જગાત ગણુતા તે મુજબજ લેવામા આવે છે પણ જેનો ભાવ "બજાર ભાવે એટલે એડવેલોરમ" મુજબ લેવાય છે તેની જગાત ગણુતા કસ્ટમખાતુ જેટલા ટકા જગાત તે ચીજ ઉપર લેવાની હોય તેટલા ટકા મૂળ કીંમતમાથી બાદ કરી પછી જગાત ગણે છે તે જગાત સહેલી રીતે કેમ ગણાય ? તેની રીત પાછળ આપી છે ત્યાં જોઇ લેવું.

કેટલીક વસ્તુઓની જગાત લેવામા આવતી નથી જેવીકે—

જગાતમાથી બાતાત રાખવામા આવેલી વસ્તુઓ

બીનકેળવાયેલા ચામડા, હોપ્સ, કાચી ખનીજ ધાતુઓ, રૂ, ઊન, હાડકા, ખાતરો, અનેક જાતના રસાયણીક ખાતરો, વગર જડેલા અને કટ નહી કરેલા હીરા તથા મોતી, હીન્દના દેશીરાજ્યમાથી અગ્રેજી હદમા આવતા તેલી બીઆ કાગળ બનાવવા માટે ચીથરા કે લાકડાનો માવો, દવા તરીકે વપરાતી કવીનાઇન, સીકોનાની છાલ કે પ્લેગની દવા, કેટલીક જાતના ખેતરના હથી આરો અને ઓજારો, ડેરીમા વપરાતા કેટલીક જાતના સચાઓ, તેલના ઘાણા શેરડી પીલવાના કે ખાડ ગોળ બનાવવાના સચા અને પવન ચક્કીઓ, નીકલ, ત્રાબુ કે કાસાના ચાલુ સરકારી સીક્કાઓ, સોનુ અને ચાદીની લગડી અને સીક્કાઓ, જુના શણના કોથળાઓ, વેપારી કેટલોગો કે જાહેર ખબરના સરકયુલરો જે પેકેટ, બુક અગર પાર્સલ પોસ્ટથી આયાત થયેલા હોય તે, ચોપડીઓ અને નકશાઓ, જીવતા પ્રાણીઓ, જુના સીકકા, નમુના કે ચાદ જે જાહેરપ્રજાના ઉપયોગ માટે આણવામા આવેલા હોય તથા વિદ્યાકળા કે શિલ્પકળા વીગેરેના પીકચર્સ કે નમુના હોય તે, દાક્તરી જેવા ધંધાવાળાઓ પોતાના ધધાને અગે વાપરતા હથીઆરો પોતાની મુસાફરી દરમ્યાન બગાજમા સાથે લાવેલ હોય તે અને સરકારી અમલદારથી પોતાને માટે વપરાતો પોશાક તથા હથીઆર કે દારૂગોળો સરકારી ઉપયોગ માટે લાવવામા આવે તે, કાચુ રબર અને નર્યું (કાઇ પણ બનાવટ વગરનુ) અબરખ

વળી કેટલીક ચીજોના ઉપર ખાસ કરીને ઓછી જગાત રાખવામા આવી છે જેવી કે છાપખાના અને છાપવાની ચીજો ઉપર કીમત ઉપર રાા ટકા જગાત લેવામા આવે છે. વહાણુ અને બારકસોના તથા રેલ્વે માટેનો લોખડી સામાન ઉપર ૧૦ ટકા જગાત રાખવામા આવી છે. જ્યારે દીવાસળી ઉપર જગાત ભારે છે.

આયાત થતા માલ ઉપરની જગાતના દર અને ભાવ
Import Tariff

ચીજનુ નામ	કયા વજન ઉપર	તેનો મુકરર કરેલો ભાવ	જગાત કેટલી ?
		રૂ આ પા	
ખાંડ, સાકર, ગોળ			
ખાંડની બનાવેલી મીઠાઇ		કીંમત ઉપર	૩૦ ટકા સેકડે
ખાંડ દાણાદાર કે સૂવાળી જે ૮ ડચ સ્ટાડડથી ઓછી ન હોય તે ઉપર			
જાવાઇ ૨૩ ડચ સ્ટાડર્ડની	હંડરવેટ	૧૭ ૧૨ ૦	૨૫ ટકા
,, ૧૬ થી ૨૨ ,,	,,	૧૫ ૧૨ ૦	,,
,, ૧૫ ડચ ,	,	૧૫-૪-૦	,,
જાપાન અગર ફ્રામોસાની	,	૧૯ ૧૨ ૦	,,
હોંગકોંગની ચીનાઇ	,,	૧૯ ૧૨ ૦	,,
ઇજીપ્તની	,,	૧૮-૧૨ ૦	,,
મોરીસની	,,	૧૬-૪-૦	,,
ગમે તે દેશની શેરડીની બનાવેલી		૧૬-૪-૦	,,
ખાંડ બીટ રૂટની	,,	૧૭-૧૨-૦	,,
સાકર	,,	૨૫-૦-૦	,,
ગોળ	,,	૪-૦-૦	,,
ચા કાફી			
ચા કાળી	રતલ	૦-૧૨ ૦	૧૫ ટકા
,, ગ્રીન (લીલી)	,,	૧-૦-૦	,,
કાફી	હંડરવેટ	૩૬-૦-૦	,,
તમાકુ સીગાર			
તમાકુ સાદી	રતલ	.	રૂ. ૧-૦-૦
,, તૈયાર સુધારેલ	,,		૨-૪-૦
સીગાર-સીગારેટ	.. ....	કીંમત ઉપર	૭૫ ટકા
મીઠું.			
મીઠુ	૮૨ રતલના મણ		૨-૮-૦
મીઠાવાળા મછીઆ	,,		૦-૧૫ ૦

ચીજનું નામ	કયા વજન ઉપર	તેનો મુકરર કરેલો ભાવ	જગાત કેટલી
		રૂા આ પા	
અનાજ દાળ વિગેરે			
આટો		કીમત ઉપર	રાા ટકા
તેલબીઆં જે દેશી રાજ્યમાથી અગ્રેજી હદમા આવે તેની જગાત માફ છે		,,	૧૫ ટકા
પરતુ તે સિવાયના બીયાની ,,		,,	,,
મેવો, તથા વસાણું.			
બદામ ફોતરા વિનાની	હડરવેટ	૬૫–૦–૦	૧૫ ટકા સે કડે
,, ફોતરાવાળી	,,	૧૪–૦–૦	,,
,, કાગદી ઇરાની	,,	૯૦–૦–૦	,,
,, બીજી કોઇ જાત	,,	કીમત ઉપર	,,
કાજુ	,,	૨૨–૦–૦	,,
નાળીએર વલંદા બેટોના	હજારે	૧૨૦–૦–૦	,,
,, માલદીવના	,,	૩૯–૦–૦	,,
,, ગમે તે સ્થળના	,,	૫૫–૦–૦	,,
કોપરાં	હંડરવેટ	૨૦–૦–૦	,,
ખીસમીસ	,,	૩૫–૦–૦	,,
ખારેક સુકી	,,	૮–૦–૦	,,
ખજુર વાડીઆ	,,	૬–૦–૦	,,
,, ડબા–ટીન	,,	૧૦–૦–૦	,,
લસણ	,,	૭–૮–૦	,,
પીસ્તાં	,,	૯૦–૦–૦	,,
દ્રાક્ષ ઇરાની	,,	૧૫–૦–૦	,,
,, બીજી જાત	,,	કીમત ઉપર	,,
ગમે તે જાતનો બીજો મેવો–સુકો કે લીલો		,,	,,
ખોરાકી, ગંધીઆણુ તથા કરીઆણું			
સરકાના પીપ		કીંમત ઉપર	રાા ટકા
મસકો	રતલ	૨–૦–૦	૧૫ ટકા
સાબુચોખા (આખા) (તાપીઆ)	હડરવેટ	૧૭–૦–૦	,,
,, (લોટ)	,,	૧૩–૦–૦	,,

ચીજનુ નામ	કયા વજન ઉપર	તેનો મુકરર કરેલો ભાવ	જગાત કેટલી ?
		રૂ આ પા	
ચીનાઈ સરબત	છ મોટી અગર બાર નાની બાટલી	૯–૦–૦	૧૫ ટકા
કોકમ	હંદરવેટ	૭–૦–૦	,,
ભુસો વિગેરે ઘાસચારાની ચીજ		કીંમત ઉપર	૨॥ ટકા
સેવ લોટની ચીનાઈ	હંદરવેટ	૩૦–૦–૦	૧૫ ટકા
,, વટાણાની ,,	,,	૩૪–૦–૦	,,
,, ચોખાની ,,	,,	૧૮–૦–૦	,,
તાડી ચીનાઇ	,,	૨૭–૦–૦	,,
પરચુરણ ગાંધી ખોરાકી		કીંમત ઉપર	,,
કેસર ચોખ્ખું	રતલ	૮૫–૦–૦	,,
સોપારી ગોવાઇ	હંદરવેટ	૧૫–૦–૦	,,
,, મલાયાની	,,	૧૪–૦–૦	,,
,, શેકેલી કતરી	,,	૨૨–૮–૦	,,
,, શીલોની આખી	,,	૧૫–૦–૦	,,
,, ,, કાચી, કટકા તડકે પાકેલી	,,	૩૦–૦–૦	,,
,, બીજી ગમે તે જાતની		કીમત ઉપર	,,
મરચા સુકા	હંદરવેટ	૨૫–૦–૦	,,
લવીંગ	,,	૬૫–૦–૦	,,
,, ટોપા ખરેલા	,,	૧૯–૦–૦	,,
,, ની ડાંડલી, ટોપા	,,	૯–૦–૦	,,
નરલવીંગ (બી)	,,	૨૦–૦–૦	,,
સુંઠ	,,	૩૫–૦–૦	,,
જાવત્રી	રતલ	૧–૦–૦	,,
જાયફળ	,,	૦–૭–૦	,,
,, ટોપાવાળા	,,	૦–૫–૦	,,
મરી કાળા	હંદરવેટ	૨૭–૦–૦	,,
,, સફેત	,,	૫૬–૦–૦	,,
આ શિવાયનો તેજાનો		કીમત ઉપર	,,
કાથો ગઠ્ઠા ટીકડી	,,	૨૭–૦–૦	,,
નવસાર	,,	૩૮–૦–૦	,,
ગુંદર આરબી	,,	૨૫–૦–૦	,,
લોબાન ધુપ	,,	૧૫–૦–૦	,,

ચીજનું નામ	કયા વજન ઉપર	તેનો મુકરર કરેલો ભાવ	જગાત કેટલી ?
		રૂ આ પા	
રગતબોર (લાખ) (Myrrh)	હંદરવેટ	૪૫–૦–૦	૧૫ ટકા
રાળ	,,	૧૬–૦–૦	,,
મીણ (વનસ્પતિમાથી બનાવેલ)	,,	૬૦–૦–૦	,,
,, (ચરબીમાથી બનાવેલ તે, તથા ચરબી અને સ્ટીઅરીન		કીમત ઉપર	,,
ગઉલા	હંદરવેટ	૫૦–૦–૦	,,
કપુરકાચલી	હંદરવેટ	૭૫–૦–૦	,,
ગુલાબના ફુલ (સુકા)	હંદરવેટ	૧૬–૦–૦	,,
ગુલાબજળ	સરકારી ગેલન	૫–૦–૦	,,
બીજી કોઇ સુગંધી વસ્તુ		કીમત ઉપર	,,
પરચુરણ			
કોલસા કોયલા અને પેટંટ બળતણ	ટન		૦–૮–૦
લાકડા બળતણ		કીમત ઉપર	૨॥ ટકા સેકડે
ઈમારતી લાકડુ		કીમત ઉપર	૧૫ ટકા ,,
નેતર		કીમત ઉપર	,,
કચકડુ	રતલ	૭–૦–૦	,,
કાચબાના નખ	રતલ	૨–૪–૦	,,
નખલા	હંદરવેટ	૧૩૦–૦–૦	,,
કોડી સાધારણ (બજારૂ)	હંદરવેટ	૭–૮–૦	,,
,, પીળી ઊચી	હંદરવેટ	૮–૮–૦	,,
,, માલદીવની	હંદરવેટ	૧૭–૦–૦	,,
,, શંખલી–લા	હંદરવેટ	૧૪૦–૦–૦	,,
મોતીના ચકચકતી છીપો	હંદરવેટ	૧૮–૦–૦	,,
હાથીદાત			
મધ્યભાગ, છેવટનો ભાગ જે પોલો નહોય તે ૧૦ રતલ કરતા વધુ થાય તે મુજબ ભાવ તથા આ શિવાયના કટકા ૨૦ રતલ કરતા વધુ થાય તેના ભાવ	હંદરવેટ	૮૭૫–૦–૦	૧૫ ટકા

ચીજનુ નામ	કયા વજન ઉપર	તેનો મુકરર કરેલો ભાવ	જકાત કેટલી ?
		રૂ. આ પા	
ઉપરની વીગત મુજબ ઓછા તોલના માલના ભાવ	હંદરવેટ	૭૫૦–૦–૦	૧૫ ટકા
,, કટકા ૧૦ રતલ કરતા ઓછા હોય	,,	૪૭૫–૦–૦	,,
હાથીની હાડો	,,	૩૦૦–૦–૦	,,
હાથીદાતની બનાવટ	,,	કીંમત ઉપર	૩૦ ટકા
જવેરાત		કીંમત ઉપર	,,
હીરા કટ કરેલા પણ (નહીં બેસાડેલા)		કીંમત ઉપર	૧૫ ટકા
પોશાક–ડ્રેસ બુટ–શુ. (સરકારી નોકરને પહેરવા માટે લાવેલ હોય તે માફ)		,,	,,
હથીઆર–દારૂગોળા રીવોલ્વર બંદુક (સરકારી ખાતા સિવાય)		,,	૩૦ ટકા
દેશના કીનારા ઉપર ફરવા માટે		,,	૧૦ ટકા
વહાણ, મછવા, સ્ટીમર, લોંચ અગર તેનો સામાન			
ગાડીઓ, રીક્ષા, બચ્ચાઓ માટેની ગાડીઓ, અને મોટર		,,	૧૫ ટકા
ખટારા વિગેરે		,,	,,
વીજળીનો સામાન જેવી કે સ્વીચીઝ ફયુઝનો સામાન વિગેરે			
મોટરકાર, મોટર સાઇકલ, બાઇસીકલ, ટ્રાઇસીકલ વીગેરે અને		,,	૩૦ ટકા
તેના ભાગો		,,	,,
મોટર અને મોટર લોરીઝના ન્યુમેટીક રબરટાયરો અને ટયુબ			
વીમાન, વીમાનના એન્જીન		કીમત ઉપર	
રબરની બીજી બનાવટો (ઉપર			૨॥ ટકા
શીવાયની)		કીંમત ઉપર	૧૫ ટકા
બ્રશીઝ એન્ડ બ્રુમ		,,	,,
સીમેંટ (પોર્ટલેન્ડ)	હંદરવેટ	૩–૦–૦	,,
મકાન બાંધવાનો સામાન લાદી, ઈંટો, એસફાલ્ટ વગેરે		કીમત ઉપર	,,

ચીજનું નામ	કયા વજન ઉપર	તેનો મુકરર કરેલો ભાવ	જગાત કેટલી ?
		રૂ આ પા	
ચીનાઇ માટી (ચાઇના કલે)	ટન	૮૫–૦–૦	૧૫ ટકા
દોરડા કાથા વિગેરેના		કીમત ઉપર	,,
આતશબાજીની ચીજો		કીમત ઉપર	૩૦ ટકા
ફીલમો (સીનેમાની)નવી અગર જુની	ફુટના	૦–૪–૦	૧૫ ટકા
ચટાઇ, સાદડી, ગાલીચા ઓઇલ કલોથ વિગેરે		કીમત ઉપર	,,
પાલીસની વસ્તુઓ અને તેની મેળવણીઓ		,,	,,
ડામર અને ટાર	હંડરવેટ	૭–૦–૦ થી ૨૦–૦–૦ સુધી	,,
પ્રીંટ, એનગ્રેવીંગ અને ફોટો આફનો સામાન		કીમત ઉપર	૩૦ ટકા
તમાકુ શિવાયની બીડી પીનારાઓ માટેની વસ્તુઓ		,,	૧૫ ટકા
રમકડા, પાના, અને રમતની તેવી ચીજો		,,	,,
પરવળા		,,	૧૫ ટકા
છત્રી તથા તેનો સામાન		,,	,,
પથ્થર કે આરસપહાણ અને તેની બનાવટો		,,	,,
સાબુ ટોઇલેટ વિગેરે		,,	,,
સ્ટાર્સ અને ફરીના		,,	,,
મીણબત્તી		,,	,,
દીવાસળી	એક બાકસમા ૧૦૦ કરતા વધારે કાડી ન હોય તેવા	બાકશના એક ગ્રુસ ઉપર	૧–૮–૦
	પણ એકસો ૧૦૦ ઉપર વધારે કાડી હોય તેવા	,, ,,	૦–૬–૦
ટપાલ મારફતે આયાત કીધેલી સુદ્ધા બીજી બધી ચીજો		કીમત ઉપર	૧૫ ટકા

ચીજનું નામ	કયા વજન ઉપર	તેનો મુકરર કરેલો ભાવ	જકાત કેટલી ?
		રૂ આ પા	
તેલો			
વ્યાસતેલ અને મોટરનુ તેલ, તથા ખનીજ બીજાં તેલો જે ૧૦૦ ડીગ્રી ફેરનહીટની હેઠલના ફ્લેસીંગ પોઇંટવાળા હોય તેના બેચીંગ ઓઇલ	સરકારી ગેલન ટન	૧૨૫–૦–૦	૦–૨–૬ ા ટકા
ખનીજ તેલ જે ૧૫૦ ડીગ્રીના પાવરના હોય અને જે બળતણ અથવા સુખ શાંતિના કામ શિવાય બીજા કોઇ કામમા વાપરી ન શકાય તે ઉપર	ટન	૬૫–૦–૦	,,
કોપરેલ	હંડરવેટ	૩૦–૦–૦	૧૫ ટકા
અલસીનું તેલ	ગેલન	૪–૮–૦	,,
રંગ—તેલો			
ટરપીનટાઇન	સરકારી ગેલન	૬–૮–૦	૧૫ ટકા
વર્મીલીઓન	૯૦ બંડલની પેટી	૨૦૦–૦–૦	,,
એલીજરાઇન, રંગ સુકો ૪૦ ટકાની અંદરનો	રતલ	૧-૧૨-૦	,,
,, ૪૦ થી વધુ પણ ૫૦ ટકાની અંદરનો	,,	૨–૦–૦	,,
,, ૫૦ થી વધુ પણ ૬૦ ટકાની અંદરનો	,,	૨–૪–૦	,,
,, ૬૦ થી ૭૦ ટકાની અંદરનો	,,	૨–૮–૦	,,
,, ૭૦ થી ૮૦ ટકાની અંદરનો	,,	૨ ૧૨ ૦	,,
,, ૮૦ ટકા સુધીનો	,,	૩–૪–૦	,,
,, (મોઇસ્ટ) ભીનાશવાળા ૧૦ ટકા સુધીના	,,	૦–૮–૦	,,
,, ૧૦ થી વધુ પણ ૧૬ ટકા સુધીના	,,	૦-૧૦-૦	,,
,, ૧૬ થી ૨૦ ટકા સુધીનો	,,	૦ ૧૨-૦	,,
,, વીશ ટકા ઉપરનો	,,	૧–૪–૦	,,

ચીજનું નામ.	કયા વજન ઉપર	તેનો મુકરર કરેલો ભાવ	જગાત કેટલી ?
		રૂ આ પા.	
એનીલાઇન રંગ મોઇસ્ટ	રતલ	૨–૪–૦	૧૫ ટકા
,, કાળો ગંધરપીઓ	,,	૦ ૧૨-૦	,,
,, કાગો રેડ	,,	૧–૪–૦	,,
,, સુકો ગમે તે જાત	,,	૨–૮–૦	,,
કીરમજ	,,	૦ ૧૪ ૦	,,
પીળી માટી, ગેરૂ	હંડરવેટ	૨–૦–૦	,,
બાવળની છાલ	હંડરવેટ	૪–૮–૦	,,
માયા–હરડા (Gallnuts)	,,	૩૫–૦–૦	,,
રંગવા માટેના બીજા રંગો કે ચીત્રકામની તેવી ચીજો		કીમત ઉપર	,,
(Lead) (લેડ) લાલ સુકો	હંડરવેટ	૨૭–૦–૦	,,
,, સફેત ,,	,,	૩૫ ૦–૦	,,
(Zinc) (ઝીંક) સફેત ,,	,,	૪૫–૦–૦	,,
કાચ અને ચીનીમાની કામ			
કાચ અને કાચની ચીજો લેકર વેર ચીનાઇ વાસણ વિગેરે		કીંમત ઉપર	,,
સોડાની બાટલી ૮ ઔંસ સુધીની	ગ્રુસના	૪૫–૦–૦	,,
સોડાની ,, ૮ ઔંસ ઉપરની	,,	૫૫–૦–૦	,,
કાચના કીડીઆં અને ખોટાં મોતી		કીંમત ઉપર	૩૦ ટકા
કાચની બંગડીઓ			
(ચીનાઇ) ચપટી	૧૦૦ જોડી	૨–૦–૦	
જાડી અને ફેન્સી બ્રેસલેટ	,,	૪–૦–૦	,,
બધી જાતની રાજવરખ	,,	૯–૦–૦	,,
(જાપાની)			,,
રેશમી, સાદી, ફેન્સી (રંગીન)	ડજન જોડી	૦–૨–૦	
સોનેરી કડા (ગોળબાળા)	,,	૦–૪–૬	,,
(વીલાયતી)			,,
માણેકીઆ અને ઓર્નેટ રંગની	,,	૦-૧૪-૦.	
શિવાયની		૦–૫–૦	,,
ફેન્સી ગીલીટવાળી જેવી કે ચાદ તેરા, બાલમદાર, ફુલવાળી વિગેરે		૧–૯–૦	,,

ચીજનું નામ.	કયા વજન ઉપર	તેનો મુકરર કરેલો ભાવ	જગાત કેટલી ?
		રૂ આ પા	
પાસા પુલની પાતળી અને પાલીસવાળી		૧—૦—૦	૩૦ ટકા
રાણીહરબારની સાદી અરીસાવાળી		૦-૧૪-૦	”
આ શિવાયની		કીમત ઉપર	”
બંગડીઓ (સોલ્યુલોઇડની)			
સાદી, ચપટી (કીનાર વગરની)	ડજન જોડી	૨—૪—૦	૧૫ ટકા
રબરની રીંગ	”	૦—૮—૦	”
બીજી હરકોઈ જાતની		કીંમત ઉપર	”
ચામડાં—લેધરની બનાવટની ચીજો		કીમત ઉપર	”
છાપખાનાનો સામાન જેવો કે પ્રેસ શાહી, ટાઈપ વિગેરે વિગેરે પ્રીન્ટીંગ અને લીથોગ્રાફીક ચીજો	”	”	ર૫ા ટકા

કાગળો અને સ્ટેશનરી

ચીજનું નામ.	કયા વજન ઉપર	તેનો મુકરર કરેલો ભાવ	જગાત કેટલી ?
કાગળો, કાપીબુક, કેલેન્ડરો કાર્ડ બોર્ડ સ્ટેશનરી વિગેરે વિગેરે		કીમત ઉપર	૧૫ ટકા
જુના છાપા—ગાસડી કે પેટીમા આવે છે તે	હંડરવેટ	૮—૦—૦	”
છાપખાનાના કાગળો ગ્લેઝડ અને અનગ્લેઝડ (લીસા) ખડબચડા	રતલ	૦—૨—૬	”
છાપવાના કાગળો			
રીઅલ આર્ટ	”	૦—૬—૬	”
ઇમીટેશન આર્ટ, આઇવરી ફીનીશ, મશીન ફીનીશ, સ્ટીરીઓ એંટીક સુપર કેલેન્ડર્ડ, પોસ્ટર, લીથો, કવર પેપર વિગેરે	”	૦—૪—૩	”
બીજી જાતના અને ટીસ્યુ પેપર સહીત રંગીન		કીમત ઉપર	”
પેકીંગ કરવાના અને બાધવાના કાગળો	”	૦—૨—૩	”
” મનીલા, ઇમીટેશન ક્રેફ્ટ વીગેરે	”	૦—૩—૩	”
લખવાના કાગળો—બેંક, બોન્ડ વીગેરે	”	૦—૬—૬	”

ચીજનું નામ.	કયા વજન ઉપર	તેનો મુકરર કરેલો ભાવ	જગાત કેટલી ?
		રૂ આ પા	
ક્રીમલાઇન અને વેવ	રતલ	૦-૪-૬	૧૫ ટકા
પુઠાના કાગળો	હંડરવેટના	૮-૮-૦	”
(રસાયણીક અને રંગવાના) કેમી			
કલ ડ્રગ્સ અને દવાઓ			
બ્લીચીંગ પાઉડર	”	૧૨-૮-૦	”
કાર્બાઇડ ઓફ કેલ્શ્યમ	”	૨૨-૦-૦	”
કાર્બોનેટ ઓફ આમોનીઆ	”	૪૦-૦-૦	”
પેપરમીંટ ક્રીસ્ટલ્સ	રતલ	૨૩-૦-૦	”
સીલીકેટ ઓફ સોડા (પ્રવાહી)	હંડરવેટ	૧૧-૮-૦	”
સોડા બાઇ કારબોનેટ	”	૧૦-૮-૦	”
કોસ્ટીક સોડા (ખડા)	”	૧૭-૮-૦	”
” (પાઉડર)	”	૨૩-૦-૦	”
સોડા ક્રીસ્ટલ્સ	”	૮-૦-૦	”
સલ્ફેટ ઓફ કોપર	”	૨૪-૦-૦	”
સલ્ફર (ગંધક)	”	૬-૦-૦	”
(આલ્કલી) સાજીખાર	”	૩-૮-૦	”
ફટકડી (ચાકા)	”	૧૦-૦-૦	”
હીરાકશી (કોપરસીન)	”	૫-૦-૦	૨॥ ટકા
નવસારના (ક્ષાર)	”	૩૨-૦-૦ / ૩૫-૦-૦	૧૫ ટકા
સોમલખાર	”	૮૫-૦-૦	”
એળીઓ (લાકડા)		કીંમત ઉપર	”
અફીણ	૮૦ તોલાના શેરના	૨૪-૦-૦	અથવા કીંમત ઉપર ૧૫ ટકા
કલુંભો (નામૂળીઆ)	હંડરવેટ	૧૦-૦-૦	”
હીંગ	”	૧૦૦-૦-૦	”
” હલકી (બાધો)	”	૩૮-૦-૦	”
વાસલોચન (વાસકપુર)	રતલ	૦-૮-૦	”
કપુર (ભુકો નહી) ગોટીઓ	”	૨-૧૨-૦	”
કપુરનો ભુકો (જાપાની)	”	૨-૧૨-૦	”
કપુર હોંગકોંગ અને ચીનાઇ)	”	૨-૪-૦	”

ચીજનું નામ	કયા વજન ઉપર	તેનો મુકરર કરેલો ભાવ	જગાત કેટલી ?
		રૂ આ. પા	
ચોબચીની ચીનાઇ સુળીઆ) સાદા	હંદરવેટ	૨૦—૦—૦	૧૫ ટકા
,, છોલેલા	,,	૩૦—૦—૦	,,
કુલીજન (ચોનાઇ) (Galangal)	,,	૧૨—૮—૦	,,
થીનીકબાલા (Cubebs)	,,	૧૫૦—૦—૦	,,
સાલમ (Salep)	,,	૨૫૦—૦—૦	,,
સેલારસ (Storax)	હંદરવેટ	૫૦—૦—૦	,,
બીજી દવાઓ કે ઘેનકારક ઔષધો		કીમત ઉપર	,,
રેશમનો કચરો અને રેશમ કોશેટા સુદ્ધા	રતલ	૧૨—૦—૦	,,
(કાચુ) રેશમ બોખારા (પીળુ) શાધાઇ	,,	૮—૦—૦	,,
,, ઇન્ડો ચાઇનાથી અને ચીનના બીજા ભાગ માથી (શાઘાઇ સિવાયના) ભાગમાથી જે પીળુ આવે છે તેના	,,	૮ થી ૯ રૂપીઆ	,,
,, ઇરાન શીયામ વીગેરેથી કાચું આવે છે તે તથા વેસ્ટ વીગેરે	,,	જુદા જુદા ભાવ રૂા ૫ થા ૧૦ સુધીના	,,
સુતર		કીંમત ઉપર	૫ ટકા
શીવવા અને ગુથવાના દોરા સિવાયના દોરાનુ સુતરાઉ, હોજીઅરી, ફલેક્ષની બનાવટો, રેશમી સિવાયની હેબરડેશરી અને મીલીનરી (સ્રીઓનો પોશાક) તેમજ શણુ કે હેમ્પનુ બનાવેલ કાપડ		,,	૧૫ ટકા
રેશમી સુતર અને રેશમ, ગરમ સુતર, ગુથવાનુ ઊન વિગેરે		,,	,,

ચીજનુ નામ.	કયા વજન ઉપર	તેનો મુકર્રર કરેલો ભાવ	જગાત કેટલી ?
		રૂા. આ પા	
કાપડ રેશમી (અને રેશમની બીજી બનાવટો			
જાપાની પાજ વિગેરે	રતલ ઉપર	૨૮–૦–૦	૩૦ ટકા
,, સાટીન ,,	,,	૩૩–૦–૦	,,
,, ટવીલ બધી જાત	,,	૨૮–૦–૦	,,
,, જરીનુ કાપડ	,,	૩૭–૦–૦	,,
,, ફેન્સી કોબી ક્રેપ, ગાઝ, ચીરમીન વીગેરે	,,	૪૨–૦–૦	,,
,, ભરતકામ સાડી	,,	૫૨–૦–૦	,,
,, ગજીફરાક, મોજા, શાલ રૂમાલ વિગેરે હોઝયરી	,,	૪૮–૦–૦	,,
જાપાની સુતરાઉ અને રેશમી મીકસ્ડ ભરેલી સાટીન રતલના	,,	૧૬–૦–૦	,,
જાપાની સુતરાઉ અને રેશમી મીકસ્ડ સાદી સાટીન રતલના	,,	૮–૦–૦	,,
જાપાની સુતરાઉ અને રેશમી મીકસ્ડ હોઝયરીબર રતલના	,,	૨૮–૦–૦	,,
જાપાની સુતરાઉ અને રેશમી મીકસ્ડ ફેંટા અને પટકા	,,	૧૪–૦–૦	,
ચીનાઇ ગાઝ, ક્રેપ, અને પાજ	,,	૨૩–૦–૦	,,
,, સાટીન અને ફેન્સી બર	,,	૩૧–૦–૦	,,
કાપડ સુતરાઉ		કીંમત ઉપર	૧૧ ટકા
તેની જાતો નીચે મુજબ ભાવ સહીત આપી છે			
(તા ૧ ૩ ૧૯૨૭ ના સુધારેલા દર મુજબ)			
ચાદર, સાદી તથા પા ઇંચ સુધીની બોરડરવાળી	,,	૧–૪–૦	
ડગરી અને ખાદીનુ કાપડ	,,	૦-૧૫-૦	કોરૂ કાપડ, સાદુ અથવા બોરડરવાળુ
ધોતી, ચોલા, દુપેટા,લુગી, ગુમચા વિગેરે પા ઇંચની બોરડરના	,,	૧–૬–૦	

ચીજનુ નામ	ક્યા વજન ઉપર	તેનો મુકરર કરેલો ભાવ	જાત કેટલી ?
		રૂા આ પા	
ઉપરનો માલ પા થી પોણો	રતલ ઉપર	૧-૮-૦	
,, પોણાથી બે ઈંચ	,,	૧-૯-૦	
ટીકલોથ, શર્ટીંગ લોંગકલોથ સીટીન અર્ધો ઈંચ સુધીની કોરના	,,	૧-૫-૦	કોરૂ કાપડ, સાદું અથવા ઓરડવાળું
ડ્રીલ, જીન સાદી	,,	૧-૪-૦	
ફેટ	,,	૦-૧૫ ૦	
પાતલ અને સાડી પોણાઈંચની કીનારીની	,,	૧-૭-૦	
પ્રીન્ટરં સદલાપાટ અને ભાગવત	,,	૧-૫-૦	
શર્ટીંગ, ટવીલ વગર ધોયેલી	,,	૧-૫-૦	
તણુ સદ અને કોમીસરીઅટ કાપડ	,,	૧-૨-૦	
જગબારી કાપડ	,,	૧-૪-૦	

(ઉપલા માલમા કાજી પાએલા કોરા માલની કીંમત ત્રણ પાઈ વધારે ગણવામા આવશે)

રંગેલો અને છાપેલો માલ.

ઓછાડ, ચાદર અને ટેબલકલોથ અર્ધા ઈંચની કીનારીવાળા	રતલ ઉપર	૧-૭-૦	
બેડકવર, ટેબલકલોથ, ટવાલના અથવા સાદા ચાદરો, ઓછાડ રંગીન અગર સફેદ	,,	૧-૮-૦	
બેડ ટીકીંગ, ડ્રીલ અને સાદી	,,	૧-૫-૦	
ચેક ગુમચા અને ચેકચોલા	,,	૧-૮-૦	
ચોલી અને સાડીઓ રંગીન	,,	૧-૧૧ ૦	
હટીંગ કલોથ, થાણાડ્રીલ થાણા-ચેક વીગેરે	,,	૧-૭-૦	
ડીલ લીંટીવાળુ	,,	૧-૪-૦	
ડ્રીલચેક, ફલેનેલ પેટર્ન	,,	૧-૭-૦	
નેપકીન કોરા, ઓફરચેક નેપકીન ધોએલા	,,	૧-૧૦ ૦	
ડ્રીલ રંગીન, ફલેનલ સુરતી, સુસી ઓરડીનરી કોર	,,	૧-૯-૦	
લુંગી કોરી, શર્ટીંગટવીલ ધોયેલી,	,,	૧-૮-૦	

ચીજનુ નામ.	કયા વજન ઉપર	તેનો મુકરર કરેલો ભાવ	જગાત કેટલી ?
		રૂ આ પા	
ટુવાલ ટરકીશ કોરા	રતલ ઉપર	૧-૧૦ ૦	
,, ,, ધોયેલા	,,	૧-૧૩ ૦	
ઈંગ્લીશ પેટર્ન ચેક ત્રાઝનર અને કોટીંગ	,,	૧-૧૨-૦	
ફેન્સી ચેક રંગીન	,,	૧-૧૦ ૦	
ફેન્ટા	,,	૧-૧૨ ૦	
લુગી રંગીન	,,	૧-૧૧-૦	
સુસી ચેક ઇંગ્લીશ તથા રંગીન	,,	૧-૧૦ ૦	
તણુનુ કાપડ (ટીકલોથ) બ્લ્યુ લાલ ખાખી	,,	૧-૩-૦	
ટુવાલ જાળીવાળા તથા કોરા	,,	૧-૫-૦	
,, ,, ,, ધોયેલા	,,	૧-૮-૦	
ઓફર કલોથ	,,	૧-૬-૦	
,, ચેક	,,	૧-૭-૦	

ઉપલા માલમા રેશમી કીનારીવાલા માલની જગાત કીમત ઉપર લેવામા આવશે

ચીજનું નામ	તેનો મુકરર કરેલો ભાવ	જગાત કેટલી ?
	રૂ આ પા	
લોખંડી સામાન, ઓજારો, અને કટલરી ચીજો.		
ઘડીઆળ અને તેનો સામાન	કીમત ઉપર	૩૦ ટકા
સામાન્ય કટલરી (પ્લેટ કીધા સિવાયની કટલરી)	”	૧૫ ટકા
મશીનરી, જેવી કે બોઇલર્સ, એન્જીન્સ, જે છુટી આવી અત્રે ગોઠવાય અને વીજળી વરાળ કે ગેસથી ચાલે તે અને તેના ભાગો	”	૨॥ ટકા
માણસ અથવા જાનવરના બળથી ચાલતા મશીનો અને તેના ભાગો	”	૧૫ ટકા
લોખંડી સામાન અને હથીઆરો જેની વીગત ન જણાવેલ હોય તેની	”	૧૫ ”
વાજીંત્રો, વાજા વિગેરે વગાડવાના યંત્રો	”	૩૦ ટકા
લોખંડી વાસણ, ડબા, ઢોલ ત્રાસા કે પડઘમ જેવી ચીજોની જુદી જુદી નક્કી કરેલી કીંમત ઉપર	”	૧૫ ટકા
તાર માટેના યંત્રો અને સામાન જે રેલ્વે કંપનીઓ આયાત કરે તે	”	૧૦ ટકા
લોખંડનો જુદી જુદી જાતનો બર, જેવો કે સળીઆ, ભારોટો અને થાભલા, લોખંડી દોરડા, સ્ટીમરની બીડીઓ અને નાગરો, બોલ્ટસ અને નટસ, ખીલા, રીવેટ, વોશર્સ પાઇપ્સ, ટયુબ્સ, કોરોગેટેડ ગાલ્વેનાઇઝડ પતરા, એ દરેકની (લોઢાનો Iron) નો અને પોલાદનો (Steel) નો જુદો જુદો ભાવ) કીંમત હંડરવેટ અને ટન ઉપર નક્કી કરાયેલ છે તેના ઉપર	”	”
રેલ્વેનો સામાન જેવો કે પુલ બાધવાના સ્લીપરો, પુલો, બ્રેકનો, ડબાઓનો સામાન, સીગ્નલો, વેગન્સ, ટ્રકસ, ક્રેઇન્સ (માલ ચડાવવાના ઉંટડા અને ચારીઓ) તથા એવોજ બીજો સામાન જે રેલ્વે માટે મંગાવવામા આવે તે ઉપર	”	”
જુનું લોખંડ અથવા પોલાદ	”	”
હાર્ડવેર, આયર્નમોગરી અને બીજા બધા ઓજારો	”	૧૫ ટકા
બીજા બધા ઓજારો	”	”
ફરનીચર, કેબીનેટ અને લાકડાની બનાવેલી બધી ચીજો	”	”

ચીજનું નામ.	કયા વજન ઉપર	તેનો મુકરર કરેલો ભાવ	જગાત કેટલી ?
		રૂ આ પા	
ધાતુઓ.			
સોના, ચાંદીના તાર, બનાવેલા ઘાટ તથા બનાવેલા પતરા વિગેરે		કીંમત ઉપર	૩૦ ટકા
એલ્યુમીનમ ગોળ બાધા	રતલ	૦-૧૫ ૦	૧૫ ટકા
" પતરાં	"	૦-૧૪ ૦	"
પીતલ.			
પતરા રતલી ચોરસ	હંડ્રેડવેટ	૬૦-૦-૦	"
" " ગોળ બાધના		કીમત ઉપર	"
પીતલનો વાળો તથા બીજી જાત		"	"
જુનુ પીતલ		૩૦-૦-૦	"
ત્રાંબુ			
પતરા	"	૬૫-૦-૦	"
જુનું ત્રાબુ	"	૩૬-૦-૦	"
ત્રાબાના ગચીઆ, લાઠા, પાટલા	"	૫૫-૦-૦	"
ત્રાબાનો વાળો તથા બીજી પરચુરણ ચીજો		કીંમત ઉપર	"
જર્મન સીલવર, જસત		"	"
પારો	રતલ	૨-૪-૦	"
કલાઇ (પાટલા)	હંડ્રેડવેટ	૧૫૦-૦-૦	"
" ગુચળી વિગેરે		કીમત ઉપર	"

જગાત ગણવાની રીત

હીંદમાં કસ્ટમ ખાતામાં જે જગાતો પરદેશથી આવતા માલ ઉપર લેવાય છે તેના દરોનું ધોરણ જુદુ જુદુ છે એટલે સુતર ઉપર પાચ ટકા લોખંડ ઉપર ૧૦ ૦/૦ એમ જુદા જુદા માલ ઉપર જુદા જુદા ધોરણ મુજબ કોઇમા ૧૧ ૦/૦ ટકા, કોઇમા ૧૫ ૦/૦, અને કોઇમા ૩૦ ૦/૦ ની છે હવે તે જગાત કેમ ગણવામા આવે છે તેની એક ટુંકી અને સાદી રીત નીચે મુજબ વેપારીઓની સગવડ ખાતર જણાવાય છે —

જગાતના હિસાબ ગણવાની સહેલી રીત

માલની કીમત બજાર ભાવે અગર મુકરર કહેલા ભાવે ગણી તેના ઉપર નક્કી કહેલા ટકા લેવામા આવે છે, પણ તેમાથી જેટલા ટકા જગાત હોય તેટલા ટકા બાદ આપવામા આવે છે દાખલા તરીકે રૂા ૧૦૦ ની કીંમતના માલ ઉપર ૧૧ ૦/૦ ટકા જગાત હોય તો તે ઉપર રૂા ૧૧) લેવામા આવતા નથી, પરંતુ રૂપીઆ ૧૦૦ માથી ટકા ૧૧) બાદ કરતા જે રૂા ૮૯) બાકી રહે તે ઉપર જગાત ગણાય છે આ પ્રમાણેનુ ધોરણ લગભગ બધા માલ ઉપર અને બધી તરેહની જગાતમા જેની જગાત 'એડવેલોરમ" મુજબ હોય તેમા સરખુ છે પરંતુ તેના હિસાબ ગણવાની રીત જુદી જુદી હોય છે જગાત સાથે એક માલની પડતર કીમત (Cost Price) લગભગ કેટલી થાય તે ઉપજાવી કાઢવાને વાસ્તેજ સદરહુ હકીકત આપવામા આવે છે

૧—જે માલની ઉપર ૧૧ ૦/૦ અગીઆર ટકા જગાત નખાયેલી હોય તે નીચેની રીતથી શોધી શકાય છે —

માલની જે કીંમત આંકવામા આવી હોય તેને ૧૧ થી ગુણી અને ૧૧૧ થી ભાગવાથી જગાત કેટલી આવશે તે લગભગ નક્કી કરાય છે દાખલા તરીકે એક માલની કીમત જો રૂા ૫૦૦) થતી હોય તો તેને ૧૧ થી ગુણતાં ૫૫૦૦ આવ્યા અને ૧૧૧ થી ભાગતા રૂ ૪૯-૮-૯ આવ્યા આટલી જગાત તે રૂપીઆ પાચસોના માલ ઉપર લગભગ લેવામા આવે છે

ચોકસ જગાત કેટલી આપવી પડે છે તેની આ રીત છે, પરંતુ તેનો હિસાબ મોઢેથી અને જલદીથી કરવો હોય તો આકેલી કીમત ઉપર અગીઆર ટકા લેખેની જગાતના દરે લગભગ ૯⅞ ટકા જગાત ગણી લેવી

૨—જે માલના ઉપર ૧૫ ૦/૦ પંદર ટકા જગાત નાખવામા આવી હોય તેની જગાત નીચે મુજબ શોધી શકાય છે —

માલની જે કીમત આકવામા આવી હોય તેને ૩ થી ગુણી ૨૩ થી

ભાગવાથી જગાત કેટલી આવશે તે લગભગ નક્કી કરાય છે જેમ કે એક માલની કીમત જો રૂા ૫૦૦ થતી હોય તો તેને ૩ થી ગુણતા ૧૫૦૦ આવ્યા અને ૨૩ થી ભાગતા રૂા ૬૫–૩–૬ આવ્યા આટલી જગાત તે રૂપીઆ પાચસોના માલ ઉપર લગભગ લેવામા આવે છે

ચોકસ્સ જગાત કેટલી આપવી પડે છે તેની આ રીત છે પરતુ તેનો હિસાબ મોઢેથી અને જલદીથી કરવો હોય તો આકેલી કીંમત ઉપર **પંદર ટકા લેખેની જગાતના દરે** લગભગ ૧૩ તેર ટકા ગણી લેવી

૩ જે માલ ઉપર ૩૦ ૦/૦ ત્રીસ ટકા જગાત નખાયેલી હોય તે નીચેની રીતથી શોધી શકાય છે —

માલની જે કીંમત આકવામા આવી હોય તેને ૩ થી ગુણી ૧૩ થી ભાગવાથી જગાત કેટલી આવશે તે લગભગ નક્કી કરાય છે દાખલા તરીકે એક માલની કીમત રૂા ૫૦૦) થતી હોય તો તેને ૩થી ગુણતા ૧૫૦૦ આવ્યા અને ૧૩ થી ભાગતા રૂા ૧૧૫–૬–૨ આવ્યા આટલી જગાત તે રૂપીઆ પાચસોના માલ ઉપર લગભગ લેવાય છે ચોકસ્સ જગાત કેટલી આપવી પડે તેની આ રીત છે પરતુ તેનો હિસાબ મોઢેથી અને જલદીથી કરવો હોય તો આકેલી કીમત ઉપર **ત્રીસ ટકા લેખેની જગાતના દરે** લગભગ ૨૩ ૦/૦ ત્રેવીસ ટકા ગણી લેવી

૪ જે માલ ઉપર ૫ ૦/૦ પાચ ટકા જગાત નંખાયેલી હોય તેની જગાત કાઢવા માટે જે કીમત આકવામા આવી હોય તેને ૧૦ ગુણી ૨૧ થી ભાગવાથી લગભગ તેટલી જગાત આવશે અને આ દરે લગભગ ૪$\frac{૬}{૭}$ ટકા જગાત ગણી લેવી ટુંકમા નીચેનો કોઠો કાપડ સુતરના વેપારીઓનો ઉપયોગી થવા આપેલ છે

કેટલા ટકા લેખે જગાત હોય તો	કેટલાએ ગુણવા	કેટલાએ ભાગવા	લગભગ કેટલા ટકા
૧૧	૧૧	૧૧૧	૯$\frac{૯}{૮}$
૧૫	૩	૨૩	૧૩
૩૦	૩	૧૩	૨૩
૫	૧૦	૨૧	૪$\frac{૬}{૭}$

ખાડ વિગેરે ઉપર ૨૫ ટકા જગાત "ટારીફ" (બાધેલા ભાવ) મુજબ હોવાથી હિસાબ ગણવા સહેલા છે

હીંદુસ્તાનમાંથી જે માલની "નીકાશ" થાય તેની ઉપર જગાતની નોંધ

Export Tariff.

ચીજનું નામ	કયા વજન ઉપર	તેનો મુકરર કરેલો ભાવ	જગાતના દર
			રૂ આ પા
ચોખા અને ચોખાનો આટો	૮૨૬/૭ રતલના મણ દીઠ		૦—૩—૦
ચા	૧૦૦ રતલ દીઠ		૧—૮—૦
શણ–ગુણી–બારદાન કે દોરડાના રૂપમા	ટનના રતલ ૨૨૪૦ દીઠ		૨૦—૦—૦
હેશીઅન વિગેરે કતાન	ટનના રતલ ૨૨૪૦ દીઠ		૩૨—૦—૦
કાચુ શણ કટકા	૪૦૦ રતલની ગાસડી દીઠ		૧—૪—૦
બીજી કોઇ જાત	" " "		૪—૮—૦

(શણના ડુચા કાગળ બનાવવામા વપરાય છે તેની જગાત લેવાતી નથી)

ચામડા (વગર કેળવેલા)	જુદી જુદી જાતના	રતલના ભાવ એક આનાથી છ આના સુધીના	૫ ટકા
" બકરાના	નગનો ભાવ	૧—૮—૦	૫ ટકા
" ઘેટાના	" "	૦-૧૦૦	"

૪૫—નોરનો વેપાર—(Freight & Shipping Business)

જુદા જુદા દેશ અને સ્થળ માટે માલ લેતી સ્ટીમરનો નોર મેજરમેંટ (ભરતરી) તથા ગુણી ઉપર (ગણતરી) ના ટનના હિસાબે લેવામા આવે છે તે માલનો નોર વજનમા ભારે હલકાની ગણત્રી મુજબ રાખવામા આવે છે, અને તે નોરના ભાવ દરેક બજારના માલની કીમત ઉપર અસર કરે છે નોરના ભાવનો આધાર માલની નીકાશ-આયાતના જથ્થા ઉપર રહે છે, જો માલ મોટા પ્રમાણમા ચડગત થવાનો હોય તો ભાવ વધીને આકરા બને, અને માલની ચડગત ઓછી હોય અગર દેશાવર (યુરોપઆદિ) ની માલની માગણી વધારે ન હોય તો નુરના ભાવ કમતી રહે છે.

નોરના માલની ગણતરી અને ભરતરી

નુરનો ભાવ ટન ઉપર લેવાય છે ટનની ગણત્રા તે તે ચીજ ઉપર આધાર રાખે છે દાખલા તરીકે અલસી, સરસી વિગેરે બીઆ એક ટનમા ૧૬ હંડરવેટ લેખે ગણાય છે, જ્યારે કપાશીઆ તથા એરંડા એક ટનના ૧૩ હંડરવેટ લેખે ગણત્રીમા લેવાય છે, અને લોખંડઆદિ ધાતુઓ એક ટનમા વજન મુજબ ટન પુરેપુરો તોલીને લીએ છે ગાસડીઓ તથા પેટીઓ મેજરમેંટ (ભરતરી)થી લેવામા આવે છે 'ચેમ્બર ઓફ્ કોમર્સ"નુ યુરોપી વેપારી મંડળ મુબઇમા છે તેણે ઉપર મુજબ માલના કાયદા કાનુનો સ્ટીમર કું ની સાથે સમજુતી કરી ઠેરવેલ છે તે મુજબ બધુ કામકાજ મુબઇમા ભરતરી-ગણત્રી ઉપર લેવાય છે

નોરના ભાવના સોદા સ્ટીમરના એજંટો અને નીકાશ કરનારા અમુક માસથી અમુક માસ સુધીના વાયદાના કરે છે જેમ કે ફેબ્રુઆરી-માર્ચ, માર્ચ ટુ મે એમ સીઝન મુજબ ભાવ જુદા જુદા પડે છે વજન અને ભરતરીના ટન ઉપર દરેક બંદરવાર નોરના ભાવ જુદા જુદા હોય છ જેમ દેશની અંદર એક સ્થળેથી બીજે સ્થળે માલ લાવ લઇજા કરવા માટે ઓછી વધુ મજુરી હોય છે તેમ દરેક જુદા જુદા સ્થળો જેવા કે જીનોઆ, નેપલ્સ માર્સેલ્સ, લીવરપુલ, લંડન, ન્યુયોર્ક, આટવર્પ, હામ્બર્ગ, મુંબઇ, મદ્રાસ, કોચીન અને કલકત્તા તથા નાતાલ, વિગેરેના ભાવ ઓછા વધુ છેટાના પ્રમાણમા રાખવામા આવે છે, અગર સ્ટીમરોની આવજાવ વધતી ઓછીના પ્રમાણમા રહે છે તેમજ માલના મોટા જથ્થાનો ભાવ પણ કમતી રખાય છે હાલમા માલના ટનનો શી ૧૬) અને કોલમા ટનનો ભાવ શી ૧૩) ગણાય છે તેના લડાઇ દરમ્યાન ટન એકના શીલીંગ ૪૦૦) થયા હતા સીડ વ્હીટ વિગેરે બીઆનો ભાવ બીજા નાલ કરતા ઓછોજ હોય છે, જ્યારે કોલસાનો ટનનો ભાવ સહુ કરતા પણ ઓછો હોય છે કારણકે સ્ટીમર "ચાર્ટર"

કરે અગર ખાલી પાછી વળતી હોય ત્યારે તેમા નીરમની તો ખાસ જરૂર પડે તેથી તેનો ભાવ ઉપરના બીજા માલના હિસાબે ઓછો હોય છે યુરોપથી નીરમ તરીકે સીમેટ ભરવામા આવે છે તેનો નોર હાલમા એટલો બધો ઓછો છે કે તેટલોજ દર દુવારકાથી મુબઇ સીમેટ મગાવવાથી બેસે છે હાલમા કાર્ડીફથી મુબઈ સુધીના કોલસાના નોરના શી ૧૩-૬ ગણાય વળી રૂ ચઢાવનારા અને સ્ટીમર-વાળા વચ્ચે ભાવના કોત્રાકટ અગાઉથીજ નક્કી કરાય છે સને ૧૯૨૫ ના આગસ્ટ વાયદાના સોદા શીલીંગ ૨૫ થી ૩૫ વચ્ચેના કોત્રાકટ થઇ ગયા છે

નોરનુ બજાર ઘણુ ખરૂ લડનના બજાર ઉપરજ આધાર રાખતુ હોવાથી લડનથી દુનીઆના મોટા બદરો કેટલા માઈલ દૂર છે તે જણાવવુ યોગ્ય હોવાથી નીચે મુજબ આપેલ છે

લડનથી કેટલા માઇલ દૂર ?

આલેકઝાન્ડ્રીઆ	૨૯૮૦ માઇલ	કીંગસગઉન (જામેકા)	૪૭૦૫ માઇલ
બાએ ડોઝ	૩૮૧૨ ,,	ન્યુયોર્ક	૩૦૪૦ ,,
આમસ્ટર્ડામ	૨૬૨ ,,	ફીલાડેલ્ફીઆ	૩૪૦૪ ,,
બાટેવીઆ	૧૧૪૯૭ ,,	ક્વીબેક	૩૦૮૦ ,,
મુબઇ	૧૦૭૦૩ ,,	રીઓદજાનેરો (બ્રાઝીલ)	૫૦૭૬ ,,
મદ્રાસ	૧૦૮૮૮ ,,	સેટ હેલીના	૩૪૩૩ ,,
કલકત્તા	૧૧૫૩૧ ,,	વનીસ	૨૯૫૦ ,,
બોસ્ટન	૩૦૮૪ ,,	વોશીંગ્ટન (કાનેડા)	૩૬૧૨ ,,
બ્રેમેન (જર્મની)	૪૦૮ ,,	સૌધામ્પટન	૨૧૧ ,,
ગ્લાસગો	૮૦૭ ,,	હાલીફાકસ	૨૭૦૬ ,,
હાવાના	૪૧૯૭ ,,		

સને ૧૯૧૪-૧૮ ની જર્મન-બ્રીટીશ લડાઇ અગાઉ દુનીઆમા વેપારી વહાણુવટામા ઇગ્લડ તથા જર્મની મોટે ભાગે અગ્રેસર ગણાતા અને જર્મનીની "ડચેસ ઓસ્ટ આફ્રીકા" અને બીજી લાઇનો દુનીઆના દરેક ભાગમા આવજા કરતી અને અમેરીકાની "કુનાર્ડ" લાઇનો તથા બ્રોટીશની પી ઓ કુ ની અને "બ્રીટીશ ઈડીઆ સ્ટીમનેવીગશન કુ" સાથે આફ્રીકાના અને યુરોપના બદરોમા હરીફાઈ કરતી હતી, જેથી વેપારીઓને માલનો નોર ખાસ કીફાયત ભાવે તે અરસામા પડતો હતો

આપણા દેશમા વેપારી વહાણવટાનો વહીવટ મુખ્ય ભાગે પરદેશી કપ-નીઓના હાથમાજ છે દેશી કુપનીઓ વહાણુવટામા કહીએ તો "ધી સીંધીઆ સ્ટીમ નેવીગેશન" કુ અત્યારે અગ્રેસર કહી શકાય બીજી કુંપનીઓ છે તે દેશના અદરના ભાગમા પોતાના વહાણોમા માલ અને માણસો લાવ લઇજા કરી શકે એટલી નાની છે. હાલમા હીંદમા વેપારી વહાણુવટાને લગતી કઇ કઇ કુપ-નીઓ છે, તેની હકીકત નામ-ઠામ અને એજટો સહિત નીચે આપા છે તે ઉપરથી દેશી અને પરદેશી કુપનીઓ જોઈ શકાશે.

નામ	કયા કયા બન્દરો ધરે છે.	એજન્ટસ-ઠેકાણું.
"(એલરમેન્સ)" "સીટી એન્ડ હોલ લાઇન્સ"	મુબઇ અને કરાચીથી તથા મોર્મુગેવા અને મદ્રાસથી ઉપડી યુરોપના બન્દરો ૪ તી ફરતા માર્સેલ્સ અને લન્ડન લીવરપુલ (૨) મુબઇ કલકત્તા અને કાલમ્બોથી ચીન જાપાન, પીનાગ, સીંગાપૂર વિગેરે (૩) મુબઇ, કલકત્તા કાલમ્બોથી આસ્ટ્રેલીઆ, ન્યુઝીલાન્ડ અને ટાસ્માનીઆ	મેસર્સ કીલીક નીક્ષન કુાં હોમસ્ટ્રીટ મુબઇ.
૨ બી. બી. લાઇન	રંગુન અને કોલમ્બોથી માર્સેલ્સ, લન્ડન તેમજ પોર્ટ સૈઇદ થઇ જીબ્રાલ્ટર માર્ફતે યુરોપના બન્દરો	કીલીક નીક્ષન કુાં હોમસ્ટ્રીટ મુબઇ
૩ એંકોર લાઈન	મુબઇ અને કલકત્તાથી સુવેઝ પોર્ટ સૈયદ અને અલેકઝાન્ડ્રા થઇ માર્સેલ્સ લીવરપુલ અને યુરોપના બન્દરો	ડબલ્યુ એન્ડ એ. ગ્રેહામ કુા ગ્રેહામ બીલ્ડીંગ મુબઇ.
૪ એલરમેન એન્ડ બકનોલ સ્ટીમ શીપ કુાં લીમીટેડ (અમેરીકન એન્ડ ઇંડીઅન લાઇન	મુબઇ-કરાચીથી ન્યુયોર્ક, બોસ્ટન, વિગેરે અમેરીકાના બંદરો માલ અને પેસેન્જરોને લાવ લઇજા કરતી	ફોર્બસ ફોર્બસ કેમ્પબેલ એન્ડ કુા લીમીટેડ. C/o ફોર્બસ બીલ્ડીંગ હોમસ્ટ્રીટ, મુબઇ
૫ ઓરીએન્ટ લાઈન	મુબઇ, કોલમ્બો અને સીલોનના બન્દરો ઇજીપ્ત તથા ઇટાલીના બન્દરો, જીબ્રાલ્ટર, ગ્રેટબ્રીટન અને ફ્રાન્સના બન્દરો તેમજ આસ્ટ્રેલીઆના બન્દરો કરતી	વ્હીટૉલ એન્ડ કુા. કોલમ્બો
૬ યુનાઇટેડ નેધર્લાન્ડસ નેવીગેશન કુાં (હોલન્ડ-બ્રીટીશ ઇંડીઆ લાઇન)	મદ્રાસ, રંગુન, કલકત્તા અને કોલમ્બાના બન્દરોથી યુરોપ અને અમેરીકાના બન્દરો ઉપરાંત ખાસ કરીને હોલન્ડના બેલ્જીઅમના અને જર્મનીના બન્દરોએ જતી	ઇ. ડી. સાસુન એન્ડ કુા મેનાર્ડ પીઅર મુંબઇ

નામ	કયા કયા બંદરો ધરે છે	એજન્ટસ–ઠેકાણું
૭ પી એન્ડ ઓ (પેનીનસુલર એન્ડ ઓરીએન્ટલ) સ્ટીમ નેવીગેશન કુાં૦ એન્ડ બ્રીટીશ ઇન્ડીઆ સ્ટીમ નેવીગેશન કુાં૦	(૧) મુંબઇથી કોલંબો, સીંગાપુર હોંગકોંગ થઇ જાપાની બંદરો (૨) આફ્રીકાના બંદરો સીચલ, મોંબાસા, જંગબાર, દારેસલામ, મોઝામ્બીક, બેરા, ડેલાગોઆબે અને ડરબાન (૩) આસ્ટ્રેલીઆ, ચીન, માર્સેલ્સ વિગેરે ફ્રાંસના બંદરો થઇ લંડન, લીવરપુલ (૪) નાની લાઇન (Inward coast) મુંબઇ, કરાચી, ઇરાની અખાતના બંદરો, તુતુકોરીન, કોલંબો, મદ્રાસ, કલકત્તા, અને રંગુન તથા મલબાર કીનારાના બંદરો માટે માલ અને મુસાફર લાવ લઇજા કરતી. (૫) કાઠીઆવાડ કચ્છ અને કરાચી લાઇન તે નાની લાઇન આ કુંપનીની જ છે	મેકીનન મેકન્ઝીની કુાં બેલાર્ડ રોડ ફોર્ટ મુંબઇ
૮ એશીઆટીક સ્ટીમ નેવીગેશન કુાં૦	કોલંબો, કલકત્તા અને કીનારાના બંદરોએ ધરતી માલ–મુસાફરો લાવ લઇજા કરતી	ટર્નર, મોરીસન કુા. લીમીટેડ ૧૬, બેંકસ્ટ્રીટ, ફોર્ટ મુંબઇ
૯ ધી મોગલ લાઇન (મુંબઇ અને ઇરાની અખાતના બંદરો વચ્ચે ફરતી સ્ટીમરોની લાઇન) (ધી બોંબે એન્ડ પર્શીઆ સ્ટીમ–નેવીગેશન કુાં૦)	મુંબઇથી–કરાંચી, રાતા સમુદ્રના બંદરો, ઇરાની અખાતના બંદરો, મોરીસ્યસ, વિગેરે માલ અને મુસાફરો લાવ લઇજા કરતી (ખાસ હાજીઓ માટેની લાઇન) કલકત્તાથી રાતાસમુદ્રના બંદરોએ પણ ઉપડે છે.	„
૧૦ ટોયો કીશન કઇશા (જાપાની)	મુંબઇથી–દક્ષીણ અમેરીકાના 'વાલપારેસો" વિગેરે 'પાસીફીક" મહાસાગરના બંદરો, જાપાની બંદરો અને હોનોલુલુ–શાંઘાઇ હોંગકોંગ અને યુરોપના બંદરોએ ધરતી સ્ટીમરો	પોતાની ઓફીસ મેલાડ પીએર તે૦ મજ ચીન્સ કુા ચર્ચગેટ સ્ટ્રીટ

નામ	કયા કયા બંદરો ધરે છે	એજન્ટસ-ઠેકાણુ
૧૧ નીપોન યુશેન કઇશા (જાપાની)	મુબઇથી-જાપાનના બંદરો, સીંગાપુર, હોંગકોંગ, શાંઘાઇ વિગેરે	નીપોન યુશેન કઇશા C/o એલીસ બીલ્ડીંગ હોર્નબીરોડ મુંબઇ
૧૨ ઓશાકા સુસેન કઇશા લાઇન (જાપાની)	" "	ઓશાકા સસેનકેસા C/o બેલાર્ડરોડ, મુંબઇ
૧૩ સીંધીઆ સ્ટીમ નેવીગેશન કું૦ લીમીટેડ	(૧) રંગુન, મુંબઇ, કરાચી અને મલબાર કીનારાના બંદરો (૨) મદ્રાસ કોલંબો અને રંગુન (૩) કલકત્તા, કરાચી અને કોસ્ટાના બંદરો (૪) રંગુન અને કલકત્તા વચ્ચે	એજન્ટસ નરોતમ મોરારજીની કું૦ સુદામા હાઉસ, ૩૧, સ્પ્રોટરોડ, બેલાર્ડ એસ્ટેટ મુંબઇ
૧૪ ઇસ્ટ ઇંડીઆ સ્ટીમ નેવીગેશન કું૦ લીમીટેડ	કાઠીઆવાડના બંદરો નવીબંદર દીવ, વેરાવલ	આર ઇ કોચીન એન્ડ કું. ૬-૧૦ સરકલ કોટ મુંબઇ
૧૫ બોંબે સ્ટીમ નેવીગેશન કું૦ લીમીમીટેડ	(૧) મુંબઇથી માંગલોર અને ગોવા (૨) તથા ભાવનગર, જાફરાબાદ, દીવ, વેરાવલ, માંગરોળ, પોરબંદર ઉપરાંત ઉલ્ટા તરફ (૩) કરાચી અને કચ્છના બંદરો	કીલીક નીક્ષન કું.
૧૬ ધી ઇંડીઅન કોઓપરેટીવ નેવીગેશન એન્ડ ટ્રેડીંગ કું૦ લીમીટેડ	(૧) ગોવાલાઇન (અઠવાડીઆમાં ૪ વખત) રત્નાગીરી, જૈતાપુર, વિજયદુર્ગ, દેવગઢ માલવણ વેંગુરલા અને પંજીમ (૨) ડાભોલ લાઇન (હમેશા) હરેશ્વર, હરનૈ, ડાભોલ (૩) માલવણ લાઇન (અઠવાડીઆમાં ત્રણ વખત) હરનૈ, જયગઢ, તોવરી, રત્નાગીરી, પુરનગર, જૈતાપુર, વિજયદુર્ગ, દેવગઢ અને માલવણ.	મેસર્સ જોશી એન્ડ કું. ધોબીતલાવ પ્રાગમહાલ મુંબઇ
૧૭ ઓરીએન્ટલ સ્ટીમ નેવીગેશન કું૦ લીમીટેડ	બંગાળાના કીનારા ઉપર તેના વહાણો સ્ટીમરો ફરે છે.	બન્ડો કું. ૩/૬ હેરસ્ટ્રીટ કલકત્તા

નામ.	કયા કયા બંદરો ધરે છે.	એજન્ટસ-ઠેકાણા
૧૮ લોઇડ ટીએસ્ટીનો એન્ડ મેરીટીમા ઇટાલીઆના	મુંબઇથી બ્રાંડીસી વેનીસ વિગેરે નપલ્સ, જીનોવા અને ઇટાલીના બંદરો થઇને અમેરીકાના બંદરો ધરતી	જી ફરેરો નીકનરોડ બેલાર્ડ ઇસ્ટેટ મુંબઇ
૧૯ મેસેજરીસ મેરીટાઇમ્સ	કોલંબોથી આસ્ટ્રેલીઆ ચીન અને જાપાનના બંદરો તથા પોર્ટસૈયદ થઇ માર્સેલ્સ અને યુરોપના બંદરો	.. .
૨૦ (કલકત્તા એન્ડ કોલંબો) ધી સાઉથ આફ્રીકા નાતાલ ડીરેક્ટ લાઇન	કલકત્તા અને કોલંબોથી પરભારી ડેલાગોઆબે, ડરબાન, કેપટાઉન અને ઇસ્ટલંડન	. . .

આ ઉપરાંત કલાન લાઇન જેવીની છુટક છુટક સ્ટીમરો તથા બીજી લાઈનો શો વોલેસ જેમ્સ ફીન્લે તેમજ વાલ્કર્ટ બ્રધર્સ પાસે આવે છે તે નિયમીત નહી હોવાથી જણાવેલ નથી

આ ઉપરાંત કેટલીક લાઇનો ફક્ત કલકત્તાથીજ દુનીઆના જુદા જુદા બંદરો માટે માલ માટેજ ઉપડે છે જેવી કે—

૧ ધી નોર્વેજીઅન આફ્રીકા એન્ડ આસ્ટ્રેલીઆ લાઇન	કલકત્તા અને બર્માના બંદરોથી માર્સેલ્સ અને સ્પેનના બંદરો થઇ નોર્વે-સ્વીડન અને ડેનમાર્કના બંદરો માટે	વાલકર્ટ બ્રધર્સ મુંબઇ અને કલકત્તા
૨ કુનાર્ડ લાઇન	કલકત્તા અને કોલંબોથી ન્યુયોર્ક-બોસ્ટન, ફીલાડેલ્ફી આ અને બાલ્ટીમોર માટે	ગ્રેહામ કું ૯ ક્લાઇવ સ્ટ્રીટ કલકત્તા
૩ યુલ અને કેર લાઇન (ફક્ત માલનેજ માટે)	,, ,,	એન્ડ્રુયુલ કું ૮ કલાઇવ સ્ટ્રીટ કલકત્તા
૪ ધી સ્વીડીશ ઇસ્ટ એશીઆટીક કું. લીમીટેડ	કરાચી, મુંબઇ, કોલંબો મદ્રાસ રંગુન અને કલકતાથી સુવેઝ રસ્તે થઇ સ્વીડન નોર્વેના બધા બંદરોએ જતી.	લાયોનલ એડવર્ડસ ૧ કલાઇવ બીલ્ડીંગ્સ કલકત્તા

નામ	કયા કયા બંદરો ધરે છે	એજન્ટસ–ઠેકાણું.
૫ હોલેંડ બ્રીટીશ ઇંડીઆ લાઇન	ફક્ત કલકત્તાથી હોલંડ અને જરમનીના બંદરો	રાલી બ્રધર્ષ
૬ પાસીફીક મેઇલ સ્ટીમ કું (માલજ લેતી)	ફક્ત કલકત્તાથી મનીલા વિગેરે થઇ ઉત્તર દક્ષિણ અમેરીકાના બધા બંદરો કરતી	ધી એંગુસ કો ૭ કલાઇવ રોડ કલકત્તા
૭ ઇસ્થમીઅન સ્ટીમશીપ લાઇન્સ	કલકત્તાથી આટલાટીક મહાસાગરના ઉત્તર તરફના બંદરો	,, ,,
૮ ઇન્ડો ચાઇના એન્ડ અમેરીકાર લાઇન	કલકત્તાથી ચીન–જાપાનના બંદરો થઇ હેનોલોલુ-ફીલીપાઇનના બંદરો કરી અમેરીકાના બંદરો	જાર્ડીનસ્કીનર કો.
૯ એન્ડ્રુ વીર કું.	કલકત્તાથી દક્ષીણ અમેરીકાના પેરૂ અને ચીલી તરફના બંદરો માટે માલ લેતી	ટર્નર મોરીસન કો. કલકત્તા
૧૦ રીવર પ્લેટ	કલકત્તાથી બુએનોસ એરીસ અને મોંટીવીડીઓ તરફ	,, ,,
૧૧ હેરીસન લાઇન	કલકત્તાથી વેસ્ટ ઇંડીસના બંદરો, કયુબા, થઇ દક્ષીણ અમેરીકાના બંદરો તેમજ કાનેડા થઇ યુરોપના બંદરો	હોર મીલર કો. ફેરલીપ્લેસ કલકત્તા
૧૨ જાવા બેંગોલ લાઇન (ફક્ત માલ માટે)	કલકત્તા રંગુનથી જાવાના તેમજ ડચઇસ્ટ ઇંડીઝના બધા બંદરો વિગેરે વિગેરે.	પોતાની ઓફીસ કલાઇવ સ્ટ્રીટ કલકત્તા

ઉપરની જેટલી લાઇનો જણાવી તે દરેક લાઇનવાળા પાસે સ્ટીમરો કેટલી છે? કેટલા ટનની છે? તથા કયા કયા બંદરો ક્યારે ક્યારે ધરવાની છે? તેનો ઉપડવાનો ટાઇમ વિગેરે તેઓની ઓફીસોમાંથી મલી શકે છે. તેમજ આ ઉપરાંત કયા કયા બંદર માટે માલનું નુર શું છે? રીબેટની રૂઢી કેટલી છે? તથા જથ્થાબંધ માટેના સ્પેશ્યલ ભાવો પણ તેઓને પુછાવવાથી મલી શકે છે.

નોરના દરો વારવાર બદલાતા હોવાથી તે તથા રીબેટના દરો આપેલા

નથી એકજ દેશમા અને એકજ દિશામા એક કરતા વધારે લઈનો કામ કરતી હોય ત્યા નોરમા ફાયદો પડે છે અને જ્યા તેમ નથી હોતુ ત્યા એક-હથ્થુ ભાવ રાખવામા આવે છે.

હીંદુસ્થાનના મોટા બંદરોએ દરવરસે કેટલી સ્ટીમરો અને વહાણોની આવજા થાય છે તેના આકડા જેતા આ "શીપીંગ બીઝનેસ" અર્થાત્ વહાણવટાનો વેપાર કેટલો ચાલે છે? તે ધ્યાનમા આવશે સને ૧૯૨૦-૨૧ ની સાલમા નીચે જણાવેલા બદરોએ બતાવેલી સખ્યાના વહાણોની આવજા થઈ હતી અને તે એટલા ટનના હતા

કયા બદરે	સ્ટીમરો અને વહાણોની સખ્યા	કેટલા ટનના આવ્યાં.
મુબઇ	૧૫૯૨	૩૯ લાખ ૧૪ હજારનાં
કલકત્તા	૧૨૯૫	૪૦ ,, ૮૮ ,,
તુતુકોરીન	૨૯૨	૩ ,, ૯૭ ,,
રંગુન	૫૯૧	૧૬ ,, ૨૨ ,,
કરાચી	૧૨૬૭	૧૪ ,, ૩ ,,
મદ્રાસ	૩૬૬	૧૧ ,, ૯૩ ,,
નેગાપટમ	૧૬૦	૨ ,, ૭૨ ,,
કોચીન	૫૪	૭૮ હજારના (લગભગ)
કુડલોર	૬૪	૮૪ ,, ,,
વસઈ	૩૬	૬૧ ,, ,,
ચીતાગોગ	૧૫	૪૩ હજારના
કોકનાડા	૭	૧૧ ,, લગભગ
મગલોર	૪૮	૧૭ હજારના
કાલીકટ	૧૪૧	૭૧ ,, લગભગ
તેલીચેરી	૪	૧૧ ,, ,,
અકયાબ	૧૧૭	૫૫ હજારના
મુલમેન	૩૩	૨૮ ,,

ઉપર મુજબ સ્ટીમરો અને માલના વહાણો થઈ કુલે ૬૧૪૨ થયા જેનુ વજન ૧ કરોડ ૩૩ લાખ ૬૧ હજાર ટન થાય છે આ ઉપરાત હીંદના બીજા બદરોએ (બીજા' રાજ્યો જેવા કે પોર્તુગીઝ-ફ્રેંચ વિગેરેના બંદરોએ) જે વહાણો માલ અને મુસાફર માટે આવેલા તેની ગણત્રી કરતા એકદર ૭૨૬૩ની આવજા આખા બ્રીટીશ હીંદના બંદરોએ સદરહુ સાલ દરમ્યાન થઈ હતી.

આ ઉપરથી એટલુ જ જાણુવાનુ છે કે આ દિશામા હીદનો વેપાર પરદેશી કુપનીઓના હાથમાજ છે એકાદ સિવાય કોઇ પણ દેશી કુંપની આ દિશામા જણાતી નથી

હીદનો જુના વખતનો વહાણુવટાનો ઉદ્યોગ અને હાલ તે વધારવા શું કરવુ જોઇએ ?

હીદુસ્થાન એ ૪૦૦૦ માઈલના કીનારાવાળો અને દ્વીપકલ્પવાળો દેશ હોવાથી તેમજ બહોળા વેપારવાળો મુલક હોવાથી મોટા પ્રમાણુમા માલ અને મુસાફરોને લાવવા લઇ જવાના સાધનોની બહોળી જરૂરીઆત હમેશને માટે પડે છે અને આ વેપારમા દરવરસે ત્રીસક્રોડ રૂપીઆ પરદેશી કુપનીઓને ખટાવે છે હીદના કીનારાનો દશટકા વેપારજ હીદી કંપનીઓથી ચાલે છે પ્રાચીન સમયમા હીંદુસ્થાન વહાણુવટામા આગળ વધેલો દેશ હતો અને દરીઆ માર્ફતે જુદા જુદા દેશો સાથે પોતાનો સબધ બાધ્યો હતો અને નામના મેળવી હતી અને હીદમાજ બધાયેલા વહાણો ચીન, આફ્રીકા, ઇજીપ્ત, અરબસ્તાન, તુર્કી ઉપરાત યુરોપના બદરોએ જતા બહુ લાબા વખતની વાત બાજુએ મુકીએ તો થોડા સૈકા અગાઉ થયેલી ટ્રફાલગરની લડાઇમા હીંદી વહાણોએ ભાગ લીધો હતો, અને આફ્રીકાનો ડેલાગોઆબે સુધીનો કિનારો વસાવનાર દીવના વેપારીઓ પદરમા સૈકાથીજ જાણીતા છે, જે હીદનાજ વહાણોમા સફર કરતા હતા જે એજ બતાવે છે કે આ દિશામા હીદ આગળ વધેલુ હતુજ. અને આજ આ દિશામા જાણે પરદેશી કપનીઓ કેમ ઇજારો રાખી બેઠી ન હોય ? તેમ દેખાય છે આમ થવાનુ મુખ્ય કારણ એ છે કે હાલમા લોખડથી મઢેલી અને વરાળયત્રથી અને રમરના ઉપયોગવાળી સ્ટીમરો બધાયાથી આ ઉદ્યોગને ફટકો પડયો અને તેમાય પરદેશી કુપનીઓ હરીફાઇમા ઉતરતી વખતે રાજ્ય તરફથી ટેકો ન હોવાથી આ દિશામા હીદનો દેશી સાહસ ઉભો થયો નહી જ્યારે જ્યારે આ આ દિશામા સાહસ ઊભા થયા છે ત્યારે ત્યારે હરિફાઇમા આવતી કપનીઓને હઠાવવાને વાસ્તે જુની કપનીઓ પોતના નુર એકદમ ઘટાડી નાખે તે એટલે સુધી કે સામી બક્ષીસ આપી મફત માલ અને મુસાફરને લઇ જાય આવા દાખલા આફરીકાની સ્ટીમરોમા જર્મન કુપનીઓ સાથે બ્રીટીશ ઇડીઆ કુપનીને ઉતરવુ પડયુ અને જ્યાસુ'ી સમાધાની થઇ નહી (૧૯૧૦ પહેલા) ત્યારે જે બનાવ બન્યા હતા તે ઉતારૂઓને યાદ હશે આવા કારણથી પણ દેશી વહાણુવટુ ખીલી શકતુ નથી આ શિવાય બીજા અગતર કારણો છે કે જેને લીધે બગાળ સ્ટીમ નેવીગેશન કુ૦, ધી ઇન્ડીઅન સ્ટીમ નેવીગેશન કુ૦ અને ધી એગ્લો ઇડીઅન સ્ટીમ નેવીગેશન કુપનીઓ પડીભાગી તેમાના કેટલાક કારણો ભાઇ સપટ નીચે મુજબ જણાવે છે તે ખરા છે.

" વેપારીઓ અને વકીલો કે જેઓને સ્ટીમર લાઇનનુ જ્ઞાન નહિ તેઓએ કામકાજ બજાવવાનો ભાર ઉપાડયો અને તેથી યુરોપ અને અમેરીકા વિગેરે સ્થળોએ સ્ટીમરો ખરીદતી વખતે છેતરાયા અને મોટી કીંમત આપી દીધી તેઓ દુનીઆની નુરના બજારોથી, દેશાવરોના જગાતી ધોરણોથી, પોર્ટ અને હારબર એટલે બંદરોના ખરચાથી, વ્યાપારી શીરસ્તાઓથી અને માલ ભરવાની રૂઢીઓથી અણવાકેફગાર હોવાથી તેઓ નીષ્ફળ નીવડયા વળી સ્ટીમરો માટે કોલસો કયાથી મેળવી શકાશે ? સ્ટોરની વસ્તુઓ કીફાયત ભાવે કયાથી અને કયા શીરસ્તાએ લઇ શકાશે ? સ્ટીમરોમા કેટલી ખોરાકી અને જરૂરીઆતની ચીજો જોઇશે ? તે સર્વ વિષયોનુ જ્ઞાન તેઓને નહોતુ" આ કારણો સિવાય બીજા પણ ખાસ મુખ્ય છે તેમજ નવી કંપનીઓ ઉભી થાય તેને કામ મલવામા મોટી મુશ્કેલી એ આવે છે કે ખુદ હીંદી વેપારીઓ કે જેઓ ઘણા વખત થયા પરદેશી કુંપનીઓ સાથે કામ પાડતા આવેલા હોય અને જે સગવડો તેને ત્યા મલતી હોય તે અહીં નવી કુંપનીમા મલશે કે કેમ ? હમેશને માટે પોતાનુ કામ તે નવી કંપની નીભાવી શકશે કે કેમ ? દેશાવરો ખાતે માલ પહોચાડવાને બીજી કંપનીઓ સાથે નવી કંપની ગોઠવણ કરી શકશે કે કેમ ? (કારણકે ત્રાન્શીપ માલ થતો હોય ત્યા બીજી કંપની સાથે ગોઠવણ હોય તોજ થઇ શકે) આ બધા સંશયો માટે વિચાર કરે છે તે ઉપરાત રીબેટ તરીકે નાણાની મોટી રકમ જે જુની કુંપની સાથેના થયેલા કામકાજ માટે લેણી પડતી હોય તે વસુલ કરવામા વાંધો આવે છે કેમકે નવી કુંપની મારફને માલ ચડાવે તો રીબેટ ઉપરનો હક્ક જતો રહે છે આટલા બધા જોખમો તો દેખીતા છેજ તે ઉપરાત જુનો વહીવટ કરતી કુંપનીઓ હરીફાઇમા ઉતરી માલનો નોર એટલો બધો ઘટાડે છે કે સ્ટીમર ચલાવવાનો ખરચો પણ નુરમાથી પણ આપે છે આફ્રીકાના બંદરો માટેનો જર્મન અને બ્રીટીશ ઇંડીઆ કંપનીનો દાખલો મોજુદ છે કે જે પેસેંજર પોતાની સ્ટીમરમા ચડે તેનુ નુર ઘટાડી મુબઇથી નાતાલ સુધીના રૂા ૩૦ રાખવામા આવ્યા હતા, સંવત ૧૯૫૩મા જેનો ભાવ આજે રૂા ૧૨૫ જેટલો છે જુની કુંપનીઓને આ સાહસ પોસાય કારણકે બીજા સ્થળોની કમાઇમાથી તે કાઢી પણ શકે અને નવી કંપનીને આથી શોષવુ પડે અને ફડચામા જવાનો વખત આવે પણ જો આવી ઉભી થતી નવી કુંપનીઓને સરકાર તરફથી ટપાલની, નોરના કોંત્રાકટની કે નાની મુદતી બાઉન્ટી મલવાની કે ઓછા વ્યાજે નાણા જેમ જાપાન અને અમેરીકા પોતાની સ્ટીમર કુંપનીઓને આપે છે તેમ મલવાનો કે મેલ કે કોલસો લઇ જવાના નફાકારક કોંત્રાકટ કરવા રૂપે મદદ મલતી હોય તો અને દેશના બંદરોમા ફરવા માટે અનુકુળ કાયદાઓ કરી સહાય અપાતી હોય તો આ ઉદ્યોગ ઉભો થઇ શકે ખરો રાજ્યની મદદથીજ આ સાહસ ઉભો થઇ શકે એમ જણાવવાને ખાસ દાખલો જર્મની વેપારી કાફલાનો છે. શને ૧૯૧૪ પહેલા

જર્મન વહાણવટુ કેટલુ આગળ વધ્યુ હતુ અને D O A (ડચેસ ઓસ્ટ આફ્રીકા) લાઇનનો કેવડો મોટો વેપારી કાફલો ખાસ આફ્રીકાના બંદરોએ થઇ દુનીઆમા ફરતો હતો અને બ્રીટીશ ઇડીઆ સ્ટીમ નેવીગેશન કુપની સાથે હરીફાઇમા હતો તે કઇસરની મહેરબાની અને નાણાની મદદને આભારી હતો. તે હરીફાઇને લીધે મુબઇથી ડરબન સુધીના નોરના (પેસેજરના) રૂા ૩૦ હતા તેના આજે રૂા ૧૨૫ છે ગ્રેટબ્રીટન જેવો નાનો ટાપુ પણ દુનીઆમા વહાણ વટામા અગ્રેસર છે તેનુ કારણ પણ સરકારી મદદનેજ આભારી છે સદરહુ ઉદ્યોગ આગળ કેમ વધી શકે તે માટે સરકાર તરફથી હીદના વહાણવટાના ઉદ્યોગની તપાસ કરવા "ઇન્ડીઅન મરકન્ટાઇલ મરીન કમીટી" કેપ્ટન હેડલામના પ્રમુખપણા નીચે અને ૧૯૨૩ના નવેબરથી નીમવામા આવી હતી તેમા દરેક મોટા શહેરોના સદરહુ ખાતાના અનુભવીઓની જુબાની લેવામા આવતા પોતાના મત નીચે મુજબ દર્શાવ્યા હતા —

(૧) કીનારા ઉપરનો વેપાર હીંદી સ્ટીમર કપનીઓ મારફતેજ ચલાવવો જોઇએ, (૨) આ ઉદ્યોગ ખીલવવાને અને કેળવણી આપવાને એક "નોટીકલ સ્કુલ કે કોલેજ" સ્થાપવી જોઇએ કે જેમા સાયન્સ અને એસ્ટ્રોલોજીનુ સપૂર્ણ જ્ઞાન અપાવુ જોઇએ (૩) ટપાલનુ અને સરકારી માલ લાવ લઇજાનુ કામકાજ આપી સરકારે હીદી કપનીઓને ઉત્તેજન આપવુ જોઇએ (૪) ડીફર્ડ રીબેટ સીસ્ટમ ગેરકાયદેસર ગણવી જોઇએ * (૫) હીદના વહાણવટાના ઉદ્યોગને વધારવા નુના દરો સરકારે નક્કી કરવા જોઇએ (૫) સ્ટીમરો બાધવા સરકારે ઓછા વ્યાજે નાણા ધીરવા અગર તો બાઉન્ટી આપવી જોઇએ વિગેરે વિગેરે

* એટલે રીબેટ આપવાનુ હોય તેને માટે અમુક કાળ પર્યંત મુલત્વી રાખી આપવા કરતા નોરની સાથેજ બાદ કરી અપવુ અને વિલબમા ન રાખવુ.

૪૬-વીમો (Insurance)

વીમો એટલે શું ?

વીમો એટલે હરકોઇ માલ, મિલ્કત યા જીદગીનુ જોખમ બીજા કોઈ ઉપર ઠેરવી દેવુ તે તે ઠેરવવા માટેના ઠરાવ મુજબ તે આશામીને જે નાણા ભરવા પડે તે (Premium) કહેવાય છે વીમો મુખ્યત્વે ત્રણ પ્રકારે ઉતરાવી શકાય છે. આગનો, દરીઆ વિગેરે જળ ઉપરના માલનો અને જીદગીનો.

અગ્નિની આચ કયે વખતે લાગશે ? આસમાની સુલતાની કયારે થશે ? વિગેરે બાબતોથી મનુષ્ય વાકેફ ન હોય તે સ્વાભાવિક છે તેથી પોતાની માલ મીલ્કતની સહિસલામતી માટે થોડાક પૈસા આપી બીજાના ઉપર પોતાનુ જોખમ ઠેરવી શકાય છે વળી લેણદારોના નાણા ગફલતીથી જોખમમા ન આવી જાય તે માટે માલનો વીમો ઉતરાવવો જરૂરી છે કેમકે વ્યાપારી વ્યાજે નાણા લઇ વેપાર કરે, અને તે વ્યાપારી જ્યારે અચાનક આગના જોખમમા આવી જાય અને પોતાનુ દેવુ' અગર લેણદારોના નાણા ભરી ન શકે તે પ્રમાણિક ન કહેવાય; આથીજ પોતાના દેવાની જેને કાળજી છે તેનેજ પોતાના માલની કાળજી છે. **બેદરકારીપણું નુકશાન થવામાં નથી પણ નુકશાન થવાના જોખમમાં નાંખવામાં છે.** માટે દરેક વેપારીએ પોતાની માલ મીલ્કતનો વીમો ઉતરાવવો બહેતર છે વીમો ઉતરાવી થોડું' ખર્ચ કરવુ એ સારૂ છે. કેમકે તેથી એ માલના જોખમની બળતરામાથી વેપારીનુ મન છુટું' થાય છે કેટલાક વીમો ઉતરાવવો સારો છે એમ જાણતા છતા દીર્ઘસૂત્રતાને લીધે વિચારમાજ વખત કાઢી નાખે છે, અને માને છે કે જે વખત ગયો તેમા આપણા એટલા પૈસા બચ્યા, પણ આ ઢીલ બહુ જોખમકારી છે એમ જ્યારે અચાનક જોખમાવવાનો વખત–મુબઇમા મુલજી જેઠા કાપડ મારકીટમા સને ૧૯૭૬ની સાલમા આગ લાગી અને કેટલાકોએ વીમો નહી ઉતરાવેલ હોવાથી જોખમાયાનો વખત આવ્યો તેમ વખત–આવે ત્યારે સમજાય છે

વીમો અને વીમા કુ પનીઓ

વીમો દરેક રીતનો ઉતરાવી શકાય એવી હાલમા સુધરેલી ગોઠવણ થઇ ચુકી છે મકાન સાથે અ દરના માલનો, રાચરચીલાનો, મોટરકારનો, મોટરલોરીનો અને અદર બેસનારના નામની પાલીસી કરાવી હોય તો તેનો તથા ડ્રાઇવર (હાકનાર) સુદ્ધાનો વીમો ઉતરાવી શકાય છે તેમજ માણસની જીદગીનો, જીવતા નાણા લેવા હોય તો તે મુજબ અગર મરી ગયા બાદ પાછળનાને નાણા મળી શકે તેવો તથા એક દેશથી બીજે દેશ માલ દરીઆ રસ્તે કે રેલ્વે, ટપાલ કે વિમાન વિગેરે રસ્તે મોકલ્યો હોય તેનો પણ વીમો ઉતરાવી શકાય છે, જેની વિગતવાર હકીકત નીચે આપેલી છે.

વીમો ઉતારવાનો ધંધો કરનારી આજકાલ સેકડો કંપનીઓ નીકળી પડી છે, પરંતુ તેની પસંદગી કરવામાં ખસ સંભાળ રાખવાની જરૂર છે ફાયર (આગની), મરીન (દરીઆઇ) અને લાઇફ (જીંદગી) નું કામકાજ કરનારી કુંપનીઓની બ્રાંચો તથા એજંસીઓ મલીને આશરે દોઢસો લગભગ કુંપનીઓ મુંબઇમાં છે, જેમાં દેશી કુંપનીઓની સંખ્યા આશરે ૨૫ જેટલી છે કુંપનીની મુડી કે ભંડોળ ઉપર મોહી જવાનું નથી કેમકે એ કુંપનીઓ ઉપર કાયદાની સત્તા છે, એટલે દરેક કુંપનીની જામીનગીરી સરકારમાં રહે છે તે એવી રીતે કે જેટલું પ્રીમીયમ આવે તેના અમુક ટકા રીઝર્વ ફંડમાં નાખતાં બચેલી રકમ ગવર્નમેંટ સીક્યુરીટીમાં રોકવી એવો તેમના ઉપર કાયદો છે. તેથી તેની મુડી કે ભંડોળ ઉપર મોહી જવાનું નથી પરંતુ સારી ગણાતી કંપનીએ સાધારણ વેપારીઓ સાથે પોતાની ખોટનો નીકાલ કેવી રીતે કરેલો છે તે ઉપર જોવાનું છે બારે માસ જયાં સુધી પ્રીમીયમ મલતું હોય, અગર જયારે વીમો ઉતરાવવા જઇએ ત્યારે તેના દલાલો, માણસો વિગેરેની વ્યવસ્થા ઉત્તમ લાગે પણ જયારે વીમાના નાણાં લેવાનો વખત આવે ત્યારે આડા, ચેડા કાઢી વીમાની પાલીસીની કલમોના નવા અર્થ કરી, કાંઇક નવાજ બુટ્ટા ઉઠાવે છે, તેમાંય કોઇ મોભાદાર અને લાગવગવાળા આશામીનો વીમો હોય તો તુરતજ પતાવી નાખે છે, પણ સામાન્ય વેપારી પાસે તેઓ ફાવી જાય છે, તેવી કુંપનીઓથી ચેતતા રહેવાની જરૂર છે.

વીમાના કામ વધવાના કારણો.

જીંદગીના વીમા ઉતારવા (Life Insurance) નો પ્રથમ રીવાજ સને ૧૭૦૬માં ઇંગ્લાંડમાં નીકળ્યો અને ત્યાર પછી બધા ખંડોમાં ફેલાતો ગયો તેમજ દરીઆમાં વહાણો અને આગબોટોનો વ્યવહાર વધતો જવાથી, માલની આવજાવ બહુ થવા લાગી, અને ખાસ દરીઆઇ વીમો ઉતાર્યા વગર માલ મોકલનાર માલ ચડાવે નહી અને મંગાવનાર પણ પોતાના જોખમનો વિચાર કરી વીમાવગર માલ મંગાવે નહી કેમકે આસમાની સુલતાનીની ખબર કોને છે? કે જેથી તેવું જોખમ ખેડે આથી દરીઆઇ (Marine) વીમાનું કામ વધ્યું આ ઉપરાંત લડાઇઓ ચાલતી હોય ત્યારે લડાઇનો વીમો (War Insurance) પણ ઉતારવામાં આવે છે અને મોટા શહેરોમાં તથા કારખાનામાંઓ અને કાચા માલના ગોડાઉનમાં આગ વિગેરેની દહેશતો હલકે અને પલકે સંભળાતા લોકો તેવું જોખમ માથે રાખવા કરતાં અમુક નાણાં (Premium) આપી પોતાને માથેથી હમેશાને માટે ફીકર ઓછી કરવાનું ધારવાથી આગના વિમાનું (Fire Insurance) કામ પણ બહુ આગળ વધ્યું કામ પણ બહુ આગળ વધ્યું આવી રીતે વીમાનું કામ આખી દુનીઆમાં વધતું ચાલ્યું અને જુદે જુદે સ્થળોએ તેની શાંખાઓ ખોલવાથી ત્યાંથી પણ પુષ્કળ કામ મલતું રહેવાથી વીમાકુંપનીઓ

ઉભરાતી ચાલી એવી રીતે આગનો, ચોરીનો (ડામીજમાલ થાય તેને અગર વગર ડામીજમાલના) દરીઆઇ વીમો, અન જીંદગીના વીમા ઉતારનારી કપનીઓ ઉભો થઇ

જીદગીનો વીમો

જેમ સરકારી સેવીગબેકમા નાણા રાખવાથી એકઠા થાય છે, તેમ જીદગીનો વીમો ઉતરાવવાથી એક રીતે નાણા એકઠાજ થાય છે તેમા બે રીત છે એક અમુક વરસની ઉમરે જીવતાજ નાણા મલે અને બીજી રીતે મરી ગયા બાદ પાછળના માટેની વ્યવસ્થા કરી જવા સારૂ પાછળનાને નાણા મલે જે માણસના ઘરનો નિર્વાહ પોતનીજ પહેનત ઉપર આધાર રાખે છે, તે માણસે પોતાનાથી મહેનત ન થાય અગર મૂવા પછી પોતાના કુટુંબને માટે બદોબસ્ત કરી શકાય એટલા માટે જીદગીનો વીમો ઉતરાવવાની જરૂરીઆત છે કેટલાક એમ ધારે કે દરમહિનાને હિસાબે જેટલા નાણા વીમાવાળાને આપીએ તેના કરતા ઘરેણા વિગેરે રાખીએ અગ- ભેગા કરીને સદ્ધર સ્થળે વ્યાજે મુકીએ તો શુ ખોટુ ? વાત ઠીક છે પોતાનો કબજો અને ભોગવટો તો વધારે સારો તેમજ વીમાવાળાને ગણત્રા કરતા તો વધારે પૈસા આપવાના હોય કારણકે વીમા કુપનીવાળા દર વરસે રકમો લે છે તે એકઠી કરીએ તો વ્યાજ સાથે વીમાની રકમ કરતા તે વધી જાય છે હવે આ બધા વિચારની સામી બાજુએ બીજો વિચાર રહેલો છે તે એજ કે આપણે કેટલુ જીવીશુ તે કોને માલુમ છે ? કાલે ચાલ્યા ગયા તો ? તેમજ વધારે જીવી મોટી રકમ પેદા કરીશુ એમ માની, એ રકમ બચાવીને સાચવી રાખીશુ એની ખાત્રી શી ? વળી એટલા બધા સાંસારિક ખરચા કરવાના આવે છે કે ત્યારે વધારેલા પૈસા નહી વપરાઇ જાય તેની બાહેંધરી શી ? ઉપરાત પાસે પૈસો હોય અને જેને ત્યા રાખ્યો હોય તે આશામી કાચી પડી અગર આપણુનેજ વેપાર કરતા ખોટ ગઇ તો ત્યારે કરવું શુ ? આ બધા વિચાર કરતા જીદગીનો વીમો તે ઘડપણમા મદદરૂપે અગર પાછળનાને માટે બદોબસ્ત રાખી શકાય તે સારૂ અચ્છી અનામત છે, કેમકે વીમાની રકમ અડચણ વેઠીને કે કરકસર કરીને પણ દર વરસે ભરાતી જાય છે, પણ મુદત પહેલા ઉપાડી શકાતી નથી, તેમજ થોડાક વરસ ભરીને મુકી દીધાથી ભરેલા નાણા નકામા જાય છે તેથી કરકસરથી ખર્ચ ચલાવીને પણ ભરવા પડે છે તેમજ જીદગીની અમુક ઉમરે નાણા મળે તેવી રીતની પણ વ્યવસ્થા કરેલી છે, જે બાબતની વિગત નીચે મુજબ જણાવેલ છે

Life Insurance (જીદગીનો વીમો) પોતાનો કે બીજુ માણુસ કે જેમા તેનું અંગત હિત સમાયેલુ હોય તેનોજ ઉતરાવી શકાય છે. આ સિવાયના ઉતરાવેલા વીમાની પોલીસી "વેજર પોલીસી" એટલે ખોટી ગણાય.

પોલીસી ઉતરાવવા માટે શરૂઆતનુ ડેકલેરેશન ફોર્મની શરતો મુજબ તે ભરવુ જોઇએ, અને તેમા સાચી હકીકત જણાવવી જોઇએ, તેના કલેમના નાણા (૧) જ્યારે તે આશામીના મરણનુ સર્ટીફીકેટ પૂરૂ પાડવામા આવે ત્યારે અથવા (૨) સાત વરસ સુધી તેનો ક્યાય પતોજ ન હોય અને મરી ગયેલો માનવામા પુરી સાબીતી આપી શકાય ત્યારે (૩) અગર જે સ્ટીમરમા તે ચડેલ હોય અને તે સ્ટીમર ડુબી જવાની અને તેના ઉતારૂ પણ ડુબી જવાની ખબર મલે ત્યાર બાદ મલી શકે

વીમાનુ પ્રીમીયમ રીવાજ મુજબ "ડેઝ ઓફ ગ્રેસ" જે મુદત નાણા ભરવાને છેટલામા છેલ્લા ઉપલકીઆ દિવસ આપેલા હોય તેમા ભરી આપવુ જોઇએ વીમો ઉતરાવી શરૂઆતનુ પ્રીમીયમ આપ્યા પછી જે કામચલાઉ પાલીસીનો કાગળ (પાલાસી તૈયાર થતા ઘણો વખત લાગે છે તે દરમ્યાન મળેલો કાગળ) અપાય છે તેને "ટેમ્પરરી રસીદ" કહે છે લશ્કરી માણસ, દરીઆઇ લશ્કરી માણસ ખાણમા કામ કરનારા અને એવા જોખમદાર ધધો કરનારાઓને બીજા કરતા વધારે પ્રીમીઅમ બેસે છે આ ઉપરાત Climate risk Policy પણ ઉતરે છે એટલે એક સ્થાયી દેશમા રહેતો માણસ બીજા કોઇ પ્રતિકૂળ કે અનુકૂળ હવાવાળા દેશમા જાય તો રાબેતા પ્રીમીયમ કરતા વધારે કે ઓછુ આપવુ પડે.

લાઇફ ઇન્સુરન્સ (જીદગીના વીમા) મા ત્રણ જાતની પોલીસી ઉતરી શકે છે

(૧) **હોલ લાઇફ પોલીસી**—જેમા જીદગી સુધી પ્રીમીયમ ભર્યા કરે અને મરણ પછી વારસને નાણા મલે

(૨) **એ ડાઉમેંટ પોલીસી**—અમુક બાધી મુદત સુધી (માનો કે ૨૦ થી ૨૫ વરસ સુધી) પ્રીમીયમ ભરવુ જોઇએ અને મુદત પુરી થયે પોતાને નાણા મલે અગર વચ્ચગાળે એટલે નીમેલ ટાઇમ પહેલા મરણ થાય તો તેના વારસને તુરતજ નાણા મળે

(૩) **લીમીટેડ પેમેંટ પોલીસી**—અમુક મુદત સુધી પ્રીમીયમ ભરવુ જોઇએ પરંતુ નાણા તો તે માણસના મરણ પછાજ મળે

આ પોલીસીના પ્રીમીયમ જે ભરેલા હોય તે ઉપર પણ નાણા મેલવી શકાય છે જેનું નામ "સરેન્ડર વેલ્યુ" (Surrender value) છે. એટલે કોઇપણ કંપનીમા પ્રથમ ત્રણ વરસના પ્રીમીયમ ભરેલા હોય અને વીમો ચાલુ રાખવો ન હોય તો જે પૈસા ભરેલા હોય તેમાથી અમુક ઉચકો લઇ લેવામા આવે, અને તે ઉપર વધારે પ્રીમીયમ ન આપતાં પોતાનો હક્ક જતો કરે તેને "સરેન્ડર વેલ્યુ"

કહે છે, તેમજ આવી પોલીસી ઉપર સરેન્ડર વેલ્યુ કરતા ઓછી રકમની લોન પણ મલી શકે, અને તે લોન કબુલ કરેલા સમયમા પાછી ભરપાઇ પણ કરી શકાય છે અગર તો તેથી વહેલી પણ આપી શકાય છે જો ઠરાવેલા સમયમા આપવામા ન આવે તો છેવટમા પોલીસી પાકતી વખતે વાળી લે છે

Fire Insurance (આગનો વીમો) એટલે વીજળી, ગેસ કે બતીથી, આગથી કે કોઇ તેવા સળગી ઊઠી ભડાકા થાય તેવા પદાર્થથી નુકશાન થતા માલ સામે ઉતરાવેલો વીમો આગનો વીમો ઉતરાવી પાકી પોલીસી (જે તૈયાર થતા વખત લાગે તે) ન મળેલ હોય પણ કામચલાઉ જે રસીદ (કવરીંગ નોટ) દલાલે અગર એજન્ટે પ્રીમીયમ ભર્યાની આપેલ હોય અગર પ્રીમીયમ ન ભર્યું હોય અને પોતાની ક્રેડીટ ઉપર કંપનીના ચોપડામા એન્ટ્રીજ થઈ હોય અને તે દરમ્યાન માલ ને કે મકાનને આગ લાગે તો વીમાના પૈસા મલી શકે છે

આગના વીમાની અંદર બધી હકીકત સાચીજ નોધાવવી જોઇએ કારણ માલના સબંધમા ફેરફારવાળી હકીકત નોધાવી હોય તો વીમાના નાણા મલતા વાધા પડે છે આગ લાગે ત્યારે વીમો ઉતરાવનારે તે વીમાની કંપનીને કે તેના એજંટને પોલીસીમા જણાવ્યા મુજબ ખબર આપવી જોઇએ તેમા જેટલો માલ બળી ગયો હોય અગર નુકશાન પામ્યો હોય તેનોજ બેઠેલ કીમત મુજબ કલેમ કરી શકાય છે તે વખતે અસલ સારા માલની કીંમત અને નુકશાન પામેલા માલની કીંમત માપી વીમાના નાણા સરવેઅર નીમીને કંપની નક્કી કરે છે. વળી માલના સંબંધમા વીમાની રકમ કરતા વધારે માલ તે ગોડાઉનમા કે મકાનમા રાખવો નહી એ ખાસ ધ્યાનમા રાખવા જેવુ છે હવે ધારો કે વીસ હજારનો વીમો ઉતરાવ્યો હોય અને માલ તે જગ્યામા પચાસ હજારનો હોય અને નુકશાન ફકત પાચ હજારનુ લાગે તો તે પાચ હજારની કીંમત વીમાવાળો આપે, પણ ત્યા એક એવી કલમ કે જેને "એવરેજ કલોઝ" કહે છે તે દરેકમા હોય છે તે મુજબ પાચ હજાર ન આપતા પચાસ હજારના પ્રમાણમા એવરેજ ગણી તેના નાણા આપે છે મકાનના સંબંધમા મકાનને જેટલુ નુકશાન લાગ્યુ હોય અને તેને રીપેરીંગ કરતા જેટલુ ખરચ થાય તેટલીજ રકમ વીમાવાળો આપેછે

ફાયર ઈન્સ્યુરન્સમા એક "ફ્લોટીંગ પાલીસી" નામની પણ પાલીસી ઉતરાવાય છે. એટલે અમુક રકમનો માલ જે જુદે જુદે સ્થળોએ પણ એક લતામા રાખવામા આવ્યો હોય તેનો વીમો એક સામટો ઉતરાવીને જે પાલીસી આપવામા આવે તેને ફ્લોટીંગ પાલીસી કહે છે અને તે પાલીસીમા જણાવેલા માલના જથા મુજબ બધા માલની અગર અરધા માલની નુકશાની મુજબ વીમા કંપની નાણા ભરપાઈ કરે છે.

અમુક ઉચકો લઇ જેમ હુંડમનામુ વચી શકાય છે, જીદગીના વીમાની પાલીસીમા સરેન્ડર વેલ્યુ લઇ શકાય છે તેમ આગના વીમાની પાલીસી પણ (માલ કે મકાનને નુકશાન થયા બાદ) વેચી શકાય છે મુબઇમા આગના વીમાનુ કામ કરતી વીમા કુપનીઓનુ (Fire Insurance Association) નામનુ મડળ છે તે આખી મુબઇના દરેક લતાઓના તથા જુદી જુદી જાતના માલમા જોખમી, વગર જોખમી ચીજોના માલના ભાવના વીમા મુકરર કરે છે તે મુજબ દરેક કુપની ભાવ લેછે તેમા વલતર સેકડે અમુક ટકા આપવાનો એસોશીએશનનો ધારો છે જેમાથી દલાલી તથા કમીશન બાદ જાય છે

Marine Insurance (દરીઆઇ વીમો) દરીઆઇ વેપાર કરવામા આસમાની સુલતાનીની બીક વિશેષ રહે છે, જેથી જે માલ સ્ટીમરમા કે વહાણમા મોકલવામા આવે અને તે બદલ અમુક રકમનો વીમો ઉતરાવવામા આવે અને માલને નુકશાન થાય તો વીમાકંપની તેના નાણા ભરપાઇ કરવાને બધાયેલી છે આવી મરીન વીમાકુપનીઓ ઘણીજ છે તેમા જુનામા જુની "લડન કોરપોરેશન ઓફ લોઇડસ"ની ગણાય છે જેનો લાગવગ આખી દુનીઆમા વિશેષ છે

જ્યારે માલ સ્ટીમરમા ચડાવવામા આવે ત્યારે જેટલી રકમનો માલ થતો હોય તે વીમાકુપનીમા નોધાવવામા આવે ત્યારે સ્ટાપવાળી કાચી રસીદ જે આપે છે તે "સ્લીપનોટ" કહેવાય છે અને પોલીસી તૈયાર થતા વખત લાગે છે તે દરમ્યાન તે સ્લીપ ઉપયોગી હથીઆર ગણાય છે

જે માણસને વીમો ઉતરાવવો હોય તે પોતે વીમા ઓફીસમા જાય અગર દલાલ માર્ફતે વીમો ઉતરાવે વીમા ઓફીસમા જઇ ભાવ નક્કી કરી "રીકવેસ્ટ નોટ' ભરી વીમો જે માલનો જે રીતનો, ડામીજ વગર ડામીજ વીગેરે હકીકત માલની જાત વીગેરે જણાવવાથી તેજ વખતે "કવરીંગ નોટ" મેલવી શકે છે આને સ્લીપ પણ કહે છે જેમા વીમો બરાબર ઉતરાવેલ છે એમ લખી આપેલુ હોય છે અને પોલીસી તયાર થયેથી તે નોટ ઉપયોગી ગણાતી નથી

હવે પોલીસી તૈયાર થાય છે તેમા સ્ટીમર કુપનીનુ નામ તથા કલેમ આપનાર એજટનુ નામ, સ્ટીમરનુ નામ, જે જે વસ્તુ કે દાગીનાનો વીમો ઉતરાવ્યો હોય તેની નોધ, દરીઆના પાણીથી ડામીજ માલનો કેટલો અને વગર ડામીજનો કેટલો (કારણ કે તે બન્નેના ભાવ જુદા જુદા હોય છે વીમો કેટલી મુદત દરમ્યાન ચાલુ ગણાય તે અગર સફરની વિગત, આપેલા પ્રીમીઅમનો દર કેટલી રકમનો વીમો તથા તારીખ વીગેરે હકીકત પોલીસીમા દરશાવલું હોય છે પોલીસી ચાર જાતની હોય છે

૧ વેલ્યુડ પોલીસી—જેટલી રકમનો વીમો ઉતરાવ્યો હોય તે માલના

વીમાની રકમ નક્કી કરેલી હોય તે, (૨) ઓપન પોલીસી—(જેને ફ્લોટીંગ પાલીસી પણ બોલે છે) જેમા માલની કીંમત જણાવ્યા વગરનો વીમો ઉતરાવ્યો હોય તે, એટલે જ્યારે માલને નુકશાન થાય ત્યારે વીમાનો કલેમ લેતી વખતે તેટલાજ માલની કીમત મુકરર કરાય તે, (૩) ટાઇમ પોલીસી—અમુક મુદ્દતને માટે જણાવેલી રકમનો વીમો ઉતારાય તે ટાઇમ પોલીસી, (૪) વોએજ પોલીસી એટલે એક મુકરર કરેલી સફરને વાસ્તેજ જેનો વીમો ઉતરાવીને લેવાયેલો પોલીસી

કોઈપણ પોલીસીમા બાર માસ કરતા વધારે ટાઇમની મુદ્દત ન હોવી જોઇએ કેવી જાતનો વીમો ઉતરાવ્યો છે તે તેમા નક્કી જણાવ્યુ હોવુ જોઇએ એટલે આગનો કે પાણીનો ઉતરાવ્યો હોય પણ ચાંચીઆ તરફથી થતુ નુકશાન, કે લડાઇ કે તેવી આડકતરી બીજી બાબતથી થતુ નુકશાન, પોલીસીમા ન જણાવ્યુ હોય તો વીમાના નાણા મળી શકતા નથી તે બાબતનો ખાસ જુદો વીમો ઉતરાવી શકાય છે

દરીઆઇ વીમાની પાલીસીમા કેટલીક કલમો ખાસ જાણવા જેવી હોય છે જે બધાનો વિસ્તાર કરતા નથી પણ તેમાં મુખ્ય "એવરેજ" સબંધીની હકીકતની છે, જેની વિગત ટુકમા નીચે મુજબ છે

(૧) (Warranted) Free of Partı ular Average (F P A) જેને એફ પી એ કહે છે એટલે **વગર ડામીજનો** વીમો એ જાતના વીમાની અંદર ઇસ્ટીમર કે વહાણ ડુબી જાય અગર આફતથી માલ દરીઆમા નાખી નાખે તોજ વીમાકંપની માલના નાણા વરતી આપે પણ દરીઆઇ પાણીથી માલ ડામીજ થાય તો તે નુકશાની કંપની ભરે નહી પરંતુ-

(૨) Warrınted With Pırticular Average (W A) એટલે **ડામીજનો વીમો** ઉતરાવ્યો હોય તો દરીઆના પાણીથી માલ ડામીજ થાય કે બીજુ નુકશાન થાય તો કંપની તે વરતી આપે આને P A પણ બોલે છે

(૩) ઉપરના બને જાતના વીમા સિવાય ત્રીજોકલાસ એક "જનરલ એવરેજ (G. A) નો પણ છે જેમા સ્ટીમર લાદી જવાથી કે ખરાબે ચડીજવાથી કે ગાબડુ પડવાથી અંદર પાણી આવતુ અટકાવી માલને કે સ્ટીમરને નુકશા-નીમાથી બચાવવા માટે જે કાઇ ખરચો કરવામા આવે, તે ખરચો વસુલ કરવા માટે સ્ટીમર સહીસલામત આવ્યા બાદ તેને સ્ટીમરવાળાઓ જનરલ એવરેજમા મોકલે છે એટલે તેમા જેટલા આસામીઓનો માલ હોય તે મુજબ વરાડ પડતે નુકશાનીના નાણાનો ફાળો નખાય છે જે પાલીસીમા જણાવ્યા મુજબ વીમા વાળા અગર માલવાળાને તે નાણા ભરવાના હોય છે

આ ઉપરાંત માલનો વીમો (ચડગતના) આ કીનારેથી મુકામના કીનારા સુધીનો વીમો (Shore To Shore), વારીમા માલ ચડાવતી વખતે નુકશાની સહિત અગર રહિતનો વીમો (Including Risk Of Craft) વિગેરે પણ

વાકયો હોય છે તેના દરો પણ ઓછા વધુ પ્રમાણમા લેય છે. ઉપરના દરેક જાતના વીમાના દરો જોખમના પ્રમાણમા હલકા ભારે રાખવામા આવેલા હોય છે.

આ દરિઆઇ (Marine) વીમા ઉતારનારી વીમા કુપનીઓનુ મડળ છે તેને "અન્ડર રાયટર, એસોશીએશન" કહે છે તે દરીઆઇ વીમાના દરેક દેશના ભાવો મુકરર કરે છે તેમા ડામીજ માલના અને વગર ડામીજ માલના કલાસ રાખવામા આવ્યા હોય છે જુની સ્ટીમરોમા માલ મોકલવામા આવે તેનો વીમો વધારે લેવાય છે તેમા યુરોપના બદરોના વીમામા દર સેકડે અમુક ટકા વલતર તથા હીંદના બદરોએ માલ જતા માલની વલતર સેકડે અમુક ટકા આપવામા આવે છે (૧૪ થી ૨૪ સુધી) તેમાથી દલાલોનુ કમીશન બાદ જાય છે આ મરીનના વીમામા માલ કીનારે ઉતરી માલ ધણીને ઘેર પહોંચતો ન થાય (રોકડ અગર ઝવેરાત) અગર ચોરાઈ જાય તો કુપની એ નુકશાની ભરી આપે તેવા વીમા પણ ઉતારાય છે. વીમાની હકીકત એટલી બધી છે કે દરેક વીગત આપવા બેસીએ તા એક બીજુ પુસ્તક થાય માટે અત્રે હાલ તો આટલુ બસ છે

છેવટમા રેલ્વેમા તથા પાર્સલોમા કે ટપાલમા જતી ચીજોના વીમા પણ વીમા કુપનીઓ ઉતારે છે તે ઉપરાત મોટરનો વીમો એટલે મોટરને નુકશાન થાય તેવા વીમાની પાલીસી લીધી હોય તો મોટરનુજ નુકશાન ભરી આપે (૨) ડ્રાઇવર મોટર બન્નેને નુકશાન થાય તવી પાલીસી હોય તો તે ભરી આપે (૩) મોટર ડ્રાઇવર અને કે માલીક તરીકે જેના નામની પાલીસી લીધી હોય તેમાથી કોઇને અગર બધાને જયાફત નડે તા તે મુજબ પાચ પચાસ હજાર કે લાખ એમ જેવી રીત પોલીસીમા જણાવેલ હોય તે મુજબ કપની ભરી આપે તેવા વીમા ઉતારાય છે તે બધાના દર જુદા જુદા હોય છે તેમજ મોટરલોરી કોઈ સ્થળે અથડાઇને ભાગી જાય, અટકી જાય, વાપરવામા ઘસાઇ જાય તેનુ જોખમ પણ વીમા કુપનીઓ ઉતારે છે. વિગેરે

૪૭-સ્થાવર જમીન અને મકાનોના લેવાણ વેચાણ સબધી ટુક દિક્દર્શન. (Estate Matters)

જેમ બીજા વેપરો ધમધોકાર ચાલે છે, તેવી રીતે જમીનના લેવાણ વેચાણના સોદા પણ ઘણાજ થાય છે જમીનની બાબતમા ખુલ્લા પ્લોટસ, માળાઓ, મોટી ઇમારતો, વાડીવજીફાઓ વિગેરે સ્થાવર મીલકતનો સમાવેશ થાય છે, તેના લેવાણ વેચાણના રીત રીવાજનુ ટુક દિક્દર્શન અત્રે કરાવાય છે—

કોઇ પણ સ્થાવર મીલ્કતનો સોદો બનતા સુધી તો દલાલ મારફતેજ કરવાનો રીવાજ છે, કેમકે દલાલજ આમન સામન પાર્ટીને સમજાવી સોદો ઉતારી શકે છે તેમા લેતી વેચતી વખતે દલાલને ૨ ०/० બે ટકા દલાલી લેનાર

અને વેચનાર એ બન્ને આશામી તરફથી મલે છે જ્યારે સોદો નક્કી થઇ લખત (એગ્રીમેન્ટ) કરવામા આવે, તે વખતે બ્યાનું સેકડે ૫ થી ૧૦ ટકા લેવામા આવે છે, અગર વધારે પણ લેવામા આવે છે, પણ તે લેનાર અને વેચનારની મુનસફી ઉપર અગર દલાલ સેટલ કરે તેના ઉપર આધાર રહે છે. મોટી પ્રોપર્ટી હોય તો વેચનાર ધણી બ્યાના તરીકે વધારે રકમ માગી શકે

સોદો થયા પછી અને બ્યાનુ આપ્યા પછી લખત વકીલને ત્યા કરાવાય છે, ત્યારબાદ બાકીના નાણા આપવનો સાધારણ નિયમ ત્રણ માસનો છે, છતા વધારે અગર ઓછો ટાઇમ તે માટે નક્કી કરવાનો આધાર લેનાર વેચનારની મુનસફી ઉપર રહે છે, અને ખરી રીતે તો તે વાત સોદો કરતી વખતેજ મુકરર થાય છે

લેનાર વેચનાર હાથોહાથ સોદો કરે તો દલાલી આપવાની હોતી નથી, તેથી તેનો લાભ આમન સામન બને પક્ષ સમજી લે છે અને સ્ટેપ ખરચ, રજીસ્ટ્રેશન ફી, સરવે ફી, લેનાર વેચનારનો વકીલનો ખરચ, કનવેયન્સ ખરચ વિગેરે જે થાય છે, તે બન્ને પક્ષ અરધો અરધ ભોગવી લે છે સોદો થયો હોય પરતુ બ્યાનુ જ્યા સુધી અપાયુ લેવાયુ ન હોય ત્યાસુધી વેચનાર અગર લેનાર ધણી સોદો ફેરવી શકે

સોદો કરતી વખતે વેચનાર ધણી લેનાર ધણીના દલાલ સાથે ચોક્કસ ટાઇમ બાબતની એક એવી શરત કરે છે કે જેને અગ્રેજીમા Time is the essence of contract કહે છે, તેની રૂએ વેચનાર ધણીને ઠરાવેલ ટાઇમની અદર નાણા ભરપાઇ ન થયા હોય તો તે બ્યાનાના રૂપીઆ જપ્ત (ફોરફીટ) કરી સોદો રદ કરી શકે

વેચનાર ધણીને પુરા નાણા ભરપાઇ થયા પછીજ લેનાર ધણી મીલ્કતનો કબજો પોતાના તાબામા લઇ શકે છે અને તે દરમ્યાન ભાડાનો, મ્યુનીસીપાલીટીના ટેક્સીઝનો, વીમાના પ્રીમીયમનો, ગ્રાઉન્ડ રેન્ટ તથા કલેક્ટર ચાર્જીસ અને તેવી રીતના બીજા હિસાબના નાણા આમનસામન નક્કી કરી સમજુતી થાય છે

આટલી ટુક હકીકત વ્યાપારીદૃષ્ટિએ આપેલ છે પરતુ મીલ્કત ગીરો મુકતી વખતે, વેચાણ કરતી વખતે કેવી મીલ્કત—દાખલા તરીકે ફ્રીહોલ્ડ કે ઇમ્પ્રુવમેન્ટ ટ્રસ્ટ જેવાની પટેથી ભાડે લીધેલી હોય તેની મિલ્કત—સબંધે જે કાયદાની રૂએ જાણવાજોગ હકીકત, તેના લખત વિગેરેમા લગતા સ્ટાપ ધારા, તથા કાયદાની બારીકીઓ વિગેરે આ લેખ વ્યાપારી વિષયક હોવાથી અત્રે તેને સ્થાન આપેલ નથી

૪૮–પગાર, ભથ્થુ કે રોજીંદી મજુરી ગણવાનો કોઠો

(Table of Daily Pay or Allowance)

(દર રૂા ૧ થી ૧૦૦૦ સુધી માસિક દિવસ ૨૮-૨૯-૩૦ અગર ૩૧ મુજબ)

દિવસ અને રૂપીયા એ બેનો ગુણાકર કરી મહિનાના જેટના દિવસ કહ્યા હોય તેટલાએ ભાગવાથી જવાબ આવે છે અગર નીચે કોઠા મુજબ પણ જોઇ લેવુ

પગાર રૂ	માસિક ૨૮ દિવસ લેખે	માસિક ૨૯ દિવસ લેખે	માસિક ૩૦ દિવસ લેખે	માસિક ૩૧ દિવસ લેખે
	રૂા આ પા	રૂા આ પા	રૂા આ પા	રૂા આ પા
૧	૦—૦—૭	૦—૦—૭	૦—૦—૬	૦—૦—૬
૨	૦—૧—૧	૦—૧—૧	૦—૧—૦	૦—૧—૦
૩	૦—૧—૯	૦—૧—૮	૦—૧—૭	૦—૧—૭
૪	૦—૨—૩	૦—૨—૩	૦—૨—૨	૦—૨—૦
૫	૦—૨—૧૦	૦—૨—૯	૦—૨—૮	૦—૨—૭
૬	૦—૩—૫	૦—૩—૪	૦—૩—૨	૦—૩—૧
૭	૦—૪—૦	૦—૩—૧૦	૦—૩—૯	૦—૩—૭
૮	૦—૪—૭	૦—૪—૫	૦—૪—૩	૦—૪—૨
૯	૦—૫—૨	૦—૫—૦	૦—૪—૧૦	૦—૪—૮
૧૦	૦—૫—૯	૦—૫—૬	૦—૫—૪	૦—૫—૨
૧૫	૦—૮—૭	૦—૮—૩	૦—૮—૦	૦—૭—૯
૨૦	૦—૧૧—૫	૦—૧૧—૦	૦—૧૦—૮	૦—૧૦—૪
૨૫	૦—૧૪—૩	૦—૧૩—૧૦	૦—૧૩—૪	૦—૧૨—૧૧
૩૦	૧—૧—૨	૧—૦—૬	૧—૦—૦	૦—૧૫—૬
૩૫	૧—૪—૦	૧—૩—૪	૧—૨—૮	૧—૨—૦
૪૦	૧—૬—૧૦	૧—૬—૦	૧—૫—૪	૧—૪—૮
૪૫	૧—૯—૯	૧—૮—૧૦	૧—૮—૦	૧—૭—૩
૫૦	૧—૧૨—૭	૧—૧૧—૭	૧—૧૦—૮	૧—૯—૧૦
૧૦૦	૩—૯—૨	૩—૭—૨	૩—૫—૪	૩—૩—૭
૨૦૦	૭—૨—૩	૬—૧૪—૪	૬—૧૦—૮	૬—૭—૩
૩૦૦	૧૦—૧૧—૫	૧૦—૫—૬	૧૦—૦—૦	૯—૧૦—૧૦
૪૦૦	૧૪—૪—૭	૧૩—૧૨—૮	૧૩—૫—૪	૧૨—૧૪—૫
૫૦૦	૧૭—૧૩—૯	૧૭—૩—૧૦	૧૬—૧૦—૮	૧૬—૨—૧
૬૦૦	૨૧—૬—૧૦	૨૦—૧૧—૦	૨૦—૦—૦	૧૯—૫—૮
૭૦૦	૨૫—૦—૦	૨૪—૨—૨	૨૩—૫—૪	૨૨—૯—૩
૮૦૦	૨૮—૯—૨	૨૭—૯—૫	૨૬—૧૦—૮	૨૫—૧૨—૧૦
૯૦૦	૩૨—૨—૩	૩૧—૦—૭	૩૦—૦—૦	૨૯—૦—૬
૧૦૦૦	૩૫—૧૧—૫	૩૪—૭—૯	૩૩—૫—૪	૩૨—૪—૧

૪૯-દેશી નામુ (Accountancy. દેશી નામાની સંક્ષેપ રૂઢી

કોની પાસે કેટલુ લેણુ દેવુ છે, વપારમા શુ વકરો કે ખોટ થઇ, માલની ખરીદી કેટલી થઇ, વેચાણ કેટલુ થયુ તે બધી વિગત નામુ જણાવે છે નામા લિખાનો ધધો આધળો કહેવાય છે અને જે વેપારી તે બરાબર ન રાખી શકે તેને ખોટ આવવાનો પ્રસગ આવે છે માટે દરેક વેપારીએ નામુ જાણવુ જરૂરનુ છે

નામુ રાખવુ તે નિયમિત અને વખતસર લખવું જોઇએ દરેકને પોતાની ઉપજ ખરચ જાણવાની જરૂર છે તે હમણા લખીશુ, રાતે લખીશુ, કાલે લખીશુ, એમ કર્યા કરે અને વખતસર ન લખે તો "સભાળીને નામુ લખે અને ઊંટે ચડીને ઊઘે" એ બન્ને સરખાજ ગણાય છે, તેમ થાય

દેશદેશમા નામાની પદ્ધતિ જુદી જુદી હોય છે મોટા વેપારીઓને રોજમેળ, આવરો, ખાતાવહી, વ્યાજવહી, નોધ (જમે નોધ અને ઉધાર નોધ જુદી પણ રાખે છે અને એકત્ર પણ રાખે) આટલા ચોપડા જરૂરી ગણાય છે નાના વેપારીઓ કે સામાન્ય ધધાદારીઓ કે નોકરીઆત રોજમેળ ખાતાવહી બેજ રાખે છે

રોજમેળમાં-આપણી પાસે સિલીક કેટલી, કોના પાસેથી નાણા આવ્યા અને શી બાબતના આવ્યા? બીજાને કેટલા આપ્યા અને શુ બાબતના આપ્યા તે વિગત જણાવેલી હોય છે કેટલાક નાના વેપારીઓ રોજમેળ ન રાખતા **બેઠોમેળ** રાખે છે રોજમેળમા હમેશા સીલીક કઢાય છે. બેઠમેળમા પખવાડીએ કે મહિને સીલીક કાઢે છે જે લોકોને લેવડદેવડ ઘણી ન હોય તેવા લોકો **બેઠી ખાતાવહી** રાખે છે, જેમા લેવડદેવડના પ્રમાણમા જગ્યા રાખી ખાતા પાડે છે અને જે રકમ આવે કે જાય તે તેના ખાતામા પ્રથમ મીતિ લખી વીગતવાર લખે છે આને ઘણા બેઠો રોકડમેળ પણ કહે છે જે ચોપડામા માલની વિગત આવે તેને **નોધ** કહે છે આમન સામન હવાલા પાડવા હોય તો પેઢીવાળા એકજ નોધ રાખી, તારીજ કરી જમે ઉધારના હવાલા નાખે છે અને ખરીદી કરી જે માલ લાવે તે જમે કરવાને રાખેલા ચોપડાને **જમે નોંધ** કહે છે અને ઉધાર માલ આપે તે વીગતવાર આશામીને ખાતે જેમા ઉધારવામા આવે તેને **ઉધાર નોંધ** કહે છે

રોકડા અથવા બીજી રીતે જે નાણા આવે તેનુ નામ **જમા**. આપણી પાસેથી રોકડા અગર બીજી રીતે બીજા પાસે જાય તેને, કે ખર્ચની રકમને,

ખાતે, નામે કે **ઉધાર** કહે છે જમા રકમોને **દેવી** અને ઉધાર રકમોને **લેણી** રકમો કહે છે

જમા ઉધાર લખવા વિષે—જેની રકમ જમા કરવી હોય તેની અટક, નામ, ઠામ, જમે બાજુએ લખાય પરગામનો હોય તો પહેલા ગામનુ નામ લખાય છે, જેને ખાતે રકમ ઉધારવી હોય તેને માટે ઉધાર બાજુએ તેની અટક, નામ, ઠામ, લગાં ખાતે ઉધાર એમ લખાય છે પછી પેટામા રૂપીઆનો આકડો ભરી તેની તપસીલ લખવી, કે રોકડા હોય તો નગદ રોકડા એમ લખીને જે કારણથી આવ્યા હોય કે આપ્યા હોય તે કારણ જણાવવુ જેના હથુ આવ્યા હોય કે આપ્યા હોય તેનુ નામ હા કરીને (એટલે હસ્તે) છેવટમા લખવુ માલની લેવડ દેવડ થઇ હોય તો માલનુ નામ લખીને સાથે તોલ, મપ કે તાકા નગ લખીને ભાવ જણાવવો

રોજ મેળ શરૂ કરતી વખતે તેને મથાળે તે કોનો છે અને કઇ સાલનો કે સવતનો છે તે લખી નીચે લીટી દોરી તે કયા દિવસ યા તારીખનો મેળ છે તે મિતિ, સાલ, વાર, કે તારીખ લખી ડાબી બાજુના છેડેથી જ કરી લીંટી દોરી તે જમા બાજુ અને અર્ધ ભાગ પર લીંટી દોરી ઉ લખી લીટી દોરી તે, ઉધાર બાજુ પછી નીચે જમા પાસે પ્રથમ પાછળની દિવસની સિલિક હોય તે લખવી અને જો સિલિક ન હોય તો ૦)૧ા કરી લખે છે જે સિલિક કાઢતી વખતે ગણતા નથી

કેટલીક રકમો **જમાખર્ચી** ગણાય છે એટલે તે રકમની માડછાડથી અવેજમા સિલિક વધતી ઓછી થતી નથી તથાપિ તે રકમ વડે લેવડ દેવડ જુદે જુદે ખાતે થઇ શકે છે તે તમામ જાતની ઉધાર લેવડદેવડ તથા કબુલાત એ જમા ખર્ચી રકમો છે

ઉપર મુજબ લખાયેલા રોજમેળ અને નોધની જેની અદર ખતવણી થાય છે તે ચોપડાને **ખાતાવહી** કહે છે રોજમેળ અને નોધનુ નામુ એકત્ર કરી જે ચોપડામા તે લખવામા આવે છે તેને **આવરો** કહે છે આવરા ઉપરથી પણ ખતવણી ખાતાવહીમાજ થાય છે.

બેઠો મેળ અને આવરાની સરખામણી—બન્નેમા સરખીજ રકમો હોય છે, ને પંદર દિવસે કે મહિને સિલિક કઢાય છે બેઠામેળમા તિથિ પ્રમાણે રકમો લખાય છે તેમા દરરોજનો જમાખર્ચ દરરોજ લખાય છે, એટલે એક માણસનું ખાતુ જમા યા ઉધારમા એકથી વધારે વાર આવી શકે આવરો છે તે રોકડમેળ તથા નોધ ઉપરથી તૈયાર કરવામા આવે છે તે તૈયાર કરવામા પદર દિવસ કે મહિનાની એક ખાતાદારની રકમો સાથે લેવામા આવે

છે, ને પેટામા રોકડમેળ કે નોધનુ પાનુ અને મિતિ લખવામા આવે છે, માટે આવરામા એક માણસનુ ખાતુ જમા યા ઉધારમા રોકડમેળની રકમ માટે એક વખત ને નોધની રકમ માટે એક વખત મળી ઘણામા ઘણુ બે વાર આવી શકે

આવરો અને ખાતાવહીની સરખામણી–આવરામા રોકડમેળ અને નોધની રકમ ટુકમા ખતવણી રૂપે ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે લખાય છે પણ ખાતાવહીમા આવરાની રકમ ફક્ત ખતવાય છે બન્નેમા રકમો તો સરખી આવે આવરા ઉપરથી કાચુ નામું ગણાય **પોતામેળ** દર માસે આવરા ઉપરથી પણ નીકળી શકે ખાતાવહીનુ નામુ પાકુ ગણાય ખાતાવહી રોજ તૈયાર ન થઈ શકે, વખત આવ્યે તૈયાર થાય કેટલાક હમેશનુ ખાતું જોવા માટે બેઠી ખાતાવહી રાખે છે

આંકડાવહી કે બેઠી ખાતાવહીમાં–તારીખવાર જુદી જુદી રકમો ખતવાય છે અને ખાતાવહીમા માસવાર રકમો જુદી જુદી ખતવી શકાય ને પેટામાં તારીખ બતાવાય

વ્યાજવહી–જે ચોપડામા ખાતાની રકમોના ખોખા કાઢી તેના સર ગણી, તારીજ મુકી મુદ્દલ અને તેનુ વ્યાજ વરસ આખરે કે અમુક મુદ્દત આખરે કેટલુ થયુ તે નક્કી કરવામા આવે છે તેને વ્યાજવહી કહે છે તે વ્યાજવહી ઉપરથી, બીજા પાસે વ્યાજના જેટલા રૂપીઆ લેણા નીકળે તેટલા તેને ખાતે ઉધારી વ્યાજ ખાતે જમા કરાય છે અને કોઇના ખાતામા આપણે વ્યાજ દેવુ નીકળે તો તે વ્યાજ તેને ખાતે જમા કરી વ્યાજ ખાતે ઉધારવામા આવે છે આ જમાખર્ચી રકમોના હવાલા નોધમા નાખવામા આવે છે

નોધ–બધી જમાખરચી રકમો માટે શરાફ લોકો નોધનોજ ઉપયોગ કરે છે આમન સામન જમે ઉધાર પાડવાના હવાલા, હુડીના હવાલા, આડતના, વ્યાજના અને તેવી રીતના અન્ય હવાલાઓ માટે નોધજ સગવડતા ભરેલો ચોપડો ગણી શકાય

અત્રે ગુજરાતી નામા સબધી સક્ષિપ્ત હકીકત જણાવેલ છે નામુ માડવાની રીત ઘણીજ અગવડ પડતી હોવાથી તેમજ દરેક વેપારીને અમુકજ ચોપડા હોવા જોઇએ તેવો રીવાજ નહીં હોવાથી, દરેકની રીતભાત મુજબ જુદી જુદી જાતના ચોપડા અને વહીવટના પ્રમાણમા ઘણા નામવાળા ચોપડા હોવાથી, વિગતમા ઉતરવુ તે અત્રે અસ્થાને ગણાય. દાખલા તરીકે, નામુ લખવાની રીતમાં—રકમોની જાતવાર વ્યાખ્યા, રકમ જમા ઉધાર કેમ કરવી તેની રીત, રોકડી રકમનુ જમા ઉધાર પાડવુ, જમા ખર્ચી રકમોનું જમા ઉધાર પાડવુ, આડતીઓ અરધા નાણા મોકલી માલ મગાવે તેનુ નામુ, વેચેલા માલના થોડા પૈસા આપે અને બીજા ખાતે માડવાના હોય

તેનું જુદી જુદી ઢબથી નામુ માંડી શકાય તે, ઉધારે લાવેલા માલના થોડા પૈસા આપ્યા હોય તેનુ નામુ પણ જુદી જુદી રીતથી માંડી શકાય તે, કાધાનુ નામુ, ખાતા મંડી ળવાનુ નામુ વાયદાના હવાલા અને કબાલાના નામા, આડત, હકશી, હુંડી અને હુંડીઆમણ, નકરામણ શીકરામણ વીગેરે અનેક તરાહના નામા, તેમજ શરાફી નામાની સમજ, સુડીયુ નામુ, કબાલા વહી, જણસવહી, માલખાતાના ચોપડાનુ નામુ વીગેરે હકીકત જણાવતા ઘણી જગ્યા રોકવી જોઇએ તેથી નીચેની એક ઉપયોગી બાબત જણાવી આ હકીકત સમાપ્ત કરીએ છીએ

રોજમેળમા થતી ભુલો કેમ સુધારવી ?

કોઇને ખાતે રોકડ રકમ જમા કરવી ભૂલી ગયા હોય, તેથી સિલક કાઢતા રૂપીઆ વધે અને ભૂલ યાદ ન આવે તો તે રૂપીઆ સીલકની વધઘટ ખાતે જમા કરવા તેમજ ઘટે તો સિલકની વધઘટ ખાતે ઉધારવા જ્યારે ભૂલ પકડાય ત્યારે સિલકની વધઘટ ખાતે જમા થયલ રકમ સિલકની (જણસની) વધઘટ ખાતે ઉધારી જેના હોય તેના ખાતે મૂળ મીતિના જમા કરવા સિલકની વધઘટ ખાતે ઉધારેલી રકમને માટે એથી ઉલટુ કરવુ વિગતમા ભુલનુ કારણ જણાવવુ ખાતાવહીમા સીલકમા સિલકનુ વધઘટ ખાતુ પાડવુ કેટલાક વેપારી જણસની વધઘટ ખાતે જમા ઉધાર ન કરતા શાહ ખાતે જમા ઉધાર કરે છે, અને શાહ ખાતાની રકમ ખતવતા પડેલા નામ જણાય તો શાહખાતામા વચમા રહેલી પેલી જગ્યામા નામ નોંધી લે છે કેટલાક સિલકમા રહેલ વધારો થાડો વખત શ્રી ગણપના પેટામા ઉપર ટપકે ખેંચે છે

૫૦—વારોવારીઉ વ્યાજ અને તેની સમજણ

(Interest of Every day)

ગુજરાતી નામાની અંદર વારોવારીઉ વ્યાજ એ મુખ્ય ગણાય છે કારણકે એવી સુંદર અને ઝડપી રીત વ્યાજ ગણવાની છે કે હજારો ખાતનુ વ્યાજ અમુક મુદ્દતમા વગર ભુલે ગણી શકાય છે

વ્યાજ ત્રણ રીતે ગણાય છે **સળંગ, કાપીઉ અને વારોવારીઉ**

સળંગ વ્યાજ કહેવાનુ કારણ એ કે તેમા માસ તથા તિથિ સળંગ ગણાય છે, એ વ્યાજ ગણવાની રીત બહુ સરળ છે પણ સરવા આકડા તેમા બહુ મોટા આવે છે કાપીઉ વ્યાજ કહેવાનુ કારણ કે ખાતામા આવેલી રકમો એક બીજાના પેટામા કપાય છે અને વારોવારીઆ વ્યાજમા તો કપીઆ વ્યાજનો સમાવેશ થાય છે એટલે ખોળુ કાઢતા પેટામા એક બીજી રકમો કપાય છે અને તેમા મુદત વાર પ્રમાણે ગણાય છે.

ખોખું બનાવવાની રીત—પ્રથમ મથાળે કયા ખાતાનુ કઇ સાલનું વ્યાજ તે લખી ખા પા લખવુ તેની નીચે જમા ઉધાર દોરવુ પછી ખાતાવહી પરથી જમા કે ઉધારની પહેલી રકમમાથી જે રકમ મોટી હોય તે વ્યાજવહીમા જે બાજુની હોય તેજ બાજુએ લેવી એટલે ધારો કે જમે તરફ પહેલી રકમ મોટી છે, માટે આપણે જમામા તે રકમ લીધી પછી ઉધારની બાજુની પ્રથમ રકમથી જેટલી રકમો તેમા બાદ જતી હોય તેટલી ઉધાર બાજુએ લેવી ધારો કે તેવી બે રકમો બાદ જાય છે માટે લીધી તે રકમો જમા બાજુમાની પહેલી રકમમાથી બાદ કરવી બાદ કરવાને તે રકમો પેટામા લખવી, પણ તેની સાથે દહાડો વાર ન લખવો બાકી જે રહે તે ઉધારની ત્રીજી રકમ લઈ તેમાથી બાદ કરવી. બાકી સામે જમાની બીજી રકમથી જેટલી રકમો બાદ જતી હોય તેટલી લેવી, ન જતી હોય તો બાકી બાદ કરવી ઉધારમા જે બાકી રહે તે જમાની રકમમાથી બાદ કરવી આમ છેવટ બધી રકમો વ્યાજવહીમા આવી રહે ત્યાસુધી કરવુ

છેવટે જેટલા રૂપીઆ ખાતાવહીમા દેવા કે લેણા રહેતા હોય તેટલાજ રૂપીઆ વ્યાજ વહીમા દેવા કે લેણા નીકળે તો ખોખુ

ખોખુ ખરૂ થયુ કેવી રીતે સમજવુ ? — ખરૂ બન્યુ સમજવુ ભૂલ જણાય તો ફરી તપાસી ખરૂં કરવુ ખોખામા દેવી રહેલી રકમો ઉધાર તરફ અગર લેણી રહેલી રકમો જમા તરફ છેવટે બતાવવી ને તે કઈ મુદત સુધી રહી છે તેપણ જણાવવુ

મુદત અને વાર ગણવાની રીત—પ્રથમ ખોખામા જમા ઉધારની રકમથી જે રકમ પહેલી તિથિની હોય તે દિવસથી તેને સરખો રકમવાળી બીજી તિથિ સુધીના માસ દિવસ નક્કી કરવા [અને સામી બાજુએ તે રકમ ઉપર દિવસ જમાને માટે દિ જ અને દિવસ ઉધારને માટે દિ ઉ એમ લખવુ (ઘણા લખતા પણ નથી)] આમા જે દિવસો આવે તે વાર પ્રમાણે ગણીને મુકાતા હોવાથી વારોવારીઉ વ્યાજ કહેવાય છે પેટા રકમની તિથિ જે મુખ્ય રકમના પેટામા તે હોય તે મુખ્ય રકમની તિથિ તેજ ગણાય છે કારણકે પેટા રકમને જુદી તિથિ ચઢાવતા નથી દિવસ ગણવાની રીત બે છે **પહેલી રીતઃ**— ખોખુ તેયાર કરી તેના માસ તથા દિવસ (વાર સિવાય) ગણવા અને આવેલા માસના પખવાડીઆ કરવા અને તેમા ઉપરના દિવસો ઉમેરવા પછી પ્રથમના વારથી ગણવુ શરૂ કરવુ તે પહેલા અઠવાડીઆના આઠ દિવસ અને તે પછીના દરેક અઠવાડીઆના સાત દિવસ મુજબ ગણવા ને પખવાડીઆ અને દિવસોના સરવાળાની બરોબર થવામા માસના અરધ જેટલા દિવસ બાદ કરતા જેટલા દિવસ આવવા જોઇએ તે બાદ કરવાની રકમ જેટલા ઓછાવાર ગણી સામી રકમ ઉપર જે વાર હોય તેથી એકવાર ઓછા સુવી ગણતા જે સખ્યા આવી, તે પખવાડીઆ અને દિવસોના સરવાળામાથી બાદ કરવા અને બાકી રહે તેટલા દિવસો જે અસલ માસ ઉપર દિવસો આવ્યા હોય તેમાથી બાદ કરતા જેટલા

દિવસ બાકી રહે તે માસની ઉપર **નક્કી દિવસો** આવ્યા જાણવા દાખલા તરીકે ફાગણ વદી ૭ ને વાર ભોમેથી આશાડ વદી ૬ ને શનેઉ સુધી ગણવાનુ છે તો વાર સિવાય ગણતા માસ ૩ાા અને ૧૪ દિવસ આવ્યા તેમાથી માસનુ અરધ બાદ જતા આશરે ૧૨ દિવસ લગભગ આવવા જોઈએ હવે ૩ાા માસના પખવાડીઆ ૭ તેમા ઉપરના ૧૪ દિવસો ઉમરતા સખ્યા થઈ ૨૧ હવે ફાગણ વદી ૭ ને ભોમવાર છે તે ભોમેથી ગણતા ભોમે ભોમે પંદર થયા, અને બુધથી શુક્રર સુધી ગણતા ૧૮ થયા, પહેલો દિવસ ગણ્યો હોવાથી છેલ્લો ન ગણાય પણ આશો વદી ૦)) નો દિવસ ખાસ ગણાય કારણકે ત્યા સુધીનું વ્યાજ ગણવાનુ છે) હવે ૨૧ માથી ૧૮ જાય તો ૩ રહ્યા તે ૩ાા અને ૧૪ દિવસમાથી ૩ બાદ કરીએ તો ૩ાા–૧૧ આવ્યા તે નક્કી દિવસ જાણવા.

બીજી–રીત અથવા આવેલા માસના પખવાડીઆ કરી તે પખવાડીઆ જેટલી સખ્યા સુધી જે રકમનો માસ ગણ્યો હોય, તે રકમના વારથી શરૂ કરી વર ગણવા છેલ્લો જે વાર આવે તેની પછીના વારથી ફરી ગણવુ શરૂ કરી સામી રકમના વારના આગલ વાર સુધી ગણવું તે એટલે સુધી કે માસના અરધ દિવસોમાથી બાદ કરેલા જેટલા દિવસનો આશરો આવેલો હોય તેની લગભગ થાય એટલે એક દિવસ વધુ અગર ઓછો થવો જોઈએ તેટલ દિવસ નક્કી આવ્યા જાણવા એટલે ઉપરના દાખલાથીજ ૩ાા માસના પખવાડીઆ સાત તે ભોમવારથી સાત સુધી ગણતા સોમવારે પુરા થયા અને પાછુ મગળવારથી વ્યાજ શરૂ થયુ તે શુક્રરવાર સુધી અગીઆર દિવસ આવ્યા (જે આશગના દિવસની લગભગ આવ્યા ગણાય) એટલે નક્કી માસ ૩ાા–૧૧ દિવસ આવ્યા

સર ગણવાની રીત—રૂપીઆ અને મહિનાનો ગુણાકાર તે સર અને રૂપીઆ અને દિવસનો ગુણાકાર કરતા ત્રીસે ભાગતા આવે તે પણ સર ત્રીસે ભાગવાની રીતમા સાતસાતનો પાની રીત ઉપયેગી થઈ પડે છે આ પ્રમાણે દરેક રકમનો સર ગણી માથે ચડાવવો અને જમા તરફના સરનો જમા તરફ સરવાળો લેવો અને ઉધાર બાજુના સરનો સરવાળો ત્યા લેવો હવે બન્ને બાજુના વ્યાજનો ભાવ (લીધેલા નાણાનો ભાવ જુદો પણ હોય એટલે ધારો કે ૦ાા અધો ટકો હોય અને આપેલાનો ૦ાા પોણો ટકો હોય તો એટલે) જુદો હોય તો તે મુજબ બન્ને બાજુએ જુદી જુદી રીતે ગણવુ એકજ ભાવ હોય તો મોટા સરવાળામાથી નાનો સરવાળો બાદ કરવો

ટકાની તેરીખ હોય તો સર જેટલા દોકડા વ્યાજ સમજવુ અરધા ટકાની તેરીખ હોય તો સરના અરધા કરતા જે રકમ આવે તેટલા દોકડા સમજવા આનાની તેરીખ હોય તો આના અને સરને ગુણતા જે આવે તેટલી બદામ જાણવી તેને ૧૬ ભાગતા દોકડા અને દોકડાને એકસોએ ભાગતા રૂપીઆ કરવા

તારીજ કરવાની રીત—વ્યાજ ગણી લીવા પછી **તારીજ** શબ્દ લખી લખી લીટી દોરની, ને તે લીટીમા જે દિવસ સુધીનુ વ્યાજ કાઢયુ હોય તે દિવસ લખવો તેની નીચે જમા ઉધારની લીટીઓ દોરવી પછી ખાતાવહી

પરથી નક્કી કરી જો રૂપીઆ દેવા રહેતા હોય તો જમા તરફ અને લેણા રહેતા હોય તો ઉધાર તરફ લખવા વ્યાજનો સર લેણો નીકળતો હોયતો ઉધાર તરફ અને દેવો નીકળતો હોયતો જમા તરફ માડવો અને ઉપર મુજબ વ્યાજ ગણી (તેરીખ મુજબ) માથે રકમ ચડાવવી

તારીજમા મુદ્દલ રૂપીઆ અને વ્યાજ લેણુ નીકળતુ' હોય તો તે બન્નેનો તેની નીચે સરવાળો કરી તે રકમ તારીજમા જમા તરફ **બાકી લેણી** બતાવવી જો મુદ્દલ રૂપીઆ અને વ્યાજ દેવુ નીકળતુ હોય તો તે બન્નેનો તેની નીચે સરવાળો કરી તે રકમ તારીજમા ઉધાર તરફ **બાકી દેવી** બતાવવી અને તારીજનુ ખાતુ સરખુ' કરવુ કદાચ મુદ્દલ રૂપીઆ લેણા અને વ્યાજ દેવુ નીકળતુ' હોય, અથવા મુદ્દલ રૂપીઆ દેવા અને વ્યાજ લેણુ નીકળતુ હોય તો તે બન્નેની બાદ બાકી કરી છેવટે દેવુ કે લેણુ રહે તે મુજબ બનાવવુ અને ધણીકથુ સામસામા સમજીને હિસાબ નક્કી કર્યો છે એમ લખવુ

વ્યાજ ખતવવા વિષે— વ્યાજ વહીનુ વ્યાજ, રોજમેળમા કે નોધમા નાખતી વખતે તેના પેટામા વ્યા પા નાખવુ અને વ્યાજ વહીમા રો પા અગર નો પા જણાવવુ કે જ્યારે તપસીલ જોવી હોય ત્યારે માલુમ પડે

વારોવારીઆ વ્યાજના કોઠા હવે પછી આપવામા આવશે પરન્તુ વરસના ૩૬૦ અને ૩૬૫ દિવસના હિસાબે જુદી જુદી તેરીખના

વ્યાજ કાઢવાની સરળ કુચીઓ વ્યાજ ગમે તેટલી રકમના ગણવા માટે નીચેની રીતો ખાસ ઉપયોગી થઇ પડશે

अ ૬ ટકા (આઠ આના) લેખે વરસના ૩૬૫ દિવસના હિસાબે વ્યાજ ગણવાની રીત – જેટલા રૂપીયાનુ વ્યાજ કાઢવુ હોય અને જેટલા દિવસનુ કહ્યુ હોય તે બન્નેનો ગુણાકાર કરી તેને ૬૦૮૩ થી ભાગવા એટલે $\frac{\text{રૂપીઆ} \times \text{દવસ}}{૬૦૮૩}$ આ મુજબ હિસાબ કરવાથી લગભગ જવાબ આવે છે

ख ૬ ટકા લેખે વરસના ૩૬૦ દિવસના હિસાબે વ્યાજ કાઢવુ હોય તો જેટલા રૂપીઆનુ અને જેટલા દિવસનુ કહ્યુ હોય તે બન્નેનો ગુણાકાર કરી ૬૦૦૦થી ભાગવાથી આવે તે વ્યાજ જવાબ એટલે $\frac{\text{રૂપીઆ} \times \text{દિવસ}}{૬૦૦૦} = \text{જવાબ}$

क ૯ ટકા લેખે ૩૬૦ દિવસના હિસાબે વ્યાજ કાઢવુ હોય તો રૂપીઆ અને દિવસનો ગુણાકાર કરી ૪૦૦૦ થી ભાગવાથી આવે તે જવાબ એટલે $\frac{\text{રૂપીઆ} \times \text{દિવસ}}{૪૦૦૦} = \text{જવાબ}$

ड ૯ ટકા લેખે ૩૬૫ દિવસના હિસાબે વ્યાજ કાઢવુ હોય તો ઉપર મુજબ ૩૬૦ દિવસના હિસાબ કર્યા બાદ તેનો ૭૨મો ભાગ બાદ કરતા આવે તે જવાબ.

તા ક —છ ટકા અને નવ ટકાના વ્યાજના દર ઉપરથી ગમે તેટલા દરના હિસાબ ગણી શકાય.

૫૧–વ્યાજના કોઠા

વારોવારોયુ વ્યાજ દર રામ આઠ-દશ અને બાર લેખે રૂા ૧ થી ૧ લાખ સુધીનુ દિવસ ૧ નુ વ્યાજ

રકમ રૂ	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ રામ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે	રકમ રૂ	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ રામ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે
	રૂા દો બ	રૂા દો બ	રૂા દો બ		રૂા દો બ	રૂા દો બ	રૂ દો બ
૧	૦-૦-૦	૦-૦-૦	૦-૦-૦	૪૨૫	૦-૭-૧	૦-૮-૧૦	૦ ૧૦ ૧૦
૨	૦-૦-૦	૦-૦-૦	૦-૦-૦	૪૫૦	૦-૭-૮	૦-૯-૬	૦-૧૧-૪
૩	૦-૦-૦	૦-૦-૧	૦-૦-૧	૪૭૫	૦-૭-૧૫	૦-૯-૧૪	૧૧ ૧૪
૪	૦-૦-૧	૦-૦-૧	૦-૦-૧	૫૦૦	૦-૮-૫	૦-૧૦-૬	૦-૧૨-૮
૫	૦-૦-૧	૦-૦-૨	૦-૦-૨	૫૨૫	૦-૮-૧૨	૦ ૧૦ ૧૫	૦-૧૩-૨
૬	૦-૦-૧	૦-૦-૨	૦-૦-૨	૫૫૦	૦-૯-૩	૦-૧૧-૫	૦ ૧૩ ૧૨
૭	૦-૦-૨	૦-૦-૨	૦-૦-૩	૫૭૫	૦-૯-૯	૦ ૧૧ ૧૧	૦-૧૪-૬
૮	૦-૦-૨	૦-૦-૩	૦-૦-૩	૬૦૦	૦-૧૦-૦	૦-૧ -૮	૦-૧૫-૦
૯	૦-૦-૨	૦-૦-૩	૦-૦-૩	૬૨૫	૦-૧૦-૭	૦-૧૩-૦	૦ ૧૫ ૧૦
૧૦	૦-૦-૩	૦-૦-૩	૦-૦-૪	૬૫૦	૦ ૧૦ ૧૩	૦-૧૩-[illegible]	૦-૧૬-૪
૧૫	૦-૦-૪	૦-૦-૫	૦-૦-૬	૬૭૫	૦- ૧-૪	૦-૧૪-૧	૦-૧૬-૧૪
૨૦	૦-૦-૫	૦-૦-૬	૦-૦-૮	૭૦૦	૦ ૧૧ ૧૧	૦-૧૪-૯	૦-૧૭-૮
૨૫	૦-૦-૭	૦-૦-૮	૦-૦-૧૦	૭૨૫	૦-૧૨-૧	૦-૧૫-૧	૦-૧૮ ૨
૩૦	૦-૦-૮	૦-૦-૧૦	૦-૦-૧૨	૭૫૦	૦- ૨ ૮	૦ ૧૫-૧૦	૦ ૧૮ ૧૨
૩૫	૦-૦-૯	૦-૦-૧૧	૦-૦-૧૪	૭૭૫	૦-૧૨-૧૫	૦-૧૬-૨	૦-૧૯-૬
૪૦	૦-૦-૧૦	૦-૦-૧૩	૦-૧-૦	૮૦૦	૦-૧૩-૫	૦ ૧૬ ૧૦	૦-૨૦-૦
૪૫	૦-૦-૧૨	૦-૦-૧૫	૦-૧-૨	૮૨૫	૦-૧૩ ૧૨	૦-૧૭-૩	૦ ૨૦ ૧૦
૫૦	૦-૦-૧૩	૦-૧-૦	૦-૧-૪	૮૫૦	૦-૧૪-૩	૦ ૧૭ ૧૧	૦-૨૧-૪
૫૫	૦-૦-૧૫	૦-૧-૨	૦-૧-૬	૮૭૫	૦-૧૪-૯	૦-૧૮-૩	૦ ૨૧ ૧૪
૬૦	૦-૧-૦	૦-૧-૪	૦-૧-૮	૯૦૦	૦-૧૫-૦	૦-૧૮ ૧૨	૦-૨૨-૮
૬૫	૦-૧-૧	૦-૧-૫	૦-૧-૧૦	૯૨૫	૦-૧૫-૭	૦-૧૯-૪	૦-૨૩-૨
૭૦	૦-૧-૩	૦-૧-૭	૦-૧-૧૨	૯૫૦	૦-૧૫ ૧૩	૦-૧૯ ૧૨	૦ ૨૩ ૧૨
૭૫	૦-૧-૪	૦-૧-૮	૦-૧-૧૪	૯૭૫	૦-૧૬-૪	૦-૨૦-૧	૦-૨ -૬
૮૦	૦-૧-૫	૦-૧-૧૦	૦-૨-૦	૧૦૦૦	૦ ૧૬-૧૧	૦ ૨૦-૧૩	૦।-૦-૦
૮૫	૦-૧-૭	૦-૧-૧૨	૦-૨-૨	૨૦૦૦	૦।-૮-૫	૦। ૧૬ ૧૦	૦॥-૦-૦
૯૦	૦-૧-૮	૦-૧-૧૪	૦-૨-૪	૩૦૦૦	૦॥-૦-૦	૦॥-૧૨- ૮	૦॥।-૦-૦
૯૫	૦-૧-૯	૦-૧-૧૫	૦-૨-૬	૪૦૦૦	૦॥ ૧૬ ૧૧	૦॥।-૮-૫	૧-૦-૦
૧૦૦	૦-૧-૧૧	૦-૨-૧	૦-૨-૮	૫૦૦૦	૦॥।-૮-૧	૧-૪-૨	૧।-૦-૦
૧૨૫	૦-૨-૧	૦-૨-૯	૦-૩-૨	૬૦૦૦	૧-૦-૦	૧।-૦-૦	૧॥-૦-૦
૧૫૦	૦-૨-૮	૦-૩-૨	૦-૩-૧૨	૭૦૦૦	૧-૧૬ ૧૧	૧।-૨૦ ૧૩	૧॥।-૦-૦
૧૭૫	૦-૨-૧૫	૦-૩-૧૦	૦-૪-૬	૮૦૦૦	૧।-૮-૫	૧॥-૧૬ ૧૦	૨-૦-૦
૨૦૦	૦-૩-૫	૦-૪-૨	૦-૫-૦	૯૦૦૦	૧॥-૦-૦	૧॥। ૧૨-૮	૨।-૦-૦
૨૨૫	૦-૩-૧૨	૦-૪-૧૧	૦-૫-૧૦	૧૦૦૦૦	૧॥ ૧૬ ૧૧	૨-૮-૫	૨॥-૦-૦
૨૫૦	૦-૪-૩	૦-૫-૩	૦-૬-૪	૧૫૦૦૦	૨॥-૦-૦	૩-૧૨-૮	૩॥।-૦-૦
૨૭૫	૦-૪-૯	૦-૫-૧૧	૦-૬-૧૪	૨૦૦૦૦	૩।-૮-૫	૪ ૧૬-૧૦	૫-૦-૦
૩૦૦	૦-૫-૦	૦-૬-૪	૦-૭-૮	૨૫૦૦૦	૪-૧૧ ૧૬	૫ ૨૦-૧૩	૬।-૦-૦
૩૨૫	૦-૫-૭	૦-૬-૧૨	૦-૮-૨	૩૦૦૦૦	૫-૦-૦	૬।-૦-૦	૭॥-૦-૦
૩૫૦	૦-૫-૧૩	૦-૭-૪	૦-૮-૧૨	૪૦૦૦૦	૬॥ ૧૬ ૧૦	૮।-૮-૫	૧૦-૦-૦
૩૭૫	૦-૬-૪	૦-૭-૧૩	૦-૮-૬	૫૦૦૦૦	૮।-૮-૫	૧૦। ૧૬ ૧૦	૧૨॥-૦-૦
૪૦૦	૦-૬-૧૧	૦-૮-૫	૦-૧૦-૦	એક લાખ	૧૬॥ ૧૬ ૧૦	૨૦॥।-૮-૪	૨૫-૦-૦

વારોવારીનું વ્યાજ દર રામ આઠ-દશ અને બાર સેંકડે રૂ ૧ થી ૧ લાખ સુધીનું દિવસ ૨નું વ્યાજ

રકમ રૂ	વ્યાજ રામ આઠ સેંકડે	વ્યાજ રામ દશ સેંકડે	વ્યાજ રામ બાર સેંકડે	રકમ રૂ	વ્યાજ રામ આઠ સેંકડે	વ્યાજ રામ દશ સેંકડે	વ્યાજ રામ બાર સેંકડે
	રૂ આ પા	રૂ આ પા	રૂ આ પા		રૂ આ પા	રૂ આ પા	રૂ આ પા
૧	૦-૦-૦	૦-૦-૦	૦-૦-૦	૪૨૫	૦-૧૪-૩	૦-૧૭-૧૧	૦-૨૧-૪
૨	૦-૦-૦	૦-૦-૧	૦-૦-૧	૪૫૦	[illegible]	૦-૧૮-૧૨	૦-૨૨-૮
૩	૦-૦-૧	૦-૦-૨	૦-૦-૨	૪૭૫	૦-૧૫-૧૩	૦-૧૯-૨	૦-૨૩-૧૨
૪	૦-૦-૨	૦-૦-૨	૦-૦-૩	૫૦૦	૦-૧૬-૧૧	૦-૨૦-૩	૦|-૦-૦
૫	૦-૦-૩	૦-૦-૩	૦-૦-૪	૫૨૫	૦-૧૭-૮	૦-૨૧-૧૪	૦|-૧-૪
૬	૦-૦-૩	૦-૦-૪	૦-૦-૫	૫૫૦	૦-૧૮-૫	૦-૨૨-૧૪	૦|-૨-૮
૭	૦-૦-૩	૦-૦-૪	૦-૦-૫	૫૭૫	૦-૧૯-૩	૦-૨૩-૧૧	૦|-૩-૧૨
૮	૦-૦-૪	૦-૦-૫	૦-૦-૬	૬૦૦	૦-૨૦-૦	૦|-૦-૦	૦|-૫-૦
૯	૦-૦-૫	૦-૦-૬	૦-૦-૭	૬૨૫	૦-૨૦-૧૨	૦|-૧-૦	૦|-૬-૪
૧૦	૦-૦-૫	૦-૦-૬	૦-૦-૮	૬૫૦	૦-૨૧-૧૧	૦|-૨-૦	૦|-૭-૮
૧૫	૦-૦-૮	૦-૦-૧૦	૦-૦-૧૨	૬૭૫	૦-૨૨-૮	૦|-૩-૦	૦|-૮-૧૨
૨૦	૦-૦-૧૧	૦-૦-૧૩	૦-૧-૦	૭૦૦	૦-૨૩-૫	૦-૪-૦	૦-૧૦-૦
૨૫	૦-૦-૧૩	૦-૧-૦	૦-૧-૪	૭૨૫	૦-૨૪-૩	૦|-૫-૩	૦|-૧૧-૪
૩૦	૦-૧-૦	૦-૧-૪	૦-૧-૮	૭૫૦	૦|-૦-૦	૦-૬-૪	૦|-૧૨-૮
૩૫	૦-૧-૩	૦-૧-૭	૦-૧-૧૨	૭૭૫	૦|-૦-૧૩	૦|-૭-૪	૦|-૧૩-૧૨
૪૦	૦-૧-૫	૦-૧-૧૦	૦-૨-૦	૮૦૦	૦|-૧-૧૧	૦-૮-૫	૦|-૧૫-૦
૪૫	૦-૧-૮	૦-૧-૧૪	૦-૨-૪	૮૨૫	૦-૨-૮	૦-૯-૬	૦|-૧૬-૪
૫૦	૦-૧-૧૧	૦-૨-૧	૦-૨-૮	૮૫૦	૦|-૩-૫	૧-૧૦-૬	૦|-૧૭-૮
૫૫	૦-૧-૧૩	૦-૨-૪	૦-૨-૧૨	૮૭૫	૦-૪-૩	૧-૧૧-૭	૦|-૧૮-૧૨
૬૦	૦-૨-૦	૦-૨-૮	૦-૩-૦	૯૦૦	૦|-૫-૦	૦-૧૨-૮	૦|-૨૦-૦
૬૫	૦-૨-૩	૦-૨-૧૧	૦-૩-૪	૯૨૫	૦|-૫-૩	૦|-૧૩-૮	૦|-૨૧-૪
૭૦	૦-૨-૫	૦-૨-૧૪	૦-૩-૮	૯૫૦	૦|-૬-૧૧	૦|-૧૪-૮	૦|-૨૨-૮
૭૫	૦-૨-૮	૦-૩-૨	૦-૩-૧૨	૯૭૫	૦|-૭-૮	૦|-૧૫-૧૦	૦|-૨૩-૧૨
૮૦	૦-૨-૧૧	૦-૩-૫	૦-૪-૦	૧૦૦૦	૦-૮-૫	૦|૧૬ ૧૦	૦||-૦-૦
૮૫	૦-૨-૧૩	૦-૩-૮	૦-૪-૪	૨૦૦૦	૦||-૬-૧૧	૦||-૮-૫	૧-૦-૦
૯૦	૦-૩-૦	૦-૩-૧૨	૦-૪-૮	૩૦૦૦	૧-૦-૦	૧|-૦-૦	૧||-૦-૦
૯૫	૦-૩-૩	૦-૩-૧૫	૦-૪-૧૨	૪૦૦૦	૧|-૮-૫	૧|| ૧૬ ૧૦	૨-૦-૦
૧૦૦	૦-૩-૫	૦-૪-૨	૦-૫-૦	૫૦૦૦	૧|| ૧૬ ૧૧	૨-૮-૫	૨||-૦-૦
૧૨૫	૦-૪-૩	૦-૫-૩	૦-૬-૪	૬૦૦૦	૨-૦-૦	૨||-૦-૦	૩-૦-૦
૧૫૦	૦-૫-૦	૦-૬-૪	૦-૭-૮	૭૦૦૦	૨|-૮-૫	૨||| ૧૬-૧૦	૩||-૦-૦
૧૭૫	૦-૫-૧૩	૦-૭-૪	૦-૮-૧૨	૮૦૦૦	૨|| ૧૬-૧૧	૩|-૮-૫	૪-૦-૦
૨૦૦	૦-૬-૧૧	૦-૮-૫	૦-૧૦-૦	૯૦૦૦	૩-૦-૦	૩|||-૦-૦	૪||-૦-૦
૨૨૫	૦-૭-૮	૦-૯-૬	૦-૧૧-૪	૧૦૦૦૦	૩|-૮-૫	૪ ૧૬-૧૦	૫-૦-૦
૨૫૦	૦-૮-૫	૦-૧૦-૬	૦-૧૨-૮	૧૫૦૦૦	૫-૦-૦	૬|-૦-૦	૭||-૦-૦
૨૭૫	૦-૯-૩	૦-૧૧-૭	૦-૧૩-૧૨	૨૦૦૦૦	૬|| ૧૬ ૧૧	૮-૮-૫	૧૦-૦-૦
૩૦૦	૦-૧૦-૦	૦-૧૨-૮	૦-૧૫-૦	૨૫૦૦૦	૮|-૮-૫	૧૦ ૧૬ ૧૦	૧૨||-૦-૦
૩૨૫	૦-૧૦-૧૩	૦-૧૩-૮	૦-૧૬-૪	૩૦૦૦૦	૧૦-૦-૦	૧૨||-૦-૦	૧૫-૦-૦
૩૫૦	૦-૧૧-૧૧	૦-૧૪-૯	૦-૧૭-૮	૪૦૦૦૦	૧૩|-૮-૫	૧૬|| ૧૬ ૧૦	૨૦-૦-૦
૩૭૫	૦-૧૨-૮	૦-૧૫-૧૦	૦-૧૮-૧૨	૫૦૦૦૦	૧૬|| ૧૬ ૧૧	૨૦||| ૮-૫	૨૫-૦-૦
૪૦૦	૦-૧૩-૫	૦-૧૬-૧૦	૦-૨૦-૦	એક લાખ	૩૩-૮-૫	૪૧|| ૧૬ ૧૦	૫૦-૦-૦

વારોવારીયુ વ્યાજ દર રામ આઠ, દશ અને બાર લેખે રૂા ૧થી ૧ લાખ સુધીનુ દિવસ ૩નુ વ્યાજ

રકમ રૂ	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ રામ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે	રકમ રૂા	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ રામ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે
	રૂા દો મ	રૂ દો મ	રૂ દો મ		રૂ દો	રૂ દો મ	રૂ દો મ
૧	૦-૦-૦	૦-૦-૧	૦-૦-૧	૪૨૫	૦-૨૧-૪	૦।-૧-૯	૦।-૬-૧૪
૨	૦-૦-૧	૦-૦-૨	૦-૦-૨	૪૫૦	૦-૨૨-૮	૦।-૩-૨	૦।-૮-૧૨
૩	૦-૦-૨	૦-૦-૩	૦-૦-૩	૪૭૫	૦-૨૩-૧૨	૦।-૮-૧૧	૦।-૧૦-૧૦
૪	૦-૦-૩	૦-૦-૪	૦-૦-૪	૫૦૦	૦।-૦-૦	૦।-૬-૪	૦।-૧૨-૮
૫	૦-૦-૪	૦-૦-૫	૦-૦-૬	૫૨૫	૦।-૧-૪	૦।-૮-૧૩	૦।-૧૪-૬
૬	૦-૦-૫	૦-૦-૬	૦-૦-૭	૫૫૦	૦।-૨-૮	૦।-૯-૬	૦।-૧૬-૪
૭	૦-૦-૫	૦-૦-૭	૦-૦-૮	૫૭૫	૦।-૩-૧૨	૦।-૧૦-૧૫	૦।-૧૮-૨
૮	૦-૦-૬	૦-૦-૮	૦-૦-૯	૬૦૦	૦।-૫-૦	૦।-૧૨-૮	૦।-૨૦-૦
૯	૦-૦-૭	૦-૦-૯	૦-૦-૧	૬૨૫	૦-૬-૪	૦।-૧૪-૧	૦।-૨૧-૧૪
૧૦	૦-૦-૮	૦-૦-૧૦	૦-૦-૧૨	૬૫૦	૦-૭-૮	૦।-૧૫-૧૦	૦।-૨૩-૧૨
૧૫	૦-૦-૧૨	૦-૦-૧૫	૦-૧-૨	૬૭૫	૦।-૮-૧૨	૦।-૧૭-૩	૦॥-૦-૧૪
૨૦	૦-૧-૦	૦-૧-૪	૦-૧-૮	૭૦૦	૦।-૧૦-૦	૦।-૧૮-૧૨	૦॥-૨-૮
૨૫	૦-૧-૪	૦-૧-૯	૦-૧-૧૪	૭૨૫	૦-૧૧-૪	૦।-૨૦-૫	૦॥-૪-૦
૩૦	૦-૧-૮	૦-૧-૧૪	૦-૨-૪	૭૫૦	૦।-૧૨-૮	૦।-૨૧-૧૪	૦॥-૬-૪
૩૫	૦-૧-૧૨	૦-૨-૩	૦-૨-૧૦	૭૭૫	૦।-૧૩-૧૨	૦।-૨૩-૭	૦।-૮-૨
૪૦	૦-૨-૧	૦-૨-૮	૦-૩-૦	૮૦૦	૦-૧૫-૦	૦॥-૦-૦	૦।-૧૦-
૪૫	૦-૨-૪	૦-૨-૧૩	-૩-૬	૮૨૫	૦।-૧૬-૪	૦।-૧-૯	૦॥-૧૧-૧૪
૫૦	૦-૨-૮	૦-૩-૨	૦-૩-૧૨	૮૫૦	૦।-૧૭-૮	૦॥-૩-૨	૦॥-૧૩-૧૨
૫૫	૦-૨-૧૨	૦-૩-૭	૦-૪-૨	૮૭૫	૦।-૧૮-૧૨	૦।-૪-૧૧	૦॥-૧૫-૧૦
૬૦	૦-૩-૦	૦-૩-૧૨	૦-૪-૮	૯૦૦	૦।-૨૦-૦	૦॥-૬-૪	૦॥-૧૭-૮
૬૫	૦-૩-૪	૦-૪-૧	૦-૪-૧૪	૯૨૫	૦।-૨૧-૪	૦॥-૭-૧૩	૦॥-૧૯-૬
૭૦	૦-૩-૮	૦-૪-૬	૦-૫-૪	૯૫૦	૦।-૨૨-૮	૦॥-૯-૬	૦॥-૨૧-૪
૭૫	૦-૩-૧૨	૦-૪-૧૧	૦-૫-૧૦	૯૭૫	૦।-૨૩-૧૨	૦॥-૧૦-૧૫	૦॥-૨૩-૨
૮૦	૦-૪-૦	૦-૫-૦	૦-૬-૦	૧૦૦૦	૦॥-૦-૦	૦॥-૧૨-૮	૦॥।-૦-૦
૮૫	૦-૪-૪	૦-૫-૫	૦-૬-૬	૨૦૦૦	૧-૦-૦	૧-૦-૦	૧।-૦-૦
૯૦	૦-૪-૮	૦-૫-૧૦	૦-૬-૧૨	૩૦૦૦	૧।-૦-૦	૧॥-૧૨-૮	૨।-૦-૦
૯૫	૦-૮-૧૨	૦-૫-૧૫	૦-૭-૨	૪૦૦૦	૨-૦-૦	૨॥-૦-૦	૩-૦-૦
૧૦૦	૦-૫-૦	૦-૬-૪	૦-૭-૮	૫૦૦૦	૨॥-૦-૦	૩-૧૨-૮	૩॥।-૦-૦
૧૨૫	૦-૬-૪	૦-૭-૧૩	૦-૯-૬	૬૦૦૦	૩-૦-૦	૩॥।-૦-૦	૪॥-૦-૦
૧૫૦	૦-૭-૮	૦-૯-૬	૦-૧૧-૪	૭૦૦૦	૩॥-૦-૦	૪।-૧૨-૮	૫।-૦-૦
૧૭૫	૦-૮-૧૨	૦-૧૦-૧૫	૦-૧૩-૨	૮૦૦૦	૪-૦-૦	૫-૦-૦	૬-૦-૦
૨૦૦	૦-૧૦-૦	૦-૧૨-૮	૦-૧૫-૦	૯૦૦૦	૪॥-૦-૦	૫॥-૧૨-૮	૬॥।-૦-૦
૨૨૫	૦-૧૧-૪	૦-૧૪-૧	૦-૧૬-૧૪	૧૦૦૦૦	૫-૦-૦	૬।-૦-૦	૭॥-૦-૦
૨૫૦	૦-૧૨-૮	૦-૧૫-૧૦	૦-૧૮-૧૨	૧૫૦૦૦	૭॥-૦-૦	૯।-૧૨-૮	૧૧।-૦-૦
૨૭૫	૦-૧૩-૧૨	૦-૧૭-૩	૦-૨૦-૧૦	૨૦૦૦૦	૧૦-૦-૦	૧૨-૮-૦	૧૫-૦-૦
૩૦૦	૦-૧૫-૦	૦-૧૮-૧૨	૦-૨૨-૮	૨૫૦૦૦	૧૨॥-૦-૦	૧૫॥-૧૨-૮	૧૮॥-૦-૦
૩૨૫	૦-૧૬-૪	૦-૨૦-૫	૦-૨૪-૬	૩૦૦૦૦	૧૫-૦-૦	૧૮॥-૦-૦	૨૨॥-૦-૦
૩૫૦	૦-૧૭-૮	૦-૨૧-૧૪	૦।-૧-૪	૪૦૦૦૦	૨૦-૦-૦	૨૫-૦-૦	૩૦-૦-૦
૩૭૫	૦-૧૮-૧૨	૦-૨૩-૭	૦।-૩-૨	૫૦૦૦૦	૨૫-૦-૦	૩૧।-૦-૦	૩૭॥-૦-૦
૪૦૦	૦-૨૦-૦	૦।-૦-૦	૦।-૫-૦	એક લાખ	૫૦-૦-૦	૬૨॥-૦-૦	૭૫-૦-૦

વારેવારીઉં વ્યાજ દર રામ આઠ, દશ અને બાર લેખે રૂ ૧થી ૧ લાખ સુધીનુ દિવસ ૪ નું વ્યાજ

રકમ રૂ	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ રામ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે	રકમ રૂ	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ રામ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે
	રૂ દો બ	રૂ દો બ	રૂ દો બ		રૂ દો બ	રૂ દો બ	રૂ. દો બ
૧	૦-૦-૧	૦-૦-૧	૦-૦-૧	૪૨૫	૦।-૩-૫	૦।-૧૦-૬	૦।-૧૭-૮
૨	૦-૦-૨	૦-૦-૨	૦-૦-૩	૪૫૦	૦।-૫-૦	૦।-૧૨-૮	૦।-૨૦-૦
૩	૦-૦-૩	૦-૦-૪	૦-૦-૪	૪૭૫	૦।-૬-૧૧	૦।-૧૪-૯	૦।-૨૨-૮
૪	૦-૦-૪	૦-૦-૫	૦-૦-૬	૫૦૦	૦।-૮-૫	૦।-૧૬-૧૦	૦।।-૦-૦
૫	૦-૦-૫	૦-૦-૭	૦-૦-૮	૫૨૫	૦।-૧૦-૦	૦।-૧૮-૧૨	૦।।-૨-૮
૬	૦-૦-૬	૦-૦-૮	૦-૦-૯	૫૫૦	૦।-૧૧-૧૧	૦।-૨૦-૧૩	૦।।-૫-૦
૭	૦-૦-૭	૦-૦-૯	૦-૦-૧૧	૫૭૫	૦।-૧૩-૫	૦।-૨૨-૧૪	૦।।-૭-૮
૮	૦-૦-૮	૦-૦-૧૦	૦-૦-૧૨	૬૦૦	૦।-૧૫-૦	૦।।-૦-૦	૦।।-૧૦-૦
૯	૦-૦-૯	૦-૦-૧૨	૦-૦-૧૪	૬૨૫	૦।-૧૬-૧૧	૦।।-૨-૧	૦।।-૧૨-૮
૧૦	૦-૦-૧૧	૦-૦-૧૩	૦-૧-૦	૬૫૦	૦।-૧૮-૫	૦।।-૪-૨	૦।।-૧૫-૦
૧૫	૦-૧-૦	૦-૧-૪	૦-૧-૮	૬૭૫	૦।-૨૦-૦	૦।।-૬-૪	૦।।-૧૭-૮
૨૦	૦-૧-૫	૦-૧-૧૦	૦-૨-૦	૭૦૦	૦।-૨૧-૧૧	૦।।-૮-૫	૦।।-૨૦-૦
૨૫	૦-૧-૧૧	૦-૨-૧	૦-૨-૮	૭૨૫	૦।-૨૩-૫	૦।।-૧૦-૬	૦।।-૨૨-૮
૩૦	૦-૨-૦	૦-૨-૮	૦-૩-૦	૭૫૦	૦।।-૦-૦	૦।।-૧૨-૮	૦।।।-૦-૦
૩૫	૦-૨-૫	૦-૨-૧૪	૦-૩-૮	૭૭૫	૦।।-૧-૧૧	૦।।-૧૪-૯	૦।।।-૨-૮
૪૦	૦-૨-૧૧	૦-૩-૫	૦-૪-૦	૮૦૦	૦।।-૩-૫	૦।।-૧૬-૧૦	૦।।।-૫-૦
૪૫	૦-૩-૦	૦-૩-૧૨	૦-૪-૮	૮૨૫	૦।।-૫-૦	૦।।-૧૮-૧૨	૦।।।-૭-૮
૫૦	૦-૩-૫	૦-૪-૨	૦-૫-૦	૮૫૦	૦।।-૬-૧૧	૦।।-૨૦-૧૩	૦।।।-૧૦-૦
૫૫	૦-૩-૧૧	૦-૪-૯	૦-૫-૮	૮૭૫	૦।।-૮-૫	૦।।-૨૨-૧૪	૦।।।-૧૨-૮
૬૦	૦-૪-૦	૦-૫-૦	૦-૬-૦	૯૦૦	૦।।-૧૦-૦	૦।।।-૦-૦	૦।।।-૧૫-૦
૬૫	૦-૪-૫	૦-૫-૭	૦-૬-૮	૯૨૫	૦।।-૧૧-૧૧	૦।।।-૨-૧	૦।।।-૧૭-૮
૭૦	૦-૪-૧૧	૦-૫-૧૩	૦-૭-૦	૯૫૦	૦।।-૧૩-૫	૦।।।-૪-૨	૦।।।-૨૦-૦
૭૫	૦-૫-૦	૦-૬-૪	૦-૭-૮	૯૭૫	૦।।-૧૫-૦	૦।।।-૬-૪	૦।।।-૨૨-૮
૮૦	૦-૫-૫	૦-૬-૧૦	૦-૮-૦	૧૦૦૦	૦।।-૧૬-૧૧	૦।।।-૮-૫	૧-૦-૦
૮૫	૦-૫-૧૧	૦-૭-૧	૦-૮-૮	૨૦૦૦	૧।-૮-૫	૧।-૧૬-૧૦	૨-૦-૦
૯૦	૦-૬-૦	૦-૭-૮	૦-૯-૦	૩૦૦૦	૨-૦-૦	૨।।-૦-૦	૩-૦-૦
૯૫	૦-૬-૫	૦-૭-૧૪	૦-૯-૮	૪૦૦૦	૨।।-૧૬-૧૧	૩-૮-૫	૪-૦-૦
૧૦૦	૦-૬-૧૧	૦-૮-૫	૦-૧૦-૦	૫૦૦૦	૩।-૮-૫	૪-૧૬-૧૦	૫-૦-૦
૧૨૫	૦-૮-૫	૦-૧૦-૬	૦-૧૨-૮	૬૦૦૦	૪-૦-૦	૫-૦-૦	૬-૦-૦
૧૫૦	૦-૧૦-૦	૦-૧૨-૮	-૧૫-૦	૭૦૦૦	૪।।-૧૬-૧૧	૫।।।-૮-૫	૭-૦-૦
૧૭૫	૦-૧૧-૧૧	૦-૧૪-૯	૦-૧૭-	૮૦૦૦	૫।-૮-૫	૬।।-૧૬-૧૦	૮-૦-૦
૨૦૦	૦-૧૩-૫	૦-૧૬-૧૦	૦-૨૦-૦	૯૦૦૦	૬-૦-૦	૭।-૦-૦	૯-૦-૦
૨૨૫	૦-૧૫-૦	૦-૧૮-૧૨	૦-૨૨-૮	૧૦૦૦૦	૬।।-૧૬-૧૧	૮।-૮-૫	૧૦-૦-૦
૨૫૦	૦-૧૬-૧૧	૦-૨૦-૧૩	૦।-૦-૦	૧૫૦૦૦	૧૦-૦-૦	૧૨।-૦-૦	૧૫-૦-૦
૨૭૫	૦-૧૮-૫	૦-૨૨-૧૪	૦।-૨-૮	૨૦૦૦૦	૧૩।-૮-૫	૧૬।।-૧૬-૧૦	૨૦-૦-૦
૩૦૦	૦-૨૦-૦	૦।-૦-૦	૦।-૫-૦	૨૫૦૦૦	૧૬।।-૧૬-૧૧	૨૦।।-૮-૫	૨૫-૦-૦
૩૨૫	૦-૨૧-૧૧	૦।-૨-૧	૦-૭-૮	૩૦૦૦૦	૨૦-૦-૦	૨૫-૦-૦	૩૦-૦-૦
૩૫૦	૦-૨૩-૫	૦।-૪-૨	૦।-૧૦-૦	૪૦૦૦૦	૨૬।-૧૬-૧૧	૩૩।-૮-	૪૦-૦-૦
૩૭૫	૦।-૦-૦	૦।-૬-૪	૦।-૧૨-૮	૫૦૦૦૦	૩૩।-૮-૫	૪૧।-૧૬-૧૦	૫૦-૦-૦
૪૦૦	૦।-૧-૧૧	૦।-૮-૫	૦।-૧૫-૦	એક લાખ	૬૬।। ૧૬ ૧૦	૮૩।-૮-૪	૧૦૦-૦-૦

વારોવારીક વ્યાજ દર ગામ આઠ દશ અને બાર લેખે રૂા ૧ થી ૧ લાખ સુધીનુ દિવસ પનુ વ્યાજ.

રકમ રૂ	વ્યાજ રા આઠ લેખે	વ્યાજ રામ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે	રકમ રૂ	વ્યાજ રા આઠ લેખે	વ્યાજ રામ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે
	રૂા દો બ	રૂ દ બ	રૂ દ		રૂ દો બ	રૂ દો બ	રૂ દો બ
૧	૦—૦—૧	૦—૦—૧	૦—૦—૨	૪૨૫	૦—૧૦—૭	૦—૧૯—૬	૦॥—૩—૨
૨	૦—૦—૨	૦—૦—૨	૦—૦—૪	૪૫૦	૦।—૧૨—૮	૦।—૨૧—૧૪	૦॥—૬—૪
૩	૦—૦—૮	૦—૦—૫	૦—૦—	૪૭૫	૦—૧૪—૯	૦।—૨૪—૭	૦॥—૯—
૪	૦—૦—	૦—૦—૭	૦— —૮	૫૦૦	૦।—૧૬—૧૧	૦॥ ૨—૧	૦॥—૧૨—૮
૫	૦—૦—૭	૦—૦—૮	૦—૦—૧૦	૫૨૫	૦।—૧૮—૧૨	૦॥—૪—૧૧	૦॥—૧૫—૧૦
૬	૦— —૮	૦— —૧૦	૦—૦—૧૨	૫૫૦	૦—૨૦—૧૩	૦॥—૭—૪	૦॥—૧૮—૧૨
૭	૦—૦—૮	૦—૦—૧	૦—૦—૧૪	૫૭૫	૦।—૨૨—૧૫	૦।—૯—૧૪	૦॥—૨૧—૧૪
૮	— —૧૦	૦—૦—૧૩	૦—૧—૦	૬૦૦	૦।—૦—૦	૦।—૧૨—૮	૦॥।—૦—૦
૯	૦—૦—૧૨	૦—૦—૧૫	૦—૧—૨	૬૨૫	૦॥—૨—૧	૦॥—૧૫—૧	૦॥।—૩—૨
૧૦	૦—૦—૧૩	૦—૧—૦	—૧—૪	૬૫૦	૦।—૪—૩	૦॥—૧૭—૧૧	૦॥।—૬—૪
૧૫	૦—૧—૬	૦—૧—૯	૦—૧—૧૪	૬૭૫	૦।—૬—૪	૦॥—૨૦—૫	૦॥।—૯—૬
૨૦	૦—૧—૧૦	૦—૨—૧	૦—૨—૮	૭૦૦	૦॥—૮—૫	૦॥—૨૨—૧૪	૦॥।—૧૨—૮
૨૫	૦—૨—૧	૦—૨—૮	૦—૩—૨	૭૨૫	૦॥— ૦—૭	૦॥—૦—૮	૦॥।—૧૫—૧૦
૩૦	૦— —૮	૦—૩—૨	૦— —૧૨	૭૫૦	૦॥—૧૨—૮	૦॥।—૩—૨	૦॥।—૧૮—૧૨
૩૫	૦— —૧	૦— —૧૧	—૪—૬	૭૭૫	૦।—૧૪—૯	૦॥—૫—૧૧	૦॥। ૨૧—૧૪
૪૦	૦—૩—૫	૦—૪—૨	૦—૫—૦	૮૦૦	૦॥—૧૬—૧૦	૦॥।—૮—૫	૧—૦—૦
૪૫	૦—૦—૧	૦— —૧૧	૦—૫—૧૦	૮૨૫	૦॥—૧૮—૧૨	૦॥।—૧ —૧૫	૧— —
૫૦	૦—૮—૩	૦—૫—૩	૦—૬—૪	૮૫૦	૦॥—૨૦—૧૩	૦॥—૧ —	૧—૬—૮
૫૫	૦—૪—૯	૦—૫—૧૧	૦—૬—૧૪	૮૭૫	૦।— ૨—૧૫	૦॥।—૧૬—૨	૧—૯—૬
૬૦	૦—૫—૦	૦—૬—૪	૦—૭—૮	૯૦૦	૦॥—૦—૦	૦॥।—૧૮—૧૨	૧—૧૨—૮
૬૫	૦— —૫	૦—૬—૧૨	૦—૮—૨	૯૨૫	।—૨—૧	૦॥—૨૧—૫	—૧ — ૦
૭૦	૦—૫—૧૦	૦—૭ ૪	૦—૮—૧૨	૯૫૦	॥—૪—૩	૦॥।—૨૩—૧૫	૧—૧ — ૨
૭૫	૦—૬—	૦— —૧૩	૦—૯—૬	૯૭૫	।— —૪	૧—૧—૯	૧—૨ —૧૪
૮૦	૦—૬—૧૧	૦—૮—૫	૦—૧૦—૦	૧૦૦૦	૦॥।—૬—૫	૧—૪—૨	૧।—૦—
૮૫	૦—૭ ૧	૦—૮—૧૦	૦—૧૦—૧૦	૨૦૦૦	૧।—૧૬—૧૧	૨—૮—૫	૨।—૦—૦
૯૦	૦—૭—૮	૦—૯—૬	૦—૧૧—૪	૩૦૦૦	।—૦—૦	૩—૧૨—૮	૩॥—૦—૦
૯૫	૦— —૧૫	૦—૯—૧૪	૦—૧૧—૧૪	૪૦ ૦	૩।—૪—૫	૪—૧૬—૧૦	૪—૦—
૧૦૦	૦—૮—૫	૦—૧૦—	૦—૧૨—૮	૫ ૦૦	૪—૧૬—૧૧	૫—૨૦—૧૩	૬—૦—૦
૧૨૫	— ૦—૬	—૧૨—૦	૦—૧૫—૧૦	૦૦૦	૫—૦—૦	૬।—૦—૦	૭।—૦—૦
૧૫૦	—૧૨—	૦— — ૦	૦—૧૮— ૨	૭૦૦૦	૫॥।—૮—૫	૭।—૪—૨	૮॥।—૦—૦
૧૭૫	૦—૧૪—૨	૦—૧૭—૩	૦—૨૧—૧૪	૮૦૦૦	૬॥—૧૬—૧૧	૮।—૮—૫	૧૦—૦—૦
૨૦૦	૦— —૧૦	૦—૨૦—૧૩	૦।—૦—	૯ ૦૦	૭॥—૦—૦	૯।—૧૨—૮	૧૧।—૦—૦
૨૨૫	—૧૮—૧૨	—૨૩—૫	૦।—૩—૨	૧૦ ૦૦	૮।—૮—૫	૧૦।—૧૬—૧૦	૧૨। — —૦
૨૫૦	૦—૨ —૧૩	૦—૧—૦	૦।—૬—૪	૫ ૦૦	૧૨॥—૦—૦	૧૫॥ ૧૨—૮	૧૮॥। ૦—૦
૨૭૫	—૪ —૧૫	—૦—૧૦	૦।—૯—૬	૧૦૦૦૦	૧ —૧૬—૧૧	૨૦॥—૮—૫	૨૫—૦—૦
૩૦૦	૦—૦ ૦	—૪—	૦।—૧૨—૮	૨૫૦૦૦	૦॥—૮—	૨૬—૪—૨	૩૧।—૦—૦
૩૨૫	— —	૦— —૧૩	૦।—૧૫—૧૦	૫૦૦૦૦	૨ —૦—૦	૩ ।—૦—૦	૩૭।—૦—૦
૩૫૦	।—૮—	— ૧—૭	૦—૧૮—૧૨	૭૦૦૦૦	૩।— ૮—૫	૪૧॥—૧૬—૧૦	૫૦—૦—૦
૩૭૫	૦।—૬—૪	૦—૧૪—૧	૦—૨૦—૧૪	૧૦ ૦૦	૮૧ — ૬—૧૧	૫૨—૮—૫	૬૨॥—૦—૦
૪૦૦	૦—૮ ૧	૦।—૧૬—૧૦	૦॥—૦—૦	એક લાખ	૮૩ —૮—૬	૧૦૪—૧૬—૧૦	૧૨૫—૦—૦

વારીવારીયુ વ્યાજ દર શમ આઠ-દસ અને બાર લેખે રૂ ૧ થી ૧ લાખ સુધીનુ દિવસ ૬ નુ વ્યાજ

રકમ રૂ.	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ રામ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે	રકમ રૂ	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ રામ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે
	રૂ દો બ	રૂ દો બ	રૂ દો બ		રૂ દો બ	રૂ. દો બ	રૂ, દો બ
૧	૦-૦-૨	૦-૦-૨	૦-૦-૩	૪૨૫	૦।-૧૭-૮	૦॥-૩-૨	૦॥-૧૩-૧૨
૨	૦-૦-૩	૦-૦-૪	૦-૦-૫	૪૫૦	૦।-૨૦-૦	૦॥-૬-૪	૦॥-૧૭-૮
૩	૦-૦-૫	૦-૦-૬	૦-૦-૭	૪૭૫	૦।-૨૨-૮	૦॥-૯-૬	૦॥-૨૧-૪
૪	૦-૦-૬	૦-૦-૮	૦-૦-૯	૫૦૦	૦॥-૦-૦	૦॥-૧૨-૮	૦।॥-૦-૦
૫	૦-૦-૮	૦-૦-૧૦	૦-૦-૧૨	૫૨૫	૦॥-૨-૮	૦॥-૧૫-૧૦	૦।॥-૩-૧૨
૬	૦-૦-૧૦	૦-૦-૧૨	૦-૦-૧૪	૫૫૦	૦॥-૫-૦	૦॥-૧૮-૧૨	૦।॥-૭-૮
૭	૦-૦-૧૧	૦-૦-૧૪	૦-૧-૧	૫૭૫	૦॥-૭-૮	૦॥-૨૧-૧૪	૦।॥-૧૧-૪
૮	૦-૦-૧૩	૦-૧-૦	૦-૧-૩	૬૦૦	૦॥-૧૦-૦	૦।॥-૦-૦	૦।॥-૧૫-૦
૯	૦-૦-૧૪	૦-૧-૨	૦-૧-૬	૬૨૫	૦॥-૧૨-૮	૦।॥-૩-૨	૦।॥-૧૮-૧૨
૧૦	૦-૧-૦	૦-૧-૪	૦-૧-૮	૬૫૦	૦॥-૧૫-૦	૦।॥-૬-૪	૦।॥-૨૨-૮
૧૫	૦-૧-૮	૦-૧-૧૪	૦-૨-૪	૬૭૫	૦॥-૧૭-૮	૦।॥-૯-૬	૧-૧-૪
૨૦	૦-૨-૦	૦-૨-૮	૦-૩-૦	૭૦૦	૦॥-૨૦-૦	૦।॥-૧૨-૮	૧-૫-૦
૨૫	૦-૨-૮	૦-૩-૨	૦-૩-૧૨	૭૨૫	૦॥-૨૨-૮	૦।॥-૧૫-૧૦	૧-૮-૧૨
૩૦	૦-૩-૦	૦-૩-૧૨	૦-૪-૮	૭૫૦	૦।॥-૦-૦	૦।॥-૧૮-૧૨	૧-૧૨-[illegible]
૩૫	૦-૩-૮	૦-૪-૬	૦-૫-૪	૭૭૫	૦।॥-૨-૮	૦।॥-૨૧-૧૪	૧-૧૬-૪
૪૦	૦-૪-૦	૦-૫-૦	૦-૬-૦	૮૦૦	૦।॥-૫-૦	૧-૦-૦	૧-૨૦-૦
૪૫	૦-૪-૮	૦-૫-૧૦	૦-૬-૧૨	૮૨૫	૦।॥-૭-૮	૧-૩-૨	૧-૨૩-૧૨
૫૦	૦-૫-૦	૦-૬-૪	૦-૭-૮	૮૫૦	૦।॥-૧૦-૦	૧-૬-૪	૧।-૨-૮
૫૫	૦-૫-૮	૦-૬-૧૪	૦-૮-૪	૮૭૫	૦।॥-૧૨-૮	૧-૯-૬	૧।-૬-૪
૬૦	૦-૬-૦	૦-૭-૮	૦-૯-૦	૯૦૦	૦।॥-૧૫-૦	૧-૧૨-૮	૧।-૧૦-૦
૬૫	૦-૬-૮	૦-૮-૨	૦-૯-૧૨	૯૨૫	૦।॥-૧૭-૮	૧-૧૫-૧૦	૧।-૧૩-૧૨
૭૦	૦-૭-૦	૦-૮-૧૨	૦-૧૦-૮	૯૫૦	૦।॥-૨૦-૦	૧-૧૮-૧૨	૧।-૧૭-૮
૭૫	૦-૭-૮	૦-૯-૬	૦-૧૧-૪	૯૭૫	૦।॥-૨૨-૮	૧-૨૧-૧૪	૧।-૨૧-૪
૮૦	૦-૮-૦	૦-૧૦-૦	૦-૧૨-૦	૧૦૦૦	૧-૦-૦	૧।-૦-૦	૧॥-૦-૦
૮૫	૦-૮-૮	૦-૧૦-૧૦	૦-૧૨-૧૨	૨૦૦૦	૨-૦-૦	૨॥-૦-૦	૩-૦-૦
૯૦	૦-૯-૦	૦-૧૧-૪	૦-૧૩-૮	૩૦૦૦	૩-૦-૦	૩।॥-૦-૦	૪॥-૦-૦
૯૫	૦-૯-૮	૦-૧૧-૧૪	૦-૧૪-૪	૪૦૦૦	૪-૦-૦	૫-૦-૦	૬-૦-૦
૧૦૦	૦-૧૦-૦	૦-૧૨-૮	૦-૧૫-૦	૫૦૦૦	૫-૦-૦	૬।-૦-૦	૭॥-૦-૦
૧૨૫	૦-૧૨-૮	૦-૧૫-૧૦	૦-૧૮-૧૨	૬૦૦૦	૬-૦-૦	૭॥-૦-૦	૯-૦-૦
૧૫૦	૦-૧૫-૦	૦-૧૮-૧૨	૦-૨૨-૮	૭૦૦૦	૭-૦-૦	૮।॥-૦-૦	૧૦॥-૦-૦
૧૭૫	૦-૧૭-૮	૦-૨૧-૧૪	૦।-૧-૪	૮૦૦૦	૮-૦-૦	૧૦-૦-૦	૧૨-૦-૦
૨૦૦	૦-૨૦-૦	૦।-૦-૦	૦।-૫-૦	૯૦૦૦	૯-૦-૦	૧૧।-૦-૦	૧૩॥-૦-૦
૨૨૫	૦-૨૨-૮	૦।-૩-૨	૦।-૮-૧૨	૧૦૦૦૦	૧૦-૦-૦	૧૨॥-૦-૦	૧૫-૦-૦
૨૫૦	૦।-૦-૦	૦।-૬-૪	૦।-૧૨-૮	૧૫૦૦૦	૧૫-૦-૦	૧૮।॥-૦-૦	૨૨॥-૦-૦
૨૭૫	૦।-૨-૮	૦।-૯-૬	૦।-૧૬-૪	૨૦૦૦૦	૨૦-૦-૦	૨૫-૦-૦	૩૦-૦-૦
૩૦૦	૦।-૫-૦	૦।-૧૨-૮	૦।-૨૦-૦	૨૫૦૦૦	૨૫-૦-૦	૩૧।-૦-૦	૩૭॥-૦-૦
૩૨૫	૦।-૭-૮	૦।-૧૫-૧૦	૦।-૨૩-૧૨	૩૦૦૦૦	૩૦-૦-૦	૩૭॥-૦-૦	૪૫-૦-૦
૩૫૦	૦।-૧૦-૦	૦।-૧૮-૧૨	૦॥-૨-૮	૪૦૦૦૦	૪૦-૦-૦	૫૦-૦	૬૦-૦-૦
૩૭૫	૦।-૧૨-૮	૦।-૨૧-૧૪	૦॥-૬-૪	૫૦૦૦૦	૫૦-૦-૦	૬૨॥-૦-૦	૭૫-૦-૦
૪૦૦	૦।-૧૫-૦	૦॥-૦-૦	૦॥-૧૦-૦	એક લાખ	૧૦૦-૦-૦	૧૨૫-૦-૦	૧૫૦-૦-૦

વારીવારીઉ વ્યાજ દર રામ આઠ-દશ અને બાર લેખે રૂા ૧ થી ૧ લાખ સુધીનુ દિવસ ૭ નુ વ્યાંજ.

રકમ રૂ	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ રામ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે	રકમ રૂ	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ રામ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે
	રૂ. દો બ	રૂ દો બ	રૂ દો બ		રૂ દો બ	રૂ દો બ	રૂ દો બ
૧	૦-૦-૨	૦-૦-૨	૦-૦-૨	૪૨૫	૦|-૨૪-૯	૦||-૧૧-૧૧	૦||-૨૪-૬
૨	૦-૦-૩	૦-૦-૪	૦-૦-૫	૪૫૦	૦||-૨-૮	૦||-૧૫-૦	૦|||-૩-૧૬
૩	૦-૦-૫	૦-૦-૭	૦-૦-૮	૪૭૫	૦||-૫-૭	૦||-૧૮-૪	૦|||-૮-૨
૪	૦-૦-૭	૦-૦-૯	૦-૦-૧૧	૫૦૦	૦||-૮-૫	૦||-૨૨-૧૪	૦|||-૧૨-૮
૫	૦-૦-૯	૦-૦-૧૧	૦-૦-૧૪	૫૨૫	૦||-૧૧-૪	૦|||-૧-૯	૦|||-૧૬-૧૪
૬	૦-૦-૧૧	૦-૦-૧૪	૦-૧-૦	૫૫૦	૦||-૧૪-૩	૦|||-૫-૩	૦|||-૨૧-૪
૭	૦-૦-૧૩	૦-૧-૦	૦-૧-૩	૫૭૫	૦||-૧૭-૧	૦|||-૮-૧૩	૧-૦-૧૦
૮	૦-૦-૧૫	૦-૧-૨	૦-૧-૬	૬૦૦	૦||-૨૦-૦	૦|||-૧૨-૮	૧-૫-૦
૯	૦-૧-૧	૦-૧-૫	૦-૧-૯	૬૨૫	૦||-૨૨-૧૫	૦|||-૧૬-૨	૧-૯-૬
૧૦	૦-૧-૩	૦-૧-૭	૦-૧-૧૨	૬૫૦	૦|||-૦-૧૩	૦|||-૧૯-૧૨	૧-૧૩-૧૨
૧૫	૦-૧-૧૨	૦-૨-૩	૦-૨-૧૦	૬૭૫	૦|||-૩-૧૨	૦|||-૨૩-૭	૧-૧૮-૨
૨૦	૦-૨-૫	૦-૨-૧૪	૦-૩-૮	૭૦૦	૦|||-૬-૧૧	૧-૨-૧	૧-૨૨-૮
૨૫	૦-૨-૧૪	૦-૩-૧૦	૦-૪-૬	૭૨૫	૦|||-૯-૯	૧-૫-૧૧	૧|-૧-૧૪
૩૦	૦-૩-૮	૦-૪-૬	૦-૫-૪	૭૫૦	૦|||-૧૨-૮	૧-૯-૬	૧|-૬-૪
૩૫	૦-૪-૧	૦-૫-૧	૦-૬-૨	૭૭૫	૦|||-૧૫-૭	૧-૧૩-૦	૧|-૧૦-૧૦
૪૦	૦-૪-૧૧	૦-૫-૧૩	૦-૭-૦	૮૦૦	૦|||-૧૮-૫	૧-૧૬-૧૦	૧|-૧૫-૦
૪૫	૦-૫-૪	૦-૬-૯	૦-૭-૧૪	૮૨૫	૦|||-૨૧-૪	૧-૨૦-૫	૧|-૧૯-૬
૫૦	૦-૫-૧૩	૦-૭-૪	૦-૮-૧૨	૮૫૦	૦|||-૨૪-૩	૧-૨૩-૧૫	૧-૨૩-૧૨
૫૫	૦-૬-૬	૦-૮-૦	૦-૯-૧૦	૮૭૫	૧-૨-૧	૧|-૨-૯	૧||-૩-૨
૬૦	૦-૭-૦	૦-૮-૧૨	૦-૧૦-૮	૯૦૦	૧-૫-૦	૧|-૬-૪	૧||-૭-૮
૬૫	૦-૭-૯	૦-૯-[illegible]	૦-૧૧-૬	૯૨૫	૧-૭-૧૫	૧|-૯-૧૪	૧||-૧૧-૧૪
૭૦	૦-૮-૩	૦-૧૦-૩	૦-૧૨-૪	૯૫૦	૧-૧૦-૧૩	૧|-૧૩-૮	૧||-૧૬-૪
૭૫	૦-૮-૧૨	૦-૧૦-૧૫	૦-૧૩-૨	૯૭૫	૧-૧૩-૧૨	૧|-૧૭-૩	૧||-૨૦-૧૦
૮૦	૦-૯-૫	૦-૧૧-૧૦	૦-૧૪-૦	૧૦૦૦	૧-૧૬-૧૧	૧|-૨૦-૧૩	૧|||-૦-૦
૮૫	૦-૯-૧૪	૦-૧૨-૭	૦-૧૪-૧૪	૨૦૦૦	૨|-૮-૫	૨|||-૧૬-૧૦	૩||-૦-૦
૯૦	૦-૧૦-૮	૦-૧૩-૨	૦-૧૫-૧૨	૩૦૦૦	૩||-૦-૦	૪|-૧૨-૮	૫|-૦-૦
૯૫	૦-૧૧-૧	૦-૧૩-૧૩	૦-૧૬-૧૦	૪૦૦૦	૪||-૧૬-૧૦	૫|||-૮-૫	૭-૦-૦
૧૦૦	૦-૧૧-૧૧	૦-૧૪-૯	૦-૧૭-૮	૫૦૦૦	૫|||-૮-૫	૭|-૪-૨	૮|||-૦-૦
૧૨૫	૦-૧૪-૯	૦-૧૮-૩	૦-૨૧-૧૪	૬૦૦૦	૭-૦-૦	૮|||-૦-૦	૧૦||-૦-૦
૧૫	૦-૧૭-૮	૦-૨૧-૧૪	૦|-૧-૪	૭૦૦૦	૮-૧૬-૧૧	૧૦-૨૦-૧૩	૧૨|-૦-૦
૧૭૫	૦-૨૦-૭	૦|-૦-૮	૦|-૫-૧૦	૮૦૦૦	૯|-૮-૫	૧૧||-૧૬-૧૦	૧૪-૦-૦
૨૦૦	૦-૨૩-૫	૦|-૪-૨	૦|-૧૦-૦	૯૦૦૦	૧૦||-૦-૦	૧૩-૧૨-૮	૧૫|||-૦-૦
૨૨૫	૦|-૧-૪	૦|-૯-૧૩	૦|-૧૪-૬	૧૦૦૦૦	૧૧||-૧૬-૧૧	૧૪|-૮-૫	૧૭||-૦-૦
૨૫૦	૦|-૪-૩	૦-૧૧-૭	૦|-૧૮-૧૧	૧૫૦૦૦	૧૭||-૦-૦	૨૧||-૧૨-૮	૨૬|-૦-૦
૨૭૫	૦|-૭-૧	૦|-૧૫-૧	૦|-૨૨-૨	૨૦૦૦૦	૨૩|-૮-૫	૨૮-૧૬-૧૦	૩૫-૦-૦
૩૦૦	૦|-૧૦-૦	૦|-૧૮-૧૨	૦||-૨-૦	૨૫૦૦૦	૨૯-૧૬-૧૧	૩૬|-૨૦-૧૩	૪૩||-૦-૦
૩૨૫	૦|-૧૨-૧૫	૦|-૨૨-૬	૦||-૬-૧૪	૩૦૦૦૦	૩૫-૦-૦	૪૩||-૦-૦	૫૨|-૦-૦
૩૫૦	૦-૧૫-૧૩	૦||-૧-૦	૦||-૧૧-૪	૪૦૦૦૦	૪૬||-૧૬-૧૦	૫૮|-૮-૫	૭૦-૦-૦
૩૭૫	૦|૧૮-૧૨	૦|-૪-૧૧	૦||-૧૫-૧૦	૫૦૦૦૦	૫૮|-૮-૫	૭૨||-૧૬-૧૧	૮૭||-૦-૦
૪૦૦	૦|-૨૧-૧૧	૦||-૮-૫	૦||-૨૦-૦	એક લાખ	૧૧૬|| ૧૬ ૧૦	૧૪૫||-૮-૬	૧૭૫-૦-૦

વારોવારીઉં વ્યાજ દર રામ આઠ-દસ અને બાર લેખે રૂા ૧ થી ૧ લાખ સુધી દિવસ ૮ નુ વ્યાજ.

રકમ રૂ	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ રામ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે	રકમ રૂ	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ રામ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે
	રૂ દો મ	રૂ દો મ	રૂ દો. વ		રૂ દો મ	રૂ દો બ	રૂ દો બ
૧	૦-૦—૨	૦-૦—૨	૦-૦—૩	૪૨૫	૦॥-૬-૧૧	૦॥-૨૦-૧૩	૦॥।-૧૦-૦
૨	૦ ૦—૪	૦-૦—૫	૦-૦—૬	૪૫૦	૦॥-૧૦-૦	૦॥।-૦—૦	૦॥।-૧૫-૦
૩	૦-૦—૬	૦-૦—૮	૦-૦—૯	૪૭૫	૦॥-૧૩-૫	૦॥।-૪—૨	૦॥।-૨૦-૦
૪	૦-૦—૮	૦-૦-૧૦	૦-૦-૧૨	૫૦૦	૦॥-૧૬-૧૧	૦॥।-૮—૫	૧—૦-૦
૫	૦-૦-૧૦	૦-૦-૧૩	૦-૧—૦	૫૨૫	૦॥-૨૦-૦	૦॥।-૧૨-૮	૧—૫-૦
૬	૦-૦-૧૩	૦-૧—૦	૦-૧—૩	૫૫૦	૦॥-૨૩-૫	૦॥।-૧૬-૧૦	૧-૧૦-૦
૭	૦-૦-૧૫	૦-૧—૨	૦-૧—૬	૫૭૫	૦॥।-૧-૧૧	૦॥।-૨૦-૧૨	૧-૧૫-૦
૮	૦-૧—૧	૦-૧—૫	૦-૧—૯	૬૦૦	૦॥।-૫—૦	૧—૦—૦	૧-૨૦-૦
૯	૦-૧—૩	૦-૧—૮	૦-૧-૧૩	૬૨૫	૦॥।-૮—૫	૧—૪—૨	૧।—૦-૦
૧૦	૦-૧—૫	૦-૧-૧૦	૦-૨—૦	૬૫૦	૦॥।-૧૧-૧૧	૧—૮—૫	૧।—૫-૦
૧૫	૦-૨—૦	૦-૨—૮	૦-૩—૦	૬૭૫	૦॥।-૧૫-૦	૧-૧૨—૮	૧।-૧૦-૦
૨૦	૦-૨-૧૧	૦-૩—૫	૦-૪—૦	૭૦૦	૦॥।-૧૮-૫	૧-૧૬-૧૦	૧।-૧૫-૦
૨૫	૦-૩—૫	૦-૪—૨	૦-૫—૦	૭૨૫	૦॥।-૨૧-૧૧	૧-૨૦-૧૩	૧।-૨૦-૦
૩૦	૦ ૪—૦	૦-૫-૦	૦-૬—૦	૭૫૦	૧—૦—૦	૧।-૦—૦	૧॥—૦-૦
૩૫	૦-૪-૧૧	૦-૫-૧૩	૦-૭—૦	૭૭૫	૧—૩—૫	૧।-૪—૨	૧॥—૫-૦
૪૦	૦-૫—૫	૦-૬-૧૦	૦-૮—૦	૮૦૦	૧—૬-૧૧	૧।-૮—૫	૧॥-૧૦-૦
૪૫	૦-૬—૦	૦-૭—૮	૦-૯—૦	૮૨૫	૧-૧૦—૦	૧।-૧૨-૮	૧॥-૧૫-૦
૫૦	૦-૬-૧૧	૦-૮—૫	૦-૧૦-૦	૮૫૦	૧-૧૩—૫	૧।-૧૬-૧૦	૧॥-૨૦-૦
૫૫	૦-૭—૫	૦-૯—૨	૦-૧૧-૦	૮૭૫	૧-૧૬-૧૧	૧-૨૦-૧૩	૧॥।—૦-૦
૬૦	૦-૮—૦	૦-૧૦-૦	૦-૧૨-૦	૯૦૦	૧-૨૦—૦	૧॥-૦—૦	૧॥।—૫-૦
૬૫	૦-૮-૧૧	૦-૧૦-૧૩	૦-૧૩-૦	૯૨૫	૧-૨૩—૫	૧॥-૪—૨	૧॥।-૧૦-૦
૭૦	૦-૯—૫	૦-૧૧-૧૦	૦-૧૪-૦	૯૫૦	૧।—૧-૧૧	૧॥-૮—૫	૧॥।-૧૫-૦
૭૫	૦-૧૦-૦	૦-૧૨-૮	૦-૧૫-૦	૯૭૫	૧।—૫—૦	૧॥-૧૨-૮	૧॥।-૨૦-૦
૮૦	૦-૧૦-૧૧	૦-૧૩-૫	૦-૧૬-૦	૧૦૦૦	૧।—૮—૫	૧॥-૧૬-૧૦	૨—૦-૦
૮૫	૦-૧૧-૫	૦-૧૪-૨	૦-૧૭-૦	૨૦૦૦	૨॥-૧૬-૧૧	૩।-૮—૫	૪—૦-૦
૯૦	૦-૧૨-	૦-૧૫-૦	૦-૧૮-૦	૩૦૦૦	૪—૦—૦	૫—૦—૦	૬—૦-૦
૯૫	૦-૧૨-૧૧	૦-૧૫-૧૩	૦-૧૯-૦	૪૦૦૦	૫।—૮—૫	૬॥-૧૬-૧૦	૮—૦-૦
૧૦૦	૦-૧૩-૫	૦-૧૬-૧૦	૦-૨૦-૦	૫૦૦૦	૬॥-૧૬-૧૧	૮।-૮—૫	૧૦—૦-૦
૧૨૫	૦-૧૬-૧૧	૦-૨૦-૧૩	૦।-૦—૦	૬૦૦૦	૮—૦—૦	૧૦-૦—૦	૧૨—૦-૦
૧૫૦	૦-૨૦-૦	૦।-૦—૦	૦।-૫—૦	૭૦૦૦	૯।—૮—૫	૧૧॥-૧૬-૧૦	૧૪—૦-૦
૧૭૫	૦-૨૩-૫	૦।-૪—૨	૦।-૧૦-૦	૮૦૦૦	૧૦॥ ૧૬ ૧૧	૧૩।-૮—૫	૧૬—૦-૦
૨૦૦	૦।-૧-૧૧	૦।-૮—૫	૦।-૧૫-	૯૦૦૦	૧૨-૦—૦	૧૫-૦—૦	૧૮—૦-૦
૨૨૫	૦।-૫—૦	૦।-૧૨-૮	૦।-૨૦-૦	૧૦૦૦૦	૧૩।-૮—૫	૧૬॥-૧૬-૧૦	૨૦—૦-૦
૨૫૦	૦।-૮—૫	૦।-૧૬-૧૦	૦॥-૦—૦	૧૫૦૦૦	૨૦-૦—૦	૨૫-૦—૦	૩૦—૦-૦
૨૭૫	૦।-૧૧-૧૧	૦।-૨૦-૧૩	॥-૫—૦	૨૦૦૦૦	૨૬॥-૧૬-૧૧	૩૩।-૮—૫	૪૦—૦-૦
૩૦૦	૦-૧૫-૦	૦॥-૦—૦	૦॥-૧૦-૦	૨૫૦૦૦	૩૩-૮—૫	૪૧॥ ૧૬ ૧૦	૫૦—૦-૦
૩૨૫	૦।-૧૮-૫	૦॥-૪—૨	૦॥-૧૫-૦	૩૦૦૦૦	૪૦-૦—૦	૫૦-૦—૦	૬૦—૦-૦
૩૫૦	૦-૨૧-૧૧	૦॥-૮—૫	૦।-૨૦-૦	૪૦૦૦૦	૫૩-૮—૫	૬૬॥ ૧૬ ૧૦	૮૦—૦-૦
૩૭૫	૦॥-૦—૦	૦॥-૧૨-૮	૦॥। ૦—૦	૫૦૦૦૦	૬૬॥ ૧૬-૧૧	૮૩।-૮—૫	૧૦૦—૦-૦
૪૦૦	૦॥-૩—૫	૦॥-૧૬-૧૦	૦॥।-૫—૦	એક લાખ	૧૩૩-૮—૫	૧૬૬॥-૧૬-૧૦	૨૦૦—૦-૦

વારેવારેયુ વ્યાજ દર શમ આઠ-દશ અને બાર લેખે રૂા ૧ થી ૧ લાખ સુધીનુ (દિવસ ૯ નુ વ્યાજ

રકમ રૂ	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ રામ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે	રકમ રૂ	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ ગમ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે
	રૂા દો બ	રૂા દો બ	રૂા દો બ		રૂા દો બ	રૂા દો બ	રૂા દો મ
૧	૦-૦-૨	૦-૦-૩	૦-૦-૩	૪૨૫	૦॥ ૧૩ ૧૨	૦॥।-૪-૧૧	૦॥। ૨૦ ૧૦
૨	૦-૦-૫	૦-૦-૬	૦-૦-૭	૪૫૦	૦।-૧૭-૮	૦॥।-૯-૬	૧-૧-૪
૩	૦-૦-૭	૦-૦-૮	૦-૦-૧૦	૪૭૫	૦॥-૨૧-૪	૦॥।-૧૪-૧	૧-૬-૧૪
૪	૦-૦-૯	૦-૦-૧૨	૦-૦-૧૪	૫૦૦	૦॥।-૦-૦	૦॥।-૧૮-૧૨	૧-૧૨-૮
૫	૦-૦-૧૨	૦-૦-૧૫	૦-૧-૨	૫૨૫	૦॥।-૩-૧૨	૦॥।-૨૩-૭	૧-૧૮-૨
૬	૦-૦-૧૪	૦-૧-૨	૦-૧-૫	૫૫૦	૦॥।-૭-૮	૧-૩-૨	૧ ૨૩ ૧૨
૭	૦-૧-૧	૦-૧-૫	૦-૧-૯	૫૭૫	૦॥।-૧૧-૪	૧-૭-૧૩	૧।-૪-૬
૮	૦-૧-૩	૦-૧-૮	૦-૧-૧૩	૬૦૦	૦॥।-૧૫-૦	૧-૧૨-૮	૧-૧૦-૦
૯	૦-૧-૫	૦-૧-૧૧	૦-૨-૦	૬૨૫	૦॥।-૧૮-૧૨	૧-૧૭-૩	૧। ૧૫ ૧૦
૧૦	૦-૧-૮	૦-૧-૧૪	૦-૨-૪	૬૫૦	૦॥-૨૨-૮	૧ ૨૧-૧૪	૧।-૨૧-૪
૧૫	૦-૨-૪	૦-૨-૧૩	૦-૩-૬	૬૭૫	૧-૧-૪	૧।-૧-૯	૧॥-૧-૧૪
૨૦	૦-૩-૦	૦-૩-૧૨	૦-૪-૮	૭૦૦	૧-૫-૦	૧-૬-૪	૧॥-૭-૮
૨૫	૦-૩-૧૨	૦-૪-૧૧	૦-૫-૧૦	૭૨૫	૧-૮-૧૨	૧।-૧૦-૧૫	૧॥-૧૩-૨
૩૦	૦-૪-૮	૦-૫-૧૦	૦-૬-૧૨	૭૫૦	૧-૧૨ ૮	૧।-૧૫-૧૦	૧॥ ૧૮ ૧૨
૩૫	૦-૫-૪	૦-૬-૯	૦-૭-૧૪	૭૭૫	૧-૧૬-૪	૧।-૨૦-૫	૧॥-૨૪-૬
૪૦	૦-૬-૦	૦-૭-૮	૦-૯-૦	૮૦૦	૧-૨૦-૦	૧।-૦-૦	૧॥-૫-૦
૪૫	૦-૬-૧૨	૦-૮-૭	૦-૧૦-૨	૮૨૫	૧-૨૩-૧૨	૧॥-૪-૧૧	૧॥ ૧૦ ૧૦
૫૦	૦-૭-૮	૦-૯-૬	૦-૧૧-૪	૮૫૦	૧।-૨-૮	૧॥-૯-૬	૧॥।-૧૬-૪
૫૫	૦-૮-૪	૦-૧૦-૫	૦-૧૨-૬	૮૭૫	૧।-૬-૪	૧॥-૧૪-૧	૧॥ ૨૧ ૧૪
૬૦	૦-૯-૦	૦-૧૧-૪	૦-૧૩-૮	૯૦૦	૧।-૧૦-૦	૧॥-૧૮ ૧૨	૨-૨-૮
૬૫	૦-૯-૧૨	૦-૧૨-૩	૦ ૧૪-૧૦	૯૨૫	૧।-૧૩-૧૨	૧॥-૨૩-૭	૨-૮-૨
૭૦	૦-૧૦-૮	૦-૧૩-૨	૦-૧૫ ૧૨	૯૫૦	૧।-૧૭-૮	૧॥।-૩-૨	૨ ૧૩ ૧૨
૭૫	૦-૧૧-૪	૦-૧૪-૧	૦-૧૬-૧૪	૯૭૫	૧।-૨૧-૪	૧॥।-૭-૧૩	૨-૧૯-૬
૮૦	૦-૧૨-૦	૦-૧૫-૦	૦-૧૮-૦	૧૦૦૦	૧॥-૦-૦	૧॥।-૧૨-૮	૨।-૦-૦
૮૫	૦ ૧૨-૧૨	૦-૧૫ ૧૫	૦-૧૯-૨	૨૦૦૦	૩-૦-૦	૩॥।-૦-૦	૪॥-૦-
૯૦	૦-૧૩-૮	૦-૧૬ ૧૪	૦-૨૦-૪	૩૦૦૦	૪॥-૦-૦	૫॥-૧૨-૮	૬॥-૦-૦
૯૫	૦-૧૪-૪	૦ ૧૭-૧૩	૦-૨૧-૬	૪૦૦૦	૬-૦-૦	૭॥-૦-૦	૯-૦ ૦
૧૦૦	૦-૧૫-૦	૦-૧૮ ૧૨	૦-૨૨-૮	૫૦૦૦	૭॥-૦-૦	૯।-૧૨-૮	૧૧।-૦-૦
૧૨૫	૦ ૧૮-૧૨	૦-૨૩-૭	૦।-૩-૨	૬૦૦૦	૯-૦-૦	૧૧।-૦-૦	૧૩॥-૦-૦
૧૫૦	૦-૨૨-૮	૦।-૩-૨	૦।-૮-૧૨	૭૦૦૦	૧૦॥-૦-૦	૧૩-૧૨-૮	૧૫॥।-૦-૦
૧૭૫	૦।-૧-૪	૦।-૯-૧૩	૦।-૧૪-૬	૮૦૦૦	૧૨-૦-૦	૧૫-૦-૦	૧૮-૦-૦
૨૦૦	૦।-૫-૦	૦।-૧૨-૮	૦।-૨૦-૦	૯૦૦૦	૧૩॥-૦-૦	૧૬॥। ૧૨-૮	૨૦।-૦-૦
૨૨૫	૦।-૮-૧૨	૦।-૧૭-૩	૦॥-૦-૧૦	૧૦૦૦૦	૧૫-૦-૦	૧૮॥।-૦-૦	૨૨॥-૦-૦
૨૫૦	૦।-૧૨-૮	૦।-૨૧-૧૪	૦॥-૬-૪	૧૫૦૦૦	૨૨॥-૦-૦	૨૮-૧૨-૮	૩૩॥।-૦-૦
૨૭૫	૦।-૧૬-૪	૦॥-૧-૯	૦॥-૧૧-૧૪	૨૦૦૦૦	૩૦-૦-૦	૩૭॥-૦-૦	૪૫-૦-૦
૩૦૦	૦।-૨૦-૦	૦॥-૬-૪	૦॥-૧૭-૮	૨૫૦૦૦	૩૭॥-૦-૦	૪૬॥। ૧૨-૮	૫૬।-૦-૦
૩૨૫	૦।-૨૩ ૧૨	૦॥-૧૦ ૧૫	૦॥-૨૩-૨	૩૦૦૦૦	૪૫-૦-૦	૫૬।-૦-૦	૬૭॥-૦-૦
૩૫૦	૦॥-૨-૮	૦॥-૧૫-૧૦	૦॥।-૩-૧૨	૪૦૦૦૦	૬૦-૦-૦	૭૫-૦-૦	૯૦-૦-૦
૩૭૫	૦॥-૬-૪	૦॥-૨૦-૫	૦॥।-૯-૬	૫૦૦૦૦	૭૫-૦-૦	૯૩॥।-૦-૦	૧૧૨॥-૦-૦
૪૦૦	૦॥-૧૦-૦	૦॥।-૦-૦	૦॥।-૧૫-૦	એક લાખ	૧૫૦-૦-૦	૧૮૭॥-૦-૦	૨૨૫-૦-૦

વારેવારીનુ વ્યાજ દર રામ આઠ-દશ અને બાર લેખે રૂ ૧ થી ૧ લાખ સુધીનુ દિવસ ૧૦નું વ્યાજ

રકમ રૂ	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ રામ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે	રકમ રૂ	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ રામ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે
	રૂ દો બ	રૂ દો મ	રૂ દો મ		રૂ દો બ	રૂ દો બ	રૂ દો મ
૧	૦-૦—૩	૦-૦—૩	૦-૦—૪	૪૨૫	૦॥ ૨૦-૧૩	૦॥।-૧૩-૮	૧-૬—૪
૨	૦-૦—૫	૦ ૦—૬	૦-૦—૮	૪૫૦	૦॥।-૦—૦	૦॥। ૧૮ ૧૨	૧-૧૨-૮
૩	૦-૦—૮	૦-૦-૧૦	૦-૦-૧૨	૪૭૫	૦॥।-૪—૩	૦॥। ૨૩ ૧૫	૧ ૧૮-૧૨
૪	૦- -૧૧	૦-૦-૧૩	૦-૧—૦	૫૦૦	૦॥।-૮—૫	૧-૪—૨	૧।-૦—૦
૫	૦-૦-૧૩	૦-૧—૧	૦-૧—૪	૫૨૫	૦॥।-૧૨-૮	૧-૯—૬	૧।-૬—૪
૬	૦-૧—૦	૦-૧—૪	૦-૧—૮	૫૫૦	૦॥। ૧૬ ૧૧	૧-૧૪-૮	૧।-૧૨-૮
૭	૦-૧—૨	૦-૧—૭	૦-૧-૧૨	૫૭૫	૦॥। ૨૦ ૧૩	૧-૧૯-૧૨	૧। ૧૮ ૧૨
૮	૦-૧—૫	૦-૧-૧૦	૦-૨—૦	૬૦૦	૧-૦—૦	૧।-૦—૦	૧॥-૦—૦
૯	૦-૧—૮	૦-૧-૧૪	૦-૨—૪	૬૨૫	૧-૪—૩	૧।-૧—૩	૧॥-૬—૪
૧૦	૦-૧-૧૧	૦-૨—૧	૦-૨—૮	૬૫૦	૧-૮—૫	૧।-૧૦-૬	૧॥ ૧૨-૮
૧૫	૦-૨—૮	૦-૩—૨	૦-૩-૧૨	૬૭૫	૧-૧૨ ૮	૧।-૧૫ ૧૦	૧॥ ૧૮ ૧૨
૨૦	૦-૩—૫	૦-૪—૨	૦-૫—૦	૭૦૦	૧ ૧૬-૧૧	૧। ૨૦ ૧૩	૧॥।-૦—૦
૨૫	૦-૪—૩	૦-૫—૩	૦-૬—૪	૭૨૫	૧ ૨૦ ૧૩	૧॥-૧—૦	૧॥।-૬—૪
૩૦	૦-૫—૦	૦-૬—૪	૦-૭—૮	૭૫૦	૧।-૦—૦	૧॥-૬—૪	૧॥।-૧૨-૮
૩૫	૦-૫-૧૩	૦-૭—૫	૦-૮-૧૨	૭૭૫	૧।-૪—૩	૧॥-૧૧-૭	૧॥। ૧૮-૧૨
૪૦	૦-૬-૧૧	૦-૮—૫	૦-૧૦-૦	૮૦૦	૧।-૮—૫	૧॥ ૧૬ ૧૦	૨-૦—૦
૪૫	૦-૭—૮	૦-૯—૬	૦-૧૧-૪	૮૨૫	૧-૧૨-૮	૧॥ ૨૧ ૧૪	૨-૬—૪
૫૦	૦-૮—૫	૦-૧૦-૬	૦-૧૨-૮	૮૫૦	૧। ૧૬ ૧૧	૧॥ -૨—૧	૨-૧૨-૮
૫૫	૦-૯—૨	૦-૧૧-૭	૦ ૧૩ ૧૨	૮૭૫	૧। ૨૦-૧૩	૧॥। -૭—૪	૨ ૧૮ ૧૨
૬૦	૦-૧૦-૦	૦-૧૨-૮	૦-૧૫-૦	૯૦૦	૧॥-૦—૦	૧॥।-૧૨-૮	૨।-૦—૦
૬૫	૦ ૧૦-૧૩	૦-૧૩-૯	૦-૧૬-૪	૯૨૫	૧॥-૪—૩	૧॥। ૧૭-૧૧	૨।-૬—૪
૭૦	૦ ૧૧- ૧	૦-૧૪-૯	૦-૧૭-૮	૯૫૦	૧॥-૮—૫	૧॥।-૨૨-૧૪	૨।-૧૨-૮
૭૫	૦-૧૨-૮	૦ ૧૫ ૧૦	૦ ૧૮ ૧૨	૯૭૫	૧॥-૧૨-૮	૨-૩ -૨	૨।-૧૮-૧૨
૮૦	૦-૧૩-૧	૦-૧૬-૧૦	૦-૨૦-૦	૧૦૦૦	૧।- ૬ ૧	૨-૮—૫	૨॥-૦—૦
૮૫	૦-૧૪-૩	૦-૧૭ ૧૧	૦-૨૧-૪	૨૦૦૦	૩।-૮—૫	૪ ૧૬ ૧૦	૫-૦—૦
૯૦	૦-૧૫-૦	૦-૧૮-૧૨	૦-૨૨ ૮	૩૦૦૦	૫-૦—૦	૬।-૦—૦	૭॥-૦—૦
૯૫	૦ ૧૫ ૧૩	૦-૧૯ ૧૨	૦- ૩ ૧૨	૪૦૦૦	૬॥ ૧૬ ૧૧	૮।-૮—૫	૧૦-૦—૦
૧૦૦	૦ ૧૬-૧૧	૦ ૨૦ ૧૩	૦।-૦—૦	૫૦૦૦	૮।-૮—૧	૧૦।-૧૬-૧૦	૧૨॥-૦—૦
૧૨૫	૦ ૨૦-૧૩	૦।-૧—૦	૦।-૬—૪	૬૦૦૦	૧૦-૦—૦	૧૨॥-૦—૦	૧૫-૦—૦
૧૫૦	૦ -૦—૦	૦।-૬—૪	૦।-૧૨-૮	૭૦૦૦	૧૧। ૧૬-૧૧	૧૪। -૮—૫	૧૭॥-૦—૦
૧૭૫	૦।-૪—૩	૦।-૧૧-૭	૦। ૧૮ ૧૨	૮૦૦૦	૧૩।-૮—૫	૧૬॥-૧૬ ૧૦	૨૦-૦—૦
૨૦૦	૦।-૮—૫	૦।-૧૬-૧૦	૦॥-૦—૦	૯૦૦૦	૧૫-૦—૦	૧૮ ॥-૦—૦	૨૨॥-૦—૦
૨૨૫	૦।-૧૨-૮	૦।-૨૧-૧૪	॥-૬—૪	૧ ૦૦૦	૧૬॥ ૧૬ ૧૧	૨૦॥।-૮—૫	૨૫-૦—૦
૨૫૦	૦।-૧૬-૧૧	૦॥-૨—૧	૦। -૧૨-૮	૧૫૦૦૦	૨૫-૦—૦	૩૧।-૦—૦	૩૭॥-૦—૦
૨૭૫	૦।-૨૦-૧૩	૦॥-૭- ૪	૦॥ ૧૮ ૧૨	૨૦૦૦૦	૩૩।-૮—૫	૪૧॥ ૧૬-૧૦	૫૦-૦—૦
૩૦૦	૦॥-૦—૦	૦॥-૧૨-૮	૦॥।-૦—૦	૨૫૦૦૦	૪૧॥ ૧૬-૧૧	૫૨-૮—૫	૬૨॥-૦—૦
૩૨૫	૦॥-૪—૩	૦॥-૧૭ ૧૧	૦॥।-૬—૪	૩૦૦૦૦	૫૦-૦—૦	૬૨॥-૦—૦	૭૫-૦—૦
૩૫૦	૦॥-૮—૫	૦॥-૨૨-૧૪	૦॥-૧૨-૮	૮૦૦૦૦	૬૬॥ ૧૬ ૧૧	૮૩।-૮—૫	૧૦૦-૦—૦
૩૭૫	૦॥ -૧૨-૮	૦॥।-૨—૨	૦॥। ૧૮-૧૨	૧૦૦૦૦	૮૩।-૮—૫	૧૦૪-૧૬-૪	૧૨૫-૦—૦
૪૦૦	૦॥ ૧૬ ૧૧	૦ ।-૮- ૫	૧-૦—૦	એક લાખ	૧૬૬॥-૧૬ ૧૦	૨૦૮ -૮-૪	૨૫૦-૦—૦

વારેવારીયું વ્યાજ દર શમ આઠ, દશ અને બાર લેખે રૂ. ૧થી ૧ લાખ સુધીનું દિવસ ૧૧ નું વ્યાજ

રકમ રૂ	વ્યાજ શમ આઠ લેખે	વ્યાજ શમ દશ લેખે	વ્યાજ શમ બાર લેખે	રકમ રૂ	વ્યાજ શમ આઠ લેખે	વ્યાજ શમ દશ લેખે	વ્યાજ શમ બાર લેખે
	રૂ દો બ	રૂ દો બ	રૂ. દો બ		રૂ દો બ	રૂ દો બ	રૂ દો બ
૧	૦-૦-૩	૦-૦-૪	૦-૦-૪	૪૨૫	૦।।।-૨-૧૧	૦।।।-૨૨-૬	૧-૧૬-૧૪
૨	૦-૦-૬	૦-૦-૭	૦-૦-૯	૪૫૦	૦।।।-૭-૮	૧-૩-૨	૧ ૨૩-૧૨
૩	૦-૦-૯	૦-૦-૧૧	૦-૦-૧૩	૪૭૫	૦।।।-૧૨-૧	૧-૮-૧૩	૧।-૫-૧૦
૪	૦-૦-૧૨	૦-૦-૧૪	૦-૧-૨	૫૦૦	૦।।। ૧૬ ૧૧	૧-૧૪-૯	૧।-૧૨-૮
૫	૦-૦-૧૫	૦-૧-૨	૦-૧-૬	૫૨૫	૦।।।-૨૧-૪	૧-૨૦-૫	૧।-૧૯-૬
૬	૦-૧-૨	૦-૧-૬	૦-૧-૧૦	૫૫૦	૧-૦-૧૩	૧।-૧-૦	૧।।-૧-૪
૭	૦-૧-૪	૦-૧-૯	૦-૧-૧૫	૫૭૫	૧-૫-૭	૧।-૬-૧૨	૧।।-૮-૧
૮	૦-૧-૭	૦-૧-૧૩	૦-૨-૩	૬૦૦	૧-૧૦-૦	૧।-૧૨-૮	૧।। ૧૫ ૦
૯	૦-૧-૧૧	૦-૨-૧	૦-૨-૮	૬૨૫	૧-૧૪-૮	૧।-૧૮-૩	૧।। ૨૧ ૧૪
૧૦	૦-૧-૧૩	૦-૨-૫	૦-૨-૧૨	૬૫૦	૧-૧૯-૩	૧। ૨૩ ૧૧	૧।।।-૩-૧૨
૧૫	૦-૨-૧૨	૦-૩-૭	૦-૪-૨	૬૭૫	૧ ૨૩ ૧૨	૧।।-૪ ૧૧	૧।।। ૧૦ ૧૦
૨૦	૦-૩-૧૧	૦-૪-૯	૦-૫-૮	૭૦૦	૧।-૩-૫	૧।।-૧૦-૬	૧।।।-૧૭-૮
૨૫	૦-૪-૯	૦-૫-૧૧	૦-૬-૧૪	૭૨૫	૧।-૭-૧૫	૧।।-૧૬-૨	૧।।।-૨૪-૬
૩૦	૦-૫-૮	૦-૬-૧૪	૦-૮-૪	૭૫૦	૧।-૧૨-૮	૧।। ૨૧ ૧૪	૨-૬-૪
૩૫	૦-૬-૭	૦-૮-૦	૦-૯-૧૦	૭૭૫	૧।-૧૭-૧	૧।।-૨-૯	૨-૧૩-૨
૪૦	૦-૭-૫	૦-૯-૨	૦-૧૧-૦	૮૦૦	૧। ૨૧ ૧૧	૧।।।-૮-૫	૨-૨૦-૦
૪૫	૦-૮-૪	૦-૧૦-૫	૦-૧૨-૬	૮૨૫	૧।।-૧-૪	૧।।।-૧૪-૧	૨।-૧-૧૪
૫૦	૦-૯-૨	૦-૧૧-૭	૦-૧૩-૧૨	૮૫૦	૧।।-૬-૧૩	૧।।।-૧૯-૧૨	૨।-૮-૧૨
૫૫	૦-૧૦-૧	૦-૧૨-૯	૦-૧૫-૨	૮૭૫	૧।।-૧૦-૭	૨-૦-૮	૨। ૧૫ ૧૦
૬૦	૦-૧૧-૦	૦-૧૩ ૧૨	૦-૧૬-૮	૯૦૦	૧।।-૧૫-૦	૨-૬-૪	૨।-૨૨-૮
૬૫	૦-૧૧ ૧૫	૦-૧૪-૧૪	૦-૧૭-૧૪	૯૨૫	૧।।-૧૯-૯	૨ ૧૧ ૧૫	૨।।-૪-૬
૭૦	૦ ૧૨ ૧૩	૦-૧૬-૦	૦-૧૯-૪	૯૫૦	૧।।-૨૪-૩	૨-૧૭ ૧૧	૨।।-૧૧-૪
૭૫	૦-૧૩ ૧૨	૦-૧૭-૩	૦-૨૦-૧૦	૯૭૫	૧।।।-૩-૧૨	૨-૨૩-૭	૨।।-૧૮-૨
૮૦	૦ ૧૪-૧૧	૦-૧૮-૫	૦-૨૨-૦	૧૦૦૦	૧।।।-૮-૫	૨।-૪-૨	૨।।।-૦-૦
૮૫	૦-૧૫-૯	૦-૧૯-૮	૦-૨૩-૬	૨૦૦૦	૩।। ૧૬-૧૧	૪।।-૮-૫	૫।।-૦-૦
૯૦	૦-૧૬-૮	૦-૨૦ ૧૦	૦-૨૪-૧૨	૩૦૦૦	૫।-૦-૦	૬।।।-૧૨-૮	૮।-૦-૦
૯૫	૦-૧૭-૭	૦-૨૧-૧૨	૦।-૧-૨	૪૦૦૦	૭। ૮-૫	૯ ૧૬-૧૧	૧૧-૦-૦
૧૦૦	૦-૧૮-૫	૦-૨૨-૧૪	૦।-૨-૮	૫૦૦૦	૯ ૧૬ ૧૧	૧૧।-૨૦-૧૩	૧૩।।-૦-૦
૧૨૫	૦ ૨૨ ૧૮	૦।-૩-૯	૦।-૯-૬	૬૦૦૦	૧૧-૦-૦	૧૩।।।-૦-૦	૧૬।।-૦-૦
૧૫૦	૦।-૨-૮	૦।-૯-૬	૦।-૧૬-૪	૭૦૦૦	૧૨।।। ૮-૫	૧૬-૪-૨	૧૯।-૦-૦
૧૭૫	૦। ૭-૨	૦।-૧૫-૨	૦।-૨૩-૨	૮૦૦૦	૧૪।। ૧૬ ૧૧	૧૮।-૮-૫	૨૨-૦-૦
૨૦૦	૦। ૧૧ ૧૧	૦।-૨૦-૧૩	૦।।-૫-૦	૯૦૦૦	૧૬।।-૦-૦	૨૦।।-૧૨-૮	૨૪।।।-૦-૦
૨૨૫	૦।-૧૬-૪	૦।।-૧-૯	૦।। ૧૧ ૧૪	૧૦૦૦૦	૧૮।-૮-૫	૨૨।। ૧૬-૧૦	૨૭।।-૦-૦
૨૫૦	૦। ૨૦ ૧૩	૦।।-૭-૪	૦।। ૧૮ ૧૨	૧૫૦૦૦	૨૭।।-૦-૦	૩૪।-૧૨-૮	૪૧।-૦-૦
૨૭૫	૦।।-૦-૬	૦।।-૧૩-૦	૦।।।-૦-૧૦	૨૦૦૦૦	૩૬।।-૧૬-૧૧	૪૫।।।-૮-૫	૫૫-૦-૦
૩૦૦	૦।।-૫-૦	૦।। ૧૮-૧૨	૦।।।-૭-૮	૨૫૦૦૦	૪૫।।।-૮-૫	૫૭।-૪-૨	૬૮। ૦-૦
૩૨૫	૦।।-૯-૯	૦।।-૨૪-૭	૦।।।-૧૪-૬	૩૦૦૦૦	૫૫-૦-૦	૬૮।।-૦-૦	૮૨।।-૦-૦
૩૫૦	૦।।-૧૪-૩	૦।।।-૫-૩	૦।।।-૨૧-૪	૪૦૦૦૦	૭૩। ૮-૫	૯૧।।-૧૬-૧૦	૧૧૦-૦-૦
૩૭૫	૦।। ૧૮ ૧૨	૦।।। ૧૦-૧૫	૧-૩-૨	૫૦૦૦૦	૯૧।। ૧૬ ૧૧	૧૧૪।।-૮-૫	૧૩૭।।-૦-૦
૪૦૦	૦।।-૨૩-૫	૦।।। ૧૬-૧૦	૧-૧૦-૦	એક લાખ	૧૮૩।-૮-૬	૨૨૯-૧૬-૧૦	૨૭૫-૦-૦

વારેવારીઉં વ્યાજ દર રામ આઠ, દશ અને બાર લેખે રૂા ૧થી ૧ લાખ સુધીનું દિવસ ૧૨ નું વ્યાજ

રકમ રૂ.	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ રામ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે	રકમ રૂ.	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ રામ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બારે લેખે
	રૂ દો બ	રૂ દો બ	રૂ દો બ		રૂ દો. બ	રૂ દો બ	રૂ. દો બ
૧	૦-૦-૩	૦-૦-૪	૦-૦-૫	૪૨૫	૦।।।-૧૦-૦	૧-૬-૪	૧।-૨-૮
૨	૦-૦-૬	૦-૦-૮	૦-૦-૯	૪૫૦	૦।।।-૧૫-૦	૧-૧૨-૮	૧।-૧૦-૦
૩	૦-૦-૯	૦-૦-૧૨	૦-૦-૧૪	૪૭૫	૦।।।-૨૦-૦	૧ ૧૮ ૧૨	૧।-૧૭-૮
૪	૦-૦-૧૩	૦-૧-૦	૦-૧-૩	૫૦૦	૧-૦-૦	૧।-૦-૦	૧।।-૦-૦
૫	૦-૧-૦	૦-૧-૪	૦-૧-૮	૫૨૫	૧-૫-૦	૧।-૬-૪	૧।।-૭-૮
૬	૦-૧-૩	૦-૧-૮	૦-૧-૧૩	૫૫૦	૧-૧૦-૦	૧।-૧૨-૮	૧।।-૧૫-૦
૭	૦-૧-૬	૦-૧-૧૨	૦-૨-૨	૫૭૫	૧-૧૫-૦	૧।-૧૮ ૧૨	૧।।-૨૨-૮
૮	૦-૧-૧૦	૦-૨-૦	૦-૨-૬	૬૦૦	૧-૨૦-૦	૧।।-૦-૦	૧।।।-૫-૦
૯	૦-૧-૧૩	૦-૨-૪	૦-૨-૧૧	૬૨૫	૧।-૦-૦	૧।।-૬-૪	૧।।।-૧૨-૮
૧૦	૦-૨-૦	૦-૨-૮	૦-૩-૦	૬૫૦	૧।-૫-૦	૧।।-૧૨-૮	૧।।।-૨૦-૦
૧૫	૦-૩-૦	૦-૩-૧૨	૦-૪-૮	૬૭૫	૧।-૧૦-૦	૧।। ૧૮ ૧૨	૨-૨-૮
૨૦	૦-૪-૦	૦-૫-૦	૦-૬-૦	૭૦૦	૧।-૧૫-૦	૧।।।-૦-૦	૨-૧૦-૦
૨૫	૦-૫-૦	૦-૬-૪	૦-૭-૮	૭૨૫	૧।-૨૦-૦	૧।।-૬-૪	૨-૧૭-૮
૩૦	૦-૬-૦	૦-૭-૮	૦-૯-૦	૭૫૦	૧।।-૦-૦	૧।।।-૧૨-૮	૨।-૦-૦
૩૫	૦-૭-૦	૦-૮-૧૨	૦-૧૦-૮	૭૭૫	૧।।-૫-૦	૧।।। ૧૮-૧૨	૨।-૭-૮
૪૦	૦-૮-૦	૦-૧૦-૦	૦-૧૨-૦	૮૦૦	૧।।-૧૦-૦	૨-૦-૦	૨।-૧૫-૦
૪૫	૦-૯-૦	૦-૧૧-૪	૦-૧૩-૮	૮૨૫	૧।।-૧૫-૦	૨-૬-૪	૨।-૨૨-૮
૫૦	૦-૧૦-૦	૦-૧૨-૮	૦-૧૫-૦	૮૫૦	૧।।-૨૦-૦	૨-૧૨-૮	૨।।-૫-૦
૫૫	૦-૧૧-૦	૦ ૧૩ ૧૨	૦-૧૬-૮	૮૭૫	૧।।।-૦-૦	૨-૧૮-૧૨	૨।।-૧૨-૮
૬૦	૦-૧૨-૦	૦-૧૫-૦	૦-૧૮-૦	૯૦૦	૧।।।-૫-૦	૨।-૦-૦	૨।।-૨૦-૦
૬૫	૦-૧૩-૦	૦-૧૬-૪	૦-૧૯-૮	૯૨૫	૧।।।-૧૦-૦	૨।-૬-૪	૨।।।-૨-૮
૭૦	૦-૧૪-૦	૦-૧૭-૮	૦-૨૧-૦	૯૫૦	૧।।।-૧૫-૦	૨।-૧૨-૮	૨।।।-૧૦-૦
૭૫	૦-૧૫-૦	૦ ૧૮ ૧૨	૦-૨૨-૮	૯૭૫	૧।।।-૨૦-૦	૨-૧૮ ૧૨	૨।।।-૧૭-૮
૮૦	૦-૧૬-૦	૦-૨૦-૦	૦-૨૪-૦	૧૦૦૦	૨-૦-૦	૨।।-૦-૦	૩-૦-૦
૮૫	૦-૧૭-૦	૦-૨૧-૪	૦।-૦-૮	૨૦૦૦	૪-૦-૦	૫-૦-૦	૬-૦-૦
૯૦	૦-૧૮-૦	૦-૨૨-૮	૦।-૨-૦	૩૦૦૦	૬-૦-૦	૭।।-૦-૦	૯-૦-૦
૯૫	૦-૧૯-૦	૦ ૨૩ ૧૨	૦।-૩-૮	૪૦૦૦	૮-૦-૦	૧૦-૦-૦	૧૨-૦-૦
૧૦૦	૦-૨૦-૦	૦।-૦-૦	૦।-૫-૦	૫૦૦૦	૧૦-૦-૦	૧૨।।-૦-૦	૧૫-૦-૦
૧૨૫	૦।-૦-૦	૦।-૬-૪	૦।-૧૨-૮	૬૦૦૦	૧૨-૦-૦	૧૫-૦-૦	૧૮-૦-૦
૧૫૦	૦।-૫-૦	૦।-૧૨-૮	૦।-૨૦-૦	૭૦૦૦	૧૪-૦-૦	૧૭।।-૦-૦	૨૧-૦-૦
૧૭૫	૦।-૧૦-૦	૦। ૧૮ ૧૨	૦।।-૨-૮	૮૦૦૦	૧૬-૦-૦	૨૦-૦-૦	૨૪-૦-૦
૨૦૦	૦।-૧૫-૦	૦।।-૦-૦	૦।।-૧૦-૦	૯૦૦૦	૧૮-૦-૦	૨૨।।-૦-૦	૨૭-૦-૦
૨૨૫	૦।-૨૦-૦	૦।।-૬-૪	૦।।-૧૭-૮	૧૦૦૦૦	૨૦-૦-૦	૨૫-૦-૦	૩૦-૦-૦
૨૫૦	।।-૦-૦	૦।।-૧૨-૮	૦।।।-૦-૦	૧૫૦૦૦	૩૦-૦-૦	૩૭।-૦-૦	૪૫-૦-૦
૨૭૫	૦।।-૫-૦	૦। ૧૮-૧૨	૦।।।-૭-૮	૨૦૦૦૦	૪૦-૦-૦	૫૦-૦-૦	૬૦-૦-૦
૩૦૦	૦।।-૧૦-૦	૦।।।-૦-૦	૦।।।-૧૫-૦	૨૫૦૦૦	૫૦-૦-૦	૬૨।।-૦-૦	૭૫-૦-૦
૩૨૫	૦।।-૧૫-૦	૦।।।-૬-૪	૦।।।-૨૨-૮	૩૦૦૦૦	૬૦-૦-૦	૭૫-૦-૦	૯૦-૦-૦
૩૫૦	૦।।-૨૦-૦	૦।।।-૧૨-૮	૧-૫-૦	૪૦૦૦૦	૮૦-૦-૦	૧૦૦-૦-૦	૧૨૦-૦-૦
૩૭૫	૦।।।-૦-૦	૦।।।-૧૮ ૧૨	૧-૧૨-૮	૫૦૦૦૦	૧૦૦-૦-૦	૧૨૫-૦-૦	૧૫૦-૦-૦
૪૦૦	૦।।।-૫-૦	૧-૦-૦	૧-૨૦-૦	એક લાખ	૨૦૦-૦-૦	૨૫૦-૦-૦	૩૦૦-૦-૦

વારેવારીઉ વ્યાજ દર રામ આઠ-દશ અને બાર લેખે રૂા. ૧થી ૧ લાખ સુધીનું દિવસ ૧૩નું વ્યાજ.

રકમ રૂ	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ રામ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે	રકમ રૂ	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ રામ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે
	રૂા દો બ	રૂ દે બ	રૂ દે		રૂ દે બ.	રૂ દે બ	રૂ દો બ
૧	૦—૦—૩	૦—૦—૪	૦—૦—૫	૪૨૫	૦॥।—૧૭—૧	૧—૧૫—૧	૧।—૧૩—૨
૨	૦—૦—૭	૦—૦—૯	૦—૦—૧૦	૪૫૦	૦॥।—૨૨—૮	૧—૨૧—૧૪	૧।—૨૧—૪
૩	૦—૦—૧૦	૦—૦—૧૩	૦—૦—૧૬	૪૭૫	૧—૨—૧૫	૧।—૩—૧૦	૧॥—૪—૬
૪	૦—૦—૧૪	૦—૧—૧	૦—૧—૫	૫૦૦	૧—૮—૫	૧।—૧૦—૦	૧॥—૧૨—૮
૫	૦—૧—૧	૦—૧—૬	૦—૧—૧૦	૫૨૫	૧—૧૩—૧૨	૧।—૧૭—૩	૧॥—૨૦—૧૦
૬	૦—૧—૫	૦—૧—૧૦	૦—૧—૧૫	૫૫૦	૧—૧૯—૩	૧।—૨૩—૧૫	૧॥।—૩—૧૨
૭	૦—૧—૮	૦—૧—૧૫	૦—૨—૪	૫૭૫	૧—૨૪—૯	૧॥—૫—૧૧	૧॥।—૧૧—૧૪
૮	૦—૧—૧૨	૦—૨—૩	૦—૨—૧૦	૬૦૦	૧—૫—૦	૧।—૧૨—૮	૧॥।—૨૦—૦
૯	૦—૧—૧૫	૦—૨—૭	૦—૨—૧૫	૬૨૫	૧।—૧૦—૭	૧॥—૧૯—૪	૨—૩—૨
૧૦	૦—૨—૩	૦—૨—૧૧	૦—૩—૪	૬૫૦	૧।—૧૫—૧૩	૧॥।—૧—૦	૨—૧૧—૪
૧૫	૦—૩—૪	૦—૪—૧	૦—૪—૧૪	૬૭૫	૧।—૨૧—૪	૧॥।—૭—૧૩	૨—૧૯—૬
૨૦	૦—૪—૫	૦—૫—૭	૦—૬—૮	૭૦૦	૧॥—૧—૧૧	૧॥—૧૪—૯	૨।—૨—૮
૨૫	૦—૫—૭	૦—૬—૧૨	૦—૮—૨	૭૨૫	૧॥—૭—૧	૧॥।—૨૧—૫	૨।—૧૦—૧૦
૩૦	૦—૬—૮	૦—૮—૨	૦—૯—૧૨	૭૫૦	૧॥—૧૨—૮	૨—૩—૨	૨।—૧૮—૧૨
૩૫	૦—૭—૯	૦—૯—૮	—૧૧—૬	૭૭૫	૧॥—૧૭ ૧૫	૨—૯—૧૪	૨॥—૧—૧૪
૪૦	૦— —૧૧	૦—૧૦—૧૩	૦—૧૩—૦	૮૦૦	૧॥—૨૩—૫	૨—૧૬ ૧૧	૨॥—૧૦—૦
૪૫	૦—૯—૧૨	૦—૧૨—૩	૦—૧૪ ૧૦	૮૨૫	૧॥।—૩— ૧૨	૨—૨૩—૭	૨॥—૧૮—૨
૫૦	૦—૧૦—૧૩	૦—૧૩—૯	૦—૧૬—૪	૮૫૦	૧॥।—૯—૩	૨।—૫—૩	૨॥—૧—૮
૫૫	૦ ૧૧ ૧૫	૦—૧૫ ૧૪	૦ ૧૭—૧૪	૮૭૫	૧॥।—૧૪—૯	૨।—૧૧—૧૫	૨॥—૯—૬
૬૦	૦—૧૩—૦	૦—૧૬—૪	૦— ૯—૮	૯૦૦	૧॥—૨૦—૦	૨।—૧૮—૧૨	૨॥।—૧૭—૮
૬૫	૦—૧૪—૧	૦—૧૭—૯	૦—૨૧—૨	૯૨૫	૨—૦—૭	૨।—૦—૮	૩—૦—૧૦
૭૦	૦—૧૫—૩	૦—૧૮—૧૫	૦—૨૨ ૧૨	૯૫૦	૨—૫—૧૩	૨॥—૭—૪	૩—૮—૧૨
૭૫	૦—૧૬—૪	૦—૨૦—૫	૦—૨૪—૬	૯૭૫	૨—૧૧—૪	૨॥—૧૪—૧	૩—૧૬—૧૪
૮૦	૦—૧૭—૫	૦—૨૧—૧૧	૦—૧—૦	૧૦૦૦	૨—૧૬—૧૧	૨॥—૨૦—૧૩	૩।—૦—૦
૮૫	૦— ૮—૭	૦—૨૩—૦	૦।—૨—૧૦	૨૦૦૦	૪—૮—૫	૫।—૧૬—૧૦	૬॥—૦—૦
૯૦	૦—૧૯—૮	૦—૨૪—૬	૦।—૮—૪	૩૦૦૦	૬।—૦—૦	૮—૧૨—૮	૯॥।—૦—૦
૯૫	૦—૨૦—૯	૦।— —૧૧	૦।—૧—૧૪	૪૦૦૦	૮॥ ૧૬ ૧૧	૧ ॥—૮—૫	૧૩—૦—૦
૧૦૦	૦—૨૧ ૧	૦—૨—૧	૦।—૭—૮	૫૦૦૦	૧૦ ॥—૮—૫	૧૩॥—૪—૨	૧૬।—૦—૦
૧૨૫	૦—૭—૧	૦—૮—૧૩	૦—૧૫—૧૦	૬૦૦૦	૧૩—૦—૦	૧૬।—૦—૦	૧૯।—૦—૦
૧૫૦	૦।—૭—૮	૦।—૧૫—૧૦	૦—૨૩— ૨	૭૦૦૦	૧૫—૧૬—૧૧	૧૮ ।—૨૦—૧૩	૨૨॥।—૦—૦
૧૭૫	૦।—૧૨—૧૫	૦—૨૭—૬	૦।— —૧૪	૮૦૦૦	૧૭।—૮—૫	૨૧॥— ૬—૧૦	૨૬—૦—૦
૨૦૦	૦।— ૮—૫	૦॥—૪—૩	૦॥—૧૫—૦	૯૦૦૦	૧૯॥—૦—૦	૨૪।—૧૨—૮	૨૯।—૦—૦
૨૨૫	૦।—૨૦—૧૨	૦॥—૧૦ ૧૫	૦॥—૨૩—૨	૧૦૦૦૦	૨૧॥—૧૬—૧૧	૨૭—૮—૫	૩૨॥—૦—૦
૨૫૦	૦।—૪—૩	૦॥—૧૭—૧૧	૦॥ —૬—૪	૧૫૦૦૦	૩૨॥—૦—૦	૪૦॥ ૧૨—૮	૪૮॥।—૦—૦
૨૭૫	૦॥ —૯—૯	૧—૨૪—૧	૦॥।—૧૪—૬	૨૦૦૦૦	૪૩।—૮—૫	૫૪—૧૬—૧૫	૬૫—૦—૦
૩૦૦	૦॥—૧૫—૦	૦॥—૬—૪	૦॥—૨૨—૮	૨૫૦૦૦	૫૪ ૧૬—૧૧	૬૭।—૨૦—૧૩	૮૧।—૦—૦
૩૨૫	૦॥—૨૦—૭	૦॥।—૧ —૦	૧—૫—૧૦	૩૦૦૦૦	૬૫—૦—૦	૮૧।—૦—૦	૯૭॥—૦—૦
૩૫૦	૦॥।—૦—૧૨	૧।—૧૯—૧૨	૧—૧૩—૧૨	૪૦૦૦૦	૮૬॥ ૧૬ ૧૦	૧૦૮।—૮—૫	૧૩૦—૦—૦
૩૭૫	૦॥।—૬—૪	૧—૧—૯	૧—૨૧—૧૪	૦૦૦૦	૧૦૮।—૮—૫	૧૩૫। ૧૬—૧૦	૧૬૨॥—૦—૦
૪૦૦	૦॥। ૧૧—૧૧	૧—૮—૫	૧।—૧—૦	એક લાખ	૨૧૬॥ ૧૬—૧૦	૨૭૦॥।— ૮—૪	૩૨૫—૦—૦

વારીવારીયુ વ્યાજ દર શમ આઠ-દસ અને બાર લેખે રૂ ૧ થી ૧ લાખ સુધીનુ દિવસ ૧૪ નુ વ્યાજ

રકમ રૂ.	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ રામ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે	રકમ રૂ	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ રામ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે
	રૂ. દો બ	રૂ દો. બ	રૂ દો બ		રૂ દો બ	રૂ દો બ	રૂ, દો બ
૧	૦-૦-૪	૦-૦-૫	૦-૦-૬	૪૨૫	૦॥-૨૪-૩	૧-૨૩-૧૫	૧।-૨૭-૧૨
૨	૦-૦-૮	૦-૦-૯	૦-૦- ૧	૪૫૦	૧-૧-૦	૧।-૬-૪	૧॥ ૭-૮
૩	૦-૦-૧૧	૦-૦-૧૪	૦-૧-૧	૪૭૫	૧-૧૦-૧૩	૧।-૧૩-૮	૧॥-૧૬-૪
૪	૦-૦-૧૫	૦-૧-૨	૦-૧-૬	૫૦૦	૧-૧૬-૧૧	૧।-૨૦ ૧૩	૧॥।-૦-૦
૫	૦-૧-૩	૦-૧-૭	૦-૧-૧૨	૫૨૫	૧-૨૨-૮	૧।-૩-૧	૧॥।-૮-૧૨
૬	૦-૧-૬	૦-૧-૧૨	૦-૨-૨	૫૫૦	૧।-૩-૫	૧॥-૧૦-૬	૧॥।-૧૭-૮
૭	૦-૧-૧૦	૦-૨-૧	૦-૨-૭	૫૭૫	૧।-૯-૩	૧॥-૧૭-૧૧	૨-૧-૪
૮	૦-૧-૧૪	૦-૨-૫	૦-૨-૧૩	૬૦૦	૧।-૧૫-૦	૧॥।-૦-૦	૨-૧૦-૦
૯	૦-૨-૨	૦-૨-૧૦	૦-૩-૨	૬૨૫	૧।-૨૦-૧૩	૧॥।-૭-૪	૨-૧૮-૧૨
૧૦	૦-૨-૫	૦-૨-૧૫	૦-૩-૮	૬૫૦	૧॥-૧-૧૧	૧॥।-૧૪-૯	૨।-૨-૮
૧૫	૦-૩-૮	૦-૪-૬	૦-૫-૪	૬૭૫	૧॥-૭-૮	૧॥। ૨૧-૧૬	૨।-૧૧-૪
૨૦	૦-૪-૧૧	૦-૫-૧૩	૦-૭-૦	૭૦૦	૧॥-૧૩-૧	૨-૪-૩	૨।-૨૦-૦
૨૫	૦-૫-૧૩	૦-૭-૫	૦-૮-૧૨	૭૨૫	૧॥-૧૯-૩	૨- ૧-૭	૨॥-૩-૧૨
૩૦	૦-૭-૦	૦-૮-૧૨	૦-૧૦-૮	૭૫૦	૧॥।-૦-૦	૨-૧૮-૧૨	૨॥-૧૨-[illegible]
૩૫	૦-૮-૩	૦-૧૦-૩	૦-૧૨-૪	૭૭૫	૧॥।-૫-૧૩	૨।-૧-૦	૨॥-૨૧-૪
૪૦	૦-૯-૫	૦-૧૧-૧૧	૦-૧૪-૦	૮૦૦	૧॥।-૧૧ ૧૧	૨।-૮-૫	૨॥।-૫-૦
૪૫	૦-૧૦-૮	૦-૧૩-૨	૦-૧૫-૧૨	૮૨૫	૧॥।-૧૭-૮	૨।-૧૫-૧૦	૨॥।-૧૩-૧૨
૫૦	૦-૧૧-૧૧	૦-૧૪-૯	૦-૧૭-૮	૮૫૦	૧॥।-૨૩-૫	૨।-૨૨-૧૪	૨॥।-૨૨-૮
૫૫	૦-૧૨-૧૩	૦-૧૬-૧	૦-૧૯-૪	૮૭૫	૨-૪-૩	૨॥-૫-૩	૩-૬-૪
૬૦	૦-૧૪-૦	૦-૧૭-૮	૦-૨૧-૦	૯૦૦	૨-૧૦-૦	૨॥-૧૨-૮	૩-૧૫-૦
૬૫	૦-૧૫-૩	૦-૧૯-૦	૦-૨૨-૧૨	૯૨૫	૨-૧૫ ૧૩	૨॥-૧૯-૧૨	૩-૨૩-૧૨
૭૦	૦-૧૬-૫	૦-૨૦-૭	૦-૨૪-૮	૯૫૦	૨-૨૧-૧૧	૨॥।-૨-૧	૩।-૭-૮
૭૫	૦-૧૭-૮	૦-૨૧-૧૪	૦।-૧-૪	૯૭૫	૨।-૨-૮	૨॥।-૯-૬	૩।-૧૬-૪
૮૦	૦-૧૮-૧૧	૦-૨૩-૫	૦।-૩-૦	૧૦૦૦	૨।-૮-૫	૨॥।-૧૬-૧૧	૩। -૦-૦
૮૫	૦-૧૯-૧૩	૦-૨૪-૧૩	૦।-૮-૧૨	૨૦૦૦	૪॥-૧૬-૧૧	૫॥।-૮-૫	૭-૦-૦
૯૦	૦-૨૧-૦	૦।-૧-૪	૦।-૬-૮	૩૦૦૦	૭-૦-૦	૮॥।-૦-૦	૧૦॥-૦-૦
૯૫	૦-૨૨-૩	૦।-૨-૧૧	૦।-૮-૪	૪૦૦૦	૯।-૮-૫	૧૧।-૧૬-૧૧	૧૪-૦-૦
૧૦૦	૦-૨૩-૫	૦।-૪-૩	૦।-૧૦-૦	૫૦૦૦	૧૧॥-૧૬-૧૧	૧૪॥-૮-૫	૧૭॥-૦-૦
૧૨૫	૦।-૪-૩	૦।-૧૦-૭	૦।-૧૮-૧૨	૬૦૦૦	૧૪-૦-૦	૧૭।-૦-૦	૨૧-૦-૦
૧૫૦	૦।-૧૦-૦	૦।-૧૮ ૧૨	૦॥-૨-૮	૭૦૦૦	૧૬।-૮-૫	૨૦।-૧૬-૧૧	૨૪। ૦-૦
૧૭૫	૦।-૧૫-૧૩	૦॥-૧-૦	૦॥-૧૧-૪	૮૦૦૦	૧૮॥-૧૬-૧૧	૨૩।-૮-૫	૨૮-૦-૦
૨૦૦	૦।-૨૧-૧૧	૦॥-૮-૫	૦।-૨૦-૦	૯૦૦૦	૨૧-૦-૦	૨૬।-૦-૦	૩૧।-૦-૦
૨૨૫	॥-૨-૮	૦॥-૧। ૧૦	૦॥।-૩-૧૨	૧૦૦૦૦	૨૩।-૮-૫	૨૯ ૧૬ ૧૦	૩૫-૦-૦
૨૫૦	૦॥-૮-૫	૦॥-૨૨-૧૪	૦॥-૧૨-૮	૧૫૦૦૦	૩૫-૦-૦	૪૩॥ ૦-૦	૫૨॥-૦-૦
૨૭૫	૦॥-૧૪-૩	૦॥।-૫-૩	૦॥।-૨૧-૪	૨૦૦૦૦	૪૬॥-૧૬-૧૧	૫૮।-૮-૫	૭૦-૦-૦
૩૦૦	૦॥-૨૦-૦	૦॥।-૧૨-૮	૧-૫-૦	૨૫૦૦૦	૫૮।-૮-૫	૭૨॥ -૧૬-૧૦	૮૭॥-૦-૦
૩૨૫	૦॥।-૦-૧૩	૦॥।-૧૯-૧૨	૧-૧૩-૧૨	૩૦૦૦૦	૭૦-૦-૦	૮૭॥-૦-૦	૧૦૫-૦-૦
૩૫૦	૦॥ -૬-૧૧	૧-૨-૧	૧-૨૨-૮	૪૦૦૦૦	૯૩।-૮-૫	૧૧૬॥-૧૬ ૧૦	૧૪૦-૦-૦
૩૭૫	૦॥।-૧૨-૮	૧-૯-૬	૧। ૬-૪	૫૦૦૦૦	૧૧૬॥-૧૬-૧૧	૧૪૫॥।-૮-૫	૧૭૫-૦-૦
૪૦૦	૦॥।-૧૮-૫	૧ ૧૬-૧૧	૧।-૧૫-૦	એક લાખ	૨૩૩।-૮-૬	૨૯૧॥ ૧૬ ૧૦	૩૫૦-૦-૦

પારેખ રીતે વ્યાજ દર રામ આઠ-દશ અને બાર ટેખે રૂા ૧થી ૧ લાખ સુધીનું દિવસ ૧૫ નું વ્યાજ

રૂ	વ્યાજ રામ આઠ ટેખે	વ્યાજ રામ દશ ટેખે	વ્યાજ રામ બાર ટેખે	રૂ	વ્યાજ રામ આઠ લખે	વ્યાજ રામ દશ લખે	વ્યાજ રામ બાર લખે
	•	દો	રૂ દો		ક	ર ક મ	રૂ દો
૧	૦—૦ ૪	૦—૦—૫	૦—૦—૬	૪૨૫	— —૪	૦૧—૭—૧૩	૧।—૯—૬
૨	૦—૦ —૮	૦—૦—૧૦	૦— —૧	૪૫૦	૧—૧૨—૮	૧।— ૫ ૧૦	૧।—૧૮—૧
૩	૦—૦— ૨	૦—૦—૧૫	૦—૧—૪	૪૭૫	૧—૧૮—૧૨	૧ — ૩—૭	૧॥— —૨
૪	૦—૧ ૦	૦—૧—૪	૦—૧—૮	૫૦૦	૧।—૦— ૦	૧।—૬—૪	૧॥—૧૨—૮
૫	૦—૧—૪	૦—૧—૯	૦—૧—૧૪	૫૨૫	૧।—૬—૪	૧।—૧૮—૧	૧॥—૨૧—૧૪
૬	૦—૧—૮	૦—૧—૧૪	૦—૨— ૪	૫૫૦	૧।—૧૨—૮	૧ —૨૧—૧૪	૨—૬—૪
૭	૦—૧—૧૨	૦—૨—૩	૦—૨—૧૦	૫૭૫	૧।—૧૮—૧૨	૧॥—૪—૧૧	૨—૧૫—૧૦
૮	૦—૨—૦	૦—૨—૮	૦—૩—૦	૬૦૦	૧।—૦—૦	૧॥—૧૨—૮	૨।—૦—૦
૯	૦—૨—૪	૦—૨—૧૩	૦—૩—૬	૬૨૫	૧।—૬— ૪	૧॥—૨૦—૫	૨।—૯—૬
૧૦	૦—૨—૮	૦—૩—૨	૦—૩—૧૨	૬૫૦	૧।—૧૨—૮	૨— ૩—૨	૨।—૧૮—૧૨
૧	૦—૩—૧૨	૦—૪—૧૧	૦—૫—૧૦	૬૭૫	૧।—૧૮—૧૨	૨—૧૦—૧૫	૨॥—૩—૨
૨૦	૦—૫—૦	૦—૬—૪	૦—૭—૮	૭૦૦	૧।—૦—૦	૨—૧૮—૧૨	૨॥—૧૨—૮
૨	૦—૬— ૪	૦—૭—૧૩	૦—૯—૬	૭૨૫	૧॥—૬—૪	૨।—૧—૯	૨॥—૨૧—૧૪
૩૦	૦—૭—૮	૦—૯—૬	૦—૧૧—૪	૭૫૦	૧॥—૧૨—૮	૨।—૯—૬	૨॥ ૬—૪
૩૫	૦—૮—૧૨	૦—૧૦—૧૫	૦—૧૩—૨	૭૭૫	૧॥—૧૮—૧૨	૨।—૧૭ ૩	૨॥—૧૫—૧૦
૪૦	૦—૧૦—૦	૦—૧૨—૮	૦—૧૫—૦	૮૦૦	૨—૦—૦	૨॥—૦—૦	૩—૦—૦
૪૫	૦—૧૧—૪	૦— ૪—૧	૦—૧૬—૧૪	૮૨૫	૨—૬— ૪	૨॥—૭—૧૩	૩—૯—૬
૫૦	૦—૧૨—૮	૦—૧૫—૧૦	૦—૧૮—૧૨	૮૫૦	૨—૧૨—૮	૨॥—૧૫—૧૦	૩—૧૮ ૧૨
૫૫	૦ ૧૩—૧૨	૦—૧૭—૩	૦ ૨૦—૧૦	૮૭૫	૨ ૧૮—૧૨	૨॥—૨૩—૭	૩।—૩—૨
૬૦	૦—૧૫—૦	૦ ૧૮—૧૨	૦—૨૨—૮	૯૦૦	૨।—૦—૦	૨॥—૬—૪	૩।—૧૨—૮
૬૫	૦—૧૬—૪	૦—૨૦—૧	૦—૨૪—૬	૯૨૫	૨।—૬—૪	૨॥—૧૪—૧	૩।—૨૧—૧૪
૭૦	૦—૧૭—૮	૦—૨૧ ૧૪	૦।—૧—૪	૯૫૦	૨।—૧૨—૮	૨॥—૨૧—૧૪	૩॥—૬ ૪
૭૫	૦—૧૮ ૧૨	૦—૨૩—૯	૦।—૩—૨	૯૭૫	૨—૧૮—૧૨	૩—૪—૧૧	૩।—૧૫ ૧૦
૮૦	૦—૨૦—૦	૦।—૦—૦	૦।—૬— ૦	૧૦૦૦	૨॥—૦—૦	૩—૧૨—૮	૩॥—૦ —૦
૮૫	૦—૨૧—૪	૦।—૧—૯	૦।—૬—૧૪	૨૦૦૦	૫—૦ —૦	૬।—૦—૦	૭॥—૦—૦
૯૦	૦—૨૨—૮	૦।—૩—૨	૦।—૮—૧૨	૩૦૦૦	૭।—૦—૦	૯—૧૨—૮	૧૧।—૦—૦
૯૫	૦—૨૩—૧૨	૦।—૪—૧૧	૦।—૧૦—૧૦	૪૦૦૦	૧૦ —૦—૦	૧૨॥—૦—૦	૧૫—૦—૦
૧૦૦	૦।—૦— ૦	૦।—૬—૪	૦ —૧૨—૮	૫૦૦૦	૧૨॥—૦ —૦	૧૫।—૧૨—૮	૧૮॥—૦—૦
૧૨૫	૦ —૬—૪	૦ —૧૪—૧	૦।—૨૧—૧૪	૬૦૦૦	૧૫—૦—૦	૧૮॥—૦—૦	૨૨॥—૦—૦
૧૫૦	૦।—૧૨—૮	૦।—૨૧ ૧૪	૦॥—૬—૪	૭૦૦૦	૧૭॥—૦—૦	૨૧॥—૧૨—૮	૨૬।—૦—૦
૧૭૫	૦ —૧૮—૧૨	૦॥—૪—૧૧	૦॥—૧૫—૧૦	૮૦૦૦	૨૦—૦—૦	૨૫—૦—૦	૩૦—૦—૦
૨૦૦	૦॥—૦—૦	૦॥—૧૨—૮	૦॥।—૦—૦	૯૦૦૦	૨૨॥—૦—૦	૨૮—૧૨—૮	૩૩॥—૦—૦
૨૨૫	૦॥—૬—૪	૦॥—૨૦—૫	૦॥।—૯—૬	૧૦૦૦૦	૨૫—૦—૦	૩૧।— ૦—૦	૩૭॥—૦—૦
૨૫૦	૦।—૧૨—૮	૦॥—૩—૨	૦॥।—૧૮—૧૨	૧૫૦૦૦	૩૭॥—૦—૦	૪૬॥।—૧૨—૮	૫૬।—૦—૦
૨૭૫	૦॥—૧૮—૧૨	૦॥।—૧૦—૧૫	૧—૩—૨	૨૦૦૦૦	૫૦—૦—૦	૬૨॥—૦—૦	૭૫—૦—૦
૩૦૦	૦॥।—૦—૦	૦॥।—૧૮—૧૨	૧—૧૨—૮	૨૫૦૦૦	૬૨॥—૦—૦	૭૮—૧૨—૮	૯૩॥—૦—૦
૩૨૫	૦॥।—૬—૪	૧—૧—૯	૧ ૨૧—૧૪	૩૦૦૦૦	૭૫—૦ — ૦	૯૩॥—૦—૦	૧૧૨।—૦—૦
૩૫૦	૦॥।—૧૨—૮	૧—૯—૬	૧।—૬—૪	૪૦૦૦૦	૧૦૦—૦—૦	૧૨૫—૦—૦	૧૫૦—૦—૦
૩૭૫	૦॥। ૧૮—૧૨	૧—૧૭—૩	૧।—૧૫—૧૦	૫૦૦૦૦	૧૨૫—૦—૦	૧૫૬।—૦—૦	૧૮૭॥—૦—૦
૪૦૦	૧—૦—૦	૧।—૦—૦	૧॥—૦—૦	એક લાખ	૨૫૦—૦—૦	૩૧૨॥—૦—૦	૩૭૫—૦—૦

બારોવાંરીઉં વ્યાજ દર રામ આઠ-દસ અને બાર લેખે રૂા. ૧ થી ૧ લાખ સુધી. દિવસ ૩૦નુ વ્યાજ.

રકમ રૂ.	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ રામ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે	રકમ રૂ	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ રામ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે
	રૂ. દો ય.	રૂ દો. બ	રૂ દો ય.		રૂ દો બ	રૂ દો બ	રૂ દો બ
૧	૦-૦-૮	૦-૦-૧૦	૦-૦-૧૨	૪૨૫	૨-૧૨-૮	૨।-૧૫-૧૦	૩-૧૮-૧૨
૨	૦-૧-૦	૦-૧-૪	૦-૧-૮	૪૫૦	૨।-૦-૦	૨।।-૬-૪	૩।-૧૨-૮
૩	૦-૧-૮	૦-૧-૧૪	૦-૨-૪	૪૭૫	૨।-૧૨-૮	૨।।-૨૧-૧૪	૩।।-૬-૪
૪	૦-૨-૦	૦-૨-૮	૦-૩-૦	૫૦૦	૨।।-૦-૦	૩-૧૨-૮	૩।।।-૦-૦
૫	૦-૨-૮	૦-૩-૨	૦-૩-૧૨	૫૨૫	૨।।-૧૨-૮	૩।-૩-૨	૩।।।-૧૮-૧૨
૬	૦-૩-૦	૦-૩-૧૨	૦-૪-૮	૫૫૦	૨।।।-૦-૦	૩।-૧૮-૧૨	૪-૧૨-૮
૭	૦-૩-૮	૦-૪-૬	૦-૫-૪	૫૭૫	૨।।।-૧૨-૮	૩।।-૯-૬	૪।-૬-૪
૮	૦-૪-૦	૦-૫-૦	૦-૬-૦	૬૦૦	૩-૦-૦	૩।।।-૦-૦	૪।।-૦-૦
૯	૦-૪-૮	૦-૫-૧૦	૦-૬-૧૨	૬૨૫	૩-૧૨-૮	૩।।।-૧-૧૦	૪।।-૧૮ ૧૨
૧૦	૦-૫-૦	૦-૬-૪	૦-૭-૮	૬૫૦	૩।-૦-૦	૪-૬-૪	૪।।।-૧૨-૮
૧૫	૦-૭-૮	૦-૯-૬	૦-૧૧-૪	૬૭૫	૩।-૧૨-૮	૪-૨૧-૧૪	૫-૬-૪
૨૦	૦-૧૦-૦	૦-૧૨-૮	૦-૧૫-૦	૭૦૦	૩।।-૦-૦	૪।-૧૨-૮	૫।-૦-૦
૨૫	૦-૧૨-૮	૦ ૧૫-૧૦	૦-૧૮-૧૨	૭૨૫	૩।।-૧૨-૮	૪।।-૩-૨	૫।-૧૮-૧૨
૩૦	૦-૧૫-૦	૦ ૧૮ ૧૨	૦-૨૨-૮	૭૫૦	૩।।।-૦-૦	૪।।-૧૮-૧૨	૫।।-૧૨-૮
૩૫	૦-૧૭-૮	૦ ૨૧ ૧૪	૦।-૧-૪	૭૭૫	૩।।।-૧૨-૮	૪।।।-૯-૬	૫।।।-૬-૪
૪૦	૦-૨૦-૦	૦।-૦-૦	૦।-૫-૦	૮૦૦	૪-૦-૦	૫-૦-૦	૬-૦-૦
૪૫	૦-૨૨-૮	૦।-૩-૨	૦।-૮-૧૨	૮૨૫	૪-૧૨-૮	૫-૧૫-૧૦	૬- ૮-૧૨
૫૦	૦।-૦-૦	૦।-૬-૪	૦।-૧૨-૮	૮૫૦	૪।-૦-૦	૫।-૬-૪	૬।-૧૨-૮
૫૫	૦।-૨-૮	૦।-૯-૬	૦-૧૬-૪	૮૭૫	૪।-૧૨-૮	૫।-૨૧-૧૪	૬।।-૬-૪
૬૦	૦।-૫-૦	૦।-૧૨-૮	૦।-૨૦-૦	૯૦૦	૪।।-૦-૦	૫।।-૧૨-૮	૬।।।-૦-૦
૬૫	૦।-૭-૮	૦।-૧૫-૧૦	૦।-૨૩-૧૨	૯૨૫	૪।।-૧૨-૮	૫।।।-૩-૨	૬।।।-૧૮-૧૨
૭૦	૦।-૧૦-૦	૦।-૧૮-૧૨	૦।।-૨-૮	૯૫૦	૪।।।-૦-૦	૫।।।-૧૮-૧૨	૭ ૧૨-૮
૭૫	૦।-૧૨-૮	૦।-૨૧-૧૪	૦।-૬-૪	૯૭૫	૪।।।-૧૨-૮	૬-૯-૬	૭।-૬-૪
૮૦	૦।-૧૫-૦	૦।।-૦-૦	૦।।-૧૦-૦	૧૦૦૦	૫-૦-૦	૬।- -૦	૭।।-૦-
૮૫	૦।-૧૭-૮	૦।।-૩-૨	૦।-૧૩ ૧૨	૨૦૦૦	૧૦-૦-૦	૧૨।।-૦-૦	૧૫-૦-૦
૯૦	૦।-૨૦-	૦।।-૬-૪	૦।।-૧૭-૮	૩૦૦૦	૧૫-૦-૦	૧૮।।-૦-૦	૨૨।।-૦-૦
૯૫	૦।-૨૨-૮	૦।।-૯-૬	૦।।- ૧-૪	૪૦૦૦	૨૦-૦-૦	૨૫-૦-૦	૩૦-૦-
૧૦૦	૦।।-૦-૦	૦।-૧૨-૮	૦।।।-૦-૦	૫૦૦૦	૨૫-૦-૦	૩૧।-૦-૦	૩૭।-૦-
૧૨૫	૦।।-૧૨-૮	૦।।।-૩-૨	૦।।।-૧૮-૧૨	૬૦૦૦	૩૦-૦-૦	૩૭।।-૦-૦	૪૫-૦-૦
૧૫૦	૦।।।-૦-૦	૦।।।-૧૮-૧૨	૧-૧૨-૮	૭૦૦૦	૩૫-૦-૦	૪૩।।।-૦-૦	૫૨।-૦ ૦
૧૭૫	૦।।।-૧૨-૮	૧-૯-૬	૧-૬-૪	૮૦૦૦	૪૦-૦-૦	૫૦-૦-૦	૬૦-૦-૦
૨૦૦	૧-૦-૦	૧।-૦-૦	૧।।-૦-	૯૦૦૦	૪૫-૦-૦	૫૬।-૦-૦	૬૭।।-૦-૦
૨૨૫	૧-૧૨-૮	૧।-૧૫-૧૦	૧।।-૧૮-૧૨	૧૦૦૦૦	૫૦-૦-૦	૬૨।।-૦-૦	૭૫-૦-૦
૨૫૦	૧।-૦-૦	૧।।-૬-૪	૧।।।-૧૨-૮	૧૫૦૦૦	૭૫-૦-૦	૯૩।।-૦-૦	૧૧૨।।-૦-૦
૨૭૫	૧।-૧૨-૮	૧।।-૨૧-૧૪	૨-૬-૪	૨૦૦૦૦	૦૦-૦-૦	૧૨૫-૦-૦	૧૫૦-૦-૦
૩૦૦	૧।।-૦-૦	૧।।।-૧૨-૮	૨-૦-૦	૨૫૦૦૦	૧૨૫-૦-૦	૧૫૬।-૦-૦	૧૮૭।-૦-૦
૩૨૫	૧।।-૧૨-૮	૨-૩-૨	૨।-૧૮-૧૨	૩૦૦૦૦	૧૫૦-૦-૦	૧૮૭।।-૦-૦	૨૨૫-૦-૦
૩૫૦	૧।।।-૦-૦	૨-૧૮-૧૨	૨।-૧૨-૮	૪૦૦૦૦	૨૦૦-૦-૦	૨૫૦-૦-૦	૩૦૦-૦-૦
૩૭૫	૧।।।-૧૨-૮	૨।-૯-૬	૨।।-૬-૪	૫૦૦૦૦	૨૫૦-૦-૦	૩૧૨।।-૦-૦	૩૭૫-૦-૦
૪૦૦	૨-૦-૦	૨।।-૦-૦	૩-૦-૦	એક લાખ	૫૦૦-૦-૦	૬૨૫-૦-૦	૭૫૦-૦-૦

વારોવારોચુ વ્યાજ દર રામ આઠ-દશ અને બાર લેખે રૂા ૧ થી ૧ લાખ સુધીનુ દિવસ ૬૦ નુ વ્યાજ

રકમ રૂ	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ રામ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે	રકમ રૂ	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ ગમ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે
	રૂા દો. બ	રૂા દો બ	રૂા દો બ		રૂા દો બ	રૂા દો. બ	રૂા દો. મ.
૧	૦-૧—૦	૦-૧—૪	૦-૧—૮	૪૨૫	૪।—૦-૦	૫।—૬-૪	૬।-૧૨-૮
૨	૦-૨—૦	૦-૨—૮	૦-૩—૦	૪૫૦	૪।—૦-૦	૫॥-૧૨-૮	૬॥।—૦-૦
૩	૦-૩—૦	૦-૩-૧૨	૦-૪—૮	૪૭૫	૪॥।—૦-૦	૫॥।-૧૮-૧૨	૭-૧૨-૮
૪	૦-૪—૦	૦-૫—૦	૦-૬—૦	૫૦૦	૫—૦-૦	૬।—૦-૦	૭॥—૦-૦
૫	૦-૫—૦	૦-૬—૪	૦-૭—૮	૫૨૫	૫।—૦-૦	૬॥—૬-૪	૭॥।-૧૨-૮
૬	૦-૬—૦	૦-૭—૮	૦-૯—૦	૫૫૦	૫॥—૦-૦	૬॥।-૧૨-૮	૮।—૦-૦
૭	૦-૭—૦	૦-૮-૧૨	૦-૧૦-૮	૫૭૫	૫॥।—૦-૦	૭-૧૮-૧૨	૮॥-૧૨-૮
૮	૦-૮—૦	૦-૧૦-૦	૦-૧૨-૦	૬૦૦	૬—૦-૦	૭॥—૦-૦	૯—૦-૦
૯	૦-૯—૦	૦-૧૧-૪	૦-૧૩-૮	૬૨૫	૬।—૦-૦	૭॥।—૬-૪	૯।-૧૨-૮
૧૦	૦-૧૦-૦	૦-૧૨-૮	૦-૧૫-૦	૬૫૦	૬॥—૦-૦	૮-૧૨-૮	૯॥।—૦-૦
૧૫	૦-૧૫-૦	૦ ૧૮ ૧૨	૦-૨૨-૮	૬૭૫	૬॥।—૦-૦	૮। ૧૮-૧૨	૧૦-૧૨-૮
૨૦	૦-૨૦-૦	૦।-૦—૦	૦।-૫—૦	૭૦૦	૭—૦-૦	૮॥—૦-૦	૧૦॥—૦-૦
૨૫	૦।-૦—૦	૦।-૬—૪	૦।-૧૨-૮	૭૨૫	૭।—૦-૦	૯—૬-૪	૧૦॥। ૧૨-૮
૩૦	૦।-૫—૦	૦।-૧૨-૮	૦।-૨૦-૦	૭૫૦	૭॥—૦-૦	૯।-૧૨-૮	૧૧।—૦-
૩૫	૦।-૧૦-૦	૦।-૧૮-૧૨	૦॥-૨—૮	૭૭૫	૭॥।—૦-૦	૯॥-૧૮-૧૨	૧૧॥-૧૨-૮
૪૦	૦।-૧૫-૦	૦॥-૦—૦	૦।-૧૦-૦	૮૦૦	૮—૦-૦	૧૦—૦-૦	૧૨—૦-૦
૪૫	૦।-૨૦-૦	૦॥-૬—૪	૦॥-૧૭-૮	૮૨૫	૮।—૦-૦	૧૦।—૬-૪	૧૨।-૧૨-૮
૫૦	૦॥-૦—૦	૦॥-૧૨-૮	૦॥।—૦-૦	૮૫૦	૮॥—૦-૦	૧૦॥-૧૨-.	૧૨॥।—૦-૦
૫૫	૦॥-૫—૦	૦॥-૧૮-૧૨	૦॥।—૭-૮	૮૭૫	૮॥।—૦-૦	૧૦॥।-૧૮-૧૨	૧૩-૧૨-૮
૬૦	૦॥-૧૦-૦	૦॥। —૦-૦	૦॥।-૧૫-૦	૯૦૦	૯—૦-૦	૧૧।—૦-૦	૧૩॥—૦-૦
૬૫	૦॥-૧૫-૦	૦॥।—૬-૪	૦॥। ૨૨-૮	૯૨૫	૯।—૦-૦	૧૧॥—૬-૪	૧૩॥।-૧૨-૮
૭૦	૦॥-૨૦-૦	૦॥।-૧૨-૮	૧-૫—૦	૯૫૦	૯॥—૦-૦	૧૧॥।-૧૨-૮	૧૪।—૦-૦
૭૫	૦॥।—૦—૦	૦॥। ૧૮ ૧૨	૧-૧૨-૮	૯૭૫	૯॥।—૦-૦	૧૨-૧૮ ૧૨	૧૪॥-૧૨-૮
૮૦	૦॥।-૫—૦	૧-૦—૦	૧-૨૦-૦	૧૦૦૦	૧૦—૦-૦	૧૨॥—૦-૦	૧૫—૦-૦
૮૫	૦॥। ૧૦-૦	૧-૬—૪	૧।-૨—૮	૨૦૦૦	૨૦—૦-૦	૨૫—૦-૦	૩૦—૦-૦
૯૦	૦॥।-૧૫-૦	૧-૧૨-૮	૧।-૧૦-૦	૩૦૦૦	૩૦—૦-૦	૩૭॥—૦-૦	૪૫—૦-૦
૯૫	૦॥।-૨૦-૦	૧-૧૮-૧૨	૧।-૧૭-૮	૪૦૦૦	૪૦—૦-૦	૫૦—૦-૦	૬૦—૦-૦
૧૦૦	૧-૦—૦	૧।-૦—૦	૧॥-૦—૦	૫૦૦૦	૫૦—૦-૦	૬૨॥—૦-૦	૭૫—૦-૦
૧૨૫	૧।-૦—૦	૧॥-૬—૪	૧॥।-૧૨-૮	૬૦૦૦	૬૦—૦-૦	૭૫-૦—૦	૯૦—૦-૦
૧૫૦	૧॥-૦—૦	૧॥। ૧૨-૮	૨।-૦—૦	૭૦૦૦	૭૦—૦-૦	૮૭॥—૦-૦	૧૦૫—૦-૦
૧૭૫	૧॥।-૦—૦	૨-૧૮ ૧૨	૨॥-૧૨-૮	૮૦૦૦	૮૦—૦-૦	૧૦૦—૦-૦	૧૨૦—૦-૦
૨૦૦	૨-૦—૦	૨॥-૦—૦	૩—૦-૦	૯૦૦૦	૯૦—૦-૦	૧૧૨॥-૦-૦	૧૩૫—૦-૦
૨૨૫	૨।-૦—૦	૨॥।-૬—૪	૩।-૧૨-૮	૧૦૦૦૦	૧૦૦—૦-૦	૧૨૫—૦-૦	૧૫૦—૦-૦
૨૫૦	૨॥-૦—૦	૩-૧૨-૮	૩॥।—૦-૦	૧૫૦૦૦	૧૫૦—૦-૦	૧૮૭॥-૦-૦	૨૨૫—૦-૦
૨૭૫	૨॥।-૦—૦	૩।-૧૮-૧૨	૪-૧૨-૮	૨૦૦૦૦	૨૦૦—૦-૦	૨૫૦—૦-૦	૩૦૦—૦-૦
૩૦૦	૩-૦—૦	૩॥।-૦-૦	૪॥-૦—૦	૨૫૦૦૦	૨૫૦—૦-૦	૩૧૨॥-૦-૦	૩૭૫—૦-૦
૩૨૫	૩।-૦—૦	૪-૬—૪	૪॥।-૧૨-૮	૩૦૦૦૦	૩૦૦—૦-૦	૩૭૫—૦-૦	૪૫૦—૦-૦
૩૫૦	૩॥-૦—૦	૪।-૧૨-૮	૫।-૦—૦	૪૦૦૦૦	૪૦૦—૦-૦	૫૦૦—૦-૦	૬૦૦—૦-૦
૩૭૫	૩॥।-૦—૦	૪॥-૧૮-૧૨	૫॥-૧૨-૮	૫૦૦૦૦	૫૦૦—૦-૦	૬૨૫—૦-૦	૭૫૦—૦-૦
૪૦૦	૪-૦—૦	૫-૦-૦	૬-૦—૦	એક લાખ	૧૦૦૦-૦-૦	૧૨૫૦-૦-૦	૧૫૦૦-૦-૦

વારોવારીયુ વ્યાજ દર રામ આઠ-દશ અને બાર લેખે રૂા ૧ થી ૧ લાખ સુધીનું દિવસ ૯૦નું વ્યાજ

રકમ રૂ	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ રામ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે	રકમ રૂા	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ રામ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે
	રૂ દો બ	રૂ દો બ	રૂ દો બ		રૂ દો બ	રૂ દો બ	રૂ દો. બ
૧	૦-૧—૮	૦ ૧-૧૪	૦-૨—૪	૪૨૫	૬।-૧૨-૮	૭॥। ૨૧-૧૪	૯।—૬-૪
૨	૦-૩—૦	૦ ૩-૧૨	૦-૪—૮	૪૫૦	૬॥।—૦-૦	૮। ૧૮ ૧૨	૧૦-૧૨-૮
૩	૦-૪—૮	૦-૫-૧૦	૦-૬-૧૨	૪૭૫	૭-૧૨-૮	૮॥ ૧૫-૧૦	૧૦॥ ૧૮-૧૨
૪	૦-૬—૦	૦-૭—૮	૦-૯—૦	૫૦૦	૭॥—૦-૦	૯।-૧૨-૮	૧૧।—૦-૦
૫	૦-૭—૮	૦-૯—૬	૦-૧૧-૪	૫૨૫	૭॥।-૧૨-૮	૯॥।—૯-૬	૧૧॥।—૬-૪
૬	૦-૯-૦	૦-૧૧-૪	૦-૧૩-૮	૫૫૦	૮।—૦-૦	૧૦।—૬-૪	૧૨।-૧૨-૮
૭	૦-૧૦-૮	૦-૧૩-૨	૦-૧૫ ૧૨	૫૭૫	૮॥-૧૨-૮	૧૦॥।—૩-૨	૧૨॥। ૧૮-૧૨
૮	૦-૧૨-૦	૦-૧૫-૦	૦-૧૮-૦	૬૦૦	૯—૦-૦	૧૧।—૦-૦	૧૩॥—૦-૦
૯	૦-૧૩-૮	૦ ૧૬ ૧૪	૦-૨૦-૪	૬૨૫	૯।-૧૨-૮	૧૧॥-૨૧-૧૪	૧૪—૬-૪
૧૦	૦-૧૫-૦	૦ ૧૮-૧૨	૦-૨૨-૮	૬૫૦	૯॥।—૦-૦	૧૨ ૧૮ ૧૨	૧૪॥ -૧૨-૮
૧૫	૦-૨૨-૮	૦।-૩—૨	૦।-૮-૧૨	૬૭૫	૧૦-૧૨ -૮	૧૨॥-૧૫ ૧૦	૧૫ ૧૮ ૧૨
૨૦	૦।-૫—૦	૦।-૧૨-૮	૦।-૨૦-૦	૭૦૦	૧૦॥ —૦-૦	૧૩-૧૨-૮	૧૫॥। -૦-૦
૨૫	૦।-૧૨-૮	૦। ૨૧ ૧૪	૦॥-૬—૪	૭૨૫	૧૦॥ ૧૨-૮	૧૩॥—૯-૬	૧૬।—૬-૪
૩૦	૦।-૨૦-૦	૦॥-૬—૪	૦॥-૧૭ ૮	૭૫૦	૧૧।—૦-૦	૧૪—૬-૪	૧૬॥।-૧૨-૮
૩૫	૦॥-૨—૮	૦॥ ૧૫ ૧૦	૦॥।-૩-૧૨	૭૭૫	૧૧॥-૧૨-૮	૧૪॥—૩-૨	૧૭। ૧૮-૧૨
૪૦	૦॥-૧૦-૦	૦॥। ૦—૦	૦॥। ૧૫-૦	૮૦૦	૧૨—૦-૦	૧૫—૦-૦	૧૮—૦-૦
૪૫	૦॥-૧૭-૮	૦॥। ૯—૬	૧-૧—૪	૮૨૫	૧૨।-૧૨-૮	૧૫। ૨૧ ૧૪	૧૮॥—૬-૪
૫૦	૦॥। ૦-૦	૦॥। ૧૮ ૧૨	૧-૧૦-૮	૮૫૦	૧૨॥।- ૦-૦	૧૫॥। ૧૮ ૧૨	૧૯-૧૨-૮
૫૫	૦॥।—૭-૮	૧-૩—૨	૧ ૨૩ ૧૨	૮૭૫	૧૩-૧૨-૮	૧૬। ૧૫ ૧૦	૧૯॥ ૧૮ ૧૨
૬૦	૦॥।-૧૫-૦	૧-૧૨-૮	૧। ૧૦-૦	૯૦૦	૧૩॥—૦-૦	૧૬॥। ૧૨-૮	૨૦।—૦-૦
૬૫	૦॥। ૨૨-૮	૧-૨૧ ૧૪	૧।-૨૧-૪	૯૨૫	૩॥।-૧૨-૮	૧૭।—૯-૬	૨૦॥। -૬-૪
૭૦	૧-૫—૦	૧।-૬—૪	૧।-૭—૮	૯૫૦	૧૪।—૦-૦	૧૭॥। -૬-૪	૨૧।-૧૨-૮
૭૫	૧-૧૨-૮	૧।-૧૫ ૧૦	૧। ૧૮ ૧૨	૯૭૫	૧૪॥-૧૨-૮	૧૮। - ૩-૨	૨૧॥।-૧૮-૧૨
૮૦	૧-૨૦-૦	૧॥-૦—૦	૧॥-૫-૦	૧૦૦૦	૧૫—૦-૦	૧૮।—૦-૦	૨૨॥—૦-૦
૮૫	૧।-૨—૮	૧॥-૯—૬	૧॥-૧૬-૪	૨૦૦૦	૩૦—૦-૦	૩૭॥—૦-૦	૪૫—૦-૦
૯૦	૧॥-૧૦-૦	૧॥-૧૮-૧૨	૨-૨—૮	૩૦૦૦	૪૫—૦-૦	૫૬।—૦-૦	૬૭॥—૦-૦
૯૫	૧॥-૧૭-૮	૧॥।—૩-૨	૨-૧૩ ૧૨	૪૦૦૦	૬૦—૦-૦	૭૫—૦-૦	૯૦—૦-૦
૧૦૦	॥-૦—૦	૧॥। ૧૨-૮	૨।-૦—૦	૫૦૦૦	૭૫—૦-૦	૯૩॥।—૦-૦	૧૧૨॥-૦-૦
૧૨૫	૧॥। ૧૨-૮	૨।-૯—૬	૨॥।-૬-૪	૬૦૦૦	૯૦—૦-૦	૧૧૨॥-૦-૦	૧૩૫—૦-૦
૧૫૦	૨।-૦—૦	૨॥।-૬-૪	૩।-૧૨-૮	૭૦૦૦	૧૦૫—૦-૦	૧૩૧। -૦-૦	૧૫૭॥-૦-૦
૧૭૫	૨॥-૧૨-૮	૩।-૩—૨	૩॥। ૧૮-૧૨	૮૦૦૦	૧૨૦—૦-૦	૧૫૦—૦-૦	૧૮૦—૦-૦
૨૦૦	૩-૦—૦	૩॥।-૦—૦	૪॥-૦—૦	૯૦૦૦	૧૩૫—૦-૦	૧૬૮॥।-૦-૦	૨૦૨॥-૦-૦
૨૨૫	૩।-૧૨-૮	૪-૨૧-૧૪	૫-૬—૪	૧૦૦૦૦	૧૫૦—૦-૦	૧૮૭॥-૦-૦	૨૨૫—૦-૦
૨૫૦	૩॥।-૦—૦	૪॥-૧૮ ૧૨	૫॥-૧૨-૮	૧૫૦૦૦	૨૨૫-૦—૦	૨૮૧। -૦-૦	૩૩૭॥-૦-૦
૨૭૫	૪-૧૨-૮	૫-૧૫-૧૦	૬-૧૮ ૧૨	૨૦૦૦૦	૩૦૦—૦-૦	૩૭૫—૦-૦	૪૫૦—૦-૦
૩૦૦	૪॥-૦—૦	૫॥-૧૨-૮	૬॥।-૦—૦	૨૫૦૦૦	૩૭૫—૦-૦	૪૬૮॥।-૦ ૦	૫૬૨॥-૦-૦
૩૨૫	૪॥।-૧૨-૮	૬-૯—૬	૭-૬—૪	૩૦૦૦૦	૪૫૦—૦-૦	૫૬૨॥-૦-૦	૬૭૫—૦-૦
૩૫૦	૫।-૦—૦	૬॥-૬—૪	૭॥ -૧૨-૮	૪૦૦૦૦	૬૦૦—૦-૦	૭૫૦—૦-૦	૯૦૦—૦-૦
૩૭૧	૫॥ -૧૨-૮	૭-૩—૨	૮। ૧૮-૧૨	૫૦૦૦૦	૭૫૦—૦-૦	૯૩૭॥-૦-૦	૧૧૨૫-૦-૦
૪૦૦	૬-૦—૦	૭।-૦—૦	૯-૦—૦	એક લાખ	૧૫૦૦-૦-૦	૧૮૭૫-૦-૦	૨૨૫૦-૦-૦

વાહીઆવારીયુ વ્યાજ દર સમ આઠ, દશ અને બાર લેખે રૂ. ૧થી ૧ લાખ સુધીનું દિવસ ૧૨૦નું વ્યાજ

રકમ રૂ	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ સમ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે	રકમ રૂ	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ સમ દશ લેખે	વ્યાજ સમ બાર લેખે
	રૂ દો બ	રૂ દો. બ	રૂ. દો. બ		રૂ દો બ	રૂ દો બ.	રૂ દો. બ
૧	૦-૨-૦	૦-૨-૮	૦-૩-૦	૪૨૫	૮॥-૦-૦	૧૦॥-૧૨-૮	૧૨॥-૦-૦
૨	૦-૪-૦	૦-૫-૦	૦-૬-૦	૪૫૦	૯-૦-૦	૧૧।-૦-૦	૧૩॥-૦-૦
૩	૦-૬-૦	૦-૭-૮	૦-૯-૦	૪૭૫	૯॥-૦-૦	૧૧।॥-૧૨-૮	૧૪।-૦-૦
૪	૦-૮-૦	૦-૧૦-૦	૦-૧૨-૦	૫૦૦	૧૦-૦-૦	૧૨॥-૦-૦	૧૫-૦-૦
૫	૦-૧૦-૦	૦-૧૨-૮	૦-૧૫-૦	૫૨૫	૧૦॥-૦-૦	૧૩-૧૨-૮	૧૫।॥-૦-૦
૬	૦-૧૨-૦	૦-૧૫-૦	૦-૧૮-૦	૫૫૦	૧૧-૦-૦	૧૩।॥-૦-૦	૧૬॥-૦-૦
૭	૦-૧૪-૦	૦-૧૭-૮	૦-૨૧-૦	૫૭૫	૧૧॥-૦-૦	૧૪।-૧૨-૮	૧૭।-૦-૦
૮	૦-૧૬-૦	૦-૨૦-૦	૦-૨૪-૦	૬૦૦	૧૨-૦-૦	૧૫-૦-૦	૧૮-૦-૦
૯	૦-૧૮-૦	૦-૨૨-૮	૦।-૨-૦	૬૨૫	૧૨॥-૦-૦	૧૫॥-૧૨-૮	૧૮।॥-૦-૦
૧૦	૦-૨૦-૦	૦।-૦-૦	૦।-૪-૦	૬૫૦	૧૩-૦-૦	૧૬।-૦-૦	૧૯॥-૦-૦
૧૫	૦।-૫-૦	૦।-૧૨-૮	૦।-૨૦-૦	૬૭૫	૧૩॥-૦-૦	૧૬।॥-૧૨-૮	૨૦।-૦-૦
૨૦	૦।-૧૫-૦	૦॥-૦-૦	૦॥-૧૦-૦	૭૦૦	૧૪-૦-૦	૧૭॥-૦-૦	૨૧-૦-૦
૨૫	૦॥-૦-૦	૦॥-૧૨-૮	૦।॥-૦-૦	૭૨૫	૧૪॥-૦-૦	૧૮-૧૨-૮	૨૧।॥-૦-૦
૩૦	૦॥-૧૦-૦	૦।॥-૦-૦	૦।॥-૧૫-૦	૭૫૦	૧૫-૦-૦	૧૮।॥-૦-૦	૨૨॥-૦-૦
૩૫	૦॥-૨૦-૦	૦।॥-૧૨-૮	૧-૫-૦	૭૭૫	૧૫॥-૦-૦	૧૯।-૧૨-૮	૨૩।-૦-૦
૪૦	૦।॥-૫-૦	૧-૦-૦	૧-૨૦-૦	૮૦૦	૧૬-૦-૦	૨૦-૦-૦	૨૪-૦-૦
૪૫	૦।॥-૧૫-૦	૧-૧૨-૮	૧।-૧૦-૦	૮૨૫	૧૬॥-૦-૦	૨૦॥-૧૨-૮	૨૪।॥-૦-૦
૫૦	૧-૦-૦	૧।-૦-૦	૧॥-૦-૦	૮૫૦	૧૭-૦-૦	૨૧।-૦-૦	૨૫॥-૦-૦
૫૫	૧-૧૦-૦	૧।-૧૨-૮	૧॥-૧૫-૦	૮૭૫	૧૭॥-૦-૦	૨૧।॥-૧૨-૮	૨૬।-૦-૦
૬૦	૧-૨૦-૦	૧॥-૦-૦	૧।॥-૫-૦	૯૦૦	૧૮-૦-૦	૨૨॥-૦-૦	૨૭-૦-૦
૬૫	૧।-૫-૦	૧॥-૧૨-૮	૧।॥-૨૦-૦	૯૨૫	૧૮॥-૦-૦	૨૩-૧૨-૮	૨૭।॥-૦-૦
૭૦	૧।-૧૫-૦	૧।॥-૦-૦	૨-૧૦-૦	૯૫૦	૧૯-૦-૦	૨૩।॥-૦-૦	૨૮॥-૦-૦
૭૫	૧॥-૦-૦	૧।॥-૧૨-૮	૨।-૦-૦	૯૭૫	૧૯॥-૦-૦	૨૪।-૧૨-૮	૨૯।-૦-૦
૮૦	૧॥-૧૦-૦	૨-૦-૦	૨।-૧૫-૦	૧૦૦૦	૨૦-૦-૦	૨૫-૦-૦	૩૦-૦-૦
૮૫	૧॥-૨૦-૦	૨-૧૨-૮	૨॥-૫-૦	૨૦૦૦	૪૦-૦-૦	૫૦-૦-૦	૬૦-૦-૦
૯૦	૧।॥-૫-૦	૨।-૦-૦	૨॥-૨૦-૦	૩૦૦૦	૬૦-૦-૦	૭૫-૦-૦	૯૦-૦-૦
૯૫	૧।॥-૧૫-૦	૨।-૧૨-૮	૨।॥-૧૦-૦	૪૦૦૦	૮૦-૦-૦	૧૦૦-૦-૦	૧૨૦-૦-૦
૧૦૦	૨-૦-૦	૨॥-૦-૦	૩-૦-૦	૫૦૦૦	૧૦૦-૦-૦	૧૨૫-૦-૦	૧૫૦-૦-૦
૧૨૫	૨॥-૦-૦	૩-૧૨-૮	૩।॥-૦-૦	૬૦૦૦	૧૨૦-૦-૦	૧૫૦-૦-૦	૧૮૦-૦-૦
૧૫૦	૩-૦-૦	૩॥-૦-૦	૪॥-૦-૦	૭૦૦૦	૧૪૦-૦-૦	૧૭૫-૦-૦	૨૧૦-૦-૦
૧૭૫	૩॥-૦-૦	૪।-૧૨-૮	૫।-૦-૦	૮૦૦૦	૧૬૦-૦-૦	૨૦૦-૦-૦	૨૪૦-૦-૦
૨૦૦	૪-૦-૦	૫-૦-૦	૬-૦-૦	૯૦૦૦	૧૮૦-૦-૦	૨૨૫-૦-૦	૨૭૦-૦-૦
૨૨૫	૪॥-૦-૦	૫॥-૧૨-૮	૬।॥-૦-૦	૧૦૦૦૦	૨૦૦-૦-૦	૨૫૦-૦-૦	૩૦૦-૦-૦
૨૫૦	૫-૦-૦	૬।-૦-૦	૭॥-૦-૦	૧૫૦૦૦	૩૦૦-૦-૦	૩૭૫-૦-૦	૪૫૦-૦-૦
૨૭૫	૫॥-૦-૦	૬।॥-૧૨-૮	૮।-૦-૦	૨૦૦૦૦	૪૦૦-૦-૦	૫૦૦-૦-૦	૬૦૦-૦-૦
૩૦૦	૬-૦-૦	૭॥-૦-૦	૯-૦-૦	૨૫૦૦૦	૫૦૦-૦-૦	૬૨૫-૦-૦	૭૫૦-૦-૦
૩૨૫	૬॥-૦-૦	૮-૧૨-૮	૯।॥-૦-૦	૩૦૦૦૦	૬૦૦-૦-૦	૭૫૦-૦-૦	૯૦૦-૦-૦
૩૫૦	૭-૦-૦	૮।॥-૦-૦	૧૦॥-૦-૦	૪૦૦૦૦	૮૦૦-૦-૦	૧૦૦૦-૦-૦	૧૨૦૦-૦-૦
૩૭૫	૭॥-૦-૦	૯।-૧૨-૮	૧૧।-૦-૦	૫૦૦૦૦	૧૦૦૦-૦-૦	૧૨૫૦-૦-૦	૧૫૦૦-૦-૦
૪૦૦	૮-૦-૦	૧૦-૦-૦	૧૨-૦-૦	એક લાખ	૨૦૦૦-૦-૦	૨૫૦૦-૦-૦	૩૦૦૦-૦-૦

વાચેવારીઉં વ્યાજ દર રામ આઠ, દશ અને બાર લેખે રૂ. ૧થી ૧ લાખ સુધીનું હિસાબ [illegible] વ્યાજ

રકમ રૂ	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ રામ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે	રકમ રૂ.	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ રામ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે
	રૂ દો બ	રૂ દો બ	રૂ દો બ		રૂ દો બ	રૂ દો બ	રૂ. દો બ
૧	૦-૨-૮	૦-૩-૨	૦-૩-૧૨	૪૨૫	૧૦॥-૧૨-૮	૧૩।-૩-૨	૧૫॥।-૧૮-૧૨
૨	૦-૫-૦	૦-૬-૪	૦-૭-૮	૪૫૦	૧૧।-૦-૦	૧૪-૬-૪	૧૬॥। ૧૨-૮
૩	૦-૭-૮	૦-૯-૬	૦-૧૧-૪	૪૭૫	૧૧॥।-૧૨-૮	૧૪॥।-૯-૬	૧૭॥।-૬-૪
૪	૦-૧૦-૦	૦-૧૨-૮	૦-૧૫-૦	૫૦૦	૧૨॥-૦-૦	૧૫॥-૧૨-૮	૧૮॥।-૦-૦
૫	૦-૧૨-૮	૦ ૧૫ ૧૦	૦ ૧૮-૧૨	૫૨૫	૧૩-૧૨-૮	૧૬।-૧૫-૧૦	૧૯॥-૧૮-૧૨
૬	૦-૧૫-૦	૦-૧૮-૧૨	૦-૨૨-૮	૫૫૦	૧૩॥। -૦-૦	૧૭-૧૮-૧૨	૨૦॥-૧૨-૮
૭	૦-૧૭-૮	૦ ૨૧ ૧૪	૦।-૧-૪	૫૭૫	૧૪।-૧૨-૮	૧૭॥।-૨૧-૧૪	૨૧॥-૬-૪
૮	૦-૨૦-૦	૦।-૦-૦	૦।-૫-૦	૬૦૦	૧૫-૦-૦	૧૮॥।-૦-૦	૨૨॥-૦-૦
૯	૦-૨૨-૮	૦।-૩-૨	૦।-૮-૧૨	૬૨૫	૧૫॥।-૧૨-૮	૧૯॥-૩-૨	૨૩। ૧૮-૧૨
૧૦	૦।-૦-૦	૦।-૬-૪	૦।-૧૨-૮	૬૫૦	૧૬।-૦-૦	૨૦।-૬-૪	૨૪।-૧૨-૮
૧૫	૦।-૧૨-૮	૦।-૨૧-૧૪	૦॥-૬-૪	૬૭૫	૧૬॥।-૧૨-૮	૨૧-૯-૬	૨૫॥-૬-૪
૨૦	૦॥-૦-૦	૦॥-૧૨-૮	૦॥।-૦-૦	૭૦૦	૧૭॥-૦-૦	૨૧॥।-૧૨-૮	૨૬।-૦-૦
૨૫	૦॥-૧૨-૮	૦॥।-૩-૨	૦॥। ૧૮ ૧૨	૭૨૫	૧૮-૧૨-૮	૨૨॥-૧૫-૧૦	૨૭-૧૮-૧૨
૩૦	૦॥। -૦-૦	૦॥। ૧૮-૧૨	૧-૧૨ ૮	૭૫૦	૧૮॥।-૦-૦	૨૩। ૧૮ ૧૨	૨૮-૧૨-૮
૩૫	૦॥।-૧૨-૮	૧-૯-૬	૧-૬-૪	૭૭૫	૧૯।-૧૨-૮	૨૪-૨૧ ૧૪	૨૯-૬-૪
૪૦	૧-૦-૦	૧।-૦-૦	૧॥-૦-૦	૮૦૦	૨૦-૦-૦	૨૫-૦-૦	૩૦-૦-૦
૪૫	૧-૧૨-૮	૧।-૧૫-૧૦	૧॥ ૧૮-૧૨	૮૨૫	૨૦॥-૧૨-૮	૨૫॥।-૩-૨	૩૦॥। ૧૮ ૧૨
૫૦	૧।-૦-૦	૧।-૬-૪	૧॥।-૧૨-૮	૮૫૦	૨૧।-૦-૦	૨૬।-૬-૪	૩૧॥।-૧૨-૮
૫૫	૧।-૧૨-૮	૧॥ ૨૧ ૧૪	૨-૬-૪	૮૭૫	૨૧॥।-૧૨-૮	૨૭-૯-૬	૩૨॥।-૬-૪
૬૦	૧॥-૦-૦	૧॥। ૧૨-૮	૨।-૦-૦	૯૦૦	૨૨॥-૦-૦	૨૮-૧૨-૮	૩૩॥।-૦-૦
૬૫	૧॥-૧૨-૮	૨-૩-૨	૨।-૧૮-૧૨	૯૨૫	૨૩-૧૨-૮	૨૮॥।-૧૫-૧૦	૩૪।-૧૮ ૧૨
૭૦	૧॥।-૦-૦	૨-૧૮ ૧૨	૨॥-૧૨-૮	૯૫૦	૨૩॥।-૦-૦	૨૯॥-૧૮-૧૨	૩૫॥-૧૨-૮
૭૫	૧॥।-૧૨-૮	૨।-૯-૬	૨॥। -૬-૪	૯૭૫	૨૪।-૧૨-૮	૩૦।-૨૧ ૧૪	૩૬।-૬-૪
૮૦	૨-૦-૦	૨॥-૦-૦	૩-૦-૦	૧૦૦૦	૨૫-૦-૦	૩૧।-૦-૦	૩૭॥-૦-૦
૮૫	૨-૧૨-૮	૨॥-૧૫ ૧૦	૩ ૧૮-૧૨	૨૦૦૦	૫૦-૦-૦	૬૨॥-૦-૦	૭૫-૦-૦
૯૦	૨।-૦-૦	૨॥-૬-૪	૩।-૧૨-૮	૩૦૦૦	૭૫-૦-૦	૯૩॥।-૦-૦	૧૧૨॥-૦-૦
૯૫	૨।-૧૨-૮	૨॥-૨૧-૧૪	૩॥-૬-૪	૪૦૦૦	૧૦૦-૦-૦	૧૨૫-૦-૦	૧૫૦-૦-૦
૧૦૦	૨॥-૦-૦	૩-૧૨ ૮	૩॥।-૦-૦	૫૦૦૦	૧૨૫-૦-૦	૧૫૬।-૦-૦	૧૮૭॥-૦-૦
૧૨૫	૩-૧૨-૮	૩॥।-૧૫-૧૦	૪॥ ૧૮-૧૨	૬૦૦૦	૧૫૦-૦-૦	૧૮૭॥-૦-૦	૨૨૫-૦-૦
૧૫૦	૩॥।-૦-૦	૪॥ ૧૮-૧૨	૫॥-૧૨-૮	૭૦૦૦	૧૭૫-૦-૦	૨૧૮॥।-૦-૦	૨૬૨॥-૦-૦
૧૭૫	૪।-૧૨-૮	૫।-૨૧-૧૪	૬॥-૬-૪	૮૦૦૦	૨૦૦-૦-૦	૨૫૦-૦-૦	૩૦૦-૦-૦
૨૦૦	૫-૦-૦	૬।-૦-૦	૭॥-૦-૦	૯૦૦૦	૨૨૫-૦-૦	૨૮૧।-૦-૦	૩૩૭॥-૦-૦
૨૨૫	૫॥-૧૨ ૮	૭-૩-૨	૮।-૧૮-૧૨	૧૦૦૦૦	૨૫૦-૦-૦	૩૧૨॥-૦-૦	૩૭૫-૦-૦
૨૫૦	૬।-૦-૦	૭॥-૬-૪	૯।-૧૨-૮	૧૫૦૦૦	૩૭૫-૦-૦	૪૬૮॥। ૦-૦	૫૬૨॥-૦-૦
૨૭૫	૬॥। ૧૨-૮	૮॥-૯-૬	૧૦।-૬-૪	૨૦૦૦૦	૫૦૦-૦-૦	૬૨૫-૦-૦	૭૫૦-૦-૦
૩૦૦	૭॥-૦-૦	૯।-૧૨-૮	૧૧।-૦-૦	૨૫૦૦૦	૬૨૫-૦-૦	૭૮૧।-૦-૦	૯૩૭॥-૦-૦
૩૨૫	૮-૧૨-૮	૧૦-૧૫ ૧૦	૧૨-૧૮ ૧૨	૩૦૦૦૦	૭૫૦-૦-૦	૯૩૭॥-૦-૦	૧૧૨૫-૦-૦
૩૫૦	૮॥।-૦-૦	૧૦॥।-૧૮-૧૨	૧૩-૧૨-૮	૪૦૦૦૦	૧૦૦૦-૦-૦	૧૨૫૦-૦-૦	૧૫૦૦-૦-૦
૩૭૫	૯।-૧૨-૮	૧૧॥-૨૧ ૧૪	૧૪-૬-૪	૫૦૦૦૦	૧૨૫૦-૦-૦	૧૫૬૨॥-૦ ૦	૧૮૭૫-૦-૦
૪૦૦	૧૦-૦-૦	૧૨॥-૦-૦	૧૫-૦-૦	એક લાખ	૨૫૦૦-૦-૦	૩૧૨૫-૦-૦	૩૭૫૦-૦-૦

વારીવારીઉ વ્યાજ દર રામ આઠ-દશ અને બાર લેખે રૂા. ૧થી ૧ લાખ સુધીનું દિવસ ૧૮૦નું વ્યાજ.

રકમ રૂ	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ રામ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે	રકમ રૂ	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ રામ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે
	રૂા દો બ	રૂ દો બ	રૂ દો બ		રૂ દો. બ	રૂ દો બ.	રૂ દો બ
૧	૦-૩-૦	૦-૩-૧૨	૦-૪-૮	૪૨૫	૧૨|||-૦-૦	૧૫|||-૧૮-૧૨	૧૯-૧૨-૮
૨	૦-૬-૦	૦-૭-૮	૦-૯-૦	૪૫૦	૧૩||-૦-૦	૧૬||-૧૨-૮	૨૦|-૦-૦
૩	૦-૯-૦	૦-૧૧-૪	૦-૧૩-૮	૪૭૫	૧૪|-૦-૦	૧૭|-૬-૪	૨૧|-૧૨-૮
૪	૦-૧૨-૦	૦-૧૫-૦	૦-૧૮-૦	૫૦૦	૧૫-૦-૦	૧૮|||-૦-૦	૨૨||-૦-૦
૫	૦-૧૫-૦	૦ ૧૮-૧૨	૦-૨૨-૮	૫૨૫	૧૫||-૦-૦	૧૯|| ૧૮ ૧૨	૨૩||-૧૨-૮
૬	૦-૧૮-૦	૦- ૨-૮	૦|-૨-૦	૫૫૦	૧૬||-૦-૦	૨૦||-૧૨-૮	૨૪|||-૦-૦
૭	૦-૨૧-૦	૦|-૧-૪	૦|-૬-૮	૫૭૫	૧૭-૦-૦	૨૧||-૬-૪	૨૫|||-૧૨-૮
૮	૦-૨૪-૦	૦|-૫-૦	૦|-૧૧-૦	૬૦૦	૧૮-૦-૦	૨૨||-૦-	૨૭-૦-૦
૯	૦|-૨-૦	૦-૮-૧૨	૦|-૧૫-૮	૬૨૫	૧૮|||-૦-૦	૨૩|-૧૮-૧૨	૨૮-૧૨-૮
૧૦	૦|-૫-૦	૦|-૧૨-૮	૦-૨૦-૦	૬૫૦	૧૯||-૦-૦	૨૪|-૧૨-૮	૨૯|-૦-૦
૧૫	૦|-૨૦-૦	૦||-૬-૪	૦|-૧૭-૮	૬૭૫	૨૦|-૦-૦	૨૫|-૬-૪	૩૦|-૧૨-૮
૨૦	૦| -૧૦-૦	૦|| -૦-૦	૦|| -૧૫-૦	૭૦૦	૨૧-૦-૦	૨૬|-૦-૦	૩૧||-૦-૦
૨૫	૦|||-૦-૦	૦||| ૧૮-૧૨	૧-૧૨-૮	૭૨૫	૨૧||-૦-૦	૨૭-૧૮ ૧૨	૩ ||-૧૨-૮
૩૦	૦|||-૧૦-૦	૧-૧૨-૮	૧|-૧૦-૦	૭૫૦	૨૨||-૦-૦	૨૮-૧૨-૮	૩ |||-૦-
૩૫	૧-૫-૦	૧|-૬-૪	૧||-૭-૮	૭૭૫	૨૩|-૦-૦	૨૯-૬-૪	૩૪||-૧૨-૮
૪૦	૧-૨૦-૦	૧|-૦-૦	૧||-૧-૦	૮૦૦	૨૪-૦-૦	૩૦-૦-૦	૩૬-૦-૦
૪૫	૧|-૧૦-૦	૧| ૧૮ ૧૨	૨-૨-૮	૮૨૫	૨૪|||-૦-૦	૩૦||-૧૮-૧૨	૩૭-૧૨-૮
૫૦	૧||-૦-૦	૧||-૧૨-૮	૨|-૦-૦	૮૫૦	૨૫||-૦-૦	૩૧|||-૧૨-૮	૩૮|-૦-૦
૫૫	૧||-૧૫-૦	૨-૬-૪	૨|-૨૨-૮	૮૭૫	૨૬|-૦-૦	૩૨|||-૬-૪	૩૯|-૧૨-૮
૬૦	૧|||-૫-૦	૨|-૦-૦	૨||-૨૦-૦	૯૦૦	૨૭-૦-૦	૩૩||-૦-૦	૪૦||-૦-૦
૬૫	૧|||-૨૦-૦	૨ ૧૮-૧૨	૨|||-૧૭-૮	૯૨૫	૨૭||-૦-૦	૩૪||-૧૮-૧૨	૪૧||-૧૨-૮
૭૦	૨-૧૦-૦	૨||-૧૨-૮	૩-૧૫-૦	૯૫૦	૨૮||-૦-૦	૩૫||-૧૨-૮	૪૨|-૦-૦
૭૫	૨|-૦-૦	૨|||-૬-૪	૩|-૧૨-૮	૯૭૫	૨૯|-૦-૦	૩૬||-૬-૪	૪૩|||-૧૨-૮
૮૦	૨|-૧૫-૦	૩-૦-૦	૩||-૧૦-૦	૧૦૦૦	૩૦-૦-૦	૩૭||-૦-૦	૪૫-૦-૦
૮૫	૨||-૫-૦	૩-૧૮ ૧૨	૩|||-૦૭-૮	૨૦૦૦	૬૦-૦-૦	૭૫-૦-૦	૯૦-૦-૦
૯૦	૨||-૨૦-૦	૩|-૧૦-૮	૪-૧-૦	૩૦૦૦	૯૦-૦-૦	૧૧૨||-૦-૦	૩૫-૦-૦
૯૫	૨||-૧૦-૦	૩||-૬-૪	૪|-૨-૮	૪૦૦૦	૧૨૦-૦-૦	૧૫૦-૦-૦	૧૮૦-૦-૦
૧૦૦	૩-૦-૦	૩|| -૦-૦	૪|-૦-૦	૫૦૦૦	૧૫૦-૦-૦	૧૮૭||-૦-૦	૨૨૫-૦-૦
૧૨૫	૩|||-૦-૦	૪|-૧૮ ૧૨	૫||-૧૨-૮	૬૦૦૦	૧૮૦-૦-૦	૨૨૫-૦-૦	૨૭૦-૦-૦
૧૫૦	૪||-૦-૦	૫-૧૨-૮	૬||-૦-૦	૭૦૦૦	૨૧૦-૦-૦	૨૬૨||-૦-૦	૩૧૫-૦-૦
૧૭૫	૫|-૦-૦	૬||-૬-૪	૭||-૧૨-૮	૮૦૦૦	૨૪૦-૦-૦	૩૦૦-૦-૦	૩૬૦-૦-૦
૨૦૦	૬-૦-૦	૭|-૦-૦	૯-૦-૦	૯૦૦૦	૨૭૦-૦-૦	૩૩૭||-૦-૦	૪૦૫-૦-૦
૨૨૫	૬|||-૦-૦	૮|-૧૮ ૧૨	૧૦-૧૨-૮	૧૦૦૦૦	૩૦૦-૦-૦	૩૭૫-૦-	૪૫૦-૦-૦
૨૫૦	૭|-૦-૦	૯-૧૨-૮	૧૧-૦-૦	૧૫૦૦૦	૪૫૦-૦-૦	૫૬૨||-૦-૦	૬૭૫-૦-૦
૨૭૫	૮|-૦-૦	૧૦|-૬-૪	૧૨|-૧૨-૮	૨૦૦૦૦	૬૦૦-૦-૦	૭૫૦-૦-૦	૯૦૦-૦-૦
૩૦૦	૯-૦-૦	૧૧-૦-૦	૧૩-૦-૦	૨૫૦૦૦	૭૫૦-૦-૦	૯૩૭|-૦-૦	૧૧૨૫-૦-૦
૩૨૫	૯||-૦-૦	૧૨-૧૮-૧૨	૧૪|-૧૨-૮	૩૦૦૦૦	૯૦૦-૦-૦	૧૧૨૫-૦-૦	૧૩૫૦-૦-૦
૩૫૦	૧૦||-૦-૦	૧૩-૧૨-૮	૧૫|||-૦-૦	૪૦૦૦૦	૧૨૦૦-૦-૦	૧૫૦૦-૦-૦	૧૮૦૦-૦-૦
૩૭૫	૧૧|-૦-૦	૧૪-૬-૪	૧૬||| ૧૨-૮	૦૦૦૦	૧૫૦૦-૦-૦	૧૮૭૫-૦-૦	૨૨૫૦-૦-૦
૪૦૦	૧૨-૦-૦	૧૫-૦-૦	૧૮-૦-૦	એક લાખ	૩૦૦૦-૦-૦	૩૭૫૦-૦-૦	૪૫૦૦-૦-૦

વારીવારીનું વ્યાજ દર રામ આઠ-દસ અને બાર લેખે રૂ ૧ થી ૧ લાખ સુધીનું દિવસ ૨૭૦નું વ્યાજ

રકમ રૂ	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ રામ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે	રકમ રૂ	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ રામ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે
	રૂ દો મ	રૂ દો મ	રૂ દો મ		રૂ દો મ	દો મ	રૂ, દો મ
૧	૦-૪-૮	૦-૧-૧૦	૦-૬-૧૨	૪૨૫	૧૯-૨-૮	૨૧॥-૧૫-૧૦	૨૮।-૧૮-૧૨
૨	૦-૯-૦	૦-૧-૪	૦-૧૩-૮	૪૫૦	૨૦।-૦-૦	૨૫॥-૬-૪	૩૦।-૧૮-૮
૩	૦-૧-૮	૦-૧-૧૪	૦-૨૦-૪	૪૭૫	૨૧-૧૨-	૨૬।-૧૧-૧૪	૩૨-૬-૪
૪	૦-૮-૦	૦-૨૨-૮	૦।-૨-૦	૫૦૦	૨૨॥-૦-૦	૨૮-૧૨-૮	૩૩॥।-૦-૦
૫	૦-૨૨-૮	૦।-૩-૨	૦।-૮-૧૨	૫૨૫	૨૩॥-૧૧-૮	૨૯॥-૩-૨	૩૫।-૧૮-૧૨
૬	૦।-૭-૦	૦-૧-૧૨	૦।-૧૫-૮	૫૫૦	૨૪॥।-૦-૦	૩૦॥-૧૮-૧૨	૩૭-૧૨-૮
૭	૦।-૬-૮	૦।-૧૪-૬	૦।-૨૨-૪	૫૭૫	૨૫॥।-૧૨-૮	૩૨।-૯-૬	૩૮॥।-૬-૪
૮	૦।-૧૧-૦	૦।-૨૦-૦	૦॥-૪-૦	૬૦૦	૨૭-૦-૦	૩૩॥।-૦-૦	૪૦॥-૦-૦
૯	૦।-૧-૮	૦।-૦-૧૦	૦॥-૧૦-૧૨	૬૨૫	૨૮-૧૨-૮	૩૫-૧૫-૧૦	૪૨-૧૮-૧૨
૧૦	૦।-૨૦-૦	૦॥-૬-૪	૦॥-૧૭-૮	૬૫૦	૨૯।-૦-૦	૩૬॥-૬-૪	૪૩॥।-૧૨-૮
૧૫	૦॥-૧૭-૮	૦॥-૮-૬	૧-૧-૪	૬૭૫	૩૦।-૧૨-૮	૩૭।-૨૧-૪	૪૫॥-૬-૪
૨૦	૦॥।-૧૫-૦	૧-૧૨-૮	૧।-૧૦-૦	૭૦૦	૩૧॥-૦-૦	૩૯-૧૨-૮	૪૭।-૦-૦
૨૫	૧-૧૨-૮	૧।-૫-૧૦	૧॥-૧૮-૧૨	૭૨૫	૩૨।-૧૨-૮	૪૦॥।-૩-૨	૪૮॥।-૧૮-૧૨
૩૦	૧॥-૧૦-૦	૧॥-૧૮-૧૨	૨-૨-૮	૭૫૦	૩૩॥।-૦-૦	૪૨-૧૮-૧૨	૫૦॥-૧૨-૮
૩૫	૧॥-૭-૮	૧॥।-૨૧-૧૪	૨।-૧૧-૪	૭૭૫	૩૪॥।-૧૨-૮	૪૩॥-૯-૬	૫૨।-૬-૪
૪૦	૧॥।-૫-૦	૨।-૦-૦	૨॥-૨૦-૦	૮૦૦	૩૬-૦-૦	૪૫-૦-૦	૫૪-૦-૦
૪૫	૨-૨-૮	૨॥-૩-૨	૩-૩-૧૨	૮૨૫	૩૭-૧૨-૮	૪૬।-૧૫-૧૦	૫૫॥-૧૮-૧૦
૫૦	૨।-૦-૦	૨॥।-૬-૪	૩।-૧૨-૮	૮૫૦	૩૮।-૦-૦	૪૭॥।-૬-૪	૫૭।-૧૨-૮
૫૫	૨।-૨૨-૮	૩-૯-૬	૩॥-૨૧-૪	૮૭૫	૩૯।-૧૨-૮	૪૯-૨૧-૧૪	૫૯-૬-૪
૬૦	૨॥-૨૦-૦	૩।-૧૨-૮	૪-૫-૦	૯૦૦	૪૦॥-૦-૦	૫૦॥-૧૨-૮	૬૦॥।-૦-૦
૬૫	૨॥।-૧૭-૮	૩॥-૧૫-૧૦	૮।-૧૩-૧૨	૯૨૫	૪૧॥-૧૨-૮	૫૨-૩-૨	૬૨।-૧૮-૧૨
૭૦	૩-૧૫-૦	૩॥।-૧૮-૧૨	૪॥-૨૨-૮	૯૫૦	૪૨॥।-૦-૦	૫૩-૧૮-૧૨	૬૪-૧૨-૮
૭૫	૩।-૨-૮	૪-૨૧-૧૪	૫-૬-૪	૯૭૫	૪૩॥।-૧૨-૮	૫૪॥।-૯-૬	૬૫॥।-૬-૪
૮૦	૩॥-૧૦-૦	૪॥-૦-૦	૫।-૧૫-૦	૧૦૦૦	૪૫-૦-૦	૫૬।-૦-૦	૬૭॥-૦-૦
૮૫	૩॥-૭-૮	૪॥।-૩-૨	૫॥-૨૩-૧૨	૨૦૦૦	૯૦-૦-૦	૧૧૨॥-૦-૦	૧૩૫-૦-૦
૯૦	૪-૧-૦	૫-૬-૪	૬-૭-૮	૩૦૦૦	૧૩૫-૦-૦	૧૬૮॥।-૦-૦	૨૦૨॥-૦-૦
૯૫	૪।-૧-૮	૫-૯-૬	૬।-૧૬-૪	૪૦૦૦	૧૮૦-૦-૦	૨૨૫-૦-૦	૨૭૦-૦-૦
૧૦૦	૪॥-૦-૦	૫॥-૧૨-૮	૬॥-૦-૦	૫૦૦૦	૨૨૫-૦-૦	૨૮૧।-૦-૦	૩૦૭॥-૦-૦
૧૨૫	૫।-૧૨-૮	૭-૩-૨	૮।-૧૮-૧૨	૬૦૦૦	૨૭૦-૦-૦	૩૩૭॥-૦-૦	૪૦૫-૦-૦
૧૫૦	૬॥।-૦-૦	૮।-૧૮-૧૨	૧૦-૧૨-૮	૭૦૦૦	૩૧૫-૦-૦	૩૯૩॥।-૦-૦	૪૭૨॥-૦-૦
૧૭૫	૭॥।-૧૨-૮	૯॥।-૯-૬	૧૧॥।-૬-૪	૮૦૦૦	૩૬૦-૦-૦	૪૫૦-૦-૦	૫૪૦-૦-૦
૨૦૦	૯-૦-૦	૧૧।-૦-૦	૧૩॥-૦-૦	૯૦૦૦	૪૦૫-૦-૦	૫૦૬।-૦-૦	૬૦૭॥-૦-૦
૨૨૫	૧૦-૧૨-૮	૧૨॥-૧૫-૧૦	૧૫-૧૮-૧૨	૧૦૦૦૦	૪૫૦-૦-૦	૫૬૨॥-૦-૦	૬૭૫-૦-૦
૨૫૦	૧૧।-૦-૦	૧૪-૬-૪	૧૬॥-૧૨-૮	૧૫૦૦૦	૬૭૫-૦-૦	૮૪૩॥।-૦-૦	૧૦૧૨॥-૦-૦
૨૭૫	૧૨।-૧૨-૮	૧૫।-૨૧-૧૪	૧૮॥-૬-૪	૨૦૦૦૦	૯૦૦-૦-૦	૧૧૨૫-૦-૦	૧૩૫૦-૦-
૩૦૦	૧૩॥-૦-૦	૧૬॥।-૧૨-૮	૨૦-૦-૦	૨૫૦૦૦	૧૧૨૫-૦-૦	૧૪૦૬।-૦-	૧૬૮૭॥-૦-૦
૩૨૫	૧૪॥-૧૨-૮	૧૮।-૩-૨	૨૧॥।-૮-૧૨	૩૦૦૦૦	૧૩૫૦-૦-૦	૧૬૮૭॥-૦-૦	૨૦૨૫-૦-
૩૫૦	૧૫॥।-૦-૦	૧૯॥-૧૮-૧૨	૨૩॥-૧૨-૮	૪૦૦૦૦	૧૮૦૦-૦-૦	૨૨૫૦-૦-૦	૨૭૦૦-૦-
૩૭૫	૧૬॥।-૧૨-૮	૨૧-૯-૬	૨૫।-૬-૪	૫૦૦૦૦	૨૨૫૦-૦-૦	૨૮૧૨॥-૦-૦	૩૩૭૫-૦-
૪૦૦	૧૮-૦-૦	૨૨॥-૦-૦	૨૭-૦-૦	એક લાખ	૪૫૦૦-૦-૦	૫૬૨૫-૦-૦	૬૭૫૦-૦-૦

વટાવનારીઉ વ્યાજ દર રામ આઠ-દશ અને બાર લેખે રૂા. ૧થી ૧ લાખ સુધીનું દિવસ ૩૬૦નું વ્યાજ.

રકમ રૂ	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ રામ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે	રકમ રૂ	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ રામ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે
	રૂા દો. બ	રૂ દો. બ	રૂ દો બ		રૂ દો. બ	રૂ દો. બ.	રૂ દો બ.
૧	૦-૬-૦	૦-૭-૮	૦-૯-૦	૪૨૫	૨૫॥-૦-૦	૩૧॥।-૧૨-૮	૩૮।-૦-૦
૨	૦-૧૨-૦	૦-૧૫-૦	૦-૧૮-૦	૪૫૦	૨૭-૦-૦	૩૩॥।-૦-૦	૪૦॥-૦-૦
૩	૦-૧૮-૦	૦-૨૨-૮	૦।-૨-૦	૪૭૫	૨૮॥-૦-૦	૩૫॥-૧૨-૮	૪૨॥।-૦-૦
૪	૦-૨૪-૦	૦।-૫-૦	૦।-૧૧-૦	૫૦૦	૩૦-૦-૦	૩૭॥-૦-૦	૪૫-૦-૦
૫	૦।-૫-૦	૦।-૧૨-૮	૦।-૨૦-૦	૫૨૫	૩૧॥-૦-૦	૩૯।-૧૨-૮	૪૭।-૦-૦
૬	૦।-૧૧-૦	૦।-૨૦-૦	૦॥-૪-૦	૫૫૦	૩૩-૦-૦	૪૧।-૦-૦	૪૯॥-૦-૦
૭	૦।-૧૭-૦	૦॥-૨-૮	૦॥-૧૩-૦	૫૭૫	૩૪॥-૦-૦	૪૩-૧૨-૮	૫૧॥।-૦-૦
૮	૦।-૨૩-૦	૦॥-૧૦-૦	૦॥-૨૨-૦	૬૦૦	૩૬-૦-૦	૪૫-૦-૦	૫૪-૦-૦
૯	૦॥-૪-૦	૦॥-૧૭-૮	૦॥।-૬-૦	૬૨૫	૩૭॥-૦-૦	૪૬॥।-૧૨-૮	૫૬।-૦-૦
૧૦	૦॥-૧૦-૦	૦॥।-૦-૦	૦॥।-૧૫-૦	૬૫૦	૩૯-૦-૦	૪૮॥।-૦-૦	૫૮॥-૦-૦
૧૫	૦॥।-૧૫-૦	૧-૧૨-૮	૧।-૧૦-૦	૬૭૫	૪૦॥-૦-૦	૫૦॥-૧૨-૮	૬૦॥।-૦-૦
૨૦	૧-૨૦-૦	૧॥-૦-૦	૧॥।-૫-૦	૭૦૦	૪૨-૦-૦	૫૨॥-૦-૦	૬૩-૦-૦
૨૫	૧॥-૦-૦	૧॥।-૧૨-૮	૨।-૦-૦	૭૨૫	૪૩॥-૦-૦	૫૪।-૧૨-૮	૬૫।-૦-૦
૩૦	૧॥।-૫-૦	૨।-૦-૦	૨॥-૨૦-૦	૭૫૦	૪૫-૦-૦	૫૬।-૦-૦	૬૭।-૦-૦
૩૫	૨-૧૦-૦	૨॥-૧૨-૮	૩-૧૫-૦	૭૭૫	૪૬॥-૦-૦	૫૮-૧૨-૮	૬૯॥।-૦-૦
૪૦	૨।-૧૫-૦	૩-૦-૦	૩॥-૧૦-૦	૮૦૦	૪૮-૦-૦	૬૦-૦-૦	૭૨-૦-૦
૪૫	૨॥-૨૦-૦	૩। ૧૨-૮	૪-૫-૦	૮૨૫	૪૯॥-૦-૦	૬૧॥।-૧૨-૮	૭૪।-૦-૦
૫૦	૩-૦-૦	૩॥।-૦-૦	૪॥-૦-૦	૮૫૦	૫૧-૦-૦	૬૩॥।-૦-૦	૭૬॥-૦-૦
૫૫	૩।-૫-૦	૪-૧૨-૮	૪॥।-૧૦-૦	૮૭૫	૫૨॥-૦-૦	૬૫॥-૧૨-૮	૭૮॥।-૦-૦
૬૦	૩॥-૧૦-૦	૪॥-૦-૦	૫।-૧૫-૦	૯૦૦	૫૪-૦-૦	૬૭॥-૦-૦	૮૧-૦-૦
૬૫	૩॥।-૧૫-૦	૪॥।-૧૨-૮	૫॥।-૧૦-૦	૯૨૫	૫૫॥-૦-૦	૬૯।-૧૨-૮	૮૩।-૦-૦
૭૦	૪-૨૦-૦	૫।-૦-૦	૬।-૫-૦	૯૫૦	૫૭-૦-૦	૭૧।-૦-૦	૮૫॥-૦-૦
૭૫	૪॥-૦-૦	૫॥-૧૨-૮	૬॥।-૦-૦	૯૭૫	૫૮॥-૦-૦	૭૩-૧૨-૮	૮૭॥।-૦-૦
૮૦	૪॥।-૫-૦	૬-૦-૦	૭-૨૦-૦	૧૦૦૦	૬૦-૦-૦	૭૫-૦-૦	૯૦-૦-૦
૮૫	૫-૧૦-૦	૬।-૧૨-૮	૭॥-૧૫-૦	૨૦૦૦	૧૨૦-૦-૦	૧૫૦-૦-૦	૧૮૦-૦-૦
૯૦	૫।-૧૫-૦	૬॥-૦-૦	૮-૧૦-૦	૩૦૦૦	૧૮૦-૦-૦	૨૨૫-૦-૦	૨૭૦-૦-૦
૯૫	૫॥-૨૦-૦	૭-૧૨-૮	૮॥-૫-૦	૪૦૦૦	૨૪૦-૦-૦	૩૦૦-૦-૦	૩૬૦-૦-૦
૧૦૦	૬-૦-૦	૭॥-૦-૦	૯-૦-૦	૫૦૦૦	૩૦૦-૦-૦	૩૭૫-૦-૦	૪૫૦-૦-૦
૧૨૫	૭॥-૦-૦	૯-૧૨-૮	૧૧।-૦-૦	૬૦૦૦	૩૬૦-૦-૦	૪૫૦-૦-૦	૫૪૦-૦-૦
૧૫૦	૯-૦-૦	૧૧।-૦-૦	૧૩॥-૦-૦	૭૦૦૦	૪૨૦-૦-૦	૫૨૫-૦-૦	૬૩૦-૦-૦
૧૭૫	૧૦॥-૦-૦	૧૩-૧૨-૮	૧૫॥।-૦-૦	૮૦૦૦	૪૮૦-૦-૦	૬૦૦-૦-૦	૭૨૦-૦-૦
૨૦૦	૧૨-૦-૦	૧૫-૦-૦	૧૮-૦-૦	૯૦૦૦	૫૪૦-૦-૦	૬૭૫-૦-૦	૮૧૦-૦-૦
૨૨૫	૧૩॥-૦-૦	૧૬॥।-૧૨-૮	૨૦।-૦-૦	૧૦૦૦૦	૬૦૦-૦-૦	૭૫૦-૦-૦	૯૦૦-૦-૦
૨૫૦	૧૫-૦-૦	૧૮॥।-૦-૦	૨૨॥-૦-૦	૧૫૦૦૦	૯૦૦-૦-૦	૧૧૨૫-૦-૦	૧૩૫૦-૦-૦
૨૭૫	૧૬॥- -૦	૨૦॥-૧૨-૮	૨૪॥।-૦-૦	૨૦૦૦૦	૧૨૦૦-૦-૦	૧૫૦૦-૦-૦	૧૮૦૦-૦-૦
૩૦૦	૧૮-૦-૦	૨૨॥-૦-૦	૨૭-૦-૦	૨૫૦૦૦	૧૫૦૦-૦-૦	૧૮૭૫-૦-૦	૨૨૫૦-૦-૦
૩૨૫	૧૯॥-૦-૦	૨૪।-૧૨-૮	૨૯।-૦-૦	૩૦૦૦૦	૧૮૦૦-૦-૦	૨૨૫૦-૦-૦	૨૭૦૦-૦-૦
૩૫૦	૨૧-૦-૦	૨૬।-૦-૦	૩૧॥-૦-૦	૪૦૦૦૦	૨૪૦૦-૦-૦	૩૦૦૦-૦-૦	૩૬૦૦-૦-૦
૩૭૫	૨૨॥-૦-૦	૨૮-૧૨-૮	૩૩॥। ૦-૦	૫૦૦૦૦	૩૦૦૦-૦-૦	૩૭૫૦-૦-૦	૪૫૦૦-૦-૦
૪૦૦	૨૪-૦-૦	૩૦-૦-૦	૩૬-૦-૦	એક લાખ	૬૦૦૦-૦-૦	૭૫૦૦-૦-૦	૯૦૦૦-૦-૦

બારેવારીઉં વ્યાજ દર રામ આઠ-દસ અને બાર લેખે રૂ ૧ થી ૧ લાખ સુધી દિવસ ૩૮૫નુ વ્યાજ.

રકમ રૂ	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ રામ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે	રકમ રૂ	વ્યાજ રામ આઠ લેખે	વ્યાજ રામ દશ લેખે	વ્યાજ રામ બાર લેખે
	રૂ દો બ	રૂ દો બ	રૂ દો બ.		રૂ દો બ	રૂ દો બ	રૂ દો બ
૧	૦-૬-૬	૦-૮-૦	૦-૯-૧૦	૪૨૫	૨૭।-૨-૧	૩૪-૮-૧૪	૪૦॥ ૧૫ ૧૦
૨	૦-૧૨-૧૩	૦-૧૬-૧	૦-૧૯-૪	૪૫૦	૨૮॥।-૧૨-૮	૩૬-૯-૬	૪૩।-૬-૪
૩	૦-૧૯-૪	૦-૪-૧	૦।-૩-૧૪	૪૭૫	૩૦। ૨૨-૧૧	૩૮-૯-૧૪	૪૫॥ ૨૧-૧૪
૪	૦।-૦-૧૦	૦।-૭-૧	૦।-૧૩-૮	૫૦૦	૩૨-૮-૫	૪૦-૧૦-૭	૪૮-૧૨-૮
૫	૦।-૭-૧	૦।-૧૫-૨	૦।-૨૩-૨	૫૨૫	૩૩।-૧૮-૧૨	૪૨-૧૦-૧૫	૫૦॥-૩-૨
૬	૦।-૧૪-૮	૦।-૨૩-૨	૦॥-૬-૧૨	૫૫૦	૩૫।-૪-૩	૪૪-૧૧-૭	૫૨॥।-૧૮-૧૨
૭	૦।-૨૨-૧૫	૦॥-૬-૨	૦॥-૧૭-૬	૫૭૫	૩૬॥-૧૪-૧૦	૪૬-૧૨-૦	૫૫।-૯-૬
૮	૦॥-૧-૫	૦॥-૧૪-૩	૦॥-૨-૦	૬૦૦	૩૮।-૦-૦	૪૮-૧૨-૮	૫૭॥-૦-૦
૯	૦॥-૭-૧૨	૦॥-૨૨-૩	૦॥। ૧૧-૧૦	૬૨૫	૪૦-૧૦-૭	૫૦-૧૩-૦	૬૦ ૧૫ ૧૦
૧૦	૦॥-૧૪-૩	૦॥।-૫-૩	૦॥।-૨૧-૪	૬૫૦	૪૧॥-૨૦-૧૪	૫૨-૧૩-૯	૬૨॥-૬-૪
૧૫	૦॥।-૨૧-૪	૧-૨૦-૫	૧।-૧૯-૬	૬૭૫	૪૩।-૬-૪	૫૪-૧૪-૧	૬૪॥। ૨૧-૧૪
૨૦	૧।-૩-૫	૧॥-૧૦-૭	૧॥।-૧૭-૮	૭૦૦	૪૪॥।-૧૬-૧૧	૫૬-૧૪-૯	૬૭।-૧૨-૮
૨૫	૧॥-૧૦-૭	૨-૦-૮	૨।-૧૫-૧૦	૭૨૫	૪૬॥-૨-૨	૫૮-૧૫-૨	૬૯॥।-૩-૨
૩૦	૧॥।-૧૭-૮	૨।-૧૬-૧૦	૨॥-૧૩ ૧૨	૭૫૦	૪૮-૧૨-૮	૬૦-૧૫-૧૦	૭૨-૧૮-૧૨
૩૫	૨-૨૪-૯	૨॥।-૫-૧૨	૩।-૧૧-૧૪	૭૭૫	૪૯॥ ૨૨ ૧૫	૬૨-૧૬-૨	૭૪॥-૯-૬
૪૦	૨॥-૬-૧૧	૩-૨૦ ૧૩	૩॥।-૧૦-૦	૮૦૦	૫૧।-૮-૬	૬૪-૧૬-૧૧	૭૭-૦-૦
૪૫	૨॥।-૧૩-૧૨	૩॥-૧૦ ૧૫	૪।-૮-૨	૮૨૫	૫૨॥। ૧૮-૧૨	૬૬-૧૭-૩	૭૯।-૧૫ ૧૦
૫૦	૩-૨૦-૧૩	૪-૧-૧	૪॥।-૬-૪	૮૫૦	૫૪।-૪-૩	૬૮-૧૭-૧૧	૮૧॥।-૬-૪
૫૫	૩॥-૨-૧૫	૪।-૧૬-૨	૫-૪-૬	૮૭૫	૫૬ ૧૪ ૧૦	૭૦-૧૮-૪	૮૪-૨૧ ૧૪
૬૦	૩॥।-૧૦-૦	૪॥-૬-૪	૫॥।-૨-૮	૯૦૦	૫૭॥। -૦-૦	૭૨-૧૮ ૧૨	૮૬॥-૧૨-૮
૬૫	૪-૧૭-૧	૫-૨૧-૬	૬।-૦-૧૦	૯૨૫	૫૯-૧૦-૭	૭૪-૧૯-૪	૮૯-૩-૨
૭૦	૪।-૨૪-૩	૫॥-૧૧-૭	૬॥-૨૩-૧૨	૯૫૦	૬૦॥।-૨૦-૧૪	૭૬-૧૯-૧૩	૯૧।-૧૮-૧૨
૭૫	૪॥।-૬-૪	૬-૧-૯	૭-૨૧ ૧૪	૯૭૫	૬૨॥-૬-૪	૭૮-૨૦-૬	૯૩॥।-૯-૬
૮૦	૫-૧૩-૫	૬।-૧૬-૧૧	૭॥-૨૦-૦	૧૦૦૦	૬૪ ૧૬-૧૧	૮૦ ૨૦-૧૩	૯૬।-૦-૦
૮૫	૫।-૨૦-૭	૬॥।-૬-૧૨	૮-૧૮-૨	૨૦૦૦	૧૨૮।-૮-૫	૧૬૦।-૧૬-૧૧	૧૯૨॥-૦-૦
૯૦	૫॥।-૨-૮	૭-૨૧-૧૪	૮॥-૧૬-૪	૩૦૦૦	૧૯૨॥-૦-૦	૨૪૦॥-૧૨-૮	૨૮૮॥।-૦-૦
૯૫	૬-૯-૯	૭॥-૧૨-૦	૯-૧૪-૬	૪૦૦૦	૨૫૬॥ ૧૬-૧૧	૩૨૦॥।-૮-૫	૩૮૫-૦-૦
૧૦૦	૬।-૧૬-૧૧	૮-૨-૧	૯॥-૧૨-૮	૫૦૦૦	૩૨૦॥।-૮-૬	૪૦૧-૪-૩	૪૮૧।-૦-૦
૧૨૫	૮-૨-૨	૧૦-૨-૧૦	૧૨-૩-૨	૬૦૦૦	૩૮૫-૦-૦	૪૮૧।-૦-૦	૫૭૭॥-૦-૦
૧૫૦	૯॥-૧૨-૮	૧૨-૩-૨	૧૪। ૧૮-૧૨	૭૦૦૦	૪૪૯-૧૬ ૧૧	૫૬૧।-૨૦ ૧૩	૬૭૩॥।-૦-૦
૧૭૫	૧૧-૨૨-૧૫	૧૪-૩-૧૦	૧૬॥।-૯-૬	૮૦૦૦	૫૧૩।-૮-૬	૬૪૧॥-૧૬-૧૧	૭૭૦-૦-૦
૨૦૦	૧૨॥। ૮-૬	૧૬-૪-૩	૧૯।-૦-૦	૯૦૦૦	૫૭૭॥-૦-૦	૭૨૧॥-૧૨-૮	૮૬૬।-૦-૦
૨૨૫	૧૪।-૧૮-૧૨	૧૮-૪-૧૧	૨૧॥-૧૫-૧૦	૧૦૦૦૦	૬૪૧॥-૧૬-૧૧	૮૦૨-૮-૫	૯૬૨॥-૦-૦
૨૫૦	૧૬-૪-૩	૨૦-૫-૩	૨૪-૬-૪	૧૫૦૦૦	૯૬૨॥-૦-૦	૧૨૦૩-૧૨-૮	૧૪૪૩॥। ૦-૦
૨૭૫	૧૭॥-૧૪-૧૦	૨૨-૫-૧૨	૨૬।-૨૧-૧૪	૨૦૦૦૦	૧૨૮૩।-૮-૬	૧૬૦૪-૧૬-૧૧	૧૯૨૫-૦-૦
૩૦૦	૧૯।-૦-૦	૨૪-૬-૪	૨૮॥।-૧૨-૮	૨૫૦૦૦	૧૬૦૪-૧૬ ૧૧	૨૦૦૫ ૨૦-૧૩	૨૪૦૬।-૦-૦
૩૨૫	૨૦॥।-૧૦ ૭	૨૬-૬-૧૨	૩૧।-૩-૨	૩૦૦૦૦	૧૯૨૫-૦-૦	૨૪૦૬।- ૦-૦	૨૮૮૭॥-૦-૦
૩૫૦	૨૨।-૨૦-૧૪	૨૮-૭-૫	૩૩॥-૧૮-૧૨	૪૦૦૦૦	૨૫૬૬॥ ૧૬-૧૧	૩૨૦૮।-૮-૫	૩૮૫૦-૦-૦
૩૭૫	૨૪-૬-૪	૩૦-૭-૧૩	૩૬-૯-૬	૫૦૦૦૦	૩૨૦૮।-૮-૬	૪૦૧૦। ૧૬ ૧૧	૪૮૧૨॥-૦-૦
૪૦૦	૨૫॥-૧૬-૧૧	૩૨-૮-૫	૩૮।-૦-૦	એક લાખ	૬૪૧૬॥-૧૬ ૧૧	૮૦૨૦॥-૮-૫	૯૬૨૫-૦-૦

૫૨-ઇનકમટેક્ષ સબંધી સુચના.-(Income Tax)

ઇનકમટેક્ષ ભરનારા ઘણા વેપારીઓ પોતાના ઉપર ઇનકમટેક્ષ ઓફીસર તરફથી આવેલ કરની માગણીની નોટીસથી ગભરાઇ જાય છે તેમજ શુ પ્રમાણમા કેટલી આવકનો અદાજ કર્યો તે પણ જાણતા નથી તો વધારે દરે ઇનકમટેક્ષ કપાયો હોય તો રીફડ માગવાની અરજી તે શાની કરી શકે ?

વળી ફારમ ભરવાના સંબધમા તથા તેમા જણાવેલો કસુર માટે દડની શિક્ષા કરવા જણાવેલ હોવાથી વેપારીઓ એવી ઊચી ભાષામા લખાયેલ ઇનકમટેક્ષના કાયદાની હકીકત સમજવાની માથાફોડ નજ કરી શકે તે શકય છે, અને તેથી તથા બીકથી માગ્યા પ્રમાણે પૈસા ભરીદે છે, તે વખતે તેમ ન કરતા નીચે મુજબ સુચના ધ્યાનમા લેશે એમ ધારી ઉપયોગી અને કાયદામાથી સારગ્રાહી હકીકત સને ૧૯૨૨ ના નવા સુધારેલા કાયદા અને દરો મુજબ આપી છે

૧ ઇનકમટેક્ષ ઓફીસમાથી જે કાગલ મળે તે અગત્યનો સમજી તેમા જણાવેલી હકીકત ધ્યાનમા લઇ તેનો જવાબ વાળવાના જરાપણ વખત ગુમાવવો નહી

૨ ખરીદ વકરાના ધધાવાળાએ વર્ષ આખરે સીલીકે માલ હોય તેની કાળજીથી પુરેપુરી યાદી રાખવી કે જે ઉપરથી વહેલુ મોડુ પણ નફો નુકશાન નક્કી કરી શકાય છે

૩ વરસ આખરે ખાતાની બાકી કાઢી સરવૈયુ તૈયાર કરવુ અને બને તો પોતે પોતાના પગ ઉપર ઉભા રહી ઇનકમટેક્ષ ઓફીસમા ચોપડા બતાવવા જવુ.

૪ ઇનકમટેક્ષ ઓફીસમા પોતાને જરાક પણ અગવડ પડી હોય તો તે જાહેરમા છાપા માર્ફતે જણાવતા બીલકુલ ડરવુ નહીં

૫ આમ છતાયે પોતે તે કરવા સમર્થ ન હોય અગર પોતાની આવક કરતા વધારે આવક ગણી કર આકારવામા આવ્યો હોય તો તે કામના અનુભવી હીસાબીઓ અને **ઇનકમટેક્ષના કામ કરનારાઓને** રોકી તેની સલાહ લેવી

ઇનકમટેક્ષનો કાયદો સને ૧૮૮૬મા શરૂ થયો, તે ઉત્પન્ન થયાની ટુક હકીકત એવી છેકે—

રાજય તરફથી સીધા અને આડકતરા એમ બે જાતના કરો નંખાય છે.

ઇનકમટેક્ષના કાયદાની ગરૂઆત

આડકતરા કરો તમામ વર્ગની રૈયત ઉપર પડે છે. અને ગરીબ તથા તવગરને એક સરખા આપવા પડે છે જેવાકે મીઠાનો કર, દીવાસળી ઉપરનો કર, ટપાલ ઉપરનો; વિગેરે સીધા કર પૈસાની સ્થિતિના પ્રમાણમા પડે છે, ઇનકમટેક્ષનો કર એ સીધો કર છે. તેની શરૂઆત સને ૧૮૭૮ના લાઇસન્સ ટેક્સ એકટથી શરૂ થઇ, પણ તેમા કેટલાક બચી જતા હોવાથી સને ૧૮૮૬ થી ઇનકમટેક્ષ એકટ તરીકે પસાર થયો. કારણકે ગરીબ ખેડુત જમીનની મહેસુલનો

કર ભરતો, વેપારીઓ લાઇસન્સ ટેકસ ભરતા, ત્યારે વકીલો, દાકતરો અને સરકારી અમલદારો જેવા ધરખમ રકમ કમાવનારા કરથી બાતલ રહેતા તે સર્વને મજકુર કર પોતાની આવક મુજબ હવે ભરવો પડે છે

શરૂઆત સને ૧૮૮૬ મા થઈ ત્યારે રૂા ૫૦૦થી ૨૦૦૦ સુધીની આવક વાળાને દર રૂપીએ ચાર પૈના હિસાબથી કરી આવકના પ્રમાણુમા કરની ગણત્રી કરવામા આવતી, ત્યાર પછી ફેરફારો થતા થતા સને ૧૯૧૮મા સુપરટેક્ષ શરૂ થયો અને કરના દરો તથા રીફંડના દરો હવે પછી આપવામા આવશે તે મુજબ લેવાનું નક્કી કરેલા છે

શરૂઆતમા ઈનકમટેક્ષ કલેકટર કર ભરનારને પુછયા વગર કરની આકારણી કરી લેતા અને કર ભરનારને ફેરફાર લાગે તો અપીલ પણ તેનેજ કરતા, પણ સને ૧૯૧૮મા કરના દર વધી જવાથી કાયદા પ્રમાણે આવકનુ પત્રક માગવાનું શરૂ થયુ અને દફતર કે મોઢાનો પુરાવો માગે તો રજુ કરવાની ફરજ નાખવામા આવી અને ઈનકમટેક્ષ કમીશનરને કરેલી અપીલથી કોઈપણ કામની વીગત તૈયાર કરવાની ના પાડે તો કરને પાત્ર શખસ હાઈકોર્ટને પરભારી અરજી કરી શકે છે, આ અગત્યનો સુધારો થયો છે

આગલ કરની ગણત્રી પાછલા વરસની આવક ઉપર હંગામી કર તરીકે કરવામા આવતી, ત્યારપછી સને ૧૯૧૮મા Adjustment (વધારા ઘટાડા) ની રીત મુજબ કરાતી, પણ ૧૯૨૨થી જે સાલનો કર લેવાનો હોય તેની આવક ઉપરજ કર લેવાય છે તેમજ જે કર બેવખત એટલે ચાલુ સાલનો અને આવતી સાલનો તેટલોજ ડીપોઝીટ તરીકે ગણી બેવડી રકમ લેવાતી તેને બદલે સને ૧૯૨૩-૨૪થી દરવરસે પાછલી સાલના ચોપડા જોઇ એક વખતનો પાકો કર લેવાનુ નક્કી થયેલ છે જેને Final Tax કહેવામા આવે છે

ઈનકમટેક્ષ ઓફીસમા ચોપડા લઈને ગયા એટલે પ્રથમ સામાન્ય કલાર્ક કે જેનુ નામ કલેકટર સુચવે તે ચોપડા તપાસી રીપોર્ટ ઘડે છે અને તે ઉપજ ખરચના તૈયાર કરેલા આંકડા ઉપરથી કલેકટર પૂછપરછ કરી કર નકકી કરે છે, પણ તે કર વધારે પડતો જણાતો હોય કે તેમા કાઇ વાધો જણાતો હોય તો તે બાબત આસિ કમીશનરને અને રેવન્યુ ઓથોરીટીને અરજી તેમજ અપીલ કરી શકે છે અને છેવટમા હાઈકોર્ટમા પણ અરજી કરી શકે છે અપીલ ઉપર સ્ટાપ આઠ આનાનો લગાડવો પડે છે

કરને પાત્ર સખસને ઈનકમટેક્ષ ઓફીસમા જાતે હાજર રહેવાની ફરજ નથી પણ તેના પ્રતિનીધિ તરીકેનો મુખત્યાર હાજર રહે તો ચાલી શકે છે

કર નીચેની બાબતો ઉપર લેવાય છે

પગાર, મીલ્કત, સીકયુરીટીઓનું વ્યાજ, ધંધોરોજગાર, વકીલ, દાકતરના ધંધામા થતી આવક અને એવા બીજા સાધનો.

પગાર—વેપારીઓના મુનીમનો, શાળાના માસ્તરનો, કે નાટક કંપનીના એક્ટરનો કે નોકરનો કે જેનો પગાર માસિક રૂ ૧૬૬-૧૦-૮ કરતા વધારે હોય તે ઉપર કર આકારાય છે

મીલકત—ની બાબતમા મ્યુનીસીપાલ બીલની અંદર જે ભાડાની રકમ લખાયેલી હોય તે રકમજ કબુલ કરવામા આવે છે; ભલે પછી માલિકને ભાડુ વધારે કે ઓછું આવતુ હોય તે ઉપરાત જે ભાડાની રકમ નક્કી કરી હોય તેનો નવમો ભાગ ઉમેરતા રીપેરીગ વીગેરેના ખર્ચ તરીકે છઠ્ઠો ભાગ બાદ આપીને કર આકારાય છે આ ઉપરાત વીમો, જમીનભાડુ, બીલ કલેક્શન ચાર્જ તથા ઇમ્પ્રુવમેંટ ટ્રસ્ટનુ ભાડુ મજરે આપે છે

સીક્યુરીટીની બાબતમાં—Income Tax Free હોય તેવી સીક્યુરીટીના વ્યાજ ઉપર કર લેવાતો નથી. તેમજ હીંદુ સ્ત્રીઓના પલ્લાની, સ્ત્રી ધનના આવકની કે યુરોપીઅન સ્ત્રી, પારસીઓની સ્ત્રીઓની જામીનગીરીઓ તરીકે અલાયેદી મીલકત હોય તો તેવી સીક્યુરીટીના વ્યાજને કરમાથી મુક્ત રાખવામા આવે છે અર્થાત્ તે બધા ઉપર કર લેવાતો નથી

ધંધારોજગાર—ની આવક ઉપર કર આકારાય છે તેમા ધંધાને માટે જે જગ્યા વપરાતી હોય તેનુ ભાડુ તેને અંગે રખાતા નોકરનો પગાર, ઉછીની લીધેલી મુડીનું વ્યાજ, ભરેલા વીમાનુ પ્રીમીયમ, ઈમારત-સાચાકામના ઘસારા માટે કીમતના અમુક ટકા મજરે-હિસાબમાથી કાપી આપે છે

પેઢીની હુંડી આડતની બાબતમા—પેઢી અંગ્રેજી હદમા આવેલી હોય પણ તેની શાખા પર રાજ્ય કે દેશી રાજ્યમાં હોય અને ત્યા કમીશનથી માલ મોકલાતો હોય અને હુંડી તરીકે બે ટકાથી ઓછો ચાર્જ કરેલ હોય છતા ઇનકમટેક્ષ ઓફીસથી હુંડી બે ટકાજ ગણી કર આકારાય છે

ધંધામા ઉપર મુજબ છુટ અપાય છે પણ નીચે લખેલ કરેલા ખર્ચની છુટ મલતી નથી

(૧) ધરમાદા કે બક્ષીસ તરીકે આપેલી રકમ

(૨) ધંધાને અંગે ગુડવીલ કે પાઘડી તરીકે કરેલો ખર્ચ.

(૩) ઈનકમટેક્ષ કે સુપરટેક્ષ તરીકે ભરેલી રકમ

(૪) ભાગીદારોએ ઉપાડેલી પગાર તરીકેની રકમ તથા પોતાના ખર્ચની કરેલી રકમ.

(૫) ભાગીદારની મુડીનુ કે બીજા કોઇ ફંડનું વ્યાજ કે ધંધાર્થે પોતાની મીલકત રોકી હોય તેનુ ભાડું

(૬) આશામી બાધ સારૂ જુદી કાઢેલી રકમ, કે આગલા વરસમા ગયેલી ખોટની રકમ, કે જણસની વધઘટની રકમ

(૭) આવક મેળવવાના કારણ શિવાય કોઇપણ કામસારૂ ખર્ચેલી રકમ.

(૮) ખરેખર લખી વાળ્યું નહી હોય તેવુ નહી વસુલ થઇ શકે એવુ લેણું.

(૯) અનિયમસરના કમીશન તરીકે આપેલી કોઈ રકમો
(૧૦) ચોરાયેલી મુડીની રકમ પાછી મેળવવા જતા કોરટમા કરેલ ખરચો
(૧૧) કંપની કે ધંધો કાઢતી વખતે શરૂઆતમા થયેલો ખરચો મજરે મલે છે પણ પછી કરેલો અનિયમસરનો ખરચો મજરે મલતો નથી મુડીની રકમ વ્યાજે ફેરવી વ્યાજુ ધંધો કરતો હોય તેમાં મુડીનો કોઇ ભાગ વસુલ નહી થઈ શકે અને માંડી વાળવો પડે તો તે મજરે મલે છે જેમકે ૪૦ હજાર ધીર્યા અને ૪ હજાર વ્યાજના મલ્યા તેમા ૨ હજારની આશામી ખાડ લાગી તો તે બે હજાર મજરે મલે. તેમજ કથર લેણું (Bad Debts) પણ મજરે મલે છે.

નીચેની રકમ કરને પાત્ર નથી કારણકે મુડી તરીકે ગણત્રીમા આવે છે

(૧) માસક પેન્શન લેવાને બદલે પેન્શન મેળવવાનો હક જતો કરીને જે ઉચકો કે સામટી રકમ લઈ લેવામા આવે છે તે રકમ
(૨) મરણ અગર ઇજા થવા માટે ડેમેજની જે રકમ રેલ્વે કંપની જેવા ખાતા પાસેથી મળે તે રકમ.
(૩) વીમાની મુદત પાકવાથી પોલીસીની ભરપાઇ તરીકેની સામટી રકમ અગર વીમો ઉતરાવ્યો હોય તે રકમ (ઘાસલેટની ટાકી બળી જવાથી વીસ હજાર મલ્યા તે)
(૪) પ્રોવીડન્ટ ફન્ડમા નાણા ભરનારને ખાતે એકઠી થયેલી જમા રકમ.

આ ચારે રકમ નફા તરીકેની ગણત્રીમા આવતી નથી. આ ઉપરાંત જમીનનું વેચાણ, (કેમકે તે મુડીનો ફેરફાર છે) ખેતીની મીલકત જે લાયક ઉમરે તેને મલે તે અને વતનદાર કુલકરણીને નોકરીના હકક બદલ સામટી રકમ મળે તે બધી કરથી મુકત છે

હીસાબ ગણવાની રીત—આવક, નફો કે કમાઇના સાધનો ધ્યાનમા લઇ ઉપર જણાવેલી હકીકત તથા જણાવેલુ ખરચ બાદ કરી તેનુ એસ્ટીમેન્ટ (અંદાજ) તૈયાર કરે છે અને જમે બાજુએ વકરો અને ઉધાર બાજુએ ખરીદીના આકડા મુકે છે અને સાલ આખરે માલ શીલકમા રહેલો હોય છે તેની કીંમત વકરામા ઉમેરી પાછલા વરસનો માલ શીલક હોય તે ખરીદીમા ઉમેરી બાકીનો પરિણામ આવે તે નફો અથવા નુકશાન ગણે છે.

કેટલાક ધંધામા ઉપરની રીત બંધ બેસતી આવતી નહી હોવાથી રોકડ મેળના ધોરણે રાખેલા હિસાબની રીત પસંદ કરે છે કેમકે ઉપરની રીતથી એક વખત માલની કીંમત જમા બાજુએ વકરામા દાખલ થાય તેજ ખરીદી તરીકે ઉધાર બાજુએ આવતા ફરક તો પડે નહી તેમજ ગંધીઆણુ-રંગસામાન વિગેરે વેચનારા સાલ આખરે શીલક માલ તારવી શકતા નથી તેથી તેવા ધંધામા રોકડ મેળ ઉપર એટલે વેચાણ ઉપર કર આકારવાની રીત પસંદ કરાય છે. કર નીચેના દરે આકારાય છે.

(ઇનકમટેક્ષ)

૧—વાર્ષિક ઉપજ રૂા	૨૦૦૦ થી ઓછી હોય તો	કાંઇ નહીં.
૨—વાર્ષિક ઉપજ રૂા	૨૦૦૦ થી વધુ અને ૫૦૦૦ ની અંદરની હોય તો દર રૂપીએ	પાચ પાઇ.
૩—વાર્ષિક ઉપજ રૂા	૫૦૦૦ થી વધુ અને ૧૦૦૦૦ ની અંદરની હોય તો દર રૂપીએ	છ પાઇ.
૪—વાર્ષિક ઉપજ રૂા	૧૦૦૦૦ થી વધુ હોય પણ ૨૦૦૦૦ ની અંદર હોય તો દર રૂપીએ	નવ પાઇ.
૫—વાર્ષિક ઉપજ રૂા	૨૦૦૦૦ થી વધુ હોય અને ૩૦૦૦૦ ની અંદર હોય તો દર રૂપીએ	એક આનો
૬—વાર્ષિક ઉપજ રૂા.	૩૦૦૦૦ થી વધુ હોય અને ૪૦૦૦૦ ની અંદર હોય તો દર રૂપીએ	૫ંદર પાઇ
૭—વાર્ષિક ઉપજ રૂા	૪૦૦૦૦ થી ઉપર હોય તો દર રૂપીએ	અઢારપાઇ

તા ૩૧ માર્ચ સને ૧૯૨૨ પછી શરૂ કરેલા અને પછી બંધ કરેલા માટે એવો કાયદો ઘડાયો છે કે કોઇ પણ ધંધો રોજગાર કે

ધંધો બંધ થયાની ખબર આપવી

ઉદ્યમ બંધ કરનારે ઇનકમટેક્ષ ઓફીસરને પોતાનો ધંધો બંધ કરવાની બાબતમા ૧૫ દિવસની અંદર નોટીસ આપવી નહીતર તેના ઉપર લાગુ પડતી કરની રકમ જેટલો દંડ થશે તેમજ તે પેઢીના દરેક ભાગીદાર કરની આપવાની રકમ માટે એકત્ર અને જુદા જુદા જવાબદાર છે

જાણવા જોગ

કર ભરવાની નોટીસ મળ્યા પછી ફક્ત એક માસની અંદર જો નાણા પગાર કરવામા ન આવે તો દસ ટકા જેટલો દંડ વસુલ કરવા ઇનકમટેક્ષ ઓફીસે ઠરાવેલુ છે ફારમ ભરીને મોકલ્યા બાદ કોઇ કર આકારવાને રહી ગયો હોય એવી આવક માલુમ પડે તો ઇનકમટેક્ષ અમલદાર એક વરસ દરમ્યાન તે માટે નોટીસ કાઢી શકે અને વસુલ કરી શકે, પણ તે માટે તે શખ્સનુ સાભળ્યા બાદ તેમ કરી શકે તેથી ઉલટું કોઈ ભુલ સુધારવાથી આકારણીમા ઘટાડો થતો હોય તો તે શખ્સને તેટલી રકમ પાછી આપવામા આવે

કોઇ વેપારીએ પોતાની આવકનુ ફારમ ભરી મોકલ્યુ હોય, અને પાછળથી માલુમ પડે કે તેમા કાંઇ લખવાનુ રહી ગયુ છે, અગર કંઇ ખોટી હકીકત લખાણી છે તો તે ધણી-કર નક્કી કરાય તે પહેલા સુધારેલુ ફારમ મોકલી શકે છે

વળી જે સાલનો કર લેવાનો હોય તેની આગલી સાલના ચોપડા જોતી વખતે ખપ પડે તો ત્રણ સાલ કરતા વધુ મુદતના ચોપડા ઇનકમટેક્ષ ઓફીસર મંગાવી શકે નહીં

રીફંડ બાબત—

નીચેની બાબતોની ઇનકમટેક્ષ ઓફીસની ખાત્રી કરી આપ્યાથી ભરેલા કરનુ રીફંડ મલી શકે છે

(૧) કોઇ કપનીના શેરનુ વ્યાજ મલ્યુ હોય અને તેમાથી ઇનકમટેક્ષ કાપી લીધુ હોય અને તે વરસની અદર તે શખ્સની કુલ આવક કરને લાગુ પડે તે કરતા ઓછી થઇ હોય અથવા વધારે કર લેવાયેલો છે એવી ખાત્રી કરી આપે તો તેના નાણા પાછા મલે છે

(૨) કોઇ પેઢી કે દુકાનનો ભાગીદાર, પેઢીના તે વરસના નફા કે કમાઇ ઉપર આકારવામા આવેલા દર કરતા, પોતાની આવક ઉપરનો કરનો દર ઓછો હોવો જોઇએ એમ બતાવી આપે તો તે નફાના પોતાના ભાગ ઉપર તે દરો વચ્ચેના તફાવત પ્રમાણે ગણેલી રકમ પાછી મેળવે છે જેમકે પેઢીમા પાચ ભાગીદાર સરખા હિસ્સાવાળાની આવક ૪૫ હજારની છે જેથી પેઢીએ ૧૮ પાઇ લેખે ઇનકમટેક્ષ રૂા. ૪૨૧૮ાા ભર્યા. હવે દરેક ભાગીદારની આવક રૂા ૯૦૦૦ નવ હજારની ગણતા ટેક્ષ છ પાઈ લાગુ પડે તો દરેક જણ રૂા ૨૮૧ા લેખે ભરી શકે તે મુજબ પાચ જણના મલી ૧૪૦૬ા થાય. આ હિસાબે રૂા ૨૮૧૨ાા પાછા મેલવી શકે

ઉપરની કલમ ૧ લી બાબતમા વધારે ખુલાસો રીફડ (વલતર) બાબતમાં એવો છે કે અમુક કોઈ આશામી પોતાની પેદાશ સરકારી લોનો, શેરો કે એવાજ બીજા સાધનોથી કરતો હોય, તેના ઉપરનો ઇનકમટેક્ષ, તેના વ્યાજ લેવા જતા તે ખાતાઓ તરફથી રૂપીએ એક આના લેખે કાપી લેવામા આવે છે, છતા ઇનકમટેક્ષ ખાતુ તો તેની કુલે પેદાશ ઉપર ઇનકમટેક્ષ લે છે, એટલે તે આશામીને બેવડો કર આપવો પડે છે, તે માટે એવી ગોઠવણ રાખી છે કે ટેક્ષ ભર્યા પછી તે આશામી ઘટતી અરજી કરી વધુ ભરાયેલો ટેક્ષ પાછો મેળવવાની માગણી કરે તો તે તેના નીચેના દર મુજબ **વળતર** તરીકે પાછો આપવામા આવે છે

(૧) રૂા ૨૦૦૦ થી ઓછે દર રૂપીએ	૦–૧–૬
(૨) રૂા. ,, અને ૫૦૦૦ ની વચ્ચે દર રૂપીએ	૦–૧–૧
(૩) રૂા. ૫૦૦૦ ,, ૧૦૦૦૦ ની ,, ,,	૦–૧–૦
(૪) રૂા ૧૦૦૦૦ ,, ૨૦૦૦૦ ની ,, ,,	૦–૦–૯
(૫) રૂા. ૨૦૦૦૦ ,, ૩૦૦૦૦ ની ,, ,,	૦–૦–૬
(૬) રૂા ૩૦૦૦૦ ,, ૪૦૦૦૦ ની ,, ,,	૦–૦–૩

ભાગીદારીનુ લખત ઇનકમટેક્ષ ઓફીસમા નોધાવવાથી ટેક્ષની રકમમા મોટો ફાયદો થાય છે કારણકે દુકાનના નફા ઉપર કદાચ મોટા દરે ભરવો પડે તેય તો ભાગીદારીને પોતાના ભાગની આવક ઓછી હોય તેમ જણાતા બાકીના નફાનો ભરેલો ટેક્ષ-રીફંડ-પાછો મળી શકે છે

ભાગીદારીનુ લખત નોધાવવાથી પેઢીની કુલ આવક ઉપર સુપરટેક્ષ લાગુ પડતે નથી, પણ ભાગીદારોના ફાળે આવતી રકમ ઉપર જો લાગુ પડે તોજ કર આપવો પડે છે

ભાગીદારીનુ લખત-ઇનકમટેક્ષ ઓફીસમા-આવકનુ ફારમ ભરી મોકલવા વખતેજ નોધાવવા માટે મોકલવાનુ છે

ઇનકમટેક્ષ સબધી જાણવા જોગ કેટલીક હકીકત—

(૧) રીફંડ, કર ભરનારના તાલુકામાથીજ મળી શકે (૨) ઇમારત અને સાચા સામાનની કીમતના ઘસારાના દર નક્કી કરાયા છે (૩) ખાનગી ગૃહસ્થોએ રાખેલા નોકર કે જેનો પગાર વાર્ષિક રૂા ૨૦૦૦થી વધારે હોય તેઓ પત્રક મોકલવાને બંધાયેલા છે (૪) એક વેપારમા થયેલા નફામાથી બીજા વેપારમા થયેલી નુકશાની બાદ કરી કર આકારાય છે (૫) જે પેઢીઓના ભાગીદારોના નામ રજીસ્ટર થઇ પાકુ લખત ઇનકમટેક્ષ ઓફીસમા રજુ કરવામા આવે તો કપનીના ભાગીદારીની આખી રકમ ઉપર જે કર વધુ દરે આકારાયેલો હોય તેમ નહી કરતા ભાગીદાર ઉપર સીધો કર ખરા દરે આકારવા નક્કી થયુ છે અર્થાત્ અગત આવકમાથી ભાગ જેટલુ નુકશાન બાદ કરાવી શકાય છે પણ તે રજીસ્ટર કાગળ રૂપીઆ ૨૦ વીસની કીંમતનો હોવો જોઇએ (૬) હીસાબી નામાની બે રીતો મજુર થઇ છે અ વેપારી નામાની ધોરણની રીત અને બ રોકડમેળના ધોરણની રીત આવી આ બીજી રીતથી નાના વેપારીઓને ફાયદો છે

સુપરટેક્ષ

આ ઇનકમટેક્ષ ઉપરાત એક **સુપરટેક્ષ** એટલે "વધારાના નફા ઉપરનો કર" નો કાયદો છે તેના દર નીચે મુજબ છે —(૧૯૨૨–૨૩ થી)

કુલ આવકના રૂપીઆ પચાસ હજાર ઉપરાતના વધારાની બાબતમા—

(૧) દરેક કપનીની બાબતમા દર રૂપીએ એક આનો રૂા ૦–૧–૦

(૨) (અ) દરેક અવિભક્ત હીંદુ કુટુબની બાબતમા—

(૧) વધારાના પહેલા રૂા ૨૫ હજાર રૂપીઆ ઉપર કાઇ નહી

(૨) એવા વધારાના બીજા રૂા ૨૫ હજારના દરેક રૂપીઆ ઉપર દર રૂપીએ ૦–૧–૦ એક આનો

(ख) દરેક શખ્સની, બીન નોધાયેલી પેઢીની બાબતમા એવા વધારાના પહેલા રૂા. ૫૦૦૦૦ ના દરેક રૂપીઆ ઉપર દર રૂપીએ એક આનો ૦–૧–૦

(क) દરેક શખ્સની, દરેક બીન નોધાયેલી પેઢીની, તથા દરેક અવિભક્ત હિંદુ કુટુબની બાબતમા એવા વધારાના બીજા પચાસ હજાર રૂપીઆના દરેક રૂપીઆ ઉપર દર રૂપીએ દોઢ આનો, ત્રીજા પચાસ હજારના દર રૂપીએ બે આના, ચોથા પચાસ હજારના દર રૂપીએ અઢી આના, પાચમા પચાસ હજારના ૦–૩–૦ (દર રૂપીએ સમજવાનુ છે) છઠ્ઠાના ૦–૩–૬, સાતમાના ૦–૪–૦, આઠમાના ૦–૪–૬, નવમાના ૦–૫–૦, દસમાના ૦–૫–૬, અને ત્યાર પછી વધારાની બાકીની રકમના દરેક રૂપીઆ ઉપર દર રૂપીએ છ આના છેવટે કુલ સાડાપાચ લાખ ઉપરાતની આવક ઉપર દર રૂપીએ છ આના લેખે લેવાય છે

૫૩ હીંદુસ્થાનના દરેક જાતના પાકના રીપોર્ટ જે સરકાર (Director of Statistics) તરફથી બહાર પડે છે તેની મુદતનો નોંધ (Crop Forecasts)

ચોખાનો (બરમા, બગાળ, મુબઇ, મદ્રાસ વિગેરે પ્રાતનોપાક)		જણાવેલ તારીખો સુમાર તરીકે સમજવાની છે (એટલે એ તારીખની આસપાસની)
	૧ લો રીપોર્ટ	અકટોબરની ૨૦ મીએ
	બીજો ,,	ડીસેબરની ૨૦ મીએ
	ત્રીજો ,,	ફેબરૂઆરીની ૨૦ મીએ
ઘઉનો (બધાપ્રાતના)	૧ લો રીપોર્ટ	જાનેવારીની ૩૧ મીએ
	બીજો ,,	માર્ચની ૧૫ મીએ
	ત્રીજો ,,	મેની ૩૦ મીએ
	ચોથો ,,	આગસ્ટની ૧૦ મીએ
રૂનો (બધાપ્રાતનો)	૧ લો રીપોર્ટ	આગસ્ટની ૧૫ મીએ
	બીજો ,,	અકટોબરની ૧૫ મીએ
	ત્રીજો ,,	ડીસેબરની ૧૫ મીએ
	ચોથો ,,	ફેબરૂઆરીની ૧૫ મીએ (વધારાનો એપ્રીલમા)

અલસી, સરસાં, રાઇ
વીગેરે શીયાળુ પાક

(પંજાબ, બંગાળ, બીહાર, ઓરીસા,	૧ લો રીપોર્ટ	જાનેવારીની	૧ લીએ
મદ્રાસ, મધ્યપ્રાંત, આસામ, બીહાર,	બીજો ,,	માર્ચની	૧૫ મીએ
વીગેરેનો પાક)	ત્રીજો ,,	જુનની	૧૧ મીએ

તલનો

(બંગાળ, બીહાર,	૧ લો રીપોર્ટ	સપ્ટેંબરની	૧ લીએ
મદ્રાસ, મુંબઇ, બગર, અજમેર,	બીજો ,,	અકટોબરની	૨૦ મીએ
મારવાડ અને	ત્રીજો ,,	જાનેવારીની	૧૫ મીએ
પંજાબના પાક)	ચોથો ,,	એપ્રીલની	૨૦ મીએ

શીંગદાણા

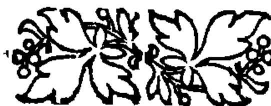
(બરમા, મુંબઇ અને	૧ લો રીપોર્ટ	અકટોબરની	૨૦ મીએ
મદ્રાસના)	છેલ્લો રીપોર્ટ	ફેબરૂઆરીની	૧૫ મીએ

શણનો

(બંગાળ આસામ બીહાર અને	૧ લો રીપોર્ટ	જુલાઇની	૧૫ મીએ
ઓરીસાનો)	બીજો ,,	સપ્ટેંબરની	૨૧ મીએ

શેરડીનો

(બંગાળ, બીહાર, આસામ	૧ લો રીપોર્ટ	આગસ્ટની	૨૦ મીએ
મદ્રાસ, પંજાબ, મુંબઇ અને મધ્યપ્રાંતોના મલીને)	બીજો ,,	અકટોબરની	૨૦ મીએ
	છેલ્લો ,,	ફેબરૂઆરીની	૧૬ મીએ

૫૪ ટપાલ સબધી ઉપયોગી હકીકત (Postal Information)

પોસ્ટ (ટપાલ) અને ટેલીગ્રાફ (તાર) થી વેપારને ઘણોજ ફાયદો થયો છે બે પૈસાના પોસ્ટ કાર્ડથી હજારો ગાઉ દૂર પોતાના મનોવિચારો જણાવી શકાય છે, અને બાર આનાના તારથી તુરતજ સમાચાર મેળવી શકાય છે, તેમજ જે કાઇ માલ જોઇતો હોય તો, તે દેશ ગમે તેટલો દૂર હોય તોપણ ત્યા નહી જતા ટપાલ અને તારની સગવડતાથી તુરતમા માલ મગાવી શકાય છે, નાણા મનીઓર્ડરથી મોકલી કે મગાવી શકાય છે, પાસલો મોકલી માલ ખપાવી શકાય છે, તેમજ પાર્સલોથી માલ મગાવાય છે આથી સદરહુ સાધનો જે વેપારને ઉપયોગી અને લગતા હોવાથી તેની હકીક્ત આપવી યોગ્ય ધારી છે હાલમા ટપાલના દરો નીચે મુજબ રખાયેલા છે

(ક) હીદુસ્થાનની અદરના દર (સીલોન, એડન અને પોરતુગીઝ હીદમા પણ આજ દરો છે)

૧ પોસ્ટ કાર્ડ	સીગલનો અરધો આનો રીપ્લાઇ (ડબલ) નો એક આનો.
૨ કવરો	અઢી તોલાના વજન સુધી એક આનો તે પછી વધારાના દર અઢી તોલા અથવા તેની અંદરના વજન ઉપર એક આના મુજબ વધારે પરતુ છાપેલુ લખાણ ઉઘાડા પરબીડીયામા મોકલાય તો તેના ઉપર અરધી કીમત પડે છે (એટલે એક આનાને બદલે અરધા આનામા જાય છે)
૩ બુકસ, ચોપાનીઆં તથા નમુનાના પાકીટો	દરેક પાચ તોલા અગર તેની અંદરના વજન ઉપર અરધો આનો લેવામા આવે છે નમુનાના પાકીટોનું વજન વધારેમા વધારે ૨૦૦ તોલા સુધીનુજ લેવાય છે
૪ (સરકારમાં) રજીસ્ટર થયેલાં વર્તમાન પત્રો	આઠ તોલા સુધી પા આનો આઠથી વધુ તે ૨૦ તોલા સુધી અરધો આનો તે ઉપરાત દર ૨૦ તોલા દીઠ ,, ,,
૫ પાર્સલોના દર	(૪૪૦ તોલા સુધીના) દર ૨૦ તોલા સુધી બે આના ૨૦ થી વધારે પણ ૪૦ તોલા સુધી ત્રણ આના ત્યાર પછી દર ૪૦ તોલા દીઠ ,,

(પાર્સલને રજીષ્ટર કરાવવાની ફી બે આના વધારે લેવાય છે)

પાર્સલો (૪૪૦ તોલાથી વધુ વજનના) માટેનો દર
(આ પાર્સલો ખાસ રજીસ્ટર કરાવવાજ જોઇએ)

૪૪૦ તોલાથી ૪૮૦ તોલા સુધીના વજનના રૂપીઆ ત્રણ તે પછી દર ૪૦ તોલાએ (૮૦૦ તોલા સુધીજ લેવાય છે) ચાર આના વધુ ગણવા

૬ **રજીસ્ટર કરામણી**—કોઇ પણ પોસ્ટકાર્ડ, કવર, પાકીટ કે નમુનો **રજીસ્ટર કરાવવો** હોય તો ઉપરના ટપાલ ચાર્જ ઉપરાત રજીસ્ટર કરામણીના દર જણસે બે આના વધારે લેવામા આવે છે અને રજીસ્ટર કર્યા છતા પહોચ મગાવવી હોય તો અરધા આનાની ટીકેટ વધુ લગાડવી પડે છે

૭ **મનીઆડરના દરો**—૧૦ રૂપીઆ સુધી બે આના
૨૫ ,, ,, ચાર આના

ત્યાર પછી દર ૨૫ (પચીસ) રૂપીઆ ઉપર ચાર આના ગણવામા આવે છે, પણ પચીસની રકમ પુરી ન થાય તો દસ રૂપીઆ ઉપર બે આના વધુ લેવામા આવે છે, દાખલા તરીકે રૂા ૫૫ ઉપર ગણતા લેખે દર પચીસ ઉપર ચાર આના લેખે ૫૦ ઉપર આઠ આના અને બાકીના પાચ ઉપર બે આના ગણતા દશ આના કુલે આપવા પડે

૨ કોઇપણ મનીઆડર રૂા છસોથી વધારે રકમનો મોકલી શકાય નહી

૩ તાર માર્ફતે મનીઆડરથી નાણા મોકલવા હોય તો ઉપરના દર ઉપરાત ઓરડીનરી (ઢીલના) તારની ફી બાર આના અને એક્ષપ્રેસ (તાકીદના) તારની ફી દોઢ રૂપીઆ લેખે વધારે લેવાય છે.

૮ **વીમાના દરો**—(૧) રજીસ્ટર કાગળો, અને વી પી. રજીસ્ટર કાગલો (૨) રજીસ્ટર કરેલા પાર્સલો અને વી. પી રજીસ્ટર કરેલા પાર્સલો માટે નાની શાખા પોસ્ટઓફીસોમા રૂા. ૬૦૦ સુધીનો અને મોટી પોસ્ટ ઓફીસોમા રૂા. ૨૦૦૦ સુધાનો વીમો ઉતરાવી શકાય છે. તે માટેના કમીશનના દરો—

(ટપાલ તથા રજીસ્ટર કરામણી ખરચ જુદો ગણવો)

દર રૂપીઆ એકસો અગર તેથી ઓછી રકમ સુધીની કીમતની જણુસ માટે બે આના (વીમો ઉતરાવી મોકલવામા આવેલી કોઇ પણ જણુસ ગુમ થાય તો ટપાલખાતું તેની નોંધાવેલી કીમત ભરી આપે છે)

તા ક કોઇ પણ પરબીડીઆમા કે બેગીમા સરકારી ચલણી નોટ કે સીક્કા અગર રોકડ નાણુ હોય તેનો વીમો **ઉતરાવવોજ જોઇએ** એમ ઠરાવવામા આવેલ છે વીમા વગર કાતો એવુ પરબીડીઉ કે બેગી સ્વીકારવામા આવે નહી અને ભુલથી સ્વીકાર્યા પછી તેવી વસ્તુ જણાય તો ખાસ ચાર્જ લઇને તે સુપ્રત કરાય છે

૯ વી. પી. (વેલ્યુ પેયેબલ) જણુસો સબધી હકીકત અને તેના દરો:—વી પી થી ટપાલખાતાએ વેપારી લોકોને ખાસ સગવડ કરી આપી છે તે એવી રીતે કે ચોક્કસ માલ મગાવનાર, માલ મોકલનાર તરફથી તે માલ મળતાજ તેની જે કીમત જણાવેલી હોય તે ટપાલ ખાતાને ભરી દે, અને ટપાલ ખાતુ તે નાણાં પેલા માલ મોકલનારને પહોચાડી આપે છે તે માટે ટપાલ ખાતુ તેના ઉપર લાગુ પડતો ટપાલનો દર ઉપરાત દર ૧૦ રૂપીએ બે આના અને ૧૦ થી ૨૫ સુધીના ચારઆના અને તે પછી મનીઆડર મુજબ હકસાઈ રકમના પ્રમાણમા લે છે

આ ધોરણે રેલ્વે મારફતે મોકલેલા માલના નાણા પણ મેળવી શકાય છે તેમા યુક્તિ એવી છે કે રેલ્વેની રસીદ મોકલનારે પોતાના નામથીજ કરાવવી, પણ તેના પાછળ લેનાર ધણીનુ નામ ઠામ લખી, મોકલનારે પોતાની સહી કરવી અને તે રસીદ વી પી કરવી ટપાલખાતુ તેમા જણાવેલા નાણા લેનાર ધણી પાસે વસુલ કરી રસીદ તેને આપશે કે જે રસીદમા મોકલનારે કરેલા શેરાના આધારે આવેલો માલ પોતાના સ્વાધીન લઇ શકશે

(વી. પી ની અને મનીઆડરની હકસાઇ એક સરખી છે)

૨ હીંદુસ્થાનની બહારના (અંગ્રેજી શહેનશાહતના મુલકોના) દરો

૧ પોસ્ટ કાર્ડ સીગલનો દોઢ આનો
રીપ્લાઇ (ડબલ)ના ત્રણ આના

૨ કવરો	એક ઔંસ માટે બે આના દરેક વધુ ઓસ અગર તેના ભાગ માટે દોઢ આનો
૩ છાપેલા વર્તમાન પત્રો, બુકસ અને ચોપાનીઆં	દર બે ઔંસ માટે અરધો આનો
૪ કાયદાના અને વેપારી દસ્તાવેજો ખતપત્રો	દસ ઔંસ સુધી ત્રણ આના તે ઉપરાંત દર બે ઔંસ માટે અરધો આનો વધારે
૫ નમુનાના પાર્કોટો	ચાર ઔંસ સુધી એક આનો તે ઉપરાત દર બે ઔંસ માટે અરધો આનો
૬ પાર્સલો	પરદેશોમા પાર્સલો મોકલી શકાયછે તેના દરો ઇગ્લાડ સ્કોટલાડ, આયર્લાંડ વિગેરે-માટે ૩ રતલ સુધીનો રૂપીઓ ૧।। ૭ ,, ,, ,, ૨।। ૧૧ ,, ,, ,, ૨।।≈ આ દરો જીબ્રાલ્ટર રસ્તે થઈને જનાગ પાર્સલો માટે છે પરતુ બીજે રસ્તે થઇને જનારા પાર્સલો માટે જુદા દરો છે.
૭ રજીસ્ટર કરામણી	પરદેશો માટે રજીસ્ટર કરાવેલ જણસોની રજીસ્ટર ફી તથા ડીલીવરીની પહોચની ફી (દરેકની) ત્રણ આના છે.

ग **પરરાજ્ય** (અગ્રેજી મુલકો સિવાયના) માટેના દરો.
પરદેશો માટે મોકલવાના કાગળ, ચોપાનીઆ વિગેરેના દરો ઉપર મુજબજ છે ફક્ત કાગળો (કવરો) માટેનો દર પ્રથમના દર ઓસ દીઠ બેને બદલે ત્રણ આના છે બાકીના બધા દરો કલમ खमा જણાવેલ છે તે મુજબજ છે

घ **હીદી ચલણમાં મનીઆર્ડરો નીચલા દેશો ખાતે મોકલી શકાય છે** બ્રીટીશ ઇસ્ટ આફ્રીકા, બ્રીટીશનૉર્થ બોર્નીઓ, સીલોન, ફારમોશાના કેટલાક ભાગ, જર્મન ઈસ્ટ આફ્રીકા, હોગકોગમાની બ્રીટીશ ઓફીસો, કેનીઆ જેપાન, લેબોઆન, મોરીશ્યસ, સ્ટેટસ સેટલમેટ, જાજીબાર, પોરતુગીઝ હીદુસ્થાન, ફરીદકોટ, ગ્વાલીઅર, ઝીદ, નાભા, પત્યાલા અને ચમ્બા આ સિવાય **બ્રીટીશ પોસ્ટલ ઓરડર્સ** છ પેન્સથી ૨૧ શીલીગ સુધીના ટપાલખાતુ કાઢી શકે છે અને એક દિવસમા એક માણસને ૨૦ પૌડ કરતા વધારે આપી શકતુ નથી

ङ ચીજો **પોસ્ટ કર્યા** બદલનુ **સર્ટીફીકેટ** (Certificate of Posting) પોસ્ટ ઓફીસ તરફથી ટપાલમા જતી જે ચીજ માટે રસીદ આપવામા

આવતી નથી, એવી હરેક ચીજ માટેનું પોસ્ટ કર્યા બદલનું સરટીફીકેટ મળી શકે છે. એ સરટીફીકેટ પોસ્ટ ઓફીસમાં છાપેલું આવે છે તે ઉપર, અથવા કાગળના કકડા ઉપર કે ચોપડીમા લખી જે ચીજ પોસ્ટ કરવાની હોય તેની સાથે પોસ્ટ ઓફીસમા રજુ કરવુ જે ચીજો માટે સરટીફીકેટ જોઇતુ હોય તે ઉપરના શરનામાની બરાબર નકલ તેમાં લખવી જોઇએ અને જેટલી ચીજો બદલ સરટીફીકેટ જોઇતુ હોય તે ચીજોની સંખ્યા શબ્દોમાં લખવી અને તેમા ઉપર નીચે મુજબ ટીકીટ ચોડવી

अ સાધારણ અથવા વેલ્યુ પેએબલ રજીસ્ટર નહી કરાવેલી બેંગી અને વેલ્યુ પેબલ રજીસ્ટર નહીં કરાવેલા બુક પેકેટ માટે એમાની કોઇપણ જાતની હરેક ૭ અથવા તેથી ઓછી ચીજોને માટે પા આનો.

क રજીસ્ટર ન કરાવેલા કાગળ, પોસ્ટ કાર્ડ, બુક પેકેટ, રજીસ્ટર ન્યુઝપેપર, અને નમુનાના પેકેટ એમાની કોઇપણ જાતની હરેક ત્રણ અથવા તેથી ઓછી ચીજને માટે પા આનો આ પ્રમાણે બેગી પોસ્ટ કર્યાનું સરટીફીકેટ અગર કાગળ પોસ્ટ કર્યાનું સરટીફીકેટ એ પ્રમાણે જે જોઇતું હોય તે મુજબ લખીને પોસ્ટ આફીસમાં રજુ કરવાથી પોસ્ટ ઓફીસ ટીકેટ રદ કરી સર્ટીફીકેટ ઉપર છાપ મારી જે ધણીએ રજુ કર્યું હોય તેને પાછું આપે છે.

च ટપાલ ઓફીસમાં ટીકેટો, પરબીડીઆં અને રેપરો, નીચલા ભાવે વેચાય છે—

ટીકેટો—પા આનો, અરધો આનો, એક આનો, દોઢ આનો, બે આના, અઢી આના, ત્રણ આના, ચાર આના, ૭ આના, આઠ આના, બાર આના, અને એક રૂપીઓ, બે, ત્રણ, ચાર, પાંચ, દસ, પંદર અને પચીસ રૂપીઆની છુટી ટીકેટો એ ભાવેજ વેચાય છે.

રજીસ્ટર ટીકેટવાળાં નાના પરબીડીઆં—	અઢીઆનાની ટીકીટવાળા નાના પરબીડીઆ દીઠ	ત્રણ આના
	દર ૧૬ ના પાકીટ દીઠ	ત્રણ રૂપીઆ
	,, ,, ટીકેટવાળાં મોટા પરબડીઆ દીઠ	સાડાત્રણ આના
	,, ,, ,, દર ૯ના પાકીટ દીઠ	પોણાબે રૂપીઆ
અર્ધા આનાની ટીકેટવાળાં રેપરો.	૭ થી ઓછી સંખ્યા માટે દર રેપરો દીઠ	સાત પાઈ
	૭ રેપરના દર પેકેટ દીઠ	સાડાત્રણ આના

એક આનાની છ થી ઓછી સંખ્યા માટે દર રેપર દીઠ એકઆનો એકપાઈ
ટીકેટવાળા રેપરો છ રેપરના દર પેકેટ દીઠ છઆના છપાઈ

તા ૧ લી અકટોબરથી ૬ મહિના સુધી હીંદ–બરમા અને ઈંગ્લાંડ વચ્ચે 'રોજી દી લેટર ટેલીગ્રામ સરવીસ" (Daily Letter Telegram Service) એટલે તાર મારફતે રોજીંદા કાગળો મોકલવાની શરૂઆત કરવામા આવી છે

આ તારના સંદેશાઓ સાદી ભાષામા લેવામા આવે છે. અને ઓરડીનરી તારના સંદેશાઓના દર કરતા ફક્ત ¼ (પા ભાગના) દરે સ્વીકારવામા આવે છે. દરેક સંદેશામા ઓછામા ઓછા ૨૦ શબ્દો હોવા જોઇએ. સાધારણ રીતે આ સંદેશાઓ ૪૮ કલાક પછી પુગાડવામા આવશે આ સંદેશાઓ "ડીફર્ડ ફોરેન ટેલીગ્રામ" માટેના પીળા ફારમો ઉપર લખવા જોઇએ શીરનામા પહેલા D L T (ડેલી લેટર ટેલીગ્રામ) લખવા જોઇએ, જે એક શબ્દની ગણત્રીમા ગણાશે

પહેલા ૨૦ અથવા તેથી ઓછા શબ્દો માટે રૂ. ૬–૪–૦ લેવામા આવશે અને ત્યાર પછીના પાચ શબ્દના ચાર ૦–૪–૦ આના લેવામા આવશે.

૫૫—તાર સબંધી હકીકત (Telegraphic Information)

બધા તારો "સ્ટાન્ડર્ડ" વખત મુજબ લેવામા આવે છે સ્ટન્ડર્ડ વખત મુજબ હીંદમા ગ્રીનીચના વખત કરતા સાડાપાચ કલાક આગળ અને હાલના મદ્રાસ વખત કરતા નવ મીનીટ આગળ છે, તથા બરમામા ગ્રીનીચ વખત કરતા સાડાછ કલાક આગળ એને હીંદના સ્ટાડર્ડ વખત કરતા એક કલાક આગળ છે.

જુદા જુદા પ્રકારના તાર મોકલવાના ભાવ હીંદમા નીચે મુજબ છે —

કેલાસ	શબ્દો	ભાવ	વધારાના દર શબ્દ દીઠ	
		રૂા આ.	રૂા આ	
એક્ષપ્રેસ (તાકીદનો)	૧૨	૧–૮	૦–૨	શીરનામાના શબ્દોનો ચાર્જ જુદો લેવામા આવે છે
ઓરડીનરી (સાધારણ)	૧૨	૦–૧૨	૦–૧	

સીલોન માટે તારના દર

એક્ષપ્રેસ	૧૨	૨–૦	૦–૩	"
ઓરડીનરી	૧૨	૧–૦	૦–૨	

એકજ જાતના તારની નકલ તે ગામમા જુદે જુદે સ્થળોએ મોકલવી હોય તો દરેક સો શબ્દે અગર ઓછાના **ચાર આના** કોપી દીઠ ચાર્જ કરવામા આવે છે

રીપ્લાઈ તાર પણ મોકલી શકાય છે, જેના પૈસા મોકલનાર આશામી અગાઉથી ભરી શકે છે તેમજ ફરના તાર પહોચાડવા માટેના ખેપીઆના પૈસા પણ ભરી શકે છે

વર્તમાનપત્રો માટેના ખાસ દર.

એક્ષપ્રેસ (તાકીદના) તારના ૪૮ શબ્દો માટે એક રૂપીઓ અને તે ઉપરાતના દર છ શબ્દો દીઠ બે આના વધારે અને શીરનામાના શબ્દો મુફત આપવામા આવે છે

ઓરડીનરી તારના ૪૮ શબ્દો માટે આઠ આના અને તે ઉપરાતના દર છ શબ્દો દીઠ એક આનો વધારે અને શીરનામુ મુફત લેવામા આવે છે.

તા ક —વર્તમાન પત્રો માટેનો એક સંદેશો એક ગામના જુદા જુદા મથકના ગમે તેટલા વર્તમાન પત્રોને પહોચાડવામા આવે તોપણ તે ઉપર એકજ વખતનો દર અને નકલ કરવાના સો શબ્દ દીઠ ચાર આના લેખે લવાજમ પડે છે.

દુનીઆના ગમે તે ભાગમા તાર કરવાના દરેક દેશ માટેના દરો જુદા જુદા છે. તેમજ એકજ ઠેકાણાના દર જુદે જુદે રસ્તે મોકલવા માટે પણ ઓછા વધુ રહે છે જેમકે—

વાયા તુર્કી થઈને યુરોપના દેશોમા તાર મોકલવો હોય તો દર શબ્દ દીઠ						રૂા. ૧–૧–૦
,, તહેરાન ,,	,,	,,	,,	,,		૧–૦–૦
,, સુવેજ ,,	,,	,,	,,	,,		૧–૪–૦

આ પ્રમાણે શબ્દ દીઠ જુદા જુદા રસ્તે મોકલવાના ભાવ જૂદા જૂદા રાખેલા છે.

વળી વાયરલેસ અને રેડીઓના તાર (એટલે વગરદોરડાના તાર) જે બંદર ઉપરથી ભરદરીએ ચાલતી સ્ટીમરો ઉપર અગર સ્ટીમરમાથી કોઈ પણ બંદર ઉપર મોકલવામા આવે તેના દરમા હાલમા શબ્દ દીઠ બે આનાનો ઘટાડો રાખવામા આવેલ છે. તે તાર કરવાના હીંદમા બંદરો મુંબઈ, કલકત્તા, કરાચી, મદ્રાસ, રંગુન, પોર્ટબ્લેર અને વીકટોરીઆ પોઈંટ છે.

૫૬ દુનીઆમાં રહેતો એક વખતનો ટાઇમ (The Time throughout the World)

જ્યારે ગ્રીનીચમા (ઇંગ્લંડમા) બપોરના બાર વાગ્યા હોય ત્યારે દુનીઆના નીચેના સ્થળોના ઘડીઆલોમાં ત્યાંનો ટાઇમ જણાવેલ મુજબ હોઇ શકે

તા. ક જ્યા A M લખ્યું છે ત્યા રાતના બાર વાગ્યાથી બપોરના બાર વાગ્યા સુધીનો વખત સમજવો અને P M લખ્યુ છે ત્યા બપોરના બાર વાગ્યા પછીથી રાતના બાર વાગ્યા સુધી સમજવા

		ક મી.		
આસ્ટ્રેલીઆ	આડેલેઇડ	૯-૧૪	(P M)	રાતના
	મેલ્બોર્ન	૯-૪૦	”	”
	સીડની	૧૦—૫	”	”
આફ્રીકા	કેપટાઉન	૧-૧૪	”	બપોરના
	જ ઞબાર	૮-૩૭	”	”
	મોરીશ્યસ	૩-૫૦	”	”
	કેરો	૨—૫	”	”
યુરોપ	પારીસ- ફ્રાંસ	૧૨-૧૦	”	”
	માડ્રીડ-સ્પેન	૧૧-૪૫	A. M	સવારના
	લીસ્બન-પોરતુગાલ	૧૧-૨૩	”	”
	બર્લીન-જર્મની	૧૨-૫૪	P. M.	બપોરના
	મોસ્કો-રૂશીઆ	૨-૩૦	”	”
	પીટ્રોગ્રાડ ”	૨—૧	”	”
	રોમ-ઇટલી	૧૨-૫૦	”	”
	વીએના-આસ્ટ્રીઆ	૧—૫	”	”
	ડબ્લીન-આયર્લાંડ	૧૧-૩૫	P. M.	સવારના
	એડીનબરો-સ્કોટલાંડ	૧૧-૪૭	”	”
	આઇસલાંડ	૧૧-૩૯	”	”
	આથેન્સ-ગ્રીસ	૧-૩૫	P M.	બપોરના
	કોન્સ્ટાંટીનો પલ-તુર્કી	૧-૫૬	”	”
ચીન	પેકીન	૭-૪૬	”	રાતના
જાપાન	યોકોહામા	૯-૧૮	”	”
હીંદુસ્થાન	મુંબાઇ	૪-૫૧	”	સાંજના
	કલકત્તા	૫-૫૩	”	”
	મદ્રાસ	૫-૨૧	”	”

સુએઝ		૨ ૧૦ P M બપોરના
એડન		૩—૦ " "
અમેરીકા	ચીકાગો	૬-૧૦ A M (સવારના)
	કીબેક	૭-૧૫ "
	ન્યુયોર્ક—મોન્ત્રીઅલ	૭—૪ "
	પાનામા	૬-૪૨ "
	સાન ફ્રાસીસ્કો	૩-૫૦ A M. (સવારના)
	વાનકુવર	૩-૩૮ "
	વેશીંગ્ટન	૬-૫૨ "
બ્રાઝીલ	રીઓડજાનેર	૯—૭ A. M (સવારના)

આમા ધ્યાનમા રાખવા માટે સુચના કરવાની કે જે ટાઈમ બતાવ્યો છે તે ટાઈમ તે તે સ્થળોને લગતો (સુરજને લગતો) છે પણ સ્ટાડર્ડ ટાઈમ નથી ઉપરના દરેક ટાઈમમાં સ્ટાડર્ડ મુજબ અમુક અમુક મીનીટનો ફેર રહેજ જેમકે મુબઈમા ૪-૫૧ લખ્યા છે તે લોકલ ટઇમ છે પરતુ સ્ટાડર્ડ ૫-૩૦ ગણાય. કલકત્તાનો ૫-૫૩ છે તે સ્ટાડર્ડ મુજબ ૫-૩૦ ગણાય અને મદ્રાસ ૫-૨૧ છે તે સ્થાનીક ટાઇમ છે પણ સ્ટાડર્ડ (જેને National ટાઈમ કહે છે તે) ૫-૩૦ ગણાય ચોકોહામાનો ટાઈમ ૯-૧૮ P M છે તે સ્ટાડર્ડ મુજબ ૯-૦ P. M. ગણાય આ બધામા અમુક ફેર રહી શકે. પરતુ સ્થાનીક ટાઇમ ઉપયોગી હોવાથી તે આપેલ છે સ્ટાડર્ડ તરીકે મુબઇ કલકત્તા અને મદ્રાસના એકજ ટાઈમમા ગણત્રી થાય છે તે ભુલી જવાનું નથી.

મુંબઇમાં બપોરના બાર વાગ્યા હોય ત્યારે (એટલે સ્ટાં. ટા. ૧૨-૩૯ થયા હોય ત્યારે) જુદા જુદા દેશોમાં નીચે મુજબ ટાઈમ હોય છે.

		ક. મી		
હીંદુસ્થાન તથા એશીઆ	કલકત્તા	૧-૦	P M.	બપોરના
	હરદ્વાર	૧૨-૪૧	"	"
	પુના	૧૨-૩૯	"	"
	જગન્નાથપુરી	૧૨-૫૨	"	"
	મદ્રાસ	૧૨-૩૦	"	"
	કોલબો	"	"	"
	લાહોર	૧૨-૦	"	"
	રગુન	૧-૩૦	"	"
	સીંગાપુર	૨-૦	"	"

	ભુજ	૧૧-૪૯	A M	સવારના
	અમદાવાદ	૧૧-૫૯	,,	,,
	રાજકોટ	૧૧-૫૨	,,	,,
	કરાચી	૧૧-૩૭	,,	,,
	સીઆમ	૩-૨૦	P. M	બપોરના
	હોંગકોંગ	૭-૨૦	,,	સાંજના
	જેડા	૪-૧૩	A. M	સવારના
આસ્ટ્રેલીઆ	(એડેલેઇડ)	૪-૨૦	P M.	સાંજના
ન્યુઝીલાંડ		૬-૩૦	,,	,,
અલાસ્કા		૮-૩૦	,	,,
આફ્રીકા	જાંઝીબાર	૩-૩૦	P M	સાંજના
	અલેકઝાંડ્રીઆ	૭-૧૦	,,	,,
	કેપટાઉન	૧૦-૧૫	A. M	સવારના
યુરોપ	લંડન	૭-૧૦	,,	,,
	ડબ્લીન	૬-૪૫	,,	,,
	પારીસ	૭-૨૦	,,	,,
	સેંટપીટર્સબર્ગ	૮-૫૫	,,	,,
	આમસ્ટર્ડામ	૭-૩૦	,,	,,
	બર્લીન	૮-૩	,,	,,
	કોન્સ્ટાંટીનોપલ	૮-૪૯	,,	,,
અમેરીકા	(સાનફ્રાંસીસકો)	૧૧-૦	P M	રાતના
	ન્યુયોર્ક	૨-૧૫	A M.	સવારના
	રીઓડીજાનેર	૪-૧૯	,,	,,

૫૭—દુનીઆના મોટા શહેરોમાં વાર્ષિક પડતા વરસાદની સરાસરી
Annual Average of Rainfall (inches) of great cities of the World

		ઇંચ.
મુંબઇ	(હીંદુસ્થાન)	૮૫
કલકત્તા	(,,)	૭૧
ચેરાપુંજી	(,,)	૬૧૦
દીલ્હી	(,,)	૨૪

એલેકઝાડ્રીઆ	(ઇજીપ્ત)	૧૦
અલ્જીર્સ		૩૨
કેરો	(મીસર)	૧
કેપટાઉન	(આફ્રીકા નાતાલ)	૨૩
જેરૂસાલેમ	(તુર્કસ્તાન એશીઆઇ)	૧૬
પોર્ટ સૈયદ	(મીસર)	૨
હોંગકોંગ	(ચીન)	૧૦૧
પેકીંગ	(,,)	૨૭
કોન્સ્ટાટીનોપલ	(તુર્કસ્તાન)	૪૧
કોપનહેગન	(સ્વીડન)	૨૨
જીનીવા	(સ્વીઝર્લાંડ)	૩૩
જીનોઆ	(ઇટલી)	૫૦
હાવાના	(ટાપુ છે)	७७
માદ્રીડ	(સ્પેન)	૧૨
માલ્ટા	(ટાપુ છે)	૨૦
મનીલા	(ટાપુ છે)	૮૭
મીલાન	(ઇટલી)	૩૮
નેપલ્સ રોમ	(,,)	૩૧
રીઓદ જાનેરો	(બ્રાઝીલ)	૫૩
સાનદ્દુમીંગો		૧૦૮
વેરાકુઝ	(અમેરીકા)	૧૮૩
આબર્ડીન (એડનબરો)	(સ્કોટલાંડ)	૩૦
બેલ્ફાસ્ટ (ડબ્લીન)	(આયર્લાંડ)	૩૨
બર્લીન	(જર્મની)	૨૪
બર્ન	(સ્વીઝર્લાંડ)	૪૬
બર્મીંગહામ	(ઇંગ્લંડ)	૨૪
લંડન	(ઇંગ્લંડ)	૨૫
માંચેસ્ટર (શેફીલ્ડ)	,,	૩૬
પારીસ–માર્સેલ્સ	(ફ્રાંસ)	૨૩
બોર્ડો	,,	૨૯
બ્રસેલ્સ	(બેલજીઅમ)	૨૯
સીડની	(આસ્ટ્રેલીઆ)	૪૩

૫૮—મુંબઇમાં આવેલી બેંકોના નામ અને ઠેકાણાં:—(પેટા શાખાઓ જુદી જાણવી) (Bank & their head offices in Bombay)

નામ	હેડ ઓફીસનુ ઠેકાણુ
૧ અલ્હાબાદ બેંક	એપોલોસ્ટ્રીટ
૨ યુનીઅન બેંક ઓફ ઇંડીઆ	,,
૩ મુંબઇ મર્ચન્ટસ બેંક	,,
૪ બેંક ઓફ મોરબી (જેનુ કામકાજ હાલ બંધ છે)	,,
૫ ઇમ્પીરીઅલ બેંક ઓફ ઇંડીઆ (મુંબઇબેંક)	બેંકસ્ટ્રીટ ફોર્ટ
૬ હોંગકોંગ એન્ડ શાંઘાઇ બેંકીંગ કોરપોરેશન	ચર્ચગેટસ્ટ્રીટ
૭ ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ બેંક ઓફ વેસ્ટર્ન ઇંડીઆ	,,
૮ ઇન્ટરનેશનલ બેંકીંગ કોરપોરેશન	,,
૯ સુમીટોમો બેંક	,,
૧૦ બેંક ઓફ કરાચી	મેડોઝસ્ટ્રીટ
૧૧ બેંક નાશીઓનાલ અલ્ત્રામરીનો (પોરતુગીઝ બેંક)	એસ્પ્લેનેડરોડ
૧૨ કોમ્પ્ટોઇર નાશીઓનાલ ડીસ્કોટે દ પારીસ (ફ્રેંચ બેંક)	,,
૧૩ નેશનલ બેંક ઓફ ઇંડીઆ	,,
૧૪ પી એન્ડ ઓ બેંકીંગ કોરપોરેશન	,,
૧૫ ઇમ્પીરીઅલ બેંક ઓફ પર્સીઆ	,,
૧૬ મર્કેન્ટાઇલ બેંક ઓફ ઇંડીઆ	,,
૧૭ તાતા ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ બેંક (સેન્ટ્રલબેંક સાથે જોડાઇ ગઇ)	,,
૧૮ બેંક ઓફ ઇન્ડીઆ	,,
૧૯ ચાર્ટર્ડ બેંક ઓફ ઇંડીઆ આસ્ટ્રેલીઆ એન્ડ ચાઇના	,,
૨૦ નેધરલાંડસ ઇન્ડીઆ કમર્શીઅલ બેંક (ડચબેંક)	હોર્નબીરોડ
૨૧ સેન્ટ્રલ બેંક ઓફ ઇંડીઆ	એસ્પ્લેનેડરોડ
૨૨ નેશનલ બેંક ઓફ સાઉથ આફ્રીકા	હોર્નબીરોડ
૨૩ યોકોહામા સ્પીશી બેંક	,,
૨૪ ઇસ્ટર્ન બેંક	,,
૨૫ બેંક ઓફ બરોડા	,,
૨૬ બેંક ઓફ ટાઇવાન	,,
૨૭ કીંગકીંગ એન્ડ કું	હોર્નબીરોડ
૨૮ થોમાસ કુક એન્ડ સન્સ (કૉકસ કું સાથે)	,,
૨૯ ગ્રાન્ડલે કું	નીકલરોડ
૩૦ શીલોત્રી બેંક	બેલાર્ડ સ્ટ્રીટ
૩૧ એલાયન્સ બેંક ઓફ સીમલા (બંધ થઇ છે)	,,
૩૨ ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ એન્ડ એકસચેઇંજ બેંક ઓફ ઇંડીઆ હાલમા બંધ થઇ છે	ફોર્ટસ્ટ્રીટ

૫૯—રેલ્વે સબંધી સામાન્ય અને ઉપયોગી માહિતી (Useful instructions Relating to Railways)

હીંદનુ ક્ષેત્રફલ આશરે પોણા અઢાર લાખ ચોરસ માઇલ છે, તેમા રેલ્વેની ખીલવણી લગભગ ચાલીસ હજાર માઇલની ગણાય છે. હીંદી રેલ્વેના કાયદા મુજબ હીંદની બધી રેલ્વેઓ ઉપર અગ્રેજ સરકાર પોતાની સત્તા ધરાવે છે અને તેથી તેઓ પાસેથી નાણાની આવક જાવકના આકડા માગે છે, અને નવા વરસના બજેટ વખતે હીંદના સેક્રેટરી ઓફ સ્ટેટની મજુરી લઇ કેટલો ફાળો આપવો તે નક્કી કરે છે.

હીંદમા પ્રથમ રેલ્વેનો પાયો સને ૧૮૪૯ મા મુંબઈથી કલ્યાણી સુધીનો ૩૩ માઇલમા નખાયો, અને દેશની અદરના ભાગમા માલ લાવવા લઈ જવાની સગવડ વધે, તથા બદરોના કીનારા સુધી માલ પહોચાડી શકાય તે મુજબ નફો દેખાયાથી વીલાયતમા સને ૧૮૫૯ મા બાવન લાખ પવન કાઢીને આઠ જબ્બર લાઈનો જે શરૂઆતમા દર્શાવેલ છે તે કાઢવામા આવી

કોણ એવી વ્યક્તિ હશે કે જે રેલ્વેનો ઉપયોગ નહીં કરતી હોય? માટેજ રેલ્વેમા મોકલાતા માલ સબધી તેમજ પેસેજર સંબધી દરેક કાયદા કાનુનથી વાકેફ થવુ તે ઉપયોગી છે પરંતુ તે બધી હકીકત અને વિગત એટલી બધી લાબી, ગુચવણીવાળી અને એક બીજી રેલ્વેથી જુદી જુદી તરાહની છે કે તે માટે "રેલ્વેનો ભોમીઓ" એ નામક પુસ્તકમા જોઇ શકાશે જે પુસ્તક તૈયાર થાય છે. અહીં તો, એટલા માટે, દીક્દર્શન રૂપે ઘણીજ ઉપયોગી અને સામાન્ય હકીકત જણાવીએ છીએ

હીંદમા રેલ્વેઓ જેમ ઘણી, તેમ તેના માલેકો અને ધણી પણ ઘણા હોવાથી તે દરેકના ધારાધોરણ જુદા, રીત રીવાજ અને દરોમા તફાવત, દાખલા તરીકે બધાના કલાસ રેટ (દર) જુદા, શીડ્યુલ રેટ જુદા, અને એક સ્ટેશનથી બીજા સ્ટેશન સુધીના રેઈટસ પણ જુદા, વળી બ્રોડગેજ ઉપરની રેલ્વેના દર જુદા, અને મીટર ગેજ ઉપરની રેલ્વેના દર જુદા, બુકીગ અને ત્રાન્સફર બુકીંગના ભાવોમા તફાવત, અને વળી દરેક જાતના માલની જાત મુજબ વર્ગો—કલાસ—જુદા જેથી તેના ભાવો પણ ચડ ઉતરના જુદા જુદા માલની જાતવાર કલાસ એટલે રેલ્વે બર સામાનના દર જુદા, મોટરગાડી, શીગરામના દર જુદા કોલસા, ઇમારતી લાકડુ, બળતણના લાકડા, ખનીજ ધાતુ, અનાજ ગુણી, કાપુસ, કપાશીઆ અને બીઆ છુટા જે વેગનમા ભરાય તે, ઘાસ, નળીઆ, તાસ, હાડકા, પથ્થર, રેતી, ઘોડા, હાથી વીગેરે પશુઓ એમ દરેક ચીજોના કલાસ—વર્ગ—જુદા તેમ તેના ભાવો પણ જુદા જુદા રાખવામા આવેલા છે

આ બધાના જનરલ કલાસીફીકેશન મુજબ ભાવો બગાળી મણ દીઠ

પા પાઇથી કરીને પોણા બે પાઇ સુધી માઇલ દીઠ લેવાય છે આવા અનેક તરેહના ધારા ધોરણ હોવાથી એક અલાયદુ અને સર્વસામાન્ય પુસ્તક ઘણું ઉપયોગી થઇ પડશે તેથી "રેલ્વેના ભોમીઓ" જે અમારા તરફથી તૈયાર થાય છે તે વાચવાથી માલુમ પડશે અને વાકેફ થવાશે, પરતુ અહી તો ટુકમા નીચે મુજબ ઉપયોગી હકીકત આપી છે

૧. હીદમા રેલ્વે ઉપર જે માલ તોલાય છે તેનું વજન નીચે મુજબ ગણાય છે રેલ્વેના ગણુ શેર બંગાળીજ સમજવા

૧ મણના ૪૦ શેર (બગાળી) અથવા ૮૨। રતલ
૧૦ શેરના ૨૦।। રતલ
૧ ટનના ૨૭।।। બગાળી મણ (લગભગ)

૨. ગુડસ ટ્રેન મારફતે મોકલાતા સામાનમા ૧૪ શેરથી ઓછા વજનનુ રેલ્વે પાર્સલ થતું નથી, વળી રેલ્વે ચાર્જ કમતીમા કમતી ૧૦ માઇલ સુધીનોજ લેવાય છે

૧૪થી ૨૦	શેર	સુધીના	વજન	ઉપર	૦।	મણના	પૈસા	લેવાય	છે.
૨૧થી ૩૦	,,	,,	,,	,,	૦।।।	,,	,,		,,
૩૧થી ૪૦	,,	,,	,,	,,	૧	,,	,,		,,
૪૧થી ૫૦	,,	,,	,,	,,	૧।	,,	,,		,,

૩ માલ જેવોકે સોના ચાદી, જરીકામ, મોતીહીરા, રૂપીઆ અને પ્રોમીસરી-નોટ, હાથીદાત, ઘડીઆલો, અફીણ અબનુસ, અબર અને કસ્તુરી વિગેરે વિગેરે ચીજોનો માલ જે એક સો રૂપીઆ કરતા વધારે કીમતનો હોય, અને વીમો ન ઉતરાવ્યો હોય તો રેલ્વેવાળા જોખમદાર રહેતા નથી વીમા માટે કન્સાઈનમેટ નોટમા જણાવવુ જોઇએ, અગર રીસ્ક નોટ લેવી જોઇએ વીમો ઉતરાવેલો માલ ગુમ થાય, બગડે તો તે માટે માલની કીમત આકીને તે મુજબ નાણા રેલ્વે ભરી આપે છે, વીમાનો દર ૧૦૦ માઈલ દીઠ સેકડે ચાર આના અને બે આના માલની જાત મુજબ છે

૪ રેલ્વેની રસીદ ટપાલ માર્ફતે મોકલતા ખોવાઇ જાય, અગર લગેજ ટીકેટ ગુમ થાય તો માલ મેળવતી વખતે રૂા ૧-૦-૦ ના સ્ટાપ ઉપર "ઇન્ડેમ્નીટી બોન્ડ" લખી આપ્યા બાદ માલ મળી શકે છે

૫ બધી રેલ્વેઓના દરોમા ફેરફાર રહેલા છે. પણ મોટે ભાગે પાર્સલો, લગેજ, કુતરા વીગેરે માટે એક જાતના બાધેલા દરો તેના છેટાના પ્રમાણમા રાખેલા છે

અ પાર્સલોનો ચાર્જ વજન ઉપર અગર મેજરમેટ (ભરતરી) ઉપર કરાય છે ભરતરીમા એક ઘનફુટનો જે ચાર્જ બેસે તેટલોજ ચાર્જ ૫ શેર વજનનો બેસે. પાર્સલોના પૈસા તેની જાત મુજબ ફુલપાર્સલ રેટ, (આખા), હાફપાર્સલ રેટ, કે કવાર્ટર પાર્સલ રેઇટ મુજબ લેવાય છે એટલે પાર્સલોનો ઓછામા ઓછો ચાર્જ ફુલ (Full=આખો) પાર્સલરેઈટના છ આના હોય તો હાફના ત્રણ આના થાય છે અર્થાત્ પાચ શેર વજનના પાર્સલ ઉપર દર ૨૫૦ માઈલના છેટા મુજબ ઉપર પ્રમાણે છ આના અને ત્રણ આના લેવાય છે પરતુ ૧ ઘનફુટ કરતા વધુ અથવા ૫ શેર કરતા મોટા પાર્સલો માટે દરો નીચે મુજબ છે, જે ઉપયોગી હોવાથી આપ્યા છે. (માખણ, મલાઈ, દુધ, ફળફળાદિ, ન્યુસપેપર, બરફ વિગેરેના દરો હાફરેટ લેખે એટલે જણાવ્યા કરતા અરધા લેવાય છે

માઈલ	૧૦ શેર સુધી	૨૦ શેર સુધી	૩૦ શેર સુધી	૪૦ શેર સુધી
	રૂા આ	રૂા આ	રૂા આ	રૂા આ
૨૫ સુધી	૦—૬	૦—૬	૦—૬	૦—૬
૫૦ ,,	૦—૬	૦—૬	૦-૧૨	૦-૧૨
૭૫ ,,	૦—૬	૦-૧૨	૧—૧	૧—૧
૧૦૦ ,,	૦—૬	૦-૧૨	૧—૧	૧—૭
૧૫૦ ,,	૦-૧૨	૧—૧	૧—૭	૨—૨
૩૦૦ ,,	૦-૧૨	૧—૭	૨—૨	૨-૧૩
૩૫૦ ,,	૧—૧	૧-૧૩	૨-૧૩	૩—૯
૪૫૦ ,,	૧—૧	૨—૨	૩—૩	૪—૪
૫૦૦ ,,	૧—૭	૨—૮	૩-૧૪	૪-૧૫
૬૦૦ ,,	૧—૭	૨-૧૩	૪—૪	૫-૧૦

આ મુજબ ગણત્રી મુજબ ભાવો લેવાય છે

૬ **પાર્સલો વી. પી. થી કેવી રીતે મોકલી શકાય ?** પાર્સલો રેલ્વે માર્ફતે રવાના કરી તે બદલાઈ ન જાય એટલા માટે તેના ઉપર સ્ટાંપવાળા સીલનો સીક્કો કરવો, તે પાર્સલની જે રસીદ આવે તે ટપાલ માર્ફતે વી. પી. કરવી, જેના નાણા માલ લેનાર આપી રસીદ મેળવે કે જે રસીદથી પાર્સલ મલી શકે અત્રે ખાસ ધ્યાન એટલુ જરૂરનુ છે કે લેનાર અને મોકલનાર તરીકે એકજ ધણીનુ નામ રસીદમા લખાવાય અને તે ધણી પોતાની સહી પાછળ કરીને જેને મોકલવી ઘટે તેને મોકલે

૭ ઉતારૂઓને મફત સામાન અગર લગેજ જૂદી જૂદી રેલ્વેઓના રીવાજ મુજબ જુદા જુદા છે (દાખલા તરીકે નીલગીરી રેલ્વે ૧લા કલાસને ૧૫ શેર નીચલાને

ળા શેર મુજબ, માથેરાન રેલ્વે ૧ લા વર્ગને ૧૨ાા શેર બીજાને ૯, અને ત્રીજાને ૫ શેર લઇ જવા આપે છે) પરતુ હીંદની મોટી અને ઘણી રેલ્વેઓમા સામાન્ય રીવાજ —

૧ લા વર્ગનાને	૬૦	શેર
૨ જા	,, ૩૦	,,
ઇન્ટર	,, ૨૦	,,
ત્રીજા	,, ૧૫	,,

સામાન મફત લઇ જવા દેવામા આવે છે પરતુ બી બી એન્ડ સી આઇ. મા ઇન્ટરમા ૨૫ અને ત્રીજા વર્ગમા ૨૦ શેર લઇ જવા દેવામા આવે છે (૮૯ મી કલમ)

૮ રેલ્વે મુસાફરને લાબે જવાની ટીકેટ હોય તો દર ૧૦૦ માઇલથી વધારે દૂર આવ્યા બાદ એક દિવસ ખોટીપો કરી શકાય છે એટલે દર એકસો માઇલે વચગાળેના સ્ટેશને ઉતરી જઇ તેજ ટીકેટથી પોતાની મુસાફરી આગળ કરી શકાય છે

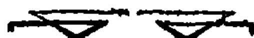
૯ **છોકરાં** ત્રણ વરસની અદરનાની **ટીકીટ** લેવામા આવતી નથી, ૩ થી ૧૨ વરસની અદરના છોકરાની અરધી ટીકીટ લેવાય છે

૧૦ **રહી ગયેલો** ઉતારૂ—ટીકીટ લીધા પછી જો કોઇ ઉતારૂ રહી જાય તો ત્રણ કલાકની અદર સ્ટેશન માસ્તરને કહેવાથી તે ટીકોટ બીજી ટ્રેનમા ચાલે તેવો શેરો મારી આપશે અગર પૈસા પાછા માગવાથી મળી શકશે તેમજ ગાડીમા ભીડ હોવાને લીધે ઉપલા કલાસની ટીકીટ લીધી હોય છતા નીચલા કલાસમા મુસાફરી કરે, અને તે માટે ગાર્ડને તુરત જણાવવામા આવે અગર તેનુ સરટીફીકેટ રજુ કરે તો રીફડ પાછુ મલે છે તેમજ વધારેનો ચાર્જ ભરીને ઉપલા કલાસની ટીકેટ વચગાળેના સ્ટેશને લઇ શકાય છે

૧૧ રેલ્વે સબધી પત્ર વ્યવહાર કરતી વખતે કોઇ ઓફીસરના નામથો અગત પત્ર વ્યવહાર કરાતો નથી, નહીંતર જવાબ મલવામા ઢીલ થાય છે, પણ હોદ્દા તરીકે એટલે "ડીસ્ટ્રીકટ ટ્રાફીક સુપરીન્ટેન્ડન્ટ" કે "જનરલ ટ્રાફીક મેનેજર" એવા શીરનામે પત્ર વ્યવહાર કરાય છે

૧૨ ગાડીમા દીવા, બત્તી, પાણી કે એવી બીજી જે અગવડ હોય તેની ફરીઆદ જૂદી જૂદી હદ મુજબ ત્યા ત્યાના ટ્રાફીક મેનેજર કે સુપરીન્ટેન્ડન્ટને કરાય છે. હાલ તો આટલેથીજ બધ કરીએ છીએ.

મુબઇમા "ધી પેસેન્જર્સ એન્ડ ટ્રાફીક રીલીફ એસોશીએશન" નામનું મડળ છે તેનુ ઠેકાણુ ૭૨, એપોલો સ્ટ્રીટ કોટમા છે તેના મંત્રી રા જીવરાજ ગોકળદાસ નેણશી છે. તેના સભાસદ થવાથી તથા રેલ્વેના કાયદાના પુસ્તકો વાચવાથી પણ માહિતી મળી શકશે.

૬૦—વિષયોની વસ્તુનિર્દેશ વિગતસહ અનુક્રમણિકા

(Summary of Contents)

વિષયનો નંબર

૮ **ઊન**—ઊનની જાત, પેદાશ અને ચડત, ઊનનો ઉપયોગ અને તેમાંથી બનતો માલ, અલપાકા ઊન જુદે જુદે સ્થળે કયા તોલથી વેચાય છે. વળતર, વટાવ, દલાલી અને બારદાનના ધારા ઊનના વેપારીઓ અને જથ્થા, ઊનના કારખાનાંઓ તથા છેલ્લા દશ વરસના ચડગતના આંકડા

૯ **કંતાન અને બારદાન**—ની ઉત્પત્તિ અને કરખનાં જાત ઉપયોગ અને પેદાશના પ્રાંતવાર આંકડા-માલની ગણત્રી, માલનું માપ, વટાવ દલાલીના રીવાજ, સાઈઝ અને વજન મુજબ ગુણીઓની જાત, સુતલી તથા હેમ્પની હકીકત

૧૦ **ચોખા** ચોખાના બજારો, ચોખાની ઉત્પત્તિના મુખ્ય સ્થળો ચોખાની જાતો અને તેમાંના કેટલાક નામો ચોખા તૈયાર કરતી મીલો હાજર તથા વાયદાના માલની ભરતી અને વટાવ દલાલીના ધારા ધોરણ મુંબઈના તેમજ રંગુનના વાયદાના વેપારમાં ચાલતા નિયમો હીંદના ચોખા કયા કયા દેશખાતે ચડગત થાય છે અને રંગુનમાં ચડગત વખતે કયા દેશ માટે કઈ જાતનું માપ વપરાય છે તેની વિગત રંગુની ચોખાની મુખ્ય જાતોની નામ પાડવાની પદ્ધતિ કયા કયા દેશાં કયો કયો બર ખપે છે તે અને તેની ભરતીનું પ્રમાણ, ચોખાની એસોશીએશનના ધારા

૧૧ **અનાજ**—દરેક જાતના અનાજના ભરવાના અને તોળવાના રીત રીવાજ, તોલ, ભરતી અને જાતોના નામ અનાજ અને કઠોર વિગેરેની આવક, નિકાશ અને વપરાશની હકીકત.

૧૨ **ઘઉં તથા તેલબીઆં**—ના જુદા જુદા બજારો મારવાડી બજાર (ઘઉં અને અલસીનું પટીઉં) ગુજરાતી વેપારીઓની મંડળી અને ગ્રેન મર્ચન્ટસ એસોશીએશનના ધારા અને ધોરણની રીત-ડીલીવરી ધારા, બજાર ધારા, ધટ કાપવાના રીવાજ અને તેના હીસાબ કરવાની રીત અનાજ વિગેરે-ઘઉં, અલસી, સરસી, એરંડા, શીંગદાણા, તલ, કપાશીઆ અને ખસખસ-ની પેદાશ નીકાશ, આવક જાવક તોલ વજન, વળતર વટાવ અને ધટ વિગેરેનું બીજું કેટલુંક ઉપયોગી વર્ણન

૧૩ **ઘી**-ની આવક મુંબઈમાં કયા કયા દેશાવરોથી થાય છે ઘીની જાત ભાત વટાવ વળતર બારદાનની હકીકત, ઘીનો ખપ અને ચડગત, ઘીમાં થતા ભેળ, જુદા જુદા દેશાવરના ઘી અને તેની કીંમત બનાવટી ઘીના નામ વિગેરે

૧૪ **તેલ**—તેલોની જાત, અને તેના ઉપયોગ-તોલ અને વટાવના ધારા વનસ્પતિના તેલો, ફળમાંથી નીકળતા તેલો, લાકડામાંથી નીકળતા તેલો, ખનીજ તેલો,-કઈ કઈ જાતના તેલો દુનીઆના કયા કયા દેશાવરો ખાતે ચાલુ બર છે તેની કીમ્મત હીંદુસ્થાનમાં તેલની મીલો

૧૫ **ગોળ**-જુદી જુદી બનાવટનો ગોળ કયે કયે સ્થળે બને છે ગોળ શેમાંથી બને છે ધડાનો ગોળ, બીજાનો ગોળ, તેમજ બનાવટી ગોળની હકીકત તથા વળતર વટાવના ધારા

૧૬ **ખાંડ**-કઈ કઈ ચીજોમાંથી નીપજે છે ખાંડ પકવતા દુનીયાના દેશો, તથા તેનું વર્ણન હીંદમાં આવેલા ખાંડના કારખાનાઓ. હીંદમાં ખાંડની ખીલવણી કરવાની જરૂર ખાંડના

વેસ્ટમાથી બનતા રમ, આલ્કોહલ, ગ્લીસરાઇન વિગેરે પદાર્થો–પરદેશો ખાડમા વપરાતા મ્લેચ્છ પદાર્થો અને તેનો સાબીતી સ્વદેશી ખાડ વાપરવાના કારણો, મજારમા આવતી ખાડની જાતો અને તેની હકીકત ખાડનો તોલ બારદાન વટાવ, દલાલી અને ટાઉન ડ્યુટી વીગેરેનો રીતરીવાજ, હિંદમા આવેલા ખાડના કારખાનાની નોધ, ખાડની ખીલવણીનો અવકાશ અને શુગર કમીટીનો રીપોર્ટ–દર વર્ષે હીંદ કેટની ખાડ આયાત કરે છે તે સબધી બીજા દેશો સાથે સરખામણી સહિત વિવેચન

૧૭ **સાકર**—સાકરના કારખાના, સાકરની જાત, પતરી, કણી, ગડેરી, ફુલકણી, ચીનાઇ, દોમ અને બનાવટી દોમ–તથા સાકરના ઝાડ

૧૮ **કરીઆણા અને ગધીઆણાની મુખ્ય મુખ્ય ચીજોની** ઉપયોગી વ્યાપારી હકીકત – એલચી, અગર, અમરબ કસ્તુરી કપુર, બરાસ, કકુ, કાફી, કેસર, કોકમ, કોપરા, ખજુર, ખારેક, ગુદર, ચા, જાયફલ, જાવત્રી, જીરૂ, તજ, તબાકુ, ધાણા, નાળીએર, મરી, મરચા, મીઠુ, મેથી, રાઇ, રાજગરો, રબર, લવીગ, લાખ, વરીઆળી, સાબુચોખા, સુવા, સુરોખાર, સુઠ, સુખડ, સોપારી, હીગ, હલદળ અને હરડાં બેડા વિગેરે.

૧૯ **કાથો**—કાથાના દોરડા તેની જાત અને કોયેટો, તથા બનાવટ, જુદા જુદા સ્થળોનો તોલ અલપાઇ, કાલીકટ, કોચીન, મુબઇ વિગેરેની જુદી જુદી ખાડી

૨૦ જુદી જુદી ચીજોના મુબઇમા ચાલતા **તોલ માપનો કોઠો** અફલગ થી માડીને હીગડા સુધીની હકીકત

૨૧ કરીઆણાના તોલનુ રતલના હિસાબે વજન કેટલુ થાય તેની નોધ.

૨૨ **હીંદના** જુદા જુદા શહેરોમા જુદી જુદી ચીજો માટે વપરાતા **તોલ**

૨૩ **કોષ્ટકો**—હીંદી નાણાનુ, અગ્રેજી નાણાનુ, ગણતરીનુ, કાગળ ગણવાનુ, લુગડા ભરવાનુ, ગોળ અને ચોરસ લાકડાનુ, સોનુ અને ચાદી તોલવાનાં દેશી અને વીલાયતી કોષ્ટક, તથા ઔષધ તોલવાનુ, મોતીનુ અને સર્વ સામાન્ય કોષ્ટક

૨૪ **મોતી–હીરા અને ઝવેરાત**—નવે ગ્રહના નગ, તેના રગ તથા હકીકત, મોતીનુ બજાર, મોતીની ઉત્પત્તિ અને જાત, મોતી પાકવાના સ્થળો (ખાળા), જુદા જુદા દેશના મોતીના રગ, સગ અને ઢગ, મોખાઇ, બસરાઇ, કાગવાસી, ચીનઇ, સીલોની ઉડન, નીમસીરી વિગેરે જાતો મોતીની પરીક્ષા–ઘાટ, રૂપ, રગ, કાચુ કે પાકુ–ખરૂ કે ખોટુ, એબવાળુ કે એબ વિનાનું, કુદરતી કે સુધારેલ? મોતીના છડા ચોકડા બાધવાની રીત તથા દેશ મુજબ મોતીનાં વપરાશની હકીકત

ખોટાં મોતી—તે બનાવવા માટે જાપાનમા અખત્યાર કરાતી યુક્તિઓ, નીમરૂના મોતી મોતીને ધોવાની રીતો–તોલ કરવાની અટકળ–તોલવાની રીત–કોરા અને મજીઠમા ધાગા કાપવાના ધારા–ગેરા અને લરીમા દોરો કાપવાના રીવાજ–જુદા જુદા સ્થળોના મોતીના વજન–મોતીમા વટાવ દલાલી–મોતીના તોલનુ કોષ્ટક, હિસાબ ગણવાનું કોષ્ટક, હિસાબ ગણવાની રીત. ચવના હિસાબો એક ટક સુધીના.

હીરા ઝવેરાત—હીરા, માણેક મળવાના સ્થળો, તેની જુદી જુદી જાતો, બીલીઆન, વલદી, પગમ ટામી ચા તેમજ રગતીઓ, કાગપગો, એમવાળો છે કે કેમ તે જોવાની રીત, ગ્લીરા કટ, મ્યુચર કટ વિગેરે કટની હકીકત ચોરાશી જાતના ઝવેરાતના નામ તથા ડાયમડ મર્ચન્ટમ એસોશીએશનના ધારા તથા 'અથડે જુવેલ્સ"

૨૫ ચાંદી-રૂપું-ચાદીની નીપજ, તેની જાત તથા ઓસ વિગેરેના હિસાબ ચાદીની પાટોનુ વજન, ચડન અને ખપ વાયદાની હકીકત અને ધારા સવત ૧૯૮૦ના વાયદાની પતાવટના દિવસો

૨૬ સોનુ—નીકળવાના સ્થળો તૈયાર માલની જુદી જુદી જાતો દરેક જાતના સોનાના પાટલાની વિગત, દરેક જાતની ગીનીના ટચ અને વજનની હકીકત સોના કરતા ઉમદુ તે કુદન, તે સબધી માહિતી સોનાના તોલ અને ટચના હિસાબ ગણવાની રીત તથા ગણેલા દાખલા શોપના સોનાના દાગીના સોનાના વાયદાનો વેપાર અને ધારા સવત ૧૯૮૦ની માલના પતાવટના દિવસો

૨૭ ત્રાબુ પિતળ, જર્મનસીલ્વર, એલ્યુમીનીયમ અને કલઇ—ત્રાબા-પીતળના બનતા ઘાટ, પતરા, સળીઆ, અને તેનો ઉપયોગ જર્મનસીલ્વર એટલે શુ ? કયાથી આવે છે ? કઇ કઇ છાપનો માલ ? એલ્યુમીનીયમની ઉત્પત્તિના સ્થળો તેના પતરા અને બાધા, અને તેમાથી બનતા ઘાટ એલ્યુમીનીયમનો ખપ કલઇના પેદાશ કરનારા દેશો તેની પાટો અને તાર

૨૮ લોખડ—લોખડનો જથ્થો, લોખડના કારખાનાઓ લોખડની બનતી ચીજો, વળતર, વટાવના ધારા, ટાપ બનાવવાના કારખાના, પતરાની સાઇઝ અને બાધા

૨૯ લાકડ—લાકડાની જાત તથા નીપજ અને નીકાશ, તેનુ બજાર ગોળ અને ચોરસ લાકડાના હિસાબની રીત અને ગણત્રી અને હિસાબના ધારા, લાકડાના મોટા જગલો

૩૦ કોલસા—દેશી અને વીલાયતી. કોલસાની ખાણો, ખાણના કોલસાનો ઉપયોગ, ટનદીઠ એવરેજ, કોલસાની જુદી જુદી જાતો, હીદુસ્થાનમા કોલસાની ખાણોના સ્થળો

૩૧ કાચ—શેમાથી બને છે ? કાચની બનતી ચીજો, તેના કારખાનાઓ, કાચની જાતો, અને જુદી જુદી રગના કાચો બનાવવાની રીતો તથા વેપારીધારા.

૩૨ કાગલો—કાગલોની જાત તથા તેની નીપજ કયા કયા દેશમા થાય છે લડાઇ અગાઉના અને હાલના ભાવોથી સરખામણી હીદુસ્થાનમા કાગળો બનાવવાના ઉત્તમ સાધન હીદમા કાગલની મીલો દુનીઆમા કાગલનો વપરાશ કાગળો કેમ બનાવવા તેની રીત એક સચો દરરોજ કેટના કાગળો બનાવી શકે ? કાગળો બનાવવાની, સુકવવાની વીગેરે હકીકત સહિત જુદી જુદી વીસથી વધારે તરાહના કાગળની ઉપયોગી અને ઉમદા હકીકત

૩૩ હાથીદાત—ની નીપજ કટ કરેલો, વગર કટ કરેલો માલ કયા કયા ખપે છે, કયે કયે સ્થળે નીકાશ થાય છે અને કયા કયા તોલથી તેનો ભાવ કેવી રીતે થાય છે. હાથીદાતનો ઉપયોગ. બનાવટી હાથીદાત હાથીદાતને નરમ કરવાની યુક્તિ.

૩૪ **હુંડી** વીલાયતી અને દેશી–દુનીઆના દરેક દેશના ચલણ, વીલાયતી હુંડીની જાતો–તારની તુરતની–મુદતની–કબુલ થવાની (B/C) વટાણુ થયેલી (B/D) હુંડીની સમજણ બેંકોની લેવા વેચવાની રૂઢી હુંડીના હિસાબ મોઢે ગણવાની ઉલટાસુલટી રીતો હુંડીમા ફેરફારો થવાની હકીકત

૩૫ અંગ્રેજી હુંડીના હિસાબ (પોંડના રૂપીઆ) શી ૧–૩ાા પેનીથી શી ૧–૭ પેની સુધી પા આના (૧/૬૪)ના આંતરા મુજબ

૩૬ **દેશી હુંડી**—હુંડી એટલે શુ ?–લખનાર શીકારનાર–રાખ્યા વિગેરેની હકીકત પેઠ પરપેઠ અને મીગલ સબંધી હકીકત– દર્શનીય, મુદતની, દીનખરાની, દીનમેતની હુંડીની વિગત દેખાડ કરવાના રીવાજ –છુટના અગર ગ્રેસના દિવસ કેવી રીતે અપાય છે ? જુદી જુદી એસોશીએશનના દેખાડ કરવાના તથા નાણા ભરવાના રીવાજ જીકરીવાલો કેવી રીતે હુંડી ભરે હુંડી નકરાણી એટલે શુ ? હુંડી કોરે પુઠેની–મરપયા–ખોખુ–શાહજોગી નામજોગી–ફરમાનની–જોખમી વિગેરે વિગેરેનુ સ્ફોટન હુંડીનુ મથાળુ એટલે શુ હુંડી ઉપર સ્ટાંપ કેટલો જોઇએ હુંડી અને પ્રોમીસરી નોટો વચ્ચે ફરક તથા તે ઉપર સ્ટાંપનો થયેલ સુધારો વધારો–હુંડી માટે પળાતા તહેનાત

૩૭ **નોટસ અને લોન્સ**—નાણુ એટલે શુ ? હકીકતની વિચિત્રતા પ્રોમીસરી નોટ એટલે શુ ? ૩ અને ૩ાા ટકાની મુદતી અને વગર મુદતી લોનોની વિગત તથા વ્યાજ મલવાની તારીખ લોનો કાઢવાની શરૂઆત કયારથી થઇ તેનો ઇતિહાસ સરકારની ત્રણ પ્રકારની નાણા લેવાની જામીનગીરી–સ્ટોક અગર બુકડેટ, બેરર બોન્ડસ, અને પ્રોમીસરી નોટસ. આ ઉપરાત ટ્રેઝરી બીલ્સ, પોસ્ટઓફીસ કેશ સર્ટીફીકેટ વીગેરેની હકીકત પોર્ટ ટ્રસ્ટ, મ્યુનીસીપાલીટી તેમજ ઇમ્પ્રુવમેંટ ટ્રસ્ટના લોન ખાતાની હકીકત

કરન્સી નોટની સંક્ષેપ હકીકત કરન્સીના પ્રમાણમા દુનીઆના દરેક રાજ્ય પાસે સોનાની અનામત રકમ કેટની છે તેની વિગત.

૩૮ **સ્ટોક અને શેર**—શેર સબંધી માહિતી–જુદી જુદી જાતના શેરો–ડીબેંચરોની વિગત સ્ટોક અને શેરનો તફાવત ડીવીડન્ડ વોરંટ, કોલ વિગેરેનુ સ્પષ્ટીકરણ ખાનગી અને જાહેર લીમીટેડ કુંપનીઓના સબંધમા ધ્યાનમા લેવાજોગ સુચનાઓ. દરેક જાતના શેરો ડીબેંચરોની હકીકત

શેર બજાર સબંધી હકીકત–તેનુ વર્ણન કાર્ડની કીમત, જોબર્સ અને બ્રોકર્સ તથા સબ બ્રોકર્સ, શેર બજારથી થતા લાભ, દલાલીના રીવાજ શેર બજાર શેને માટે છે ? શેરોની જબરી વધઘટ વખતે કેવી રીતે વર્તવુ ? કોર્નર સબંધી વિવેચન ટ્રાન્સફર એટલે શુ ? બ્લેંક શેરો એટલે શુ ? વાયદના સોદાના બદલા અને પતાવટ કલીઅરીંગ હાઉસનુ કામકાજ જુદા જુદા દેશોના શેરબજારોની પતાવટની હકીકત મુંબઇની શેરબજારમા ચાલતા શેરોની મીલોના, કુંપનીઓના, પ્રેસોના, બેંકોના શેરોની મૂળ કીમત, શેરોની સંખ્યા, રીઝર્વ ફંડ તથા બીજી ઉપયોગી વિગત

૩૯ **સટ્ટા અને વાયદાનો વેપાર**—કાચો અને પાકો સટ્ટો–સટ્ટો એટલે શુ ? વાયદાના વેપારમાં અને સટ્ટો કરવામાં ધ્યાનમા રાખવા જોગ ઉપયોગી હકીકત અને સુચના. હાજ–

દાગ અને ડામવાળા સટ્ટામા કેમ કરવે છે? વેપાર કયારે કરાય અને સટ્ટો કયારે કરાય? વાયદાનો વપાર કરનાર બહારગામના આડતીઆઓએ ખાસ ધ્યાનમા રાખવા જેવી સુચનાઓ

૪૦ **વાયદાના વેપારના ધારા** અને કમીશન એજન્ટોની પેઢીઓ—જુદી જુદી બજારોના વાયદાની કામ કરવાની પદ્ધતિ, વાયદાના અને હાજર માલના વેપાર વચ્ચે રહેલો ફરક, કચી અને પાકી **આડત**, રૂ, સોનુ, ચાંદી, અલસી, ઘઉ, ચોખા, એરંડા, ખાંડ વિગેરેમા ડીપાઝીટ (તારણ) શા પ્રમાણમા લઇ વેપાર કરાવાય છે તથા આડત દલાલીના રીત રીવાજ, તેજી મંદીના ધારા અને તેણુ મારેના નિયમો, પતાવટ થવાની મુદતો તથા ધ્યાનમા રાખવા જોગ ઉપયોગી માહિતી, તથા ફેંસલા કે વાંધાની પતાવટમા અખત્યાર કરાતી વલણો

૪૧ **એસોશીએશનો**—એસોશીએશન એટલે શુ?–તે હોવાની જરૂરીયાત શા માટે-એસોશી એશનથી થતા લાભો-લાભ અને ગેરલાભ થવાના કારણો મુખ્ય મુખ્ય જાણીતા બજારોની એસોશીએશનની નામાવલી

૪૨ **હાજર માલની આડત, હકશી** અને **વલતર**ના સબંધમા **ધારા**—દેશાવર અને માલની જાત મુજબ આડતના જુદા જુદા રીવાજ, તૈયાર માલ ઉપર કટના અને કેવી રીતે નાણા મલી શકે છે?–માલની વલતર, નોર, શાહી વિગેરેના રીત રીવાજ

૪૩ દેશાવરોથી આવતા ઘી, ગોળ, ખાંડ, અનાજ વિગેરે ઉપર મુંબઇની મ્યુનીસીપાલીટી તરફથી લેવાતી **ટાઉનડયુટી** કયા કયા માલ ઉપર **કેટલી લેવાય છે?**

૪૪ **હીંદમા** દરેક ચીજ આયાત નીકાશ ઉપર સરકાર તરફથી લેવાતી **જગાતનુ ધોરણ** (૧૯૨૪)–ટારીફ રેઇટ અને એડવેલોરમ વચ્ચેનો ફરક, જગાતમા કઇ કઇ ચીજોને મુક્ત રાખેલ છે તેની નોંધ, આયાત માલની જગાતી ચીજોની સપૂર્ણ વિગત, જગાત ગણવાની રીત તથા તેના કોઠા નીકાશ માલની જગાત

૪૫ **નોરનો વેપાર**—નોરનો ભાવ ટનની ભરતરી તથા ગણત્રી ઉપર કરાય છે-ભરતરી અને ગણત્રીની રીત નીરમ તરીકે લેવાતા માલના દરો કમતી હોવાની જરૂરીઆત લંડનથી દુનીઆના બંદરો કેટલા માઇલ દૂર છે તેની વિગત હીંદમા કામ કરતી શીપીંગ કુંપની-ઓના નામ તેના એજન્ટો તથા ઠેકાણા તેમજ દુનીઆના કયા કયા ભાગમા તે લાઇનની સ્ટીમરો માલ અને મુસાફરો લઇને આવ જાવ કરે છે તેની નોંધ, હીંદુસ્થાનના મોટા બંદરોએ દર વરસે કેટલી સ્ટીમરો અને વહાણોની આવજા થાય છે તેના આંકડા હીંદુસ્થાનના જુના વખતનો અને સાપ્રત સમયનો વહાણવટાનો ઉદ્યોગ અને તે ઉપર સમાલોચના સદરહુ ઉદ્યોગ ખીલવવા માટે કેવા કેવા ઉપાયો યોજી શકાય તેના સબંધમા ધી ઇન્ડીઅન મરકન્ટાઇલ મરીન કમીટીમા પડેલા અનુભવીઓના અભિપ્રાયો

૪૬ **વીમો**—વીમો એટલે શુ? વીમો અને વીમા કુંપનીઓ. વીમાનુ કામ વધવાના કારણો.

જીંદગીનો વીમો શું કરવા ઉતરાવવો? લાઇફ ઇન્સ્યુરન્સની પોલીસીની જાતો—હોલલાઇફ પોલીસી, એન્ડાઉમેન્ટ પોલીસી, લીમીટેડ પેમેન્ટ પોલીસી—સરેન્ડર વેલ્યુ આગનો વીમો ફાયર ઇન્સ્યુરન્સ ઉતરાવતી વખતે રાખવી જોઇતી સાવચેતી એવરેજ કલોઝ, ફ્લોટીંગ પોલીસી મરીન ઇન્સ્યુરન્સ (દરીઆઇ વીમો) જુનામા જુની મરીન વીમા કુપની સ્લીપનોટ અગર કવરીંગ નોટનું સ્પષ્ટીકરણ દરીઆઇ વીમામા જુદી જુદી જાતની પોલીસીઓ વેલ્યુડ, ઓપન ટાઇમ અને વોએજ, તથા તેમા એવરેજ કલોઝની સમજુતી એફ પી એ, ડબલ્યુ એ, અને જી. એ એટલે શું? વીમાની એસોશીએશનનું કામકાજ તથા બીજી હકીકત

૪૭ સ્થાવર જમીન અને મકાનોના (ઇસ્ટેટ ના) લેવાણ વેચાણ ના ધારા અને રીત રીવાજ તે સબંધમા દલાલીના રીવાજ, બાનું ફોરફીટ ક્યારે થઇ શકે? તથા લેવા વેચવા વખતે ખરચા કેવી રીતે કોને આપવા જોઇએ?

૪૮ **પગાર, ભથ્થુ કે રોજીંદી મજુરી ગણવાના** રૂપીઆ ૧ થી ૧૦૦૦ સુધીના ૨૮-૨૯ ૩૦ અને ૩૧ દિવસ લેખેના તૈયાર કોઠા

૪૯ **દેશીનામું**—નામું એટલે શું? સભારીને નામું લખે અને ઊંટે ચડીને ઊંઘે નામાના જુદા જુદા ચોપડા જમે ઉધાર એટલે શું? જમા ખરચી રકમ એટલે શું? ખાતાવહી આવરો, એઠોમેળ, તથા આકડા વહી અને ખાતાવહી વચ્ચેનો ફરક. નામાની ઢબો કેટલી બધી જાતની છે? રોજમેળમા થતી ભુલો કેવી રીતે સુધારવી.

૫૦ **વારેવારીઉ વ્યાજ**—ત્રણ જાતના વ્યાજ વ્યાજ ગણવાનું ખોખુ અને એ તરાહથી ગણવાની રીત સરગણવાની પદ્ધતિ તથા તારીજ કેવી રીતે કાઢવી વ્યાજ ખતવવાની માહિતી વરસના ૩૬૦ અને ૩૬૫ દિવસ લેખે ગમે તેટલા દિવસનું અને ગમે તેટલી રકમનું વ્યાજ ગણવાની સરળ કુંચીઓ

૫૧ **વારેવારીઆ વ્યાજના કોઠા**—રૂપીઆ ૧ થી ૧ લાખ સુધીના આઠ આના, દસ આના અને બાર આના લેખેના એક દિવસથી કરીને ૩૬૫ દિવસ સુધીના વ્યાજના તૈયાર કોઠા

૫૨ **ઇનકમટેક્ષ સબંધી સુચના**—ઇનકમટેક્ષ સબંધી ધ્યાનમા રાખવા જોગ હકીકત ઇનકમટેક્ષના કાયદાની શરૂઆત કયારથી અને કયા કારણથી થઇ? ઇનકમટેક્ષના જુના અને નવા કાયદા વચ્ચેનો તફાવત ઇનકમટેક્ષ વસુલ લેતી વખતે કઇ કઇ બાબતો ધ્યાનમા લેવાય છે તથા કઇ કઇ છુટ અપાય છે? હિસાબ ગણવાની રીત અને ઇનકમટેક્ષના દરો ખાસ જાણવા જોગ બીજી ઉપયોગી હકીકત રીફંડ તેના સબંધી માહિતી તથા શા પ્રમાણમા રીફંડ મલે છે તેની વિગત ભાગીદારોનું લખત નોંધાવવાથી થતા ફાયદા તથા ઉપયોગી અન્યસુચનાઓ સુપરટેક્ષ કયા દરે અને શા પ્રમાણમા લેવાય છે તેની વિગત

૫૩ હીંદુસ્થાનમા ઉત્પન્ન થતા દરેક જાતના પાકના રીપોર્ટ નામદાર સરકાર તરફથી ક્યારે ક્યારે બહાર પાડવામા આવે છે તેની તારીખો સહિત સ્પષ્ટીકરણ

૫૪ **ટપાલ સબંધી** ઉપયોગી **હકીકત**—પોસ્ટકાર્ડ, કવર, રજીસ્ટર્ડ બુકપેકેટ, પાર્સલો,

મનીઆડર, વીમો અને વી પી ના હીંદુસ્થાનની અંદર તથા હીંદની બહારના ટપાલના દરો હીંદી ચલણમાં મનીઆર્ડર કયા કયા મોકલાય છે તેની માહિતી ટપાલ ઓફીસમાં વેચાતી ટીકેટો, પત્તાંની વીંટીઓ રેપરો વિગેરેની વિગત તાર માર્ફતે મોકલાતી ટપાલ

૫૫ **તાર** સંબંધમાં હીંદની અંદર તથા બહાર મોકલાતા તારના સંદેશાના દરો તથા વર્તમાન પત્રોના લેવાતા દરો અને વાયરલેસના મુખ્ય સ્ટેશનો

૫૬ **દુનીઆમાં** જુદા જુદા સ્થળોએ રહેતો **એક વખતનો ટાઇમ**—ગ્રીનીચમાં બપોરના બારવાગ્યા હોય ત્યારે અને મુંબઇમાં બપોરના બાર વાગ્યા હોય ત્યારે જે જે ટાઇમ ત્યાંની ઘડીઆળોમાં હોય તેની નોંધ

૫૭ દુનીઆના મોટા શહેરોમાં વાર્ષિક પડતા **વરસાદની સરાસરી**

૫૮ મુંબઇમાં આવેલી **બેંકોના નામ** અને ઠેકાણા

૫૯ **રેલ્વે** સંબંધી સામાન્ય અને ઉપયોગી **માહિતી**—રેલ્વેની શરૂઆત ટ્રાફીકના જુદાજુદા વર્ગો—વજન શું ધોરણે કપાય છે? ગુડસનો વીમો કેવી રીતે ઉતરાવાય છે? રેલ્વે રસીદ કે લગેજ ટીકેટ ખોવાતા માલ કેવી રીતે પાછો મેળવી શકાય છે તેનો ઉપાય પાર્સલોના જુદા જુદા દરો પાર્સલો વી પી કેવી રીતે મોકલી શકાય? ઉતારૂઓને ઉપયોગી કેટલીક માહિતી

૬૦ સદરહુ પુસ્તકમાં આવેલા વિષયોની વસ્તુ નિર્દેશ વિગતસહ અનુક્રમણિકા

૬૧ વેપારીઓની ડીરેક્ટરી—જેમાં વેપારીઓના નામ ઠામ અને ધંધાની વિગત આપવામાં આવી છે

હુન્નર ઉદ્યોગના વિષયનો નમુનો:—

અહી સુધી વેપારી વિષયો સબધી અનુભવીઓના અનુભવો ઉપરાંત કેટલીક ઉપયોગી હકીકત, હિસાબની કુચીઓ અને તૈયાર હિસાબો, તથા વેપારને લગતા સાધનોની માહિતી જણાવવામા આવી છે તે ઉપરાંત બીજા ઘણા વિષયો તેમજ બીજી ઘણી હકીકત જણાવવી બાકી રહી છે, તેમજ હુન્નરઉદ્યાગના કેટલાક એવા અનુભાવોના અનુભવો અમારી પાસે તૈયાર છે કે નાની શી મુડીમા નફાકારક વેપાર કરી શકે તેમજ જે વેપાર જાપાન અને જર્મનીના હાથમા ગણાતા તેમા આપણા દેશના વેપારીઓ અને તેમાય ખાસ ગુજરાતી ભાઇઓ કેટલા આગલ વધેલા છે તે બાકી છે જે હફતે હફતે જણાવીશુ અત્રે તો તેવા એકજ વેપારનુ દીગ્દર્શન કરાવવા ધાર્યું છે કે જે હુન્નરજ જોવા ખાસ જર્મનો કે અમેરીકાવાળા પોતાની મુસાફરી દરમ્યાન અત્રે આવી પોતાના બનાવેલા મશીનોમાથી આવા સુદર કામ બહાર લાવનારાને અને કામજ જોઇને સતોષ પામે છે એટલુજ નહી પણ નમુનાના ચારપાચ ગણા દામ આપી જુનામા જુના નમુના પોતાના દેશ લઇજવા તૈયાર હોય છે

આવા ધંધામા એક ધધો—

આરીભરતના કારખાનાનો છે.

આરીભરતનો ઇતિહાસ, ઉત્પત્તિ અને વિકાશ

આજકાલ હીંદુસ્થાનમા આરીભરતના કારખાનાઓએ પગપેસારો સારો કર્યો છે તેમાથી મુબઇ ઇલાકો અને મુબઇ શહેરમા તો ઘણે ઠેકાણે નજરે પડે છે આ ધધાની ખરી શોધ સને ૧૯૧૫ મા થઇ છે તે વખતમા જર્મની અને ઇંગ્લાડથી મખમલના પટાઓ તરેહભાર ભરેલા આવતા હતા. જે પટાઓ બાનુઓ પોતાની સાડીઓની કોર ઉપર મુકી શોભીત બનાવતી હતી

આવી તરેહવાર કોરો અને પટાઓ તૈયાર આયાત થતા હતા, જે વધારે શોભાયમાન બનાવવા માટે સુરતથી જીકચલકથી ભરાવતા હતા આ વખતે સદરહુ તેજ મખમલની કોરો ઉપર આરીભરતના મશીનોથી રેશમના તરેહ તરેહના ફુલો અને વેલબુટાઓની કારીગરી કરવામા આવી, અને હીદના માફકની ડીઝાઇનો એવી સુદરરીતે કહાડવામા આવી કે જેમજેમ તેનો વપરાશ થતો ગયો તેમતેમ મોહ વધારે ઉત્પન્ન થયો, અને તેનો એટલો બધો ઉઠાવ થવા લાગ્યો કે મુબઇની અદરથી બનાવરાવી ભુલેશ્વરના વોહરા વેપારીઓએ તે પટાઓને મુબઇ ઇલાકામા જગે જગે ચાલુ કરી દીધા, એટલુજ નહિ પણ દીલ્હી, આગ્રા, લખનો, અલ્હાબાદ, કલકત્તા, અમૃતસર, લાહોર, કરાચી વિગેરે ઠેકાણે જથ્થાબધ મોકલાવવા માડયા, અને બહુજ સસ્તી કીંમતમા બની શકતા હોવાથી લોકોમા ઘણોજ પ્રચાર થયો પણ તેજ વખતમા લડાઇના લીધે મખમલના પટાઓના ભાવો વધી ગયા, ત્યારે મખમલો લઇ તેના પટાઓ કપાવી

ભરાવવા માડયા, તેમ કરતા જ્યારે નખમલો પણ જોઇએ તેવી મલતી બધ થઇ ત્યારે, પરમાટાનુ કાપડ આવે છે, તેના ચીરા કરી બે બાજુએ ઓટી લઇ, તેના ઉપર ભરતકામ કરી, હીદુસ્થાનને સસ્તુ ભરત પુરૂ પાડી **પરદેશી માલને ખરેખર ધક્કો લગાડી દીધો** તે પછી તેજ ટાઈમમા જે ગરમ શાલો રૂમાલો ભરેલા આવતા હતા, તે આવતા બધ થવા માડયા અને ઘણા મોઘા ભાવથી આવવા માડયા, ત્યારે તેના બદલે હીદુસ્થાનની ગરમ કાપડ કાઢનાર મીલોમાથી જે ગરમ શાલો નીકળે છે તેના ઉપર **આરીનુ ભરત કામ** થવા માડયુ અને તે શાલો જથાબંધ ભરાવવા માડી, પણ જે રૂમાલો આવતા બંધ થયા તેના બદલામા હીદુસ્થાનની કોઈ પણ મીલોએ ભરતકામ વગરના સાદા પણ રૂમાલ કાઢયા નહીં, ત્યારે આપણા વેપારીઓ તે ગરમ શાલોમાથી ટૂકડા કરી કરી રૂમાલ કાપી આરીના ભરતથી રૂમાલ ભરવા શરૂ કરી દીધા, અને શાલનો પનો જે ૪૫–૫૪ ઇંચ આવતો હતો તેમાથી ૩૬ ઈંચના રૂમાલ ફાડતા હતા અને નીચેથી બે વારનો લાબો ચીરો વધતો હતો તે ચીરાની નજીવી કીમત આવતી હોવાથી રૂમાલો ઘણા મોઘા પડતા હતા, અને નીચેના લાબા ચીરાઓની ગાસડીઓની ગાસડીઓ એકઠી થઇ હતી તે વખતમાં મુળજી જેઠા મારકીટમા ગરમ માલના વેપારી **વલ્લભદાસ ગોવીદજી** પહેલા નબરે હતા, અને તેઓની સાથે **પારી નાનાલાલ ગોરધનદાસનો** કંટ્રાકટ હતો એ અરસામા પારી નાનાલાલે જે ફાડેલામાથી વધેલા ચીરાઓ હજારોની ગણત્રીમા વલ્લભદાસ ગોવીંદજીને ત્યા પડેલા હતા, તેટલા ઉપર ધ્યાન પહોચાડી તે ચીરાઓના સાધા કરી રૂમાલ બનાવ્યા, અને તે સાધા ઉઘાડા દેખાય નહી, એટલા સારૂ તેના ઉપર ભરતકામની કીનારી ભરી હવે વચમા એક લાઇન તેવી ખરાબ લાગે તે માટે વગર સાધાની જગ્યામા પણ બીજી લાઇન મારી તેની ચોકડી કરી, અને ચારે બાજુ કીનાર બુટાઓ ભરી આ કચરામા પડેલા માલની પુરતી કીમત બનાવી આપી આ પદ્ધતિ (સીસ્ટમ) હજીપણ ચાલુ છે

પટાઓ સદતર બધ કેમ થયા ?

આવીરીતે જ્યારે પટાઓ ભરાતા હતા, ત્યારે પટાઓને બદલે સાડીઓના કાપડ ઉપ-જ ભરાય તો પટાઓનુ ખરચ કરવુ ન પડે એ કારણ ધ્યાનમા લઇ સાડી ઉપરજ સીધીજ વેલબુટાઓની કીનારો ભરાવા લાગી, પણ તેમ કરતા કપડુ ખેચાવા (સોસાવા) માડયુ, અને કરચલી વળવા માડી કેમકે જેમ કપડુ ઝીણુ—જેવુ કે મલમલ, મશરાઇશ, વાયલનુ કપડું ઝીણુ—અને આ પટા તો કડક એટલે મુશ્કેલી આવવા લાગી, પરતુ કારીગરોની હોશીઆરીથી અતે તે મુશ્કેલી ટળી જો કે, લેભાગુ શીખાઉ કારીગરો કાતો કાગળ મુકે છે, અને કાતો ખેંચી નાખે છે, જેથી કરી ધધાને એમ લગાડે છે.

જરીકામ

આ આરીના ભરતના ધધાએ પરદેશ ઘસડાતા લાખો રૂપીઆ પોતાના દેશમા બચાવ્યા છે આરીભરતની શરૂઆતમાજ થોડુ થોડુ જરીકામ ચાલુ કરવામા આવ્યુ હતુ, પણ તે વખતે ફક્ત સોનેરી અગર રૂપેરી કશબથીજ કામ થતુ હતુ છતા પણ આ જરીકામ એટલુ તો સસ્તુ પડતુ હતુ કે લોકોને થોડાજ ખરચામા જો જરીકામ પહેરતા કર્યા હોય તો તે આ આરી ભરતેજ

આરી ભરતના ધધાએ જરીકામની અદર તો એટલા બધા સુધારા વધારા અને ફેશનો વધારી નાખી છે કે તેની કીંમતના પ્રમાણમા તે કામ જોતા માણસ આશ્ચર્ય પામે છે, પણ હમણા કેટલાક કારખાનાઓ જે ખરાબ કસબ વાપરી ખરાબ કામ કરે છે જે ખરેખર દેશના ઉદ્યોગને ફટકો પાડવા જેવુ છે ગ્રાહક પહેલા મોહ પામી પૈસા આપી લઈ જાય પણ થોડા વખતમા તેના ખરચેલા પૈસા બરબાદ જાય તો આ હુન્નર ઉપર અભાવ થતા વાર લાગે નહી તેનો દાખલો અમદાવાદનો મોજુદ છે; કે ત્યાના કેટલાક કારખાનાવાલાઓએ એવાજ કામ કરવાથી અમદાવાદના વેપારીઓ મુબઈજ કામ કરાવી જાય છે આ બાબતમા સદરહુ કારખાનાવાલાઓ કઈ રીતે ગ્રાહકોને ઠગે છે અને તેમા કયા કયા બારીકીઓ છે તેના માટે તથા ખાદી ઉપર જરીકામ આ દેશના માફકનુ બનાવવા માટે કેટલો પ્રયત્ન સફળતા પામ્યો છે તેના માટે ઉત્તમ લેખ પારી નાનાલાલ ગોરધનદાસ તરફથી પ્રગટ થવાનો છે જેથી અત્રે તેની વિગતમા ઉતરતા નથી

હીદુસ્થાનમા સ્ત્રીઓમા ખાદીનો વપરાશ વધારનાર આ આરીનુ જરીકામજ છે કારણકે ખદ્દીની સાડીઓ, પોલકા ઝભલા, ઉપર એવુ સુંદર અને વળી સસ્તી કીમતમા કામ થાય છે કે અમો તે નજરે જોઇને ચકીતજ થઈએ છીએ

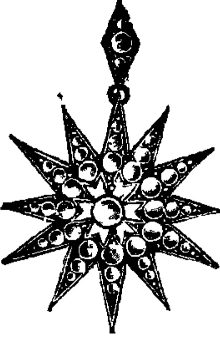
આરીના ભરતથી વેપારીઓને તેમજ ઘરાકને લાભ

વેપારી આલમને આરીના ભરતકામના અગે ઘણો નફો થઈ શકે છે કારણકે હાથના ભરત કરતા આ ભરત ઘણુજ સસ્તુ થતુ હોવાથી આ ભરતની તૈયાર સાડીઓ બનાવી અગર રેશમી કાપડમા બુટ્ટીઓ ભરાવી ભરેલો માલ વેચવાથી લેનાર તેની કીમત બરોબર આકી શકતુ નથી અર્થાત્ વેપારીઓને તેની અદર માગે તેમ રહે છે અને જાપની અને ચીનાઈ સાડીઓ ઉપરનો મોહ દૂર થયો છે અને રેશમી કાપડના તથા સુતરાઉ કાપડના દરેક વેપારીઓ અને [illegible] હમેશા આરી ભરતના કપડાઓ ભરાવી વેચે છે અને તેમા હજારોને રોજી મળે છે એટલે કોઈપણ ધધાવગરનો [illegible] ૩૦૦ કે ૨૦૦ની [illegible] ભરતનુ કામ કરાવી વેપાર કરે તો તે [illegible] દિવસે સારી પેદાશ [illegible] જાય છે આ ભરત કામ માટે વધારે માહીતિ મેળવવી હોય તો તમણે આ લેખના યોજક પારી નાનાલાલ ગોરધનદાસ આરી ભરતવાળાને ભુલેશ્વરમા મળવુ

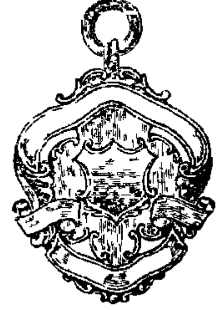
દાગીના ખરીદવા માટે સુંદર તક

અપ-ટુ-ડેટ-ફેશનના સોના, ચાંદી અને જવેરાતના તરેહવાર

દાગીનાઓ માટે ખાસ

નામીચું અને મોટું મથક

નરોતમદાસ ભાણ

ઝવેરી.

ઠેકાણુ —(૧) શેઇકમેમન સ્ટ્રીટ

ટેલીફોન નં ૨૦૫૬૫.

બીજી દુકાન (૨) સુતારચાલી.

અમારે ત્યાંથી ચાલુ ફેશનના, તરેહવાર નવી ડીઝાઇનના સોના ચાંદી, અને ઝવેરાતના દાગીનાઓ, લગ્નસરા અને મીજમાનીઓમાં અપાતા **માનપત્રો** (Caskets,) તથા ભેટ આપવાલાયક હીરા મોતી અને સોના ચાંદીની ચીજો, તથા ચાંદી સોનાના રમકડાં, વાસણો અને ઉત્તમ નકશીના **નમુનાઓ** (Picturesque) જોઇએ તેવા વખતને અનુકુળ (Apt to Occasion) હમેશાં તૈયાર મળે છે

ગેરંટી—અમારી દુકાનેથી ખરીદેલા **સોનાના દાગીનાઓના** પૈસા કોઇ પણ વખતે ફક્ત મજુરી બાદ કરી બજાર ભાવે તુરતજ આપવામાં આવે છે

ગ્રાહકોનો **સંતોષ**, અને થોડે નફે **બહોળો વેપાર** એ અમારો મુદ્રાલેખ છે

બહારગામના ઓરડરો ઉપર પુરતુ ધ્યાન અપાય છે અને દરેક ઓરડર **વી૦ પી૦** થી મોકલીએ છીએ

ચાંદીના દરેક દાગીનાઓ

અમારી સુતારચાલીની દુકાન ઉપરથી મલી શકે છે.

૬૧-વેપારીઓની ડીરેકટરી (Traders' Directory) સંવત ૧૯૮૦

(જેની અંદર અગાઉથી ગ્રાહક થનારાઓના મુબારક નામ, ઠામ, અને તેમના ધંધાની વિગત આપવામાં આવી છે)

એસોશીએશનો.

ધી ઇન્ડીયન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર	કોટ, એલ્ફીન્સ્ટન, સાલેબીલ્ડીંગ	પ્રમુખ-શેઠ મનમોહનદાસ રામજી ઉપપ્રમુખ-ઓન શેઠ ફીરોઝ સી શેઠના સેક્રેટરી-જે કે મહેતા (એમ એ)
મુબઈના સુતર અને ત્રાંબા પીતળના દેશી વેપારીઓની મંડળી	પાયધુની ત્રાંબા કાંટો	પ્રમુખ-શેઠ મગનલાલ પ્રભુરામ ઉપપ્રમુખ-શેઠ તીકમદાસ ભવાનીદાસ ઓન સેક્રેટરીઓ-શેઠ ચતરભુજ ભવાનીદાસ ,, ,, દલસુખભાઇ મગનલાલ
ધી બોબે બુલીઅન એક્સચેન્જ લીમીટેડ (મુબઇના ચોકસીઓનુ મંડળ)	શરાફ બજાર	પ્રમુખ-શેઠ રામેશ્વરદાસ બીરલા સેક્રેટરી-રા. રા. સાકરલાલ પારેખ બી એ. એલ એલ બી
ધી બોબે ડાયમંડ મરચન્ટસ એસોશીએશન (હીરાના વેપારીઓની મંડળી)	ઝવેરીબજાર, મુમ્બાદેવી	પ્રમુખ-શેઠ રેવાશંકર જગજીવન ઉપપ્રમુખ-શેઠ ચુનીલાલ ઝવેરચંદ ઓન સેક્રેટરીઓ-શેઠ સુરજમલ લલ્લુભાઇ ,, ,, ડાહ્યાભાઇ મકનજી
ધી બોબે રાઈસ મરચન્ટસ એસોશીએશન (ચોખાના વેપારીઓની મંડળી)	ન્યુરાઈસ મારકેટ, કરનાકબંદર પોસ્ટ માંડવી	પ્રમુખ-શેઠ મથુરાદાસ કાનજી મટાણી ઉપપ્રમુખ-શેઠ દેવજીભાઇ ટોકરશી ઓન સેક્રેટરીઓ-શેઠ હીરજીભાઇ ઘેલાભાઇ ,, ,, શામજીભાઇ લધા ,, ,, મગનદાસભાઇ પ્રેમજી
મુબઇનુ શરાફ મહાજન	શરાફ બજાર મુબાઇ નાં૦ ૨	પ્રમુખ-શેઠ મણીભાઇ ગોકલભાઇ ઉપપ્રમુખ શેઠ મોતીલાલ મુળજીભાઇ ઓન. સેક્રેટરીઓ-શેઠ લલ્લુભાઇ કરમચંદ ,, ,, શીવલાલ છોટાલાલ
ધી હિન્દુસ્થાની નેટીવ મરચન્ટસ એસોશીએશન	કાલબાદેવી રોડ	પ્રમુખ-શેઠ ગોરખરામ ગણુપતરામ ઓન સેક્રેટરીઓ-શેઠ રઘનાથમલ રીધકરણદાસ ,, ,, સાવલદાસ ગ્યાનચંદ

એસોશીએશનો

ધી મારવાડી ચેમ્બર ઓફ કોમર્સ	૨૪૮/૩ કાલબાદેવી મુબઇ નાo ૨	પ્રમુખ–શ્રીયુત્ ગોવિંદરામજી (શેઠ તારાચંદજી ઘનશ્યામદાસજીના મુનીમ) ઉપપ્રમુખ–શેઠ લછમણદાસજી (શેઠ બંશીલાલજી અબી-ચંદજીના મુનીમ) ઓન સેક્રેટરીઓ–શ્રીયુત મિશ્રીલાલજી (શેઠ ચંપાલાલ રામસ્વરૂપજીના મુનીમ) " " ગંગારામજી (શેઠ ગોપીરામજી રામચંદ્રજીના મુનીમ) આસિ સેક્રટરી–રા રા ઉદયલાલ એસ વ્યાસ
મુંબઇના ગુજરાતી વેપારીઓની મંડળી	મસ્જીદબંદર રોડ	પ્રમુખ–શેઠ નગીનદાસ કરમચંદ શેઠ (સેવતીલાલ નગીનદાસવાળા) ઉપપ્રમુખ–શેઠ અમૃતલાલ હરગોવનદાસ (શેઠ હરગોવનદાસ લખમીચંદવાલા) ઓન સેક્રેટરીઓ–શેઠ રણછોડદાસ તૃષ્ણારામ " (શેઠ ચુનીલાલ અમથાલાલવાના) " બલદેવદાસ ગીરધરદાસ
ધી મરચન્ટસ એસોશીએશન	મુડીબજાર માંડવી મુબઇ નાo ૩	પ્રમુખ–શેઠ વલભદાસ હીરજી ઉપપ્રમુખ–શેઠ મથુરાદાસ વસનજી ઓન સેક્રેટરીઓ–શેઠ પોપટલાલ અંબાલાલ " " જમનાદાસ ચુનાભાઈદાસ
ધી સુગર મરચન્ટસ એસોશીએશન (ખાંડબજારના વેપારીઓની મંડળી)	ખાંડ બજાર	પ્રમુખ–શેઠ હુસેન સુલેમાન કાસમ મીઠા સેક્રેટરી–રા રા અંબાલાલ પુરૂષોત્તમદાસ પરખ (બી એ)

કમીશન એજન્ટસ, શરાફો, ચોકશીઓ તથા ધંધાદારીઓ.

(મહારા ગામના વતનીઓના સ્થળના અક્ષરો મોટા હરફમાં લીધા છે બાકીના મુંબઇ તળપદને લગતા હોવાથી ગામનું નામ જણાવેલ નથી)

નામ	ઠેકાણું	ધંધાની તપસીલ
શેઠ એબજી શીવજી	કોટ, બજારગેટ	શરાફ
,, અલીભાઇ ચાગલાની કું	ખારેકબજાર, માડી નં૦ ૩	કમીશન એજન્ટસ
,, અંબાલાલ છોટાલાલ	ત્રંબાકાંટો	
,, કનૈયાલાલ મનોરદાસ	છીપીચાલ મનોરદાસ હરખચંદનો માળો	વેપારી
,, કલ્યાણચંદ હીરાચંદની કું હા શેઠ ગોવીંદજીભાઇ	મારવાડી મહોલ્લો, ફતેચંદ બીલ્ડીંગ	કમીશન એજન્ટસ બ્રાંચ-ડેલાગોઆબે
,, કલ્યાણજી ખુશાલચંદ	કોટ, જુના મોદીખાના	શરાફ અને કમીશન એજન્ટ
,, કલ્યાણજી ચતરભુજ	કોટ મીંટરોડ	સરકારી જામીનગીરીના જનરલ મરચન્ટ
,, કાવસજી મંચેરજી એન્ડ સન્સ	ચંપાગલી	કાપડના કમીશન એજન્ટસ
,, કાનજી ધરમશી	કેથેડ્રલસ્ટ્રીટ ભુલેશ્વર	,, ,, ,, તથા જનરલ મરચન્ટસ
,, કાલીદાસ લલ્લુભાઇ	પારસીગલી, ધનજીસ્ટ્રીટ જવેરી બુઝન	શરાફ અને કમીશન એજન્ટ
,, કાહાન દેવા કું	ઇન્હામ્બેન (આફ્રીકા) પોસ્ટ બોક્ષ નં૦ ૪૬	કાપડના વેપારી અને કમીશન એજન્ટ
,, કાલીદાસ ગોપાલદાસ	પંચકુવી	વેપારી
,, જોશી કુંવરજી જીવણદાસ કું	ભાતબજાર, મરી નં૦ ૩	કમીશન એજન્ટ
,, કેશરીચંદ ગોવીંદજી	પારસીગલી, ધનજીસ્ટ્રીટ	શરાફ અને કમીશન એજન્ટ
,, કેશરીચંદ ભાણાભાઇ	પાંજરાપોળ, ઘોડાજીની ચાલ	,, ,,
,, કેશવલાલ છોટાલાલ વાકાનેરવાલા	પારસીગલી ધનજીસ્ટ્રીટ ગણપત બીલ્ડીંગ	,, ,,
,, કોહરદાસ ખીમચંદ	ચીંચાગલી	
,, ખીમજી કેશવજી	૮૯ નાગદેવી	
,, ખીમજી પુંજા	કોટ હમામસ્ટ્રીટ નં૦ ૭	ચોકસી, તથા શેર દલાલ
,, ખીમચંદ હરખચંદ	૨૮ શેખમેમનસ્ટ્રીટ, નેમાણી હાઉસ	વેપારી
,, ખંડેરાવ વીઠોબાની કું	ભાજીબજાર, ખટાઉનો માળો	ગ્રામ મરચન્ટસ અને કમીશન એજન્ટસ
,, ગણેશ જગદીશ હા શેઠ મથુરાદાસ સવચંદ	દીવ	કમીશન એજન્ટ દીવ (૧) કરાચી રે શીગલરોડ

નામ	ઠેકાણુ	ધંધાની તપસીલ
શેઠ ગીરજાશંકર સેવકરામ	કાલબાદેવી અંબીકા ભોજનશાળા	ભોજનશાળા
,, ગુલાબભાઈ બાલુભાઈ શરાફ	૫૨, દાદીશેઠ અગીઆરી લેન મુંબઈ નં૦ ૨	વેપારી
,, ગુલાબચંદ મલુકચંદ	છંપીયાવ વેરાનો માળો	શરાફ
,, ગુલામઅલી અબ્દુલઅલીની કુ.	કરનાક બંદર, લોખંડનો જથ્થો	લોખંડના વેપારી
,, ગોરધનદાસ ખેતસી	કોટ, હોળીચકલો	શરાફ
,, ,, પુરૂષોતમદાસ બુકસેલર	પ્રીન્સેસસ્ટ્રીટ જુની સ્મોલકોઝ કોર્ટ મુંબઈ નં૦ ૨	તમામ જાતના પુસ્તકો વચનાર તથા કમીશન એજન્ટ
,, ગોવીંદરામ દુવારકાદાસ	ગીરગામ કુંભારટુક	શરાફ અને કમીશન એજન્ટ
,, ગોકલદાસ કાનજી	મુ. દરોડ (જીલ્લો મદ્રાસ)	માડવીના તેલ હલદી ઘી વિગેરેના વેપારી
,, ગોવીંદદાસ નાગજીદાસ	ચંપાગલી પોતાનો માળો મુંબઈ નં૦ ૨	શરાફ અને કમીશન એજન્ટ
,, ચીમનલાલ વાડીલાલ	મુલજી જેઠા મારકીટ, પ્રાગરાજગલી	કાપડના વેપારી
,, ચીમનલાલ છોટાલાલ	કોટ, શેરબજાર	શેરદલાલ
,, ચુનીલાલ દુલભરામ દેસાઈ બી. એ.	વીજાપુર (ઉત્તર ગુજરાત)	આસિ સેક્રેટરી શરાફ મહાજન
,, ચુનીલાલ અમીચંદ પારેખ	ભુલેશ્વર કેથેડ્રલસ્ટ્રીટ	શરાફ અને કમીશન એજન્ટ
,, ચુનીલાલ બલસુકદાસ	,, દાદીશેઠ અગીઆરી લેન	,, ,,
,, ચુનીલાલ હીરાલાલ પારેખ	ગણેશવાડી	કમીશન એજન્ટ
,, ચુનીલાલ નીમચંદ મહેતા	૧૦૧ ધનજીસ્ટ્રીટ, દાદીબીલ્ડીંગ	સોના ચાંદીના દલાલ
,, ચંદાજી ખુશાલચંદ ઝવેરી	ઝવેરીબજાર	સોના ચાંદીના ચોકશી અને શરાફ
,, ચંદુલાલ દલસુખરામ	પ્રીન્સેસસ્ટ્રીટ, મનસુર બીલ્ડીંગ	પાકા નામાના અનુભવી
,, છગનલાલ પીતાંબરદાસ	ભુલેશ્વર, કથેડ્રલ સ્ટ્રીટ	કમીશન એજન્ટ અને શરાફ
,, છગનલાલ કસ્તુરચંદ	કુંભારચાલ, લાલસીંહ બીલ્ડીંગ	,, અને તમાકુના વેપારી
,, છગનદાસ કુ.	કોટ, એલ્ફીન્સ્ટન સર્કલ મુંબઈ	સરકારી જમીનગીરીના જનરલ મરચન્ટ
,, છોટાલાલ બાદરમલ મોદી	પારસીગલી, ધનજીસ્ટ્રીટ ઝવેરી ભુવન	
,, છોટાલાલ ઘેલાભાઈ ગાંધી	મેવાડા ફળીઆ અંકલેશ્વર	જથાબંધ તમાકુના વેપારી
,, જગાભાઈ દલપતભાઈ	કાલબાદેવી રોડ	મીલમાલેક અને કમીશન એજન્ટ
,, જગજીવન લવચંદ	સુનાકીન (Redsea) દાની અખાત	જનરલ મરચન્ટ
,, જમનાદાસ નરશીદાસ	૨૩૫/૩૭, પંજરાપોળ (માધવબાગ પાસે)	શરાફ અને કમીશન એજન્ટ

નામ	ઠેકાણું.	ધંધાની તપસીલ
શેઠ જમનાદાસ હરખજી સંઘવી	દાદીશેઠ અગીઆરી લેન, મદનજી મોહનજીનો માળો	કાપડના વેપારી
શેઠ જગજીવન ઓતમચંદની કુ૦	૫૫-૫૭ બજારગેટ કોટ	શરાફ
,, જવેરચંદ દાકરશી	ત્રાંબાકાંટો, પાયધુની	,, અને કમીશન એજન્ટ
,, જસુજી એન્ડ સન્સ	૧૯૭-૯૮ હોર્નબીરોડ	.
,, જગજીવનદાસ મણીલાલની કુ૦	કસારા ચાલ	રૂના દલાલ
,, જાદવજી એસ રૂપારેલ	શામજી ગોખનો બંગલો મુ કલ્યાણ (થાણા)	ઇંટના વેપારી
,, જી પાસુની કુ૦	૨૬૨/૬૮ મસીદ બંદર રોડ	કાપડના કમીશન એજન્ટસ
,, જીવરાજ જગજીવન	ભીંડીબજાર, કાપડની દુકાન નં૦ ૨૦૫	ખાદી, દેશી કાપડ તથા ફેન્સી માલના ખાસ વેપારી
,, જેઠાલાલ કુલચંદ મહેતા	મનસુર બીલ્ડીંગ, પ્રીન્સેસસ્ટ્રીટ	શરાફ અને કમીશન એજન્ટ
,, જેઠાલાલ ત્રીકમલાલ પરી	શરાફ બજાર, મુલજી જેઠા મારકીટ સામે	કમીશન એજન્ટ (ચોખા, ખાંડ, કાપડ, સોનું, ચાંદી, રૂ, અલસી, ઘઉં, એરંડા વિગેરેના હાજર તથા વાયદાના કામ કરનાર કમીશન એજન્ટ
,, જેઠાભાઈ ખટાઉ કુ૦	૨૩૩/૩૫ વલભ બીલ્ડીંગ, શેખ મેમન સ્ટ્રીટ, બોક્ષ નં ૨૧૨૮ મુંબઇ નં ૨	કાપડ સુતરના વેપારી અને કમીશન એજન્ટ હેડ ઓફીસ-મુંબઇ બ્રાંચ-કલકત્તા,-૮૭, આરમીની યનસ્ટ્રીટ-અમદાવાદ સ્ટેશન પાસે
,, જેસીંગલાલ મણીલાલ મણીઆર	ઢોલીવટ મુ પાટણ	હાથીદાંતના વેપારી
,, ઝીણાભાઈ ખુબચંદ બ્રહ્મક્ષત્રી	દીવ બંદર	અફ્રીકાના વેપારી
,, ઠાકોરદાસ નથુભાઇ પટેલ	સી પી ટેંક ઘર નં ૫૭-૫૯	જનરલ મરચન્ટ
,, ડોસાભાઈ મગનલાલ	ચોકસી બજાર, મુ ઠે નં૦ ૨	સોનાચાંદીના ચોકસી
,, ડાહ્યાભાઈ જીવણજી	નવસારી	વેપારી
,, તલકચંદ ચતરભુજ	સુવાકીન	જનરલ મરચન્ટ
,, તુલસીદાસ મોરારજી	૧૪ હમમસ્ટ્રીટ કોટ	જનરલ મર્ચન્ટ
,, ત્રીભવન નેમચંદની કુ૦	બારેક બજાર, માડી નં ૩	કાપડ કરીઆણા તથા અનાજના કમીશન એજન્ટ તારનું સરનામું-Honey Moon
,, ત્રીકમદાસ કુવરજી	બારેક બજાર પોતાનો માળો	મુકાદમ

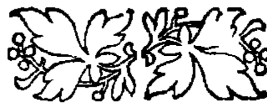
નામ	ઠેકાણું	ધંધાની તપસીલ
,, દયાળજી લાલજીની કુ૦	બારભાયા મહોલ્લો, ફ્રેન્ચ બીલ્ડીંગ	રૂના કમીશન એજન્ટસ
,, દીપચંદ મયાચંદ દલાલ	ત્રાંબાકાંટો, સુત બજાર	ફીકરડ ડીપાજીટ બ્રોકર
,, ધરમચંદ મગનલાલ	છીપીચાલ, મોદીનો નવો માળો	શરાફ, કમીશન એજન્ટ અને દરીઆઇ વીમો ઉતારનાર
,, નગીનદાસ લલ્લુભાઇ કાજી	ભુલેશ્વર, અનંતવાડી, મદનજી મોહનજીનો માળો	શરાફ અને કમીશન એજન્ટ
શેઠ નગીનદાસ કેશવલાલ વડોદરાવાળા	સાસુન હાઉસ, કોટ મેસર્સ પી એન મહેતાની કું	ફર્મના તથા શરાફી પેઢીના એકાઉન્ટન્ટ
,, નરોતમદાસ અમરચંદ દોશીની કુ૦	ચંપાગલી, શેઠ કરસનદાસ મુલજી જેઠાનો માળો	કમીશન એજન્ટ
,, નથુભાઇ મુળજી	પ્રીન્સેસસ્ટ્રીટ, મનહર બીલ્ડીંગ	કમીશન એજન્ટ
,, નરોતમ ઘેલા દરજી	મેવાડા ફળીઆ અંકલેશ્વર	જથાબંધ તબાકુના વેપારી
,, નાથુભાઇ નેમચંદ	મોઝામ્બીક (આફ્રીકા)	વેપારી
,, નાથાલાલ નરોતમદાસ કોઠારી	રાવપુરારોડ, કાજીયાપોળ, ઘીકાંટા ટાવર નજીક મુ૰ વડોદરા	. . . . . .
,, નારણજી ડાહ્યાભાઈ પટેલ	મુ૰ ભુવાસણ (પોષ્ટ સરભોણ) તાલુકો બારડોલી જીલ્લો સુરત	
,, નાથાલાલ રેવાશંકર ભટ્ટ	મુમ્બાદેવી, સાગરકંદા બોરડીંગ હાઉસ	શરાફ અને કમીશન એજન્ટ
,, નેમચંદ લાલચંદ	પારસીગલી, ધનજીસ્ટ્રીટ પાલણપુર બીલ્ડીંગ	લોજવાલા
,, નેમચંદ ખીમચંદની કુ૦	શેક મેમન સ્ટ્રીટ મુંબઇ નં ૨	કમીશન એજન્ટસ
ધી લેડી નોર્થકોટ હીન્દુ ઓર્ફનેજ (હા શેઠ માધવદાસ મો)	ચાંચપોકલી	.
શેઠ પ્રાગજી સુરભાઈ દેશાઈ	ત્રંબાકાંટો, પાયધુની	શરાફ અને કમીશન એજન્ટ
,, પ્રાણજીવન કલ્યાણજી બક્ષી	ગીરગામ, અમરોની હાઉસ	સોના અને ચાંદીના વેપારી
,, પરી પ્રતાપસિંહ મોહોલાલભાઈ	કાલબાદેવી રોડ	કમીશન એજન્ટ
,, પી જમનાદાસની કુ૦	દાદીહાઉસ, ચર્ચગેટ સ્ટ્રીટ, કોટ મુંબઇ	Import & Export Commisssion Agents & Chemical & Sizing Materials Suppliers
,, પીરોજશા રૂ વખારીઆ	૪૦૦/૪૦૨ કાલબાદેવી	રૂના વેપારી
,, પોપટલાલ જોઇતાદાસ	પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ, આનંદભુવન	શરાફ અને કમીશન એજન્ટ

નામ	ઠેકાણું	ધંધાની તપસીલ
,, પોપટલાલ ભાઇચંદ	બનુસા (પોસ્ટ દરીઅપુર)	કાપડના વેપારી, તથા આગ અને જીંદગીના વીમાના એજન્ટ
,, પ્રેમજીભાઇ લખમીદાસ ઠક્કર	મુ. દીવોદર (પોસ્ટ પાટણ) ગુજરાત	વેપારી
,, ઓમ્બ્રે બર્લીન ટ્રેડીંગ કું૦	દાદીહાઉસ, ચર્ચગેટ સ્ટ્રીટ, કોટ મુંબઈ બર્લીનમાં શાખા—Dalal & Co 47 Motzstı am Prager Pritz Berlin (Germany)	Dealers in Photographic materials & Textile Machinery
શેઠ બી કલ્યાણ કું૦	કાલબાદેવી દાદીશેઠ અગી ૧ રીસેન હોલત બીલ્ડીંગ નં ૬૮	(ચલુ જમાનાના) રેશમી કાપડ અને જરીમાલના સ્પેશ્યાલીસ્ટ
,, ભગવાનદાસ હરીદાસની કું	કાલબાદેવી ભાગવાડી	કમીશન એજન્ટસ
,, ભગવાનદાસ લખમીચંદ હા. પાનીબાઇ	દીવબંદર	...
,, ભગવાનદાસ ગણેશ	સુવાકીન (Red Sea)	જનરલ મરચન્ટ તારનું શીરનામું Bhagwandas
,, ભગવાનદાસ છગનલાલ	ત્રાંબાકાંટો પાયધુની	શરાફ અને કમીશન એજન્ટ
,, ભગવાનજી હરભમની કું૦	પંજરાપોળ, ભોજીગલી	ઉનના વેપારી અને શરાફ
,, ભગવાનજી લખમીદાસ	૨૬૨-૬૮ મસ્જીદ બંદરોડ	રૂના મુકાદમ
,, ભાઇદાસ નરોતમદાસ એન્ડ સન્સ	સી પી ટેંકરોડ	શરાફ અને કમીશન એજન્ટસ
,, મણીલાલ ચીમનલાલ	શરાફ બજાર	સોના અને ચંદીના વેપારી
,, મણીભાઇ ગોકલભાઇ	ચંપાગલી	શરાફ અને કમીશન એજન્ટ
,, મણીલાલ લલ્લુભાઈ	,, ચુનીલાલ સાંકલચંદનો માળો	,, ,,
,, મણીલાલ મગનલાલ	પાયધુની, બારીઆ બીલ્ડીંગ	,, ,,
,, મણીલાલ પીતાંબર	કોટ જુના મોદીખાના મુંબઇ	સુવાકીનના વેપારી
,, મનસુખલાલ પ્રભુરામ શાહ	પ્રીન્સેસસ્ટ્રીટ આનંદભુવન	શરાફ અને કમીશન એજન્ટ
,, મનોરદાસ હરખચંદ	છીપીચાલ, પોતાનો માળો	શરાફ
,, મનસુખભાઈ ભગુભાઈ પરી	કાલબાદેવી, દભે લકરની વાડી	શરાફ અને કમીશન એજન્ટ
,, મોતીલાલ મુળજીભાઇ	કાલબાદેવી, વાંદરાવાલો માળો	કમીશન એજન્ટ અને શરાફ
,, મોહનલાલ હરગોવનદાસ કું૦	દદીશેઠ અગીઆરી સ્ટ્રીટ ઘર નં ૪૨-૪૬	શરાફ અને કમીશન એજન્ટસ
,, મહાસુખલાલ મણીલાલ સંઘવી	પ્રીન્સેસસ્ટ્રીટ, આનંદભુવન	,, ,,
,, માધવલાલ ત્રીકમલાલ	પ્રીંસેસ સ્ટ્રીટ, મંગલદાસ બીલ્ડીંગ	,, ,,

નામ	ઠેકાણું	ધંધાની તપસીલ
શેઠ માધવદાસ ગો પારતા	અરટ માઉન્ટ રોડ	જનરલ મરચન્ટ
,, મગનલાલ બેચરદાસ	ગામ સલોડ પોસ્ટ રૂવા' (વાયા મીઆગામ)	શરાફ
,, મણીલાલ ભગવાનદાસ	ગામ રૂવાદ (વાયા મીઆગામ)	,,
,, મથુરાદાસ ઠાકરશીની કુ	કોટ, હોળી ચકલો ઉમીરામીનો માળો	શરાફ તથા ઝવેરાતના વેપારી
,, મનજી માડણની કુ	ઇન્હાબેન (આફ્રીકા) પી બોક્ષ નં ૩૭	જનરલ મરચ ટસ
,, મુલજી પરશોતમ રવાણી	કાનવાડી કાનમાળનો જુ ા માળો (રાધાકૃષ્ણની ચાલ)	.
,, મુલજી ઊમરશી	પાંજરાપોળ નીજી લેન, માધવબાગ	ઝવેરાતના વેપારી
મુની શ્રી મોહનલાલજી જૈન સેન્ટ્રલ લાઈબ્રેરી અને સંસ્કૃત પાઠશાલા		લાઇબ્રેરી
, મેમણ મુસા જુમા	ધી અસગર પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ પાયધુની ગવલી મહોલ્લો	છાપખાનાવાલા
શેઠ મોહનલાલ હરજીવનદાસ	કરણાક બંદર, લોખંડનો જથો	લોખંડના દલાલ તથા કમીશન એજન્ટ
શેઠ રણછોડજી ગુ દેશાઈ	કાદાવાડી, વોરાની ચાલ	.
,, રણછોડલાલ શીવરામ દી	ખતરગલી, અમરવાડી નં ૧૬૨ મુંબઇ	..
શેઠ રણછોડદાસ ભાઇચંદ સુરા	વીઠલવાડી ધુપેન તેલવાળા ઉપર	શરાફ અને કમીશન એજન્ટ
,, રમણલાલ છોટાલાલ પારો	પારસીગલી ધનજી સ્ટ્રીટ, મોતીવાલા બીલ્ડીંગ	,, ,,
,, રામદાસ હરીદાસ	મુ જામ સલાયા બંદર (કાઠીયાવાડ)	અનાજના વેપારી અને કમીશન એજન્ટ
, રાવજીભાઈ કેશવલાલ શા	પારસીગલી ધનજીસ્ટ્રીટ મોતીવાલા બીલ્ડીંગ	શરાફ અને કમીશન એજન્ટ
,, રાજસી જીવરાજ ઠક્કર	એપોલો બંદર, આરમીસ્ટન રોડ, ફરન હાઉસ	વેપારી
,, રૂપચંદ રંગીલદાસ	ચંપાગલી મુંબઇ નં ૨	શરાફ અને કમીશન એજન્ટ
,, રેવાશંકર માધવજી	પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ, મંગલદાસરોડ	રૂ, અલસી, ઘઉં, એરંડા, સોનું, ચંદી વિગેરે વાયદાના વેપારના જનરલ કમીશન એજન્ટ
,, લલ્લુભાઈ કરમચંદ	ચંપાગલી	શરાફ અને કમીશન એજન્ટ

નામ	ઠેકાણુ	ધંધાની તપસીલ
શેઠ લલ્લુભાઇ લીલાચંદ પારી	પારસીગલી, ૨૪૯/૫૧ શેક મેમન સ્ટ્રીટ	શરાફ અને કમીશન એજન્ટ
,, લખમીદાસ મકનદાસ	કરણાક બંદર વોખંડનો જથો	ગેલ્વેનાઇઝ કારોગેટ અને પેન પતરાના વેપારી ટેલીફોન નં. ૨૫૫૮૯
,, લવચંદ જેરાજ ઠાર હા શેઠ નરોતમદાસ મોરારજી	દીવબંદર	જનરલ મરચન્ટ
,, લવચંદ કુ એન્ડ ઇરમાઉ	પોસ્ટ બોક્ષ નં ૮૦ ઇન્હોમ્બેન (આફ્રીકા)	જનરલ મરચન્ટસ
,, લાલભાઇ દલપતભાઇ	પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ, ભીમજી રવજી બીલ્ડીંગ પોસ્ટ બોક્ષ નં ૨૦૨૦	શરાફ
,, વનમાલી વીરજી	પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ, ચાપશી બીલ્ડીંગ	,,
,, વીઠલદાસ શીવલાલ	વીઠલવાડી, સાસુવહુનો માળો	શરાફ અને કમીશન એજન્ટ
,, વીઠલદાસ વીષ્ણુદાસ	પાયધુની, બારીઆ બીલ્ડીંગ	,, ,,
,, વીઠલદાસ વીરચંદ	,, ત્રાંબાકાંટો, વોરાનો નવો માળો	,, ,,
,, વેણીલાલ વ્રીજભૂખણદાસ ની કું	ગુલાલવાડી, લાલસીંહ માનસીંહ બીલ્ડીંગ	શરાફ તેમજ અનાજ તથા સીડ માલના અને કરીઆણાના વેપારી
શેઠ શંકરલાલ પ્રભુરામ	પાયધુની, ત્રાંબાકાંટો, હનુમાનજીનુ મંદિર	પુજારી
,, શીવજી શામજીની કું	માંડવી, મોમાયા બીલ્ડીંગ ભાતબજાર	રૂના વેપારી
,, શ્રીમી સાકલચંદ મગનલાલ	પાયધુની, ગોડીજીની ચાલ	શરાફ અને કમીશન એજન્ટ
,, શ્રી શાહુ એજન્સી	ચીપીચાલ, વોરાનો માળો	કમીશન એજન્ટ (મહારાષ્ટ્ર)
,, સુદામા પેપર માર્ટ	૯, મીંટરોડ ફોર્ટ	કાગળના જથ્થાબંધ વેપારી
,, સોમચંદ લાલચંદ	પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ, આનંદભુવન	શરાફ અને કમીશન એજન્ટ
,, હરગોવનદાસ જેઠાભાઇ	સેન્ડહર્સ્ટરોડ, સંઘવીસદન	સોના ચાંદીના વેપારી
,, હરકીસનદાસ જગજીવનદાસ	ભુલેશ્વર માણેકચંદ પાનાચંદનો માળો	શરાફ અને કમીશન એજન્ટ
,, હરીશ્ચંદ્ર દીનકરપ્રસાદ	કાલબાદેવી, મોરારજી ગોકલદાસ મારકીટ	,, ,,
,, હરજીવન ચતરભુજ	સુતાર ચાલ, શીવલાલ મોતીલાલનો માળો	,, ,,
,, રાવબહાદુર હરજીવન ભોવાનભાઇ કોટક	ફોર્ટ, હોર્નબીરોડ	જનરલ મેનેજર 'ઇસ્ટ ઇંડીઆ કૉટન એસોશીએશન"

નામ	ઠેકાણું	ધંધાની તપસીલ
શેઠ હરખચંદ મકનજી	કોટ બજારગેટ, રનજી દરબારનો માળો	શરાબ
,, હરીદાસ દામોદર આણંદજી	કોટ, ૨૬ કારબાર સ્ટ્રીટ નવા મોદીખાના	,,
,, હરજીવન વાલજી	ચંપાગલી	જનરલ મર્ચન્ટ અને કાપડના વેપારી
,, હરીદાસ સોમચંદ એન્ડ સન્સ	લુહારચાલ, હીરા બીલ્ડીંગ	ગાડી અને ફનીચરની લાઇ-નીંગનો સામાન વેચનાર
,, હાસમ મીઠા	બોલ્ડ નં ૮૪ બેરા (હાજી આબ્રોહ)	જનરલ મરચંટ
,, હીરાલાલ ભગવાનદાસ મહેતા	કોટ, શેર બજાર	શેર દલાલ
,, હીરાચંદ વનેચંદ દેશાઇ	કલબાદેવી પોસ્ટ નં ૨૦૩૭	તંબાકુ અને રૂના વેપારી
,, હીરાલાલ બલદેવદાસ	ભુલેશ્વર, ત્રીજો ભોયવાડો (સ્વામીનારાયણની ચાલ)	કમીશન એજન્ટ અને હાથી દાંતના વેપારી
,, હીરાલાલ બકોરદાસ	ચોકશી બજાર મુંબઇ નં ૨	સોના અને ચાંદીના જનરલ વેપારી (ચોકશી)
,, હીરાલાલ પુરૂશોત્તમ મ્હેતા	ધનજીસ્ટ્રીટ, પારસી ગલી	.

મારવાડી ભાઇઓની પેઢીઓ મુંબઇ.

નામ	ઠેકાણું	ધંધાની તપસીલ
શેઠ આશારામ લાલાવત	પાયધુની કસારાચાલ	શરાફ અને કમીશન એજન્ટ
,, અંબાલાલ નરશીંગદાસજી	,,	શેઠ સેવજી રામજી રામનાથની પેઢીના મુનીમજી
,, કસ્તુરચંદ થાનમલ	વીઠલવાડી	કમીશન એજન્ટ
,, કલુમલ ઉદેરામ	કાલબાદેવી મોરારજી ગોકલદાસ મારકીટ પાસે	,,
,, કાલુરામજી સીતારામજી	કાલબાદેવી હરનંદરાય સુરજમલનો માળો	,,
,, કાલુરામ જાનકીલાલ	વીઠલવાડી તેલ ગલી	ઉમરખેડવાલા
,, કીસનલાલ છોગાલાલ	કાલબાદેવી દરીઆમહાલ	કમીશન એજન્ટ
,, કીશનાજી ભગવાનજી	૩૧૨ કાલબાદેવી સીધની બીલ્ડીંગ	સુતર કાપડના વેપારી અને કમીશન એજન્ટ
,, કીશનદાસ ગોકલદાસ	પાયધુની, કસારાચાલ	કમીશન એજન્ટ
,, ખેમચંદ ભહેરા	છીપીચાલ, કાનબાઇનો માળો	,, અને દલાલ
,, ખુમાજી લખમીચંદ	પારસી ગલી, ધનજીસ્ટ્રીટ, વોરાનો માળો	કમીશન એજન્ટ
,, ગણપતરાય રૂકમાનંદ	કાલબાદેવી, હરમુખરાય ગોપીરામનો માળો	શરાફ અને ટીમ્બર મરચન્ટ
,, ગાડમલજી રાજમલ	છીપીચાલ, કબ્બાઠનો માળો	કમીશન એજન્ટ
,, ગોડમલજી ગુમાનમલ	પાયધુની મુમ્બાદેવી પોસ્ટ ઉપર	,, અને શરાફ
,, ગોપીલાલ અસાવા	કાલબાદેવી રોડ શીવલાલ મોતીલાલનો માળો	શેઠ તીનાકચંદ હલસુખરાવના મુનીમ
,, ગંગાવિષ્ણુ જેઠમલ	સુતારચાલ શીવલાલ મોતીલાલનો માળો	કાપડના કમીશન એજન્ટ
,, ગોવાજી ફતાજી	વીઠલવાડી, તેલગલી	કમીશન એજન્ટ
,, ગંગારામ સાંકલચંદ	વીઠલવાડી તેલગલી	કમીશન એજન્ટ
,, ગંગાધર દેવડા	કાલબાદેવી રોડ, અલસીના પાંજરાપોળ સામે નં૦ ૪૦૭	રૂ અને અલસીના દલાલ
,, ચતરભુજ ગણેશરામ	સુતારચાલ શીવલાલ મોતીલાલનો માળો	કમીશન એજન્ટ
,, ચતરભુજદાસ કરનાણી	વીઠલવાડી, ભીમજી દુર્લભદાસનો માળો	,,
,, ચાંદમલજી તોલારામ	કાલબાદેવી મલારવાડી	,, અને શરાફ
છોટુરામ ઝવેર	પાયધુની, કસારાચાલ	,,

નામ	ઠેકાણું	ધંધાની તપસીલ
શેઠ જમનાલાલ વેદ્ય	પાયધુની મુમ્માદેવી પોષ્ટ ઉપર	કમીશન અજન્ટ અને શરાફ
,, જીવનરામ મોદી	કાલબાદેવી અલસીના પાટીઆ સામે	કમીશન એજન્ટ અને કોટન મરચન્ટ ટે ન ૨૩૪૫૪
,, જીતમલજી કીસનચંદ	પાયધુની, મુમ્માદેવી પોષ્ટ ઉપર	કમીશન એજન્ટ અને શરાફ
,, જુગલકીશોર ઓકારમલ	વીઠલવાડી, તેલગલી	
, જુવાનમલજી હીન્દુમલ	વીઠલવાડી, શેઠ મુલજી જેઠાના ઘર સામે	કમીશન એજન્ટ
,, જેરાજી દેવરાજ	વીઠલવાડી ચી તુ છાપવાવાળા ઉપર	કમીશન એજન્ટ
,, જોહરીમલજી રામલાલ	કાલબાદેવી, બદામનુ ઝાડ	,, અને મરચન્ટ
,, થાનમલજી ગેવરચંદ	પાયધુની, કસારાચાલ	,,
,, દધમતલાલ ભેરૂબક્ષ	વીઠલવાડી પથ્થરનો માળો	....
,, દીપચદ ગોઠડાવાલ	,, ન ૩૬	
,, ધનાલાલજી ગુમાનમલ	પારસીગલી ધનજીસ્ટ્રીટ સોપરર મેન્શન	કમીશન એજન્ટ
,, નથમલજી કનૈયાલાલ	પાયધુની, મુમ્માદેવી પોષ્ટ ઉપર	,, (કાપડના)
,, નદરામજી નારણદાસ	પાયધુની, બારીઆ બીલ્ડીગ	અનાજ તથા બીઆના કમીશન એજન્ટ
,, પુનમચદજી બગાવરમલ	, મુમ્માદેવી પોસ્ટ ઉપર	કમીશન એજન્ટ અને શરાફ
,, પુનમચદજી સુખદેવ	ચપાગલી, મદનજી મોહનજીનો માળો	,,
,, ફતેચદજી અનરાજ	પારસીગલી, મીરજાસ્ટ્રીટ	,,
,, બજરગજી ઓકારમલ	,, ,, સોપરર મેન્શન	,,
,, બાલકીસનદાસ રામકીસનદાસ	ન ૩૬ વીઠલવાડી (પથ્થરનો માળો)	શરાફ અને કમીશન એજન્ટ
,, બાલમુકુન્દ ચન્દનમલ	છીપીચાલ, કાનબાઇનો માળો	કમીશન એજન્ટ
,, બીકટલાલ કાકાણી	કાલબાદેવીરોડ, શીવલાલ મોતીલાલનો માળો	શેઠ સીતારામ રામનારાયણના મુનીમ
,, ભગવાનદાસ નેતરામ	કાલબાદેવીરોડ, ન ૨૨૨	વેપારી
,, ભગવાનજી તેજમલ	વીઠલવાડી, ગગાજમના બીલ્ડીંગ	કમીશન એજન્ટ
,, ભીખમચદ બાલકીસનદાસ	,, ન ૩૬ (પથ્થરનો માળો)	સોના ચાદીના વેપારી અને કમીશન એજન્ટ
,, ભીકાજી મુલચદ	ચપાગલી	શરાફ અને કમીશન એજન્ટ
,, ભીમાજી કપુરચદ	,, ચપાનુ ઝાડ	,, ,
,, ભીમાજી ભલુતમલ	, ,	,, ,,
,, ભીમાજી મોતીજી	,, કરસનદાસ મુલજી જેઠાનો માળો	,, ,,

નામ	ઠેકાણું	ધંધાની તપસીલ
શેઠ ભીમાજી રીખવદાસ	ચંપાગલી પ્રેમચંદ રાયચંદનો માળો	કમીશન એજન્ટ
,, માણેકરામ મદનલાલ	૩૯૧ કાલબાદેવી રોડ, અલમીના પાટીઆ ઉપર	કમીશન એજન્ટ
,, માનમલજી સાગરમલ	છીપીચાલ, કાનબાઇનો માળો	,,
,, મેઘજી ગીરધરલાલ	૮૪/૮૬ પારસીગલી, મીરજા સ્ટ્રીટ	,,
,, મોતીલાલ ગોરધન વ્યાસ	વીઠલવાડી, તેલગલી	
,, મોહનલાલ જેવતરાજ મુથ	કાલબાદેવી, આનંદભુવન	રાહુરીવાલા
,, રામનારાયણ પ્રેમસુખદાસ	પાયધુની ત્રાંબાકાંટો	રૂ ના કમીશન એજન્ટ અને શરાફ
,, રામનારાયણ પરશરામ	કાલબાદેવી, આનંદભુવન	કમીશન એજન્ટ
,, રામબક્ષ શીવપ્રતાપ	પારસીગલી, મીરજા સ્ટ્રીટ	કમીશન એજન્ટ
,, રામચંદ્રજી રામપ્રતાપ	વીઠલવાડી, તેલગલી	,,
,, રાજારામ ગીલડા	પારસીગલી મીરજા સ્ટ્રીટ	,,
, રાજારામ હરી પરૂળકર	કાલબાદેવી, આનંદભુવન	મુનીમજી
,, રામકીસનદાસ સાગરમલ	કાલબાદેવી, હરમુખરાય ગોપીરામનો માળો	કમીશન એજન્ટ
,, રામગોપાલ મુછાલ	બદામનું ઝાડ	,,
,, રાયચંદ ખેમચંદ	૧૦૭, ધનજી સ્ટ્રીટ દાદીબીલ્ડીંગ	,,
,, રામનાથ હરીબક્ષ	કાલબાદેવી મોરારજી ગોકલદાસ મારકીટ	,,
,, રીખવદાસ જવેરચંદ	વીઠલવાડી પથ્થરનો માળો	,, એન્ડ મરચન્ટ
,, રૂગનાથમલજી રીધકરણદાસ	,, ,, નં ૩૬	,,
,, લક્ષ્મીનારાયણ કીસનગોપાલ	પાયધુની કંસારાચાલ	,,
,, લાધુરામ સીતારામ	પારસીગલી મીરજા સ્ટ્રીટ	,,
, શીવનારાયણ બલદેવદાસ	મુમ્બાદેવી, ઝવેરીબજાર	સોના ચાંદીના ચોકશી, અને જનરલ મરચન્ટ
,, શીવજી રામજી રામનાથ	પાયધુની કંસારાચાલ	કમીશન એજન્ટ અને શરાફ
,, શ્યામચંદ્રજી રામપ્રતાપ	વીઠલવાડી, તેલગલીને નાકે	,, ,,
,, સુખરાજજી ખુશાલચંદ	પાયધુની મુમ્બાદેવી પોસ્ટ ઉપર	,, ,,
,, સતીદાસ રામસુખ	કાલબાદેવી, બદામનું ઝાડ	કમીશન એજન્ટ
,, સાવલદાસ જ્ઞાનચંદ	,, ,,	,,
,, હરદયાલ નેવટીયા	કાલબાદેવી, રોડ નં ૩૨૨ ગરાજ	,, અને શરાફ
, હુકમીચંદ ઘનશ્યામદાસ	કાલબાદેવી રોડ, મીમરાજ બીલ્ડીંગ (નવો હનુમાન ગલીને નાકે)	રૂના વેપારી

કરીઆણાના વેપારીઓ.

નામ	ઠેકાણુ	ધંધાની તપસીલ
શેઠ ઉશમાન હાજી મામદ	ખારેક બજાર, દુકાન નં ૩૧૯/૨૧	બદામ, ખારેક અને સોપારીના વેપારી
,, કરસનદાસ પ્રભુદાસની કુ।	સેન્ડહર્સ્ટ રોડ, કાનજી મેન્શન	સુખડ તથા કરીઆણા-ગંધીઆણાના વેપારી
,, કલ્યાણદાસ રૂગનાથ	કોચીન (મલબાર)	કોચીન-કાલીકટના કરીઆણાના વેપારી
,, કરસનદાસ લધા ઠક્કર	વડગાદી કરીઆણા બજાર સેમ્યુઅલસ્ટ્રીટ, મુંબઇ નં ૩ તારનુ શીરનામુ-"Ostrich"	દેસગ્ના વેપારી અને કમીશન એજન્ટ વિગત માટે વાંચો પાનુ ૪૧૧
,, કાશીનાથ અને જયવંત નારાયણ	૯, એકસ્ટ્રીટ ફોર્ટ મુંબઇ ટેલીફોન નં ૨૧૦૯૫ ટેલી એડ્રેસ-Jaikanaren	કેસર, એલચી, જાવંત્રી તથા બદામ વિગેરેના વેપારી તથા પરદેશથી બુચ, બોટલ્સ, બીસ્કીટ પ્રોવીઝન, પેપર તેમજ સરવે જાતનો માલ આયાત કરનારા વિગત માટે વાંચો પાનુ ૩૯૯
,, કેસવજી વાલજીની કુ।	વડગાદી મુંબઈ નં ૩	કરીઆણાના બ્રોકર અને કમીશન એજન્ટ
,, ગોરધનદાસ ટોકરશી	ખાંડ બજાર નં ૧૦૬ તારનુ શીરનામુ Sandaloil	શરાફ અને અસલ મલબારી સુખડ, સુખડના તેલ અને કુનફાના તેલના જથાબંધ વેપારી
,, ચતરભુજ દેવકરણ	વડગાદી, કરીઆણા બજાર નં ૨૧૮/૨૦ બ્રાંચ કરાચીમાં ઠા પરસોતમ ચતરભુજ ઠેકાણુ જોડીયાબજાર	કરીઆણાના વેપારી
,, જેઠાલાલ કેશવજીની કુ।	કોચીન (મલબાર)	કોચીન-કાલીકટના કરીઆણાના વેપારી
,, દુવારકાદાસ હેમચંદ	ખારેક બજાર (મુંબઇ) તથા ઊના	ખારેક તથા સોપારીના વેપારી અને કમીશન એજન્ટ
,, દેવજી દામોદર	ખારેક બજાર	ખારેક, સેવરધની સોપારી, ગુગલ તથા કરીઆણાના વેપારી અને કમીશન એજન્ટ
,, નારણદાસ કરસનદાસની કુ।	કાથા બજાર, દુકાન નં ૩૩૪	કોપરેલ તથા બીજા તેલોના વેપારી અને કંત્રાકટરો
,, પારૂ ઘેલાભાઇ	મુ. મરૂડહરણઇ (જીલ્લો રત્નાગીરી)	સેવરધની સોપારીના વેપારી
,, ભોગીલાલ ચીમનલાલ	કાથા બજાર	મેતાજી

નામ	ઠેકાણુ.	ધંધાની તપસીલ
શેઠ એમ મોતીલાલ મસાલાવાલા	ભુલેશ્વર કબુતરખાના આગલ	દરેક જાતના ચોખ્ખા મસાલા, જાત જાતના અથાણા, ચટણીઓ, પાપડ, સેવ વડી અને દરેક જાતના મુખવાસના મરચન્ટ વિગત માટે વાંચો પાનુ ૪૨૦
,, મેઘજી વખતચંદ ગાંધીની કું	ખેતવાડી, પહેલીગલી	ખાસ સુખડના તેમજ કરીઆણા ગંધીઆણાના વેપારી
,, મગનલાલ દેવચંદ	વડગાદી, નસરવાનજી ખરશેદજી બેસાનીઆની દુકાન કેસરવાલા	વેપારી લાઇનના મુનીમ
,, માધવજી જેઠાભાઇ	વડગાદી, માવજી હરીરામના માળા નીચે	કરીઆણા તથા રંગના વેપારી
,, મુલજી જુઠા	કોચીન (મલબાર)	મલબારી કરીઆણાના કાચીનના વેપારી
,, મોહનલાલ કેશવલાલની કું	નવી બારદાનગલી મુંબઇ નં ૩	એલચી, અને કેસરના જથાબંધ વેપારીઓ વિગત માટે જાહેરખબર વાંચો
,, રતનશી કાનજી	ખારેક બજાર, દુકાન નં ૩૦૪	સોપારી તથા કરીઆણાના વેપારી
,, રણછોડદાસ પરશોતમદાસની કું	૮૬ ખાંડ બજાર મુંબઇ બ્રાંચીસ–સીંગાપુર–૨૩ મલાકા સ્ટ્રીટ, કલકત્તા-૨૨, અમરતોલા સ્ટ્રીટ	સોપારી તથા કરીઆણાના વેપારી
,, રતનજી શાપુરજી ટાટાની કું	૭૮–૮૨ વડગાદી મુંબઇ નં ૩ બ્રાંચીઝ–બોડીનાયા (માનુર) મદુરાજીલ્લો હાવેરી (ધારવાડ જીલ્લો) કે જ્યાંથી ઓરડર મુજબ એલચી દેશાવર મોકલવામાં આવે છે	એલચી, કેસર, કાથો (કાનપુરી, સુરતી, રંગુની, હાથી પગો), તથા ચાહ, સુરોખાર અને ગંધક વિગેરેના જથાબંધ તથા છુટક વેપારીઓ
,, રતીલાલ ગોવીંદજી અગરબતીવાળા	વડગાદી, કરીઆણા બજાર નં ૨૭૧	અગરબતી, અબીર, પીંજર કંકુ સ્લેટપેન, જાપાની કપુર, અને હીંગના વેપારી વિગત માટે વાંચો પાનુ ૪૨૧
,, રેવાશંકર મયારામ	પારસી ગલી, ધનજીસ્ટ્રીટ	ખાસ સુખડના વેપારી
,, વરજીવનદાસ હીરજીની કું	૨૪૦ વડગાદી કરીઆણા બજાર બ્રાંચ–મદ્રાસ અને કુંભાકોનમ	હીંગ તથા મલબારના કરીઆણાના વેપારી
,, વાડીલાલ પુરશોતમ	૧૧૭, ખાંડ બજાર (બ્રાંચ–સીંગાપુર, પીનાંગ, કલકત્તા)	સીંગાપુર–પીનાંગના કરીઆણાના તથા ખાંડના વેપારી

નામ	ઠેકાણુ	વધાની તપસીલ
,, વાઘજી લખમીદાસ	ખાડ બજાર મુબઇ, (બ્રાંચ-સીંગાપુર ઠે ૨૫ મલાકા સ્ટ્રીટ)	સીગાપુરી માલના વેપારી
,, શામજી જેઠાભાઇ કુા	ખારેક બજાર હરીદાસ પ્રેમજીનો માળો મુબઇ ન ૩	કમીશન એજન્ટ
,, શામજી બ્રધર્સ	ખારેક બજાર	કરીઆણા, ખારેક તથા સોપારીના વેપારી
શેઠ સવાઇચદ પ્રેમચદ	વડગાદી તુલશીભુવન મુબઇ ન ૩ બ્રાંચ -કલકત્તા -રતનજી જીવણદાસની કુા અમરતોલા ન ૨૨	મોરથુથુ સાદોર, પારો, ન્યુસપેપર વિગેરે યુરોપના માલના, સાબુચોખા, મલઇ વિગેરે સીંગાપુરી માલના, અને દાલચીની વિગેરે ચીનાઇ-જાપાનીસ માલના તથા હીદના દરેક જાતના કરીઆણાના વેપારી અને કમીશન એજન્ટ
,, હરીદાસ શીવજી	કાથા બજાર દુકાન ન ૩૩૭	મલબારી કરીઆણાના વેપારી તથા કમીશન એજન્ટ
,, હરીદાસ માણેકચદની કુા	કોચીન (મલાબર)	કોચીન- કાલીકટના કરીઆણાના વેપારી

ખાંડના વેપારીઓ (મુંબઇ)

નામ	ઠેકાણું	ધંધાની તપસીલ
શેઠ આપા સાહેબ સીધ રાજ પવાર	૯૧, ખાડ બજાર,	ખાડના વેપારી
,, ઇલીઆસ હાજી ઉમર	૯૩ ,,	,, અને કમીશન એજન્ટ
,, ઇસ્માઇલ હાજી મહમદ અબ્રેહાની	૧૫૫, ,, કરીમજી બીલ્ડીંગ	ખાડના વેપારી
,, કરીમજી જીવણજીની કુ.	ખાડ બજાર મુંબઇ નં ૩ બ્રાંચીસ–૧ (કલકત્તા) જકરી-આસ્ટ્રીટ, તુરભાઇ જીવણજી ૨ (મોરીશ્યસ) હોસ્પી-ટલસ્ટ્રીટ, પી ઓક્ષ નં ૪૫ પેર્ટલુઇ ૩ (રે યુન) સેન્ડેની (કરીમજી તુરભા-ઇની કુ.)	ખાડ અને અનાજના વેપારી
,, કલ્યાણજી પાનાચંદની કુ.	ખાડ બજાર	ખાડના વેપારી
,, કાંતીલાલ મણીલાલ	,,	,,
,, જયંતીલાલ જુઠાભાઇ	૯૨, ખાડ બજાર	,,
,, દેવજી જેઠમલ	૭૦, ,,	ખાડના વેપારી
,, ધનજી વેલજીની કુ.	૯૬ ,,	ખાડના વેપારી અને કમીશન એજન્ટસ
,, ફુલચંદ પ્રેમજીની કુ.	૯૮, ,,	,,
,, મગનલાલ દીપચંદ	ખાડ બજાર	ખાડના વેપારી અને કમીશન એજન્ટ
,, મામદ લતીફની કુ.	૮૫, ખાડ બજાર	ખાડના વેપારી
,, મોતીચંદ કલ્યાણજી	૯૦ ,,	ખાડના દલાલ
,, રતનચંદ કરમચંદ	ખાડ બજાર	
,, રતનજી ખીમજી	૯૦, ખાડ બજાર	ખાડના વેપારી
,, લાલજી ખેતસીની કુ.	૯૨, ,,	,,
,, વીઠલરાય વલ્લભરામની કુ.	૮૭, ,,	ખાડના વેપારી અને કમીશન એજન્ટ
,, સન્મુખલાલ ગોવરધન દાસની કુ.	૭૭, ,,	ખાડના વેપારી

ઘીના વેપારીઓ (મુંબઈ)

નામ	ઠેકાણું	ધંધાની તપસીલ
શેઠ અમથાલાલ ચુનીલાલ	માડવી, મુડીબજાર મુંબઇ નં ૩	ઘીના વેપારી અને કમીશન એજન્ટ
,, ગોકલદાસ ઉમરશીની કું	,, ,, દુકાન નં ૩૫	,, ,, ,,
,, જમનાદાસ ભુલાખીદાસ	,, ,,	,, ,, ,,
,, ધરમશી દામજીની કું	,, ,,	,, ,, ,,
,, પોપટલાલ અંબાલાલ	,, ,,	,, ,, ,,
,, મથુરાદાસ વસનજી	,, ,, પોસ્ટ બોક્ષ નં ૨૦૫૬ તારનું શીરનામું-tumtum	ઘી, રૂ, અનાજના વેપારી, શરાફ તથા કમીશન એજન્ટ
,, મુરજી સુરજીની કું	,, ,, દુકાન નં ૩૬	ઘીના વેપારી અને કમીશન એજન્ટ
,, વલ્લભદાસ હીરજી	માડવી મુડીબજાર	ઘીના વેપારી અને કમીશન એજન્ટ
,, વાડીલાલ ચકાભાઈ	,, ,,	ઘીના વેપારી અને દલાલ

ચોખાના વેપારીઓ (મુંબઈ)

નામ	ઠેકાણું	ધંધાની તપસીલ
શેઠ અમરચંદ માધવજીની કું	૩૬, કાજી સૈયદ સ્ટ્રીટ મુંબઇ	ચોખાના જનરલ મરચન્ટસ
,, ઊમરશી રાયશીની કું	નવા ચીંચબંદર, કુંવરજી કરપાલ બીલ્ડીંગ	ચોખાના વેપારી
,, કાનજી દુવારકાદાસ	૫૩, મીન્ટ રોડ, કોટ	કમીશન એજન્ટ, શરાફ અને ચોખાના વેપારી
,, કાનજી નારણજીની કું	કરનાક બંદર, કીયર રોડ ચોખાનું ગોદામ	ચોખાના વેપારી
,, કુરપાલ હરશીની કું	નવા ચીંચબંદર, ગણપત બીલ્ડીંગ મુંબઇ નં ૩ બ્રાંચીઝ-રંગુન, કલકત્તા, અકયાબ અને કોલંબો	ચોખાના વેપારી, શરાફ અને કમીશન એજન્ટ
,, કુરપાર ડુંગરશીની કું	ભાત બજાર	ચોખાના વેપારી
,, કુંવરજી લીલાધર	ભરૂચસ્ટ્રીટ દાણાબંદર	,, ,,
,, કુંવરજી જેતશી	,, ,,	,, ,,
,, કેશવજી મેઘજીની કું	નવા ચીંચબંદર, રંગજી દેવરાજ બીલ્ડીંગ મુંબઇ (બ્રાંચ-અકયાબ)	,, ,,

નામ	ઠેકાણું	ધંધાની તપસીલ
શેઠ કેશવલાલ કલ્યાણજી વ્યાસ	મરચન્ટસ્ટ્રીટ, પોસ્ટમોક્ષ ન ૫૦૩ રંગુન	ચોખાના વેપારી
,, ગુલાબચંદ જુઠાલાલ	નવા ચીચબંદર, ગણુપત નપુ-બીલ્ડીંગ	સીડવ્હીટ મરચન્ટ અને કમીશન એજન્ટ
,, ગાગજી નેણશીની કું	ચીચબંદર લાલજી પુનશીનો માળો મુંબઇ ન ૩ (બ્રાંચીઝ—રંગુન અકયાબ)	ચોખાના વેપારી અને કમીશન એજન્ટ
,, ગોકલદાસ મુરારજીની કું	મસ્જીદબંદર રોડ, ન ૬૨ માંડવી સેન્ટ્રલબેંક સામે	ચોખા, સીડવ્હીટના વેપારી અને કમીશન એજન્ટ
,, છબીલદાસ મુલચંદ દલાઇની કું	દાણુાબંદર, ચેથી ગલી	અનાજના વેપારી
,, ઠાકરશી રવજી(કપાયાવાલા)	નવા ચીંચબંદર (રવજી દેવરાજ બીલ્ડીંગ)	...
,, દેવશી પદમશીની કું	ભાત બજાર	ચોખાના વેપારી
,, દેવજી ખેતશીની કું	ભાત બજાર, નવો માળો (છાપખાનાવાલો)	ચોખાના વેપારી
,, દેવરાજ કેશવજીની કું	ભાત બજાર માંડવી	અનાજના વેપારી
,, ધનજી મજલાલની કું	નવા ચીંચબંદર ગણુપત બીલ્ડીંગ	ચોખાના વેપારી
,, નપુ નેણશીની કું	મસ્જીદસ્ટ્રીટ, દાણુાબંદર	દાણાના વેપારી અને શરાફ
,, પદમશી પુંજાની કું	નવા ચીચબંદર ગણુપત બીલ્ડીંગ	ચોખાના વેપારી
,, પુંજા ઠાકરશીની કું	ભાત બજાર છાપખાનાવાલો માળો	,, ,,
,, પુંજા કરમશીની કું	ભાત બજાર (ફુવારા પાસે) પોસ્ટ માંડવી	,, ,,
,, પુનશી દેવશીની કું	,, ,, ફુવારા પાસે	ચોખા, કઠોળ તથા લોખંડની છડપટીના વેપારી
,, પ્રેમજી રામજીની કું	,, હીરજી ખેતશીનો માળો	ચોખાના વેપારી અને કમીશન એજન્ટ
,, પ્રેમજી ચાપશીની કું	ભાતબજાર	ચોખાના વેપારી
,, ભવાનજી ગાગજી લાખાપુરવાલા	નવા ચાંચબંદર, રવજી દેવરાજ બીલ્ડીંગ	અનાજના ,,
,, મનમોહનની કું	,, રાઘવજી પરશોતમનો માળો	ચોખાના ,,
,, રવજી નેણશીની કું	નવા ચીચબંદર રવજી દેવરાજ બીલ્ડીંગ	જથાબંધ અનાજના વેપારી
,, રણુછોડદાસ જેરામ કું	ભાત બજાર, ફુવારા પાસે	ચોખાના વેપારી
,, રવજી રાઘવજી	,, ,, મુંબઇ ન. ૩ (બ્રાંચ—કલકત્તા)	,, ,,
,, આલેમહમદ ઉમર ડોસલ કું	મસ્જીદસ્ટ્રીટ, દાણાબંદર	,, ,,
,, હંસરાજ ધારશી	નવા ચાંચબંદર ગણુપત બીલ્ડીંગ	,, ,,

ઝવેરીઓ અને મોતીના વેપારીઓ (મુંબઇ.)

નામ	ઠેકાણું	ધંધાની તપસીલ
શેઠ અમુલખ ખુબચંદ	ધનજીસ્ટ્રીટ, મુંબઇ નં. ૩	મોતીના તથ જવેરાતના વેપારી
,, અમૃતલાલ મોહનલાલ વાલોડીઆ	ત્રીજી અગીઆરી લેન, પારસીગલી	મોતીના વેપારી અને કમીશન એજન્ટ
,, એન. માણેકચંદ કપુરચંદ એન્ડ સન્સ	શેક મેમન સ્ટ્રીટ, પેતાનો માળો બેંકર અને ઝવેરી	પારીસ—એમ એમ વાલોડીઆ 19 Rue Rodier
,, કસ્તુરચંદ પાનાચંદ ઝવેરી	મુમ્બાદેવી, ઝવેરી બજાર	મોતીના વેપારી તથા મોતીના એક્ષપોર્ટર અને ઇમ્પોર્ટર
,, કસ્તુરચંદ ઝવેરચંદ ,,	૩૮૧-૮૨ ,,	મોતીના વેપારી
,, કલ્યાણચંદ શોભાગચંદ ,,	ઝવેરી બજાર	મોતીના વેપારો, ઝવેરી અને કમીશન એજન્ટ
,, કલ્યાણચંદ ઘેલાભાઇ ,,	૧૫-૧૭ ,,	ઝવેરાતના વેપારી
,, કાંતીલાલ કેશવલાલ ,,	ધનજીસ્ટ્રીટ, પાલણપુર બીલ્ડીંગ	ઝવેરાત તથા સોના ચંદીના વેપારી અને કમીશન એજન્ટ
,, કાનીલાલ સરૂપચંદ નાણાવટી	ધનજીસ્ટ્રીટ મુંબઇ નં. ૩	શરાફ અને કમીશન એજન્ટ (પેથાપુરવાલા) તેમજ લંડન અને પારીસમાં મોતીનું કમીશનથી કામ કરનારા.
,, ગુલાબચંદ દેવચંદ	૨, રામપાર્ટ રો (કાળા ઘોડા પાસે)	ઝવેરીઓ અને મોતીના વેપારીઓ
,, ગુણવંતલાલ વિદ્યાશંકરની કું	ધનજીસ્ટ્રીટ, મુંબઇ નં. ૩	ઝવેરાતના કમીશન એજન્ટસ
,, ચુનીલાલ ત્રીભોવનદાસ ઝવેરી	૪૮૮, શેકમેમન સ્ટ્રીટ, મોતી બજાર	ઝવેરી
,, જીવણચંદ સાકળચંદ ,,	૪૨૬, ઝવેરી બજાર	મોતી તથા ઝવેરાતના વેપારી
,, દામોદરદાસ કેવળરામ	બારભાયા મહોલ્લા, લક્ષ્મી બીલ્ડીંગ	જનરલ મરચન્ટ એન્ડ કમીશન એજન્ટ
,, દામોદરદાસ રતુમલ સુરઝીઆણી	બારભાયા મહોલ્લા, લક્ષ્મી બીલ્ડીંગ	ઝવેરી
,, દુલભચંદ વસ્તાચંદ	૪૫૪, ઝવેરી બજાર મુમ્બાદેવી	
,, નગીનચંદ ફુલચંદ ઉસ્તાદ	૪૨૮-૩૨ ખારાકુવા ઝવેરી બજાર	મોતી તથા હીરાના વેપારી
,, નગીનભાઇ મંછુભાઇ ઝવેરી	ભુલેશ્વર, જેકીસનદાસ ગંગાદાસનો માળો	મોતીના વેપારી
,, નાનુભાઇ ડી. ભાવસાર	54, Rue Lafa yette Paris	મોતીના વેપારી અને કમીશન એજન્ટ
,, પાનાચંદ માનચંદ ઝવેરી	૩૮૧-૮૨ ઝવેરી બજાર	મોતીના દલાલ

નામ	ઠેકાણું	ધંધાની તપસીલ
શેઠ દોશી પુનમચંદ પંચાણજી (રાધનપુરવાલા)	૪૨૮–૩૨ ખારાકુવા ઝવેરી બજાર	
,, પ્રેમચંદ સરૂપચંદ ઝવેરી	૨૮૩–૮૭ શેક મેમનસ્ટ્રીટ	મોતીના વેપારી
,, ફતેચંદ લલ્લુભાઇ	ઝવેરી બજાર, બાબુ અમીચંદ પનાલાલના માળો	,, ,,
,, પુલચંદ કસ્તુરચંદ ઝવેરી	૩૯૮, ઝવેરી બજાર ખારાકુવા	,, ,,
,, બાપુભાઇ બાલુભાઇ સરકાર	૪૫૦ ,, મુમ્બાદેવી	,, ,,
,, બાલુભાઇ છોટુભાઇ ઝવેરી	ચંપાગલીને નાકે, મુંબઇ નં ૨	,, ,,
,, ભોલાભાઇ બાપાલાલ ,,	ધનજી સ્ટ્રીટ, પાલણપુર બીલ્ડીંગ	,, ,,
,, ભોગીલાલ લહેરચંદ	૪૨૬ ઝવેરી બજાર	હીરા, મોતી માણેક તથા પાનાના વેપારી
,, મણીલાલ કેશવલાલ ગાંધી	ધનજીસ્ટ્રીટ, મોતીવાલાનો માળો	ઝવેરી
,, મણીલાલ સુરજમલની કું	,, મુંબઇ નં ૩	હીરા તથા ઝવેરાતના વેપારી
,, મણીલાલ અમુલખભાઇ ઝવેરી	શેખારચાલ, હરરવાલા બીલ્ડીંગ નં. ૩	ઝવેરાતના વેપારી અને કમીશન એજન્ટ
,, મનસુખલાલ દોલતચંદની કું	ધનજીસ્ટ્રીટ, ડાયમંડ હાઉસ	ઝવેરીઓ
,, મગનલાલ લહેરચંદ	ખારાકુવા, ઝવેરી બજાર	મોતીના વેપારી
,, મગનભાઇ નગીનભાઇ ઝવેરી	૩૯૮, ઝવેરી બજાર, ખારાકુવા	,, અને ઝવેરાતના વેપારી
,, માણેકચંદ પાનાચંદની કું ઝવેરીઓ	૩૮૦, ઝવેરી બજાર, મુમ્બાદેવી	મોતી તથા હીરાના ,,
,, માણેકલાલ નરોતમદાસ ઝવેરી	ધનજીસ્ટ્રીટ, દાદી બીલ્ડીંગ	મોતી તથા ઝવેરાતના ,,
,, મોતીલાલ શીવચંદ	૩૨, સુતારચાલ મુંબઇ નં ૨	
,, મંછુભાઇ સાકલચંદ ,,	ખારાકુવા ૪૨૬, ઝવેરી બજાર	મોતી તથા ઝવેરાતના વેપારી
,, મંગલભાઇ હીરાચંદ ,,	૨૯૨, શેક મેમન સ્ટ્રીટ	બેંકર અને ઝવેરી
,, રાયચંદ ગુલાબચંદ ઝવેરી	૪૨૬, ,,	મોતી તથા ઝવેરાતના વેપારી
,, રામચંદ ખુબચંદની કું ઝવેરીઓ	ઝવેરી બજાર	હીરા, મોતી અને જવેરાતના વેપારી તથા કમીશન એજન્ટસ અને શરાફ (મુંબઇ તથા પાલણપુર)
,, રૂપચંદ ઘેલાભાઇ ઝવેરી	૧૫, ૧૭ ઝવેરી બજાર	જવેરાતના વેપારી
,, રેવાશંકર જગજીવન	શેખમેમન સ્ટ્રીટ ચોકશી બીલ્ડીંગ	ઝવેરી
,, લખમીદાસ ટેકચંદ	બારભાયા મહોલ્લો, લક્ષ્મી બીલ્ડીંગ એ બ્લોક	મોતીના વેપારી અને કમીશન એજન્ટ
,, લલ્લુમલ નાથામલ કંસાર્ણ	બારભાયા મહોલ્લો લક્ષ્મી બીલ્ડીંગ એ બ્લોક	ઝવેરી

નામ	ઠેકાણું	ધંધાની તપસીલ.
શેઠ વલભદાસ આસનમલ ચેલારામ	બારમાયા મહોલ્લો, લક્ષ્મી બીલ્ડીંગ	ઝવેરી
,, વજેચંદ તારાચંદ	શેરાફ બજાર	ઝવેરતના દલાલ
,, વાડીલાલ હીરાભાઈની કું	ખારાકુવા સીતારામ ચાલ	મોતીના વેપારી
,, વામનરાવ રઘુનાથ કાપરે ઝવેરી	ઠાકુરદ્વાર કાળા રામના મંદિર	મોતી તથા ઝવેરાતના વેપારી અને કમીશન એજન્ટ
,, વીઠલદાસ ચત્રભુજની કું ઝવેરી	૪૫, મુમ્બાદેવી મુંબઈ નં ૨	હીરાના વેપારી
,, હીરાચંદ ખુબચંદ ઝવેરી	ઝવેરી બજાર	મોતીના ,,
,, હીરાચંદ અમીચંદ ઝવેરી	ખારાકુવા ૪૨૬ ઝવેરી બજાર	મોતી તથા ઝવેરાતના વેપારી
,, હીરાલાલ મગનલાલ ઝવેરી	કાલબાદેવી, વાદરાવાળા બીલ્ડીંગ	સોના ચાંદીના તથા ઝવેરાતના વેપારી
,, હીરાલાલ વાડીલાલ ઝવેરી	૪૫૪, ઝવેરી બજાર	મોતીના વેપારી
,, હીરજી મુલજીની કું ,,	ત્રીજી અગીઆરી લેન, પારસી ગલી	હીરાના ,, હેડઓફીસ ૮૬ મોગલસ્ટ્રીટ રંગુન
,, હેમચંદ ખીમચંદ ,,	ઝવેરી બજાર મુમ્બાદેવી	મોતીના ,,
,, હેમચંદ મોહનલાલ ,,	ધનજીસ્ટ્રીટ ઝવેરી ભુવન	હીરાના ,, બ્રાંચ ૧૧, રૂ કેલીન, એન્ટવર્પ (બેલ્જીઅમ)

ત્રાંબા પીતળ, જર્મન સીલ્વર, એલ્યુમીનીયમ, કલઇ વિગેરે મેટલના વેપારીઓ

નામ	ઠેકાણું	ધંધાની તપસીલ
શેઠ અમથાલાલ સાકલચંદ	પાયધુની, કંસારાચાલ નં ૪૮૪	એલ્યુમીનીયમ અને જરમન સીલ્વરના વાસણના વપારી
,, ધી ઇંગ્લીશ એલ્યુમીનીયમ માર્ટ (પ્રોપ્રાયેટર-એ અલી મહમદ એન્ડ કું)	,, કંસારાચાલ	એલ્યુમીનીયમના જનરલ મરચન્ટ (કેટલોગ મંગાવવાથી મફત મોકલવામાં આવે છે)
,, કેવલદાસ લલ્લુભાઇ	,, ત્રાંબાકાંટા	ત્રાંબા, પીતળ, જસત વિગેરેના વેપારી
,, ગોપાલદાસ મોતીરામ	,, કંસારાચાલ નં. ૪૮૬	વેપાર
,, ઘેલાભાઇ પ્રાણવલ્લભદાસ	,, ,, નં ૫૪૭	ત્રાંબા પીતળના વાસણના વેપારી
,, ચીમનલાલ છગનલાલ	,, ,,	એલ્યુમીનીયમ અને જરમન સીલ્વરના વાસણના વેપારી
,, જીણાભાઇ વૃજલાલ	,, ,, નં ૪૩૧	એલ્યુમીનીયમના વાસણના વેપારી
,, જીવણલાલની કું	,, ,, મુંબઇ નં ૨ બ્રાંચીઝ — ૫૫ કેનીંગ સ્ટ્રીટ કલકત્તા ૯૫ ડેલહાઉસીસ્ટ્રીટ રંગુન ૨ ગરીનપેઠ રાજમહેંદ્રી	મેન્યુફેકચરર્સ એન્ડ મેટલ મરચન્ટસ તથા એલ્યુમીનીયમ સ્પેશ્યાલીસ્ટ
,, જેકીસનદાસ ભગવાનદાસ	પાયધુની, કંસારાચાલ નં ૫૫૦	ત્રાંબા પીતલના વાસણના વેપારી
,, ડાહ્યાભાઇ દામજી ગાંધી (જામનગરવાલા)	,, ,, નં ૫ ૪	,, ,, ,,
,, તુકારામ લક્ષ્મણ દેશાઇ	,, ,,	એલ્યુમીનીયમના વાસણના વેપારી
,, નાનાલાલ લલ્લુભાઇ	,, ,, નં ૫૩૨	ત્રાંબાપીતલના વાસણના વપારી
,, નેણશી હીરાચંદ	,, ,, નં ૫૦૨	,, ,, ,,
,, પોપટલાલ હીરાલાલ	મારવાડી બજાર નં. ૪૨૫	જરમન સીલ્વરના વાસણના વેપારી
,, ફતેચંદ બાદરચંદ શાહ	પાયધુની કંસારાચાલ નં ૪૯૪	એલ્યુમીનીયમ તથા જરમન માલના વાસણના વપારી
,, બાબાજી અન્નાજી તારકર	,, ,, નં ૫૨૦	ત્રાંબા પીતલના વાસણના વેપારી
,, મહાશંકર જીવતરામ	બાબુલનાથ, ચોપાટી	મેટલ મરચન્ટ કું ના સેક્રેટરી (પાયધુની)

નામ	ઠેકાણું	ધંધાની તપસીલ
,, મણીભાઇ એન્ડ કુ	કસારાચલ, પાયધુની, મુંબઇ નં ૨ બ્રાંચીઝ–કલકત્તા, રંગુન અને 36 Ferdinand street Hamberg	ત્રાંબા પીતલનો માલ આયાત કરનાર હીંદમાં પાકતી ચીજોની નીકાશ કરનારા અને જર્મની માલની આયાત કરનારા
,, મીઠા મેટલ વર્કસ	પાયધુની, કસારાચાલ નં ૫૦૪	ત્રાંબા, પીતળ અને એલ્યુમીનીયમના વાસણના વેપારી અને બનાવનારાઓ
,, મુલચંદ કચરાદાસ	,, ,, નં ૫૧૬	ત્રાંબા પીતળના ગાધીછાપના વાસણ બનાવનાર તથા વેચનાર
,, મોહનલાલ લલ્લુભાઈની કુ	,, ,, નં. ૫૪૮	ત્રાંબા પીતળના વાસણોના વેપારી
,, મંગલદાસ દલીચંદ	,, ,,	એલ્યુમીનીયમના વાસણના વેપારી
,, મેટલ મરચન્ટસ કુ	,, ત્રાંબાકાંટા	ત્રાંબા, પીતળ, જસત વિગેરેના વેપારી
,, યુસુફઅલી કાસમભાઈની કુ	,, ,, કસારાચાલ નં ૮૯૬	ત્રાંબા પીતળના વાસણના વેપારી

સ્વદેશી તીજોરી બનાવનારા (મુંબઇ)

નામ	ઠેકાણું	ધંધાની તપસીલ
ઇંડીઆ સેફ મેન્યુ ફેકચરીંગ કું	૨૯૦, શેખ મેમનસ્ટ્રીટ મુંબઇ	તીજોરીઓ, કેશ બોક્ષો, તાળા, તથા કલો બનાવનારા તથા વેચનારા વિગત માટે વાંચો પાનું ૪૫
ગોદરેજની તીજોરીનું કારખાનું	ગેસ કંપની પાસે, પરેલ, મુંબઇ	તીજોરીઓ, તાળા અને કળો તથા કેશ બોક્ષો બનાવનારા વિગત માટે અંદરનું પાનું વાંચો
હરીચંદ મંછારામ એન્ડ કું તીજોરીવાલા	૧૩૧, ગુલાલવાડી, મુંબઇ	ફાયરપ્રુફ અને પેટંટ તીજોરીઓ, તાળા અને કળા બનાવનારા અને વેચનારા વિગત માટે વાંચો પાનું ૪૧૩

દવા, પરફ્યુમરી તથા કેમીકલના વેપારીઓ.

નામ	ઠેકાણું	ધંધાની તપસીલ
અમૃતાંજન ડીપો	૧૦૯ ફ્રેઅર રોડ મુંબઇ તારનું શીરનામું–Amrutanjan Bombay	બામ, ટુથ પાવડર અને દાદરની દવાના સ્પેશ્યાલીસ્ટ વિગત માટે વાંચો પાનું ૪૧૮
ધી એલેમ્બિક કેમીકલ વર્કસ કું લીમીટેડ	૫૦, પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ મુંબઇ અને વડોદરા	ઊંચુ રેકટીફાઇડ સ્પિરીટ, ટીંકચરો, આયુર્વેદિક તથા બીજી દવાઓ, કોલનવોટર લવંડર, દ્રાક્ષાસવ, કુમારી આસવ વિગેરે બનાવનારા વિગત માટે વાંચો પાનું ૪૩૯
શેઠ અમુલખ વીરચંદની કું.	૮૭, ભાજીપાલા લેન, ખલાસી ચકલા પાસે મુંબઇ નં ૩	પરફયુમરી પેટંટ મેડીસીન, સોપ અને પ્રોવીઝનની જુના અને જાણીતી દુકાન વિગત માટે વાંચો પાનું ૩૯૭
,, કાંતીલાલ મણીલાલની કું દવાવાળા	પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ, મંગલદાસ રોડ	પેટંટ મેડીસીન, ડ્રગસ, પરફ્યુમરી, પ્રોવીઝન અને વીલાયતી દવાના જથાબંધ તથા પરચુરણ વેપારી
,, કે પી મોતીલાલની કું	,, ,,	,, ,,
,, ચુનીલાલ ઉતમચંદની કું	,,	દવાના વેપારી
,, ચાંપશી નરશીની કું.	,, કોઠા બીલ્ડીંગ	પરચુરણ તથા જથાબંધ દવાના વેપારી

નામ	ઠેકાણું	ધંધાની તપસીલ
શેઠ જે એચ કમરૂદીન	પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ,	વિલાયતી દવાના વેપારી
,, ડી ચીમનલાલની કું	,, શીદા બીલ્ડીંગ	,, ,,
,, ડી એચ જીવણદાસની કું	,,	,, ,,
,, ધરમશી મોરારજી કેમીકલ કું લીમીટેડ	સુદામા હાઉસ સ્પ્રાઉટ રોડ, બેલાર્ડ ઇસ્ટેટ મુંબઇ	દરેક જાતના સ્વદેશી એસીડો અને હેવીકેમીકલોના વેપારી અને કારખાનાવાલાઓ વિગત માટે વાંચો પાનું ૪૪૯
,, ધી ગ્લાન્ટા ડ્રગ મેન્યુફેકચરીંગ કું	પારસી એવ્યુ, ભાયખલા મુંબઇ	એગ્યુમીનચર વિલાયતીને ટક્કર મારે તેવું કેસ્ટર ઓઇલ, ગ્લા, વનસ્પતીય હેર ઓઇલ, ટુર્ટીનીગર, વિગેરેના સ્પેશીઆલીસ્ટ દવાવાળા
,, ભગવાનદાસ મગનલાલની કું	શેઠ, મેમન સ્ટ્રીટ, ૧૪૫ જુમામસ્જીદ	
,, ભોગીલાલ પ્રેમચંદ	પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ, રંગવાલા બીલ્ડીંગ નં ૨ મુંબઇ	વીલાયતી દવાના વેપારી અને બહારગામના ઓર્ડરો સપ્લાયર્સ
,, મોહનલાલની કું	ભાજીપાલા લેન, ચકલા મુંબઇ નં ૩	પુષ્પમાલા હેર ઓઇલવાલા
,, લવચંદ વૃજદાસની કું	પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ, પ્રતાપમેન્શન	કેમીસ્ટ એન્ડ ડ્રગીસ્ટ
,, હીમતલાલ એન્ડ કું	,, મંગલદાસ રોડ, વાડીલસાયના બીલ્ડીંગ નં ૧	વીલાયતી દવા, પેટંટ મેડીસીન સાબુ, પ્રોવીઝન વિગેરેના વેપાર અને બહારગામના ઓરડરો કાળજીથી સપ્લાયર્સ વિગત માટે વાંચો પાનું ૪૦૦

લાદી, ગાલીચા, ટાઇલ્સ વિગેરેના વેપારીઓ અને કારખાનાવાલાઓ.

નામ	ઠેકાણું	ધંધાની તપસીલ
શેઠ એફ મુરાલીઆ એન્ડ કું	૨૦ એ, ફોર્ટ સ્ટ્રીટ, ક્રીયરરોડ, મુંબઇ ટેલીફોન નં ૨૭૫૦૯ તારનું શીરનામું –Muraglia Bombay	મારબલ, ટાઇલ્સ, ફ્લોરીંગ ટાઇલ્સ, અસબૅસ્ટોસ સીમેન્ટ શીટસના વેપારીઓ વિગત માટે વાંચો પાનું ૪૧૦
,, એચ એસ. કોપટીની કું એકલા માલેક (હુસેનભાઇ સુલેમાનજી કોપટી)	૬૫, ૭૧ ડંકનરોડ, નલબજાર મુંબઇ નં. ૪	મારબલ તથા ટાઇલ્સના વેપારી વિગત માટે વાંચો પાનું ૪૩૫

નામ	ઠેકાણુ	ધધાની તપસીલ
શેઠ એન એમ મહેતાની કુા	૮૬, મીન્ટરોડ કોટ મુબઇ ટેલીફોન ન. ૨૫૧૮૧ તારનુ શીરનામુ -Embossed Bombay	મારબલ અને ટાઇલ્સનાવેપારી વિગત માટે વાચો પાનુ ૪૧૨
,, ખાનમામદની કુા	૧૬૭, ડકનરોડ, (નલબજાર) મુબઇ ન ૪	ટાઇલ્સ તથા મારબલના વેપારીઓ વિગત માટે વાચો પાનુ ૪૩૭
,, ગારલીક કુા	જેકબ સરકલ, મુબઇ ન ૧૧	સ્વદેશી ફ્લોરીંગ ટાઇલ્સ (લાદીઓ)ના બનાવનારા વિગત માટે વાચો પાનુ ૪૫૦
,, જુસબ કરમાલીની કુા.	૫૫, ડકનરોડ, (નલબજાર) મુબઇ ન. ૪	લાદીઓ, સીમેન્ટ, મારબલ તથા ટાઇલ્સના વેપારીઓ અને કોન્ટ્રાક્ટરો વિગત માટે વાચો પાનુ ૪૪૮
,, ઠાકોરદાસ હીરાલાલની કુા	ડકનરોડ મુબઇ ન ૪ ટેલીફોન ન ૨૪૨૧૭ તારનુ શીરનામુ -Flooring	લાદીઓ, ટાઇલ્સ અને સીમેંટના વેપારીઓ વિગત માટે વાચો પાનુ ૪૧૮
,, ધી ભારત પેટ ટ ટાઈલ્સ કુા એજન્ટસ - સીધવા એન્ડ કુા. મુંબઇ નસરવાનજી એન્ડ કુા કરાચી	સીધવા હાઉસ, ૫૦૪, ચીરા બજાર મુબઇ ન ૨ ટેલીફોન ન ૨૫૪૩૬ તારનુ શીરનામુ Entente Bombay	સ્વદેશી સુદર સીમેંટના ગલીચા અને લાદીઓના કારખાના-વાલાઓ (બનાવનારા) કારખાના મુબઇ અને કરાચી વિગત માટે વાચો પાનુ ૪૫૪
,, રાવલ એન્ડ કુા	૧૭, બેંકસ્ટ્રીટ, કોટ મુબઇ	મારબલ તથા ટાઇલ્સના વેપારીઓ
,, સી ભોગીલાલની કુા	એલ્ફીસ્ટન સર્કલ, કેટ મુબઇ ટેલીફોન ન ૨૪૮૫૨ તારનુ શીરનામુ -Fashion Bombay	મારબલ તથા ટાઇલ્સના વેપારીઓ વિગત માટે વાચો પાનુ ૪૯૭

સ્વદેશી સીમેંટ બનાવનારા

નામ	ઠેકાણુ	ધધાની તપસીલ
ધી ઇંડીઅન સીમેંટ કુા લીમીટેડ	નવસારી બીલ્ડીગ કોટ મુબઇ	ગણપતી છાપનો ઊંચો પોર્ટલેડ સીમેંટ બનાવનારા કારખાનુ પોરબદર (કાઠીઆવાડ)
ધી ગ્વાલીઅર સીમેંટ કુા લીમીટેડ	,,	સુરજ છાપનો ફર્સ્ટ કોલીટી પોર્ટલેડ સીમેંટ બનાવનારા કારખાનુ બાનમોર (ગ્વાલીઅર સ્ટેટ) વિગત માટે વાચો પાનુ ૪૩૮
બુદી પોર્ટલેંડ સીમેંટ કુા	એજન્ટો -કીલીક નીક્સન કુા હોમસ્ટ્રીટ, મુબઇ	ત્રણ બી છાપનો સીમેંટ બનાવનારા કારખાનુ લાખેરી (રજપુતાના)

સુતર અને રેશમના વેપારીઓ (મુંબઇ)

નામ	ઠેકાણુ	વધાની તપસીલ
શેઠ અમીચદ મોતીચદ	ત્રામાકાટો, પાયધુની	વીલાયતી, જાપાનીસ અને ઇટલીના સુતર-રેશમના વેપારી
,, અબારામ મોતીચંદ	,, ,,	ગામડી સુતરના વેપારી
, ઇસુફઅલી શરફઅલીની કુ	૬૦, અબ્દુલ રેમાન સ્ટ્રીટ	સુતર અને કાપડના વેપારી
,, ઉમેદરામ ભગવાનદાસ	ત્રાંબાકાટો, પાયધુની	વીલાયતી તથા જાપાનીસ રેશમ સુતર તથા મરસરાઇઝના વેપારી
,, ધી એડવાન્સ્ડ ટ્રેડીગ કુ	,, ,, પોષ્ટ બોક્ષ ૩૧૬૨ માંડવી મુંબઇ નં ૩ (બ્રાંચીઝ મદ્રાસ અને કલકત્તા)	વીલાયતી તથા જાપાનીસ દરેક જાતના સુતરના તેમજ ઇટલી અને જાપાનીસ રેશમ (Spun silk) તથા Artificial silk ના વેપારી અને આયાત કરનારા
,, કાંતીલાલ મણીલાલ	ત્રામાકાટો પાયધુની	ગામડી સુતરના વેપારી
,, ગીરધરલાલ મોહનલાલ	,, ,,	સુતરના દલાલ
,, ગીરધરલાલ જેસીગદાસ	,, ,,	ગામડી, વીલાયતી, મર્સેરાઇઝડ તથા રગીન સુતરના વેપારી
,, ગોરધનદાસ નાથાલાલ	,, ,,	વીલાયતી, જાપાનીસ અને મર્સેરાઇઝડ સુતરના વેપારી
,, ગોરધનદાસ દામોદરદાસ	,, ,,	સુતરના વેપારી અને કમીશન એજન્ટ
,, ચતુરભુજ ભવાનીદાસ	નં ૯ ત્રામાકાટો પાયધુની તારનુ શીરનામુ –'Kumudani' Bombay	સુતરના વેપારી
,, ચીમનલાલ પુનમચંદ	ત્રામાકાટો પાયધુની	,,
,, ચીમનલાલ શીવલાલ	,, ,,	વીલાયતી સુતરના વેપારી
,, ચીમનલાલ છગનલાલ	ખાંડ બજાર	શેઠ જાદુરામનના મેતાજી
,, ચુનીલાલ લલ્લુભાઇ	ત્રામાકાટો પાયધુની	સુતરના વેપારી
,, ચુનીલાલ છગનલાલ સુતરવાલા	,, ,,	,,
,, છોટાલાલ કીશોરચદ દેવચદ	,, ,,	ચીન માનેક અને સુતરની મીનોના કમીશન એજન્ટ
,, છોટાલાલ લલ્લુભાઇ	,, ,,	વીલાયતી, જાપાનીસ, ગામડી સુતરના તથા મર્સરાઇઝડ સીલ્ક અને ફોરમજના વેપારી

નામ	ઠેકાણું	ધંધાની તપસીલ
શેઠ જવેરચંદ ગુમાનચંદ	ત્રાંબાકાંટા, પાયધુની	રેશમના વેપારી
,, ડુંગરશી ગાગજીની કું	,, ,, તથા ૮૪, મસીદ બંદરરોડ	સુતરની મીલોના કમીશન એજન્ટસ તથા જનરલ મરચન્ટસ
,, તલકચંદ કપુરચંદ શાહ	ત્રાંબાકાંટા, પાયધુની	જાપાનીસ, ઇંગ્લીશ અને ગામઠી સુતરના દલાલ
,, ત્રીકમલાલ મુલચંદ	,, ,,	ગામઠી સુતરના વેપારી
,, ત્રીકમલાલ હરીલાલ	,, ,,	,,
,, દલસુખરામ મગનલાલ	,, ,, તથા પાટણ (ગુજરાત)	સુતરના વેપારી તથા કમીશન એજન્ટ
,, દ્વારકાદાસ પુરશોતમ	ત્રાંબાકાંટા, પાયધુની	સુતર વીલાયતી તથા જાપાનીસના વેપારી
,, દેવચંદ પુનમચંદ	,, ,,	સુતરના વેપારી
,, ધરમશી લાલજી	,, ,, અને કાલબાદેવી	જાપાનીસ, ઇંગ્લીશ અને ગામઠી સુતરના દલાલ
,, નગીનદાસ મુલચંદ ચીનાઇ	૭૯, મસ્જીદ બંદરરોડ માંડવી પેસ્ટ બોક્ષ નં ૩૦૦૫ મુમબઇ નં ૩	રેશમના વેપારી બ્રાંચીઝ—અમદાવાદ માલદા (બંગાળ) જંગીપુર ,,
,, નગીનદાસ બાલુભાઇ	ત્રાંબાકાંટા, પાયધુની	સુતર-મર્સરાઇઝ તથા રેશમના વેપારી
,, નરોતમદાસ પરભુદાસ	,, ,,	સુતરના દલાલ
,, નારણદાસ ટોપણદાસ	,, ,,	ગામઠી સુતરના કમીશન એજન્ટ
,, ન્યાલચંદ લલ્લુચંદ	,, ,,	સુતરની મીલોના કમીશન એજન્ટ તથા સુતર વીલાયતીના જથ્થાબંધ વેપારી
,, પ્રહલાદભાઇ દોલતરામ	,, ,,	સુતર ગામઠીના વેપારી તથા કમીશન એજન્ટ
,, પોપટલાલ ગોતમચંદની કું	પારસી ગલી મીરજાસ્ટ્રીટ	દરેક જાતના સુતરના ખરીદનાર
,, પોપટલાલ મોહનલાલ	ત્રાંબાકાંટા, પાયધુની	સુતરના વેપારી
,, પોપટલાલ વીરચંદ	,, ,,	સુતર રંગીન તથા રૂફેતના વેપારી
,, ભગવાનદાસ ગંગારામ	,, ,,	ગામઠી અને વીલાયતી સુતરના વેપારી
,, ભગવાનદાસ રણછોડદાસ	ખેતવાડી, ત્રીજી ગલી હરીહર નિવાસ	.
,, ભાઇચંદ રૂપચંદ	ત્રાંબાકાંટા પાયધુની	વીલાયતી સુતરના વેપારી

નામ	ઠેકાણું.	ધંધાની તપસીલ
શેઠ ભોગીલાલ જીવાચંદ	ત્રાંબાકાંટો પાયધુની	વીલાયતી અને જાપાનીસ સુતરના વેપારી
,, ભોગીલાલ મનસુખલાલની કું.	,, ,,	સુતરના વેપારી
,, **મગનલાલ પરભુદાસ**	,, ,,	મીલ માલેક, તેમજ ગામઠી સુતરના જથ્થાબંધ વેપારી અને મીલોના એજન્ટ
,, મણીલાલ વાડીલાલ	,, ,,	સુતર-ગામઠી, વીલાયતી, જાપાનીસ વિગેરેના વેપારી
,, મણીલાલ ગોપાલદાસ	,, ,,	સુતરના વેપારી
,, માધવલાલ પીતાંબરદાસ	,, ,,	,,
,, મોતીવાલા હાજીઉમર ઇસ્માઇલ એન્ડ કું	,, ,, કોલસા મહોલ્લો	સુતર રંગીન તથા સફેતના વેપારી
,, રૂગનાથદાસ ખેમચંદ	ત્રાંબાકાંટો, પાયધુની	દરેક જાતના સુતરના ખરીદનાર
,, લલ્લુભાઇ કેવલદાસ	,, ,,	સુતર-ગામઠી, વીલાયતી, જાપાનીસ તથા રંગીનના વેપારી
,, વાડીલાલ બલદેવદાસ	,, ,,	ગામઠી સુતરના વેપારી
,, વીઠલદાસ ભવાનીદાસ	,, ,,	સુતરની મીલોના કમીશન એજન્ટ
,, વીઠલદાસ જાદવજી	,, ,,	વીલાયતી અને જાપાનીસ સુતરના વેપારી
,, વેણીલાલ મીજભૂખણદાસ	,, ,,	ગામઠી સુતરના કમીશન એજન્ટ
,, શામલદાસ ગોવીંદરામ	,, , વઘુચાવાલો માળો	સુતરના જનરલ દલાલ
,, હરખચંદ તારાચંદ	,, ,	સુતરના દલાલ
,, હરીચંદ એન્ડ કું	,, ,,	ગામઠી, વીલાયતી અને જાપાનીસ સુતરના વેપારી
,, હાજી વલીમહમદ પીર-રહેમદ	કંલીવાડા, રહેમાન બીલ્ડીંગ માંડવી	સુતરના વેપારી
,, હીરાચંદ મુલચંદ	ત્રાંબાકાંટો પાયધુની	ગામઠી, વીલાયતી અને જાપાનીસ સુતરના વેપારી
,, હીમતલાલ હરગોવીંદદાસ	, ,,	સુતરના વેપારી

સોના ચાંદી અને મોતી ઝવેરાતના તૈયાર દાગીનાની દુકાનો
(શોપ્સ) (મુંબઇ)

નામ	ઠેકાણુ	ધંધાની તપસીલ
શેઠ ચંદુલાલ એલ ખોખાણી એન્ડ કું	ઝવેરીબજાર	હીરા મોતી માણેક અને સોના ચાંદીના દાગીનાના વેપારીઓ વિગત માટે શરૂઆતનુ પાનુ વાંચો
,, જગમોહનદાસ રૂગનાથદાસ ની કું ઝવેરીઓ	૨૪૯-૫૩ શેખમેમન સ્ટ્રીટ મુંબઇ નં ૨	સોના ચાંદી તથા ઝવેરાતના દાગીનાના વેપારી વિગત માટે વાંચો પાનુ ૩૯૮
,, ઝવેરી બ્રધર્સ ની કું	કાફર્ડ મારકીટ સામે	જુવેલરી, સીલ્વર ઇલેકટ્રેડ પ્લેટેડવેર, તથા ભેટ આપવા લાયક ચીજોના વેપારીઓ
,, નરોતમદાસ ભાઉ ઝવેરી	શેખમેમન સ્ટ્રીટ, (સોનાની દુકાન) સુતારચાલ (ચાંદીની દુકાન) મુંબઇ નં ૨	સોના ચાંદી અને ઝવેરાતના દાગીનાના વેપારી વિગત માટે વાંચો પાનુ ૪૧૯
,, સુરજમલ લલ્લુભાઇની કું (હા. જેશંગલાલ કેશવલાલ મહેતા)	(મુંબઇ કાલબાદેવી) મદ્રાસ ૧૧૩-ખાડીઆપ્પા નાયક સ્ટ્રીટ	હીરાના વેપારીઓ વિગત માટે પાછળનુ પુંઠુ વાંચો

છગનલાલની કું.	કરનાક બંદર મુંબઇ નં ૩ ટેલીફોન નં. ૨૦૭૫૧ ટેલીગ્રામ-Quarter	લોખંડ અને હાર્ડવેરના વેપારી જનરલ મરચન્ટ અને કમીશન એજન્ટસ, હીંદુસ્થાન ખાતે એકલા આડત્યા-ચોકો (બુક પોલીશ) ટેકસ્ટાઇલ લેધર (મોટરકાર, ફરનીચર, વિગેરે ઉપયોગ માટે નકલી ચામડુ)

(સ્વદેશી) વીમા કુંપનીઓ (મુંબઇ)

નામ	ઠેકાણું.	ધંધાની તપસીલ
ધી ઇન્ડીઅન મરકન્ટાઇલ ઇન્સ્યુરન્સ કુંપની લીમીટેડ	૧૧, બેન્કસ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઇ	દરેક જાતના આગના વીમાનું કામકાજ હાથ ધરનારા વિગત માટે વાંચો પાનું ૪૧૧
ધી ઇંડસ્ટ્રીયલ એન્ડ પ્રુડેન-શીયલ એસ્યુરન્સ કું. લીમીટેડ	૧૧૩, એસ્પ્લેનેડરોડ, કોટ મુંબઇ (જાબાઇ ટાવર સામે)	જીંદગીના વિમા કીફાયત ભાવે ઉતારવાનું ઉત્તમ સ્થળ વિગત માટે વાંચો પાનું ૪૧૭
શેઠ એલ. વી ગોવીંદજીની કું.	રેડ મા.મેન્સન, ચર્ચગેટ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઇ શાખા-કેમ્પબેલસ્ટ્રીટ, કરાચી	ફાયર, લાઇફ તથા મરીન મોટ-રના વીમાના એજન્ટો વિગત માટે વાંચો પાનું ૩૯૯
,, (એમ. કાનજીની કું.) ધી યુનીવર્સલ ફાયર એન્ડ જનરલ ઇન્સ્યુરન્સ કું. લીમીટેડ	૪૯-૫૧ કાવસજીપટેલ સ્ટ્રીટ કોટ, મુંબઇ	દરેક જાતના વીમાનું કામ કર નારા હીંદમાં દરેક સ્થળે એજન્ટો છે વિગત માટે વાંચો પાનું ૩૯૮
ધી વલ્કન ઇન્સ્યુરન્સ કંપની લીમીટેડ	એપ્પાજી પાઇલ બીલ્ડીંગ રામપાર્ટ રોડ, (કાળાઘોડા પાસે) મુંબઇ	આગના વીમા, નફાના વીમા, હુલ્લડના વીમા અને મોટરકારના વીમા સસ્તે દરે ઉતારવાનું સગવડ ભર્યું સ્થળ વિગત માટે વાંચો પાનું ૪૧૭

હુન્નર ઉદ્યોગવાલા તેમજ કારખાનાવાલાઓ

નામ	ઠેકાણું	ધંધાની તપસીલ
શેઠ કાલકાદેવી બારટન કું	કાલબાદેવી રોડ, ૩૦૨-૩૦૪ રામવાડીને નાકે મુંબઈ	ચશ્મની ખસુસ જાણીતી દુકાન (એમની કોઇપણ શાખા નથી એકજ દુકાન કાલબાદેવી ઉપર છે વિગત માટે શરૂઆતનું પાનું વાંચો
,, ગાંધી ચંપકલાલ ચુનીલાલ ભાવનગરવાળા	ઘોઘાને દરવાજે ભાવનગર	
,, છગનલાલ રણછોડદાસ	ખનાસો ચકલા, ગેરામ ગલી મુંબઈ	રેશમી કાપડ તથા જરીમાલના વેપારી વિગત માટે વાંચો પાનું ૪૧૦
,, ધરમશી મોરારજી વુલન મીલ્સ લીમીટેડ	[illegible] રોડ [illegible] મુંબઈ	ઊન ઊનના ધાબળા ધાબળી, સર્જ તથા ગરમ સ્વદેશી કાપડના, તથા સ્વદેશી લેધરક્લોથ, ઓઇલ ક્લોથ (મીણીયું કાપડ) અને બુકબાઇન્ડીંગ ક્લોથના વેપારીઓ અને કારખાનાવાલાઓ વિગત માટે વાંચો પાનું ૪૮૯
,, પારી નાનાલાલ ગોવરધનદાસ આરીભરતવાલા	ભુલેશ્વર	આરીના ભરતકામ અને દીલ-વર ભરતના પાયોનીઅર વિગત માટે વાંચો પાનું ૪૦૯
,, ખોજા મહમદ હાસમ બનાતવાલા	મુલજી જેઠા કાપડ મારકીટ બહારના નાકા ઉપર વડીઆલ ગલી	સાચા મોતીનો સુરમો બનાવનાર તથા વેચનાર વિગત માટે વાંચો પાનું ૪૨૧
મોહનલાલ રેવાશંકર ઉપાધ્યાય	મુ. ચોઇલા વાયા તલોદ	(સ્ટેશન) (ઇડરસ્ટેટ) જીલ્લો અમદાવાદ
,, ધી યુનીઅન શીપીંગ એજન્સી	૮૬, મીન્ટરોડ, કોટ મુંબઈ	દરેક જાતના ગોદીના તથા કસ્ટમના માલ કલીઅર કરાવી આપનાર તથા માલ ચડાવી આપનાર વિગત માટે વાંચો પાનું ૪૧૨
ધી વેસ્ટ એન્ડ વોચ કું	૩૭૩, હોર્નબીરોડ મુંબઈ	દરેક જાતના ઘડીઆળોના જનરલ મરચન્ટસ મુંબઈ અને કલકત્તા વિગત માટે વાંચો પાનું ૪૪૦

આ પુસ્તકના સંબંધમાં મળેલા

વાંચવાલાયક પ્રમાણપત્રો અને જાણવાયોગ્ય અભિપ્રાયો

Opinions of Prominent Iudustrialists, Business-men and Commercial Associations.

સદરહુ 'વેપારી બજારોનો ભોમીઆ"નુ પુસ્તક તૈયાર થયા અગાઉ તેની હસ્ત લિખિત નકલ જુદાજુદા વેપારના અનુભવીઓ, તેમજ વેપારમાં નામાંકિત થયેલા અને ગણાતા ગૃહસ્થો, અને મુખ્ય મુખ્ય એસોસીએશનના પ્રમુખ અને સેક્રેટરીઓને વંચાવી જોતાં તેઓએ પોતાનો યોગ્ય મત જણાવવાની જે ઉદારતા દર્શાવી છે તેને વાસ્તે તેમનો ઉપકાર માની તે મતમાથી કેટલાક વાંચકોની જાણ માટે નીચે આપ્યા છે

(૧) હીંદુસ્થાનમા બધી દેશી એસોસીએશનોમા અગ્રેસર ગણાતી અને પ્રતિષ્ઠિત "ઇન્ડીઅન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર" (દેશી વેપારીઓની મંડળીએ) પોતાના માસિકના સને ૧૯૨૩ના મે માસના અંકના (પુસ્તક ૧૫ અંક ૧૧ પાના ૫૦૨–૫૦૩–૫૦૪ મા) આ પુસ્તકના સબંધમાં નોંધ લેતાં જે સવિસ્તર હકીકત લખેલી છે તેમાથી થોડોક સારાંશ નીચે મુજબ છે:-

નોંધ.

વેપારી બજારોનો ભોમીયો.

આપણી ગુજરાતિ પ્રજા વેપારી પ્રજાને નામે મશહુર છે, દરેક જાતના વેપારમાં તે આ મ[illegible] [illegible] ભાગ લઇ દરેક દેશાવરમા તેનુ થાણુ વ્યાપારી તરીકે સુવિખ્યાત થયેલ છે. [illegible] મા [illegible]શી દેખ ડનાર રાજદ્વારી બાબતોમા બાહોશી મેળવી શકે છે, જે આપણી જ [illegible] [illegible] ઉપરથ જાણી શકાએ છીએ. હવે વેપાર સબંધી હકીકત દર્શાવનારા [illegible] ઘણા પુસ્તક, પાના અને ચોપાનીઆ નીકળે છે, તેનો ઉઠાવ પણ અંગ્રેજી વેપારી કરે છે [illegible] નરકે અંગ્રેજી ડીરેકટરીની કીમત એક પ્રતના રૂપીઆ ૫૦) [illegible] પાળ [illegible] ચના તેઓ તૈયર હોય છે આપણી ગુજરાતી વેપારી પ્રજામાં એવા પુ[illegible]ક અને વા[illegible] ચોપનીઆ હજુ બહાર નથી પડતા તેનુ મુખ્ય કારણ વાચનના શોખનો અ[illegible] અને [illegible]થી ઉત્તે[illegible]નો પણ અભાવ હવે જે કોઈ લાંબો કાળ મહેનત કરી યથાર્થ રૂપે તે[illegible] નિર્દેશ કરી જોઇએ તેવી અને તેટલી હકીકત બહાર લાવે તો તેનો ખરચો પણ તેટલો[illegible] થાય આપણે આવ પુસ્તકોની કદર કરીયે તો ભવિષ્યમાં આપણી પ્રજાને પણ તેનો લાભ મળતો રહે

આપણી દરેક વ્યાપારની રૂઢી અને રીતભાત વીગે તથા હાજર અને વાયદાના વેપાર વીગે માહિતીવાળુ, તથા દેશ પરદેશોમા આયાત નીકાશ સંબધી હકીકત દર્શાવનારૂ એક પુસ્તક નામે "વેપારી બજારોનો ભોમીઓ" તેના કર્તા રા. પ્રાણજીવન વીઠલદાસ ધ્રુવ તરફથી તૈયાર થયેલ છે, જે સદરહુ પુસ્તક ઘણુંજ ઉપયોગી છે, અને વેપારી કામમાં આવી જાતનુ ગુજરાતિ ભાષામાં પહેલુ પુસ્તક છે, તેના એટલા બધા વિષયો સરળતાથી અને ઘણા અનુભવીઓના અનુભવ ઉપલબ્ધ કરી વર્ણવ્યા છે કે નવા વેપારીને ઉપયોગી થઈ પડે એમ અમો નિસશય કહી શકીએ છીએ.

વિલાયતમાં "ઇસ્ટ ઇંડીઅન ગ્રેન એન્ડ ઓઇલસીડ શીપર્સ" એસોસીએશન છે, તે હીંદની દરેક વેપારી હકીકત મેળવવાને તડામાર મહેનત કરે છે, અને ખરચ સામુ જોતી નથી, જ્યારે આપણે ત્યા બધા વેપારોની રૂપરેખા એક પુસ્તકમાં તેના અનુભવીઓની હકીકત તથા બીજા આધારો લઇને તેયાર કરી માહિતી આપે તે કેટલુ બધુ આવકારદાયક કહી શકાય? આવા પુસ્તકનો બહોળો ફેલાવો થાય એમ ધારીને પ્રગટ કર્ત્તા તરફથી અગાઉથી ગ્રાહક થનાર પાસેથી ફક્ત પાચ રૂપીઆ કીમત લેવાનુ ઠરાવેલ છે પણ પ્રગટ થયા પછી રૂ. ૭-૮-૦ લેવાનુ નક્કી કર્યુ છે હવે પુસ્તકમાં ક્યા ક્યા વિષયોનો સમાવેશ થાય છે તેની ટુક રૂપરેખા નીચે પ્રમાણે જણાવીએ છીએ, જે વાચીનેજ દરેક સમજુ વ્યક્તિ કબુલ કરી શકે કે કેટલુ બધુ ઉપયોગી પુસ્તક આ હોવુ જોઇએ

ત્યારપછી વિષયનુ દિગ્દર્શન કરાવી છેવટમાં નીચેના શબ્દો લખી નોધ પુરી કરે છે "આવા આવા જુદા જુદા ઘણા વિષયોની હકીકત પુરી પાડી છે જે બધાની નોધ લેતાં પુષ્કળ જગ્યા જોઇએ આ વિષયો ખાસ ધ્યાન ખેચવા જેવા અને અનુભવીઓના અનુભવ પુરવાર કરે છે *-*-*-*-* એકંદર પુસ્તક ઘણુ ઉપયોગી થઇ પડવા સભવ છે" ઇતિ.

(૨) **રાજકોટના** માજી બાહોશ **કારભારી** અને સરકાર તેમજ વેપારીઓમાં માનીતી અને પ્રખ્યાત 'ઇસ્ટ ઇંડીઆ કોટન એસોસીએશન (સીવરીનુ રૂનુ બજાર)ના **જનરલ મેનેજર રાવબહાદુર શેઠ હરજીવન ભોવાનભાઇ કોટક** મજકુર પુસ્તકના સબધમા નીચે મુજબ જણાવે છે —

"Having carefully gone through the synopsis of the compilation styled as "A Guide to Commerce" to be published by Mr Pranjiwan Vithaldas Dhruv and having also examined the details of the several subjects handled therein I have no hesitation in recommending it as a valuable trade companion of general utility

The publication is unique of its kind for the Gujerati knowing public It is encyclopaedia of fairly detailed information relating to numberless varieties of Trade and Commerce and other allied activities and as such will be useful to all classes of merchants and traders

The compilers zeal and labour together with much care taken to verify the details of the information supplied cannot be overrated Taking all that into account the price put up for the compilation certainly errs on the side of cheapness and the compiler's idea of getting the same within easy reach of all is really commendable

Such a valuable publication deserves solid encouragement from the mercantile community in which, it is trusted, it will not be wanting

(Sd) H B KOTAK

14th July 1923

General Manager,

East India Cotton Association Ltd

Bombay

(૩) ધી હીંદુસ્થાની દેશી વેપારીઓની એસેસીએશન તરફથી નીચે મુજબ સરટીફીકેટ છે

मुंबाइ "व्यापारि बजारनो भोमीयो" इस नामका पुस्तक प्रगट हो रहा है उसकी सब अनुक्रमणिका हिन्दुस्थानी देशी व्यापारिओकी मॅनेजीग कमेटिमे रजु हुई । जो साहब हाजर थे वह सब पुस्तकके ग्राहक बने है । पुस्तक बहुत उपयोगी है यह पुस्तककी हकिकत देख कर आपका भी ये हि अभिप्राय होगा जो हमारा है

(sd) रुघनाथमल रिधकरण

ऑनररी सेक्रेटरी, हिन्दुस्थानी देशी व्या मडळी

(૪) **"મુંબઇ શરાફ મહાજન"** જે મુબઇના શરાફોમાં અને કમીશન એજન્ટોમા હુંડીના કામમા અગ્રસ્થાને શોભે છે તેના બાહોશ સેક્રેટરીઓ શેઠ પ્રાગજી સુરભાઇવાલા શેઠ મકનજી મોરારજી તથા શેઠ લલ્લુભાઇ કરમચંદ નીચે મુજબ હકીકત પુસ્તકના સબધમા જણાવે છે -

'મને જણાવતાને ઘણીજ ખુશાલી ઉપજે છે કે મુબઇ જેવા મોટા અને બહોળા વ્યાપારી શહેરમા જેમ વેપારની મોટી ઉથલ પાથલ દરરોજ થયા કરે છે પણ તે દરેક લાઇનના હાજર અને વાયદાના વેપારથી માહીતિ આપવાને, દરેક ચીજના જુદા જુદા તોલ અને જગાતની રીતથી વાકેફ કરવાને, માલની જાત અને ભાત સહિત આયાત નીકાશ કયા કયા થાય છે તે જાણવાને, નવા આવનારને કે જુના વેપારીને પણ માહિતી મળે એવા પુસ્તકની લાંબા વખત થયા જરૂર હતી તે ભાઇ પ્રાણજીવનદાસ વીઠલદાસ ઠકર તરફથી તૈયાર થયેલ છે તેની કાચી નકલ મારા જોવામા આવતા મને ઘણોજ સતોષ થયો છે અને આટલી બધી ઉપયોગી હકીકત કે જે કોઇ પણ ડીરેક્ટરીમા પણ જાણવામા આવી નથી તેવી ઉપયોગી અને વિસ્તારે દરેક ચીજની હકીકત તેમા જોવામા આવે છે અને વેપારી પદ્ધતિનુ **પ્રથમ અને પહેલુ** ગુજરાતીમા આ પુસ્તક છે એવો મારો અભિપ્રાય બધાયેલ છે—મહેનતના તેમજ ખર્ચાના પ્રમાણમા જે કીમત રાખવામા આવી છે તે બહુજ જુજ કહી શકાય"

તા ૧૮-૩-૨૩ (સહી) દેશાઇ પ્રાગજી સુરભાઇની કુ૦

દા૦ મકનજી મોરારજી

"ઉપર મુજબ મારો પણ અભિપ્રાય છે અને વ્યાપારીઓની જુદી જુદી હકીકતો તરફ ધ્યાન આપવા માટે સદરહુ પુસ્તક ઉપયોગી સાધન થઇ પડશે વેપારીઓ અને ખાસ કરી સરાફ એસોસીએશનના સભાસદોને ભલામણ છે કે મી૰ ઠકરનુ લખેલુ પુસ્તક ઉપયોગી હોવાથી બની શકે તેટલી નકલો રાખવી" વિગેરે વિગેરે

સહી

લલ્લુભાઇ કરમચંદ તા ૭-૪-૨૩

(૫) ઉપરની વિગતને મળતુજ એક સર્ટીફીકેટ "સુતર અને ત્રાંબા પીતળના દેશી વેપારીઓની મંડળી"ના સેક્રેટરી અને બજારમા જાણીતા શેઠ ચતુર્ભુજ ભવાનીદાસવાળા શેઠ પરભુદાસ કાશીદાસે પણ લખાણથી આપવા કૃપા દર્શાવી છે